

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

64'üncü Birleşim 8 Mart 2022 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	303
II.- GELEN KÂĞITLAR	306
III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI	313
1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in, Başkanlık Divanı olarak 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutladıklarına ve bugün İç Tüzük 60'a göre söz isteyen kadın milletvekillerine birer dakika pozitif bir ayrımla yaklaşacağına ilişkin konuşması	313
IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	313, 350
A) ÇEŞİTLİ İŞLER	313
1.- Başkanlıkça, görüşmeleri izlemek üzere Genel Kurulu teşrif etmiş bulunan Pakistan-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Heyetine "Hoş geldiniz." denilmesi	313
	295

B) ÖNERGELER

350:351

1.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, (2/4006) esas numaralı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/161)

350:351

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR**313***A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI*

313:318

1.- İstanbul Milletvekili Emine Sare Aydın'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

313:315

2.- Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu'nun, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

316

3.- Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

317:318

VI.- AÇIKLAMALAR**318, 391**

1.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladığına ve Hükümetin hazine arazilerini çiftçilere açma kararını desteklediklerine ilişkin açıklaması

318

2.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, belediye zabıta personellerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

318

3.- Ankara Milletvekili Nevin Taşlıçay'ın, kadın ve erkeğin Türk toplum hayatındaki uyumuna ilişkin açıklaması

318:319

4.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

319

5.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

319

6.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, ayçiçeği yağı açığına ilişkin açıklaması

319

7.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladığına, Mersinli yaş sebze meyve üreticileri ile ihracatçıların sorunlarına ve Mersin'deki 2/B arazilerinin satışına ilişkin açıklaması

320

8.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, eşel mobil sisteminin uygulanması gerektiğine ilişkin açıklaması

320

9.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Rusya toprağı sayılacak Akkuyu Nükleer Santrali için iktidarı göreve çağırdıklarına ilişkin açıklaması

320

10.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, pandemi yasakları kaldırılırken müzik yasağının sürdürülmesinin kabul edilemez olduğuna ilişkin açıklaması	321
11.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutladığına ve EYT'lilere gasbedilen haklarının geri verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması	321
12.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	321
13.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, temel gıda maddelerine ulaşmakta yaşanan zorluğa ilişkin açıklaması	322
14.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, eczacılık fakültesi ve öğrenci sayılarındaki artışa ilişkin açıklaması	322
15.- İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz,'ın kronik böbrek hastalığına ilişkin açıklaması	322
16.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Deprem Haftası'na ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	322:323
17.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, taşeron işçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması	323
18.- Hatay Milletvekili Suzan Şahin'in, kadın yoksulluğuna ilişkin açıklaması	323
19.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, taşımacı esnafının yaşadığı mağduriyete ilişkin açıklaması	323:324
20.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, sağlık alanında yaşanan sorunlara ilişkin açıklaması	324
21.- İstanbul Milletvekili Emine Gülizar Emecan'ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	324
22.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin açıklaması	324
23.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	325
24.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	325
25.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması	325
26.- Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, Antalya Finike'deki birinci derece doğal sit alanının Gençlik ve Spor Bakanlığına tahsisine ve Dünya Kadınlar Günü'nü içtenlikle kutladığına ilişkin açıklaması	326

- 27.- Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan'ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması 326
- 28.- Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, Sarıkaya Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokuluna bağlı bir uygulama hastanesi talep ettiğine ilişkin açıklaması 326
- 29.- İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in, Şah Kalender Veli Türbesi'ne ilişkin açıklaması 327
- 30.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne, zeytinliklerin rant uğruna madencilik faaliyetlerine açılmasına, ilaç zammına ve Halkalı-Ispartakule arası demir yolu hattı inşaatı ihalesine ilişkin açıklaması 327:328
- 31.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ukrayna'nın işgaline giden süreçte Rusya, ABD ve bazı Batılı ülkelerin tutumuna, 10 Mart 2022'de Antalya'da Türkiye, Ukrayna ve Rusya arasında toplanacak olan üçlü zirveye, İhlas medya grubu Ankara temsilcisi gazeteci yazar Batuhan Yaşar'ın vefatına ve Ömer Seyfettin'in vefatının 102'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması 328:330
- 32.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne, sağlık çalışanlarının taleplerine, Sağlık Bakanlığının yayımladığı genelgeyle sağlık emekçilerini ve hekimleri tehdit ettiğine, Cizre Kaymakamlığı tarafından iptal edilen "Mem u Zin" adlı tiyatro oyununa ve mahpusların cezaevlerine gelen elektrik faturalarını ödemekte zorlandıklarına ilişkin açıklaması 330:332
- 33.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, kadını ezen ve yok sayan erkeklerin 8 Martı kutlamalarının tam bir ikiyüzlülük olduğuna, kadınların sorunlarına ve cumhuriyet devrimlerinin kadınlar için önemine ilişkin açıklaması 332:333
- 34.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne, kadın haklarının geliştirilmesi amacıyla yapılan düzenlemelere ve gündemdeki kadına şiddetle ilgili Komisyon raporuna ilişkin açıklaması 333:334
- 35.- (10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadının güçlendirilmesi için yapılan çalışmalara ilişkin açıklaması 391:392
- 36.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, meydanlardaki kadınları copleyan Hükümetin kınanması gerektiğine ve İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin açıklaması 392

VII.- ÖNERİLER*A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ*

335:350

1.- İYİ Parti Grubunun, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve arkadaşları tarafından, kullanımı zorunlu olan bebek bezi, hasta alt bezi ve kadın hijyen ürünlerine yapılan fiyat artışlarının hanelerin gider kalemlerine yansıma tutarlarının vatandaşların alım gücünü düşürmesi nedeniyle bu ürünlerde kısıtlı kullanımın yol açabileceği sağlık sorunlarının önlenmesi ve alım gücünün artırılması için KDV oranlarında düzenleme yapılması amacıyla 28/2/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

335:339

2.- HDP Grubunun, Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve arkadaşları tarafından, gıda krizinin nedenleri ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla 8/3/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

339:343

3.- CHP Grubunun, Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve arkadaşları tarafından, kadınların çalışma hakkına tam olarak sahip olabilmeleri amacıyla 7/3/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

343:348

4.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 316 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü (bugün) birleşiminde 315 sıra sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nun gündemin "Özel Gündemde Yer Alacak İşler" kısmına alınarak görüşmelerinin bu birleşimde yapılmasına, Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ve 316 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi

348:350

**VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN
DİĞER İŞLER**

352, 392

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

352:390, 392:393

1.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 Milletvekilinin, Hatay Milletvekili Serkan Topal ve 28 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağralıoğlu'nun, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 25 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku ve 29 Milletvekilinin, Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal ve 24 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü ve 25 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer ve 22 Milletvekilinin, Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen ve 21 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 20 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Gamze Taşcıer ve 21 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç ve 23 Milletvekilinin, Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 24 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke ve 26 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatmoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatmoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 20 Milletvekilinin, Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü ve 19 Milletvekilinin, Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 20 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 Milletvekilinin, Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 Milletvekilinin, Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve 19 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü ve 21 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, MHP Grubu adına Grup Başkanvekili

Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı:315)

352:390, 392:393

IX.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

394

1.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, TBMM'de görev yapan personel ile ilgili çeşitli hususlara ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/58428)

394:395

2.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Bingöl'de bulunan Çalیکاğıl köyünün yol, su ve elektrik sorununa ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/58615)

396:397

3.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, İzmir Çiğli/Kaklıç Havalimanının akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/58701)

398:400

4.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2012 yılından itibaren Zafer Havalimanını kullanan yolcu sayısına ve yüklenici firmaya verilen yolcu garantisine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59349)

401:402

5.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, İstanbul Havalimanındaki bir tesisin çatısının çökmesine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59350)

403:404

6.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 2020-2022 yılları arasında Bakanlığın yaptığı ihalelere ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59613)

405:406

7.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Antalya ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Çorum ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Çanakkale ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Amasya ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Balıkesir ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Kocaeli ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

İlişkin soruları ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59775), (7/59776), (7/59777), (7/59778), (7/59779), (7/59780)

407:413

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.00'te açılarak altı oturum yaptı.

Birinci Oturum

2/3/2022 tarihli 60'ıncı Birleşimde yapılan kapalı oturuma ait tutanak özetinin okunabilmesi için İç Tüzük'ün 71'inci maddesine göre kapalı oturuma geçildi.

Oturuma saat 14.02'de son verildi.

İkinci Oturum

(Kapalıdır)

Üçüncü, Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Oturumlar

Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu, ülkemizdeki kadın sorunlarına,
Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal, çiftçilerin, esnafın, besicilerin sorunlarına,
Balıkesir Milletvekili Yavuz Subaşı, Kuvayımiliye şehri Balıkesir'e,
İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Balıkesir Milletvekili Yavuz Subaşı'nın yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Ayca, aile sağlığı çalışanlarının özlük haklarına,

Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan, Gaziantep'in ihracat performansındaki istikrarlı yükselişe,

Mersin Milletvekili Baki Şimşek, Tarsus Şehir Stadı ile Tarsus Kapalı Spor Salonu'na,

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan, Tip 1 diyabet hastası çocuklar için sensörlü glikoz ölçüm cihazlarının SGK kapsamına alınmasının önemine,

Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan, umutsuzluktan, işsizlikten, yoksulluktan intihar eden gençlere,

Sivas Milletvekili Semiha Ekinci, kadınlara insani, siyasi, sosyal, ekonomik alanlarda sunulan imkânlarla,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın, ileri teknolojik sondaj gemileriyle yapılan keşiflere,

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır, 1-7 Mart Deprem Haftası'na,

Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, Özgür Gündem gazetesinin Yazı İşleri Müdürünün İHA ve SİHA'lara yönelik sözlerine,

İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz, Yeşilay Haftası'na,

Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil, 2021 yılında AK PARTİ Hükûmetinin gerçekleştirdiği hizmetlere,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, zamlara,

Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasıyla beraber yaş meyve ve sebze üreticilerinin yaşadığı mağduriyete,

Adana Milletvekili Ayhan Barut, zamların çiftçiye ve tarıma büyük bir darbe vurduğuna,

Mersin Milletvekili Hacı Özkan, kadınların Parlamentodaki temsil oranı ile iş gücüne katılma oranındaki artışa,

Karabük Milletvekili Hüseyin Avni Aksoy, Ukrayna-Rusya savaşında Türkiye'nin tarafsızlığını devam ettirmesi gerektiğine,

Hatay Milletvekili İsmet Tokdemir, elektrikli solunum cihazı kullanan vatandaşlara verilmesi gereken desteğe,

Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, AKP iktidarının Aydın'ın Karasu ilçesindeki tarım arazilerini RES'lerle talan edeceğine,

Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan, Kocaeli Kartepe'de yapılmak istenen çelik döküm tesisine,

Uşak Milletvekili İsmail Güneş, Yeşilayın kuruluşunun 102'nci yıl dönümü ile 1-7 Mart Yeşilay Haftası'nı kutladığına,

Bursa Milletvekili İsmail Tatlıoğlu, Isparta'daki elektrik kesintisine, TÜRK-İŞ'in açıkladığı enflasyon rakamlarına, asgari ücrete, Doğu Perinçek ile Ethem Sancak'ın Rusya açıklamalarına ve Bursa'daki hızlı tren projesine,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, 4 Mart 2021 tarihinde Tatvan'da Türk Silahlı Kuvvetlerine ait helikopterin düşmesi sonucunda şehit olan askerleri rahmet ve minnetle andığına, Ukrayna'dan tahliye edilen vatandaşlarımıza, Ukrayna-Rusya çatışma sürecinde devletimizin gerçekleştirdiği insani yardımlara ve Türkmenistan, Kazakistan ve Özbekistan'la olan diplomatik ilişkilerimizin 30'uncu yıl dönümüne,

İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç, üniversitelerdeki yemek zamlarına, Tuşba Belediyesindeki yolsuzluklara, Konya'daki Dedeoğulları ailesinin katliamına ilişkin hakikatleri öğrenmek istediklerine ve Halise Aksoy'a yapılan zulme,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Tokat'ta geçirdikleri kaza sonucu şehit düşen ve yaralanan askerlere, Rifat Börekçi ile Reşit Galip'in vefat yıl dönümüne, İzmir Gaziemir'de on dört yıldır temizlenmeyen nükleer atıklara; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki öğretmenler, sosyologlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar ve hemşirelerin sorunlarına; Boğaziçi Üniversitesine dışarıdan yapılan dekan atamalarına, Basın İlan Kurumunun dokuz yüz gündür Evrensel gazetesine ilan vermemesinin hukuksuzluk olduğuna ve Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Denizli Milletvekili Cahit Özkan, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Genel Kurul gündemine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan, her siyasi partiden milletvekillerinin Grup Başkan Vekillerinin konuşmalarını belli bir sınırdan tutması konusunda ricacı olduklarına ilişkin bir açıklamada bulundu.

İYİ Parti Grubunun, 23/2/2022 tarihinde Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve arkadaşları tarafından, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve arz güvenliğinin sağlanması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

HDP Grubunun, 5/3/2022 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Daniş Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin ülkeyi içine sürüklediği karanlık zam tablosunun yarattığı sorunların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (17237 sıra no.lu), diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminin “Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Ön Görüşmeler” kısmında yer alan, 2010 ile 2020 yılları arasında gayrimenkul, arazi ve şirket satın alma yoluyla Türk vatandaşlığı kazanan kişi sayısının tespit edilerek vatandaşlığa kabul kriterlerinin gözden geçirilmesi amacıyla verilmiş olan (10/2382) esas numaralı Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

Görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Mart 2022 Cumartesi günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel, akaryakıt fiyatlarındaki artışa,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar’ın HDP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Adana Milletvekili Ahmet Zenbilci’nin CHP grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Denizli Milletvekili Cahit Özkan, Manisa Milletvekili Özgür Özel’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, Manisa Milletvekili Özgür Özel’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının:

1’inci sırasına alınan ve İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve 87 Milletvekilinin Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi (2/4222) ile Çevre Komisyonu ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporlarının (S. Sayısı: 314), görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamalarından sonra kabul edildi.

Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya, Tip 1 diyabet hastası çocuklar için sensörlü şeker ölçüm cihazlarının SGK kapsamına alınmasının önemine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Alınan karar gereğince, 8 Mart 2022 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere 23.35’te birleşime son verildi.

Celal ADAN

Başkan Vekili

Mustafa AÇIKGÖZ

Nevşehir

Kâtip Üye

Enez KAPLAN

Tekirdağ

Kâtip Üye

Rümeysa KADAK

İstanbul

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 110

7 Mart 2022 Pazartesi

Rapor

1.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 milletvekilinin (10/96), Hatay Milletvekili Serkan Topal ve 28 milletvekilinin (10/234), İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağırlioğlu'nun (10/409), Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 25 milletvekilinin (10/501), İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 21 milletvekilinin (10/698), İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 29 milletvekilinin (10/1743), Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal ve 24 milletvekilinin (10/1747), İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü ve 25 milletvekilinin (10/1912), Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer ve 22 milletvekilinin (10/2187), Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen ve 21 milletvekilinin (10/2203), Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 milletvekilinin (10/2303), Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 20 milletvekilinin (10/2353), Ankara Milletvekili Gamze Taşcıer ve 21 milletvekilinin (10/2389), Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 20 milletvekilinin (10/2477), Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 19 milletvekilinin (10/2673), Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 milletvekilinin (10/2675), İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 milletvekilinin (10/2697), Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç ve 23 milletvekilinin (10/2830), Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 24 milletvekilinin (10/2976), İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke ve 26 milletvekilinin (10/2979), Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve 19 milletvekilinin (10/3019), İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 milletvekilinin (10/3109), Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 milletvekilinin (10/3206), Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve 19 milletvekilinin (10/3430), Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 20 milletvekilinin (10/3476), Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 milletvekilinin (10/3479), Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 milletvekilinin (10/3482), İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekközeği ve 19 milletvekilinin (10/3484), Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve 19 milletvekilinin (10/3485), İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 20 milletvekilinin (10/3493), Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 milletvekilinin (10/3504), Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve 19 milletvekilinin (10/3505), İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 milletvekilinin (10/3508), Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 milletvekilinin (10/3510), Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve 19 milletvekilinin (10/3685), Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 milletvekilinin (10/3723), Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 milletvekilinin (10/3918), Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere ve 21 milletvekilinin (10/3919), İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü ve 21 milletvekilinin (10/3920), İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın (10/3921), İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 milletvekilinin (10/3922), MHP Grubu adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın (10/3923), AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş'un, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın (10/3924); kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S.Sayı: 315) (Dağıtılma tarihi: 07.03.2022)

Genel Görüşme Önergesi

1.- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Özgür Özel ve Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş hakkında Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri Bakanlığının attığı adımların görüşülmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/58) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.03.2022)

Meclis Araştırması Önergeleri

1.- Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 Milletvekilinin, Muş ilinde yaşanan yoksulluk ve işsizliğinin nedenlerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5612) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.02.2022)

2.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu ve 19 Milletvekilinin, Adli Tıp Kurumunun düzenlemiş olduğu raporlara ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5613) (Başkanlığa geliş tarihi: 25.02.2022)

3.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel ve 20 Milletvekilinin, yoksulluk ve getirdiği sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5614) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

4.- Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü ve 20 Milletvekilinin, Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında yeşil üretime yönelik dönüşümlerin sağlanarak olası sorunların tespit edilmesi ve çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5615) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

5.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan ve 21 Milletvekilinin, Altay tankının üretilmesi sürecinde yaşanan sorunların tespit edilerek bu sorunlara çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5616) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

6.- Kocaeli Milletvekili Tahsin Tarhan ve 21 Milletvekilinin, Kocaeli'nin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacak olanakların değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5617) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

7.- Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş ve 20 Milletvekilinin, küresel iklim değişikliğinin orman yangınları üzerindeki etkilerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5618) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

8.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 Milletvekilinin, kullanımı zorunlu hijyen ürünlerindeki fiyat artışlarının hanelerin giderlerine yansıma tutarının araştırılması ve bu ürünlerin kullanımının kısıtlanmasının yol açacağı sorunların tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5619) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

9.- Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve 19 Milletvekilinin, tarımsal girdi fiyatlarındaki artışın sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5620) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

10.- Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve 19 Milletvekilinin, Uygur Türkleri başta olmak üzere Türk soylulara verilen istisnai vatandaşlıklara yönelik çeşitli iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5621) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.02.2022)

11.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, demokratik siyaset hakkının önündeki engellerin tespit edilerek alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5622) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.03.2022)

12.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Varlık Fonuna devredilmesinden sonra PTT'de yaşandığı iddia edilen olayların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5623) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.03.2022)

13.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 19 Milletvekilinin, Hasta tutuklu ve hükümlülerin sağlığa erişiminde yaşanan sorunların ve cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5624) (Başkanlığa geliş tarihi: 01.03.2022)

14.- Diyarbakır Milletvekili Remziye Tosun ve 19 Milletvekilinin, Diyarbakır T Tipi Cezaevinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5625) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.03.2022)

15.- Mersin Milletvekili Behiç Çelik ve 19 Milletvekilinin, Mersin'in sosyoekonomik göstergelerinin paylaşılması ve güvenliğinin artırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5626) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.03.2022)

16.- Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve 20 Milletvekilinin, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimde yaşanan sorunların tespit edilerek bu sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5627) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.03.2022)

17.- Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve 19 Milletvekilinin, Türkiye'deki hububat üretiminin son 5 yılda düşmesinin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5628) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.03.2022)

18.- Ankara Milletvekili İbrahim Halil Oral ve 19 Milletvekilinin, Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşın ülkemizdeki tarım faaliyetlerine ve tarım ürünü ithalatına etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5629) (Başkanlığa geliş tarihi: 02.03.2022)

19.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşın Türkiye ekonomisine etkilerinin araştırılması ve olası etkilere karşı önlem alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5630) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

20.- İzmir Milletvekili Kâmil Okyay Sındır ve 21 Milletvekilinin, Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde enerji verimliliği ve iklim değişikliği konularında uyum sağlanması için gerekli adımların atılması ve beyaz eşya sektörüne ilişkin sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5631) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

21.- Adana Milletvekili Orhan Sümer ve 21 Milletvekilinin, başta Adana olmak üzere ülkemizde uyuşturucu madde kullanımının sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5632) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

22.- Antalya Milletvekili Aydın Özer ve 20 Milletvekilinin, tarımsal üretim ve hayvancılık sektöründe yüksek girdi maliyetleri nedeniyle yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5633) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

23.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak ve 20 Milletvekilinin, elektrik enerjisi piyasasında yapılan özelleştirme ihalelerini kazanan şirketlerin gerekli yükümlülükleri yerine getirip getirmediğinin ve bu kapsamda son dönemlerde yaşanan elektrik kesintilerinin sebeplerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5634) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

24.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç ve 19 Milletvekilinin, metamfetamin isimli uyuşturucu maddenin zararlı etkilerinin tespit edilerek bu maddenin kullanımının önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5635) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

25.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç ve 19 Milletvekilinin, 0-5 yaş grubunun yetersiz beslenmesinin nedenlerinin araştırılması ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5636) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

26.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 19 Milletvekilinin, Türkiye’de yerli, yenilenebilir, temiz ve enerji verimliliğini sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5637) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

27.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 21 Milletvekilinin, apartman görevlilerinin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5638) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

28.- Adana Milletvekili Ayhan Barut ve 21 Milletvekilinin, icra işlemleri sırasında meydana gelen sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5639) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

29.- Ankara Milletvekili Nihat Yeşil ve 22 Milletvekilinin, uyuşturucu madde kullanımı ile etkin mücadele kapsamında polisiye tedbirlerin dışında konunun tüm paydaşlarının bir araya gelerek çözüm önerileri geliştirilmesini sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5640) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

30.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan ve 19 Milletvekilinin, medya ve basın çalışanlarının karşılaştıkları sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5641) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

31.- Batman Milletvekili Necdet İpekyüz ve 19 Milletvekilinin, sağlık çalışanlarının sorunlarının incelenmesi ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5642) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

32.- Aydın Milletvekili Bülent Tezcan ve 19 Milletvekilinin, yerel basının yaşadığı ekonomik sorunların tespit edilerek bu sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5643) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

33.- Adana Milletvekili Kemal Peköz ve 20 Milletvekilinin, 2019 ve 2020 yılları Sayıştay Raporlarında Türkiye Halk Bankası A.Ş. hakkında yer alan bulguların incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5644) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

34.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve 19 Milletvekilinin, hacizli ve icralı olan araçların ekonomiye kazandırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5645) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

35.- Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve 19 Milletvekilinin, cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen kadına yönelik şiddetin engellenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5646) (Başkanlığa geliş tarihi: 03.03.2022)

36.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanı Bursa Milletvekili İsmail Tatlıoğlu’nun, zeytinlik alanlarda madencilik faaliyeti yapılabilmesine yönelik yönetmelik değişikliğinin sebep olabileceği olumsuzlukların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5647) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

37.- Adana Milletvekili Orhan Sümer ve 20 Milletvekilinin, Adana’da eğitime katılım oranındaki düşüşün sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5648) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

38.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve 19 Milletvekilinin, cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5649) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

39.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve 19 Milletvekilinin, Roman kadınların karşılaştığı sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5650) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

40.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve 19 Milletvekilinin, mülteci ve sığınmacı kadınların maruz kaldıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5651) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

41.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve 19 Milletvekilinin, engelli kadınların maruz kaldıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5652) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

42.- Mardin Milletvekili Pero Dundar ve 19 Milletvekilinin, Mardin’in Yeşilli ilçesindeki Gül ve Tepebaşı mahallelerindeki bazı taşınmazlara ilişkin verilen acele kamulaştırılma kararından kaynaklanan mağduriyetlerin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5653) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

43.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un uygulanmasında karşılaşılan sorunların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5654) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.03.2022)

44.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Meral Danış Betaş’ın, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ekonomi üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/5655) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.03.2022)

No: 111

8 Mart 2022 Salı
Milletvekili Teklifleri

1.- Batman Milletvekili Feleknaş Uca’nın; Umumi Hıfzısıhha Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4254) (Plan ve Bütçe ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 07.03.2022)

2.- İYİ Parti Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun; Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/4255) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 07.03.2022)

3.- İYİ Parti Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu’nun; Özel Tüketim Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/4256) (İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 07.03.2022)

4.- İzmir Milletvekili Özcan Purçu'nun; 8 Nisan'ın, "Dünya Romanlar Günü" İlan Edilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/4257) (İçişleri Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 07.03.2022)

5.- Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu ve 24 Milletvekilinin; Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4258) (Plan ve Bütçe ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

6.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un; Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4259) (Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ile İçişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

7.- Manisa Milletvekili İsmail Bilen ve 29 Milletvekilinin; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4260) (Adalet ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

8.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4261) (İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

9.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın; 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4262) (Tarım, Orman ve Köyişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

10.- Muğla Milletvekili Mürsel Alban'ın; Yunus Emre Vakfı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/4263) (Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022)

Cumhurbaşkanlığı Tezkereleri (Milletlerarası Andlaşma)

1.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022) (Gelen evrak numarası: 979475)

2.- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuveyt Devleti Milli Muhafız Komutanlığı Personelinin Eğitim ve Öğretimi Alanında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında İşbirliği Protokolünün Notalarla Birlikte Onaylanmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022) (Gelen evrak numarası: 979478)

3.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmaya Dair Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 08.03.2022) (Gelen evrak numarası: 979486)

Raporlar

1.- Konya Milletvekili Hacı Ahmet Özdemir ve 36 Milletvekilinin Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanununda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4212) ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 316) (Dağıtma tarihi: 08.03.2022) (GÜNDEME)

2.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Katar Devleti Hükümeti Arasında Büyük Çaplı Organizasyonların Yerine Getirilmesinde İş Birliği Konulu Niyet Mektubunun Uygulanmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4098) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 317) (Dağıtma tarihi: 08.03.2022) (GÜNDEME)

3.- Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Togo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3883) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 318) (Dağıtım tarihi: 08.03.2022) (GÜNDEME)

Yazılı Soru Önergesi

1.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, TBMM'nin bal alımlarına ve denetimlerine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/59451) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.02.2022)

8 Mart 2022 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.01

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Rümeyza KADAK (İstanbul)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 64’üncü Birleşimini açıyorum. (x)

Toplantı yeter sayısı vardır.

Görüşmelere başlıyoruz.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç’in, Başkanlık Divanı olarak 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nü kutladıklarına ve bugün İç Tüzük 60’a göre söz isteyen kadın milletvekillerine birer dakika pozitif bir ayrımla yaklaşacağına ilişkin konuşması

BAŞKAN – Öncelikle, kadın milletvekillerimizin ve kadınlarımızın, bütün Türkiye’deki vatandaşlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü Başkanlık Divanı olarak kutluyoruz. (Alkışlar)

Bugün, söz isteyen kadın milletvekillerimize de 60’a göre birer dakika söz verirken pozitif bir ayrımla yaklaşacağımı ifade etmek istiyorum.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1.- Başkanlıkça, görüşmeleri izlemek üzere Genel Kurulu teşrif etmiş bulunan Pakistan-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Heyetine “Hoş geldiniz.” denilmesi

BAŞKAN – Ülkemize resmî bir ziyarette bulunan Pakistan-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Heyeti Genel Kurulumuzu teşrif etmişlerdir. Kendilerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu adına “Hoş geldiniz.” diyorum. (Alkışlar)

Gündeme geçmeden önce, 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle söz isteyen İstanbul Milletvekili Emine Sare Aydın’a aittir.

Buyurun Sayın Aydın. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

V.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- İstanbul Milletvekili Emine Sare Aydın’ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’ne ilişkin gündem dışı konuşması

EMİNE SARE AYDIN (İstanbul) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(x) 7/4/2020 tarihli 78’inci Birleşimden itibaren, coronavirus salgını sebebiyle Genel Kurul Salonu’ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Suriye’deki iç savaş, Afganistan’daki rejim değişikliği, zorunlu göçler, çatışmalardan kaçan milyonlar, Ukrayna’da süregelen savaş, tüm dünyanın mücadele ettiği Covid-19 pandemisi, beraberinde gelen ekonomik krizler... Evet, hepimiz şu an çok iyi farkındayız ki küresel olarak zorlu bir süreçten geçiyoruz ve bu süreçte de en fazla etkilenenler maalesef ki yine kadınlar, yine kadınlar ve çocuklar. Bugün, hepimiz şahidiz ki dil, din, ırk fark etmeksizin, Suriye’de olduğu gibi, Ukrayna sınırlarında ellerinde bebekleriyle savaştan kaçan kadınlar aynı korkuyu taşıyarak o zorlu yolculuğa çıkıyorlar. Tablo aynı olsa da maalesef sınırın öteki tarafındaki Batılı ülkeler mültecileri “Batılı” ve “Doğulu” olarak ayırarak ırkçı kodlarını tekrar yazıyorlar.

Bu şiarla kadının statüsünü artırmak, eşitsizlikleri gidermek, ayrımcılığın önüne geçmek adına devrim niteliğinde kanunlar, yönetmelikler ve düzenlemeler gerçekleştirdik. Örneğin 6284 sayılı Kanun bunlardan bir tanesidir. Şimdi ise hepimizin malumu, TBMM gündemimizde konuyla ilgili yeni düzenlemeler üzerinde tartışılıyor. Toplumun huzurunu bozan, hepimizi yaralayan şiddet vakalarına yönelik mücadelemiz adına son derece ciddi adımlar atıyoruz. Oysaki kadın...

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, bakın, konuşmacı önemli bir gündem üzerinde konuşma yapıyor.

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Evet.

Sayın Engin Bey, CHP’nin Sayın Grup Başkan Vekili, AK PARTİ’nin Sayın Grup Başkan Vekili, MHP’nin ve yine, İYİ Parti’nin Sayın Grup Başkan Vekilleri; bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, müsaadeniz olursa, konuşmama devam etmek istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Oysaki kadın her yerde aynı kadın, şiddet her yerde aynı şiddet, duyulan korku her yerde aynı korku; dolayısıyla, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü yaşarken bugün, en çok, mağdur ve mazlum coğrafyalarda yaşayan kadınları anmak, maruz kaldıkları eşitsizliklere ve şiddete karşı bir ses olmak istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde “Kadın değişirse ülke değişir, kadın güçlenirse ülke güçlenir.” mottosundan hareketle, kadınları her alanda güçlendirmemiz her zaman önceliğimiz oldu. Buna göre, kadına yönelik saldırılarda somut pişmanlık emaresi içermeyen hiçbir davranış indirimine tabi olmayacak; çokça tartışılan, takım elbise, kravat takdir indirimi sayılmayacak; kadına karşı işlenen kasten öldürme, yaralama, işkence ve eziyet gibi suçların cezası artırılacak. Tüm bunlarla birlikte, eş ve boşanılan eşe karşı işlenen kasten yaralama suçları katalog suç düzenlemesine dâhil edilecek.

Çok kıymetli milletvekilleri, tüm bu düzenlemeler önleyici, caydırıcı birtakım önlemlerdir. Bizler, toplumumuzda “Kadın insandır.” bakış açısını yerleştirmiş isek mücadelemiz eksik kalır; bunun için de ekonomide, akademiye, sanatta, teknolojiye kadının adını görmeye ihtiyacımız var. Her alanda üreten kadınlar oldukça, inanıyorum ki kadın meselesi tarihe karışacak, kadına dair sorunlar bir bir çözüme kavuşacak. Bunun için de kadının ekonomik ve sosyal yaşama daha fazla katılımını sağlamak, finansal erişim kaynaklarını kolaylaştırmak, istihdamı artırmak için her zaman çalışıyoruz. Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TKDK gibi kurumların kadına yönelik vermiş olduğu destekler, hibeler, teşvikler her geçen gün fazlalaşıyor. Bugün, baktığımızda, Anadolu’nun her bir köşesinde devletimizin vermiş olduğu teşvik destekleriyle ekonomimize katkı sağlayan emekçi kadınlarımızı görüyoruz; kurmuş oldukları şirketlerle dünyaya Türkiye’nin adını duyuruyorlar. Bu büyük gururu bizlere yaşattıkları için gururluyuz, mutluyuz. Tüm bu emekçi kadınların 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü ayrıca kutluyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, evet, biliyoruz, gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde verilen tüm mücadelelere, gösterilen çabalara rağmen kadınların dezavantajlı konumu maalesef evrensel bir sorun olarak karşımızda. Kadına yönelik eşitsizliklerin, adaletsizliklerin ve ayrımcılığın yılın sadece bir gününde değil, her zaman aklımızda olması gerektiğine inanıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Sayın Başkanım, bir dakika alabilir miyim?

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Kadın meselesinin ideoloji, dil, din, ırk, cinsiyet fark etmeden tüm bireylerin meselesi olduğunun altını bir kez daha çiziyorum fakat bizler, geçmişimizin değerleri, inanışımızın gereği kadına vermiş olduğumuz değeri yeni dünya düzeninde, yeni Türkiye inşasında göstererek ülkemizin refahını her geçen gün artıracamız, bu sorunu hep birlikte aşacağız.

Sayın Cumhurbaşkanımızın kadın sorunlarına göstermiş olduğu hassasiyetin bizlere çok büyük bir güç verdiğini biliyoruz. Bu hassasiyeti yalan yanlış şekilde manipüle ederek kendi politik ajandalarını oluşturmaya çalışanların ise farkındayız fakat bilmeliler ki kadın meselesi, politik bir malzeme olarak kullanılamaz. Bu, kadına karşı bir saygısızlıktır, mücadeleye karşı bir samimiyetsizliktir. Neyse ki feraset sahibi milletimiz ve özellikle kadınlarımız, Cumhurbaşkanımızın ve AK PARTİ'nin yanındalar, samimiyetinin farkındalar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Sayın Başkanım, arada kesildiği için, çok küçük, bir dakika daha rica edeceğim.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Teşekkürler.

Değerli arkadaşlar, sözlerime son verirken bir kez daha 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde söz almış olmaktan dolayı duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Bugün Adalet Komisyonuna gelen yeni kanuni düzenlemede ve yine Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Komisyonu çalışmalarının sonuçlarını... Tüm Meclise hitap etmek istiyorum ve hepimize: Gelin, hep birlikte, kadın ve erkek vekiller olarak gelecek kuşaklara aktarabileceğimiz, kız çocuklarımızı, gençlerimizi, kadınlarımızı koruyacak iş birliğini, anlayışı, dayanışmayı ortaya koyalım. Renk, dil, din ayırt etmeksizin, bu topraklara ayak basan, vatanını seven her bir kadın bizim için önemlidir. Gelin, hep birlikte, bu çatı altında kadına yönelik şiddetle mücadele ve diğer kanuni düzenlemelerde ortak iş birliği gösterelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EMİNE SARE AYDIN (Devamla) – Bu çatı, kadına yönelik samimiyetini ancak bu şekilde ortaya koyabilir.

Çok teşekkür ediyorum, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Gündem dışı ikinci söz, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle söz isteyen Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu'na aittir.

Buyurun Sayın Hancıoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Samsun Milletvekili Neslihan Hancioğlu'nun, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla söz aldım, ancak sözlerime başlamadan önce tarih boyunca kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Karadeniz'in vakur kenti Artvin'in düşman işgalinden kurtuluşunun 101'inci yılını kutluyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Tarihte 7 Mart nasıl Artvin'in özgürlük iradesini temsil ediyorsa, 8 Mart da kadınların özgürlük iradesini temsil etmektedir. Biz kadınların, asırlar süren emek ve varoluş savaşının simgeleştiği tarihtir 8 Mart. 1857 yılının 8 Martında Amerika'da yaşanan o acı olaydan hareketle şunu bir kez daha vurgulamak gerekiyor: Kadının, toplumsal yaşamın her alanında verdiği varoluş mücadelesi ve elde ettiği bütün kazanımların bedeli alın teri ve gözyaşı olmuştur.

Türk kadını açısından ise 1923 öncesi verilen mücadeleleri, ödenen bedelleri tabii ki yok saymıyoruz ancak biz kadınlar, toplumsal ve siyasal alanlardaki varlığımızı şüphesiz cumhuriyetimize borçluyuz. Millet iradesini egemen kılmak ve tebaayı özgür bireyler hâline dönüştürmek için savaşan o büyük devrimin mimarlarına hem şükran hem de görev borcumuz var. Nedir o görev borcu? Biz kadınların, toplumsal yaşamın her alanında ve hayatlarının her evresinde karşı karşıya kaldığı eşitsiz ve ayrımcı koşulları yerle bir etmek. Bu konuda sürekli “eşitlik” kavramını kullanıyoruz ama aslında doğrusu “adalet” kavramıdır, “cinsiyet adaleti” kavramıdır. Mevcut sistemin bir adaleti olsa zaten cinsiyete dayalı bir eşitlik talebi ve beklentisi var olmazdı. Sistem adaletli olsa liyakat, başarı, bilgi ve birikim en temel kriter olur, bütün bunlar toplumun hizmetine sunulabilirdi. İşte, bu nedenle “adalet, adalet, adalet” diyoruz.

Değerli milletvekilleri, biz kadınların maruz kaldığı adaletsizliği beş dakikalık bir süre içinde anlatmak mümkün değildir. Mesela, bugün, ülkemizde her 10 kadından 7'si eve hapsolmuş, ancak 3'ü istihdam piyasasında yer bulabiliyorsa; çalışma imkânını elde eden kadınlara güvencesiz koşullarda, esnek çalışma, kayıt dışı çalışma modelleri dayatılıyorsa, emeğinin karşılığını tam ve eksiksiz ücret olarak alamıyorsa, mobbinge, istismara, tacize maruz kalıyorsa ve kadın olmanın bedelini canıyla ödüyorsa o hâlde sorgulamamız gereken şey, bu adaletsiz sistemdir. Toplumsal cinsiyet eşitliği özelinde yaşadığımız adaletsizliğin hepsi kadını ikincil gören, kadına kendi iradesi dışında roller biçen, eğer kadın bir şeyi başarıyorsa o başarıyı sanki kendisi bahşetmiş gibi yaklaşım sergileyen zihniyetten besleniyor. İşte, o zihniyet, siyaset yapan kadına “Evine dön.” diyen zihniyettir; o zihniyet, Uzay Programı'nda yer alacak bilim insanları için cinsiyet sınıflaması yapan zihniyettir. Biz kadınlar bu zihniyeti reddediyoruz ve buna asla boyun eğmeyeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, kadınların varoluş mücadelesi verirken ödediği bedel, adalet uğruna ödenmiş bir bedeldir; kutsaldır, değerlidir. Sırf cinsiyetinden ötürü emeği sömürülen, hakları gasbedilen, şiddete maruz kalan, istismara uğrayan, katledilen kadınlar bu bedeli ödedi ve maalesef bedeli ödemeye de devam ediyor. Bütün bu olumsuzluklara “Dur!” demek her şeyden önce bir insanlık görevidir. Kadın- erkek fark etmez, cinsiyet temelli bütün sömürü ve istismar çarkını kırmak hepimizin ortak görevidir. Bu, aynı zamanda, Türk kadınının eğitim, bilim, sanat ve bütün sosyoekonomik haklardan adilce yararlanması için yüreğini ortaya koyan Büyük Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'e olan bir görev borcudur. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu düşüncelerimle emeğin, alın terinin ve biz kadınların varoluş mücadelesinin simgelendiği gün olan 8 Mart Kadınlar Günü'nü kutluyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle söz isteyen Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy'a aittir.

Buyurun Sayın Ersoy. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin gündem dışı konuşması

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın milletvekilleri, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla gündem dışı söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle başta şehit anneleri, eşleri ve yakınları olmak üzere tüm kadınların gününü kutluyorum.

Kadınla ilgili konular disiplinler arası bir nitelik taşır ve her türlü eşitsizlikten arınmış bir görüşü ifade eder. Kadınlar, bilinen tarih boyunca bilim ve kültür alanının dışında tutulma çabasıyla mücadele etmek zorunda kalmışlar ve kuralı bozan kadınlar her zaman var olmakla birlikte, bunlar birer istisna olmaktan ileri gidememiştir. Dünya tarihinde 19'uncu yüzyılda kadın hareketinden bahsedilir ancak Anadolu'da 13'üncü yüzyılda "Bacıyan-ı Rum" adıyla anılan, Türkmen hanımların oluşturduğu bir kadın hareketinden bahsetmek mümkün. Bacıyan-ı Rum'un, Hacı Bektaş Veli'nin manevi desteğiyle sufi Türkmen hanımlarca kurulmuş, halka hizmeti esas almış bir teşkilat olduğunu söyleyebiliriz.

Türk kültür ve devlet geleneğinde ise kadın sadece sosyal hayatta değil, siyasi hayatta da önemli bir rol oynamıştır. Eski Çağ ve Orta Çağ'da Türk kadını belli bir mekâna hapsolmaktan ziyade Avrupa'da yaşayan diğer kadınlara göre toplum içerisinde ve devlet yönetiminde oldukça aktif bir rol oynamıştır. Bilinen en eski Türkçe kaynak olan Orhun Abideleri'nden Kül Tigin Abidesi'nde Tanrı'nın Türk milleti yok olmasın diye yarattığı kişiler arasında İkinci Göktürk Devleti'nde, Kağanın eşi İlbilge Hatun'un adına yer verilmiştir. Eski Türk devlet geleneğinde kadının siyasi konumunu gösteren bu durum Türk toplumunda kadına verilen değer bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir.

Türkiye'de ilk olmak ve bu ilki de gerçekleştiren bir kadın olmak elbette çok zor ancak her değişim küçük bir adımla başlıyor, o ilk adım da belki bizler ve genç kızlarımız için önemli bir cesaret kaynağı oluyor. Türkiye tarihinde çok önemli bir yere sahip kadınlardan birisi de ilk kadın mühendisimiz ve Anıtkabir'in Başmühendisi Sabiha Rifat Gürayman da ilklerden biri. Evet, Sabiha Gürayman cumhuriyetin ilk kadın inşaat mühendisiydi; onun hayalinde projeler vardı, yollar, köprüler, şantiyeler. Sabiha Hanım, kadın olması nedeniyle masabaşı bir göreve atanmıştı ancak onun hayali şantiyede çalışmaktı, "Bir şantiyede görev almak istiyorum." diyerek dilekçesini müdürüne verdi. Müdürü dilekçeyi uzun süre amirlerine iletemedi, şantiyede kadın mühendis nasıl olacaktı? Müdür bu isteğinden Sabiha Hanım'ı vazgeçirmeye çalıştı ancak Sabiha Hanım dilekçesinde ısrarlıydı. Büyük tartışmalardan sonra Ankara'nın Beypazarı ilçesi Karaboğaz mevkindeki köprü inşaatına mühendis olarak tayin edildi. Sabiha giydi pantolonu ve çizmeleri, daldı şantiyelerin içine. Elinde planlar, projeler, altında çamur, başladı çalışmaya; ne olursa olsun köprü bitecekti. Genç Mühendis Sabiha, çevre köylülerin meraklı bakışları arasında bütün gücüyle çalışıyordu. İnşaat devam ederken işçiler maaşlarını alamadıkları için işi bırakacaklarını söylediler. Sabiha "Nasıl olur, bu köprü bitmeli!" diye isyan ediyordu. Gitti, işçilerle konuştu ve işçileri ikna etti ve köprü işçilerin ve köylülerin yardımıyla bitti. Köylüler köprü'nün adını Sabiha için "Kız Köprüsü" koydular. Bugün Kız Köprüsü kullanılmamakta ancak Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu köprü'nün korunmasına karar verdi. Sabiha Hanım'ın 40 metrelik mucize Kız Köprüsü o günden sonra bütün kadın mühendislerimize ve şu anda tam olarak seksen sekiz yıl sonra 18 Martta açılışı gerçekleşecek olan "dünyanın en uzun köprüsü" olarak anılan Çanakkale Köprüsü'nde kız mühendislerimize de ilham oldu. Atılan bir küçük adım büyük bir kıvılcım olmuştu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Devamla) – Evet kıymetli vekiller, güçlü Türkiye için güçlü kadınların varlığının artarak devam etmesini dileyerek sözlerimi noktalamak istiyorum. Ayrıca, başarılarını Türkiye Büyük Millet Meclisine taşıyan siz kadın milletvekili arkadaşlarıma da iyi ki varsınız diyorum. (MHP, AK PARTİ, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekilimize 60’a göre yerlerinden söz vereceğim. Ayrıca, sisteme giriş yapamayan 5 milletvekilimize ve sistemde ilk 20’ye giremeyen kadın milletvekillerimizden söz talebi olanlara söz vereceğim.

İlk söz Sayın Aycan’ın.

Buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan’ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü kutladığına ve Hükümetin hazine arazilerini çiftçilere açma kararını desteklediklerine ilişkin açıklaması

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde tüm kadınlarımıza sağlıklı, huzurlu günler diliyorum.

Hükümetimizin aldığı kararı, hazine arazilerini çiftçilere açma kararını Milliyetçi Hareket Partisi olarak destekliyoruz. Boş duran bir karış arazimiz kalmasın diyoruz. Gelişmeler gösteriyor ki kendi kendimize ne kadar yetersek o kadar güçlüyüz. Petrol gibi zorunlu maddeler dışında dışa bağımlılıktan kurtulmak gerekir. Özellikle tarımsal üretimi artırabilir ve tarımsal ürünleri ithal etme zorunluluğundan kurtulabiliriz. Bu nedenle ekilmeyen hazine arazileri, kişisel arazileri mutlaka ekmeliyiz, kullanmalıyız. Bu doğrultuda zeytin, ayçiçeği ekimindeki kararları destekliyoruz. Tarımsal üretim yapacak kişilerin ürün bazında, üretim bazında desteklenmesini doğru buluyoruz. Belirlenen uygun fiyatlı ve alım garantili üretim politikalarıyla ülkemizde tarımsal üretimi artırmak mümkün olacaktır.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

2.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi’nin, belediye zabıta personellerinin sorunlarına ilişkin açıklaması

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Belediye zabıta personellerinin çözülmesi gereken sorunları bulunmakta. Ek göstergeleri 2200; 3600 ek gösterge talepleri var. Bu sayede emekli aylıkları 1.300 lira fark edecektir. Belediyelerin çoğunda haftada altı gün üzerinden çalıştırılmaktalar. Resmî ve özel tatil günlerinde çalışıyorlar. Genel idari hizmet sınıfındalar, ayrı bir hizmet sınıfı bekliyorlar. Sürekli sahada olmalarına rağmen arazi tazminatından yararlanamıyorlar. Özel hizmet tazminat sorunları var; 65 puan özel hizmet tazminatı adil değildir, sistem zabıta memuru için 100’den başlamalıdır. Fazla mesai ücreti maktu tavan tutarı üzerinden ödenmekte. 2012 yılında bu tutar asgari ücretin yarısı iken bugün asgari ücretin yüzde 18’i kadardır. Asgari ücrete endekslenerek artışı yapılması uygundur diyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşlıçay...

Buyurun Nevin Hanım.

3.- Ankara Milletvekili Nevin Taşlıçay’ın, kadın ve erkeğin Türk toplum hayatındaki uyumuna ilişkin açıklaması

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bir arada yaşamanın, beraber yol almanın ve büyümenin yegâne unsurlarından biri hiç şüphesiz ki kadın ve erkeğin toplum hayatındaki uyumdur. Bu uyum Türk milletinin diline ve tarihine yansımakla birlikte kaybedilmesi göze alınamayacak bir kültürel değerdir. Bu kültür zedelendikçe, kadınlar

toplumla aralarındaki bağı kaybettikçe milletimizin ilerlemesi mümkün değildir. Bize düşen görev ise kültürel kodlarımızın farkına vararak toplumsal düzenimizi korumaktır. Bugün dünyanın düşlediği bu husus tarihimizde ve kültürümüzde aslolandır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

4.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Fedakârlıkları, emekleri, sevgileriyle hayatımızın her alanında yer alan tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

AK PARTİ olarak, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliğinde, göreve geldiğimiz ilk günden bu yana kadınlara yönelik insani, siyasi, sosyal, ekonomik her alanda çok önemli çalışmalarımız oldu. Kadınların iş gücüne katılımını yüzde 27'ler seviyesinden yüzde 34 seviyesine çıkardık, kadın istihdamını 6 milyondan 10 milyon sınırına getirdik, üniversitelerimizdeki öğretim elemanları arasında kadınların oranı yüzde 51'e yaklaştı, AK PARTİ'nin siyasi hayata katılımıyla kadınların Parlamentodaki temsil oranı yüzde 4 iken yüzde 17'lerin üzerine yükseldi. İnsanımız, kadim kültürümüz ve ait olduğumuz medeniyetimizden ilham alarak kadınlarımızı güçlendirmek, saygınlığını ve haklarını korumak üzere çalışmalarımız devam edecektir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kayışoğlu...

5.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Bugün, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Kadınlar ne istiyorlar? Toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesi için zihniyet değişikliği istiyorlar, kadınlar aynı işi gördükleri erkeklerle aynı ücreti almak istiyorlar ve bunun yasal güvenceye kavuşturulmasını istiyorlar, İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe konulmasını ve uygulanmasını istiyorlar, eğitim hayatından uzaklaştırılmamak istiyorlar, özellikle, 0-6 yaş çocuklar için okul öncesi ücretsiz, nitelikli eğitim imkânı sağlansın ki çalışma yaşamına, sosyal yaşama katılalım istiyorlar. Ne istiyorlar? Hijyen ürünlerine erişmek istiyorlar, barınmak istiyorlar, sırf kadın oldukları için öldürülmemek, ötekileştirilmemek istiyorlar. Çok mu şey istiyorlar diyorum, bütün kadınların gününü kutluyorum.

BAŞKAN - Sayın Gaytancıoğlu...

6.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, ayçiçeği yağı açığına ilişkin açıklaması

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Son günlerde zam şampiyonu ayçiçeği yağı. Çiçeği burnunda Bakan “Yağ açığı oluşmaması için her türlü tedbiri aldık.” dedi, hangi tedbiri aldılar bilinmiyor. Yine, sorunu ithalatla çözecekler, fatura artacak, bütün umutlar bugünlerde hasadın başlayacağı güney yarım küredeki Arjantin ve Brezilya'ya kaldı. Oradan gemiler gelirse ayçiçeği yağı bulunabilecek. Unutmayalım, geçtiğimiz yıl, oradan zirai ilaç kalıntısı çok yüksek ürünler, kanserojen olduğu için geri çevrilmişti. Peki, neden kendi çiftçimizi düşünmüyoruz? Yeni Tarım Bakanı üretimi artıracamız, bu nedenle ayçiçeği desteklerini yüzde 100 artırıyoruz diyebiliyor mu? Hayır. Mazotu ve gübreyi yarı fiyatına verebileceğiz diyor mu? Hayır. O zaman sıkıntılar devam edecek demektir.

CHP iktidarında, biz, bu yağ açığını çiftçimizi destekleyerek kapatacağız.

BAŞKAN – Sayın Kılavuz...

7.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladığına, Mersinli yaş sebze meyve üreticileri ile ihracatçıların sorunlarına ve Mersin'deki 2/B arazilerinin satışına ilişkin açıklaması

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde tüm kadınlarımızın Kadınlar Günü'nü tebrik ediyorum. Her birini saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin yaş sebze ve meyve deposu olarak anılan Mersin'imizde Mersinli üreticilerimiz ve ihracatçılarımız, Rusya-Ukrayna savaşından olumsuz etkilenmiştir. İhracatçılarımız, alacaklarını tahsil edememekte, yeni hasat döneminin başlayacak olması ve düşen fiyatlar nedeniyle sorunlar yaşamaktadır. Bu sebeple üreticilerimize yönelik destek ve teşviklerin sürdürülmesini, ihracattan kaynaklı sorunların giderilmesini talep ediyoruz. İhracatçılarımızı ve üreticilerimizi koruyacak tedbirlerin alınması yerinde olacaktır.

Mersin'imizin Erdemli, Anamur, Bozyazı, Mut ve Tarsus başta olmak üzere birçok ilçesinde hazine ve 2/B arazilerinin ihale yoluyla satışa çıkarılması ve yüksek fiyat endişesi nedeniyle mülk kullanıcıları sorunlar yaşamaktadır. Bu arazilerin, rayiç bedeller üzerinden kullanıcılara ve orada yaşayan insanlarımıza tahsis edilmesi beklentileri karşılayacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Güzelmansur...

8.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, eşel mobil sisteminin uygulanması gerektiğine ilişkin açıklaması

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Akaryakıtta bu zorlu koşullarda eşel mobil devreden çıkardılar. İktidar, yönetme yetisini iyice kaybetti. 18 Mayıs 2018 tarihinde akaryakıtta vergilerin azaltılması yoluyla fiyat artışlarının tüketiciye yansımalarının önüne geçen eşel mobil sistemi başlatıldı, doğru da bir karardı. O zaman dolar 4,46; enflasyon 12,15; benzin 6,29; motorin 5,75'ti. Gelelim bugüne, dolar 14,52; enflasyon 54,44; benzin 19,36; motorin 21,34. Buna rağmen iktidar eşel mobil sistemini uygulamıyor, tüm veriler yüzde 200'ün üzerinde artış göstermiş, eşel mobil devreye alınmıyor, akaryakıtın üzerindeki vergi yükü hafifletilmiyor. Bu nasıl bir vurdumduymazlık, bu nasıl bir aymazlık. Hakikaten insanın aklı almıyor, akaryakıt fiyatları uçup gidiyor, iktidar sadece seyreliyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Barut...

9.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, Rusya toprağı sayılacak Akkuyu Nükleer Santrali için iktidarı göreve çağırıldıklarına ilişkin açıklaması

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, ülkemizin kurtarıcısı, cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder'imiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün “Yurtta barış, dünyada barış.” sözleri, Ukrayna-Rusya arasındaki savaş nedeniyle önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Ulu Önder'imizin ilke ve devrimlerine sıkı sıkıya bağlı kalmamız gerektiği çok açıktır. Eğer bunu yapmazsak emperyalist paylaşım savaşları nedeniyle ülkemizin egemenliği tehlikeye düşecektir.

Rusya, saldırganlığı nedeniyle dünyanın her yerinde ağır yaptırımlarla karşı karşıyadır. Ukrayna'ya saldıran Rusya, Çernobil başta olmak üzere nükleer enerji tesislerini ele geçirmiştir. Tüm dünya nükleer tehditle karşı karşıyadır. Uygar ülkelerin yaptırımlarının benzeri ülkemiz tarafından da hayata geçirilmeli, yönetimi ve mülkiyeti tamamen Rusya'ya ait olacak olan Akkuyu Nükleer Santrali için adım atılmalıdır. Bu sayede ülkemiz nükleer felaketten kurtarılacak, dünya barışına da katkı sağlanmış olacaktır. Rusya toprağı sayılacak Akkuyu Nükleer Santrali için iktidarı göreve çağırıyoruz.

BAŞKAN – Sayın Girgin...

10.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, pandemi yasakları kaldırılırken müzik yasağının sürdürülmesinin kabul edilemez olduğuna ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Salgın sürecinden en ağır şekilde etkilenenlerden biri de müzik ve eğlence sektörü oldu. Pandemi yasaklarında on beş ay sahne alamayan on binlerce müzisyen oldu. Normalleşme adımlarıyla eğlence sektörü mekânları geri dönmüş olsa da yasakların yükü hâlâ müzisyenlerin sırtında. Gece on ikiden sonra müzik yasağının devam etmesi yalnızca eğlence ve müzik sektöründe çalışanları değil tüm bölge esnafını olumsuz etkiliyor. Gece on ikiden sonra müzik olmuyor diye esnaflar dükkanlarını erken kapatmak zorunda kalıyor. Pandemi yasakları kaldırılırken müzik yasağının sürdürülmesi kabul edilemez. Çaresizlikten kendi çözümünü dillendiren Marmarisli bir restoran sahibi “Nasıl ki toplu etkinlik ve eğlencelerde basit tedbirler alınıyorsa canlı müzik alanında da yasak yerine ‘dikkat edilmesi gerekenler’ şeklinde tedbirler alınabilir.” diyor. Bu sese kulak verin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın İlhan...

11.- Kırşehir Milletvekili Metin İlhan'ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutladığına ve EYT'lilere gasbedilen haklarının geri verilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

METİN İLHAN (Kırşehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kadının kimliği, cinsiyeti üzerinden yapılmaya çalışılan her türlü ayrımcılığa, haksızlıklara, şiddet, istismar gibi insanlık dışı davranışlara karşı çıkıp esefle kınıyor; 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutluyor.

EYT'yle ilgili şu ana kadar çok şey söylendi ancak iktidar sanki bu vatandaşlarımızı erken emeklilik bekleyen ve ayrımcılık isteyen bir grupmuş gibi sürekli lanse etmekte ve kamuoyunda böyle bir algı oluşturmaya çalışmaktadır. Ancak ortada emeklilikte yaşa takılan kimse yok, iktidar tarafından emeklilikle ilgili kanuni ve anayasal hakları gasbedilmiş geniş bir kitle var. O yüzden ben kendileri için “emeklilikte yaşa takılanlar” ifadesinin kullanılmasını doğru bulmuyorum. Bizler yüce Meclis olarak Anayasa'nın üstünlüğü ve açık hükümlerine bağlı kalarak sarayın tasarrufunu beklemeden bir an önce emeklilik hakları gayrihukuki şekilde ellerinden alınan aziz vatandaşlarımıza haklarını zaman kaybetmeden geri vermeliyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

12.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Aile birliğinin en önemli unsuru, değerlerimizin temsilcisi, taşıyıcısı ve koruyucusu olan kadınlar, sosyal ve ekonomik hayattaki başarıları kadar yetiştirdikleri nesillerle de geleceğimizin şekillenmesine herkesten daha çok katkıda bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde kadınlarımızın iş gücüne katılım oranlarının artırılması, eğitimlerinin önündeki tüm engellerin kaldırılması, mesleki bilgi ve beceriye sahip olmaları ile ekonomideki yerlerinin güçlendirilmesi, kadın girişimcilerimizin teşvik edilmesi konusunda büyük mesafeler katettik.

Bu duygu ve düşüncelerle, başta şehit ve gazilerimizin kıymetli anneleri ile eşleri olmak üzere, fedakârlıkları, emekleri, sevgileri ve mücadeleleriyle insanlığın umudunu yeşerten tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gökçel...

13.- Mersin Milletvekili Cengiz Gökçel'in, temel gıda maddelerine ulaşmakta yaşanan zorluğa ilişkin açıklaması

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ülkemiz 1950'li yıllarda Kore Savaşı devam ederken tarım ürünlerinde kendi kendine yeterli olmakla kalmamış, başta Avrupa olmak üzere tüm dünyanın gıda ihtiyacını karşılamıştı. Bugün ise AKP'nin beceriksizliği yüzünden vatandaşlarımız temel gıda maddelerine ulaşmakta zorluk çekiyor. Bakanlar tek tek "Gıda stoklarımız yeterli." "Gıda stokumuzda sıkıntı yok." diyor. Cumhurbaşkanı, Rusya'yla buğday ve ayçiçeği yağı dolu gemilerin Türkiye'ye geçişine izin verilmesi için pazarlık yapıyor. Bakan Nebati "Yoksulluk var." diyenin ve stokların tepesine bineceğiz." diye tehdit ediyor. Tehditte, sopayla yoksulluğu, yokluğu engelleyemezsiniz ancak çiftçilerimize destek vererek yoksulluğu, yokluğu engellersiniz. Ülkeyi düşürdüğünüz durum karşısında ne diyeceğimi bilemiyorum; sadece Allah'tan korkun, çekin, gidin diyorum.

BAŞKAN – Sayın Bulut...

14.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, eczacılık fakültesi ve öğrenci sayılarındaki artışa ilişkin açıklaması

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Sayın Başkan, Resmî Gazete'de bugün yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla 3'ü eczacılık olmak üzere 8 üniversiteye yeni fakülte kuruldu. 2001 yılına kadar toplam 8 eczacılık fakültesi varken bugünkü kararla Kocaeli, Bahçeşehir ve Fırat Üniversitelerine açılan yeni fakültelerle birlikte Türkiye'deki eczacılık fakültesi sayısı 60'a çıktı. Sağlık Bakanlığı, Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu'na göre 2023 yılına kadar eczacı ihtiyacının 32.900 olduğunu ifade etti. Hâlihazırda bugün eczacı sayısı 43.841'dir. Fakülte ve öğrenci sayılarının eczacılık mesleğinin geleceğine zarar verecek, endişe verici bir şekilde her geçen yıl artması, fakültedeki nitelik kaybının yanında mezun olanların işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Eczacılık mesleğini değersizleştiren, eczacılık mesleğine ve mesleğin geleceğine zarar veren...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Arkaz...

15.- İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz, 'ın kronik böbrek hastalığına ilişkin açıklaması

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kronik böbrek hastalığı son yıllarda tüm dünyada bir salgın şeklinde artış göstererek ciddi bir hastalık hâline geldi. Bu hastalığın önemine dikkat çekmek için her yıl mart ayının ikinci perşembe günü Dünya Böbrek Günü olarak belirlenmiştir. Kronik böbrek hastalığının önlenmesi için gereksiz ilaç kullanılmaması, aşırı tuzlu ve yüksek kalorili beslenmekten kaçınılması, yeterli sıvı tüketilmesi, düzenli egzersiz yapılması, sigara ve alkolden uzak durulması gerekmektedir. Böbrek hastalığı erken tespit edildiğinde önenebilir bir hastalıktır. Bu sebeple, düzenle olarak sağlık kontrolü yapılmalıdır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

16.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Deprem Haftası'na ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, geçen hafta Deprem Haftası'ydı. İnsanlara büyük acılar yaşatan depremler coğrafyanın kaderidir ancak depremlerin afete dönüşmesi toplumlar için asla bir kader değildir. Alınacak tedbirler ve yapılacak çalışmalarla depremlerin afete dönüşmesi önlenmelidir.

1999 Kocaeli-Gölcük depremi can kaybı ve maddi hasar bakımından yaşanan en son büyük depremdi. Can kaybını önlemek için başta 2000 yılı öncesi binalar olmak üzere bütün binaların deprem risklerinin bertaraf edilmesi elzemdir.

Depremlerin, savaşların en çaresizi ve mağduru çocuklarımız ve kadınlarımızdır. Sevgi, emek ve fedakârlıkla bizleri yetiştiren, dünyamızı daha yaşanabilir hâle getirip insanlığın umudunu yeşerten kadınlarımızın Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Önal...

17.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, taşeron işçilerin sorunlarına ilişkin açıklaması

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) – Teşekkürler Sayın Başkan.

696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle kamuda çalışan taşeron işçilerin sürekli kadroya alınmaları yönünde bir çalışma yapılırsa da bu düzenlemeden kamu kurumlarında taşeron işçi olarak çalışan ve kadro bekleyen birçok kişi yararlanamamıştır. Kamu iktisadi teşebbüsleri, özel bütçeli kuruluşlar, sosyal tesisler, çağrı merkezleri ve hastane bilgi yönetim sistemi ihalelerinde çalıştırılan taşeron işçiler hâlen kadro beklemektedirler. Düşük ücret, güvencesiz çalışma koşulları her an işten çıkarılma tehdidi karşısında tek amaçları ailelerinin geçimini sağlamak olan ve sayıları yaklaşık 400 bini bulan bu insanların yaşadığı mağduriyet bir an önce giderilmelidir. Ayrıca, içinde bulunduğumuz ekonomik koşullar, hayat pahalılığı, geçim sıkıntısı, yüksek enflasyon karşısında ekonomik krizden en fazla etkilenen kesimlerin başında da kamuda kadro bekleyen taşeron işçiler gelmektedir. Tüm bu sebeplerle iktidar partisi, 2017 yılından beri kadro bekleyen bu insanlara verdiği sözleri acilen tutmalı, taşeron işçilerin haklarını vermeli, bu konuda yaratılan mağduriyet giderilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Şahin...

18.- Hatay Milletvekili Suzan Şahin'in, kadın yoksulluğuna ilişkin açıklaması

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yüce Atatürk, eşitlik ve hak temelli devrimlerin sayesinde buradayız. Seni şükranla ve özlemle anıyoruz, ruhun şad olsun.

Kadın yoksulluğu raporlarına göre yoksul kadınlar temel ihtiyaçlarına dahi erişemiyor. Kadınların yoksulluk içinde yaşama olasılığı erkeklere göre yüzde 35 daha fazla; yoksulluk yaşayan hanelerin altıda 1'i tek ebeveynin kadın olduğu ailelerden oluşuyor. Evsiz kalan kadınların dörtte 1'i ev içi şiddet sebebiyle evsiz kalıyor; kadınların yüzde 52'si çocuk bakımı nedeniyle çalışmıyor. Aynı iş için kadınlar erkeklerden yüzde 24 daha az ücret alıyor. Yoksullukla mücadele eden kadınlar çocuk yaşta ekonomik sebeplerle evleniyor, şiddete maruz kaldıklarından adaletle erişemiyor. Yoksulluk yaşayan kadınların çalışma ve sosyal haklarına erişebilmeleri için nafaka hakkı korunmalı, aile desteği sigortası hayata geçirilmeli, ücretsiz ve nitelikli kreş sağlanmalı, eşit işe eşit ücret politikası...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Sümer...

19.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, taşımacı esnafının yaşadığı mağduriyete ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Pazar günü Adana Pozantı Şoförler Odasının üyeleriyle bir araya geldik. Tüm Türkiye'de aynı durumun tespit edildiği bir konuyu dile getirdiler: Okul servis ihalesi alan esnaflar ihaleyi aldıkları zaman mazot 6 lira 30 kuruştı; şu anda 22 lirayı geçen mazot, esnafı zararına iş yapmak zorunda bırakıyor. “Bu şartlarda zarar ediyoruz, ihaleden çekiliyoruz.” dediklerinde şartnameye göre tutanak tutuluyor ve cezai işlem uygulanıyor, aynı zamanda beş sene okul servisi ihalelerine girmeleri yasaklanıyor. Yine,

bu esnaflarımızın ihaleyi alırken ödedikleri teminatlar da yanıyor. İktidarın, mağduriyetleri önlemek için, okul servisçileri ve nakliyeciler başta olmak üzere, akaryakıt zamlarından etkilenen tüm esnaflara kamu ödemelerini güncel rakam üzerinden hesaplaması ve sözleşme hükümlerini yeniden düzenlemesi gerekmektedir, yoksa taşımacı esnafı “Anahtarlarımızı Hükûmete teslim edeceğiz.” diyor.

BAŞKAN – Sayın Bülbul...

20.- *Aydın Milletvekili Süleyman Bülbul’ün, sağlık alanında yaşanan sorunlara ilişkin açıklaması*
SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Teşekkür ederim Başkan.

AKP iktidarının beceriksizliği yüzünden insanların sağlık çilesi bitmiyor. Hastanelerde bir kısım ameliyat malzemesi, ilaç, medikal malzemeler ne yazık ki artık bulunamıyor, ameliyatlar yapılamıyor. Yandaşa peşkeş çekerek ve milyonlarca lira harcanarak yapılan hastanelerden vatandaş aylarca randevu alamıyor. Zamlı ilaç fiyatları nedeniyle hastalar mağdur ediliyor, birçok ilaç eczanelerde bulunmuyor. Kronik solunum yetmezliği olan binlerce KOAH, kalp yetmezliği, astım, bronşektazi ve akciğer kanseri hastası oksijen tedavisi için elektrikle çalışan solunum cihazı kullanıyor. Bu hastalar yaşamları için gerekli olan solunum cihazlarını günde en az on beş saat çalıştırmak zorundalar. Solunum cihazına bağlı yaşamak zorunda olan bir hastanın 250 lira gelen elektrik faturası bu ay 550 lira gelmiş. Peki bu hastalarımız ne yapsın, cihazlarını mı kullanmasın? Solunum cihazı kullanan hastalarımız tespit edilmeli, gelen faturaları derhâl iptal edilmelidir. Bu durum artık halk sağlığı sorunudur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emecan...

21.- *İstanbul Milletvekili Emine Gülizar Emecan’ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’ne ilişkin açıklaması*

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Kuvayimillîye mücadelemizde etkin rol oynamış, bu memleket için direnmiş ve bu temel haklarını tüm dünya ülkelerinden daha erken kazanmış olan cumhuriyetin kadınları bugün ülkemizde iş, ekmek ve yaşam mücadelesi veriyorlar. Ülkemizde kadın istihdamı erkek istihdamının yarısından bile az, eşit işe eşit ücret alamıyorlar, toplumsal cinsiyete dayalı her türlü baskıya maruz kalıyorlar ve en önemlisi öldürülüyorlar. Sokakta, evde, iş yerinde günde en az bir kadın cinayete kurban gidiyor. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri önlenmek isteniyorsa İstanbul Sözleşmesi yeniden yürürlüğe konulmalıdır. Tüm bu politik iklim ve baskılara rağmen emek mücadelesi, yaşam mücadelesi veren tüm kadınların Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyor, “İstanbul Sözleşmesi yaşıdır.” diyorum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

22.- *İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir’in, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin açıklaması*

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

İçinde yaşadığımız toplum ve kamu yönetimi anlayışı maalesef bütün vatandaşlarına hak ve özgürlükler temelinde eşit, adil hizmet veya bir yaşam sunmuyor. Özellikle de kadınlar söz konusu olduğunda eğitime erişim, çalışma hayatına, karar alma mekanizmalarına eşit katılım, temel sosyal hizmetlere eşit erişim, ev içindeki veya dışındaki tüm yaşam alanlarındaki iş bölümü, şiddet, tehditler gibi temel alanlarda çok ciddi sorunlarımız devam ediyor. Temel hak ve özgürlüklerde, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamakta gerek Anayasa, gerekse onayladığımız uluslararası sözleşmelerdeki taahhütlerimizden uzaklaşıyoruz, yok sayıyoruz veya çıkıyoruz ve bunun sonucunda, ülkemizin, kadın hakları başta olmak üzere, temel haklarda ciddi geriye gidişlerini yaşıyoruz. Biz, yasama organı olarak büyük bir sorumlulukla kadınların hak ve taleplerinde bizden beklenen uygulamaya dönük somut adımları bir an evvel atmalıyız.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Şevkin...

23.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde üzgünüz, kızgınız, kırgınız. Özellikle, son yirmi yıllık süreçte kadın istihdamı azaldı; kadın cinayetleri, taciz ve tecavüzler arttı. Kadını öteleyen zihniyet nedeniyle 15 yaş üzeri 20 milyon kadın iş yaşamı dışında kalıyor. 9 milyon 635 bin ev kadını hiçbir şekilde iş yaşamına dâhil edilmiyor. İş gücünde olmayan kadın oranı yüzde 70'lere dayandı. Sadece geçen yıl 367 kadın, ocak ve şubat ayında ise 98 kadın hayattan koparıldı. Kadın milletvekili, kadın öğretim üyesi, rektör, muhtar, bakan sayısı oldukça yetersiz. Türkiye'de toplam 209 üniversitede sadece 17 kadın rektör var, 13 üniversitede kadın profesör bile yok. Türkiye'de toplam 50.157 muhtarın sadece 107'si kadınlardan oluşuyor. Türkiye'nin kalkınmasında kadın hareketi ve kadın gücü asla yadsınmaz. Türkiye'nin aydınlık yarınlarına...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Köksal...

24.- Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal'ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Teşekkürler Sayın Başkan.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde kadınların şiddete maruz kalmadığı, cinayete kurban gitmediği, eşit işe eşit ücret aldığı, eğitimden koparılp çocuk yaşta evlendirilmediği, kadın işsizliğinin sona erdiği, kadınların Mecliste ve yerel yönetimlerde sayılarının arttığı bir Türkiye dileğiyle tüm kadınların gününü kutluyor; Afyonkarahisar halkını susuzluktan kurtararak bugün de “Kadınana suyu” olarak anılan suyu şehrimize getiren Alâettin Keykubad'ın kızları olan ve “Kadınana” olarak bilinen Asiye Sultan, Naime Gevher ve Melek Peyker kardeşleri, ilimizin ilk kadın milletvekili olan cumhuriyet kadını Mebrure Gönenç'i ve Kurtuluş Savaşı'mızın kadın kahramanlarını saygı, rahmet ve minnetle bir kez daha anıyorum.

BAŞKAN – Sayın Filiz...

25.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Atatürk'ün “Şuna inanmak lazımdır ki dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir.” sözüyle başlamak istiyorum. Kadınlar cumhuriyetle birlikte hayatın her alanında, her işte, her meslekte yerlerini almıştır ancak ülkemizde kadına şiddetin ve kadın cinayetlerinin artarak devam etmesi bizi derinden yaralamaktadır. Bunun için kadınların yaşam haklarının güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi'nin yeniden uygulanması sağlanmalıdır. Ayrıca, kadınlarımızı eşit ve özgür birey olarak görmeyen köhne zihniyetlerin yeşermesine fırsat verilmemelidir.

Tüm kadınlarımızın Kadınlar Günü'nü kutlarken, Çin'de binlerce Uygur kadınına yapılan insanlık dışı tecavüz ve işkenceleri şiddetle kınıyorum. En son Ukrayna-Rusya krizindeki gibi, her savaşta büyük mağduriyetler yaşayan kadınları da anmadan geçemeyeceğim. Dünyanın her yerinde kadınlar anadır ve her türlü saygıya layıktır diyor, Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Subaşı...

26.- *Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın, Antalya Finike'deki birinci derece doğal sit alanının Gençlik ve Spor Bakanlığına tahsisine ve Dünya Kadınlar Günü'nü içtenlikle kutladığına ilişkin açıklaması*

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Finike ilçemizin denize hâkim, en güzide 120 dönümlük ormanlık alanı ile birinci derece doğal sit alanı son günlerde üçüncü dereceye dönüştürülmüş ve Antalya Büyükşehir ve Finike Belediyelerine plan değişikliği başvurusu yapılmıştır. Söz konusu alanın güreş ve okçuluk sporuyla faaliyet gösteren bir vakfa devri için Gençlik ve Spor Bakanlığına tahsisi öngörülmüştür. Bu alan halka açık seyir terası ve rekreasyon amaçlı kullanılmalıdır. “Okçuluk sporu” adı altında sosyal tesis alanı olarak plan isteği halk arasında “Bilal Erdoğan mı el atıyor?” tepkisine neden olmuştur. Konuyla ilgili soru önergemiz henüz cevaplanmadı. İddialar doğruysa elinizi Finike'den çekin diyor, Dünya Kadınlar Günü'nü içtenlikle kutluyorum.

BAŞKAN – Sayın Kaplan...

27.- *Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan'ın, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin açıklaması*

İRFAN KAPLAN (Gaziantep) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Tarlada, evde, okulda, yaşamın her alanında dokunduğu her yeri cennet bahçesine çeviren kadınların daha güvenilir, eşit hak ve eşit temsille daha görünür kılınması önündeki engelleri hep birlikte yok edeceğiz. Kadını sadece çocuk doğuran, evde ailesine bakan bireyler olarak düşünen, kahkahasından rahatsız olan, eğitimini engelleyen, kadın cinayetlerini politikleştiren bu düzeni hep birlikte yıkacağız; kadınların gece yarısı sokakta arkasına bakmayacağı günleri hep birlikte inşa edene kadar mücadele etmeye devam edeceğiz. İstanbul Sözleşmesi'nin tam anlamıyla uygulandığı bir ülke özlemiyle kadınlarımızın 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Keven...

28.- *Yozgat Milletvekili Ali Keven'in, Sarıkaya Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokuluna bağlı bir uygulama hastanesi talep ettiğine ilişkin açıklaması*

ALİ KEVEN (Yozgat) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yozgat Sarıkaya ilçemiz termal su kaynakları yönünden zengin bir ilçe olduğu için burada 2020 yılında Bozok Üniversitesine bağlı Sarıkaya Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu ısrarlarımızla birlikte açıldı, emeği geçen herkese buradan teşekkür ediyorum. Şu an 1 ve 2'nci sınıfta yaklaşık 130 öğrenci Sarıkaya'da eğitim alıyor ancak önümüzdeki yıl uygulamaya geçmeleri gerekiyorken Sarıkaya'da yapılan veya temeli atılan bir uygulama hastanesi yok. Sarıkaya Fizik Tedavi Uygulama Hastanesinin bir an önce ihale edilerek hem eğitime hem de bölge halkının hizmetine kazandırılması gerekiyor. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokuluna bağlı olmak üzere, uygulama hastanesinin yatırım kararının acilen açıklanmasını talep ediyor, bugünden Yükseköğretim Kurulunu ve Millî Eğitim Bakanlığını uyarıyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Sayın Özen...

29.- İstanbul Milletvekili Zeynel Özen'in, Şah Kalender Veli Türbesi'ne ilişkin açıklaması

ZEYNEL ÖZEN (İstanbul) – Teşekkürler Başkan.

Ankara'nın Çubuk ilçesinin Sele köyünde Alevi toplumu için kutsal olan Şah Kalender Veli Türbesi, Diyanet tarafından işgal edilip cami olarak restore edilmiştir. Sadece imamın ezan okuyup namaz kıldığı fakat köydeki Alevilerin katılmadığı, Aleviler için tarihî öneme sahip bir inanç merkezi resmen gasbedilmiştir. 1646 yılından beri, yüzyıllardır Alevi-Bektaşî inancına göre itikat ve ibadet edilen türbenin camiye çevrilmesi Alevi inancına hakarettir, Alevi inancına sahip değildir. Şah Kalender Veli Türbesi bir an önce Alevi yolundaki eski hâline dönmelidir. Alevilerin vergileriyle Alevileri asimile etmek için seferber olanlara “Artık yeter!” diyoruz, inancımızdan elinizi çekin.

Tüm kadınların Emekçi Kadınlar Günü'nü kutluyorum. “...”(x)

Teşekkürler.

BAŞKAN – Şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz Sayın Dervişoğlu'nun.

Buyurun.

30.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne, zeytinliklerin rant uğruna madencilik faaliyetlerine açılmasına, ilaç zammına ve Halkalı-Ispartakule arası demir yolu hattı inşaatı ihalesine ilişkin açıklaması

DURDUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Bu vesileyle, başta şehit ve gazi anneleri olmak üzere tüm kadınlımızın, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında bulunan kadın milletvekillerimizin ve İYİ Parti Genel Başkanı Sayın Meral Akşener Hanımefendi'nin bu özel gününü tebrik ediyorum.

Hemen her gün en az bir haberle gündemde yer bulan şiddet ve kadın cinayetleri konusu toplumsal sorunlarımızın başında gelmektedir. Türkiye'de kadına şiddet artmakta, istihdamda kadın sayısı düşmekte, yönetime katılmada ise cinsiyet ayrımcılığı dikkat çekmektedir. Şiddetin nasıl duracağını bütün yönleriyle somut görevler vererek gösteren İstanbul Sözleşmesi, bu konuda dünyadaki en iyi rehber olarak kabul edilmiştir. Ancak Türkiye, bu sözleşmeye imza atan ilk ülke olmasına rağmen bu sözleşmeden çekilmiştir. Sözleşmenin asıl anlamı kadınların hayatının kurtarılmasıdır ve her yönüyle kadınlara sahip çıkılmasıdır. Fakat maalesef İstanbul Sözleşmesi gerekçe gösterilmeden, gerekçe sunulmadan tek kişinin aldığı bir kararla uygulamadan kaldırılmıştır. “İstanbul Sözleşmesi'nin yerine kendimiz yeni sözleşme yaparız.” denilmesine rağmen kadın cinayetlerinin önlenmesi için hiçbir caydırıcı çalışma da yapılmamaktadır. İYİ Parti olarak kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığının sona erdiği, şiddetin ve fırsat eşitsizliğinin ortadan kaldırıldığı bir Türkiye vad ediyoruz. Genel Başkanımızın öncülüğünde kadını özne alan çalışmalarımıza da aralıksız devam ediyoruz.

Saygıdeğer milletvekilleri, geçtiğimiz hafta 1 Mart 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan karara göre zeytinlik alanlarda madencilik faaliyetlerine izin verilmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

(x) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bu kararla, insan sağlığı tehlikeye atılmış, doğa ve çevre zarara uğratılmıştır; iklim değişiklikleri ve küresel ısınma riski artmış, iklim krizlerinin önü açılmıştır. Alınan kararla zeytinlik alanların bulunduğu bölge ekonomisi de yara alacaktır. Hem bölge alanları hem de ülkemiz çevresel ve ekonomik olarak geri dönülmez risklerle karşı karşıya bırakılmıştır. 2013 yılında Hükümetin hazırladığı zeytin alanlarının endüstriyel işletmeciliğe açılmasıyla ilgili yönetmeliğin yaşama geçirilmesi, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2013/157 sayılı Kararı'yla durdurulmuştur. Emsal karar ortadayken bugün yürürlüğe konulan bu kararın hukuki gerekçesi de bulunmamaktadır. Bölge halkının geçimini sağladığı ve doğal nefes alanı olarak gördüğü zeytinlikler, rant uğruna madencilik faaliyetlerine açılmamalıdır. İYİ Parti olarak çevreye ve zeytinlik alanlara sahip çıkarak bölge halkının sesini duyurmaya da devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın milletvekilleri, Sağlık Bakanlığının almış olduğu karar neticesinde tüm ilaçlara euro kuru güncellemesiyle yüzde 37,43 oranında zam gelmiştir. Beşerî tıbbi ürünlerin fiyatlandırılmasında kullanılan 1 euro değeri için sabitlenen fiyat, geçtiğimiz sene 4,57 lirayken bu sene 6,29 lira olarak açıklanmıştır. Bununla birlikte, fiyat farkından dolayı birçok ilaç getirilemediğinden hastalar muadil ilaçlara yönlendirilmek zorunda bırakılmaktadırlar. Memura, işçiye ve emekliye yüzde 25 ile yüzde 30 oranında zam verilirken ilaçlara yüzde 37'nin üzerinde zam yapılması, vatandaşın sırtına yüklenen yeni bir külfet olarak ortaya çıkmıştır. Hükümet temel ürünlere ve ilaçlara gelen zamlarla milletimizi enflasyon karşısında bir kez daha ezdirmiş, vatandaşlarımızı her geçen gün giderek artan hayat pahalılığı karşısında çaresiz bırakmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın milletvekilleri, Danıştay 13. Dairesi, proje kapsamında 28 Haziran 2021 tarihinde gerçekleşen Halkalı-İspartakule arası demir yolu hattı inşaatı ihalesini hukuka aykırı bularak iptal etmiştir. Kararda, pazarlık usulü yöntemiyle yapılan ihalede gerekli açıklık ve rekabetin sağlanamadığı belirtilirken Kamu İhale Kanunu'nun 21/b fıkrasında aranan ivedilik şartını da taşımadığı vurgulanmıştır. Danıştay, kararın kesin nitelik taşıdığına dikkat çekerek karar düzeltme yolunun da kapalı olduğuna hükmetmiştir. Danıştayın iptal gerekçesinde 21/b'nin uygun görülmemesi bugüne kadar saraya yakın çevrelere verilen ve 21/b'yle yapılan ihalelerin usulsüzlüğünü ortaya çıkarmıştır. Danıştayın verdiği bu kararla, hem Kanal İstanbul Projesi'nin bir rant projesi olduğu hem de bu zamana kadar yandaşlara dağıtılan ihalelerin usulsüzlüğü ortaya çıkmıştır. İYİ Parti olarak konunun takipçisi olacağımızı belirtiyor, Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Sayın Akçay, buyurun.

31.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ukrayna'nın işgaline giden süreçte Rusya, ABD ve bazı Batılı ülkelerin tutumuna, 10 Mart 2022'de Antalya'da Türkiye, Ukrayna ve Rusya arasında toplanacak olan üçlü zirveye, İhlas medya grubu Ankara temsilcisi gazeteci yazar Batuhan Yaşar'ın vefatına ve Ömer Seyfettin'in vefatının 102'nci yıl dönümüne ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

24 Şubat 2022'de Rusya'nın, Ukrayna'nın Donbas bölgesini işgaliyle başlayan işgal ve çatışmalar 13'üncü gününde de devam etmektedir. On üç günlük süre zarfında durum yıkıcı bir boyuta ulaşmış,

sivil ve askerî can kayıpları iki ülke arasında kalıcı bir ateşkesin sağlanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Rusya-Ukrayna arasında 28 Şubat, 3 Mart ve 7 Mart 2022 tarihlerinde ateşkesin sağlanması amacıyla müzakereler yapılmıştır. 3 turda gerçekleştirilen görüşmelerde kalıcı bir ateşkes kararı çıkmamıştır ancak sivillerin tahliyesi için ortak insani koridor açılması konusunda mutabakata varılmıştır. Geçici ateşkesle sivil vatandaşların tahliye edilmesi önemli bir adımdır ancak küresel ve bölgesel barışın sağlanmasının tek yolu kalıcı ateşkesin acilen hayata geçirilmesidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Rusya, müzakereleri siyasi ve askerî bir manivela olarak kullanmaktan vazgeçmeli, askerî unsurlarını geri çekerek işgali sonlandırmalıdır. Ukrayna’nın işgaline giden süreçte, terazinin bir kefesinde Rusya, diğer kefesinde “Bekle, gör.” politikasıyla çıkar kovalayan ABD ve bazı Batılı ülkeler vardır. Batılı ülkeler güvenlik paranoyası oluşturarak çevreleme politikalarıyla soğuk savaş ruhunu diriltmeye tevessül etmektedir. ABD, Güney Kıbrıs’ta, Girit’te, Dedeağaç’ta askerî üsler kurarak ön hazırlıklarını tamamlamış, askerî tatbikatlarla savaşın provasını yapmıştır. Her fırsatta kaostan tetikçiliğini yapan ABD, bir yandan Ukrayna’yı motive ederken, diğer yandan Rusya’yı kışkırtıcı eylem ve söylemlerde bulunmuştur. Suriye’nin kuzeyinde PYD-PKK terör örgütüne silah ve mühimmat yüklü tırlar gönderen, 2022 savunma bütçesinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – ...terör örgütlerine 177 milyon dolar pay ayıran ABD, Ukrayna konusunda neden sessizliğe bürünmüştür? ABD, bu tutumuyla Rusya’nın gücünü test ederek, Avrupa Birliği ülkelerini çaresiz bırakarak hegemonyasını güçlendirmeyi hedeflemektedir. ABD, NATO üyesi Avrupa Birliği ülkelerine aba altından sopa göstermektedir; krizi daha da derinleştirerek savaş baronlarının, küresel tetikçilerin değirmenine su taşımaktadır. NATO, rasyonel gerçekler temelinde, kurumsal yapısını ve genişleme stratejisini yeniden gözden geçirmeli, sanal korkular üretmekten vazgeçmelidir. Rusya-Ukrayna savaşının kalıcı bir ateşkesle sonuçlanması hususunda “ama”sız, “fakat”sız, sorumluluk üstlenen ve iki ülkele masaya oturabilecek tek ülke Türkiye’dir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu doğrultuda, 10 Mart 2022’de Antalya’da Dışişleri Bakanları nezdinde Türkiye, Ukrayna ve Rusya arasında toplanacak olan üçlü zirve oldukça önemlidir. Türkiye, gerçekçi, dinamik ve sağlıklı diploması birikimiyle kalıcı ateşkesin sağlanması hususunda gereken adımları atmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, İhlas medya grubu Ankara temsilcisi gazeteci yazar Batuhan Yaşar tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetmiştir. Merhum Batuhan Yaşar’a Allah’tan rahmet, kederli ailesine başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, 6 Mart 2022, millî edebiyat akımının ve çağdaş Türk hikâyeciliğinin öncülerinden, yazar, şair, asker ve fikir adamı Ömer Seyfettin’in vefatının 102’nci yıl dönümüdür. Ömer Seyfettin otuz altı yıllık kısa hayatına rağmen, Türkçeyi ustalıkla işlediği çok sayıda önemli eseri edebiyatımıza kazandırmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen sözlerinizi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Ömer Seyfettin aynı zamanda Balkan Savaşlarında ve Birinci Dünya Savaşı'nda bulunmuş bir subaydır. Ömer Seyfettin, millî birlik ve beraberliğin önemini savaş meydanlarında yaşayarak tatbik etmiş, bir yandan düşmana karşı savaşırken diğer yandan Türk milletinin yarınları için çözüm reçeteleri sunmuştur. Ömer Seyfettin için, vatani bölmek isteyen düşman ne kadar tehlikeliyse onlara çanak tutan mandacı iş birlikçiler de o kadar tehlikelidir. Ömer Seyfettin eserlerinde, Türk milletinin şanlı mazisini reddeden sözde aydınların, iş birlikçi siyasetçilerin ipliğini pazara çıkarmış, milletimizin ferasetiyle bunu çok iyi göstermiştir. Bu vesileyle Ömer Seyfettin'i bir kez daha rahmetle anıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Oluç...

32.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne, sağlık çalışanlarının taleplerine, Sağlık Bakanlığının yayımladığı genelgeyle sağlık emekçilerini ve hekimleri tehdit ettiğine, Cizre Kaymakamlığı tarafından iptal edilen "Mem u Zin" adlı tiyatro oyununa ve mahpusların cezaevlerine gelen elektrik faturalarını ödemekte zorlandıklarına ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, bugün bütün kadın vekillerimiz -Ankara Vekilimiz dışında- sokaklarda ve alanlarda, 8 Mart kutlamalarında. Bu vesileyle, tüm kadınların 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Sayın vekiller, biliyorsunuz, uzun bir süredir sağlık çalışanları çeşitli eylem ve etkinlikler düzenliyorlar, taleplerini dile getiriyorlar. Nedir istedikleri?

- 1) Çalışma koşullarının ve ücretlerinin iyileştirilmesini istiyorlar.
- 2) İş, gelir ve mesleki bağımsızlığın güvence altına alınmasını istiyorlar.
- 3) Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesini istiyorlar.
- 4) Covid-19'un meslek hastalığı sayılmasını istiyorlar.
- 5) Nitelikli sağlık hizmeti için gerekli uygulamaların hayata geçirilmesi talepleri var.

Şimdi, tamamen anayasal hakları bu talepleri dile getirmek ve bunun için çeşitli eylem ve etkinlikler yapıyorlar. Peki, Sağlık Bakanı duyuyor mu bunları? Belli ki duymuyor artık. Peki, Meclis duyuyor mu? Meclis de duymuyor maalesef çünkü sağlık emekçilerinin ve hekimlerin çalışma koşullarının düzeltilmesine yönelik kanun teklifi -biliyorsunuz- geri çekildi ve bir daha getirilmedi ne Komisyona ne de Genel Kurula. Bunu her seferinde hatırlatıyoruz, bir düzenleme yapılmadı yani.

Şimdi, bu eylem ve etkinliklere tahammülü olmayan bir Sağlık Bakanlığıyla karşı karşıyayız. Önümüzdeki hafta da 14 Mart Tıp Bayramı -biliyorsunuz- ve sağlık emekçilerinin ve hekimlerin bu talepler doğrultusundaki mücadeleleri, eylemleri devam edecek. Sağlık Bakanlığı bir genelge yayınladı, bu genelgede diyor ki: "Disiplin mevzuatı içerisinde değerlendireceğiz bu yaptıklarınızı." Yani tehdit ediyor sağlık emekçilerini ve hekimleri Sağlık Bakanlığı bu genelgeyle ve "Eğer bu eylem ve etkinlikleri devam ettirecek olursanız size disiplin uygulayacağız." diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Tabii, bu genelge iç hukuk açısından da uluslararası sözleşmeler açısından da emsal kararlar açısından da açıkça hak ihlali anlamına geliyor ama onu bir kenara koyalım, ikiye bölünmüş bir politika. Bir taraftan siz, Sağlık Bakanlığı olarak diyeceksiniz ki: "Sağlık çalışanları, emekçileri, hekimler pandemi süresinde olağanüstü fedakârlıkla çalıştılar, hayatlarını kaybettiler yeter ki halk sağlığı sağlansın diye." Ve bunun karşısında özlük haklarıyla ilgili, çalışma

koşullarıyla ilgili düzenlemeler yapılması gerekiyor, insani çalışma koşullarının sağlanması gerekiyor ama bu yöndeki taleplerinin karşısına disiplin mevzuatını çıkaracaksınız; vicdana sığmayan bir genelge bu. Sağlık Bakanlığına bir kez daha çağrı yapıyoruz, uyarıyoruz; Sağlık emekçileri ve hekimler sizin köleniz değildir, hakları vardır ve bunları hak ediyorlar. Dolayısıyla disiplin mevzuatı uygulamaktan kesinlikle uzak durun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, sayın vekiller, Cizre’de 12 Martta oynanması planlanan bir tiyatro oyunu var, adı “Mem u Zin”. Cizre Kaymakamlığı tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden bu oyun iptal edildi. Yani belediye salonunun kirası ödenmiş ve herhangi bir gerekçe yok, keyfi bir iptalle karşı karşıyayız. Bu oyun turneye çıkmış, daha önce 13 gösterim yapmış çeşitli kentlerde. Neden iptal edildi bu oyun, neden yasaklandı? Kürtçe olduğu için elbette ki. Bunu biliyoruz, Kürtçeye tahammülsüzlük var. Daha evvel de Dario Fo’nun bir oyunu “Beru” yani Kürtçesi “Beru”, Türkçesi “Yüzsüz” yasaklanmıştı. Yani kayyum yönetiminin Kürtçeye yönelik bir tahammülsüzlüğü olduğunu biliyoruz fakat ne yaman çelişkidir ki -Cizre Kaymakamı aynı zamanda kayyumu Cizre’nin- kaymakamlık sitesine girdiğiniz zaman karşınıza ne çıkıyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – “Kültür ve Tarih” başlığı altında Mem u Zin çıkıyor yani yasaklanan oyun çıkıyor. Daha tuhaf bir şey söyleyeyim: Kaymakamlığın Twitter hesabı var, Twitter hesabına tıkladığınız zaman arka profil fotosu aslında Mem u Zin. Yani bir taraftan, sözde, Mem u Zin, Kürt tarihî ve kültüri sahipleniliyor ama bunu anlatacak oyun yasaklanıyor; çelişkili bir durum yani ciddiye alınacak bir durum değil elbette ki bu. Şimdi bir kez daha söylüyoruz: Mem u Zin doğduğu topraklarda ve mekânlarda gösterilemiyor, oynanamıyor; bu, kabul edilebilir bir şey değildir ve Cizre Kaymakamının buna ilişkin herhangi bir açıklaması da yoktur, hukuki bir açıklaması da yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Toparlıyorum efendim.

Bu yasakçı zihniyetin ve uygulamaların terk edilmesi gerektiğini düşünüyoruz ve Kürtçe ana dilinde kültürel faaliyetlere yasak koyan bu kayyum zihniyetini de kınıyoruz ve bu oyunun oynanmasına izin verilmesi gerektiğini bir kez daha özellikle vurguluyoruz.

Şimdi, cezaevlerinde çeşitli sorunlar yaşanıyor, hep dile getiriyoruz. Bu seferki çok daha ilginç bir durum. Biliyorsunuz, elektrik fiyatlarına, faturalara sürekli zam geliyor, bunu her gün konuşuyoruz ve cezaevlerinde de aynı durumla karşı karşıyayız. Elbistan E Tipi Kapalı Cezaevinde kalan bir hükümlü mektup yazmış ve diyor ki: “Elektrik faturaları yaklaşık 3’e katlandı. Bizim odaya gelen elektrik faturası -4 arkadaşız- bir önceki ayın 3 katı geldi; zamlar öncesinde 80 lira geliyordu şimdi 220 lira geldi.” Ve bunu gerçekten tahammül edilemez bir durum olarak değerlendiriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son kez mikrofonunuzu açıyorum.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim efendim.

“Niye bu zamlar geldi?” diye soruyor oradaki görevli memura, memur diyor ki: “Cezaevleri ticarethane olarak değerlendiriliyor ve tarife ticarethane olarak işlediği için bu kadar zam geldi.” Yani cezaevleri neden ticarethane olarak değerlendiriliyor, bu zaten tuhaf bir durum. Yani cezaevindeki hükümlüler ne cezaevinin sahibi ne de işleteni ama elektrik faturaları böyle.

Sadece orada değil, Diyarbakır 2 No’lu Yüksek Güvenlikli Cezaevinden de 6 mahpus aynı sorunu yaşıyor ve faturaların yükseldiğini, ödemekte zorluk çektiklerini söylüyorlar. Tarsus’tan bir mektup geldi; engelli mahpus, engellilerden elektrik faturası alınmamasına, kesilmemesine rağmen kendisine cezaevinde bu faturanın kesildiğini söylüyor. Yani cezaevlerinde yaşayan insanlar da bu elektrik faturalarıyla ilgili ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmış vaziyetler.

Adalet Bakanlığına çağrı yapıyoruz: Bir an evvel bu durum giderilmelidir ve mahkûmların, tutukluların bu şekilde yüksek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Son cümlem, tamamlayayım efendim.

BAŞKAN – Son cümle için mikrofonunuzu açıyorum.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Hükümlülerin ve tutukluların cezaevlerinde böyle yüksek elektrik faturaları ödemelerinin önüne geçilmeli ve Adalet Bakanlığı tarafından bu faturaların karşılanması sağlanmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkoç...

33.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç’un, kadını ezen ve yok sayan erkeklerin 8 Martı kutlamalarının tam bir ikiye bölünmüşlüğüne, kadınların sorunlarına ve cumhuriyet devrimlerinin kadınlar için önemine ilişkin açıklaması

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisinin Genel Kurul salonundan önce annemden, sonra da Türkiye’deki bütün kadınlardan özür diliyorum. Erkekler, Türkiye’de yaşayan erkekler, hele böyle günlerde o kadar büyük ikiye bölünmüşlüğü içerisinde ki kadınlara sanki bir şeyi bağışlıyormuşuz gibi, bu hakkı verme hakkı bizdeymiş gibi davranarak bugün çok güzel sözler söylüyoruz ancak annemiz önce bizi doğuracak, bakacak, gece gündüz yanımızda olacak, hastayken yanımızda olacak ama erkek o ya, evin ekmeğini getiriyor ya, o bundan muaf olacak. Çamaşırı yıkayacak, bulaşığı yıkayacak, evi temizleyecek ama erkek bundan muaf olacak. Erkeğin hastası olacak, kadın ona bakacak, erkek bundan muaf olacak. Ondan sonra da bugünlerde geliyoruz, kadınların gözünün içine baka baka onlara diyoruz ki: “Bu gününüz kutlu olsun, siz çok değerlisiniz, siz şöylesiniz, böylesiniz.” Bu tam bir ikiye bölünmüşlüktür. Kadını ezen, kadını yok eden, kadını yok sayan... Kadın sadece onların istediği gibi yaşarsa ahlaklı ama kendi istediği gibi yaşarsa ahlaksız olacak ve kadına karşı hükmü erkek verecek, kadın kabul etmezse öldürecek; böyle bir dünyada erkekler kadınların gözünün içine baka baka diyecekler ki: “Siz kutsalsınız, siz çok önemlisiniz, bizim için değerlisiniz.” Bunların hepsi fasarya, bunların hiçbir tanesi doğru değil. İlk önce bir erkek evinde eşiyile birlikte hayatı paylaşacak; ilk önce, kardeşini, annesini sadece kendisine karşı iyi olduğu için değil, kendi hayatlarını özgürce yaşadıkları için onları sevebilecek; işte o zaman bunu söyleme hakkına sahiptir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Kadınlar, emek verdikleri alanlarda ayrımcılığa, zorbalığa ve şiddete maruz kalıyorlar, korku ve çaresizlik içinde bırakılıyorlar. Sadece 2022'nin başında elli dokuz günde 98 kadın öldürülmüş. Bunun suçlusu kim? Kadınlar mı? Bunun önüne nasıl geçilmeli? Şiddetin önüne sadece adli tedbirlerle, polisiye önlemlerle, yara sarma mekanizmalarıyla geçemeyiz. Bütüncül politika kurmak gerekiyor çünkü kadına şiddet bir zihniyet sorunudur, bir bakış açısıdır. İstanbul Sözleşmesi de işte bu nedenle büyük önem taşıyor. Okul öncesi eğitimden ceza yasalarına, ekonomik destekten temsile kadar bir dönüşüm yaratabilsek ancak sorunu çözebiliriz.

Biliyoruz ki kadına şiddet ve yoksulluk birlikte büyüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Evet, devam edin.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Türkiye’de 15 milyondan fazla kadın yoksul. Kadınların iş gücüne katılım oranı OECD ve AB ülkeleri arasından en düşük seviyede, yüzde 34; çalışma çağındaki 3 kadından sadece 1’i çalışıyor ve çalışanların da üçte 1’i sosyal güvenceden yoksun, kayıt dışı istihdam devam ediyor. Bu tablo, kadınları kendi yaşam alanlarında en yakınları tarafından her türlü şiddete mahkûm hâle getiriyor. Değişim, işte tam da buralardan başlamalı. Kadını, süslü cümleler ile sıfatlardan uzak, sadece insan olarak gören bir bakış soruna çözüm üretebilir. “Kadın-erkek eşitliğine inanmıyorum.” “Kadın şiddeti abartılıyor.” “Türk kadını evinin süsüdür.” “İş arayan kadına evdeki işler yetmiyor mu?” diyebilen, “Kadın kahrkaha atmayacak.” deme cüretini gösteren bir bakış açısıyla sorun çözülemez, sadece büyütülür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Nitekim, büyüdü rakamlar; veriler ve kadınların çektiği ortada. Demokrasiye ihtiyacımız var, cumhuriyet değerlerine sahip çıkmaya ihtiyacımız var. Cumhuriyet devrimleri kadını ve topyekûn toplumu özgürleştirmeyi hedef aldı. Kız-erkek karma eğitim, kadınların okuyarak meslek sahibi olması, siyasi haklar, aile ve sosyal haklar, yaşamda, çalışma hayatında kadınların erkeklerle aynı yasal haklara kavuşması cumhuriyetin kazanımlarıdır. Cumhuriyet değerleri aşındırıldıkça kadınlar da haklarını, güvencelerini kaybeder dü-ruma geliyorlar. Kadınlar, erkekler, gençler; hep birlikte 100’üncü yılında cumhuriyeti taçlandıracağız, hep birlikte özgürleşeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Ünal...

34.- Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal’ın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’ne, kadın haklarının geliştirilmesi amacıyla yapılan düzenlemelere ve gündemdeki kadına şiddetle ilgili Komisyon raporuna ilişkin açıklaması

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; başta şehit annelerinin olmak üzere, tüm kadınların Dünya Kadınlar Günü’nü en içten dileklerle tebrik ediyorum.

Öncelikle, biz AK PARTİ olarak hem siyasal alanda hem de akademide kısaca toplumun tüm kesimlerinde kadınımayı layık olduğu yerde; eşit, güçlü ve haklarına sahip bir birey olarak güçlendirmek için elimizden gelen her şeyi yaptık, yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz.

2002 yılından bu yana, başta Anayasa ve temel kanunlarımız olmak üzere, mevzuatımızda kadın-erkek eşitliğinin hukuki zeminini güçlendirdik. Kadın haklarının geliştirilmesi, kadının toplumsal statüsünün güçlenmesi ve -bunun altını çizerek söylüyorum- kadına yönelik her türlü

şiddetin önlenmesi amacıyla pek çok düzenleme yaptık. Kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili yeni bir kanun teklifini de yakında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunacağız. Cezaların artırılmasını, faillerin hiçbir davranışının indirim nedeni olarak kabul edilmeyeceğini savunuyoruz. Ayrıca mahkeme sürecinde uysal davranılması, pişman olunması veya halk arasındaki ifadeyle “kravat taktı” diye indirimden yararlanılmasının değiştirilmesi bizler için önem arz etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Şöyle bir geriye dönüp baktığımızda 2002 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu’yla cinsiyete dayalı ayrımcılığı ortadan kaldıran düzenlemeler gerçekleştirdik. Yine, 2003 yılında yürürlüğe giren yeni İş Kanunu’yla -getirdiği en önemli ilerleme- işveren-işçi ilişkisinde cinsiyet dâhil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılmayacağını belirledik. Yine, 2004 yılına geldiğimizde ise Anayasa’nın 10’uncu maddesine “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmünü ekledik. 2010 yılında yapılan son değişiklikle pozitif ayrımcılık hususunu da içinde barındıran oldukça güçlü bir düzenleme hayata geçti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Pozitif ayrımcılığın benimsenmesi, kadınların hak kazanımlarının hızlanması, toplumsal bağlamda normalleşmenin sağlanması için görünürlük kazanmaları, adaletin ve eşitliğin daha hızlı tesis edilmesi için bu düzenlemeler hayata geçirildi. Biz hiçbir konuda şöyle düşünmedik: Bu noktaya geldik, bu bize yeter. Geldiğimiz, geliştirdiğimiz her noktayı biz yeni bir başlangıç olarak görüyoruz ve biz her türlü ayrımcılığa, ötekileştirmeye ve hele hele eril bir dil kullanarak kadına hak veren bir pozisyonda değil; Anadolu irfanıyla, Neşet Ertaş’ın o muhteşem ifadesiyle “kadın insandır, biz insanoğlu” diyerek kadını üstün ve her şeyden önce anne, eş, kardeş ve eşit bir birey olarak görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Ve Malatya Milletvekilimiz Sayın Öznur Çalık’ın uzunca bir süreden beri sürdürdüğü kadına şiddetle ilgili Komisyon çalışması raporu da tam da bugün gündeme gelecek ve bütün siyasi partiler kadına şiddet konusunu bir kez daha tartışacaklar ve bu raporun gereği yapılacak.

Şunu unutmayalım: Küresel bir sorunu konuşuyoruz ve maalesef dünyada her on bir dakikada 1 kadın öldürülüyor. Bu hepimizin ortak sorunu, küresel bir sorun; kadına dönük şiddet hepimizin ortak bir sorunu ve hepimizin ortak sorumluluğu. Bu bilinçle tekrar, kadınlarımızın Dünya Kadınlar Günü’nü en içten dileklerle kutluyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- ÖNERİLER**A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ**

1.- İYİ Parti Grubunun, Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve arkadaşları tarafından, kullanımı zorunlu olan bebek bezi, hasta alt bezi ve kadın hijyen ürünlerine yapılan fiyat artışlarının hanelerin gider kalemlerine yansımaya tutarlarının vatandaşların alım gücünü düşürmesi nedeniyle bu ürünlerde kısıtlı kullanımın yol açabileceği sağlık sorunlarının önlenmesi ve alım gücünün artırılması için KDV oranlarında düzenleme yapılması amacıyla 28/2/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/3/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/3/2022 Salı günü (bugün) toplanamadığından, grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Dursun Müsavat Dervişoğlu

İzmir

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve 20 milletvekili tarafından, kullanımı zorunlu olan bebek bezi, hasta alt bezi ve kadın hijyen ürünlerine yapılan fiyat artışlarının hanelerin gider kalemlerine yansımaya tutarlarının vatandaşların alım gücünü düşürmesi nedeniyle bu ürünlerde kısıtlı kullanımın yol açabileceği sağlık sorunlarının önlenmesi ve alım gücünün artırılması için KDV oranlarında düzenleme yapılması amacıyla 28/2/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/3/2022 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ Parti Grubu adına Sayın Yasin Öztürk.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; grubumuzun önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım.

Bu vesileyle hayatının her alanı emekle yoğrulmuş, doğuran, büyüten, yaşatan, üreten, çalışan ve ne yazık ki baş tacımız olması gerekirken ezilen, cefakâr, fedakâr, cesur kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor, önlerinde saygıyla eğiliyorum.

Gelelim gündem konumuza: Hepimizin bildiği gibi, Katma Değer Vergisi Kanunu'nda istisna uygulanacak ürün ve hizmetler belirlenmiş, bu belirleme dışında kalan ürünlere uygulanacak KDV oranları listeler hâlinde gösterilmiştir. Yıllardır talep edilmesine rağmen, lüks sayılmayan ve zorunlu ihtiyaç olarak tüketilen birçok üründe yüzde 18 KDV oranı uygulaması devam etmektedir. Bu ürünlerin başında bebek bezi, hasta alt bezi ve kadın hijyen ürünleri bulunmaktadır yani, kullanımı zorunlu, kısıtlı kullanımı ya da erişilememesi durumunda sağlık sorunları yaşanmasına da sebep olabilecek sıhhi ürünler, hijyenik ürünler.

“Lüks” nedir? “Giyimde kuşamda, eşyada, harcamada, yaşam biçiminde kendini gösteren, ‘Olmasa da olur, almasak da olur.’ diyebileceğimiz harcamalar, aşırı gösterişli tutum.” Sözlük tanımı böyle. Peki, bebek bezi lüks müdür; hangi anne gösteriş olsun diye bebeğinin altını bezler? Hasta alt bezi lüks müdür; hangi hasta, hangi yaşlı konfor olsun diye böyle bir duruma katlanır? Kadın pedi lüks müdür; hangi kadın aylık rutin döneminde bu ürünleri kullanmaktan kaçınabilir? Ama ne yazık ki bu ürünler, fiyatları itibarıyla zorunluluktan çıkıp lüks hâline gelmiştir.

Şimdi -tırnak içinde- lüks yaşayan bu grupların durumlarına bir bakalım: Meşhur TÜİK’imiz enflasyon verilerini perdelemek için rakamlarla oynasa da nüfus verilerine güvenmek zorundayız. TÜİK tarafından yayımlanan nüfus verilerine göre, her yıl ortalama 1 milyon 300 bin bebek doğumu gerçekleşmektedir. Türkiye’de 0-3 yaş arası bebek ve çocuk sayısı 5 milyon civarındadır. Bebek ve çocuklar için en büyük gider kalemini çocuk bezi için yapılan harcamalar oluşturmaktadır. Yeni doğan bir bebek için günde 8-10 adet bez tüketilmektedir. Bebek bezlerinin fiyatı, bir yıl öncesine kadar adet başına 1 liranın altındayken yapılan zamlar sonrası adet başına bebek bezinin fiyatı 3 liraya kadar yaklaşmış durumdadır. Çoklu adette boyutuna göre fiyatı 2 lira civarına düşse de bebek yaşı büyüdükçe kullanılan bebek bezi sayısı azalsa da 0-3 yaş arası bebek sahibi olan ailelere aylık bez maliyeti 450-500 lira arasında yansımaktadır. Bunlar bugünkü rakamlar, bir ay sonra bu rakamın ne olacağı belirsiz ama bilinen tek bir şey var: Daha ucuz olmayacağı çünkü özellikle bu ürünler en fazla ithalat yapılan ürünler arasında. Yerli üretim yapılsa da ham madde ithal ve kötü haber, bugüne kadar stoktaki ham maddeyi kullanan üreticilerin stokları da tükenmek üzere.

Yine, aynı şekilde, engelli, yatağa bağlı ve yaşlı hastalarımız da hasta alt bezi kullanmak zorunda kalmaktadır. Evet, SGK, hasta bezlerinin bir miktarını karşılamaktadır ama sınırlı bir kullanımın, geri kalanını engelli hastalarımız, yatağa bağlı hastalarımız ve yaşlı hastalarımız cebinden ödemek zorunda. Hele bir de bu vatandaşlarımızın sadece emekli maaşıyla geçinmek zorunda olduğunu düşünün. Ne oluyor biliyor musunuz? Bu vatandaşlarımızdan yüzde 18 KDV almanın hesabı yapılırken hasta, günlük bez kullanımında kısıtlamaya gittiği için sağlık sorunları yaşamaya başlamaktadır. Pişikler, yatak yaraları, SGK’ya ekstra sağlık harcaması olarak geri dönmektedir.

Ve gelelim hayatımızın öznesi kadınlarımızın -yine, tırnak içinde- lüks kabul edilen zorunlu ihtiyaçlarına. Bebek bezleri, hasta alt bezleri gibi, kadın hijyen ürünleri de dövizdeki dalgalanma nedeniyle fiyatı en çok artan ürün grupları arasında baş sırada yerini almıştır, artı yüzde 18 KDV de bu fiyatları çarpan etkisiyle katlamaktadır. 2020 yılı Aralık ayında birim fiyatı 67 kuruş olan hijyenik pedler 2021 yılının aynı döneminde 1,05 liraya yükselmiş, mart ayında ise markalara göre fiyatları değişim gösterse de kadın pedlerinin birim satış fiyatları 2 lira civarında seyretmektedir.

Kadınlarımız, ekonomik kırılgan gruplar arasında ilk sırada yerlerini almaktadırlar. Bizim kadınıımız fedakârdır. Ev ekonomisinin idaresini de elinde tutmak zorunda olan birçok kadınıımız ne yazık ki yine kendilerinden fedakârlık ederek zorunlu ihtiyacı olan kadın hijyenik ürünlerinin kullanımını azaltmak veya vazgeçmek zorunda kalmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) – Bunun adı “ekonomik erişilmezlik” değildir; bir hak ihlalidir, bir sağlık sorunudur ve öldürülürken seyredilen, şiddete uğradığında tek başına bırakılan, hor görülerek dışlanan kadınlarımız devlet tarafından yapılacak en basit destekten bile mahrum bırakılmaktadır. İsrarla tekrar ediyorum: Bebek bezi, hasta alt bezi ve yaşlı hijyenik ürünleri lüks değil, zorunlu bir ihtiyaçtır.

Bugün Kadınlar Günü, hani bugün özlü sözlerle kadınlar kutlanıyor, sözler veriliyor ya, büyük sözlerle, tutamayacağınız vaatlerle gerek yok. Kadınlarımıza İstanbul Sözleşmesi’nden çıkarken sormadınız, kadınlarımızı düşünmediniz. Şimdi, kadınlarımız için sadece küçücük bir adım atın, biz de destek verelim.

Tekraren, başta eşimin, kızımın ve Sayın Genel Başkanımızın olmak üzere bütün kadınlarımızın gününü kutluyor, kadınlarımızı ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Rıdvan Turan, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA RIDVAN TURAN (Mersin) – Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İktidar utanır mı bilmiyorum ama ben çok utandım tanık olduğumda. Seçim bölgesinde bebek bezi alamadığı için höllük toprağı kullanan bir ailenin evine misafir oldum. Höllük toprağının ne olduğunu bilenler varsa bilmeyenlere anlatsın, burada, üç dakikada anlatacak hâlim yok. Bu, 21’inci yüzyıl Türkiye’sinin AKP eliyle getirildiği hâli çok net olarak gösteriyor. Ya, bu hijyen ürünlerinin -kadın pedinden bebek bezine kadar, hasta altlığına kadar- bir meclisin konusu olması kadar zaten utanç verici bir şey olabilir mi? Yani bunların hiçbirisi lüks tüketim değil, hepsi zaruri tüketim malzemesi iken bir partimiz bununla ilgili araştırma önergesi veriyor ve bunu tartışıyoruz. Bu, bu Meclisin bütün bileşenleri açısından utanılacak bir şeydir. Bunun tek bir sebebi var arkadaşlar. Bu sebebin adı, Recep Tayyip Erdoğan’dır. Daha önce, tarım konusunda aynı şeyi söyledim, diğer enflasyon kalemleri konusunda aynı şeyi söyledim, bir kez daha söyleyeyim yani. Şimdi, bunların lüks olabilmesi olağan koşullarda mümkün müdür? Eğer “Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.” gibi bir Zihni Sinir projesine bir ülkeyi bir deney alanı hâline getiriyorsanız “Hele bir bakalım, bunun sonucunda ne olacak?” diyorsanız bunun zaruri ve zorunlu siyasi ve iktisadi sonuçlarından bir tanesini yaşarsınız. Şimdi denecek ki: “Ya, bu doğrudur.” Bakın, ben doğru olmadığını kanıtlayayım: Ne kadar zamandır faiz artırımını yok ama enflasyonun ne kadar inanılmaz bir biçimde artmaya devam ettiğini hepimiz görüyoruz. Eğer bu tez -tırnak içi tez- doğru olmuş olsaydı faizin artırılmadığı, politika faizinin sabit kaldığı zamanda -ya da dönem dönem düşürüldüğü zaman da oldu- enflasyonun artmamasını beklerdik, öyle değil mi? Ama inanılmaz bir hızla artıyor. İktidar diyor ki: “Bunlar hep dış güçlerin oyunlarıdır.” bir bakalım ya, dış güçlerin oyunları mı gerçekten?

Şimdi, Eylül ayında kur 8,5 liraydı, Brent ham petrolün varili o zaman 75 dolardı; aşağı yukarı bize 600 küsur liraya mal oluyordu 1 varil petrol. Şimdi, deniyor ki: “Ya, petrol fiyatları küresel olarak arttı.” Doğru mu? Doğru, 120 doların üzerine çıktı şimdi. Bunu anladık da kur 8,5 lirayken bunu 14,50’ye çıkaran kim yani para politikası araçlarıyla bu kurun yükselmesini engellemek, mesela...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

RIDVAN TURAN (Devamla) – ...faiz artırmak burada bir araçtır; bunu yapmamak, bunda ısrar etmek “Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.” denilmek suretiyle 8,5’luk kuru 14,5 liraya çıkaran kişinin adı, Recep Tayyip Erdoğan’dır. Dolayısıyla uluslararası alanda petrolün zamlanması bir şeydir, bu yetmiyormuş gibi bir de Recep Tayyip Erdoğan katkısıyla -iktisatta yeni bir ekol olarak- bu aşağı yukarı 1.700 liraya çıkmış durumdadır varili yani 600 küsur liradan 1.700 küsur liraya çıkışı arasındaki fark, iktisada Recep Tayyip Erdoğan faktörü olarak geçecektir.

İşte, bebek bezi de bundan, mazot da bundan, benzin de bundan, her şey de bundan ve bu akıldan, bu iktidardan kurtulmadıktan sonra enflasyonun düşme ihtimali yüzde sıfırdır değerli arkadaşlar.

Teşekkürler. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu.

Buyurun Sayın Kayışoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekran başında bizleri izleyen değerli milletimiz; herkesi saygıyla selamlıyorum.

İYİ Parti Grubunun, çocuk bezi, kadın hijyen pedi ve hasta bezleriyle ilgili, artan fiyatlar ve KDV oranıyla ilgili araştırma önergesi üzerine söz almış bulunuyorum.

Baştan söyleyeyim: Elbette ki bu önergeyi destekliyoruz, geç bile kalınmış; gerçekten, burada konuşulmadan, bir an önce yapılması gerekenlerin yapılması gereken bir sorun. Enflasyonun ne noktaya geldiği çok açık; hepimiz her gün yaşıyoruz, fiyatlara yetişemiyoruz yani buradaki konuşmada fiyatları söylemek için araştırma yapıyoruz ama o anda fiyatlar değişiyor maalesef. Yirmi yıl önce, AKP “Yoksullukla mücadele edeceğim.” diye geldi ama yirmi yıl içerisinde, bırakın yoksullukla mücadeleyi, maalesef yoksulluğu iktidarda kalma aracı olarak kullandı ve bugün, yoksulluk sınırı 15 bin liranın üzerinde. Erdoğan’ın deyimiyle, ülkenin yarısından fazlası yoksulluk sınırının altında, asgari ücretliler ve neredeyse bütün emekliler de açlık sınırının altında yaşıyor. Millet sabah ekmek kuyruğunda, öğlen yağ kuyruğunda. Çocuğuna bez alamaz durumda anneler, babalar; marketlere gidiyorlar, bezin fiyatını görüyorlar, paraları yetmiyor ve üzüntülü üzüntülü marketten geri dönüyorlar. Kadınlar... Üreme çağındaki her kadın ayda bir kez regl oluyor ve hijyen pedleri kullanmak zorunda. Hastalar, yine öyle, bez kullanmak zorundalar ama SGK maalesef tamamını karşılamıyor ve bu ürünler lüks tüketimmiş gibi. Pırlanta gibi, elmas gibi şeylerin üzerinde vergi yokken bu hijyen ürünleri üzerinde, çocuk bezleri üzerinde yüzde 18 KDV uygulanıyor. Bunun, hakikaten, konuşulması dahi çok korkunç yani ayıp bir şey gerçekten bu KDV oranının bu hijyen ürünlerine uygulanması.

Şimdi, Derin Yoksulluk Ağının yaptığı bir araştırma var 103 aile üzerinde, kadınların yüzde 82’si pedlere erişemiyor; hele hele tarım alanında çalışan kadınlar, hele hele kırsal kesimdeki gençler; üniversite öğrencileri, lise öğrencileri maalesef pedlere ulaşamadıklarını söylüyorlar. 1 bebek bir ayda yaklaşık, ortalama -önerge sahibi sayın hatip de söyledi- 450-500 liraya mal olan çocuk bezi kullanıyor. Bir asgari ücret 4.253 lira, Allah aşkına 500 lirasını çocuk bezine ayıran bir aile, bir de bunun mamasını, diğer ihtiyaçlarını düşünün; nasıl geçinecek, nasıl yaşayacak, nasıl zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak?

Evet, Erdoğan bir zamanlar diyordu ya: “Ah, ah, bu millet bunlardan neler çekti; atalarımız, babalarımız, dedelerimiz, neler çekti kuyruklarda?” Şimdi de diyor ki gençlerimiz: “Ah, ah, bizim çocuklarımız, bizim bebeklerimiz, bizim gençlerimiz, neler çekti bu AKP iktidarından?” (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

Bez bile alamaz durumdalar, hijyen pedine erişemez durumdalar, hasta bezine erişemez durumdalar.

Evet, ilk yapılması gereken, KDV’nin kaldırılması, mutlaka ve mutlaka kaldırılması gerekiyor; sonra yapılması gereken de erişemeyenlere, bu hijyen ürünlerine erişemeyenlere sosyal devletin gereği olarak mutlaka bu ihtiyaçların ulaştırılması gerekiyor ve elbette ki yoksullukla gerçekten samimiyetle mücadele etmek gerekiyor ki onu da biz yapacağız diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Emine Zeybek.

Buyurun Sayın Zeybek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti grup önerisi üzerinde söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

AK PARTİ olarak Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın önderliğinde, yirmi yıldır sosyal politikalar ve sosyal yardımlar alanında devrim niteliğinde çalışmalar yapılarak gelişmiş ülkelere dahi örnek olacak bir durumdayız bugün itibarıyla ve vatandaşlarımızın her zaman yanında olduğumuz gibi, bundan sonra da olmaya devam edeceğiz.

İktidarımız döneminde özellikle engelliler ve hastalarımızın hayatlarını kolaylaştırmak için yaptığımız çalışmalar takdire şayandır. Hastalarımız ve çocuklarımız bizim için her zaman önemli olmuştur. Bu amaçla, engelli çocuklar dâhil, çocuk ve yetişkin alt bezi, külotlu hasta alt bezi ödeneği Sosyal Güvenlik Kurumumuz tarafından ödenmektedir. Hasta bezi raporu almak kolay, herhangi bir hastanedeki uzman bir doktor tarafından bu raporu alabilirsiniz. Bu rapor e-nabıza işlenmekte ve reçeteyi de yaptığımız değişiklikle aile hekimleri dâhi yazabilmektedir. Bu reçetelerle anlaşmalı eczanelerimizden veya herhangi bir medikalden hasta bezleri rahatlıkla hasta veya yakınları tarafından temin edilmektedir. Hasta bezi raporlarının süreleri iki yıl. İki yıldan sonra tekrarlanabiliyor ve hastaneye gidemeyecek durumdaysa hastamız 444 38 33 no.lu telefonu arayarak evde sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Hasta bezi reçetesiyle bir aylık 120 adet veya iki aylık 240 adet hasta alt bezi alınabilmektedir. Bugüne kadar, iktidarımıza bu konuda, hasta bezleri ve engelli hasta bezleri hakkında herhangi bir sıkıntı yansıtılmamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Sayın Derya Yanık Hanımefendi bebek bezi ve kadın hijyen ürünlerine yönelik yansıtılan şikâyetler üzerinde çalışma yapılabileceğini kamuoyuna yansıtmıştır. Bu nedenle, Meclis araştırması açılmasına ihtiyaç olmadığını belirtiyorum.

Sözlerime son vermeden önce, başta şehit anneleri ve şehit eşleri, Diyarbakır Anneleri olmak üzere tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Halkların Demokratik Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- HDP Grubunun, Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ve arkadaşları tarafından, gıda krizinin nedenleri ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla 8/3/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/3/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/3/2022 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Hakkı Saruhan Oluç

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

8 Mart 2022 tarihinde, Mersin Milletvekili Sayın Rıdvan Turan ve arkadaşları tarafından verilen 17303 grup numaralı gıda krizinin nedenleri ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/3/2022 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına önerinin gerekçesini açıklamak üzere Sayın Nusrettin Maçın.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde gıda fiyatları almış başını gidiyor. Her gün yeni bir zamla uyanan halklarımız bu fiyat artışları karşısında çaresiz bir durumda ve asgari beslenme olanaklarından yoksun bırakılmış. Biz, HDP olarak defalarca bu kürsüde şunu söyledik: Bu iktidar ülkeyi bir an önce bu ithalat sarmalından kurtararak, tarımsal üretimi artırarak gıda güvencesi, gıda güvenliği ve gıda egemenliği ilkelerini esas alan bir politikaya geri dönmelidir uyarısını yaptık. Biz, ülkenin üretime dayalı bir tarım politikasına ihtiyacı olduğunu defalarca bu kürsüde dile getirdik. Bir de dünyada Covid-19 salgınıyla birlikte ülkelerin tarım alanında kendi kendine yeterli olmasının önemini ve üretim odaklı politikaların aciliyetini hayatın kendisi, bize bir defa daha ilan etmiş oldu.

Bölgede ve dünyada hegemonya savaşlarının ve çatışmaların yoğun yaşandığı bir tarihsel süreçte ülkemizde gıda fiyatları giderek artmaktadır. Bu artışın dışsal ve içsel sebepleri vardır. Covid-19 pandemisi, küresel iklim değişikliği ve kuraklık, petrol fiyatlarında jeopolitik risklerin artışına bağlı olarak görülen artış. Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gıda enflasyonunu artırmaktadır. Ülkemizde son bir yılda zaten bir gıda enflasyonu vardı. Bu iki ülkenin savaşıyla birlikte ithalata dayalı gıda kalemlerinde ithalatçı stokçuların aç gözlülüğü de eklenince yağ kuyrukları gibi unda ve başka gıda kalemlerinde kuyrukların olması ihtimal dâhilindedir.

Önümüzdeki dönemde buğdayın ton fiyatının 500 dolara doğru tırmanması un ve dolayısıyla ekmek kıtlığını da beraberinde getirecektir. İktidarın kendi çiftçisinden sezon başında tonunu 2.250 TL’den aldığı buğdayı dışardan 2 katına yakın bir fiyatla alması yukarıdaki sözlerimizi kanıtlayan ibretlik bir durumdur.

Türkiye’de iktidarın yanlış ekonomi ve tarım politikasından kaynaklı genel olarak ekonominin bütün alanlarında kriz olmakla birlikte enerji ve gıda alanında izlenen politika sonucu ne yazık ki ülke büyük çöküşün girdabına girmiştir. Bütün dünya yenilenebilir yeşil enerji politikalarını üretme sürecine girerken Türkiye, maalesef büyük tehlike arz eden ve ekosisteme onarılabilir bir zarar veren nükleer enerji santrallerini inşa etmektedir. Zeytin ağaçlarının kesilmesi, nükleer enerji santralleri inşası politikası büyük bir trajedidir. Enerji, gıda ve küresel iklim değişikliği, küresel ısınmanın iç içe geçtiği bir dönemde sağlık ve güvenilir gıda temini, gıda egemenliği ilkesi bir zorunluluktur. Türkiye’de gıda krizinin çözülmesinin tek yolu gıda güvencesini ve gıda egemenliğini temel alan politikaların hayata geçirilmesidir. Bu amaçla, biz HDP olarak bir Meclis araştırması komisyonunun kurulması elzemdir diyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Fahrettin Yokuş.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Beslenme, insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biridir. Sağlıklı bir yaşam için de sağlıklı beslenme başta gelmektedir. Gıda güvenliği, birincil üretim aşamasından yani bitkisel üretim, hasat, bakım, sulama, hayvan sağlığı, hayvanların aşılanması, tükettikleri yemlerin kontrolü ve ürünlerin nakliyesi dâhil tüketiciye ulaşana kadar tüm aşamaları kapsmalıdır.

Pandemi süreciyle birlikte bir kez daha gördük ki dünyada ve ülkemizde gıda ürünleri stratejik hâle gelmiştir. Bu nedenle, bütün ülkeler gıda ürünleriyle ilgili çeşitli çalışmalar, programlar geliştirmeye başlamıştır. Ülkemizde ise yıllardır süregelen yanlış tarım uygulamaları çiftçimizi, üreticimizi ve tüketicilerimizi korumaktan uzaklaştığı gibi, üretimde maalesef geriye gittik.

Değerli milletvekilleri, ithalat yaparken dahi gerekli önlemler alınmıyor, gereken sağlık kontrolleri yeterince yapılmıyor. Denetimler hem ithal ürünlerde ve hem de ülkemizde üretilen mamullerde ne yazık ki hâlâ yetersiz. Bu kadar başıboşluk olmaz. Merak ediyoruz, Tarım Bakanlığımız ne işe yarar, neler yapıyor. Gıda krizi ne yazık ki kapımıza dayandı. Ülkemizde gıda fiyatları her gün artıyor. Gıdadaki yıllık enflasyon yüzde 64'lere ulaştı. Hâlâ enflasyonla mücadelede fahiş fiyat uygulayan işletmelerin denetlenmesiyle uğraşıyoruz. İşletmeler ne yapsın? Kendi kendine yeten tarım ülkesiyken tarımı bitirdiniz. Ayçiçeği, buğday, patates gibi ürünleri desteklemediniz. Hiç ders almadınız. Şimdi de zeytinlikleri bitirmek için uğraşıyorsunuz. Gıda güvenliğimiz tehlikedeyken, gıda krizi kapımıza dayanmışken hâlâ ders almamakta ısrar ediyorsunuz. Çiftçilerimiz kazanmıyor, birçoğu icralık olmuş, kaybediyor. Elbette, sadece çiftçiler değil kaybeden, üreticilerimizin yanında, tüketicilerimiz de kaybediyor, tüketicilerimiz de mağdur. Çünkü hepimiz biliyoruz ki üretimden tüketime kadar gelen noktada maalesef kazanan ya araçlar oluyor ya da yüksek girdilere sebep olunuyor.

Değerli milletvekilleri, geçim kaygısı çeken vatandaşlarımız en ucuz hangi besin varsa ona yöneliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

FAHRETTİN YOKUŞ (Devamla) – Tüketici, mecburen ucuz ürünlere yönelirken sağlığını da tehlikeye atıyor çünkü taklit, tağşiş ürünler, merdiven altı üretimler maalesef yeterince denetlenmiyor. İthal edilen ürünlerde de sağlık kontrolleri yeterince yapılmıyor. Soruyorum: Bugüne kadar üretici sağlığını korumak için, tüketici sağlığını korumak için ne yaptınız?

Değerli milletvekilleri, acilen gıda güvenliğine yönelik önlemleri artırmamız gerekiyor, daha ötesi, gıda üretim seferberliği başlatmalıyız. Tarım ve hayvancılığa gerekli destekleri sağlamalıyız. Döviz kuruna bağlı olan gübre, yem, akaryakıt, elektrik, tohum, zirai ilaçlar gibi girdilerde en az yüzde 50 oranında indirimler yapmalıyız. Mazotta verdiğiniz “yüzde 50 indirim” sözünü tutmanız gerekiyor ve üreticimize gereken desteği vermezsek bugün olduğu gibi, dünyada, yarınlarda da en küçük bir krizde maalesef sarsılırsınız diyor, hepimize saygılar sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın İlhami Özcan Aygün.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü de kutluyorum.

Sabah kalktık, her zaman olduğu gibi... Zaten önceki Tarım Bakanımızın Erzincan programı varken Resmî Gazete yayımlanıyor görevden alındığına ilişkin ve yine bu akşam Resmî Gazete'de bir karar çıkıyor: “Çiftçimize yüzde 75 tarımsal destek vereceğiz.” Ya, siz bu hikâyeyi bize daha önce de anlatmıştınız. Ne oldu? Hiçbir şey olmadı. Yani işlenmeyen, işlenemeyen arazilere siz destek verseniz ne olur, ben buradan size soruyorum. Başınızı bir an evvel kumdan çıkarın, asıl üretim yapan çiftçilerimizi desteklememiz lazım. Nasıl mı? Bakınız, her zaman söylüyorsunuz, işte “2002’de şu vardı, bu vardı; elektrik yoktu, araba yoktu, şu yoktu, bu yoktu.” ama 2002’de, çiftçimizin borcu siz geldiğinizde 2,4 milyar lirayken şimdi, Tarım Kredi ve Ziraat Bankasına olan borçlarda gelmişiz 178 milyar liraya. Ama özel bankalarla beraber diğer bayilere baktığımız zaman, 211 milyarı geçen bir borç var. Hani, AK PARTİ yapıyordu, güçlendiriyordu; çiftçiye borç içinde bıraktınız, borç batağına batırdınız.

Yine, bakınız, siz gelmeden önce, 2002 ile 2020'ye baktığımız zaman tam 580 bin çiftçimiz üretimi bırakmış. Yani diyor ki: "Artık ben üretemiyorum, bittim, tükendim." icra kapıya dayanmış. Yani gelinen noktada siz çiftçi bitirdiniz.

Gelin, bakın, AK PARTİ iktidarında tarımsal ürünlere 126 milyar dolar, gıda ürünlerine de 77 milyar dolarla birlikte tam 203 milyar dolar ithalata para harcamışsınız. Yani kendi çiftçinize değil, Rusya, Ukrayna çiftçisine tam 203 milyar dolar para harcamışsınız. Arkadaşlar, gelin, bu yanlıştan vazgeçin diyoruz.

Bakınız, geçtiğimiz günlerde de hatırlarsınız, şehitlerimiz vardı, Rusya'nın bombalamasıyla şehitlerimiz vardı. Rusya'ya gittik, kapıda dakikalarca "hazır ol" da beklettiler. Şimdi, yine aynı şekilde, pazar günü Cumhurbaşkanı, Putin'le görüşüyor, diyor ki: "Sizden ricam, şu gemileri salar mısınız?" Ya, ülkeyi düşürdüğünüz hâle bakın, düşürdüğünüz hâle bakın, rica ettiriyorsunuz; üretimden çiftçi uzaklaştırdınız, yabancıya avuç açtınız. Bundan bir an evvel dönün diyoruz.

Yine, bakınız, çiftçiye bir an evvel, acil olarak destek verin. Şu anda üretim sezonu, Çukurova'da çiftçimiz ayçiçeği ekimi yapacak. Gelin, 50 kuruş olan desteği 1,5 liraya çıkaralım diyoruz, çiftçimizin gübresinin yüzde 50'sini verelim diyoruz. Hani, çok güzel demiştiniz, çıkıp seçim meydanlarında "Yarısı bizden, yarısı çiftçiden." demiştiniz. Nerede, hani mazotun yarısı nerede sizden? Çiftçi olduğu gibi tamamını ödüyor ve bu akşam gene, çiftçinin mazotuna zam var. Çiftçi, traktörünü artık çalıştıramaz hâlde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) – Onun için bu önergeyi destekliyoruz, üretimi destekliyoruz.

Gelin, bu yanlıştan vazgeçin. "Elden gelen öğün olmaz, olsa da zamanında bulunmaz." İşte, aynı şekilde, kalkarsın Rusya liderine dersin ki: "Şu gemileri bir salar mısın, bize bir yardımcı olur musun?" Böyle bir duruma düşmek istemiyoruz. Biz üretindik, evet, üretindik; en büyük ihracatçıydık ama şimdi bütün tarım ürünlerini ithal eder hâle geldik. Kimin sayesinde? Cumhuriyet'in sayesinde. Evet, sizler sayesinde artık herkese avuç açar hâle geldik. Gelin, bu yanlıştan vazgeçin.

Çiftçimizi destekleyelim; gübresinin yüzde 50'sini verelim, çiftçinin mazotunun yüzde 50'sini verelim. Ayçiçeği sezonu, acil olarak primi artıralım. Evet, şu anda buğday ve arpa sezonu yazlık ekimler için; buğday ve arpa için de bir an evvel destekleyin diyorum. Ve gelin, bir sefer de kendinize değil, bu milletin efendisine ses verin; onları destekleyin diyor, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Hüseyin Şanverdi.

Buyurunuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBA ADINA HÜSEYİN ŞANVERDİ (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; HDP'nin grup önerisi üzerinde söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyor, başta şehit anneleri olmak üzere tüm kadınlarımızın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Kıymetli milletvekilleri, Hükümetimiz bugüne kadar tarıma hep öncelik vermiş ve çiftçimizi desteklemiştir. 23,1 milyon hektar ekilebilir tarım arazisinin 15,6 milyon hektarı ekilen, 3,2 milyon hektarı nadasa bırakılan, 779 bin hektarı sebze yetiştirilen ve 3,6 milyon hektarı meyve, zeytin ağaçları ve bağcılık için ayrılan alanlardan oluşmaktadır. Bu da demek oluyor ki ülkemizde hemen hemen bütün tarım alanları ekilip biçilmektedir.

Bugün yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla, nadasa bırakılan arazilerin tarımsal üretime kazandırılması projelerinde proje maliyetinin yüzde 75'ine kadar hibe desteği sağlanmış ve bu proje için toplamda 169 milyon lira ayrılmıştır.

Kıymetli milletvekilleri, enflasyon şu anda sadece Türkiye'nin değil tüm dünyanın problemi. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü şubat ayı küresel gıda fiyatlarının tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştığını bildirmiştir. Gıda fiyatlarının yüksekliğine karşı vatandaşımızı korumak, üretime devam etmek için Hükümetimiz her türlü tedbiri alıyor, almaya da devam edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayın Bakanımız, çiftçilerimizin desteklenmesi adına, bugün itibarıyla mazot, gübre ve yem bitkileri destek ödemelerinin başladığını ve mart ayı içerisinde 5 milyar 586 milyon TL'lik tarımsal destekleme ödemelerinin tamamının yapılacağını açıklamıştır.

Değerli milletvekilleri, 2001 yılında 800 bin ton olan ayçiçeği yağı üretimimiz 2021 yılında 2,5 milyon tona çıkarak tam 3 kat artmıştır. 2002 yılında 100 milyon civarında olan zeytin ağacı sayısı 190 milyona ulaşmıştır. Türkiye'nin 2021 sonu itibarıyla tarım ve gıda ürünleri ihracatı 25,1 milyar dolar, ithalatı ise 19,5 milyar dolar olmuştur; böylece, tarım ürünlerinde dış ticaret fazlası 5,6 milyar dolara ulaşmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN ŞANVERDİ (Devamla) – Sayın Başkanım, son sözlerim...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HÜSEYİN ŞANVERDİ (Devamla) – Çiftçisiyle, üreticisiyle, çalışanıyla ülkemiz ekonomisine katkı sağlamak için alın teri döken tüm vatandaşlarımıza teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve arkadaşları tarafından, kadınların çalışma hakkına tam olarak sahip olabilmeleri amacıyla 7/3/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/3/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/3/2022 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Engin Özkoç

Sakarya

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve arkadaşları tarafından, kadınların çalışma hakkına tam olarak sahip olabilmeleri amacıyla 7/3/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (3244 sıra no.lu) diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/3/2022 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Gülizar Biçer Karaca.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubumuzun önerisi adına söz almış bulunmaktayım, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün 8 Mart; kimilerine göre “Emekçi Kadınlar Günü” kimilerine göre “Kadın Hakları Günü” kim ne anlam yüklerse yüklesin 8 Mart kadınların hak mücadelesinin günüdür. 8 Mart, emekçi kadınların eşit işe eşit ücret mücadelesiyle direndiği, sermayenin direnen kadınları yakarak susturmaya çalıştığı, yani 8 Mart, kadınların emek mücadelesi için can verdiği gündür. 8 Mart, eşit işe eşit ücret hakkının mücadelesinin günüdür; 8 Mart, kadınların yaşam hakkının mücadelesinin günüdür; 8 Mart, kadınların insan hakları temelinde hak kayıplarını önlemek için verdikleri mücadelenin günüdür. Peki, 1800’lü yıllardaki bu eşit işe eşit ücret mücadelesinden 2022 yılına geldiğimizde kadınların durumu ne? Dünya Ekonomik Forumu’nun istihdama katılım, siyasete katılım, sağlık ve eğitime erişim haklarının değerlendirildiği her yıl yayımlanan raporlarından 2021 yılı Raporu’nda Türkiye 156 ülke arasında 133’üncü sıraya gerilemiş durumda; yani 2020’den 3 sıra daha geriye düşmüş durumda. Raporda eşitlik için, toplumsal cinsiyet eşitliği için kadınların Türkiye’de yüz otuz altı yıl beklemesi gerektiği yazıyor. Yüz otuz altı yıl beklemeye hiç niyetimiz yok, bunu da ifade etmek isterim.

Türkiye’de geniş tanımlı kadın işsizlik oranı yüzde 42,7’ye yükselmiş. 13 milyon kadın güvencesiz işlerde bakım işçisi olarak çalışmakta ve iş gücüne katılamamaktadır. İş gücüne katılan 9 milyon kadından yüzde 35,6’sı da ücretsiz ve kayıt dışı çalışmaktadır. 2019 verilerine göre, aynı işi yapan erkek 100 lira ücret alırken kadınlar sadece 47 lira ücret almaktadır yani ekonomik buhran kadınları giderek yoksullaştırmakta, kadın yoksulluğu da derinleşmektedir. Kadınların çoğu güvencesiz işlerde ve az ücretli, düşük ücretli vasıfsız işlerde çalıştırılmaktadır; en çok da tarımda ve ev işinde çalıştırılmaktadır. Kadınlar sadece emek dünyasında, istihdamda değil, kadınlar aslında karar mekanizmalarında da yoklar. Bakanlıklarda kadın istihdamı sadece yüzde 16, Parlamentoda kadın istihdamı sadece yüzde 17,3; yerel yönetimlerde kadın oranı ise sadece yüzde 3. İşte, tartışma programlarına çağrılan her 10 konuktan sadece 1’i kadın. Yani kadın hakları ve kadın mücadelesinde kadınların hiçbir alanda adı yok. Peki kadının adı nerede var? Kadın cinayetlerinde var, kadına karşı şiddet haberlerinde var. Geçtiğimiz günlerde tek kişilik hükümetin temsilcisi çıktı dedi ki: “Kravat indirimine son veriyoruz.” ve ardından “İsrarlı takibi sona erdiriyoruz.” diye gürledi. O zaman sormak istiyoruz: Bunları düzenleyen İstanbul Sözleşmesi’nden bir gecede hukuksuzca neden çıktınız? Bunları hayata geçirmek için Kasım 2019’da Avrupa Birliği ve Avrupa Parlamentosundan 800 bin euro hibe almıştınız, o para nereye gitti, bugüne kadar neler yaptınız?

Değerli milletvekilleri, buradan saraydaki tek kişilik hükümete seslenmek istiyoruz: Kadınların işte böyle boş vaatlere karnı tok. Sizler kadınların aklıyla, kadınların zekâsıyla bu şekilde lütfen alay etmeyin. Kadınlar ağzlarına iki kaşık bal sürüldü diye koşturarak sizlere oy verecek falan da değiller. Biz kadınlar bu kürsüden diyoruz ki: “Kadın ve kız çocuklarının şiddet ve istismara karşı en önemli güvencesi olan İstanbul Sözleşmesi’nden bir gecede hukuksuzca çıkıp Denizlili hemşehrim Şebnem Şirin ve yüzlerce kadının katillerine cesaret veren zihniyetten hiçbir beklentimiz yoktur. “Eşitlik kadınların fitratında yok.” diyen, “Kadına şiddet abartılıyor.” diyen, “Kadın ahlaklı olsun, kürtaj yaptırmasın.” diyen, Münevver Karabulut cinayeti sonrasında o acılı ana babaya “Kızlarına sahip çıksalarmış.” diyen zihniyetten kadınların hiçbir beklentisi ve talebi yoktur. Kadınların sizlerden tek talebi var: “Getirin sandığı, gönderelim sizi.” diyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) - Değerli milletvekilleri, eşitlik olmadan adalet olmaz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini her alanda hayata geçireceğimiz, kadınların yüz otuz altı yıl beklemeyeceği bir iktidarı kadınlarla birlikte kuracağız ve kadın dayanışması ve kadın mücadelesiyle bunu birlikte başaracağız. İstanbul Sözleşmesi’ni iktidarımızın ilk bir haftasında tekrar uygulamaya alacağız. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Anadolu’da çocuklar hiç annelerinin uyuduğunu görmez; anneler çocuklardan, herkesten sonra yatar, herkesten önce kalkar. Yani Anadolu topraklarında kadın önce uyanır, güneş sonra doğar. İşte, kadınlar uyandı, korkunuz bundan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) – İşte o uyanan kadınlar, o mücadeleciler kadınlar sizi gönderecek ve o özgür Türkiye’yi sizlerle değil, hep birlikte kurtaracağız. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına Sayın Behiç Çelik.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kadınların çalışma hakkını geliştirmeyi amaçlayan CHP grup önerisi üzerinde konuşma yapmak için söz aldım. Genel Kurulu ve 8 Mart münasebetiyle, başta şehit ve gazi anneleri olmak üzere, tüm kadınlarımızı saygıyla selamlıyorum; 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlu olsun.

Değerli arkadaşlar, Anadolu’ya Türk mührünü vurduğumuz ilk günden bugüne, kadınlarımız her türlü cefa ve özverinin timsali olmuştur. Yine kadınlarımız, bağımsızlık mücadelemizde büyük kahramanlıklar sergilemiş, cumhuriyetimizin ilk yıllarında da aydınlık ve güçlü Türkiye’nin tesisine katkıda bulunmuştur. Bilinmelidir ki dün olduğu gibi bugün de kadınlarımız olmadan üretimden, gelişimden, kalkınmadan bahsedemeyiz. Kadınları ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamdan dışlamak, bu ülkenin büyümesine ve kalkınmasına konulacak en büyük engeldir. Kadın genel başkana sahip olan bir siyasi partinin, İYİ Partinin milletvekili olarak ifade etmek isterim ki yarının Türkiye’si kadınlar olmadan inşa edilemez. Güçlü ve müreffeh bir Türkiye, kadınlar olmadan hayaldir arkadaşlar çünkü umudun olduğu her yerde kadınlar vardır. Nerede bir başarı ve umut, nerede bir kurtuluş ve sevinç varsa orada kadınlar vardır; canlarıyla, inançlarıyla, azim ve kararlılıklarıyla vardır.

Değerli arkadaşlar, ne yazık ki iktidarın her alanda sergilemekte olduğu duyarsızlık ve savrulma hâli, kadınların istihdamı konusunda da devam etmektedir. Her ne kadar yasal birtakım düzenlemeler mevcut olsa da kadınların pratikte istendiği düzeyde çalışma hakkına sahip olduğunu söylemek de zordur. Cumhuriyetimizin kadınlara verdiği önem ve değer dün gibi aklımızdayken AKP iktidarlarının bugünkü dışlayıcı ve ayrıştırıcı tavrı ne acıdır. Toplumsal değerlerimizi, ahlaki değerlerimizi tarumar eden bir yönetim anlayışının bizi sürüklediği noktada, kadınlarımız iş hayatına ya hiç giremiyor ya da barındırılmıyor. Türkiye’de her 100 kadından 29’unun çalışma hayatında olmasını nasıl içimize sindireceğiz? Dünya Ekonomik Forumu’nun yayınladığı 2021 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu’nda da bu açıkça görülüyor. Buna razı olabilir miyiz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

BEHİÇ ÇELİK (Devamla) - Eşitlikçi ve adil bir rekabet ortamının olduğunu, sırf cinsiyet eşitsizliği nedeniyle oluşturulan baskı ve engellerin olmadığını kim iddia edebilir?

Değerli arkadaşlar, kadınların istihdamı ve iş yaşamındaki sorunlarının bir an evvel çözülmesi gerekiyor. Türkiye’nin büyümesinin ve zenginleşmesinin yolu buradan geçmektedir. Kadınların çalışma hakkına tam olarak sahip olabilmesi demek, istikrar demektir, refah demektir.

İYİ Partiyle kadın gerçek anlamda güçlenecektir diyorum. Bu duygu ve düşüncelerle, Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisine olumlu oy vereceğimizi ifade etmek istiyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu, buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Özellikle işçi kadınların yaşadıkları sorunlar, kayıt dışı çalışma ve alanlarda yaptıkları direnişler gerçekten 2021’e ve 2022’ye de aslında en fazla damgasını vuran şeylerden oldu. Türkiye’nin gündeminde işçi direnişleri yer alıyor. Bu direnişlerin başında da en fazla kadınlar var çünkü aslında hayatın tüm sorumluluğu bizlerin üzerinde. Hayat pahalılığı ve ekonomik kriz karşısında kadınlar; ağır üretim baskısı, uzun çalışma saatleri, zorunlu mesailer, haksız yere tutanakla işten çıkarma, prim kesme tehdidi, insan sağlığını tehlikeye atacak biçimde tuvalet ve su kısıtlamaları, regl günlerinde ağır çalışma koşullarının değişmemesi, hamile işçilerin bile zorunlu mesailere zorlanması, düşük ücretler ve kadınlara erkeklerden daha az ücret verilmesi, kreş ve emzirme odasından yoksun olarak hakaret ve zorbalıklara maruz kalarak çalıştıkları sisteme isyan ediyorlar.

Evet, yapılan araştırmalarda, bugün 13,3 milyon kadın ücretsiz bakım emeği verdiği için çalışma hayatına katılamıyor ve geniş tanımlı genç kadın işsizlik oranı da yüzde 42,7. Erkeklerin istihdama katılım oranı yüzde 63,5 ve erkekler kadınlardan yüzde 27,4 daha fazla kazanıyorlar. Evet, bu nedenle bu önergeyi destekliyoruz ve kadınların iş hayatında yaşadıkları sorunların araştırılmasını istiyoruz. Ama bir sorun daha var; evet, kadınlar alanlardan yasaklanmaya, alanlar kadınlara kapatılmaya çalışılıyor. Yirmi yıldır biz patriyarkaya itaat etmedik, susmadık, sokaklardan ve feminist mücadelemizden vazgeçmedik, 20’nci yılda da vazgeçmeyeceğiz, özellikle İçişleri Bakanı da bunu duysun. Tam yirmi yıldır, her 8 Mart gecesi sokakları, meydanları doldurmak için yürüyoruz, hayatı kadınlara kısıtlamak isteyenlere baş kaldırıyoruz. Evet, ben, bugün alanlarda, iş yerlerinde, evlerde direnen tüm kadınları selamlıyor ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyorum. Ama bir yandan yasaklar koyan bir yandan da engellerken sürekli kutlama yapan erkeklere de bir çift sözümüz var tabii.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Eğer bizlere 8 Mart kutlaması yapmaktan fırsat bulursanız evi süpürün yani “Dağları delme Ferhat, evi süpür.” diyoruz sizlere ve “Kadınlarımız... Kadınlarımız...” diye konuşmaktan, bizi kontrol altına alacak diller kurmaktan da vazgeçin. Bizi güçlendirecek olan da sizler değilsiniz, biz kendi gücümüzün gayet farkındayız ve bunun için yıllardır mücadele ediyoruz, bu haklarımızı da bu mücadeleyle kazandık, bundan sonra da asla kaybetmeyeceğiz ve gasbettirmeyeceğiz. O yüzden, alanları -bir kez daha söylüyorum- özellikle İstanbul’da kadınlara kapatmaktan vazgeçin çünkü her yıl bu mücadeleyi kaybediyorsunuz, bu yıl da kaybedeceksiniz.

Saygılar sunarım. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Nilgün Ök.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; CHP grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, yüce Meclisi ve ekranları başında bizleri izleyen vatandaşlarımızı sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Emeği, cesareti, fedakârlığıyla, evde, çalışma hayatında ve tabii ki de hayatın her alanında değer üreten tüm kadınların 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidara geldiğimiz günden bugüne, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, AK PARTİ olarak hem temel insan hakları hem de beşerî sermayenin güçlendirilmesi perspektifiyle, kadının eğitim, sağlık, istihdam, karar alma mekanizmalarına katılımı yönünde pek çok önemli düzenlemeyi hayata geçirdik. Özellikle iş hayatında ayrımcılığı önlemek amacıyla “eşit işe eşit ücret” ilkesini getirerek aynı ve eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret verilemeyeceği; işe alınmada, çalışma koşullarında ve iş akdinin feshinde cinsiyet dâhil hiçbir nedenle ayrımcılık yapılamayacağı; “İş yerinde cinsel taciz iş akdinin feshinde haklı neden oluşturur.” hükümlerini iktidarlarımız döneminde biz getirdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Kadınların gece postalarında çalışmalarını, gebe ve emziren kadınların çalışma şartlarının iyileştirilmesi, yarı zamanlı çalışma hakkının getirilmesi gibi birçok düzenlemeyi de hayata geçirdik. Yine, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde yaptığımız düzenlemeyle “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir.” hükmünü ekleyerek ilk defa cinsiyet bizim iktidarımız döneminde vurgulandı. 2010 yılında, yine, Anayasa'da “pozitif ayrımcılık” ilkesinin yer almasını sağlayarak devlet olarak hibe, destek, teşvik ve fonlarda kadınlar lehine yaptığımız düzenlemeler ve uygulamalarla; gelir vergisinde, ve kadın kooperatiflerinde yaptığımız yasal düzenlemelerle kadınların iş hayatına, çalışma hayatına işçi, çiftçi, girişimci olarak katılımını destekledik, destekliyoruz ve desteklemeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakınız, birkaç rakam vermek istiyorum: İŞKUR'un Aktif İşgücü Programlarından faydalananların yüzde 52,5'i, mesleki eğitim kurslarından yararlananların yüzde 57,7'si, iş garantili İşbaşı Eğitim Programları'ndan yararlananların yüzde 49'u kadındır. Ayrıca kadın istihdamını da destekliyoruz. Kadınların istihdam edilmesi hâlinde on sekiz aylık süreyle prim ve vergi teşviki sağlıyoruz. Bugüne kadar kadını asla eve kısıtlamak gibi bir düşüncemiz olmadı, tamamen kadınların istihdamının daha da artması yönünde birçok çalışmayı ve politikayı hayata geçirdik. Yine, kadının iş gücüne katılımı yüzde 27 seviyelerinden yüzde 34 seviyelerine geldi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Aynı şekilde, kadın istihdamını 6 milyondan 10 milyon sınırına getirdik. Tabii ki biliyoruz; yeterli mi, hayır, yeterli değil ancak ülkemizde kadınların en çok ayrımcılığa maruz kaldığı yıllarda, çağdaşlık, laiklik, irtica söylemleriyle ötekileştirildiği yıllarda önü kesildiği için, maalesef, 2013 yılına kadar kadını her alanda istihdam edemediğimiz için, sadece kıyafetlerinden dolayı doktor, mühendis, mimar, hâkim, öğretim görevlisi olmalarının önü kapalı olduğu için, e, dolayısıyla, hâl de böyle olunca istihdam farkını kapatmak kolay olmuyor ama katedilen mesafenin önemini de görmezden gelmemeliyiz. Bugün kamudaki kadın oranı yüzde 40, kadın öğretmen oranı yüzde 60'tır ve birçok öğretmen, doçent, araştırma görevlisi oranı yüzde 50'nin üzerindedir.

Kadınlara karşı asla ayrımcılık ve dışlama yapmadık. Bugün yine önemli bir rakamı daha vermek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Başkanım, pozitif ayrımcılık.

BAŞKAN – Pozitif ayrım 60'a göre sözlerdeydi.

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Pozitif ayrımcılık rica ediyorum.

BAŞKAN – Burada bir pozitif ayrım yok.

NİLGÜN ÖK (Devamla) – Tamam, bitiriyorum, toparlıyorum.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım.

NİLGÜN ÖK (Devamla) – 2002’de göreve geldiğimizde, yüksek öğretimdeki kadın oranı yüzde 13,5’ken bugün bu rakam yüzde 49’a gelmiştir ve bunun çok önemli olduğuna inanıyorum.

Sözlerimi daha fazla uzatmayarak yüce Meclisi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ama biz inanıyoruz ki Cumhurbaşkanımızın da dediği gibi “Kadını dışlayan bir toplum, gücünün ve potansiyelinin yarısından vazgeçmiş demektir.”

İnşallah, büyük ve güçlü Türkiye’yi kadın-erkek omuz omuza hep birlikte inşa edeceğimize inanıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük’ün 19’uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım.

4.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 1’inci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine, Genel Kurulun 8 Mart 2022 Salı günü (bugün) birleşiminde 315 sıra sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nun gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına alınarak görüşmelerinin bu birleşimde yapılmasına, Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ve 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin İç Tüzük’ün 91’inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ilişkin önerisi

8/3/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/3/2022 Salı günü (bugün) toplanamadığından, İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi gereğince, grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Mahir Ünal

Kahramanmaraş

AK PARTİ Grubu Başkan Vekili

Öneri:

Bastırılarak dağıtılan 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin kırk sekiz saat geçmeden, gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmının 1’inci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun;

8 Mart 2022 Salı günü (bugün) birleşiminde 315 sıra sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nun gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına alınarak görüşmelerinin bu birleşimde yapılması, bu görüşmelerde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin otuzar dakika olması (bu süre en fazla 3 konuşmacı tarafından kullanılabilir) ve aynı birleşimde Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

9 Mart 2022 Çarşamba günü birleşiminde 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

9 Mart 2022 Çarşamba günü birleşiminde 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 10 Mart 2022 Perşembe günü birleşiminde 316 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

çalışmalarını sürdürmesi;

316 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması, önerilmiştir.

316 sıra sayılı Konya Milletvekili Hacı Ahmet Özdemir ve 49 milletvekilinin Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanununda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4212)		
BÖLÜMLER	BÖLÜM MADDELERİ	BÖLÜMDEKİ MADDE SAYISI
Birinci Bölüm	1 ila 7'nci Maddeler	7
İkinci Bölüm	8 ila 14'üncü maddeler	7
TOPLAM MADDE SAYISI		14

BAŞKAN – Öneri üzerinde söz talebi İYİ Parti Grubu adına Sayın Hayrettin Nuhoglu'nun.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisi grup önerisi üzerine söz aldım, selamlarımı sunarım.

Bu vesileyle, önemli gördüğüm bir konuyu paylaşmak istiyorum: 3 Şubat 2022'de Samsun'da meydana gelen olayda, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı başlatmasını sembolize eden anıta yapılan saldırıda, önceden planlandığı gibi halat bağlanarak araçla çekilmek suretiyle yıkılmak istenmiş fakat başarılı olunamamıştır. 4 Şubat 2022'de ise İskilipli Atıf'ın Çorum'un İskilip ilçesinde bulunan mezarı başında aile yakınları tarafından yapılan anma toplantısına Çorum Valisi, Çorum Belediye Başkanı ve Hitit Üniversitesi Rektörü başta olmak üzere, çok sayıda Adalet ve Kalkınma Partisi yöneticisi ve milletvekili katılmıştır. Bu bilgiler kapsamında, İçişleri Bakanının cevaplandırması için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verdiğim yazılı soru önergesinde şunları sormuştum: Samsun'daki olay ile Çorum'daki anma toplantısının ilişkisi var mı? İskilipli Atıf'ın, ailesi tarafından anılmasına engel yoktur ama devlet erkânının katılmış olmasına imkân sağlayan bir af çıkarılmış mıdır ve iadeitibar yapılmış mıdır? Çorum'daki toplantıda, Kurtuluş Savaşı'na karşı çıkarak vatan hainliği suçlamasıyla yargılanarak idam edilen kişinin anma toplantısına katılan devlet yetkilileri hakkında soruşturma başlatılmış mıdır, başlatılmadıysa başlatmayı düşünüyor musunuz?

Ben henüz cevap alamadım ama bakın ne oldu değerli arkadaşlar: Çorum Valisi cumhuriyet savcılığına başvurarak Sungurlu Belediye Başkanı hakkında, verdiği bir beyanattan dolayı şikâyetle bulunmuş; hakaret, iftira ve Türk milletini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama suçlarından cezalandırılması için kamu davası açılmasını talep etmiştir. Belediye Başkanı ne demişti? “Sungurlu halkının su çığlıklarına kulak tıkayanlar İskilip'e koşarak gidiyorlar. Defalarca ‘Sungurlu’da su sıkıntısı had safhada olacak, artık somut adımlar atılması gerekiyor.’ dedik devletin Valisine ama sesimizi duyuramadık.” Bu suretle, Sungurlu halkının temsilcisi olduğunu gösteren Belediye Başkanı hakkında soruşturma açılıyorsa ben de bu kürsüden o törene katılan Çorum Valisi ve devlet yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunuyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

21'inci yüzyılın ilk çeyreğinde, henüz daha ilk çeyreğini doldurmadan, Türkiye Cumhuriyeti devleti iç ve dış siyasette, ekonomide ve sosyal hayatta zor günler yaşamaktadır. Büyük bir cesaretle “Türk olmaktan kurtulduk.” diyenler, Onuncu Yıl Marşı'nı duyunca sinirlenenler, İzmir Marşı'nı duyunca salonu terk edenler, İstiklal Marşı'nda ayağa kalkmayanlar ne yazık ki ülkemiz yönetiminde söz sahibi konumuna geldiler ve kinlerini kismaya başladılar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HAYRETTİN NUHOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim.

Kamu kurumlarının giriş kapılarında yazılı olan “T.C.”leri sildiler. Bir taraftan Türk çocuklarından Andımız esirgenirken diğer taraftan bağlılık yemini ederek ABD vatandaşı olanlara üst düzeyde devlet görevi verdiler. Kurtuluş Savaşı’na karşı çıkarak işgal kuvvetleriyle iş birliği yapanların isimlerini devlet kurumlarına verdiler. Bu iş birlikçiler için anma toplantıları, paneller düzenlediler; kitaplar, albümler çıkardılar. Ama değerli milletvekilleri, Türk milleti artık uyanmıştır, Türkiye Cumhuriyeti devletin kuruluş felsefesine ve kurucu iradeye sahip çıkacaktır; buna gönülden inanıyorum.

Saygılar sunuyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük’ün 37’nci maddesine göre verilmiş bir doğrudan gündeme alınma önergesi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) ÖNERGELER

1.- Adana Milletvekili Ayhan Barut’un, (2/4006) esas numaralı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi’nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/161)

4/3/2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İç Tüzük 37’ye göre, (2/4006) esas numaralı Kanun Teklifi’nin doğrudan gündeme alınması hususunda gereği arz ederim.

Saygılarımla.

Ayhan Barut

Adana

BAŞKAN – Evet, önerge üzerinde teklif sahibi olarak Adana Milletvekili Ayhan Barut konuşacaktır.

Buyurun Sayın Barut. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz beş dakikadır.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde bu kürsüde konuşmak benim için çok kıymetli. Analarımız, eşlerimiz, bacılarımız, evlatlarımız, kısacası bizi biz yapan kadınlarımız için buradayım, bu kürsüdeyim; en çok da vahşice katledilen Özgecan Aslanlar, Pınar Gültekinler için, Aleyna Çakırlar için, Nadira Kadirovalar için buradayım.

Kadınlarımız katlediliyor; şiddete, istismara, işkenceye maruz bırakılıyor; canımız yanıyor. “Bir kadını ortadan ikiye böl; yarısı annedir, yarısı çocuk.” demiştir Cemal Süreya. Gönül isterdi ki bugün, yaşamı var eden kadınlarımız için kutlama gününe çevirelim ancak ne yazık ki kadınlarımızın ülkemizde yaşadığı korkunç durum nedeniyle kutlama değil, mücadele günü olarak öne çıkıyor. Maalesef, Türkiye’de günde en az 3 kadın öldürülüyor, sadece bu yılın ilk iki ayında 68 kadın katledildi. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun verilerine göre ise Türkiye’de 2021 yılında 280 kadın öldürüldü, 217 kadın da şüpheli şekilde ölü bulundu. Daha geçtiğimiz günlerde 15 yaşında -nişanlandırılıp- öldürülen yavrumuza yandık.

Jandarma tarafından 2021 yılında hazırlanan bir kayda göre tam 48 bin kadın erkek şiddetine maruz bırakıldı, bu oran bir önceki yıla göre yüzde 12 artmış durumda. Kadına yönelik şiddet, istismar, taciz, tecavüz ve eşitsizlikle ilgili ne yazık ki ülke genelinde sağlıklı bir istatistiki veri yok. Bu bile AKP iktidarının kadına bakışını göstermeye yetiyor.

Kadınlar yalnızca şiddet, vahşet, katliam, istismar, tecavüz ve eşitsizliğin değil, aynı zamanda büyük bir adaletsizliğin de kurbanıdır. Türkiye’de kadının karşısına en büyük sorun olarak şiddet çıkıyor, ardından işsizlik, eğitimsizlik ve taciz geliyor. Türkiye’de her 10 kadından 7’si iş bulamıyor. Kadınların istihdama katılım oranı yüzde 26,3 civarında. Türkiye’de 20 milyon kadın iş yaşamı dışında kalıyor. 15 yaş üzerindeki 30 milyon 695 bin kadının 10 milyonu iş gücüne katılabiliyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen, kadını istihdam dışına iten politikalar nedeniyle sosyal yaşamdan uzaklaştırılan kadınlar, Türkiye’de hem ekonomik hem de sosyal özgürlükten yoksun yaşıyor. Kadınlar erkeklerle yaptığı aynı işe rağmen daha az ücret alıyor.

Ulu Önder’imiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün liderliğinde kurulan ülkemizde kadınlar birçok Avrupa ülkesinden çok daha önce çok sayıda hakla sahip olmuştur ancak aradan geçen onca yıla ve gelişen dünyaya karşın Türkiye, hâlâ kadınlar konusunda eşitsizlik, istismar ve şiddet kurbanı oluyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan geçen günlerde -eğer lafta kalmazsa- bu konuyla ilgili kapsamlı bir yasal düzenleme yaptıklarını söyledi ancak gelecek kanunun ne kadar yetersiz olduğunu göreceğiz.

Oylamak gerekiyorsa burada, bugün, benim verdiğim kanun teklifine “evet” oyu vermenizi bekliyorum. İktidar mensupları bugüne kadar kadına yönelik vahşeti yalandan kınayıp seyretmekle yetindiler; yirmi yıldır memleketi tek başına yönetiyorlar, vahşeti -körüklemek yerine- engellemek için ellerinden tutan mı vardı, neden yapmadılar? Çünkü böyle bir niyetleri yoktu.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün hâlâ kadına yönelik şiddetin önlenmemesi, kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamın dışına itilmesi, siyasal alandan ve yönetim kademelerinden uzak tutulması kabul edilemez. Biz biliyoruz ki kadını ötekileştiren politikalar nedeniyle kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet bu kadar çok arttı. Kadını, aileyi ve çocukları koruyamayan; katliamları, şiddeti, tecavüzü ve tacizleri engelleyemeyen siyasi iktidar, kadını ve aileyi korumaya yönelik imza atılan İstanbul Sözleşmesi’nden bir kişinin arzusuyla ve kararıyla vazgeçti. Tarihe utanç olarak kalacak bu yanlış adımdan derhâl geri dönülmelidir. İstanbul Sözleşmesi hükümleri acilen yaşam bulmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AYHAN BARUT (Devamla) – Kadına yönelik kötücül ve vahşi her suçta çeşitli hafifletici sebepler gösterilerek cezai indirim veya meşrulaştırmaysa kabul edilemez. Türkiye’de aileden başlayarak tüm birimlerde cinsiyet eşitliğine dayalı eğitim seferberliği başlatılmalıdır. İktidar, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüzlerin sonlanması, suçluların hak ettikleri cezayı almalarına dönük müeyyidelerin uygulanması, mağdurların haklarının aranmasına yönelik var olan yasaların hayata geçirilmesini sağlamalıdır. Bizler AKP iktidarına rağmen, her yerde, direnen kadınların mücadelesini her zaman destekleyeceğiz.

Bugün, burada, bu kanun teklifini Meclise taşıyarak, “kadına karşı şiddet” tanımını getirerek kadınlarımıza karşı işlenen suçlarda zaman aşımının ortadan kaldırılmasını istedik. Vereceğiniz oyları da hepinizin vicdanlarına bırakıyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.43

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Rümeyya KADAK (İstanbul)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 64’üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

Bu kısımda yer alan, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşmeye başlıyoruz.

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 Milletvekilinin, Hatay Milletvekili Serkan Topal ve 28 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağralıoğlu’nun, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 25 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 29 Milletvekilinin, Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal ve 24 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü ve 25 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer ve 22 Milletvekilinin, Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen ve 21 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 20 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Gamze Taşcier ve 21 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç ve 23 Milletvekilinin, Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 24 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke ve 26 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 20 Milletvekilinin, Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü ve 19 Milletvekilinin, Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 20 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 Milletvekilinin, Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 Milletvekilinin, Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve 19 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü ve 21 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, MHP Grubu adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay’ın, AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan’ın; Kadına

Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı:315) (x) (xx)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

İç Tüzük'ün 103 ve 104'üncü maddelerine göre, Meclis Araştırması Komisyonunun raporu üzerindeki genel görüşmede ilk söz hakkı önerge sahiplerine aittir. Daha sonra, İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre siyasi parti gruplarına ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Alınan karar gereğince, siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 3 kişi tarafından kullanılabilir. Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona da söz verilecek, bu suretle Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri, Komisyon için yirmi dakika, alınan karar gereğince siyasi parti grupları adına otuzar dakika, önerge sahipleri ve şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon Raporu 315 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Raporun üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum: İYİ Parti Grubu adına Sayın Şenol Sunat, Sayın Aylin Cesur; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Esin Kara, Sayın Hayati Arkaz; Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Aysu Bankoğlu, Sayın Jale Nur Süllü, Sayın Suzan Şahin; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Öznur Çalık, Sayın Tuba Vural Çokal, Sayın Çiğdem Erdoğan Atabek.

İlk söz, Sayın Şenol Sunat'ın İYİ Parti Grubu adına.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konusunda oluşturulan Meclis Araştırması Komisyonunu değerlendirmek üzere İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi saygıyla selamlarım.

Evet, bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. Vefakâr, cefakâr, çilekeş ve mücadeleci tüm kadınlarımızın Dünya Kadınlar Günü kutlu olsun diyorum.

Sayın milletvekilleri, evet, Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nu görüşüyoruz. Rapor 912 sayfa. Elimize dün geçti; geçmedi de aslında bugün gördük. Raporu okuma imkânımız bu şartlarda mümkün değil. Bu, teamüllere aykırı; bu, usule aykırı. Siz her zaman olduğu gibi, usulsüzlüklerinize devam ediyorsunuz. Devam edin, devam edin; az kaldı.

Sayın milletvekilleri, Meclis Araştırması Komisyonu, tüm partilerin vermiş olduğu araştırma önergeleri birleştirilerek kadına yönelik şiddet konusunda var olan eksikliklerin tespit edilmesi için kurulmuştu. Bilindiği üzere, Komisyonun kurulmasından çok kısa bir süre sonra Cumhurbaşkanlığı, hukuka uygun olmayan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi iradesini yok sayarak bir gece yarısı kararnamesiyle İstanbul Sözleşmesi'nden çıkma kararı aldı. Alınan talihsiz ve o kadar da yanlış olan bu karar neticesinde Komisyona katılıp katılmama konusunda başından beri tereddütler yaşadım. İyi niyetimi kaybetmeden, mazeretim olmadığı sürece toplantılara katılıp görüşlerimi ve sorularımı da yöneltmeye çalıştım.

(x) 315 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

(xx) Meclis araştırması önergesinin ön görüşmeleri 9/3/2021 tarihli 56'ncı Birleşimde yapılmıştır.

Komisyon Başkanının Komisyona davet edilecekler konusunda istişare etmemesi, Komisyonda dinlenecek kişilerin Komisyon üyelerine çok kısa süre önce bildirilmesi, kadın hakları ve kadına şiddet konusunda duyarlı olmayan bazı kişi ve kurumların davet edilmesi de ayrı bir konudur. Meclis Araştırması Komisyonunun çoğulcu değil, çoğunlukçu bir anlayışla çalışmaları devam ettirmesi; yıllardır sürdürülen kadın hakları ve kadına yönelik şiddeti önleme konusundaki kazanımlardan geri adım atılacağı ve belli kesimleri memnun etmek için kanunlarda değişikliklere gidecek altyapıyı hazırlamaya çalıştığı ortadaydı. Ülkemizi ilgilendiren her konuda olduğu gibi bu konuda da tamamen siyasi mülahazalarla alınacak yanlış kararlara meşruiyet kazandırmak benim ve mensubu bulunduğum İYİ Partinin yapısında yoktur. Bu Komisyonun içinde yer almamın toplum ve özellikle kadın vicdanında yerinin olmadığını düşündüğümden Meclis Araştırması Komisyonundan ayrıldım.

Hiçbir konuda samimi değilsiniz sayın iktidar milletvekilleri, bu raporda da ne kadar süslü cümleler etseniz de mesele uygulamalarınızda olacaktır. Ben, bugün, sadece bilgisayarla “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramını taradım, maalesef önerilerinizde bu kavrama rastlamadım.

Sayın milletvekilleri, Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi’nden çekildi; mart ayından itibaren şiddet ve cinayet oranlarının ve kadın haklarına yönelik ihmallerin artmasına neden oldu. İstanbul Sözleşmesi ve bu sözleşmenin maddelerine uygun, tüm siyasi partilerin onayıyla çıkan 6284 sayılı Kanun’un uygulamadaki aksaklıklarını ve eksikliklerini tartışmamız gerekirken Meclisin görüşü bile sorulmadan bazı marjinal grupların isteği yüzünden Cumhurbaşkanı tarafından İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı alındı. Bu durum, kadına karşı şiddet eğilimlerinin cüretini artırdı.

İstanbul Sözleşmesi’nden ayrılmak, sahada boşluk oluşturup kadının devlet desteği ve korumasından mahrum kalmasına sebep oldu. Her gün bir iki kadın hunharca öldürülüyor. Katliamlardan bahsediyorum sayın milletvekilleri, fiziksel şiddeti, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti artık konuşamıyoruz bile. Türkiye’de 2021 yılında 280 kadın hunharca öldürüldü, 217 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulundu. Şubat ayında 23 kadın cinayeti işlendi, 21 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulundu. Türkiye, kadınların can güvenliğinin tehdit edildiği bir ülke hâline geldi; kadınların, erkek şiddetine karşı koruma talebi sayısı yüzde 150 arttı. Ayrıca, Türkiye, OECD ülkeleri arasında kadına karşı şiddetin en yaygın olduğu ülke konumuna geldi. 2021 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu’nda, 150 ülke içinde Türkiye 133’üncü sırada yer aldı.

Samimi değilsiniz, samimi olsaydınız İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmezsiniz. Biz, İYİ Parti olarak, iktidar olduğumuzda İstanbul Sözleşmesi’ni yeniden imzalayacağız, kanunları şiddeti önleyecek şekilde uygulayacağız. Hedefimiz, hiçbir kadının şiddete uğramadığı, eğitim, çalışma ve özel yaşamında ayrımcılığa maruz kalmadığı, her kadının özgürce yaşadığı bir Türkiye.

İstanbul Sözleşmesi’nden neden çıkıldı biliyor musunuz sayın milletvekilleri? Bir kısım insan, kavramlara bilerek veya bilmeyerek veya amaçlı bir şekilde farklı anlamlar yükledi. Toplumsal cinsiyet eşitliği, bireylerin cinsiyetlerine bakılmaksızın hayatın tüm alanlarında eşit fırsat ve haklardan yararlanması ve eşit muamele görmesi, diledikleri tüm alanlarda kişisel bilgi ve becerilerini geliştirebilmesi ve tercihler yapabilmesidir. Kadınlar ile erkekler, kız çocukları ile erkek çocukları arasında hak, sorumluluk ve kazanımlarda eşitlik anlamını taşımaktadır toplumsal cinsiyet eşitliği. Kavram olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin, insan olmaktan kaynaklanan hak, sorumluluk ve fırsatların kadın veya erkek olarak dünyaya gelmekle ilişkilendirilmemesi gerekmektedir. Burada kastedilen eşitlik, kadınlar ile erkeklerin aynı olmaları anlamına gelmez. Yine, toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi de kadınlar ile erkeklerin aynı olmalarının sağlanması anlamına gelmez. Bu tanımın amacı, cinsiyetin biyolojik tanımının yahut “kadın” ve “erkek” terimlerinin yerine geçmek de değildir. Sözleşme, kadına karşı şiddetin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadınlar ile erkekler

arasında tarihten gelen eşitsiz güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu söylüyordu. “Toplumsal cinsiyet” kavramı, kadın ve erkeğe kültürlerin, toplumların yüklediği rol ve görevleri ifade etmek için kullanılır. Bir kere daha söylüyorum, sözleşmede “toplumsal cinsiyet” kavramı için -öyle söylenildiği gibi eş cinsellik ya da cinsiyetsizleştirme olmayıp- toplum tarafında kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler tanımı yapılıyordu.

Evet, sözleşmenin amacı “aile yaşamını ve aile yapılarını bozmak” gibi ifade edildi; asla sözleşmede bu şekilde bir ifade de söz konusu değildir. Sözleşme, şiddet içeren bir ilişki içindeki herkese -yani şiddet mağduru kadın, erkek, çocuk, yaşlı, engelli gibi- emniyet, koruma ve destek sağlanmasını ve şiddet içermeyen bir yaşamı yeniden kurma imkânının sunulmasını amaçlamaktadır. Sözleşme, kadınlara veya erkeklere herhangi bir yaşam tarzını dayatmamaktadır, hiç kimseyi herhangi bir yaşam tarzını benimsemeye de zorlamamaktadır. Ailelerin karşı karşıya kaldığı asıl tehdit, şiddetin kendisidir. Mağdurları korumayı ve onları desteklemeyi amaçlayan tedbirler can güvenliğini koruma amaçlıdır. Bu şekilde ilkeler üzerinden bir tanım ve tarif yapan bir sözleşme aile yapısını nasıl bozar? Tam tersi, ailede kadının varlığını hissettiren ve kadını güçlü kılan bir pozisyon sağlar.

Şiddete yönelik ve diğer konularla ilgili politikalar geliştirirken sebebini tanımlamak gerekiyor. Kadına yönelik şiddet her şeyden önce bir insan hakları ihhalidir. Tabii ki, bir sözleşme kadına şiddeti önleyemez ama İstanbul Sözleşmesi önleyici politikalar için ülkelere, devletlere yol haritası çizmekteydi. Ama şiddetin önlenmesi için zihniyetin değişmesi gerekiyor sayın milletvekilleri; kanunlardaki eksikliklerin ve uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için kararlılık gerekiyor, asla bu konuda taviz verilmemesi gerekiyor; demokrasi kültürünün gelişmesi ve güçlendirilmiş parlamenter sistemin hayat bulması gerekiyor.

Demokrasinin olmadığı yerde insan hakları da olmaz, kadın hakları da olmaz. Toplumun ve yaşamın her alanında, tüm karar alma mekanizmalarında kadın-erkek eşitliğini sağlamak ve korumak için öncelikli bir devlet politikası gerekiyor. Ekonomik koşulların ağırlaşması toplumun her kesimini mutlaka etkiliyor ama en çok etkilenen kesim kadınlar, yoksullaşan daha çok kadınlar; iş piyasasında ilk işten çıkarılacak, ilk gözden çıkarılacak olanlar kadınlar oluyor. Bu yüzden ekonomik kriz kadın istihdamını olumsuz etkiliyor; çalışmayan kadınlar aile geçiminde daha fazla sıkıntı çekiyor, kayıt dışı çalışanların çoğu kadın. Kadınlarımızı yoksullaştırdınız, kuru soğana, ekmeğe muhtaç ettiniz.

Sayın milletvekilleri, devletin görevi, kadın yoksulluğunu bitirecek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak çalışmalar yürütmektir. Raporunuzu inceleyemedim; altıncı yargı paketinden bahsediyorsunuz ama başka söylentiler de gündemi meşgul ediyor. Yoksulluk nafakasının evlilik süresiyle sınırlandırılması ya da orantılı bir süre belirlenmesi, bu süre sonunda nafaka alacaklısının gelirinin olmaması hâlinde devletin nafaka ödemeye devam etmesi yani devlet destekli bir nafaka sistemine geçileceği dile getiriliyor, duyuyoruz. Yargıtay başta olmak üzere mahkemeler bu söylentilerin etkisi altında kalmakta, yoksulluk nafakası istemleri şimdiden reddedilmektedir.

Yoksulluk nafakası alacaklısı, daha ağır kusurlu olmaması şartıyla kadın eş ya da erkek eş olabilir, cinsiyet belirtilmemiştir ancak ülkemiz koşullarında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak genellikle kadınlar lehine bu nafakaya hükmedilmektedir. Türkiye’de kadınların erkekler karşısında hangi konumda yer aldığı, ayrımcılığa maruz bırakılıp bırakılmadığı, şiddet verileri, istihdam verileri, mal varlığı verileri detaylıca ortaya konulmadan tekil örnekler üzerinden yoksulluk nafakasıyla ilgili tartışmalar yürütülemez. Birçok dosyada, şiddet gören kadınların şiddetten bir an önce kurtulmak, can güvenliklerini sağlamak istedikleri için nafaka talep etmedikleri, nafaka taleplerini geri çektikleri de görülüyor.

Yoksulluk nafakasına yönelik müdahaleler “Evliyken evinin kadını olsun, çalışmasın; boşanınca çalışıp ekmeğini kazansın, ona mı bakacağım?” zihniyetinin ürünüdür ve yalnızca bir başlangıç hamlesidir. Bu maddeyle ilgili değişiklikler yapıldıktan sonra kadınların diğer kazanılmış haklarına mı -yani edinilmiş mallara katılma rejimi, miras hakları gibi- geçeceksiniz? Ekonomik krizin bu denli tırmandığı bu ortamda kadınların daha fazla yoksullaşmasına ve muhtaç hâle getirilmesine, boşanmalarının ise zorlaştırılarak aile içi şiddete boyun eğmelerine sebep olacak bir kanun değişikliğine karşı çıkacağız İYİ Parti olarak.

Yine, aile ara buluculuğundan söz edilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Bitiriyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ŞENOL SUNAT (Devamla) – Kadın-erkek eşitsizliğinin bu kadar büyük olduğu, kadınların eğitim ve istihdama katılım konusunda büyük engellerle karşılaştığı ülkemizde aile ara buluculuğu, baştan eşitsiz bir ilişki üzerinden başlayacaktır. Ara buluculuk sürecinde kadınların can güvenliği büyük bir risk altında olacaktır. Ayrıca, bu adım aile hukukunun özelleştirilmesi sonucunu doğuracak, çok hukukluluğun önünü açacak, hukuk devleti ve laiklik ilkesini de aşındıracaktır.

Sayın milletvekilleri, kadın eğitendir, büyütendir, üretendir. Dünyada her şey kadının eseridir. Kadın gözetendir, vakfedendir, öğretendir. Kadın yükselmezse alçalır vatan. Kadın var edendir, can verendir, sabredendir ve en çok ezilendir. Kadına şiddet asla kabul edilemez.

Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener Hanımefendi’nin de dediği gibi İYİ Parti iktidarında kadınların varlığına da kadınların başarılarına da bu ülke alışacaktır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – İYİ Parti Grubu adına ikinci söz Sayın Aylin Cesur’un.

Buyurun Sayın Cesur. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYLİN CESUR (Isparta) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu olan partilerin önergelerinin birleştirilerek kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması için 9 Mart 2021’de kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nu görüşüyoruz.

Komisyonun kuruluşu ilginç bir hadiseyle kesişti; 20 Martta, Türkiye Büyük Millet Meclisi iradesinin yok sayılarak, bir gece yarısı kararnamesiyle İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı bu kesişen. Bu, sadece demokratik hukuk devletine, güçler ayrılığına ve yasamanın yetkilerine uygun olmayan bir hamle değildi; kadınlarımızın verdikleri ve kadınlarımız için verilen mücadeleyle edinilmiş olan kazanımlarımızın da yok sayılması kararıydı. Senelerce kendisine destek vermiş ve yarın geleceğini eline alarak kendisini gönderecek milyonlarca kadını karşısına alacağı bir karardı bu iktidarın ve aslında Türk kadınının tarihi değiştirecek gücünü hafife almak.

Ne acıydı ki bir yandan, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki iktidar kanadı, önceki yıllarda defalarca sunduğumuz ve reddettikleri kadına şiddetin araştırılması teklifini Meclis gündemine -birlikte- getirerek kabul etti; umutlandık biz de hep beraber, 2021’de 471’e çıkan kadın cinayetinden sonra nihayet iktidar çağrılarımıza kulak vermişti ve komisyon kuruluyordu. Tam on bir gün sonra, bir gece yarısı, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle tilki uykusundan uyandık. Meğer komisyon sadece bir tamponmuş; kanamayı geçici durdurmuş ama, kökünden kaldırmak değilmiş. Aslında mevzu, yine sorunu çözmek değil; mevzu, algıyı yönetmekmiş; “mış” gibilikmiş yine Hükûmetin yaptığı.

Buna rağmen, komisyonda kaldık, görüşlerimizi bildirdik, sorularımızı sorduk ve bugün yüce Meclise sunulan bu raporun oluşumuna katkıda da bulunduk. Sayın Şenol Sunat, işlerken yaşadıklarını, hemen her komisyonda takınılan çoğulcu değil de çoğunlukçu tutumla temsil etmede yaşadıkları sıkıntıları ve asıl amacına meşruiyet kazandırmamak adına 23 Haziranda neden Komisyondan ayrıldık, bunu burada paylaştı; onlara girmeyeceğim.

Özetle, salt siyasi saiklerle hareket edeceğini baştan belli eden, kadına yönelik şiddeti önlemek bir yana, kazanımlardan geri adım atılacağını ve belli kesimleri memnun etmek için, kanunlarda değişiklik için zemin komisyonu imiş maalesef; böyle bir duruma düştük. Bunu Türk kadını bilmelidir, iktidarı bu konuda yüce Türk milletine şikâyet ediyorum huzurlarınızda. Kadınlarımız “İstanbul Sözleşmesi”ne gerek yok.” diyenleri, güvenlik ve adalet kurumlarından yardım istediklerinde nasıl geri çevrildiklerini, sözleşmeden çıkılırken artan kadın cinayetlerini unutmayacaklar. “Şiddetin kadını da olur muymuş?” “Cinayetin kadını da olur muymuş?” diyenleri, “Kadına yönelik şiddet tolere edilebilir rakamlarda arttı.” diyenleri, cumhuriyetin kadınlarımıza kazandırdıklarını yok sayanları, “Türk kadını ne yaptı ki?” diyenleri unutmayacaktır.

Raporda 17 başlıkta 555 tane politika önerisi var. Bu şu demek: Hani senelerdir söylüyoruz ve reddediyorsunuz ya, “Biz harikayız, çok iyi bu işler.” filan diyorsunuz ya; kendi tespitlerinizle en az 555 tane farklı adım daha atılabirmiş ama atmamışsınız, bunlar kendi Komisyonunuzun tespitleri. Yani kadına karşı mücadelede eksiklikler o kadar büyükmüş ki iktidar vekillerinden teşekkül kalmış bir Komisyonda dahi, yapılmamış ama yapılması gerekli 550 adet tespit bulunmuş.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2021 bütçe konuşmamda söylemiştim, asliye ve aile mahkemelerinde onaylanan kolluk kuvvetleri kararları 2013’ten 2018’e 5 kat artmış. 2008’den 2019’a kadar kadın cinayetleri 500 kat artmış. Sığınmaevleri yetersiz ve şiddet mağduru kadınlarımız iş imkânı sağlanmıyor demiştim. Biz şikâyetçiyiz; ölen, şiddet gören kadınlarımız adına şikâyetçiyiz; annesiz kalan evlatlar, evlatsız kalan anneler adına şikâyetçiyiz; çocuk yaşta evlendirilen kız çocuklarımız adına şikâyetçiyiz; alınacak dersler var. 2016-2020 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nız başarısız olmuştur; işte bu rapor da bunun kanıtıdır. 2021’de yine arttı ve 497 kadınızdaki daha öldürüldü. Biz 2018’den beri önerge veriyoruz; eğer o gün harekete geçilseydi, eğer ellerinizi reddetmek üzerine kaldırmasaydınız bugün hayatta olacaklardı ve belki binlerce kadınızdaki şiddetten uzak bir şekilde yaşayacaktı.

Şimdi, burada, iktidarınıza bir sorumluluk düşüyor. Bizi karar süreçlerine dâhil etmediniz, birtakım çözümler geliştirdiniz; iktidarınızın son yılında bunları uygulayın. Dostane söylüyorum, kadına şiddeti “tolerable” bulan Aile Bakanınızla konuşun, tolere etmesin artan rakamları.

Bugün Dünya Kadınlar Günü. Biz, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Büyük Atatürk’ün bize verdiği haklara sahip çıkacak Türk kadınları olarak cumhuriyetimize ve ilkelerine bağlıyız ve Atatürk’e şükran duyuyoruz. Cumhuriyetin kendisi kadın ve erkeği eşit yapmayı hedeflemiştir; kadın, cumhuriyetle yasal olarak ulusal devletin eşit vatandaşı ilan edilmiştir. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için sadece haklarda eşitlik sağlanması yeterli değildir. Kadın cinayetleri, kadın yoksulluğu, kadın okuryazarlığının düşük oluşu, kadınların yeteri kadar temsil edilememesi; haklarının kullanımında bugün ciddi sorunlarımız olduğunun kanıtıdır. İstanbul Sözleşmesi gibi bir yol haritamız olmasına rağmen Türkiye, yıllarca bu sözleşmenin ilkesinden sapmıştır ve son olarak da hukuka aykırı olarak çöpe atmıştır. Geriye gittik biz kadınlar olarak ve elbette ülke olarak, her yerde görüyoruz bunu ve Türkiye’de kadınların hak ettiği koşullara ve hayata erişmesi için artık yönetimin değişmesi şart olmuştur, sizden bir beklentimiz kalmamıştır. Kadınlarımızın sorunları, kadına değer veren ve çağdaş bir dünya görüşü olan bir yönetim anlayışıyla ancak çözülebilir. 2008’den 2021’e kadar 4.147 kadınızdaki cinayete kurban gitti; 2008’de

80 olan sayı, bugün yılda 500'lere vardı. İstatistiklere baktığımızda, kadınlarımız, çoğunlukla eşleri, sevgilileri, eski eşleri, birileri tarafından öldürülüyor; çalışmak istediği için, boşanmak istediği için, yeni bir hayat kurmak istediği için; daha basiti, fikrini söylediği için öldürülüyorlar. Bu nedenle, bu cinayetlerin adı “kadın cinayeti.”

6284 sayılı Kanun kapsamında, kadına şiddet sayısı 2016'da 162 binken 2021'de 268 bine yükselmiş; beş yılda yüzde 65 artmış. “Artış tolere edilebilir.” diyen Aile Bakanına soruyorum: 268 bin olayı tolere edebilir misiniz? Size soruyorum: 268 bin şiddet olayını tolere edebilir misiniz?

Koruyucu tedbir kararlı kadınlarımız 2016'da 60 binken 2020'de 121 bine çıkmış ve 2021'de İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldıktan sonraki etki çarpıcı; 121 binden 65 bine düşüyor, üstelik şiddet yüzde 65 artmasına rağmen -az önce verdiğim rakamlarla- yani sözleşmeden çıkınca kadınlarımız bir nevi yalnızlığa terk edilmiş ve şikâyetlerini söyleyince geri gönderilmişler. En az 1 kere şiddete uğrayan kadınlarımızın oranı yüzde 38, psikolojik şiddete uğrayan kadınlarımızın oranı yüzde 45, ekonomik şiddete uğrayan kadınlarımızın oranı yüzde 30 ve bu yüzde 30'un yüzde 11'i ailesi izin vermediği için çalışamayan kadınlarımız. Bir şekilde ısrarlı takipteki kadınlarımızın oranı yüzde 27. En çok, erken evliliklerde ve çalışmayan, eğitimsiz kadınlarda görülüyor şiddet; demek ki çözüm sadece şiddeti bitirmekten değil, kadını güçlendirmekten geçiyor.

Durum ne peki? 2018 Nüfus ve Sağlık Araştırması'na göre 21-25 yaş arası genç kadınlarımızın yüzde 14,8'i 18 yaşından önce ve yüzde 2'si 15 yaşından önce evlendirildi. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne göre aile mahkemesi hâkimleri 2019'da, 16 yaşındaki 11.446 çocuğun evlenmesine; 2020'de, 16-17 yaş arası 13.014 kız çocuğunun evlenmesine izin verdi ve 2019'da 15-17 yaş arası doğum yapan çocukların sayısı 9.714. İşin temelinde kadının ekonomik özgürlüğü var, kadın ekonomik özgürlüğünü kazanabilirse şiddetten ancak kaçabiliyor. Kadınlarımızın okumasında, istihdamında karar alıcılar arasında kadınların olması çok önemli. Ülkemizde okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 85'i hâlâ kadın yani okuma yazma bilmeyen 1 milyon 872 bin kadın var ve eğitim çağında ama okula gitmemiş, yarıda bırakmış hâlâ 516 bin kız çocuğumuz var. Yükseköğrenimde, lisede çocuklarımız erkeklere göre gerideler okumakta ve kadınlarımızın eğitimde geçirdiği zaman erkeklere göre iki yıl geride. Dolayısıyla iş bulmada, iş imkânı yaratmada da o kadar gerideler.

Şu bizi kışkırtan Batı sorunları çözdüğü için yüzümüzü oraya yönelim diyoruz işte. Türkiye'de kadının ekonomiye katılımı fırsat eşitliğinde 153 ülke arasında Katar ve Bahreyn'den sonra 136'ncılığa gerilemişiz, 2006'da 106'ncıydık. Nedir on dört senelik yaptıklarımızla Türkiye'yi 30 sıra daha geri gönderen? Bir düşünme zamanı, şapkayı çıkarıp bir düşünme zamanı. Kadın istihdamında AB ortalamasını yakalamak için 10 milyon kadına daha iş vermemiz gerekiyor. Kadın işsizliğinde Avrupa'nın 2, OECD ülkelerinin 3 katındayız ve yönetici kadınlarımız yüzde 14,8; Avrupa'da yüzde 25 ve 40'larda. Türkiye'de 1.389 belediye başkanından sadece 41'i kadın ve 50.278 muhtardan 1.071'i kadın. Bürokraside üst düzey yöneticilerin yüzde 11,38'i; İçişlerinde 1.672 mülki idare amirinin 63'ü, 6.561 savcıdan 946'sı, Anayasa Mahkemesinde 12 üyeden 3'ü, HSK'de 211 hâkim ve savcıdan 14'ü, 81 validen 2'si, 143 genel müdürden 14'ü, 830 kaymakamdan 23'ü, 30.832 okul müdürünün ancak 2.900'ü kadın. Yani ne kadar gerideyiz görüyorsunuz değil mi? Gelir adaletsizliğinde erkeklerin kazandığı her 100 liraya karşı kadınlarımız sadece 43 lira kazanıyorlar, birikim ve mülklerin çoğunluğu da maalesef erkeklerde. Kadın hamile kalır diye, çocuğu var diye işe alınmıyor, alınırsa tacize veya mobbinge uğruyor ve bakımevleri, kreşler, bakım hizmetleri yetersiz olunca bu da kadınların üzerinde.

Sonuç: Hâl böyleyken en çok yoksullaşan, işini kaybeden kadınlar; Türkiye geriye giderken en hızlı geriye gidenler yine kadınlar. Devlet yönetiminde, kurumlarda, yerel yönetimlerde, yasama süreçlerinde kadının önde olması gerekiyor, başka türlü soruna çözüm çıkmıyor işte. Şiddet odaklı değil, yapısal yani mesele, yapısal problemleri çözmeniz gerekiyor, tümünden bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç var ve bu zihniyetle, sizdeki zihniyetle buna çözüm olmadıği da net olarak ortada.

“Ah! Vah!” diyerek, “Kadınlarımız öldü, biz de çok üzülmüyoruz.” diyerek bu işin içinden çıkılamayacağı da ortada. Şiddete sonuna kadar hepiniz karşısınız, biz de karşıyız ama çözüm sizde değil, çözüm demokraside. Bu nedenle, ben konuşmamın sonunda kadınlarımıza sesleneceğim ve konuşmamı kadınlarımıza seslenerek, Türk kadınına seslenerek tamamlayacağım.

Değerli kadınlarımız, sevgili kızlarımız, kardeşlerimiz; bugün ne yapıyorsak ve neye sahipsek biz Türk kadınları bunu Atatürk’e borçluyuz ve yarın bize reva görülen bu çaresizlikten çıkmak da biz kadınların el ele vermesiyle mümkün. Bunu sağlamak, bunu bize sağlayan atalarımıza borcumuz ve gelecek nesillere karşı sorumluluğumuz. Nasıl başaracağız? Ülkemizi içine girdiği bu kaygılı, huzursuz; yokluklarla sınıdığımız; kızlarımızı, evlatlarımızı koruyamadığımız; onlara yarınlara umutla bakacakları bir ülke, bir memleket hayali kurdurtamadığımız; komşumuzun aç uyuduğu; kadınlarımızın, doktorlarımızın, hatta sokaktaki hayvanlarımızın dahi şiddete uğradığı; yarınlara umudu kalmayan gençlerin ülkeyi terk etmek istediği; uluslararası camiada saygınlığımızın kalmadığı; her gün şehit cenazelerinin kalktığı ve yüreklerimizin yandığı; borcun yığının kamçısı olmaktan artık çok uzak olduğu ve borcun bataak olduğu; her gün gelen zamlarla kazancımızın mum gibi eridiği; takatimizin tükendiği; konuşmanın yasaklandığı, ses çıkarıp hakkını arayan öğrencilerin terörist ilan edildiği; gelirin, adaletini bırak, kendisinin bile artık mucize sayıldığı; hak ve hukukun Kafdağı’na; eşitliğin masallara; insanca yaşamların ise sadece dizi senaryolarına saklandığı bir ülke olmaktan biz sizinle çıkacağız; Yüce Allah’a ve size güveniyoruz.

Genel Başkanı kadın olan bir partinin bir kadın milletvekili olarak tüm emekçi, üretici, esnaf, işçi kardeşlerimin, öğretmenlerimizin, doktorlarımızın, hukukçularımızın, mühendis ve teknisyenlerimizin, kamu personeli ve atama bekleyen kadınlarımızın, kızlarımızın Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyorum. Bugünler geçecek, size söz veriyorum. Yeter ki kendinize inanınız, yeter ki önünüze “kader” diye konan ve sadakalar ile vaatlerle sizi insanca yaşama hakkından mahrum bırakan bu yönetimden artık elinizi çekiniz. Başaracağız. Nereden mi biliyorum? Daha evvel yaptık çünkü biz kadınlarımızla. Nezahat Onbaşı’yla başardık, Halide Edip’le, Şerife Bacı’yla, Nene Hatun’la, Tomris Hatun’la başardık biz daha önce; Kara Fatma’yla, Gördesli Makbule’yle, Sabiha Gökçen’le, Süreyya Ağaoğlu’yla, Türkan Saylan’la, Safiye Ali’yle, Nurcan Taylan’la, Filiz Dinçmen’le yaptık; Özlem Türeci’yle, Canan Dağdeviren’le yapıyoruz.

Gelin, karanlıklar ülkesi olmaktan çıkaralım güzel memleketimizi. Gelin, aydınlatalım beraber karanlıkları. Karanlık, karanlığı kovamaz değerli kadınlarımız; bunu sadece ışık yapabilir. Nefret, nefreti uzaklaştıramaz değerli kadınlarımız; bunu sadece sevgi, inanç ve kendine güven yapabilir. Bugün önümüze konan bu kaderden ve yoksulluktan birlikte çıkabiliriz. Tek başına biz bir zeytin dalıyız, birlikte koca bir zeytin ağacıyız; birbirimize güvenelim, zeytinimize sahip çıkalım, Atatürk’e ve kurduğu cumhuriyete sadakatle bağlı kalalım ve başaracağımıza inanalım. Gelecek, bugün ne yaptığımıza bağlı. Sabahı olmayan gece yok, iyileşeceğiz; biraz daha sabırla, başaracağımıza inançla ve damarlarımızda akan o asil kan durmadıkça vatanımız için ve yüce milletimiz için inançla bu memlekete, memleketimize, topraklarına, ağacına, insanına, hayvanına sahip çıkmakla mümkün. İyileşeceğiz, sizinle iyileşeceğiz; umudunuzu karartmayınız ve iyi günler yakın diyorum.

Hepinizin Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyorum ve saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Esin Kara.

Buyurun Sayın Kara. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ESİN KARA (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Tarihinde kadına diğer milletlere nazaran en büyük değeri veren, töresinde kadınla sosyal, kültürel, ekonomik hayatta ayrımcılık olmadan omuz omuza yürüyen milletimin, ordularının başında cenk meydanlarında Tomris Hatun'un, devleti yöneten Raziye Sultan'ın; Türk'ün töresini kadınların omzunda yükselten İlbilge Hatun'dan Hayme Ana'ya, dünyaya vatan savunmasının nasıl yapıldığının dersini veren Nene Hatun'dan Çete Ayşe'ye, Tayyar Rahmiye'ye ve adını saymaya vaktimin yetmeyeceği asil ve cesur nice Türk kadınlarının torunu bir Türk kadını olarak Meclis kürsüsünde “kadın” ve “şiddet” kelimelerini yan yana konuşuyor olmanın beni derinden yaraladığını ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Komisyonumuzun yapmış olduğu toplantılarda Adalet, İçişleri, Millî Eğitim, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlarımız olmak üzere, çok sayıda bürokrat, hâkim, savcı, akademisyen, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, meslek birliklerindeki avukat, yapımcı, senarist, gazeteci; sivil toplum kuruluşlarından, sendikalardan temsilciler; uluslararası örgütlerin Türkiye temsilcileri; psikiyatrist, psikolog; şiddet mağduru kadınlar olmak üzere görüşüne ihtiyaç duyabileceğimiz tüm kurum ve kişilerle görüşmeler gerçekleştirdik.

Ayrıca, İstanbul, Ankara, Gaziantep ve Diyarbakır olmak üzere 4 şehirde saha çalışmaları yaparak sivil toplum kuruluşları, ŞÖNİM, kadın konukevleri, ceza infaz kurumları, eğitim merkezleri, aile destek merkezlerine ziyaretlerde bulunarak medya temsilcileri, şiddet mağduru kadınlar, sığınmacı kadınlar, şiddet uygulayan faillele de görüşme fırsatı bulduk. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde başarılı çalışmaları bulunan İspanya'ya ziyarette bulunduk. Bu noktada şunu da ifade etmek isterim ki: Komisyonumuzun ziyareti sırasında tüyler ürperten bir kadın cinayeti haberi de İspanya basınına düşmüştü, ne kadar başarılı olursa da kadın cinayetleri tüm dünyada devam etmekteydi.

Dünya Sağlık Örgütü Kuruluş Sözleşmesi'nde “Erişilebilir en yüksek sağlık standartlarına ulaşmak herhangi bir ırk, din, siyasal görüş, ekonomik ya da toplumsal koşul ayrımı yapılmaksızın her insanın temel haklarından biridir.” ifadesi yer almaktadır. Sağlığın korunması yönünde uygulanması gereken bu temel hak konusunda en çok zarar gören ve ihlal edilen, kadına yönelik uygulanan şiddet nedeniyle kadın haklarıdır. Kadına yönelik şiddet özel bir sorun değildir, tüm dünyada kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olarak kabul edilmekte ve her geçen gün önlenmesi amacıyla daha ciddi adımlar atılmaktadır. Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren; fiziksel, cinsel, ruhsal hasarlarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamda ona baskı uygulanmasına ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır. Özellikle, erkeğin kadından üstün görüldüğü, kadın ve erkek rollerinin katı çizgilerle birbirinden ayrıldığı toplumlarda kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Şiddet değişik biçimlerde sınıflandırılmaktadır; genellikle fiziksel, cinsel, sözel, ekonomik ve psikolojik şiddet olarak tanımlanırken mobbing, zorla evlilik, ısrarlı takip olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin en kötü sonucu kadın cinayetleridir. Ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerine yönelik çözüm önerileri Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi tarafından 22 Şubat 2022 tarihinde yapmış oldukları grup toplantımızda şöyle ifade edilmiştir: “Kadınlarımıza, kızlarımıza, çocuklarımıza kasteden, yumruk atan, kurşun sıkan, bıçak sallayan alçakları en ağır şekilde cezalandırmak adalet ve hukukun temel görevi, hepimizin takibini yapması gereken başlıca konulardır. Şiddete tolerans gösterilemez, iyi niyet hâli uygulanamaz, pişmanlık hükümleri tatbik edilemez; aksi olursa, şiddet, teşvik edilmekle kalmayacak, bir bakıma ödüllendirilmiş olacaktır. Kadına yönelik saldırılar ‘maneviyat’ ve ‘medeniyet’ ilkelerimizin çiğnenmesi, haklı yere övündüğümüz değerlerin gölgelenmesi demektir. Hatırlarsanız, 16 Kasım 2021 tarihinde yapmış olduğumuz Meclis grup toplantımızda kadına yönelik şiddete karşı görüşlerimizi paylaşmıştım; parti olarak, kadına şiddetin engellenmesi, mütemadiyen yaşanan cinayetlere bir son verilmesi hususunda 6 maddeden teşekkül

eden tekliflerimizi kamuoyunun dikkatine sunmuştum. Bu tekliflerimizi özet hâlinde tekrar ifade edecek olursam şunları söylemek mümkündür: 26'ncı Dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmuş olduğumuz ve uzun bir hazırlığın mahsulü olan ruh sağlığı yasası teklifinin bir an önce görüşülüp yasalaşmasını; çocuk istismarı, kadın cinayeti, tecavüz suçlarında caydırıcı, kalıcı ve kapsayıcı sonuçlar alabilmek için gerekirse idam cezasının bile tartışmaya açılmasını; medyada kadınlara yönelik cinayetlerin tekrar tekrar gösterim ve ifşasına kesinlikle son verilmesini, şiddeti özendirip teşvik edecek her türlü yayın ve haberdan kaçınılmasını; bizi bize anlatan, değerlerimizle beslenen, aldatmanın, cinayetin, şiddet dilinin gösterilmediği dizi filmlerin hazırlanmasını; üniversitelerin sosyoloji, psikoloji, psikiyatri, felsefe, ilahiyat gibi bölümlerinde görev alan değerli akademisyenlerin öncülüğünde ülkemizin şiddet haritasının çıkarılmasını, şiddetle mücadelede ufuk ve yol açıcı çalışmaların yapılmasını; son olarak da insanlığa ve istikbale bakış vizyonumuzu belgelendiren İnsanlığın Huzuru Projemizin her yönüyle tanıtılmasını, tartışılmasını ve toplumun her kesimine ulaştırılmasını önermiş, bu düşüncelerimi sorumluluk bilinciyle gündeme getirmiştım. Bugün de aynı çizgideyiz, aynı görüşteyiz, somut önerilerimize kulak verilmesini temenni ediyoruz.”

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede kuvvetli yasal düzenlemeler olmasına karşın hukuk kurallarının uygulamaya geçirilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum kadına yönelik şiddetle mücadeleyi olumsuz etkilemekte, yasal düzenlemelerden beklenen amacın gerçekleşmesine engel olmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak beklentimiz, öncelikle akademisyenler tarafından ülkemizin şiddet haritasının çıkarılması, kadına ve çocuklara yönelik gösterilen şiddet olaylarında ceza indirimi uygulanmaması, cezai işlemlerde erteleme yapılmaması, kadına şiddet suçlarında hafifletici sebep ve mazeret imkânı tanınmaması, ısrarlı takibin suç kapsamına alınması, kadın cinayetleri ve cinsel istismar suçlarında gerekirse kamu vicdanının huzur bulması için idam cezasının gündeme alınmasıdır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak yüce Meclisimize sunmuş olduğumuz ruh sağlığı yasası teklifinin içerisinde, kadına yönelik şiddet faillerinin stres yönetimi, öfke kontrolüyle ilgili olarak isteği olmasa bile tedavi altına alınması gerekliliği belirtilmektedir. Toplumumuzda birçok ruhsal sorun çözümsüz kalmaktadır. Cezaların yalnızca fiili olarak çekilmesi kişilerin ceza sonrası aynı davranışlarına devam etmelerine neden olmaktadır, hatta bu davranış biçimi öfke nedeniyle katlanarak artmaktadır. Ruh sağlığı yasa teklifimizin bir an evvel Meclis gündemine alınarak kabul edilmesi temennimizdir.

İspanya ziyaretimizde kadına yönelik şiddet suçundan dolayı ceza alan erkeklere ruhsal tedavi almayı kabul etmeleri karşılığında ceza indirimi uygulandığı, bu tedavi sürecine katılanların yaklaşık yüzde 70’inin aynı nitelikteki suçları tekrarlamadıklarının görülmesi ruh sağlığı yasası teklifimizin ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir.

Komisyonumuzun çalışmaları neticesinde toplumsal farkındalık oluşturulması, kurumların güçlendirilmesi, mevzuat değişikliğinin yapılması, medya dilinin iyileştirilmesi, kadının ekonomik hayatta güçlendirilmesi, mağdurların her bakımdan desteklenmesi, faillerin rehabilite edilmesi, yerel yönetimlerin etkin katılımının sağlanması, ŞÖNİM’lerin iyileştirilmesi, bütçenin kadın ve erkek eşitliğine uygun yapılması, ailenin ve toplumun eğitilmesi gibi birçok alanda yapmış olduğumuz önerilerin hayata geçirilmesi temennimizdir. Önümüzdeki günlerde görülecek olan yargı paketinde kadına yönelik şiddet cezalarının artırılması, ısrarlı takibin suç sayılması, kamuoyunda “kravat indirimi” olarak bilinen indirimin kesin olarak sınırlarının çizilmesi hakkındaki yasa taslağı çalışmaları Komisyonumuzun başarısının göstergesidir. Burada önerilerimizin birkaç tanesine ancak değinebileceğim.

6284 sayılı Yasa gereğince nüfusu 100 binin üzerinde olan birçok belediyenin kadın konukevi açma yükümlülüklerini yerine getirmediklerini görmekteyiz. Bu noktada, bu hükümlere uymayan bu belediyelere caydırıcı yaptırımlar uygulanmasına yönelik önlemlerin acilen alınması gerekmektedir.

Yine, boşanma sürecinin ülkemizde oldukça uzun sürmesi ve bu süre içerisinde eşlerin birbirlerine duydukları öfke ve kızgınlığın artması, kadın cinayetlerinin ve kadına uygulanan şiddetin sebepleri arasında yer almaktadır. Boşanma sürecinin de hızlı sonuç vermesi için uzmanlık mahkemelerinin kurulması gerekmektedir. Boşanma oranlarındaki artış dikkate alınacak olursa evlilik öncesi çiftlerin birbirlerini tanıyabilmesi için birbirleri hakkında adli bilgi alabilmesinin önünün de açılması gerekmektedir.

Medyada yer alan toplum ahlakına aykırı yapımlar ve kadına şiddeti meşru gösteren dizi ve filmlerin yer alması cezai yaptırıma tabi tutulmalı, toplumsal hoşgörü ve aile yapısını destekleyen yayınlara daha çok destek verilmelidir. Komisyonumuz çalışmalarında yapımcılara kadının cinsel obje olarak kullanılmamasına, şiddet içerikli sahnelerden uzak durulmasına, aile yapısını destekleyen dizilerin yapılmasına ihtiyacımız olduğunu belirttik. Ancak bu noktada sektörün rating ve dış pazarların taleplerini karşılayabilme hırsı, RTÜK tarafından verilen cezaların sektörün kazancına göre çok düşük kalması yapımcıların şiddet içeren yapımlardan uzak durmamasına neden olmaktadır. Yeryüzünde iyi ile kötünün mücadelesi -ilk cinayet- Habil ve Kabil'den beri süregelmektedir. Yüzde 100 engellenmesi imkânsız önlemlerle ancak azaltılması gerekebilmektedir. Bu noktada, şiddetin engellenmesine yönelik bilinç ana kucağında başlamalıdır. Çocuklar ilk olarak ailelerini rol model almakta, ailede gösterilen şiddeti davranışa dönüştürmektedir. Bu sebeple eğitim hem ailede hem okullarda verilmelidir. Şiddet eğilimi olan bireyler, gerek okullardaki rehberlik gerekse aile hekimliği gibi aile psikiyatrları sayesinde erken süreçte teşhis ve tedavi edilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öldürülen her kadının haberini izlerken yüreğinde merhamet taşıyan, Allah inancı olan her insan azap çekmektedir. Daha hayatının baharında iken bindiği minibüsün şoförü tarafından katledilen Özgecan Aslan'ın; lise öğrencisi Münevver Karabulut'un; evladının "Anne ne olur ölmek." feryatları arasında boğazı kesilerek can veren Emine Bulut'un; samuray kılıcı ile ruh sağlığı yerinde olmayan canı tarafından doğranan Başak Cengiz'in; cesedi yakılan Pınar Gültekin'in; tecavüze uğrayıp bir plazanın 20'nci katından atılan Şule Çet'in; daha adını saymadığım eşi, sevgilisi, aile bireyleri ya da hiç tanımadığı kişiler tarafından öldürülen nice kadının acısı hâlâ yüreklerimizi sızlatmaktadır. Ne ailelerinin ne de kamunun vicdanı rahat değildir. Cinsel istismara uğrayan ya da öldürülen bir evladın acısı, bir ana mezara gidene kadar sürecek bir acıdır. Evladına bu vahşeti yaşatanların nefes almadığını veya devletinin onun nefes almasına izin vermeyeceğini bilmesi, acısını dindirmese de en azından bir nebze olsun rahatlatacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir milletin kadına verdiği değer onun gelişmişlik seviyesinin göstergesidir. Sözlerimi, Türk töresinin kadına verdiği değerın vücut bulduğu 3 liderin sözleriyle tamamlamak istiyorum:

"Daha emin ve daha doğru olarak yürüyeceğimiz bir yol vardır: Büyük Türk kadınına çalışmamıza ortak kılmaştır." Gazi Mustafa Kemal Atatürk.

"Unutmayınız ki bir memleketin refahı ve saadeti, ne gelirinin çokluğuna ne de silahlı kuvvetlerinin kuvvetine bağlıdır. Bu, kültürlü okumuş, aydın, kendisini yetiştirmiş ve karakter sahibi kadınların adedine bağlıdır. Hakiki fayda, başlıca kuvvet ve gerçek olan sağlamlık buradadır." Başbuğ Alparslan Türkeş.

"Kahraman ve fedakâr Türk kadınının hak ettiği yerlerde olması, layık olduğu sosyal, siyasal ve ekonomik sıçramalar yaşaması bizim tehir edemeyeceğimiz bir gayedir. Bilinmelidir ki Türk kadını millî şerefimizin abidesidir." Bilge lider Devlet Bahçeli.

Konuşmama son verirken kadına, çocuğa, hayvana, kısacası her canlıya yönelik şiddetin son bulmasını temenni ediyor, vatani uğruna aslanlar doğuran şehit ve gazi analarımız başta olmak üzere, asil Türk kadınının Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor, büyük Türk milletini ve onun Büyük Meclisini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ikinci söz talebi Sayın Hayati Arkaz'ın.

Sayın Arkaz, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü sebebiyle söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve büyük Türk milletini saygıyla selamlıyorum. Bu vesileyle, sözlerime başlamadan önce, tüm kadınların Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk diyor ki: “Şuna inanmak gerekir ki dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir.” Kadınların yükseldiğı bir dünyada medeniyet ve insanlık da yücelir. Değerli milletvekilleri, kadın, ailedir; kadın, annedir; kadın, vatandır; kadın, ülkedir; kadın, toplumun aynasıdır ve kadın, gelecek nesillerin teminatıdır. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, ülkemizde ilk kez 1921 yılında “Emekçi Kadınlar Günü” olarak kutlanmaya başlandı. Dünya genelinde kutlanması ise 1977 yılında gerçekleşmiştir. Artık, 8 Mart, kadın hakları açısından bu günlere nasıl gelindiğinin hatırlanmasını sağlayan özel ve kutlu bir gündür.

Değerli milletvekilleri, Türk kadınları hükümdarın yanında hatun olarak devlet işlerinde söz sahibiydi. Orhun Kitabeleri'nde bazı emirler hakan ve hatunun buyruğı olarak yazılmıştı. Türk kadını, Orta Asya bozkırlarında Tomris Hatun, işgale karşı Kara Fatma, Erzurum'da Nene Hatun, hasta başında Doktor Safiye Ali, gönüllerde Zübeyde Hanım, Anadolu'nun her yanında gözü yaşlı şehit anasıdır. “Dünyada hiçbir milletin kadını ‘Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar hizmet gösterdim.’ diyemez.” Lider Devlet Bahçeli Bey'in dediğı gibi “Kadın, aile ve toplumsal ilişkilerin direğidir. Kahraman ve fedakâr Türk kadını hak ettiğı yerde olmalıdır.”

Değerli milletvekilleri, bir ülkenin kalkınması ve o ülkede demokrasinin sağlanması için kadının özgür olması gerekiyor. Bizler insan, toplum ve devlet olarak kadınların hakkını, hukukunu ve can güvenliğini korumalıyız; bu, kadınlarımıza şeref ve namus borcumuzdur çünkü kadın, toplumun şerefidir, namusudur. Koruyamıyorsak orada bir sorun var demektir, bu sorunu hep birlikte ortadan kaldırmalıyız.

Bilindiğı üzere, geçtiğimiz yıl 9 Mart tarihinde Gazi Meclisimizin Genel Kurulunda tüm partilerin ortak kararıyla kadına yönelik şiddetin araştırılması amacıyla bir Komisyon kuruldu. Bu Araştırma Komisyonunun bir üyesi olarak Kadınlar Günü vesilesiyle, kadına yönelik şiddetten bahsetmek istiyorum. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 verilerine göre Türkiye'de 1 milyon nüfus başına 5 kadın cinayeti düşüyor. İçişleri Bakanlığımızın açıkladığı son verilere göre ise 2021 yılında bu rakam milyonda 3,5'a düşmüştür. Ülkemiz özelinde incelediğimizde İstanbul, Ankara ve İzmir'in en çok kadın cinayeti işlenen şehirlerimizden olduğunu görüyoruz. Bu cinayetlerin yüzde 70'inden fazlası kadınların yuva olarak bildiğı kendi evlerinde işleniyor. En çok kurban verdiğimiz kadınlar 26-35 yaş aralığında bulunmaktadır. Sadece cinayetler değil, kadınlar her türlü olayda en çok şiddeti tanıdığı insanlardan görüyor. Kadına yönelik şiddetin büyük çoğunluğunu hakaret, kasten yaralama, kötü muamele, tehdit ve darp oluşturmuyor.

Değerli milletvekilleri, Komisyonumuz, gerçekleştirdiğı 24 toplantıda toplam yüz elli saatten fazla çalışmış, konuyla ilgili bakanlar, bürokratlar, hâkimler, savcılar, akademisyenler, meslek kuruluşları

temsilcileri, avukatlar, yapımcılar, senaristler, gazeteciler, sivil toplum kuruluşları, psikiyatrist, psikolog ve şiddet mağduru kadınlar olmak üzere toplam 71 kurum ve kuruluştan 93 kişi dinlemiştir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından kadınların kişisel gelişimini güçlendirmek amacıyla yurdun birçok yerinde kurslar düzenlenmiştir. Yine, İŞKUR Genel Müdürlüğü tarafından kadınların ticari ve girişimci ruhunu destekleyici seminerler yapılmıştır. Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır’da 7 saha çalışması yapılmış, kadın konukevleri ve aile destek merkezleri ziyaret edilmiş, ayrıca 27-31 Ekim 2021 tarihinde İspanya’ya resmî bir gezi düzenlenmiştir.

Son duruma baktığımızda, kadınlarımız yirmi dört saat çalışan KADES uygulamasını telefonlarına yüklüyorlar, şiddete uğramaları hâlinde tek tuşla, beş dakika içinde güvenlik güçleri olaya müdahale edebiliyor. Bugüne kadar KADES uygulamasını yaklaşık 2,5 milyon kadınıımız indirdi. Emniyet güçlerimiz tarafından 1.100 aile içi şiddet ve kadına şiddetle mücadele bürosu kuruldu, yüz binlerce jandarmamıza ve polisimize bu konuda eğitim verildi. Şiddet mağduru kadınlarımız için devlet koruması altında ŞÖNİM’lerde güvenli bir ortam sağlanabiliyor. Kadın cinayetleri oranında yüzde 28 azalma var.

Kadınlarımızın, kızlarımızın, çocuklarımızın şiddete, tacize ve tecavüze maruz kalması ayıp ve utanç kaynağıdır. Kadına yönelik şiddet bizim toplumumuzun bir parçası olamaz. Bizler kadınları baş üstünde tutan bir milletin, bir ecdadın evlatlarıyız. Dünyanın birçok ülkesinden önce, 1934’te kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren bir ülkenin vatandaşlarıyız. Büyük Atatürk diyor ki: “Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.”

Değerli milletvekilleri, ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla hukuki ve idari yönden birçok olumlu adım atılmıştır. Bununla birlikte, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik şiddetin varlığını sürdürüyor olması daha ayrıntılı çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir. Dün akşam Adalet Bakanımız Sayın Bekir Bozdağ, Sağlık Bakanımız Sayın Fahrettin Koca ve bakanlıkların bürokratlarıyla “kadına yönelik şiddet” ve “sağlıkta şiddet” konuları üzerinde Adalet Komisyonu üyeleriyle bir toplantı gerçekleştirdik. Yapılacak yeni çalışmalarla kamuoyunda “iyi hâl indirimi” olarak bilinen hâkim takdir indirimi ortadan kaldırılacak, iyi hâl indirimi uygulayacak hâkimler somut delillerle karar vermek zorunda kalacaklar. Takım elbise giymek, kravat takmak, önünü iliklemek ve boyun bükmek iyi hâl olmaktan çıkıyor.

Kadına yönelik şiddet faillerinin tutuksuz yargılanmasına izin verilmemelidir; hapis hapis, idamsa idam, gereken ne varsa o yapılmalıdır. Özellikle kadın ve çocuk cinayetleri ile çocuk istismarlarında mutlak ama mutlak idam cezası getirilmelidir, kadına kalkan eller de kırılmalıdır.

Kadına yönelik şiddetin sebepleri başında eğitimsizlik, toplumsal baskı, sosyal medya, bazı TV dizileri, ne yazık ki televizyonlarda yayınlanan kadın programları gelmektedir. Ülkemizde istihdam edilen kadın sayısı yüzde 34 oranındadır, yükseköğrenim mezunu kadınlarımızın iş gücüne katılım oranı ise yüzde 66’dır. Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe iş gücüne daha fazla katıldıklarını görmekteyiz. Kız çocuklarının okutulması ve kadının güçlenmesine destek veren kampanyalar çoğaltılmalı, kadınların iş hayatında konumları iyileştirilmeli, istihdamda kadınların sadece oranı değil etkinliği de artırılmalıdır. Geleceğimiz için kadına yönelik şiddeti tamamen ortadan kaldırmak istiyorsak eğitimden başka çaremiz yoktur çünkü çocuklarımızın ve gençlerimizin bugün okullarda alacakları eğitim, yarın toplumumuzu şekillendirmek için temel olacaktır. Gerekli eğitimin ailede başlayarak okullarda ders olarak verilmesi, cezaların düzeltilmesi, TV dizilerinin, programların ve medyanın kontrol altına alınması gerekmektedir ve şarttır. Ayrıca -burası çok önemli- evlenmeye aday olan çiftlerin psikolojik rapor ve sabıka kayıtlarıyla birlikte mutlaka ön eğitimden geçmeleri ve bu eğitim sonrası aldıkları ehliyetle evliliğe adım atmaları sağlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda bahsetmeden geçemeyeceğim bir konu var: Bazı sivil toplum kuruluşları, demokrasi ve barış havarileri, sözde insan hakları savunucuları, iradesini Pensilvanya'ya ve Kandil'e ipotek verenler, devlet ve millet düşmanları kadın haklarının arkasına saklanarak propaganda yapıyorlar. Kadına yönelik şiddetin böylece istismar edildiğini görüyoruz. Oysaki, neredeyse kırk yıldır bildiğimiz en büyük kadın katili ve çocuk tecavüzcüsü, bölücü ve hain terör örgütü PKK'dır. Terör örgütü, kadınlarımızı mahrumiyete, ayrımcılığa, şiddete, taciz ve tecavüze maruz bırakıyor; kadınlarımızı köleleştiriyor; canlı bomba olarak kullanıyor; ailesinden uzaklaştırıp hem ailenin canını yakıyor hem de çocuk yaştaki kızların istikbalini söndürüyor. PKK, 1984'ten bu yana 300'den fazla öğretmenimizi şehit etti, aralarında Aybüke Yalçın, Neşe Alten ve Ayşe Konakçı'nın da olduğu şehit öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu kadındı; ruhları şad olsun.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti devleti ve büyük Türk milletinin, kadın hakları konusunda dışarıdan gelecek hiçbir dayatmaya ve zorlamaya ihtiyacı yoktur. Bilimden sanata, spordan edebiyata, siyasetten ekonomiye kadar, hayatın her alanında kadınlar hak ettikleri ve layık oldukları toplumsal yeri almalıdırlar. Kadınlar yalnızca şiddet konuşulurken aklımıza gelmemelidir.

Kadınlarımız güçlendikçe millî uyanış yaygınlaşacak, millî diriliş ve dayanışma ruhu Türkiye'yi büyütecektir. Milliyetçi Hareket Partisi şerefli Türk kadınının her zaman destekçisi, sözcüsü ve yanında duran gücü olacaktır.

Kadına yönelik şiddetin engellenmesi amacıyla Meclis gündemine gelecek yeni düzenlemeyi kararlılıkla destekleyeceğimizi tekrar buradan ifade etmek istiyorum.

Kadınların, hayatın bütün alanlarında tam bir eşitlik içinde var olduğu, kadına karşı şiddetin yok edildiği bir Türkiye dileğiyle, başta şehit anneleri olmak üzere 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Şiddet ve cinayete kurban giden tüm kadınlarımızı rahmet ve minnetle anıyorum.

Ayrıca yaklaşık üç yıldır evlat nöbeti tutan Diyarbakır Annelerine selam ve saygılarımı gönderiyorum, yalnız olmadıklarını söylüyorum.

Burada sözlerimi bir şiirle bitirmek istiyorum: "Türkiye'de kadın demek Halide Edip, Nene Hatun, Kara Fatma, Süreyya Sülün, Şerife Bacı, Halime Çavuş, Nezahat Onbaşı, Çete Ayşe, Tayyar Rahmiye, Gördesli Makbule, Safiye Hüseyin, Zübeyde Hanım; istiklal ateşininin kıvılcımı, cumhuriyetin temel taşı demek. Benim gözümde kadın, hem ana hem yâr; yaşadığım aziz vatan kadın demek."

Sözlerimi bitirmeden önce burada arkadaşımın verdiği bir notu okumak istiyorum: "Bizim topraklarda önce kadınlar uyanır, sonra güneş doğar çünkü güneşi kadınlar doğurur."

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.46

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.18

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Abdurrahman TUTDERE (Adıyaman), Rümeyza KADAK (İstanbul)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 64’üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

315 sıra sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerinde açılan genel görüşmeye devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Evet, gruplar adına konuşmalarda kalmıştık.

Şimdi, söz, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu’nun.

Buyurun Sayın Kerestecioğlu. (HDP sıralarından alkışlar)

Sayın Kerestecioğlu, süreniz otuz dakikadır.

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, öncelikle, yıllardır kadın hakları mücadelesi veren ve yine yıllardır, maalesef, cezaevlerinde rehin olan bütün kadın arkadaşlarımı selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nüz kutlu olsun arkadaşlar ve özgür günlerde hep birlikte dışarıda kutlamak dileğiyle diyorum.

Şimdi, 7 Mart 2021 günü Samsun’da sokak ortasında eşi tarafından ağır şiddete uğrayan bir kadının görüntülerine hepimiz tanık olmuştuk ve hemen onun akabinde, 9 Martta bu Mecliste şu anda raporunu gördüğümüz Komisyonun kurulmasına karar verildi bütün partilerin ortak kararıyla. Ve 20 Martta da İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı alındı. Ve ardından da biz bu çalıştığımız Komisyondan, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonundan muhalefet partileri olarak art arda çekilme kararı aldık. Neden? Çünkü aslında ortada İstanbul Sözleşmesi vardı ve İstanbul Sözleşmesi gibi güçlü, Türkiye’nin bütün kurumlarına sorumluluk ve denetim görevi veren bir uluslararası sözleşme vardı. Ve ortaklaşa olarak aslında büyük bir sevinçle imzalanan, yine bu Mecliste kabul edilen bir sözleşme vardı. Ve bu sözleşmeden sırf aslında yine iktidara oy verme potansiyeli olduğu düşünülen küçük bir erkek grubunun manipülasyonlarıyla çekilindi, bu karar alındı tıpkı şimdi nafaka konusunda da yapılmak istenildiği gibi. Yani ortada aslında kadınların, çocukların alabildiği muhteşem nafakalar yok. Ben yıllarca avukatlık yaptım ve bu nafakaların tahsilinin ne kadar güç olduğunu biliyorum. Nafakaların ortalama şu andaki miktarının 500 lirayı aşmadığını biliyorum. Ve bunun için kadınlar mücadele ederken yine küçük bir erkek grubu bir manipülasyon yapıyor: “Biz, efendim, ömür boyu nafaka mı ödeyeceğiz, şunu mu yapacağız, bunu mu yapacağız?” Bunlar da yalan çünkü ömür boyu ödenen bir nafaka yok. Nafaka alan kişinin şartlarında değişiklik olursa o mahkemeye başvurulur ve nafakanın kaldırılması istenir. Ondan sonra “Zenginleşme vardır.” denir; mahkeme de -genelde de erkek hâkimler olduğu için- güle oynaya buna karar verir. Yani dolayısıyla ortada bir nafaka sorunu da yok aslında ve İstanbul Sözleşmesi’nde de bir sorun yoktu. Aslında bunu gerçekten bence iktidar partisindeki kadınlar da dâhil olmak üzere bütün kadın örgütleri de bütün partilerden kadınlar da gayet net olarak biliyorlardı.

Evet, ben taşımakta güçlük çektim, orada bıraktım, gerçekten kütük gibi bir rapor şu anda... Dün akşam beşte bize ulaştı. Şimdi, bunu hakikaten doğru dürüst inceleyip de görüş bildirmek şu anda mümkün değil ama elimizden geleni yine de yapmaya çalıştık. Hakikaten ağır bir rapor yani buraya getirmek de... Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nı da 1 Temmuzda açıklamıştınız, tam İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kaldırdığı gün açıklamıştınız; 8 Martta da bu raporu açıkladınız yani sembolik siyaset, "mı" gibi yapmak sadece. Bu raporda yer alan öneriler olumlu olabilir, birçok öneri olumlu olabilir benim buna bir itirazım olmaz ama bunlar bizim ilk defa söylediğimiz şeyler değil ki. Yani bu raporda yer alan önerileri hayata geçirecek bir siyasetin varlığı asıl eksiklik yoksa yazmak kolay, önümüze böyle kocaman kocaman raporlar atmak da kolay.

Şimdi, raporda, veri toplama, farkındalık yaratma, kadınlara sahip oldukları hakları ve şiddeti önleme mekanizmalarını tanıtmaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme... Tabii, raporda "kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçe" diye geçiyor, aman "toplumsal cinsiyet" demeyin, gerçekten biber sürerler ağzınıza. Bizim de aslında, yıllardır talep ettiğimiz öneriler bulunuyor bunların içerisinde. Örneğin, raporda deniliyor ki: "Kadına yönelik şiddetle mücadele, çok yönlü bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirmektedir." Evet. "Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek için önleme, müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının eş güdüm içerisinde, bütüncül, kapsayıcı, erişilebilir hizmet sunma kapasiteleri artırılmalıdır." Bu kapsamda, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne yeterli bütçe aktararak kapasitesinin artırılması, ŞÖNİM'lerin nitelik ve nicelik bakımından iyileştirilmesi, ŞÖNİM'lerde görevli meslek elemanı sayısının artırılması, sığınakların sayılarının artırılması ve ülke geneline yayılması, büyükşehir belediyelerinin ve nüfusu 100 binin üzerindeki belediyelerin sığınak açma yükümlülüklerini yerine getirmelerinin sağlanması, sığınak açmak isteyen belediyelere ilgili Bakanlık tarafından gerekli desteğin verilmesi öneriliyor.

Şimdi, her bütçe döneminde arkadaşlar ve her KEFEK toplantısında, bir buçuk yıl çalıştığımız İstanbul Sözleşmesi'nin Etkin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonunda, o sürede, bütün bunları söyledik. Her bütçede söyledik ve her KEFEK toplantısında söyledik. Eğer o komisyonun raporu hazırlansaydı benzer önerileri o raporda da zaten okuyacaktık.

Şimdi, bu önerileri sadece biz söylemiyoruz herhâlde çünkü Meclis aslında, bu siyaseti tam da üreten yer değil. Bu siyaseti üreten yer hayat, sokaklar, iş yerleri ve oralarda çalışan kadınlar; Mor Çatı söylüyor, Kadınlar Birlikte Güçlü söylüyor, EŞİK söylüyor, KADEM de söylüyor aynı şekilde ve tüm platformlarda dile getiriliyor. İstanbul Sözleşmesi söylüyor, sözleşmenin özünü bu rapordaki "Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek için önleme, müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının eş güdüm içerisinde; bütüncül, kapsayıcı, erişilebilir hizmet sunma kapasiteleri artırılmalıdır." cümlesi oluşturuyor aslında, gerçekten özü bu.

Şimdi, dediğim gibi, ne oldu biz sözleşmeden çekildik o bir grup size oy verme potansiyeli olan erkek manipülasyonu? Yerine aynı yeni bir komisyon kurduk, aynı cümleleri tekrar ettik ve bu, işte koskoca kütük gibi raporu hazırladık getirdik. Şimdi burada bunun için konuşuyoruz. Yani yeni ve kocaman şeyler yaptığınız zaman kocaman bir sorunu çözmüş olmuyorsunuz; tıpkı kocaman şehir hastaneleri yaptığınız zaman çözmediğiniz gibi, tıpkı kocaman kocaman adliyeler yaptığınız zaman adalete erişimin gerçekten sağlanabilir olmadığı gibi.

Evet, mesele niyet beyanı değil çünkü bu bir niyet beyanı gene ve gerçekten önlemek, kadınların öldürülmesini önlemek ve sadece öldürülmesini önlemek de değil, neden biz sadece öldürülmemizi engellemeyi istemek durumundayız? Biz mutlu olmak istiyoruz, biz hayatın her alanında eşit ve özgür olarak yaşamak istiyoruz. Yani şunda hemfikir oluyoruz: "Evet, kadınlarımız öldürülsün." Bir de o

“mız, mız, mız” ekleriyle sürekli konuşuyor, bir iyelik ve sahiplik ekleriyle. “Kadınlar öldürülmesin, kadınlar öldürülmesin.” Bunda hemfikir oluyoruz da sadece öldürülmek değil mesele, dediğim gibi, aynı zamanda biz eşit, özgür ve mutlu yurttaşlar olmak istiyoruz.

Hemen her yargı paketinde ısrarlı takibin suç sayılmasını, yargıda çalışan personelin kadına yönelik şiddet vakalarında izlemesi gereken tutum hakkında eğitim almasını, kadına yönelik şiddet suç kategorisinin aralarında evlilik bağı olmayanları da kapsamı gerektiğini söyledik. Yirmi yıldır iktidarsınız, yirmi yıl. Ya, tuhaf değil mi? Yirmi yıl sonra, yine böyle bir raporla karşımıza geliyorsunuz. Yani sanki yirmi yıldır siz yoktunuz, başkaları vardı ve siz “Evet ya, gerçekten bir bakalım, kadına yönelik şiddetle ilgili önlenmesi gereken neler var, neler yok bir araştıralım da bir komisyon kuralım, bunları da bir güzel sıralayalım.” dediniz, karşımıza getirdiniz. Gerçekten tuhaf, gerçekten. Ortada hâlâ önlenemeyen kadın cinayetleri var. Tabii ki bunu biliyoruz, bu, Türkiye’ye has bir durum değil yani ama koyduğu yasaları uygulamamak, şiddeti önleme mekanizmalarının verimli çalışıp çalışmadığını denetlememek ve aynı zamanda bir de denetim sorumluluğu yükleyen ve kendi imzaladığı sözleşmeden çıkmak bu ülkenin ve bu iktidarın yetersizliği ve sorumluluğudur.

Kadına yönelik şiddet ve cezasızlık hız kesmeden devam ediyor. Örneğin, bana defalarca yazan, iletişimde bulunan bir kadın var. Öz çocuğunu istismar eden ve mesleğini suçunu örtmek için kullanan erkek hâkim hâlâ görev başında. Evet, velayet anneye nihayet verildi ama kadın hâlâ bu adama tazminat ödüyor ve bu adam hâlâ hâkim olarak görevinde duruyor; il vekilleri bunu biliyorlar, kendileriyle özel olarak da konuştum defalarca. Ben, dediğim gibi, bunu, bu aymazlığı asla kabul etmediğimi bir kez daha ifade ediyorum.

2021 yılında 339 kadın erkekler tarafından öldürüldü; erkekler, 793 kadına şiddet uyguladı, 424 kadını taciz etti, 96 kadına tecavüz etti. Sadece Ocak ve Şubat 2022’de 45 kadın erkek şiddeti nedeniyle hayatını kaybetti; geçtiğimiz iki aydan bahsediyorum, sadece iki ayda.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının açıkladığı verilere göre erkek şiddetiyle öldürülen kadınların yüzde 8’i, basına yansıyan haberlere göre, en az 20 kadın, üstelik uzaklaştırma ve koruma tedbir kararı almış olmasına rağmen öldürüldü. Aralarında trans kadınların da olduğu en az 213 kadın ölümü basına “şüpheli ölüm” olarak yansıdı. Geçtiğimiz dört ay içerisinde sadece İzmir’de 3 nefret suçu işlendi. 27 Kasım’da öldürülen trans kadın Berrak’ın ardından 16 Ocak’ta Günay Özyıldız isimli trans kadın öldürüldü, 3 kişi de ağır yaralandı. En son, 17 Ocak 2022’de yine İzmir’de, 4 saldırgan trans kadınlara çivili sopalarla saldırmıştı. Olay yerinde bulunan ve müdahale etmesi için çağrılan polis memuru ne dedi biliyor musunuz? “Ben sizi korumak zorunda mıyım?” Evet, bu şekilde konuştu ve transfobik hakarete bulundu; tutanak tutulmadı, delil toplanmadı ve saldırıya uğrayan kadınlar karakolda da faillerin ölüm tehditleri ile karşı karşıya kaldılar.

Bakın, değerli arkadaşlar, “yüksekten düşerek ölmek” gibi bir ölüm türü var bugün Türkiye’de, yüksekten düşerek ölmek. Son iki yılda en az 28 kadının -tırnak içinde tabii- yüksekten düşerek yaşamını yitirdiği yansıyor basına. Gerçekten, yüksekten düşen kadınlar ülkesi hâline geldik.

Dört yıl önce Ankara’daki bir plazanın 20’nci katından düşerek hayatını kaybeden Şule Çet’in intihar ettiği öne sürülse de öldürüldüğü ortaya çıkmıştı. Aysun Yıldırım, Duygu Delen, Esin Güneş, Sezay Koçak Özahî, Şeyda Yılmaz ve niceleri balkondan atılma, yüksekten itilme gibi nedenlerle yaşamını yitirdi. Dosyalar kapatılmadan önce derinlemesine araştırmalar yapılmadı. Yine cezasızlık süreci işliyor.

Bakın, daha 4 Mart’ta bir tahliye ve beraat kararı verildi. Ağustos 2020’de erkek arkadaşı Mehmet Kaplan’ın evinin balkonundan şüpheli bir şekilde düşerek hayatını kaybeden Duygu Delen’in intihar ettiği ileri sürülmüştü. Şüpheli ölümün ardından gözaltına alınan Mehmet Kaplan, çocuğu kasten

öldürme, zincirleme şekilde nitelikli cinsel istismar, yağma ve hakaret suçlamasıyla tutuklanıp hakkında dava açıldı. 4 Martta görülen davada mahkeme heyeti, sanığın zincirleme şekilde nitelikli cinsel istismar ve kasten öldürme suçlarından beraatına, hakaret suçundan verilen doksan gün hapis cezasının 1.800 lira para cezasına çevrilmesine, yağma suçundan ise on yıl hapisle cezalandırılmasına ve hükümle birlikte tahliyesine karar verdi. Biz, eskiden, gençlik yıllarımızda, avukatlıkta “Adam öldür, gasp yapma.” derdik yani gerçekten gasbın cezası, yağmanın cezası, insan öldürmekten daha ağır bu ülkede. Giresun’da 16 yaşındaki Sıla Şentürk, ailesinin zorla nişanlandığı Hüseyin Can Gökçek tarafından öldürüldü. 10 ayrı suçtan sabıkası bulunan Hüseyin Can Gökçek bir yıl önce Sıla Şentürk’ü kaçırmış, ailenin şikâyeti üzerine yakalanan Gökçek çocuğun cinsel istismarı, kaçırılması ve alıkonulması suçundan tutuklanmış ama ailenin şikâyeti geri çekmesiyle serbest kalmıştı. Şimdi, sadece otuz altı gün tutuklu kalmış. 15 yaşını ikmal etmemiş bir kız çocuğunun cinsel ilişkiye rızasının aranamayacağı, bu suçun tutuklu yargılanmayı gerektireceği açık ancak Gökçek hakkında haftada bir imza yükümlülüğü ve yurt dışına çıkış yasağı şeklinde bir adli kontrol kararı verildi. 11 Kasım 2021 tarihinde istismar dosyasının ilk celsesinde Hüseyin Can Gökçek’in vermesi gereken imzaları dâhi hiç vermediği ortaya çıksa da yine ne tedbir oldu ne bir şey; üstüne, 11 Kasım’daki celsede sanığın imza yükümlülüğünün de kaldırılmasına karar verildi. Sıla, ifade verip tüm gerçekleri anlatmak istese de dinlenmedi, Sıla’yı dinlemek için dava 2’nci celseye yani 3 Marta ertelendi. Sonra ne oldu? Sıla öldürüldü, evet Sıla öldürüldü. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sıla Şentürk’ün cinayetiyle ilgili Sıla Şentürk veya ailesi tarafından ocak ayında yapılan görüşmelerde herhangi bir risk ve tehdit nedeniyle bir başvuru yapılmadığını belirtmiş. Başvuru yapılmasa da önceden korumanız altına alınan ve sonra danışmanlık tedbirini devam ettirdiğiniz bir çocuğu takip etmek sizin sorumluluğunuz değil mi?

Pınar Gültekin, Metin Avcı ve kardeşi Mertcan Avcı tarafından kasten ve planlı şekilde öldürüldü. Şubat ayındaki duruşmada Mertcan Avcı tahliye edildi ancak itiraz ve kamuoyu baskısıyla yeniden tutuklandı. İpek Er’e tecavüz edip intihara sürükleyen eski uzman çavuş Musa Orhan hakkında on yıl hapis cezası verildi, Musa Orhan adli kontrol kararıyla hâlen serbest dolaşıyor.

Şimdi, bakın, bugün Cumhurbaşkanı Erdoğan kadın muhtarlarla bir araya gelmiş ve Tokat’ta Özlem Ağ isimli kadını 23 yerinden bıcaqlayan eşinin serbest kalmasına ilişkin diyor ki: “Tokat’taki Özlem kardeşimizin 23 yerden ahlaksız, adi eşi tarafından bıcaqlandığını öğrendim. ‘Ne yaptılar, ne ettiler?’ diye sorduk. Üç ay sonra serbest bırakmışlar adamı. Hemen aradık, araştırdık tekrar bu adi herifi içeri almışlar.” Şimdi böyle mi yapılıyor yargılama bu ülkede? Tekrar bu adi herifi içeri alarak mı? Saydığım adi heriflerin de aynı şekilde içeri alınmasını istiyoruz. Adaletin böyle işlediği bir ülke olabilir mi? Yani gerçekten bu, kabul edilebilir bir şey değil. Kadınların Özlem Zengin vasıtasıyla ya da sizler vasıtasıyla Sayın Erdoğan’a ulaşması mı gerekiyor, bizim ona ulaşmamız mı gerekiyor adaletin sağlanması için?

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Yanlış anlamışsın ya, çok yanlış anlamışsın.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Böyle olmuş, böyle yazıyor. Yanlış anlamayı açıklarsınız, açıklarsınız.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – “Sorduk, almışlar.” diyor, yani aldıklarını ifade ediyor, “Biz aldirttik.” demiyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – “Biz aldirttik.” diyor basbayağı, aynen sözlerini okuyorum.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Hayır öyle demiyor, “Almışlar.” diyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Arkadaşlar, Erdoğan’ın sözlerini okuyorum: “Ey hâkim, sen nasıl oluyor da böyle birisini serbest bırakıyorsun? Hâkim böyle bir tasarruf yapıyor. Ondan sonra yargıya hakaret... Ne hakareti ya? Eğer ben bu ülkede Cumhurbaşkanıysam sen de 23 yerden eşini bıçaklayan böyle bir adamı serbest bırakıyorsan bununla ilgili söylenmesi gereken neyse bunu da sana ben söylerim.” Ben demedim bunları yani basbayağı... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Tebrik etmeniz gerekir, teşekkür etmeniz gerekir. Bir kadın milletvekili olarak teşekkür etmeniz gerekir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Kadınlar, yapmayın! Kadınlar, yapmayın, yapmayın!

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Komisyondan çıkmasaydınız, gitmeseydiniz de Komisyonda anlatsaydınız bunları.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Yani burada hep beraber biz adalete erişimi sağlayacağız ister AK PARTİ’li olun ister Milliyetçi Hareket Partili olun ister İYİ Partili olun ister Cumhuriyet Halk Partili ister HDP’li.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bırakıp kaçmasaydınız Komisyonu, orada konuşacaktınız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Ya, ben bu yola başımı koydum yani yıllardır bunun için mücadele ediyorum, kadın dayanışması için, kadın dayanışması için. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Komisyondan niye ayrıldınız?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Şimdi, “Ben bu yola başımı koydum.” deyince “Bir tek ben koydum.” mu demiş oluyorum? Yani nasıl böyle bir şey algılanabiliyor? Bu da bir tuhafılık gerçekten.

Ben size sesleniyorum bu yüzden “Gelin, bunu hep beraber yapalım.” diye. Adalete böyle erişilmez.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Neredeydiniz? Niye kaçtınız? Kaçan sizsiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Acıklı, acıklı! Burada sadece kadınların bağırtıyor olması da acıklı tabii.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Komisyondan çekilmeyecektiniz, istediklerinizi...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Komisyondan tabii ki çekilecektik.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Niye çekildiniz? Şov yapmak için çekildiniz.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – “Şov yapayım.” diye, şov, şov.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Biz kaç tane komisyonda yer aldık? İstanbul Sözleşmesi’nden çekilince tabii ki Komisyondan çekilir. Burada oyun mu oynuyoruz biz? Koskoca İstanbul Sözleşmesi’nden...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Geç onu, geç.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Sizin kadına şiddet diye bir derdiniz yok, işiniz şov yapmak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Hanımefendi, benim hayatım hiç şovla geçmedi, hiç şovla geçmedi.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Ya, ya! Bütün Türkiye bunu biliyor, bütün Türkiye sizi biliyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Ben, Mor Çatıyı kurdum bu ülkede, kurucularından biriyim, İstanbul Barosunda Kadın Hakları Merkezinin kurucularından biriyim, Kadın Eserleri Kütüphanesinin destekçilerinden biriyim, Kadın Hukukçuları Destekleme Vakfının kurucularından biriyim, aynı zamanda birçok vakıf ve derneğin kurucularındayım.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Herkes sizi çok iyi tanıyor.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Ya, evet, yaklaşık 20 kere dinledik bunu ama bir şey yaptığını görmedik.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – O yüzden siz boşa konuşmayın, boşa konuşmayın. (HDP sıralarından alkışlar)

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bunu 20 kere söyledin, her toplantıda tekrarlıyorsun; en az 20 kere ben bu kulakla duydum ama hiçbir şey yapmadın, hiçbir şey.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Diyarbakır Anneleri seni çok iyi biliyor, Diyarbakır Anneleri seni çok iyi tanıyor, merak etme.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, sizin grup konuşmacılarınız var, gereken cevapları verirler. Rica ediyorum...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Sizi rahatlatıyorsa, devam edin, gerçekten rahatlatıyorsa devam edin. Siz yapmışsınız demek ki, ben yapamamışım, daha iyilerini yapın.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) - Bizim rahatlamaya ihtiyacımız yok.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Genç kadınlar yapıyorlar zaten, benden çok daha iyilerini yapacaklar, yapıyorlar da zaten, yapmak zorundalar. (AK PARTİ sıralarında gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar bir de kadına şiddeti tartışıyoruz, konuşuyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Çünkü biz şuna inanmıyoruz: Biz başlattık tarihi ve tarih bizimle sona erecek, biz yaptık ve tarih bizimle sona erecek. Asla böyle bir anlayışımız yok ki bizim.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Sen yarım bırakıp gidenlerdensin.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Biz “Nezihe Muhiddinler başlattı.” diyoruz, siz kendinizden başlatıyorsunuz. Biz “Nezihe Muhiddinler başlattı, bugünlere geldi.” diyoruz, biz de o mücadelenin içerisinde payımızı anlatıyoruz ama biz, ondan sonrasında bugün 8 Martta, sizin, aslında hepinizin isyan etmesi gereken, polislerin her tarafı çevirdiği, yürütmediğiniz, şiddet uygulanan kadınlarla olmanız gerekiyor, onlar sürdürüyorlar mücadeleyi. Biz onları alkışlıyoruz. Ben her zaman onların yanında olamıyorum çünkü belim ağrıyor, belki yaşım ilerledi ama o kadınlar hâlâ mücadeleyi sürdürüyorlar ve kıyasıya sürdürüyorlar; biz de onları alkışlıyoruz, yapmamız gereken bu zaten. Sadece şunu söylemiyoruz: HDP yapıyor, bir tek HDP yaptı. Asla böyle bir şey söylemiyoruz, böyle bir anlayışımız yok zaten.

Komisyonun görevlerine gelince: Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu sadece, böyle, önüne bir kanun illeştirildiği zaman görev yapacak bir Komisyon değil. Bu Komisyonun aslında basbayağı ombudsmanlık gibi görevleri var ama yapmadığı görevleri var. Yani bunları hatırlıyor musunuz bilmiyorum, Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların, kadın-erkek eşitliği ve kadın hakları konusundaki hükümleriyle, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sı ve diğer ulusal mevzuat arasında uyum sağlamak için yapılması gereken değişiklikleri ve düzenlemeleri belirlemek -KEFEK’in ne zaman böyle bir şey yaptığını gördük biz, ben görmedim- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kadın-erkek eşitliğinin ihlaline ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialarla

ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hâllerde gerekli mercilere iletmek, kadın-erkek eşitliği konusunda kamuyu bilgilendirici etkinlikler yapmak, Komisyon görevleriyle ilgili olarak genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile gerçek ve tüzel kişilerden kanunlarda öngörülen usullere uyarak bilgi istemek ve ilgililerini çağırarak bilgi almak yetkisine sahip KEFEK. Yani KEFEK, sadece belirli alt komisyonlar kurarak ya da bir kadın sokakta çok ağır şiddete uğradığı zaman “Hemen bir komisyon kuralım.” diyerek komisyon oluşturarak değil, durduğu yerde de -dediğim gibi- ombudsmanlık gibi görev yapabilecek bir Komisyon aslında, çok önemli yetkileri var ama bu yetkilerini kullanmıyor. Ben iki önceki Başkanı çok iyi hatırlıyorum, birçok kez kulislerde “Niye biz toplanmıyoruz, niye KEFEK toplanmıyor?” diye sorduğum zaman “Ama Filiz Hanım, bir kanun yok ki bizi ilgilendiren.” demişti; kanun olması gerekmiyor ki bizim gerçekten bunları yapabilme kapasitemiz var KEFEK olarak ve yapmak zorundayız, Türkiye’de durum bu iken yapmak zorundayız. KEFEK, protestolardaki şiddet, cezaevlerindeki şiddet, sağlık çalışanlarına yönelik şiddet, çocuk istismarı konularıyla da ilgilenmeli. Evet, bütün bunları da yapma yetkimiz var bizim. KEFEK aslında her kanunun toplumsal cinsiyet eşitliği açısından, kadınların hakları açısından uygulanıp uygulanmadığını denetlemeli, ayrıca, teklif de getirebilir. Kalkıp da bir gösteride -şimdi olduğu gibi- kadınlara şiddet uygulandığında bir protesto metni yayınlayabilir ya. Evet, 8 Martta ritmik zıpladığı için yargılanan kadınlar var bu ülkede. Mesela, hemşirelere, doktorlara, sağlık emekçisi kadınlara şiddet uygulandığında bir açıklama yapamaz mıyız? Cezaevinde kadınlara şiddet uygulanırken cezaevi komisyonu ile bir bağlantı kurdunuz mu, bununla ilgili en ufak bir şüpheye düştünüz mü? Örneğin, Aysel Tuğluk; demans hastası, cezaevi koşulları her geçen gün hastalığını daha da ilerletiyor ve bugün, aslında, cezai ehliyeti olamayacak kadar hasta olduğu kabul edilmiş. Bu Mecliste altı buçuk yıl vekillik yapan Aysel, açıkça adli ve tıbbi bir şiddete maruz bırakılıyor ama sizden bir ses var mı? Yine yok. Garibe Gezer, cezaevinde yaşadığı şiddeti, eziyeti, işkenceyi duyurmaya çalıştı -işitmediyseniz bilmiyorum, işitseniz de tepkisiz kaldınız- sonunda şaibeli bir şekilde hayatını kaybetti. En son, Garibe’nin kardeşi Haşim Gezer mektup yollamış ve “Onun yaşadığı ihlalleri yazdım, ulaştırmamışlar, ulaşsa Garibe ölmeyebilirdi. Tacize takipsizlikler verilmiş; haktan, insanlıktan bahsedilebilir mi?” diye soruyor.

Evet, KEFEK kendini bürokratik ve rutin bir işleyiş içerisinde konumlandıkça hiçbir şekilde ilerleme kaydedemez. Mesela, Gülistan Doku’yla ilgili İçişleri Bakanlığına hiç soru sorup görüş aldı mı? Yedi yüz doksan üç gündür kayıp bir kadından bahsediyoruz. Ya da bize bazen Diyarbakır Annelerinden söz ediyorsunuz ya, evet, Diyarbakır Annelerinin sorunlarını dinleyin; gelin, hep beraber gidelim dinleyelim ama Cumartesi Anneleri ya, onlar da yerinden edildi bu ülkede, hiç onlarla ilgili bir kelam da siz kurdunuz mu? Ya da Emine Şenyaşar var, yine erkek şiddetinden dolayı bütün ailesini kaybeden bir kadın, adliyenin önünde tam bir yıldır nöbet tutuyor ve bir kere KEFEK bu şiddete karşı bir beyanda bulundu mu veya gidip “Hâlin nedir?” dedi mi Emine Şenyaşar’a?

Ve kadınların yaşadığı ekonomik şiddet... Bütün bunlara karşı da aslında, evet, alt komisyonlar kuruluyor zaman zaman ama gerçekten bizim bu pahalılık, bu yoksulluk, bu derin yoksulluk karşısında -kadınların yaşadığı- aynı zamanda daha sık toplanıyor ve önlem alıyor, önlem öneriyor olmamız gerekiyor.

Ayrıca şu da var: Şimdi, KEFEK, Meclis personeli kadınlarla da toplantı yapmalı yani terzi önce kendi söküğünü dikmeli. Benim yıllardır bu hayalımdır ama bir kere olsun Mecliste kendi çalışanlarına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği konulu bir toplantı organize edildiğini görmedim. Yani biz gerçekten biliyor muyuz mesela Mecliste çalışan kadınlar ne sorunlar yaşıyorlar, acaba taciz veya mobbing veya başka sorunları var mı? Onları kim dinleyecek, kim onların sorunlarıyla yüzleşecek ve onlara destek olacak? Bunu yapacak olan komisyonlardan bir tanesi de KEFEK ama böyle bir şey de yok tabii.

Evet, ben son olarak aslında iki önemli mütalaaya ve bir karara değinmek istiyorum: Danıştay savcıları Elmas Mucukgil ve Aytaç Kurt hazırladıkları mütalaalarla -kendilerine yapılan başvurular üzerine- Cumhurbaşkanı kararıyla sözleşmeden çekilmenin, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin, hukuka aykırı olduğunu ve kararın iptal edilmesi gerektiğini belirttiler. Bu, çok önemli bir mütalaa aslında, her ikisi de gerçekten çok önemli. Yani, şunu ifade etmek istiyorum: Bu mücadeleler sonunda kazanılmış olan haklar sadece “Ha, tamam, bitti.” diyerek bırakılmıyor; aynı zamanda, hâlâ bunun peşi sıra koşan insanlar var, kadınlar var ve onlar, evet, yaptıkları başvuruların sonunda, en azından böyle bir mütalaaya ulaşılar.

Gülmenize bir şey diyeceğim ama hakikaten on dokuz saniyem kaldı, neyse... Ne diyeyim, bilemiyorum ama bunu ben özellikle iktidara değil, kadınlara hatırlatmak istiyorum: Önemli işler başarıyor, İstanbul Sözleşmesi bitmiş değil, biz onu yaşatacağız ve bu mütalaalar da aslında bunu söylüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Bir başka nokta daha var, bir Anayasa Mahkemesi kararı -27 Ocakta- önemli bir karar bu da; bu da iş yerlerinde ayrımcılık yapılmamasını ve bazı personele kreş hakkının tanınıp başka personele tanınmamasını iptal eden bir karar. Yani, sevgili işçi, çalışan kadınlar; her yerde kreş hakkını talep edin. Tabii, kreş hakkı sadece kadınların değil, erkeklerin de hakkı aslında, bir ailede huzur olacaksa hakikaten böyle olabilecek. O yüzden, bunu da unutmayalım derim.

Son olarak, gözleri ışıldayan bir Bakanınız var, o bugün demiş ki: “Kadına ağır iş, kadının eline kazma kürek, iş makinesi yakışmıyor.” Neyin bize yakışıp yakışmayacağına, hangi işte çalışıp çalışmayacağımıza, bedenimize, kimliğimize biz karar veririz; sizler haddinizi bilin!

Saygılar sunarım. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk söz Sayın Aysu Bankoğlu'nun.

Buyurun Sayın Bankoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, son yıllarda birilerinin eşi, annesi ya da kardeşi olarak tanımlanmaya zorlanan ama her krizde ilk gözden çıkarılan; evde, sokakta, iş yerinde şiddetin her türlüsüne maruz kalan ama mücadelesinden asla vazgeçmeyen tüm kadınları saygıyla selamlıyorum. Varoluşunun bile bir mücadeleye dönüştüğü tüm kadın arkadaşlarımızın Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Evet, değerli milletvekilleri, bugün tartıştığımız bu Komisyon raporu, kadınların çoğunun erkek egemen toplum yapısını ve bunun sonuçlarından biri olan kadına yönelik şiddeti kınayarak reddettiğini söylüyor. Şimdi, biz “İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasını kabul etmiyoruz.” dediğimizde kızılıyorsunuz. Peki, neden kabul etmiyoruz? Bakın, raporunu tartıştığımız Komisyon 9 Mart 2021'de toplumun tamamının temsil edildiği bu yüce Meclisin kararıyla kuruldu. Bundan sadece on bir gün sonra, ülkedeki bütün kadınların yaşam hakkını ilgilendiren ve Meclisin tamamı tarafından onaylanan bir sözleşmeden tek bir erkek kendi başına çıkma kararı aldı. Bu Meclisin Komisyonu, raporunda erkek egemen düzeni eleştirirken tek bir adam, erkek egemen bir zihniyetle kadınların hayatıyla oynadı ve bunu kabul etmemizi bekliyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bunun kabul edilebilir hiçbir tarafı yoktur. (CHP sıralarından alkışlar) Bu yüzden de her seferinde, İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmeyeceğimizi üstüne basa basa söylemeye devam edeceğiz çünkü evet, kadınlar, erkek egemen anlayışın her 8 Martta “Kadınlar çiçektir, böcektir.” diyerek kadının yaşam hakkına ve yaşam tarzına ilişkin ahkâm

kesmesinden, bu ahkâmı keserken karar alma mekanizmalarına kadınların dâhil edilmemesinden, tek bir erkeğin ülkedeki tüm kadınlar adına karar vermesinden ve bu kararlar kurulan Komisyonu ve bu Meclisi dahi baypas etmesinden çok rahatsızlar.

Değerli arkadaşlar, bakın, hiçbir konuda gerçekten aynı fikirde olmak zorunda değiliz ancak Komisyon raporunuza bakarak anlıyorum ki aslında, sizler de İstanbul Sözleşmesi’nden çıkarken size danışmayan zihniyetin en azından verdiğiniz emeğin hatırına bu raporu dikkate almasını istiyorsunuz ancak lafla peynir gemisi yürümüyor değerli arkadaşlar. Sorsanız burada herkes eşitlikten yanadır, herkes özgürlükten yanadır ve şiddete karşıdır hâlbuki sözün hükmü eylemlerle desteklenmesine bağlıdır. Ben gerçekten isterdim ki burada bu raporu tartışalım ancak iktidarınızın cinsiyet ayrımcılığını körükleyen söylemleri, istikrarsız politikaları ve kanunları uygulamaması nedeniyle bu raporunuz zaten çoktan işlevsiz hâle gelmiştir.

Ya, bu iktidarınızın istihdam sorununu kadının çalışmasına bağlayan, kadının kahkahasından yürüyüşüne kadar ahkâm kesen bakanları, milletvekilleri oldu. Sorgusuz sualsiz biat edilen tek adamınızın “Kadına yönelik şiddet abartılıyor.” “Ben zaten kadın-erkek eşitliğine inanmıyorum.” gibi tüyler ürperten söylemleri oldu.

Bakın, Komisyonunda ne oldu biliyor musunuz? “15 yaşında evlenmenin suç olması insan haklarına terstir.” diyen kamu görevlileri geldi. Çocuğun istismarına ilişkin “İstismar demeyelim; aman efendim, belki de sevmişlerdir.” diyen Komisyon üyeleri vardı. Şiddet durumu dâhil olmak üzere aile ara buluculuğunu teklif eden Bakanlık görevlileri vardı. Ya, değerli arkadaşlar, daha ilk toplantıdan itibaren usul ve süreçle ilgili taleplerimizi görmezden geldi Komisyon ve tüm bu söylenenlere sessiz kaldı.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hiç öyle bir şey olmadı, hepimiz oradaydık.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Bizler davetlilere sorduğumuz sorulara bile doğru düzgün cevap alamadık. İstanbul Sözleşmesi’nin feshine, çok eşlilik ve çocuk istismarı savunmalarına “Aman efendim, kadınlar da bir şey mi, asıl erkeğe şiddet var.” anlayışına gıkını bile çıkarmayan Komisyonun kadına yönelik şiddeti önleyebileceğine zerre kadar inanmadığımız için biz, bu Komisyondan ayrıldık. (CHP sıralarından alkışlar; AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Sen hangi komisyondaydın acaba? Hiç öyle bir şey konuşulmadı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nasıl yanlış konuşuyorsun Aysu, öyle bir şey olmadı.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Şimdi, rapor diyor ki: “Toplumda mağdur için yeterince koruma sağlanmayacağı algısını engellemek lazım.”

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Size rağmen kadına yönelik şiddetle mücadele edeceğiz biz.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Peki, kim yaratıyor bu algıyı, kim yaratıyor? Bu algıyı siz yaratıyorsunuz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Size rağmen mücadele edeceğiz kadına yönelik şiddetle.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Komisyondan çıkıp gitmeseydin bilirdin ne konuşulduğunu. Gelseydin, Komisyonunda çalışsaydın da görseydik.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – O yüzden de tüm bu cinayetlerden de şiddet vakalarından da İstanbul Sözleşmesi’ni fesheden iktidarınız sorumludur. (CHP sıralarından alkışlar)

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hiç öyle bir şey yok.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Bakın, ortada sağlıklı bir tartışma zemini oluşturabilmemiz için aslında “Bir partinin fikri, zikri budur.” diyebilmemiz gerekir ama Hükûmet kanadı bir gün öyle,

bir gün böyle. Bir yandan Komisyon kuruluyor, bir yandan sözleşmeden çıkılıyor; bir yandan “Şiddete karşıyız, çözeceğiz.” söylemleriyle bilmem kaç tane eylem planı hazırlıyorsunuz, öte yandan nafaka tartışması başlatıyorsunuz; bir yandan “Kravat indirimini kaldıracacağız.” diyorsunuz, bir yandan cinsel istismarın meşrulaştırılmasını konuşuyorsunuz. Bir bakıyoruz “Efendim, kadına koruma sağlanacak, sığınma evlerini açacağız.” diyorsunuz, bir bakıyoruz ki aile ara buluculuğu tartışmalarıyla gelmişsiniz. Bir diyorsunuz ki: “Efendim ‘toplumsal cinsiyet temeli’ demeyelim, ‘fıtrat’ diyelim. Aman ‘kadına şiddet’ de demeyelim, ‘insana şiddet’ diyelim.” Sonra önümüze bir rapor koyuyorsunuz, açıkça diyor ki: “Şiddetin temelinde toplumsal cinsiyet algısı var.” Olmaz böyle arkadaşlar.

Ya, Allah aşkına, bu kaçınıcı şiddet raporunuz, bu kaçınıcı araştırma komisyonunuz? 2015’te de var bir komisyon raporu, o zaman da bir araştırma komisyonu kurulmuş ve bugün tartışılan bu raporla benzer öneriler var. Altı senede ne değişmiş? Altı senede uygulamada hiçbir gelişme olmamış.

Küresel cinsiyet uçurumunda bugün, ülkemiz 133’üncü ülke. Mevzuatlar uygulanmadığı için hâlâ kadın cinayetleri artıyor. Koruma altında, uzaklaştırma kararı olmasına rağmen kadınlar öldürülüyor, şiddete uğruyor; katiller iyi hâl indirimleriyle ödüllendirilmeye devam ediyor. Sığınmaevlerini açma yükümlülükleri denetlenmiyor. Neredeyse on senedir TÜİK hiçbir veri toplamıyor. Nafakaların çoğu zaten ödenmezken iş nafaka tartışmasına gelince bilen bilmeyen herkes -kusura bakmayın ama- konuşuyor. Şimdi, uygulamadıktan sonra hiçbir mevzuat işe yaramaz değerli arkadaşlar; belki de bu yüzden bu rapordaki kelimeler de ucuzluyor.

Fotoğrafta da çok güzel çıktınız.

Bakın, değerli iktidar vekilleri, aranızda hâlâ Hükûmetinizin kadın politikalarına inanan varsa “Kadına karşı şiddete sıfır tolerans.” söyleminin ne kadar boş olduğunu anlamak için, öldürülen, şiddet gören kadınlara ilişkin son on yıldır yürüten tartışmalara bir bakmanızı tavsiye ediyorum.

Gerçekten bu sıralarda oturan kadın milletvekili arkadaşlarıma samimiyetle sormak istiyorum ya: “Algı değişti.” denilerek sizin hakkınızı koruyan bir sözleşmenin feda edilmesinden gerçekten hiç mi rahatsız değilsiniz?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – 6284 var, ne konuşuyorsun ya! 6284 var, otur da çalış!

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - Parti mensuplarınızın cinsiyetçi söylemlerinden, her gün vahşice öldürülen kadınların varlığından, “Kadına şiddet abartılıyor.” söylemlerinden ve erkeklerin devamlı olarak sizin yaşam tarzınızla ilgili konuşmasından rahatsız olmuyor musunuz? Siz her gün bir kadın katli görmekten, kravat indirimlerinden, kız çocuklarınız yalnız başına...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Gündemin gerisindesin, gündemin gerisindesin.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - ...sokağa çıkarken tedirgin olmaktan kadın olarak hiç rahatsız olmuyor musunuz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Çok gerisindesin gündemin, gündemi yakın takip edin.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - Ya, gözlerinizin içine bakarak soruyorum, oturduğumuz sıralarda oturmuş Halide Ediplerin, Edibe Sayarların hatırına soruyorum: 1935 yılında bu Parlamentoda kadın temsiliinde dünya 2’ncisi olan ülkemizin bugünkü durumundan memnun musunuz? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

AYŞE KEŞİR (Düzce) – 2002’ye kadar hiç artıramadınız yüzde 4’ü. Yapma ya! Yapma!

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Partinizde, meclisinizde, eski iş yerlerinizde bir avuç kadın olmaktan, sürekli mobbinge uğraşmaktan, varoluş mücadelesi vermekten yorulmadınız mı? (CHP sıralarından alkışlar)

AYŞE KEŞİR (Düzce) – 2002’ye kadar Parlamentoda artıramadınız ya!

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - Sürekli uygulanmayan kadına şiddet raporu hazırlamaktan, koruma talep eden kadınların eşlerine teslim edilip ölüme yollanmasından...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Konuşma! Sen konuşma! Kadınları Meclise almayan sizsiniz.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - ...durup durup çocuklarla ilgili evlilik fetvası veren insanlardan bıkmadınız mı?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Hadi oradan!

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadınları Meclise sokmayan sizsiniz, sizin utanmanız lazım. Kadınları Meclise sokmayan sizsiniz, sizin zihniyetiniz.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Siz, bu sunduğunuz raporu kendiniz okudunuz mu?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Hiç o konuya girmeyecektin, hiç o konuya girmeyecektin. Sizin suçunuz, Parlamentoda kadının yüzde 4’ü aşamaması sizin suçunuz.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - Söyleyin, okudunuz mu bu raporu?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sizin zihniyetinizin suçu.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) - Okuduysanız ve bu raporun arkasındaysanız aslında söylediklerimden siz de rahatsızsınız ama elinizden hiçbir şey gelmiyor demektir ve bu gerçekten çok üzücü. (CHP sıralarından alkışlar)

ARZU AYDIN (Bolu) – Sen kendini ne zannediyorsun! İradesiz miyiz biz! Ne demek istiyorsun sen! Haddini bilerek konuşacaksın!

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – CHP’de kaç kadın milletvekili var? 16 mı! Kaç taneydi? Pardon, 12 miydi o?

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Değerli arkadaşlar, davranışla desteklenmediğinden AKP’nin sözünün hiçbir hükmü yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Kadınlar da bunu bildiği için kadın dayanışması bugün AKP’nin karşısındaki en güçlü muhalefetlerden biridir ve göreceksiniz, daima ezmeye, sindirmeye ve yok etmeye çalışan eril iktidara karşı mücadelemiz devam edecek çünkü biz sizin aksinize ölümden yana değil, yaşamdan yanayız.

Teşekkürler. (CHP sıralarından alkışlar)

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Onu siz iyi bilirsiniz. Ezmeyi ve sindirmeyi siz iyi bilirsiniz.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Vay be!

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Sizin de söz hakkınız olduğu için oradan bu kadar bağırmanıza gerek yok; buyurun, kürsü sizindir.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Merak etme, konuşacaklar ama senin gibi yanlış konuşmayacaklar.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Merak etme, sen rahat ol! Rahat ol, söylediklerine cevap vereceğiz oradan!

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan...

MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) – Engin Bey, oraya girmeyin. Hanımların arasına girmek lazım.

BAŞKAN – Sayın Özkoç, buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Mahir Başkanım uyardığı için kendisine de teşekkür ediyorum.

Biz, gerçekten, kadın haklarının tartışıldığı bir Genel Kurulda yıllarca erkeklerin kendilerine salladığı parmaktan rahatsız olan kadınların birbirine parmak sallıyor olmasını seyretmek istemiyoruz.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Sen hiç karışma bence! Siz hiç karışmayın! Karışmayın lütfen!

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Arkadaşlar ama ben de konuşayım, müsaade edin.

BAŞKAN – Sayın Özkoç, bakın, ben hiç araya girmiyorum gördüğünüz gibi.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Bu doğru bir davranış değildir. Onlar önce...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Hatip herkese parmak salladı, hatip bütün Parlamente'ye parmak salladı, yapmayınız! Hatip herkese parmak salladı burada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin, bakın, Grup Başkan Vekili bitirsin sözünü.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Bugün, kadınların günü! Sayın Başkan, kadınların günü, kadınlar kendi aralarında konuşuyor.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Lütfen, kendi arkadaşlarınıza parmak sallamayın. Biz hem muhalefeti dinlemek istiyoruz hem iktidarın kadınlarını dinlemek istiyoruz ve bundan da ortak bir çözüm olsun istiyoruz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, tabii ki 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ama burada kadın-erkek ayrımı yok, herkes milletvekili. Bugünkü değerlemeyi böyle yapmakta fayda var. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Jale Nur Süllü, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Her yıl 8 Martı düzenlenen çeşitli etkinliklerle anıyoruz ancak 8 Martı Kadınlar Günü olarak keşke anmak zorunda olmasaydık diye düşünüyorum. Hele hele Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün erkeklerle “eşit işe eşit ücret” mücadelesiyle sürdürülen grev sonrası çıkan yangında yaşamlarını yitiren kadınların anısına olduğunu, acı bir olayı çağrıştırdığını düşündüğümüzde keşke böyle bir gün hiç olmasaydı diye düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum. 8 Martı her yıl anmamızın altında yatan “eşit işe eşit ücret” mücadelesinin sonucu yaşanan acı olayında kadınların iş yaşamında yeterince yer bulamamasının da siyasette yeterince yer alamamasının da kadına yönelik şiddetin de kadın cinayetlerinin de hepsinin kökeninde ne olduğunu sorguladığımızda, aslında, tek bir yanıtı var, o da toplumsal cinsiyet eşitsizliği. Bir çırpıda söyleyiverilen bir tamlama aslında ama toplumsal cinsiyet tamlaması, son yıllarda öyle bir hâle getirildi ki “kadın-erkek fırsat eşitliği” denilerek tamamen içi boşaltılmaya, bağlamından koparılmaya çalışıldı; ısrarla söylemekten kaçınılır, eşitsizlik yaradılışa bağlanır oldu. Oysaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği doğal bir sürecin toplumsal olarak şekillenmesiyle oluşan bir olgu. Kadın ve erkek, doğumdaki tek farklılıkları biyolojik olan 2 farklı cinsiyetin temsilcilerinin arasındaki güç ilişkisi toplumsal koşullarla şekillenmektedir. Kadının biyolojik yazgısının farklılığı toplumsal yazgıya dönüşmekte ve öğrenilen toplumsal cinsiyet rolleriyle sağlanan güç erkekten yana eşitlik dengesini bozmaktadır. Erkek egemen düzenin şekillendirdiği toplumsal cinsiyet eşitsizliği de kadına yönelik şiddetin temel kaynağını oluşturmaktadır. Erkeğin kadından üstün görüldüğü, toplumsal cinsiyet düzeninde erkeğin kadının üzerindeki iktidarını sürdürmesinin aracı olan şiddet, mevcut düzenin sürdürülmesinin de bir aracıdır. Araştırma Komisyonu raporunu

görüştüğümüz kadına yönelik şiddeti üreten dinamikleri mevcut toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel ve eğitimsel yapı içindeki ayrımcı ve kadını erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan ayrı düşünemeyiz. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetten söz ederken mevcut iktidarın toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bakış açısını görmezden gelemeyiz. Aslında bu Komisyonun kurulması da ortaya çıkan rapor da mevcut saray rejiminin olaya bakış açısının yansıması. “Nasıl mı?” diyecek olursanız... Bakın, 8 Mart 2021’de Erdoğan, Kadın Kolları 6’ncı Olağan Kongresi’nde yaptığı konuşmada, hani o Samsun Canik’te, hepimizin yüreğini yakan, çocuğunun gözü önünde bir kadının, ayrıldığı erkek tarafından dövülmesine atıf yaparak “Mecliste bir komisyon oluşturuyoruz. Bugün Grup Başkanımızla konuştum ve süratle böyle bir komisyon oluşturacağız. Biz bunları ne muhalefete ne diğerlerine bırakamayız. Kadını anne olmaktan, kardeş olmaktan, evlat olmaktan çıkartıp köksüz ve ruhsuz bir birey sıfatıyla karşımıza dikmeye kalkanların oyununa AK PARTİ olarak biz asla gelmeyeceğiz.” diye devam ediyor ama sonunda da kalkıyor, “Asıl görev siz kadınlara düşüyor.” diyerek sorumluluğu yükleyip âdeta, çocukları yetiştiren anneleri şiddetten sorumlu tutuyor.

Raporunu görüştüğümüz bu Komisyona dek 43 adet araştırma komisyonu önerisi verilmiş. Hani “Biz işi o muhalefet partilerine bırakamayız.” dediğiniz bizler tarafından 43 adet önerge verilmiş ama her seferinde AKP ve MHP oylarıyla reddedilmiş. Ama birdenbire, her ne hikmetse, Meclis araştırması komisyonu kuracağını ve bu yönde bir talimat verdiğini söylüyor. Dolayısıyla bu Komisyon, şu anda raporunu görüştüğümüz Komisyon talimatla kurulmuş bir komisyon. Zaten Cumhur İttifakı Mecliste, saraydan talimat almadan bir şey yapabilir mi? Öyle bir izniniz var mı sizlerin? (CHP sıralarından alkışlar) Cumhurbaşkanının tensipleri olmadan -hani sizin o meşhur sözünüzle- iradesiyle karar verebilir mi? Maazallah. Diğer yandan, on dokuz yıldır merkezî yönetimde olan bir kişi önleme konusunda hiçbir şey yapamamasını, yüzde 400 arttığı bir dönemde “Hani biz hiçbir şey yapamadık, bir araştırma komisyonu kuralım da bilimsel olarak araştırılsın.” diye arkasında bir iyi niyet aramaya kalkalım diyoruz ama ona da inanmamız zor çünkü saray her şeyi kendi bildiği gibi şekillendiriyor. Ancak bu konuşmanın arkasından bir bakıyoruz, 20 Martta milyonlar neye uyanıyor? “Bir gece yarısı İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılma.” diye bir idari kararla karşılaşıyor ve biz anlıyoruz ki aslında bu komisyonun ani kurulma kararında bir günah çıkarma hazırlığı var. Çünkü KEFEK’in 2 alt komisyonu vardı -ben de KEFEK üyesi olduğum için gayet iyi biliyorum- bir tanesi de mevzuatın İstanbul Sözleşmesi’ne göre taranmasıydı. O rapor hazırды, belki tam basılacaktı, birdenbire İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma kararı geliverdi, o rapor ve o çalışmalar öylece kaldı.

Biraz önce Aysu Vekilim de söz etti, 2015’te yine bir komisyon kurulmuş. Bakın, bütün Mecliste aradım, 2 cilt hâlinde basılmış -ancak 1’inci cildine ulaşabildim, 2’nci cildi ortalıkta bile yok, ancak dijital ortamda var- ve -ne kadar acı- altında ne yazıyor biliyor musunuz, koskoca 2 ciltlik çalışmanın altında? “Hükümsüzdür.” yazıyor. İşte, bunun için mi çalışıyorsunuz? Şimdi yeni bir rapor önünüzde, değil mi?

İşin ilginç yanı da bu yeni raporda, 263’üncü sayfada, İstanbul Sözleşmesi’nden bir Avrupa Konseyi sözleşmesi olarak söz ediliyor ve ne 2011’de Türkiye Büyük Millet Meclisinde onaylandığından övgülerle söz var bu raporda ne hukuksuzca çıkılışından. Bakın, ne diyoruz biz ısrarla? Bizim hukukumuzda, yetkide ve usulde paralellik ilkesi gereği, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanan bir sözleşme ancak yine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürürlükten kaldırılabilir. Böyle mi oldu? Hayır, böyle olmadı, arkadaşlarım da söylediler, nitekim Danıştay Başsavcılığı da aynı yönde bir mütalaa verdi. Dolayısıyla, bu raporda hiç bunlardan söz edilmemiş olması...

Bakın, kişi temel hak ve hürriyetlerini düzenleyen bir düzenlemeyi yapamayacağı çok açık. Oysa ki İstanbul Sözleşmesi, temel kişi hak ve hürriyetlerini düzenleyen bir Avrupa Konseyi sözleşmesi. Bunların hiçbirinden söz edilmiyor, sanki İstanbul Sözleşmesi’ne hiç girmemişiz, Avrupa Konseyi sözleşmesi böyle bir uluslararası mevzuat şeklinde var gibi geçilmiş bu raporda.

Raporun öneriler kısmına bakıyoruz, siyasette kadın temsiliyetinin düşük olduğundan söz ediyor ama hatırlayalım, çok değil, daha çok yeni biliyorsunuz, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, kadınların eşit temsiliyetine yönelik bir yasa değişikliği teklifi getirdik ama yine AKP ve MHP oylarıyla reddedildi. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetten söz ederken mevcut iktidarın toplumsal cinsiyet eşitliğine bakış açısı görmezden gelinemez. Toplumsal cinsiyet eşitliği tamlamasını kullanmaktan kaçınan, kadını bir birey olarak görmeyip, sürekli iyi anne, iyi eş, aile düzleminde konumlandıran merkezî yönetim anlayışının yirmi yıldır şiddeti üreten tüm dinamikleri şekillendirmesi de kaçınılmazdır. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakin, bizim ne anne olmaya ne iyi eş olmaya ne iyi Müslüman olmaya, hiçbirine itirazımız yok ama itirazımız olan noktalar belli. Şiddet olaylarında yaşanan artışın mevcut yönetimin ekonomik, sosyal, psikolojik yönde yirmi yıldır yol açtığı tahribat kaynaklı olduğunu görmezden gelmenize itirazımız var; toplumdaki kaotik yapının, geleceği güvende görememenin şiddetin artmasında rol oynadığının göz ardı edilmesine itirazımız var; mevcut yönetim ve yandaş medyanın ayrıştırıcı, aşağılayıcı dilinin, şiddeti meşru gören nefret söylemlerinin şiddetin toplumun her kesimine yayılması ve normalleştirilmesine yol açmasına itirazımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayınız sözlerinizi.

Bir dakika süre ilave verdim, buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – Kısacası, söylediğimiz gibi, kadın cinayetleri de kadına yönelik şiddet de politiktir ve ne yazık ki bu anlayış tükenmiş politikaların bir sonucu olarak ayrıştırma ve kutuplaştırma siyasetiyle kendi tabanını bir arada tutma çabasında kendini gösteriyor. Ne zaman Tayyip Erdoğan konuşacak olsa bizim kadınlar olarak yüreğimiz güp güp atıyor. Diyoruz ki: “Bakalım hangi hakkımızı kaybedeceğiz yine?”

(AK PARTİ sıralarından “Ya, Allah aşkına!” sesleri, gürültüler)

JALE NUR SÜLLÜ (Devamla) – İşte, daha geçen gün yargı paketiyle ilgili konuştu, bugün muhtarlarla ilgili konuşmuş ama inanıyoruz bugünler de geçecek. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı, kadına şiddetin bu denli yoğun yaşanmadığı, İstanbul Sözleşmesi’nin yeniden yürürlükte olduğu, tüm farklılıklarıyla barışık, kadınıyla erkeğiyle tüm vatandaşlarımızın huzur ve refah içinde yaşayacağı Türkiye’yi Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında kuracağımız iddiasını dile getirerek Genel Kurulu saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Suzan Şahin, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kadın cinayetlerinin son bulduğu, şiddet, taciz, tecavüz utançlarının yaşanmadığı bir dünyada; insan hakları temelinde, kadınların siyasi ve sosyal bilincinin geliştirilmesi, ekonomik, siyasi ve sosyal başarılarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi ümidiyle 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’müzü kutlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Nisan 2021 tarihinde çalışmalarına başlayan Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılması Komisyonu kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin her geçen gün daha da arttığı bir ortamda kuruldu. Tüm partilerin ortak iradesi olarak kurulan bu Araştırma Komisyonunda, ilk başta uygulamada var olan eksikliklerin giderilmesi konusunda ortak bir akıl oluşturulabileceği inancıyla, bizler de yer aldık. Ancak süreç bir kez daha bizlere gösterdi ki tavsiye kararlar üretilmesinden daha derin ve acil olan kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bir ortak akıl arayışı yok. 23 Haziran 2021 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi olarak ortak akıl arayışının ve sorunun çözümüne yönelik kararlı bir iradenin

olmadığını ve Komisyonun bu çalışma şekliyle çözüme uzak olduğunu ifade ederek çekilme kararı aldık. Çekilme kararımızın ardından, diğer muhalefet partileri de benzer gerekçelerle Komisyondan çekildi. Komisyon çalışmaları sadece AKP ve MHP üyelerinin kaldığı bir ortamda sürdürüldü. Elinizde tuttuğunuz bu rapor da muhalefetin önerilerinin ve görüşlerinin yer almadığı bir şekilde oluşturuldu ve dün bizlere gönderildi, bu dahi samimiyezsizliktir. Kaldı ki bu Komisyon, İstanbul Sözleşmesi'nden hukuksuz bir şekilde çekilme kararının alındığı bir süreçte çalışmalarına başladı. Bu Komisyon aynı zamanda bu utancın örtülmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden hukuksuz çekilme kararının tartışılmasının önünü kesmek ve şiddetle mücadelede toplumu yatıştırmak için perde işlevi görmüştür. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının geri alınması yönünde bir irade koyması gereken bu Komisyon, kadınların sorunlarını da geçiştirerek, Komisyon üyelerini konuşturmayarak, davet edilen STK'leri görmezden gelerek daha en baştan kendi amacını sakatlamıştır. Raporda İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını meşrulaştırmak isteyen ifadelerin kullanılması, kadına yönelik şiddetin çözümünden ne kadar uzak olunduğunun en net göstergesidir. İstanbul Sözleşmesi'ni kendi iktidarları döneminde yerlere göklere sıgıdıramayan, övgülerle “devrim” olarak adlandırarak topluma sunan ve imzalayan AKP, sonrasında sözleşmeyi “öcü” olarak göstermiş ve tarihî bir hataya imza atmıştır. (CHP sıralarından alkışlar) Şaşırdık mı? Tabii ki hayır. Ciddiyetsiz bir yönetim anlayışıyla ülke olarak rezil oluşumuz bir değil beş değil. AKP aynı AKP, iktidar aynı iktidar ancak bir öyle bir böyle davranmak, dün “ak” dediğine bugün “kara” demek, hukuksuzluk, kanun, Anayasa tanımazlık tam bir AKP klasiği. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının tüm siyasi metinlerden çıkarıldığı bir ortamda “şiddete sıfır tolerans” söylemi de gerçekliğini kaybetmiştir. Elinizde tuttuğunuz 912 sayfalık raporun önemli bir bölümü olan “Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi” kısmında kadına yönelik şiddetle mücadelede çok yönlü, bütüncül ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesine vurgu yapılıyor. Oysaki bize bile söz hakkı vermekten kaçındınız. Birçok komisyon kuruldu, birçok rapor yazıldı ancak hiçbirisi tavsiye kararı olmaktan öteye gidemedi. Benzer şekilde, raporda “sorumlu adres” olarak tanımlanan ve benim de üyesi olduğum KEFEK, namus, töre cinayetleri, uygulamadaki sorunlar, kadın istihdamı, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme gibi birçok alanda çok önemli raporlar hazırladı; hem de bu çalışmaları defalarca yaptı, raporladı ancak sonuç yine aynı, uygulamada bir arpa boyu yol katedilemedi. 2002-2021 yılları arasında ülkemizde 7.071 kadının yaşam hakkı ihlal edildi. Önümüzde öyle bir tablo var ki çalışma raporlarının uygulanması bir yana yayınlanmasının bile engellendiği koşullarda yeni komisyonlar kurmak, yeni raporlar yazmak; sorunu çözme niyeti ve kararlılığından ziyade ne yazık ki “mı” gibi davranmaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Değerli milletvekilleri, hepimizin isteği; ortak aklın sağlanması, kararlılık ve irade gösterilmesidir. “Mevzuat yeterli.” söylemlerinin arkasına sığınarak bunları uygulayacak bir iradenin olmadığı yine göz ardı ediliyor, bu nedenle de bu rapor da baştan samimiyetini ve gerçekliğini yitirmiş oluyor. Evet, mevzuatımız var ama eksiklikler de var. Peki, Cumhuriyet İttifakı ne yapıyor? Eksiklikleri gidermek yerine kamuoyunda kadın düşmanı grupların yürüttüğü bir grup azınlığın sözüyle toplumun yarısını oluşturan kadınlar adına kararlar veriyor. Bir gecede, kadınları koruyan düzenlemeleri askıya alıyor, “Nafaka sınırlandırılсын, ara buluculuk getirilsin, erken yaşta evliliklere göz yumulsun.” propagandası yapıyor çünkü AKP'nin bu çağ dışı zihniyeti “Kadın-erkek eşitliği fitrata aykırıdır.” diyen bir söylemden güç alıyor. Tam da bu noktaya itirazımız. Toplumsal cinsiyet eşitliği toplumun her hücrelerine yerleştirilmediği sürece gerçek bir eşitlikten bahsetmek de mümkün değildir. Kadınları tüm süreçlere eşit olarak katmadan demokrasi kurulamaz. Türkiye'nin geleceği, kadınlar olmadan konuşulamaz, tartışılmaz. Kadına yönelik şiddet ve kadınlara yönelik politikalar kararlılık ve irade gerektirir; bu nedenle de politiktir. Ancak bu irade Cumhuriyet İttifakı'nda yoktur. (CHP sıralarından alkışlar)

Artık kaybedecek zamanımız yok. Sürekli aynı suyun içerisinde debelenmektense önceki komisyonların raporları ve hâlâ yürürlükte olan genelgeleri okuyarak, İstanbul Sözleşmesi’ni özümseyerek şiddetsiz bir toplum yaratmak mümkün olacaktır. Çünkü sorun artık tavsiye kararlar üretilmesinden çok daha derindir ve acildir.

Sayın milletvekilleri, gerçekçi politikalar üretilmediği için ülkemizin uluslararası arenada karnesi maalesef kırıklarla doludur. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi sıralamasında Türkiye 162 ülke içerisinde 68’inci sırada yer alarak OECD ülkeleri içerisinde sonuncu sıradadır. Türkiye’de kadınların yüzde 38’i şiddet mağduru. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’nde de 156 ülke içerisinde 133’üncü sıradayız. Verilerine kimsenin inanmadığı TÜİK rakamlarına göre bile iş gücüne katılımda kadınlar yüzde 34’le içler acısı bir durumda. Ekonomik katılım ve fırsatlarda 140’ıncı sırada, eğitime erişimde 101’inci, sağlık ve yaşam sürecinde 105’inci sırada, politik güçlenmede 114’üncü sıradayız. Dünya Ekonomik Forumu tarafından “Türkiye’de kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için yüz otuz altı yıl, ücret eşitliğine erişebilmesi için iki yüz on yedi yıl geçmesi gerektiği.” ifade ediliyor. Türkiye’yi çağdaş medeniyetler önünde rezil eden bu tablo AKP’nin eseridir. Utanç verici tüm bu istatistikler Türkiye’de kadını anlamaya yeterlidir ve başka da söze gerek yoktur diye düşünüyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Cumhuriyeti borçlu olduğumuz Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk, bizlere, eşitlik ve özgürlük fikrini miras bıraktı. “Güçlü bir millet olmanın yolunun kadınların her alanda yükselmesini sağlamak olduğunu” ifade eden Atatürk’ün çağdaş ve aydınlık rejimi bugün de biz kadınların yolunu aydınlatmaktadır. Ancak, ne yazık ki, bugün ülkemiz, Ulu Önder Atatürk’ün “Bir toplum, cinslerden yalnız birinin yüzyılımızın gerektirdiklerini elde etmesiyle yetinirse o toplum yarı yarıya zayıflamış olur. Bizim toplumumuzun uğradığı başarısızlıkların sebebi kadınlarımıza karşı ihmal ve kusurdur.” diyerek belirttiği eşitlik fikrinden oldukça uzak bir anlayışla yönetilmektedir.

CHP iktidarında tüm kadınlara sözümüzdür: Atatürk’ün “çağdaş bir demokrasinin gereği” diye tanımladığı ve cumhuriyetin, kadın devrimlerinin özü olan her iki cinsin eşit olduğu bir düzeni kuracağız. İstanbul Sözleşmesi’ni yeniden yürürlüğe koyacak, samimiyet ve kararlılıkla kadınların korkmadan yaşayabilecekleri bir ülkeyi yani yaşanabilir bir Türkiye’yi el birliğiyle inşa edeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın sözlerinizi.

SUZAN ŞAHİN (Devamla) – Medeni haklara göz dikenler, anayasal eşitlik ve laiklik ilkesini yok sayanlar, kadınların ve çocukların nafakasına el uzatanlar, ayrımcılık yapanlar, istismarı affedenler, kadın cinayetlerini görmezden gelenler gidecek; kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesi kazanacak. Her alanda eşit temsil ve şiddetsiz bir hayat için mücadeleden vazgeçmeyeceğiz, hiçbir ayrımcılığı kabul etmeyeceğiz, mücadelemizi eşitlik, özgürlük ve laiklik ilkelerinden ödün vermeden sonuna dek sürdüreceğiz. Kadına yönelik şiddet her şeyden önce insan hakkı ihlalidir, zihniyet değişmeden de giderilemeyeceği anlaşılmıştır. Kadınları iyi bir eş, iyi bir anne tanımına sıkıştıranlar gidecek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

SUZAN ŞAHİN (Devamla) – ...kadınları eşit, özgür bireyler olarak gören, eğitimden ekonomiye, siyasetten temel hak ve özgürlüklere kadar her alanda eşitlik anlayışı olan, insan odaklı politikalar üretenler gelecek çünkü kadınlar size “Dur!” diyecek. Geliyor gelmekte olan diyor, Genel Kurula saygılarımı sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Başkan.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Efendim, kayıtlara geçmesi için sizden rica ediyorum.

BAŞKAN – Mikrofonunuzu açayım Sayın Özkoç, duyamıyorum.

Sayın Özkoç, mikrofonunuzu açıyorum.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Özkoç, buyurun.

(Uğultular)

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Grup Başkan Vekiline söz verdim.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) - Sayın Başkanım, şimdi, burada, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutlarken kadın haklarıyla ilgili bütün milletvekillerimizin ortak görüşlerini ve eleştirilerini dinliyoruz. Ancak sadece bu düşüncelerini ve kadınlara yapılan haksızlıkları sokakta, İstanbul'da, başka illerde dile getirmek isteyen kadınlarımıza karşı bir orantısız şiddetin gaz kullanılarak uygulanıyor olması Türkiye açısından doğru bir görüntü değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan İçişleri Bakanlığına sizlerin vasıtasıyla sesleniyoruz: Bu çirkin görüntüyü ve kadınlara karşı yapılan bu zulmün bir an önce durdurulmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına yapılacak konuşmalara başlıyoruz.

İlk söz Sayın Öznur Çalık'ın.

Sayın Çalık, buyurun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Çalık, önce grup adına konuşmanızı yapın, diğerini sonra değerlendireceğiz.

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekillerim; bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. Bu son derece anlamlı günde kapsamlı bir çalışmanın sonucu olarak ortaya çıkardığımız ve kadınlar özelinde ülkemize faydalı olacağına inandığımız Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'muzu bugün grubumuz adına söz alarak Meclise getirmiş bulunuyoruz ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün kadının onuru, öz değeri ve sahip olduğu temel haklar konusunda etkin bir farkındalığa, kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda küresel bir bilince vesile olmasını temenni ediyor ve şiddetsiz bir dünya için emek veren tüm kadınları ve tüm insanları saygıyla selamlıyorum.

Tam bir yıl önce, 9 Mart 2021 tarihinde kurulan Komisyonumuzun kadına yönelik şiddetle mücadele yöntemlerini, çözüm yollarını, değerlendirme, tespit ve önerilerimizi sizlerle, aziz milletimizle paylaşmak umuyorum ve diliyorum ki bugünün en güzel çıktıları olacak. Tüm siyasi partilerden konuşan arkadaşlarımızı dinledik, biraz sonra komisyon sıralarında hepsine cevaplarımızı vereceğiz ama müsaadeniz olursa bugün yirmi dakikalık konuşmamı Komisyonumuzun çalışmalarına ve yaptıklarımıza ayırmak istiyorum.

Çok kıymetli milletvekillerim, öncelikle, şiddet kavramı üzerinde hepimizin hemfikir olduğunu biliyoruz. Şiddet, bireyleri ve toplumları doğrudan ya da dolaylı olarak olumsuz yönde etkileyen çok yönlü bir olgudur. Kadına yönelik şiddet ise uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tedbirlere rağmen tüm dünyada varlığını devam ettiren evrensel bir sorundur. Şiddet, tüm toplumların kanayan yarasıdır.

Dünya Sağlık Örgütünün son verilerine göre, dünya genelinde her 3 kadından 1'i fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik açılardan şiddete maruz kalıyor. Bugün, insanlık kadın hakları konusunda çetin bir imtihandan geçiyor. Dünyanın birçok yerinde savaş, şiddet ve zorbalık herkesten çok kadınları vuruyor. Biz, kadının onurunu hedef alan, ayrımcılığa tabi tutan, şiddete maruz bırakan her türlü davranışın medeniyet kodlarımıza aykırı olduğunu çok net ifade ediyor ve altını çiziyoruz.

Kıymetli milletvekilleri, kadim kültür ve medeniyetimiz, insana verilen değer, bir arada yaşamaya verilen önem, adalet, hakkaniyet, merhamet ve hoşgörü üzerine kuruludur. İnsanı yeryüzünün en şerefli varlığı olarak konumlandıran inanç sistemimiz ise şerefli varlık vasfında kadın ve erkeği eşit kılmıştır. Kültür, medeniyetimiz ve inancımızda şiddetin yeri asla yoktur. Kadına yönelik şiddetin haklı ya da haksız hiçbir gerekçesi olamaz, bahanesi olamaz. Kadına yönelik şiddet kadının biyopsikososyal gelişimini sekteye uğratmakta ve kadına yönelik şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak görmekteyiz. Kadına yönelik şiddet, bir insanlık suçudur, kadının kimliğini ve onurunu hiçe saymaktır. Şunu hepimizin çok iyi anlatması gerekir ve anlaması gerekir: Kadına yönelik şiddet, sadece kamusal düzenlemelerle değil, kolluk tedbirleriyle değil, aynı zamanda bütün toplumun topyekûn bir şekilde mücadele etmesiyle ancak çözülebilecek bir sorundur. Topyekûn bir mücadeleye ihtiyacımız var. Atalarımızın veciz bir şekilde ifade ettiği gibi, baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz. Bu taşı yerinden kaldırmak için herkes elini taşın altına koymalıdır. Hep birlikte, amasız, fakatsız, lakinsiz, kadına şiddetle mücadelede asla çifte standartlaşmaya gitmeden, çifte standartçı yaklaşımlara müsaade etmeden, birlikte ve istişare içinde sorunun çözümü için mücadele etmeliyiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Kadına şiddetle mücadele, yapısı gereği çok yönlü bir yaklaşım ve disiplinler arası bir çalışmayı ve özel stratejilerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu noktada Türkiye birçok uluslararası sözleşmeye imza atmış ve ulusal birçok önemli çalışmaya, düzenlemeye, yasal düzenlemelere imza atmış ve uygulamaları yerine getirmiştir. Özellikle cumhuriyet tarihimizin başlangıcından itibaren kadınlara seçme ve seçilme hakkını birçok ülkeden önce ülkemize tanıyan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ve bugün kadınlar arasında yıllardır süregelen ayrımcılığı ve yasakları ortadan kaldırarak siyasi temsil başta olmak üzere tüm kadınların haklardan eşit şekilde faydalanmasını sağlayan Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a canıgönülden teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bizim önce kadınları kadınlarla eşitlemek gibi bir sorumluluğumuz vardı ve bugün Meclisteki kadın milletvekili temsil oranlarının bu sayıya çıkabilmesinin en önemli sebebi de kadınlar arasındaki eşitliğin sağlanması, çifte standardın ortadan kaldırılmasıdır. Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan itibaren uygulanan sosyal politikalarımızla, Türk Medeni Kanunumuzla, Ceza Kanunu, Anayasa'mızda yapmış olduğumuz değişiklikler ve çıkarmış olduğumuz 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kadının güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için çok önemli mevzuatsal düzenlemelerimizdir.

Kadın haklarını güçlendirmeye, ayrımcılığı önlemeye yönelik önemli düzenlemeler yaptık. Etkili mekanizmalar tesis ettik, eylem planları, kalkınma planları, Cumhurbaşkanlığı yıllık programları hazırlandı ve tüm bu yasal çalışmalar kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki altyapı kadar etkin çalışan bir idari altyapının sağlanmasına yönelik çalışmaları da beraberinde getirdi. Özellikle, 2006'daki Başbakanlık genelgesi... Biraz evvelki arkadaşlarıma esasında prensipte buradan cevap vermek istemiyordum ama biz sadece raporlar yazmıyoruz arkadaşlar, biz tarih yapıyoruz, tarih yaparken yazdığımız raporları politikaya çeviriyoruz ve bunları uyguluyoruz.

Bakın, 2005 tarihinde töre saikiyle Töre ve Namus Cinayetlerini İnceleme Araştırma Komisyonu kuruldu. Bu Araştırma Komisyonundan sonra 2006 yılında bir Başbakanlık genelgesi yayınlandı. Komisyonunda bütün üye arkadaşlarımin, katılımcıların her birinin tek tek söylediği, 2006 yılından

sonra, 2006 Başbakanlık genelgesinden sonra Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası hâline geldi. Biz sadece raporları yazmıyoruz, biz yazdığımız raporları politikaya çeviriyor, uyguluyor ve yasal düzenlemelerle uygulamaya, alana indirip kadınlarımızı güçlendirmeye devam ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu raporları siz okuyacaksınız ve muhteşem bir çalışmanın neticesi olduğunu göreceksiniz. Sadece yazılı metinlerle değil, uygulamaya dönük mekanizmalarımızı da çok güçlendirdik. Aile Bakanlığımızı kurduk. İçişleri Bakanlığımız bünyesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığını kurduk ve müdürlüklerimizi İçişleri Bakanlığımızda Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğümüzü kurduk, tam 1.005 tane. Adalet Bakanlığımızda Adli Destek Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığını ve adliyelerde müdürlüklerini kurduk. Jandarmaya bağlı Aile İçi Şiddetle Mücadele Çocuk Şube Müdürlüğünü kurduk. 81 ilimizde ŞÖNİM’leri kurduk. Konukevlerimizi kurduk ve kurmaya da devam edeceğiz. Bunları yaparken KADES uygulamasının uluslararası ödüle layık olduğunun altını bir kez daha çizmek isterim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Elektronik kelepçe hakeza uygulamaya geçirilen çok önemli mekanizmalardan bir tanesi. Tüm bu yasal düzenlemelere, ilgili kurum ve kuruluşlarca sunulan hizmetlere rağmen, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, sıfır can kaybı ve şiddetsiz bir toplum nihai hedefine ulaşılması için daha çok çalışmamız gerektiğinin bilincindeyiz. Bu bağlamda, özellikle kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak konuya ilişkin tespitlerin yapılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yürütülen uygulamaların değerlendirilmesi ve bu doğrultuda çözüm önerilerinin ortaya konulması amacıyla, tüm parti grupları ve milletvekilleri tarafından toplam 43 önergeye istinaden 9 Mart 2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde Komisyonumuzu kurduk. 21 Nisan 2021 tarihinden itibaren çalışmaya başladık ve Komisyonumuzda 24 toplantı yaptık. İlgili kurum ve kuruluşlarımız, bakanlarımız, başkanlarımız, bürokratlarımız, yüksek yargı temsilcilerimiz, barolarımız, üniversitelerimiz, meslek birliklerimiz, medya temsilcilerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız, sendika temsilcilerimiz, uluslararası örgütlerin Türkiye temsilcileri ve şiddet mağdurları olmak üzere, 100’e yakın insanı Komisyonumuza davet ettik ve dinledik. Şiddetle mücadele için Türkiye’de kimin sözü varsa onu davet ettik. Davetimize icabet eden, kabul edip gelenlerin başımızın üzerinde yeri oldu ve onları dinledik, görüşlerinin her birini tek tek aldık. Davetimize icabet etmeyenler de kendileri sadece dışarıdan Komisyona davet edilmelerine rağmen gelmediklerini söylemekle kaldılar.

Ayrıca, Ankara’da, İstanbul’da, Gaziantep’te, Diyarbakır’da yerel kamu kuruluşlarını, sivil toplum kuruluşlarını, şiddet önleme merkezlerini, kadın konukevlerini, ceza infaz kurumlarını, eğitim merkezlerini, aile destek merkezlerini ziyaret ettik. Yerel medya temsilcilerinin, şiddet mağduru kadınların, konukevindeki kadınlarımızın, ŞÖNİM’deki kadınlarımızın, sığınmacı, mülteci kadınlarımızın, ceza infaz kurumlarında şiddet uygulayan faillerin -gidip ziyaretlerini yaptık- her biriyle bire bir görüşme yaptık ve 100’e yakın insanla görüşmelerimizi tamamladık. Yurt dışı ziyaretimiz... İspanya’da İçişleri ve Adalet Bakanlıklarının ilgili kuruluşlarıyla görüşmelerimizi yaptık ve bu görüşmelerimizin neticesinde, Komisyon üyesi milletvekillerimiz ve katılımcılarımızla yapmış olduğumuz çalışmalar ve toplantılar neticesinde elde ettiğimiz bulgular, tespitler ve öneriler içeren araştırma raporumuz 916 sayfadan oluşuyor.

Arkadaşlar, kadına yönelik şiddetle mücadelede Türkiye’de ne yapıldı, dünyada ne var? Elinizde Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok önemli bir belgesi olacak. Her alanda yapılan tüm çalışmayı bulacaksınız ve bu çalışmaları özet hâlinde ellerinize teslim etmiş olacağız inşallah.

“916 sayfa, 5 temel bölüm.” dedik. Birinci bölümde şiddet ve kadına yönelik şiddetin kavramsal çerçevesini ele aldık. İkinci bölümde kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin mevzuata yer verdik. Üçüncü bölümde kadına yönelik şiddetle mücadele politikasının kurumsal yapısı ve uygulama, izleme, değerlendirme sürecine; dördüncü bölümde kadına yönelik şiddetle etkin mücadeleye yönelik tespit ve önerilere, beşinci bölümde ise kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal eylem planı ve tablolara yer verdik.

Dördüncü bölümde, özellikle tespit ve önerilerimizde 17 ana başlık altında 42 tespit, 547 önerimiz yer almakta. “555” diyen arkadaşımıza buradan bir düzeltme yapayım.

Özellikle vurgulamak isterim ki –altını çizerek söylüyorum- bu tespit ve önerilerimiz sadece kamu kurum, kuruluşlarına değil, bu önerilerimiz toplumun tüm kesimlerine -biraz evvel söyledik, topyekûn bir mücadele gerekiyor- sivil toplum örgütlerine, sendikalara, meslek birliklerine, siyasi partilere. Kıymetli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinde eğer eşitlik istiyorsanız ve samimiyseniz önce partinizde kadın milletvekili oranlarını artıracaksınız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yüzde 5,5’le samimiyet aramayacaksınız, yüzde 11,1’le samimiyet aramayacaksınız; önce kendi partinizin içerisinde samimiyeti ortaya koyacak, iradeye söz söyleyeceksiniz, tabii, söyleyebiliyorsunuz.

“Tespit ve önerilerimiz” kısmına geldiğimizde, kadına yönelik şiddette yasal düzenlemeler ve idari tedbirlerle birlikte toplumsal duyarlılık, farkındalık ve topyekûn bir zihniyet değişimine ihtiyaç var. Bu vesileyle, birinci önerimiz farkındalık ve zihniyet dönüşümüyle ilgili önerilerimizi içeriyor.

İkinci olarak, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi dedik. Kadına yönelik şiddetle mücadelede önleme, müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliği ve eş güdüm içerisinde bütüncül, kapsayıcı, erişilebilir hizmet sunma hedefiyle önerilerde bulunduk. Risk haritaları oluşturulsun istedik, risk analiz modülü kurulmasını, risklerin gruplandırılmasını ve bu gruplara özel etkin ve destek mekanizmalarının geliştirilmesini önerdik.

Üçüncü olarak, politika geliştirilmesi ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasına yönelik önerilerimizde bulunduk.

Dördüncü olarak, mevzuat değişikliği önerilerimiz var. Mevzuat değişikliklerimizle ilgili geçtiğimiz yıllar içerisinde kadın haklarını güçlendirmeye, kadına yönelik şiddeti ve ayrımcılığı önlemeye ilişkin yasal düzenlemeleri hayata geçirdik.

Bugün, bizim raporumuzda, önerilerimiz içerisinde kurum ve kuruluşlar arası iş birliği ve koordinasyonu güçlendirerek kurumsal sorumlulukları bütüncül ve kapsayıcı şekilde belirleyen, mevcut üst politika belgelerini gözden geçirerek uygulama etkinliğini daha da artıracak bir mekanizmaya ihtiyacımız olduğunu belirttik.

İkinci olarak, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, değerlendirildiği, daha etkin bir şekilde takiplerin yapıldığı, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan yeni bir merkezin oluşturulmasını arzu ettik.

Üçüncü olarak, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda uzmanlaşmış, bütçe ve personel açısından güçlendirilmiş, koordinasyon izleme ve uygulama kapasitelerini artıracak, sunulan hizmetlerde standartlaşmayı sağlayacak, daha hızlı ve kapsayıcı hizmet sunulmasını, mevzuat uygulamasını izleyecek, uygulanan politikaların etki analizini yapacak, yeni kurulacak olan merkezin, gözlem merkezinin sekreteryaya hizmetlerini de yürütecek, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin hâle getirecek bir birim, bir kurum kurulmasını önerdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Hukuk ve ceza yargılamasının birlikte yapıldığı, aile hukukundan kaynaklanan ihtilafları gideren ihtisas mahkemeleri kurulsun istedik. Kamuoyunda “kravat indirimi” olarak bilinen ve kadına yönelik şiddet davalarında kullanıldığında toplumda cezasızlık algısı oluşmasına vesile olan iyi hâl indiriminin kadına yönelik suçlardan tamamen kaldırılmasını istedik ve toplumda oluşan o cezasızlık algısının da yürekleri yakan duygunun da ortadan kaldırılmasını istedik. Hani “Rapor ne yapıyor?” diyorsunuz ya, işte, rapor bunları yapıyor. Raporun önerileriyle Allah nasip ederse önümüzdeki hafta bunlar yasalaşacak ve Meclisimize gelecek. Bütün kadınlarımızın şiddetten arındırılmış hâlde olmasını temenni ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Eşe ve boşanmış eşe karşı şiddette uygulanan cezayı artırıcı sebepler kapsamına tüm kadına yönelik şiddet suçlarının dâhil edilmesini istiyoruz. Israrlı takip yıllardır konuşuluyor ve yapmış olduğumuz görüşmeler neticeleniyor inşallah. Israrlı takip fiillerinin etkili ve caydırıcı nitelikte bir yaptırıma bağlanmasını, ayrıca suçun nitelikli hâllerine yer verilmesini önerdik. Bütün Komisyon üyelerimiz hatırlar, Adalet Bakanımız geldiğinde bunların her birini tek tek kendileriyle bire bir paylaşmıştık.

Biraz evvel kıymetli Milliyetçi Hareket Partisi milletvekilimiz söyledi, bir ruh sağlığı yasası getirilsin istiyoruz. Sürem az kaldı, detayları hemen başlıklar hâlinde söylüyorum. Ruh sağlığı yasasını getirelim istiyoruz ve şiddet uygulayanın rehabilite edildiği, gerektiğinde tıbbi müşahedenin de yapılmasına dair mevzuatsal değişiklikler istiyoruz. Kadın istihdamında kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin sistemle uyumlaştırılmasını ve yeniden yayınlanmasını öneriyoruz. Medya ve basın dilinin iyileştirilmesini istiyoruz; medyanın sorunlu dilinin sorumlu dile dönüşmesini, kadına yönelik şiddetle mücadelede destek vermesini istiyoruz.

Kadına yönelik şiddete karşı en önemli önerilerimiz: Kadının güçlenmesi; güçlü kadın toplumunu güçlendirecektir. Bu vesileyle, kadının güçlenmesine dönük önerilerde bulunduk. Şiddet mağdurunun desteklenmesi; önleme, koruma tedbirleri dâhil olmak üzere şiddete maruz kaldıktan sonra rehabilitasyonu, barınması, ekonomik desteklenmesi ve istihdamına dair önerilerimiz var. Şiddet uygulayanın rehabilite edilmesini ve buna bir iş takibi oluşturulmasını istiyoruz. Rehabilitasyonun devamında hem şiddet uygulayanın hem de şiddet mağdurunun şiddet sonrası takibini istiyoruz. Ailenin güçlenmesi yine önerilerimiz arasındaki en önemli maddelerimizden. Ailenin güçlendirilmesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Olağanüstü dönemlerde kadına yönelik şiddetle mücadelede ilişkin önerilerimiz: Kadına yönelik şiddetle mücadelede politikaların etkin izlenmesi. Yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, baroların, özel sektörün, meslek birliklerinin ve sendikaların kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin katılımı doğrultusunda iş birliklerinin artırılmasına dair önerilerimizi yaptık ve kadın-erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme, araştırma, veri toplama ve analizle önerilerimizi sıraladık.

Çok kıymetli milletvekilleri, sunmuş olduğumuz Komisyon raporumuzun şiddetsiz bir toplum hedefine ulaşılmasına katkı sunmasını temenni ediyorum. Mevzuat önerilerimizden bazılarının önümüzdeki günlerde Meclisimizin gündemine gelecek olmasından dolayı memnuniyetimi ifade ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Çalık, süreniz tamamlandı ama mikrofonu açalım, son cümlelerinizi alalım.

Buyurun.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Kadın haklarıyla birlikte kadının sosyal, siyasi statüsünü güçlendiren, süregelen ayrımcılığı ve çifte standardı ortadan kaldıran, kadına şiddetle mücadelede çok büyük adımlar atan ve Komisyonumuzun kuruluş aşamasından itibaren desteklerini esirgemeyen Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) “Bırakın kadınların bir damla kanının dökülmesini, bir damla gözyaşı dökmelerine dahi toleransımız yoktur.” diyerek kadınlara her anlamda destek veren Emine Erdoğan Hanımefendi'ye (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Mustafa Şentop'a, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanımız Sayın Doktor Devlet Bahçeli'ye (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Komisyonumuzun kurulmasına vesile olan ve önerge veren imza sahiplerine, Komisyon üyesi AK PARTİ ve MHP milletvekili arkadaşlarımıza, 16 toplantıya katılan diğer partilerin milletvekillerine, Aile Bakanına...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – ...İçişleri Bakanına, Adalet Bakanına, Milli Eğitim Bakanına, yüksek yargı organlarına, kurum başkanlarımıza, bürokratlarımıza, barolarımıza, akademisyen, medya, STK, sendika, meslek birlikleri, özel sektör temsilcilerimize...

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Mikrofonu açalım Başkan.

BAŞKAN – Mikrofonu açarsam bu teşekkür hiç bitmeyecek yani.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Olsun olsun, mikrofonu açalım.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – ...tüm Türkiye’ye teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Uluslararası örgütlerimize, yurt içi ve yurt dışında çalışma ziyaretinde Komisyonumuza katkıda bulunan tüm yetkililere ve çok kıymetli uzman arkadaşlarıma, raporun ilk gününden itibaren emek veren uzmanlarıma, akademisyenlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle, vatan uğruna canlarını veren kahraman şehitlerimize, şehitlerimizin annelerine, eşlerine, çocuklarına, Diyarbakır Annelerine buradan bir kez daha saygılarımı, sevgilerimi, hürmetlerimi sunuyorum.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Meclis Başkan Vekilini unuttunuz.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Süreyya Bey’e, Süreyya Bey’e...

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

AHMET KAYA (Trabzon) – Bir teşekkür de Başkana.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Şiddetsiz bir toplum için teşekkür ediyorum. (AK PARTİ, MHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET KAYA (Trabzon) – Başkana da bir teşekkür edin ya.

Başkanım, bir tek size düşmedi teşekkür.

BAŞKAN – Başkanlık Divanınızı unuttunuz, yerinizden söz veremeyeceğim size.

Buyurun.

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Meclis Başkan Vekilim Sayın Süreyya Sadi Bilgiç’e... (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, Sayın Çalık...

ÖZNUR ÇALIK (Devamla) – Divanımızın kadın üyesi Rümeysa Kadak’a ve bütün Divana çok teşekkür ediyorum. Stenograflarımıza da teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz Sayın Tuba Vural Çokal’ın.

Buyurun Sayın Çokal. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, Komisyon sürecinde sabırlı, sebatlı ve özverili çalışmalarından dolayı Sayın Komisyon Başkanımıza, Komisyon üyelerimize, uzmanlarımıza, kadına yönelik şiddetle ilgili tabloyu görmemize imkân sağlayan, katkılar sunan kurum, kuruluş ve STK temsilcilerimize ve tüm emeği geçenlere teşekkür ederek başlamak istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Başkanımızın da sunumunda belirttiği ve raporda da görüldüğü üzere şiddet, özel olarak da kadına yönelik şiddet bütün dünyanın inceleme altına aldığı, çözüm arayışında olduğu bir sorundur. Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu kadına yönelik şiddet sorununa ülkemizdeki durum tespiti ve çözüm önerilerini belirlemek için kurulmuş bir Komisyondur. Komisyon raporuna yansıyan ve durumu görmemize imkân sağlayan yegâne şey ise taraftar ruhun bir yana bırakılması, akliselim olarak konuya bakılması, samimi ve ciddi bir şekilde sorumluluk alınmasıdır. Bu sorumluluk önemli çünkü hâlihazırda bir şey savunulacak, bir zorunluluk olarak görülecekse dahi onun zorunluluk koşullarının, uygulanabilirliğinin, toplum açısından avantaj ve dezavantajlarının araştırılması, tek seçenek olup olmadığının, daha iyi çözümlerinin bulunup bulunmadığının akliselim olarak değerlendirilmesi gereklidir. Nitekim, Komisyonumuzun nihai amaçlarından biri de ülkemizin kadına yönelik şiddete yaklaşımında ve uygulamalarında mevcut durumdaki aksaklıkların ve mevcuttan daha iyi, faydalı ve etkili çözümlerin bulunup bulunmadığının tespitiydi.

6284 sayılı Kanun tüm şartlarda kadına şiddetin karşısına dikilirken “kadına şiddet” olgusunu çözmek yerine “kadına şiddet” algısından beslenmeye çalışmak en büyük kadına şiddet girişimidir. Yıllarca bizleri gayrimedeni, özgürlük bilinci olmayan, ilkel ve geri kalmış olarak görenlerin dayattığı sözleşmelerle medenileşeceğimizi düşünenler şunu idrak etmelidir: Bu yüce Meclis kadına seçme ve seçilme hakkını verirken hiçbir egemenin tasallutu altında değildi çünkü o egemenlerin ülkesinde henüz daha kadının adı bile yoktu. Yüce Türk milletinin iradesi Türkiye Büyük Millet Meclisidir; o irade araştırır, sorgular, çözümler ve her görüşte bu çatı altında uzlaşarak gereğini yapar. Yüce Türk milletinin yüce Meclisi kadına şiddet konusunu çözecek tarihî ferasete, siyasi liyakate sahiptir ancak bunun yerine hap hâline getirilmiş ve çözüm reçetesi olarak dayatılan bir metin üzerinden yüce Türk milletinin bu Meclisin çözümsüzlüğüne inanmak art niyet değilse bile öğrenilmiş çaresizliktir.

İki bin iki yüz yıllık ordu geleneğimizden bahsediyoruz, oraya baktığımızda kadını göreceğiz. Göçle sosyoloji yaratan Türklere baktığımızda kadının göç ve yol denkleminde başrol oynadığını göreceğiz; evlenilecek kızıdan planlanacak geleceğe kadar Türk kadınının karar mekanizması olduğunu göreceğiz. Ana duası alınmaksızın çıkılan yolun olamayacağını, “ana elmiş değmiş olmak” deyiimiyle hüner, beceri, düzen kavramlarını göreceksiniz. Vatan deyince aklımıza ana gelir, devlet deyince baba gelir; “ana vatan” ve “devlet baba” kavramlarının en asil evladı ise millettir. Vatan bir devlet her zaman çıkarır ama vatansız devlet olmaz. Türk devlet anlayışının temelinde yer tutan bu dilsel ifadelerle kadın ve erkek anlayışımızın kökenleri açıktır. Bugün kadın sorun olmuşsa yarın vatan sorun olacaktır. Sağlıklı vatan anlayla mümkündür, yetişmiş millet kadınla mümkündür. Millet varsa devlet vardır; devletin bekası kadınıımız üzerinde hassasiyet gerektirir ki bu konuda bu çalışmaları yapmamıza imkân tanıyan Meclisimize çok teşekkür ediyorum.

Uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar ya da değişen koşullarla güncellenmesi gereken noktaların tespiti üzerine Komisyonumuz çalışmıştır. Bugün ortaya çıkan koşullar ve tespitlere yönelik olarak da AK PARTİ Hükûmetimiz yeni yasal düzenlemeler üzerine ivedilikle çalışmıştır.

Sorunun en büyük kaynaklarından biri de cezaların caydırıcılığındaki yetersizlik ve iyi hâl indirimi gibi tartışmalı konulardı. Bunların çözümüne yönelik olarak yasal adımlar yine Hükûmetimiz tarafından atıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

TUBA VURAL ÇOKAL (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Devamla) – Bunun sorunun çözümüne yönelik bir başlangıç olduğunu biliyor, titizlik ve sorumlulukla sorunu çözmeye yönünde hareket eden Hükümetimizin, yasaların uygulanması, eğitim ayağının sağlamlaştırılması, sosyal sorumluluk projeleriyle mücadelenin yaygınlaştırılması konularında bütün ilgili kurum ve paydaşlarıyla bir seferberlik hâlinde hareket edeceğini biliyoruz. Bu konuyu titizlikle takip eden Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’a, konuyla ilgili ivedilikle yasal düzenlemeleri hazırlayan Sayın Adalet Bakanımız Bekir Bozdağ’a bir kadın milletvekili olarak şükranlarımı sunuyorum. Bu vesileyle, başta şehit ve gazi yakını kadınlarımız olmak üzere tüm kadınlarımızın Dünya Kadınlar Günü’nü kutluyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Çiğdem Erdoğan Atabek, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu anlamlı ve değerli günde bir kadın milletvekili olarak sizlere bu kürsüden hitap etmenin onurunu yaşıyor, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’müzü Sakarya’mızın kadınları adına kutluyor ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Diyanbakır Annelerimiz, şehit ve gazi annelerimiz başta olmak üzere vatan için, insanlık için, doğruya ve güzele dair tüm değerler için çaba gösteren; sevgileri, emekleri ve fedakârlıklarıyla insanlığın umudu olan tüm kadınları içtenlikle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, son yirmi yılda özellikle kadın ve erkeğin hak temelli eşitliğinin hâkim kılınmasında, kadının erkekle eşitlenmesinde, kadının kadınlara eşitlenmesinde; ailede, işte, eğitimde, bürokraside, toplumsal hayatta görünür olmasında; Anayasa’da, temel yasalarda, eşit olarak var olmasında büyük adımlar atmış bir iktidarı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Kadınların hayatın her alanında daha güçlü var olabilmesi için kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık kavramını ülkemize kazandıran Cumhurbaşkanımız ve Genel Başkanımız Sayın Recep Erdoğan’ın kararlı duruşuyla toplumsal farkındalığımız artıyor ve uyguladığımız teşvik politikaları karşılık buluyor.

Kadınların cinsiyetleri sebebiyle istismara uğramasının her zaman karşısında olacağımızı ve onların hak arayışlarında en büyük desteği vereceğimizi bir kez daha belirtmek istiyorum. Tüm çabalara rağmen hâlâ tam önlenemeyen şiddetin nedenlerinin araştırılarak tespitler yapılması, uygulamaların değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinin kamuoyuyla paylaşılması gereği hasıl olmuştur. Bu çerçevede, Komisyon üyesi olarak çalışmalarında yer aldığım Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuş ve bugün sizlere dağıtılan raporu hazırlanmıştır. Raporumuz büyük bir emeğin ürünüdür. Yüz elli saatten fazla toplanan Komisyonumuzda konunun tarafı olan, her kesimden, her görüşten söyleyecek sözü olan, paylaşacak görüşü olan bakan, bürokrat, hâkim, savcı, medya mensubu, STK, sendika, meslek birliği temsilcisi, akademisyen, herkesi dinledik. Şiddet mağdurunu Komisyonunda, şiddet uygulayanı ceza infaz kurumunda dinledik. Şiddet görenin kolluk ve adalet sistemindeki süreçleri tatbikatına katıldık. Konukevlerinde misafir edilen kadınları ziyaret ettik, aile destek merkezlerinde kadının güçlenmesi için yapılan çalışmalara tanıklık ettik. Sorunun çok boyutlu ve karmaşık yapısını göz önüne alarak mücadelede etkin aktörlerin hiçbirini dışarıda bırakmadık.

Komisyon toplantılarımız esnasında hem Adalet Bakanımızı ve Bakanlık bürokratlarımızı hem de yargı mensuplarını ağırlamış, “cezasızlık” algısının altını çizerek birçok öneride ve talepte bulunmuştuk. Adalet Bakanlığımızın altıncı yargı paketi çalışmaları neticesinde gördük ki Komisyon çalışmalarımızın ve raporumuzun etkileri net bir şekilde ortada. Bu da Komisyon ilk kurulduğunda “Bu Komisyonu yasak savmak için kuruyorsunuz.” diyerek algı çalışması yapan zihniyetin bu çabasını boşa çıkarmıştır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz hiçbir zaman yasak savmak mantığıyla hareket etmedik; milletin derdiyle dertlenip daha iyisini nasıl yaparız diye çalıştık, emek verdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yeni reform paketindeki yeni düzenlemeyle artık kadına yönelik saldırılarda faillerin somut pişmanlık emaresi içermeyen hiçbir davranışı indirim nedeni olarak kabul edilmeyecek. Sadece takım elbise giyip kravat takarak, ellerini önünde birleştirip başını yana eğerek sergilenen tiyatroyarı görüntüler takdiri indirim gerekçesi olmayacak. Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve eziyet gibi suçlar kadına karşı işlenmişse cezalar daha da artacak. Nikâhlı veya boşanmış eşe karşı işlenen tehdit suçlarına verilecek cezaların da alt sınırı altı aydan dokuz aya çıkarılacak. Fiziken veya iletişim araçları vasıtasıyla yapılan ısrarlı takip eylemlerinin cezası artık altı aydan iki yıla kadar hapisle sonuçlanacak bir suç olarak işlem görecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın, buyurun.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Devamla) – Belli durumlarda bu suç için tutuklama kararı da verilebilecek. Aynı şekilde, eşe veya boşanılan eşe karşı işlenen kasten yaralama suçları da katalog suç düzenlemesine dâhil edilerek tutuklama kararları kolaylaştırılacak. Şiddet mağduru kadınlara, talep etmeleri hâlinde, baro tarafından ücretsiz avukat verilecek. Tüm bu yeni düzenlemelerin de ülkemiz ve kadınlar için şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Hem inanç sistemimiz hem medeniyetimiz bize kadına şiddeti bir insan hakları ihlali olarak öğretti. Kadına yönelik şiddet sadece yöneltildiği kadını değil hepimizi yaralıyor, incitiyor, acı veriyor. Bu yüzden, siyasetüstü olarak ele almalı ve mücadele etmeliyiz.

Bu duygu ve inançla hazırladığımız raporumuzun önemli adımlara yol gösterici nitelikte olmasını umut ediyor; sözlerime son verirken, cumhuriyetimizin atılan sağlam temellerle büyümesine katkı sunan, cephede Kara Fatma’yı, meydanda Halide Edip’i, 15 Temmuzda da bir kez daha vatan toprağını kanlarıyla müdafaa eden tüm kadınları saygı, sevgi, rahmetle anıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Devamla) – Hemen bitiriyorum Başkanım.

Başta Öznur Çalık Başkanımız olmak üzere, ben de bu raporda emeği geçen tüm milletvekili arkadaşlarıma, tüm uzman arkadaşlarıma ve saatini, mesaisini bu iş için harcayan tüm kıymetli arkadaşlarıma çok teşekkür ediyor; hepinizi saygı, sevgi, hürmet, muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştır.

Komisyonun bir söz talebi vardır.

Buyurun Sayın Başkan.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

35.- (10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) *Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadının güçlendirilmesi için yapılan çalışmalara ilişkin açıklaması*

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ÖZNUR ÇALIK (Malatya) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Söz talebimizin...

BAŞKAN – Sayın Başkan, bir sataşmaya mahal vermeden bir değerlendirme lütfen...

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ÖZNUR ÇALIK (Malatya) – Genel Kurulumuzu bilgilendirmek üzere birkaç şey söylemek isterim.

Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki net duruşumuzu biraz evvel sizlerle paylaştık; yapılan tüm yasal düzenlemeleri, idari yapıları, merkezî yönetimimizin yapmış olduğu çalışmaları paylaştık. Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki net duruşumuz bu kadar açıkken kadına yönelik şiddetin çeşitli sebeplerle diğer Konsey ülkelerinde de tartışılan bir metne indirgenmesini asla doğru bulmadığımızın altını çizmek isterim.

Özellikle, dünyada 200'e yakın ülke var ve CEDAW bu ülkelerin 189 tanesi tarafından imzalanmışken, Avrupa Konseyinde 47 ülke var ve bu 47 ülkenin sadece 34 tanesi sözleşmeyi imzalamış, geride kalan 11'i imzalayıp onaylamamış, 2 tanesi hiç imzalamamış ve onaylamamış, Rusya, Azerbaycan imzalamamış vaziyette. Avrupa Konseyindeki 47 ülkeden 34 ülke sözleşmeyi imzalamış ve onaylamış, 11 ülke sözleşmeyi imzalamasına rağmen -İngiltere, Ukrayna, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Moldova, Macaristan, Ermenistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Slovakya- onaylamamıştır. Ayrıca, gözlemci ülke statüsündeki Amerika, Japonya, Kanada, Meksika, Vatikan sözleşmeyi imzalamamıştır. Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan 22 ülke sözleşmeye çekince koymuştur. Polonya da yakın zamanda sözleşmeden çekilme yönünde işlem başlatmıştır.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – İmzalamadan bunu düşünseydiniz

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - Bu vesileyle biz, bütün hukuki düzenlemelerimizi yapacağız. Elimizde çok önemli metinlerimiz var; 6284 başta olmak üzere, bunları daha da güçlendirmek üzere raporumuzda önerilerde bulunduk. Özellikle “17 ana başlık, 42 tespit ve 547 önerimiz var.” dedi; “Bunlar bu kadar eksik mi ki bu kadar öneriye yer verdiniz?” dendi. Tekrar altını çizerek söylüyorum, biz bütün siyasi partilere, yerel yönetimlere, medya kuruluşlarına, barolara, STK'lere, sendikalara, özel sektöre, kamu kurum ve kuruluşlarına önerilerde bulunduk. Bu yapmış olduğumuz öneriler içerisinde, siyasi partilere de “Mümkünse karar mekanizmalarında,

yerel yönetimlerde, belediye meclislerinde, belediye başkanlıklarında sorumluluklarını alacak şekilde mutlaka kadınlara görev verin ve sayılarımızı artıralım.” dedik. Özellikle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2002 yılında 4,4 olan kadın temsil oranı 2020 yılında yüzde 17,24’e çıkmış vaziyette.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başkan, süreniz bitti ama iki dakika içerisinde toparlayın lütfen.

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ESAS NUMARALI MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANI ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - Bu yeterli mi? Tabii ki değil ama Türkiye tarihindeki bu orana yükselmesinin en önemli sebebi, kadınların kendi aralarında eşitlenmesi ve çifte standardın ortadan kaldırılması. 2020 yılından itibaren, şu anda yüzde 17,24 temsil oranına sahibiz. Kadın araştırma görevlisi oranımız yüzde 51, kadın avukat oranımız yüzde 45, kadın hâkim oranımız yüzde 46, kadın öğretim görevlisi oranımız yüzde 50, mimar oranımız yüzde 45, bankacı oranımız yüzde 51, kadın kamu çalışanı oranımız yüzde 40, kadın profesör oranımız yüzde 32,5 ve kadın akademisyen oranlarımız da dünyaya örnek mahiyette. Kadının güçlendirilmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli ayaktır.

Bu vesileyle, bir kez daha yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. Kadının güçlendirilmesi adına tüm siyasi partilerin destek vermesini temenni ediyorum Kıymetli Başkanım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Özkoç.

36.- *Sakarya Milletvekili Engin Özkoç’un, meydanlardaki kadınları copleyan Hükûmetin kınanması gerektiğine ve İstanbul Sözleşmesi’ne ilişkin açıklaması*

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Efendim, Komisyonunda çalışan milletvekillerimizi, aynı zamanda diğer milletvekillerimizi de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak çok dikkatli ve sessiz bir şekilde dinledik. Komisyon Başkanı, özellikle “Bu sadece bizim söylememizle olmaz; bu, aynı zamanda, sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, kadından yana olan herkesin sesini duyurmasıyla olur.” dedi. Sanatçıların da... Onlar sesini duyurmak için meydandalar, sizin Hükûmetiniz onları copleyor. Onları hiç olmazsa kınamalıydınız, hiç olmazsa burada kınamalıydınız. (CHP sıralarından alkışlar)

Onun haricinde, sizden rica ediyorum: İstanbul Sözleşmesi, bir avuç erkeğin istemediği bir şeydir, bir avuç erkeğin, İstanbul Sözleşmesi, bir avuç erkeğin işine gelmeyen bir sözleşmedir; bunun içini bu kadar boşaltmaya çalışmalıyız çünkü kadın için her anlaşma değerlidir.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- *Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 Milletvekilinin, Hatay Milletvekili Serkan Topal ve 28 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz Ağıraltıoğlu’nun, Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 25 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 29 Milletvekilinin, Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal ve 24 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütü ve 25 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer ve 22 Milletvekilinin, Manisa Milletvekili*

Bekir Başevirgen ve 21 Milletvekilinin, Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu ve 19 Milletvekilinin, Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 20 Milletvekilinin, Ankara Milletvekili Gamze Taşcier ve 21 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç ve 23 Milletvekilinin, Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 24 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke ve 26 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 19 Milletvekilinin, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç ve 19 Milletvekilinin, Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 20 Milletvekilinin, Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve 20 Milletvekilinin, İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay Pekgözegü ve 19 Milletvekilinin, Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 20 Milletvekilinin, Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 20 Milletvekilinin, Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve 19 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve 20 Milletvekilinin, Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 Milletvekilinin, Mardin Milletvekili Ebrü Günay ve 19 Milletvekilinin, Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 Milletvekilinin, Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan Taşdemir ve 19 Milletvekilinin, Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere ve 21 Milletvekilinin, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü ve 21 Milletvekilinin, İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve 19 Milletvekilinin, MHP Grubu adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri (10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S. Sayısı:315) (Devam)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu üzerindeki genel görüşme tamamlanmıştır.

Gündemimizdeki konu tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için, 9 Mart 2022 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

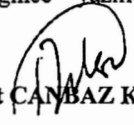
Kapanma Saati: 21.11

IX.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- İstanbul Milletvekili Dilşat Canbaz Kaya'nın, TBMM'de görev yapan personel ile ilgili çeşitli hususlara ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/58428)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Şentop** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Dilşat CANBAZ KAYA

İstanbul Milletvekili

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde çalışan personel sayısı kaçtır? Çalışanlardan kaçı meclisin asli personeli, kaçı dışardan alım ile çalıştırılmaktadır?
2. TBMM personel alımı konusunda kaç özel şirketle çalışmaktadır? Hangi şirketlerden dışardan personel alımı gerçekleştirilmiştir?
3. TBMM bünyesinde çalışan kaç ayrı personel statüsü vardır?
4. TBMM bünyesinde çalışan sözleşmeli personel statüsündeki emekçilerin ücretlendirme sistemi neye dayanılarak belirlenmektedir?
5. Aynı işi yaptığı ve aynı statüde olduğu halde farklı maaş alan TBMM personelleri var mıdır?
6. TBMM personelleri arasındaki ücret eşitsizliğini gidermeye yönelik bir çalışma planlamakta mısınız?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07- 979074
Konu : Soru Önergesi

08.03.2022

Sayın Dilşat CANBAZ KAYA
İstanbul Milletvekili

İlgi : 07.02.2022 tarihli ve 7/58428 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

TBMM’de görev yapan personel ile ilgili çeşitli hususlara ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Süreyya Sadi BİLGİÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek: Soru Cevabı

EK

CEVAPLAR:

Cevap 1, 2, 3, 4, 5 ve 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı İdari Teşkilatında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4’üncü maddesinin (A) fıkrasına göre kadrolu, (B) fıkrasına göre sözleşmeli, (D) fıkrasına göre sürekli işçi, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin ek 6’ncı maddesine göre sözleşmeli bilişim personeli ve 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu’nun 30’uncu maddesine göre sözleşmeli statüde personel çalışmakta olup burada sayılanlar haricinde özel şirketler vasıtasıyla ya da hizmet alımı suretiyle istihdam edilen personel bulunmamaktadır.

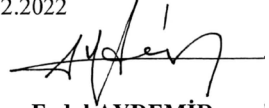
TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatında yukarıda bahsi geçen statülerde toplam 6118 personel görev yapmaktadır. Bu kişilerin maaş ve ücret ödemeleri, ilgisine göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu, hizmet sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi ve sair mevzuat hükümleri kapsamında yapılmaktadır.

Bu kapsamda soru önergenize konu ücret farklılıkları, personelin istihdam edildiği statü durumuna göre değişiklik gösteren mevzuat hükümlerinden kaynaklanmakta olup; söz konusu farklılıkların tamamen giderilmesi ilgili kanunlarda değişiklik yapılması durumunda mümkündür.

2.- Bingöl Milletvekili Erdal Aydemir'in, Bingöl'de bulunan Çalıkağıl köyünün yol, su ve elektrik sorununa ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/58615)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAİSMAİLOĞLU* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 09.02.2022

Erdal AYDEMİR

Bingöl Milletvekili

Bingöl-Yayladere İlçesi, Çalıkağıl (Herdif) Köyünün yaşadığı sorun ve sıkıntılar, bızatihi köylüler tarafından bizler dahil olmak üzere gerekli tüm mercilere defalarca ulaştırılmıştır. Özellikle her kış mevsiminde aylarca kapalı olan köy yolunun yarattığı mağduriyetlerin yanı sıra yine bu köy yolunun Sülbüs Dağı eteği güzergahında olmasından sebep yarattığı can güvenliği riski (çığ tehlikesi) yıllardır çözüm beklemekte. Köy yolunun alternatif bir yol olan Kiğı-Bilice yoluna bağlanabilme imkanı olmasına rağmen bu konuda bir adım atılmaması da köylüler tarafından fazlasıyla yadırganmaktadır. Yol ile ilgili yaşanan sorunların yanı sıra; köyde çok sık yaşanan elektrik kesintileri kış mevsiminde stoklanan gıdalara da ciddi zararlar vermektedir. Yine geçim kaynağı tarım olan köylülerin ark ve sulama kanalı olmadığından arazilerini verimli bir şekilde ekip biçemedikleri ve kronikleşmiş tüm bu sorunların Bakanlığınız tarafından çözüme kavuşturulmasını bekledikleri ifade edilmiştir.

Bu bağlamda;

- 1.) Kış mevsiminde köyün tüm bağlantısını kesen yol ile ilgili bir çalışmanız olacak mı?
- 2.) Çığ tehlikesinin sürekli olarak yaşandığı Sülbüs Dağı eteğinde ki köy yolunun Kiğı-Bilice yoluna bağlanması için gerekli adımlar atılacak mı?
- 3.) Köyde yaşanan elektrik kesintilerinin sebepleri nelerdir, bu konuda bir çalışmanız olacak mı?
- 4.) Sulama kanalı ve ark ile ilgili gerekli çalışmaları yapıp, Çalıkağıl Köylülerinin yaşadıkları mağduriyeti giderecek misiniz?

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji GeliŖtirme BaŖkanlıĐı

Sayı : E-44697349-610-201461
Konu : Bingöl Milletvekili Sayın Erdal
AYDEMİR'in yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŖKANLIĐINA

İlgi : 17.02.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-0968194 sayılı yazınız.

Bingöl Milletvekili Sayın Erdal AYDEMİR'in 7/58615 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**BİNGÖL MİLLETVEKİLİ SAYIN ERDAL AYDEMİR'İN
7/58615 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI**

Bingöl ili, Yayladere ilçesi, Çalkağıl (Herdif) köyü yolu, Karayolları Genel Müdürlüğünün yol ağında yer almamakta olup, soru önergesinde belirtilen diğer hususlar da Bakanlığımız sorumluluğunda bulunmamaktadır.

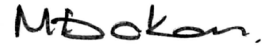
3.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, İzmir Çiğli/Kaklıç Havalimanının akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/58701)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. (03.02.2022)

Av. Murat BAKAN

İzmir Milletvekili

25 Ocak 2022 tarihinde yaşanan yoğun kar yağışı sonucu Türkiye'nin en büyük şehri İstanbul ile başkent Ankara arasındaki karayolu kapanmıştır. Verilen talimat sonucu İstanbul'a gelen Ulaştırma ve Altyapı Bakanı olarak sizin, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun ve AFAD Başkanı Yunus Sezer'in "dünyanın en büyük havalimanı" yerine milyar dolarlık pistlerinin üzerine hastane inşa edilen ve kullanıma kapatılan Atatürk Havalimanı'na inmek zorunda kaldığınız görülmüştür.

Vatandaşlarımızın onlarca saat havalimanlarında mahsur kaldığı bu olay; İstanbul Havalimanı'nın konumu, iklim açısından uygunluğu ve rant üzerinden zenginleşme konusunu bir kez daha tartışmaya açarken, metropol kentlerde birden çok havalimanının olması gerekliliğini de açıkça ortaya koymuştur.

Tüm bu yaşananlar, İzmir'in ikinci havalimanı tartışmasını ve 12 Eylül darbesi sonrası askeri rejim tarafından el konulan, yaşadığı uzun macera sonrası sivil trafiğe açılma konusu önceki dönem İzmir Milletvekillerimizden Sayın Kemal Anadol tarafından defalarca TBMM Gündemine taşınmasına rağmen sonuç alınamayan Çiğli/Kaklıç havaalanının akıbetini yeniden gündeme getirmiştir

Sayın Anadol konuyla ilgili: "... Adnan Menderes Hava Limanı İzmir'in Bayraklı, Bornova, Konak, Karabağlar gibi metropol Belediye sınırlarıyla Küçük Menderes havzasındaki güney ilçelerine ve Aydın'a hitap ediyordu. Örneğin Adnan Menderes hava limanına Dikili ve Kınık 150, Bergama 130 kilometre iken Söke 90, Aydın 98 kilometre uzaklıktaydı. Oysa İzmir'in kuzeyi yani Karşıyaka'nın üstündeki Bakırçay havzasında, Çiğli Atatürk Organize, Aliğa Organize sanayi kuruluşları ve Menemen Serbest Bölgesi vardı. Aliğa'da başta PETKİM ve rafineri olmak üzere ülkemizin petrokimya tesisleri ile demir-çelik fabrikaları bulunuyordu. Piri Reis ve Bakırçay Üniversiteleri, Devlet ve Özel sektör hastaneleri burada yoğunlaşıyordu. Bergama Türkiye'de önemli bir tarih turizmi merkeziydi. Foça ve Dikili ise mavi bayraklı turizm ilçeleriydi. Bakırçay ve Menemen ovaları pamuktan, sultanıye üzümüne, sebze ve meyveye uzanan ve ekonomik değeri yüksek ürün çeşitlerine sahipti. Buraya bir hava alanı gerekliydi. Ayrıca turistik otellerde olduğu gibi ikinci bir hava limanı İzmir'e bir yıldız daha kazandıracaktı. Çözümü ise basitti. Ulaştırma ve Millî Savunma Bakanlıkları imzalayacakları bir protokolle Kaklıç'ı sivil trafiğe açacaklardı. Ne kamulaştırmaya ne yeni bir yatırıma gereksinim vardı..." ifadelerine yer vermiştir.

Kaklıç Havaalanı'nın sivil trafiğe açılması, AKP iktidarınca 2011 seçim vaadi olarak da söz verilmiş hatta **“Vecihi Hürkuş Hava Limanı”** olarak adlandırılması planlanmıştır.

Bu bilgilerden bahisle:

- 1- Çiğli/Kaklıç Havaalanı sivil trafiğe açılacak mıdır? Açılacak ise ne zaman açılacaktır?
- 2- İzmir'e ikinci havalimanı kazandırılması konusunda Bakanlığınızın görüşü nedir?
- 3- Çiğli/Kaklıç Havaalanı'nın sivil trafiğe açılması için Bakanlığınızın, Milli Savunma Bakanlığı ile bir görüşmesi olmuş mudur? Görüşme olduysa Milli Savunma Bakanlığı'nın bu konudaki görüş ve cevabı ne olmuştur?
- 4- Kaklıç Havaalanı'nın sivil trafiğe açılması, AKP iktidarınca 2011 seçim vaadi olarak da söz verilmiş hatta **“Vecihi Hürkuş Hava Limanı”** olarak adlandırılması planlanmıştır. Bu sözünüzü icraata dönüştürecek misiniz? Bu tarihe kadar neden somut adım atılmamıştır?
- 5- Katıldığınız bir televizyon programında, Atatürk Havalimanının milyar dolarlık pistlerinin üzerine neden hastane inşa edildiğine ilişkin soruya; **“Pist aktif olsaydı yeni hava limanındaki uçuşu etkilerdi. O yüzden kapandı. Hastaneyi o pistler kullanılmasın diye yaptık”** cevabını verdiniz. Buna göre; İzmir'e ikinci havalimanı kazandırılmamasının gerekçesi, Adnan Menderes Havaalanının işletmesinin yap/işlet/devret modeliyle ve yolcu garantisiyle 2032 yılı sonuna kadar bir şirkete verilmiş olması mıdır?

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-201330

Konu : İzmir Milletvekili Sayın Av. Murat
BAKAN'ın yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22.02.2022 tarihli ve 43452547-120.07-E.0968692 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Av. Murat BAKAN'ın 7/58701 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAIŞMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. MURAT BAKAN'IN
7/58701 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI**

Çiğli/Kaklıç Havaalanı; Hava Kuvvetleri Komutanlığının envanterinde olup sivil hava trafiğine açılması ile ilgili çalışma mevcut değildir.

Diğer taraftan, Adnan Menderes Havalimanı; Türkiye'nin İzmir iline hizmet veren uluslararası havalimanıdır. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğüne 17.11.2011 tarihinde gerçekleştirilen "İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali CIP, İç Hatlar Terminali ve Mütemmimleri" ihalesi, Yap-İşlet-Devret modeliyle gerçekleştirilen ihale olmayıp işletme hakkı devri içeren bir kiralama ihalesidir. Söz konusu projede herhangi bir garanti bulunmamaktadır.

4.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, 2012 yılından itibaren Zafer Havalimanını kullanan yolcu sayısına ve yüklenici firmaya verilen yolcu garantisine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59349)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Ve 99. Maddeleri uyarınca T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Bakan Adil KARAİSMAİLOĞLU tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. Saygılarımla. 15/02 /2022

Dr. Arslan KABUKCUOĞLU
Eskişehir Milletvekili

Ulusal basında (Nurcan Gökdemir,15.01.2022) yer alan habere göre, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve Kuzey Çevre Yolu, Akkuyu Nükleer Santrali, havalimanları, limanlar, otoyollar gibi mega projelerin ihalelerini alan IC İçtaş, kendi açıkladığı rakamlara göre Zafer Havalimanı için 50 milyon avro yatırım yaptı. 2044 yılına kadar havalimanını işletme hakkı devredilen şirkete, her yıl artan sayıda yolcu garantisi de sağlandı. Havalimanının açıldığı 2012 yılından bu yana havalimanından 10 milyon 233 bin 144 yolcunun gideceği öngörülerek şirkete garanti verildi. Ancak havalimanını kullanan yolcu sayısı bu dönemde 318 bin 996'da kaldı. Pandemi ile birlikte de havalimanındaki trafik durma aşamasına geldi.

Bu bağlamda;

1-Yap-İşlet-Devret (YİH) modeliyle hizmete açılan Zafer Havaalanı'ndan 2012 tarihinden bugüne, yıllar itibariyle yolcu sayısı ne kadardır? Buradan elde edilen gelir toplamda ne kadardır?

2-Garanti edilen yolcu sayısına ulaşılmadığı için firmaya yıllar itibariyle ne kadar ücret farkı ödenmiştir?

3-Afyon, Kütahya ve Uşak illerinin toplam nüfusları yaklaşık 1,6 milyon iken, yıllık 2 milyon yolcu garantisi hangi gerekçe ile verilmiştir?

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-201800

Konu : Eskişehir Milletvekili Sayın Dr. Arslan
KABUKCUOĞLU'nun yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28.02.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-0972595 sayılı yazınız.

Eskişehir Milletvekili Sayın Dr. Arslan KABUKCUOĞLU'nun 7/59349 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ SAYIN DR. ARSLAN KABUKCUOĞLU'NUN
7/59349 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI**

YİD projelerinde tüm iş ve işlemler mevzuatına uygun olarak, Uygulama Sözleşmelerinde yer alan hükümler çerçevesinde yürütülmektedir.

5.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, İstanbul Havalimanındaki bir tesisin çatısının çökmesine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59350)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Ve 99. Maddeleri uyarınca T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Adil KARAİSMAİLOĞLU tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. Saygılarımla. 15/02/2022

Dr. Arslan KABUKCUOĞLU
Eskişehir Milletvekili

Türk Hava Yolları Basın Müşaviri Yahya Üstün'ün sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "İstanbul Havalimanı'nda Turkish Cargo'ya hizmet sunan tesisin çatısında biriken kar kütleleri ve fırtına nedeniyle çöküntü meydana gelmiştir. Oluşan durumdan hiçbir çalışma arkadaşımız zarar görmemiştir, süreç yakından takip edilmektedir" denildi.

Bu bağlamda;

1- Çatının çökmesi teknik yönden incelenmiş midir?

2-Çatının çökmesi ile ilgili olarak bir imalat hatası söz konusu mudur? Eğer bir imalat hatası söz konusu ise sorumlular hakkında herhangi bir işlem yapılmış mıdır?

3-Söz konusu tesisin yapım sürecinde diğer bölümlerin çatı ve taşıyıcı aksamaları veya zemin sorunları incelenmiş midir?

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji GeliŖtirme BaŖkanlıĐı

Sayı : E-44697349-610-201837

Konu : EskiŖehir Milletvekili Sayın Dr. Arslan
KABUKCUOĞLU'nun yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŖKANLIĐINA

İlgi : 28.02.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-0972595 sayılı yazınız.

EskiŖehir Milletvekili Sayın Dr. Arslan KABUKCUOĞLU'nun 7/59350 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**ESKİŖEHİR MİLLETVEKİLİ SAYIN DR. ARSLAN KABUKCUOĞLU'NUN
7/59350 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI**

Soru önergesinde bahsi geçen ve yoğun kar yağışı nedeniyle çatısı çöken kısım, gayri faal durumdaki geçici bir kargo binası olup kargo hizmeti yeni binada yürütölmektedir.

6.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikulu'nun, 2020-2022 yılları arasında Bakanlığın yaptığı ihalelere ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59613)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı **Sayın Adil KARAİSMAİLOĞLU MUŞ** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

2020- 2022 yılları arasında yıllar bazında;

1. Toplamda kaç ihale yapılmıştır? Bahsi gecen ihaleler hangi firmalara verilmiştir?
2. Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlarca yapılan ihalelerin kaç i iptal edilmiştir?
3. Bahse konu ihaleler bedelleri ve usulleri ile birlikte hangileridir?
4. Bu ihalelerin her biri ayrı olarak belirtilmek suretiyle hangi gerekçeler ile iptal edilmiştir?
5. Anılan ihaleler iptal edilmeden önce kazanan firma, kişi, kurum ve kuruluşlar ihaleleri kazandıkları bedeller ile birlikte hangileridir?
6. Bahse konu iptal edilen ihaleleri iptalin ardından kazanan firma, kişi, kurum ve kuruluşlar ihaleleri kazandıkları bedeller ile birlikte hangileridir?
7. Bakanlığın Kaç ihalesi aynı firmaya verilmiştir?
8. Toplamda ihalelere ödenen maliyet ne kadardır?
9. Toplamda bitirilmeyen kaç ihale vardır?
10. Yarım kalan yatırımlar kaç tanedir? Bahse konu yatırımların bedeli nedir?
11. Bakanlığın yatırımları bitirdiği halde olumsuzluklardan dolayı tekrar ihaleye acılan kaç yatırım vardır? Bunlar hangileridir? Hangi zaman aralığında tekrar yapılmıştır?

T.C.
ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji GeliŖtirme BaŖkanlıĐı

Sayı : E-44697349-610-201771

Konu : İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Sezgin
TANRIKULU'nun yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŖKANLIĐINA

İlgi : 28.02.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-0973185 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Sezgin TANRIKULU'nun 7/59613 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN AV. DR. MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU'NUN
7/59613 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI**

Bakanlığımızca Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılan ihalelere ait bilgilere, Kamu İhale Kurumunun Resmi Web sayfası (<https://ekap.kik.gov.tr>) “İhale İşlemleri” bölümünden ulaşılabilmektedir.

7.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Antalya ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Çorum ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Çanakkale ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Amasya ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Balıkesir ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

Kocaeli ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait binaların depreme karşı dayanıklılığına,

İlişkin soruları ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun cevabı (7/59775), (7/59776), (7/59777), (7/59778), (7/59779), (7/59780)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAİSMAİLOĞLU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Antalya ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?

2-Antalya ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?

3-Antalya ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?

4-Antalya iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?

5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Antalya ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAIŞMAİLOĞLU** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

- 1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Çorum ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?**
- 2-Çorum ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?**
- 3-Çorum ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?**
- 4-Çorum iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?**
- 5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Çorum ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAİSMAİLOĞLU** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

- 1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Çanakkale ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?**
- 2-Çanakkale ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?**
- 3-Çanakkale ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?**
- 4-Çanakkale iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?**
- 5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Çanakkale ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAİSMAİLOĞLU** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

- 1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Amasya ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?
- 2-Amasya ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?
- 3-Amasya ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?
- 4-Amasya iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?
- 5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Amasya ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAIŞMAİLOĞLU** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

- 1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Balıkesir ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?**
- 2-Balıkesir ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?**
- 3-Balıkesir ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?**
- 4-Balıkesir iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?**
- 5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Balıkesir ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil KARAİSMAİLOĞLU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince talep ederim.14.02.2022

Mehmet Ali ÇELEBİ
İzmir Milletvekili

- 1-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Kocaeli ilinde depreme karşı hassas olduğu tespit edilen ve güçlendirme çalışması yapılan bina sayısı nedir? Bunlardan kaç kamu binasıdır?
- 2-Kocaeli ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının depreme karşı dayanıklılık testi yapılmış mıdır? Dayanıklılık testi yapılan bina sayısı kaçtır? Kurum ve kuruluşlar ile il merkezi ve ilçelere göre dağılımı nedir?
- 3-Kocaeli ilinde Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların binalarının deprem tahkikat raporları çıkarılmış mıdır? Çıkarıldıysa sonuçları nedir?
- 4-Kocaeli iline 2021 yılında Bakanlığınız tarafından depreme karşı önlem almak için ayrılan kaynak miktarı nedir? Ne kadarı harcanmıştır? 2022 yılında ne kadar kaynak ayrılmıştır?
- 5-Bakanlığınıza bağlı kurum ve kuruluşların Kocaeli ilinde sivil savunma konusunda yaptıkları çalışmalar nelerdir?

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-201888
Konu : İzmir Milletvekili Sayın Mehmet Ali
ÇELEBİ'nin yazılı soru önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 01.03.2022 tarihli ve E-43452547-120.07-0974745 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Mehmet Ali ÇELEBİ'nin 7/59775, 7/59776, 7/59777, 7/59778, 7/59779 ve 7/59780 esas sayılı yazılı soru önergelerinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET ALİ ÇELEBİ'NİN
7/59775, 7/59776, 7/59777, 7/59778, 7/59779 VE 7/59780
ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGELERİNİN CEVABI**

Bakanlığımız ile bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlarımıza ait Ülkemiz genelindeki tüm hizmet binalarında deprem performans analizi tespiti çalışmaları yapılmakta olup, olası depreme karşı güçlendirme ihtiyacı tespit edilmesi durumunda yapısal takviye çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca, olası afetler için güncel acil durum ve koruma planları bulunmaktadır.

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 5

64'ÜNCÜ BİRLEŞİM

8 MART 2022 SALI

SAAT: 15.00

GRUP ÖNERİSİ

1.- Genel Kurulun 8, 9, 10, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 29, 30 ve 31 Mart 2022 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde denetim konularının g r ş lmeyerek Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve bu birleşimlerinde saat 24:00’e kadar çalışmalarını sürdürmesi önerilmiştir.

(Genel Kurulun 22.02.2022 tarihli 56’nı Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTISI

***Dijital Mecralar Komisyonu**

10.03.2022 Perşembe - Saat: 11.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

64'ÜNCÜ BİRLEŞİM

8 MART 2022 SALI

SAAT: 15.00

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin (2/4006) İçtüzük'ün 37'nci Maddesine Göre Doğrudan Gündeme Alınmasına İlişkin Önerge

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3 – SEÇİM

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

1.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

2.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

3.- (S. Sayısı: 119) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

4.- (S. Sayısı: 291) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2663) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) (X)

5.- (S. Sayısı: 190) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2599) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

6.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

7.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

8.- (S. Sayısı: 245) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3053) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.12.2020) (X)

9.- (S. Sayısı: 21) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretime İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1191) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

10.- (S. Sayısı: 26) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) (X)

11.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

(X) Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.

12.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

13.- (S. Sayısı: 191) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak Devriye Polis Hizmetlerinin Uygulanması Hususunda Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2600) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

14.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

15.- (S. Sayısı: 290) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/2058) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) (X)

16.- (S. Sayısı: 47) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

17.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

18.- (S. Sayısı: 70) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

19.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

20.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

21.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

22.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

23.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

24.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

25.- (S. Sayısı: 147) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

26.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

27.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

28.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

29.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

30.- (S. Sayısı: 181) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı ile Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1588) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

31.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

32.- (S. Sayısı: 184) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Ekvator Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2026) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

33.- **(S. Sayısı: 186)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1898) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) **(X)**

34.- **(S. Sayısı: 189)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2219) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) **(X)**

35.- **(S. Sayısı: 202)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) **(X)**

36.- **(S. Sayısı: 206)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) **(X)**

37.- **(S. Sayısı: 208)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) **(X)**

38.- **(S. Sayısı: 209)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) **(X)**

39.- **(S. Sayısı: 211)** İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) **(X)**

40.- **(S. Sayısı: 165)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) **(X)**

41.- **(S. Sayısı: 257)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının Özbekistan Cumhuriyeti'ndeki Faaliyeti Hakkında Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3057) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) **(X)**

42.- **(S. Sayısı: 258)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karşılıklı Kültür Merkezlerinin Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Anlaşmanın Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3056) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.04.2021) **(X)**

43.- **(S. Sayısı: 270)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü (EİTEE) Arasında EİTEE'nin Hak, Ayrıcalık ve Bağışlıklarına Dair Ev Sahibi Ülke Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3168) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.06.2021) **(X)**

44.- **(S. Sayısı: 296)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinin KKTC'de Eğitim-Araştırma Yerleşkeleri (ASBÜ-KKTC) Kurmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3668) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) **(X)**

45.- **(S. Sayısı: 297)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Katar Askeri Hava Aracı ve Destek Personelinin Türkiye Cumhuriyeti Topraklarında Geçici Konuşlanması Konusunda Teknik Düzenlemenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3669) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2021) **(X)**

46.- **(S. Sayısı: 307)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii Alanında İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3981) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

47.- **(S. Sayısı: 308)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna-Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Tebdil Edilmesi Konulu Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3705) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

48.- **(S. Sayısı: 309)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3706) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

49.- **(S. Sayısı: 310)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Hava Hizmetleri Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3412) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

50.- **(S. Sayısı: 311)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mesleki Eğitim Alanında İş Birliğine Dair Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3955) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

51.- **(S. Sayısı: 312)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

52.- **(S. Sayısı: 313)** Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Polonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4161) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 01.03.2022) **(X)**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

5

SIRA SAYISI: 315

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN
TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
RAPORU**

MART 2022

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari>”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLOLAR LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU	1
ÖNERGE METİNLERİ	10
TAKDİM YAZISI	128

KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMALARI

A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU VE ÖZETİ	129
B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ	133
C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR	137
D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ	138
D.1. Komisyonunda Yapılan Toplantıların Konusu, Bilgi Alınanlar ve Tutanaklar	138
D.1.1. 21.04.2021 Tarihli Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Seçimi	138
D.1.2. 22.04.2021 Tarihli 1. Toplantı	138
D.1.3. 28.04.2021 Tarihli 2. Toplantı	139
D.1.4. 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı	139
D.1.5. 26.05.2021 Tarihli 4. Toplantı	139
D.1.6. 27.05.2021 Tarihli 5. Toplantı	140
D.1.7. 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı	140
D.1.8. 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı	140
D.1.9. 08.06.2021 Tarihli 8. Toplantı	141
D.1.10. 09.06.2021 Tarihli 9. Toplantı	141
D.1.11. 10.06.2021 Tarihli 10. Toplantı	141
D.1.12. 15.06.2021 Tarihli 11. Toplantı	142
D.1.13. 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı	142
D.1.14. 17.06.2021 Tarihli 13. Toplantı	142
D.1.15. 22.06.2021 Tarihli 14. Toplantı	143
D.1.16. 23.06.2021 Tarihli 15. Toplantı	144
D.1.17. 24.06.2021 Tarihli 16. Toplantı	144
D.1.18. 30.06.2021 Tarihli 17. Toplantı	144
D.1.19. 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı	145
D.1.20. 07.07.2021 Tarihli 19. Toplantı	145
D.1.21. 08.07.2021 Tarihli 20. Toplantı	146
D.1.22. 05.10.2021 Tarihli 21. Toplantı	146
D.1.23. 06.10.2021 Tarihli 22. Toplantı	146
D.1.24. 07.10.2021 Tarihli 23. Toplantı	146
D.1.25. 02.11.2021 Tarihli 24. Toplantı	147
D.2. Çalışma Ziyaretleri ve Yerinde İncelemeler	147
D.2.1. 12-14.10.2021 Tarihli Ankara Çalışma Ziyareti	147
D.2.2. 15.10.2021 Tarihli İstanbul Çalışma Ziyareti	154
D.2.3. 18.10.2021 Tarihli Gaziantep Çalışma Ziyareti	157
D.2.4. 19.10.2021 Tarihli Diyarbakır Çalışma Ziyareti	160
D.2.5. 27-30.10.2021 Tarihli İspanya Çalışma Ziyareti	163
E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ	170
F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER	171
G. KOMİSYON ÜYELERİNCE SUNULAN ÖNERİLER/ÖNERGELER	183

BİRİNCİ BÖLÜM KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	185
1.1.1 Şiddet Kavramı	185
1.1.1.1 Şiddete İlişkin Kavramsal Çerçeve	186
1.1.1.2 Şiddetin Sınıflandırılması	189
1.1.1.3 Şiddetin Nesiller Arası Aktarımı	190
1.1.1.4 Şiddetin Sebepleri	191
1.1.1.5 Şiddetin Sonuçları	193

1.1.1.6	Şiddetin Önlenmesine Yönelik Koruyucu Faktörler	194
1.1.2	Kadına Yönelik Şiddet Kavramı	195
1.1.2.1.	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Kavramsal Çerçeve	196
1.2.	KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ VE YAYGINLIĞI	201
1.2.1.	Fiziksel Şiddet	201
1.2.2.	Cinsel Şiddet	203
1.2.3.	Duygusal/Psikolojik Şiddet	205
1.2.4.	Ekonomik Şiddet	206
1.2.5.	Siber/Dijital Şiddet	207
1.2.6.	İş Yerinde Psikolojik Taciz/Mobbing	208
1.2.7.	Erken Yaşta ve/veya Zorla Evlilikler	210
1.2.8.	İsrarlı Takip	213
1.2.9.	Özel Olarak Kadın Cinayetleri	214
1.2.9.1.	“Kadın Cinayeti” Kavramı	215
1.2.9.2.	Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri	217
1.3.	KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI, SEBEPLERİ VE RİSK FAKTÖRLERİ	221
1.3.1.	Kadına Yönelik Şiddet Algısı	223
1.3.1.1.	Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Algısı	223
1.3.1.2.	Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı	224
1.3.1.3.	Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddet Algısı	228
1.3.2.	Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri ve Risk Faktörleri	230
1.3.2.1.	Eğitim Faktörü	231
1.3.2.2.	Ekonomik Faktörler	234
1.3.2.3.	Sosyokültürel Faktörler	236
1.3.2.4.	Bireysel Faktörler	240
1.3.2.5.	Medya ve Dijital İçeriklerin Dili	245
1.4.	KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI	248
1.4.1.	Kadına Yönelik Şiddetin Bireysel Sonuçları	249
1.4.2.	Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Sonuçları	250

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE MEVZUAT

2.1.	KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI MEVZUAT	254
2.1.1.	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	254
2.1.2.	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)	254
2.1.3.	Birleşmiş Milletler Belgeleri	255
2.1.3.1.	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme	255
2.1.3.2.	Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi	256
2.1.3.3.	Dördüncü Dünya Kadın Konferansı: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu	258
2.1.3.4.	CEDAW Komitesi Tavsiye Kararları	259
2.1.3.5.	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol	260
2.1.3.6.	Birleşmiş Milletler Eylem Planlarında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi	261
2.1.3.7.	Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Diğer Özel Amaçlı Düzenlemeler	261
2.1.4.	Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi	262
2.2.	KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSAL MEVZUAT	263
2.2.1.	Anayasa	264
2.2.2.	Kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	265
2.2.2.1.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	265
2.2.2.2.	5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	271
2.2.2.3.	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	276
2.2.2.4.	6098 Sayılı Borçlar Kanunu	278
2.2.2.5.	2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu	279
2.2.2.6.	4857 Sayılı İş Kanunu	279
2.2.2.7.	5393 Sayılı Belediye Kanunu	279
2.2.2.8.	4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun	280
2.2.2.9.	5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu	281
2.2.2.10.	6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	285
2.2.2.11.	6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun	289

2.2.2.12.63 Sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	289
2.2.3. Yönetmelikler	291
2.2.3.1. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik	291
2.2.3.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği	292
2.2.3.3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik	293
2.2.3.4. Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği	294
2.2.3.5. Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği	295
2.2.3.6. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik	296
2.2.4. Genelgeler	297
2.2.4.1. Başbakanlık 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Dair Alınacak Tedbirler Genelgesi	298
2.2.4.2. Başbakanlık 2010/14 Sayılı Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi	300
2.2.4.3. Başbakanlık 2012/20 Sayılı Çocuk İzlem Merkezi Genelgesi	302
2.2.4.4. Milli Eğitim Bakanlığı 24.03.2006 Tarihli ve 2006/26 Sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi	304
2.2.4.5. Adalet Bakanlığı 17.12.2019 Tarihli ve 154/1 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulama Genelgesi	309
2.2.4.6. İçişleri Bakanlığı 11.01.2007 Tarihli ve 2007/6 Sayılı Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu Genelgesi	313
2.2.4.7. İçişleri Bakanlığı 19.02.2010 Tarihli ve 2010/10 Sayılı Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları Genelgesi	314
2.2.4.8. İçişleri Bakanlığı 01.01.2020 Tarihli ve 1 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi	314
2.2.4.9. Adalet Bakanlığı 01.04.2021 Tarihli ve 176 Sayılı Adli Görüşme Odaları Genelgesi	317
2.2.4.10. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 16.06.2021 Tarihli ve 2021/5 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi	320
2.2.5. Politika Belgeleri	320
2.2.5.1. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)	321
2.2.5.2. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı	322
2.2.5.3. 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı	323
2.2.5.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları (2007-2025)	324
2.2.5.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)	324
2.2.5.4.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)	325
2.2.5.4.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)	326
2.2.5.4.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)	326
2.2.5.5. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları (2017)	329
2.2.5.6. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)	330
2.2.5.7. Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları (2019)	331
2.2.5.8. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)	331
2.2.5.9. Yargı Reformu Strateji Belgeleri (2015-2023)	332
2.2.5.9.1. Yargı Reformu Stratejisi 2015-2019	332
2.2.5.9.2. Yargı Reformu Stratejisi 2019-2023	333
2.2.5.10. İnsan Hakları Eylem Planı (2021)	333

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI İLE UYGULAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI	336
3.1.1. Türkiye Büyük Millet Meclisi	336
3.1.2. Cumhurbaşkanlığı	340
3.1.2.1. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı	341
3.1.2.2. Strateji ve Bütçe Başkanlığı	342
3.1.2.3. İletişim Başkanlığı	347
3.1.2.4. Politika Kurulları	348
3.1.2.5. Cumhurbaşkanlığı Ofisleri	349

3.1.2.6.	Devlet Denetleme Kurulu	350
3.1.3.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	353
3.1.3.1.	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	353
3.1.3.1.1.	Mevzuata İlişkin Çalışmalar	354
3.1.3.1.2.	Politika Geliştirme, Uygulama ve İzleme	356
3.1.3.1.3.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Mekanizmalar	358
3.1.3.1.4.	Mağdur Destek Sistemleri	367
3.1.3.1.5.	Farkındalık Çalışmaları	370
3.1.3.1.6.	Araştırma ve Projeler	372
3.1.3.1.7.	Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklarına Yönelik Hizmetler	373
3.1.3.1.8.	Şiddet Uygulayanlara Yönelik Çalışmalar	373
3.1.3.1.9.	COVID 19 Salgını ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele	374
3.1.3.2.	Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü	375
3.1.3.2.1.	Programlar	376
3.1.3.2.2.	Araştırmalar	378
3.1.3.2.3.	Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklarına Yönelik Hizmetler	379
3.1.3.3.	Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü	380
3.1.3.4.	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	381
3.1.3.5.	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	381
3.1.3.6.	Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	382
3.1.4.	Adalet Bakanlığı	383
3.1.4.1.	Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	384
3.1.4.1.1.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Alanında Uzman Birimlerin Kurulması	385
3.1.4.1.2.	Şiddet Mağdurlarına Sunulan Destek Hizmetleri	386
3.1.4.1.3.	Adalet Erişiminin Güçlendirilmesine Yönelik Çalışmalar	389
3.1.4.1.4.	Araştırmalar ve Projeler	389
3.1.4.1.5.	Diğer Kurumlarla Yapılan İş Birliği Faaliyetleri	391
3.1.4.2.	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	394
3.1.4.2.1.	Şiddet Failinin Rehabilitasyonu	394
3.1.4.2.2.	Risk Durumunda Mağdurlara Tahliye Bildirimi	395
3.1.4.2.3.	Personele Yönelik Eğitim Çalışmaları	396
3.1.4.3.	Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü	396
3.1.4.4.	Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü	402
3.1.4.4.1.	UYAP Uyarı Ekranlarının Oluşturulması	402
3.1.4.4.2.	Entegrasyon Çalışmaları	403
3.1.4.5.	Eğitim Dairesi Başkanlığı	403
3.1.4.6.	Türkiye Adalet Akademisi	404
3.1.5.	İçişleri Bakanlığı	404
3.1.5.1.	Koruyucu ve Önleyici Tedbirler Bakımından 6284 sayılı Kanun Kapsamında Mülki Amir ve Kolluk Amirinin Yetki ve Sorumlulukları	405
3.1.5.2.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) Kapsamında Yapılanlar	408
3.1.5.2.1.	2020/1 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi	408
3.1.5.2.2.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyon Toplantıları	409
3.1.5.2.3.	Kadın Acil Destek Uygulaması	410
3.1.5.2.4.	Elektronik Kelepçe Uygulaması	412
3.1.5.2.5.	Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu	413
3.1.5.2.6.	Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı Bünyesinde Büro, Kısım Amirlikleri ile Şube Müdürlüklerinin Kurulması	414
3.1.5.2.7.	ŞÖNİM İrtibat Personeli Görevlendirilmesi	417
3.1.5.2.8.	Kurumlar Arası Veri Entegrasyonu	417

3.1.5.2.9.	Kadın Konukevlerinin Yaygınlaştırılması	417
3.1.5.2.10.	Gizlilik Kararlarının Entegrasyonu	418
3.1.5.2.11.	En İyi Narkotik Polisi Anne Projesi	418
3.1.5.2.12.	Eğitim Faaliyetleri / Çalıştay ve Seminerler	418
3.1.5.3.	Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklara Yönelik Koruyucu ve Önleyici Hizmetler	423
3.1.5.4.	Akademik Yayınlar	424
3.1.5.4.1.	İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı	424
3.1.5.4.2.	Polis Akademisi Başkanlığı	425
3.1.5.5.	Hakkında Tedbir Kararı Verilenlerin Silahlarının Muhafaza Altına Alınması	425
3.1.5.6.	Kadına Yönelik Şiddet İstatistikleri	426
3.1.6.	Sağlık Bakanlığı	428
3.1.6.1.	Teşkilat Yapısı	428
3.1.6.1.1.	Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	429
3.1.6.1.2.	Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü	429
3.1.6.1.3.	Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü	429
3.1.6.1.4.	Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	430
3.1.6.2.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sağlık Çalışanlarının Rolü ve Görevleri	430
3.1.6.3.	Sağlık Hizmetlerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım	431
3.1.6.4.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Programı Kapsamında Yürütülen Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları	434
3.1.6.4.1.	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı	434
3.1.6.4.2.	Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)	436
3.1.6.5.	Çocuk İzlem Merkezi	437
3.1.6.5.1.	Çocukla Adli Görüşmecisi Sertifikalı Eğitim Programı	437
3.1.6.5.2.	Çocuk İhmal ve İstismarı-Cinsel İstismar Farkındalık Eğitimleri	438
3.1.7.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	438
3.1.7.1.	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	439
3.1.7.1.1.	İşe Yerleştirme Hizmetleri	439
3.1.7.1.2.	Aktif İşgücü Programları	439
3.1.7.1.3.	İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri	440
3.1.7.1.4.	Teşvik ve Destekler	441
3.1.7.2.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tarafından Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Yapılan Diğer Çalışmalar	442
3.1.7.2.1.	İşyerlerinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar	442
3.1.7.2.2.	İşyerlerinde Kadına Yönelik Şiddet ve Mobbingin Önlenmesine Yönelik Yapılan/Planlanan Farkındalık Çalışmaları	443
3.1.7.2.3.	İşyerlerinde Mobbinge ve Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Başvuru İstatistikleri	444
3.1.7.2.4.	Kadınların Ekonomik ve Sosyal Yaşama Katılımlarını Desteklemek Üzere Yürütülen Faaliyetler	445
3.1.8.	Milli Eğitim Bakanlığı	446
3.1.8.1.	Teşkilat Yapısı	446
3.1.8.2.	Yapılan Çalışmalar	447
3.1.8.2.1.	Kız Çocuklarının Okullaşma Oranının Arttırılmasına Yönelik Çalışmalar	447
3.1.8.2.2.	Eğitim Çağı Dışında Kalan Vatandaşların Okur-Yazarlık Oranlarını Arttırmaya Yönelik Çalışmalar	450
3.1.8.2.3.	Salgın Sürecinde Eğitime Erişimi Arttırmaya Yönelik Çalışmalar	451
3.1.8.2.4.	Müfredat/Öğretim Programı Temelli Çalışmalar	451
3.1.8.2.5.	Bilgilendirme ve Farkındalık Arttırmaya Yönelik Eğitim Çalışmaları	453
3.1.8.2.6.	Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Çalışmalar	456
3.1.8.2.7.	Psikososyal Destek Çalışmaları	458
3.1.8.2.8.	Tedbir Kararlarına Yönelik Çalışmalar	461
3.1.9.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	461

3.1.9.1. Teşkilat Yapısı	462
3.1.9.2. Yürütülen Faaliyetler	462
3.1.10. Milli Savunma Bakanlığı	465
3.1.11. Gençlik ve Spor Bakanlığı	466
3.1.11.1. Teşkilat Yapısı	467
3.1.11.2. Temel Politikalar ve Öncelikler	468
3.1.11.2.1. On Birinci Kalkınma Planı	468
3.1.11.2.2. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları	469
3.1.11.2.3. 2019-2021, 2020-2022 ve 2021-2023 Yeni Ekonomik Programları	469
3.1.11.3. Politika, Yaklaşım ve Söylem Koordinasyonu Dokümanı	470
3.1.11.4. Eylem Planları, Sözleşmeler ve Diğer Prosedürler	471
3.1.11.4.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)	471
3.1.11.5. Yürütülen Faaliyet ve Çalışmalar	471
3.1.11.5.1. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği	471
3.1.11.5.2. Sportif Faaliyetlerde Fırsat Eşitliği	475
3.1.11.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi	476
3.1.11.6.1. Şiddetin Önlenmesi Konusunda Gençlere Yönelik Yürütülen Faaliyetler	476
3.1.11.6.2. Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Konusunda Sporculara, Antrenörlere ve Spor Elemanlarına Yönelik Yürütülen Faaliyetler	479
3.1.12. Kamu Denetçiliği Kurumu	480
3.1.12.1. Faaliyetler	481
3.1.13. Türkiye İstatistik Kurumu	483
3.1.14. Diyanet İşleri Başkanlığı	487
3.1.14.1. Teşkilat Yapısı	488
3.1.14.2. Başkanlığın Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Konusunda Yürüttüğü Faaliyetler	490
3.1.14.2.1. İl Müftüleri İstişare Toplantıları	490
3.1.14.2.2. Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantıları	490
3.1.14.2.3. Dinî Yayınlar Kongreleri	491
3.1.14.2.4. Personel Eğitimine Yönelik Seminerler	491
3.1.14.2.5. Kadın Akademisyenler Çalıştayları	492
3.1.14.2.6. Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumları	492
3.1.14.2.7. Hutbe ve Vaazlar	492
3.1.14.2.8. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezleri	493
3.1.14.2.9. Aile ve Dinî Rehberlik Büro ve Merkezlerimizde Dinî Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri	494
3.1.14.2.10. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezlerinin Gerçekleştirdiği Projeler	497
3.1.14.2.11. Farkındalık Çalışmaları ve Projeler	498
3.1.14.2.12. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-21) Kapsamında Yapılan Personel Eğitimleri	501
3.1.15. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu	501
3.1.16. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	505
3.1.17. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	510
3.1.17.1. Yayın İçeriklerine Yönelik Yürütülen Faaliyetler	511
3.1.17.2. Görsel İşitsel Yayın Hizmetleri Alanında Kadına Yönelik Şiddete Kamuoyu Yaklaşımı	515
3.1.17.3. Uluslararası Faaliyetler	516
3.1.17.4. Medya Okuryazarlığı Çalışmaları	516
3.1.17.5. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Farkındalık Çalışmaları	517
3.1.18. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu	517
3.1.18.1. TRT'nin Kadına Yönelik Şiddeti Önleme, Kadını Güçlendirme ve Kadın Temsili Konularında Genel Perspektifi	518
3.1.18.2. Yapılan Faaliyetler	518
3.1.18.2.1. Yayınlar	518
3.1.18.2.2. Araştırmalar	521
3.1.18.2.3. Eğitimler	523
3.1.19. Anadolu Ajansı	523
3.1.19.1. Kurumsal İşleyiş ve Değerler	523

3.1.19.2.Şiddet Unsurları Barındıran Haber Diline İlişkin Değerlendirme	523
3.1.19.3.Medya Eğitimleri	524
3.1.19.4.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İçin Yayın İlkeleri	525
3.1.19.5.İnsan Kaynakları Yapısı	526
3.1.20. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	526
3.1.20.1.Güvenli İnternet	527
3.1.20.2.Bilinçlendirme ve Farkındalık Eğitimleri/Eğitici Eğitimleri	528
3.1.20.3.Yayınlar ve Araştırmalar	528
3.1.20.4.Siber Güvenlik ve Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi	528
3.1.20.5.5651 sayılı Kanun Kapsamında İçeriğin Çıkarılması/Erişimin Engellenmesi	529
3.1.20.6.İhbar ve Şikâyetler-İnternet Bilgi İhbar Merkezi ve Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği	530
3.1.20.7.Erişim Sağlayıcıları Birliği	530
3.1.20.8.Sosyal Ağ Sağlayıcılar	530
3.1.21. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	531
3.1.21.1.Kadınlara Yönelik Verilen Girişimcilik Destekleri ve Sağlanan Avantajlar	531
3.1.21.1.1. Girişimcilik Eğitimleri	531
3.1.21.1.2. Girişimcilik Destekleri	533
3.1.21.1.3. KOBİ Finansman Destek Programı	535
3.1.22. Belediyeler ve Türkiye Belediyeler Birliği	535
3.1.22.1.Belediyeler Tarafından Verilebilecek Hizmetler	535
3.1.22.2.Yerel Yönetimlerde Katılım Mekanizmaları	537
3.1.22.3.Belediyeler Tarafından Kadınlara Yönelik Yapılan Çalışmalar	537
3.1.22.4.Türkiye Belediyeler Birliği Tarafından Yapılan Çalışmalar	539
3.1.22.5.Türkiye Belediyeler Birliği Bünyesinde 2021 Yılında Başlayan Proje ve İş Birlikleri	541
3.1.23. Diğer İlgili Kuruluşlar	542
3.1.23.1.Birleşmiş Milletler	542
3.1.23.1.1. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi	543
3.1.23.1.2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı	544
3.1.23.1.3. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu	545
3.1.23.1.4. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü	547
3.1.23.1.5. Uluslararası Çalışma Örgütü	548
3.1.23.1.6. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	550
3.1.23.2.Barolar	550
3.1.23.3.Sivil Toplum Kuruluşları	556
3.1.23.4.Sendikalar	568
3.1.23.5.Özel Sektör	573
3.1.23.6.Medya Kuruluşları	577
3.1.23.7.Türkiye Yeşilay Cemiyeti	579
3.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ UYGULANMASI İLE İZLEME VE DEĞERLENDİRMESİ SÜRECİ	582
3.2.1. Genel Olarak: İzleme ve Değerlendirme	582
3.2.2. Ulusal Düzeyde İzleme	582
3.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planlarında Uygulama, İzleme ve Değerlendirme	584
3.2.2.1.1. I. ve II. Ulusal Eylem Planlarında İzleme ve Değerlendirme	584
3.2.2.1.2. III. Ulusal Eylem Planında İzleme ve Değerlendirme	585
3.2.2.1.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planında (2020-2021) İzleme ve Değerlendirme	587
3.2.2.1.4. IV. Ulusal Eylem Planında İzleme ve Değerlendirme	588
3.2.2.2. Ulusal Düzeyde İzlemede Görevli Komite, Kurul ve Çalışma Grupları	589
3.2.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi	589
3.2.2.2.2. Geçici ve Sürekli Nitelikte Oluşturulan Çalışma Komisyonları ve Grupları Oluşturulması	590
3.2.3. Yerel Düzeyde İzleme	593

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE ETKİN MÜCADELE EDİLMESİNE YÖNELİK TESPİTLER VE
ÖNERİLER

4.1. FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ	600
4.2. KURUMSAL KAPASİTENİN GÜÇLENDİRİLMESİ	612
4.3. POLİTİKA GELİŞTİRİLMESİ VE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONUN SAĞLANMASI	630
4.4. MEVZUAT DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİLERİ	634
4.5. MEDYA VE BASIN DİLİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ	644
4.6. KADININ GÜÇLENMESİ	651
4.7. ŞİDDET MAĞDURUNUN DESTEKLENMESİ	656
4.8. ŞİDDET UYGULAYANIN REHABİLİTASYONU	659
4.9. AİLENİN GÜÇLENDİRİLMESİ	661
4.10. OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE	666
4.11. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKALARININ ETKİN İZLENMESİ	667
4.12. YEREL YÖNETİMLERİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI	670
4.13. BAROLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI	672
4.14. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ, SENDİKALARIN VE MESLEK BİRLİKLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI	673
4.15. ÖZEL SEKTÖRÜN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI	676
4.16. KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEME	677
4.17. ARAŞTIRMA, VERİ TOPLAMA VE ANALİZ	679

BEŞİNCİ BÖLÜM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE KURUMSAL EYLEM PLANI TABLOSU

EKLER	828
RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ	863
KAYNAKÇA	864

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014.....	202
Tablo 2. Son 12 Aylık Dönemde Eşi veya Birlikte Yaşadığı Kişi Tarafından Fiziksel Şiddete Maruz Kalan Kadınların Oranı.....	203
Tablo 3. Cinsel Şiddet Yaygınlığı: Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Cinsel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2008-2014).....	204
Tablo 4. Son 12 Aylık Dönemde Eşi veya Birlikte Yaşadığı Kişi Tarafından Cinsel Şiddete Maruz Kalan Kadınların Oranı.....	204
Tablo 5. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Duygusal Şiddetine/İstismarına Maruz Kalmış Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014.....	205
Tablo 6. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Ekonomik Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2014).....	207
Tablo 7. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Kadının Çalışmasına Engel Olmasının veya İşten Ayrılmasına Neden Olmasının Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Kadınların Türkiye 2014.....	207
Tablo 8. Bazı Ülkelerde Kadınların Ortalama İlk Evlenme Yaşı (1990-2000-2017).....	211
Tablo 9. Türkiye’de Kadınlarda Ortalama İlk Evlenme Yaşı (2001-2020).....	212
Tablo 10. 2002-2020 Yılları Toplam Evlenmeler İçinde 16-17 Yaşında Evlenen Kız Çocuklarının Oranı.....	212
Tablo 11. Israrlı Takibe Maruz Kalmış Kadınların Israrlı Takip Biçimlerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014.....	214
Tablo 12. Farklı Kıtalarda Bir Milyon Kadın Nüfusa Düşen Kadın Cinayetleri Sayısı.....	218
Tablo 13. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kasten Öldürülen Kadın Sayısı (2014-2021).....	219
Tablo 14. Tedbir Kararı Altında Hayatını Kaybeden Kadın Sayısı (2016-2021).....	220
Tablo 15. Kadınların Şiddet Algısına İlişkin Araştırma Sonuçları.....	225
Tablo 16. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınlara Göre Şiddetin Başlıca Nedenleri, Türkiye 2014.....	226
Tablo 17. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Uğradıkları Şiddete İlişkin Ortaya Koydukları Nedenler.....	227
Tablo 18. 11. Kalkınma Planı Kadın Sektörü Temel Hedefleri.....	344
Tablo 19. Harcama Takip Göstergeleri.....	346
Tablo 20. 2021 Yılı KSGM Bütçesi.....	354
Tablo 21. ŞÖNİM Hizmet Alan Kişi Sayısı (2013-2021).....	360
Tablo 22. 2018-2021 Döneminde Verilmiş Koruyucu Tedbir Kararı Sayısı.....	361
Tablo 23. 2018-2021 Döneminde Verilmiş Önleyici Tedbir Kararı Sayısı.....	361
Tablo 24. Kadın Konukevlerinden Hizmet Alan Kişi Sayısı (2002-2021).....	364
Tablo 25. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Kadın Konukevlerinde Sunulan Hizmetler (2020-2021).....	365
Tablo 26. EYHGM Bağlı Kuruluş, Yardım ve Ödemelerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	380
Tablo 27. Mahkemeler Tarafından Verilen Önleyici ve Koruyucu Tedbir Kararları Kişi Sayısı (2016-2021)...	398
Tablo 28. Şiddet Mağduruna Yönelik Olarak Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmama (6284 Sayılı Kanun 5/1-a).....	398
Tablo 29. Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Derhâl Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsis Edilmesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-b).....	399
Tablo 30. Korunan Kişilere, Bu Kişilerin Bulundukları Konuta, Okula ve İş Yerine Yaklaşmaması (6284 Sayılı Kanun 5/1-c).....	399
Tablo 31. Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-f).....	399
Tablo 32. Bulundurulması veya Taşınmasına Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-g).....	400
Tablo 33. Teknik Yöntemlerle Takip (Elektronik Kelepçe) Kararı (6284 Sayılı Kanun Md. 12).....	400
Tablo 34. Hâkim ve Cumhuriyet Savcısı Kadın-Erkek Oranları.....	400
Tablo 35. Kadına Yönelik Şiddet Eylemlerine İlişkin Ortalama Soruşturma Süreleri (Gün).....	401
Tablo 36. Şiddet Gören veya Şiddete Uğrama Tehlikesi Altında Bulunan Kadınlar Hakkında Tedbir Talebinde Bulunanlar.....	401
Tablo 37. Tedbir Kararlarına Uymadığı İçin Zorlama Hapsi Verilen Kişi Sayısı.....	402
Tablo 38. Tedbir Kararları ve Karar Vermeye Yetkili Kişiler.....	407
Tablo 39. 31.12.2021 Tarihi İtibarıyla KADES Verileri.....	411
Tablo 40. EGM Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri Personel Durumu.....	415
Tablo 41. Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/ Kısmı Amirliği Personel Durumu.....	416
Tablo 42. EGM ve JGK Tarafından Yıllara Göre (2016-2021) 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Eğitim Sayıları.....	422

Tablo 43. Erbaş ve Erlere Verilen Eğitim Sayısı	423
Tablo 44. 6284 Sayılı Kanun kapsamında Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Olay Sayıları	425
Tablo 45. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakkında Korumaya Tedbir Kararı Verilen Kişi Sayısı	426
Tablo 46. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında EGM ve JGK tarafından Mağdura Yönelik Verilen Korumaya Tedbir Karar Türü ve Kişi Sayısı	427
Tablo 47. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakkında Önleyici Tedbir Kararı Verilen Kişi Sayısı	427
Tablo 48. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında EGM ve JGK tarafından Şüpheliye Yönelik Verilen Önleyici Tedbir Karar Türü ve Kişi Sayısı	427
Tablo 49. Sağlık Kuruluşlarına Başvuran Şiddet Mağduru Kadın Sayıları	433
Tablo 50. İl Sağlık Müdürlüklerine Gelen Tedbir Kararı ve Başvuru Sayıları	434
Tablo 51. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı	436
Tablo 52. Yıllar İtibari ile İlköğretim ve Ortaöğretim Kademesinde Kız Çocuklarının Okullaşma Oranları	448
Tablo 53. Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Seti	485
Tablo 54. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezleri	493
Tablo 55. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkez Personeli	494
Tablo 56. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezlerine Yapılan Başvurular	494
Tablo 57. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezlerine Başvuruların Ana Konuları	495
Tablo 58. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Başvurularda Alt Konu Başlıkları	495
Tablo 59. İlgili Kurumlara Yönlendirmeler	496
Tablo 60. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezleri Faaliyetleri	496
Tablo 61. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezlerinin Bazı Ana ve Alt Konuları	496
Tablo 62. Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının Uyguladığı Proje Sayıları	497
Tablo 63. Pandemi Döneminde Aile Eğitimleri I. Dönem Seminer Başlıkları	500
Tablo 64. Yıllara Göre Kadın Öğretim Elemanları Oranı	506
Tablo 65. Yıllara Göre Kadın Araştırma Görevlisi Sayıları ve Oranları	507
Tablo 66. Bölgelere Göre Kadın Dekan Sayıları	507
Tablo 67. Türkiye, AB ve ABD’de Kadın Profesör Oranları	508
Tablo 68. Türkiye, AB ve ABD’de Kadın Öğretim Elemanı Oranları	508
Tablo 69. 2009-2020 Yılları Arası KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri	532
Tablo 70. KOSGEB E-Akademi İle Sağlanan Uzaktan Girişimcilik Eğitimleri	532
Tablo 71. Yıllar İtibarıyla Destek Sağlanan Kadın Girişimcilere Ait İşletme Sayısı ve Destek Tutarları	534
Tablo 72. Türkiye’de Cinsiyete Göre İşçi Sayıları (2020)	569
Tablo 73. Türkiye’de Cinsiyete Göre Kamu Görevlisi Sayıları (2020)	570
Tablo 74. Cinsiyete Göre İşçi ve İşveren Sendikaları ve Konfederasyonlarının Zorunlu Organlarında Görev Alanlar (2015)	571
Tablo 75. Kadına Yönelik/Ev İçi Şiddet Başvuru/İhbar/Şikâyetlerine Dayanak Oluşturan Başlıca Yasalar	843
Tablo 76. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Korumaya ve Önleyici Tedbir Kararları	845

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Şiddet Tipleri	189
Şekil 2. Ekolojik Model Ekseninde Şiddet Nedenleri	192
Şekil 3. 11. Kalkınma Planının Eksenleri	343
Şekil 4. Kadının Güçlenmesi Programı	345
Şekil 5. Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Kadına Yönelik Şiddet Vakalarına Yaklaşım	432
Şekil 6. Hastanelerin Acil Servislerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım	433
Şekil 7. 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım	433
Şekil 8. Yeşilay Danışmanlık Merkezi Tarafından Bağımlılara ve Yakınlarına Verilen Hizmetler	579
Şekil 9. Ulusal Eylem Planı Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Süreci Akış Şeması	590
Şekil 10. IV. Ulusal Eylem Planı Kapsamındaki Komisyon ve Çalışma Grupları	591
Şekil 11. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının Uygulanmasının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Süreci	597
Şekil 12. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hâkim, Mülki Amir ve Gecikmesinde Sakınca Bulunan Hallerde Kolluk Amiri Tarafından Alınabilen Korumaya ve Önleyici Tedbir Kararları	847
Şekil 13. ŞÖNİM Başvuru Süreci	850
Şekil 14. ŞÖNİM Müdahale Planı Kapsamında Sunulan Hizmetler	851

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.	: Adı geçen eser
AA	: Anadolu Ajansı
AB	: Avrupa Birliği
AÇEV	: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
ADEM	: Aile Destek Merkezi
ADM	: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri
AEP	: Aile Eğitim Programı
AGO	: Adli Görüşme Odaları
AKDER	: Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
ASDEP	: Aile Sosyal Destek Programı
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHİM	: Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
ATHGM	: Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
AYSİT	: Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı
BİLKA	: Bilge Kadın Araştırma Merkezi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CEİD	: Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
CEMR	: Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
CEO	: İcra Kurulu Başkanı
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇEKOM	: Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi
ÇEZE	: Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
ÇODEM	: Çocuk Destek Merkezleri
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DDK	: Devlet Denetleme Kurulu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
EBRD	: Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
EGM	: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü
EPİM	: Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması
EYHGM	: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
GAMER	: İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
INHOPE	: Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği
IPA II	: AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
IPHRC	: Bağımsız Daimi İnsan Hakları Komisyonu
İDSB	: İslam Dünyası STK'ları Birliği
İEP	: İşbaşı Eğitim Programları
İHİK	: İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
İSKEP	: İstihdam ve Koordinasyon için Eğitim Projesi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
JSGA	: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

KA.DER	: Kadın Adayları Destekleme Derneği
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Derneği
KADES	: Kadın Acil Destek Uygulaması
KAGİDER	: Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KAMER	: Kadın Merkezi
KASAUM	: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
KASAV	: Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Derneği
KDK	: Kamu Denetçiliği Kurumu
KEFEK	: Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİHEP	: Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KSK	: BM Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu ve Kadının Statüsü Komisyonu
md.	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEK	: Mesleki Eğitim Kursları
MEMUR-SEN	: Memur Sendikaları Konfederasyonu
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
NDI	: Ulusal Demokratik Enstitüsü
OBM	: Okulda Bağlımlılığa Müdahale Programı
OECD	: İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı
OPAAW	: İslam İş Birliği Teşkilatı Kadınların İlerlemesi İçin Eylem Planı
OUP	: Ortaöğretime Uyum Programı
PİKTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyon Projesi
R.G.	: Resmi Gazete
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
SALAR	: İsveç Belediyeler Birliği
SAR	: Sosyal Araştırma Raporu
SEM	: Sporcu Eğitim Merkezleri
SODES	: Sosyal Destek Programı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SU KYF	: Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu
SYGM	: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
ŞNT	: Eğitime Yönelik Şartlı Nakit Transferi
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TAİEX	: AB Teknik Destek ve Bilgi Değişimi
TAYA	: Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TBB1	: Türkiye Barolar Birliği
TBB2	: Türkiye Belediyeler Birliği
TBM	: Türkiye Bağlımlılıkla Mücadele Eğitim Programı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TUBİM	: Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
TÜBAKKOM	: Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRAP	: Türkiye Aile Platformu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜRKİYE KAMU-SEN	: Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
UKOME	: Ulaşım Koordinasyon Merkezi
UN WOMEN	: Birleşmiş Milletler Kadın Birimi
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNFPA	: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
UZEM	: Uzaktan Eğitim Sistemi
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire
YADEM	: Yeşilay Danışmanlık Merkezi
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
ZKA	: Zaman Kullanım Araştırması
ZOYOP	: Zorlayıcı Yaşam Olaylarında Psikoeğitim Projesi

KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU

Şiddet, bireyleri, toplumları ve hatta tüm canlıları doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen, karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Şiddetin yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet ise; uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tedbirlere rağmen coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğrenim düzeyine bakılmaksızın farklı kültür ve ülkelerde halen varlığını devam ettiren evrensel bir sorundur. Bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddet, şiddet mağdurunun temel haklarını hiçe saymakta; kişinin insan olmaktan kaynaklanan imkânlardan yararlanarak kendini geliştirmesinin önüne geçmekte; insanın onuruna ve değerine yaraşır bir hayat sürme hakkına zarar vermektedir. Kadına yönelik şiddet vakaları özelde kadının biyo-psiko-sosyal gelişimine sekte vurmakta, aile yapısına yöneltilmiş bir tehdit oluşturmakta ve toplum vicdanında derin yaralara sebep olmaktadır.

Bu rapor hazırlanırken 09.03.2021 tarihli Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) verilerine göre, küresel çapta her üç kadından biri, eş-akrabalık ilişkisi bulunan ya da bulunmayan erkekler tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik açılarından şiddete maruz kalmış olduğu söylenmektedir. Kadınlara yönelik şiddet bir insan hakları ihhalidir. Şiddet ve şiddet korkusu, küresel düzeyde toplum hayatına aktif olarak katılması beklenen kadınların seçeneklerini sınırlandırmaktadır. Bununla birlikte, şiddetin tüm biçimleri, şiddet sona erdikten çok sonra bile kadınların sağlığı ve esenliği üzerinde etkili olabilmektedir. Dahası, söz konusu şiddet ölüm de dâhil olmak üzere yıkıcı sonuçlara yol açabilmektedir.

Kadınların ağırlıklı olarak erkekler tarafından maruz kaldığı şiddet, bir toplumda sosyal, ekonomik ve siyasi yaşama katılma özgürlüklerini tehlikeye atmaktadır. Kadına yönelik şiddet yalnızca kadınları korkutup hayatlarını mahvetmekle kalmamakta, aynı zamanda insanlar arasındaki güven ve iş birliği için gerekli olan toplumsal dokuya da zarar vermektedir. Kadına yönelik şiddet, tek tek kadınlar ve erkekler arasındaki ya da erkek ve kadın grupları arasındaki hayati sosyal ilişkileri aşındırarak, yoksulluk ve kırılganlıkların devam etmesine yol açmaktadır. Diğer taraftan, her ne kadar kadınların bir bölümü fiilen şiddete maruz kalsa bile, şiddet korkusu ve tehdidi tüm kadınlar için ortaktır. Dolayısıyla, evdeki yaşamın en mahrem yönlerinden ekonomik, sosyal ve siyasi faaliyetlere katılma kadar düşünce ve eylemleri her düzeyde etkilemektedir.

Kadına yönelik şiddet, kadınların eğitim alma, ekonomik hayata katılma, kişisel ilişkiler geliştirme ve insan haklarından tam olarak yararlanmalarını engellemektedir. Diğer yandan kadına yönelik şiddet, kadınların statülerine koşut olarak üstlendikleri rolleri gerek kendilerine

gerekse bağılı bulundukları sosyal sisteme destek olacak şekilde yürütmelerine sekte vurmakta, dolayısıyla bireyleri, aileleri ve toplumları olumsuz etkilemektedir.

Kadim kültür ve medeniyetimiz; insan hakları, adalet, hakkaniyet, ahlak, sevgi, saygı, merhamet, incitmeme ve hoşgörü üzerine kuruludur. Köklü Devlet yönetim sistemimizde, “İnsanı yaşat ki Devlet yaşasın!” düsturu kapsamında, insanın maddi ve manevi varlığı ile onur ve saygınlığını devletin bütün kurum ve kuruluşlarıyla tüm işlem ve eylemlerinde koruma yükümlülüğü her daim esas olmuştur. İnsanı, yeryüzünün en şerefli varlığı olarak yaratan inanç sistemimiz ise; “şerefli varlık” vasfında kadın ve erkeği eşit kılmıştır. Bu bağlamda toplumumuzun temel yapı taşı olan aile içinde kadın ve erkek üstlenmiş oldukları rollerle birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Şiddet, bu uyumu kökünden sarsan, insani onurla bağdaşmayan bir eylemdir. Bu sebeple, her ne sebeple olursa olsun, inanç, kültür ve medeniyetimizde şiddetin asla haklı bir gerekçesi yoktur. Kadına şiddet özelde ailenin genelde toplumun sağlıklı işleyişini sarsmak anlamına gelmektedir.

Kadına yönelik şiddet, sadece hukuk ve kolluk tedbirleri ile çözülebilecek bir sorun değildir. Çok boyutlu karmaşık bir olgu olan bu şiddet türüyle mücadele, çok yönlü bir yaklaşım ve disiplinlerarası bir çalışma ile özel stratejiler geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu noktada kadına yönelik şiddetin sebepleri üzerinde çözümleyici değerlendirmeler geliştirilmelidir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 20.12.1993 tarih ve 44/104 sayılı Kararıyla (Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri) ilk kez kadına yönelik şiddetin “*kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden doğduğu*” kabul edilmiştir. Karara göre “*kadınlara karşı şiddet terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir*”. Kadına yönelik şiddete ilişkin bu tanım, Türkiye’nin de taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokolün kabulüyle devam eden bir sürecin sonucudur.

Uluslararası hukukta kadına yönelik şiddetin kavramsallaştırılması ve bu şiddeti doğuran, geliştiren, pekiştiren eşitsiz güç ilişkileriyle mücadele edilmesi yönündeki gelişmeler, birçok ülkenin iç hukuklarında da karşılık bulmuştur. Türkiye, kadının konumu ve toplumsal alanda güçlenmesi için yapılan çalışmalar açısından, dünyada istisnai ve özgün bir tarihsel deneyime sahiptir. Söz konusu deneyim, günümüzde uygulanan politikalarla artarak devam etmektedir. Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan itibaren kadınlara yönelik ayrımcılığın

giderilmesine ilişkin düzenlemelere hız verilmiş, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesini sağlama ile kadına yönelik şiddetle mücadele temel politikalar arasında yer almıştır.

2004 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Anayasa'nın 10 uncu maddesine “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” ibaresi eklenmiştir. Yine 2004 yılında Anayasa'nın 90 ıncı, 2010 yılında 10 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle kadınların hakları anayasal olarak güçlendirilmiştir.

2002 yılında yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu ile kanun önünde eşitliği gözeten ve kadın emeğini değerlendiren düzenlemeler yapılmıştır. Evliliğin genel hükümlerinde yapılan değişikliklerin yanı sıra, velayetin kullanılması bakımından ana-baba arasında eşitlik, ev içi emeğin parasal katkıya eş değer kabul edilmesi gibi çok önemli kazanımların yanı sıra edinilmiş mallara katılma rejiminin benimsenmesi, Yeni Medeni Kanun ile getirilen önemli düzenlemelerden bazılarıdır. Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından Aile Mahkemeleri kurulmuş ve 2003 yılında bu mahkemeler adli sistem içinde yerini almıştır.

2005 yılında kabul edilen Türk Ceza Kanununda da kadına yönelik şiddet içeren fiiller/suç tipleri konusunda çok önemli, reform niteliğinde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Buna göre kadının mağduru olduğu bazı suç tipleri 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlendiğinin aksine topluma karşı işlenen suçlar kapsamından çıkarılarak kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınmış ve cezaları ağırlaştırılmıştır. Ayrıca, töre saiki, kasten öldürme suçunun nitelikli hali sayılarak faillerin Kanun'da öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmaları sağlanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli adımlardan biri, şüphesiz, kadına yönelik şiddetin “özel alana ilişkin bir mesele” olarak kabulü anlayışının terkedilmesi ve Ceza Kanundaki genel düzenlemelerin yanı sıra, bu tür şiddetle mücadeleyi münhasır amaç edinen yasal düzenlemelere konu edilmesidir. Bu doğrultuda 1998 yılında kabul edilen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile kadına yönelik/aile içi şiddet ilk kez yasal bir metinde ele alınmıştır. Bu süreçte 4320 sayılı Kanunun ihtiyaçları karşılayamaması nedeniyle 08.03.2012 tarihinde çok daha geniş kapsamlı düzenlemelere yer veren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiş ve 18.01.2013 tarihinde yayımlanan uygulama Yönetmeliğiyle bütünlük içerisinde, kadına yönelik şiddetle mücadelede çok önemli bir yasal dayanak haline gelmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadının hukuki statüsünü iyileştiren yasal düzenlemeler ve şiddetle mücadeleye dair özel kanunların yürürlüğe girmesi önemlidir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede; kadın-erkek arasında fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik fiili tedbirler ve uygulamaların gerçekleştirilmesinin bir devlet politikası haline getirilmesi 2006/17

sayılı Başbakanlık Genelgesi ile sağlanmıştır. Türkiye’de çekirdeğini 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin oluşturduğu ve 2007 ile 2021 yılları arasında yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem planları, bu politikanın en somut belgelerini oluşturmaktadır. Gerek söz konusu Başbakanlık Genelgesi’nde gerek sayıları dördü bulan Eylem Planlarında, şiddet ile ayrımcılık arasındaki ilişki açıkça kabul edilmiş ve bunun giderilmesine yönelik farkındalık ve zihniyet dönüşümü odaklı temel politikalar başarı ile uygulanmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yanında Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi birçok bakanlık ile Diyanet İşleri Başkanlığı, üniversiteler, valilikler, belediyeler, özel sektör ve STK’lar gibi çok sayıda kurum ve kuruluşu sorumlu ve/veya iş birliği birimi olarak koruyucu ve önleyici nitelikte birçok kurumsal hizmet, hukuk ve eğitim politikaları ile veri ve istatistik çalışmaları gibi somut adımlar atılmasında yükümlü kılan bir yaklaşım benimsenmiştir.

Üzerinde durduğumuz tüm bu hususlar, kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki alt yapı kadar etkin çalışan bir idari altyapının mevcudiyetinin de son derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Türkiye’de 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurularak, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bu Bakanlık bünyesinde yeniden yapılandırılmıştır. Bakanlığın kurulmasının ardından yürütülen en önemli çalışmalardan biri olan 6284 sayılı Kanun kapsamında, gerekli uzman personelin görev yaptığı şiddetin önlenmesi, koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını 7/24 saat esasına göre yürüten Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. Keza Adalet Bakanlığı bünyesinde, başta kadın ve çocuklar olmak üzere, mağdur ve suçtan zarar görenlerin haklarının korunması ve bu kişilere yönelik destek hizmetlerinin sağlanması amacıyla “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı” ile adliyeler bünyesinde “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri” kurulmuştur. Ayrıca, Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna bağlı hastaneler bünyesinde “Tıbbi Sosyal Hizmet Birimleri”; Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde ise “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü” kurulmuş olup görevi kapsamında hizmet vermektedir.

Türkiye, Anayasa ve temel kanunlar başta olmak üzere reform niteliğinde yasal düzenlemeler, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadınların güçlenmesine yönelik yürütülen kararlı ve istikrarlı politika, programlar ve uygulamalarla çok ciddi ilerlemeler sağlamıştır. Kadın erkek fırsat eşitliği konusunda yasalarda sağlanan hakların, uygulamalara tam olarak yansıtılarak eşitliğin hayata geçirilmesi amacıyla yürütülen çalışmalar artarak devam

etmektedir. Bununla birlikte, tüm Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de kadına yönelik şiddetin varlığını sürdürüyor olması, kadına yönelik şiddete sıfır tolerans anlayışıyla bu vakaların sıfıra indirilmesi için başka çalışmalar da yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, özellikle şiddet nedenlerinin araştırılarak konuya ilişkin tespitler yapılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yürütülen hizmet uygulamalarının değerlendirilmesi, eksikliklerin tespit edilmesi ve bu doğrultuda çözüm önerilerinin ortaya koyulması amacıyla Anayasa’nın 98 inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince ilki 25.11.2014 tarihinde, ikincisi ise 09.03.2021 tarihli ve 1280 sayılı TBMM Kararıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulmuştur.

Başkanlığını yürütmekte olduğum “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” 21.04.2021 tarihi itibarıyla çalışmalarına başlamıştır.

Komisyon 22.10.2021 tarihi itibarıyla 24 Komisyon toplantısında; 15 kamu kurumundan 24 Bakan, bürokrat, hâkim, savcı; 8 üniversiteden 10 akademisyen; 9 kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, meslek birliğinden 13 avukat, yapımcı, senarist; 14 medya kuruluşundan 14 gazeteci; 17 sivil toplum kuruluşundan 17 temsilci, 5 Sendikadan 5 temsilci ve 3 uluslararası örgütün Türkiye Temsilcisi, 2 psikiyatrist ve psikolog, şiddet mağduru 5 kadın olmak üzere toplam 71 kurum/kuruluştan 96 kişiyi dinlemiştir. Komisyonun görev süresi boyunca 150 saatten fazla toplantı yapılmıştır. Ayrıca Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır olmak üzere 4 şehirde, 7 saha çalışması yapılmış; bu kapsamda, yerel kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, şiddet önleme merkezleri, kadın konukevleri, ceza infaz kurumları, eğitim merkezleri, aile destek merkezleri ziyaret edilmiş; yerel bürokratlar/çalışanlar, medya temsilcileri, şiddet mağduru kadınlar, sığınmacı kadınlar, şiddet uygulayan failler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu saha çalışmalarında;

- Şiddet İzleme ve Önleme Merkezlerini ziyaret edilerek çalışanlardan prosedürler hakkında bilgi alınmış, fiziki koşullar incelenmiş,
- Şiddet mağduru kadınlar, televizyon programcıları, yerel bürokratlar ve çalışanlarla görüşülmüş,
- İçişleri Bakanlığı elektronik kelepçe takip merkezi GAMER’de incelemelerde bulunulmuş,
- Sincan ceza infaz kurumunda şiddet faili erkekler ile şiddet faili kadınlarla görüşme gerçekleştirilmiş,

- Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile içi Şiddetle Mücadele Büro Amirliğinde bir şiddet olayının öğrenilmesinden adli makamlara intikaline kadar olan aşamalar uygulamalı olarak incelenmiş,

- Ankara Batı Adliyesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü savcılarında bilgi alınmış, Adli Görüşme Odaları (AGO) ziyaret edilmiş,

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Başkanından kadınlara yönelik çalışmalar hakkında bilgi alınmış,

- Gaziantep Büyükşehir SADA Kadın Merkezi’nde sığınmacı kadınlara yönelik faaliyetler yürüten Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği ile UN WOMEN tarafından ortaklaşa yürütülen, “Kadınlar ve Kız Çocuklarının ve Ev Sahibi Toplumun Dayanıklılığının Artırılması” projesi hakkında bilgi alınmış, sığınmacı kadınlarla görüşülmüş,

- İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır’da kadın konukevlerinde kalan şiddet mağduru kadınlarla görüşülmüş (Kadın konukevi ziyaretlerimiz çok küçük bir grupta, bu merkezlerin mahremiyetine dikkat edilerek gerçekleştirilmiştir),

- İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır’da aile destek eğitim gören kadınlar ve çalışanlarla görüşülmüş,

- Diyarbakır’da evlatları terör örgütü tarafından kaçırılan annelerimiz ziyaret edilmiştir.

Komisyonumuz 27-31.10.2021 tarihlerinde, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda iyi uygulama örneği olarak İspanya’ya resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret kapsamında;

- Devlet Paketi Çerçevesinde Kabul Edilen Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Karşı Stratejiler Hakkında Hazırlanan Senato Raporunu İzleme ve Değerlendirme Özel Komisyonu,
- İçişleri Bakanlığı,
- Yargı Yüksek Erki,
- Toledo Belediyesi Eşitlik Encümeni ziyaret edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Müdürlüğüyle Ulusal Polis Genel Müdürlüğü tarafından ayrı ayrı, Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede İspanya Tarafından Alınan Caydırıcı Tedbirler ve bu kurumların rolü başlıklı sunumlar gerçekleştirilmiştir.

İspanya çalışma ziyaretinde Yüksek Yargı Erki hâkimleri tarafından 2002 yılında kurulan Aile içi ve Toplumsal Cinsiyete Yönelik Şiddet Gözlemevi ve kadına karşı şiddetle mücadele kanunu hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

İspanya’daki Toledo Belediyesi Eşitlik Encümeni yerel düzeyde kadına yönelik şiddet ile mücadele hakkında bilgi vermiştir. Senato ziyaretinde İspanya’da kadına yönelik şiddetle

mücadelede kamu gücünün harekete geçirilmesi açısından bir kırılma noktası teşkil eden Devlet Paktı hakkında Senato Üyelerinden bilgi alınmıştır.

Komisyon toplantılarına, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının yürütülmesinde önemli sorumlulukları olan; Aile ve Sosyal Hizmetler, Adalet, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarından Bakan düzeyinde, yüksek yargı organları ile kamu kurum ve kuruluşlarından ise başkan veya genel müdür düzeyinde, STK ve özel sektörden üst düzeyde katılımın olması, konunun sahiplenilmesini göstermesi açısından önem teşkil etmektedir.

Komisyonun kuruluşu, ilgili kurumların kadına yönelik şiddetle mücadelesine ivme kazandırmış, Komisyonunun kuruluşuna gerekçe oluşturan, sorun alanı olarak görülen ve çalışmalar esnasında komisyon üyesi milletvekilleri tarafından dile getirilen bazı hususların henüz Komisyon çalışmaları esnasında ilgili kurumlar tarafından çözüme kavuşturulmasına vesile olmuştur. Bu kapsamda,

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından,
 - 16.06.2021 tarihli ve 2021/5 sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi,
 - 5 Ana Hedef, 28 Strateji ve 227 Faaliyeti kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2021-2025) yayınlanmıştır.
- İçişleri Bakanlığı tarafından geliştirilen KADES uygulaması indirme sayıları, 27.05.2021 tarihi itibarıyla 2 milyon 293 bin 289 iken, 13.12.2021 tarihi itibarıyla 2 Milyon 954 bin 342'ye ulaşmıştır.
- Komisyon çalışmaları esnasında, 01.05.2021 tarihi itibarıyla 34 ilde 177'si aktif olmak üzere toplam 364 olarak ifade edilen elektronik kelepçe sayısı, 2021 sonu itibarıyla 57 ilde 517'si aktif olmak üzere 1.217'ye çıkarılmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli ayaklarından biri kadının güçlenmesidir. Kadın güçlendikçe aile ve toplum da güçlenecektir. Bu nedenle; kadının evde, okulda, çalışma hayatında kısaca toplumun her alanında yer alması, karar alma süreçlerinin her seviyesine tam ve etkili katılımı, kadının insan haklarının korunması, aile ve iş hayatının uyumlaştırılması ve benzeri konularda atılacak adımlarla; kadınların, aile kurumunun ve toplumun güçlendirilmesi ve toplumsal travmaya sebep olan kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilmesi mümkündür.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede Komisyonumuz öncelikle kadına yönelik şiddetin önlenmesini, kadına yönelik şiddet mağdurlarına gerekli bio-psiko-sosyal desteklerin ve yasal düzenlemelerin yapılmasını, bu konuda birey, aile ve toplumun bilinçlendirilmesini, sosyo-ekonomik eşitsizliklerin ele alınmasını, eğitime, güvenceli ve güvenli çalışmaya erişimin

sağlanmasını, farkındalık ve zihniyet dönüşümünü elzem görmektedir. Diğer yandan temel hizmetlerin kadınlar için erişilebilir olmasını sağlayan, kadına yönelik şiddetle mücadelede sivil toplumu destekleyen, eksiklikler ekseninde mevzuatı reforme eden ve yasal müdahaleleri güçlendiren stratejileri de içermektedir. Bu çalışma, söz konusu bakış açısı çerçevesinde ve yukarıda belirtilen tüm süreçlerin yürütülmesi sonucunda kadınlara yönelik şiddetin tüm biçimleriyle mücadele etmek için artan ve güçlü siyasi irade taahhüdünü ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Komisyunun yapmış olduğu çalışmalar ile elde ettiği bulguları, tespit ve önerileri içeren iş bu rapor, 5 temel bölümden oluşmaktadır. Bunlar; kadına yönelik şiddetin kavramsal çerçevesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuat, kadına yönelik şiddetle mücadele politikasının kurumsal yapısı ile uygulama, izleme ve değerlendirilmesi süreci, kadına yönelik şiddetle etkin mücadeleye yönelik tespit ve öneriler, kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal eylem planı tablosundan oluşmaktadır.

Birinci bölümde; kadına yönelik şiddetin kavramsal çerçevesi oluşturularak, bu çerçevede içerisinde kadına yönelik şiddetin nedenleri, risk faktörleri ve sonuçları ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu bölümün en önemli çıktısı, kadına yönelik şiddetin olgusal ve kavramsal varlığının kabul edilmesi olmuştur.

Raporun ikinci bölümünü, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin mevzuat oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede mevcut durum tespiti olarak da kabul edilebilecek bu bölümde esasen, hukuki altyapı değerlendirilmektedir. Buna göre öncelikle uluslararası mevzuatın değerlendirilmesi, ardından ulusal mevzuat, Anayasadan başlanarak tüm yazılı hukuk normlarıyla birlikte ve bakanlık genelgelerinden politika belgelerine kadar ayrıntılı bir biçimde ortaya konulmuştur.

Raporun üçüncü bölümünü, kadına yönelik şiddetle mücadele politikasının kurumsal yapısı ile uygulama, izleme ve değerlendirilmesi süreci oluşturmaktadır. Bu bölümde şiddetle mücadelede etkin olan başta tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum, özel sektör, akademi, meslek birlikleri, sendikalar ve medyanın kurumsal kapasiteleri değerlendirilmiş, “*şiddete sıfır tolerans ilkesi*” ile “*kadına yönelik her türlü şiddeti önlemek*” amacı kapsamında yürütülen şiddetle mücadele politikalarında koordinasyonun birleşenlerinden olan izleme ve değerlendirme süreci ele alınmıştır.

Raporun dördüncü bölümü kadına yönelik şiddetle etkin mücadeleye yönelik tespitler ve önerilere yer verilmiştir. Bu bölümde sorun tespitine ilişkin genel değerlendirmelerin ardından ağırlıklı olarak öneriler üzerinde yoğunlaşmış; buna göre kadına yönelik şiddetle mücadelede önleyici mekanizmalar ile müdahale edici-telafi edici mekanizmalara ilişkin

öneriler, mali öneriler, mevzuat önerileri, politikaya yönelik sorun analizi ve öneriler ile medyaya ilişkin öneriler ayrı ayrı çalışılmıştır. Yine bu bölümde, kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasıyla birlikte kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının etkin uygulanması, izlenmesi ve bu süreçte yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, meslek birlikleri, özel sektörün temsilcilerinin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin katılımının önemi üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddetle mücadelenin araştırma veri toplama ve analiz süreci bu bölümde ayrıca çalışılmıştır.

Beşinci bölümde ise, kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal eylem planı on yedi başlık altında tablolar oluşturularak sunulmuştur. Kadına yönelik şiddetle etkin mücadeleye yönelik tespit ve önerilerde sorumlu kurum ve kuruluşlara yer verilmiştir. Ortaya konulan tespit ve öneriler uygulamasından sorumlu olan kurum ve kuruluş ile işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlara ilişkin eylem planı tablosu çalışmada yer almaktadır.

Sonuç olarak; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nun ortaya koyduğu bu rapor uzun soluklu ve yoğun bir çalışmanın ürünüdür. Komisyonumuzun üyesi milletvekillerinin yoğun ve özenli çalışmaları sonucu raporda önemli hususlar ortaya konulmuştur. Bu raporda ortaya koyulan sonuç, tespit ve önerilerin, bundan sonra yapılacak tüm çalışma ve düzenlemelere esas teşkil ederek yol göstermesini diler; emek ve fikirleriyle Komisyonumuza destek olan, Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımız başta olmak üzere davetimize icabet ederek Komisyonumuza çok önemli katkılar sunan Bakanlarımıza, yüksek yargı organlarının değerli temsilcilerine, bakan yardımcılarımıza, kurum başkanlarımıza, bürokratlarımıza, akademisyen, medya, STK, sendika, meslek birlikleri ve özel sektör temsilcilerimize, uluslararası örgütlerin temsilcilerine, yurt içi ve yurt dışı çalışma ziyaretlerimizde komisyonumuza katkı sunan tüm yetkililere ve raporun yazım sürecinin ağırlıklı yükünü çeken uzmanlarımıza ve akademisyenlerimize teşekkürlerimi sunarım.

Öznur ÇALIK
Malatya Milletvekili
Komisyon Başkanı

ÖNERGE METİNLERİ

1. Adana Milletvekili Müzeyyen ŞEVKİN ve 22 Milletvekilinin, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların ve çocukların maruz kaldığı fiziki ve cinsel saldırıların sona erdirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/96):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye, kadın-erkek eşitliğinde Zimbabve, Senegal, Etiyopya, İran, Suriye ve Mısır gibi ülkelerin gerisinde kalmaktadır. 134 ülke arasında 126'ncı sırada kalan kadınlarımız ekonomik hayata katılım ve fırsat eşitliğinde 134 ülke arasında 131'inci sıradadır. Siyasi katılımında 99'uncu, eğitimde 109'uncu olan Türkiye'nin karşısında kabul edilemez bir tablo bulunmaktadır.

Bizzat Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre, son 7 yılda öldürülen kadın sayısı yüzde 1400 artmıştır. Türkiye'de eşi veya eski eşi tarafından herhangi bir şekilde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı da yüzde 50'ye yaklaşmaktadır. Okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmiş kadınların yüzde 52'sinin yaşamı boyunca fiziksel şiddete maruz kaldığı Türkiye'de, eğitim düzeyi yüksek her 10 kadından 3'ü de eşleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Bu durum kadınlarımızın içinde bulunduğu sürecin son derece vahim olduğunu apaçık ortaya koymaktadır.

Kadınların iş gücüne katılımı eğiliminde de kötüleşme yaşanmaktadır. Dünyada kadınların iş gücüne katılım ortalaması yüzde 52 iken, Türkiye'de bu oran yüzde 24 ile 28 arasında değişmektedir.

Öte yandan çeşitli kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmalar Türkiye'nin çocuk istismarı konusunda dünyada üçüncü sırada yer aldığını, Türkiye'de istismara uğramış çocuk oranının yüzde 33 olduğunu göstermektedir. Bu rakamlardan ne yazık ki her 3 çocuğumuzdan birinin istismara uğradığı anlaşılmaktadır. Yaşanan istismarların ancak yüzde 15'i adli mercilere intikal etmektedir. Geri kalan olayların çoğunun da bir şekilde üzeri kapatılmaktadır.

Kadının iş hayatında, siyasette, kültür ve sanatta, sporda, eğitimde eşit temsil edilmesi, şiddete, tacize ve tecavüze uğramaması, öldürülmemesi, bunun yanı sıra Türkiye'nin geleceğini şekillendirecek, çağdaş ülke normlarına ulaşmasını sağlayacak çocuklarımızın, gençlerimizin fiziksel ve cinsel saldırıyla birlikte hayatlarına son veren zihniyetin sona erdirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98 ve içtüzüğümüzün 104 ve 105. Maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

1)	Müzeyyen ŞEVKİN	Adana
2)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
3)	Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
4)	Fatma KAPLAN HÜRRİYET	Kocaeli
5)	Serkan TOPAL	Hatay
6)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
7)	Çetin ARIK	Kayseri
8)	Ahmet ÖNAL	Kırıkkale
9)	Kazım ARSLAN	Denizli
10)	Orhan SÜMER	Adana
11)	Kemal ZEYBEK	Samsun
12)	Rafet ZEYBEK	Antalya
13)	Mahmut TANAL	İstanbul
14)	Ali ŞEKER	İstanbul
15)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
16)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
17)	İsmail Atakan ÜNVER	Karaman
18)	Mehmet Ali ÇELEBİ	İzmir
19)	Mehmet GÖKER	Burdur
20)	Ahmet AKIN	Balıkesir
21)	Tahsin TARHAN	Kocaeli
22)	Tanju ÖZCAN	Bolu
23)	Candan YÜCEER	Tekirdağ

2. Hatay Milletvekili Serkan TOPAL ve 28 Milletvekilinin, cinsiyetçiliğin ve kadına karşı nefret suçunun boyutlarının belirlenmesi ve bunlara karşı mücadele yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/234):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadın düşmanlığı ve cinsiyetçilik gün geçtikçe daha artmaktadır. Kadına yönelik şiddeti sadece psikolojik, patolojik bir olay veya kriminal bir vaka olarak değerlendirmek, saldırının kadın kimliğine yönelik bir nefret suçu olduğu boyutunun es geçilmesi ve buna karşı kalıcı önlemlerin alınmaması anlamına gelmektedir. Kadına yönelik şiddetin ve cinsiyetçiliğin artık haber değeri bile taşımayacak yaygınlaşması, sadece “hasta” bireylerin psikolojilerinden kaynaklanmamakta, ne yazık ki siyasi iktidarın söylemleri ve medya yoluyla da çeşitli şekilde meşrulaştırılmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin kaynaklarından birini kadın kimliğini bir aşağılama aracı kullanan, kadını düşmanlaştıran, düşmanına etek giydirip “kadın gibi” diyerek küçültme amacıyla söylem pratiği geliştiren zihniyet oluşturmaktadır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı bir konuşmada “Dünyanın makamları nerede kalıyor? Burada kalıyor. Paran pulun her şeyin nerede kalıyor? Burada kalıyor. Cumhurbaşkanı olsan ne yazar, başbakan olsan ne yazar, multimilyarder olsan ne yazar? Hepsi geçici. Ne diyordum size hatırlayın, biz bir gün ölmeyecek miyiz? Öleceğiz. Bir adam gibi ölmek var, bir şey söyleyecektim ama onu söylemeyeceğim, bir de madam gibi ölmek var. Ölelim ama adam gibi ölelim. Sonra bizi defnedecekleri yer ne kadar? iki metre küp değil mi? Oraya gömecekler.” sözleri işte tam da bu söylem pratiğini oluşturmakta ve kadın düşmanlığı ve cinsiyetçiliğin yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Kadına yönelik şiddet ve cinsiyetçilik, sadece siyasi iktidarın dilinde veya medyada yer alan haberlerin alt metninde değil; gündelik yaşamın merkezlerinde de ne yazık ki yaygınlaşmış durumdadır. Sokakta, işyerinde, okullarda, evlerde cinsiyetçiliğin engellenmesi, sadece pratikte bir anlamı olmayan yasal düzenlemelerle değil kamu destekli toplumsal çalışmalarla da desteklenmelidir. Çünkü kadın cinayetleri elinde silahı olan “hasta ruhlu psikopatların” değil; aynı zamanda kadını aracı olarak kullanan, kadını erkekle eşit görmeyen ve cinsiyetçiliği yaşam felsefesi haline getirmiş “hasla ruhlu” zihniyetlerin de ürünüdür. Bu anlamda kadın düşmanlığının “görünmeyen” boyutlarının tespiti büyük önem arz etmektedir. Cinsiyetçiliğin ve kadına karşı nefret suçunun boyutlarının belirlenmesi, bu söylem pratiğine karşı mücadelenin yollarının tespit edilmesi ve kadın düşmanlığını meşrulaştırmanın önüne geçmenin yollarının belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci maddesi ve TBMM

içtüzüğünün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince bir araştırma komisyonu kurularak konunun tüm boyutları ile araştırılmasını arz ederiz.

1)	Serkan TOPAL	Hatay
2)	Orhan SÜMER	Adana
3)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
4)	İlhan KESİCİ	İstanbul
5)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
6)	Ali Fazıl KASAP	Kütahya
7)	Kamil Okyay SINDIR	İzmir
8)	Ali Haydar HAKVERDİ	Ankara
9)	İsmet TOKDEMİR	Hatay
10)	Süleyman GİRGİN	Muğla
11)	Bekir BAŞEVİRGEN	Manisa
12)	Mehmet Ali ÇELEBİ	İzmir
13)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
14)	Mehmet GÖKER	Burdur
15)	Hasan BALTACI	Kastamonu
16)	Türabi KAYAN	Kırklareli
17)	Fikret ŞAHİN	Balıkesir
18)	Vecdi GÜNDOĞDU	Kırklareli
19)	Kemal ZEYBEK	Samsun
20)	Mahmut TANAL	İstanbul
21)	Ahmet KAYA	Trabzon
22)	Özcan ÖZEL	Yalova
23)	Hüseyin Avni AKSOY	Karabük
24)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
25)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
26)	Haydar AKAR	Kocaeli
27)	Sevda ERDAN KILIÇ	İzmir
28)	Servet ÜNSAL	Ankara
29)	Kadim DURMAZ	Tokat

3. İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz AĞIRALIOĞLU’nun, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile kadınların sosyal konumunun iyileştirilmesi için alınması gerekli tedbirlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/409):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin, baskının ve ayrımcılığın giderek arttığı; kadınların bulundukları sosyal çevrede psikolojik baskı gördükleri ve bu durumun giderek yaygınlaşan ve olağan bir hal aldığı görülmektedir. Son 10 yılda kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet oranlarında giderek kötüleşen bir tablo ile karşı karşıyayız. TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadınların yüzde 40’ı şiddet görmektedir. Bu oran her 10 kadından 4’ü şiddete maruz kalıyor anlamı taşımaktadır. 2017 yılında basında yer alan rakamlara göre 322 kadın cinsel şiddete maruz kalmış ve birçok kadın fiziksel şiddet ile karşı karşıya bırakılmıştır. Türkiye’de 2017 yılında 409 kadın cinayeti yaşanmış, 2018 yılı başından Eylül ayı sonuna kadar toplam sayı ise 329’u bulmuştur. Kadınlarımızın toplum içinde sosyal refahının artması ve kadınlarımızın şiddetten uzak, baskı ve tehdit unsurları kullanılmadan yaşam sürecekleri bir çevre edinmelerinin sağlanması sosyal devletin bir gereğidir. Bu nedenle kadınlarımızın sosyal refahı ve huzuru, toplumda karşı karşıya kaldıkları sorunların tespiti ve çözümlerin üretilmesi, gerekli önlemlerin alınması ve sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik adımların atılması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Yavuz AĞIRALIOĞLU
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekçe:

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadınların yüz yüze kaldığı önemli sorunlardan bir tanesi kendilerine yönelik şiddettir. Anayasamız Madde 10 der ki: “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” Bu maddenin hükmü devletimizin kadınların toplum içinde eşit şartlarda yaşam standartlarına sahip olmalarını güvence altına almak zorunda olduğudur. Yine uygulanan

şiddetin türü ne olursa olsun bu şiddetin önlenmesi adına Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası sözleşmelerle sorumluluk devlete verilmiştir ancak kadınların maruz kaldığı şiddet oranlarında yıllar içinde bir azalma meydana gelmemiştir.

Türkiye son 10 yılda kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet oranlarında giderek kötüleşen bir tablo ile karşı karşıyadır. TÜİK verilerine göre Türkiye'de kadınların yüzde 40'ı şiddet görmektedir. Bu oran her 10 kadından 4'ü şiddete maruz kalıyor anlamı taşımaktadır. 2017 yılında basında yer alan rakamlara göre 322 kadın cinsel şiddete maruz kalmış ve birçok kadın fiziksel şiddet ile karşı karşıya bırakılmıştır. Aynı yıl 409 kadın cinayeti yaşanmıştır. Özellikle son 10 yılda kadın cinayetleri sayısında karşı karşıya kalınan yüksek oran bu sorunla mücadele etme azmi ve yöntemini sorgulamamıza neden olmalıdır. 2008 yılında 80 kadın cinayeti yaşanmışken; 2018 ilk 10 ay itibarı ile toplam sayı 329'a ulaşmış durumdadır. Son 10 yılda 2.337 kadın şiddet görerek hayatını kaybederken, en çok boşanmak istedikleri ve kendi hayatlarına dair karar almak istedikleri için öldürüldükleri sonucuyla karşılaşılıyor. Bu rakamlar kadınlarımızın toplum içinde giderek artan şiddete karşı savunmasız ve korunmasız kaldığını açıkça göstermektedir.

Artan otoriter ve baskıcı yönetim algısı ve buna bağlı olarak erkek egemen bir yöneten toplum mantığı kadınların şiddet görme ve baskıya maruz bırakılma olasılıklarını da yükseltmiştir. Kadınların giyimi, sosyal yaşama dair tercihleri ve aile kurumu içindeki konumlanışlarına dair iktidarın politik söylemleri kadının toplum içindeki standartlarını düşürmekte ve kadınların ayrımcılıkla mücadele etmesinin önünü tıkamaktadır.

World Economic Forum Global Gender Gap (Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu) 2017 Raporuna göre, 144 ülke arasında cinsiyet eşitliği açısından Türkiye 131. sırada yer almaktadır. Yine aynı rapora göre cinsiyet eşitsizliği uçurumu kapanmıyor daha da büyüyor. Kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için ortalama 100 yıl, erkeklerle eşit ücrete sahip olması içinse ortalama 217 yıl beklemesi gerekiyor. Kadınlarımızın toplum içinde her yönden eşit standartlara sahip olmaları gerçekliğinin giderek gerilediği ve kadınların toplum içindeki statülerinin giderek azaldığı gözle görünür bir hal almıştır.

Türkiye'de kadınlara yönelik ayrımcılık içeren her türlü uygulamanın ortadan kaldırılması, fırsat eşitliğini sağlayacak yasal düzenlemeler dahil olmak üzere tüm önlemlerin alınması, kadınların sosyal, ekonomik, siyasal ve toplumsal alandaki konumlarının iyileştirilmesi temel hedefimiz olmalıdır. Özellikle kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri mahkemeler haksız tahrik ve iyi hal indirimleri ile cezayı hafifletmektedir. Bu kararlar yeni cinayetlerin önünü açacak ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesinin önünü kapayacaktır. Kararlı, net ve somut adımların atılması, doğru ve samimi politik söylemlerin geliştirilmesi

kadına yönelik şiddet ile mücadelenin en önemli temel taşıdır. Şiddeti azaltmak ve kadınların toplum içinde sosyal refahını ve huzurunu arttırmak kadının eşit yaşam standartlarını önceleyen politikalar üretmekle gerçekleşebilir. Kadınların toplumda karşı karşıya kaldıkları sorunların tespiti ve çözümlerin üretilmesi, gerekli önlemlerin alınması ve sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik adımların atılması amacıyla Meclis Araştırması açılmasının acil olduğu gerektiğini düşünüyoruz.

4. Niğde Milletvekili Ömer Fethi GÜRER ve 25 Milletvekilinin, kadınlara yönelik şiddetin tüm boyutları ile incelenerek bu soruna karşı önleyici politikaların geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/501):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına karşı işlenen şiddetin sonuçları terörden daha vahim sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Bu konuda alınan tedbirlerin yetersiz olduğu son bir buçuk yılda işlenen kadın cinayeti sayısıyla açığa çıkmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların sayısındaki artışı göz önünde bulundurularak, daha ciddi tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ekonomik sorunlar ve işsizlik aile içi şiddeti tetiklemektedir. Sorunların varlığı ortadadır. Son bir buçuk yılda 393 kadın ölümü demek vahşet demektir.

Son 15 yılda kadına karşı işlenen şiddetin nedenleri, bu sorun karşısında alınan tedbirler, tedbirlere rağmen şiddetin artarak devam etmesinin sebeplerinin araştırılması, kalıcı çözüm adına bir an önce harekete geçilmesi için Anayasanın 98, İçtüzüğü 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
2)	Ayhan BARUT	Adana
3)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
4)	Servet ÜNSAL	Ankara
5)	İsmail Atakan ÜNVER	Karaman
6)	Ahmet KAYA	Trabzon
7)	Süleyman BÜLBÜL	Aydın
8)	Tacettin BAYIR	İzmir
9)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
10)	Çetin ARIK	Kayseri
11)	Mahir POLAT	İzmir
12)	Abdurrahman TUTDERE	Adıyaman
13)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
14)	Fatma KAPLAN HÜRRİYET	Kocaeli
15)	Nihat YEŞİL	Ankara
16)	Necati TIĞLI	Giresun
17)	Burhanettin BULUT	Adana
18)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
19)	Mahmut TANAL	İstanbul

20)	Ahmet ÖNAL	Kırıkkale
21)	Ali KEVEN	Yozgat
22)	Okan GAYTANCIOĞLU	Edirne
23)	Ulaş KARASU	Sivas
24)	Özkan YALIM	Uşak
25)	Faruk SARIASLAN	Nevşehir
26)	Atila SERTEL	İzmir

Gerekçe:

Kadına yönelik şiddet kavramı, dünya sağlık örgütü tarafından “kadının bedensel bütünlüğüne sırf kadın olduğu için yapılan her türlü fiziksel, cinsel veya psikolojik müdahaleler sonucunda kadının zarar görmesi ve toplum içinde ya da özel hayatında kadına baskı uygulanarak özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanması” şeklinde tanımlanmıştır. Günümüzde yaygın olarak rastlanan kadına yönelik şiddet, insan hakları sorunu olduğu gibi bir halk sağlığı sorunu içeriğinde de kabul edilmeye başlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet, hem kadının hem de sahip olduğu ailesinin yaşam standardını tehdit eden ve bunun ötesinde toplumsal yaşam üzerinde negatif etkileri fazla olan önemli bir sosyal sorundur. Bu soruna çözüm arama süreci ise tüm toplumların üzerinde öncelikle durduğu bir konudur. Türkiye’de de kadına yönelik uygulanan şiddet sorunu ve buna çözüm arama süreci yakın zaman diliminde gerek sivil gerekse de kamu kuruluşlarının ele aldığı önemli bir problem olmasına karşın bu konuda yapılan akademik ve sayısal çalışmaların sayısı sorunun karşılığında son derece kısıtlıdır.

Son yıllarda artış gösteren kadın cinayetleri ve aile içi şiddet olaylarıyla ilgili “Polis kayıtlarına geçen, aile içi şiddete maruz kalan kadın sayısı kaçtır? Daha sonra bunların takibi yönünde bir çalışma yapılmış mıdır? Bu kapsamda tarafınıza ulaşan ve kayıt altına alınan kişi sayısı kaçtır? Bugüne kadar, (yıllar itibarıyla) aile içi şiddete uğrayan ve hayatını kaybeden kadın sayısı kaçtır? İllere göre dağılımı nedir?” şeklindeki yazılı soru önergeme yanıt veren İçişleri Bakanı Süleyman Soylu; “2017 yılında 133.809, 2018 yılının ilk 7 ayında 96.417 kadın şiddete maruz kalmış olup belirtilen yıllar arasında 393 kadın hayatını kaybetmiştir. Şiddete maruz kalan kişiler, kadına karşı şiddetin önlenmesi amacı ile kurulan “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)”ne başvurabilmektedir.

Soru önergesinde belirtilen hususlarla ilgili kolluk kuvvetlerince; “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği”

kapsamında gerekli tedbirler alınmakta ve “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” doğrultusunda çalışmalar devam etmektedir.” şeklinde yanıt vermiştir.

Bu konuda alınan tedbirlerin yetersiz olduğu ortadadır. Şiddete maruz kalan kadınların sayısındaki artış göz önünde bulundurularak, daha ciddi tedbirlerin alınması gerekmektedir. Ekonomik sorunlar, işsizlik aile içi şiddeti tetiklemektedir. Kadına yönelik şiddet kabul edilemez. Cinayete dönüşmesi ise vahim bir durumdur. Nedenleri birden çok olsa da başta eğitim olmak üzere toplum bilinci yükseltilmeli, sorunun ardından gitmek yerine önüne geçilmelidir.

5. İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU ve 21 Milletvekilinin, çocuklara ve kadınlara yönelik cinsel istismarın önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/698):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre, 2018 yılı Temmuz ayında en az 433 çocuk istismara maruz kalmış, 22 kadına ise cinsel şiddet uygulanmıştır. Yine aynı verilere göre 37 kadın öldürülmüştür.

Ayrıca 2018 yılı Temmuz ayında, İstanbul Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde 392 çocuğun hamile kaldığına dair haberler basına yansımış ve durumun adli makamlara bildirilmediği iddiaları da gündeme gelmiştir.

2018 Temmuz ayında açıklanan İHD Adana Şubesi Kadın Hakları Komisyonu’nun kadın ve çocuklara yönelik hak ihlallerine ilişkin raporunda; 2018 yılının ilk 6 ayında en az 120 kadın ve 7 çocuğun öldürüldüğü, 32 kadının cinsel saldırıya, 102 kadının tacize ve 189 çocuğun ise cinsel istismara maruz bırakıldığı belirtilmiştir.

Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği ise “2016 Çocuk İstismarı Raporu”nda, **son 10 yılda çocuk istismarı vakalarının yüzde 700 arttığını** ifade etmiştir. Verilere göre, dünyada son 4 yılda (en son 2016 yılı olmak üzere) çocuklara yönelik taciz veya şiddet uygulamalarının yüzde 90 arttığı, tecavüzçülerin tahminen yüzde 5’nin ortaya çıkarken yüzde 95’nin gizli kaldığı, enstest ilişkilerin ise binde birinin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Adliyelerdeki 4 tecavüz davasından birinin çocuklarla ilgili olduğu, Adalet Bakanlığı’nın 2014 verilerine göre, her ay Adli Tıp Kurumuna 650 çocuk cinsel istismarı vakasının gönderildiği, gerçekleşmiş vakalardan mahkemenin yüzde 50 zihinsel engelli çocuğa istismarda bulunan kişiye indirim uyguladığı, iyi hal ve saygın tutum indirimlerinin devam ettiği, açılan toplam dava sayısının 40.266, karar çıkan dava sayısının 24.825 ve mahkûmiyet kararının 13.968 olduğu ifade edilmektedir.

TÜİK verilerine göre ise, çocuk mağdur sayısı 2014 yılında 74.064 iken, 2016 yılında 83.552’ye yükselmiştir.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne göre, 2006 yılında çocuk cinsel istismar hükümlülerinin yüzdesi yüzde 42.5 iken, 2016 yılında bu oran yüzde 58.8’e yükselmiştir.

Ayrıca Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASUMA) Türkiye’de Çocuk İstismarı Raporu 2017 verilerine göre, cinsel suç mağduru olan çocukların yüzdesi 2014 yılından 2016 yılına kadar yüzde 33 artmıştır. Türkiye’de 27 ilde 30 Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) bulunurken, 2011 Ocak - 2016 Mayıs tarihleri arasında

ÇİM'lere Türkiye genelinde 21.068 olgu başvurmuştur ve vakaların yüzde 85'i kız, yüzde 15'i erkek çocuktan oluşmaktadır.

Çocuklarımızın cinsel istismardan, tecavüzden ve her türlü sapkınlıktan etkin olarak korunması gerekmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu yetersiz olup çocukların cinsel istismarına ilişkin yasal mevzuatın daha ayrıntılı bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Geçmişte Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, çocuğun cinsel istismarının önlenmesi konusuna aktif ve etkin bir biçimde müdahil olamamışken ve Türkiye genelinde kadın cinayetleri artarak yaşanırken, ilgili Bakanlığın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı adı altında çocuk ve kadınları her türlü şiddet ve istismardan nasıl etkin olarak koruyacağı ve somut tedbirler alacağı izaha muhtaçtır.

Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kamu kurumları ile iş birliği yapılarak, aileler ve öğretmenler bilgilendirilmeli, eğitim programları geliştirmelidir.

İstismar yargılamalarında takdiri indirimlerin uygulanmasının önüne geçilmeli, yargılama neticesinde başlayan infaz aşamasında koşullu salıverilme uygulamasının değiştirilmesi gerekmektedir.

Çocuklarımızın ve kadınların cinsel istismara uğraması ve şiddet görmesinin önüne geçilerek, yaşanan mağduriyetlerin bir an önce giderilmesi, cinsel istismarda bulunanlara takdir indirimi uygulanmaması ve verilen cezaların caydırıcılığının artırılması hususunda etkili ve sürekli önlemlerin alınması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
2)	Burhanettin BULUT	Adana
3)	Kemal ZEYBEK	Samsun
4)	Ayhan BARUT	Adana
5)	Ahmet Haluk KOÇ	Ankara
6)	Ali KEVEN	Yozgat
7)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
8)	Ali ŞEKER	İstanbul
9)	Kazım ARSLAN	Denizli
10)	Kadim DURMAZ	Tokat
11)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
12)	Alpay ANTMEN	Mersin

13)	Süleyman BÜLBÜL	Aydın
14)	Aydın ÖZER	Antalya
15)	Serkan TOPAL	Hatay
16)	Gamze TAŞCIER	Ankara
17)	Cengiz GÖKÇEL	Mersin
18)	Hasan BALTACI	Kastamonu
19)	Okan GAYTANCIOĞLU	Edirne
20)	Tahsin TARHAN	Kocaeli
21)	Ulaş KARASU	Sivas
22)	Hüseyin Avni AKSOY	Karabük

6. İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU ve 29 Milletvekilinin, kadına karşı şiddet ve kadın cinayetlerine karşı alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1743):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2019 yılı Ocak Ayında 43 kadın, Şubat Ayında 31 kadın, Mart Ayında 27 kadın, Nisan Ayında 36 kadın, Mayıs Ayında 37 kadın, Haziran Ayında 40 kadın, Temmuz Ayında ise 31 Kadın olmak üzere ilk 7 ayda en az 244 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür.

2002-2009 yılları arasında kadın cinayetlerinin yüzde 1400 artmıştır.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Sitesinde yer alan **Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıtta 2008 yılında 66 kadın, 2009 yılında 121 kadın, 2010 yılında 201 kadın, 2011 yılında 126 kadın, 2012 yılında 143 kadın, 2013 yılında 228 kadın, 2014 yılında 288 kadın, 2015 yılında 293 kadın, 2016 yılında 284 kadın, 2017 yılında 348 kadın ve 2018 yılında ise 395 kadın olmak üzere son 17 yılda en az 15 bin kadının erkekler tarafından öldürüldüğü ifade edilmiştir.**

Kadına yönelik şiddet davalarında cezasızlık, iyi hal ve tahrik indirimleri ile görsel medyada kadına yönelik her türlü şiddet ve istismar içeren dizi, film vd. olmak üzere yayınların engellenmemesi, yaptırım uygulanmaması ve cinsiyetçi dil kullanılması Türkiye’de kadın cinayetlerinin artışında etkili olmuştur.

Muhalefet Milletvekilleri tarafından verilen Meclis Araştırma Önergeleri ile verilen Kanun Tekliflerinin reddedilmesi artan kadın cinayetlerinin sebeplerinden biridir.

2019 yılı 26 Ağustos itibari ile 30’den fazla kadının katledildiği ifade edilmektedir.

- 20 Ağustos 2019 tarihinde 10 yaşındaki kızının gözleri önünde eski eşi tarafından defalarca bıçaklanıp, boğazı kesilerek öldürülen ve toplumda derin infial yaratan Emine Bulut Cinayeti

- Konya’da uzaklaştırma kararı bulunan eşi Bekir Erkol tarafından 3 çocuğunun gözü önünde 20 yerinden bıçaklanarak öldürülen Tuba Erkol Cinayeti

- Gaziantep’te boşanma aşamasında olan eşi Güldane Y.’yi doğum yaptığı hastanede barışma teklifini reddettiği için birçok yerinden bıçaklayıp dişlerini kıran Ahmet Y’nin cinayet girişimi

- İstanbul Beylikdüzü’nde 7 ay önce evlenen uzman çavuşun boşanmak isteyen eşi ile barışmak için yanına gitmesi akabinde çıkan kavgada uzman çavuşun yanında getirdiği tabanca

ile havaya 4-5 el ateş açarak iki çocuğu önünde dehşet yaşayan kadının ölümünden son anda polis ekipleri tarafından kurtarılması

- Ağrı Sığınma Evinde kalan eşi Emine N’yi “Patnos’a gel boşanalım” diyerek yanına gelmesini sağlayıp sokak ortasında öldüren eş Özkan N

- Malatya’da boşanma aşamasında olduğu eşi Kader K’yi parkta tabanca ile yaralayan Erdem K

- Tüm kaburga kemikleri kırılan, kafatasında çatlaklar oluşan ve iç organlarının çoğu zarar gören 6 çocuk annesi Emel H. Cinayeti

- İstanbul Arnavutköy’de arkadaş olma talebine olumlu yanıt vermediği gerekçesiyle Tuğba Anlak’ın yeni taşınacağı evine bir adamla gelip 6 yaşındaki kızının gözü önünde başından susturucu ile vurup ağır yaralayan Murat U’nun cinayet girişimi

- Ayrılmayı kabul etmeyen Muhammet G’nin 19 yaşındaki Merve Kotan’ı doğum günü gerekçesiyle yanına çağırıp pompalı tüfekle öldürmesi

Yukarıda anılan cinayet ve cinayet girişimleri farklı illerde sadece Ağustos ayında gerçekleşmiş (aralarında Devlet Koruması altında olanlar dahil olmak üzere) ve basına yansımıştır. Emine Bulut Cinayeti kamuoyunda yoğun tepkilere sebep olmuş akabinde ise ilgili Bakanlıklardan etkili, sürekli ve somut adımlar atılmamıştır.

26 Ağustos 2019 tarihi itibarıyla Türkiye genelinde bundan sonra benzer cinayetlerin, cinayet girişimlerinin ve yaralamaların gerçekleşmemesi; kadına yönelik her türlü şiddetin önlenerek, alınan tedbirlerin yetersizliğinin de göz önünde bulundurulması ve ivedi olarak İstanbul Sözleşmesi ile 6284 Sayılı Kanunun yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
2)	Veli AĞBABA	Malatya
3)	Orhan SÜMER	Adana
4)	Metin İLHAN	Kırşehir
5)	Alpay ANTMEN	Mersin
6)	Erkan AYDIN	Bursa
7)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
8)	Cengiz GÖKÇEL	Mersin
9)	Özcan ÖZEL	Yalova
10)	Ali ŞEKER	İstanbul

11)	Seyit TORUN	Ordu
12)	Suzan ŞAHİN	Hatay
13)	Ahmet AKIN	Balıkesir
14)	Mehmet GÖKER	Burdur
15)	Murat BAKAN	İzmir
16)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
17)	Süleyman BÜLBÜL	Aydın
18)	Ali KEVEN	Yozgat
19)	Fikret ŞAHİN	Balıkesir
20)	Ulaş KARASU	Sivas
21)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
22)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
23)	Orhan SARIBAL	Bursa
24)	Mehmet BEKAROĞLU	İstanbul
25)	Servet ÜNSAL	Ankara
26)	Gülizar BİÇER KARACA	Denizli
27)	Kani BEKO	İzmir
28)	Tahsin TARHAN	Kocaeli
29)	Bayram YILMAZKAYA	Gaziantep
30)	Mürsel ALBAN	Muğla

7. Kırıkkale Milletvekili Ahmet ÖNAL ve 24 Milletvekilinin, kadına karşı şiddet ve kadın cinayetlerine karşı alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1747):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasaya göre ülke sınırları içinde yaşayan herkesin, sağlıklı bir çevrede yaşayabilmesi bir devlet görevidir. Sağlıklı bir çevrede yaşamının önündeki en büyük engel ise bireysel ve toplumsal şiddettir. Bu şiddetten en fazla etkilenenlerde ne yazık ki kadınlar olmaktadır. 2019 yılının ilk 6 ayında 214 kadın cinayete kurban gittiği basın ve medya kuruluşlarınca yayınlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet, hem kadının hem de sahip olduğu ailesinin yaşam standardını tehdit eden ve bunun ötesinde toplumsal yaşam üzerinde negatif etkileri fazla olan önemli bir sosyal sorundur. Sorun tüm toplum tarafından, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından ele alınmıştır. Ancak yasal olarak ciddi yaptırımlara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Son iki gündür bütün haber kanallarında yer alan Kırıkkale’de Emine Bulut (38), Konya’da 3 çocuk annesi Tuba ERKOL (37) , Ağrının Patnos ilçesinde Emine NUYAN (35)’in cinayete kurban gitmeleri, “artık bu son olsun” sözlerinin anlamsızlaştığı korkunç olaylardır ve toplumu derinden etkilemiştir.

Kırıkkale’de Emine Bulut isimli bayan, dört yıl önce boşandığı erkek tarafından 10 yaşındaki çocuğunun gözleri önünde bıçaklanarak öldürülmüş, Emine Bulut’un son sözleri “ölmek istemiyorum” olmuştur.

Ne Emine Bulut’un “ölmek istemiyorum!” çığlıklarını, ne de çocuğunun “anne gitme!” diye yakarışını hangi vicdan unutmayacaktır. O çocuk ömrü boyunca ne annesini kaybettiği o anı ne de yaşadıklarını unutamayacaktır.

Konya’da 3 çocuk annesi Tuba ERKOL (37) hakkında uzaklaştırma kararı aldırıldığı eşi Bekir ERKOL (40) tarafından 20 yerinden bıçaklanarak öldürülmüştür.

Bekir Erkol’un, olay yerinde bıraktığı kızına ise “Yardım istemene gerek yok. Anneniz öldü” dediği öğrenilmiştir. Bu çocuğun hayatı boyunca yaşayacağı travmayı atlatması imkânsızdır.

Yine Ağrı’nın Patnos ilçesinde eşi Emine NUYAN (35), kocası tarafından kaldığı sığınma evinden “Patnos’a gel boşanalım” diyerek, yanına gelmeye ikna edilmiş ve sokak ortasında tabancayla vurularak öldürülmüştür.

Bu vahşetin ve tüm kadın cinayetlerinin engellenmesi ve bu konuda Kamu Kurum ve Kuruluşlarının üzerine düşen yükümlülüklerin belirlenmesi ve gereken önlemlerin alınması

amacıyla Anayasanın 98. Ve iç tüzüğün 104 ve 105. Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması Komisyonu asını arz ve teklif ederim.

1)	Ahmet ÖNAL	Kırıkkale
2)	Cengiz GÖKÇEL	Mersin
3)	Ayhan BARUT	Adana
4)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
5)	Jale Nur SÜLLÜ	Eskişehir
6)	Seyit TORUN	Ordu
7)	Mahmut TANAL	İstanbul
8)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
9)	Ali Fazıl KASAP	Kütahya
10)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
11)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
12)	Alpay ANTMEN	Mersin
13)	Metin İLHAN	Kırşehir
14)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
15)	Serkan TOPAL	Hatay
16)	Suzan ŞAHİN	Hatay
17)	Sibel ÖZDEMİR	İstanbul
18)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
19)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
20)	Orhan SARIBAL	Bursa
21)	Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul
22)	Murat BAKAN	İzmir
23)	Süleyman BÜLBÜL	Aydın
24)	Bayram YILMAZKAYA	Gaziantep
25)	Ali Mahir BAŞARIR	Mersin

8. İstanbul Milletvekili Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ ve 25 Milletvekilinin, erkek şiddeti sonucu yaşanan kadın ölümlerinin araştırılarak geride kalanlar için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/1912):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Erkek şiddeti sonucu öldürülen kadınların yakınlarının neler yaşadığının araştırılması, geride kalanların lehine tazminat mekanizmalarının hayata geçirilmesi, sosyal güvence ve aylık gelir sağlanması, öksüz kalan çocuklara eğitim bursu veya tazminat verilmesi, çocukların hayatlarını deşifre olmadan sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınabilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlayacak çözüm önerilerinin bulunması için Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ	İstanbul
2)	Suzan ŞAHİN	Hatay
3)	Sevda ERDAN KILIÇ	İzmir
4)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
5)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
6)	Tacettin BAYIR	İzmir
7)	Türabi KAYAN	Kırklareli
8)	Kemal ZEYBEK	Samsun
9)	Müzeyyen ŞEVKİN	Adana
10)	Neslihan HANCIOĞLU	Samsun
11)	Aysu BANKOĞLU	Bartın
12)	Onursal ADIGÜZEL	İstanbul
13)	Mehmet GÖKER	Burdur
14)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
15)	Mahmut TANAL	İstanbul
16)	Hüseyin Avni AKSOY	Karabük
17)	Ayhan BARUT	Adana
18)	Ahmet Tuncay ÖZKAN	İzmir
19)	Ali Fazıl KASAP	Kütahya
20)	Burhanettin BULUT	Adana

21)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
22)	Murat BAKAN	İzmir
23)	Orhan SARIBAL	Bursa
24)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
25)	Sibel ÖZDEMİR	İstanbul
26)	Ulaş KARASU	Sivas

Gerekçe:

Sivil toplum kuruluşları ve kadın hakları örgütlerinin kayıt altına aldığı istatistiklere göre **2015-2018** yılları arasında toplam **bin 559 kadın öldürülürken, 2019 yılının ilk 8 ayında 294 kadın** öldürülmüştür.

Çoğu zaman son dakika flaş haberi olarak kamuoyuna servis edilen kadın cinayetleri, kısa bir süre sonra ise sayısal bir veri olarak ülke gündemindeki yerini yitirerek unutulmaktadır. Taa ki bir sonraki cinayete dek!

18 Ağustos'ta öldürülen kadınlardan biri olan Emine Bulut'un ölümünden birkaç dakika öncesine ait kayıtların sosyal medyada paylaşılması, kadın cinayetlerindeki vahşetin aldığı boyutu bir kez daha gözler önüne serdi. Kırıkkale'de Emine Bulut'u, dört yıl önce boşandığı kocası, çocuğunun gözleri önünde bıçaklayarak öldürdü. Kanlar içindeki Bulut'un “**Ölmek istemiyorum**” çığlığı, 10 yaşındaki kızının “**Anne lütfen ölme**” feryadı hafızalara kazındı.

Emine Bulut cinayetinden çok kısa bir süre sonra, 22 Ağustos'ta, Konya'da 3 çocuk annesi Tuba Erkol çocuklarının gözünün önünde 20 yerinden bıçaklanarak öldürüldü. Yaşanan vahşet sırasında, babalarını durdurmaya çalışan çocuklardan 9 yaşındaki Müşerrefin, “**Annemsiz uyuyamam ki. Onsuz nasıl yatarım? Ne olur doktorlara biraz daha para verin de annemi yaşatsınlar**” sözleri basına yansıdı.

Tuba Erkol'dan çok kısa bir süre sonra Eylül 2019'da, Niğde'de dört çocuk annesi Sibel Çetinel, boşanma aşamasında olduğu eşi Murat Çetinel tarafından çocuklarının gözü önünde tabancayla vurularak öldürüldü.

Son 15 yılda bütün toplumsal tepkilere rağmen geriletilemeyen hatta 5 kat artan kadın cinayetleri geride, gözlerinin önünde annesinin öldürülmesine tanıklık eden ya da babasının cezaevinde annesinin mezarda olduğu çocuklar, kardeşler, ebeveynler bırakmakta geride kalan yaşadıkları büyük travma ile hayatlarını sürdürmek zorunda kalmaktadır. Yıllar süren duruşmalar, katil ile yüz yüze gelinen mahkeme salonları ve çoğu kez “**iyi hal indirimi**”,

“**hafifletici sebepler**” gibi gerekçelerle yerini bulmayan adalet ile, yas tutma süreçlerini bile sağlıklı yaşayamayan geride kalanlar...

İstanbul’un Maltepe ilçesi Güleusu Mahallesi’nde 29 Mart sabahı işe gitmek için çıktığı evinin önünde, işyerinde tartışma yaşadığı Zeynel Akbaş tarafından vurularak öldürülen Fatma Şengül’ün çocuklarından en küçüğü kızı Açelya Şengül; **“Annem öldürüldükten 2 gün sonra sosyal medya hesapları açtım. Yas tutacak hiç vaktim olmadı. Oradan aldığım ‘yanındayız’ mesajları bile beni o kadar mutlu ediyor ki, çok üstün bir kadın dayanışmasının içerisindeyim. Psikolojik olarak çok etkilendim bu süreçten. Çünkü Emine Bulut’un kızı ne yaşadıysa ben de aynısını yaşadım. Annem ellerimin arasında vefat etti kanlar içinde. çok büyük travma atlattım, ama ayaktaım”** diyor ve ekliyor **“Bizi yalnız bırakmayın”**

19 Eylül 2017’de Toros Üniversitesi öğrencisi iken, Mersin’deki evinde, polis memuru Fatih Burak Aykul tarafından silahla öldürülen 23 yaşındaki Feray Şahin’in babası Bekir Şahin, yaşadıklarını **“Feray evimizin tek kızıydı”** diyerek anlatmaya başlıyor: **“Ne bizim ne arkadaşlarımızın, hiç kimsenin tanımadığı bir kişi tarafından kızımız katledildi. Kızımı öldüren polis, delillerin hepsini yok etti ve mahkeme sürecinde bu delillerin peşine düşülmedi. Katilin ifadesi doğrultusunda da bir soruşturma yürütüldüğü için katile indirimli ceza verilerek şartlı tahliye edildi. Şu anda dışarıda geziyor.”**

Feray’ın annesi Aysel Şahin ise, duygularını **“Susulmasını istiyorum. Biz bunları sineye çel katliamların sonu gelmez. Kızımız üniversite son sınıftaydı. Mezuniyet elbisesini bile almıştı. Hayallerine tam kavuşacakken öldürüldü, mezuniyetini dahi göremedim”** ifadeleriyle dile getiriyor.

İstanbul-Pendik’te 17 yaşında, arkadaş olmayı reddettiği Mustafa Yetgin tarafından 2017 yılı Ekim ayında pompalı tüfekle başından vurularak öldürülen lise öğrencisi Helin Palandöken’in babası kızının kaybının ardından yaşadıklarını şöyle anlatıyor: **“Helin’i kaybettikten sonra hayatımız altüst oldu. Biz kadın cinayetlerine karşı, bireysel silahlanmaya karşı başbakan, milletvekillerinden yasa istedik hep. Meclis’e gittik bunun için, dilekçeler verdik. Verdiğimiz dilekçeler reddedildi. Bizim amacımız başka bir Helin daha gitmesin. Bizim mücadelemiz bu.”**

İzmir Kemalpaşa’da yaşayan Nuray Çelik, bir sene önce ayrıldığı nişanlısı Serdar Biberöğlu tarafından 27 Ekim 2013’te pompalı tüfekle vurularak öldürüldü. Çelik ailesinin evinin karşısında bulunan inşaat halindeki bir apartmandan ateş açan Biberöğlu, Nuray’ın babasını da sırtından vurarak öldürdü. Bu olaydan şans eseri kurtulan ancak kızının ve kocasının öldürüldüğü ana şahitlik eden Anne Bingül Çelik **“Sabaha karşı evimizin penceresine taş**

atıldı ve cam patladı. Eşim ve ben ne olduğunu anlamak için balkona çıktık. İlk önce doğalgaz patladı sanmıştım ama daha sonra karşıdaki inşaatta birinin gölgesini gördüm. Eşime hemen içeri girmesini söyledim. O kısacık zamanda oldu ne olduysa. Ben içeri girdim ama eşim giremedi ve sırtından vuruldu. Hemen eşimin başına gidip eşimi kucakladım. Benim bağırışlarıma Nuray çıktı, baba diye bağırdı ve o sırada kızım da vuruldu. Arka arkaya patlayan ateşin içinde buldum kendimi biranda. Sonra öğrendik ki kızımın eski nişanlısıymış gölgesini gördüğüm.”

Yukarıda alıntılan röportajın yapıldığı tarihte, cinayetin yaşandığı evde yaşayan (bugün hala aynı evde yaşamaya devam edip etmediğini bilemiyoruz) Anne **“Bu evin içinde kızım devamlı gözümün önünde. Mutfağa girip yere bastığımda sanki eşimi eziyorum gibi geliyor. Hani eşim kanlar içinde yatıyordu ya o zeminde... Bakıyorum mutfağa, sanki hala kanlar içinde orada yatıyor. Aslında taşınmak istiyorum bu evden ama hala karar veremedim ne yapacağıma”** diyordu.

2010 yılında, Siirt’te Tillo Kalesi’ndeki uçurumun dibinde cesedi bulunan ve kazayla düşüp öldüğü ileri sürülen 25 yaşındaki Öğretmen Esin Güneş’in annesi Fahriye Güneş, o dönemler bir gazeteye verdiği röportajda **“Ben buradan Sayın Başbakan’a sesleniyorum. Dün Siirt’e gelmişti. Yanına gidecektim. Ancak buraya geldim. Başbakan annelerden yardım istiyor. Biz de başbakandan yardım istiyoruz. Ben bir anne olarak, bir kadın olarak benim kalbim bu kadar kırıkken, ciğerim yanıkken benim kızımın katili elini kolunu sallayarak gezerken, ben nasıl başbakana yardım edeyim. Buradan başbakana, cumhurbaşkanına, aileden sorumlu bakana sesleniyorum. Bizim sorularımıza kulak verecekler, mecburlar. Bizi yalnız bırakmasınlar. Biz anneyiz, yüreğimiz yanıyor. Bak, benim gül gibi kızım. Kocası tarafından kayalardan aşağıya atıldı, katledildi. Kaza süsü veriliyor. İki buçuk senedir, mahkeme kapılarında sürünüyorum. Gidiyorum, geliyorum, adalet arıyorum. 11 duruşmadır, kızımın katili ile yüz yüze geliyorum. Kızımın öldürme anını, gözümün önünde anlatıyor. Anneyim, benim ciğerim yanıyor. Biz taş değiliz, yüreğimiz taş değil. Sayın başbakan siz de annesiniz, babasınız. Bir an kendinizi bizim yerimize koyun. Biz nasıl bu acıya dayanıyoruz. Biz insan değil miyiz?”** diye soruyordu.

2012 yılında, İzmir’in Gültepe semtinde, birlikte olma ve evlilik teklifine olumsuz yanıt veren, eşinden boşanmış bir çocuk annesi 29 yaşındaki Pınar Ünlüer, Okan Özparılı tarafından vurularak öldürdü. Pınar öldürüldükten sonra 7 yaşındaki oğlu Atıl, cinayetin gerçekleştiği yerde olan okuluna bir daha gitmek istemedi. Atıl, babaannesinde kalmaya başladı. Bu süreçte yarım dönem okula gidemediği için de bir yıllık kayıp yaşadı. Pınar’ın annesi, cinayetin

ardından psikolojik yardım almaya baş Zeki Ünlüer ise kızını kaybettikten sonra duygularını “boşluk hissi ve yaşama isteksizliği” ediyordu.

Yakınlarını erkek şiddeti sonucu kaybeden aile bireyleri ile çalışan konunun uzmanları ve psikoterapistler yaşananın çok büyük bir travma olduğunun altını çizerek, geride kalanlara psikolojik ve sosyal yardımın sağlanmasının, mağdurların gündelik hayatlarına geri dönebilmesi için ciddi rehabilitasyon süreçlerinden geçmesinin ve destek görmesinin gerekli olduğunu vurguluyor.

Tüm bu örneklerden bahisle; erkek şiddeti sonucu öldürülen kadınların yakınlarının neler yaşadığının araştırılması, geride kalanların lehine tazminat mekanizmalarının hayata geçirilmesi, sosyal güvence ve aylık gelir sağlanması, öksüz kalan çocuklara eğitim bursu veya tazminat verilmesi, çocukların hayatlarını deşifre olmadan sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınabilmesi ve rehabilitasyonunu sağlayacak çözüm önerilerinin bulunması için çalışacak bir Komisyonun varlığı elzemdir.

Tüm bu gerekçelerle, Anayasa’nın 98, TBMM iç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

9. Eskişehir Milletvekili Utku ÇAKIRÖZER ve 22 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak koruma mekanizmalarının yeterliliğinin incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2187):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması, koruma mekanizmalarının yeterli olup olmadığının tespit edilmesi ve yargılama süreçlerindeki eksikliklerin belirlenmesi amacıyla; Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
2)	Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
3)	Kamil Okyay SINDIR	İzmir
4)	Sibel ÖZDEMİR	İstanbul
5)	Onursal ADIGÜZEL	İstanbul
6)	Necati TİĞLİ	Giresun
7)	Cavit ARI	Antalya
8)	Mehmet Akif HAMZAÇEBİ	İstanbul
9)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
10)	Nihat YEŞİL	Ankara
11)	Murat BAKAN	İzmir
12)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
13)	Orhan SARIBAL	Bursa
14)	Mehmet BEKAROĞLU	İstanbul
15)	Jale Nur SÜLLÜ	Eskişehir
16)	Burhanettin BULUT	Adana
17)	Alpay ANTMEN	Mersin
18)	Özcan PURÇU	İzmir
19)	Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul
20)	Sevda ERDAN KILIÇ	İzmir
21)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
22)	Ali Fazıl KASAP	Kütahya
23)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde

Gerekçe:

İçişleri Bakanlığı’nın verilerine göre 2019 yılı başından 15 Kasım’a kadar 299 kadın şiddet nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre de 2019’da 380 kadın yaşamını yitirmiştir.

Yine İçişleri Bakanlığı’nın verilerine göre 2019’un ilk 10 ayında kadınlara karşı 157 bin 150 şiddet olayı yaşanmıştır.

Dünyada kadınlar için yaşam kalitesinin en yüksek olduğu ülkeleri sıralayan Kadın, Barış ve Güvenlik Endeksi’ne göre Türkiye 167 ülke arasında 114. sıradadır.

Eskişehir’de boşanma aşamasındaki eşini Öznur Sazlar’ı 15 yerinden bıçaklayan saldırgan Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılanmış, ilk duruşmada serbest bırakılmış, kamuoyunun tepkisi üzerine yeniden tutuklanmıştır. Ancak saldırgan hakkındaki dava hala ağır ceza mahkemesinde değil asliye ceza mahkemesinde görülmektedir.

Yine Eskişehir’de 6 ay önce boşandığı eşi tarafından satırlı saldırıya uğrayan Ayşe Tuba Arslan tedavi gördüğü hastanedeki yaşam savaşını 44 gün sonra kaybetmiştir.

Bu bağlamda; kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması, koruma mekanizmalarının yeterli olup olmadığının tespit edilmesi ve yargılama süreçlerindeki eksikliklerin belirlenmesi amacıyla; Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

10. Manisa Milletvekili Bekir BAŞEVİRGEN ve 21 Milletvekilinin, kadın cinayetlerinin ve kadına karşı şiddetin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2203):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik şiddet, cinsiyetçilik ve ayrımcılık gün geçtikçe artmaktadır. Veriler ile de sabit olan bu durum karşı mücadelede etkin somut ve yeterli önlem alınmamaktadır. TÜİK istatistiklerine göre Türkiye’de yaşayan kadınların yüzde 40’ı şiddet görmektedir. Kadına yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik şiddeti önlemek Devletin anayasal bir görevidir. Kadına yönelik şiddet ve cinayetleri konusunda giderek kötüleşen bir tablo ile karşı karşıyayız. 2016’da 304, 2017’de 353, 2018’de 280 ve 2019’un ilk 11 ayında 299 kadın olmak üzere toplam 1.236 kadın cinayete kurban gitmiş durumda. Bütün bu sebepler ile Türkiye’de kadına yönelik cinayetleri ve şiddeti bitirmek amacıyla gerekli çalışmaların yapılması, kadınlarımızın sosyal, ekonomik, siyasal ve toplumsal yaşamdaki konumlarının iyileştirilmesi; kadınlarımızın refahını ve huzurunu arttırmak için sorunlarının belirlenebilmesi ve çözümlerin üretilmesine yönelik adımların atılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her türlü şiddetin önlenmesi için Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

1)	Bekir BAŞEVİRGEN	Manisa
2)	Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU	Manisa
3)	Necati TİĞLİ	Giresun
4)	Seyit TORUN	Ordu
5)	Kani BEKO	İzmir
6)	Veli AĞBABA	Malatya
7)	Gülizar BİÇER KARACA	Denizli
8)	Orhan SARIBAL	Bursa
9)	Mürsel ALBAN	Muğla
10)	Murat BAKAN	İzmir
11)	Ahmet KAYA	Trabzon
12)	Ahmet AKIN	Balıkesir
13)	Ensar AYTEKİN	Balıkesir

14)	Ulaş KARASU	Sivas
15)	Ednan ARSLAN	İzmir
16)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
17)	Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ	İstanbul
18)	Ayhan BARUT	Adana
19)	Hüseyin YILDIZ	Aydın
20)	Mahmut TANAL	İstanbul
21)	Ali ŞEKER	İstanbul
22)	Özcan PURÇU	İzmir

Gerekçe:

Türkiye’de son yıllarda kadına yönelik şiddet ve cinayet had safhaya ulaşmıştır. Dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de bu durum ciddi bir sorundur. Ancak verilerde yaşanan bu artışa karşın hükümet bugüne kadar gerekli ve işe yarayacak bir adım atmamıştır. “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 10. Maddesinin 2. fıkrasında “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” şeklinde bir düzenleme getirilmiştir. Fıkra son değişiklik 2010 yılında yapılmasına karşın o günden bugüne kadın-erkek eşitliği konusunda hiçbir gelişme sağlanamamıştır. Hükümet; Anayasa, 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) ve AİHS gibi sözleşmeler ile kendisine tanınan bu sorumluluğun yerine getirilmesi konusunda başarısız olmuş ve son yıllarda bu konuda bir ilerleme kaydedilemediği gibi kadına yönelik şiddet ve cinayet oranları hızla artmıştır.

TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadınların yüzde 40’ı şiddet görmektedir. 5 kadından 2’sinin şiddete uğradığı bu ortamda geçtiğimiz 2018 yılında 317 kadın cinsel şiddete maruz kalmış, 280 kadın cinayeti yaşanmıştır. İçişleri Bakanı Soylu’nun yaptığı son açıklamaya göre ise 2019’da şu ana kadar 299 kadın cinayeti yaşanmıştır. 28 Temmuz 2017 günü “Forbes” dergisinde yayınlanan “Kadınlar için seyahat sırasında en tehlikeli 10 ülke” listesinde Türkiye, iç savaşın yaşandığı Mısır, Ekvator, Kolombiya gibi ülkeler ile birlikte yer almıştır. Başka bir veri olarak; Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu (World Economic Forum Global Gender Gap) 2017 raporuna göre Türkiye cinsiyet eşitliği açısından 144 ülke arasında 131. sırada gösterilmiştir. Yine Dünya Ekonomik Forumu Cinsiyet Eşitliği 2018 raporunda Türkiye 149 ülke arasında 130. sırada yer almıştır. Kadına yönelik şiddetin Türkiye’de yaşayan

kadınların yaşam standardını düşürdüğü gerçeği bir yana, bu konunun dünya gündemine yansımaları ise Türkiye'nin uluslararası görünümüne gölge düşürmektedir.

Yukarıda açıklanan sebepler ile; kadına yönelik ayrımcılığın yok edilmesi için gerekli çalışmaların yapılması, sorunların belirlenmesi, çözümlerin üretilmesi, kadınlarımızın sosyal, ekonomik, siyasal ve toplumsal olarak konumlarının iyileştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması,- kadınlarımızın eşit, güven ve huzur içinde yaşamaları için sorunların belirlenerek çözümlerin üretilmesi ve kadına yönelik şiddet ve cinayetlerin son bulması için çalışmaların yapılarak gerekli tedbirlerin alınması amacıyla; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her türlü şiddetin önlenmesi için Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

11. Eskişehir Milletvekili Arslan KABUKCUOĞLU ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddet olaylarında medyanın rolünün araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2303):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarının artmasında medyanın rolünün araştırılması, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarının hiç yaşanmaması için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi amacıyla, Anayasanın 98’inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırılması açılmasını arz ederiz.

1)	Arslan KABUKCUOĞLU	Eskişehir
2)	Bedri YAŞAR	Samsun
3)	Aylin CESUR	Isparta
4)	Ayhan ALTINTAŞ	Ankara
5)	Muhammet Naci CİNİSLİ	Erzurum
6)	Aydın Adnan SEZGİN	Aydın
7)	Ümit ÖZDAĞ	İstanbul
8)	Feridun BAHŞİ	Antalya
9)	Zeki Hakan SIDALI	Mersin
10)	Hasan SUBAŞI	Antalya
11)	Behiç ÇELİK	Mersin
12)	Yasin ÖZTÜRK	Denizli
13)	İbrahim Halil ORAL	Ankara
14)	Fahrettin YOKUŞ	Konya
15)	İsmail TATLIOĞLU	Bursa
16)	Dursun ATAŞ	Kayseri
17)	Şenol SUNAT	Ankara
18)	Ayhan EREL	Aksaray
19)	Enez KAPLAN	Tekirdağ
20)	Hüseyin ÖRS	Trabzon

Gerekçe:

Kadının insan hakları, farklı bir haklar kategorisi ya da bir gruba ait özel alanla kısıtlı kalan bir sorun değil; toplumsal kalkınma sürecinin temel taşlarından biridir ve insan hakları bütünü içinde yer almaktadır. Eşit katılımı sağlayamazsak, tüm toplum için dördüncü sanayi devrimi taahhüdümüzü yerine getiremeyiz.

1975 yılında Mexico City’de gerçekleştirilen kadın konusundaki ilk dünya konferansı ile 1995 yılında Pekin’de gerçekleştirilen 4. Dünya Kadın Konferansı arasında geçen yirmi yılda kadın hareketi dünyada oldukça etkin olmuştur

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi amaçlarına yönelik faaliyet gösteren küresel bir hükümetler-arası kuruluş olan BM Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) tarafından kabul edilmiş olan uzlaşılmış sonuçların çoğunda kadına yönelik şiddet farklı bağlamlarda ele alınmış; konu. 1998 yılında gerçekleştirilen 48. oturumda, 2007 yılında gerçekleştirilen 51. oturumda ve 2013 yılında gerçekleştirilen 57. oturumda öncelikli tema olarak belirlenmiştir.

Türkiye, 11 Mayıs 2011 tarihinde kadına yönelik şiddeti önleme ve mücadeleyle ilgili Avrupa Konseyi İstanbul Anlaşmasını imzaladı ve 14 Mart 2012’de onaylayan ilk ülke oldu.

Uluslararası anlaşmalar, yasal iyileştirmeler ve politika önlemlerine rağmen, Türkiye’de kadına yönelik şiddete son vermek için daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü’nün kadına yönelik şiddete ilişkin 2014 tarihli bir araştırma projesine göre;

- Türkiye’deki 10 kadının 4’ü fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalıyor,
- Türkiye’de 18 yaşından önce evlenen kızların yüzde 48’i fiziksel şiddete maruz kalıyor,
- Türkiye’de şiddete maruz kalan 10 kadından sadece biri yardım için bir kuruma başvuruyor,
- Türkiye’de insan ticareti mağdurlarının yüzde 90’ı kadındır.

Şiddet olgusu çok farklı uygulama şekilleri ve boyutları ile tüm dünyada genel bir sorun alanını oluşturmaktadır. Günümüzde şiddeti, ev içinde, okullarda, kitle iletişim araçlarında, işyerlerinde, sokaklarda kısaca özel ve kamusal yaşamın her aşamasında, fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddet olarak, farklı şekilleriyle gözlemlemek mümkündür.

Kadına yönelik şiddet bütün toplumlarda olduğu gibi toplumumuzda da farklı boyutlarıyla üzerinde çalışılması ve kalıcı çözümlerin üretilmesi gereken ciddi bir sorundur.

Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilmemesi sonucu; 2010 yılında cinayete kurban giden kadın sayısı 180 iken 2017 yılında bu sayının 330’a çıkması, toplumumuz açısından endişe vericidir.

Günümüzde medya, toplumu ve kişilerarası ilişkileri sadece tek taraflı olarak yansıtmının ve temsil etmenin ötesinde bir işleve, toplumu biçimlendirici ve dönüştürücü bir etkiye sahiptir. Medya bir yandan temsiller inşa ederken, medyaya konu olan toplumsal olaylar da medyadaki temsilleri üzerinden yeniden kurulmakta, yeni kimlikler kazanmaktadır. Bu bakımdan medya sahiplerinin ve medyanın her kademesinde yer alan çalışanların topluma sundukları içeriklerin ve sunuluş biçimlerinin sonuçlarının farkında olarak sorumlulukla hareket etmeleri gerekmektedir.

Hükümet yetkililerinin sıkça yaptığı açıklamalarda, şiddetin fikri altyapısının oluşumundan sorumlu olarak medyayı hedef göstermelerine rağmen, yapılan çalışmalarda, kitle iletişim araçlarının, toplumdaki şiddetin başlıca kaynağı olmasa da yaşanan olayları meşrulaştıran, onların etkilerini artıran ve mağdurlar üzerinde ikinci bir mağduriyet yaratan bir işleve bürünebildikleri ifade edilmektedir.

Başın kimi zaman, kadına yönelik şiddet haberlerini sunarken kadının cinselliğini ön plana çıkararak olayı haber yapmakta, haberlerde şiddeti gerekçelendirmeye çalışmakta ve eyleme bir anlamda gizli meşruiyet kazandırmaktadır. “Kot pantolon giyip cilveli şekilde yürüyen kadın”, “Tek başına yaşayan kadın”, “Konsomatris kadın”, “Sevgilisiyle birlikte yaşayan kız”, “Pavyonda çalışırken evlenilen eş” gibi kadına yönelik tanımlamalar, kadınlara yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemini kültürel açıdan gizli ve dolaylı olarak onaylayan ifadeler olarak değerlendirilebilir.

15.2.2011 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkındaki kanunun, Yayın ve Hizmet İlkeleri başlıklı 8. Maddesi g fıkrasında; “Yayınların suç işlemeyi, suçluyu, suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamayacağı ve ş fıkrasında; “şiddeti özendirici veya kanıksayıcı olamayacağı” açıkça ifade edilmesine rağmen bu hükümlere aykırı yayın yapan kuruluşlara karşı, tamamı erkeklerden oluşan RTÜK’ün gereken yaptırımları uygulamadığı görülmektedir.

Tüm bu gerekçelerle, milletimizin hak ve menfaatlerini gözetme sorumluluğunda olan Yüce Meclisimizce, kadına yönelik şiddet olaylarında medyanın rolünün araştırılması, kadına yönelik şiddetin toplumumuzdan yok edilmesi için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi amacıyla bir araştırma komisyonu açılmasını arz ve talep ediyoruz.

12. Tekirdağ Milletvekili Candan YÜCEER ve 20 Milletvekilinin, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak bu konuda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2353):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de 2018 yılında 440 kadın cinayeti işlenmiştir. Yine 1 Ocak 2019 - 20 Kasım 2019 tarihleri arasında 302 kadın cinsiyete dayalı ayrımcılık nedeniyle işlenen cinayetlerle yaşamını yitirmiştir.

Türkiye, kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik imzalanan ve kamuoyunda “İstanbul Sözleşmesi” olarak bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin tarafıdır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun da 2012 yılında aynı amaçla Meclisimiz tarafından yasalaştırılmıştır. Tüm bunlara karşın kadına yönelik şiddet sürmektedir. Kamuoyuna yansıyan olaylar, söz konusu yasal düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanmadığına işaret etmektedir.

Bu gerekçelerle, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin nedenleri ve alınacak önlemlerin Yüce Meclisimiz tarafından tespit edilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

1)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
2)	Aydın ÖZER	Antalya
3)	Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
4)	Kemal ZEYBEK	Samsun
5)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
6)	Veli AĞBABA	Malatya
7)	Hüseyin YILDIZ	Aydın
8)	Ali ŞEKER	İstanbul
9)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
10)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
11)	Yüksel ÖZKAN	Bursa
12)	Özkan YALIM	Uşak
13)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
14)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
15)	Mahmut TANAL	İstanbul

16)	Serkan TOPAL	Hatay
17)	Ömer Fethi GÜNER	Niğde
18)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
19)	Ednan ARSLAN	İzmir
20)	Kadim DURMAZ	Tokat
21)	Selin SAYEK BÖKE	İzmir

Gerekçe:

Türkiye’de kadına yönelik şiddet göz ardı edilemeyecek bir sorundur. Mülga Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın yaptığı araştırmaya göre Türkiye’de 10 kadından 4’ü fiziksel, 10 kadından biri ise cinsel saldırı mağduru olduğunu belirtmiştir. Yine aynı araştırmaya göre kadınların yüzde 44’ü uğradığı şiddeti hiç kimseye anlatmamaktadır. Ancak buna rağmen kolluk ve yargıya intikal eden kadına yönelik şiddet vakaları ile basına yansıyan olaylar bile şiddetin ne kadar yaygın olduğunu açıkça göstermektedir.

Ocak 2016’dan bu yana 1600’e yakın kadın cinsiyete dayalı ayrımcılık nedeniyle işlenen cinayetlerle öldürülmüştür. Kasım ayının ilk 20 gününde, 20 kadın cinayete kurban gitmiştir. Bunlardan 19 yaşındaki Güleda Cankel’in şiddet görmesinin kolluk ve savcılığa intikal ettiği, ancak ifadesi alınıp serbest bırakılan sanığın Cankel’i öldürdüğü tespit edilmiştir.

Bu ve benzeri cinayetler, 6284 Sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi’nin hükümlerinin gerektiği gibi uygulanmadığı, güvenlik güçleri ve yargının yasanın gereklerini yerine getirmediği yönünde bir kanı oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle; kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin nedenleri ve alınacak önlemlerin Yüce Meclisimizce tespiti amacıyla Meclis Araştırması açılmasının yerinde olacağı fikrindeyiz.

13. Ankara Milletvekili Gamze TAŞCIER ve 21 Milletvekilinin, elektronik kelepçe uygulamasının kadına yönelik şiddet olayları ve kadın cinayetlerini engellenmesindeki etkisinin incelenerek yaygınlaştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2389):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadın cinayetleri her geçen yıl artmaktadır. Türkiye’de sadece 11 ayda 430 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. Kadın Cinayetleri’ni Durduracağız Platformu’nun verilerine göre 2013 yılında 237, 2014 yılında 294, 2015 yılında 303, 2016 yılında 328, 2017 yılında 409, 2018 yılında 440 kadın öldürülmüştür. Böyle bir ortamda dahi, bir takım çevrelerce, kadınlar için hayati mahiyette olan İstanbul Sözleşmesi tartışmaya açılmak istenmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de kadınlar, bir ölüm sarmalının içerisinde hayatlarını korumaya çalışmaktadır.

Boşanmak istediği eşi tarafından satırlı saldırıya uğrayan Ayşe Tuba Arslan’ın 23 kez şikâyet etmesine rağmen her defasında kolluk ve yargı mensupları tarafından, katili olan kişiyle uzlaştırılmaya çalışıldığı ve 24’üncü şikâyet dilekçesi de çantasındayken öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ihmali de aşan, bir zihniyet probleminin varlığı ortadadır. Böyle bir ortamda uzaklaştırma kararı verilse de yeterli gelmemektedir. Kolluk ve yargı, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu ve İstanbul Sözleşmesi hükümlerini etkin olarak uygulamamaktadır. Kadınlar, kendilerine şiddet uygulayan erkek ile yasa ve sözleşme hükümlerine aykırı olarak barıştırılmaya çalışılmaktadır. Sonuç olarak, elektronik kelepçe ile uzaklaştırma uygulamasının desteklenmesi çok daha fazla önem kazanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda elektronik kelepçe cezası verilen erkeklerde cinayet işleme oranının düştüğü açıkça görülmektedir. Elektronik kelepçe uygulaması, gelişen teknolojinin bir artısı olarak, kadın cinayetlerine karşı önleyicilik anlamında en etkili yollardan biri olarak görülmektedir. Sadece uzaklaştırma karar vermek çözüm olmamakta, uygulamanın da düzgün yapılması nedeniyle kararlar kâğıt üzerinde kalmaktadır. Ancak Türkiye’de yalnızca 3 bin adet elektronik kelepçe bulunmaktadır. Bu kelepçelerin de tümü kadına yönelik şiddetle ilgili önleyici olarak kullanılmamakta, birçok suçla alakalı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca 2015 yılında başlayan uygulama hala 81 ilde hayata geçirilmemiştir. Halbuki uzaklaştırma kararı ile birlikte elektronik kelepçe olsa, müdahale şiddet veya cinayetten önce yapılabilecek ve birçok hayat kurtarılabilecektir.

Bu çerçeveden hareketle, elektronik kelepçe uygulamasının kadına yönelik şiddet ve cinayetleri engellemedeki etkilerinin araştırılması, pilot uygulamanın tüm illerde uygulamaya geçirilememesinin nedenlerinin belirlenmesi ve elektronik kelepçeyi yaygınlaştırmak için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi amacıyla Anayasanın 98. TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Gamze TAŞCIER	Ankara
2)	Zeynel EMRE	İstanbul
3)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
4)	Aydın ÖZER	Antalya
5)	Candan YÜCEER	Tekirdağ
6)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
7)	Yüksel ÖZKAN	Bursa
8)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
9)	Veli AĞBABA	Malatya
10)	Kemal ZEYBEK	Samsun
11)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
12)	Özkan YALIM	Uşak
13)	Kadim DURMAZ	Tokat
14)	Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
15)	Mahmut TANAL	İstanbul
16)	Serkan TOPAL	Hatay
17)	Selin SAYEK BÖKE	İzmir
18)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
19)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
20)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
21)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
22)	Müzeyyen ŞEVKİN	Adana

14. Şanlıurfa Milletvekili Ayşe SÜRÜCÜ ve 20 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile mevcut düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması sağlamak ve TBMM’nin daha aktif bir rol üstlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2477):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadın cinayetleri ve kadına yönelik cinsel, fiziksel, psikolojik şiddetin dozu her geçen gün artmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin körüklediği şiddet ve cinayet vakaları ile politik bir tutum olan ceza indirimleri kamuoyuna tüm çıplaklığıyla yansımaktadır. İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı’nca yayımlanan genelgelere rağmen kadına yönelik şiddet ve cinayetler artarken, kadına yönelik şiddeti protesto eden kadınlar ise kamusal alanda kolluk kuvvetlerince şiddete maruz kalmaktadır. Kadınların anayasal haklar çerçevesinde ifade etme özgürlüğü kısıtlanmaktadır. Yeterli olmayan mevcut anayasal güvencelere rağmen durdurulamayan kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve TBMM’nin daha aktif bir rol üstlenmesi amacıyla Anayasanın 98. Maddesi, TBMM İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını arz ederim.

1)	Ayşe SÜRÜCÜ	Şanlıurfa
2)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
3)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
4)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
5)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
6)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
7)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
8)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
9)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
10)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
11)	Ebrü GÜNAY	Mardin
12)	Pero DUNDAR	Mardin
13)	Tuma ÇELİK	Mardin
14)	Rıdvan TURAN	Mersin
15)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş
16)	Şevin COŞKUN	Muş
17)	Mensur IŞIK	Muş
18)	Meral DANIŞ BEŞTAŞ	Siirt

19)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
20)	Murat SARISAÇ	Van
21)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van

Gerekçe:

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet, taciz, tecavüz, mobing her geçen gün artmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre 2018 yılında 403, 2019 yılında 411 ve 2020 yılının ilk ayında ise 18 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. Bunun yanı sıra kamusal alanda ise OHAL ile tırmanışa geçen devlet şiddetinin kadına yönelik şiddeti ise toplum algısında bir karşılık oluşturmakta ve kadına yönelik şiddet konusunda rıza üretimi söz konusu olmaktadır. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü dolayısı ile Taksim’de yapılan protestolara ve farklı şehirlerde yapılan Lass Tesis danslı protestolarında kadınlara yönelik şiddet ve kötü muamele uygulanarak, toplumsal değişimlere öncülük eden kadınların hak arayışları illegalize edilmek istenmiştir.

Açıklanan rakamlar, basına yansıyan görüntüler ve yetkililerin açıklamalarına baktığımızda kadın cinayetlerini münferit olaylar bağlamında değil, derin toplumsal bir anlayış sorunu olarak görmemiz ve bu temelde çözümleri samimi bir tutumla açığa çıkartmamız gerekmektedir. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin toplumsal hafızada bıraktığı iz sadece dramatik bir iz değildir, aynı zamanda ceza indirimleri ve adalet duygusunu sarsan kararlar ile katil adına gelecek kaygısı yaşayan mahkeme heyetlerinin eril tutumu da kamuoyu algısında derin bir yer edinmektedir. Bu durumda Türkiye’de kadına yönelik şiddetin, devletin topluma politik öğretisi haline gelmiş olduğunu gözlemlemekteyiz.

6284 sayılı kanunun varlığına rağmen uygulanmadığı gözönüne alındığında İçişleri Bakanlığı’nın ve Adalet Bakanlığı’nın kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini önlemeye yönelik yayımlanan genelgelerini oldukça teknik ve altı doldurulmayan bir adım olduğu ve sadece fiziksel açıdan müdahale etmeye yönelik perspektifin eksik ve sadece iktidarın toplumdaki denetleme gücünü büyütmesi olarak görmekteyiz.

Yine geçtiğimiz yıl, Türkiye’nin de imzacıları arasında olduğu İstanbul Sözleşmesinin gereği olarak Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Hedef Listesi’nde bulunan ‘Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’ kavramının tarikatların açıklamalarının hemen ardından kaldırılması, ismi taciz ve tecavüzlerle geçen vakıfların okullarda ahlak seminerleri verdiği, kadına kamusal alanda yaşam bırakmayan ve kadın bakanlığını ortadan kaldıran mevcut

iktidarın bu adımları siyasal İslam handikapını oluşturmaya yönelik yapılan toplum mühendisliğidir.

Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini önlemeye dair İstanbul Sözleşmesine karşı daha samimi bir tutum almak, toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında bir bütünen iç hukukta ve uluslararası sözleşmelerde konuya dair mevcut düzenlemelerini etkin bir şekilde hayata geçirilmesi ve TBMM'nin daha aktif bir rol alması amacıyla Araştırma Komisyonun kurulmasını talep ederiz.

15. Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT ve 19 Milletvekilinin, kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2673):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın cinayetleri başta olmak üzere, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın araştırılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan nedenlerin tespit edilmesi, kadına yönelik şiddet konusunda erişilebilir bir veri tabanı oluşturulması, önleyici politikaların geliştirilmesi için mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerin eksiksiz bir şekilde uygulanması ve kadınları güçlendiren bütünlüklü politikaların hayata geçirilmesi amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

1)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş
2)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
3)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
4)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
5)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
6)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
7)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
8)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
9)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
10)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
11)	Ebrü GÜNAY	Mardin
12)	Pero DUNDAR	Mardin
13)	Tuma ÇELİK	Mardin
14)	Rıdvan TURAN	Mersin
15)	Şevin COŞKUN	Muş
16)	Mensur IŞIK	Muş
17)	Meral DANIŞ BEŞTAŞ	Siiirt
18)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
19)	Murat SARISAÇ	Van
20)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van

Gerekeçe:

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan, Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren ve 13 ülkenin imzacısı olduğu Avrupa Konseyi Sözleşmesi diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen sözleşmenin ilk maddesi, kadınları her türlü şiddete karşı korumak, aile içi şiddeti önlemek, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak, kadını güçlendirmek, şiddet mağduru kadınları korumak ve desteklemek, şiddetle mücadelede konusunda tüm kamu kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde koordinasyonu sağlamak olduğu hüküm altına alınmıştır. Sözleşmeye taraf olan 13 ülkeden birisi de Türkiye Cumhuriyeti Devletidir. Sözleşme, taraf ülkelere kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda etkin politikalar hayata geçirme konusunda yükümlükler ve sorumluluklar getirmektedir. İstanbul Sözleşmesi’nin en önemli özelliklerinden biri de kadına yönelik şiddeti bir insan hakkı ihlali ve bir ayrımcılık türü olarak kabul etmektedir.

Sözleşmenin ilk imzacılarından olan Türkiye’de bırakın kadına yönelik şiddeti durdurmayı, ayrımcılığı ortadan kaldırmayı, kadın cinayetlerini önlemeyi kadınların öldürülmediği, taciz, tecavüze ve şiddete uğramadığı tek bir gün yoktur. Her ay çeşitli kadın kurumları yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlerden yararlanarak erkek şiddetinin çetelesini kamuoyu ile paylaşmaktadır Kadın Cinayetleri Durduracağız Platformu’nun 2019 yılı raporuna göre, 474 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. Yine 2020 yılı Ocak ayı verilerine göre, 27 Kadın cinayeti işlenmiş, 7 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuştur. Bianet’in medya takibiyle belirlediği verilere göre ise; 1-28 Şubat 2020 tarihleri arasında 20 kadın öldürülmüş, 51 kadına yönelik şiddet uygulanmış, 4 kadına tecavüz edilmiş, 134 kadın seks işçiliğine zorlanmış ve 23 çocuğa cinsel istismarda bulunulduğunu belirlemiştir. Bu veriler basma yansıyan haberlerden ve kadın kurumlarına yapılan başvurular sonucunda derlenmiştir. Devlet kurumlarından en son açıklanan resmi veri ise, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantısında açıkladığı verilerdir. Buna göre, Türkiye’de 2016’da 304, 2017’de 353, 2018’de 280, 2019’da 299 kadının öldürüldüğü açıklanmıştır. Ancak bu veriler her ay düzenli olarak kadın cinayetlerini, kadına yönelik şiddeti ve çocuk istismarına dair verileri tutan ve kamuoyuna açıklayan kadın kurumların verileriyle örtüşmemektedir. Devletin yılda bir kez kamuoyu ile paylaştığı veriler gerçek verileri yansıtmamaktadır. Bu anlamda Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve cinayet vakalarında ciddi bir veri sorunu olduğu ve sağlıklı veriye erişiminin sağlanmadığı açıkça görülmektedir. Devlet kurumları aylık resmi verileri kamuoyunda paylaşmaktan özellikle kaçınmaktadır. Çünkü devlet kayıtlarındaki gerçek veriler, kadına yönelik çok boyutlu hak ihlallerinin vahim tablosu da ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla Devlet,

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi CEDAW, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesine İlişkin İstanbul Sözleşmesi ve Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanunu başta olmak üzere birçok uluslararası sözleşme ve kanun hükümlerinin etkin uygulamadığım ve bunlardan doğan sorumluluklarım yerine getirmediğini resmen kabul etmiş olacaktır. Bu anlamıyla kadına yönelik çok boyutlu hak ihlallerinin sorumluluğunu üstlenmek ve hesap vermek zorunda kalacaktır. Bunu yapmak yerine kadınların mücadelesi sonucu kazanılmış yasal haklarını ve yaşam güvenceleri olan uluslararası sözleşmeleri tartışmaya açmaktadır. İktidar, son zamanlarda başta İstanbul Sözleşmemesi olmak üzere, Nafaka Hakkı, 6284 Sayılı Kanunu tartışmaya açarak aslında fiili olarak uygulamadığı yasa ve sözleşmelerin yükümlülüklerini resmi olarak da ortandan kaldırmaya dönük bir çaba içindedir.

Bu sebepten, kadın cinayetleri başta olmak üzere, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın araştırılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan nedenlerin tespit edilmesi, kadına yönelik şiddet konusunda erişilebilir bir veri tabanı oluşturulması, önleyici politikaların geliştirilmesi için mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan tüm yükümlülüklerinin yerine getirilerek kadınları güçlendiren bütünlüklü politikaların hayata geçirilmesi amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

16. Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan TAŞDEMİR ve 19 Milletvekilinin, kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, ayrımcılık ve ötekileştirmeye karşı etkin mücadele yollarının araştırılarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük politikaların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2675):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, çok boyutlu ayrımcılık ve ötekileştirilmeye karşı etkin bir mücadele hattının oluşturulması, yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük etkin politikaların tartışılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların oluşturulması amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

1)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
2)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
3)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
4)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
5)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
6)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
7)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
8)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
9)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
10)	Ebrü GÜNEY	Mardin
11)	Pero DUNDAR	Mardin
12)	Tuma ÇELİK	Mardin
13)	Rıdvan TURAN	Mersin
14)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş
15)	Şevin COŞKUN	Muş
16)	Mensur IŞIK	Muş
17)	Meral DANIŞ BEŞTAŞ	Siirt
18)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
19)	Murat SARISAÇ	Van
20)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van

Gerekeçe:

Bilindiği gibi 8 Mart tüm dünyada “Dünya Kadınlar Günü” olarak her yıl kutlanmaktadır. Kadınların uzun süreli mücadelesi sonucu kazanılmış bu önemli günde, kadınlar dünyanın her yerinde alanlara çıkarak erkek egemen sisteme, erkek ve devlet şiddetine, kimlikleri ve iradeleri üzerindeki baskılara, savaşa, kadın emeğinin sömürülmesine, yaşam alanlarının talan edilmesine, taciz, tecavüz, her türlü baskı ve sömürüye karşı itiraz ve taleplerini yüksek sesle dile getirmektedir.

Kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik cinsel, fiziksel, ekonomik, psikolojik ve her türlü şiddetin gün geçtikçe arttığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği ve kadınların yaşamın tüm alanında baskı ve sömürüye maruz kaldığı Türkiye’de 8 Mart daha da önem kazanmaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu’nun (WEF) kadınların ekonomiye katılımı, fırsat eşitliği, eğitim imkânları, sağlık ve kadının siyasi güçlendirilmesi gibi kriterleri baz alarak hazırladığı ve dünya ülkelerinin cinsiyet eşitliğine göre sıralandığı 2020 raporunda listenin ilk sıralarında İzlanda, Norveç, Finlandiya ve İsveç bulunurken Türkiye tüm bu kriterler noktasında yine listenin son sıralarında yer almıştır. Söz konusu rapora göre geçen yıl 149, bu yıl ise 153 ülkenin bulunduğu sıralamada Türkiye yine 130. sırada yer almaktadır. Türkiye, kadınların ekonomik hayata katılımlarında ise daha da alt sıralara gerileyerek 136.sırada yer almaktadır.

Her yıl yayınlanan bu ve benzeri raporlarda görüldüğü üzere Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilerleme kaydetmek yerine ya yerinde saymakta ya da birçok konuda ciddi gerilemeler yaşanmakta ve eşitsizlik gittikçe derinleşmektedir. Dolayısıyla bu raporların da sürekli gösterdiği gibi, kadınların yaşam hakkını korumak başta olmak üzere yaşamın tüm alanlarında cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük kapsamlı çalışmaların acil bir biçimde gündeme alınması ve yönlü politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Özellikle kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik her türlü şiddetin gün gittikçe arttığı, kadınları katleden erkeklerin ya çok az cezalar aldığı ya da cezasızlıkla ödüllendirildiği, ekonomik krizin kadınlar üzerindeki etkisinin derinleştiği, kadınların siyasete, istihdama katılımında ve yönetim mekanizmalarında yer almalarda ciddi bariyerlerle karşılaşmaya devam ettiği, mücadele sonucu kazandıkları haklarının dahi tartışma konusu edildiği günümüzde hem kadın mücadelesinin simgesi olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü hem de Meclisin bugün dolayısıyla kadınların yaşadığı tüm sorunları gündemine alması ayrı bir önem kazanmaktadır. Özellikle 8 Mart gününün kadınlar için resmi tatil ilan edilmesi, kadınların yıllardır dilendirdikleri bir taleptir. Meclisin bu talebi görmesi ve bu yönlü yasal düzenleme yapması da gerekmektedir.

Bu nedenle 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, çok boyutlu ayrımcılık ve ötekileştirilmeye karşı etkin bir mücadele hattının oluşturulması, yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük etkin politikaların tartışılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların oluşturulması amacıyla bir Araştırma Komisyonun kurulması aciliyet kazanmaktadır.

17. İstanbul Milletvekili Oya ERSOY ve 20 Milletvekilinin, Türkiye’de kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin gerçek boyutunun ortaya çıkarılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2697):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinde ciddi oranda artışlar yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin topluma karı-koca arasında yaşanan basit bir kavga olarak gösterilmesinin sonucunda ise sayısız kadın cinayetleri yaşanmaktadır. Gerek televizyon dizilerinde gerekse yetkililer nezdinde “şiddet” meşru olarak gösterilirken ev içinde yaşanıyor olması da o evin mahremi olarak ifade edilmektedir. Durum şu ki kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin durdurulması için etkin önlemler alınmadığı takdirde onlarca yaşanan örnekte olduğu gibi kadınlar erkeler tarafından sokak ortasında öldürülmeye devam edecektir. İmzacısı olduğumuz İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair kanunun etkin bir biçimde uygulanmasının önündeki engellerin kaldırılması ve kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa’nın 98 inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Oya ERSOY	İstanbul
2)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
3)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
4)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
5)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
6)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
7)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
8)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
9)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
10)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
11)	Ebrü GÜNAY	Mardin
12)	Pero DUNDAR	Mardin
13)	Tuma ÇELİK	Mardin
14)	Rıdvan TURAN	Mersin
15)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş

16)	Şevin COŞKUN	Muş
17)	Mensur IŞIK	Muş
18)	Meral DANIŞ BEŞTAŞ	Siirt
19)	Murat SARISAÇ	Van
20)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van
21)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa

Gerekçe:

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun (KCDP) hazırladığı rapora göre 2018 yılında 440, 2019 yılında ise 474 kadın öldürüldü. Bu araştırmalarda gösteriyor ki son yıllarda Türkiye’de yaşanan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet ile etkin mücadele edilmemekte ve yasalarda gerektiği gibi uygulanılmamaktadır.

2008-2019 yılları arasında Türkiye’de 3185 kadın öldürülmüştür. 2008 senesinde 80 olan bu sayı 2019 yılında 474’e ulaşmıştır. 11 yılda kadın cinayetlerinin durdurulması için yasaların etkin uygulanarak gerekli tedbirlerin alınması gerekirken tam tersi hiçbir önlem alınmayarak bu sayı kat be artmıştır. Yapılan araştırmalar da gösteriyor ki 2019 senesinde 474 kadın yakınları tarafından öldürülmüş ve bu kadınlardan 115’i şüpheli olarak kayıtlara geçti ve failleri de bulunamamıştır. İmzacısı olduğumuz İstanbul Sözleşmesi Kanun etkin bir biçimde uygulanabilseydi kadın cinayetleri 11 yılda bu kadar artış göstermeyecekti. Ayrıca 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair kanunun uygulanmaması sonucu da bugün kadına yönelik şiddet vakalarında geçmiş yıllara oranla artışlar yaşanmayacaktı. Yasaların etkin bir biçimde kullanılmaması sonucu kadınlar tanıdıkları ya da tanımadıkları erkekler tarafından parklarda, sokak ortasında, işyerlerinde herkesin gözü önünde alenen öldürme cesaretini elde etmektedirler. Türkiye’de “namus”, “ıffet” gibi kavramlar üzerinden kadınların giyim, kuşam ve yaşam tarzları tartışılarak kadınlar hedef haline getirilmektedir. Son örneği, geçtiğimiz şubat ayında Ankara’nın Çubuk ilçesinde, 18 yaşında olan 12. sınıf öğrencisi Şeyma Y’nin babası tarafından öldürülerek yol kenarına atılmasıdır. Kadına yönelik şiddetin cezasız kalmayacağı ve günlük yaşamın bir parçası haline geldiğinin yine bir örneği öğrencisi tarafından öldürülen Ceren Damar cinayetidir. Ya da hiç tanımadığı biri tarafından Ceren Özdemir’in kapısının önünde katledilmesi tesadüf değildir. Bu cinayette gösteriyor ki tüm topluma yayılan şiddet politikaları cezasız kaldıkça kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri sayısında artışların yaşanılması kaçınılmazdır.

Barış ve Güvenlik Endeksi'nin 2019 yılı kadınların yaşam kalitesinin ölçülmesi amacı ile yapmış olduğu araştırmada Türkiye 164 ülke içerisinde 114. sırada yer alırken, Küresel Cinsiyet Eşitsizliği raporuna göre de Türkiye 153 ülke arasında 130. sırada yer almaktadır. Bu araştırma verileri de gösteriyor ki Türkiye'de kadınlar hem yaşam kalitesi hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde dünya ülkeleri içerisinde en alt sıralarında yer almaktadır.

Türkiye'de bugün, koruma tedbirine rağmen kadınlar öldürülmekte ya da tehdit ve şiddete uğramaktadır. Kadın cinayetlerinde cezasızlık durumu, erkekler lehine cezalarda yapılan indirimler her geçen gün kadın cinayetlerinin daha da artmasına yol açmaktadır.

Türkiye'de kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddete ilişkin gerçek rakamların ortaya çıkarılması, boyutlarının irdelenerek bu cinayetlerin ve erkek şiddetinin sona erdirilmesi için etkin ve caydırıcı önlemlerin alınması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

18. Kahramanmaraş Milletvekili Ali ÖZTUNÇ ve 23 Milletvekilinin, kadın cinayetlerinin nedenlerinin araştırılarak gerekli önlemlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2830):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadınlar erkeklerin çeşitli bahaneleriyle her gün katledilmektedir. Bu katliamlar karşısında parlamentonun sessiz kalması düşünülemez. Bu bağlamda, toplumun vicdanını yaralayan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile mücadelede daha etkin yöntemlerin kullanılabilmesi, kadın cinayetlerin nedenlerinin araştırılması ve önlenmesi adına alınacak olan tedbirlerin belirlenmesi ve buna yönelik caydırıcı yasal düzenlemelerin uluslararası normlar çerçevesinde yapılması amacıyla TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
2)	Gamze TAŞCIER	Ankara
3)	Mehmet Ali ÇELEBİ	İzmir
4)	Aziz AYDINLIK	Şanlıurfa
5)	Ayhan BARUT	Adana
6)	Ali KEVEN	Yozgat
7)	Bedri SERTER	İzmir
8)	Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU	Manisa
9)	Haşim Teoman SANCAR	Denizli
10)	Gökan ZEYBEK	İstanbul
11)	Mehmet GÖKER	Burdur
12)	Cavit ARI	Antalya
13)	Faruk SARIASLAN	Nevşehir
14)	Cengiz GÖKÇEL	Mersin
15)	Tahsin TARHAN	Kocaeli
16)	Ahmet AKIN	Balıkesir
17)	Servet ÜNSAL	Ankara
18)	Abdurrahman TUTDERE	Adıyaman
19)	Metin İLHAN	Kırşehir
20)	Okan GAYTANCIOĞLU	Edirne
21)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
22)	Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul

- 23) Serkan TOPAL
24) Baha ÜNLÜ

Hatay
Osmaniye

Gerekçe:

Türkiye’de kangren haline gelmiş kadın cinayetlerine her gün bir yenisi eklenmektedir. Kadınların iş hayatından özel hayata, hayatın her alanında itilip, kakılırken ve çeşitli bahanelerle vahşice katledilirken, ülke olarak adil yargılama yapılmayıp şüpheli, sanık ve katillere caydırıcı cezalar verilmedikçe, önleyici tedbirler uygulanmadıkça bu cinayetler artarak devam edecektir. Daha birkaç gün önce Muğla’da Zeynep Şenpınar, Manisa’da Gülnur Kocabaş, Rize’de Rukiye Çerman ve Diyarbakır’da Nurcan Polat isimli kadınlarımız erkek şiddetine maruz kalarak katledilmiştir. Türkiye’de son 11 yılda 2 bin 720 kadın, evli oldukları erkekler, sevgilileri, babaları, abileri, ya da yakınındaki erkeler tarafından öldürülmüştür. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu raporunun verilerine göre, 2020 Ocak ve Şubat aylarında 49, 2018 yılında 440, 2019 yılında 474 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. Covid 19 salgının başladığı Mart ayı içerisinde ise 29 kadın cinayeti işlenmiştir.

Kadını erkek şiddetinin farklı biçimlerinin hedefi haline getiren en önemli neden kadınların ekonomik olarak güçlendirilmemeleri ve erkeklere olan ekonomik bağımlılıklarıdır. Kadın işsizliği her geçen gün artmaktadır. Mart 2019’da kadın işsizliği yüzde 12,9’dan yüzde 16,2’ye, genç kadın işsizliği yüzde 22,7 den yüzde 28,4’e yükselmiştir. Kadınların şiddetten kurtulması, kadının çalışma hayatına katılmasının önünü açacak gerçekçi politikaların gündeme getirilmesi ile ancak mümkün olabilir. Dünya Ekonomik Forumu verilerine göre kadınların ekonomiye katılımında Türkiye 153 ülkeden 136. sırada, Cinsiyet Eşitliği Raporu’nda ise 153 ülkeden 130. sırada bulunmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2019 yılında paylaştığı “İstatistiklerle Kadın” verilerinde erkeklerin istihdam oranını yüzde 65.6, kadınların istihdam oranını ise yüzde 28.9 olarak gösterilmektedir.

2014 yılında yürürlüğe girmiş ve Türkiye’nin de imzası bulunan Avrupa Konseyi Sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi dört ilkeye dayanmaktadır. Bu sözleşme, şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması, suçluların cezalandırılması ve kadına karşı şiddet ile mücadelenin bütüncül politikalarla desteklenmesini öngörmesine rağmen toplum yapısına tehdit oluşturduğu gerekçesiyle bazı kesimlerin eleştirilerine maruz kalmış ve gerçek manada uygulanmamıştır.

Cinsiyet ayrımı yani kadın erkek eşitsizliği kadına yönelik şiddetin en büyük kaynağıdır. Bireyin içinde yaşadığı çevre, genel tutum ve inanışları, örnek aldığı rol modellerin tutum ve

davranışları toplumsal öğretiler ve kabuller özellikle kadına yönelik şiddeti destekler niteliktedir. Kadın cinayetlerini, daha doğrusu her türlü şiddeti önlemenin yolu hukuki düzenlemelerle kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine gereken cezaları hafifletici sebepleri işletmeden, affı olmadan verilmesini sağlamak olmalıdır. Yetkililer artık, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerini normalize ederek suçluları salıvermek yerine ciddi ve caydırıcı önlemler alarak bu katliamı durdurmalıdır.

19. Muğla Milletvekili Süleyman GİRGİN ve 24 Milletvekilinin, kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2976):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın cinayetleri Türkiye'nin kanayan yaralarından biri haline gelmiştir. Kadın cinayetlerinde kadınlar sırf kadın olduğu için erkek şiddeti tarafından öldürülmektedir. İşlenen kadın cinayetlerine paralel olarak kadına yönelik şiddet her düzeyde artmıştır.

2019 yılında 474 kadın, erkek şiddeti sonucu hayatını kaybetmiştir. Bu son 10 yılın kadın cinayetleri açısından en yüksek rakamıdır. 2020'nin son 4 ayında ise 98 kadını erkek şiddeti sonucu kaybettik.

Kadına yönelik şiddetin çeşitli boyutları vardır: fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, dijital şiddet, cinsel şiddet. Bu boyutların her biri ile kapsamlı bir mücadele gerçekleştirilmelidir.

Kadın cinayetlerini kadına yönelik şiddetle bir ele alan bütüncül bir bakış ile mücadele etmeliyiz. Bu noktada, Anayasamızın sosyal devlet ilkesi gereği, kadınların erkek şiddetinden, yoksulluktan çaresizlikten dolayı ihtiyaç duyduğu her noktada kamu idaresi üzerine düşeni yapmalıdır. Kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için iktidarın yetersiz kaldığı açıktır. Bu noktada, 6284 sayılı Kanun'un ve İstanbul Sözleşmesi'nin önemini bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Eşitsizliğe, ayrımcılığa, kadına karşı şiddete, kadın cinayetlerine karşı daha güçlü çözümler oluşturmak amacıyla; kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin toplumsal, ekonomik, hukuki boyutlarının kapsamlı bir şekilde incelenmesi hususunda. Anayasanın 98 ve TBMM iç tüzüğü'nün 104 ve 105 maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

1)	Süleyman GİRGİN	Muğla
2)	Vecdi GÜNDOĞDU	Kırklareli
3)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
4)	Yıldırım KAYA	Ankara
5)	Atila SERTEL	İzmir
6)	İlhami Özcan AYGUN	Tekirdağ
7)	Kadim DURMAZ	Tokat

8)	Bayram YILMAZKAYA	Gaziantep
9)	Yüksel ÖZKAN	Bursa
10)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
11)	Bekir BAŞEVİRGEN	Manisa
12)	Mahmut TANAL	İstanbul
13)	Ali Haydar HAKVERDİ	Ankara
14)	Gamze TAŞCIER	Ankara
15)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
16)	Nihat YEŞİL	Ankara
17)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
18)	Necati TİĞLİ	Giresun
19)	Hüseyin Avni AKSOY	Karabük
20)	Serkan TOPAL	Hatay
21)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
22)	Erkan AYDIN	Bursa
23)	Murat BAKAN	İzmir
24)	Tufan KÖSE	Çorum
25)	Kemal ZEYBEK	Samsun

20. İzmir Milletvekili Selin SAYEK BÖKE ve 26 Milletvekilinin, karantina günlerinde artan kadına yönelik şiddet olaylarının önlenmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/2979):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de de ölümlere yol açan COVID-19 salgınıyla mücadelede zorunlu olarak alınan karantina uygulaması nedeniyle vatandaşların evlerine kapanması, yeni bir soruna yol açmış, kadına yönelik şiddet belirgin olarak artmıştır. Türkiye’de de kadına yönelik şiddetin en fazla görüldüğü yer evler olması nedeniyle, evlerde kalma kuralının getirildiği bu dönemde sorun ayrı bir önem arz etmektedir. Türkiye’de henüz resmi rakamlar açıklanmasa da kadın örgütleri ve ilgili STK’lardan vakalarda ciddi oranda artış olduğuna ilişkin duyurular gelmekte, durumun önlenmesine dönük çağrılar gelmektedir. Karantina günlerinde daha çok kadının şiddet mağduru olmasını önlemek amacıyla, şiddete yönelik önlemler içeren yasaların uygulanması, sığınma evleri ve acil yardım mekanizmalarının düzenlenmesiyle ilgili hükümetin bir Acil Önlem Paketi yürürlüğe koyması ve var olan İstanbul Sözleşmesi’nin etkin uygulanması zorunludur. Bu kapsamda alınması gerekli tedbirlerin araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98’inci İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

1)	Selin SAYEK BÖKE	İzmir
2)	Özkan YALIM	Uşak
3)	Alpay ANTMEN	Mersin
4)	Süleyman GİRGİN	Muğla
5)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
6)	Veli AĞBABA	Malatya
7)	Yıldırım KAYA	Ankara
8)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
9)	Deniz YAVUZYILMAZ	Zonguldak
10)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
11)	Nihat YEŞİL	Ankara
12)	Atıla SERTEL	İzmir
13)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
14)	Yüksel ÖZKAN	Bursa
15)	İlhami Özcan AYGUN	Tekirdağ

16)	Kadim DURMAZ	Tokat
17)	Ömer Fethi GÜNER	Niğde
18)	Bekir BAŞEVİRGEN	Manisa
19)	Bayram YILMAZKAYA	Gaziantep
20)	Mahmut TANAL	İstanbul
21)	Ali Haydar HAKVERDİ	Ankara
22)	Vecdi GÜNDOĞDU	Kırklareli
23)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
24)	Ünal DEMİRTAŞ	Zonguldak
25)	Necati TİĞLİ	Giresun
26)	Hüseyin Avni AKSOY	Karabük
27)	Serkan TOPAL	Hatay

Gerekçe:

Türkiye’de COVID-19 salgını nedeniyle zorunlu karantina ve eve kapanma dönemine girilmesinden bu yana kadına yönelik şiddette artış yaşandığı, acil yardım telefon hatlarına gelen aramaların arttığı, 155, 156 ve 183 gibi arama hatlarının yetersiz kaldığı, bu hatlara ulaşamayan şiddet gören kadınların sivil kuruluşlara başvurduğu görülmektedir. Şiddet failleriyle aynı eve sürekli kapatılmış halde bulunan kadınların erişebileceği ve “kadına yönelik şiddetle” ilgilenen tek bir hat bile olmaması, her bir hattın birçok farklı görevi bulunması nedeniyle acil durum bildirimlerinin dahi yapılamadığı, pek çok kadının da şiddet ortamında arama yapabilecek ikinci bir şansı olmadığı vurgulanmaktadır. Bu kapsamda ilgili kuruluşlardan acilen ALO 183 ya da benzer bir hattın salt bu konuya ayrılması talebi yükselmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele yürüten STK’ların kayıtlarına göre, Mart ayında 29 kadın cinayeti işlenirken, evden çıkmama çağrılarının başladığı 11 Mart’tan 31 Mart’a kadar geçen sürede 21 kadın öldürülmüştür. Bütün olağanüstü dönemlerde güç bakımından eşitsiz olan gruplara şiddetin arttığı gözlenmektedir. Ancak elbette bu özel duruma karşı çözüm geliştirilmesi mümkündür, kadın hareketlerinin onyıllardır ortaya çıkan birikimi de uluslararası deneyimler de buna işaret etmektedir. COVID-19 salgının özel koşulları gözeticiler, bu soruna dönük bazı ülkelerde uygulanan örnek uygulamalar bulunmaktadır. Bazı ülkelerde şiddet mağdurlarının evlerine en yakın eczaneye giderek durumu güvenlik güçlerine bildirebilmesi, eğer şiddet uygulayan kişi mağdur ile birlikte ise mağdurun “maske-19” gibi bazı parolalar kullanmasına dair uygulamalar başlatılmıştır. Bazı ülkelerde şiddet mağdurları için otellerde konaklama maliyetini devletin üstlenmesi, kadın sığınma evleriyle cinsel saldırı

merkezleri ve çocuk barınaklarının sayısının artırılması gibi önlemler uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye’de de bu soruna karşı, sığınma evlerinin çoğaltılması, resmi makamlardan kadınların haklarını koruyan çağrılar yapılması, 6284 sayılı yasanın uygulama koşullarının pandemiye göre uyarlanması talepleri yükselmektedir. Bu kapsamda kadınların temel haklarını oluşturan İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasa ile ilgili tüm haklarının geçerli olduğuna dair güvencenin Hükümet tarafından verilmesi, kadın destek sistemi olan KADES uygulamasına ilişkin duyuruların daha çok yapılması, bunlar yapılırken de ilgili tüm kamu kurumları ile belediyeler ve kadın örgütlerinin sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Yukarıda özetlemeye çalıştığımız gelişmelerle ilgili planlamanın analiz edilmesi, tartışılması ve alınması gerekli tedbirlerin araştırılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gereklidir.

21. Adana Milletvekili Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak bu konuda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3019):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik artan erkek şiddetinin önlenmesi için yükümlü olunan İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu’nun etkin bir biçimde uygulanması ve kadınlara yönelik uygulanan devlet şiddetinin engellenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Meclis İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederiz.

1)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
2)	Mahmut TOĞRUL	Gaziantep
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
5)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
6)	Garı PAYLAN	Diyarbakır
7)	Dersim DAĞ	Diyarbakır
8)	Sait DEDE	Hakkari
9)	Habip EKSİK	Iğdır
10)	Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
11)	Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
12)	Ali KENANOĞLU	İstanbul
13)	Oya ERSOY	İstanbul
14)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
15)	Murat ÇEPNİ	İzmir
16)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
17)	Meral DANIŞ BEŞTAŞ	Siirt
18)	Nuran İMİR	Şırnak
19)	Nimetullah ERDOĞMUŞ	Şanlıurfa
20)	Tayip TEMEL	Van

Gerekçe:

Tüm dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs salgını, Türkiye’de kadına yönelik şiddeti önleme politikalarının çok zayıf olduğunu, şiddeti önlemeye yönelik siyasi irade ve kararlılığın noksanlığını, bu konuda toplumsal cinsiyet eşitliğinin içselleştirilmediğini, kadınların ihtiyaçlarının ve haklarının iktidar için kolaylıkla ve öncelikli olarak gözden çıkarılabilir olduğunu bir kez daha teyit etti.

Olağan koşullarda bile kadınlar için ev, erkek şiddeti nedeniyle dışarıya kadar tehlikeli olabilmektedir. Kadın cinayetlerinin büyük çoğunluğu evde; koca, baba, abi ve sevgili gibi kadınların en yakınları tarafından işlenmektedir. Evler aynı zamanda cinayetle sonuçlanmayan erkek şiddeti vakalarının en fazla yaşandığı yerlerdir. Dolayısı ile pandemi koşullarında “evde kalan” kadınlara yönelik erkek şiddeti ciddi oranda artış göstermiştir. Tüm verilerle ortada olan kadına yönelik şiddetteki ciddi artışa rağmen; İçişleri Bakanlığı tarafından, yılın ilk 5 aylık döneminde kadın cinayetlerinde, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 35 oranında düşüş sağlandığı açıklanabilmiştir. Alanda çalışan ve Türkiye’de ilk koronavirüs resmi açıklaması yapıldığı günden beri kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının nasıl çalıştığını izleyen kadınlar/kadın örgütleri bu açıklamanın gerçeği yansıtmaktan uzak olduğu konusunda kamuoyunu bilgilendirmişlerdir.

Kadınların, kadın hareketinin tüm uyarı ve taleplerine rağmen kadına yönelik şiddeti önlemek için bütünlüklü bir acil eylem planı açıklanmadığı gibi şiddetle mücadeleden sorumlu kamu kurumlarının pek çok uygulamasında salgın bahane edilerek kanun ve yönetmelikler açıkça ihlal edildi. CEDAW, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun gibi taraf olunan uluslararası sözleşmelerin ve yasaların etkin ve adil işletilmedi, koruma hükümleri dahi salgın sürecinde sınırlandırıldı, sığınaklar kapatıldı, sığınaklara kabuller zorlaştırıldı.

Kadınlara yönelik şiddet sadece evlerle sınırlı kalmadı, erkek devlet şiddeti pandemi sürecinde hız kesmeden devam etti. Kayyımlar yoluyla çoğulcu ve eşitlikçi yerel yönetim hizmetleri sonlandırarak belediyeler atıl hale getirilmek istenirken, ilk elden kadınların şiddet karşısında destek alabilecekleri mekanizmalar ortadan kaldırıldı. İktidar salgın ve şiddetin ortasında bırakılan kadınları korumaya yönelik etkin politikalar üretmediği gibi kayyımlar aracılığıyla Diyarbakır büyükşehir ve ilçe belediyelerine bağlı kadın sığınma evlerine yapılacak başvurular dahi durduruldu. Kadın Yaşam ve Kültür Merkezleri, kadın kütüphanesi, kadın konukevi kapatıldı; kadın kooperatifi çalışmaları durduruldu, kapatılmayan kimi kadın kurumlarına ise müdür olarak erkekler atandı.

Kadınlara yönelik şiddetle mücadele eden ve kadına yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması için çalışmalar yürüten Rosa Kadın Derneği’ne de devlet şiddeti yöneldi,

polis tarafından basıldı. Dernek üyesi kadınlar ile Diyarbakır, Van ve Urfa’da yapılan operasyonlarla TJA’lı (Tevgera Jinen Azad-Özgür Kadın Hareketi) birçok kadın gözaltına alındı.

Kadına yönelik erkek şiddetinin önlenmesi ve yükümlü olunan uluslararası anlaşmaların yanı sıra 6284 sayılı Kanunun daha etkin uygulanması ve uygulamanın denetlenmesi, kadınlar için sığınak ve acil barınma ihtiyaçları için kapasite artırılması, kadın mücadelesi yürüten kadınlara/kadın örgütlerine yönelik uygulanan devlet şiddetinin durdurulması, yerelde kadınlar için özgün politikalar üreten ve cinsiyet eşitlikçi yaklaşımla kurulan mekanizmaların kayyımlar yoluyla kapatılmasının önüne geçilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Meclis İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederiz.

22. İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak şiddetle mücadele kapsamında yasal mevzuatların etkin işletilmesinin sağlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3109):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınlar, maruz kaldıkları şiddet ve tehdit nedeniyle adli makamlara yaptıkları şikâyet başvurularında yargı süreci boyunca pek çok tehdit, engel ve ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Yetkililerin ihmali, uzun süren bürokratik işlemler veya erkek şiddeti yargılamalarında izlenen cezasızlık politikaları gibi kadınlar için ağır sonuçlara yol açan sorunların tüm yönleriyle araştırılması ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yasal mevzuatların adil ve etkin işletilmesine katkı sunmak amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

1)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
2)	Fatma KURTULAN	Mersin
3)	Mensur IŞIK	Muş
4)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş
5)	Sıdık TAŞ	Siiirt
6)	Nuran İMİR	Şırnak
7)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
8)	Alican ÖNLÜ	Tunceli
9)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van
10)	Murat SARISAÇ	Van
11)	Dersim DAĞ	Diyarbakır
12)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
13)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
14)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
15)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
16)	Oya ERSOY	İstanbul
17)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
18)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
19)	Rıdvan TURAN	Mersin
20)	Sait DEDE	Hakkâri

Gerekçe:

Türkiye’de kadına yönelik şiddet; kadının insan hakları ihlali olarak, tüm biçimleriyle ve toplumsal yaşamın hemen hemen her alanında artarak devam etmektedir. Toplumsal sorunların başında gelen bu sorunun en önemli nedenlerinden biri, koruyucu ve önleyici tedbirleri hayata geçirme yükümlülüğü bulunan siyasi idarinin etkili şekilde sorumluluklarını yerine getirmemesidir. Bu bakımdan, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal ve kurumsal düzeydeki düzenlemelerle birlikte bunların işlev ve işlerliklerinin bir arada sorgulanmasına önemle ihtiyaç vardır.

Maruz kaldıkları şiddet nedeniyle adli makamlara başvuran kadınların, şikâyet başvurularından itibaren yargı süreci boyunca karşılaştıkları pek çok sorun bulunmaktadır. Kocaları, babaları, sevgilileri veya herhangi bir erkek tarafından gelebilecek olası tehditlere rağmen kadınlar, adli makamlara başvurmayı göze almakta fakat yetkiler tarafından bu şikâyetler çoğu zaman ciddiye alınmamaktadır. Polis merkezlerinde “böyle şeyler olur, bir kere de biz konuşalım” veya “süreç çok uzun sürecektir, zaten ceza verilmeyecek, çok yıpranacaksın” gibi söylemlerle kadınlar şikâyetlerinden vazgeçirilmekte, yanlış bilgilendirilmektedir.

Özellikle karantina döneminde emniyet dışında kadınların başvuru yapabilecekleri tüm kamu kurumları çalışmalarını durdurmuş ve kadınların başvuru yapabilecekleri tek adres olarak 155 veya karakollar gösterilirken, kolluk personellerinin keyfi uygulamaları kadınların can güvenliğini tehdit altına sokmuştur. Kadınların en çok başvuru yaptığı yerler olan karakollar, aynı zamanda en fazla kötü uygulama ile karşılaştıkları kurumlara dönüşmüştür. Kadınların hukuki desteğe ulaşması ise neredeyse imkânsız hale gelmiş, bazı baroların adli yardım büroları tamamen kapatılmış, kadınların koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanması çok daha zorlaştırılmıştır. Böylece erkek şiddetinin yaygın görüldüğü evlerde; kadınlar, çocuklar ve kırılgan gruplar için var olan riskler artmış, fail erkeklerle hiçbir denetim ve tedbir olmaksızın aynı ortamda yaşamak zorunda bırakılmıştır. “Aileyi bütünlüğünü korumak” amacıyla gerçekleştirildiği iddia edilen bu yönlü uygulamaların, kadınların kendilerini daha çok savunmasız ve güçsüz hissetmesine neden olacağı aşikardır.

Erkek şiddeti yargılamalarında izlenen cezasızlık politikası, faillere verilen iyi hal ve haksız tahrik indirimleri ile yargı sürecinin uzatılması gibi hukuksuzluklar; kadınları, adli makamlara gidemez ve kendisine karşı işlenen suçları şikâyet dahi edemez hale getirirken failleri cesaretlendirmekte ve erkek şiddetini artırmaktadır.

Kadınların uzun soluklu mücadeleleri sonucunda Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi’ni imzalamış ve 6284 sayılı yasa çıkartılmıştır. Ancak söz konusu yasa ve uluslararası sözleşmeler gerçek anlamda hiçbir zaman

uygulanmamıştır. Zeynep Topal’ın şiddet gördüğü için gittiği sığınma evinden alınarak kocası tarafından öldürülmesi erkek egemen devlet politikalarla kadınların korumadığını son örneğidir. Cezasızlık politikaların bir sonucu olarak sığınakların gizliliği ihlal edilerek erkek faille paylaşılabilmekte, sığınak yetkilileri tarafından etkili risk analizi yapılmayabilmektedir.

Öte yandan İstanbul Sözleşmesi’nin feshedilmesi için kampanyalar yürütülmesi, salgın bahane edilerek 6284 sayılı Kanun kapsamındaki koruma hükümlerinin sınırlandırılması, yetersiz olan sığınaklara kabulün zorlaştırılması, ayrımcı ve örtülü af düzenlemesiyle şiddet faillerin salıverilmesi, kayyımlar eliyle kadınların şiddet karşısında destek alabilecekleri mekanizmaların ortadan kaldırılması, kadın derneklerin basılması gibi uygulamalarla kadınların kazanılmış hakları da tırpanlanmaktadır.

Bu nedenlerle; yetkililerin ihmali, uzun süren bürokratik işlemler veya erkek şiddeti yargılamalarında izlenen cezasızlık politikaları gibi kadınların, adli makamlara yaptıkları şikâyet başvurularında yargı süreci boyunca karşılaştıkları tehdit, engel ve ayrımcılıkların tüm yönleriyle araştırılması, mevcut yasal mevzuatın adil ve etkin işletilmesine katkı sunmak amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İttüzüğün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis araştırması için gereğini arz ve teklif ederim.

23. Aksaray Milletvekili Ayhan EREL ve 19 Milletvekilinin, cinsiyetçiliğin ve kadına karşı nefret suçunun boyutlarının ve bunlara karşı mücadele yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3206):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına karşı yapılan cinsiyet ayrımcılığı ve kadın düşmanlığı gün geçtikçe maalesef artarak devam etmektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddeti basite indirgeyerek sadece psikolojik bir olay gibi basite indirgmeden ele alınıp incelenmesi gereken kriminal bir vaka durumuna gelmiştir.

Türkiye’de sadece geçen yıl 474 kadın öldürülmüştür. Mevcut iktidarın son 10 yılında, Türkiye’de 3 bine yakın kadın öldürüldü; konu rant olunca, konu beton olunca, konu üç beş kodaman olunca, konu bezirgan saltanı olunca, hesap makinesiz hesap yapabilenler, maalesef kadına dair hesabı hiç yapamadılar. Öldürülen kadınlarımız, şiddet gören kadınlarımızı çocuk yaşta evlendirilen kızlarımız. İşyerlerinde, evlerde tacize uğrayan “Namusuna boğulup susan kadınlarımız “Şurada bu araştırmayı yazdığımız süre boyunca bile Türkiye’nin dört bir yanında, ne acılar yaşanıyor, ne canlar yakılıyor, Ne yürekler kanıyordur. Acılar yaşandıktan sonra konuşmalar yapmak, nutuklar atmak yetmiyor. Acılar yaşandıktan sonra konuşmalar yapmak, nutuklar atmak beyhude olmaktadır. İktidar sahipleri kadına yönelik şiddet konusunda gereğini yapmalı, kadına kalkan el tabiri caizse kırılmalı, bir daha kalkan el, bin düşünmeli, yaptırımları ağır olmalı. İktidar olmak, kadını korumayı, çocuğun üstüne titremeyi gerektirir. “Hanımını döven, Allah’a ve Resulüne asi olur. Üstelik cennet anaların ayakları altındadır diyen bir dinin mensuplarız.

Türk kültüründe kadının yerini kadına bakış açısını anlatan hepimizin de bildiği en güzel örneklerden biride Türk Sultanı Mete Han, bir toplantı esnasında kurmaylarına ve topluluğa şöyle seslenir. Yanında eşi vardır. Eşini işaret ederek, “ben sizin hanınızım, bu da benim hanım” diyerek, kadına bakış açısını ortaya koymaktadır. Türk Dünyasında kadın başta taç ile doğar imiş. Nereden nereye geldik, kadınına Han’ım diyen bir millet, kadına köle olarak bakan, değer vermeyen, kadını katleden bir millete dönüştü. Neden acaba? Şimdi bizim Türkiye’de kadını yok sayan kadına söz hakkı tanımayan tarikatçı şebekler var. Kendilerini tarikatçı şebeklere teslim edip, kadın haklarından vazgeçen, kadınlar yüzünden, haklarını arayan, insanca yaşamak isteyen kadınlar şiddet görüyor, zulme maruz kalıyor, öldürülüyor, katlediliyor. Kadınları insan yerine koyan, kadınlara pozitif ayrımcılık bir yana, sadece ve sadece yaşam hakkı ve eşitlik sunan İstanbul sözleşmesini reddediyorlar.

Kadınlarımızın acıları her geçen gün büyüyor, İstanbul sözleşmesindeki imzaları iktidar Sahipleri geri çekiyor, İstanbul sözleşmesinden vaz geçiyorlar. Kadınlarımızın durumu ortadayken, yapılacak daha çok şey varken neden geri adım atılmakta. Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek için, gerekli yasal tedbirler alınmalıdır. Devlet kadına yönelik şiddeti önleyecek, etkili ve kapsamlı politikalar geliştirmelidir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için, gerekli finans ve insan kaynağı sağlanmalıdır. Kadının, erkeklerden daha aşağıda olduğuna dair ön yargılarla, mücadele edilmelidir.

Kadın düşmanlığının görünmeyen boyutlarının tespiti büyük önem arz etmektedir. Cinsiyetçiliğin ve kadına karşı nefret suçunun boyutlarının belirlenmesi, bu söylem pratiğine karşı mücadelenin yollarının tespit edilmesi ve kadın düşmanlığını meşrulaştırmanın önüne geçilmesinin yollarının belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci maddesi ve TBMM içtüzüğünün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir araştırma komisyonu kurularak konunun tüm boyutları ile araştırılmasını arz ederim.

1)	Ayhan EREL	Aksaray
2)	İmam Hüseyin FİLİZ	Gaziantep
3)	Hasan SUBAŞI	Antalya
4)	Arslan KABUKCUOĞLU	Eskişehir
5)	Enez KAPLAN	Tekirdağ
6)	Hayrettin NUHOĞLU	İstanbul
7)	İsmail KONCUK	Adana
8)	Mehmet Metanet ÇULHAOĞLU	Adana
9)	Yasin ÖZTÜRK	Denizli
10)	Ayhan ALTINTAŞ	Ankara
11)	Dursun ATAŞ	Kayseri
12)	Bedri YAŞAR	Samsun
13)	Hüseyin ÖRS	Trabzon
14)	Aydın Adnan SEZGİN	Aydın
15)	İbrahim Halil ORAL	Ankara
16)	Fahrettin YOKUŞ	Konya
17)	Muhammet Naci CİNİSLİ	Erzurum
18)	Behiç ÇELİK	Mersin
19)	Aylin CESUR	Isparta
20)	Orhan ÇAKIRLAR	Edirne

24. Adana Milletvekili Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için uluslararası yükümlülüklerin ve yasal mevzuatın uygulanmasının sağlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3430):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Artan kadına yönelik erkek şiddetinin önlenmesi için yükümlü olunan İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu’nun etkin bir biçimde uygulanması ve kadınlara yönelik erkek şiddetinin engellenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Meclis İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederiz.

1)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
2)	Kemal PEKÖZ	Adana
3)	Abdullah KOÇ	Ağrı
4)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
5)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
6)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
7)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
8)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
9)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
10)	Mehmet Ruştü TIRYAKİ	Batman
11)	Feleknas UCA	Batman
12)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
13)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
14)	Hişyar ÖZSOY	Diyarbakır
15)	Garo PAYLAN	Diyarbakır
16)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
17)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
18)	Şevin COŞKUN	Muş
19)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
20)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Sokakta, otobüste, parkta, okulda, işyerinde, evde yani tüm yaşam alanlarında cinsiyet ayrımcılığına uğrayan kadınlar; bedenlerine ve kimliklerine yönelik erkekler tarafından çeşitli şekillerde şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye’de kadın kırımına dönüşen kadın cinayetleri nedeniyle; İstanbul Sözleşmesinden doğan yükümlülükleri olan kadına yönelik şiddetin durdurması, ayrımcılığın ortadan kaldırması, kadın cinayetlerinin önlenmesinden bahsetmek mümkün değil. Her ay çeşitli kadın kurumları yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlerden yararlanarak erkek şiddeti boyutunu kamuoyu ile paylaşmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun Ekim 2020 Raporuna göre; 21 kadın erkekler tarafından öldürülmüş, 8 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. Basına yansıyan haberlere göre; Türkiye’nin farklı şehirlerinde Kasım ayının yalnızca ilk iki haftasında 20 kadın erkekler tarafından öldürüldü. 11 Kasım’da İzmir Dikili’de 23 yaşındaki Çilem Kılıç boşandığı eşi tarafından, Malatya’da 73 yaşındaki Emine P. hakkında evden uzaklaştırma kararı bulunan eşi tarafından öldürüldü ve yine aynı gün 22 yaşında Pamukkale Üniversitesi öğrencisi Tuba Tokbaş, erkek şiddeti nedeni ile hayattan koparıldı.

Kadınların, kadın hareketinin tüm uyan ve taleplerine rağmen kadına yönelik şiddeti önlemek için bütünlüklü bir acil eylem planı açıklanmadığı gibi şiddetle mücadelede sorumlu kamu kurumlarının pek çok uygulamasında Kovid-19 salgını bahane edilerek kanun ve yönetmelikler açıkça ihlal edildi. CEDAW, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun gibi taraf olunan uluslararası sözleşmeler ve yasalar etkin ve adil işletilmedi, koruma hükümleri dahi salgın sürecinde sınırlandırıldı, sığınaklar kapatıldı, sığınaklara kabuller zorlaştırıldı. Koronavirüs salgını, Türkiye’de kadına yönelik şiddeti önleme politikalarının çok zayıf olduğunu, şiddeti önlemeye yönelik siyasi irade ve kararlılığın noksanlığını, bu konuda toplumsal cinsiyet eşitliğinin içselleştirilmediğini, kadınların ihtiyaçlarının ve haklarının kolaylıkla ve öncelikli olarak gözden çıkarılabilir olduğunu bir kez daha teyit etti.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve cinayet vakalarında ciddi bir resmi veri sorunu vardır ve sağlıklı veriye erişmek mümkün değildir. Devlet kurumları aylık resmi verileri kamuoyunda paylaşmaktan kaçınmakta, böylelikle kadına yönelik çok boyutlu hak ihlalleri tablosunun ortaya çıkması önlenmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin verileri resmi olarak paylaşılsa; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi CEDAW, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun başta olmak üzere birçok uluslararası sözleşme ve kanun hükümlerinin devlet tarafından etkin uygulanmadığı ve

bunlardan doğan sorumlulukların yerine getirmediğinin kabulü olacaktır. Son zamanlarda kadınların mücadeleleri sonucu kazanımları olan başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere, Nafaka Hakkı, 6284 Sayılı Kanunu tartışmaya açılarak aslında fiili olarak uygulanmayan yasa ve sözleşmelerin yükümlülüklerinin resmi olarak da ortadan kaldırılmaya dönük bir çaba olduğu görülmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısı ile kadına yönelik erkek şiddetinin önlenmesi ve yükümlü olunan uluslararası anlaşmaların yanı sıra 6284 sayılı Kanunun daha etkin uygulanması ve uygulamanın denetlenmesi, kadınlar için sığınak ve acil barınma ihtiyaçları için kapasite artırılması, önleyici politikaların geliştirilmesi, şiddete dair veri tabanının oluşturulması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, Meclis İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederiz.

25. Kahramanmaraş Milletvekili Sefer AYCAN ve 20 Milletvekilinin, kadına karşı şiddet ve cinayet vakalarının sebeplerinin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3476):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına karşı şiddet ve cinayet vakalarının artması buna bağlı olarak yaşanan sorunları, bu sorunlarının nedenlerinin tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasanın 98, İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri gereği Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1)	Sefer AYCAN	Kahramanmaraş
2)	Ali Muhittin TAŞDOĞAN	Gaziantep
3)	Ayşe Sibel ERSOY	Adana
4)	Hayati ARKAZ	İstanbul
5)	Ramazan KAŞLI	Aksaray
6)	Baki ŞİMŞEK	Mersin
7)	Erkan HABERAL	Ankara
8)	Tamer OSMANAĞAOĞLU	İzmir
9)	Ümit YILMAZ	Düzce
10)	İbrahim Ethem SEDEF	Yozgat
11)	Mehmet Celal FENDOĞLU	Malatya
12)	Arzu ERDEM	İstanbul
13)	Saffet SANCAKLI	Kocaeli
14)	Halil ÖZTÜRK	Kırıkkale
15)	Cemal ÇETİN	İstanbul
16)	İbrahim ÖZYAVUZ	Şanlıurfa
17)	Yaşar KARADAĞ	Iğdır
18)	Yaşar YILDIRIM	Ankara
19)	Yücel BULUT	Tokat
20)	Esin KARA	Konya
21)	Olcay KILAVUZ	Mersin

Gerekçe:

2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca yaşamsal tehlike arz eden acil durumlarda şiddete uğrayan ya da tehdit altındaki kadın; doğrudan polis, jandarma gibi kolluk kuvvetlerine başvurabilir ve can güvenliği için gerekli taleplerde bulunabilir diye belirtilmektedir. Kadına karşı şiddet ve cinayet vakaları ceza kanununda da yaptırımlara bağlanmıştır.

Fakat son 3 yıldır her yıl 1200’ün üzerinde farklı katılımcıyla yapılan algı araştırmasına göre şiddet; açık ara farkla kadınların en büyük sorunu sıralamasında birinci sırada yer almıştır. 2018 Yılı’nın ocak ve şubat aylarında yapılan son araştırmada; katılımcıların yüzde 61’i şiddeti toplumda yaşadıkları en büyük sorun olarak gösterirken, bu sayı 2016 yılında yüzde 53 olarak belirlenmiştir.

Adalet Bakanlığı verilerine göre; kolluk kuvvetlerinin aldığı ve mahkemeler tarafından onaylanan kadınlar için koruma kararı sayısı 2013’te 60 bin civarındayken, 2017’de 100 bine yaklaştığı belirtilmektedir. Bu durumda son 5 yılda kolluk kuvvetlerinin acil durum kapsamında verdiği koruma kararı sayısında yüzde 70’e yakın bir artış olduğu belirtilmektedir.

Kadınların kadın olmasından dolayı öldürülmesi önemli bir sorundur. Her yıl bine yakın kadın cinayeti işlendiği, bunun yüzde 50’sinde katilin kadının eşi veya eski eşi olduğu belirtilmektedir.

Ancak Türkiye’de kadına karşı şiddet, cinayet vakaları giderek artmaktadır. Son yılların resmi istatistikleri yayınlanmamış olmasına rağmen sürekli basında kadına yönelik şiddet ve cinayet vakaları yer almaktadır.

Kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini önlemeliyiz. Bununla ilgili yeni kararlar alınması ve uygulanması gerekli görülmektedir.

Bu nedenle kadınlara uygulanan şiddet ve cinayet vakalarının artması bu sorunlarının nedenlerinin tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasanın 98, İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri gereği Meclis Araştırması açılması uygun olacaktır.

26. Konya Milletvekili Esin KARA ve 20 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3479):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve kadına yönelik şiddet kaynaklı yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla kapsamlı çalışmaların yapılması için Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereği Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1)	Esin KARA	Konya
2)	Ahmet ERBAŞ	Kütahya
3)	Olca KILAVUZ	Mersin
4)	Hayati ARKAZ	İstanbul
5)	Mehmet Celal FENDOĞLU	Malatya
6)	Ramazan KAŞLI	Aksaray
7)	Yaşar KARADAĞ	Iğdır
8)	İbrahim ÖZYAVUZ	Şanlıurfa
9)	Ahmet ÖZYÜREK	Sivas
10)	Saffet SANCAKLI	Kocaeli
11)	Tamer OSMANAĞAOĞLU	İzmir
12)	Sefer AYCAN	Kahramanmaraş
13)	Hasan KALYONCU	İzmir
14)	Sermet ATAY	Gaziantep
15)	İbrahim Ethem SEDEF	Yozgat
16)	Nevin TAŞLIÇAY	Ankara
17)	Ümit YILMAZ	Düzce
18)	Mustafa Baki ERSOY	Kayseri
19)	Memet Bülent KARATAŞ	İstanbul
20)	Yücel BULUT	Tokat
21)	Muharrem VARLI	Adana

Gerekçe:

Araştırmalar ülkeler genelinde, kadınların dörtte birinin yetişkinlik yaşamları boyunca en az bir kez fiziksel şiddet yaşadığını, onda birinin ise kuvvet kullanımını içeren cinsel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır.

Birleşmiş Milletler kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi komitesinin 1989 yılında aldığı 12 Sayılı Genel Tavsiyesi devletleri kadına yönelik şiddetle mücadele etmeye davet etmiştir.

Komitenin 1992 yılında aldığı 19 Sayılı Genel Tavsiyesi ise toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti kadınların erkeklerle eşit hak ve özgürlüklerden faydalanabilmelerini engelleyen bir ayrımcılık türü olarak tanımlamaktadır. Bu karar, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından yayınlanan Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'ne de temel teşkil etmiştir. Bu Bildirge, devletlerin gelenek, görenek veya din gibi gerekçeler öne sürerek kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki sorumluluklarını aksatmamaları gerektiğini hatırlatmaktadır.

Özellikle kız çocukları ve kadınlar çekirdek aile içinde ve geniş aile bağlamında sokakta, okulda ve iş hayatında fiziksel ekonomik psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmakta, yaşanan şiddet nedeniyle toplumsal hayata katılamamaktadır. Ayrıca sakatlanmalar ve ölümlere kadar varan sonuçlarda ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda Türkiye'de gerçekleşen çalışmalarla birlikte kadına yönelik şiddet görünürlük kazanmaktadır. Emniyet kayıtlarına göre 2016, 2017 ve 2018 yıllarında 726'sı polis, 206'sı jandarma kayıtlarına geçen toplam 932 kadın cinayeti işlenmiştir. Bu rakamlar kadına yönelik şiddetin vahim boyutlarını gözler önüne sermektedir.

Kadınlar ısrarlı takip de dahil olmak üzere şiddetin her şekli ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu şiddet içeren eylemlerin çoğu kadınların yakın sosyal çevrelerindeki erkekler, genellikle de eş, eski eş ya da sevgili tarafından uygulanmaktadır. Kadınlar ve genç kızlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet unsurları oldukça geniş bir yelpazede ele alınabilmektedir. Bunlar arasında cinsel şiddet, insan ticareti, alıkoyma, cinsel sömürü ve çocuk yaşta zorla evlendirme, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak teşvik edilen veya kolaylaştırılan farklı istismar biçimleri, ısrarlı takip, sataşma gibi unsurlar bulunmaktadır.

Bugünkü hukuki yaklaşım, kadınlara yönelik şiddet vakaları ve cinayetlerde mağdurun ve maktulün toplumsal cinsiyetini hesaba katmayarak bunları sıradan şiddet olayları ya da cinayetler gibi değerlendirmekte hatta tam tersi bir bakış açısıyla, kadınların cinayete kurban gitmelerinin nedenlerini kadınların tutum ve davranışlarında arayan cinsiyetçi bir kamuoyu baskısı ile karşı karşıya kalmaktadır.

Bu bakış açısını oluşturan dünyada ve Türkiye'de yaşanan değişimler dikkatlice irdelenmelidir. Türkiye bu sosyolojik ve kültürel değişimlerden nasibini alırken Türk Töresi ve

ahlaki yapısı ile bağlan zayıflatılmaya çalışılmaktadır. Bu durumun sonucunda geldiğimiz noktada kadın ve erkek ilişkileri, kadınların haklarına yönelik yaşanan gasp sorunu hatta kadının toplumsal duruşu zedelenmeye, geri plana itilmeye çalışılmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleriyle mücadelede başarılı olabilmek için, bu soruna dair düşüncelerin kökleri ile mücadele etmek, Türk Töresini doğru anlatarak çocukluktan itibaren şiddete neden olabilecek davranışların yer etmesine engel olmak için önlemler almak gerekmektedir.

Bu sebepler neticesinde, kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve kadına yönelik şiddet kaynaklı yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla kapsamlı çalışmaların yapılması için Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereği Meclis Araştırması açılması uygun olacaktır.

27. Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT ve 20 Milletvekilinin, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılarak bu konuda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3482):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bağımsız İletişim Ağı tarafından yayınlanan ‘Erkek Şiddeti Çetelesi’ne göre 1 Ocak 2019 - 31 Aralık 2019 döneminde Türkiye’deki yerel, ulusal ve internet basınına yansıyan haberlerden elde edilen güncel verilere göre, erkekler, 2019’da en az 328 kadın katletmiştir. Geçtiğimiz Ekim ayı içerisinde ise en az 23 kadının erkekler tarafından öldürüldüğü, 80 kadının şiddete maruz kaldığı, 7 kadının tecavüze uğradığı, 49 kadının seks işçiliğine zorlandığı ve 25 çocuğun istismara maruz bırakıldığı yine basına yansıyan bilgiler arasında yerini almıştır. Aralarında şüpheli biçimde ölümlerinde olduğu kadın cinayetlerinin birçoğu eski eş veya eş tarafından yapılmıştır. Kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin sürekli artış göstermesi bu konuda etkin, önlenebilir politikaların izlenmemesi ile doğrudan ilintilidir. Bu sebeple; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, etkin önleyici politikaların belirlenmesi, ulusal ve uluslararası sözleşmelerin etkili şekilde uygulanması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

1)	Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT	Muş
2)	Mahmut TOĞRUL	Gaziantep
3)	Sait DEDE	Hakkari
4)	Habip EKSİK	Iğdır
5)	Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
6)	Oya ERSOY	İstanbul
7)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
8)	Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
9)	Hüda KAYA	İstanbul
10)	Ali KENANOĞLU	İstanbul
11)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
12)	Musa PİROĞLU	İstanbul
13)	Murat ÇEPNİ	İzmir
14)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
15)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli

16)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
17)	Ebrü GÜNAY	Mardin
18)	Pero DUNDAR	Mardin
19)	Rıdvan TURAN	Mersin
20)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
21)	Ayşe SÜRÜCÜ	Şanlıurfa

Gerekçe:

Dominik Cumhuriyeti’nde Mirabel Kardeşlerin katledildiği tarih olarak bilinen 25 Kasım 1960 döneminin ardından Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1999 yılında 25 Kasım’ı ‘Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması için Uluslararası Mücadele Günü’ olarak ilan etmiştir. Dünyanın hemen her yerinde bu tarihte kadınlar sokaklarda, meydanlarda ve bulundukları yerde uğramış oldukları şiddete karşı haykırmakta ve kadınların yaşaması için caydırıcı politikaların yetersizliğine vurgu yapmaktadırlar. Bu tarih Kadına Yönelik Şiddetin önlenmesi noktasında önemli oranda farkındalık oluşmasına ışık yakmışsa da Türkiye’de artan kadın cinayetlerinde uygulanmayan koruma tedbirlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Hemen her gün bir kadının erkekler tarafından katledilmesi izlenen yanlış ve caydırıcı olmayan politikaların şiddet faillerini akladığı ve potansiyel failleri koruduğunu açığa çıkarmaktadır. Kadına Yönelik şiddetin bir başka görünür hali de yargılamaların erkek zihniyeti ile yürütülüyor olmasıdır. Tutuksuz yargılanan failler, ifadesine dahi başvurulmayan hakkında arama karan çıkartılmayan şüpheliler ve en önemlisi İstanbul sözleşmesi ile 6284 Sayılı Kanun ile yok edilmek istenen kazanımlar kadına yönelik şiddete karşı izlenen tutarsız politikalarıdır. Erkekler tarafından geçtiğimiz Ekim ayı içerisinde en az 23 kadının katledildiği, 80 kadına yönelik şiddet uygulandığı, aralarında erkek çocuklarının da olduğu 25 çocuğun istismar edildiği en az 7 kadının ise taciz edildiği basına yansıyan bilgiler arasındadır.

Dünyayı etkisi altına alan Pandemi krizi ile beraber artan kadın işsizliği ve kadın istihdamı sorununa ise kalıcı bir çözüm henüz bulunabilmiş değildir. Ev içi emeğin görünür olmadığı bir toplumda Pandemi ile beraber eve hapsedilen kadınların emeği daha çok sömürü malzemesi olarak görülmektedir. Şiddet konseptinin en bilinenleri arasında yer alan ev içi şiddet bu dönemde artmış ve hatta son zamanların en yüksek seviyelerine ulaşmıştır diyebiliriz. Kadınların bu süreçte şiddetin her türlü ile karşı karşıya kaldıkları gerek basma gerek kamuoyuna yansımışken Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından erkek şiddetini açıkça ortaya koyan analizler ve kritikler yapılmaması ve bunda ısrar edilmesi dikkat çekmektedir. Kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve yargılanması gerekirken erkek

adalet sistemi mahkeme salonlarında dahi cinayet suçuyla yargılanan sanıkların yalanlarına itibar edercesine indirimlere zemin hazırlamaktadır. Maalesef hala Türkiye’de yaşanan erkek şiddeti vakalarında resmi rakamların ne olduğu bilinmemektedir. Bu açıdan Kadına yönelik şiddette etkili mücadele yöntemlerinden biri de resmi verilerin toplum tarafından da okunabilecek şekliyle düzenlenmesidir.

Bu bağlamda Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde önemli bir kazanım olduğu bilinen 2011 yılında imzalanmış İstanbul Sözleşmesi’nin yok sayılması ve sözleşme adına yanıltıcı anti-propagandaların sarf edilmesi kadına yönelik şiddeti tırmandıran bir boyut halini almıştır. İmzalanan İstanbul Sözleşmesi gereği devlet şiddete maruz kalan her kadını ve çocuğu korumakla yükümlü ve sorumludur. Kadına karşı işlenen her şiddet fiilinin tedbirini almakla sorumlu olan devletin erkek şiddetiyle etkili mücadele yöntemleri geliştirmesi gerekmektedir. Bu konu hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak kadınların yaşama hakkını ve eşit yurttaşlar olarak söz söyleme hakkını korumak en birinci görevimizdir. Koruma tedbirlerine rağmen kadınların neden öldürüldüğü ve kadın cinayetlerinin neden durdurulamadığı konusunda önlemlerin belirlenmesi amacıyla meclis araştırma komisyonu kurulması aciliyet ve önem arz etmektedir.

28. İzmir Milletvekili Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ ve 19 Milletvekilinin, kadına karşı şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3484):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi için cinsiyet eşitlikçi politikalar geliştirilmesi, kadına, çocuğa, LGBT+’lara yönelik suçların kovuşturulması, suçluların cezalandırılması ve kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili iş birliği içeren politikaların hayata geçirilmesi, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın etkin uygulanması, sözleşme ve yasaya karşı yürütülen haksız ve mesnetsiz saldırıların sonlandırılması ve uygulamada yaşanan sorunların acilen giderilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
2)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Abdullah KOÇ	Ağrı
5)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
6)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
7)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
8)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
9)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
10)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
11)	Mehmet Ruştü TIRYAKI	Batman
12)	Feleknas UCA	Batman
13)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
14)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
15)	Garo PAYLAN	Diyarbakır
16)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
17)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
18)	Şevin COŞKUN	Muş
19)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
20)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği yapısal bir sorun olmaya devam etmekte, erkek tahakkümü sürmekte, toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılar, nefret söylemi ve tutumlar nedeniyle her geçen gün kadınlara ve LGBT+’lara yönelik şiddet ve cinayetler katlanmakta ve kadınlar yaşamlarını yitirmeye devam etmektedir.

2012 yılında Türkiye tarafından da imzalanan kadına yönelik şiddete karşı insan hakları temelli bir sözleşme olan “Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi) esas alınarak hazırlanan 6284 Sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve bu kanunun Uygulama Yönetmeliği şiddete yönelik temel hukuki düzenlemeleri içermekte olup devlete kapsamlı ve etkin politikaları hayata geçirme yükümlülüğü getirmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinin devlet politikası olması zorunluluğu bulunmasına rağmen sözleşme yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi ve etkin bir şekilde uygulanmaması kadın cinayetlerinin artmasında önemli bir etken olarak görülmektedir. Kadına yönelik suçlar hukuk aracılığı ile ‘haksız tahrik’, ‘koca hakkı’, ‘kravat indirimi’, ‘itaatsizlik-cezalandırma’ gibi gerekçelerle normalleştirilmekte ve yargı aşamasında adeta bir ‘gizli sözleşme’ devreye girmekte, “erkeklik indirimi” ile cezalar hafifletilmekte, kadına yönelen erkek şiddeti çoğu zaman cezasız kalmaktadır. Uygulanan uzaklaştırma kararları erkekler için caydırıcı olmadığı gibi, kadınları da koruyamamaktadır. Sığınaklar yetersiz olduğu kadar neden kadına yönelik şiddet uygulayan erkeğin değil de kadının tecrit edildiği, kadınların evinden yaşadığı yeri terk ederek sığınmak ve saklanmak zorunda kaldığı sorusu da cevap beklemektedir. Öte yandan en son çıkarılan infaz yasası ile birlikte kadına ve çocuğa yönelik suç işleyenlerin serbest bırakılmasının ardından bu kişilerin evlerine dönerek kadınlara yönelik suç işlemeye devam ettiği görülmüştür.

Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kadına yönelik şiddet eylemlerinin tekil olaylar olmadığını bununla birlikte kadınların haklarını ihlal eden, topluma katılımlarını sınırlayan, sağlıklarına ve refahlarına zarar veren bir davranış şekli olup sistematik olarak incelendiğinde, kadına yönelik şiddetin küresel olarak kadınların yaklaşık üçte birini etkileyen küresel bir halk sağlığı sorunu olduğunu kabul etmektedir.

Tüm dünyada ve Türkiye’de de etkili olan COVID-19 pandemisi sürecinde ise çeşitli başvuru ve yargı mekanizmalarının işletilmemesi, evde kalınması nedeniyle ev içinde kadına yönelik şiddetin bütün türlerinde artış yaşanmıştır. Kadına yönelik şiddete dair hiçbir önlem almadan ‘Evde kal’ çağrısı yapılan bir dönemde resmi kurumların birçoğu uygulamalarında Covid-19 pandemisi bahanesi ile kanun ve yönetmelikleri açıkça ihlal ederken, CEDAW,

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun gibi taraf olunan yasalar ve uluslararası sözleşmeler etkin bir şekilde işletilmemiş, koruma hükümleri dahi bu dönemde sınırlandırılmış, sığınaklardan bazıları kapatılmış olup açık olan sığınaklara kabuller zorlaştırılmıştır.

Bianet’in Kadın Cinayetleri Çetelesi’ne göre Türkiye’de 2020 yılının ilk on ayında en az 299 kadın erkek şiddetiyle yaşamını yitirmiştir. Basına yansıyan bilgiler doğrultusunda ise ülke genelinde sadece Kasım ayının ilk iki haftasında 20 kadının erkekler tarafından öldürüldüğü yer almaktadır.

Bu bağlamda;

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısı ile kadınların “Ölmek istemiyorum”, “Ölmeden koruyun beni”, “Beni öldürdükten sonra mı tutuklayacaksınız” haykırıışlarının duyulması, kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitlikçi politikalar uygulanması, suçların kovuşturulması, suçluların cezalandırılması ve kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili iş birliği içeren politikaların hayata geçirilmesi, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın etkin uygulanması, sözleşme ve yasaya karşı yürütülen haksız ve mesnetsiz saldırıların sonlandırılması ve uygulamada yaşanan sorunların acilen giderilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

29. Şırnak Milletvekili Nuran İMİR ve 19 Milletvekilinin, kadın cinayetlerinin nedenlerinin araştırılarak gerekli önlemlerin alınması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3485):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadın cinayetlerinin sürekli artış gösterdiği, tüm yaşam alanlarında cinsiyet ayrımcılığına, her türlü şiddet, baskı ve anti-demokratik uygulamaların ciddi bir biçimde ele alınması; kadın cinayetlerine dair bir veri tabanının oluşturulması, yasaların tam ve etkin uygulanmadığı koşullarda kadın cinayetlerinin sebeplerinin araştırılması, önleyici politikaların geliştirilmesi yasaların ve uluslararası sözleşmelerin etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Nuran İMİR	Şırnak
2)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Abdullah KOÇ	Ağrı
5)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
6)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
7)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
8)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
9)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
10)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
11)	Mehmet Ruştü TIRYAKI	Batman
12)	Feleknas UCA	Batman
13)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
14)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
15)	Garo PAYLAN	Diyarbakır
16)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
17)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
18)	Şevin COŞKUN	Muş
19)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
20)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Dünyada toplumsal cinsiyet eşitliği istatistikleri sıralamalarında Türkiye'nin her yıl biraz daha geriye gitmesi, kadına yönelik şiddet, ayrımcılık ve baskının artarak devam etmesinin en önemli nedenlerinden biri kadınlar ile erkeklerin her alanda eşit olabileceği fikrinin bir devlet politikası olarak işletilmemesi ve eşitliğe aykırı bir siyaset pratiğinin açığa çıkmasıdır.

11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açıldığı için “İstanbul Sözleşmesi” ismiyle anılan *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*'ni imzalayan ve onaylayan ilk ülke Türkiye oldu. Bu sözleşme esas itibarıyla “Kadınlar ve erkekler arasında yasal ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesinin kadınlara yönelik şiddeti önlemede anahtar unsur” olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye'nin çekincesiz olarak taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi, imzacı ülkeleri şiddet eylemlerinde gereken özeni göstererek önlenmesini, soruşturulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri almayı yükümlü kılar.

Kadınların vermiş olduğu mücadele sonucu yürürlüğe giren 6284 Sayılı Kanun'a yönelik ise kamuoyunda nefret dili üretilmeye çalışılmakta ve “Aile yıkan yasalar kalsın, İstanbul Sözleşmesi iptal olsun, 6284 Sayılı Yasa Kalsın” şeklinde ifadelerle bu kazanım hedef alınmaktadır.

Bu yasaların tam olarak uygulanmaması, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin hukuk mekanizması aracılığıyla cezasız bırakılması şiddeti teşvik etmenin yanı sıra şiddete maruz kalan kadınların maruz kaldığı şiddet karşısında sessiz kalmasına neden olmaktadır.

2020 yılı içerisinde basına yansıyan verilere göre erkekler, 2020'nin ilk 9 ayında en az 206 kadını öldürdü, 2020 yılında erkekler 115 kadını taciz etti, 201 çocuğu istismar etti, 72 kadını tecavüz etti. En az 666 kadını seks işçiliğine zorladı, en az 590 kadına yönelik şiddet uyguladı.

Sadece geçtiğimiz ekim ayında 21 kadın öldürülmüş öldürülen 21 kadının 8'i şüpheli bir şekilde ölü olarak bulunmuş, 12 kadının ise neden öldürüldüğü tespit edilememiştir. 9 kadının ise eşleri ve ya sevgilileri tarafından, boşanma, evlenme, barışma gibi talepleri reddettikleri için öldürüldükleri iddia edilmiştir.

Pandemi süreci ile birlikte kadın kurumları tarafından yapılan onlarca çağrıya rağmen iktidar ve devlet kadın şiddetini önlemeye yönelik her hangi bir yaptırım uygulamadı. Pandemi sürecinde ev içi şiddetin arttığı gözlemlenirken iktidar ise buna karşılık olarak İstanbul Sözleşmesini tartışmaya açtı, İstanbul sözleşmesinin tartışmaya açılması erkeleri daha da cesaretlendirmiştir.

Kadın cinayetleri ve kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadelede devletin sorumluluğu son derece açık, önemli ve belirleyicidir. Kadın cinayetlerinin sürekli artış gösterdiği, tüm yaşam alanlarında cinsiyet ayrımcılığına, her türlü şiddet, baskı ve anti-demokratik uygulamaların ciddi bir biçimde ele alınması, kadın cinayetlerine dair bir veri tabanının oluşturulması, yasaların tam ve etkin uygulanmadığı koşullarda kadın cinayetlerinin sebeplerinin araştırılması, önleyici politikaların geliştirilmesi noktasında yasaların ve uluslararası sözleşmelerin etkin bir biçimde uygulanması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulması elzemdir.

30. İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 20 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili kanun ve sözleşmelerin etkin bir şekilde uygulanmasının sağlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3493):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik şiddet, ayrımcılık ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin araştırılması; İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve 6284 sayılı kanun ve sözleşmelerin etkin uygulanması amacı ile Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

1)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
2)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Abdullah KOÇ	Ağrı
5)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
6)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
7)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
8)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
9)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
10)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
11)	Mehmet Ruştü TİRYAKİ	Batman
12)	Feleknaş UCA	Batman
13)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
14)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
15)	Hişyar ÖZSOY	Diyarbakır
16)	Garı PAYLAN	Diyarbakır
17)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
18)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
19)	Şevin COŞKUN	Muş
20)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
21)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Türkiye’de kadınlar yaşamın her alanında cinsiyet ayrımcılığına uğramakta ve erkek şiddetinin her çeşidine maruz kalmaktadırlar. Kadınlara karşı cinsiyetçi uygulamaların sona ermesi, kadın haklarını korumak ve erkek şiddetini önlemeye yönelik Türkiye imzacısı olduğu başta İstanbul Sözleşmesi ve CEDAW olmak üzere taahhüt ettiği birçok sözleşmenin gereğini yerine getirmemekte ve kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddet bu sebeple son yıllarda daha da derinleşmektedir.

Kadınların toplumda özgürce, eşitçe ve can güvenliği kaygısı taşımaksızın var olmasının önündeki en önemli engellerden biri erkek şiddetidir. Türkiye’de erkek şiddetine uğrayan ve erkek şiddetiyle katledilen kadınların bilgisi çeşitli kadın kurumları tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Basında geçen haberlere göre Ekim ayında 21 kadın erkekler tarafından öldürülmüş, 8 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulunmuştur, Türkiye’nin farklı şehirlerinde Kasım ayının yalnızca ilk iki haftasında ise 20 kadın erkekler tarafından öldürülmüştür. Basına yansımayan, adli makamlardan gizlenen kaza veya intihar süsü verilen cinayetlerin de yaşandığı ve şiddetin tablosunun daha vahim olma ihtimali büyüktür. Bu bağlamda Türkiye’deki kadına yönelik şiddet ve cinayet vakalarında bir veri sorunu varmış gibi vakalar düşük gösterilmeye çalışılmakta, aylık resmi veriler kamuoyu ile paylaşılmamakta, bizzat bakan tarafından “*her kadın cinayeti, kadın cinayeti sayılmaz*” denilerek erkek şiddeti ile mücadele ve halkın şiddete ilişkin farkındalığı zayıflatılmaktadır.

Öte yandan pandemi gerekçe gösterilerek şiddetle mücadelede sorumlu kamu kurumları hâlihazırda zaten etkin uygulanmayan İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanunu askıya alarak kadınları kapalı kapılar arkasında erkek şiddetine terk etmiş, koruma hükümleri salgın sürecinde sınırlandırılmış, sığınaklar kapatılmış ve sığınaklara kabuller zorlaştırılmıştır.

Bir an evvel bütüncül bir acil eylem planı hazırlanarak erkek şiddeti ile mücadele etmek amacıyla güçlü mekanizmalar kurulmalıdır. Kadınları gerek maddi olarak gerekse psikolojik olarak güçlendirecek yöntemler geliştirilmeli, şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar bir an evvel korunmaya alınmalı, sığınakların sayısı artırılmalı ve koşulları iyileştirilmeli, cinsel şiddet merkezleri kurulmalı, kadınların hayatlarının yeniden inşası için olanaklar sağlanmalı, yargının cinsiyetçi tutumları ve cezasızlık politikaları son bulmalı ve her türlü cinsiyetçi pratik ile mücadele kanalları açılmalıdır.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısıyla; kadın erkek eşitliğine yönelik politikaların geliştirilmesi, karar mekanizmalarında ve hayatın her alanında kadınların fiili olarak eşitliğinin ve özgürlüğünün sağlanabilmesi, kadına yönelik erkek şiddetinin, ayrımcılığın ve cinsiyete dayalı her türlü eşitsizliğin önlenmesi, yükümlü

olunan sözleşme ve yasaların gereklerinin yerine getirilmesi, erkek adaletin değil gerçek adaletin sağlanması amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

31. Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA ve 20 Milletvekilinin, pandemi döneminde artan kadına yönelik şiddet olaylarının araştırılarak gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3504):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

11 Mart'ta ilk Covid-19 vakasının açıklanmasından ve salgına karşı önlemlerin başlatılmasından bu yana kadına yönelik erkek şiddeti vakalarında da ciddi artış meydana gelmiştir. Tüm dünyada kadınlar bu süreçte daha çok şiddete maruz kalmakta, kadına yönelik psikolojik, cinsel, fiziksel şiddet ile çocuk istismarı artmaktadır. Salgın sürecinde sağlık tedbiri olarak “evde olmak” zorunlu hale gelirken; kadınlar kendilerine şiddet uygulayan erkeklerle bir arada yaşamaya zorlanmakta, evlerde daha çok şiddete maruz kalmaktadırlar. “Evde” karantina ve izolasyon koşullarında yaşayan kadınların ve çocukların bu süreçte nasıl etkilendiğine yönelik tüm dünyada yapılan araştırmalar psikolojik şiddetin, ekonomik şiddetin, dijital şiddetin, fiziksel şiddetin ve cinsel şiddetin arttığını göstermektedir.

Birleşik Metal-İş Sendikası Kadın Komisyonu tarafından yapılan açıklamaya göre Sosyo Politik Saha Araştırması Merkezi'nin 3-8 Nisan 2020 tarihlerinde 28 kentte yaşayan bin 873 kadının katılımı ile yapmış olduğu araştırma ülke tablosunu ortaya koyuyor: Kadına yönelik erkek şiddeti, pandemi sürecinde yüzde 27,8'lik bir artış göstermiştir. Kadın Dernekleri Federasyonunun yardım hattına sadece Mart ile Eylül ayları arasında 4735 kadın ulaşmıştır.

Karantina nedeniyle kadınların dayanışma ağlarına ulaşmalarının güçleştiği, zaten yetersiz olan kadına yönelik destek mekanizmalarının tüm kriz durumlarında olduğu gibi pandemi döneminde daha da yetersiz olduğu alanda çalışan uzmanlar tarafından dile getirilmektedir. Ayrıca süreç içerisinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan kadınların ihtiyaç duydukları desteklere ve bu desteklerin nasıl sağlanacağına dair yapılan açıklamalar somut ve detaylı bilgi içermemektedir.

Pandemi süreci tüm dünyayı etkisi altına alan olağandışı bir süreç olmakla birlikte özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kadınlar aleyhine derinleştirdi. Evlerde kapalı kalan kadınlar, şiddetin her türüsüne maruz kalırken alınan önlemler de yetersiz kalmıştır. Kadınlar sığınma evlerine, yardım hatlarına ulaşmakta ciddi sorunlar yaşamaktadır.

Pandemi döneminde artan kadına yönelik her türlü şiddetin araştırılması, kadına yönelik şiddetin engellenmesi amacıyla alınacak önlemlerin araştırılması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla Anayasa'nın 98. TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. Maddelerine göre Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Gülizar BİÇER KARACA	Denizli
2)	Mustafa Sezgin TANRIKULU	İstanbul
3)	Ayhan BARUT	Adana
4)	Veli AĞBABA	Malatya
5)	Gamze TAŞCIER	Ankara
6)	Onursal ADIGÜZEL	İstanbul
7)	Ömer Fethi GÜRER	Niğde
8)	Mahir POLAT	İzmir
9)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
10)	Suzan ŞAHİN	Hatay
11)	Cengiz GÖKÇEL	Mersin
12)	Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul
13)	Burhanettin BULUT	Adana
14)	Alpay ANTMEN	Mersin
15)	Mürsel ALBAN	Muğla
16)	Orhan SARIBAL	Bursa
17)	Ensar AYTEKİN	Balıkesir
18)	Lale KARABIYIK	Bursa
19)	Kadim DURMAZ	Tokat
20)	Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ	İstanbul
21)	Servet ÜNSAL	Ankara

32. Isparta Milletvekili Aylin CESUR ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3505):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik her çeşit şiddet gün geçtikçe artmaktadır. Son yıllarda ciddi artış gösteren kadına yönelik şiddet vakaları Türkiye’de kadınlarımızın konumu, gelecekleri ve güvenlikleri konusunda kaygı verici düzeye ulaşmıştır. Bu konun ciddiyeti defalarca dile getirilmesine rağmen Türkiye’nin yasama ve yürütme organları tarafından yeterli, somut bir adım atılmamıştır. Kadına yönelik şiddet sadece bir bireyin bir başka birey üzerinde uyguladığı şiddet eylemi olmayıp, Türkiye’de kadınlarımıza yönelik algı, kadın-erkek ilişkilerinin kurgulanışı, aile hayatı ve ev içindeki sorumluluklar, kadın yoksulluğu, kadın eğitimi, kadın istihdamı, kadınların yönetim, idare ve yasadaki temsiliyeti, ifade özgürlüğü, kadın hakları için mücadele eden sivil toplum kuruluşları ile kurulan iletişim ve bu kuruluşlara sağlanan imkân ve özgürlüklerle ile yakından ilintili olan bütüncül bir konudur. Bu konunun ayrıca hukuk tarafından kadına verilen güvenceler, toplumdaki genel eğitim, ekonomik durum, huzur ve barış ortamı, bireylerin hayatlarında yaşanan stres seviyeleri, toplum sağlığı ve psikolojisi gibi ek katmanları vardır.

Kadınlarımızın tecrübe ettiği sorunlar Koronavirüs salgınının topluma getirdiği yüklerle daha da derinleşmiştir. Türkiye gün geçtikçe her alanına sosyal bir bozulmaya giderken, bu bozulmanın açtığı yaraların daha da derinleşmemesi, bu konuda gereken araştırmaların yapılması ve politika çözümlerinin bulunması ve kadınlarımızın huzur, refah ve güvenliğini sağlayabilmek için ivedilikle harekete geçilmelidir. Kadına yönelik şiddetle mücadele için bütün kadınlarımızı ilgilendiren, halihazırda yeterli olmayan yasaların iyileştirilmesi ve konun araştırılarak çözümler bulunması, bütün kadınlarımızı temsil etmesi gereken TBMM’nin sorumluluğundadır. Kadına yönelik şiddette ve kadın cinayetlerinde dikkat çeken artışlar, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yeteri kadar uygulanmadığını ya da uygulanmasında ciddi eksiklikler olduğunu düşündürmektedir. Bu açıdan, Türkiye’nin Yasama Organı olarak özellikle böyle bir konuda kanunların neden uygulanmadığını araştırmak ve kanunların uygulanması için gerekenin yapılmasını sağlamak da yine TBMM’nin sorumluluğundadır.

Bu doğrultuda, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve TBMM’nin, hükümetin yeterli olamadığı bu konuda daha aktif bir rol üstlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98.

Maddesi, TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1)	Aylin CESUR	Isparta
2)	Yasin ÖZTÜRK	Denizli
3)	Şenol SUNAT	Ankara
4)	Yavuz AĞIRALIOĞLU	İstanbul
5)	Hasan SUBAŞI	Antalya
6)	Fahrettin YOKUŞ	Konya
7)	Erhan USTA	Samsun
8)	Dursun ATAŞ	Kayseri
9)	İbrahim Halil ORAL	Ankara
10)	Abdul Ahat ANDİCAN	İstanbul
11)	Mehmet Metanet ÇULHAOĞLU	Adana
12)	İmam Hüseyin FİLİZ	Gaziantep
13)	Enez KAPLAN	Tekirdağ
14)	Durmuş YILMAZ	Ankara
15)	Ahmet Kamil EROZAN	Bursa
16)	Arslan KABUKCUOĞLU	Eskişehir
17)	Zeki Hakan SİDALI	Mersin
18)	Behiç ÇELİK	Mersin
19)	Ümit DİKBAYIR	Sakarya
20)	Ümit BEYAZ	İstanbul

Gerekçe:

Kadına yönelik şiddetin son boyutu cinayet olmakla birlikte, cinsel şiddet, fiziksel şiddet, sözel şiddet, psikolojik şiddet, iş hayatında ve sosyal hayatta ayrımcılığa sebep olan ekonomik şiddet gibi çeşitli boyutları vardır. Kadına yönelik şiddet olaylarının hepsi pratik imkânsızlıklar sebebi ile tespit edilemese bile kadın cinayetleri istatistikleri, diğer şiddet eylemlerinin sıklığı alanlara dair de ışık tutmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verilerine göre 2008-2019 boyunca 3185 kadın cinayeti gerçekleşmiş, 2008'de 80 olan kadın cinayeti sayısı düzenli olarak artarak 2019'a gelindiğinde kaygı verecek şekilde 474'e yükselmiştir. 2020 Ekim ayına gelindiğinde 274 kadın cinayeti tespit edilmiş, 151 şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiştir. Bu gidişat içinde 2020 yılı kadın cinayetleri konusunda önceki yıllara kıyasla daha kötü bir tablo ortaya koymaya adaydır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın 2019 Nisanı’nda sunduğu verilere göre, 2013-2018 yılları arasında Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri’nde 5 yılda toplam 271 bin 58 kadınıımız sunulan hizmetlerden yararlanmışken, bu sayı sadece 2018 yılında 107 bin 70 olarak gerçekleşmiş, bir yılda önceki 5 yılın ortalamasının iki katı kadar kadınıımızın şiddetten korunması gerekmiştir. Bu hizmetlere erişim şansı olmayan kadınılarımız da göz önünde bulundurulduğunda bu sayının çok daha yüksek olması, gelinen durumu ortaya koymaktadır.

Kadının uğradığı şiddet çoğunlukla aile içindeki erkekler tarafından gerçekleştirilmekte olup bu durumun her geçen yıl artışı, Türkiye’de aile yapısının bozulduğunu, aile bireylerinin huzurlu ve mutlu şekilde aile hayatını sürdüremediği, bu ortamda yetişen varsa çocukların ve diğer aile bireylerinin kötü etkilendiği ya da şiddet eylemlerini kötü örnek aldığı bir duruma sebep olmaktadır. UN Women (BM Kadın)’ın topladığı verilere göre, Türkiye’de kadınların yüzde 38’i hayatları boyunca en az bir kere şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye’de son 12 ayda birlikte olunan kişiler veya eşleri tarafından cinsel veya fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı yüzde 11’dir. 2013 yılında 6284 Sayılı Kanun kapsamında asliye ve aile mahkemelerinde onaylanan kolluk kuvvetleri kararları asliye mahkemelerinde 19.522; aile mahkemelerinde 40.504 olmuştur. 2018 yılına gelindiğinde bu sayı asliye mahkemeleri için 33.337; aile mahkemeleri için 89.174’e yükselmiş, 5 yılda neredeyse 2 katı bir artış yaşanmıştır.

Bu veriler dikkate alındığında hükümet tarafından ortaya konan 2016-2020 yıllarını kapsayan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı”nın yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır. Amaçlanan, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü, koruyucu ve önleyici hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlenmesi gibi konularda başarısız olunmuştur. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) üzerine kamusal tartışmalar başladığında, hükümetin bu konuda uzun bir süre net bir tavır koyamaması, hükümetin kadına yönelik şiddetin engellenmesi konusunda kararlı bir duruşunun olmadığıın göstergesidir. Yukarıdaki veriler, Türkiye’de her ne kadar 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlükte olsa da, bu kanunun uygulanmadığını veya da kanunun uygulanışında ciddi eksiklikler olduğunu düşündürmektedir. Kadınılarımızı doğrudan yollarla korumamız ancak iyi yapılmış kanunlar ve bu kanunların eksiksiz uygulanması ile mümkün olacaktır.

Kadının uğradığı şiddetin toplumsal nedenleri arasında toplum içinde çeşitli alanlarda cinsiyet eşitsizliği de yatmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu verilerine göre kadınların ekonomiye katılımında Türkiye 153 ülkeden 136. sıradadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2019 yılında paylaştığı “İstatistiklerle Kadın” verileri ise erkeklerin istihdam oranını yüzde

65,6 iken, kadınların istihdam oranını ise yüzde 28,9 olarak gösterilmektedir. Haziran TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı yüzde 32 iken, erkeklerin işgücüne katılımı yüzde 68’dir. Yine OECD verilerine göre, kadınlarımızın ortalama eğitimde geçirdiği zaman, erkeklerin 2 yıl gerisinde kalmaktadır ve bu durum iş piyasasında kadınların erkeklerle rekabet etmelerini zorlaştırmaktadır. Yönetici pozisyonunda istihdam edilenler arasında kadınların oranı yalnızca yüzde 14,8’dir. Ekonomik bağımsızlığını elde edemeyen kadınlarımızın aile içi fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddetten kaçınmaları zorlaşmaktadır. Dışarıdaki hayat ile etkileşimin az olması durumunda kadınlarımız, dışarıdaki hayata daha dahil erkek aile bireylerine daha muhtaç hale gelmektedir. Kadınlarımızı dolaylı yollarla korumamız ise ancak kadınlara yönelik algının değişmesi ve kadınlarımızın sosyal, ekonomik ve siyasi hayata katılımlarının artırılması ile mümkün olacaktır.

Bu durum yıllardır Türkiye’de kadının konumunun iyileştirilmesi, sosyal ve ekonomik hayat kadar, karar alma süreçlerine de katılımı konusunda harcanan çabalarının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Doğal süreç içinde ve hükümet politikaları ile kadınların temsiline ve karar alma süreçlerinde kayda değer bir artış olmaması, kadın haklarının gelişimi, kadına yönelik algının değişimi ve kadına yönelik şiddetin azalması konusundaki toplumsal hareketlenmeyi yaratmakta yetersiz kalmıştır. Bu durum, kadınların kendi hak arama, şiddetten kaçınma ve diğer kadınları korumak için gerekli idari ve yasama alanlarına dahiliyetini azaltmış ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi sivil topluma sıkıştırır hale gelmiştir. Hükümet ise sivil toplumdan gelen çağrılara yeteri kadar yanıt verememektedir.

Bütün dünya ile beraber Türkiye’nin mücadelesini verdiği koronavirüs salgını esnasında artan ekonomik ve toplumsal sıkıntılarla kadınlarımızın yüzleştiği şiddet olayları daha da artmaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda kadına yönelik şiddeti engellemek için hukuki yapıda, toplumsal, ekonomik ve siyasal yapıda nelerin değişmesi gerektiğini tespit etmek ve konuyu bütün kadınları temsil eden TBMM olarak, bütün kadınların sorunlarına çözüm yolu arayacak bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşım geliştirilmesi alması amacı ile bir Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ederim.

33. İstanbul Milletvekili Oya ERSOY ve 20 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddet olaylarının araştırılarak bu şiddeti önlemek için ilgili yasaların uygulanmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3508):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik şiddetin sürekli artış gösterdiği ve kadına güvenli bir yaşam ortamı sunacak yasaların tam ve etkin uygulanmadığı koşullarda kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanacağı etkin politikaların oluşturulması ve yasaların ve uluslararası sözleşmelerin etkin bir biçimde uygulanması amacıyla; Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca, bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Oya ERSOY	İstanbul
2)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Abdullah KOÇ	Ağrı
5)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
6)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
7)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
8)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
9)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
10)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
11)	Mehmet Ruştü TİRYAKİ	Batman
12)	Feleknaş UCA	Batman
13)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
14)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
15)	Hişyar ÖZSOY	Diyarbakır
16)	Garo PAYLAN	Diyarbakır
17)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
18)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
19)	Şevin COŞKUN	Muş
20)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
21)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Kadına yönelik şiddetin boyutları her geçen gün korkutucu düzeyde artmaya devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmadığı koşullarda erkek şiddeti ve aile içi şiddetin artacağı su götürmez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Kadının ikincilleştirildiği eğitim ve istihdam politikaları, devlet kurumlarının yönetmeliklerinden ve eğitim müfredatlarından toplumsal cinsiyet eşitliğinin çıkarılması; devletin tüm yapıları, kamusal alan ve özel alanın her bir hücresi cinsiyet eşitliği temelinde kurulması gerekirken bugün toplumsal cinsiyet eşitliğinin kara listeye alındığını göstermektedir.

Kadına yönelik eşitsizliği ortadan kaldıracak politikaların yapılmadığı, koruyucu yasaların ve uluslararası sözleşmelerin uygulanmadığı durumlar, iyi hal indirimleri ve kadına yönelik şiddete karşı cezasızlıktan cesaret alınması her gün bir kadının öldürülmesine yol açmaktadır. 2020 yılının ilk onbir ayında erkekler 353 kadını öldürmüştür.

Bunların yanı sıra şu günlerde pandemi koşullarında da kadın cinayeti ve şiddette artış yaşanmaktadır. Kadınlar, pandemi süreci boyunca dışarıda virüs, içeride şiddet ikilemi arasında bırakılmıştır. Bu süre zarfında Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı herhangi bir acil eylem planı oluşturulmadığı gibi, şikayetçi olmak isteyip Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) arayan kadınlara şiddet gösteren erkek ile barışmanın yolları anlatılmıştır. Koronavirüsün ülkede çıkmasının ilk on beş gününde erkekler tarafından D’si evinde olmak üzere 18 kadın öldürülmüştür. Karantina sürecinde yalnızca İstanbul’da ev içi şiddet yüzde 39 artmış ancak Hakimler Savcılar Kurulu 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının yükümlülerin koronavirüs kapsamında sağlığını tehdit etmeyecek şekilde değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Ülkede her gün sokak ortalarında katledilen kadınların yaşam güvencesi olan 6284’ün, şiddetin bu denli arttığı bir dönemde uygulanması kadınlar için yaşamlar önemdedir.

Toplumsal cinsiyet kalıpları, “namusun tehlikeye düşmesi” söylemi ve “ev içi görevlerinin tam ve eksiksiz yerine gelmemesi” gerekçesi şiddetin meşrulaştırılma aracı olarak kullanılmaktadır.

Devlet kurumları kadının toplumsal hayatta güvenli bir biçimde yaşamasını sağlaması ve şiddete karşı koruyucu yasalar koyması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini önlemek yerine ailenin ve boşanmanın engellenmeye çalışılması kadının şiddet gördüğü bir ortamda hapsedilmesi anlamına gelmektedir. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın tam ve eksiksiz uygulanması kadınların güvenli yaşam koşullarının sağlanması, şiddete karşı alınacak önlemler açısından oldukça kritik bir yerde durmaktadır. Türkiye hükümeti ilk imzacı olmasına rağmen sözleşmenin uygulanmasını denetleyen komite, GREVİO’nun Türkiye

ile ilgili değerlendirme raporunda Türkiye’nin sözleşmeye uygun davranmadığı açıkça belirtilmektedir. Grevio raporuna göre; devletin genel politikalarının kadın-erkek eşitliğine olan etkilerinin gözardı edilmesi ve hkmet yetkililerinin kadınlara yönelik geleneksel rolleri destekleyen açıklamaları, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki engeldir.

Öte yandan da toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmadığı, 6284 sayılı yasanın ve İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanmadığı, kadına yönelik şiddete karşı cezasızlık rejiminin işletildiğı böylesi bir anda kadınların nafaka hakkının kadınların ellerinden alınmasına ilişkin çıkarılması düşünülen yasa kadına yönelik devlet eliyle gerçekleştirilen bir ekonomik şiddettir.

Kadına yönelik şiddetin sürekli artış gösterdiği ve kadına güvenli bir yaşam ortamı sunacak yasaların tam ve etkin uygulanmadığı koşullarda kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması ve kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine karşı önlem alınması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanacağı etkin politikaların oluşturulması, 6284 sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesinin etkin uygulanmasının sağlanması Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin görev ve sorumluluğundadır.

34. Muş Milletvekili Şevin COŞKUN ve 19 Milletvekilinin, artan kadına yönelik şiddet ve cinayet olaylarının önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3510):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Artan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması, uluslararası sözleşmelere dair sorumlulukların yerine getirilmesinin sağlanması amacıyla; Anayasa'nın 98. İçtüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince bir meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

1)	Şevin COŞKUN	Muş
2)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
3)	Kemal PEKÖZ	Adana
4)	Abdullah KOÇ	Ağrı
5)	Berdan ÖZTÜRK	Ağrı
6)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
7)	Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR	Ankara
8)	Kemal BÜLBÜL	Antalya
9)	Ayşe ACAR BAŞARAN	Batman
10)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
11)	Mehmet Ruştü TİRYAKİ	Batman
12)	Feleknaş UCA	Batman
13)	Erdal AYDEMİR	Bingöl
14)	Semra GÜZEL	Diyarbakır
15)	Hişyar ÖZSOY	Diyarbakır
16)	Garı PAYLAN	Diyarbakır
17)	İmam TAŞÇIER	Diyarbakır
18)	Remziye TOSUN	Diyarbakır
19)	Nusrettin MAÇİN	Şanlıurfa
20)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak

Gerekçe:

Türkiye’de Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun açıkladığı verilere göre 2020 yılı Kasım ayına kadar 285 kadın öldürüldü. Her gün en az iki kadın cinayeti işleniyorken hükümetin yanlış kadın politikaları sonucu iyi hal, haksız tahrik gibi cezai indirimler

uygulanmaya devam etmektedir. Yargının uyguladığı cezasızlık politikası kadına yönelik şiddetin her yönüyle artmasına neden olmaktadır.

Toplumu kutuplaştıran, ayrımcılığı körükleyen söylem ve uygulamalar kadın bedeni üzerinden yürütülmekte, kadına yönelik sistematik erkek şiddetini arttırmakta, barıştan yana tavır koyan kadınların meşru mücadelesi kriminalize edilmektedir. Hükümetin uyguladığı kadın politikalarının eksik ve yanlış olduğu bizzat kadın hakları savunucuları ve kadın kurumları tarafından dillendirilmektedir. Önlenemeyen erkek şiddeti ve yanlış politikalar yüzünden her gün kadınlar ölmeye devam etmektedir.

25 Kasım 1960’da Dominik Cumhuriyeti’nde diktatör Trujillo’nun emriyle öldürülen Mirabel kız kardeşlerin özgürlük ve insan hakları için verdikleri mücadele, Dünyada ve Türkiye’de insan hakları savunucuları için bir sembol haline gelmiş ve 1999 yılında Birleşmiş Milletler, 25 Kasım’ın “Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü” olarak kabul edilmesi kararını almıştır.

Ne yazık ki 2020 yılında da 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele gününü; kadınların hemen her gün cinsel şiddete, cinayete, tacize ya da tecavüze uğradığı, ana akım medyanın da bu taciz, tecavüz ve şiddet haberlerini üçüncü sayfa haberler olarak kamuoyuna sunduğu bir zamanda karşılıyoruz. Tüm bu olumsuzluklar karşısında toplumsal farkındalık yaratmak ve gerekli tedbirleri almak hepimizin siyasi ve insani sorumluluğudur.

Bu nedenle kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik erkek şiddetinin tüm yönleriyle araştırılarak, kadın cinayetlerinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması, bu konuda mevcut uluslararası sözleşmelere dair sorumlulukların yerine getirilmesinin sağlanması amacıyla; meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

35. Mardin Milletvekili Ebrü GÜNEY ve 19 Milletvekilinin, kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini önlemek için alınması gereken tedbirlerin ve izlenmesi gereken politikaların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3685):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Her gün en az 3 kadının katledildiği ve onlarca kadının şiddetin birçok türüne maruz bırakıldığı, bir o kadar şüpheli ölüm ve yeterince soruşturulmayan intiharla kadınların yaşamdan koparıldığı Türkiye’de kadınlara yönelik şiddet artık cins kırım boyutuna ulaşmıştır. Kadınlara yönelik bu şiddeti ve kadın cinayetlerini önlemek için alınması gereken tedbirlerin, izlenmesi gereken politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1)	Ebrü GÜNEY	Mardin
2)	Sait DEDE	Hakkari
3)	Habip EKSİK	Iğdır
4)	Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
5)	Oya ERSOY	İstanbul
6)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
7)	Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
8)	Dersim DAĞ	Diyarbakır
9)	Ali KENANOĞLU	İstanbul
10)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
11)	Musa PİROĞLU	İstanbul
12)	Murat ÇEPNİ	İzmir
13)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
14)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
15)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
16)	Şevin COŞKUN	Muş
17)	Pero DUNDAR	Mardin
18)	Rıdvan TURAN	Mersin
19)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
20)	Ayşe SÜRÜCÜ	Şanlıurfa

Gerekeçe:

Kadınlara yönelik fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik vb. her türlü şiddet günden güne artmaktadır. Yetkililer tarafından şiddetin faillerine yönelik yaptırımlar uygulanmamakta, şiddetin ortadan kaldırılması için etkin politikalar yürütülmemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bütünlüklü politikaların geliştirilmemesi, kadınların sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanlardan her geçen gün dışlanması, kadın hakları için mücadele eden kadınların ve kurumların hedef haline getirilmesi mevcut sorunun daha da katmerlenmesine sebep olmuştur.

Türkiye’de şiddetle karşı karşıya kalan kadınları koruyacak etkili bir kurumsal çerçevenin olmaması, İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanmaması, kadın istihdamı için gerekli düzenlemelerin yapılmaması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren politikalar, kadınlara yönelik şiddeti doğuran ve besleyen durumlar ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal, siyasal ve iktisadi alanda oldukça yaygın olan cinsiyetçilik ve ayrımcılığın yol açtığı kadına yönelik çok yönlü şiddet yalnızca özel alanda değil, kamusal alanda ve devlet kurumlarında da görülmektedir. Kadın kurumlarının verilerine göre 2020 yılında erkekler en az 792 kadına yönelik şiddet uygulamış, bu şiddete maruz kalan en az 300 kadın hayatını kaybetmiştir, Yine 2020’de 171 kadın şüpheli şekilde hayatını kaybetmiştir. Bunun yanında 2021 yılının ocak ayının ilk 25 gününde de her gün en az bir kadın erkekler tarafından öldürülmüştür.

Pandemi sürecinde çıkarılan İnfaz Yasasıyla kadınları katleden, kadınlara şiddet uygulayan saldırganlar hiçbir tedbir alınmadan salıverilmiş ve kadınlara şiddet uyguladıkları evlere geri gönderilmişlerdir. Bu durum da şiddetin artmasındaki temel etmenlerden biri olmuştur. Bu süreçle beraber sosyal olarak tamamen kısıtlanan ve eve mahkûm edilen kadınlar şiddetle baş başa bırakılmıştır. Bunun son örneği 26 Ocak 2021 tarihinde Mardin’in Midyat ilçesinde gerçekleşmiştir. İnfaz yasasındaki değişikliklerle tahliye edilen bir erkek, taşınması ve bulundurulması yasak olan uzun namlulu silahla 3 kadına saldırmış ve 1 kadını öldürmüştür.

Ayrıca Türkiye’de kadın cinayetlerinde işleyen cezasızlık politikaları ile kadına yönelik şiddet, çoğu cinayete intihar süsü verilerek üstü örtülmüştür. Kadın intiharlarının baskın ve şiddetin habercisi olabildiği tecrübelerle sabitken ve çoğu cinayetin üzeri “intihar” denilerek kapatıldığı gerçeği ortadayken kayıtlara intihar olarak geçen ölümlerin de derinlikli bir biçimde araştırılması gerekmektedir.

Öte yandan eş başkanlık sistemi ile kadınların politika yapım süreçlerinin bütün aşamalarına katıldığı HDP’li belediyelere kayyım atanması kadınlara yönelik çalışmaların engellenmesine neden olmuştur. Aile içinde veya başka şekilde şiddete maruz kalan, baskı altında olan kadınların başvurabilecekleri kurumların bulunmaması, atanan kayyımların

Belediyelerimiz bünyesinde faaliyet yürüten kadın kurumlarını kriminalize ederek kapatması, kadınların sorunlarıyla özel olarak ilgilenen, kadın mücadelesi yürüten kadınların hedef alınarak tutuklanması kadınları yaşanan sorunlar karşısında muhatapsız ve çaresiz kılmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele; erkek şiddetinin önlenmesi ve şiddet gören kadınların korunarak güçlendirilmesini kapsayan bütüncül bir politika gerektirmektedir. Ancak katliam boyutuna varan kadın cinayetlerine rağmen hala gerekli tedbirler alınmamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele, erkek şiddetinin önlenmesi, şiddet gören kadınların korunarak güçlendirilmesini kapsayan bütüncül politikaların geliştirilmesi, kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması için bir meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

36. Şanlıurfa Milletvekili Ömer ÖCALAN ve 19 Milletvekilinin, kadın cinayetlerinin önlenmesi için kapsamlı politikalar oluşturulması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3723):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda olağan bir durum haline gelen cezasızlık politikaları, birçok alanda olduğu gibi özellikle kadınlara yönelik şiddetin yaygınlaşmasına ve ölümlere varacak şekilde olağan hale gelmesine neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddet, beraberinde cinayet ve intiharları da getirmektedir. Aynı anlayıştan kaynaklı olarak çoğu kadın cinayeti intihar süsü verilerek üstü örtülmektedir. 1 Ocak 2020-31 Aralık 2020 döneminde Türkiye’deki yerel, ulusal ve internet basınına yansıyan haberlerden derlenen güncel verilere göre, erkeklerin, 2020’de en az 284 kadını öldürdüğü anlaşılmaktadır. Geçmiş yıllarda işlenen ancak basına 2020’de yansıyan cinayetler de eklendiğinde erkeklerin öldürdüğü kadın sayısı 305’e ulaşmaktadır. Yine aynı dönemde (1 Ocak 2020- 31 Aralık 2020) erkeklerin 26 çocuğu öldürdüğü, 96 kadına tecavüz ettiği, 818 kadını seks işçiliğine zorladığı, 147 kadını taciz ettiği ve 265 çocuğu istismar ettiği anlaşılmaktadır. Aynı verilere göre erkeklerin 2020’de en az 792 kadına da şiddet uyguladığı ve 2020’de aralarında transların da olduğu en az 255 kadının ölümünün basına “şüpheli” olarak yansıdığı anlaşılmaktadır.

Tüm yaşam alanlarında cinsiyet ayrımcılığının, her türlü şiddet, baskı ve anti-demokratik uygulamaların ciddi bir biçimde ele alınması; kadın cinayetlerine dair bir veri tabanının oluşturulması, yasaların tam ve etkin uygulanmadığı koşullarda kadın cinayetlerinin sebeplerinin araştırılması, önleyici politikaların geliştirilmesi, yasaların ve uluslararası sözleşmelerin etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105 ‘inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini bilgilerinize arz ederim.

1)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
2)	Fatma KURTULAN	Mersin
3)	Gülüstan KILIÇ KOÇYIĞIT	Muş
4)	Sıdık TAŞ	Siirt
5)	Nuran İMİR	Şırnak
6)	Hüseyin KAÇMAZ	Şırnak
7)	Alican ÖNLÜ	Tunceli
8)	Muazzez ORHAN IŞIK	Van

9)	Murat SARISAÇ	Van
10)	Dersim DAĞ	Diyarbakır
11)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
12)	Ayşe SÜRÜCÜ	Şanlıurfa
13)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
14)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
15)	Necdet İPEKYÜZ	Batman
16)	Oya ERSOY	İstanbul
17)	Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ	Adana
18)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
19)	Rıdvan TURAN	Mersin
20)	Sait DEDE	Hakkari

Gerekçe:

Kamuoyuna yansıyan iddialara göre erkekler tarafından, 2020’de en az 284 kadın ve 26 çocuk öldürüldü. Erkekler, 96 kadına tecavüz etti, 818 kadını seks işçiliğine zorladı, 147 kadını taciz etti, 265 çocuğu istismar etti ve en az 792 kadına da şiddet uyguladı, yaraladı. Devlet kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığı önleyecek mekanizmaları oluşturacak ve bütünlüklü bir yasal sistemi hayata geçirecek bir siyasi iradeye ve kurumsal yapıya sahip olmalıdır. Aksi takdirde, kadın sorunlarına karşı yeterli duyarlılığa sahip olmayan bir yargı sistemini ve bürokratik yapıyı ortaya çıkarmakta ve kadın haklarına ilişkin alınan kararlar ve uygulanan politikalar sadece kâğıt üzerinde kalmasına yol açmaktadır. Bunun bir sonucu olarak yaygınlaşan cezasızlık politikaları, hukuksal düzenlemelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların işlememesine neden olmakta, kadına yönelik şiddet ve baskılarla mücadele etmede yetersizliğe neden olmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınlar, resmi kurumlardan koruma istemesine rağmen korunmamış, yeterli önlemler alınmamış ve korunmadığından yakınları tarafından katledilmişlerdir. Hatta çoğu zaman şiddete maruz kalan kadınlar, ilgili makamlara yaptıkları başvurularda yetkililerce şikâyetlerinden vazgeçilmesi yönünde ikna edilmeye çalışılmaktadır. Yapılan olumlu düzenlemelere karşın yargının bu tür şikâyetlerde sonuna kadar gitmemesi, şiddet uygulayan tarafların cezasız kalmalarının aile içi şiddetle mücadelenin etkisiz kaldığını göstermektedir. Bir toplumsal sorun olarak kadına yönelik şiddet, İnsan Hakları Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası hukuk normlarına uygun ve kararlı bir devlet politikası uygulamasıyla çözüme kavuşacaktır.

37. Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan TAŞDEMİR ve 19 Milletvekilinin, kadınların yaşadıkları her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3918):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınlar yıllardır cinsel, psikolojik, fiziksel şiddet gibi birçok şiddete maruz kalmaktadırlar. Şiddetin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyal, ekonomik, hukuki gibi pek çok alanda var olan eşitsizliklerle mücadele etmektedirler. Ancak bütün bu şiddet, baskı ve antidemokratik uygulamalar pandemiyle beraber katlanarak artmıştır. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, çok boyutlu ayrımcılık ve ötekileştirilmeye karşı etkin bir mücadele hattının oluşturulması, yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük etkin politikaların tartışılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların oluşturulması amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

1)	Dirayet Dilan TAŞDEMİR	Ağrı
2)	Mahmut TOĞRUL	Gaziantep
3)	Sait DEDE	Hakkari
4)	Habip EKSİK	Iğdır
5)	Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
6)	Oya ERSOY	İstanbul
7)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
8)	Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
9)	Ali KENANOĞLU	İstanbul
10)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
11)	Musa PİROĞLU	İstanbul
12)	Murat ÇEPNİ	İzmir
13)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
14)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
15)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
16)	Ebrü GÜNAY	Mardin
17)	Pero DUNDAR	Mardin
18)	Rıdvan TURAN	Mersin

- 19) Ömer ÖCALAN
20) Ayşe SÜRÜCÜ

Şanlıurfa
Şanlıurfa

Gerekçe:

Türkiye'nin her yerinden ve her kesiminden kadınlar, çalışmak, eğitim almak, mutlu değilse boşanmak ya da ayrılmak, istemediği bir şeye zorlanmamak, kendi hayatı hakkında karar verebilmek istemektedirler. Toplumun bu gerçeğini görmek, kadınları anlamak yerine, hak arayışlarına genellikle şiddet ile karşılık verilmekte, kadının eşit varlığı ve hakları konusunda güçlü politikaların olmayışı ve cezasızlık politikaları şiddete eğilimli erkeklere cesaret kazandırmaktadır. Dünya Kadınlar Günü ya da Dünya Kadınlar Günü her yıl 8 Mart'ta kutlanan ve Birleşmiş Milletler tarafından tanımlanmış uluslararası bir gündür. İnsan hakları temelinde kadınların siyasi ve sosyal bilincinin geliştirilmesine, ekonomik, siyasi ve sosyal başarılarının kutlanmasına ayrılmaktadır. Kadınların uzun süreli mücadelesi sonucu kazanılmış bu önemli günde, kadınlar dünyanın her yerinde alanlara çıkarak erkek egemen sisteme, erkek ve devlet şiddetine, kimlikleri ve iradeleri üzerindeki baskılara, savaşa, kadın emeğinin sömürülmesine, yaşam alanlarının talan edilmesine, taciz, tecavüz, her türlü baskı ve sömürüye karşı itiraz ve taleplerini yüksek sesle dile getirmektedir.

Kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik cinsel, fiziksel, ekonomik, psikolojik ve her türlü şiddetin gün geçtikçe arttığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği ve kadınların yaşamın tüm alanında baskı ve sömürüye maruz kaldığı Türkiye'de 8 Mart daha da önem kazanmaktadır.

Özellikle kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik her türlü şiddetin gün gittikçe arttığı, kadınları katleden erkeklerin ya çok az cezalar aldığı ya da cezasızlıkla ödüllendirildiği, ekonomik krizin kadınlar üzerindeki etkisinin derinleştiği, kadınların siyasete, istihdama katılımında ve yönetim mekanizmalarında yer almalarda ciddi bariyerlerle karşılaşmaya devam ettiği, mücadele sonucu kazandıkları haklarının dahi tartışma konusu edildiği günümüzde hem kadın mücadelesinin simgesi olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü hem de Meclisin bugün dolayısıyla kadınların yaşadığı tüm sorunları gündemine alması ayrı bir önem kazanmaktadır. Özellikle 8 Mart gününün kadınlar için resmî tatil ilan edilmesi, kadınların yıllardır dilendirdikleri bir taleptir. Meclisin bu talebi görmesi ve bu yönlü yasal düzenleme yapması da gerekmektedir.

Bu nedenle 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, çok boyutlu ayrımcılık ve ötekileştirilmeye karşı etkin bir mücadele hattının

oluşturulması, yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük etkin politikaların tartışılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların oluşturulması amacıyla bir Araştırma Komisyonun kurulması aciliyet kazanmaktadır.

38. Adıyaman Milletvekili Abdurrahman TUTDERE ve 21 Milletvekilinin, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3919):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından birisi de kadınlara birçok dünya ülkesinden önce yasal hakların teslim edilmiş olmasıdır. Cumhuriyetin odak noktasında yer alan kadınlar çağdaş Türkiye'nin kurulması yönünde önemli bir misyonu üstlenmişlerdir. Cumhuriyet kadını, kadın da Cumhuriyetle yükselmiştir.

Çağdaşlaşmanın, aydınlanmanın, değişimin öncüsü kadınlar bugün şiddet, baskı, ayrımcılık ve ötekileştirmeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadın cinayetlerinin, kadına yönelik her türlü şiddetin, ayrımcılığın ve eşitsizliğin önlenmesi; kadınların sosyo-ekonomik ve sosyolojik sorunlarının araştırılarak gerekli çalışmaların yürütülmesi amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğinde ekte sunulan gerekçe çerçevesinde Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Abdurrahman TUTDERE	Adıyaman
2)	Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş
3)	Alpay ANTMEN	Mersin
4)	Necati TİĞLİ	Giresun
5)	Ednan ARSLAN	İzmir
6)	Serkan TOPAL	Hatay
7)	Gamze AKKUŞ İLGEZDİ	İstanbul
8)	Aziz AYDINLIK	Şanlıurfa
9)	Servet ÜNSAL	Ankara
10)	Veli AĞBABA	Malatya
11)	Orhan SARIBAL	Bursa
12)	Ahmet AKIN	Balıkesir
13)	Ali Mahir BAŞARIR	Mersin
14)	Lale KARABIYIK	Bursa
15)	Tekin BİNGÖL	Ankara
16)	Murat EMİR	Ankara
17)	Süleyman GİRGİN	Muğla
18)	Baha ÜNLÜ	Osmaniye
19)	Sevda ERDAN KILIÇ	İzmir

20)	Özgür CEYLAN	Çanakkale
21)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
22)	Nihat YEŞİL	Ankara

Gerekçe:

Cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından birisi olan birçok dünya ülkesinden önce kadınlara yasal haklarının teslim edilmesinin üzerinden yaklaşık bir asır geçmiştir. Ancak bugün geldiğimiz noktada Cumhuriyetin odak noktasında yer alan, çağdaş Türkiye'nin kurulması yönünde önemli bir misyon üstlenen kadınlar; cinayetler başta olmak üzere kadına yönelik cinsel, fiziksel, ekonomik ve psikolojik her türlü şiddetle karşı karşıyadırlar.

Kadınlar hak mücadelesi bir yana artık birincil insan hakkı olan yaşam haklarını korumanın peşine düşmüşlerdir. Bunun nedeni, kadın-erkek eşitliğine inanmayan, kadını birey olarak görmeyen, sadece aile içinde tarif eden, kadının görevini sadece annelik olarak gören, toplumsal yaşamın içinde görmeye tahammül dahi edemeyen çağdışı bir zihniyettir.

Günümüzde kadınlar bu çağdışı zihniyet yüzünden zor günler geçirmektedirler. Kadınlara karşı uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet her geçen gün artmaktadır. Giderek artan kadın katliamları artık bir cins kırımı noktasına ulaşmıştır.

Her yıl farklı kuruluşlar tarafından yayınlanan raporları incelediğimizde Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilerleme kaydetmek bir yana sürekli gerilemektedir. Bu sebeplerle eşitsizlik, ayrımcılık unsurları giderek derinleşmektedir. Kadınların yaşam hakkını korumak başta olmak üzere hayatın tüm alanlarında cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik kapsamlı ve etkili çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde eşitliklerin sağlanması noktasında politikalar üretilmiş olacaktır.

Çağdaşlaşmanın, aydınlanmanın, değişimin öncüsü kadınların bugün maruz kaldıkları şiddet, baskı, ayrımcılık ve ötekileştirmeye karşı etkin bir mücadele hattının oluşturulması, hayatın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikaların oluşturulması, kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelerin işlerliğini arttıracak mekanizmaların kurulması amacıyla ivedi olarak gerekli çalışmalar yapılması için somut adımların atılması gerekmektedir.

39. İstanbul Milletvekili Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ ve 21 Milletvekilinin, pandemi sürecinde artan kadına yönelik şiddet ve cinayet vakalarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3920):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Pandemi sürecinde artan kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve kadın emeği konusunda yaşanan sorunların tespiti, pandeminin yıkıcı etkilerinin azaltılması ve çözüm yollarının bulunması için Anayasa’nın 98’inci, TBMM İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1)	Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ	İstanbul
2)	Gökan ZEYBEK	İstanbul
3)	İrfan KAPLAN	Gaziantep
4)	Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU	Manisa
5)	Ali Fazıl KASAP	Kütahya
6)	Levent GÖK	Ankara
7)	Alpay ANTMEN	Mersin
8)	Orhan SÜMER	Adana
9)	Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU	Bursa
10)	Veli AĞBABA	Malatya
11)	Suzan ŞAHİN	Hatay
12)	Mahir POLAT	İzmir
13)	Servet ÜNSAL	Ankara
14)	Tahsin TARHAN	Kocaeli
15)	Burhanettin BULUT	Adana
16)	Orhan SARIBAL	Bursa
17)	Utku ÇAKIRÖZER	Eskişehir
18)	Ali Haydar HAKVERDİ	Ankara
19)	Yunus EMRE	İstanbul
20)	Türabi KAYAN	Kırklareli
21)	Nihat YEŞİL	Ankara
22)	Ulaş KARASU	Sivas

Gerekçe:

Tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi bir sağlık krizi olmanın ötesinde aynı zamanda kapitalist üretim ilişkilerinin yarattığı krizin de derinleşerek daha çıplak bir şekilde görünmesini sağlamıştır. Yaratılan sistemle sağlıktan, eğitime, kültürden, ekonomiye dek sadece imtiyazlı bir sınıfın ayakta kalabildiğine, geri kalan milyonların ise tam anlamıyla bir hayatta kalma mücadelesi verdiğine şahit olmaktayız.

Dünyada büyük çoğunluğu yeterli sağlık hizmeti alamadığı için yaklaşık iki buçuk milyon insan Covid-19 salgınında hayatını kaybederken işçiler, emekçiler ve yoksullar daha fazla sömürüldükleri yaşama koşullarına mahkum edildiler. Uzaktan çalışma, ücretsiz izin, geçici istihdam, yarı zamanlı çalışma gibi aslında kural tanımaz olan neoliberal çözümlerle giderek ağırlaşan çalışma koşullarından ekonomik ve sosyal olarak en fazla etkilenenler ise yine kadınlar oldu.

Pandemi sürecinde ataerkil-kapitalist sistem nedeniyle halihazırda kırılgan gruba dahil olan kadınların işgücü piyasasındaki konumu giderek kötüleşirken, adeta olay mahaline dönüşen evlere kapanmanın sonucu şiddet vakalarında yükseliş, karşılıksız bakım emeği ve ev içi yükünün artmasına neden olmuştur. Kadınlar hem hane içi ücretsiz alanda hem de ücretli emek alanında daha fazla çalışmaya başlamışlardır.

Birleşmiş Milletler, salgının kadınların son 25 yılda eşitlik mücadelesinde elde ettiği kazanımları yok edebileceği uyarısında bulunmaktadır. Dünyada her gün ücret ödenmeden yapılan ev içi emeğin aşağı yukarı 16 milyar saat tuttuğu hesaplanmaktadır. Aslında daha salgın ortaya çıkmadan da bu işlerin ortalama dörtte üçü kadınlar tarafından yapılmaktaydı. Erkeklerin üstlendiği her 1 saatlik ücretsiz ev emeğine karşı kadınlar üç saat iş yapmaktaydı. Salgınla birlikte bu oranlar kadınlar aleyhine daha da yükselmiştir. BM, salgın nedeniyle işten ayrılan, eviçi emeği artan kadınların, salgın bitse de işe geri dönmeme ihtimali konusunda da uyarıda bulunmaktadır.

UN Women tarafından yapılan 759 kadın 749 erkek ile yapılan “Türkiye’de Covid-19’un Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi” raporuna göre; “İşini kaybeden ücretli çalışanların yüzde 14.4 erkek iken kadınlarda bu oran yüzde 19’a ulaşmaktadır. Kendi hesabına çalışan erkeklerden yüzde 16’sı işini kaybederken kadınların yüzde 27’si işini kaybetmiştir. İşini kaybedenler arasındaki kadın oranı ise yüzde 19 iken erkek oranı yüzde 8.7’dir.”

Araştırma, ücretsiz izin alarak ya da çalışma düzenini değiştirerek evde kalan kadınların oranının erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Ücretsiz izin kullanan kadınların oranı yüzde 15.7 iken erkeklerde bu oran yüzde 11 civarındadır.

Araştırmalar kadınların yüzde 49'unun ev işçisi olduğunu, 2019 yılında 500 bin kadının ev içi hizmetler nedeniyle ücretli çalıştığı işlerden ayrılmak zorunda kaldığını gösterirken bu oranın pandemi sürecinde daha da arttığı bilinmektedir.

COVID-19 sürecinde ev ve bakım işlerini ağırlıklı olarak kadınların yüklendiğini yine araştırma sonuçlarından görebilmekteyiz. Ev temizliği ve bakımını üstlenen kadın oranı yüzde 77.6 iken erkek oranı yüzde 47 olarak kayıtlara geçmektedir. Yemek pişirme ve servis etme kadınlarda yüzde 60 iken erkeklerde bu oran yüzde 24'tür.

Salgının başlamasıyla birlikte stres ve endişe gibi sorunlardan daha fazla etkilenenlerin kadınlar olduğu da araştırma verilerine yansımaktadır. Kadınların yüzde 54'ü, erkeklerin yüzde 49'u pandemiden duygusal ve psikolojik olarak etkilenmiştir.

DİSK/Genel-İş anketine göre, kadınlarla yaptığı araştırmada pandemide işçi kadınların yüzde 7'si evde, yüzde 17,4'ü iş yerinde şiddet görmüştür. Ankete katılan Genel-İş üyesi işçi kadınların yüzde 68'i kadın ve çocuklara yönelik şiddetin arttığını belirtmiştir.

Araştırmada kadın işçilerin yüzde 70'inin salgın sürecinde çalışma biçiminin değiştiği, yüzde 50'sinin işe dönüşümlü gittiği görülmektedir. Çalışma biçimleri değişen kadınların; yüzde 49'u dönüşümlü çalıştığını, yüzde 22,3'ü kısmi çalıştığını, yüzde 10,7'si evden/uzaktan çalıştığını, yüzde 15,4'ü ücretli izne çıkarıldığını, yüzde 2,5'i ücretsiz izne çıkarıldığını belirtilmektedir.

Kadın işçilerin yüzde 38'inin geliri düşmüş, ücret eşitsizliği derinleşmiştir. Kadın işçilerin yüzde 46'sının aynı bölümde-aynı işi yaptıkları halde erkek işçilerden daha düşük kazandığı araştırmanın çarpıcı sonuçlarından biridir.

Kadın istihdamının yoğun olduğu sağlık, eğitim, belediye, toptan ve perakende sektörlerinde çalışanların da bu süreçte yoğun mesai, ağır çalışma koşulları ve mobbingten en fazla etkilenen kesim olduğu yine araştırmaların ortaya koyduğu bir diğer gerçekliktir.

DİSK tarafından yapılan bir diğer araştırmaya göre son bir yılda kadın işgücü 763 bin, kadın istihdamı yarım milyon kişi azalmıştır. Kadın işsizliği resmi rakamlara göre 1,5 milyona yaklaşmış, geniş tanımlı kadın işsizliği 4,3 milyonu geçmiştir. Covid-19 döneminde kadınların iş ve istihdam kaybı toplamda yüzde 45'i aşmıştır.

Pandemi tüm toplumu etkilese de, herkesi eşitlemediği ortadadır. Kadın emeğinde yaşananlar, kadın mücadelesiyle kazanılan hakların nasıl kaybedilmekte olduğunun sadece bir boyutudur. Virüsten korunmak için kapanılan evler, pek çok şiddet ve cinayet için olay mahalli haline gelmiş, kadınları failler ile başbaşa bırakmıştır. Covid-19 pandemisi sürerken, toplumsal cinsiyet rolleri dayatması artmış, Birleşmiş Milletler artan ev içi şiddet vakaları için “gölge pandemi” tanımını kullanmıştır.

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu’nun belirlemelerine göre pandemi sürecinde Türkiye’de fiziksel şiddet yüzde 80, psikolojik şiddet yüzde 93, sığınma evi talebi ise yüzde 78 oranında artış göstermiştir. Federasyon, salgın döneminde kadınlara yönelik şiddet oranının geçen yılın Mart ayına göre yüzde 38.2 oranında arttığını, ev içi şiddetin komşular tarafından bildirilmesinin ise yüzde 100 oranında arttığını bildirmiştir. 2020 yılında 300 kadın öldürülmüş, 171 kadının ölümü şüpheli olarak kayıtlara geçmiştir. Kadın cinayetleri son 10 yılda 3 kat arttı. 2020 yılı içinde, kadınların yüzde 48.4 eşleri-sevgilileri, yüzde 30.2’si aile-akraba üyeleri tarafından katledilmiştir. Öldürülen kadınların 181’i en güvenli mekan olması gereken yerde yani evinde, 48’i sokak ortasında, 15’i iş yerinde öldürülmüştür.

Tüm bu nedenlerle pandemi sürecinde artan kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve kadın emeği konusunda yaşanan sorunların tespiti, pandeminin yıkıcı etkilerinin azaltılması ve çözüm yollarının bulunması için bir araştırma komisyonun kurulması elzemdir.

40. İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü TÜRKKAN’ın, kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları her türlü şiddetin engellenmesi ve kadın cinayetlerinin durdurulması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3921):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınların toplumsal hayatın içinde maruz kaldığı her bir şiddet olayının müsebbibi yetersiz cezai uygulamalar, alınmayan önlemler ve hükümetin kararlı bir politik söylem geliştirmemesidir. Son 10 yıllık kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet artış istatistiklerine bakıldığında, İstanbul Sözleşmesi’nin imzalandığı 2011 yılında kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet olaylarının en az olduğu yıldır. Sözleşmenin uygulanmaması yönünde izlenen politika ile kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddetin her yıl artış göstermiş olması, sözleşmenin uygulanmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Kadınların siyasette, iş hayatında ve sosyal hayatta karşılaştıkları her türlü psikolojik ve fiziksel şiddetin engellenmesi, kadın cinayetlerinin durdurulması, bahsi geçen bütün suçlara verilecek olan cezaların artırılması ve bu hususlarda önlemlerin alınması için gereken tüm çalışmaların yapılması ve ivedilikle uygulamaya geçilmesi amacıyla Anayasa’nın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Lütfü TÜRKKAN
Kocaeli Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekçe:

Türkiye’de maalesef her gün kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet olayları kamuoyunun gündeminde fazlaca yer bulmaktadır. Her gün birçok kadın baskıya, şiddete ve cinayete maruz kalmaktadır. Ne yazık ki bu duruma halen bir çözüm yolu bulunamamıştır.

Bazı toplum kuruluşlarının sadece basma yansıyan haberlerden yaptıkları araştırmalara göre 2020 yılında 300 kadın, 2021 yılının başından itibaren iki buçuk ayına yaklaşık geçen sürede 67 kadın, kadın cinayetlerine kurban gitmiştir. Bu sayılar Türkiye’deki kadınlar için korkutucu sayılardır.

Kamuoyunda oluşan algıya göre, kadına yönelik şiddet suçu işleyen kişilerin tutuklanması veya yeterli ceza alması için sosyal medyada tepki oluşması beklenmektedir. Aksi takdirde şiddet uygulayan kişiler kısa süre gözaltında tutulup serbest bırakılmaktadır.

Geçtiğimiz günlerde Samsun’da beş yaşındaki çocuğunun gözleri önünde bir kadına öldürme maksadıyla boşandığı erkek tarafından vahşice şiddet uygulanmıştır. Şiddet gören kadın tarafından daha önce defalarca şikâyetle bulunulmasına rağmen bu konuda hiçbir önlem alınmamıştır.

Kadınların şiddete uğramadan ya da canice katledilmeden önce gerekli önlemlerin alınması İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanabilmesi ile mümkün olacaktır. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır söyleminin önemi kadına yönelik işlenen her suç sonrasında kendini kanıtlamaktadır. Sözleşme, kadınların toplumsal hayatın her alanında özgürce ve eşit bir şekilde yaşamasını güvence altına almaktadır. İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanmasının gerekliliği sözleşmeyi imzalayan ilk ülke olan Türkiye için büyük önem arz etmektedir.

Kadınların siyasette, iş hayatında ve sosyal hayatta karşılaştıkları her türlü psikolojik ve fiziksel şiddetin engellenmesi, kadın cinayetlerinin durdurulması, bahsi geçen bütün suçlara verilecek olan cezaların artırılması, bu hususlarda önlemlerin alınması için gereken tüm çalışmaların yapılması ve ivedilikle uygulamaya geçirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

41. İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 19 Milletvekilinin, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ve şiddetin son bulması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3922):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kadına yönelik erkek şiddetinin son bulması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sonucunda kadınlara karşı sistematik bir şekilde işleyen her türlü ayrımcılığın; fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin önlenmesi, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın etkin bir şekilde uygulanması, şiddetin önlenmesini sağlayacak hükümet politikalarının üretilmesi, erkek şiddetini gerçek anlamda önleyecek ve caydıracak yargısal mekanizmalarının geliştirilmesi ve bağımsız kadın örgütlerinin çağrılarına uyarak erkek ve devlet şiddetine bütüncül ve acil tedbirler alınması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereği ve bilgilerinizi arz ederim.

1)	Züleyha GÜLÜM	İstanbul
2)	Mahmut TOĞRUL	Gaziantep
3)	Sait DEDE	Hakkari
4)	Habip EKSİK	Iğdır
5)	Dilşat CANBAZ KAYA	İstanbul
6)	Oya ERSOY	İstanbul
7)	Erol KATIRCIOĞLU	İstanbul
8)	Şevin COŞKUN	Muş
9)	Ali KENANOĞLU	İstanbul
10)	Zeynel ÖZEN	İstanbul
11)	Musa PİROĞLU	İstanbul
12)	Murat ÇEPNİ	İzmir
13)	Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İzmir
14)	Ömer Faruk GERGERLİOĞLU	Kocaeli
15)	Hasan ÖZGÜNEŞ	Şırnak
16)	Ebrü GÜNAY	Mardin
17)	Pero DUNDAR	Mardin
18)	Rıdvan TURAN	Mersin
19)	Ömer ÖCALAN	Şanlıurfa
20)	Ayşe SÜRÜCÜ	Şanlıurfa

Gerekçe:

Kadına yönelik erkek şiddeti ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ayrımcılığın boyutları her geçen gün artmaktadır. Ancak Türkiye’de kadınlara karşı ayrımcılığı ve şiddeti ortadan kaldıracak, kadın cinayetlerini durdurmayı sağlayacak uluslararası sözleşmeler ve mevzuat gerçek anlamda uygulanmamaktadır. Kadına yönelik şiddetle çok yönlü mücadelede etkin bir sözleşme olan, Türkiye’nin de ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi (Kadına Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddetin Önlenmesi ve Bununla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi) ve 6284 Sayılı Kanun hükümleri ne yazık ki etkin şekilde uygulanmamaktadır. Nitekim GREVİO’nun Türkiye ile ilgili değerlendirme raporunda Türkiye’nin sözleşmeye uygun davranmadığı açıkça belirtilmektedir.

Türkiye’de siyasi iktidarın erkek yanlısı politikaları sonucunda kadın hakları ve kadın kazanımları birçok alanda gasp edilmiştir. Özellikle Covid-19 süreci kadın yoksulluğunu, kadınlara karşı derinleşen ayrımcılığı, aile içi şiddet başta olmak üzere erkek şiddetini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha belirgin bir hale getirmiştir.

Kadınlar bir yandan salgının bir yandan da erkek şiddetinin kısıncısında yaşamaya mecbur edilirken şimdiye değin erkek şiddetine karşı uygulanagelen kısıtlı tedbirler bile salgın bahane edilerek askıya alınmıştır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı herhangi bir acil eylem planı oluşturmadığı gibi, şikâyetçi olmak için Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) arayan kadınlara, şiddet faili erkeklerle barışmanın yolları anlatılmıştır. Salgın sürecinin ilk on beş gününde 12’si evinde olmak üzere 18 kadın öldürülmüştür. Öte yandan erkek faillere ve güvenlik görevlilerine koruma sağlayan cezazırlık politikaları, erkek faillerin ayrımcı infaz yasası ile serbest bırakılması ve cinsiyetçi yargı pratikleri kadına karşı şiddet konusunda erk zihniyeti cesaretlendirici bir rol oynamış ve kadınların ikincil mağduriyetler yaşamasına sebep olmuştur.

Kamusal alanda, sokak ve evde kadına yönelik erkek şiddeti yaygın biçimde devam etmektedir. Samsun’da boşandığı erkek tarafından geçtiğimiz hafta sokak ortasında çocuğunun gözü önünde ağır şekilde darp edilen kadın defalarca kolluğa başvurduğu halde gerekli tedbirlerin alınmadığı ortaya çıkmıştır. Yine, Aydın’da 92 yaşındaki kadının cinsel saldırıya uğradıktan sonra katledilmesi yaşanan son korkunç tablo olmuştur. Öte taraftan, kadına karşı erkek şiddetini önlemek için getirildiği söylenen elektronik kelepçe, şiddet faili erkekler yerine anayasal haklarını kullanan Boğaziçili öğrencilere ve kadın siyasetçilere yönelik bir uygulamaya dönüşmüştür. Siyasi iktidar nefret söylemini yaygınlaştırarak LGBTİ’lara ayrımcılık ve şiddeti meşrulaştırmaya çalışmış ve cinsel kimlikleri yok sayılarak hedef haline getirilmişlerdir.

Benzer şekilde, uzun zamandır Kürt kadın siyasetçilere yönelik sistematik saldırı gerçekleştirilmektedir. Son yıllarda binlerce kadın siyasetçi tutuklanmıştır. Üstelik erkek şiddeti kadar iktidarın baskıları da kamusal alanda mücadele eden bütün kadınlara bir şiddet biçimi olarak yönelmektedir. İnsan Hakları Eylem Planının açıklandığı gün Diyarbakır’da Medya-DER üyesi Barış Annelerinden 72 yaşındaki Hatun Aslan ve 78 yaşındaki Meryem Soylu tutuklanmıştır. Birçok kadın hala gözaltındadır. Böylece devlet kurumları kadınları erkek şiddetine karşı korumak yerine, kadınlara şiddet uygulayan ve cezasızlıkla korunan öznelere dönmüştür.

Sonuç olarak her gün en az bir kadının öldürüldüğü Türkiye’de erkek şiddeti önlenmediği gibi, şiddete karşı mücadele yürüten kadınlar, kadın siyasetçiler ve kadın örgütleri hedef alınmakta, eşbaşkanlık sisteminin uygulandığı belediyelere kayyım atanmakta ve bu belediyelerdeki kadın merkezleri ve kadın sığınakları kapatılarak kadınlar alternatifsiz bırakılmaktadır.

Bu bağlamda kadınlara yönelik gerçekleşen fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin ve kadın cinayetlerinin bütün boyutlarıyla ele alınarak, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bütüncül politikalar izlenmesi, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasa doğrultusunda etkin mekanizmalar geliştirilerek sözleşmenin tam anlamıyla uygulanmasının sağlanması ve siyasi iktidar tarafından izlenen ayrımcı politikaların ve kadın kazanımlarına saldırıların sona ermesi amacıyla Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ederiz.

42. MHP Grubu adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan AKÇAY’ın, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3923):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereği Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Erkan AKÇAY
Manisa Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gerekçe:

Türkiye’deki en önemli toplumsal sorunlardan biri de hiç şüphesiz ki kadınlara yönelik şiddettir.

Şiddet, kadınların yalnızca fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemekle kalmayıp, kadının hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik statülerinin gelişmesini de engellemektedir. Bu haliyle kadına yönelik şiddet insan hakkı ihlali ve halk sağlığı sorunudur.

Toplumsal cinsiyet anlayışına dayalı sosyalleşme, erken yaşta yapılan evlilikler, çok eşlilik, toplumdaki “namus” algısı, kadınlara ve erkeklere uygun görülen rollerin kültürel tanımları ile bu rollere atfedilen değerler, kadınlar ve erkeklerden toplumun beklentileri, kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etkenler arasındadır. Medyanın olumsuz, kışkırtıcı, ayrımcı, teşhir eden rolü de bir risk faktörüdür.

Kadınların ekonomik bağımlılığı, eğitime erişimdeki sorunlar, istihdam imkânlarının sınırlılığı, yoksulluk ve işsizlik kadına yönelik şiddetin ekonomik nedenleri arasındadır. Kadın-erkek arasındaki ilişkide yaşanan sorunlar, biyolojik faktörler, ağır psikolojik ve psikiyatrik rahatsızlıklar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı şiddete neden olan bireysel faktörlerdir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Hacettepe Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması 2014 sonuçlarına göre; Ülke genelinde fiziksel şiddet yüzde 36, cinsel şiddet yüzde 12 düzeyindedir. Eşinden veya birlikte yaşadığı kişiden fiziksel şiddet gören kadın nüfus oranı yüzde 35,5’tir. Şiddet mağduru

kadınların yüzde 68'i fiziksel, yüzde 5'i ise cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Evlenmiş kadınların yüzde 38'i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Şiddet gören kadınların yüzde 89'u hiçbir kurum ya da kuruluşa başvurmamışlardır.

Türkiye, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdur olanların korunması amacıyla Uluslararası sözleşmelere taraf olmuş, taahhütlerde bulunmuş ve ulusal mevzuatta düzenlemeler yapmıştır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin ardından 2007'de çeşitli bakanlıklar, Diyanet işleri Başkanlığı, üniversiteler, sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” kurulmuştur.

Kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratmak, öncelikleri belirlemek ve kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için ilgili tüm taraflarla iş birliği sağlamak amacıyla, 2006 yılından itibaren düzenli olarak Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı uygulanmaktadır.

2018 yılında uygulamaya giren Kadın Acil Destek (KADES) uygulamasını yaklaşık 1 milyon 500 bin kişi indirmiş, yaklaşık 70 bin kadın acil durumlarda ihbarda bulunmuştur. Koruyucu ve önleyici tedbir kararları kolaylaştırılarak artırılmıştır. Aile içi şiddete yönelik olarak emniyet ve jandarma bünyesinde 1086 yeni birim kurulmuştur.

29 Ekim 2019 ile 31 Aralık 2020 tarihleri arasında 154 bin 231 kolluk personeline “aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele” konusunda eğitim verilmiştir. Elektronik kelepçe 81 ilde aktif hale getirilmiştir. Yürütülen bu çalışmalar ve alınan tedbirler sayesinde içişleri Bakanlığı'nın verilerine göre; 2019 yılında 336 olan kadın cinayeti, 2020 yılında yüzde 21 azalarak 226'ya gerilemiştir.

Kadına yönelik şiddeti önlemede başarı ancak, tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum, özel sektör, akademi ve medyanın birlikte hareket etmesi, sorumluluk ve vicdan sahibi herkesin tek yürek olmasıyla mümkündür. Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine yönelik Meclis Araştırma Komisyonu kurulması sadece kadınlarımız açısından değil toplum sağlığımız açısından da önemlidir.

43. AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekilleri; İstanbul Milletvekili Mehmet MUŞ, Çanakkale Milletvekili Bülent TURAN, Tokat Milletvekili Özlem ZENGİN, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin AKBAŞOĞLU ve Denizli Milletvekili Cahit ÖZKAN'ın; kadına yönelik şiddet olaylarının sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/3924):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına yönelik vuku bulan şiddet olaylarının sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak hukuktan siyasete, kurumlardan sivil toplum kesimlerine kadar el birliği içinde tek bir vakanın dahi yaşanmamasını temin edecek çözümlerin tespit edilmesi, mevcut hukuki durumun ortaya konması, uygulamaların değerlendirilmesi ve alınması gereken ek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Mehmet MUŞ	Bülent TURAN	Özlem ZENGİN
İstanbul Milletvekili	Çanakkale Milletvekili	Tokat Milletvekili
Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili

Muhammet Emin AKBAŞOĞLU	Cahit ÖZKAN
Çankırı Milletvekili	Denizli Milletvekili
Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili

Gerekçe:

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuktan siyasete, kurumlardan sivil toplum kesimlerine kadar el birliği içinde yıllardır sürdürdüğümüz mücadelenin nihai hedefi sıfır tolerans yaklaşımıyla tek bir vakanın dahi yaşanmamasını sağlamaktır. Bu kapsamda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadının insan haklarının korunması ve güçlendirilmesi ile kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda önemli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemeler kadar bu düzenlemelerin etkin şekilde uygulanması, şiddet mağduruna yönelik koruma, tedavi, rehabilitasyon hizmetlerinin sunulması ile konu hakkında toplumsal farkındalığın ve duyarlılığın artırılması da büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, kadına yönelik şiddetin kabul edilemez olduğu inancıyla yürütülen çalışmalar geniş bir yelpazede, kararlılıkla ve kapsamlı iş birliğiyle sürdürülmektedir.

Kadına yönelik politikalarda yaşanan değişimin en önemli yansıması yasal alanda olmuştur. Anayasa’nın 10 uncu maddesine; 2004 yılında: “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*” hükmü; 2010 yılında ise ikinci fıkrasının sonuna: “*..., bu maksatla alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.*” ibaresi eklenmiştir. Anayasa’nın yanısıra Türk Medeni Kanunu, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye’de tüm mevzuat, kadın erkek eşitliği ilkesini gözeten ve kadına yönelik şiddete sıfır tolerans tanıyan bir anlayışla yeniden düzenlenmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000’i geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma görevi verilmiştir. Söz konusu düzenlemede 2012 yılında yapılan değişiklik ile, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevleri açması “zorunlu” hale getirilmiştir. Temel kanunların yanı sıra Türkiye’de aile içindeki şiddetin önlenmesi amacını taşıyan ve aile içi şiddet kavramının ilk kez hukuksal bir metinde tanımlanmasını sağlayan yasal düzenleme 1998 tarihli “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”dur. Söz konusu Kanun’da 2007 yılında değişikliğe gidilerek, Kanun’un kapsamı genişletilmiştir. 4320 sayılı Kanun’un uygulamasında duyulan ihtiyaç nedeniyle yeniden ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20 Mart 2012’de yürürlüğe girmiştir.

6284 sayılı Kanun ile herhangi bir ayırım gözetmeyecek şekilde şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan tüm kadınlar, çocuklar, diğer aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları Kanun kapsamına dahil edilmiş; fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de

kapsayacak şekilde “şiddet”, “ev içi şiddet” ve “kadına yönelik şiddet” kavramları tanımlanmıştır.

Ayrıca 2005 yılında Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi; 2014 yılında ise Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Meclis Araştırma Komisyonları kurulmuştur.

Diğer taraftan 2 Mart 2021 tarihinde “Özgür Birey, Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye” için Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı’nda aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadelenin etkinliğinin artırılmasına yönelik temel ilkeler ile yapılacak düzenlemelere yer verilmiştir. Bu faaliyetlerin bazılarının hayata geçirilmesiyle tek taraflı ısrarlı takip fiilleri ayrı bir suç olarak düzenlenerek mağdurlara sağlanan güvencenin artırılması; eşe karşı işlenen suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebeplerin boşanmış eşi de kapsayacak şekilde genişletilmesi suretiyle bu mücadeleye katkı sağlanmasının hedeflenmekte olduğu görülmektedir.

Tüm bu çok yönlü gayretlere rağmen kadına yönelik şiddet, coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde görülen evrensel bir sorun olarak devam etmektedir. Türkiye’de 2014-2019 yılları arasında 1938 kadın cinayeti işlenmiş, 2020’de 267, 2021’in ilk iki ayında ise 47 kadın şiddete uğrayarak hayatını kaybetmiştir. Bu elim vakalar toplum vicdanında derin yaralara sebep olmakta, hem bireylerin hem de toplumun sosyal psikolojisini olumsuz etkilemektedir. Takdir edileceği gibi bu konunun çözümü sadece hukukun ya da kolluk güçlerinin ilgi alanında değildir. Bu noktada kadına karşı şiddetin sebepleri, bir problem çözme yöntemi olarak şiddete bu kadar kolay müracaat etmenin bireysel ve sosyal psikolojisi üzerine çözümleyici değerlendirmeler geliştirmek gerekir.

Bu kapsamda, kadına yönelik vuku bulan şiddet olaylarının sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak hukuktan siyasete, kurumlardan sivil toplum kesimlerine kadar el birliği içinde tek bir vakanın dahi yaşanmamasını temin edecek çözümlerin tespit edilmesi, mevcut hukuki durumun ortaya konması, uygulamaların değerlendirilmesi ve alınması gereken ek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

TAKDİM YAZISI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken

Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

(10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

Sayı : Z-33971327-130.05-977257

04.03.2022

Konu : Komisyon Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Anayasa'nın 98 inci ve İçtüzük'ün 104 ve 105 inci maddeleri çerçevesinde çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır.

21.04.2021 tarihinde göreve başlayan Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda düzenlediği Rapor ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Öznur ÇALIK
Malatya Milletvekili
Komisyon Başkanı

KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMALARI

A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU VE ÖZETİ

27. Yasama Dönemi’nde, “*Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi* “ amacıyla verilen:

- Adana Milletvekili Müzeyyen ŞEVKİN ve 22 Milletvekilinin (10/96), Hatay Milletvekili Serkan TOPAL ve 28 Milletvekilinin (10/234), İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Yavuz AĞIRALIOĞLU’nun (10/409), Niğde Milletvekili Ömer Fethi GÜRER ve 25 Milletvekilinin (10/501), İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU ve 21 Milletvekilinin (10/698), İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU ve 29 Milletvekilinin (10/1743), Kırıkkale Milletvekili Ahmet ÖNAL ve 24 Milletvekilinin (10/1747), İstanbul Milletvekili Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ ve 25 Milletvekilinin (10/1912), Eskişehir Milletvekili Utku ÇAKIRÖZER ve 22 Milletvekilinin (10/2187), Manisa Milletvekili Bekir BAŞEVİRGEN ve 21 Milletvekilinin (10/2203), Eskişehir Milletvekili Arslan KABUKCUOĞLU ve 19 Milletvekilinin (10/2303), Tekirdağ Milletvekili Candan YÜCEER ve 20 Milletvekilinin (10/2353), Ankara Milletvekili Gamze TAŞCIER ve 21 Milletvekilinin (10/2389), Şanlıurfa Milletvekili Ayşe SÜRÜCÜ ve 20 Milletvekilinin (10/2477), Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT ve 19 Milletvekilinin (10/2673), Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan TAŞDEMİR ve 19 Milletvekilinin (10/2675), İstanbul Milletvekili Oya ERSOY ve 20 Milletvekilinin (10/2697), Kahramanmaraş Milletvekili Ali ÖZTUNÇ ve 23 Milletvekilinin (10/2830), Muğla Milletvekili Süleyman GİRGİN ve 24 Milletvekilinin (10/2976), İzmir Milletvekili Selin SAYEK BÖKE ve 26 Milletvekilinin (10/2979), Adana Milletvekili Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ ve 19 Milletvekilinin (10/3019), İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 19 Milletvekilinin (10/3109), Aksaray Milletvekili Ayhan EREL ve 19 Milletvekilinin (10/3206), Adana Milletvekili Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ ve 19 Milletvekilinin (10/3430), Kahramanmaraş Milletvekili Sefer AYCAN ve 20 Milletvekilinin (10/3476), Konya Milletvekili Esin KARA ve 20 Milletvekilinin (10/3479), Muş Milletvekili Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT ve 20 Milletvekilinin (10/3482), İzmir Milletvekili Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ ve 19 Milletvekilinin (10/3484), Şırnak Milletvekili Nuran İMİR ve 19 Milletvekilinin (10/3485), İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 20 Milletvekilinin (10/3493), Denizli Milletvekili Gülizar BİÇER KARACA ve 20 Milletvekilinin (10/3504), Isparta Milletvekili Aylin

CESUR ve 19 Milletvekilinin (10/3505), İstanbul Milletvekili Oya ERSOY ve 20 Milletvekilinin (10/3508), Muş Milletvekili Şevin COŞKUN ve 19 Milletvekilinin (10/3510), Mardin Milletvekili Ebrü GÜNAY ve 19 Milletvekilinin (10/3685), Şanlıurfa Milletvekili Ömer ÖCALAN ve 19 Milletvekilinin (10/3723), Ağrı Milletvekili Dirayet Dilan TAŞDEMİR ve 19 Milletvekilinin (10/3918), Adıyaman Milletvekili Abdurrahman TUTDERE ve 21 Milletvekilinin (10/3919), İstanbul Milletvekili Saliha Sera KADIGİL SÜTLÜ ve 21 Milletvekilinin (10/3920), İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü TÜRKKAN'ın (10/3921), İstanbul Milletvekili Züleyha GÜLÜM ve 19 Milletvekilinin (10/3922), MHP Grubu adına Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan AKÇAY'ın (10/3923), AK Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet MUŞ, Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent TURAN, Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem ZENGİN, Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin AKBAŞOĞLU ve Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit ÖZKAN'ın (10/3924) esas numaralı önergelerinin, 09.03.2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmesiyle “*Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla*” Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuştur.

21.04.2021 tarihinde çalışmalarına başlayan söz konusu Meclis Araştırması

Komisyonunun kurulmasına yönelik önergelerin gerekçeleri incelendiğinde özetle;

- Türkiye’de kadına yönelik uygulanan şiddet sorunu ve buna çözüm arama süreci yakın zaman diliminde gerek sivil gerekse de kamu kuruluşlarının ele aldığı önemli bir problem olmasına karşın bu konuda yapılan akademik ve sayısal çalışmaların sayısının, sorunun karşılığında son derece kısıtlı olduğu,
- Çocukların ve kadınların cinsel istismara uğraması ve şiddet görmesinin önüne geçilerek, yaşanan mağduriyetlerin bir an önce giderilmesi, cinsel istismarda bulunanlara takdir indirimi uygulanmaması ve verilen cezaların caydırıcılığının artırılması gerektiği,
- Kadına yönelik şiddet davalarında cezasızlık, iyi hal ve tahrik indirimleri ile görsel medyada kadına yönelik her türlü şiddet ve istismar içeren dizi, film vd. olmak üzere yayınların engellenmemesi, yaptırım uygulanmaması ve cinsiyetçi dil kullanılmasının Türkiye’de kadın cinayetlerinin artışında etkili olduğu,
- Kadına yönelik şiddetin, hem kadının hem de sahip olduğu ailesinin yaşam standardını tehdit eden ve bunun ötesinde toplumsal yaşam üzerinde negatif etkileri fazla olan önemli bir

sosyal sorun olduğu, söz konusu sorunun tüm toplum tarafından, kamu kuruluşları ve STK’lar tarafından ele alınmakla birlikte yasal olarak ciddi yaptırımlara ihtiyaç duyulduğu,

- Erkek şiddeti sonucu öldürülen kadınların yakınlarının neler yaşadığının araştırılması, geride kalanların lehine tazminat mekanizmalarının hayata geçirilmesi, sosyal güvence ve aylık gelir sağlanması, öksüz kalan çocuklara eğitim bursu veya tazminat verilmesi, çocukların hayatlarını deşifre olmadan sürdürebilmeleri için gerekli önlemlerin alınabilmesi ve rehabilitasyonunu sağlayacak çözüm önerilerinin bulunması gerektiği,

- Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması, koruma mekanizmalarının yeterli olup olmadığının tespit edilmesi ve yargılama süreçlerindeki eksikliklerin belirlenmesi gerektiği,

- Türkiye’de kadına yönelik cinayetleri ve şiddeti bitirmek amacıyla gerekli çalışmaların yapılması, kadınların sosyal, ekonomik, siyasal ve toplumsal yaşamdaki konumlarının iyileştirilmesi; kadınların refahını ve huzurunu arttırmak için sorunlarının belirlenebilmesi ve çözümlerin üretilmesine yönelik adımların atılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her türlü şiddetin önlenmesi gerektiği,

- Kadına yönelik şiddet olaylarında medyanın rolünün araştırılması ve kadına yönelik şiddetin toplumdan yok edilmesi için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi gerektiği,

- Elektronik kelepçe uygulamasının kadına yönelik şiddet ve cinayetleri engellemedeki etkilerinin araştırılması, pilot uygulamanın tüm illerde uygulamaya geçirilememesinin nedenlerinin belirlenmesi ve elektronik kelepçeyi yaygınlaştırmak için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi gerektiği,

- Kadına yönelik şiddet konusunda erişilebilir bir veri tabanı oluşturulması, önleyici politikaların geliştirilmesi için mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelerden doğan tüm yükümlülüklerin yerine getirilerek kadınları güçlendiren bütünlüklü politikaların hayata geçirilmesi gerektiği,

- Kadınların yaşadığı her türlü şiddet, baskı, çok boyutlu ayrımcılık ve ötekileştirilmeye karşı etkin bir mücadele hattının oluşturulması, yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük etkin politikaların tartışılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve kadınları şiddetten koruma noktasında mevcut yasa ve uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak mekanizmaların oluşturulması gerektiği,

- Kadın acil destek sistemi olan KADES uygulamasına ilişkin duyuruların daha çok yapılması, bunlar yapılırken de ilgili tüm kamu kurumları ile belediyeler ve kadın örgütlerinin sürece dâhil edilmesi gerektiği,

- 6284 sayılı Kanunun daha etkin uygulanması ve uygulamanın denetlenmesi, kadınlar için sığınak ve acil barınma ihtiyaçları için kapasite artırılması, önleyici politikaların geliştirilmesi ve şiddete dair veri tabanının oluşturulması gerektiği,
- Pandemi sürecinde artan kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve kadın emeği konusunda yaşanan sorunların tespiti, pandeminin yıkıcı etkilerinin azaltılması ve çözüm yollarının bulunması gerektiği,
- Kadına yönelik vuku bulan şiddet olaylarının sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak hukuktan siyasete, kurumlardan sivil toplum kesimlerine kadar el birliği içinde tek bir vakanın dahi yaşanmamasını temin edecek çözümlerin tespit edilmesi, mevcut hukuki durumun ortaya konması, uygulamaların değerlendirilmesi ve alınması gereken ek tedbirlerin belirlenmesi gerektiği konularına vurgu yapılmıştır.

B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ

Anayasa'nın 98 inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince verilmiş olan 10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924 esas numaralı Meclis araştırması önergeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun 09.03.2021 tarihli 56 ncı Birleşiminde görüşülmüştür. Bu görüşmelerden sonra, önergelerde belirtilen hususlarla ilgili bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1280 sayılı Kararı 11.03.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu kararda; Meclis Araştırması Komisyonunun 19 üyeden oluşması, Komisyonun çalışma süresinin başkan, başkanvekili, sözcü, kâtip seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olması ve gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yapabileceği hususlarına yer verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 14.04.2021 tarihli 72 nci Birleşiminde Komisyon üye seçimi yapılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1282 sayılı Kararı 23.04.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Komisyon, Meclis Başkanlığının çağrısı üzerine yapılan 21.04.2021 tarihli ilk toplantısında Komisyon Başkanı, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtibini seçmiştir. Komisyon bu toplantıda, hazır bulunan üyeler arasından en yaşlı üye sıfatıyla Ankara Milletvekili Şenol SUNAT'ın geçici başkanlığında toplanmıştır. Yapılan gizli oylama sonucu Komisyon Başkanlığına Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Başkanvekilliğine Antalya Milletvekili Tuba VURAL ÇOKAL, Komisyon Sözcülüğüne Sakarya Milletvekili Çiğdem ERDOĞAN ATABEK ve Kâtipliğe Konya Milletvekili Esin KARA seçilmiş ve Komisyon çalışmalarına başlamıştır.

Komisyona verilen 3 aylık çalışma süresinin sonuna yaklaştığında, konunun kapsamlı bir çalışma gerektirmesi dikkate alınarak bu süre içinde inceleme, araştırma ve rapor yazım sürecinin bitmeyeceğinin anlaşılması üzerine; Komisyonun 30.06.2021 tarihli kararıyla bir aylık ek süre istenmesine karar verilmiştir. Komisyon, TBMM İçtüzüğü'nün 105 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince, 21.07.2021 tarihinden geçerli olmak üzere, 1 aylık ek süre istenmesine karar vermiştir. Komisyonun bu Kararı doğrultusunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 06.07.2021 tarihli 99 uncu Birleşiminde aldığı 1291 sayılı Kararı ile Komisyonun çalışma süresi; 21.07.2021 tarihinden itibaren 1 ay uzatılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki Kararı 08.07.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Komisyon alışmaları sürerken, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 16.07.2021 tarihli 104 nc Birleşiminde 18.07.2021 tarihinden başlamak ve 01.10.2021 tarihinde toplanmak üzere tatile girmesine karar verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1307 sayılı Kararı 19.07.2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 01.10.2021 tarihinde toplanması ile Komisyon kalan görev süresini tamamlayana dek çalışmalarını sürdürmüştür. Komisyonun görev süresi 04.11.2021 tarihinde sona ermiştir.

Komisyon Üyeleri ve Seçim Çevreleri

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10 / 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu
BAŞKAN BAŞKANVEKİLİ SÖZCÜ KÂTİP

Özner ÇALIK
Malatya

**Tuba VURAL
ÇOKAL**
Antalya

**Çiğdem ERDOĞAN
ATABEK**
Sakarya

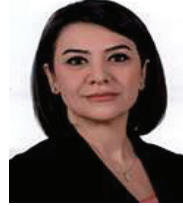

Esin KARA
Konya

KOMİSYON ÜYELERİ

Mehmet Şükrü ERDİNÇ
Adana

Gamze TAŞCIER
Ankara

**Filiz
KERESTECİOĞLU
DEMİR**
Ankara

Şenol SUNAT
Ankara

Pakize Mutlu AYDEMİR
Balıkesir

Aysu BANKOĞLU
Bartın

Nilgün ÖK
Denizli

Semra GÜZEL
Diyarbakır

Suzan ŞAHİN
Hatay

Hayati ARKAZ
İstanbul

Mahmut Atilla KAYA
İzmir

Habibe ÖÇAL
Kahramanmaraş

Hacı Ahmet ÖZDEMİR
Konya

Yelda EROL GÖKCAN
Muğla

Neslihan HANCIOĞLU
Samsun

Komisyonumuz TBMM’de grubu bulunan 5 siyasi partiden (AK Parti, CHP, HDP, MHP ve İYİ Parti) 19 milletvekilinin katılımıyla çalışmalarına başlamış; CHP Ankara Milletvekili Gamze TAŞÇIER, Hatay Milletvekili Suzan ŞAHİN, Samsun Milletvekili Neslihan HANCIOĞLU ve Bartın Milletvekili Aysu BANKOĞLU ve İYİ Parti Ankara Milletvekili Şenol SUNAT 23.06.2021 tarihinde; HDP Ankara Milletvekili Filiz KERESTECİOĞLU DEMİR ve Diyarbakır Milletvekili Semra GÜZEL 30.06.2021 tarihinde TBMM Başkanlığı’na sundukları istifa dilekçeleri ile Komisyondan çekilmiştir. 17. Komisyon Toplantısından itibaren, Komisyon, çalışmalarına AK Parti ve MHP mensubu olan 12 Komisyon Üyesi milletvekili ile devam ederek 04.11.2021 tarihinde çalışmalarını tamamlamıştır.

C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR

Komisyon; başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtabin seçiminin yapıldığı 21.04.2021 tarihinden itibaren çalışmalarına başlamıştır. Komisyon Başkanının önerisi üzerine ilk toplantıda Komisyon çalışmaları için gerekli olan kararlar alınmıştır.

Komisyonun 21.04.2021 tarihinde yaptığı ilk toplantısında;

1. Komisyonun gerekli görmesi hâlinde, Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapmasına,
 2. Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulmasına,
 3. Komisyonun Genel Kurul çalışma saatlerinde de çalışma yapabilmesi için Meclis İçtüzüğü'nün 35 inci maddesi uyarınca Başkanlık Divanından izin istenmesine,
 4. Komisyonun uygun gördüğü çalışmalarını kamuoyuna duyurabilmek amacıyla internet sitesi kurulmasına ve e-posta adresi alınmasına,
 5. Komisyon süresince ilgili kurum ve kuruluşlardan konu ile ilgili uzman görevlendirilmesi ile ilgili işlemlerin ve yazışmaların yapılmasında, davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanlığının yetkili kılınmasına,
 6. Ankara dışında yapılacak inceleme ve çalışmalara belirlenecek komisyon uzmanları ile kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen personelin katılmasına,
 7. Rapor yazımında Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesine,
 8. Ankara'da yapılan Komisyon toplantılarına bilgi vermek üzere çağrılan davetliler ile diğer kurum ve kuruluşlardan görevlendirilen uzmanların ulaşım ve iâşe bedellerinin karşılanmasına,
- karar verilmiştir.

D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ

Komisyonun çalışmaları süresince 24 toplantı yapılmış ve ilgili kurum yetkilileri, STK temsilcileri ve akademisyenlerden oluşan 96 kişi dinlenmiştir. Komisyon çalışmalarında ve rapor yazımında yararlanmak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan 100 adet bilgi notu/rapor temin edilmiştir.

Komisyon; Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır illerine çalışma ziyaretinde bulunmuş, konu ile ilgili yürütülen çalışmaları yerinde incelemiş, yetkililerden bilgi almış ve istişarelerde bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet eşitliğine dayalı bütçeleme sistemine ve elektronik cihazların aile içi şiddeti önleme özelinde kullanılması hususunda sistematik düzenlemeye sahip bir ülke olan İspanya’nın konuya ilişkin teknik, hukuki ve istatistik düzenlemelerin ele alınması bakımından yararlı bir örnek teşkil edeceğinden bahisle İspanya’ya çalışma ziyaretinde bulunulmuştur. İlgili çalışma ziyaretlerine Raporun “D.2.” başlığında ayrıntılı yer verilmektedir.

Taslak Komisyon Raporu, Komisyon üyelerine “14.02.2022” tarihinde dağıtılmıştır. Komisyon üyeleri bu Taslak Rapor üzerindeki değerlendirme ve görüşlerini ise; “17.02.2022” tarihine kadar Komisyon Başkanlığına iletmışlerdir.

Üyelerden gelen öneri ve görüşler çerçevesinde nihai şekli verilen söz konusu Komisyon Raporu, “04.03.2022” tarihinde TBMM Başkanlığı’na sunulmuştur.

D.1. Komisyonunda Yapılan Toplantıların Konusu, Bilgi Alınanlar ve Tutanaklar

Komisyonunda yapılan Başkanlık Divanı Seçimi ve sonrasında yapılan 24 Komisyon Toplantısına ilişkin tablo ve açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

D.1.1. 21.04.2021 Tarihli Başkan, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip Seçimi

21.04.2021 tarihli ilk toplantıda Komisyon başkanı, başkanvekili, sözcü ve kâtibinin seçimi gerçekleştirilmiştir. Komisyon Başkanlığına Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Başkanvekilliğine Antalya Milletvekili Tuba VURAL ÇOKAL, Komisyon Sözcülüğüne Sakarya Milletvekili Çiğdem ERDOĞAN ATABEK ve Komisyon Kâtipliğine Konya Milletvekili Esin KARA seçilmiştir. Söz konusu toplantıda Komisyon çalışmaları için gerekli olan, yukarıda “Komisyon Çalışma Süreci Hakkında Usul ve Esaslar” başlığı altında belirtilen kararlar alınmıştır.

D.1.2. 22.04.2021 Tarihli 1. Toplantı

Komisyonun çalışma programının belirlenmesi, Komisyonunda görevlendirilecek uzmanların değerlendirilmesi, Komisyonunda dinlenecek kamu kurumları, meslek birlikleri, üniversiteler ile diğer ilgili kişilerin tespit edilmesi konuları görüşülmüştür.

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2712

D.1.3. 28.04.2021 Tarihli 2. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. A. Banu ERGÖÇMEN	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahmet Sinan TÜRKYILMAZ	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. İlknur YÜKSEL	Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Sait Erdal DİNÇER	TÜİK Başkanı
Önder DEĞİRMENÇİ	TÜİK Demografi İstatistikleri Daire Başkanı
Şeref MALKOÇ	Kamu Denetçiliği Kurumu Kamu Başdenetçisi
Celile Özlem TUNÇAK	Kamu Denetçisi

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2719

D.1.4. 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Derya YANIK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı
İsmail ERGÜNEŞ	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı
Gülser USTAOĞLU	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürü

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

D.1.5. 26.05.2021 Tarihli 4. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. Huriye MARTI	Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı
Süleyman ARSLAN	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı
Derya YANIK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2733

D.1.6. 27.05.2021 Tarihli 5. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki ismin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Süleyman SOYLU	İçişleri Bakanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2742

D.1.7. 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki ismin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Ziya SELÇUK	Millî Eğitim Bakanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745

D.1.8. 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ	YÖK Başkanı
Prof. Dr. Semire Ruken ÖZTÜRK	Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Bertil Emrah ODER	Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Seher ERGÜNEY	Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyesi
Dr. Zeynep Kevser ŞERİFOĞLU	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Öğretim Üyesi

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750

D.1.9. 08.06.2021 Tarihli 8. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki ismin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Abdulhamit GÜL	Adalet Bakanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

D.1.10. 09.06.2021 Tarihli 9. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Murat ŞEN	Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri
Eyüp YEŞİL	Yargıtay 1. Başkanvekili / Ceza Genel Kurulu Başkanı
Fatih AKDOĞAN	Yargıtay 1. Ceza Dairesi ve Ceza Genel Kurulu Üyesi
Halil KOÇ	Hâkimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanı
Yılmaz ÇİFTÇİ	Ankara Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanı
Ahmet AKÇA	Ankara Cumhuriyet Başsavcısı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2759

D.1.11. 10.06.2021 Tarihli 10. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Metin FEYZİOĞLU	Türkiye Barolar Birliği Başkanı
Aslı ARIKAN KOÇAK	Ankara Barosu Gelincik Merkezi Başkanı
Gönül YILDIZ	İstanbul 2 No'lu Baro Başkanı
Ecehan POLAT	Siirt Barosu Kadın Hakları Komisyonu Üyesi
Hicran KANDEMİR	Sinop Barosu Başkanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2765

D.1.12. 15.06.2021 Tarihli 11. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Prof. Dr. Nevin Gaye ERBATUR	22. ve 23. Dönem Mv., Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucusu
Prof. Dr. Nevzat TARHAN	Üsküdar Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Çiler DURSUN	Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi
Av. Nazan MOROĞLU	İstanbul 1 No'lu Barosu Başkan Yardımcısı, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2766

D.1.13. 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Ebubekir ŞAHİN	RTÜK Başkanı
Yusuf ÖZHAN	Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı
Celal KORKUT	Demirören Haber Ajansı Genel Müdürü
Bayazıt CEBECİ	İhlas Haber Ajansı Ankara Haber Müdürü
Sinan TARTANOĞLU	ANKA Haber Ajansı Haber Editörü
Sinan BURHAN	Anadolu Yayıncılar Derneği Başkanı
Aydın ŞERBETÇİOĞLU	Radyo ve Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği Başkanı
Ayhan SONYÜREK	Senarist Bir Başkanı
Duygu NİŞANCI	Senarist Bir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu Üyesi
Çağrı KAYA	Senarist Bir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu Üyesi
Timur SAVCI	Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Derneği Başkanı
Burhan GÜN	Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Meslek Birliği Genel Sekreteri

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771

D.1.14. 17.06.2021 Tarihli 13. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Yahya BOSTAN	TRT Haber Kanal Koordinatörü
Elçin ERGÜN	CNN Türk Haber Müdürü
Sibel DEMİRCİ ERDEM	Haber Türk TV Ankara Temsilcisi
Umut YERTUTAN	Halk TV Ankara Haber Müdürü
Uğur ŞEVKAT	NTV Ankara Haber Müdürü
Hande FIRAT	Hürriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi
Melik YİĞİTEL	Türk Medya Ankara Temsilcisi
Okan MÜDERRİSOĞLU	Sabah Gazetesi Ankara Temsilcisi
Muhammed KUTLU	Yeni Akit Ankara Haber Müdürü

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2776

D.1.15. 22.06.2021 Tarihli 14. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
İbrahim EREN	TRT Genel Müdürü
Şaban ŞİKAR	TRT 1 Kanal Yayın Yönetmeni
Hacı Ali TÜRKASLAN	ATV Genel Müdürü
Murat SAYGI	Kanal D Genel Müdürü
Aslı ÇİNİ YAŞAROĞLU	TV8 Genel Müdürü
Şebnem AÇIKALIN	Star TV Drama Direktörü

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2777

D.1.16. 23.06.2021 Tarihli 15. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Serpil BALAT	Anadolu'dan Yeryüzüne Sivil Toplum Kuruluşları Vakfı (AYSİT) Başkanı
Songül ERTEM	Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği Başkanı
Hilal GENÇAY	Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği Genel Koordinatörü
Gülsun KANAT DİNÇ	Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Gönüllüsü
Tuba TORUN	Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) Temsilcisi

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2782

D.1.17. 24.06.2021 Tarihli 16. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Funda AKYOL	Türkiye Aile Platformu (İKADDER-TÜRAP) Başkanı
Fatma Zehra GÜNEŞER	Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AKDER) Başkanı
Alev SEZER	Bilge Kadın Araştırma Merkezi (BİLKA) Başkanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2786

D.1.18. 30.06.2021 Tarihli 17. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Emine ERDEM	Kadın Girişimcileri Destekleme Derneği (KAGİDER) Başkanı
Ali KURT	İslam Dünyası STK'lar Birliği-Uluslararası Aile Enstitüsü Başkanı
Canan SARI	Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı
Uzm. Dr. Fatma Fariha CENGİZ ÖRENGÜL	Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Derneği (KASAV) Kurucu Üyesi

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2793

D.1.19. 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
İbrahim ŞENEL	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı
Ömer Abdullah KARAGÖZOĞLU	BTK Başkanı
Hasan Basri KURT	KOSGEB Başkanı
Bekir AKTÜRK	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) Genel Müdürü
Fatih KARA	Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürü

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794

D.1.20. 07.07.2021 Tarihli 19. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alman	
Kişi	Kurumu/Görevi
Louisa VINTON	UNDP Mukim Temsilcisi
Hassan MOHTASHAMİ	UN Nüfus Fonu Türkiye Temsilcisi
Asya VARBANOVA	UN WOMEN Türkiye Direktörü

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2814

D.1.21. 08.07.2021 Tarihli 20. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Nur YAMANKARADENİZ	MÜSİAD Kadın Komitesi Başkan Yardımcısı
Ebru TÜZECAN	TÜSİAD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Üyesi
Nurten ÖZTÜRK	TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı
Nagehan AKAN	TİSK Kadın Komitesi Başkanı
Fatma ZENGİN	HAK-İŞ Kadın Komitesi Başkanı
Güldane KARSLIOĞLU	TÜRK-İŞ Kadın İşçiler Bürosu Müdürü
Leyla POLAT	KAMU-SEN Kadın Komisyonu Başkanı
Sıdika AYDIN	MEMUR-SEN Kadınlar Komisyonu Başkanı

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2805

D.1.22. 05.10.2021 Tarihli 21. Toplantı

Komisyon çalışmalarına ve raporlama sürecine ilişkin istişarelerde bulunulmuştur. Komisyon üyeleri sürece ilişkin görüş ve değerlendirmelerini sunmuşlardır.

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2821

D.1.23. 06.10.2021 Tarihli 22. Toplantı

Konuyla ilgili aşağıdaki isimlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bilgi Alınan	
Kişi	Kurumu/Görevi
Dr. Gülseren BUDAYICIOĞLU	Psikiyatrist
Dr. Rezan EPÖZDEMİR	Avukat
Gökhan ÇINAR	Psikolog, TV Yapımcısı-Sunucusu

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2824

D.1.24. 07.10.2021 Tarihli 23. Toplantı

Komisyonun 07.10.2021 Tarihli 23. Toplantısında “*Şiddet Mağduru Kadınlar*” dinlenmiştir. İlgili toplantı, kapalı oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir.

D.1.25. 02.11.2021 Tarihli 24. Toplantı

Çalışmalarının sonuna gelen Komisyonun gerçekleştirdiği çalışma ziyaretleri ve raporlama sürecine ilişkin istişarelerde bulunulmuştur. Komisyon üyeleri sürece ilişkin görüş ve değerlendirmelerini sunmuşlardır.

İlgili toplantının tam tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir: https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2847

D.2. Çalışma Ziyaretleri ve Yerinde İncelemeler

Komisyonun gerçekleştirdiği Ankara, İstanbul, Gaziantep, Diyarbakır ve İspanya çalışma ziyareti ve yerinde inceleme faaliyetlerine ilişkin açıklamalar aşağıdadır.

D.2.1. 12-14.10.2021 Tarihli Ankara Çalışma Ziyareti

12.10.2021 Tarihli Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği Ziyareti

Kadın Acil Destek (KADES) veya diğer ihbar kanalları ile yapılan olay bildirimlerine yönelik aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele birimlerindeki iş ve işlemleri yerinde görmek amacıyla, TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 12.10.2021 tarihinde ilk olarak Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği ziyaret edilmiştir.

Keçiören Kaymakamı Dr. Mehmet AKÇAY, İlçe Emniyet Müdürü Recai AKBAY ve diğer emniyet yetkililerin de hazır bulunduğu Büro Amirliği ziyaretinde öncelikle büro amirliği personeli tarafından hazırlanan bir kurgu ile boşanma aşamasında olan bir çiftin konuşmak için parkta otururken yaşamış oldukları tartışma sonrasında kadının KADES uygulamasını kullanarak olaya yerine ekip çağırmasıyla başlayan ve devamında aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele büro amirliğinde yürütülen iş ve işlemler yerinde görülmüştür.

Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri Başkomiser Lale SEMALETTİNKARAİBLEROĞLU tarafından polisin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamındaki yetki ve sorumlulukları ile ilçe düzeyinde olan olaylara ilişkin bilgilendirici sunum yapılmıştır.

Şiddet mağduru kadınlara yönelik yürütülen iş işlemlerdeki her aşama büroda çalışan kadın ve erkek personel tarafından anlatılmıştır. Olaya ilişkin mağdur kadının dinlenmesi, sonrasında olaya ilişkin Cumhuriyet savcısının bilgilendirilmesi ve alınan talimat doğrultusunda işlemlere başlanması, ifadesinin alınması, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunun doldurulması, kolluğun gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamındaki yetkisi çerçevesinde koruyucu ve önleyici tedbirlerin belirlenmesi ve alınması, şüphelinin ifadesinin alınması vb. iş ve işlemler aşama aşama yerinde görülmüştür.

12.10.2021 Tarihli Pursaklar Devlet Hastanesi Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 12.10.2021 tarihinde Pursaklar Devlet Hastanesi ziyaret edilmiştir. Hastane Başhekimi Dr. Doğan AKDOĞAN ve beraberindeki yöneticiler tarafından Heyet karşılandıktan sonra Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İç ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliğindeki kurguya konu mağdur kadın acil servise giriş yapmasıyla birlikte aşama aşama hastanede yürütülen iş ve işlemler yerinde görülmüştür.

Uzman erkek doktorun kadın hemşire eşliğinde şiddet mağduru kadının muayenesi ve muayene sonrası adli raporun düzenlenmesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bununla birlikte aile içi şiddet mağduru olan kadınların hastaneye başvurusu esnasında hastane personeli tarafından doldurulan risk formu, Heyete sunulmuştur.

12.10.2021 Tarihli İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Elektronik İzleme Merkezi Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 12.10.2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı “Elektronik İzleme Merkezi” ziyaret edilmiştir. İçişleri Bakan Yardımcısı Muhterem İNCE, GAMER Başkanı Hakan KAFKAS, EGM Asayiş Daire Başkan Yardımcısı Tarıkhan ÇETİNER’in de hazır bulunduğu ziyarette;

- Elektronik İzleme Merkezinin 01.01.2020 tarihli İçişleri Bakanlığının Genelgesine istinaden Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı tarafından 25.01.2021 tarihinde kurulduğu,

- Elektronik İzleme Merkezinde 6284 sayılı Kanun kapsamında aile mahkemesi hâkimleri tarafından verilen “Teknik Yöntemler Takip” kararlarına istinaden uzaklaştırma kararı verilen şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilerin ayak bileklerine takılan elektronik kelepçe ile 81 ilde polis ve jandarma bölgesinde bulunan vakaların izlendiği,

- Uygulamada ilgili kolluk birimleri tarafından Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine (ŞÖNİM’e) bildirilen ve buradaki komisyonda görevli ŞÖNİM müdürü, sosyal hizmet uzmanı ve ilgili kolluk (polis ve jandarma) temsilcisi tarafından yapılan değerlendirme sonrasında ildeki ilgili mahkemeye sunulan rapor ile birlikte 6284 sayılı Kanun kapsamında “teknik yöntemlerle takip” kararı talep edildiği,

- Verilen kararlara istinaden şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilerin kararda belirtilen mesafeye göre şiddet mağdurlarına yaklaşp yaklaşmadığının izlendiği, ihlal olduğu takdirde mağdura ve failde bulunan cihazlarla iletişim kurularak ikaz yapıldığı,

- İhlalin devamı halinde ise elektronik izleme merkezindeki görevlilerce ilgili kolluğa haber verilerek öncelikle mağdurun koruma altına alındığı ve ihlali yapan faile müdahale edilerek gözaltına alındığı,

bilgisi alınmıştır.

13.10.2021 Tarihli Ankara Batı Adalet Sarayı Ziyareti

Ankara Batı Adalet Sarayını ziyarette Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı Gökhan KARAKÖSE tarafından aşağıdaki bilgiler Heyete verilmiştir.

- Türkiye genelinde adliyeler bünyesinde 161 tane Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü kurulmuştur.

- Daha önce aile ve çocuk mahkemelerinde görev yapan psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanları artık müdürlükler bünyesinde adli destek görevlisi unvanı ile hizmet vermektedir.

- Müdürlükler bünyesinde; bilgilendirme ve yönlendirme bürosu, kırılgan grup destek bürosu, ceza yargılaması destek bürosu, hukuk yargılaması destek bürosu ve adli yardım hizmetleri bürosu olmak üzere toplam beş büro bulunmaktadır.

- Bilgilendirme ve yönlendirme büroları adliyelerin girişinde bulunmakta olup mağdurlara adli süreç ve süreçte sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirme yapmak ve mağdurların ihtiyacına göre ilgili kurumlara yönlendirme yapmakla görevlidir.

- Ceza ve hukuk mahkemelerinin sosyal inceleme raporu hazırlanması veya mağdurlara duruşma esnasında eşlik edilmesi şeklinde talepleri hukuk ve ceza yargılaması destek bürosunda görevli uzmanlar tarafından karşılanmaktadır.

- Kırılgan grup destek bürosunda ise yapılan bireysel değerlendirme sonucunda kırılgan gruba mensup olduğu tespit edilen mağdurlara adli destek planı hazırlanması ya da vaka yönetimi yapılması gibi gelişmiş psiko-sosyal destek hizmetlerinin sunulduğu bürodur.

- Adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin bünyesinde; bekleme, görüşme ve gözlem odası olmak üzere toplamda 3 odadan oluşan Adli Görüşme Odaları (AGO) bulunmaktadır.

- AGO kaygı düzeyi yüksek suç mağdurlarının ifadelerinin uzmanlar aracılığıyla alınabilmesine olanak sağlayan özel ortamlardır.

- 81 ilde 104 adliyede 109 AGO bulunmaktadır.

- İşlenen suçun niteliği ve mağdurun kaygı düzeyi gözetilerek şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmek istemeyen veya ifadesi sırasında uzman desteğine ihtiyaç duyan tüm

mağdurlar, ifadelerinin AGO’da alınmasını talep edebilmektedir. Ayrıca hâkim veya Cumhuriyet savcıları da talep olmaksızın mağduru AGO’larda dinleyebilmektedir.

- Beyanın AGO’ya alınması uygun görülen mağdurlar duruşma öncesinde uzman tarafından bekleme odasına alınmakta adli süreç hakkında bilgilendirici ön görüşme yapılmaktadır.

- Duruşma saatinde görüşme odasında çevrim içi bağlantı sağlanmakta olup hâkimin veya Cumhuriyet savcısının uzman vasıtasıyla aktarılan soruları mağdurunun yaşı ve gelişimine uygun şekilde kendisine yöneltilmektedir.

- AGO’lar ile suç mağduru kadın ve çocuklarla daha sağlıklı ve güvenli iletişim kurulması amaçlanırken, mağdurların korunması, adli süreçte örselenmemeleri, ikincil mağduriyet yaşamalarının önlenmesi ve adalete erişimin güçlenmesi hedeflenmektedir.

Bilgilendirmeyi takiben AGO odaları gezilmiş ve mağdurun başvuru noktasından itibaren tüm süreç canlandırılarak Heyetin bilgi edinmesi sağlanmıştır.

13.10.2021 Tarihli Ankara Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü (ŞÖNİM) Ziyareti

Ankara ŞÖNİM Müdürlüğü ziyaretinde aşağıdaki bilgiler verilmiştir.

- ŞÖNİM, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlıdır. Kendisine bağlı 4’ü devlete, 4’ü de belediyelere ait kadın konukevi bulunmaktadır. Bakanlığa bağlı kadın konukevleri kapasitesi 160, yerel yönetimlere ait kadın konukevlerinin kapasitesi 150’dir.

- Şiddet uygulayana yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. 2014 yılı Haziran ayından itibaren öfke kontrolü programı uygulanmaktadır. 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği kapsamında, hakkında öfke kontrolü eğitim programına katılmasına karar verilen ve bireysel olarak başvuruda bulunan kişiler bu hizmetten yararlanırlar.

- 2014 yılından bu yana öfke kontrolü eğitimi verilen 400 erkeğin yüzde 70’inin tekrar şiddet uygulamadığı görülmüştür.

- Kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli sorun alanlarından birisi de farklı birimlerin uyumlu, koordineli çalışmasını sağlayıcı mekanizmaların eksikliğidir. İl Koordinasyon Komisyonlarının en temel görevlerinden biri de bu koordinasyonu sağlamaktır.

- Ankara Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon ve İzleme Komisyonunun kararı ile 2021-2025 yılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’na uygun olarak yıllık eylem planları oluşturulmuştur.

14.10.2021 Tarihli Ankara Sincan Ceza İnfaz Kurumu Çalışma Ziyareti

14.10.2021 tarihinde Ankara Sincan Ceza İnfaz Kurumuna yapılan yerinde incelemeye; Komisyon Başkanı Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Başkanvekili Antalya Milletvekili Tuba VURAL ÇOKAL, Komisyon Kâtibi Konya Milletvekili Esin KARA ve Kahramanmaraş Milletvekili Habibe ÖÇAL ve komisyon uzmanları katılmıştır.

Yapılan yerinde incelemede, yetkililerden infaz kurumuna kabul ve hükümlülere yönelik yapılan rehabilite, eğitim ve meslek edindirme çalışmaları hakkında genel bilgi alınmış, daha sonra TCK 81 ve 82 inci maddeleri kapsamında kasten öldürme suçunu (eşini öldürme) işleyen 2 kadın hükümlü ve kadına karşı şiddet kapsamında kasten öldürme suçu işleyen 2 erkek hükümlü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde Heyete;

- Cezaevinde hükümlülerin suç türlerinin belirlendiği, suç kategorisine göre gruplandırıldığı, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrıldığı ve kendilerine uygulanacak infaz ve iyileştirme rejiminin saptandığı,
- Kurumda kalmakta olan tutuklu veya hükümlülerin eğitim seviyelerini yükseltme, iş ve meslek sahibi olmalarını sağlama, cezaevi yaşantısını mümkün olduğu ölçüde sosyal hayata yaklaştırma ve topluma yararlı birer birey olarak yeniden topluma kazandırmanın hedeflendiği,
- 5275 sayılı Kanun'un 65 inci maddesinde belirtildiği üzere anneleri hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan 0-6 yaş grubundaki çocukların annelerinin yanında kalabildikleri,
- Kurumda insan hakları esasıyla infazın, eğitim ve rehabilitasyon uygulamalarının gerçekleştirildiği,
- Kuruma gelen hükümlü ile ilk görüşmenin gerçekleştirildiği, hükümlünün tanınmaya çalışıldığı ve kurumun tanıtıldığı,
- Eğitim ve İyileştirme Dairesi Başkanlığı, tarafından Ceza İnfaz Kurumlarında psiko-sosyal yardım faaliyetleri ile iyileştirme programların yürütüldüğü, hükümlü ve tutukluların eğitim, öğretim, sınav, kütüphane çalışmaları, psiko-sosyal destek çalışmaları ve manevi rehberlik faaliyetlerine ilişkin işlemlerin yürütüldüğü,
- Bu olaylarda fail kadının devam eden evlilik içi şiddet ve eziyet teşkil eden fiillere sıklıkla maruz kaldığının görüldüğü; gerçekleşen olaylarda özellikle kadınların ölmek için ya da cinsel olarak istismara son vermek için bu yola son çare olarak başvurduğu, öldürme fiilinin de devam eden şiddet sürecinin sonunda gerçekleştiği; erkek faillerin ise erkek egemen gücü mağdurlara hissettirmek için şiddet içeren suçları işledikleri,

- Kadınların genel olarak daha çok uyuşturucu ve hırsızlık ile ilgili suçları işlediği, hırsızlığın aileden öğrenilerek gerçekleştiğinin görüldüğü, uyuşturucu için de benzer durumun söz konusu olduğu; uyuşturucu madde satışında ve kurye olarak daha çok kadınların kullanıldığı,

- Ceza İnfaz Kurumlarındaki hükümlülere yönelik meslek edindirmenin önemli olduğu, Halk Eğitimi Merkezlerinden eğitimcilerin talep edildiği,

- Covid-19 salgın sürecine rağmen halen Kurumda mantı ve tekstil atölyesinin faaliyette olduğu,

- Faillerin suç öncesi ve sonrası konuya bakışlarının değişmesinin sağlanması gerektiğinden Kurumda buna ilişkin rehabilite çalışmalarına önem verildiği yönünde bilgi verilmiştir.

Heyet tarafından kasten öldürme suçu işleyen 2 kadın ve 2 erkek mahkûmla görüşme gerçekleştirilmiştir.

- Kadın Hükümlü (A): 34 yaşında, tır şoförü olan eşini öldürmekten ağırlaştırılmış müebbet cezası almış ve 2011 yılında cezaevine girmiştir. Geçmişte eşinden (şiddetli kavgalar ve kezzapla yakma dâhil ciddi fiziksel şiddet gördüğünü beyan etmiştir) şiddet gördüğünü heyete beyan etmekle beraber davanın hiçbir aşamasında bu iddiasını dile getirmemiştir. Herhangi bir mesleği yoktur ve daha önce hiç çalışmamıştır. Mahkemede yeterince kendini savunamadığı ve bu konuda yeterli destek alamadığını dile getirmiştir.

“Kadınlar susmasınlar... korkmasınlar”

- Kadın Hükümlü (B): Eşi tarafından uzun süredir fiziksel ve cinsel şiddet görmüştür. Bu şiddet olaylarına komşularının müdahale etmediğini, eşinin kendisini tehdit ettiğini ve gözlem altında tuttuğunu, tehdit ettiği için çok yakın olmasına rağmen karakola dahi gidemediğini dile getirmiştir. Olay günü, alkollü eşi tarafından darp edilmiş, kendisini korumak için mutfaktan bıçak almış, çıkan arbedede eşi yaralanmış ve ölmüştür. 18 yıl 4 ay hapis cezası almıştır. **“Meslek sahibi olmak isterdim.” “İlkokul mezunuyum. Cezaevinde ortaokula kaydımı yaptırdım.”**

- Erkek Hükümlü (A): Olay günü, kendisine 10.000 TL borç veren ve aynı işyerinde birlikte çalıştığı maktulün evine akşam saatlerinde kalan borcunu ödemek için gittiğini, burada maktulün kendisine taciz etme amaçlı saldırdığını ve bunun üzere maktulün başına küçük tüple vurarak ve boyuna bası uygulayarak öldürdüğünü beyan etmiştir. Yapılan yargılamada TCK 81/1 maddesi gereğince müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına; TCK 62/2 maddesi gereğince sanığın geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama

sürecindeki davranışları, cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri dikkate alınarak 62/1 uyarınca indirim yapılarak 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. “Pişmanım.”

- Erkek Hükümlü (B): 26 yaşındaki eşini boğarak öldürdükten sonra cesedini kiraladığı otomobille bir barajın kenarına götürüp yaktıktan sonra gömmüştür. Hükümlü sorgusunda suçunu itiraf etmiş ve “Beni aldattığı için öldürdüm” demiştir. Yapılan yargılamada, sanığın olay sonrası hedef saptırmak amacıyla yaptığı davranışlar, çelişkili ifadeleri, tanık beyanları ve deliller dikkate alınarak sanığın ifadesine itibar edilmemiş ve sanığa TCK 82/1-d maddesi kapsamında eşini öldürmek suçunu hafif düzeyde haksız tahrik hükümleri uygulanmak suretiyle 24 yıl hapis cezası verilmiştir. “Pişmanım, bugün olsa arkamı döner giderdim.”

Komisyon üyelerimizce;

- Suç faillerinin boşanmak veya ayrılmak imkânı varken bu yola başvurmayıp öldürmeyi tercih etmelerinin altında yatan sebebin tespit edilerek önlenmesinin gerekli olduğu,
- Kurumda yürütülen eğitim ve iyileştirme çalışmalarının önemli olduğu, hükümlü için bu programlara katılımın avantajlı hale getirilmesi gerektiği,
- Hükümlülerin eğitimlerinin devamı yönünde desteklenmesi gerektiği,
- Şiddet gören kadınların başvurabileceği güvenilir birimler olması gerektiği,
- “Kadın cinayetleri” kavramının tanımlanması ve kadına yönelik şiddet suçlarının belirlenerek bu suçlarla “sıfır tolerans” anlayışı ile mücadele edilmesi gerektiği,
- Ceza yargılamasında ceza indirimlerini içeren maddelerin ve haksız tahrik indirimi uygulanmaları hakkında uygulayıcıların kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği,
- Kadının rehabilitasyonu kadar özellikle erkeğin de rehabilite edilmesi gerektiği, erkekler için de kalabilecekleri rehabilite merkezleri oluşturulması gerektiği,
- Şiddet meselesinin bir zihniyet meselesi olduğu dikkate alınarak, özellikle zihniyet değişiminin topluma sirayet etmesi için hukuk uygulayıcılarının eğitiminin önemli olduğu, uygulayıcıların zihinlerindeki anlayışın kararlarına ve uygulamalarına yansıdığı görüldüğü,
- Kurumlar arası koordinasyonla güçlendirilmiş bir mücadele anlayışıyla konuyu izleyerek sürekli mücadele kapasitesinin geliştirilmesi gerektiği,
- Kadınların eğitimi ve istihdamını artırmanın kalkınmada olduğu kadar şiddetle mücadelede de önemli olduğu, erken yaşta evliliklerin de önlenmesi gerektiği, hususlarında görüş ve öneriler dile getirilmiştir.

D.2.2. 15.10.2021 Tarihli İstanbul Çalışma Ziyareti

Komisyon tarafından 15 Ekim 2021 tarihinde İstanbul’a bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyarete Bakırköy Şiddet Önleme ve İzleme Merkezinde (ŞÖNİM) tespitlerde bulunulmuş, Gaziosmanpaşa belediyesinin “Beyaz Ev” projesi ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. KADES uygulamasının yaygınlaştırılması için etkili olacağı öngörülen “öğleden sonra kuşağı” programcılar Müge ANLI ve Serap PAKÖZ ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Bakırköy ŞÖNİM Müdürü Nermin Figen ÖZER tarafından yapılan sunumda aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

- Vakalar ilk olarak, ŞÖNİM ilk kabul birimine alınmakta ancak çok yüksek riski olan vakaların kadın konukevine direkt geçişi yapılabilmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak 9 kadın konukevinde, toplam 321 yatak kapasitesi bulunmaktadır.
- Faillerin 6284 sayılı Kanuna istinaden rehabilitasyon süreçleri olmasına rağmen bu rehabilitasyon süreçlerinin tamamlanması ve tedbir kararı alındıktan sonra erkeklerin gideceği bir yerin olmamasına ilişkin durumlar sorunludur.
- Anadolu’dan göç alan nüfusu yüksek olan Pendik, Esenyurt, Sultanbeyli, Ataşehir, gibi ilçelerden konukevlerine gelen kadınların sayısı çok yüksektir. 2020 yılı içerisinde yabancı uyruklu şiddet öyküsü ve can güvenliği sorunları bulunan 122 kadın ve 119 çocuk olmak üzere, 241 kişi, kadın konukevi hizmetinden faydalanmıştır.
- 2020 yılında başvuran kadınların yaş aralığı 19-25 yaş arası 1’inci sırada olmak üzere sırasıyla 26-35; 36-45; 46-55 ve 56 yaş üstü kadınlardan oluşmaktadır. 1.842 kadının çocuğunun olmadığı, 567 kadının 1 çocuklu, 352 kadının 2, 160 kadının 3, 44 kadının 4, 9 kadının 5, 4 kadının da 6 çocuklu olduğu görülmüştür.
- Başvuru nedenlerine bakıldığında yüzde 57’si olan 1.688 kadının şiddet, 1.220 kadının da barınma nedeniyle geldiği görülmektedir. Fiziksel şiddet yüzde 64 ile ilk sırada, psikolojik şiddet ise ikinci sırada yer almaktadır. Başvuranların çoğunluğunun evli, yüzde 17’sinin hiç evlenmediği, yüzde 13’ünün boşanmış olduğu görülmüştür.
- Eğitim durumlarına göre bakıldığında çoğunlukla ilköğretim mezunu oldukları, yüzde 15 oranında da açık öğretim lisesi öğrencisi oldukları ve yüzde 11,3’ünün de hiç okuryazarlığının olmadığı görülmüştür. Kadınların yüzde 34’ünün eşe bağımlı olduğu, yüzde 12’sinin diğer -malullük maaşı, nafaka gibi- gelirlerinin olduğu, yüzde 29’unun hiçbir gelirinin olmadığı ve yüzde 15’inin de aileye bağımlı olarak yaşadığı görülmüştür.

- Aile içi şiddet görülme oranı yüzde 81 ile Türkiye ortalamasından (yüzde 70) daha yüksektir. Şiddet gören kadınların yüzde 60'ı faillin madde ve alkol bağımlılığı olduğunu söylemiştir.

Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı tarafından Beyaz Ev Projesi hakkında yapılan sunumda aşağıdaki bilgiler verilmiştir.

- 2019 yılında başlayan *Beyaz Ev Projesi*¹ “Aileye Umut, Topluma Hayat” sloganıyla ilçede aile içi şiddet mağduru bireylere yönelik koruyucu, önleyici ve destekleyici eğitimler vererek aileyi sağlıklı, toplumu ise güçlü kılmayı hedeflemektedir.

- İlçede bulunan kurumlarda çalışan psikologlar, psikiyatristler, hukukçular ve müftülük temsilcileri bir araya getirilerek faillere ve mağdurlara psikolojik, hukuki ve manevi destek sağlanmaya başlamıştır.

- Projenin amacı, İlçe Emniyet Müdürlüğünde aile içi şiddet kapsamında kaydı oluşturulan ailelerle yürütülen psiko-sosyal destek çalışmaları kapsamında bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının artırılması, aile içi iletişim dinamiklerinin iyileştirilmesidir.

- Projenin hedefi, koruyucu, önleyici ve destekleyici eğitimlerle başta çocuk olmak üzere bireylerin iyi olma hâlini sağlamak, aileyi sağlıklı, toplumu güçlü kılmak, faili rehabilite etmeye yönelik çalışmaları denetimli serbestlik uygulamasıyla desteklemek, faile yönelik adli kontrol uygulamasıyla devletin iyileştirici politikası amacını gütmek ve ülkede sosyal inovasyon alanında örnek bir model olmaktır.

- Projenin aktif katılımcıları, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddet Birimi, İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, İlçe Sağlık Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma Vakfı, Sosyal Hizmet Merkezi, İlçe Müftülüğü, İstanbul Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi'dir. Ayrıca STK'lar (Nar Masalları Derneği) ve Meslek Birliklerinden de (GOPSİAD gibi) destek alınmaktadır.

- “Baba Okulları” çerçevesinde ilkokul öğrencilerinin aile içinde iletişimlerini güçlendirmeye yönelik çeşitli faaliyetler de yürütülmektedir.

- Beyaz Ev Projesi web sayfası mavi, yeşil, turuncu ve sarı renkli odalardan oluşmakta olup aşağıda belirtilen renkler de odalarda yapılacak çalışmalara göre belirlenmiştir.

- Evimiz, yeni başlangıçların ve saflığın rengi “Beyaz”,
- Aile farkındalık ve kamuoyu çalışmaları odası; görev ve sorumluluk rengi “Mavi”,
- Aile ve kişisel haklar çalışmaları odası; uyum ve adaletin rengi “Yeşil”,
- Ebeveynlere yönelik psiko-sosyal müdahale ve terapi çalışmaları odası; akıl ve zekânın rengi “Sarı”,

o Çocuk grup-oyun terapisi çalışmaları odası; duygusal güç ve sosyal iletişimin rengi “Turuncu”.

• 25 Kasım 2019 tarihinden itibaren, şiddet mağduru 150 kadın, şiddet faili 135 erkek ve 20 çocukla görüşülmüş, 44 kadın, 44 erkek ve 20 çocuk eğitime katılmıştır. Psiko-sosyal destek faaliyetine katılanlardan sadece 1 vaka yeniden adli sürece dâhil olmuştur.

ATV kanalında yapımcı ve sunucu Müge ANLI aşağıdaki bilgileri vermiştir.

• Özel televizyonların başlaması ve sosyal medyanın yaygınlaşması ile toplumda eskiden de var olan şiddet vakalarının görünürlüğü artmaktadır. Şiddetin tanımı kişiye göre değişmekte ve bölgesel olarak farklılıklar göstermektedir. Erkeğin karısına tokat atması ya da küfretmesi ona göre şiddet sayılmayabilir.

• Toplumsal şiddetin önüne geçebilmek için üç yol vardır. Bunlar; kanunların tam olarak uygulanması, ilkokuldan itibaren sıkı eğitim verilmesi ve kadın erkek fırsat eşitliğinin tam sağlanmasıdır.

• Uzaklaştırma kararları ivedilikle çıkmasına rağmen kolaylıkla ihlal edildiği görülmektedir. Failin hapis cezası alması halinde bunun uygulanmadığı durumlar, toplumda cezasızlık algısını pekiştirmektedir. İnsana karşı işlenen suçlarda cezaların toplumda caydırıcılığı bu uygulamalar nedeniyle son derece az olduğu düşünülmektedir. Kadına yönelik şiddet uygulayan failin mutlaka ceza alacağını bilmesi gereklidir. Şiddet olaylarını yayınlayan medya sadece olanı göstermektedir.

• Çocuklara ana sınıfından itibaren kadının erkeğe, erkeğin kadına, insana, hayvana, doğaya, çevreye karşı sorumluluğu olduğu ve saygılı olması gerektiği konusunda verilecek dersin ömür boyu sürececek bir etkisi olacaktır. Bugünden başladığı takdirde iki kuşak sonrasında toplumu olumlu anlamda değiştirmek mümkündür.

• Kadın şiddet gördüğünde nerelere başvuracağını ve KADES uygulamasını nasıl indireceğini yayınlarda söylemenin kadınların farkındalığı artırmak anlamında çok olumlu geri dönüşleri olduğu görülmüştür. Buna devam edilmelidir.

• Programda “Şiddet nasıl çözülür, nasıl biter, sorun nedir?” şeklinde kadınlara yapılacak çağrının çok yararlı geri dönüşü olacaktır. Cevaplar için Whatsapp hattı/SMS tahsisi yapılabilir. Akıllı telefonu olmayanlar için de bir çözüm üretmek şarttır.

Star TV kanalında yapımcı ve sunucu Serap PAKÖZ aşağıdaki bilgileri vermiştir.

• Kadın, şiddet gördükten sonra pek çok koruyucu mekanizma olmakla birlikte şiddete maruz kalmadan önce neler yapılabileceğinin topluma anlatılması önemlidir.

- Bir kere şiddet gören/uygulayan için rehabilitasyon merkezlerine göndermek cezaevinden daha etkili olacaktır. Erkekler cezaevinden çıktıktan sonra ya da uzaklaştırma kararından sonra kadına karşı çok daha agresif, saldırgan ve daha kin, nefret dolu hale geldiklerini gözlemliyoruz.

- Kadınları, şiddetin türü ne olursa olsun bir kere şiddet uygulayanın hep uygulayacağına, giderek dozunun artacağına ve sakatlanmalarına hatta ölümlerine kadar gideceğine ikna etmek gereklidir.

- Şiddet geçmişine sahip failin geçmişi kadın tarafından evlenmeden önce erişilebilir olmalıdır.

- Evlilik öncesi mutlaka akıl ve ruh sağlığı muayenesi istenmelidir.
- Cezanın caydırıcılığını önleyici hatta şiddeti özendirici hale gelen bir dille vakaların medyada yer almasının önüne geçilmelidir.

- Söz konusu çalışma ziyaretinin tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2865

D.2.3. 18.10.2021 Tarihli Gaziantep Çalışma Ziyareti

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu tarafından; Komisyonun araştırma alanına ilişkin uygulamaların yerinde görülmesi amacıyla 18.10.2021 tarihinde Gaziantep iline çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Çalışma ziyaretine Komisyon Başkanı Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Komisyon Başkanvekili Antalya Milletvekili Tuba VURAL ÇOKAL, Komisyon Sözcüsü Sakarya Milletvekili Çiğdem ERDOĞAN ATABEK, Komisyon Üyeleri; Balıkesir Milletvekili Pakize Mutlu AYDEMİR, İstanbul Milletvekili Hayati ARKAZ, Kahramanmaraş Milletvekili Habibe ÖÇAL, Konya Milletvekili Hacı Ahmet ÖZDEMİR ve Muğla Milletvekili Yelda Erol GÖKCAN olmak üzere 8 Milletvekili, Komisyon Uzmanları ve diğer TBMM personeli katılmıştır.

Gaziantep Oğuzeli Gastronomi ve Tarımsal Eğitim Merkezi Ziyareti

Kadın girişimlerinin başarılı neticelerini yerinde incelemek amacıyla TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde ilk olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler ve Gıda Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan “*Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi*” ile “*Uygulamalı Eğitim Alanı*” ziyaret edilmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma ŞAHİN ve diğer üst düzey belediye yetkililerin de hazır bulunduğu Tesis ziyaretinde, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma ŞAHİN tarafından Heyete tesisle ilgili ayrıntılı bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Ardından Gastronomi ve Tarımsal

Eğitim Merkezi İKA Konferans Salonunda heyete sunum yapılmış ve üretim alanındaki örnek ürünler heyete tanıtılarak kadın emeğinin başarılı sonuçları değerlendirilmiştir.

Gaziantep Oğuzeli Belediyesi Nar İşleme Tesisi Ziyareti

Kadın istihdamı projelerinin başarılı örneklerini yerinde incelemek amacıyla TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde Oğuzeli Belediyesi Nar İşleme Tesisi ziyaret edilmiştir. Oğuzeli Belediyesi ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı iş birliği ile yaptırılan ve tarımsal ürünlerden katma değeri yüksek olan ürünlerin üretildiği ve sadece kadınların istihdam edildiği tesiste; taneleme, sıkma, nar ekşisi, nar reçeli ve nar marmelatı yapılmaktadır. İlçenin önemli gelir kaynaklarından olan narın Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından da tescillendiği ifade edilmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Mutfak Sanatları Merkezi İstişare Toplantısı

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti, 18.10.2021 tarihinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Mutfak Sanatları Merkezinde istişare toplantısı gerçekleştirmiştir. Toplantıya TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti, Gaziantep Valisi Davut GÜL, Valilik ve Büyükşehir Belediyesi Birim Amirleri ve Komisyonunda görevli uzmanlar iştirak etmiştir. Toplantıda kadının toplumsal hayattaki rolü, kadının güçlendirilmesinin yolları, kadınlara yönelik sunulan hizmetler, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin Gaziantep özelindeki veriler ele alınarak katılımcılar tarafından değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Gaziantep Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde Gaziantep ŞÖNİM ziyaret edilmiştir. Gaziantep ŞÖNİM’de Heyete ŞÖNİM bünyesinde verilen hizmetlere ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Kadınların ve beraberindeki çocukların; maruz kaldıkları her türlü şiddetten korunması, gereken tedbirlerin alınması, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi ve nedenlerinin araştırılması için hizmet verildiği, şiddete maruz kalan mağdurların ŞÖNİM’lere doğrudan ya da emniyet, jandarma ve diğer kurumlar aracılığıyla başvurabileceği, Merkezlerde şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere psikolog, psikolojik danışman, sosyal çalışmacı, sosyolog gibi farklı uzmanlık alanlarından meslek elemanlarının görev yaptığı, mağdurlara yönelik aile içi şiddet kayıt formları ve tedbir kararlarının izlenmesinin yanı sıra şiddetin ortadan kaldırılabilmesi için koruyucu ve önleyici çalışmaların da yapıldığı ve Merkezlerde baroya bağlı avukatlar ile İŞKUR’da görevli iş ve meslek danışmanları vasıtasıyla hizmet alan kadınların güçlenmelerine destek sağlandığı ifade edilmiştir.

Gaziantep SADA Kadın Gelişim ve Dayanışma Merkezi Ziyareti

Mülteci kadınların sorunlarının çözümüne yönelik projelerin başarılı örneklerini yerinde incelemek amacıyla TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde Gaziantep SADA Kadın Gelişim ve Dayanışma Merkezi ziyaret edilmiştir. Ziyarete Heyete SADA bünyesinde verilen hizmetlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Avrupa Birliği (AB) ve Japonya Hükümeti tarafından finanse edilen, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN WOMEN) tarafından yönetilen, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği'nin uygulama ortağı olduğu “Suriyeli Kadın ve Kız Çocuklarının ve Ev Sahibi Toplumun Dayanıklılığının Artırılması Projesi” kapsamında faaliyet gösteren SADA Kadın Dayanışma ve Gelişme Merkezi'nin 2017 yılında hayata geçtiği, 2019 yılında Paris Barış Forumu'na katılmaya hak kazandığı, projenin jüri tarafından belirlenen ilk 10 proje arasına girmeyi başardığı ve dünyadaki örnek projeler arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Ayrıca; kadınların güçlendirilmesinin mülteciler ile ilgili sorunların aşılmasında anahtar rol oynadığı, mültecilerin sosyal entegrasyonu, mesleki eğitim kursları, dil eğitimi ve insani yardım hususlarında ciddi çalışmalar yapıldığı ifade edilmiştir.

Gaziantep Şehitkâmil SYDV Aile Destek Merkezi-1 Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde Gaziantep Şehitkâmil SYDV Aile Destek Merkezi (ADEM)-1 ziyaret edilmiştir. Ziyarete Heyete Aile Destek Merkezleri bünyesinde verilen hizmetlerle ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Şehitkamil ilçesinde öncelikli olarak kırılgan gruba dahil olan kadınlara ve kişisel gelişim, meslek edindirme, psikolojik rehabilitasyon gibi hizmetlere ihtiyaç duyan kırılgan gruplara ulaşıldığı; söz konusu bireylerin kişisel gelişim ve mesleki eğitimlerine katkı sağlandığı, iş birliği yapılan STK'lar ile çok sayıda vatandaşa ulaşıldığı ve birçok kurs ve etkinlik gerçekleştirildiği, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) açtığı ADEM'in kadınların psikososyal, mesleki ve kişisel yönden gelişimlerine ciddi manada katkıda bulunduğu, ADEM'lerde kurslara katılan kadınların, mesleki eğitimin ardından ilgili kurumların verdiği hibe ve desteklerle kendi işlerini kurabildiği, böylelikle kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırıcı uygulamaların hayata geçirildiği ifade edilmiştir.

Gaziantep Kadın Girişimci Destek Merkezi (KAGİDEM) Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 18.10.2021 tarihinde Gaziantep Kadın Girişimci Destek Merkezi (KAGİDEM) ziyaret edilmiştir. Ziyarete Heyete KAGİDEM bünyesinde verilen hizmetlerle ilgili bilgilendirme yapılmıştır. KAGİDEM'in; Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Sanayi Odası (GSO) ve İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)

ortaklığında girişimci kadınlara yönelik kurulduğu, söz konusu Merkezin iş piyasasına katılmak isteyen kadın girişimcilerin kurdukları işletmelere ilk 2 yıl destek verdiği, Gaziantep’te bulunan ve iş piyasasına katılmak isteyen geçici koruma altındaki Suriyeli kadınlar ile Türk kadınlarının işe giriş süreçlerinde desteklendiği, KAGİDEM’in; kadın girişimcilerin iş kurmasına, güvenli bir iş ortamında özellikle başlangıç maliyetlerini minimize ederek işlerini geliştirmesine, Merkez bünyesinde verilecek eğitim, danışmanlık ve networking etkileriyle sürekli iyileşen işletmelere dâhil edilmesine odaklandığı ifade edilmiştir. Ziyaretin sonunda Komisyon Başkanı Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK tarafından basına konuyla ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Söz konusu çalışma ziyaretinin tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2864

D.2.4. 19.10.2021 Tarihli Diyarbakır Çalışma Ziyareti

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu tarafından; Komisyonun araştırma alanına ilişkin uygulamaların yerinde görülmesi amacıyla 19.10.2021 tarihinde Diyarbakır iline çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Çalışma ziyaretine Komisyon Başkanı Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK, Komisyon Başkanvekili Antalya Milletvekili Tuba VURAL ÇOKAL, Komisyon Sözcüsü Sakarya Milletvekili Çiğdem ERDOĞAN ATABEK, Komisyon Üyeleri; Balıkesir Milletvekili Pakize Mutlu AYDEMİR, İstanbul Milletvekili Hayati ARKAZ, Kahramanmaraş Milletvekili Habibe ÖÇAL, Konya Milletvekili Hacı Ahmet ÖZDEMİR ve Muğla Milletvekili Yelda Erol GÖKCAN olmak üzere 8 Milletvekili, Komisyon Uzmanları ve diğer TBMM personeli katılmıştır.

Diyarbakır Valilik Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde ilk olarak Diyarbakır Valiliği ziyaret edilmiştir. Diyarbakır Valisi Münir KARALOĞLU tarafından Heyete, Diyarbakır özelinde kadının toplumsal hayattaki yeri ve rolü, kadının güçlendirilmesinin yolları, kadınlara yönelik sunulan hizmetler, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin Diyarbakır özelindeki verilerle ilgili bilgilendirme yapılmış, ardından Komisyon Başkan ve Üyeleri tarafından da konuya ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Diyarbakır Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde Diyarbakır Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne (ASHİM) ziyaret gerçekleştirilmiştir. İl Müdürlüğünün Konferans Salonunda Heyete ve diğer katılımcılara Diyarbakır Aile ve Sosyal Hizmetler İl

Müdürlüğünde Şube Müdürü olarak görev yapan Zeynep AKKAR DENİZ tarafından ayrıntılı sunum yapılmıştır. Söz konusu sunumda Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile Diyarbakır Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünün kadınlara yönelik yürüttüğü hizmet ve projeler nicel verilerle sunulmuş, ardından kadınların sosyoekonomik yönden güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin en aza indirilmesine ilişkin öneriler dile getirilmiştir.

Diyarbakır Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi ve Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde Diyarbakır ŞÖNİM ve Diyarbakır Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi (ÇEKOM) ziyaret edilmiştir. Diyarbakır ŞÖNİM’de Heyete ŞÖNİM bünyesinde mağdurlara yönelik gerçekleştirilen hizmetler işleyiş sürecine göre sunulmuştur. Heyet tarafından Merkezde ayrıntılı yerinde incelemeler yapılmıştır. Ardından aynı yerleşkede yer alan Diyarbakır ÇEKOM ziyaret edilmiş; çocuk evlerinin planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla oluşturulan söz konusu Merkezin ziyaret edilmesinin ardından Komisyon Başkanı Malatya Milletvekili Öznur ÇALIK tarafından basına konuyla ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Diyarbakır Yenişehir Kaymakamlığı Rabia-Tül Adeviyye Kadın Kültür ve Sanat Merkezi Ziyareti

Kadınlara yönelik örnek sosyal sorumluluk projelerini yerinde incelemek amacıyla TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde Yenişehir Kaymakamlığı Rabia-Tül Adeviyye Kadın Kültür ve Sanat Merkezi ziyaret edilmiştir. Ziyarete Heyete Merkez bünyesinde sunulan hizmetlerle ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Yenişehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından sosyal sorumluluk projeleri kapsamında yaptırılan Rabia-Tül Adeviyye Kadın Kültür ve Sanat Merkezi’nin Yenişehirli kadınların sosyal hayatta daha aktif olmalarını ve mesleki beceri kazanmalarını sağlamak amacıyla hizmete açıldığı, bu sayede kadınların yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen bir yaşam alanı oluşturulduğu, söz konusu Merkezde verilen nitelikli eğitim ile birlikte kadınların yaşam kalitesini artırmanın, yeteneklerini keşfetmelerini sağlayarak sosyal beceri kazandırmanın ve farkındalık oluşturmanın amaçlandığı, Merkezin düzenlediği etkinlik, kurs, faaliyet ve seminerlerle geleneksel sanatların yaşatılarak kadınların farklı hobiler edinmesinin sağlandığı, Merkezde; kuaförlük, giyim, bilgisayar, el sanatları, nakış, halk oyunları, bağlama, resim, step-aerobik, deri kursu, çocuk gelişimi, Kur’an Kursları gibi pek çok farklı alanda kurslar verildiği, ayrıca kursiyerlerin çocuklarını kurs çalışmaları süresince bırakabilecekleri

kreş ve oyun odasının mevcut olduğu, Merkezde bulunan kreş ve oyun odasında çocuklar için gelişimlerine destek sağlayacak aktiviteler yapıldığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından Merkezde ayrıntılı yerinde inceleme yapılmıştır.

Diyarbakır Anneleri Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde, Terör Örgütü PKK tarafından kandırılan veya kaçırılan çocuklarına kavuşmak amacıyla HDP Diyarbakır İl Başkanlığı binası önünde 3 Eylül 2019 tarihinde oturma eylemine başlayan ve eylemini sürdüren “*Diyarbakır Anneleri*” ziyaret edilmiştir. Ziyarette; 237 ailenin eyleme katıldığı, kandırılan veya kaçırılan evlat sayısının 239 olduğu (2 ailenin 2 çocuğu da kandırılmış veya kaçırılmıştır), 31 evladın ailesine kavuştuğu, Diyarbakır dışında İzmir, Berlin, Şırnak, Hakkâri, Van ve Muş şehirlerinde de evlat nöbetlerinin başladığı, kandırılan veya kaçırılan 239 evladın yüzde 77’sinin erkek (184 evlat), yüzde 23’ünün ise kadın (55 evlat) olduğu, kandırılan veya kaçırılan 239 evlattan yüzde 16’sının (37 evlat) 15 yaşından küçük, yüzde 39’unun (93 evlat) 18 yaşından küçük ve yüzde 61’inin de (146 evlat) 18 yaşından büyük olduğu, evlat nöbeti tutan 237 ailenin 8’inin asker ve polis ailesi (6 asker-2 polis) olduğu ifade edilmiştir. Bina önünde kurulu bulunan çadırda acılı ailelerin sorunlarını dinleyerek bilgi alan ve manevi desteğini sunan Heyet; ziyaretin ardından basın açıklaması gerçekleştirmiştir.

Diyarbakır Kayapınar Kaymakamlığı Aile Destek Merkezi-1 ve Kayapınar Girişimci Kadınlar Kooperatifi Ziyareti

TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde Diyarbakır Kayapınar Kaymakamlığı SYDV ADEM-1 ziyaret edilmiştir. Ziyarette Heyete Aile Destek Merkezleri bünyesinde verilen hizmetlerle ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Heyet tarafından; kadınların psikososyal, mesleki ve kişisel yönden gelişimlerini sağlamak adına birçok faaliyet düzenlenen Merkezde detaylı yerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir. “Güçlü Belediyecilikle, Güçlü Kadınlarla, Güçlü Yarınlarla” sloganıyla kurulduğu ifade edilen “Kayapınar Girişimci Kadınlar Kooperatifi”nde, kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarını artırıcı uygulamaların başarıyla hayata geçirdiği vurgulanmıştır.

Ardından TBMM Araştırma Komisyonu Heyeti tarafından 19.10.2021 tarihinde Diyarbakır Kadın Konukevine ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyarette “berdel”, “başlık parası” gibi geleneklerin devam ettiği gözlemlenmiştir.

Söz konusu çalışma ziyaretinin tutanağına aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2866

D.2.5. 27-30.10.2021 Tarihli İspanya Çalışma Ziyareti

Komisyon iyi uygulama örneklerine sahip İspanya'yı ziyaret etmiş ve ilgili kurum ve kuruluşlarla kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yapılanlar hakkında bilgi almıştır.

İspanya Devlet Paktı Çerçevesinde Kabul Edilen Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı Stratejiler Hakkında Hazırlanan Senato Raporunu İzleme ve Değerlendirme Özel Komisyonu ile yapılan toplantıda aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

- Aralık 2017 tarihinde Temsilciler Meclisi ve Senato'da iktidar ve muhalefet partilerinin uzlaşması sonucu oy birliği ile *“Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı Devlet Paktı”*² kabul edilmiştir.

- Pakt 292 tedbir ve aşağıdaki eksenler üzerine oturmuştur:

1. Sessizliğin kırılması
2. Kurumsal yanıtın iyileştirilmesi
3. Mağdurlara yardımın mükemmelleştirilmesi
4. Çocuklara destek
5. Yetkili ve görevlilerin eğitilmesi
6. Yerel ve Özerk Yönetimlerle koordinasyon
7. Görünürlük
8. Ekonomik taahhüt
9. İzleme ve değerlendirme

- Pakt İspanya'da cinsiyete dayalı şiddeti tam anlamıyla bitirmek için kamu gücünün harekete geçirilmesi açısından bir kırılma noktası teşkil etmiş, iktidarda bulunan partinin ideolojisinden bağımsız olarak cinsiyete dayalı şiddetin sonunu getirme konusunda sistemin mükemmel hale getirilmesi garanti altına alınmıştır.

- Paktın hedeflerini yerine getirmek üzere Devlet Bütçesinden 100 milyon Avro yerel yönetimlere, 500 milyon Avro özerk yönetimlere ve 400 milyon Avro da cinsiyete dayalı şiddete karşı devlet yetkilerini güçlendirmek üzere ayrılmıştır.

- Paktın son temel ekseninden hareketle 05.02.2020 tarihinde 29 üyeli Devlet Paktı Çerçevesinde Kabul Edilen Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı Stratejiler Hakkında Hazırlanan Senato Raporunu İzleme ve Değerlendirme Özel Komisyonu kurulmuştur.

- İspanya'da 2021 yılında eşi ve ayrıldığı eşi tarafından öldürülen kadın sayısı 37'dir.

- Kadına yönelik şiddet konusunda ihtisaslaşmış ceza mahkemeleri oluşturulmuştur.

Bu mahkemeler kadına yönelik şiddet ile ilgili davalara da bakmaktadırlar. Mahkemelerde görevli hâkimler öncelikle kadına yönelik şiddetle ilgili ön eğitime tabi tutulmaktadır.

- Şiddete maruz kalan kadının şiddeti mahkemeye bildirdiği andan itibaren mahkeme, failin suçu kabul etmesi durumunda “hızlı duruşma” ile aynı gün fail hakkında ceza verebilmekte -fail şiddet uyguladığını kabul etmiyorsa o zaman üst mahkeme yargılamayı yapıyor- ve aile konutunun kullanılması, nafakanın belirlenmesi gibi kararlar alabilmektedir.

- İspanya Ceza Hukukunun bu konuda çok sert maddeleri olmasına rağmen fail rehabilitasyonu gönüllü ve rızaya bağlıdır ancak rehabilitasyona gidilmesi halinde hükmedilen cezada indirim yapılması şeklinde seçenekler de vardır.

- İki kişi arasındaki basit yaralama -tokat atmak gibi- kabahat olarak değerlendirilirken bu fiillerin eşler arasında gerçekleşmesi halinde ceza 6 aydan başlamaktadır.

Komisyon Başkanı Öznur ÇALIK tarafından, son 20 yılda Türkiye’de atılan adımlar, 6284 sayılı Kanun, Ulusal Eylem Planları ve KADES uygulaması hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Uygulamada atılan adımları, kadına yönelik şiddetle mücadele için geliştirilen politikaları, istatistik ve verilerin tutulma şeklini Kadın Gözlem Evi, uzmanlaşmış mahkemeler ve şiddet faillerine yönelik yapılan çalışmalar hakkında bilgi almak için ziyaretin gerçekleştirildiği de ifade edilmiştir.

İçişleri Bakanlığında Sivil Muhafızlar (Guardia Civil)³ Genel Müdürlüğü Adli Polis Teknik Biriminden Teğmen Daniel Gomez heyetimize “*Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı İspanya Tarafından Alınan Caydırıcı Tedbirler ve Guardia Civil’in Rolü*” başlıklı bir sunum yapmıştır.

Sunumda aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

- *Guardia Civil* içerisinde kadın er sayısı 80.000 civarında olup personelin yüzde 7’si subay ve üst sınıf idarecilerde bu oran yüzde 13’e kadar çıkmaktadır.

- Kadına yönelik şiddet konusunda aktif vaka 68.349 olup bunlardan 57.786 tanesine (27.510’u jandarmaya dâhil) tedbir kararı uygulanmıştır.

- Eşitlik Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, kolluk güçleri ve infaz kurumları, yürütücüsünün İçişleri Bakanlığı olduğu VioGén adlı ortak veri tabanı sistemi üzerinden vakaları takip etmektedirler. Sisteme mağdur ile temas eden ilk birim olarak kolluk, veri girmekte ve risk değerlendirmesi yapmaktadır. Adalet Bakanlığı sisteme hangi tedbirlerin alınması gerektiğini girmektedir. Ceza olması halinde ceza infaz kurumları da sisteme veri girmektedir. 2020 yılında sistemde 51.376 vaka yer almıştır.

- Yapılan risk analizinde “çok yüksek, yüksek, orta, az ve risk yok” gibi 5 parametre bulunmaktadır. *Risk* yok kategorisinde dahi vaka takip edilmeye devam edilmekte, *çok yüksek* risk genelde failin kayıp veya kaçak olduğu durumlarda verilmekte ve mahkemeye gitmeden

mağdura yönelik kesintisiz koruma sağlanmaktadır. Hâlihazırda *Guardia Civil* 6 tane yüksek riskli vaka bulunmaktadır.

- Devlet Paktının getirdiği en önemli fayda, karakollarda 24 saat uzmanlaşmış personel bulundurulması zorunluluğudur. İspanya genelinde 3.400 karakoldan, jandarmaya ait 250 karakolda uzmanlaşmış birim kurulmuştur.

- 2020 yılında *Guardia Civil* Kadına Karşı Şiddet Eylem Planı sunulmuştur. Planın en önemli konularından bir tanesi tüm kolluk birimlerinin kadına yönelik şiddet konusunda: temel eğitim, adli polislik kursu, mağdurlara verilen destek konusunda uzmanlaşma ve ihtisaslaşmış eğitimi başlıklı 4 seviyeden oluşan spesifik eğitim zorunluluğunu getirmesidir. Birimde 616 tane 3. seviyede eğitim almış 270 noktada ise en üst seviyede eğitim almış uzman çalışmaktadır.

- Okullarda ve toplumun farklı kesimlerinde farkındalık çalışmaları yapılmakta, öğretmenlerle görüşülüp duydukları konular hakkında bilgi alınmakta ve onlara danışmanlık hizmeti verilmektedir.

- 2015 yılında “*alert cops*” isimli genel bir mobil uygulama oluşturulmuştur. Söz konusu uygulama sadece şiddet mağdurlarının şikâyetini bildirmek için değil aynı zamanda şiddet mağdurlarının kolluk üzerinden yardım alması için kullanılmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Adli Polis Aile ve Kadına Yardım Biriminden Komiser Maria Elena Palacios Tejero “*Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı İspanya Tarafından Alınan Caydırıcı Tedbirler ve Ulusal Polis Teşkilatının Rolü*” başlıklı bir sunum yapmıştır.

Sunumda bir kamu spotu⁴ izletilmiş ve aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

- Adli polis teşkilatında; uyuşturucu ile mücadele, şiddet suçları, mali suçlar, siber suçlar, teknolojik araştırma birimi ile kadına ve aileye destek veren birim (UFAM) adında 6 merkezi birim vardır.

- Cinsel şiddet, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet alanında suç tahkikatı yapılmakta, siber suçlar farklı bir büro tarafından takip edilmesine rağmen kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda iş birliği yapılmaktadır. İspanya’da cinsel şiddet çoğunlukla aralarında duygusal bağ olan ilişkilerde görülmektedir.

- UFAM mağdurların korunma altına alınması yetkisine sahiptir. UFAM’ın altında mağdur çocuk ve fail çocuklarla ilgili birimler de bulunmaktadır. Şiddetin ortaya nasıl çıktığı üzerine araştırmalar yapmaktadır. Tüm veriler burada toplanmakta ve istatistikler incelenmekte, mağdurların tekrar şiddete maruz kalması ihtimali için risk değerlendirmesi yapılmakta ve mağdurlara yönelik ihtiyadi tedbirler uygulanmaktadır.

- Mağdurun kullanabileceği tüm imkânlar ve fırsatlar konusunda bilgilendirme yapılmakta, sığınma evleri gibi yerlere gitmesi için mağdura refakat edilmekte, polisler bu konuda özel eğitimler almaktadır. 2000’den fazla ihtisaslaşma eğitimini tamamlamış ve hâlihazırda 15 kursta 40 kişilik sınıflarda eğitimleri devam eden polisler bulunmaktadır.

- Ulusal ve uluslararası bütün normları içeren, bu konuda yapılan iş ve işlemleri anlatan polis teşkilatının tüm üyelerinin alıp takip etmesinin zorunlu olduğu “*prosedür el kitapçığı*” oluşturulmuştur. Norm değişikliği oldukça bu kitapçık güncellenmektedir. Genel polislik davranış kriterleri, önlem alma, koruma, mağdura yardım ve destek ile diğer sosyal birimlere vakaların devredilmesine ilişkin hususlara da kitapta yer verilmiştir.

- Polisler ile farklı iş gruplarındaki profesyoneller arasında iş birliği protokolü imzalanmış, kadına veya çocuğa yönelik bir şiddet eylemi hakkında duyum alan kişilerin bu protokol çerçevesinde derhâl polise bildirimde bulunması zorunlu hale getirilmiştir. Kadının şikâyeti olmaması durumunda bile bahsedilen protokol kapsamında bir ihbar yapılmış ise polis süreci başlatmakta, araştırmakta ve mağdur istemese bile korunmasını zorunlu olarak yapmaktadır.

- UFAM’ın 2017-2021 yılları için belirlediği stratejik hedefler arasında, mağdurların hızlı bir şekilde korunması, hizmet ve destek mekanizmasının iyileştirilmesi, eğitim programının geliştirilmesi ve tüm polis prosedürünün buna göre güncellenmesi, diğer kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele için tüm AR-GE ve yenilik yöntemlerinin desteklenmesi de bulunmaktadır.

- İspanya’da kadınların akli dengesinin kaybettiğine inandırarak yapılan “*Gaslighting*” diye yeni bir şiddet türünün ortaya çıkmıştır. Ulusal polis tarafından *#ihbaret* gibi bazı farkındalık kampanyaları da düzenlenmektedir. Katolik kilisesi içinde çiftler evlenmeden önce evlilik hazırlığı eğitimi alabilmektedir.

- 2015 yılından beri ısrarlı takip ayrı bir suçtur. Cezası 2 yıldan başlamakta, yapılan eylemlerin ağırlığına göre ceza 3-4 yıla kadar artırabilmektedir.

Yargı Yüksek Erki⁵ Ziyaretinde Hâkim Carmen Delgado *Kadına Yönelik Şiddet Alanında Entegre Kanunu* hakkında bir sunum yapmıştır.

Sunumda aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

- İspanya’da yasal düzenleme olarak en büyük adım 2004 yılında *Kadına Yönelik Şiddet Alanında Entegre Kanunun* yürürlüğe girmesi ile atılmıştır. Kanun ile aile birliği içinde ya da sevgililer arasında meydana gelen şiddet devletin bir sorunu olarak değerlendirilmiştir.

Kadına yönelik şiddette sadece ceza hukuku müeyyideleri varken kapsam genişletilerek diğer kurum ve kuruluşların devreye girmesinin sağlanmıştır.

- Kanun bir takım norm grubundan oluşmaktadır. Amacı kadına yönelik şiddetle mücadelenin geliştirilmesi, eğitim, eşitliğin her alanda yayılması, sağlık personelinin mağdura yaklaşım alanında farkındalığının artırılması ve cinsiyetçi reklamların engellenmesidir. Kanunun son kısmında mağdurlara yapılan sosyal destek ve özellikle iş hayatına tekrar katılımı teşvik edici düzenlemeler yer almaktadır.

- Cinsiyete dayalı şiddetin, erkeğin eşe, eski eşe ya da sevgili ve eski sevgiliye karşı (çocuklar var ise onlar da dâhil) gerçekleştirdiği şiddet olarak kabul edilmiştir.

- Kanun ile erkeğin kadına yönelik işlemiş olduğu şiddet eylemi yaptırımı ağırlaştırılmış, kadın daha fazla koruma altına alınmıştır.

- Daha önce kişinin şikâyetine bağlı olan soruşturma süreci herhangi bir makamdan ihbar/duyum alınması üzerine kamu davasına dönerek soruşturulabilir hale gelmiştir.

- Kanun ile 72 saat içinde faile yönelik bir karar verildiğinde mağdura ve çocuklarına yönelik de bir karar verilmesi zorunlu hale gelmiş, çocukların bakımına katılım evin kirasını ödemesi gibi konularında da karar verilebilir olmuştur.

- Kanun ile İspanya'nın kolluk birimlerinde, adli tabiplikte ve savcılıkta özel üniteler ve *Kadına Yönelik Şiddet Mahkemeleri* kurulmuştur.

- *Kadına Yönelik Şiddet Mahkemelerinde* şiddet mağduru kadınların boşanma davaları, tedbir kararları ve ceza kararları verilmektedir. Bu mahkemelerin devreye girmesi için kadın ile erkek arasında eş, eski eş, sevgili veya eski sevgili gibi bir ilişki olması gerekir. Kadına yönelik şiddet uygulamak için çocuklara uygulanan şiddette bu kapsamda değerlendirilmekte ancak tanımadığı bir kişi tarafından şiddete maruz kalan kadınların dosyalarına bu mahkemelerde bakılmamaktadır.

Aile İçi Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddet Gözlem Merkezi ile ilgili yapılan sunumda aşağıdaki bilgiler verilmiştir:⁶

- Gözlem Merkezi, yargı mercilerine kadına yönelik şiddetle mücadelede yardımcı olmak amacıyla bahsedilen Kanun'dan önce 2013 yılında kurulmuştur. Başkanlığını, Yüksek Yargı Erki Kurulundaki hâkimlerden bir tanesi yürütmektedir. Gözlem Merkezi Kurulu Adalet Bakanlığı, Eşitlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Barolar Birliği, devlet avukatları ve otonom bölgelerin temsilcilerinden oluşur.

- Kurul yılda 2 kere toplanmakta, politika ve Kanun'un uygulanışını gözden geçirmekte, eğitim ihtiyacı belirlenmekte ve çeşitli tavsiye kararları yayınlanmaktadır.

- Merkezde bilimsel araştırmalar da yapılmakta, yeni ortaya çıkan uygulamalar hakkında görüş bildirilmekte ayrıca yeni protokollerin oluşturulması, Kanun değişikliği çalışmaları gibi teorik çalışmalar da yapılmaktadır. Bildirilen bu görüşler yargı mercilerinin kararlarına kaynak sağlamaktadır.

- Gözlem merkezinde yapılan tüm çalışmaların ve istatistiki verilerin tamamı kamuya açıktır.

- Gözlem Merkezinde periyodik konu ve zaman bazlı raporlar hazırlamaktadır. Bu raporlar hem portalda yayınlanmakta hem de İspanya Parlamentosu Devlet Paktı Ortak Komisyonuna sunulmaktadır.

- Zamana ve bölgeye bağlı analiz oluşturulurken mahkemelerden veri alınmakta, her mahkemede verilen kararla ilgili bir bülten oluşturulmaktadır. Buna göre yıllar içerisinde verilen mahkûmiyet kararlarında artış olduğu gözlemlenmiştir.

- Kadın cinayetleri sayısı 2020’de 46 iken 2021 de 37’dir. 2003 ve 2010 arası periyod ile 2011 ve 2020 yılı arasındaki periyod karşılaştırıldığında ilk periyoddaki 68 kişi civarındaki ortalamanın 2. periyotta 52’ye düştüğü görölmektedir.

- Elektronik kelepçe 2009 yılında aktif edilmiştir. Ülke genelinde 2.444 vaka takip edilmektedir. 2009 yılından bu yana 10.136 elektronik kelepçe kararı verilmiştir. Mahkemeler ilk başta sistemden kaynaklanan sorunlar yüzünden birçok şikâyet nedeni ile elektronik kelepçe kararı vermek istememişlerdir. Ancak hâkimlerin sisteme güvenmesiyle birlikte verilen kararlar hızla artmıştır.

- Elektronik kelepçe kararı hâkim tarafından verilmekte ve izlemesi mahkemedeki teknik personel tarafından yapılmaktadır. Eşitlik Bakanlığına bağlı COMETO isimli bir takip merkezi tarafından takip edilmektedir.

- Elektronik kelepçeyi çıkartmaya çalışmak, şarj etmemek gibi hallerde mahkeme kararına uymamaktan yargılanma söz konusu olmaktadır. Elektronik kelepçenin takılı kalacağı süre, vakadaki risk ortadan kalkana kadar olarak belirlenmiştir. Hafif suçlar için maksimum 6 ay veya mahkeme tarafından verilen kesin karara kadar geçen süre boyunca tedbir kararı verilebilmektedir.

- İlk defa kadına yönelik şiddet uygulamış bir fail kendi rızası ile rehabilitasyon programına katılırsa 6 aylık hapis cezası da uygulanmamaktadır.

Toledo Belediyesi Ziyaretinde Eşitlik Encümeni Ana Belen Abellán GARCÍA tarafından aşağıdaki bilgiler heyetimize aktarılmıştır:

- Toledo’da ilk defa bir kadın belediye başkanı seçilmiştir. Belediyenin encümenlerinden bir tanesi de Eşitlik Biriminden sorumludur. Birim, kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi başlıklı iki alt birimden oluşmaktadır.

- Kadın Merkezi ve Kadın Sığınmaevi şeklinde iki yerleri vardır. Uzaklaştırma tedbiri olan veya olmayan şiddet mağduru kadınlar Kadın Sığınmaevinde kalmaktadır.

- Yine bu encümenin altında eşitlik okulu çalışması yapılmakta atölyeler, seminerler, paneller düzenlenerek kadın girişimciliği desteklenmektedir. Erken yaşta evlilik konusunda toplumun farkındalığının ve bilgi seviyesinin artırılması için çalışmalar da yapılmaktadır.

- Castia eyaleti, başkenti Toledo olan 5 ilden oluşmaktadır. Nüfusu 5.000’in üzerinde olan beldelerde kadın merkezleri ve 20.000’i aşan yerlerde ise Kadın Sığınmaevleri bulunmaktadır. 2 Milyon nüfuslu eyalette 83 Kadın Merkezi 20 tane de Kadın Sığınmaevi bulunmaktadır. Hem otonom bölge hükümeti hem de belediyeden karma finansman sağlanmaktadır.

- Kadın konukevlerinden farklı olarak şiddet mağduru kadınlardan uyuşturucu bağımlılığı veya zihinsel engeli olanların gönderildiği ihtisaslaşmış merkezler de bulunmaktadır. 30 yaşın altındaki genç kadınlara yönelik ve fuhuşa itilen kadınlar için ayrı merkezler bulunmaktadır. Onların fuhuştan kurtulup tekrar hayata entegrasyonu için çalışmalar da yapılmaktadır.

- Bölge kapsamında Kadın Merkezi Ağı oluşturularak kadınlara hukuki danışmanlık, iş kurma ve iş edinme, psikolojik destek gibi hizmetler verilmektedir. Bu bahsedilen yardımlara erişebilmek için kadınların herhangi bir ihbar ya da şikâyetle bulunmasına gerek yoktur. Sadece bu merkezlere başvurusu yeterlidir.

- Tüm kadınlara uyuşuna bakılmaksızın bu merkezlerde destek verilmektedir.

E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ

Komisyonunda görevlendirilen uzmanların Komisyonun görev sahasına giren alanlarda ihtisas sahibi olmaları gözetilmiştir. Komisyon çalışmalarına ve rapor yazımında katkıda bulunmak üzere toplam 14 uzman Komisyonunda görevlendirilmiştir.

İSİM	MESLEK/UNVAN	KURUM
Yasemin ELİBOL	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Bali Emrah BİÇER	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Beyhan HAMURCU	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Buse TURAN	Yasama Uzman Yardımcısı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Gökçe Bahar ÖZTÜRK	Tetkik Hâkimi	Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığı
Burcu SARIER ÇAKMAK	Aile Sosyal Hizmetler Uzmanı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
Mehmet ŞAHİN	Aile Sosyal Hizmetler Uzmanı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
Doç. Dr. Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU	Öğretim Üyesi	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dr. Işıl KURNAZ	Öğretim Üyesi	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doğanay Nafiz İLHAN	İstihdam Uzmanı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
Tarıkhan ÇETİNER	Daire Başkan Yardımcısı	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı
Özlem YILMAZ	Aile İçi Şiddet ve Çocuk Şube Müdürü	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Başkanlığı
Meryem KABATAŞ	Millî Eğitim Uzmanı	Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Melike YİĞİT BAKIR	Üst Kurul Uzmanı	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
1	Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanlığı	21.05.2021-818969	Komisyon Toplantısında Milletvekilleri tarafından Kamu Denetçiliği Kurumuna yöneltilen sorulara ilişkin cevapları kapsayan Rapor hakkında
2	Akkuş Asliye Hukuk Mahkemesi	07.06.2021-825290	Mahkeme tarafından A.E. hakkında verilen ek karara ilişkin evrak
3	Kırşehir Barosu Başkanlığı	24.06.2021-833105	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
4	Bilge Kadın Araştırma Merkezi	25.06.2021-833471	Bilge Kadın Araştırma Merkezi sunum notlarının Komisyona iletilmesi hakkında
5	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanlığı	29.06.2021-834798	Komisyon Toplantısında Milletvekilleri tarafından Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu yöneltilen sorulara ilişkin cevapları kapsayan rapor hakkında
6	Burdur Barosu Başkanlığı	05.07.2021-838279	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
7	Millî Eğitim Bakanlığı	05.07.2021-838183	Komisyon toplantısında milletvekilleri tarafından Millî Eğitim Bakanı'na yöneltilen sorulara ilişkin cevapları kapsayan rapor hakkında
8	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	06.07.2021-838992	Kadına yönelik şiddet, kadın hakları, şiddet mağdurlarına yaklaşım ve konuya ilişkin diğer hususları ve çalışmalarını kapsayan rapor hakkında
9	Yozgat Barosu Başkanlığı	07.07.2021-839515	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
10	Afyon Kocatepe Üniversitesi	17.07.2021-846646	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
11	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	17.07.2021-846642	Kadına yönelik şiddete ilişkin bilgi notu hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
12	Kafkas Üniversitesi	17.07.2021-846641	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
13	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	17.07.2021-846639	Şiddet mağduru kadın ve çocuklara yönelik teşvik ve destekler ile konuya ilişkin diğer çalışmaları kapsayan rapor hakkında
14	Ordu Üniversitesi	17.07.2021-846650	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
15	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanlığı	17.07.2021-846645	TİHEK'in kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesinde üstlendiği rol, yürüttüğü faaliyetler ile kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasında yaşanan sorunlar hakkında tespitleri ve konuya ilişkin kurum kararlarını kapsayan rapor hakkında
16	Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı	17.07.2021-846649	Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda yapılan çalışmalar ve konuya ilişkin güncel verileri kapsayan rapor hakkında
17	Isparta Barosu Başkanlığı	26.07.2021-847445	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
18	Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanlığı	26.07.2021-847386	Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet olayları kapsamında Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve faaliyetleri ile kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasında yaşanan sorunları kapsayan rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
19	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	26.07.2021-847407	Kadın hizmet birimlerinden yararlanan kadınların istihdam olanaklarından yararlanması ve şiddet mağduru kadın ve çocuklara yönelik teşvik ve destekler ile konuya ilişkin diğer çalışmaları kapsayan rapor hakkında
20	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	26.07.2021-847654	Kadına yönelik şiddetle mücadelede YÖK'ün/üniversitelerin rolü, kadına yönelik şiddet, kadın hakları ve konuya ilişkin diğer çalışmaları kapsayan rapor hakkında
21	İnönü Üniversitesi	27.07.2021-848017	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
22	Mersin Üniversitesi	27.07.2021-848021	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
23	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	27.07.2021-848006	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
24	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	27.07.2021-848001	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
25	Trakya Üniversitesi	27.07.2021-848012	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
26	Akdeniz Üniversitesi	28.07.2021-848790	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
27	Aksaray Barosu Başkanlığı	28.07.2021-848804	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
28	Diyanet İşleri Başkanlığı	28.07.2021-848808	Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik görüş ve yaklaşımları, kadına yönelik şiddetin önlenmesi alanında Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının faaliyetleri ile bu alanda alınması gereken önlemleri kapsayan rapor hakkında
29	Hitit Üniversitesi	28.07.2021-848798	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
30	İstanbul Ticaret Üniversitesi	28.07.2021-848799	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
31	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	28.07.2021-848812	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
32	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	28.07.2021-848793	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
33	Özyeğin Üniversitesi	28.07.2021-848783	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
34	Sinop Üniversitesi	28.07.2021-848777	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
35	Tokat Barosu Başkanlığı	28.07.2021-848814	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
36	Balıkesir Üniversitesi	29.07.2021-849193	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
37	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	29.07.2021-849207	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
38	Doğuş Üniversitesi	29.07.2021-849194	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
39	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	29.07.2021-849203	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
40	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	02.08.2021-849640	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
41	Adıyaman Üniversitesi	02.08.2021-850161	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
42	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	02.08.2021-850204	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
43	Ankara Üniversitesi	02.08.2021-850242	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
44	Çankırı Karatekin Üniversitesi	02.08.2021-849281	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
45	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	02.08.2021-850332	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
46	Hacettepe Üniversitesi	02.08.2021-850330	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
47	İstanbul Gedik Üniversitesi	02.08.2021-850164	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
48	İstanbul Rumeli Üniversitesi	02.08.2021-849941	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
49	İzmir Demokrasi Üniversitesi	02.08.2021-849611	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
50	İzmir Ekonomi Üniversitesi	02.08.2021-850048	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
51	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	02.08.2021-850280	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
52	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	02.08.2021-850221	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
53	Maltepe Üniversitesi	02.08.2021-850279	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
54	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	02.08.2021-849562	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
55	Uşak Üniversitesi	02.08.2021-850331	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
56	Antalya Barosu Başkanlığı	03.08.2021-851340	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan Rapor hakkında
57	Avrasya Üniversitesi	03.08.2021-851334	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
58	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	03.08.2021-850962	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
59	Giresun Üniversitesi	03.08.2021-851224	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
60	İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	03.08.2021-851065	Meslek Yüksekokulunun kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
61	Karadeniz Teknik Üniversitesi	03.08.2021-851231	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
62	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	03.08.2021-851077	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
63	Konya Barosu Başkanlığı	03.08.2021-851288	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
64	Kadir Has Üniversitesi	04.08.2021-851517	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
65	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	04.08.2021-852014	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
66	Pamukkale Üniversitesi	04.08.2021-851694	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
67	Şanlıurfa Barosu Başkanlığı	04.08.2021-852002	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
68	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	04.08.2021-852009	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
69	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	04.08.2021-851082	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
70	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Rektörlüğü	05.08.2021-852748	Kadına yönelik şiddet bilgi ve görüş talebi hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
71	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	05.08.2021-852018	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen faaliyetleri kapsayan rapor hakkında
72	Başkent Üniversitesi	05.08.2021-852541	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
73	Beykent Üniversitesi	05.08.2021-853667	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
74	Çağ Üniversitesi	05.08.2021-852536	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
75	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	05.08.2021-852543	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
76	Mardin Artuklu Üniversitesi	05.08.2021-852754	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
77	Atılım Üniversitesi	09.08.2021-854259	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
78	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	09.08.2021-854270	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
79	İçişleri Bakanlığı	09.08.2021-854154	İçişleri Bakanlığı tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen faaliyetleri kapsayan rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
80	İstanbul Teknik Üniversitesi	09.08.2021-854228	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
81	İstanbul Aydın Üniversitesi	12.08.2021-856090	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
82	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	13.08.2021-856697	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
83	Millî Eğitim Bakanlığı	13.08.2021-856357	Kadına yönelik şiddetin nedenleri ve çözüm önerileri, örgün ve yaygın eğitim müfredatına, kadın erkek fırsat eşitliği ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularının dâhil edilmesi ile ilgili mevzuat doğrultusunda yapılan çalışmaları kapsayan rapor hakkında
84	Çukurova Üniversitesi	17.08.2021-857645	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
85	Atatürk Üniversitesi	20.08.2021-859883	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
86	Fırat Üniversitesi	25.08.2021-862884	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
87	Polis Akademisi Başkanlığı	25.08.2021-862872	Kadına yönelik şiddetle mücadelede kolluğun önemi ve rolü, aile içi ve kadına yönelik şiddetin sebepleri, aile içi ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede yaşanan sorunlar ve alınması gereken önlemleri kapsayan rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
88	Radio ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı	25.08.2021-862857	Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede RTÜK'ün rolü, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet olaylarına medyanın yaklaşımı, haberlerde kullanılan dil, konuyla ilgili Kurul kararları ile sorun ve çözüm önerilerini kapsayan rapor hakkında
89	TED Üniversitesi	25.08.2021-862880	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
90	Milli Savunma Bakanlığı	31.08.2021-865309	Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile ilgili mevzuat ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları kapsamında yapılan çalışmaları kapsayan rapor hakkında
91	Kültür ve Turizm Bakanlığı	13.09.2021-875493	Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ile ilgili mevzuat ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı doğrultusunda yapılan çalışmaları kapsayan rapor hakkında
92	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	15.09.2021-876619	Kadına yönelik şiddetle mücadelede görev alan bakanlık birimleri ve faaliyetlerini kapsayan rapor hakkında
93	Sağlık Bakanlığı	29.09.2021-885062	Sağlık merkezlerine, şiddete maruz kaldığı için başvuran kadınlar ile ilgili yapılan iş ve işlemler ile sunulan diğer hizmetler, 2006/17 sayılı Genelge ve diğer mevzuat kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadelede görev alan bakanlık birimleri ve faaliyetleri, Kadına yönelik şiddet, kadın hakları, şiddet mağdurlarına yaklaşım ve konuya ilişkin diğer çalışmaları kapsayan rapor hakkında
94	Gençlik ve Spor Bakanlığı	07.10.2021-890097	Kadın erkek fırsat eşitliği, insan hakları, Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında bakanlıkça yürütülen çalışmaları kapsayan rapor hakkında
95	Adalet Bakanlığı	Bila Tarih ve Sayı	Adalet Bakanlığı tarafından, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen faaliyetleri kapsayan rapor hakkında

SIRA NO	KİŞİ/KURUM/KURULUŞ	TARİH-SAYI	KONUSU
96	Dokuz Eylül Üniversitesi	Bila Tarih ve Sayı	Üniversitenin kadın çalışmalarına ilişkin Merkezince hazırlanan; kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri, görüş ve önerileri içeren Rapor hakkında
97	Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı	Bila Tarih ve Sayı	Aile içi ve kadına yönelik şiddetle etkin mücadelede yaşanan sorunlar ve alınması gereken önlemleri kapsayan rapor hakkında
98	Kütahya Barosu Başkanlığı	Bila Tarih ve Sayı	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Baronun rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
99	Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı	Bila Tarih ve Sayı	Kadına yönelik şiddetle mücadelede Türkiye Barolar Birliğinin/Baroların rolü, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve alınması gereken tedbirleri kapsayan rapor hakkında
100	Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı	Bila Tarih ve Sayı	Kadına yönelik şiddetle mücadelede belediyelerin rolü, kadına yönelik şiddet, kadın hakları, şiddet mağdurlarına yaklaşım ve konuya ilişkin diğer çalışmaları kapsayan rapor hakkında

G. KOMİSYON ÜYELERİNCE SUNULAN ÖNERİLER/ÖNERGELER

Sıra No	Milletvekili	Tarih - Sayı	Konusu
1	-Aysu BANKOĞLU Bartın Milletvekili -Gamze TAŞCIER Ankara Milletvekili -Neslihan HANCIOĞLU Samsun Milletvekili -Suzan ŞAHİN Hatay Milletvekili	28.05.2021- 821970	Komisyon Davet Önerisi
2	-Semra GÜZEL Diyarbakır Milletvekili -Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	28.05.2021- 821971	Komisyon Davet Önerisi
3	-Semra GÜZEL Diyarbakır Milletvekili -Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	28.05.2021- 821976	Yazılı Yanıtlanmak Üzere Soru İletilmesi Talebi
4	-Neslihan HANCIOĞLU Samsun Milletvekili -Suzan ŞAHİN Hatay Milletvekili	02.06.2021	Yazılı Yanıtlanmak Üzere Soru İletilmesi Talebi
5	-Aysu BANKOĞLU Bartın Milletvekili -Gamze TAŞCIER Ankara Milletvekili -Neslihan HANCIOĞLU Samsun Milletvekili -Suzan ŞAHİN Hatay Milletvekili	11.06.2021- 827443	Komisyon Davet Önerisi
6	-Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	11.06.2021- 827445	Barolardan Görüş Alınması Talebi
7	-Semra GÜZEL Diyarbakır Milletvekili -Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	11.06.2021- 827485	Yazılı Yanıtlanmak Üzere Soru İletilmesi Talebi
8	-Semra GÜZEL Diyarbakır Milletvekili -Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	11.06.2021- 827488	Komisyon Davet Önerisi
9	-Hayati ARKAZ İstanbul Milletvekili -Esin KARA Konya Milletvekili	11.06.2021- 827497	Komisyon Davet Önerisi
10	-Semra GÜZEL Diyarbakır Milletvekili -Filiz KERESTECİOĞLU Ankara Milletvekili	11.06.2021- 827492	Komisyon Çalışma Usul Önerisi
11	-Şenol SUNAT Ankara Milletvekili	24.06.2021- 833122	Komisyon Davet Önerisi

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Günümüzde uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tüm tedbirlere rağmen dünyada ve Türkiye’de yaygın olarak görülmekte olan “şiddet” ve “kadına yönelik şiddet” olgusu, insan hakları ihlallerinden biri olarak varlığını devam ettirmektedir. Toplumu ve kişileri olumsuz etkileyen şiddetin ve bu kapsamda bu çalışmanın konusunu oluşturan kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kapsamlı ve etkin tedbirlerin geliştirilmesinde bu olguların ele alınması önem arz etmektedir. Şiddetsiz bir toplum oluşturulmasında ve kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli unsurlardan biri şiddeti önlemeye yönelik politikalar ve uygulamalardır. Anayasa’nın 10 uncu maddesi ile güvence altına alınan, kadınlarla erkeklerin eşit haklara sahip olma hakkı ve devletin bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlama yükümlülüğünün tam olarak yerine getirilmesi ise kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kritik öneme sahiptir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesini teminen; toplumu derinden etkileyen çok boyutlu bir nitelik taşıyan şiddet ve kadına yönelik şiddet olgusunun doğru bilinmesi ve algılanması, şiddete yol açan sebeplerin belirlenmesi ve mücadelede toplumsal desteğin sağlanması gereklidir. Raporun bu bölümünde; şiddet ve kadına yönelik şiddet kavramları, kadına yönelik şiddetin türleri, kadına yönelik şiddet algısı, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve risk faktörleri ile sonuçları ele alınmaktadır.

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin stratejiler geliştirilmesi amacıyla, çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip “şiddet” ve şiddetin özel bir türü olan “kadına yönelik şiddet” kavramları tüm boyutlarıyla ele alınmaktadır.

1.1.1 Şiddet Kavramı

Küresel bir problem olarak yer alan şiddet kavramı; bireyleri, toplumları hatta tüm canlıları doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilen kompleks, çok yönlü ve hassas bir olgu olarak var olmaktadır. Özellikle hangi davranışın doğru ya da yanlış olduğuna dair değişen kültürel/sosyal normlar, değerler, kavramlar; dünya çapındaki çeşitli ahlaki kurallar söz konusu yapıyı beslemektedir.

Şiddetin ele alınmasında biyolojik, psikolojik, kültürel, ekonomik, sosyal ve politik faktörler birlikte değerlendirilmektedir.⁷ Şiddetin bu kompleks yapısı ortak bir tanım oluşturmada birtakım güçlükler getirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan

tanımlamada şiddet;⁸ kişinin kendisine, başka bir kişiye veya bir grup ya da topluluğa karşı, tehdit yoluyla ya da fiili olarak, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişimsel gerilik veya yoksunlukla sonuçlanan ya da sonuçlanma olasılığı yüksek, kasıtlı fiziksel güç veya yetki kullanımı olarak ifade edilmektedir. DSÖ tarafından yapılan bu tanım incelendiğinde; şiddetin, ölüm ve yaralama gibi fiziksel şiddetin de ötesinde bireyin ve/veya toplumun iyi oluşunu/refahını tehdit eden/edebilecek yoksunluk, yıldırma gibi diğer psikolojik unsurları da kapsadığı dikkat çekmektedir.

Bunun yanı sıra yapılan tanımlamada şiddetin kim tarafından uygulandığı ve şiddetin biçimine yönelik vurgu da bulunmaktadır. Özellikle bu tanım ihmal ile birlikte, her türlü fiziksel, cinsel ve psikolojik istismar ile intihar veya kendine/bir diğerine zarar verme davranışlarını da içermektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 sayılı Kanun)’da şiddet; kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış olarak tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tanımlamada ise şiddet, “karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma”, “kaba güç” olarak belirtilmektedir. Bir diğer tanıma göre ise şiddet, bir durum veya eylem biçimi olarak taraflardan birinin veya birkaçının doğrudan veya dolaylı olarak toplu ya da dağınık şekilde bir diğerinin bedensel bütünlüğüne, malına, simgesel, sembolik veya kültürel değerlerine zarar verecek/tehdit oluşturacak şekilde davranmasıdır.⁹

Bu doğrultuda yapılan çeşitli tanımlardan da anlaşılabacağı üzere şiddet, çok yönlü bir kavram olarak, geniş bir kapsamda ele alınmaktadır. Özellikle güç dengesizliğinden kaynaklanarak; şiddetin failin iktidarını sürdürme, tesis etme ya da iktidarına bir tehdit hissettiğinde şiddete başvurarak bir diğerini tahakkümü altına alma amacıyla gerçekleştiği görülmektedir. Bu çerçevede şiddet ile ilişkili kavramların ele alınmasının, şiddetin yapısını anlamada önemli olduğu değerlendirilmektedir.

1.1.1.1 Şiddete İlişkin Kavramsal Çerçeve

Şiddet, yaşamın her alanında, farklı şekillerde, herkesin, her an deneyimlemesi olası bir kavramdır. Geçmişten günümüze farklı düzeylerde ve şekillerde süregelen bir olgu olan şiddet davranışının ardındaki temel neden, öfke duygusu ve saldırganlık dürtüsüdür.

Öfke; artan bedensel, fizyolojik uyarılma, suçlama düşünceleri ve saldırgan davranışa karşı artan bir yatkınlığı içeren olumsuz duygusal bir durum olup; öfkenin süresi ve yoğunluğu değişebilmektedir.¹⁰ Bir davranışın sebebi ya da sonucu olarak öfkeye neden olan faktörler; kayıp, tehdit/korku, engellenme ve reddedilme olarak gruplandırılmaktadır.¹¹ Organ kaybı, ölüm, iş kaybı gibi durumlar “kayıp”; saldırıya uğrama, savaş gibi durumlar “tehdit/korku”; bireyin ihtiyaçlarına ulaşamaması, çaresizlik, yetersizlik durumları “engelleme”; bireyin diğerleri tarafından reddedilerek yaşadığı hayal kırıklığı, değersizlik gibi olumsuz duygular ise “reddedilme”ye örnek olarak sunulabilir. Bireyin yapılan herhangi bir davranışı varsayımsal olarak kendisine tehdit olarak algılaması da bireyde öfkeye sebep olabilmektedir.¹² Bu bakış açısında gerçekte bir tehdit olması gerekmemektedir.

Tüm bu çerçevede insani bir duygu olan öfkenin yoğunluğu çok artarsa ve kişi sık sık bunları yaşarsa o zaman patolojik bir durum meydana gelebilmektedir. Öfkenin fiziksel olarak, saldırarak, bağırarak, kızarak dışa vurulduğu durumlarda insan ilişkileri ve verimlilik zarar görmekte, kişisel ve toplumsal sağlık açısından olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bununla birlikte öfke; mizaçtan kaynaklı öfke patlamalarına yatkınlık, ilişki sorunları ve stresli yaşam olaylarından kaynaklanan sürekli öfke ve ruhsal rahatsızlığın belirtisi olan öfke olarak gruplandırılabilir.¹³ Burada en önemli husus öfke kontrolünün sağlanarak, duyguların sağlıklı bir şekilde ifade edilmesidir.

Bu kapsamda öfkenin fizyolojik, duygusal, bilişsel, davranışsal boyutları bulunmaktadır. Özellikle öfke problemi yaşayan bireylerin otonom sinir sistemi, beyin yapıları, solunum ve sinir sistemleri fizyolojik değişime uğramaktadır.¹⁴ Fizyolojik değişimle birlikte öfke, bireylerin duygu ve bilişsel düzlemde düşüncelerini de etkileyebilmektedir. Öfke duygusu bireylerin, nefret gibi diğer olumsuz duyguları ve düşmanlık gibi olumsuz tutumlarını daha da pekiştirebilmektedir.¹⁵ Davranışsal boyutta ise öfke problemi, vurma, bağırma gibi bireyin fizyolojik ve psikolojik olarak bütünlüğünü tehdit eden ve şiddet içeren davranışlara sebebiyet verebilmektedir.

Saldırganlık temelde öfkenin dışavurumu olan durumlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Davranışçı ya da sosyal öğrenme yaklaşımları saldırganlığı “başkalarını inciten ya da incitebilecek her türlü davranış” olarak tanımlar iken, saldırgan eylemde bulunan kişinin niyetinin de dikkate alındığı tanımlamalarda saldırganlık amacı ve niyeti diğerlerine zarar vermeyi hedefleyen her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır.¹⁶ Bu çerçevede saldırgan davranışta bir başkasının üzerinde olumsuz düzeyde hâkimiyet kurma, bilinçli olarak zarar verme niyetinin açık olduğu görülmektedir. Niyetin ön planda olduğu bakış açısı kapsamında

bir davranış, zarar vermek niyetiyle yapıldığında saldırganlık olarak tanımlanabilmekte ancak aynı davranış iyi bir hedef için gerçekleştirildiğinde saldırganlık olarak tanımlanamamaktadır.¹⁷ Örneğin; trafik kazasında bacağı darbe alan kişinin bedensel bütünlüğüne müdahalede bulunularak hekimler tarafından bacağın tıbbi amaç ile kesilmesi, saldırgan davranış olarak adlandırılmamaktadır.

Kağıtçıbaşı (2012)'na göre araçsal ve düşmanca olmak üzere saldırganlığın iki türü bulunmaktadır. Araçsal saldırganlık, kendini saldırılardan korumak için gösterilen saldırganlık olarak ifade edilirken; düşmanca saldırganlık, olumsuz duygularla beslenen ve diğerini incitmek, zarar vermek amacı güden davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu saldırganlık türleri fiziksel ve sözel şekillerle kendini gösterebilmektedir. Fiziksel saldırganlığa örnek olarak itme, vurma, darp etme gibi davranışlar verilebilmektedir. Sözel saldırganlığa ise aşağılama, küçük düşürme, iğneleme gibi davranışlar gösterilebilir. Genel anlamda saldırganlığın fiziksel, duygusal, psikolojik, cinsel şiddet gibi şiddet türleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.¹⁸

Öfke kavramı duyguyu, saldırganlık kavramı ise daha çok davranış/eylemi ifade etmekte olup bu iki kavram her zaman birbirine eşlik etmez. Yani öfke duygusu sonucunda saldırgan davranışın ortaya çıkması tek seçenek olmayıp; öfkelenen birey içinde bulunduğu konum, kültürel normlar, yaşadığı öfkenin şiddeti, benzer durumlardaki geçmiş deneyimleri gibi pek çok faktöre bağlı olarak farklı davranışlar ortaya koyabilir.¹⁹

Saldırgan davranışa neden olan faktörlerden biri biyolojik bakış açısıyla, fizyolojik durumdur. Özellikle dopamin ve serotonin gibi hormonların düzeyi, aşırı alkol tüketimi saldırganlığın risk faktörlerindendir. Diğer bir faktör ise kişiliktir.²⁰ Yapılan araştırmada içe dönüklük kişilik tipolojisine sahip olan kişilerde, öfke, düşmanlık ve saldırganlık düzeyi arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bir diğer örnekte ise, antisosyal kişilik bozukluğuna sahip bireyler saldırganca davranabilmektedir. Ayrıca saldırganlık ve ruhsal hastalıklar arasında da ilişki bulunmaktadır. Travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete bozukluğu, şizofreni, demans, alkol ve madde bağımlılığı, bipolar bozukluk, mental retardasyonun belirtileri arasında saldırganlık davranışı bulunmaktadır.²¹

Bununla birlikte saldırganlığın öğrenme yoluyla da taklit edilebileceği belirtilmektedir. Bandura'ya (1978) göre saldırgan davranış; aile, toplum gibi çevresel faktörlerden öğrenilebilmektedir. Özellikle saldırgan davranış olumlu bir davranış şekli olarak algılayan çevre/toplumlarda yetişen bireylerin, zarar verici davranışları pekişmektedir.²² Aile ekseninde ise bakım verenin saldırgan davranış çocuk yetiştirme yöntemi olarak kullanıp kullanmama durumu, toplumun saldırganlık düzeyi hakkında ipuçları verebilmektedir.²³ Aile içi şiddete

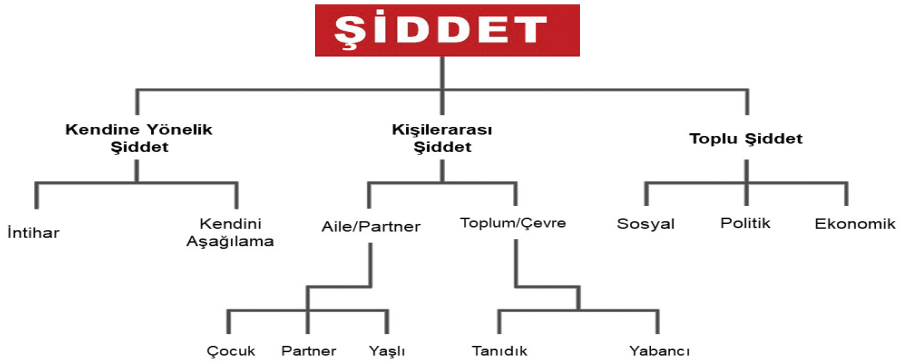
maruz kalan gençlerin saldırgan davranışlara eğiliminin incelendiği araştırmada, aile içi şiddete küçük yaşlarda maruz kalan gençlerin saldırganlık eğilimleri yüksek düzeyde çıkmıştır.²⁴

Yürütülen diğer bir araştırmada ise; cinsiyet, aile bütünlüğü, ebeveynen şiddet görüp görmeme durumu, problemlerle baş etme becerisi, bireyin travma yaşama durumu, psikolojik destek alıp almama durumu, ebeveyn eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey, ebeveynlerin bireye karşı tutumu, sosyal medya kullanımı, duygusal ilişki içerisinde olup olmama durumu saldırganlığın risk faktörleri olarak tespit edilmiştir.²⁵

1.1.1.2 Şiddetin Sınıflandırılması

Şiddetin sınıflandırılmasına yönelik çeşitli görüşler var olmakla birlikte DSÖ tarafından yayımlanan “Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu”na (2002) göre şiddet tipleri temelde kişinin kendine yönelik, bir başkasına yönelik ya da toplu olarak uygulanan şiddet olarak 3 kategoride gruplandırılmaktadır. Her bir kategori ise kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmaktadır (Şekil 1).²⁶

Şekil 1. Şiddet Tipleri

Kaynak: DSÖ, 2002.

Kendine Yönelik Şiddet: Bireyin kendine yönelik intihar ve aşağılama davranışlarını içeren, şiddetin hem uygulayanının hem de mağdurunun aynı kişi olduğu şiddet tipidir.

Kişilerarası Şiddet: Aile üyeleri ve/veya birlikte olunan kişiler arasında olmakla birlikte birbirlerini tanıyıp tanımadıklarına bakılmaksızın bireyler arasında meydana gelen şiddet ve yıldırma eylemlerini içermektedir. Bu kategori çocuklar ve yaşlılara yönelik ihmal ve istismarı da kapsamaktadır.

Toplu Şiddet: Siyasi, ekonomik veya sosyal hedeflere ulaşmak için kendilerini bir grubun üyesi olarak tanımlayan kişi ya da gruplar tarafından başka bir gruba veya kişiye karşı

araçsal şiddet kullanımı olarak tanımlanmıştır. Bu kategori, soykırım, işkence, terör, savaş gibi eylemleri içermektedir.

DSÖ tarafından hazırlanan şiddet sınıflandırmasından farklı olarak, toplumbilimci Galtung (1969) tarafından da şiddet tipolojisi sunulmaktadır. Bu tipolojiye göre şiddet doğrudan, yapısal ve kültürel olarak gruplandırılmıştır.²⁷ **Doğrudan şiddet**, kasıtlı olarak fiziksel şiddeti içermektedir. Örneğin, bireyin veya malının fiziksel ve/veya bedensel bütünlüğüne saldırı olarak belirtilmektedir. **Yapısal şiddet**; ayrımcılık, yoksun bırakma, sosyal adaletsizlik, eşitsizlik, insan haklarına uygun olmayan durumlar olarak ifade edilmektedir. Bu tür şiddetin kökleri toplumsal yapıları içermektedir. **Kültürel şiddet** ise, ürettiği nefret, korku ve şüphe ile diğer şiddet türlerinin kaynağı olarak görülmektedir. Özellikle şiddetin kültürel normlarla meşrulaştırılmaya çalışılmasının uygun olmadığına vurgu yapılmaktadır.²⁸

1.1.1.3 Şiddetin Nesiller Arası Aktarımı

Sosyal bir varlık olarak insan, yaşamının birçok alanında sosyal ilişkileri ile var olmaktadır. Söz konusu bu ilişkilerini yapılandırma sürecinde bireyler, deneyimleri ekseninde kendilerini ifade edebilmektedir. Ancak güç temelinde oluşturulan sosyal ilişkiler, beraberinde şiddeti getirebilmekte ve güç uygulama odaklı ilişkiler neticesinde var olan şiddet münferit bir olgu olmaktan çıkmaktadır. Özellikle bireyler ya da kuşaklar arası şiddet aktarımı, şiddetin bir nesilden diğerine aktarıldığı, öğrenilmiş bir süreci işaret etmektedir.²⁹ Örneğin, anne ve babası tarafından çocukluğunda şiddete maruz kalan kişilerin kendi çocuklarına yönelik şiddet uygulama ihtimali artmaktadır. Bir başka şekilde ise; şiddete maruz kalmış çocuklar, kendi güçlerinden fiziksel/duygusal olarak daha düşük konumdaki veya kendinden yaşça daha küçük bireylere ya da hayvanlara şiddet eğiliminde olabilmektedir. Bir başka ifadeyle, yetişkinlerin sorunlarını şiddet yoluyla çözebildiklerini gören çocuk, şiddetin bir sorun çözme aracı olduğu düşüncesine kapılmakta ve karşılaştığı sorunları şiddet yoluyla çözmeye çalışmaktadır. Özetle şiddet döngüsü, kişinin yaşamının erken dönemlerinde şiddete maruz kalmasının, yaşamının ilerleyen dönemlerinde suça ve suçluluğa karışmasına yol açacağı fikrine atıfta bulunur. Bu döngü için psikodinamik, sosyal, bilişsel/davranışsal teoriler dâhil birçok açıklama bulunmaktadır.^{30,31}

Şiddetin aktarımı bakış açısında; şiddete tanık olma ya da şiddet mağduru olma eksenindeki travmatik ve zorlayıcı yaşam öyküsünün, bir diğerine şiddet uygulama riskini arttırdığı görülmektedir. Literatürde bu olumsuz yaşantılar, olumsuz çocukluk deneyimleri olarak tanımlanmaktadır. Olumsuz çocukluk deneyimleri; ihmal, şiddete maruz kalma veya

tanık olma, bir aile üyesinin intihar girişiminde bulunması/intihar etmesi gibi çocuklukta meydana gelen, bireyi yıllarca etkileyebilen, potansiyel olarak travmatik deneyimlerdir.³² Özellikle hayatın erken dönemlerindeki travmatik deneyimlerin olumsuz sonuçları, yaşanan istismarın/şiddetin türüne göre, farklı şekillerde kadınlara, çocuklara, engelli bireylere, hayvanlara, yaşlılara, eşe/birlikte olunan kişiye, göçmen ve mültecilere yönelik şiddet olarak ortaya çıkabilmektedir.

Bu doğrultuda şiddet aktarımının kırılmasına yönelik önleyici çalışmalar önem arz etmektedir. Yaşamın erken dönemlerinde şiddete tanık olmuş/uğramış bireylerin ilerleyen yaşamlarında ortaya çıkabilen saldırganca tutum, öfke kontrol problemi, uyum sorunları gibi sosyal duygusal gelişimi aksatan sürecin, şiddet aktarımının devamı için risk faktörlerinden olduğu değerlendirilmektedir.³³ Widom (1989) tarafından yaşamın erken dönemlerinde istismara uğramak ile daha sonra suç işlemek arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırma, çocukluk dönemindeki istismar ve ihmalin, gelecekte suç işleme ve yetişkin suçluluğu olasılığını yüzde 29 oranında artırdığını göstermiştir.³⁴ 6 yıl sonra aynı katılımcılar üzerinde yapılan takip çalışmasında, Widom ve Maxfield (2001) çocukken istismara veya ihmale uğramanın çocukken tutuklanma olasılığını yüzde 59, yetişkinen tutuklanma olasılığını yüzde 28 ve şiddet içeren bir suç işleme olasılığını yüzde 30 oranında artırdığı tespit edilmiştir.³⁵ Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından 2017 yılında yayınlanan Yıllık Sonuç Raporu'nda; dünyadaki 2-4 yaş arasındaki her 10 çocuktan 7'sinin evde şiddetle disipline edilmeye çalışıldığı, 13-15 yaş arası her 3 çocuktan 1'inin şiddeti deneyimlediği belirtilmektedir.³⁶

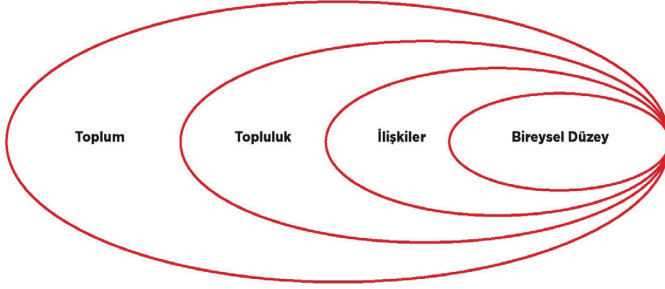
Bu kapsamda müreffeh bir toplum için şiddet algısının ve nedenlerinin araştırılarak, erken yaşta risklerin azaltılmasına yönelik koruyucu ve önleyici çalışmaların yürütülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

1.1.1.4 Şiddetin Sebepleri

Şiddet, kompleks ve çok yönlü yapısı ile birçok yapıyı içinde barındırmaktadır. DSÖ tarafından 2002 yılında yayımlanan raporda, şiddetin bireysel, sosyal, kültürel ve çevresel etmenlerin etkileşiminin bir sonucu olduğu ifade edilmektedir. Özellikle şiddete ilişkin risk faktörleri ile nedenlerinin temellendirilmesinin şiddetin önlenmesine yönelik önemli bir adım olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, 1970'lerde tanıtılan ekolojik model, şiddetin doğasına ilişkin önemli bir model sunmaktadır.³⁷

Ekolojik model, şiddetin bireysel, ilişkisel, topluluk ve toplum ekseninde dört düzeyde ele alınabileceğine vurgu yapmaktadır (Şekil 2).³⁸

Şekil 2. Ekolojik Model Ekseninde Şiddet Nedenleri

Kaynak: DSÖ, “Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu” (2002)

Ekolojik modelin ilk düzeyi olan bireysel düzeyde, bireylerin biyolojik döngüleri ile kişisel yaşam öykülerine vurgu yapılmaktadır. Özellikle, yaş, cinsiyet, düşük eğitim düzeyi, madde kullanımı, saldırganlık, aşırı alkol tüketimi, psikiyatrik bozukluklar gibi etmenlerin bireyin şiddet mağduru veya faili olma olasılığını artıran faktörler olabileceğine değinilmektedir.

İlişkiler başlığındaki ikinci düzey; bireylerin akranları, eşleri, birlikte olunan kişiler, aile üyeleri gibi sosyal çevrelerine odaklanmaktadır. Söz konusu sosyal çevrenin, bireyin şiddete ilişkin davranışını ve deneyim yelpazesini şekillendirme potansiyeline sahip olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, şiddet davranışı gösteren bir arkadaş grubuna sahip olmanın hem fail hem de mağdur olma riskini arttırdığı belirtilmektedir.

Modelin üçüncü düzeyi olan topluluk düzeyinde; okullar, işyerleri ve mahalleler gibi sosyal ilişkilerin yerleşik olduğu topluluk bağlamları ele alınmakta ve bu ortamların şiddet mağduru veya faili olmakla ilişkilendirilen özellikleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Yoksulluk, sosyal izolasyon, göç vb. durumların topluluk düzeyinde şiddetin risk etmenleri arasında yer alabileceği savunulmaktadır.

Ekolojik modelin dördüncü ve son seviyesi olan toplum düzeyinde ise şiddeti besleyen kültürel normlar/değerler, şiddeti önlemeye yönelik yasal mevzuat eksikliği, intiharı bireysel tercih gören düzenler, savaş, cinsiyet ayrımcılığı, ekonomik ve sosyal eşitsizlikler vb. toplumsal faktörler ele alınmaktadır.

Bu doğrultuda ekolojik modelin evrelerinin, bireyin doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim içinde olduğu unsurları içermekte olduğu görülmektedir. Tüm bu unsurlar ve bu

unsurların birbirleriyle olan ilişkisi, bireyin ve toplumun gelişiminde önemli bir noktada durmaktadır. Ekolojik model bakış açısı, özellikle şiddet eğilimli davranışların salt bireysel bir olay/durum değil, bireysel faktörlerin ilişkide olduğu kişiler ve bağlamla etkileşimsel bir bütün olarak ele alınması açısından önemlidir.

1.1.1.5 Şiddetin Sonuçları

Şiddet, milyonlarca insanın yaşamını, fiziksel ve zihinsel sağlığını tehdit etmektedir. Bireyin maddi ve manevi varlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin yanısıra şiddet toplum geneli için de doğrudan ve dolaylı maliyetlere yol açmaktadır.³⁹ Bu çerçevede, mağdurlara yönelik sunulan hizmetler (sağlık hizmetleri, acil telefon hatları, psikolojik, sosyal, hukuki danışmanlık vb), şiddet uygulayana yönelik adli hizmetler (kolluk, savcı, hakimın harcadığı zaman ve emek) ve ilgili uzmanların eğitim maliyeti gibi hususlar “doğrudan maliyet” kapsamında değerlendirilmektedir. Bununla birlikte toplumda artan huzursuzluk, suç, cinayet ve intiharlarda artış, alkol ve madde bağımlılığı, depresif bozukluklar da dolaylı etkilerindendir.

Diğer yandan şiddet vakalarının fazla olduğu toplumlarda işgücüne katılım ve istihdamda azalma, üretkenlik ve verimliliğin düşmesi, düşük kazanç-vergi gelirlerinde azalma, sosyal sermayede düşüş, yatırım ve tasarrufta azalma gibi ekonomik çarpan etkisi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılması, kişilerin yaşam kalitesinin düşmesi, karar alma süreçlerine katılımın azalması gibi sosyal çarpan etkileri de görülmektedir.⁴⁰ Görüldüğü üzere şiddet gelişmişlik düzeyinden bağımsız her toplulukta insanların yaşamını olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte, düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşayanlar, çoğu şiddet türü için önemli ölçüde daha büyük risk altındadır ve şiddet kaynaklı ölümlerin yüzde 90’ından fazlasının bu ülkelerde meydana geldiği belirtilmektedir.⁴¹ Şiddetin sebep olduğu ölümlerin yanı sıra, ölümcül olmasa da yaralanmalar, sakatlıklar, zihinsel sağlık ve davranışsal problemler, özellikle üreme sağlığı olmak üzere diğer sağlık problemleri ve sosyal doku üzerindeki olumsuz etkisi gibi sonuçları da bulunmaktadır.

Bu doğrultuda şiddetin önlenmesi en başta temel insan haklarının gereğidir. Ülkeler tarafından evrensel olarak onaylanan Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW Sözleşmesi) ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası birçok sözleşme hükümlerine göre, taraf devletler şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalar yürütmeyi ve vatandaşlarına şiddetten arınmış bir yaşam sağlamak için gerekli her türlü tedbiri almayı taahhüt etmektedir.

Şiddetin önlenmesi ve koruyucu faktörlerin geliştirilmesi ile ölüm ve hastalıkların azalması, ekonomik kalkınmanın hızlanması, fiziksel ve zihinsel sağlığın korunması, kuşaklararası şiddet aktarımının önüne geçilmesi sağlanabilecektir. Bununla birlikte şiddet önleme politikalarının işsizlik, gelir eşitsizliği, hızlı sosyal değişim ve eğitime erişimde engeller gibi toplumsal sorunların çözümüne yönelik katkısı göz önünde bulundurularak, söz konusu sosyal faktörlere yönelik politikaları da içerecek şekilde kapsamlı olması etkililiği artıracaktır⁴²

1.1.1.6 Şiddetin Önlenmesine Yönelik Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler; riskin etkisini azaltan veya ortadan kaldıran, istenmeyen sonuçların meydana gelme olasılığını azaltan durumlardır. Bununla birlikte koruyucu faktörler, bir yandan problemi meydana gelmeden önlemeyi, diğer yandan da bireylerin yeterliliklerini arttırabilmektedir. Şiddetin önlenmesine yönelik koruyucu faktörler çocuk, ergen, genç, kadın, yaşlı, engelli ve göçmen/mültecilere göre farklılaşabilmektedir.

Genel itibariyle şiddetin önlenmesine yönelik olarak koruyucu faktörler;

- Farkındalık,
- Bakım verenlerin/ebeveynlerin sosyal becerilerini geliştirme,
- Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi,
- Destekleyici aile ortamı,
- Güçlü sosyal ilişkiler/sosyal çevre,
- Olumlu akran ilişkileri,
- Toplumsal katılım,
- Ruh sağlığı hizmetlerine kolay erişim,
- Ekonomik refah,
- Yeterli yasal düzenlemeler,
- İzleme değerlendirme çalışmaları,
- Yüksek eğitim düzeyi,
- Dini inanç ile şiddetin hoş görülmediği norm/değer/ahlaki kurallar,
- Duygu ve düşünceleri iyi ifade edebilme becerisi olarak sayılabilir.

Yukarıda ifade edilen şiddetin önlenmesine yönelik koruyucu faktörlerden bireysel, ailesel ve toplumsal bağlamlarla ilişkili olup; şiddetin çeşitli düzeylerde derinlemesine ele alınması gereken, birçok faktör arasındaki kompleks etkileşimin sonucu olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Örneğin; yüksek eğitim düzeyi, dini inanç, farkındalık, bireysel koruyucu faktörler; olumlu akran ilişkileri, destekleyici aile ortamı, sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi ailesel

koruyucu faktörler; şiddetin hoş görünmediği norm/değerler, yeterli yasal düzenlemeler, izleme değerlendirme çalışmaları toplumsal koruyucu faktörler olarak gruplandırılabilir. Bu kapsamda, şiddeti önlemeye yönelik koruyucu faktörlerin tamamının gözetilerek, şiddeti önlemeye ilişkin politikaların oluşturulması ve uygulanması önem arz etmektedir.

1.1.2 Kadına Yönelik Şiddet Kavramı

Şiddet, tüm toplumlarda ve tüm çağlarda mevcut olan genel bir olgudur. Bununla birlikte genel şiddet olgusunun ortaya çıkış dinamiklerinin yanı sıra, başka bazı toplumsal ya da psikolojik dinamiklerin etkisiyle ortaya çıkan özel şiddet türlerinin varlığından da bahsedilir. Her türlü şiddet, şiddete ilişkin teorik tanımlamalardan, nitelendirmelerden veya toplumsal farkındalıktan bağımsız olarak, kendisini ortaya çıkartan koşullarla birlikte her zaman mevcut olabilir; fakat belli bir şiddet türünün genel şiddetten ayrılması, başka bir deyişle özel bir şiddet türü olarak tanımlanması, nitelendirilmesi ve böylece oluşan farkındalık, o şiddet türünün önemli bir toplumsal sorun haline gelmesiyle yakından ilişkilidir. Özel bir şiddet türünün belli olaylarda hep aynı kalan yapısal özelliği, o türden bir şiddeti genel şiddetten ayıran başlıca unsurdur. Böylece şiddetin özel türü, o şiddete maruz kalan bireylerin uğradığı insan hakkı ihlalleri kişisel zararların ötesine geçerek toplumsal bir mesele haline gelir ve o şiddet türüyle mücadelede özel stratejiler geliştirilmesini haklı hatta zorunlu kılar.

Şiddetin özel bir türü olarak “kadına yönelik şiddet” bakımından da aynı değerlendirmeleri yapmak mümkündür. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ilk basamağı, kadına yönelik şiddetin özel bir şiddet türü olarak belirlenmesidir. Bu tür bir şiddetin ayırt edici “yapısal” özelliğinin ne olduğunun ve bunun şiddeti nasıl tetiklediğinin sorgulanması, ancak bu kategorik nitelemeden sonra mümkündür.

Kadına yönelik şiddetin ayırt edici özelliği, kadının bu tür bir şiddete “kadın” olduğu için maruz kalıyor olmasıdır. Kadına yönelik şiddetin özel hayatta, ailede ya da toplum içinde kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik olarak zarar görmesiyle sonuçlanan/sonuçlanabilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylemi içerdiği yönündeki tanımda⁴³, zarar görme veya zarar görme ihtimali, genel anlamda tüm şiddet türlerinin ortak özelliğidir. Ancak bu tür bir zararın veya zarar görme ihtimalinin “cinsiyete dayalı olarak” ortaya çıkması, kadına yönelik şiddetin yapısal özelliğini teşkil eder. Böylece, münferit şiddet vakalarında, örneğin yemeğin güzel yapılmaması, kapının geç açılması, kocaya/kocanın ailesine saygısızca söz söylenmesi, kıyafet seçimi, eve geç kalmış olma, kocanın tasvip etmediği işte çalışmakta ısrar etme, para harcamada sorumsuzca davranma gibi sebepler,

görünüşte birbirinden farklı da olsalar, bunların hepsinde tipik kalan, karakteristik sebep “kadın olmaktır”. Tersinden ifade etmek gerekirse, aynı olayda, faille mağdur yer değiştirdiğinde veya mağdurun yerini herhangi bir erkek aldığı anda, o şiddetin ortaya çıkma ihtimali de ortadan kalkıyorsa, söz konusu şiddet, kadına yönelik şiddettir.

Aynı olay senaryosunda erkeğe uygulanmayacak olan şiddetin kadına uygulanıyor olduğunun “fark edilmesi”, kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir başlangıç noktası oluşturur; zira ancak böyle bir farkındalık üzerine bunun sebeplerinin sorgulanabilir hale gelmesi mümkündür. Nitekim kadına yönelik şiddetin, BM Genel Kurulunun 20.12.1993 tarih ve 44/104 sayılı Kararı ile ilk kez “kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinden doğduğunun kabulü”, 1991 yılında yine BM Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu ve Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) tarafından “kadına yönelik” şiddetin önemli bir problem olarak gösterilmek suretiyle olgusal kabulünün ardından gerçekleşmiştir. BM Genel Kurulu’nun 1993 tarihli Kararı (Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri), daha sonra Türkiye dâhil birçok ülkenin ulusal mevzuatında kadına yönelik şiddet olgusunun tanımlanmasına öncülük etmiştir.

1.1.2.1. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Kavramsal Çerçeve

Kadına yönelik şiddetin genel şiddetten ayrılarak kavramsallaşması, bu konuda birçok uluslararası ve ulusal gelişmenin ardından gerçekleşmiştir. Böylece kadına yönelik şiddet, uluslararası ve ulusal belgelerde, özgün bir tanıma kavuşmuştur.

Uluslararası belgelerde kadına yönelik şiddetin tanımlanması, insan hakları ihlallerinin önlenmesine ilişkin diğer kazanımlardan daha geç bir dönemde gerçekleşmiştir. 1979 (yürürlük 1981) tarihli CEDAW Sözleşmesi, kadınların insan hakları belgesi olarak kabul edilmekle birlikte, kadına yönelik şiddete ilişkin bir tanıma yer vermiş değildir. CEDAW Sözleşmesi, kadının insan haklarını ayrımcılık yasağı kapsamında korumayı hedeflemekte ve kadına karşı ayrımcılığı; bu Sözleşmenin amacı bakımından “kadınlara karşı ayrımcılık” terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir şeklinde tanımlamaktadır (CEDAW md. 1).

CEDAW Sözleşmesi’nde kadına yönelik şiddete ilişkin özel bir tanım yer almasa da Sözleşme’nin gerek cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığı önlemeye yönelik genel hedefi, gerek

ayrımcılığa dair yaptığı bu kapsamlı tanım, kadına yönelik şiddetin kategorik tanımına da öncülük etmiştir. Nitekim, 1991 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu ve KSK’dayapılan kadına yönelik şiddetin kadınların uğradıkları ayrımcılığın hem sebebi hem de sonucu olduğu, bu itibarla arzu edilen eşitliğin önündeki en ciddi engellerden birini oluşturduğu yönündeki tespit ile ayrımcılık ve şiddet arasındaki ilişkiye ilk kez dikkat çekilmiş olmaktadır. Bu tespit, kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalığa dair CEDAW Sözleşmesi’nin temel felsefesinden elde edilen önemli bir kazanımdır.

CEDAW Komitesi’nin 1992 yılında ilan ettiği 19 No’lu Genel Tavsiye Kararı’nda⁴⁴ cinsiyete dayalı şiddet, kadınların erkeklerle eşit temelde hak ve özgürlüklerden yararlanma becerisini ciddi şekilde kısıtlayan bir ayrımcılık şekli” (md. 1) olarak tanımlandıktan sonra, 6 ncı maddesinde ayrımcılık tanımı kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı şiddeti kapsar. Bu fiziksel, zihinsel ve cinsel zarar ve acı çektiren bu tür eylemlerle tehdidi içermektedir, ifadesine yer verilmiştir. Böylece cinsiyet temelli şiddetin, hem cinsiyet ayrımcılığının bir görünümünü oluşturduğu hem de cinsiyet ayrımcılığının cinsiyete dayalı şiddeti de kapsadığı kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra söz konusu Tavsiye Kararı’nın kadınlara karşı cinsiyete dayalı şiddeti “kadınlarda fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışlar, bu davranışlara ilişkin tehditleri, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışlar” olarak somutlaştırmış olması ve “bir kadının sırf kadın olması nedeniyle maruz kaldığı veya kadınları orantısız şekilde etkileyen şiddet” vurgusu yapması BM Genel Kurulu’nun 1993 yılında Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri’de yer alan tanımın adeta içeriğini hazırlamıştır. Gerçekten de, kadına yönelik şiddet kavramı, uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez 1993 yılında BM Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri’de⁴⁵ şu şekilde tanımlanmıştır:

“Madde 1- Kadınlara karşı şiddetin tanımı

Bu Bildirinin amacı bakımından “kadınlara karşı şiddet” terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir”.

Bildiri, kadına karşı şiddeti tanımlamanın yanı sıra, 2 ncı maddesinde bu tür şiddeti örneklendirme yoluna da gitmiştir. Buna göre:

“Madde 2- Kadınlara karşı şiddet örnekleri

Kadınlara karşı şiddet terimi aşağıdaki halleri içerecek şekilde anlaşılır, fakat bu hallerle sınırlı değildir:

a) Aile içinde meydana gelen dövme, kız çocukların cinsel istismarı, evlenirken verilen başlıkla ilgili şiddet, evlilik içi tecavüz, cinsel organları dağlama ve kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar, eş olmayanlar arasındaki şiddet ve sömürmek için uygulanan şiddet de dâhil fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uygulanması;

b) Toplum içinde meydana gelen tecavüz, cinsel istismar, çalışma hayatında, öğretim kurumlarında ve diğer yerlerde cinsel taciz, kadın satışı ve zorla fahişeleştirilme de dâhil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet;

c) Nerede meydana gelirse gelsin, Devlet tarafından işlenen veya hoş görülen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet”.

BM Genel Kurulu tarafından kadına yönelik şiddetin bu şekilde tanımlanmış ve örnekendirilmiş olması, bu konuda daha sonra yapılacak tanımlara da öncülük etmiştir. 1995 yılında 4. Dünya Kadın Konferansı sonucu kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nda⁴⁶ kadınlara yönelik şiddeti kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet anlamına gelmektedir, şeklinde tanımlanmıştır.

BM Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesi Bildirisi’ne benzer şekilde, fakat ondan daha geniş kapsamlı olmak üzere, Pekin Deklarasyonu’nda da örnek kabilinden olmak üzere; dayak dâhil aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyiz parası, evlilikte tecavüz, kadınlara zararlı olan, kadının cinsel organına zarar verme ve diğer geleneksel uygulamalar, nikâh dışı şiddet ve istismarla bağlantılı şiddet, tecavüz, cinsel taciz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde sarkıntılık ve cinsel zorlama dâhil toplum içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlanma, özel ya da kamusal alanda meydana geldiğine bakılmaksızın devletin yürüttüğü veya göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, silahlı çatışma durumlarında kadınların insan haklarının ihlal edilmesi, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlama, zorla kısırlaştırma ve düşüğe zorlama, kontraseptiflerin zorla/baskıyla uygulanması, kız bebeklerin öldürülmesi ve doğum öncesi cinsiyet seçimi gibi uygulamaların kadına yönelik şiddet kapsamında ele alınması gerektiği, açıkça ifade edilmiştir.⁴⁷

DSÖ’nün kadına yönelik şiddet tanımı da benzer bir içerikte olup kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma

olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış, şeklindedir.⁴⁸

Kadına yönelik şiddeti tanımlayan uluslararası belgelerden sonuncusu, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 11.05.2011 tarihli toplantısında imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesidir. Sözleşme’nin 3/a maddesine göre; kadına yönelik şiddetten, insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılabacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılabacaktır. Yine Sözleşme’nin 3/d maddesi kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, bir kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak tanımlamaktadır.

Kadına yönelik şiddetin Türkiye’de genel şiddet olgusundan ayrılarak özel bir tanıma ve hukuki düzenlemeye kavuşması yönündeki gelişmeler, uluslararası alandaki gelişmelerle paralellik arz etmektedir.

Öncelikle, kadınların insan hakları belgesi olarak nitelendirilen CEDAW Sözleşmesi (1979), Türkiye’de 1985 yılında 3232 sayılı Kanunla uygun bulunarak, 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış ve 14.10.1985 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tarihten itibaren, CEDAW Sözleşmesi’nin kadına şiddeti ayrımcılık yasağı kapsamında ele alan bakış açısı ve bu doğrultuda elde edilen tüm kazanımların, Türk Hukuku bakımından da geçerli olduğu hususu tartışmasızdır. Zira Anayasa’nın 90 ıncı maddesinin son fıkrasına göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Aynı maddeye 2004 Anayasa değişikliğiyle yapılan ilave ile CEDAW Sözleşmesi gibi temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerin ulusal düzenlemeler karşısındaki etkisi güçlendirilmiştir. Hüküm uyarınca usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

Aynı Değişiklik Kanunu ile Anayasanın “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesine eklenen ikinci fıkraya göre kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. 2010 Anayasa değişikliği ile aynı fıkranın devamına eklenen “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz”

hükümü ile kadını sadece kanun önünde değil fiilen güçlendirerek, özellikle kadın ile erkek arasındaki güç dengesizliğini telafi etmeye yönelik uygulamalara anayasal bir dayanak oluşturan çok önemli bir düzenleme yapılmıştır.

Görüldüğü gibi 2000’li yıllardan itibaren yapılan Anayasa değişiklikleriyle CEDAW Sözleşmesi’nden itibaren kadınlar lehine elde edilen uluslararası kazanımların iç hukukumuzda en üst düzey hukuk normlarıyla aktarılması yönünde olumlu adımlar atılmıştır.

Türk Hukuku’nda kadınlara yönelik belli bir şiddet türünün önlenmesini özel düzenleme konusu yapan kanun düzeyindeki ilk metin ise 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun olmuştur. 4320 sayılı Kanun, aile içi şiddet kavramı ve olgusunu ilk kez genel hükümlerden ayrı ve münhasır bir düzenleme konusu yapmış olması itibarıyla önemli bir hukuki metindir ve hareket noktası aile içi şiddet olsa da, özel olarak kadına yönelik şiddeti önlemeyi amaçlayan sonraki hukuki metinlere öncülük etmiştir. Kanunun 2007 yılında genişletilen koruma kapsamına; eşler, çocuklar, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri ile mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri (26.04.2007-5636/md. 1 ile değişik md. 1) dâhildir. Kanun, kadına yönelik şiddetin özel bir tanımına yer vermediği gibi, aile içi şiddetin tanımına da özel olarak yer vermiş değildir. Kanun basitçe, koruma kapsamında bulunan bireylerin “aile içi şiddete” maruz kalmalarından bahsetmektedir.

Hukukumuzda şiddet ve ev içi şiddetle birlikte “kadına yönelik şiddet” ilk kez 08.03.2012 tarihinde kabul edilen 6284 sayılı Kanun⁴⁹ ile tanımlanmıştır. 6284 sayılı Kanun’a göre; şiddet: kişinin fiziksel cinsel psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri bunlara yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini içeren toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Ev içi şiddet ise: şiddet mağduru ve şiddet uygulayan ile aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hane de ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir.

6284 sayılı Kanun’da kadına yönelik şiddet ise, kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış şeklinde tanımlanmıştır. Böylece kadına yönelik şiddetin, genel şiddet olgusu ve ev içi şiddetten farklı olarak cinsiyete dayanan yapısal özelliği kanuni bir tanım ile ortaya koyulmuştur. Tanımda kadına yönelik şiddetin cinsiyete dayalı yapısal özelliği “kadınlara yalnızca kadın oldukları için

uygulanıyor olması” veya “cinsiyet ayrımcılığı ile kadının insan hakları ihlallerine yol açıyor olması” şeklinde belirtilmiştir. O halde, Kanunda genel şiddet tanımı içerisinde yer alan her türlü tutum ve davranış, kadına yönelik şiddetin yapısal özelliğiyle birleştiğine, daha açık bir ifadeyle, kadına yalnızca kadın olduğu için uygulandığında veya cinsiyet ayrımcılığı suretiyle kadının insan hakları ihlallerine yol açtığında, artık genel şiddet olgusundan farklı bir şiddet türü olarak “kadına yönelik şiddet” söz konusu olur.

1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TÜRLERİ VE YAYGINLIĞI

Kadınların yaşam hakkına, fiziksel ve/veya psikolojik bütünlüğüne yapılan bir saldırı; siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit yararlanma ve korunma hakkının gerçekleşmesi önünde önemli bir engel olan kadına yönelik şiddet; konuya ilişkin literatürde ve hukuki düzenlemelerde farklı görünüm şekilleriyle veya farklı sınıflandırmalarla ele alınmaktadır. Literatürde yaygın olan sınıflandırma kadına yönelik şiddetin fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik/duygusal olarak tasnif edilmesidir. Söz konusu sınıflandırmalara dâhil edilebilir ise de giderek yaygınlaşan ve kendine has özellikleri sebebiyle çoğu zaman özel tedbirleri de gerektiren siber şiddet, mobbing, kadın cinayetleri, töre ve namus cinayetleri, ısrarlı takip gibi farklı şiddet türlerinin ayrıca incelendiği görülmektedir.

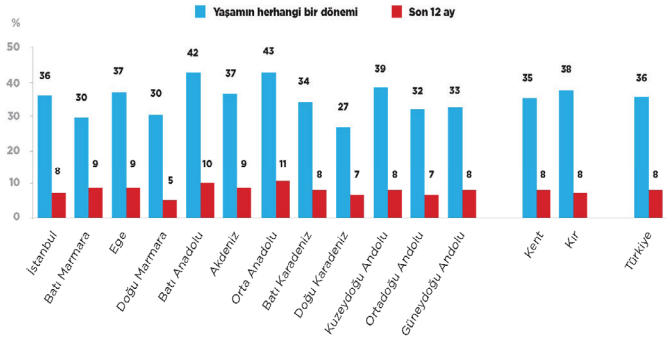
Söz konusu Rapor’da Fiziksel Şiddet, Cinsel Şiddet, Duygusal/Psikolojik Şiddet, Ekonomik Şiddet, Siber Şiddet, İş Yerinde Psikolojik Taciz/Mobbing, Erken Yaşta ve/veya Zorla Evlilik ve İsrarlı Takip başlıkları ekseninde kadına yönelik şiddet türleri ve görünüm biçimleri kavramsal çerçeve ile küresel ve ulusal yaygınlık eksenlerinde ele alınacaktır.

1.2.1. Fiziksel Şiddet

Bir başkasının vücut dokunulmazlığını ihlal eden ve bütünlüğüne zarar veren, ona acı çektiren her türlü saldırı fiziksel şiddet olarak tanımlanabilmektedir.⁵⁰ Tokat atmak, dövmek, vurmak, itmek, tekmelemek, sarsmak, ısırmak, duvara vurmak, yaralamak, yakmak, boğazlamak, suda ya da havasız bırakarak boğmak, sıcak su ile haşlamak, zehirlemek, eşya fırlatmak, fiziksel kuvvet kullanarak evden çıkmasına ya da eve girmesine engel olmak, bıçak veya silah gibi aletlerle tehdit etmek, işkence yapmak, silahla yaralamak, sarsmak, öldürmeye çalışmak fiziksel şiddet içeren eylemlerdir. Bu kapsamda fiziksel şiddet, gücün fiziksel bütünlüğe karşı eylemler olarak kullanılması şeklinde özetlenebilir.⁵¹

Türkiye’de kadına yönelik şiddet türlerinin yaygınlığına, kadına yönelik şiddetin sonuçlarına ve şiddetle mücadeledeki duruma ilişkin değerlendirmeye esas olacak verilerin elde edilmesi amacıyla 2008 ve 2014 yıllarında “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” yapılmıştır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014)’nda, eş veya birlikte olduğu erkek tarafından kadına yönelik fiziksel şiddet; orta derecede fiziksel şiddet (tokat atma ya da bir şey fırlatma, itme, tartaklama ya da saç çekme) ve ağır derecede fiziksel şiddet (yumrukla ya da bir cisimle vurma, tekmeleme, sürüklenme ya da dövme, boğazını sıkma ya da bir yerini yakma, bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etme ya da bunları kullanma) olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda Araştırma sonuçlarına göre ülke genelinde, eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından, hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı yüzde 36’dır. Bu oran 2008 Araştırması sonuçlarına göre yüzde 39’dur. Bununla birlikte araştırma sonuçları bölgesel açıdan değerlendirildiğinde, yaşamının herhangi bir döneminde eşinin ya da birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların oranı en yüksek Orta Anadolu’da (yüzde 42,8), en düşük Doğu Karadeniz’dedir (yüzde 26,8).

Tablo 1. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014

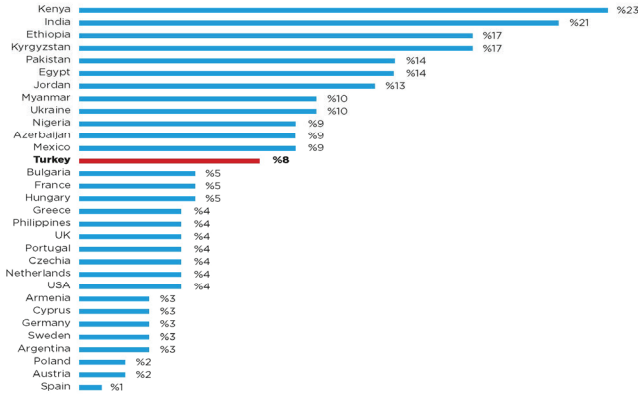

Kaynak: KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014).

Kadına yönelik şiddet küresel bir sorun olup gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada varlığını sürdürmektedir. Tablo 2’de belirtildiği üzere, BM Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi İstatistik Bölümü tarafından yayınlanan “Dünya’da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler” 2020 yılı Raporu’nda; son 12 aylık dönemde eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların en fazla Kenya (yüzde 23), Hindistan (yüzde 21) ve Etiyopya

(yüzde 17) olduğu görülmektedir. Fiziksel şiddete en az oranda maruz kalan kadınların olduğu ülkeler ise İspanya (yüzde 1), Avusturya (yüzde 2) ve Polonya (yüzde 2)’dir. Bu Araştırma’da Türkiye’de fiziksel şiddete maruz kalan kadın oranının yüzde 8 olduğu belirtilmektedir.⁵²

Tablo 2. Son 12 Aylık Dönemde Eşi veya Birlikte Yaşadığı Kişi Tarafından Fiziksel Şiddete Maruz Kalan Kadınların Oranı

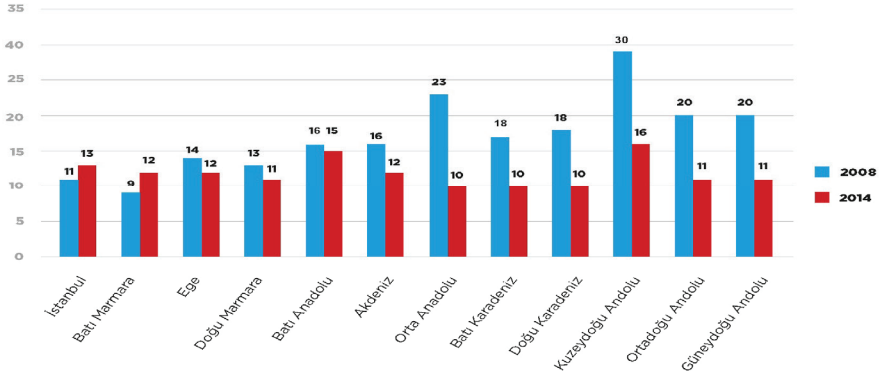
Kaynak: BM Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi, “Dünya’da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler”, (2020).

1.2.2. Cinsel Şiddet

DSÖ tarafından cinsel şiddet; cinsel eylem gerçekleştirmek amacıyla girişim, istenmeyen cinsel içerikli konuşmalar, birini cinsel amaçlı kullanmak, mağdur ve fail arasındaki ilişkinin niteliğine bakmaksızın, ev ya da iş ortamında kişinin cinselliğine yönelik zorlayıcı yaptırımlar olarak tanımlanmaktadır.⁵³ Evli olduğu kişi bile olsa kadını istemediği şekilde- yerde-zamanda cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel içerikli imalarda bulunmak, cinsel içerikli sözler söylemek, çocuk doğurmaya ya da tam tersine kürtaja zorlamak, cinsel yolla hastalık bulaştırmak, fuhşa zorlamak, cinsel organlara zarar vermek gibi eylemler cinsel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir.⁵⁴

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre; Türkiye genelinde evlenmiş kadınların yüzde 12’si yaşamının herhangi bir döneminde, yüzde 5’i ise son 12 ay içinde eşi ya da birlikte olduğu kişinin cinsel şiddetine maruz kalmıştır. Cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’dir. Evlenmiş kadınların yüzde 38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Bununla birlikte Türkiye’de fiziksel şiddetin cinsel şiddete oranla daha yaygın olduğu görülmektedir.⁵⁵

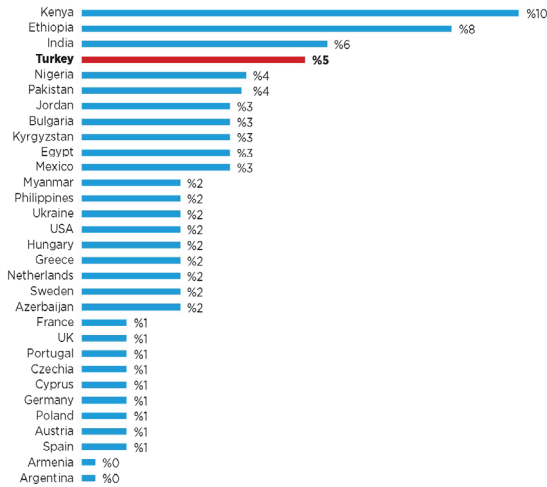
Tablo 3. Cinsel Şiddet Yaygınlığı: Yaşamının Herhangi Bir Döneminde Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Cinsel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2008-2014)

Kaynak: KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014).

BM “Dünya’da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler” 2020 yılı Raporu’nda yer alan verilere göre; son 12 aylık dönemde eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı sırasıyla en fazla Kenya (yüzde 10), Etiyopya (yüzde 8) ve Hindistan (yüzde 6) olduğu görülmektedir. Çalışmada Türkiye’de son 12 aylık dönemde eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından cinsel şiddete maruz kalan kadın oranı yüzde 5 olarak belirtilmektedir.

Tablo 4. Son 12 Aylık Dönemde Eşi veya Birlikte Yaşadığı Kişi Tarafından Cinsel Şiddete Maruz Kalan Kadınların Oranı

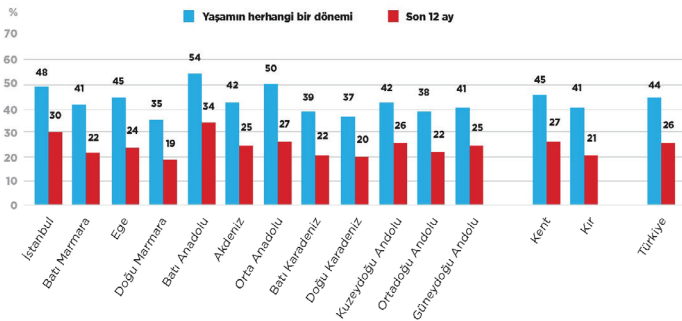
Kaynak: BM Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi, “Dünya’da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler”, 2020.

1.2.3. Duygusal/Psikolojik Şiddet

Duygusal/psikolojik şiddet, birine karşı sistemli şekilde psikolojik baskı uygulamak, duygusal olarak sömürmek ve aşağılamak, kontrol etmek veya cezalandırmak amacıyla toplumdaki soyutlanmak ve izole etmek için uygulanan her türlü hareket olarak belirtilmektedir.⁵⁶ Sevgi, şefkat ve destek gibi duygusal ihtiyaçların ihmal edilmesi, dine, ırka, dile, kültürel gruba veya geçmişe ait değer verilen inançların aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanması, başkaları önünde küçük düşürme, gururunu incitme, fiziksel şiddet uygulamakla tehdit etme, kişinin duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etme özgürlüğünü kısıtlama, yakınlarıyla görüşmesini ve iletişimini yasaklama, istediği gibi giyinme özgürlüğünü kısıtlama gibi fiziksel baskı olmaksızın uygulanan ve ruhsal sağlığı bozucu eylemlerin tümüdür.⁵⁷ Psikolojik şiddet bazen tek başına görülse de genellikle fiziksel şiddet öncesinde görülmekte veya fiziksel şiddete eşlik edebilmektedir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre; Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları duygusal/psikolojik şiddet oranı yüzde 44, son 12 ayda ise bu oran yüzde 26’dır. Batı Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde duygusal/psikolojik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Son 12 ayda en fazla duygusal/psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar ise yüzde 34 oranı ile Batı Anadolu Bölgesi’nde yaşayanlardır.⁵⁸

Tablo 5. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Duygusal Şiddetine/İstismarına Maruz Kalmış Kadınların Bölge ve Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014

Kaynak: KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014).

Parlamentolar Arası Birlik tarafından 2016 yılında 5 bölge-39 ülkede yürütülen araştırmada, katılımcı kadın parlamenterlerin yüzde 82’si görevlerini yürütürken cinsiyetçi

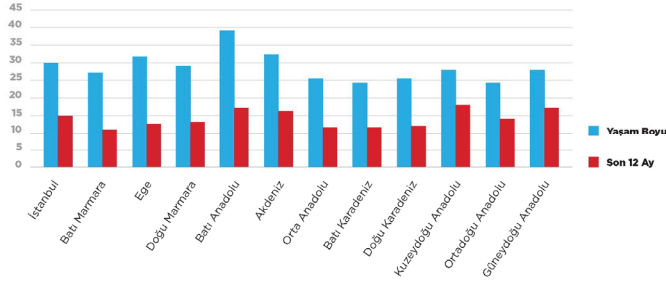
veya aşağılayıcı cinsel nitelikteki sözler ve/veya tehdit gibi psikolojik şiddet içerikli davranışlara özellikle sosyal medyada maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadın parlamenterlerin yaklaşık yüzde 44’ü kendilerine veya ailelerine karşı ölüm, tecavüz, saldırı veya kaçırılma tehdidi aldığını bildirmişlerdir.⁵⁹

1.2.4. Ekonomik Şiddet

Birini kontrol etmek ya da cezalandırmak amacıyla ekonomik olarak sınırlamak, onu temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak hale getirmek için yapılan her türlü hareket ekonomik şiddet olarak kabul edilmektedir.⁶⁰ Ekonomik şiddet; kadının para harcamasının kısıtlanması, çalışmasına izin verilmemesi, zorla çalıştırılması, ekonomik konulardaki kararların erkek tarafından tek başına alınması, parasının/gelirinin elinden alınması, iş yerinde olay yaratmak suretiyle kadının işten atılmasına neden olunması, kadının iş bulmasını kolaylaştırıcı becerilerinin geliştirilmesinin engellenmesi, ev ihtiyaçlarını karşılayacak maddi kaynaktan yoksun bırakılması, engelli kadını zorla dilendirme gibi birini kontrol etmek ya da cezalandırmak amacıyla ekonomik olarak sınırlandırma içeren her türlü eylemi içermektedir.

Kadınların toplum içerisinde yaşadığı ekonomik şiddetin, kadınların maruz kaldığı birçok şiddete sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Örneğin, kadınların ekonomik olarak bağımlı bırakılması, onları fiziksel, psikolojik, cinsel şiddete karşı savunmasız bırakabilmektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) kapsamında ekonomik şiddete ilişkin veriler “yaşamlarının herhangi bir döneminde çalışmak istedikleri hâlde çalışmalarının engellenip engellenmediği ya da işten ayrılmalarına neden olup olunmadığı, eşin/birlikte olunan kişinin parası olduğu hâlde evin ihtiyaçları için para verip vermediği ve kadınların istemedikleri hâlde gelirlerinin ellerinden alınıp alınmadığı” soruları çerçevesinde elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye genelinde belirtilen davranışlardan en az birine yaşamının herhangi bir döneminde maruz kalan evlenmiş kadınların oranı yüzde 30; son 12 ayda bu davranışlardan birine maruz kalan kadınların oranı ise yüzde 15’tir. Bölgelere göre ekonomik şiddet verileri incelendiğinde; eşi veya birlikte olduğu erkeklerin ekonomik şiddetine maruz kalmış kadınların oranı en yüksek yüzde 39,5 ile Batı Anadolu Bölgesi, en düşük ise yüzde 24,3 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi’dir.

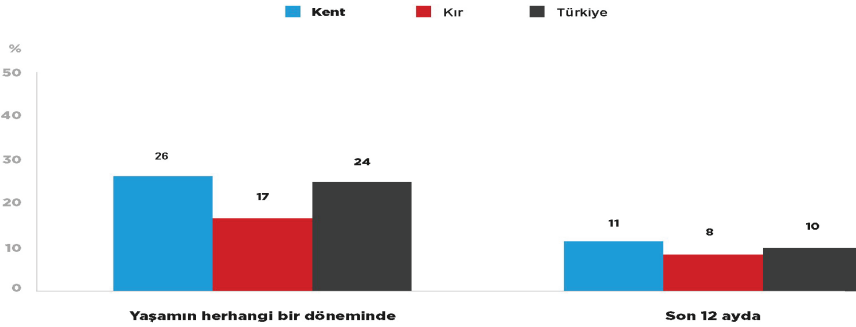
Tablo 6. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Ekonomik Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2014)

Kaynak: KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014)⁶¹

Çalışmaya engel olma ya da bir işten ayrılmaya neden olma kadınlara karşı ekonomik şiddet biçimleri arasında en fazla belirtilendir. Tablo 7’de belirtildiği üzere, yaşamının herhangi bir döneminde kadınların yüzde 24’ü, son 12 ayda ise kadınların yüzde 10’u bu davranışa maruz kalmıştır. Yerleşim yerine göre veriler incelendiğinde, kıyda yaşayan evlenmiş kadınların yüzde 17’si çalışmasının eşi veya birlikte olduğu erkek tarafından engellendiğini belirtmiş iken, bu oran kentte yaşayan kadınlar için yüzde 26’dır.⁶²

Tablo 7. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Kadının Çalışmasına Engel Olmasının veya İşten Ayrılmasına Neden Olmasının Yerleşim Yerine Göre Yüzdesi, Kadınların Türkiye 2014

Kaynak: KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014)⁶³

1.2.5. Siber/Dijital Şiddet

Siber/dijital şiddet, genellikle bilerek ve isteyerek teknolojik araçların hedeflenen kişiye yönelik cinselliği de kapsayacak şekilde zarar verici bir biçimde kullanılması olarak tanımlanmaktadır.⁶⁴ Siber şiddet, internete erişimin hızla artmasıyla birlikte daha fazla kendini

göstermektedir. “Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Siber Şiddet” Raporu’nda; siber şiddetin, nefret söylemi (küfür içeren bir iftira yayınlama), bilgisayar korsanlığı (özel iletişimlere müdahale), kimlik hırsızlığı, birinin hayatını sona erdirmeye ikna etme (intihar danışmanlığı veya soykırımı savunmak), çevrim içi takip (cezaî taciz) ve tehditler savurmayı içerdiği belirtilmektedir.⁶⁵

İngiltere’den yönetilen global sosyal medya ajansı “We Are Social” ile Kanada merkezli sosyal medya yönetim platformu “Hootsuite” iş birliğiyle oluşturulan “Dijital 2020 Raporu”na göre; Türkiye’de son bir yılda internet kullanıcı sayısının 2,4 milyon; cep telefonu kullanıcı sayısının 2,6 milyon; etkin sosyal medya kullanıcı sayısının da 2,2 milyon arttığı ifade edilmektedir. Araştırma verilerine göre, 82,4 milyon nüfuslu Türkiye’nin nüfusunun yüzde 72’sine karşılık gelen 59.36 milyon kişi internet kullanmaktadır. Ayrıca Türkiye’de bireylerin günde ortalama 7 saat 29 dakikasını internette geçirdiği de belirtilmektedir.⁶⁶

İnternet kullanımının yoğun olduğu Türkiye’de, dijital/siber şiddet yaygınlığına yönelik yürütülen çalışmalar sınırlı olmakla birlikte; 2018 yılında 550 kadın ile yapılan bir araştırma sonucuna göre, Türkiye’de siber şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 59,8’dir. Kadınların en fazla maruz kaldıkları dijital/siber şiddet türleri ise istenmeyen mesajlara maruz kalma, cinsel içerikli mesajlar ya da medya gönderilmesi ile profilinin takip edilmesidir.⁶⁷

1.2.6. İş Yerinde Psikolojik Taciz/Mobbing

İş yerinde psikolojik taciz ya da mobbing, küresel bir sorun olarak çalışanların çalışılan kuruma/örgüte olan bağlılıklarını, aidiyetlerini, çalışma motivasyonlarını, üretkenliklerini ve iş tatminini olumsuz yönde etkileyen saldırganca bir tutum/davranış şeklidir. Özellikle hiyerarşik bir yapılanmanın olduğu gruplarda, güçlü olanın zayıf olana karşı sistemli ve kasıtlı bir şekilde psikolojik yollarla baskı kurması şeklinde de görülebilmektedir.

Mobbing kavramının tanımına bakıldığında, bir kişiyi savunmasız ve çaresiz bırakan sistematik olarak uygulanan düşmanca ve etik olmayan davranışlar olarak ifade edilmektedir.⁶⁸ Türk Dil Kurumu tarafından ise “bezdiri” olarak tanımlanmaktadır.

İşyerinde psikolojik taciz ya da mobbing olaylarının fail, mağdur ve tanıklar olmak üzere tarafları bulunmaktadır. Özellikle fail ve mağdur arasında bir anlaşmazlıkla başlayan olaylar psikolojik tacize kadar evrilebilmektedir. Mağdur kişinin telefonunun dinlenmesi, görüşmelerinin engellenmesi, çalışma arkadaşlarının yanında azarlanılması, küçük düşürülmesi, çalışma düzeninin sebepsizce değiştirilmesi, saldırganca bir dile maruz kalması, izin ya da eğitim taleplerinin reddedilmesi, işlerinin önemsizleştirilmesi, iş baskısı, cinsel taciz,

fiziksel istismar, sosyal izolasyon gibi tutum ve davranışlar psikolojik taciz/mobbing davranışlarına örnektir. Bununla birlikte mobbingin yapılış biçimleri; iş yerindeki pozisyonu tehdit, kişiliği tehdit, dışlama, aşırı iş yükü ve istikrarı bozma şeklinde gruplandırılmaktadır.⁶⁹

İşyerinde psikolojik taciz ya da mobbingin sebeplerinin; hem bireysel hem de organizasyonel yapılardan kaynaklanabileceği söylenebilir. Çalışılan kurumun/örgütün organizasyonel ya da yönetsel yapılanmasının eksik olması, örgüt kültürü, iş stres kaynakları, iş dağılımı, zorba kişilik, saldırgan tutumlar, sosyal beceri eksiklikleri, liderlik tarzları sayılabilir.

İşyerinde psikolojik taciz yaş ve cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm çalışanlara uygulanmakla birlikte yapılan bazı çalışmalar, kadınların daha fazla işyerinde psikolojik tacize/mobbinge maruz kaldığını ortaya koyarken; bazıları ise mağdur olmada cinsiyet açısından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.⁷⁰

Türkiye’de ulusal düzeyde yapılmış bazı araştırmalar, kadınların erkeklere nazaran daha fazla işyerinde psikolojik taciz/mobbinge maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Örneğin Ankara ilinde bulunan ve Ankara Üniversitesi’nden 92, Gazi Üniversitesi’nden 124, Hacettepe Üniversitesi’nden 118, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden 166 öğretim elemanının katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada; işyerinde psikolojik taciz/mobbinge uğradığını belirten mağdurların yüzde 63,8’inin kadın, yüzde 36,2’sinin ise erkekler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁷¹

İşyerinde psikolojik taciz/mobbinge mücadele kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının iletişim merkezi olan ALO 170 hattına; 19.03.2011-30.06.2021 tarihleri arasında 108.141 adet başvuru yapılmış olup bu çağrıların 6.201’i şikâyet başvurusuna dönüşmüştür. 2019 yılında 16.703 adet başvuru, 2020 yılında ise 11.346 başvuru alınmış olup yüzde 32 oranında başvurularda düşüş görülmüştür. Başvuruların yüzde 81’i özel sektör çalışanları, yüzde 19’u ise kamu sektörü çalışanları tarafından yapılmıştır. Cinsiyet özelinde bakıldığında ise, kamu sektöründen başvuruda bulunan çalışanların yüzde 53’ünün erkek, yüzde 47’sinin kadın; özel sektörden başvuruda bulunan çalışanların yüzde 58’inin erkek, yüzde 42’sinin kadın olduğu belirtilmektedir. Başvuruların içeriklerinde ise; tüm çalışanların yüzde 63’ü istifaya zorlama, görev yeri değişikliği, hakaret ve kötü muameleyle maruz kalma iddiasıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan tüm çalışanların yüzde 19,9’u iş yükünün arttırılması, yüzde 19’u tehdit, yüzde 14,4’ü de iletişimin kesilmesi sebebiyle şikâyetle bulunmuştur. İş yerinde psikolojik taciz/mobbing başvurusunda bulunan tüm çalışanların yüzde 10,6’sı işçi, yüzde 8,7’si ise yönetici ve yönetici yardımcısı statüsündedir. Başvuruda bulunan

tüm çalışanların yüzde 75,6'sı erkek çalışanlar, yüzde 24,4'ü ise kadın çalışanlar tarafından psikolojik taciz davranışlarına maruz bırakıldıklarını; bu davranışların yüzde 62,9'unun ise amir tarafından gerçekleştirildiğini bildirmiştir.⁷²

1.2.7. Erken Yaşta ve/veya Zorla Evlilikler

Erken yaşta ve/veya zorla evlilikler küresel bir insan hakları sorunu olarak tüm dünyada varlığını sürdürmektedir. Erken yaşta ve/veya zorla evlilikler kadına ve çocuğa yönelik şiddetin ve ayrımcılığın bir biçimi, bir halk sağlığı meselesi, uluslararası alanda kabul gören bir suç ve kalkınmanın önünde önemli bir engeldir.

Erken yaşta ve/veya zorla evlilikler kavramını tanımlayabilmek için erken yaşta evlilik ve zorla evlilik kavramlarının açıklanması gereklidir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1 inci maddesinde, 18 yaş altındaki herkes çocuk olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede erken yaş evlilikler uluslararası literatürde 18 yaşından önce yapılan evlilikleri işaret etmektedir. Hatta 18 yaşından büyük olsa bile fiziksel, duygusal, cinsel, psikolojik ve bilişsel gelişim düzeyleri evliliğe rıza göstermeye hazır olmayan kişilerin evlenmesi de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Zorla evlilikler ise evliliğin taraflarından birinin ya da her ikisinin evlilik birliğinin gerçekleşmesine ilişkin rızasının ve tam ve özgür iradesinin olmadığı evlilikleri işaret eder.⁷³ Zorla evlilik; taraflara yönelik baskı, şiddet, tehdit unsurlarının da bulunduğu; gelin kaçırma, berdel, kan bedeli evliliği, kayın/baldız evliliği, erken yaşta evlilik gibi birçok geleneksel pratiği içinde barındıran; mal ve paranın değişimi gibi ekonomik unsurları da içermesi sebebiyle kimi zaman insan ticaretinin bir türü olarak da değerlendirilen bir kavramdır.⁷⁴ Bu çerçevede, yetişkin bireylere tanınan bir hak olan evlilik birliğinin kurulmasında tarafların rızası ile tam ve özgür iradelerinin kurucu unsurlar olarak kabul edilmesi ve gerek fiziksel gerekse zihinsel olarak gelişimini tamamlamayan çocuğun rızasından ve tam ve özgür iradesinden bahsedilemeyeceği gerçeğinden hareketle erken yaşta evliliklerin aynı zamanda zorla evlilik olduğunu söylemek mümkündür.

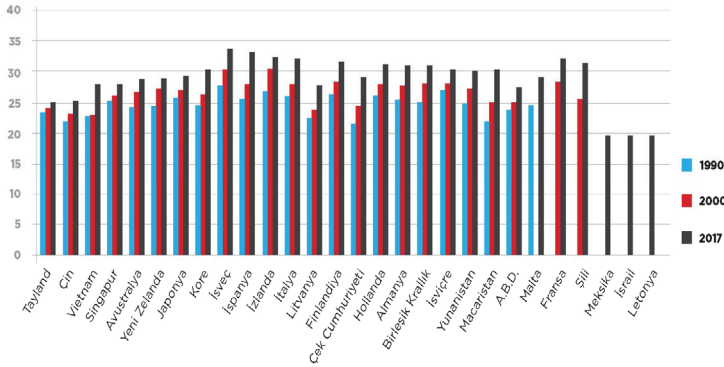
Erken yaşta ve/veya zorla evliliklerin mağdurları her iki cinsiyetten de olmakla birlikte özellikle kız çocuklarının ve kadınların daha fazla sayıda erken yaşta ve/veya zorla evlilik mağduru olduğu hususu verilerle desteklenmektedir. UNICEF verilerine göre dünyada 650 milyon kadın, 115 milyon erkek, çocuk yaşta evlenmiştir. Ayrıca, her yıl yaklaşık 12 milyon kız çocuğu evlendirilmektedir. Erken yaşta evlilik ya da zorla evliliğin yoksulluk, başlık parası, ailenin mal varlığının korunması gibi ekonomik gerekçeleri ile düşük eğitim seviyesi, geleneksel normlar, aile içi şiddet, yasal düzenleme eksikliği ve savaşlar gibi sebepleri

olabilmektedir. Erken yaşta evliliğin düşük gebelik, riskli gebelik, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlarda artış, anne ve bebek ölümleri gibi fizyolojik sonuçlarının yanı sıra psiko-sosyal gelişim tamamlanmadan evliliğin sorumluluğu altında ezilme, intihar ve madde kullanımı eğiliminde artış, depresyon gibi psikolojik açıdan olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bununla birlikte öğretim kurumlarına devam edememe, sosyal aktivitelerde sınırlılık, iş gücüne katılımda azalma, boşanma gibi toplumsal sonuçları da bulunmaktadır.⁷⁵

Küresel düzeyde erken yaşta ve/veya zorla evliliklerin yaygınlığını ortaya koyabilmek için evliliklerde yaş ölçütü baz alınmaktadır. UNICEF ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından tespit edilen, 20-24 yaş grubundaki kadınlar arasında 18 ve 15 yaşından önce gerçekleşen evlilik oranları 2000 yılında kadınların üçte biri düzeyinde iken bu oran 2017 yılında beşte bire düşmüştür. Günümüzde erken yaş evlilikler yüzde 37 ile en fazla Sahraaltı Afrika’da yaygındır.⁷⁶

Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarından seçilen ülkeler için 1990, 2000 ve 2017 yıllarına ait kadınların ortalama ilk evlenme yaşlarına ilişkin Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri incelendiğinde kadınların ortalama ilk evlenme yaşının dünya genelinde arttığı görülmektedir.

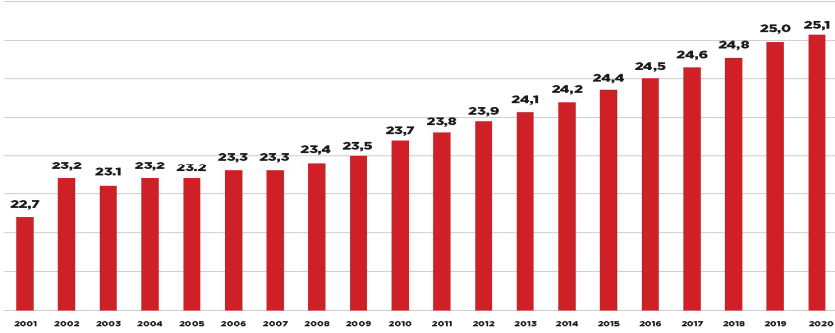
Tablo 8. Bazı Ülkelerde Kadınların Ortalama İlk Evlenme Yaşı (1990-2000-2017)

Kaynak: OECD, Evlenme ve Boşanma Oranları, (2020).⁷⁷

Türkiye’de de resmi nikâh verilerinin dikkate alındığı resmi istatistiklere göre ortalama ilk evlenme yaşı, dünya ülkelerine benzer şekilde yıllar itibarıyla yükselmektedir. 2001 yılında kadınlar için 22,7 olan ilk evlenme yaşı, 2010 yılında 23,7’ye, 2020 yılında ise 25,1’e yükselmiştir. Erkeklerin ortalama ilk evlenme yaşı da kadınlarla benzer şekilde 2001 yılında ise 26 iken, 2010 yılında 27’ye, 2020 yılında ise 27,9’a yükselmiştir.

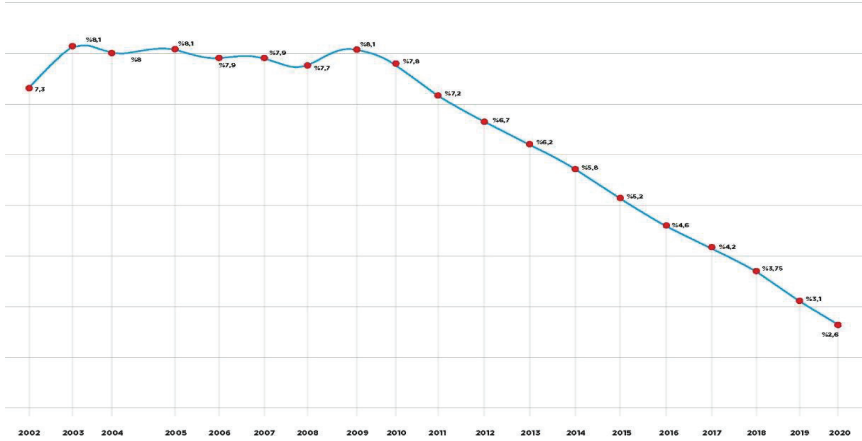
Tablo 9. Türkiye’de Kadınlarda Ortalama İlk Evlenme Yaşı (2001-2020)

Kaynak: TÜİK, “Evlenme İstatistikleri”, (2020).

Türkiye’de evliliğe ilişkin hükümler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 07.11.1985 tarihli Evlendirme Yönetmeliği’nde düzenlenmiştir. Medeni Kanun hükümlerine göre; asgari 17 yaşın doldurulması ile genç kız ve erkek evliliğe ehil hale gelmektedir. Bununla birlikte 16 yaşını doldurmuş kişilerin Kanunun aradığı şartların bulunduğu durumlarda mahkeme tarafından verilen izin ile evlenmeleri mümkündür. 07.11.1985 tarihli Evlendirme Yönetmeliği’nde ise 18 yaşını doldurmuş, mahkemece vesayet altına alınmamış olan erkek ve kadının başka bir kimsenin rızası veya iznine bağlı olmaksızın evlenebileceği; 17 yaşını tamamlayan erkek ve kadının velinin izni, veli yoksa vasi veya vesayet makamının izni ile 16 yaşını dolduran kadın ve erkeğin ise hâkimin izni ile evlenebileceği düzenlenmiştir.

Tablo 10. 2002-2020 Yılları Toplam Evlenmeler İçinde 16-17 Yaşında Evlenen Kız Çocuklarının Oranı

Kaynak: TÜİK, “Evlenme İstatistikleri”, (2020).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kapsamında 2002-2020 döneminde 16-17 yaşında evlenen kız çocuklarının toplam evlenmeler içinde oranı 2003 ve 2009 yılları arasında doğrusal bir trend çizerek çok fazla değişiklik göstermez iken özellikle 2010 yılından itibaren hızla azalma eğilimi sergilemiştir.

- 2002 yılında 16-17 yaşında evlenen çocukların toplam evlenmeler içindeki oranı erkek çocukları için yüzde 0,5; kız çocukları için yüzde 7,3'tür.
- 2020 yılında ise 16-17 yaşında evlenen çocukların toplam evlenmeler içindeki oranı erkek çocukları için yüzde 0,15; kız çocukları için yüzde 2,6'dır.

1.2.8. Israrlı Takip

Tehditkâr biçimde ya da gizlice hareket etmek, birisine dadanmak, musallat olmak⁷⁸ şeklinde tanımlanmaya çalışılan ısrarlı takip kavramı, mevzuatımıza 6284 sayılı Kanun'da tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının Kanunun koruması altına alınması ile girmiştir. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nde ise tek taraflı ısrarlı takip kavramı; aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış olarak tanımlanmıştır.

Israrlı takip; mağdur istemediği halde kendisine veya yakınına yönelik, ısrarla ve sürekli şekilde sürdürülen, doğrudan veya üçüncü bir kişi/teknoloji aracılığıyla gözetlemek, takip etmek, çeşitli yollarla (kart, mesaj, çiçek vb. gönderilmesi, dijital ortamda bilgilerinin/fotoğraflarının paylaşılması) iletişim kurmaya çalışmak, kamuya açık bir yerde veya internet ortamında mağdur hakkında söylentiler yaymak veya bilgi/resim vb. kişisel verilerini paylaşmak gibi davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla özellikle teknolojinin oldukça yaygın kullanıldığı günümüzde, ısrarlı takip kavramı daha da önem kazanmaktadır.

Israrlı takip fiillerinin mağduru veya faili her iki cinsiyetten de olabilmekle birlikte, kadınlar ve kız çocukları bu davranışa daha fazla oranda maruz kalmaktadır. Israrlı takip faileri genellikle mağduru tanıyan, uzun ya da kısa geçmişe dayalı ilişkisi bulunan, mağdurun nişanlısı, eski eşi, sevgilisi, iş veya okul arkadaşı, komşusu vb. olmaktadır.⁷⁹

Türkiye’de yeni bir kavram olan ısrarlı takip davranışı ceza hukuku kapsamında ayrı bir suç olarak tanımlanmamış olup; kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu, tehdit suçu, cinsel taciz suçu, özel hayatın gizliliğini ihlal suçu, eziyet suçu ile ilişkili olarak ele alınmaktadır.⁸⁰ Bununla birlikte 2021 yılında yayınlanan İnsan Hakları Eylem Planı’nda tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi öngörülmektedir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre; Türkiye genelinde kadınların yüzde 27’si yaşamları boyunca en az bir kez ısrarlı takip davranışına maruz kaldığını belirtmiştir. En sık karşılaşılan ısrarlı takip biçimi ise sürekli telefonla arayarak rahatsız etmedir. Kadınları telefonla arayarak rahatsız edenlerin ise yaygınlık sırasına göre yabancı kişiler, kadınların eski eşleri ya da birlikte oldukları erkekler ve tanıdıkları olduğu ifade edilmektedir.⁸¹

Tablo 11. İsrarlı Takibe Maruz Kalmış Kadınların İsrarlı Takip Biçimlerine Göre Yüzdesi, Türkiye 2014

Kaynak: KSGM, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, (2014).

Benzer şekilde eskiden birlikte olunan kişi tarafından ısrarlı şekilde takip edilen kadınlar arasında yapılan bir araştırmada; katılımcı kadınların yüzde 46’sı ısrarlı takip yaşadıkları dönemde fiziksel şiddete de maruz kaldıklarını belirtmiştir.⁸²

1.2.9. Özel Olarak Kadın Cinayetleri

Kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır görünümü olan kadın cinayetlerinin önlenmesine yönelik daha etkin politikaların geliştirilmesi amacıyla; “kadın cinayeti” kavramı ve konuyla ilgili istatistikler bu başlık altında ayrıca ele alınmaktadır.

1.2.9.1. “Kadın Cinayeti” Kavramı

Bir insan hakkı ihlali olarak dünyanın her yerinde görülen kadına yönelik fiziksel şiddet, kadın açısından ölümcül olmayan (hafif ve ciddi düzeyde yaralanmalar gibi) ve ölümcül olan sonuçlara yol açmaktadır.⁸³ Kadına yönelik fiziksel şiddetin en uç şekli olarak kabul edilen “*kadın cinayeti* (femisid)⁸⁴” kavramı, kadın ölümlerini tolere eden veya kabul eden sosyal düzenin değişimini sağlamak ve kadın cinayetlerinin altındaki gerçek nedenlerin ortaya çıkarılması amacıyla geliştirilmiştir. Kavram, bazı devletler, uluslararası örgütler, akademisyenler ve kadın hakları savunucuları tarafından, özellikle bu soruna dikkat çekilmesi amacıyla kullanılmaktadır.⁸⁵

Yasal metinlerde tanımlanmayan “kadın cinayeti” kavramı, kadınların sırf kadın oldukları için uğradıkları şiddetin sonucunda hayatlarını kaybettikleri durumlar için geçerli bir tanım olarak görülse de bu tanımları genişleterek kadının ölümüyle sonuçlanan her türlü fiili kadın cinayeti olarak kategorize eden tanımlamalar da literatürde mevcuttur.⁸⁶ Kavram, Türkçeye “kadın cinayeti” (cinsiyete bağlı öldürme) olarak tercüme edilmiş olup cinsiyet normlarının bir sonucu olarak kadınların ve kız çocuklarının öldürülmesi olarak tanımlanmaktadır. Kadın cinayeti, toplumun kadınlara ve erkeklere yüklediği değerler sistemi ve değerler sisteminin oluşturduğu dayatmalar sonucu kadınların şiddete maruz kalması ve öldürülmesini ifade etmektedir. Bu kapsamda, bir cinayetin “kadın cinayeti” olarak belirlenmesi, hangi eylemlerin cinsiyetle ilgili olduğunu da yorumlamayı gerektirmektedir. “Kadın cinayeti” kavramı sadece mağdurun kadın olmasını değil aynı zamanda cinayetin cinsiyet temelli işlenmesini de kapsamaktadır. Kadınlar, ataerkil sistemle ilgili kültürel ve ekonomik nedenlerle öldürülebileceği gibi kendilerini ikincil konuma atan ve değersizleştiren sosyobilişsel değerler sistemi nedeniyle de şiddete maruz kalabilmekte ve öldürülebilmektedir. Kadın cinayetleri; farklı sosyokültürel, sosyoekonomik ve ataerkil değerler sistemi ile ilgili nedenlerle gerçekleştirilse de cinayetlerin altında eşitsiz kadın erkek ilişkileri ve kadının ikincil konumda görülmesi yatmaktadır.

DSÖ, “kadın cinayetlerini”; kadınların sırf kadın oldukları için cinayete kurban gitmeleri olarak tanımlamakta; hâlihazırda veya önceden kadınlarla yakın ilişki içinde olan erkekler tarafından işlenen cinayetler, töre ve namus cinayetleri, çeyiz ile ilişkili cinayetler ve yakın ilişki dışı cinayetler⁸⁷ olarak dört farklı kategoride sınıflandırmaktadır. Hâlihazırda veya önceden kadınlarla yakın ilişki içinde olan erkekler tarafından işlenen cinayetler kadının devam eden veya sonlanmış evliliğinden eşi veya erkekle yakın ilişki yaşadığı birlikte olunan kişi tarafından öldürülmesidir. Kadın cinayetlerinde kadınların eski veya mevcut eş veya birlikte

olunan kişinin fail olduğu bu cinayet türü dünya genelinde en yaygın görülen cinayet şeklidir. Namus saikiyle ile işlenen kadın cinayetleri, kadının evlilik dışı birlıktelik yaşaması, eşini aldatması, hamile kalması ya da tecavüze uğraması gibi nedenlerle aile üyesi biri tarafından öldürölmesidir. Cinsiyet rolleri ve kültürle yakından ilgili olan bu suç türünün temel saiki kadının aile itibarına, toplumun gelenek ve göreneklerine aykırı hareket etmesi sebebiyle öldürölmesidir. Çeyizle ilişkili kadın cinayetleri de kültüre bağılı gerçekleşen bir diğeri cinayet türüdür. Bu suç türünde yeni evlenen kadının yeterince çeyiz getirmemesi sebebiyle yakınları tarafından öldürölmesi söz konusu olup bu suç türü özellikle Hindistan’da görölmemektedir.

Kavram, kadınların erkekler tarafından kadın oldukları için öldürölmesi⁸⁸ olarak tanımlansa da “kadın cinayeti” kavramının unsurları ile ortak bir anlayış gerçekleştirilmesinde sorunlar bulunmaktadır. Kadın cinayetlerinin esasının ortaya konulması, araştırılması ve soruna çözüm getirilmesi amacıyla “kadın cinayetleri” kavramının belirlenmesi önem taşımaktadır. Şiddetle etkin mücadele kapsamında sorunun çözümünde hukuk, sosyoloji, psikoloji başta olmak üzere çok sayıda disiplin kapsamında araştırma ve çalışma yapılması doğru politikalar oluşturulması için gereklidir.

Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’deki hukuk metinlerinde de “kadın cinayeti” ayrıca tanımlanmamıştır. Bu cinayetlerin cezalandırılmasına yönelik yasal mevzuatın ise ülkelerde benzer şekilde düzenlemeler içerdığı görölmemektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 81 inci maddesinde; bir insanı kasten öldüren kişinin, müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenerek, “yaşam hakkı” hukuki koruma altına alınmıştır. Kanunun 82 nci maddesinde ise kasten öldürme suçunun; a) Tasarlayarak, b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek, c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle, d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş, boşandığı eş veya kardeşe karşı, e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı, g) Kişinin yerine getirdiğı kamu görevi nedeniyle, h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla, i) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infiale, j) Kan gütmeye saikiyle, k) Töre saikiyle işlenmesi halinde, kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

26.11.2012 tarihinde Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına yönelik Uluslararası Gün kapsamında, BM tarafından Kadın Cinayetlerine İlişkin Viyana Deklarasyonu (Vienna Declaration on Femicide) yayınlanmıştır. Bu Deklarasyon’da kadın ölümlerine ek

olarak kız çocuklarının cinsiyeti sebebiyle çeşitli şekillerde öldürülmeleri kadın cinayetleri kapsamında değerlendirilmiş ve 11 farklı kadın cinayeti türü belirlenmiştir.⁸⁹

Kadın cinayetlerinin en yaygın şekli olan yakın ilişkilerdeki cinayetlerin failinin; eş, eski eş, erkek arkadaş ve eski erkek arkadaş olduğu görülmektedir. Bireylere, çocuklarına, ailelerine ve içinde bulundukları topluma kısa ve uzun vadede verdiği sonuçlar dikkate alınarak kadın cinayetleri, şiddeti önleme ve müdahale çalışmalarında ayrıca ele alınması gereken bir halk sağlığı sorunudur.⁹⁰

Türkiye’de uygulamada polis tutanaklarında, vaka öncelikle aile içinde işlenmişse veya aile dışı bir ilişki durumunda şüpheli, mağdur veya maktul arasında duygusal bağ bulunmaktaysa ya da mağdur veya maktul sırf kadın olduğu için şiddete maruz kalmışsa ilgili memur tarafından bu suçlar tasnif edilmekte ve 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilerek kayda geçirilmektedir.⁹¹

DSÖ tarafından belirlenen kadın cinayetlerinin işlenmesinde ve aile içi şiddet mağduriyetinin risk ve koruyucu unsurları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

1.2.9.2. Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri

Kadına karşı şiddetin en ağır türü olan kadın cinayetlerinden dünyada her yıl yaklaşık 66 bin kadının hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir.⁹² BM verilerine göre 2017 yılında 87 bin kadın kasten öldürülmüştür. Bu cinayetlerin çoğunluğu ise yakın ilişki içinde olunan eş, eski eş, erkek arkadaş, eski erkek arkadaş tarafından veya maktulün bir aile üyesi tarafından işlenmiştir. BM tarafından 2020 yılında yayınlanan Rapor’da, kadınlara ve kız çocuklarına karşı şiddetin çok yaygın olduğu ancak şiddet gören kadınların yüzde 40’ından daha azının şiddeti bildirdiği veya herhangi bir yardım aldığı vurgulanmaktadır.⁹³ Dünya çapında her gün 137 kadın yakın ilişki içinde olduğu erkek veya aile bireyi tarafından kasten öldürülmektedir.⁹⁴

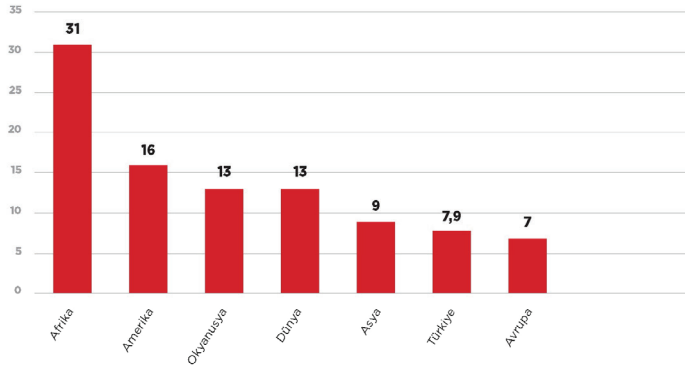
BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi’nin (UNODC) Küresel Cinayet Araştırması 2019 Raporuna göre; 2017 yılında 464 bin kişi cinayet sonucu hayatını kaybederken, aynı yıl 89 binden fazla kişi savaş ve çatışmalarda, 26 bin kişi ise terör eylemleri sonucu hayatını kaybetmiştir.⁹⁵ Rapor’da, dünya genelinde 2017 yılında kaydedilen cinayet kurbanlarının (maktullerin) yüzde 81’ini (377 bin) erkeklerin, yüzde 19’unu (87 bin) kadınların oluşturduğu görülmektedir.

Rapor; mağdur/fail ayrışması, yakın ilişki kurulan kişiler veya diğer aile üyeleri tarafından işlenen erkek ve kadın cinayet mağdurlarının paylarında büyük bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Bu cinayetlerde mağdurların yüzde 36’sı erkek, yüzde 64’ü kadındır.

Sadece eş, erkek arkadaş tarafından işlenen cinayetlerde ise mağdurların yüzde 82’si kadın iken, yüzde 18’inin erkek olduğu görülmektedir. “Kadın cinayeti” maktûllerinin birçoğu, şimdiki ve eski eş/erkek arkadaş ile baba, erkek kardeş ve diğer aile üyeleri tarafından kadın rolü ve statüsü nedeniyle öldürülmektedir. Dünya genelinde kadınların eşleri veya birlikte olunan kişi tarafından gerçekleştirilen bu cinayetlerin büyük çoğunluğu, kasten işlenmekte olup kıskançlık ve terk edilme korkusu cinayete yol açan nedenler arasında yer almaktadır.

2017 verilerine göre dünya genelinde işlenen “kadın cinayetlerinde”; kız çocukları ve kadınların yüzde 34’ü birlikte olunan kişi, yüzde 24’ü aile üyeleri, yüzde 42’si ise aile dışından kişiler tarafından öldürülmüştür. Bu cinayetlerin yüzde 58’i kadınların eşleri, erkek arkadaşları ve aile üyeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Öldürülen 87 bin kadının yarısından fazlası (yüzde 58’i, 50 bin) birlikte olunan kişi veya diğer aile üyeleri tarafından, üçte birinden (30 bin) fazlası ise mevcut veya eski eş/erkek arkadaş tarafından öldürülmüştür. 2017 yılında dünya çapında birlikte olunan kişiler veya diğer aile üyeleri tarafından öldürülen tüm kadın sayısına bakıldığında; Asya’da 20 bin, Afrika’da 19 bin, Amerika’da 8 bin, Avrupa’da 3 bin ve Okyanusya’da 300’dür. Bununla birlikte, her 100 bin kadın nüfusunda, eş/erkek arkadaş/aile üyesi tarafından işlenen 3.1 kadın cinayet oranı ile Afrika, kadınların birlikte olunan kişi veya başka bir aile üyesi tarafından öldürülme riski en yüksek olduğu bölge iken; Avrupa her 100 bin kadın nüfusu başına 0.7 ile riskin en düşük olduğu bölgedir. Söz konusu oran, Amerika’da 100 bin kadın nüfusu başına 1.6, Okyanusya’da 1.3 ve Asya’da 0.9’dur.⁹⁶

Tablo 12. Farklı Kıtalarda Bir Milyon Kadın Nüfusa Düşen Kadın Cinayetleri Sayısı

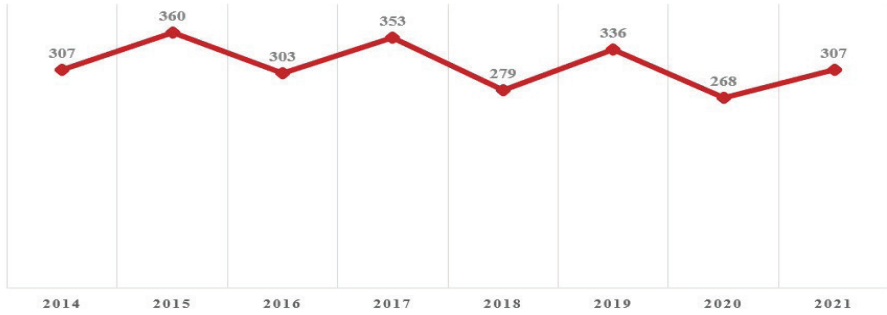
Kaynak: UNODC, “Küresel Cinayet Çalışması: Kadın ve Kız Çocuklarının Cinsiyete Dayalı Olarak Öldürülmesi”, (2019).

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere, Türkiye’de bir milyon kadın nüfusa düşen kadın cinayetleri sayısı 7,9 olarak tespit edilmiştir.⁹⁷

Avrupa'daki kadın cinayetlerine ilişkin olarak Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından yayınlanan verilere göre 2018 yılında;⁹⁸ failin birlikte olunan kişi ve failin aile bireyi ya da akrabalarından biri olduğu kadın cinayeti sayısının en fazla olduğu ülke Almanya'dır. Bu istatistiklere göre, 100.000 nüfusa oranla failin birlikte olunan kişi olduğu kadın cinayeti oranının en yüksek olduğu ülke Finlandiya iken 100.000 nüfusa oranla failin aile bireyi ya da akrabalarından biri olduğu kadın cinayeti oranının en yüksek olduğu ülke Letonya'dır.

Kadın cinayetlerine ilişkin verilerin sağlıklı tutulması, kadın cinayetleri ile ilgili doğru tespitlerin yapılması, şiddetle mücadelede doğru politikaların oluşturulmasında önem arz etmektedir. İçişleri Bakanlığınca, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığından alınan veriler doğrultusunda aile içi şiddet ve kadın cinayetleri ile ilgili veriler yayımlanmaktadır.

Tablo 13. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Kasten Öldürülen Kadın Sayısı (2014-2021)

Kaynak: İçişleri Bakanlığı İdari Kayıtları.

6284 sayılı Kanun kapsamındaki kadın cinayetleri ile ilgili veriler 2014'te kayda alınmaya başlanmış olup; 2014 yılında 307, 2015 yılında 360, 2016 yılında 303, 2017 yılında 353, 2018 yılında 279, 2019 yılında 336, 2020 yılında 268 ve 2021 yılında 307 kadın hayatını kaybetmiştir.

Kolluk kayıtlarına göre 2016-2019'un ilk dokuz ayında hayatını kaybeden kadınların, yüzde 80'inin daha önce aile içi şiddet kapsamında kolluğa başvurusu bulunmamaktadır.⁹⁹ Bu veriler, şiddet mağduru kadınların çoğunluğunun halen başvuru mekanizmalarına yeterince başvurmadığını göstermektedir. Bu durumun mağdurların utanma, başvuru mekanizmalarını bilmememe, erteleme, faile şans verme ve toplumsal baskılar gibi sebeplerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.¹⁰⁰

Aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında mağdurların koruyucu mekanizmalara daha fazla başvurmasını sağlamaya yönelik daha fazla politika geliştirmesi gereklidir. Ayrıca,

yüksek risk grubunu oluşturan mükerrer şiddet mağdurlarının durumu da iyi analiz edilmeli ve risk durumuna göre etkin tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

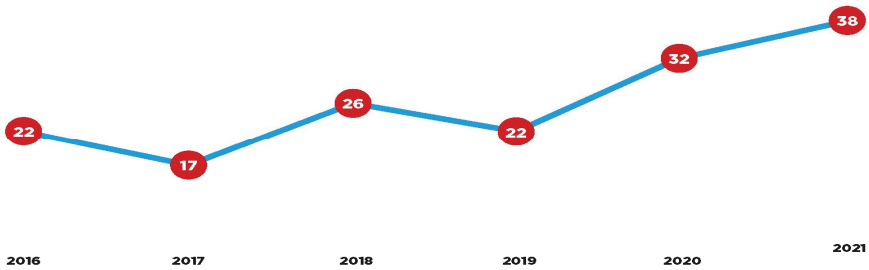
Taştan ve Yıldız (2019) tarafından yapılan çalışmada¹⁰¹; mükerrer şiddetin söz konusu olduğu vakalarda failin şiddet eşiğini artırarak öldürme bariyerini aşmasını kolaylaştıran etkenlerin; reddedilme, ayrı kalma ve yeniden birleşme, alkol ve madde kullanımı, üçüncü şahıslarla ilişki (aldatılma durumu veya şüphesi), psikiyatrik bozukluk (özellikle kronik şizofreni gibi hastalıklar), ayrılık sonrası çocuklarla görüşme konusunda yaşanan sorunlar ve toplumsal baskılar olduğu tespitine yer verilmiştir.

Öldürme eylemine doğru giden sürecin ipuçları ise (özellikle de tedbir kararı alınmışsa); maktule ve/veya etrafındakilere yönelik sözlü şiddet ve ölüm tehdidi, başka akrabalara yönelik şiddet ve yaralama, müzmin geçimsizlik ve mükerrer aile içi şiddet, özellikle de 6284 sayılı Kanun kapsamında failin (erkeğin) rehabilite edici koşullar gözetilmeksizin tedbir kararına maruz kalması, kriminal kişilik (sabıka kaydı olmasa bile) olarak tespit edilmiştir.

Eşinden şiddet gören evli ve çocuk sahibi kadınların, mükerrer ve müzmin şiddete rağmen, çocuklarının geleceğini düşünerek ayrılmaktan kaçındığı görülmektedir. Bu durum, aynı zamanda, şiddet mağdurunun koruma tedbirlerine başvurmasının önündeki engellerden birini oluşturmaktadır.¹⁰²

6284 sayılı Kanun kapsamında başvuru/ihbar ve koruyucu/önleyici tedbir kararları alınmış olan vakalarda meydana gelen cinayetlerin incelenmesi önemlidir. 2016-2021 döneminde 6284 sayılı Kanun kapsamında tanımlanan kadın cinayetlerinin yaklaşık yüzde 8,5'inin Kanun kapsamında alınan tedbir kararı devam ederken gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 14. Tedbir Kararı Altında Hayatını Kaybeden Kadın Sayısı (2016-2021)

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Komisyon Sunumları.

2016 yılında 22 kadın, 2017 yılında 17 kadın, 2018 yılında 26 kadın, 2019 yılında 22 kadın, 2020 yılında 32 kadın ve 2021 yılında 38 kadın 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında

tedbir kararı devam ederken hayatını kaybetmiştir. Koruma kararı devam ediyorken gerçekleşen kadın cinayetleri, özel olarak analiz edilerek, daha etkin tedbirler alınması ve sorunun temelini çözmeye yönelik politikalar üretilmesi sağlanmalıdır.

Kadın cinayetlerinin, ani gelişen tartışma ve kıskançlık ile evlilik veya ilişkiyi sonlandırmayı kabul etmeme üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkeklerin kadınlar üzerinde kurmaya çalıştığı sahiplik ve karar merci olma yönelimi cinayetle sonuçlanan tartışmalara zemin hazırlayabilmektedir. Yüzde ona yakın oranındaki sebepleri oluşturan psikolojik sorunlar, uyuşturucu madde kullanımı gibi saldırgan davranışları doğrudan etkileyen kişinin duygu kontrolünü azaltan sebepler ise şüphelilerin psikopatolojik bozuklukları olmayan toplumun her kesiminde karşılaşılabilecek insanlar olduğunu göstermektedir.¹⁰³

1.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI, SEBEPLERİ VE RİSK FAKTÖRLERİ

Kadına yönelik şiddet, tüm dünyada yaygın olarak görülen evrensel bir sorundur. Bu konuda DSÖ'nün açıkladığı Rapor, küresel çapta kadına yönelik şiddetin kadınların yaklaşık üçte birini etkilediğini ortaya koymaktadır.¹⁰⁴ Söz konusu raporda, kadına yönelik şiddetin münferit olaylardan ibaret olmadığı, genel olarak kadınların insan haklarını ihlal eden, kamusal alana iştiraklerini sınırlandıran, hem sağlıklarını hem de refahlarını olumsuz etkileyen tüm davranışları kapsadığı ifade edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet; sebepleri ve şiddetin ortaya çıkma riskini artıran faktörler açısından çoklu ve karmaşık bir yapı sergilemektedir. Kadına yönelik şiddetin çok sayıda sebebi bulunmaktadır. Esas olarak “kadına kadın olduğu için uygulanıyor olması” ve “cinsiyet ayrımcılığı, kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği” ile karakterize olan kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında rol oynayan sebepler, aynı zamanda gerek şiddete maruz kalan kadın gerekse şiddeti uygulayan erkek açısından birer risk faktörüne dönüşmektedir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet açısından yüksek risk taşıyan bir faktör yüzünden şiddet ortaya çıktığı anda, söz konusu faktör bir sebep haline gelmektedir. Bu bakımdan, kadına yönelik şiddetin sebepleri ile risk faktörleri birbiriyle yakından ilişkilidir, başka bir ifadeyle iç içe geçmiş durumdadır. Diğer taraftan, sebep ve risk faktörü kavramsal açıdan düşünüldüğünde, sebep, bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan olgu/durumu; risk faktörü ise bir duruma sahip olma olasılığını artıran olgu/durumu tanımlandığından; her risk faktörü bir neden olarak karşımıza çıkmayabilir. Örneğin; kadına yönelik şiddetin sebebi olarak cinsiyet ayrımcılığı; risk faktörü olarak da düşük eğitim seviyesi gösterilebilir. Benzer şekilde, her

düşük eğitim seviyesine sahip birey şiddet görmezken, şiddet görme olasılığı artabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin doğru ve kapsamlı algılanabilmesi açısından şiddete yol açan sebep ve risk faktörlerinin bir arada ele alınması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Kadına yönelik şiddette risk faktörleri, şiddetin başlıca sebebi olmamakla birlikte, araştırmalarda şiddet olgusunu artırdığı tespit edilen bazı durumları ifade etmektedir. Toplumun alt sosyo-kültürel tabakasına aidiyet, eğitim seviyesi düşüklüğü, yoksulluk, göç, failin bireysel şiddet eğilimi veya alkol kullanımı gibi birçok durumun varlığının kadına yönelik şiddet olaylarındaki yoğunluğu dikkat çekmektedir. Bu risk faktörlerinin birçok alt başlıkla ele alınması mümkün ise de, Türkiye’de şiddet vakaları dikkate alındığında şiddetin temel risk faktörleri eğitim faktörü, ekonomik faktörler, sosyal faktörler, şiddet uygulayanın psikopatolojik özellikleri ile şiddete maruz kalma öyküsü, alkol ve diğer madde bağımlılıkları gibi bireysel faktörler şeklinde tespit edilmiştir.

Bununla birlikte toplumsal algı ise şiddetin meydana gelmesinde hem sebep hem de risk faktörü olarak rol oynayabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin sebebinin belirlenmesinde toplumun, kadınların ve erkeklerin kadına yönelik şiddet algısı önemli bir veri teşkil etmektedir. Bu sebeple kadına yönelik şiddetin sebebinin belirlenmesinde ve alınması gereken tedbirlerin ortaya konulmasında öncelikle konuya ilişkin toplumun, erkek ve kadın grupların algısının ortaya koyulması gerekmektedir.

Toplumsal algının temelinde yer alan toplumsal kültür; toplumun ürettiği ve bazen farklılaşarak, yenileşerek, bazen de hiç değişmeksizin kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi unsurlardır. Bu aktarımın gerçekleşmesinde kültürel normların dönüşümü, yaşam koşullarındaki değişimden daha yavaş olmaktadır. Değişen yaşama rağmen kültürel normların devamlılığı, bu sosyo-kültürel normların zaman zaman yanlış, katı ve durağan yorumlanması, şiddeti yaratan/artıran/pekiştiren önemli bir çatışma alanına da meydan vermektedir.¹⁰⁵

Kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği, kendini geliştirme yönündeki fırsat eşitsizliği, bu eşitsizliğin tarih boyunca birçok faktörle birleşerek kadını ikincil konuma getiren kültürel normlar yaratması, kadına şiddetin başlıca sebebidir. Nitekim gerek tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmeler gerek iç hukukumuzda ayrımcılık, cinsiyete dayanan şiddetin hem sebebi hem sonucu olarak kabul edilmekte, aynı zamanda kadına yönelik şiddetin de yapısal özelliğini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılması söz konusu olduğunda, sadece ayrımcılık temelli kültürel normlara atıf yapılması yeterli değildir. Çünkü aynı toplumda benzer kültürel kodlara sahip olarak yetişmiş bireylerin şiddete ilişkin tutum ve davranışları tamamen aynı olmadığı gibi, yine aynı toplumda yaşayan herkesin

şiddete başvurma oranlarının da aynı olmadığı bilinmektedir. Bu noktada kadına yönelik şiddetin sebepleriyle birlikte risk faktörlerinin de ortaya koyulması gerekmektedir.

1.3.1. Kadına Yönelik Şiddet Algısı

Toplumu oluşturan her bireyin zihninde yer alan, küçük yaşlardan itibaren oluşan, günlük yaşam dili ve pratikleriyle pekiştirilen kadına yönelik şiddete ilişkin algı, toplumda şiddet davranışına karşılık gösterilecek toplumsal ve bireysel refleks ve tutumların belirleyicisidir. Kadına yönelik şiddetin normalleştirildiği ve hatta kabul gördüğü toplumlarda yetişen bireyler için kadına yönelik şiddet “sıradan bir durum” olarak görülebilmektedir. Dolayısıyla toplumun, toplumu oluşturan kadınların ve erkeklerin kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısı söz konusu toplumsal meselenin çözümünde kritik önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, başlık altında kadına yönelik şiddete ilişkin kişinin içinde yer aldığı sosyo kültürel bağlamları içeren toplumsal algı ile kadınların ve erkeklerin şiddet olgusuna karşı algıları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1.3.1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Algısı

Bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak algılandığı ve tanımlandığı, o toplumun kültürel değerleri ile yakından ilgilidir.¹⁰⁶ Aynı şekilde aile içi şiddetin algılanması ve tanımlanması da hem toplumun hem de bireylerin sahip oldukları kültürel değerler üzerine şekillenmektedir.¹⁰⁷ Şiddet davranışları, toplum tarafından yaşam biçimi olarak benimsendiği ve sorun çözmenin bir aracı olarak görüldüğü durumlarda meşru kabul edilmekte ve bu da toplum halinde yaşayan bireyler arasında şiddet olaylarının, toplumsal yaşamın bir parçası olarak görülmesine neden olmaktadır. Şiddetin, şiddet olarak tanımlanmayarak meşru iletişim ve sorun çözme aracı haline gelmesi, şiddet faili üzerindeki hem bireysel hem toplumsal baskının hafiflemesine, dolayısıyla ortaya çıkması muhtemel zararlardan daha az çekinilmesine sebep olmakta¹⁰⁸; böylece süregelen döngünün kırılması güçleşmektedir. Toplumun -ve olay özelinde mağdur ve/veya failin- şiddeti “şiddet” olarak algılamaması; şiddetin değersizleştirilmesi, minimize edilmesi, görmezden gelinmesi, aile yaşantısının doğal bir sonucu olarak görülmesi gibi çeşitli faktörlerin sonucunda ortaya çıkmaktadır.¹⁰⁹

Bu noktada yapılan çalışmalar¹¹⁰, Türkiye’de şiddetin yaygın olarak “fiziksel ve cinsel şiddet” olarak algılandığını, dolayısıyla mücadele yöntemlerinin de genellikle bu bağlamda şekillendiğini göstermektedir. Zira fiziksel ve cinsel şiddet, şiddetin en somut ve kolay ayırt edilebilen türü olup birçok hukuk sisteminde olduğu gibi Türk hukukunda da özellikle cezai

yaptırımlarla görünür kılınmıştır. Psikolojik şiddetin de hakaret ve sövme gibi yine cezai nitelikteki davranışlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Buna karşılık, zaman içerisinde kolaylıkla cezai nitelikteki davranışlara da dönüştüğü gözlemlenen bağırma, azarlama, para vermeme, kadın-erkek arasında hiyerarşi yaratan hesap sorma, ekonomik/mali konularda bilgi vermekten kaçınma, söz hakkı tanımama, kontrol davranışları, sınır koyma, kısaca kadının insan hakları bağlamında değerlendirilmesi gereken hareket ve tercihlerine yönelik her türlü ayrımcılığın şiddet olarak algılanma oranının düşüklüğü gözlenmektedir.¹¹¹ Bu durum, toplumda şiddetin kendisi veya olgusal varlığından ziyade sonuçlarının algılandığını ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılmasında ve bunlarla mücadele stratejilerinin geliştirilmesinde kadın ve erkek bakış açıları farklı olduğu için “kadınların şiddet algısı” ile “erkeklerin şiddet algısının” ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Kadın ve erkek bakış açısındaki ve şiddete ilişkin algısındaki farklılığın değerlendirilmesi, aynı zamanda hem kadınların hem de erkeklerin kadına yönelik şiddeti bahanelendirici tutumlarına ilişkin zihinsel arka planı da ortaya koymaktadır.

1.3.1.2. Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı

Kadınların şiddeti algılama düzeylerinin tespiti, kadına yönelik şiddeti önlemek için alınacak önlemlerin ve gerçekleştirilecek faaliyetlerin saptanması noktasında, en az kadına yönelik şiddetin yaygınlığının tespiti kadar önemlidir.¹¹²

Türkiye’de kadınların şiddet algısı üzerine yapılan çalışmalar, bu algının kültürel yapıya ve kadınların sosyo-ekonomik ve eğitim düzeylerine göre değiştiğini göstermektedir. Sosyo-ekonomik seviye ve eğitim düzeyi arttıkça, şiddete ilişkin farkındalık düzeyi de artmaktadır. Nitekim, 2019 yılında yapılan bir çalışmaya göre; eğitilmiş, sosyo-ekonomik olarak bağımsız, kendi parasını kazanarak hayatın içinde var olan kadınların büyük çoğunluğunun erkek egemen toplum yapısını ve bunun sonuçlarından biri olan kadına yönelik şiddeti reddettiği görülmektedir.¹¹³

Bununla birlikte, kadınlar arasında en kesin tanımı olan ve algısal boyutta ilk fark edilen şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu hususu belirgin bir tespittir. Hatta nispeten eski tarihli bazı araştırmalar,¹¹⁴ şiddet mağduru kadınların önemli bir kısmının şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak tanımladıklarını, diğer şiddet türlerine maruz kalsalar bile genellikle bunun farkında olmadıklarını göstermektedir. Bu durum, şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik girişimlerde bulunulmamasına ve daha sonra ortaya çıkabilecek fiziksel şiddetin gelişimine temel

hazırlamaktadır.¹¹⁵ Nitekim bu konuda yapılan araştırmalarda dikkat çeken bir nokta katılımcıların maruz kaldıkları şiddet oranlarının, “şiddet denildiğinde aklınıza ilk olarak hangisi geliyor?” sorusuna verilen yanıtlardan çok daha yüksek olmasıdır. Bu durum, şiddet içeren davranışların çoğunun kadın tarafından tolere edildiği, normalleştirildiği ve hatta bu davranışların şiddet içeren davranışlar olduğunun farkında dahi olunmadığı sonucunu akla getirmektedir.¹¹⁶

Kadınların şiddet algısına ilişkin 2013 tarihli bir araştırmada¹¹⁷ sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 15. Kadınların Şiddet Algısına İlişkin Araştırma Sonuçları

Size Göre Hangi Tür Davranışlar Şiddet Göstergesidir?		
Şiddet Türü	Sayı	Yüzde
Fiziksel Şiddet	962	21,6
Duygusal Şiddet	140	3,1
Ekonomik Şiddet	159	3,6
Diğer İnsanlarla İlişkinin Kısıtlanması	97	2,2
Cinsel Şiddet	262	5,9
Sözlü Şiddet	435	9,8
Yukarıdakilerin Hepsini	2.389	53,7
Diğer	2	0
Toplam*	4.446	100

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam sayı katılımcı sayısından fazladır.

Kaynak: “Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla” (2013).

Daha yakın tarihlere gelindiğinde ise, örneğin, 2019 tarihinde “çalışan” bekâr kadınlar arasında yapılan bir araştırma¹¹⁸, bu örneklem grubundaki kadınların “şiddeti hiçbir şekilde tolere etmeyeceği, kadına yönelik şiddetin oluşmasında birçok parametrenin bir arada rol aldığına yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, şiddetin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi sahibi oldukları” yönünde olumlu tespitler içermektedir.

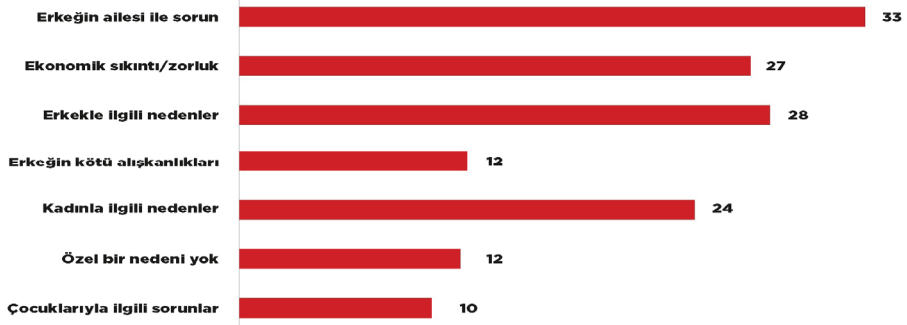
Buna karşılık yine 2019 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre katılımcı kadınlar tarafından en yüksek oranda şiddet olarak algılanan eylemler sırası ile; ateşli silah ile yaralama, kesici delici alet ile yaralama, tokat atma, açıkça başka kadınlara ilgi gösterme, itip kakma, başkalarının önünde küçük düşürme eylemleri olarak tanımlanmıştır.

Aynı zaman diliminde yapılan farklı çalışmalarda kadınların şiddet algıları arasında farklılıklar gözlenmesi, bu algının kadınların sosyo-kültürel seviyelerine göre değiştiği fikrini güçlendirmektedir. Bununla birlikte başka birçok çalışmanın ortaya koyduğu genel durum, kadınların şiddet algısının zaman içerisinde yükseldiği yönündedir.

Kadınların şiddet algısına ilişkin olarak ortaya koyulması gereken önemli bir değerlendirme konusu da, kadınların şiddeti gerekçelendirme yönündeki tutumlarıdır. Kadınların, kadına yönelik şiddet algısına ilişkin çalışmalar, bu tür bir şiddetin meydana geliş biçimine ilişkin algılara dair veriler de içermektedir.

2014 tarihli “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”nda¹¹⁹ eşi veya birlikte olduğu erkeklerin “fiziksel” şiddetine maruz kalmış kadınlara göre şiddetin nedenlerinin yerleşim yeri ve bölgeye göre yüzdeleri incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir:

Tablo 16. Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınlara Göre Şiddetin Başlıca Nedenleri, Türkiye 2014

Kaynak: KSGM, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, (2014).

Sonuçlar, kadına yönelik aile içi şiddetin çeşitli ve geniş bir yelpazede yer alan nedenlerinin arasında, erkeklerle ve erkeğin ailesiyle ilgili nedenlerin öne çıktığını ortaya koymaktadır. Erkeğin kötü alışkanlıkları da bu kapsamda değerlendirildiğinde, kadınların şiddet nedeni olarak büyük oranda erkeklerle ilgili nedenleri belirttikleri görülmektedir. “Kadınla ilgili nedenler” daha çok kadının şiddetten kendini sorumlu tuttuğu durumlar için geçerlidir ve kadının erkeğin sözünü dinlememesi, erkeği kıskanması, cinsel ilişkiyi ve kendini suçlaması cevaplarını içermektedir.

Kırsal yerleşim yerlerinde şiddet nedeni olarak “erkeğin ailesi ile yaşanan sorunlar” yüzde 35 ile ülke ortalamasının üstündedir. Kentsel yerleşim yerlerinde ise yüzde 31 olarak belirtilen “erkeklerle ilgili nedenler”in kırsal yerleşim yerlerine göre daha yaygın bir şiddet nedeni olarak belirtildiği görülmektedir. Çocuklarla ilgili sorunların şiddet nedeni olarak belirtilmesi, kırsal yerleşim yerlerinde kentsel yerleşim yerlerine göre daha fazladır (sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 9).

Bölge düzeyinde bakıldığında, Batı Marmara ve Ege Bölgesi hariç, diğer bölgelerde kadınların şiddetin nedenleri olarak söyledikleri nedenler arasında “erkeğin ailesiyle sorun” başta gelmektedir. Batı Marmara’da “erkeklerle ilgili sorunlar”, Ege Bölgesi’nde ise “ekonomik

sıkıntı/zorluk” en yaygın nedenler olarak belirtilmiştir (sırasıyla yüzde 34 ve yüzde 32). Orta Anadolu Bölgesinde, “erkeğin ailesiyle sorun” ile “ekonomik sıkıntı/zorluk” aynı oranlara (yüzde 30) sahip iki şiddet nedenidir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde, şiddet nedeni olarak “erkeğin ailesiyle sorun”un belirtilmesi yüzde 44 düzeyindedir ve bölgeler dikkate alındığında kadınların belirttikleri tüm şiddet nedenleri arasında en yüksek orandır”.¹²⁰

Araştırmada “fiziksel” şiddete maruz kalmış kadınlar bakımından şiddetin nedenlerinin kadınların temel sosyal ve demografik özelliklerine göre yüzdeleri incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir: Kadınlar tarafından belirtilen şiddet nedenlerine, kadınların temel özelliklerine çerçevesinde bakıldığında, ülke genelinde en yaygın neden olan “erkeğin ailesiyle sorun” eğitim düzeyi yükseldikçe daha az oranda belirtilmektedir. “Ekonomik sıkıntılar/zorlukları” belirten kadın yüzdesi beklediği gibi eğitim düzeyi ve refah düzeyi yükseldikçe azalmaktadır. Genç yaş grubundaki kadınlarda eşleri tarafından gördükleri şiddetin nedeni olarak “erkeğin kötü alışkanlıkları”nın belirtilmesi diğer yaştaki kadınlara göre daha azdır. “Çocuklarla ilgili sorunlar” da aynı şekilde daha ileri yaşlardaki kadınlar arasında şiddetin nedeni olarak daha sık belirtilmiştir. Kadınların yaşları ilerledikçe sahip oldukları toplam çocuk sayısı arttığı için çocuklarla ilgili sorunların şiddetin nedeni olarak gösterilmesinin bu gruplarda daha fazla olması beklenen bir durumdur. Refah düzeyi düşük olduğunda çocuklarla ilgili sorunların şiddet nedeni olarak daha sık belirtilmesinde, bu grupta çocuk sayısının daha fazla olmasının yanı sıra ekonomik nedenlerin etken olabileceğini düşündürmektedir.”¹²¹

Kadına yönelik şiddetin haklı gerekçesi olamayacağı yönündeki genel algının yüksekliğine rağmen, şiddete maruz kalan kadınların uğradıkları şiddete ilişkin ortaya koydukları nedenler değerlendirildiğinde ortaya çıkan tablo şu şekildedir:¹²²

Tablo 17. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Uğradıkları Şiddete İlişkin Ortaya Koydukları Nedenler

Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanızın Nedeni Nedir?		
	Sayı	Yüzde
Ekonomik Sebeplerle	294	32,1
Karşılık Verdiğim İçin	279	30,5
Alkolden Dolayı	212	23,2
İstenmediğim İçin	88	9,6
Namus Uğruna	31	3,4
Diğer	11	1,2
Toplam	915	100

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam sayı katılımcı sayısından fazladır.

Tablo 17’de en dikkat çeken husus, şiddet mağduru kadınların, kendilerine uygulanan şiddete bahaneler üreten bir tavır içerisinde bulunmaları, bu bahanelerin ortadan kalkması durumunda, şiddetin de sona ereceğine kendilerini inandırmış olmalarıdır. Bu hususta mutlaka dikkat çekilmesi gereken önemli bir sebep de kadının namusundan erkeğin sorumlu olduğu fikrini geliştiren ve pekiştiren toplumsal/kültürel normların, kadınlar tarafından da haklı bulunduğu ve kadına yönelik şiddet algısında belirleyici bir faktör olarak kendisini göstermesidir.¹²³

1.3.1.3. Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddet Algısı

Erkeklerin kadına yönelik şiddet algılarının ortaya koyulması, şiddetin önlenmesi açısından önemlidir. Özellikle kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılmasında faile odaklanan bir bakış açısıyla yapılacak değerlendirmeler, kadın ile erkeğin cinsiyet odaklı şiddete farklı anlamlar verip vermediklerinin ve failin şiddeti iç dünyasında nasıl rasyonelize ettiğinin tespitinde önemli bir unsurdur.

Erkeklerin kadına yönelik şiddeti gerekçelendirme/bahanelendirmeye yönelik tutumlarına ilişkin bazı çalışmalar¹²⁴ mevcuttur. Bunlardan Ankara’da ceza infaz kurumlarında kadına şiddet veya cinayetten hükümlü bulunan erkekler arasında¹²⁵ yapılmış bir çalışmada kişilerin şiddet uygulama nedeni sorulduğunda çoğunluğun namus (yüzde 36,6) ve egemenlik (yüzde 29,3) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcılara gelenek görenek ve inanç yönünden işledikleri şiddet eylemini değerlendirmeleri istendiğinde yine yüzde 36,6 namus etkindir demiştir. Aslında namusu da kıskançlığı da egemenlik başlığı altında değerlendirmek mümkündür ki bu durumda egemenlik nedeniyle şiddet uygulayanların sayısı yüzde 78’e çıkmaktadır. Kadının üzerindeki egemenlik, erkek “egemen” toplumlarda bir güç göstesisidir. Eski eşine söz geçiremediği için, eşi ayrılmak istediği için, eşi aldattığı için, eşi annesine bakmak istemediği için, halası başarısızlıklarını yüzüne vurduğu için ya da kızı eve geç döndüğü için şiddet uyguladığını belirten failerin hepsi tüm ilişkilerinde erkek egemenliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu egemenliğin sarsılmasının, toplumda erkek rolüne atfedilen gücün de sarsılması olarak algılandığı düşünülmektedir.¹²⁶

Aynı çalışmada kadına fiziksel şiddet uygulamış veya öldürmüş erkek hükümlüler (vaka grubu) ile bunlara benzer özelliklere sahip ancak kadına yönelik şiddet uygulamamış erkeklerle (kontrol grubu) kıyaslamalı yapılan değerlendirmede; kadının toplum içerisindeki rolüne yönelik algılarda, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Vaka grubunda kadının evine bağlı, itaatkâr ve sessiz olması gerektiğini belirten kişilerin oranı yüzde

70,7 iken; kontrol grubunda bu oran yüzde 25'tir. Kadınların çalışan, üreten, özgür bir birey olmasını söyleyenlerin oranı vaka grubunda yüzde 29,3 iken, kontrol grubunda yüzde 75'tir. Ayrıca, iki gruptaki eğitim almanın, çalışmanın ve evde söz sahibi olmanın eşinin, kızının ya da annesinin de doğal hakkı olduğunu düşünen katılımcı sayısı birbirinden istatistiksel olarak farklıdır. Vaka grubunun yüzde 56,1'i, kontrol grubunun ise yüzde 95'i bu durumların kadınların doğal hakkı olduğunu bildirmiştir.¹²⁷ Söz konusu çalışma, kadına şiddet uygulayan erkeklerin şiddet algılarından önce “kadınlığa atfedilen değer algılarının” sorunlu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) kapsamında yaşları 25-35 arasında değişen erkeklerle gerçekleştirilen odak görüşmesi sonucunda “erkeklerin bakışından şiddetin nedenleri” görüşmeye katılan erkeklerin kendi ailelerinde şiddetin olup olmamasına, medeni durumlarına, sosyal ve ekonomik özelliklerine ve eğitim düzeylerine göre bazı farklılıklar göstermiş olmakla birlikte hemen hepsi kadınlara uygulanan şiddete karşı olduklarını ve konunun ülke için önemli bir sorun olduğunu dile getirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadına yönelik şiddetin nedenleri “güç ilişkilerinin sonucu olarak şiddetin yaşanması, toplumun şiddete toleransı ve şiddetin meşru kabul edilmesinde ailenin etkisi, erkeklerin “aldatılma” ve “namus” algısı, kadınların haklarının bilincinde olması ve “itaat etmeme”leri, erkeğin evi geçindirme sorumluluğu, erkeğin alkol kullanımı” başlıklarında toplanmıştır. Belirtilen nedenlerin temelinde ise güç ilişkilerinin ve bu gücü daha fazla elinde bulunduran erkeklerin kadınlara karşı bu gücü kullanmalarının sadece bireysel değil toplumsal düzeyde de kabul görmesinden söz edilmiştir. Odak grup görüşmelerinde dile getirilen “şiddet nedenlerinin” çoğu erkeklerin erkek olmalarından kaynaklanan ve toplum tarafından desteklenen güçlerini kadınlara karşı kullanmalarıyla ilgilidir.¹²⁸

Başka bir çalışmada, erkekler kendilerinin evin reisi olduklarını, bu sebeple evde yaşanan herhangi bir olumsuzluğu kontrol altına almaları gerektiğine inandıklarını, aile bireylerini terbiye etmek, eğitmek için bu şekilde davranmak zorunda kaldıklarını, bu eylemlerinde olumsuz bir taraf görmediklerini belirtmişlerdir.¹²⁹ Bu değerlendirmeden “terbiye amaçlı şiddetin” kadına yönelik şiddette önemli bir algısal faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, anne babaların henüz rüşte ermemiş, fiziksel, duygusal ve mental yeterliliğe kavuşmamış çocukları üzerinde sahip oldukları disiplin/tedip yetkilerinin bir benzerine, erkeklerin de kadınlar üzerinde sahip olduklarına dair bir algının varlığını ortaya koymaktadır.

Söz konusu algı, kadın ile erkek arasında eşitlik değil, hiyerarşik bir ilişkinin varlığının ve kadının erkeğe göre eksik ve yetersiz kabul edildiğinin de bir göstergesidir. Nitekim aynı

araştırmada erkeklerin yüzde 28,5'i “kadınların hakettikleri için şiddet gördüğünü”, yüzde 27,8'i ise “saygısız davrandıkları için şiddet gördüğünü” belirtmişlerdir.¹³⁰

Erkeğin kadını disipline/terbiye etmekle yetkili ve görevli olduğu fikrinden sonra, en çok dikkat çeken husus, erkeğin aldatılma ve namus algısı olmaktadır. Özellikle, eğitim düzeyi liseden daha az olan katılımcıların çoğu, namusu cinsellikle birlikte ele alarak, evli kadınlar açısından daha da önemli olduğundan söz etmişlerdir. Namusu ‘koruma içgüdüsü’ ya da ‘namus’ dediğin zaman “senin sahibin, eşin senin sahibindir” biçiminde tanımlayan lise düzeyinden daha az eğitimi olan bekâr bir katılımcı, kendisi ve yakın çevresi için namusun çok önemli olduğunu belirtmiş ve namusun korunması adına şiddetin kabul edilebilir olduğundan söz etmiştir.¹³¹

1.3.2. Kadına Yönelik Şiddetin Sebepleri ve Risk Faktörleri

Kadına yönelik şiddet günümüzde geleneksel veya modern, gelişmiş ya da az gelişmiş tüm ülkelerin ortak sorunudur. Kadına yönelik şiddet olgusu yüzyıllardır var olan bir sorun alanı olmakla birlikte özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren üzerinde sıkça konuşulan ve çözüm bulunmaya çalışılan bir insan hakkı ihlali meselesidir. Son 50 yıldır güçlenen kadın hareketiyle birlikte uluslararası alanda dâhil olmak üzere ülkelerin gündemine giren kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları kapsamında, “Kadına yönelik şiddetin nedenleri nedir?” sorusu üzerinde fazlaca durulan ve çözülmeye çalışılan hususların başında gelmektedir. Bu süreçte gerek ulusal gerekse uluslararası alanda yapılan çalışmalar kadına yönelik şiddetin kaynağının birbirinden farklı ama iç içe geçmiş, birden fazla ve karmaşık yapı sergileyen pek çok sebebe ve risk faktörüne dayandığını ortaya koymaktadır. Pek çok çalışmada genel olarak bireylerde şiddet davranışının ortaya çıkmasındaki sebepler ve risk faktörleri kadına yönelik şiddet eylemi için de geçerli bulunmakla birlikte, kadına yönelik şiddetin temelinde yatan hususun, “kadına yönelik şiddet” kavramını “şiddet” kavramından ayıran, özel olarak incelenmesi gereken bir sorun alanı olarak ortaya koyan ayırıcı nitelikte gizli olduğu vurgulanmaktadır.

Bu çerçevede, temel bir insan hakkı ihlali olan kadına yönelik şiddetin yapısal ve ayırıcı özelliği aynı zamanda da temelinde yatan unsur kadınlar ve erkekler arasındaki tarihsel eşitsiz güç ilişkisi ile tahakküm kurma ve bu durumu sürdürme çabasıdır. Bu temel unsur kadınlara yönelik ayrımcılığa, cinsiyetçi uygulamalara, şiddete ve sömürüye neden olmakta ve aynı zamanda da bu uygulamalardan beslenmektedir.

Nitekim, kadına yönelik şiddetin kökeninde yatan güç ve tahakküm kurma arzusunun; toplumun, kadınların ve erkeklerin kadına yönelik şiddete ilişkin algı ve tutumlarının incelendiği bölümde bahsedilen çalışmaların sonuçlarında da kimi zaman açıkça kimi zaman da örtülü olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu başlık altında incelenecek olan faktörlerin her biri birbiriyle ilişkili, karşılıklı beslenen, kimi zaman iç içe geçmiş unsurlardır. Dolayısıyla bu faktörlerden hiçbiri tek başına kadına yönelik şiddetin sebebi ve dolayısıyla sorunun çözüm aracı da değildir. Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında tek bir faktöre odaklanılarak sorunun çözümünü beklemek farklı sorunlarla birlikte, sorunun çözümsüzlüğü algısını yaratma riskini barındırmaktadır. Bu nedenle sorunun çözümü de kadına yönelik şiddetin çok kaynaklı ve karmaşık yapısına uygun olarak çok boyutlu, sektörler arası ve kapsayıcı politikaları zorunlu kılmaktadır.

Bu bölümde risk faktörleri olarak incelenecek hususlar şiddetin başlıca sebebi olmamakla birlikte, şiddet riskini artırdığı tespit edilen durumları işaret etmektedir. Örneğin, yoksulluk, eğitim seviyesinin düşüklüğü, şiddetin normalleştirildiği kültürel ve sosyal kodlar, çocuğa yönelik şiddet, aile içi şiddet, dezavantajlı gruba mensup olma (engellilik, göçmenlik vb.), göç, biyolojik özellikler, psikolojik rahatsızlıklar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi pek çok durum ve özellik kadına yönelik şiddet riskini artırabilmektedir. Bu risk faktörlerinin birçok alt başlıkla ele alınması mümkün ise de Rapor'da şiddetin temel risk faktörleri eğitim faktörü, ekonomik faktörler, sosyo-kültürel faktörler, bireysel faktörler ve tüm bu faktörleri yeniden üreten veya şekillendiren bir güç olarak medya ve dijital içeriklerin dili başlıkları altında ele alınacaktır.

1.3.2.1. Eğitim Faktörü

Eğitim hakkı insan haklarına ilişkin uluslararası metinlerde ve Anayasamızda düzenlenmiş temel bir insan hakkıdır. Eğitim hakkı her iki cinsiyetten bireylerin sahip oldukları yetenekleri ilgi ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirebilmelerini içerir. Bu hak kişinin sahip olduğu diğer haklarını bilinmesinde, kullanılmasında, geliştirilmesinde ve korumasında anahtar role sahiptir.

Kadınların eğitim imkânlarına eşit erişim ve eğitime eşit katılma talepleri kadın hareketinin öncelikli konu ve amaçlarından birisi olmuştur. Uzun süreli mücadelenin ardından kadınlar eğitim haklarına kavuşarak, erkeklerle birlikte eğitimin tüm seviyelerinde yer bulma imkânına kavuşmuştur. Türkiye'de de özellikle kız çocuklarının okullaşması ve kadın

okuryazar oranının artırılmasına ilişkin verilen çabalar sonucunda yıllar itibariyle cinsiyetler arası okullaşma oranı farkı her kademe için giderek azalmıştır.¹³²

Kız çocuklarının ve kadınların eğitime erişimlerine engel olunması da kadına yönelik şiddettir. Nitekim konuya ilişkin yapılan bir araştırmaya göre araştırmaya katılan evlenmiş kadınların yüzde 32'si ailesi, akrabası ya da tanıdık birisi tarafından okula devam etmesinin engellendiğini belirtmiştir.¹³³

Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, nedenleri ve sonuçlarına ilişkin yapılan araştırmalarda şiddet mağdurlarının ve şiddet uygulayanların demografik özelliklerine ilişkin verilerle birlikte kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) verilerine göre eğitim düzeyi yükseldikçe evlenmiş kadınlar arasında fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma oranı da düşmektedir. Örneğin hiç eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında fiziksel veya cinsel şiddete yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kalma oranı yüzde 43 iken, bu oran lisans ve lisansüstü eğitimi olan kadınlarda yüzde 21’e düşmektedir.¹³⁴

2019’da yapılan bir başka araştırma sonuçları da benzer şekilde kadınların eğitim seviyeleri düştükçe aile içi şiddet görme oranlarının arttığını ortaya koymaktadır. Buna göre okuma yazma bilmeyen veya sadece okuryazar olan kadınların şiddet görme oranları yüzde 75 iken, üniversite mezunu kadınların şiddet görme oranları, yüzde 25,7 olarak tespit edilmiştir.¹³⁵

Kadınların eğitim seviyeleri ile maruz kaldıkları şiddetin türleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yakın tarihli (2018) bir araştırmanın¹³⁶ sonuçlarına göre de tüm şiddet biçimlerinde eğitim seviyesi arttıkça kadına yönelik şiddet azalmaktadır.¹³⁷ Şiddetin türlerine bakıldığında ise; ilkokul seviyesinde eğitim alan kadınların gördükleri şiddet biçimleri incelendiğinde; yüzde 68,6 ile en fazla maruz kalınan şiddet türü cinsel şiddet olarak saptanmıştır. Daha sonra sırası ile kadınlar; yüzde 65,8 ile fiziksel şiddete, yüzde 60,4 ile ekonomik şiddete, yüzde 59,7 ile psikolojik şiddete, yüzde 57,8 ile sözel şiddete ve son olarak da yüzde 55 ile sosyal şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. En son aldıkları eğitimler doktora olduğunu belirten kadınların içerisinde, eşleri veya birlikte oldukları kişilerden ekonomik, cinsel ve fiziksel şiddete maruz kalmadıkları saptanmıştır”.¹³⁸

Aksi sonuçları olan araştırmalar da bulunmakla birlikte yapılan çalışmaların çoğunluğunda eğitim ve şiddete maruz kalma arasında negatif bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir. Ancak eğitimin tek başına şiddetin nedeni olduğu ya da şiddetten koruduğu şekilde yorumlamak hatalı olacaktır. Araştırmalar göstermektedir ki kadına yönelik şiddet yalnızca ne belli bir topluluğa veya kültüre mensup kişilerin, ne de eğitim veya gelir düzeyi

düşük ailelerin ya da kadınların sorunudur. Nitekim lisans ve üzeri eğitim almış, refah düzeyi yüksek kadınlar da şiddete maruz kalmakta; erkekler de şiddet faili olabilmektedir. Bununla birlikte kadınların eğitiminin etkisini tamamıyla yok saymakta yanlış bir yaklaşımdır.

Kadınların eğitim imkânlarına erişebilmesi eğitimi olmayan kadınlara göre istihdam olanaklarından daha yüksek oranda faydalanmasına ve dolayısıyla refah düzeylerinin görece yüksek olmasına yol açmaktadır. Eğitim ve refah düzeyinde ortaya çıkan bu durumun kadınların şiddete ilişkin farkındalıklarını, adalete erişim imkânlarını, şiddete maruz kalması durumunda şiddet ortamından uzaklaşarak bağımsız yaşam kurma kapasitelerini olumlu anlamda etkilediğini söylemek mümkündür.

Eğitim ve refah düzeyi ilişkisinin yanı sıra kadına yönelik şiddetin risk faktörü olarak değerlendirilen erken yaşta evliliklerle eğitim düzeyi arasında da negatif bir ilişki vardır. Erken yaşta evlilikler kadınların eğitime devam etmelerine engel olmakta, eğitimi daha az olan kadınların da daha erken evlendikleri görülmektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) verilerine göre eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş kadınların yüzde 42,3’ü 18 yaşından önce evlenmiştir. Bu oran lise eğitimi olan kadınlarda yüzde 8,4; lisans ve lisansüstü eğitimi olanlarda ise yüzde 2’dir.¹³⁹

Eğitim faktörünün kadına yönelik şiddette risk faktörü olarak değerlendirilmesi kapsamında ele alınması gereken bir diğer grup şiddet uygulayanın eğitim seviyesine ilişkin verilerdir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre eşine veya birlikte olduğu kadına fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin yüzde 44,9’u eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş, yüzde 40,4’ü ilkokulu bitirmiş, yüzde 19,7’si lisans ve lisansüstü mezundur. Bu çerçevede eğitim düzeyi ile şiddet uygulama arasında negatif bir ilişki olsa da mevcut eğitim sisteminin kadına yönelik şiddete ilişkin zihinsel kodları dönüştürmekte yetersiz kaldığı açıkça görülmektedir.

Bununla birlikte Türkiye’de kadına yönelik şiddete ilişkin araştırmalar genellikle kadınlar ile yapılmakta, erkeklerin kadına şiddet uygulama oranları kadınlardan öğrenilmektedir. Birebir erkeklerle yapılan bir araştırmaya göre de sonuçlar Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) ile uyumludur. Grupların eğitim seviyesi yükseldikçe kadına yönelik fiziksel şiddetin azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, erkeklerin fiziksel şiddet uygulama oranları eşlerinin eğitim seviyesi yükseldikçe düşmektedir.¹⁴⁰ Kadına yönelik şiddetin en ağır görünümü olan cinayetler özelinde; 2016-2017-2018 yıllarını kapsayan adli vakalar dikkate alınarak yapılan istatistiksel çalışmaya göre, kadın cinayetine kurban gidenlerin eğitim oranları şöyledir:

- İlkokul mezunu maktul oranı yüzde 46,1
- İlköğretim ortaokul mezunu maktul oranı yüzde 17,9
- Lise mezunu maktul oranı yüzde 13,4
- Okul çağında olmayan maktul oranı yüzde 6,5
- Okuma yazma bilmeyen maktul oranı yüzde 6
- Üniversite mezunu maktul oranı yüzde 5,8
- Okula gitmemiş fakat okuma yazma bilen maktul oranı yüzde 3,9
- Lisansüstü mezunu maktul oranı yüzde 0,4.

Aynı raporda failler üzerinden yapılan analizde ise:

- Okuma-yazma bilmeyen fail/şüpheli oranı yüzde 1
- Okuma-yazma bilen fakat diploması olmayan fail/şüpheli oranı yüzde 7
- İlkokul mezunu fail/şüpheli oranı yüzde 48,6
- Ortaokul veya İlköğretim mezunu fail/şüpheli oranı yüzde 22,2
- Lise ve dengi okul mezunu fail/şüpheli oranı yüzde 18,9
- Üniversite mezunu fail/şüpheli oranı yüzde 5,5
- Lisansüstü mezunu fail/şüpheli oranı yüzde 0

olarak tespit edilmiştir.

Oranlar incelendiğinde, fail bakımından da eğitim oranı yükseldikçe şiddet (örnek çalışma bakımından sadece cinayet) oranının düştüğü görülmektedir. Bununla birlikte başka çalışmalarda failin eğitim oranı ile şiddet eğilimi arasında her zaman anlamlı bir ilişki bulunmadığı da ifade edilmekte, her eğitim düzeyinden vakalar tespit edilebilmektedir. “Yükseköğrenimli bireylerin de kadına yönelik şiddet eyleminde bulunmaları bir fail özelliği olarak eğitimin kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmadığını göstermektedir. Bu çalışmalardaki çelişkili sonuçların nedeni örgün eğitimin niteliği olarak değerlendirilebilir”. Bu tespitin yanı sıra, fail açısından kimi zaman diğer risk faktörlerinin eğitim faktörünün önüne geçtiği varsayımı da ileri sürülebilir.

1.3.2.2. Ekonomik Faktörler

Eğitim hakkı gibi çalışma hakkı da temel insan hakları belgelerinde ve Anayasa’da hüküm altına alınmıştır. Çalışma hakkı her insanın insan onuruna yakışır bir hayat idame ettirebileceği iş ve gelire sahip olma hakkına işaret etmektedir.

Kadınların çalışma hakkından eşit bireyler olarak faydalanma talepleri de uzun süren mücadeleler sonucunda kısmen karşılanmış olup; halen iş yaşamında var olan ayrımcı ve

cinsiyetçi sorunlarla mücadele süreci devam etmektedir. Bu çerçevede kadınlar mobbing, düşük ücret, emek sömürüsü, doğum iznine engel, iş ve aile yaşamının dengelenememesi, işyerinde taciz gibi şiddetin hemen hemen tüm türleriyle mücadele etmektedir.¹⁴¹

Kişinin çalışma hakkının engellenmesi de tıpkı eğitimin engellenmesi gibi temel bir insan hakkı ihlali ve ekonomik şiddettir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre evlenmiş kadınların yüzde 10,7’sinin çalışması eşi veya birlikte olduğu erkekler dışındaki kişiler tarafından engellenmiştir. Bu kişiler sırasıyla baba, anne ve ağabeydir.¹⁴²

İşsizlik, yoksulluk, güvencesiz işlerde çalışma, çalışma yaşamına katılmanın engellenmesi gibi sorunlar ortaya çıkardığı insan hak ihlallerinin yanı sıra kadına yönelik şiddet için de önemli bir risk faktörüdür. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre şiddete maruz kalan kadınlar tarafından şiddetin nedeni olarak en fazla ileri sürülen gerekçelerden birisi eşin yaşadığı “ekonomik sıkıntılar/zorluklar (maddi sıkıntı, erkeğin iş sorunları, erkeğin işsiz olması)” (yüzde 27)’dir. Toplum tarafından erkeklerle yüklenen evi geçindirme sorumluluğu da yine aynı araştırmada erkeklerle yapılan odak grup görüşmesinde kadına yönelik şiddetin nedenleri arasında sayılmıştır.¹⁴³

Yapılan başka araştırmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir. Tosun Altınöz tarafından ceza infaz kurumlarında kadına yönelik şiddet suçlarından hükümlü/tutuklu bulunan erkeklerle yapılan çalışmada, katılımcılara doğrudan uyguladıkları şiddetin sebebi sorulduğunda yalnızca yüzde 5’i ekonomik sebeplerle şiddet uyguladıklarını belirtmiş; ancak açık uçlu cevapların değerlendirilmesi sonucunda yüzde 17’sinin şiddet eyleminde bir sebep olarak ekonomik nedenleri öne sürdüğü tespit edilmiştir. Bu durum da yukarda belirtilen araştırmada ortaya çıkan ve pek çok araştırma ile de desteklenen toplumun erkeklerden beklediği “aileyi geçindirme sorumluluğunun” erkekler üzerinde yarattığı “güçsüzlük” hissini ve bunun sonucunda gücün tekrar muhafazası ve tahakküm aracı olarak kadına yönelik şiddetin kullanması durumunu ortaya koymaktadır.¹⁴⁴ Bu durum kadına yönelik şiddette ekonomik faktörlerin, sadece ekonomik sıkıntının yarattığı psikolojik bunalım veya öfkeye indirgenemeyeceğini açıklar.

Kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, yine ekonomik temelli bir durum olarak kadına yönelik şiddeti artıran önemli bir risk faktörüdür.¹⁴⁵ Üstelik bu durum kadının şiddet ortamından kurtulma, yeni hayat inşa etme, boşanma gibi şiddetle başa çıkma yöntemlerini geçersiz kılmakta ve kadının bir şiddet sarmalı içinde kalmasına sebebiyet vermektedir.

Şiddet risk faktörlerinden birisi olan erken yaş evlilik ile ekonomik refah düzeyi arasında tıpkı eğitim ve erken yaş evlilik arasındaki negatif ilişkiye benzer ilişki mevcuttur. Refah düzeyinin düşmesi erken yaşta evlilik oranının da artmasına yol açmaktadır.

Kadınların ekonomik güce sahip olması, genel olarak aile içinde karar verme gücünü ve kendine güvenlerini arttıran bir faktördür. Ancak bu durumun şiddete etkisi hususunda literatürde birbirine zıt yaklaşımlar da göze çarpmaktadır. Buna göre kadının ekonomik gücü arttıkça şiddete daha az maruz kaldığı belirtilmekte ya da kadının ekonomik gücünün artması eşine daha fazla karşı koymayı sağlayacağından şiddeti de arttırdığı savunulmaktadır.¹⁴⁶ Bu konuda beklenenle ters düşen tespit/yaklaşım, yine temelde geleneksel cinsiyetçi rol tanımlamalarının yol açtığı bir sonuç olarak değerlendirilmelidir. Zira işsizlik “erkeğe erkek olmadığını ve ailesini geçindiremediğini” düşündürmektedir. Hala güçlü olduğunu ve işe yaradığını göstermek için de şiddete başvurmaktadır. İşsizlik ve beraberinde oluşan yoksulluk, kadına yönelik şiddet ile ilişkilidir. Yoksulluk kadına yönelik şiddeti oluşturan sebep olabilir ya da tam tersi, kadına yönelik şiddet yoksulluğu oluşturan sebep olabilir.

Bu değerlendirme, 2016-2017-2018 yıllarını kapsar şekilde kadın cinayetleri üzerinde yapılan istatistiksel çalışmada, cinayet saiklerinin yüzde 7,7 oranında ekonomik motiflere bağlı olduğu ayrıca faillerin yüzde 26,9’unun işsiz oldukları yönündeki tespit ile teyit edilmiştir.

1.3.2.3. Sosyokültürel Faktörler

Bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak algılandığı ve tanımlandığı toplumun kültürel değerleriyle yakından ilgilidir. Şiddet kimi toplumlarda kınanan, hoş görülmeleyen bir davranış biçimi olarak kabul edilirken kimi toplumlarda ise bir yaşam biçimi, sorun çözme aracı olarak kabul edilmektedir. Böylesi toplumlarda şiddet meşru, normal, hoş görülebilir ve hatta teşvik edilebilir bir davranış şekli ve içinde bulunulan toplumun yaşantısının bir parçası olarak benimsenir.

Kadınların ve kız çocuklarının “eksik etek”, “kaşık düşmanı” gibi kelimeler ile ifade edilmesi, “kontrol edilebilir, zayıf canlılar” olarak kabul edildiği ve bu doğrultuda davranıldığı toplumlarda, kadına yönelik şiddetin çoğu zaman “haklı bir gerekçeye dayanan”, “kadının terbiyesini sağlamak ve korumak için gerekli” bir sorun çözme aracı olarak görülebilmektedir.

Bugün gerek Türkiye’de gerekse dünyanın farklı bölgelerinde kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali, bir halk sağlığı sorunu ve acil çözülmesi gereken bir mesele olarak kabul edilmektedir. Fakat aynı zamanda kız çocuklarının okula gönderilmemesi, erken yaşta evlilik, kadına ve çocuğa şiddet, berdel, töre cinayetleri, başlık parası, kadının çalıştırılmaması gibi

fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik şiddet eylemleri de geleneklere, göreneklere veya dini inançlara bağlanarak meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla gelenek, görenek ve dini inanışlar konusunda yanlış bilgi ve tutumların önüne geçilmesi ile sahipsiz bilgiyi yaygınlaştırarak cehaletten beslenen bu şiddete ve anlayışa son verilmesi oldukça önemlidir.

Şiddet de her davranışta olduğu gibi öğrenilen bir davranıştır. Bireyler doğdukları andan itibaren içinde bulundukları toplumun yapısı ve kültürüyle şekillenir. Sosyal Öğrenme Teorisi, şiddetin nesiller arası aktarımını açıklamada benimsenen teorilerden birisidir. Buna göre, insanlar küçük yaşlarda gördükleri veya şahit oldukları her davranışı özellikle de en çok güven duyduğu anne, baba ve yakın akrabalarının davranışlarını modelleyerek ve taklit ederek öğrenmektedir. Albert Bandura tarafından geliştirilen Sosyal Öğrenme Teorisi kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin kaynağının açıklanmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren çocuğun şiddete maruz kalması ya da aile içinde ebeveynleri arasında şiddete tanık olması, çocuğun bu davranışı bir sorun çözme yöntemi, başkalarının davranışlarını değiştirmede etkili ve normal bir yöntem olarak benimsemesine yol açacaktır. Aynı teoriden faydalananlar çocukların anne ya da babası ile kendisini özdeşleştirdiğini; şiddeti içselleştiren kız ve erkek çocuklarının da ilerleyen yaşantılarında aile içindeki şiddetin etkilerine maruz kalacağını ileri sürmektedirler.¹⁴⁷ Gerçekten de yapılan araştırmalar çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalan ya da şahit olan kız çocuklarının yetişkin dönemlerinde şiddet mağduru olma; erkek çocuklarının ise şiddet faili olma riskinin arttığını göstermektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçları da bu teoriyi destekler sonuçlar ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre çocukluk döneminde şiddete maruz kalma ya da annelerinin şiddete maruz kalmasına tanık olma, erkek çocukların yetişkin olduklarında şiddet uygulama eğilimlerini arttıran etmenlerden biri olabilmektedir. Tüm erkeklerin üçte biri fiziksel şiddet uygularken, babası annesine şiddet uygulayan erkeklerin yarısı eşine şiddet uygulamıştır. Eşine fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin yüzde 40’ının, cinsel şiddet uygulayanların yüzde 46’sının annesi babasının fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. Ayrıca fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin yüzde 35’i, cinsel şiddet uygulayanların ise yüzde 42’si ailesinin kendisine yönelik şiddetinin mağduru olmuştur.¹⁴⁸

Ailenin temel değer, tutum ve davranışların öğrenme yoluyla yeni nesillere aktarılmasındaki önemli rolü, kadın ve erkeklerin yetiştikleri ailelerdeki yaşam tarzı ve aile ilişkilerinin önemini de ortaya koymaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddetle mücadelede ailenin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ailenin değer aktarımındaki rolünün yanı sıra diğer aile içi faktörler de, şiddetin sosyo-kültürel sebepleri ile yakından ilişkilidir. Bu bakımdan, evlilikte uyumsuzluk, aile içi çatışma ve geçimsizlik, erken yaşta yapılan evlilikler, geniş aile yapıları, aile içi iletişimsizlik, aile yapılarındaki bozulmalar, aile içi fırsatların ve kaynakların dağılımındaki eşitsizlikler, boşanma ve ayrılık süreci gibi aile temelli faktörler ile aile içi denge ve istikrarı doğrudan etkileyen işsizlik, ekonomik sorunlar, geçim derdi, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi dışsal faktörlerin kadına yönelik şiddet açısından risk unsuru haline geldiğini söylemek mümkündür.

Kadına yönelik şiddete maruz kalma riskini artıran faktörlerden bir diğeri, erken yaşta evliliklerdir. Erken yaşta yapılan evlilikler kadınların toplumdaki eşitsiz konumunu pekiştirmekte ve hayat tercihlerini azaltmaktadır. Kadınları eğitimsizlik, yoksulluk, cahillik ve bağımlılık kısır döngüsüne hapseden bu evliliklerin bir çocuk hakkı, kadın hakkı ve insan hakkı ihlali olduğu kabul edilmiştir. Erken yaş evlilikler henüz yeterli fiziksel, cinsel, psikolojik ve bilişsel olgunluğa erişmeyen çocuğun evlendirilmesi nedeniyle başta cinsel şiddet olmak üzere birden fazla şiddeti içermektedir. Diğer taraftan, erken yaşta yapılan evlilikler nedeniyle kadınlar eğitim ve sosyal güvenceden mahrum kalmakta; bu durum da dolaylı şekilde şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır. Kadınların toplumsal statüsünü belirleyen temel unsurların eğitim, istihdam ve sosyal güvence olduğu düşünüldüğünde, erken yaşta yapılan evliliklerde aile, akraba ve tanıdıklar aracılığıyla eğitim ve işgücü piyasasına katılım fırsatlarının engellenmesi, kadına yönelik şiddetin en önemli risk faktörlerinden olan eğitim düzeyinin düşük kalmasının bir nedeni haline gelmektedir.¹⁴⁹

Erken yaşta evliliğin kadınlar açısından yarattığı bu dezavantajlar, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde şiddete maruz kalmaları yönünde daha yüksek bir risk faktörü olarak belirlemektedir. Nitekim araştırmalar, evlilik yaşı ile farklı şiddet biçimlerinin yaygınlığı arasında belirgin bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Erken yaşlarda yapılan evliliklerin kadına yönelik şiddet açısından risk unsuru olduğuna ilişkin bir diğer önemli araştırma bulgusu, 18 yaş öncesinde gerçekleşen evliliklerde kadınların yarısının fiziksel ve/veya cinsel şiddete; beşte birinin ise cinsel şiddete maruz kalmış olmasıdır. Bu anlamda, 18 yaşından önce evlenen kadınlar arasında yüzde 48 düzeyinde olan fiziksel şiddete maruz kalma oranı, 18 yaşından sonra evlenenler arasında yüzde 31'e gerilemektedir.¹⁵⁰

Boşanma ve ayrılık süreci kadına yönelik şiddet riskini artıran bir dönemdir. Bu bakımdan, boşanma sürecinde olan, eşinden ayrı yaşayan ve hatta boşanmış kadınlar şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Konuya ilişkin araştırma sonuçlarından da görüldüğü üzere, boşanmış/ayrı yaşayan kadınların yaklaşık dörtte üçü yaşamlarının bir döneminde fiziksel

ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.¹⁵¹ Dolayısıyla, kadının evliliğe son verme yönündeki kararının bizzat şiddet gerekçesine dönüştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Ailenin toplumsal işlevini ve aile içi denge ve istikrarı tehdit eden şiddet, sonuçları itibarıyla tek tek aile bireyleri ve bir bütün olarak aile kurumu üzerinde kalıcı olumsuz etkilere yol açmaktadır. Yeterli iletişim becerisini gösteremeyen, öfkesini kontrol altına alamayan ve dürtüsel hareket eden, aile bireylerinin kendisinden daha zayıf olan diğer aile bireylerine uyguladığı her türden şiddet,¹⁵² “aile yaşam döngüsü”¹⁵³ ve aile üyelerinin bireysel gelişim evrelerinde derin izler bırakmaktadır. Bu bakımdan, aile üyelerinin birbirleri arasındaki etkileşim sürecini tanımlayan döngüsellik ilkesi¹⁵⁴ perspektifinde, aile içi sorunların sadece bireylerden değil bireyler arasındaki ilişkilerden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Kadına yönelik şiddette önemli bir diğer risk faktörü göç olgusudur. Göç, yalnızca bir mekândan başka bir mekâna geçişi değil, bu geçiş bağlamında kültürel bir değişim/dönüşümü ifade etmektedir. Göçmenlerin hem kendi sosyo-kültürel kodlarını yeni mekânlara taşımaları hem de bu mekânlardaki kültürel kodlardan etkilenmeleri sebebiyle göç, kültürel hareketlilik bakımından çift yönlü bir etkiye sahiptir. Bu etkinin bir çatışmaya dönüşerek şiddetin artmasına yol açması ve bu şiddetin kadına yönelik şiddet özelinde çok önemli bir risk faktörü oluşturması mümkündür.

Göç, iç ve dış göç olmak üzere iki farklı boyutta ele alınabilir. İç göç, aynı ülke sınırları içerisinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi yerlerin birinden diğerine kalıcı bir yerleşme amacıyla gerçekleştirilen hareket şeklinde tanımlanabilir. Türkiye’de özellikle 1950’li yıllardan itibaren, kırlardan kentlere doğru hızlı bir iç göç ve kentleşme olgusu yaşanmıştır.

Kadına yönelik şiddet çalışmalarında da iç göçün bir risk faktörü olarak sıklıkla ele alınarak değerlendirildiği görülmektedir. Yapılan araştırmalara göre; göç yalnızca mekânsal bir değişim değildir aynı zamanda toplumsal bir değişim de içerir. Literatürde ister ekonomik, ister zorunlu nedenlerle gerçekleşmiş olsun, erkeklerin ve kadınların cinsiyete dayalı iş bölümü çerçevesinde göç edilen mekânla olan etkileşimde genellikle farklı deneyimleri olduğu belirtilmiştir. Göçün ardından kadınların erkekler kadar iş hayatında aktif olamadıkları dikkat çekmiştir. İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinden Ankara’ya göç etmiş olan ailelerle yapılan araştırmada, kente göç eden kadının kentte çalışmasının eşleri ya da aileleri tarafından ‘uygun görülmediği’, bu nedenle kadınların işgücü pazarından çekilmek zorunda kaldıkları bildirilmiştir. Tüm bu çalışmalar göçün aile içinde toplumsal rolleri perçinlediği, kadının eve çekilip ev işleri ile ilgilendiği, ekonomik olarak bağımlı, akrabalarından uzak ve sosyal

izolasyonu olan bir birey haline geldiğini; erkeğin ise eve para getirmek için çalışmak zorunda kaldığını vurgular niteliktedir. Bir başka çalışmada ise evdeki rollerin değişimine dikkat çekilerek, göç eden ailelerdeki kadınların çalışmak zorunda oluşu, ekonomik güç elde etmeleri, erkeğin gücünün azalması ile evdeki ataerkil düzenin alaşağı olmasının şiddeti artırdığı belirtilmektedir.¹⁵⁵

İç göçten farklı olarak dış (uluslararası) göç, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek başka bir yere gitmesi” olarak tanımlanmakta¹⁵⁶ olup kadına yönelik şiddette risk faktörü oluşturması bakımından dış göçün iç göçten farklı etki ve sonuçları bulunmaktadır. BM’nin konuya ilişkin raporları, “dünya genelinde” mültecilerin yüzde 80’ini kadın ve çocukların oluşturduğunu ortaya koymaktadır.¹⁵⁷ Cinsiyete dayalı bu farklılaşmanın yanı sıra, göç sürecinde ve sonrasında kadınların, cinsiyetleri/kadın olmaları sebebiyle erkeklere göre farklı tecrübeler yaşadıkları ve cinsiyete dayalı çeşitli ayrımcılıkların yanı sıra şiddetin fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik olmak üzere her türüne farklı biçimlerde maruz kaldıkları raporlanmaktadır. Başka bir deyişle mülteci kadınlar, hem kadınlıkları hem mültecilik durumları sebebiyle şiddete maruz kalma bakımından özel bir risk grubu olarak değerlendirilir.

BM Yüksek Komiserliği, mültecilik süreci içerisinde kadına yönelik şiddeti; çatışma sırasında (kaçıştan önce), kaçış sırasında, sığınma ülkesinde, geri dönüş sırasında ve yeniden entegrasyon sürecinde olmak üzere beş döneme ayırmaktadır.¹⁵⁸ Buna göre, mülteci kadınlar açısından, henüz ülkelerinden ayrılmazdan önce başlayan, cinsel saldırı, cinsel amaçlı satılma, zorla gebelik, kaçırılma gibi şiddet deneyimleri, kaçış esnasında da benzer şiddet eylemleriyle tekrarlanabilmektedir. Sığınma ülkesinde ise kadınların tamamen yabancı oldukları bir ülkenin sosyo-kültürel kodlarına uyum süreciyle birlikte yaşanan dil problemi, ekonomik zorluklar, yabancı ülkede yaşanan bürokratik zorluk ve engellemeler, yasal bir statü elde etme mücadelesi, mültecilere yönelik ön yargılar, çocukları olan kadınlar açısından çocuklarının güvenlik, geçim ve eğitim problemleri ön plana çıkmaktadır. Geri dönüş sürecinde ise geri dönüşe zorlanmanın yanı sıra, kaçırılma ve cinsel saldırı riskleri tekrarlanmakta; ülkelerine dönüş yapan kadınlar bakımından da yaşanan entegrasyon süreci, diğer şiddet türlerinin yanı sıra ekonomik zorluklarla birlikte yeni riskleri beraberinde getirmektedir.¹⁵⁹

1.3.2.4. Bireysel Faktörler

Kadına yönelik şiddette risk faktörü olarak “faile ve mağdura ilişkin” bazı bireysel özelliklerin de ele alınması gerekmektedir. Bu özellikler, şiddete eğilimli bir psikolojik yapıda

olma, engelli olma, aile içi şiddete maruz kalma öyküsünün bulunması, alkol ve/veya madde kullanımı ya da kumar gibi diğer kötü alışkanlıkların bulunması, hatta silah bulundurması gibi durumları ifade etmektedir.

Şiddet ile ilgili psikiyatrik bozukluklar şiddet içeren davranışlara sebebiyet verebilmektedir. Psikotik bozuluklardan manik tip bipolar bozuklukta, şizofrenide, paranoid bozukluklardan çevreye veya kişinin kendine yönelik saldırgan davranışları olabilmektedir. Nonpsikotik bozukluklardan travma sonrası stres bozukluğu, borderline, antisosyal kişilik bozukluklarında şiddet içeren davranışlar görülebilmektedir.¹⁶⁰ Eşe yönelik şiddet ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sonucunda, sınır kişilik örgütlenmesi ile şiddet arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Eş cinayetlerinin işleniş tarzı ile kişilik bozuklukları arasında da bir ilişki tespit edilmiştir. Aşırı kontrolcü ve bağımlı kişilerin uzlaşma sağlamadığında ya da kadın ayrılmak istediğinin sinyallerini verdiğinde eş cinayeti işledikleri, antisosyal kişilik bozukluğu olanların ise maddi kazanç gibi nedenlerle planlı eş cinayeti işledikleri dikkat çekmiştir.¹⁶¹

Başka bir çalışmada şiddet eğilimli erkeklerin;

- Düşük benlik saygısı, sıklıkla terkedilme, kayıplar, yarımsızlık, bağımlılık, güvenlik duygusunda azalma, mahremiyet ile ilgili sorunlar yaşadıkları,
- Kişilik bozukluğu tanısı alanlara sık rastlandığı,
- Engellenmeye karşı düşük tolerans gösterdikleri (kolayca sükûnetlerini kaybettikleri),
- Kendi davranışları ile ilgili inkâr, küçümseme, iddiacı ve yalana yönelme şeklinde bir tutum içinde oldukları,
- Şiddet konusundaki görüşlerine bütün dünyanın katıldığını ve şiddetin günlük hayatla başetme yollarından biri olduğunu düşündükleri,
- Empati yeteneklerinin zayıflığı,
- Kadın ve erkek davranışları (cinsiyet rolleri) konusunda katı tutumlarının olduğu,
- Sıklıkla kendilerini “özel” olarak gördükleri, koruyucu ve bakım verici olarak özel ilgiye hakkı olduğunu düşündükleri,
- Anormal düzeyde kıskançlık sergiledikleri belirtilmektedir.¹⁶²

Benzer bir şekilde, aşırı bağımlılık ve kıskançlık ile saplantılı/takıntılı davranışlar kadın cinayetlerinde psikolojik bulgulardandır.

Şiddete maruz kalma durumu kadına yönelik şiddette failin bireysel özellikleri içerisinde önemli bir risk faktörü olarak gösterilmektedir. Bu durum, kişinin sosyalizasyon

sürecinde şiddete tanıklık etmesinden (şiddet farkındalığının düşük ve şiddetin normal kabul edildiği bir ortamda yetişmesinden) farklı olarak, şiddete bireysel maruziyeti ifade etmektedir. Sosyalleşme sürecinde şiddete tanıklık, toplumsal etkili bir risk faktörüdür; şiddete doğrudan maruziyet, bireysel etkili bir risk faktörüdür. Bununla birlikte literatürde şiddete tanıklık ve maruz kalmanın birlikte değerlendirildiği de görülmektedir. Şiddete maruz kalma ve tanık olma yaşantılarının şiddeti normalleştirdiği, iletişim ve sorun çözme yöntemi olarak şiddet davranışının içselleştirilmesine neden olduğu, çocukluklarında şiddet görenlerde suç işleme, risk alma davranışları ile şiddet gibi olumsuz davranışlara yatkınlığın yüksek olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulan sonuçlardır. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışma öğrencilerde saldırganlığın en önemli belirleyicisi olarak saptanan hususlar aile içi ve toplumda şiddete maruz kalma durumudur. Lise öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada da anne ve babalarının fiziksel şiddetine maruz kalan veya ev içinde şiddete tanıklık eden öğrencilerin, diğerlerine göre başkalarına ve hayvanlara daha fazla fiziksel ve sözel şiddet uyguladığı, kırgınlık, saldırganlık ve öfke duygusu hissettiği ve kendine zarar verdiği belirlenmiştir.¹⁶³

Şiddete maruz kalan kişilerin bireysel psikolojik özellikleri de şiddete maruz kalma ve şiddetle mücadele etme kabiliyetini etkilemektedir. Yakın zamanda depresyon ve anksiyete belirtileri gösteren, depresyon veya anksiyete için ilaç kullanan kadınlar üzerinde yapılan araştırmanın bulguları; depresyon, kaygı veya diğer bir psikiyatrik bozukluk tanısı konmuş kadınlar için aile içi şiddete maruz kalma oranının arttığını göstermektedir.¹⁶⁴ Şiddet mağdurunun psikiyatrik sorunları maruz kaldığı şiddet eyleminin etkilerini hafifletme, şiddet ortamından uzaklaşma, mevcut sunulan hizmetlerden faydalanma gibi şiddetle başa çıkma kabiliyet ve yeterliliğinde zayıflamaya yol açması ve şiddet sarmalı içerisinde kalma riski doğurması olasıdır.

Alkol ve madde bağımlılığı da kadına yönelik şiddetin risk faktörleri arasındadır. Failin alkol veya madde kullanımının da, psiko-patolojik etkilerle birlikte veya bunlardan bağımsız olarak kadına yönelik şiddette bir risk faktörü oluşturduğu kabul edilmektedir. Nitekim, travma, aşırı stres, depresyon gibi psikolojik dengeyi bozabilen süreçler bazen uyuşturucu madde ve alkol kullanımına da dönüşebilmekte ve önemli bir risk faktörü halini alabilmektedir.¹⁶⁵ 2016-2017-2018 yıllarını kapsar şekilde kadın cinayetleri üzerinde yapılan istatistiksel çalışmada, cinayet saiklerinin yüzde 13 oranında ruhsal/bedensel sağlık sorunları ve madde kullanımıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.¹⁶⁶ Alkol ve madde etkisi altında bulunan kişilerde mantıksız düşünceler ile anlamsız kıskançlıkta artış gibi belirtiler çıkabildiği gözlenmiştir. Bu da eş çatışmalarına neden olabilmektedir. Failin alkol probleminin eş şiddetini 8 kat, eş cinayeti ya

da teşebbüsünü ise 2 kat arttırdığı gösterilmiştir. 31 eş cinayeti ve 20 eş öldürme girişimi faili ile yapılan görüşmelerde; faillerin yüzde 61'inin ağır madde kullanıcıları olduğu saptanmıştır. Eş tarafından öldürülme girişiminde bulunulan kadınlar ise eşlerinin yüzde 75'inin alkol ve/veya madde kullandığını söylemektedirler. Alkolizm tedavi programına alınmış eş şiddeti uygulayan erkeklerle, eş şiddeti tedavi programına alınmış erkeklerin değerlendirildiği bir çalışmada, erkeklerin alkol aldıkları günler, almadıkları günlere kıyasla 8-11 kat daha fazla şiddet uyguladıkları saptanmıştır.¹⁶⁷

Kadına şiddet uygulayan erkeklerin, şiddet uygulamayanlara oranla daha fazla madde bağımlılığı ve kötü alışkanlığa sahip olma eğiliminde oldukları dünya genelinde yapılan çalışmalarda da ortaya koyulmuştur.¹⁶⁸ Ancak kadın ve erkeklerin şiddet algısına ilişkin yapılan çalışmada alkollüyen kadına şiddet uygulayan erkeklerin bu durumda dahi kadından tolerans bekleyen veya kadını itham eden bir tutum/algı içerisinde bulunduklarının tespiti, çok dikkat çekicidir. Aynı çalışmada toplumsal algı açısından da, alkollü erkeğin kadına şiddet uygulamasının tolere edilebilir bir durum olduğu yönünde tespitlerde bulunulduğu ifade edilmiştir.¹⁶⁹

Araştırmalar şiddet ve bağımlılığı temelde iki farklı boyutta incelemektedir. Bazı çalışmalar şiddete maruz kalmanın veya şahit olmanın bireyleri madde kullanımına yönelttiği üzerine odaklanırken; diğerleri ise madde kullanımının şiddete yönelttiği üzerine odaklanmaktadır. İlk yaklaşıma göre, şiddete şahitlik etmek veya şiddete maruz kalmak en büyük stres kaynaklarından biridir. Bu stres kaynağıyla baş etmek için bireyler kendi kendine tedavi (self-medication) yöntemi olarak madde kullanabilmektedirler. İkinci yaklaşıma göre şiddet davranışının önde gelen kaynaklarından birisi madde kullanımıdır. Alkol ve madde kullanımıyla, saldırganlık ve şiddet eylemlerinin birbirini tetiklediği tespit edilmiştir. Bu maddelerin insan beyni üzerinde kontrol mekanizmalarını zayıflatması veya yoğun enerji halinin ortaya çıkması neticesinde, kişiler daha saldırgan ve kontrolsüz davranmaktadır. Şiddet birçok suçun kaynağı veya sonucudur. İnsanların gerek diğer suçları, gerekse şiddet içerikli suçları işlemede, madde kullanımı yine önemli bir katalizör görevi görmektedir. Şiddet içerikli suçlardan cezaevinde bulunan kişiler üzerinde yapılan araştırmalarda, suç esnasında alkollü olma oranı yüzde 41 iken, mala karşı işlenen suçlarda alkollü olma oranının yüzde 35 düzeylerinde olduğu görülmektedir.¹⁷⁰

Madde kullanımına göre şiddet içerikli suçlar değerlendirildiğinde, şiddet içerikli suç işleyen hükümlülerin yüzde 85'inin aynı dönemde bağımlılık yapıcı maddeyi kullanmaya devam ettikleri tespit edilmiştir.

Şiddet ile madde kullanımı arasındaki ilişkinin farklı boyutları bulunmaktadır. Maddelerin farmakolojik özellikleri ve saldırgan davranış sergilemeye açık özellikleri kadar, her ikisinin nerede meydana geldiği de bu ilişkinin boyutunu belirlemektedir. Örneğin, gençlerin zamanlarının büyük kısmını geçirdiği okul gibi ortamlarda her iki olgunun varlığı sadece şiddete karışanları değil, her ikisinden uzak duran gençleri de etkilemektedir. Şiddet ve madde kullanımının farmakolojik boyutlarının yanı sıra ekonomik, çevresel, psikolojik faktörleri bulunmaktadır. Ayrıca madde kullanan bireylerde oluşan bilişsel ve davranışsal sorunlar sebebiyle, riskleri tanıma ve onlardan kaçınma kabiliyetlerinin sınırlı hale geldiği görülmektedir. Bu kişiler, madde kullanarak rahatlamayı, sorunlarını madde kullanımı ile çözmeyi tercih edebilmekte veya kişilerin doğru karar verme gibi gelişim becerileri sınırlı hale gelebilmektedir.

Literatürde başka bir çalışma, kumar alışkanlığının da insan beyninde alkol ve madde kullanımına benzer bir bağımlılık yarattığını ve bu tür bir bağımlılığın risk alma davranışlarını -dolayısıyla şiddeti- artırıcı etki yaratabileceğini ileri sürmektedir.¹⁷¹ Buna göre, kişi kumar oynarken hissettiği iyilik halini tekrar yaşamak için aynı davranışı zaman içerisinde yükselen bir etki ile tekrarlamaya devam eder. Nihayetinde oluşan bağımlılık, kişiyi daha yüksek riskler üstlenmeye hazır bir hale getirerek algı ve muhakeme bozukluklarına yol açabilir. Çalışmada her türlü bağımlılıkla birlikte kumar alışkanlığı ile şiddet eğilimi arasında da bir ilişki oluşturulmuştur.

Sosyo kültürel faktörler kapsamında ele alınan çocukluğunda şiddete tanık olma veya şiddet mağduru olma durumu da şiddet riskini artıran, bir yönüyle de kişisel faktörler kapsamında değerlendirilmesi mümkün olan risk faktörlerindedir. Bunun yanı sıra ateşli silahlara kolay erişim, ateşli silah kullanmaya yatkınlık ve ateşli silah merakı da kadına yönelik şiddet riskini artıran faktörlerdendir.

Engelli olma durumu da kişiyi toplumsal yaşamın her alanında şiddete karşı daha riskli hale getirmektedir. Eğitim hayatından iş yaşamına, kamusal alanlardan özel alana tüm sosyo kültürel yaşam alanlarında engelli kişiler farklı ayrımcılık ve şiddet eylemlerinin mağduru olabilmektedir. Engelli bireyin kadın olması bu risklerin artmasına, hem engelli olarak hem kadın olarak çoklu temelde ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Engelli kadınların yaşadığı sorunların çeşitliliği ve yoğunluğu toplumdan topluma, kültürden kültüre, hatta aynı toplum içerisinde yaşanan bölgeye ve sosyoekonomik seviyeye, engel derecesine ve türüne göre farklılık göstermektedir. Özellikle, Türkiye'nin çok çeşitli sosyokültürel yapısını

düşündüğümüzde Türkiye’de de özellikle ekonomik seviye, sosyoekonomik seviye engelli kadının haklarına ne derece eriştiğini etkileyen bir unsur olmaktadır.¹⁷²

Engelli kadınların, toplumsal ön ve kalıp yargılar başta olmak üzere, faili tanımlayamama, fiziksel ve sözel olarak şiddete karşı koymada yetersizlik durumuyla şiddetin her türüne uğrama riski diğer kadınlara oranla daha fazladır. Genel olarak kadınlar açısından maruz bırakıldıkları şiddetin dile getirilmesi zorlu bir süreç iken engelli kadınların şiddeti ifade etmesi ya da adli mercilere bildirmesi daha da zorlu ve sorunlu bir konudur. Bu zorluğun en temel sebebi, engelli kadının şiddet ortamını kolaylıkla terk edememesi, şiddet ortamını terk edemeyen engelli kadının uğradığı şiddeti, kolluk birimlerine ya da sivil toplum örgütlerine ihbar etmesinin güçleşmesi, özellikle konuşma ve duyma engelli kadınlar için bunun imkânsıza yakın olması, konukevlerinin tamamının engelli kadınlar açısından erişilebilir olmamasıdır.¹⁷³ Fiziki erişilebilirliğin yanında bilgi erişilebilirliği sorunu da bulunmaktadır. Örneğin, alt yazı desteği, işaret dili ve sesli betimleme olmadan yapılan yayınlar engelli kadınların çoğunluğu için bilgi kaynağı olamamaktadır. Dolayısıyla engelli kadınların şiddete maruz kalma risklerinin ortadan kaldırılması engelli kadınların ihtiyaçlarına özel olarak dizayn edilmiş politika ve uygulamaları zorunlu kılmaktadır.

Ayrıca, her yaştan kadınlar (özellikle 30 yaş altı çocuklu, yaşlı, adölesan ve kız çocukları), gebe kadınlar, evsizler, mülteci ve göçmen kadınlar, etnik azınlığa mensup kadınlar şiddet açısından riskli grup olarak değerlendirilmektedir.¹⁷⁴

1.3.2.5. Medya ve Dijital İçeriklerin Dili

Medya, kitle iletişimiyle en yüksek psiko-sosyal etki yaratıcısı olarak kadına yönelik şiddete ilişkin önemli bir risk faktörü haline gelebilmektedir. Toplumda olumsuz kadınlık veya erkeklik algılarının medya eliyle yaratılması, geliştirilmesi, pekiştirilmesi, kadına yönelik şiddet bakımından özel önemi bulunan bir risk faktörüdür.

Medyanın kitlelere ulaşan niteliği sebebiyle kadın erkek fırsat eşitliğinin tesisi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede rolünün kritik olduğu açıktır. Kitleselel gücü göz önünde bulundurulduğunda sosyal, ekonomik, kültürel pek çok konuda toplulukları ve karar vericileri harekete geçirme gücü olan medya, sorun yaşanan pek çok konuda çözüme ulaşmaya aracı olabilmekştir. Medya profesyonelleri, toplumsal ihtiyaçlara dikkat çekebilmekte, yeni düşünceleri dile getirebilmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinin de gelişimi ile interaktif nitelik kazanan medyanın bireylerin kanaat geliştirme ve karar alma mekanizmaları üzerinde etkinliğini arttırdığı görülmektedir.

Bahsedilen gücün harekete geçirilmesinin önemine binaen medya; Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023),¹⁷⁵ On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)¹⁷⁶ gibi pek çok politika belgesinde de karşımıza çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin medyadaki temsil şekli hususunda kritik olanın sunum biçimi ve yorumu olduğunu belirtmekte yarar vardır, zira içerik üreticisi konuyu ele alış biçimi ile aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın haklarının iyileştirilmesine katkı sağlayabileceği gibi şiddeti normalleştirme ve kamu vicdanını zedeleme gibi riskler de yaratabilmektedir. Toplumsal yapının medya içeriklerini etkilediği gerçeği gibi medya da toplumsal algıyı şekillendirebilmektedir. Kültürel kimliklerin ve kalıpların, anlatı ve kurgu aracılığıyla sürekli yeniden inşa edildikleri görülmektedir. Burada önemli olan uygun söylem, görsel unsurlar ve kurgunun tercih edilmesi ile etik ve adilane bir sunum biçimi belirleyebilmek, şiddeti normalleştiren bir anlatımdan kaçınılabilmek.

Medya içeriği üretimi karmaşık bir süreci içermenin yanı sıra genellikle zamana karşı yarışmayı da gerektirmektedir. Ancak tüm bu sürece rağmen kurgusal bir hikâyeleştirme içermeyen program türlerinde şiddetin ayrıntılı tasvirine ve görsellerine yer verilmesi, sansasyonel ifadeler kullanılması, şiddete uğrayanın yaşadığı zorluğu atlatmış mücadelecı bir birey olduğunu göstermek yerine mahvolmuş şekilde sunulması şiddet uygulayanın amacına hizmet edecek bir zihniyeti pekiştirebilir. Şiddetin bir çözüm yöntemi olarak sunumundan, şiddet uygulayanın amacına ulaştığı gibi bir izlenim yaratılmasından özellikle kaçınılmalıdır.

Medyada yaşanan sorunlar, yasal düzenlemelerin ve etik ilkelerin gelişimi ile nispeten gerileme göstermiş ve kişilik haklarına, mahremiyete daha duyarlı hâle gelmiş olsa da erkek egemen medya dili halen belirgin şekilde karşımıza çıkmaya devam etmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Televizyon Yayınlarında Şiddet (2020) Araştırmasına göre kadına yönelik şiddet görüntülerinden en çok rahatsız olunan program türlerine bakıldığında ilk sırada dizilerin olduğu belirlenmiştir.¹⁷⁷ Bu anlamda, dizilerde “kadına yönelik şiddet” konusunun işleniş biçiminin ciddi bir bakış açısı değişikliğine gidilmesi gerektiği açıktır. Benzer durumun çizgi dizi/filmler için de geçerli olduğu ilgili Araştırmada yer alan, çizgi filmleri izleyen katılımcıların yüzde 26,6’sı fiziksel şiddet öğelerinin bu program türünde “çok” yer aldığı kanaatindedir¹⁷⁸ ifadesi ile karşımıza çıkmaktadır. Çocukların ekran karşısında baş başa kaldığı ve belki de ebeveynlerin en çok güvenilebilmesi gereken program türü olan çizgi filmler için böyle bir sonuçla karşılaşılması oldukça endişe vericidir.

Kalıplaşmış tipolojilere dair toplumsal ön yargıların medya içeriklerinde tekrarlanması yoluyla kültürel olarak yeniden üretilmesi, hem medya içeriğinde hem de söyleminde kalıp

yargıların pekiştirilmesi söz konusu olabilmektedir. Kadınların pasif, aciz, güçsüz, ekonomik özgürlüğü olmayan, psikolojik olarak bağımlı, mağdur karakterde yansıtılması, güçlü kadınların entrika eğilimleri yüksek kötücül profiller olarak betimlenmesi yaygın eğilimlerdir. Kurgusal yapılarda dini hassasiyetleri yüksek kadının eve hapsedilmiş, kariyer yapan kadının paragöz, çalışmayan kadının güçsüz, güçlü kadının acımasız sunumu gibi çeşitli kolaycı ve hakkaniyetsiz temsil kalıpları yaratılmaktadır. Yaygın olarak erkeğe cesaret, girişkenlik, sorumluluk sahibi olma gibi hasletler yakıştırılırken kadınların kırılgan, pasif konumlandırıldığı görülmektedir.

Güncel programlarda kadın uzmanların yalnızca spesifik kadın sorunları üzerine yahut özel günlerde kendilerini ifade etme imkânı bulduğu bilinmektedir.

Reklamlarda kadınlar sayıca erkekler kadar temsil ediliyor olsa da niteliksel olarak pozitif bir temsilin söz konusu olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Reklamlarda ve genel olarak ticari iletişim yayınlarında kadın vücudu bir ticaret unsuruna indirgenmekte, arzu nesnesi olarak sunulmaktadır. Reklamlardaki kadın-erkek temsilleri, taklit edilecek veya tepki verilecek güçlü davranış modelleri sağlamaktadır. Eril imajlar tipik olarak güç, kuvvet, atletizm ve rekabetçiliği ifade ederken, feminen imajlar güzellik ve itaatkârlık gösterir şeklindedir. Bu tür temalar popüler kültürde (reklamlar dâhil) tekrar tekrar ortaya çıkmakta ve genellikle onları insanlık durumunun doğal yönleri olarak görenler tarafından kabul edilmektedir.¹⁷⁹

Toplumsal ilişkileri yeniden yaratma, şekillendirme, üretme ve yorumlama gücüne haiz medyada yer alan temsiller yani sunum biçimleri aracılığıyla basmakalıp kadın-erkek rolleri pek çok kez yeniden üretilmekte ve onaylanmaktadır.¹⁸⁰ Yahut tam tersi güçle; medya, kadın-erkek temsillerini değiştirip dönüştürebilmektedir. Bu sebeple kadın temsilini daha iyi bir noktaya taşıma anlamında medyanın bakışı ve uygulamaları önem arz etmektedir.

Hem dramatik yapılarda hem de kurgusal olmayan yayınlarda kadının şiddet mağduru, şiddetten sonra mahvolmuş yahut toplumdan dışlanmış, izole yaşayan sunumu yaygındır. Şiddetle mücadele edebilen profil olarak sunuluyorsa da bunu yine bir güçlü bir erkeğin gölgesinde ve desteğiyle başardığı, şiddetin toplumsal bir sorun olduğu göz ardı edilerek öyküye konu edilen kadının bireysel sorunu ve yaşadığı münferit bir örnek olduğuna ilişkin öyküleştirmenin tercih edildiği görülmektedir.

“Kadına şiddet” temalı medya içeriklerinin yanı sıra kurgusal olmayan yapılarda kadınların güzellik yarışmalarının, güzellik endüstrisinin devamı niteliğindeki estetik, bakım, kozmetik gibi sektörlerin temsilcileri şeklinde yansıtılmasının küresel anlamda yaygın bir eğilim olduğu bilinmektedir.¹⁸¹

Çocuk programları ile çizgi filmlerde de benzer sunum kalıplarının izlerine rastlanmaktadır. Kız çocukları annesine ve ev işlerine yardım eder şekilde domestik ve kırılgan profillerle betimlenirken erkek çocukları sosyal hayata katılan, aktif, maceracı, bilime meraklı şekilde sunulmaktadır. Bu temsiller kız ve erkek çocuklarının birbirilerine dair algılarının belirlenimini etkilemektedir. Bilime meraklı, sporda başarılı, sanatsal yetenekleri olan kız çocuklarının iyicil temsiline geleceğin kadınlarının potansiyelini geliştirmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Elbette yukarıda bahsedilen profiller gerçek hayatta karşımıza çıkabilir yahut böyle temsiller medya içeriğine konu edilebilir ancak eleştirilen husus; çoğunlukla yorumlama şekli, oluşturulan bağlam, tercih edilen ikincil unsurlar ve çok yaygın şekilde tekrarlı biçimde klişe şekilde sunumdur. Bahsedilen kalıplaşmış temsiller yalnızca erkeklerin gözünde ön yargıları pekiştirmekle kalmamakta, kadınların kendilerine dair inanç ve güvenlerini de zedelemektedir. Bilhassa yerli diziler; haberlerden sonra en çok izlenen, aynı zamanda kuşak programlarından sonra en çok rahatsız olunan program türü olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁸²

Temsilin iyileştirmesi noktasında medya içeriklerinin hazırlanması sürecindeki bakış açısının kritik önemi olduğu açıktır. Bu bağlamda içerik üreticisi medya profesyonelinin cinsiyeti her zaman belirleyici olmayabilmektedir. Zira kadın editör, yapımcı, yazar, kameraman, medya işverenleri, gazeteciler, fotoğrafçılar vb. tarafından tamamen veya kısmen oluşturulan/hazırlanan veya değerlendirilerek yayınlanan içeriklerde de cinsiyet temelli ayrımcılık unsurları karşımıza çıkmaktadır. Eşitlik temelli bir yayın politikasının oluşturulması için zihni bir dönüşüm ön koşuldur.

Kadının medyada kötücül temsili yalnızca bir kadın sorunu olarak değerlendirilmemelidir. Tasvirin adil ve etik şekilde yapılabilmesi kadınların hemcinslerine karşı farkındalığı ve erkeklerin destekleyici tutumları ile sağlanabilecektir. Kadının bireyselliğiyle, başarı hikâyeleriyle, mağduriyet veya acziyet unsurlarından ve bedensel olarak metalaştırılmasından uzak şekilde sunumu, eşitlikçi temsil adına en önemli hususlardır.

1.4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI

Kadına yönelik şiddet, her şeyden önce ve her koşulda bir insan hakkı ihlalidir. Kadına yönelik şiddetin çok katmanlı ve iç içe geçmiş birçok sonucu vardır. Bu sonuçlar, bireysel ve toplumsal olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir.

1.4.1. Kadına Yönelik Şiddetin Bireysel Sonuçları

Kadına yönelik şiddetin sonuçları çok yönlü olup bunların öncelikle bireysel etkilerinden bahsedilmelidir.

Kadına yönelik şiddet; kadının fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik açıdan zarar görmesi ile sonuçlanır. Uygulanan şiddetin yasal tanımına göre, birçok durumda cezai yaptırımlara da tabidir.

Kadına yönelik şiddet, uygulanan şiddetin türünden bağımsız olarak, aynı zamanda fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik etki ve sonuçların bir veya birkaç tanesini bir arada meydana getirebilir. Örneğin, uygulanan fiziksel şiddetin fiziksel sonuçlarının yanı sıra psikolojik sonuçları olabileceği gibi ekonomik açıdan olumsuz sonuçları da olabilir; uygulanan cinsel şiddetin, psikolojik sonuçları olabileceği gibi fiziksel sonuçları da olabilir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalınma sonucu oluşan yaralanmalar, şiddetin kadın sağlığına doğrudan etkisini göstermektedir. Bununla birlikte, yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalmış ve kalmamış kadınların seçilmiş bazı genel ve ruhsal sağlık durumlarıyla ilgili sorulara verdikleri yanıtlar, şiddetin sağlık üzerinde dolaylı etkilerinin de olabildiğini göstermektedir.

Fiziksel Etkiler

- Vücudun muhtelif bölümlerinde çürük ve ezikler, sert cisimlerin oluşturduğu izler
- Kas eklem ağrıları
- Kronik ağrı yakınması
- Sindirim sistemi bozuklukları
- Huzursuz bağırsak sendromu
- Üriner sistem enfeksiyonları
- Solunum sistemi ile ilgili sorunlar
- Fiziksel işlevsellikte azalma
- Yeti kayıpları (görme, işitme, kognitif kayıplar)

Ruhsal Etkiler

- Yalnızlık
- Yetersizlik hissi
- Utanma
- Fiziksel rahatsızlıklar
- Başarısızlık hissi
- Suçluluk

- İstismarı önemsememe
- Düşük özgüven
- Harekette bulunmakta yetersizlik
- Yeme bozuklukları
- Değersizlik hissi
- Konsantrasyon güçlüğü
- Kendinden memnuniyetsizlik
- Madde bağımlılığı

Kadına yönelik şiddet, kadınlarla birlikte bu şiddete tanık olan çocukları da en ağır bir biçimde etkilemektedir. Olumsuz çocukluk deneyimlerinden bir tanesi olan şiddete tanık olma, bireyi yıllarca etkileyebilen travmatik deneyimlerdir.¹⁸³ Nitekim okul çağında en az bir çocuğu olan kadınlara çocukların bazı davranış sorunları gösterip göstermedikleri sorulmuştur. Sonuçlar, söz edilen davranış sonuçlarının annesi şiddete maruz kalmış çocuklarda belirgin şekilde fazla olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre annesi şiddete maruz kalmamış çocuklarda sık sık kâbus görme yüzde 18, yatağını ıslatma yüzde 22, çekingen/içine kapanık olma yüzde 42, anneye/diğer çocuklara karşı saldırgan olma yüzde 17, hırçınlaşarak ağlama yüzde 35 oranında görülmekte iken; annesi şiddete maruz kalmış çocuklarda sık sık kâbus görme yüzde 33, yatağını ıslatma yüzde 38, çekingen/içine kapanık olma yüzde 53, anneye/diğer çocuklara karşı saldırgan olma yüzde 31, hırçınlaşarak ağlama yüzde 52 oranında görülmektedir.¹⁸⁴

Aile içi şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri şu şekilde ortaya koyulmuştur:¹⁸⁵

- Düşük benlik saygısı, kendine güvensizlik
- Aşırı pasiflik ya da hiperaktivite
- İletişim sorunları
- Uyum sorunları
- Düşük akademik başarı
- Anti-sosyal özellikler
- Kişilik bozuklukları
- Suça yönelme
- İntihar eğilimi

1.4.2. Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Sonuçları

Kadına yönelik şiddet, bireysel etkilerinin yanı sıra birçok toplumsal etki de yaratmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin yarattığı en önemli toplumsal etki, kadının şiddet gördüğü bir toplumda, şiddet içermeyen davranışlar yerleştirmenin ve şiddeti bir sorun çözme yöntemi olmaktan çıkartmanın imkânsız bir hal almasıdır. Özellikle aile içinde annenin şiddete maruz kalmasının, hem kadınlar hem erkekler açısından ileriki yaşamlarında şiddeti normalleştirici bir etki yarattığı bilinmektedir.

Genel şiddet kavramı içerisinde ele aldığımız şiddetin nesiller arası aktarımının (şiddet döngüsünün) en çarpıcı görünümünü, kadına yönelik şiddette takip etmek mümkündür. Yaşamın erken dönemlerinde şiddete tanık olmuş/uğramış bireylerin ilerleyen yaşamlarında saldırganca tutum, öfke kontrolünde yaşanan sıkıntılar, uyum problemleri gibi sosyal duygusal gelişimi aksatan gelişim sürecinin, şiddeti bir diğerine aktarma için risk faktörlerinden olduğu değerlendirilebilir.¹⁸⁶ Nitekim çocukların aile içi şiddetten; şiddetin, “aile ilişkilerinin bir parçası olduğu”, “çatışmaları çözmek için kullanılan uygun bir yöntem olduğu”, “diğer insanları kontrol etmek için kullanılacak bir yol olduğu” “şiddet uygulayan aile üyesine genellikle bir ceza verilmediği”, yönünde çıkarımlar yaptıkları tespitine yer verilmiştir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarında şiddetin kuşaklararası aktarımı konusu incelenmiştir. Araştırma kapsamında, şiddetin bir kuşaktan diğerine aktarılmasına ilişkin bilgi, kadınların kendilerinin fiziksel şiddete maruz kalmaları, çocukluk döneminde annelerinin babaları tarafından şiddete maruz kalması ve kadınların kendi çocuklarına fiziksel olarak zarar vermelerine ilişkin sorular aracılığıyla elde edilmiştir. Sonuçlara göre, kadınların annelerinin bir kuşak önce şiddete maruz kalmaları ile kendilerinin şiddete maruz kalmaları arasında pozitif bir ilişki vardır. Örneğin, annesi fiziksel şiddete maruz kalmamış kadınlarda, şiddete maruz kalma oranı Türkiye geneli için yüzde 28 iken; annesi şiddete maruz kalmış kadınlarda oran yüzde 51’e çıkmaktadır. Diğer yandan benzer bir ilişki, erkeklerin annelerinin fiziksel şiddete maruz kalmaları ile erkeklerin şiddet uygulamaları arasında da görülmektedir. Annesi fiziksel şiddete maruz kalmamış erkeklerden kendi eşine fiziksel şiddet uygulayanların oranı yüzde 23 iken; annesi fiziksel şiddete maruz kalan erkeklerin kendi eşlerine fiziksel şiddet uygulama oranı yüzde 51’e çıkmaktadır.¹⁸⁷

Kadına yönelik şiddetin toplumsal etki ve sonuçları, toplumsal maliyet analizlerinde de ele alınmıştır. Bu konuda yapılan analizler, maliyeti dört kategoriye ayırmaktadır. Bunlardan birinci kategori, mağdurlara ve bunların çocuklarına verilen hizmetler (sağlık hizmetleri, barınma, acil telefon hatları maliyeti, psikolojik, sosyal, hukuki danışmanlık vs.), mağdurlara ve şiddet uygulayana yönelik adli hizmetler (kolluk, savcı, hâkimin harcadığı zaman ve emek), ilgili uzmanların eğitim maliyeti gibi maliyetlerden oluşan “doğrudan maliyet”tir. İkinci

kategori, kadına yönelik şiddetin “parayla ölçülemeyen maliyeti”dir. Bu maliyet artan toplumsal şiddet, cinayet ve intiharlarda artış gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Üçüncü kategori, şiddete maruz kalan kadının çalışamaması, çalışma hayatında veriminin düşmesinden kaynaklanan ve “ekonomik çarpan etkisi” olarak adlandırılan maliyetlerdir. Dördüncü ve son kategori olan “sosyal çarpan etkisi” ise yine parasal olarak ölçülemeyen, şiddetin mağdur (sosyal sermayede azalma, demokratik süreçlere katılımı gerileme, yaşam kalitesinde azalma) ve gelecek kuşaklar üzerindeki etkisinden (şiddet mağduru ve aile içi şiddet tanığı çocukların okul başarısının, sosyal yaşamının olumsuz etkilenmesi neticesinde ortaya çıkan ileriye dönük sonuçlar) oluşmaktadır.¹⁸⁸

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Araştırma Komisyonumuza yönelik sunumunda da kadına yönelik şiddetin toplumsal maliyetine özel bir önem atfedilmiştir. Buna göre kadına yönelik şiddetin maliyeti şu şekilde ortaya koyulabilir:¹⁸⁹

Doğrudan Maliyeti

- Sağlık hizmetleri
- Kolluk uygulamaları
- Ceza adalet sistemi
- Bakım ve barınma
- Sosyal hizmetler
- Sosyal yardımlar

Dolaylı Maliyeti

- Toplumda artan huzursuzluk
- Suç, cinayet ve intiharlarda artış
- Alkol ve madde bağımlılığı
- Depresif bozukluklar

Ekonomik Çarpan Etkileri

- İşgücüne katılım ve istihdamda azalma
- Üretkenlik-verimliliğin düşmesi
- Düşük kazanç-Vergi gelirlerinde azalma
- Sosyal sermayede düşüş
- Yatırım ve tasarrufta azalma

Sosyal Çarpan Etkileri

- Şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılması
- Yaşam kalitesinin düşmesi

- Karar alma süreçlerine katılımın azalması

Kadına yönelik şiddet, kırılması gereken noktalardan ve döngülerden oluşan bir fay hattıdır. Kadın erkek fırsat eşitliğinin tam sağlanması, kadına dönük ayrımcılığın sona ermesi, şiddet karşısında kadının sesizliğinin ve tekrarlanan şiddet döngüsünün kırılması halinde sağlıklı ve şiddetten arınmış bir topluma ulaşmak mümkün olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE MEVZUAT

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli enstrümanlarından biri yasal çerçevedir. Gerek devletlerin uluslararası düzeyde taraf olduğu bağlayıcı belgeler gerek ulusal mevzuat kadına yönelik şiddetle mücadelenin çerçevesini belirleyen ve sunulan hizmetlerin standartlaşmasını sağlayan önemli araçlardır. Bu bölümde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelenin temellerini oluşturan uluslararası ve ulusal metinler ele alınacaktır.

2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI MEVZUAT

1948’de BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin kabul edilmesiyle kadın-erkek eşitliği hukuki zeminde ve çeşitli BM dokümanlarında yer almaya başlamasına rağmen uluslararası belgelerde kadına yönelik şiddetin tanımlanması, farkındalığın ve hukuk alanındaki çözüm çalışmaları, insan hakları ihlallerinin önlenmesine ilişkin diğer kazanımlardan daha geç bir dönemde gerçekleşmiştir. Kadına yönelik şiddet ve şiddetin ortada kaldırılması kavramını uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez tanımlamış olan belge 20.12.1993 tarihinde kabul edilen BM Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesidir.

2.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi insanlara eşit ve devredilemez haklar tanınması hususunun, hürriyet, adalet ve dünya barışının temeli olduğu belirten ve çağdaş insan haklarını yansıtan bir belge niteliğindedir. Bu Beyanname’de, sadece medeni ve siyasi haklar değil, çalışma, öğrenim, dinlenme gibi ekonomik, toplumsal ve kültürel haklara da yer verilerek önem atfedilmiştir.

2.1.2. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)

Sözleşme¹⁹⁰, insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesini amaç edinmiş, insan haklarını uluslararası düzeyde güvence altına almıştır. Sözleşmeyle, başta insan haklarına saygı yükümlülüğü olmak üzere, yaşama hakkı, işkence yasağı, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, adil yargılanma hakkı, özel hayatın ve aile hayatının korunması, evlenme hakkı gibi birçok hak ve özgürlüklere vurgu yapılmış olup Sözleşmenin 14 üncü maddesinde, bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya kökten, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrıcalık yapılmadan sağlanacağı belirtilmiştir.

2.1.3. Birleşmiş Milletler Belgeleri

BM bünyesinde dokuz temel insan hakları sözleşmesinden birini oluşturan ve kadınların insan hakları belgesi olarak kabul edilen, 1979 tarihli (yürürlük 1981) BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) kısa ve bilinen adı ile CEDAW Sözleşmesi dâhil pek çok hukuksal metinde, kadına yönelik şiddete ilişkin özel bir tanım yer verilmemiştir.

BM Antlaşmasının “temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkeklerle kadınların ve büyük uluslarla küçük ulusların hak eşitliğine” şeklinde belirtilen Başlangıç bölümünde ve 1, 13 ve 55 inci maddelerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılamayacağı vurgulanmıştır.

2.1.3.1. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme¹⁹¹

CEDAW Sözleşmesi kadın haklarına ilişkin sorunların Dünya gündemine taşınmasında ve gündemde kalmasında önemli rol oynamış ve itici güç olmuştur.

Kadın haklarını düzenleyen belgelerden en önemlisi olarak kabul edilen bu Sözleşme, kadınlara karşı cinsiyet sebebiyle yapılan her türlü ayrımı yasaklayarak, taraf devletlere ayrımcılığı önleyici tedbirler alma yükümlülüğü getirmiştir.

Sözleşme 6 bölüm ve 30 maddeden oluşur. İlk dört bölümü kadın haklarına yönelik ihlallerle mücadele ve bu ihlalleri önlemeye, kadınların siyasal, yasal ve medeni haklarının ve bunlarla birlikte sosyal ve ekonomik haklarının sağlanması ve sağlıklarının korunmasına ayrılmıştır. Beş ve altıncı bölümler ise sözleşmenin ilk dört bölümünde öngörülmüş olan hakların Taraf Devletlerce uygulanmasını denetlemek üzere bir denetim organına ve denetim usullerine yer verilmiştir. Denetim organı olan “CEDAW Komitesi”nin kuruluşu ve Sözleşmenin uygulanması için gerekli süreçleri, CEDAW Sözleşmesi ve diğer insan hakları sözleşmelerinin etkileşimlerini, devletlerin yükümlülük ve taahhütlerini düzenlemektedir.

CEDAW Sözleşmesi, kadının insan haklarını ayrımcılık yasağı kapsamında korumayı hedeflemekte ve kadına karşı ayrımcılığı; “Bu Sözleşmenin amacı bakımından ‘kadınlara karşı ayrımcılık’ terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir” şeklinde tanımlamaktadır (CEDAW md. 1).

Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesini dolaylı olarak, kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmaların kurulmasını (özel yetkili ulusal yargı kurumları ve diğer kamu kurumları) kadınların her tür ayrımcılık karşısında etkin korunmasının koşulu olarak tanımlanmıştır. (md. 2/c).

Kadınların temel haklarının korunmasını, kanun önünde eşitlik hakkına dayandırdığı kadar, “kadınların adalete erişim hakkı” ile de ilişkilendirmiştir (md. 15).

“Kadın ticaretinin her biçiminin ve kadınların fuhşunun önlenmesi”ni şiddet kapsamında ele alarak gerekli her türlü önlemin alınmasını devletlerin yükümlükleri arasında tanımlanmıştır (md. 6).

CEDAW Sözleşmesi’de kadına yönelik şiddete ilişkin özel bir tanım yer almasa da, Sözleşme’nin gerek cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığı önlemeye yönelik genel hedefi, gerek ayrımcılığa dair yaptığı bu kapsamlı tanım, kadına yönelik şiddetin kategorik tanımına da öncülük etmiştir. Nitekim, 1991 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu ve KSK’da yapılan “kadına yönelik şiddetin kadınların uğradıkları ayrımcılığın hem sebebi hem de sonucu olduğu, bu itibarla arzu edilen eşitliğin önündeki en ciddi engellerden birini oluşturduğu” yönündeki tespit ile ayrımcılık ve şiddet arasındaki ilişkiye ilk kez dikkat çekilmiş olmaktadır. Bu tespit, kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalığa dair CEDAW Sözleşmesi’nin temel felsefesinden elde edilen önemli bir kazanımdır.

2.1.3.2. Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi

BM, Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesini, (Declaration on the Elimination of Violence Against Women) 20.12.1993 tarihinde 48/104 sayılı kararında kabul etmiştir. Karar kadına yönelik şiddet ve şiddetin ortadan kaldırılması kavramını uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez tanımlamış, bundan sonra yapılacak çalışmalar için bir öncü olmuştur.

Bildirge’de yer alan kadına yönelik şiddet tanımı, Avrupa Birliği (AB), Avrupa Konseyi, DSÖ gibi uluslararası kuruluşların kadına yönelik şiddet tanımlarını da doğrudan etkilemiş, uluslararası alanda kabul görmüş bir tanımdır.

Bildirge “Tüm insanların eşitliği, güvenliği, özgürlüğü, bütünlüğü ve haysiyetiyle ilgili hakların ve ilkelerin kadınlara evrensel olarak uygulanmasına acil bir şekilde ihtiyaç var.” ifadesiyle başlamaktadır.

Bildirge 6 maddeden oluşmaktadır.

Madde 1’de kadına yönelik şiddetin tanımlanması yapılmaktadır: “Bu Bildirinin amacı bakımından “kadınlara karşı şiddet” terimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.”

Madde 2, Kadına yönelik şiddetin kapsamını belirlemektedir. Kadınlara karşı şiddet terimi aşağıdaki halleri içerecek şekilde anlaşılır, fakat bu hallerle sınırlı değildir:

“a) Aile içinde meydana gelen dövme, kız çocukların cinsel istismarı, evlenirken verilen başlıkla ilgili şiddet, evlilik içi tecavüz, cinsel organları dağlama ve kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar, eş olmayanlar arasındaki şiddet ve sömürmek için uygulanan şiddet de dahil fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uygulanması;

b) Toplum içinde meydana gelen tecavüz, cinsel istismar, çalışma hayatında, öğretim kurumlarında ve diğer yerlerde cinsel taciz, kadın satışı ve zorla fahişeleştirilme de dâhil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet;

c) Nerede meydana gelirse gelsin, Devlet tarafından işlenen veya hoş görülen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet”.

Madde 3, Kadınların, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit yararlanma ve korunma hakkına sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Madde 4, Devletlerin, uygun yollarla ve gecikmeden kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik bir politika izlemesi gerektiğini belirtmektedir.

Madde 5, BM’nin gerekli kuruluşlarının, kendi yetki alanları dâhilinde, bu Bildirge’de belirtilen hakların ve ilkelerin tanınmasına ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunması gerektiğini belirtmektedir.

Madde 6, “Bildirgede yer alan hiçbir hüküm, bir devletin mevzuatında veya bir devlette yürürlükte olan herhangi bir uluslararası sözleşme, antlaşma veya başka bir belgede yer alabilecek kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına daha elverişli olan herhangi bir hükmü etkilemeyeceğini belirtmektedir.

Bildirge’de “şiddete uğrama tehlikesi yüksek olan kadınların” özel ve özenli korumadan yararlanması konusunda devletin yükümlülüğü vurgulanmaktadır. Bildirge’nin “Başlangıç” kısmının 7. paragrafında, “şiddete uğrama tehlikesi yüksek kadınlar” grubu olarak “azınlıklardan olan kadınlar, yerli kadınlar, mülteci kadınlar, göçmen kadınlar, kırsal topluluklarda ya da ücra yerlerde/yalıtılmış bölgeler de yaşayan kadınlar, gözlem altındaki

kadınlar, tutuklu kadınlar, kız çocukları, engelli kadınlar, yaşlı kadınlar, silahlı çatışmanın olduğu yerlerde yaşayan kadınlar” sıralanmıştır.

2.1.3.3. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

1995 yılında 4. Dünya Kadın Konferansı sonucu kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunda, kadınlara yönelik şiddet “kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet anlamına gelmektedir” şeklinde tanımlanmıştır.

BM Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesi Bildirisi’ne benzer şekilde, fakat ondan daha geniş kapsamlı olmak üzere, Pekin Deklarasyonu’nda da örnek kabilinden olmak üzere; “dayak dâhil aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyiz parası, evlilikte tecavüz, kadınlara zararlı olan, kadının cinsel organına zarar verme ve diğer geleneksel uygulamalar, nikâh dışı şiddet ve istismarla bağlantılı şiddet, tecavüz, cinsel taciz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde sarkıntılık ve cinsel zorlama dâhil toplum içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadınların alınıp satılması ve fahişeliğe zorlanması, özel ya da kamusal alanda meydana geldiğine bakılmaksızın devletin yürüttüğü veya göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, silahlı çatışma durumlarında kadınların insan haklarının ihlal edilmesi, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlama, zorla kısırlaştırma ve düşüğe zorlama, kontraseptiflerin zorla/baskıyla uygulanması, kız bebeklerin öldürülmesi ve doğum öncesi cinsiyet seçimi” gibi uygulamaların kadına yönelik şiddet kapsamında ele alınması gerektiği, açıkça ifade edilmiştir.

DSÖ’nün kadına yönelik şiddet tanımı da benzer bir içerikte olup “kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış” şeklindedir.

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nda “kadınlar ve yoksulluk, kadınların eğitimi ve öğrenimi, kadınlar ve sağlık, kadınlara yönelik şiddet, kadınlar ve silahlı çatışma, yetki ve karar alma sürecinde kadınlar, kadınların ilerlemesinde kurumsal mekanizmalar, kadınların insan hakları, kadınlar ve medya, kadınlar ve çevre, kız çocuk” başlıkları kritik alanlar olarak kabul edilerek, bu alanların her birine ilişkin stratejik hedefler ve eylemler belirlenmiştir.

2.1.3.4. CEDAW Komitesi Tavsiye Kararları

CEDAW Komitesi, Sözleşme'nin belirli maddelerinin anlaşılmasını kolaylaştırmayı ve Sözleşme'nin nasıl uygulanacağını göstermek üzere taraf devletlere tavsiye kararlarında bulunma yetkisine sahiptir. Komite 2021 itibarıyla 38 tavsiye kararı yayımlamıştır. İlk on yılda kısa ve sade olan tavsiye kararları, komitenin 1992 yılında 11.Oturum'da alınan bir karardan sonra çok daha ayrıntılı ve kapsamlı olarak hazırlanmış; Taraf devletlere Sözleşme'nin uygulanmasında rehber niteliği taşımaya başlamıştır.

En önemli ve en kapsamlı tavsiye kararlarından birisi 1992 yılında 11.Oturum'da alınan 19 no'lu Tavsiye Kararı'dır. Sözleşme'de açıkça şiddetten bahsedilmemesine rağmen 19 no'lu Tavsiye Kararı'nda ayrımcılığın tanımı, şiddeti içerecek biçimde genişletilmiş, “kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi” olarak ifade edilmiştir.

19 no'lu Tavsiye Kararı'nda; savaş, işsizlik ve yoksulluğun kadınları erkeklerden daha fazla etkilediği tespiti yapılmış, kadınların korunması için özel önleyici tedbirlerin alınması yükümlülüğü getirilmiştir. Kadınların istihdama katılmasının önündeki engellerden birisinin de, işyerinde cinsel taciz sorunu olduğuna dikkat çekilmiştir. Zorla kısırlaştırma veya kürtaj, kadın sünneti, aile içi şiddet, tecavüz, dayak gibi kadınlara yönelik farklı şiddet biçimleri sayılarak, bunların kadınların yaşamlarına olumsuz etkileri sayılmıştır.

Tavsiye Kararı taraf devletlere, ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin, cinsiyete dayalı her türden şiddetle mücadele etmek amacıyla uygun tedbirleri alması yükümlülüğünü yüklemiştir. Taraf devletlere, aile içi şiddet ve istismar, tecavüz, cinsel saldırı ve diğer cinsiyete dayalı şiddet biçimlerine karşı yasalarla tüm kadınlara yeterli korumayı sunma ve kadınların bütünlüğü ve itibarına saygı duyulmasını sağlama; mağdurlara uygun koruyucu ve destek hizmetleri sunma; adli ve uygulayıcı personel ile kamu görevlilerini toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde eğitme yükümlülükleri getirmiştir. Taraf devletlerin, şiddetin boyutu, neden ve sonuçları ve şiddeti önleme ve şiddetle mücadeleye ilişkin alınan tedbirlerin etkinliği hakkında yapılan istatistik ve araştırmaları teşvik etmesi gerekmektedir.

Ayrıca taraf devletlere, kadına yönelik şiddeti sürdüren davranış, gelenek ve uygulamaların niteliği ve boyutunu, bunların sonucu ortaya çıkan şiddet biçimlerini belirleme ve bu tip gelenek, davranış vb. ile mücadele etme, şiddet mağdurlarına etkin şikâyet ve tedavi mekanizmalarının sağlanması gibi birçok sorumluluk getirilmiştir.

CEDAW 31 No'lu Tavsiye Kararı (2011) ile çocuk ve/veya zorla evliliklere yönelik alınması gereken önlemler tanımlanmıştır. Çocuk yaşta evliliğin sık sık gebelik ve çocuk

doğurma ile sonuçlandığı, bu nedenle anne ölümleri ve bununla ilgili hastalıkların arttığına vurgu yapan Kararda, kültürel olarak farklılaşan uygulamaların ortadan kaldırılmasında bütünlüklü bir yaklaşıma ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, kız çocuklarına ve kadınlara yönelik ayrımcılığı pekiştiren sosyal ve kültürel normlarda değişimi hedefleyen kamusal farkındalığı artıracak çalışmalar yapılması, kız çocukları ve kadınların güçlenmelerinin desteklenmesi, bu alana ilişkin veri toplanması ve izlemenin yapılması tavsiyeler arasında yer almıştır.

CEDAW Komitesi 19 No’lu Tavsiye Kararı, 18.07.2017’de güncellenmiş ve ‘Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet’ başlığı altında, 35 No’lu Tavsiye Kararı olarak kabul etmiştir. 35 No’lu Tavsiye Kararı, 19 Numaralı Tavsiye Kararı’nın üzerinden geçen 25 yıl içerisinde kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddet konusunda gözlenen çeşitli eğilim ve gelişmeleri gözetenek hazırlanmıştır.

35 No’lu Tavsiye Kararı, kadınlara yönelik şiddeti önlemenin devletler açısından uluslararası bir hukuk normu olarak kabul edildiğini belirtmiş, kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddetin, bazı durumlarda işkence kabul edilmesi ve doğurganlık haklarına yönelik kısıtlamaların da kadınlara yönelik şiddet olarak kabul edilmesi gibi farklılıkları ortaya koymuştur.

Tavsiye Kararı’nda, kadına yönelik şiddet vakalarında adalete etkin erişimin sağlanması için yargının tüm bileşenlerinin gözden geçirilip güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kararın, yasal mevzuata yönelik olarak alınması gereken önlemler bölümünde çocuk yaşta ve zorla evlilikler ile diğer zararlı uygulamalar toplumsal cinsiyet temelli şiddet formları arasında sayılmış, bu konuya tolerans gösterilmesine izin verilmemesi belirtilmiştir.

CEDAW Komitesi 36 sayılı Genel Tavsiye Kararı’nda (2017) kadın ve kız çocuklarının eğitimi, yoksulluğun azaltılması, gelir ve daha sağlıklı bir yaşam imkânının artırılması, çocuk evliliklerinin ve anne ölümlerinin azalması ve hastalıklar ile mücadele açısından işlevine değinilmiştir. Ailenin rızası olsun ya da olmasın evlilik yaşının 18 olmasının kız çocuklarının eğitimlerine devam etmelerinin sağlanması dile getirilmiştir.

2.1.3.5. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol¹⁹²

Taraf Devletlerin imzaladığı ikinci bir sözleşme niteliğinde olan CEDAW İhtiyari Protokolü 22 Aralık 2000’de yürürlüğe girmiştir. İhtiyari Protokol ile Komite, Sözleşme’nin

ihlal edildiğine ilişkin bireysel ya da grup şikâyetlerini de değerlendirmeye; ağır ya da sistematik Sözleşme ihlalleriyle ilgili soruşturma yürütmeye yetkili kılınmıştır.

İhtiyari Protokol, CEDAW Sözleşmesi'nde belirtilen hakların olaylarda uygulanması için atılması gereken adımları ayrıntılı olarak belirtmektedir. Bu kapsamda, iki ayrı süreç belirlenmiştir: Birincisi bireysel olarak veya grup halinde CEDAW'daki hakların ihlaline ilişkin başvuru süreci; ikincisi Komite'nin taraf devletlerle ilgili araştırma, soruşturma ve öneride bulunmasını içeren inceleme süreci.

2.1.3.6. Birleşmiş Milletler Eylem Planlarında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi

BM'nin küresel düzeyde uyguladığı arka arkaya gelen iki eylem planı, Bin Yıllık Kalkınma Amaçları 2000-2015 ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2015-2030 da kadınlara yönelik şiddetin önlenmesini temel hedefleri arasına almıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2015-2030'un 5. hedefinde yer alan kız çocukları ve kadınları güçlendirerek toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve barışçıl ve kapsayıcı toplumların teşvik edilmesi, herkes için adalete erişim sağlayan ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumların oluşturulması gereği belirtilmektedir.

Kadınlara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi için kadınların adalete erişiminin stratejik önemi belirtilmektedir. Bunun da cinsel sağlık ve üreme haklarına erişimden mülkiyet hakkına erişime kadar cinsiyet eşitliğini sağlayan, sürdüren ve koruyan yasalar ve politikalar ile başarılabileceği belirtilir (Hedef 5-6).

2.1.3.7. Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ile İlgili Diğer Özel Amaçlı Düzenlemeler

BM Yasal Yardıma Erişim ve Suçta Adalet Sistemleri belgesinin (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems) 6. ve 10. ilkelerinde adalete erişimde toplumsal cinsiyetin nasıl dikkate alınması gerektiğine işaret edilerek, hassasiyetin gösterileceği gruplar arasında kadınlar özellikle sayılmış ve bu gruplara adli yardımlara ilişkin özel önlemler alınması gerekliliğinin altı çizilmiştir.

BM Genel Kurulu, Aşırı Yoksulluk ve İnsan Haklarına İlişkin Raporunda (The Despouy Report on Human Rights and Extreme Poverty-1996) yapısal ayrımcılıktan etkilenen gruplardan biri olarak kadınların sosyal yaptırımlardan çekindikleri için, örneğin ev içi şiddet veya cinsel şiddet mağduru olmalarına rağmen adli mercilere başvuramadıklarına, erkek bir

tanıdıkları olmadan tek başlarına hareket etmekten korktuklarına ve bu anlamda adalete erişim mekanizmalarından faydalanamadıklarına dikkat çekerek bu durumun kadın yoksulluğu ile bağlantısına vurgu yapmıştır.

2.1.4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi¹⁹³

Sözleşme 11.05.2011 tarihinde imzaya açılmış, Sözleşmenin imza ve yürürlüğe girme başlıklı 75 inci maddesi gereğince en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan 10 devletin onaylamasını takiben 01.08.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, daha önce kabul edilmiş kadınlara yönelik ayrımcılık ve şiddetle ilgili uluslararası standartları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve CEDAW Komitesi’nin içtihatları ile öğretideki görüşler yanında en iyi ülke uygulamalarını dikkate alarak hazırlanmıştır.

Sözleşme 81 madde ve “imtiyaz ve muafiyetlere” ilişkin 1 ek maddeden oluşmaktadır. Sözleşme’de; “Amaçlar, Tanımlar, Eşitlik ve Ayrım Gözetmeme, Genel Yükümlülükler”, “Bütüncül Politikalar ve Veri Toplama”, “Önleme”, “Koruma ve Destek”, “Maddi Hukuk”, “Soruşturma, Kovuşturma, Usul Hukuku ve Önleyici Tedbirler”, “Göç ve Sığınma” “Uluslararası İş Birliği”, “İzleme Mekanizması”, “Diğer Uluslararası Belgelerle İlişki”; “Sözleşme’de Değişiklikler” ve “Son Hükümler” olmak üzere 12 bölüm bulunmaktadır.

Sözleşmenin Giriş kısmında;

- Kadınlara yönelik şiddeti önlemede, kadınlar ve erkekler arasında yasal ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesinin anahtar bir unsur olduğu,
- Kadınlara yönelik şiddetin, erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan ve kadınların tam ilerlemesini engelleyen ve kadınlar ile erkekler arasındaki tarihsel eşitlikçi olmayan güç ilişkisinin tezahürü olduğu,
- Kadınlara yönelik şiddetin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şeklindeki yapısal niteliğinin ve bu şiddetin, erkeklerle kıyaslandığında kadınları ikincil konuma zorlayan temel sosyal mekanizmalardan birisi olduğu,
- Kadınlar ile kız çocuklarının, çoğunlukla aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, zorla evlendirme, sözde "namus" adına işlenen cinayetler, kadın sünneti gibi insan haklarını ciddi şekilde ihlal eden ve kadın erkek eşitliğini sağlamanın önünde büyük bir engel oluşturan şiddetin pek çok boyutuna maruz kaldıkları,
- Silahlı çatışma esnasında sivil halkı, özellikle de kadınları yaygın ve sistematik tecavüz ve cinsel suçlar şeklinde etkileyen insan hakları ihlallerinin ve gerek çatışma esnasında

gerekse sonrasında tırmanan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet potansiyelinin bulunduğu,

- Kadınlar ile kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalma riskinin erkeklerden daha yüksek olduğu,
- Aile içi şiddetin kadınları orantısız şekilde etkilediği ve erkeklerin de aile içi şiddet mağduru olabilecekleri,
- Çocukların, aile içindeki şiddete tanık olmak dâhil aile içi şiddet mağduru oldukları vurgulanmış ve kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetten arındırılmış bir Avrupa yaratmanın amaçlandığı belirtilmiştir.

Sözleşme’nin amacı 1 inci maddede; kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dâhil kadınlar ile erkekler arasındaki temel eşitliği teşvik etmek; kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek; kadınlara yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası iş birliğini teşvik etmek; kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili iş birliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlamak olarak belirlenmiştir.

Sözleşme, “önleme, koruma, kovuşturma ve politika geliştirme” olmak üzere dört prensip üzerine kurulmuş olup medeni haline bakılmaksızın tüm kadınların şiddetten korunmasını ve mağdurların haklarını korumaya yönelik önlemlerin alınmasını öngörmektedir.

Sözleşme, Tarafların, Sözleşme’nin hükümlerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlamak amacıyla Bağımsız Uzmanlar Grubu ve Taraflar Komitesi’nin yer aldığı özel bir izleme mekanizması oluşturmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadele etme temel amacıyla hazırlanan Sözleşme, içeriğindeki unsurlar ve çeşitli uygulamalar sebebiyle bugün Avrupa Konseyi üyesi pek çok ülkede eleştirilmektedir. Bu sebeple Rusya ve Azerbaycan Sözleşmeyi imzalamamıştır. Sözleşme’yi imzalayan bazı ülkeler onaylamaktan imtina ettiği gibi bazı ülkeler tarafından da Sözleşmeden çekilme yönünde açıklamalar yapılmaya başlanmıştır.

2.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE ULUSAL MEVZUAT

Toplumda kadınların ve erkeklerin kanun önünde eşit haklara sahip olarak eşit imkânlarla ulaşabilmesi, kadına karşı şiddetin önlenmesi ve buna ilişkin politikaların

belirlenmesi amacıyla önemli adımlar atılmaktadır. Kanunlar hiyerarşisine uygun olarak kadına yönelik şiddetle mücadele dayanağını Anayasa’dan almaktadır. Yine temel kanunlarda da şiddetle mücadeleyi ayrıca ele alan düzenlemeler bulunmaktadır.

2.2.1. Anayasa

Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi; 2001 yılında Anayasa’nın 41 inci ve 66 ncı maddeleri, 2004 yılında 10 uncu ve 90 ıncı maddeleri, 2010 yılında ise yine 10 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir.

- 07.05.2004 tarihli ve 5170 sayılı Kanunla Anayasa’nın 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 12.09.2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla üçüncü fıkrası değiştirilmiş; yapılan değişikliklerle madde şu şekli almıştır;

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, engelliler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

- 03.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla 41 inci madesinin birinci fıkrasına;

“Aile Türk toplumunun temelidir” ifadesinden sonra gelmek üzere “ve eşler arasında eşitliğe dayanır” hükmü eklenmiştir.

- Yine 4709 sayılı Kanunla 66 ncı maddesinden;

Türk vatandaşlığının düzenlenmesi ile ilgili eşitsizlik içeren hüküm çıkarılmış, Türk anadan doğan çocuklar da doğrudan Türk vatandaşı statüsü kazanmıştır.

- 07.05.2004 tarihli ve 5170 sayılı Kanunla 90 ıncı maddesine;

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konudaki farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır” hükmü eklenmiş, bu çerçevede CEDAW Sözleşmesi ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir.

2.2.2. Kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin çok yönlü ele alınması gereken bir mesele olduğu kabul edildiğinden sadece temel ceza kanunlarında değil genel düzenlemeler içeren kanunlarda da bu yönde düzenlemeler yer almaktadır. Gelişen toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak kanunlar ve diğer mevzuatın iyileştirilmesi amacıyla önemli adımlar atılmaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de kadının hukuki statüsünü düzenleyen ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin hukuki düzenlemeler içeren kanunlar bu kısımda ele alınmıştır.

2.2.2.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

765 sayılı mülga Ceza Kanunu’nun yerine geçen 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) eski kanunun aksine kadın ve erkeklerin hukuken eşitliği prensibine dayanan bir bakış açısıyla düzenlenmiştir. Bununla birlikte bazı suçların kadın ve çocuklara karşı işlenmesinin sonucu olarak cezanın ağırlaştırılması yoluna gidilerek şiddetle etkin mücadele edilmesi amaçlanmıştır. Bu değişikliklerin başında TCK’da kadınların töre saikiyle öldürülmesi halinin eski Kanun’un aksine ceza indirimi sağlamayarak cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmesidir.

08.07.2021 tarih ve 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile TCK’da değişiklikler yapılarak bazı suçların boşanmış eşe karşı işlenmesi hali de nitelikli haller arasında kabul edilmiştir.

İlgili değişikliklere göre, TCK’nın 82 nci maddesinde yer alan kasten öldürme suçu, 86 ncı maddesinde yer alan kasten yaralama suçu, 96 ncı maddesinde yer alan eziyet suçu ve 109 uncu maddesinde yer alan kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanmış eşe karşı işlenmesi halinde verilecek cezanın ağırlaştırılacağı öngörülmüştür.

TCK’da yer alan ve kadınlara yönelik fiziksel, ekonomik veya psikolojik şiddet eylemlerini oluşturan suç tipleri aşağıda açıklanmıştır.

TCK’nın 77 nci maddesinde, insanlığa karşı suçlar düzenlenmiş olup kasten öldürme ve yaralamanın yanı sıra, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı, zorla hamile bırakma ve zorla fuhuşa sevk etme fiilleri de insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında yer almaktadır.

TCK’nın 79 uncu maddesinde, göçmen kaçakçılığı suçu düzenlenmiş olup doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan; bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan, Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişinin cezalandırılacağı hükmü öngörülmüştür. Ayrıca, insan ticareti de Kanun’un 80 inci maddesi kapsamında düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

22.07.2010 tarihli ve 6008 sayılı Kanun ve 06.12.2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanun’la maddede yapılan değişikliklerle suçun teşebbüs aşamasında kalması da yaptırıma başlanmış, örgütlü şekilde işlenmesi durumunda verilecek ceza artırılmıştır.

TCK’nın 81 inci maddesinde, kasten öldürme suçu düzenlenmiş olup bir insanı kasten öldüren kişinin müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. Kasten öldürme suçunun nitelikli halleri 82 nci madde kapsamında düzenlenmiş olup fiilin üstsoy veya altsoydan birine ya da eş, boşandığı eş veya kardeşe, çocuğa, gebe olduğu bilinen bir kadına karşı, kan gütme saikiyle ve töre saikiyle işlenmesi, diğer nedenlerin yanında nitelikli hal olarak sayılmış ve bu durumda kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür. Kasten öldürme fiilinin boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde de suçun nitelikli halinden ceza verileceğine ilişkin hüküm 08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle eklenmiştir.

Ayrıca **TCK’nın 84 üncü maddesi** uyarınca, intihara yönlendirme fiili de hayata karşı suçlar başlığı altında düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

TCK’nın 86 ncı maddesinde, kasten yaralama suçu “başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olma” olarak nitelendirilmiş olup fiilin üstsoya, altsoya, eşe, boşandığı eşe veya kardeşe karşı işlenmesi, ayrıca silahla işlenmesi halinde şikâyet aranmayacağı, verilecek cezanın da yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir. Kasten yaralama fiilinin boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde de suçun nitelikli halinden ceza verileceğine ilişkin hüküm 08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle eklenmiştir.

Yine 14.04.2020 tarihli ve 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile TCK’da yapılan değişiklikle suçla etkin mücadele edilmesi ve kadın ve çocuklara karşı işlenen şiddet suçlarında caydırıcılığın sağlanması amacıyla kasten yaralama suçunun canavarca his saiki ile işlenmesi hali, suçun nitelikli halleri arasına alınmıştır.

Kasten yaralama fiilinin, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğun vaktinden önce doğmasına veya çocuğun düşmesine neden olması ile mağdurun çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına neden olması halleri, **TCK’nın 87 nci maddesinde** neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama başlığı altında düzenlenmiştir. Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi, Kanunun 88 inci maddesinde düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

TCK’nın 94 üncü maddesinde, işkence suçu düzenlenmiş olup aynı madde kapsamında fiilin çocuğa, gebe bir kadına karşı işlenmesi ve cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde cezası daha ağır olarak öngörülmüştür. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış

işkence suçunu düzenleyen Kanunun 95 inci maddesinde, fiilin gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına veya çocuğunun düşmesine neden olması, ölüm meydana gelmesi halleri neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence olarak düzenlenmiştir. 11.04.2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanunla 94 üncü maddeye eklenen 6 ncı fıkrayla işkence suçunda zamanaşımı işlemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

TCK’nın 96 ncı maddesinde eziyet suçu düzenlenmiş olup bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişinin cezalandırılacağı belirtilmiş olup fiilin çocuğa, gebe kadına karşı, üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe veya boşandığı eşe karşı işlenmesi halinde verilecek olan cezanın daha ağır olacağı hüküm altına alınmıştır. Eziyet suçunun boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde de suçun nitelikli halinden ceza verileceğine ilişkin hüküm 08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle eklenmiştir.

TCK’nın 97 nci maddesinde yer alan terk suçu düzenlenmiş olup yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişinin cezalandırılacağı belirtilmiştir.

TCK’nın 98 inci maddesinde, yaşı hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhâl ilgili makamlara bildirmeyen kişinin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

TCK’nın 99 uncu maddesinde rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürtme eylemi ile meydana gelen çocuk düşürtme suçu, **TCK’nın 100 üncü maddesinde** çocuk düşürme suçu, **TCK’nın 101 inci maddesinde** ise bir erkek veya kadının rızası olmaksızın kısırlaştırma eylemi ile meydana gelen kısırlaştırma suçu düzenlenmiştir.

TCK’nın 102 nci maddesinde cinsel saldırı suçu kapsamında cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişinin cezalandırılacağı belirtilmiş olup cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hali de madde kapsamında ayrıca değerlendirilmiştir. Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi aynı maddenin devamında düzenlenmiş olup bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturmanın ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlı kılınmıştır. Maddenin devamında suçun üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından işlenmesi, verilecek cezada artırım nedeni olarak kabul edilmiştir.

TCK'nın 103 üncü maddesinde çocukların cinsel istismarı düzenlenmiş olup cinsel istismarın hangi davranış türleri olduğu açıklanmıştır. Ayrıca mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek cezanın Kanunda belirli miktarın altında olamayacağı ifade edilmiştir. Suçun, üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından; vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından işlenmesi artırım nedeni olarak kabul edilmiştir. Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da (b) bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi de artırım nedeni olarak kabul edilmiştir. 24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'la madde yeniden düzenlenmiş, verilecek cezalar artırılmıştır.

TCK'nın 104 üncü maddesinde reşit olmayanla cinsel ilişki suçu düzenlenmiştir. Buna göre cebir, tehdit ve hile olmaksızın onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişinin şikâyet üzerine cezalandırılacağı belirtilmiştir. Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde şikâyet aranmayacağı öngörülmüştür. 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'la maddede düzenleme yapılarak verilecek artırılmıştır.

TCK'nın 105 inci maddesinde cinsel taciz suçu düzenlenmiş olup soruşturma ve kovuşturma mağdurun şikâyetine tabi kılınmıştır. 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'la fiilin çocuğa karşı işlenmiş olması halinde faile verilecek ceza artırılmıştır.

TCK'nın 106 ncı maddesinde tehdit suçu düzenlenmiş olup madde metninde, bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişinin cezalandırılacağı, ayrıca malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehdit halinde ise, mağdurun şikâyeti üzerine cezaya hükmedileceği düzenlenmiştir.

TCK'nın 107 nci maddesinde şantaj suçu düzenlenmiş olup hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Bir şeyi yapması veya yapmaması ya da yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması **TCK'nın 108 inci maddesinde** düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

TCK'nın 109 uncu maddesinde kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu düzenlenmiş olup suçun, üstsoy, altsoy veya eşe ya da boşandığı eşe karşı işlenmesi; ayrıca suçun cinsel amaçla işlenmesiverilecek olan cezada ayrı ayrı artırım nedeni olarak kabul edilmiştir.

TCK’nın 112 nci maddesinde eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçu düzenlenerek hüküm altına alınmış olup cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına engel olunması halinde failin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına engel olunması hükmü 02.03.2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunla eklenmiştir.

TCK’nın 116 ncı maddesinde konut dokunulmazlığının ihlali suçu düzenlenmiş olup TCK’nın 117. maddesinde ise cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla iş ve çalışma hürriyetini ihlalin suç olduğu ifade edilmiştir.

TCK’nın 122 nci maddesinde dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle madde metninde belirtilen davranış türlerini engelleyen kimsenin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Maddenin ilk hali ayrımcılık suçu iken 02.03.2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanunla “nefret ve ayrımcılık” olarak yeniden düzenlenmiş ve madde kapsamı genişletilmiştir.

TCK’nın 123 üncü maddesinde sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine failin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

TCK’nın 125 inci maddesinde hakaret suçu düzenlenmiş olup bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişinin cezalandırılacağı belirtilmiştir.

TCK’nın 132 nci maddesinde kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal ve haberleşme içeriklerinin hukuka aykırı olarak ifşa edilmesi suç olarak düzenlenmiş olup kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması **TCK’nın 133 üncü maddesi** kapsamında hüküm altına alınmıştır. Maddelerde 02.07.2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle uygulanacak cezalar artırılmıştır.

TCK’nın 134 üncü maddesinde özel hayatın gizliliğini ihlal suçu düzenlenmiştir. Hukuka aykırı olarak kişisel verilerin kaydedilmesi **TCK’nın 135 inci maddesinde** hüküm altına alınmış olup kişisel verileri hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişinin cezalandırılacağı **TCK’nın 136 ncı maddesi** kapsamında hüküm altına alınmıştır. 134 ve 135 inci maddelerde 02.07.2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun’la; 136 ncı maddede 21.02.2014 tarihli ve 6256 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle uygulanacak cezalar artırılmıştır.

TCK’nın 227 nci maddesinde fuhuş suçu düzenlenmiş olup çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi ile bir kimseyi fuhuşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Ayrıca cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk etmek veya fuhuş yapmasını sağlamak verilecek olan cezada artırım nedeni olarak düzenlenmiş olup tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde de, verilecek cezanın artırılacağı belirtilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise, fuhuşa sürüklenen kişinin, tedavi veya psikolojik terapiye tâbi tutulabileceği öngörülmüştür. Fuhuşu kolaylaştırmak veya fuhuşa aracılık etmek amacıyla hazırlanmış görüntü, yazı ve sözleri içeren ürünleri verme, dağıtma veya yayma fiilleri de 24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun’la suç kapsamına alınmıştır.

TCK’nın 230 uncu maddesinde, evli olmasına rağmen başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişinin ve kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişinin cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

TCK’nın 232 nci maddesinde aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimsenin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali ise **TCK’nın 233 üncü maddesinde** düzenlenmiş olup buna göre aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişinin şikâyet üzerine cezalandırılacağı, ayrıca hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimsenin de cezalandırılacağı öngörülmüştür.

TCK’nın 234 üncü maddesinde çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu düzenlenmiş olup velayet yetkisi elinden alınmış olan ana veya babanın ya da üçüncü derece dâhil kan hısmının, onaltı yaşını bitirmemiş bir çocuğu veli, vasi veya bakım ve gözetimi altında bulunan kimsenin yanından cebir veya tehdit kullanmaksızın kaçırması veya alıkoyması halinde cezalandırılacağı düzenlenmiş olup fiilin cebir ve tehdit kullanılarak işlenmiş ya da çocuğun henüz oniki yaşını bitirmemiş olması cezada artırım nedeni olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, kanuni temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişinin de şikâyet üzerine cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

2.2.2.2. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) mağdurların soruşturma ve kovuşturma aşamasında sahip oldukları haklar, CMK'nın **234 üncü maddesinde** ayrıca düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre mağdurların soruşturma evresinde delillerin toplanmasını isteme, Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, vekili bulunmaması halinde baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini ve elkonulan ve muhafazaya alınan eşyayı inceletme ve kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara itiraz hakkını kullanma şeklinde hakları bulunmaktadır. Cinsel saldırı suçları ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkı 24.07.2008 tarihli ve 5793 sayılı Kanun'la maddeye eklenmiştir.

CMK'nın 160 ve 161 inci maddeleri uyarınca soruşturma aşamasında delillerin toplanması Cumhuriyet savcısının asli görevi ve yükümlülüğüdür. Fakat mağdurlar maddi gerçeğin ortaya çıkması için soruşturma konusu olayla ilgili olarak kendi lehine hukuka uygun tüm delillerin toplanmasını isteyebilmektedir.

Kovuşturma evresinde ise mağdurların duruşmadan haberdar edilme, kamu davasına katılma, tutanak ve belgelerden örnek isteme, tanıkların davetini isteme, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma hakları bulunmaktadır.

Duruşmadan haberdar edilme hakkı ile mağdurlar **CMK'nın 233 üncü maddesinde** öngörülen usul ile duruşmadan haberdar edilirler. Bu sayede davanın gidişatı hakkında bilgi sahibi olup muhakemeye etki edebilme imkânına sahip olmaktadırlar.

08.07.2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle mağdur ve şikâyetçinin çağırılmasına ilişkin usulü düzenleyen **CMK'nın 233 üncü maddesinde** değişiklik yapılmıştır. İlgili maddeye göre çağrı kâğıdı ile birlikte daha önce sadece sanıklara tebliğ edilen iddianame artık mağdurlara da tebliğ edilmektedir. Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması hâlinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirileceği öngörülmüştür.

Mağdurlar hüküm verinceye kadar her aşamada kamu davasına katılabilmektedir. Katılma talebi kabul edilen kişinin yargılama süresince bilirkişi atanması (md. 63), uzman yardımından yararlanma (md. 67), bazı yargılama sùjelerinin reddi (md. 24/2, 32/1, 69), hâkim

veya mahkeme başkanı aracılığıyla soru sorma (md. 201) ve delillerin tartışılmasına katılma (md. 216) gibi doğrudan kovuşturmaya etki edebilecek önemli haklara sahip olmaktadır.

Soruşturma aşamasında sahip olunan avukat ile temsil edilme hakkı aynı şekilde kovuşturma aşamasında da düzenlenmiştir. Hâlihazırda bir vekili olmayan ve cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendilerine avukat görevlendirilmesini isteme hakkına sahiptir.

Yine CMK’nın 234 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre; mağdurun 18 yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malul olması halinde ve yine vekili bulunmaması şartıyla kendisine istemi aranmaksızın vekil görevlendirmesi yapılacaktır.

CMK’nın 234 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan bu haklar suçun mağdurları ile şikâyetçiye anlatılıp açıklanır ve bu husus tutanağa yazılır. Bu düzenleme ile mağdurların bilgilendirilme hakkı gözetilmektedir. Çünkü mağdurların haklarını kullanabilmesi için öncelikle hakların bilinmesi gerekmektedir.

CMK’nın 202 nci maddesinde duruşmada tercüman bulundurulacak haller belirlenmiştir. İlgili maddeye göre; “(1) Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir. (2) Engelli olan sanığa veya mağdura, duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır. (3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır.”

Kamuoyunda 1.Yargı Reformu Paketi adıyla bilinen 17.10.2019 tarihinde yürürlüğe giren 7188 sayılı Kanun ile **CMK’nın 234 üncü maddesinin son fıkrasına** Devlet tarafından soruşturma ve kovuşturma evresinde yapılan bazı giderlerin karşılanması hususu eklenmiştir. İlgili fıkraya göre, mağdurun dava nakli veya adli tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması hâlinde yapılan konaklama, iâşe ve ulaşım giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.

CMK’nın 236 ncı maddesinde mağdur ile şikâyetçinin dinlenilmesi usulü düzenlenmiş olup 7188 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonucunda maddeye ek fıkralar eklenerek bazı suç türlerine özgü dinleme usulleri belirlenmiştir. İlgili maddeye göre;

“(1) Mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde, yemin hariç, tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır.

(2) İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suçla ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.

(3) Mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur.

(4) Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır.

(5) TCK'nın 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir.

(6) TCK'nın 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.

(7) Beşinci ve altıncı fıkra kapsamında alınan beyan ve görüntü kayıtları dava dosyasında saklanır, kimseye verilmez ve gizliliği için gerekli tedbirler alınır.

(8) Beşinci ve altıncı fıkra kapsamında alınan beyan ve görüntü kayıtları, yazılı tutanağa dönüştürülür. Bu tutanak, talepte bulunan şüpheli, sanık, müdafii, mağdur, vekil veya kanuni temsilciye verilir. Beyan ve görüntü kayıtları bu kişilere soruşturma ve kovuşturma makamlarının gözetiminde gizliliği korunmak suretiyle izletilebilir.”

Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller dışında işlenen suçun etkisi ile psikolojik desteğe ihtiyaç duyan çocuk veya mağdur soruşturma veya kovuşturma aşamasında bir defa dinlenmesi gerekmektedir.

Dördüncü fıkraya göre; ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen mağdurlar ile şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen mağdurların ifade ve beyan işlemlerini özel ortamlarda uzmanlar aracılığıyla alınabilmektedir.

Beşinci fıkarda ise TCK’nın 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen cinsel istismarı suçu mağdurları için özel bir düzenleme mevcuttur. Bu suçtan mağdur olan çocukların soruşturma evresinde beyanlarının çocuklara yönelik hizmet veren merkezlerde ve Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınacağı hükme bağlanmıştır.

Altıncı fıkarda TCK’nın 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli cinsel saldırı suçundan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmünün uygulanacağı düzenlenmiştir. İlgili fıkraya göre nitelikli cinsel saldırı mağduru yetişkin kadınların beyan işlemlerin bu amaçla oluşturulan merkezlerde ve Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınacağı öngörülmüştür.

Bu fıkralar kapsamında yapılan görüşmeler kayda alınacaktır. Beşinci fıkra kapsamında mağdur çocuklar ile yapılan görüşmelerde kayıt işlemi için çocuğun rızası aranmazken, altıncı fıkra kapsamında cinsel suç soruşturmalarına ilişkin yapılacak görüşmelerde kayıt için yetişkin mağdurun rızası gerekmektedir. Devam eden maddelerde bu beyan ve görüntü kayıtlarının dava dosyasında saklanması ve gizliliği için gerekli tedbirler alınması emredilmiştir.

CMK’nın 76 ncı maddesinde diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasına ilişkin düzenlemelere yer verilmiş olup bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücutundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re’sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Yine maddenin ikinci fıkrasında; “mağdurun rızasının varlığı halinde, bu işlemlerin yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek yoktur.” şeklinde belirtilmiş, üçüncü fıkarda ise çocuğun soy bağının araştırılmasına gerek duyulması halinde; bu araştırmanın yapılabilmesi için birinci fıkra hükmüne göre karar alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Maddede ayrıca, tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınılabileceği ve çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisinin karar verileceği, çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşünün de alınacağı belirtilmiştir. Maddenin son fıkrasına göre, bu madde gereğince verilen hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

CMK’nın 77 nci maddesinde “Kadının muayenesi” kenar başlığı ile, kadının muayenesinin, istemi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılacağı düzenlenmiştir. Bu işlemlerin usul ve esaslarını belirlemek amacıyla yayımlanan “Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik”te ayrıntılı olarak düzenlediği üzere mağdur üzerinde gerçekleştirilecek işlemlerde, bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine sağlığını açıkça ve öngörülebilir şekilde tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da resen hâkim veya mahkemece, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebileceği belirtilmiştir.

Mağdurun Zararının Tazminine Yönelik Bazı Düzenlemeler

Mevcut düzenlemeler ışığında mağdurlar suç nedeniyle uğramış oldukları zararlar için hukuk mahkemelerine başvurabilmektedirler. Ancak CMK’nın çeşitli maddelerinde mağdurun zararının giderimi hususu ele alınmaktadır.

TCK’nın 50 inci maddesinde, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardan birisi olarak “mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi, suç nedeniyle uğranılan zararın aynen iade edilmesi, suçtan önceki hâle getirilmesi veya tazmin edilmesi suretiyle tamamen giderilmesi şeklinde yerine getirilir” hükmüne yer verilmiştir.

Yine **TCK’nın 51 inci maddesinin** ikinci fıkrasında “cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi şartına bağlı tutulabilir” hükmüne yer verilmiştir.

CMK’nın “Adli kontrol” başlıklı **109 uncu maddesinde** hem soruşturma hem de kovuşturma evresinde tutuklamaya alternatif tedbirler öngörülmüştür. Adli kontrol kararı ile şüpheli veya sanık kanunda düzenlenen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulabilmektedir. Bunlardan biri de (h) bendinde düzenlenen; “Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynı veya kişisel güvenceye bağlamak”tır.

TCK’nın 168 inci maddesinde etkin pişmanlık müessesesi düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre; “hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.” Görüldüğü gibi özellikle malvarlığına karşı

işlenen suçlarda mağdurun zararının giderilmesi şartına bağlı olarak failin cezasında indirim yapılması öngörülmüştür.

Yine “kamu davasını açmada takdir yetkisi” (md. 171) ve “hükmün açıklanmasının geri bırakılması” (md. 231) gibi şüpheli ve sanıklar için öngörülen bazı avantajlı düzenlemelerin uygulanabilmesi için mağdurun suç nedeniyle uğramış olduğu zararının sanık tarafından giderimi şartı öngörülmüştür.

CMK’nın 253 üncü ve devam maddelerinde uzlaştırmamanın kapsamı, şartları ve usulü düzenlenmiştir. Buna göre her suç uzlaştırmaya tabi değildir. Bu kapsamda soruşturması ve kovuşturması şikâyetle bağlı suçlar uzlaştırmaya tabidir. Soruşturma konusu suçun uzlaştırmaya tabi bir suç olduğunun anlaşılması ve kamu davası açılması için yeterli şüphenin bulunması halinde (md. 235/4) veya kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaştırma kapsamında kaldığının anlaşılması halinde (md. 254) dosya uzlaştırma bürosuna gönderilir ve uzlaştırma işlemlerini yerine getirmek üzere bir uzlaştırmacı görevlendirilmektedir.

2.2.2.3. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

TBMM tarafından kabul edilerek 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu yeni şekliyle kadın-erkek eşitliğini gözetken, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadınları aile ve toplum içerisinde erkeklerle eşit kılan, kadın emeğini değerlendiren bir düzenlemedir.

Yeni Medeni Kanun ile özellikle aile hukuku alanında bugüne kadar yaşanan gelişmeler, değişim ve ihtiyaçlar dikkate alınarak çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanun ile getirilen başlıca düzenlemeler şunlardır:

- “Aile reisi kocadır” hükmü değiştirilerek “evlilik birliğini eşler beraber yönetirler.” hükmü getirilmiştir. **(188 inci madde)**

- Eski Kanunda evlilik birliğini temsil hakkı, bazı haller dışında kocaya ait iken, yeni Türk Medeni Kanununda evlilik birliğinin temsili eşlerin her ikisine verilmiştir. **(188 inci madde)**

- Evin seçimini kocanın yapacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin oturacakları evi birlikte seçecekleri hükmü getirilmiştir. **(186 ncı madde)**

- Kadına önceki soyadını kocasının soyadından önce gelmek üzere kullanabilme hakkı veren ve 1997 yılında yapılan değişiklik yeni yasada aynen benimsenmiştir. **(187 nci madde)**

- Eski Medeni Kanunda yer alan eşlerin, çocukların velayetini birlikte kullanacağı, anlaşmazlık halinde ise babanın reyinin üstün olacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin velayeti

birlikte kullanacakları hükmü getirilmiştir. **(335 inci madde)** Evlilik dışında doğan çocuğun velayeti anneye aittir. **(337 nci madde)**

- Kadının meslek seçiminde eşinden izin alacağı hükmünü 1990 yılında iptal eden Anayasa Mahkemesi kararına uygun olarak Yeni Medeni Kanunda eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı hükmü getirilmiştir. **(192 nci madde)**

- Yeni Kanun, vesayeti kabul yükümlülüğünü sadece erkek ve koca için öngören maddeyi kadın-erkek eşitliğini zedelediği için tamamen kaldırmıştır.

- Yeni Kanun mirasın taksiminde, tereke malları arasında yer alan ve ekonomik bütünlüğü bozulmaması gereken tarımsal taşınmazların hangi mirasçıya verileceği konusunda erkek çocuklara öncelik tanıyan eski hükme yer vermemiştir.

- Eski Medeni Kanuna göre diğer rejimlerden biri seçilmemişse geçerli olan kanuni mal rejimi “mal ayrılığı” iken, Yeni Kanunda “edinilmiş mallara katılma rejimi” getirilmiştir.

(202 nci madde)

- Eski Medeni Kanuna göre evin ve çocukların geçimi kocaya ait iken, Yeni Medeni Kanunda, “Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla birlikte katılırlar.” şeklinde düzenleme yapılmıştır. **(186 nci madde)**

- Yeni Kanun ile evlenme yaşı kadın ve erkek için eşitlenerek yükseltilmiş ve 17 yaşını doldurma şartı getirilmiştir. Ancak hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilmektedir. **(124 üncü madde)**

- Daha önce evlenme için müracaat yeri, erkeğin oturduğu yerin evlendirme memurluğu iken Yeni Kanunda kadın veya erkeğin oturduğu yerdeki evlendirme memurluğu olarak düzenlenmiştir. **(134 üncü madde)**

- Genel hükümlere göre boşanmadan sonra nafaka davalarının açılma yeri davalının ikametgâhı yeri mahkemesidir. Yeni Kanunda, boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkili kılınmıştır. **(177 nci madde)**

- Bir başka değişiklik sağ kalan eşin ölen eşine ait olan, birlikte yaşadıkları konut üzerinde, kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa ya da oturma hakkının tanınmasını isteyebilmesidir. **(240 ncı madde)**

- Aile konutu ile ilgili yapılan düzenlemede, eşlerden birinin diğerinin açık rızası olmadan aile konutu üzerindeki tasarruflarına sınırlandırma getirilmesidir. Kiralık bir konut bile olsa diğer eşin rızası olmadan kira akdi fesih edilemez. **(194 üncü madde)**

- Evlilik dışında doğmuş ve soy bağı tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmuş olanlara, baba yönünden, tıpkı evlilik içindeki çocuklar gibi eşit mirasçı olabileme hakkı getirilmiştir.

- Yeni Medeni Kanunda evlat edinme konularında da önemli düzenlemeler yapılmıştır. Yeni hükme göre 30 yaşını dolduranlar evlat edinebilirler. **(306-307 nci maddeler)** 18 yaşından küçükleri evlat edineceklerin çocuksuz olmaları koşulu kaldırılmıştır.

2.2.2.4. 6098 Sayılı Borçlar Kanunu

Şiddete Şiddete uğrayan kadınlar uğradıkları şiddet nedeni ile bedensel zararlarının karşılığını, tedavi giderlerini, kazançlarında bir kayıp meydana gelmesi durumunda kazanç kayıplarını, bedeni zarar nedeni ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ile ekonomik geleceklerinin sarsılmasından doğan kayıplarını şiddet uygulayan kişiden talep edebilmektedir.

- **Kanunun 49 uncu maddesine göre:** kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle ve zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile ahlaka aykırı bir fiille bir başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür.

- **Kanunun 51 inci maddesine göre:** hâkim tazminatın kapsamını ve ödeme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirlemektedir.

- **Kanunun 56 ncı maddesine göre:** hâkim bir kimsenin bedensel bütünlüğünün ihlal edilmesi halinde olayın özelliklerini göz önünde tutarak zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine ağır bedensel zarar veya ölüm halinde ise zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verebilmektedir.

- **Kanunun 58 inci maddesine göre:** kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilmektedir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

- **Kanunun 417 nci maddesine göre:** işveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.

2.2.2.5. 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu

Bilindiği üzere, boşanmış anne ve babaların çocuklarının velayeti kendisinde olmayan veli ile kişisel ilişki kurulması esnasında ihtilaflar yaşanabilmekte ve çocuklarını göremeyen ebeveynler verilen mahkeme kararının yerine getirilmesi için İcra ve İflas Kanunu’ndaki (İİK) çocuk teslimine ilişkin usule başvurmaktaydı. Çocuk teslimi sürecinin icra müdürlüklerince yerine getiriliyor olması çocuğun üstün yararı ilkesine tamamen aykırı olmasının yanında taraflar arasındaki süregelen ihtilafların daha da artmasına sebep olmaktadır.

Bu nedenle kamuoyunda 5. Yargı Paketi olarak bilinen kanun değişiklikleri ile 30.11.2021 tarihinde 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hükümlerde değişiklik yapılmıştır. Çocuk teslimine ilişkin oluşturulan yeni usul 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu altında açıklanacaktır.

2.2.2.6. 4857 Sayılı İş Kanunu

10.06.2003 tarihinde yürürlüğe giren Yeni İş Kanununun getirdiği en önemli ilerleme işveren işçi ilişkisinde cinsiyet dâhil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılamayacağıdır. Bu kapsamda;

- İş sözleşmesinin yapılmasında, uygulanmasında ve sona erdirilmesinde cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapılamayacağı,
- Cinsiyet nedeniyle eşit değerde iş için daha düşük ücret verilemeyeceği,
- Cinsiyet, medeni hal ve aile yükümlülükleri, hamilelik ve doğumun iş akdinin feshi için geçerli sebep oluşturamayacağı,
- İşyerinde işçinin, işveren, diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemlerin alınmaması halinde işçinin haklı nedenle işi derhâl fesih hakkına sahip olduğuna ilişkin hüküm,
- Kadın çalışanlara verilen ücretli doğum izin sürelerinin artırılmasına ilişkin hüküm Kanunda yer almıştır.

2.2.2.7. 5393 Sayılı Belediye Kanunu

13.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevi açma görevi verilmiştir. 5393 sayılı Kanun’da 2012 yılında yapılan değişiklikle nüfusu 100 binin üzerinde olan belediyelerde konukevi açmak “zorunlu” hale getirilmiştir. Buna göre:

Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; (a) ... Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer

belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.” hükmü,

Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasında “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.” hükmü yer almaktadır.

2.2.2.8. 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun

Yeni Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte Aile Mahkemelerinin kurulması konusu gündeme gelmiş ve hazırlanan 4857 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair 4857 sayılı Kanun 09.01.2003 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanun aile hukukundan doğan dava ve işlerin görüldüğü aile mahkemelerine dair hükümleri kapsamaktadır. Kanun’da başta aile mahkemelerinin hâkimlerinin nitelikleri, aile mahkemelerinin görevleri ve uzmanlardan yararlanmak olmak üzere birçok düzenleme yer almaktadır.

Kanun’a göre; aile mahkemelerine, adli yargıda görevli, tercihen evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış olan hâkimler arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu’nca atama yapılması öngörülmüştür.

Aile mahkemeleri görev alanına giren konularda yetişkinler hakkında; evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri konusunda eşleri uyararak, gerektiğinde uzlaştırmaya, ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin gerekli önlemleri almaya, resmî veya özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzur evlerine veya benzeri yerlere yerleştirmeye, bir meslek edinme kursuna veya uygun görülecek bir eğitim kurumuna vermeye ilişkin karar verebilmektedir.

Küçükler için ise; bakım ve gözetime yönelik nafaka yükümlülüğü konusunda gerekli önlemleri almaya, bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş halde kalan küçüğü, ana ve babadan alarak bir aile yanına veya resmî ya da özel sağlık kurumuna veya eğitimi güç çocuklara mahsus kuruma yerleştirmeye, çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri almaya, genel ve katma bütçeli daireler, mahallî idareler, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bankalar tarafından kurulmuş teşekkül, müessese veya işletmelere veya benzeri işyerlerine yahut meslek sahibi birinin yanına yerleştirmeye ilişkin karar

verebilmektedir. Verilen bu kararların takibi için yine Kanun’da düzenlenen uzmanlardan yararlanması öngörülmüştür.

Kanun’a göre uzmanlar; davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyumsuzluk nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek, mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek ile görevlidir.

Uzmanlar tercihen; psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacılardan evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından Adalet Bakanlığınca adliyelerde görevlendirilmektedir. Bu görevlilerin bulunmaması, iş durumlarının müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında hukukî veya fiilî herhangi bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hallerinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar veya serbest meslek icra edenlerden yararlanılacağı öngörülmüştür.

2.2.2.9. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

03.07.2005 tarihinde TBMM’de kabul edilerek 15.07.2015 tarihli ve 25876 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK), yürürlüğe girmiştir.

Kanunun 1 inci maddesinde, Kanunun amacı korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte Kanun’un tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinde çocuk; “daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi” olarak tanımlanmaktadır. Korunma ihtiyacı olan çocuk ise; “bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk” olarak belirtilmiştir.

Bu kapsamda adli sisteme dâhil olmuş çocukları tekrar tekrar örselememek için de çeşitli tedbirler alınmaktadır. Bu tedbirler suça sürüklenen çocuklar için de hem koruyucu hem de önleyici mahiyettir. Çocuk Koruma Kanunu, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması için beş önemli tedbir öngörmektedir: danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri, bakım tedbiri, sağlık tedbiri, barınma tedbiri.

Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Kanunun 5 inci maddesinde koruyucu ve destekleyici tedbirler hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik

danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirler tanımlanmıştır. Bunlar;

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir.

Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararının Alınma Süreci

Kanunun 7 nci maddesine göre, çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir. Tedbir kararı öncesi de çocuklar hakkında sosyal inceleme yapılabilmektedir.

Kanunun 8 inci maddesinde belirtildiği üzere, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınmaktadır. Bununla birlikte hâkim veya mahkeme; denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek tedbir kararını kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir. Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona ermektedir. Ancak hâkim, çocuğun eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi

için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

Tedbir Kararlarında Usul

Kanunun 13 üncü maddesi gereğince, Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması durumları hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilebilmektedir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapabilir. Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınarak ilgililer dinlenebilir. Bununla birlikte çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi de istenebilir.

Suçta Sürüklenmiş Çocukların Soruşturulması

Suçta sürüklenmiş çocukların soruşturulması **Kanunun on beşinci maddesine** göre, çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılmaktadır. Ayrıca çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilmektedir.

Kanunun 16 ncı maddesine göre de, kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulması hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte çocuğun nakli sırasında zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilmektedir.

Adli kontrol sürecinde çocuğun belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak, belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek ile belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak tedbirleri verilebilir. **Kanunun 20 nci maddesine** göre, söz konusu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

Kanunun 21 inci maddesine göre, onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez, bir başka ifade ile tutuklama yasağı bulunmaktadır.

Suçta Sürüklenmiş Çocukların Kovuşturulması

Kanunun 22 nci maddesine göre çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir. Bununla birlikte mahkemenin veya hâkimin, çocuğun

sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilmesi hüküm altına alınmıştır. Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması

03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanuna (ÇKK) 41 inci maddesinden sonra gelmek üzere “Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması” başlıklı Dördüncü Kısım eklenmiştir. Kanun değişikliğine göre, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilecektir. Bu kapsamda çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam ve tedbir kararları müdürlük tarafından görevlendirilen psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen/psikolojik danışman gibi uzmanlar, uzmanın bulunmadığı yerde ise öğretmen marifetiyle yerine getirilecektir.

Yeni usul ile uzmanlar her iki tarafla iletişim kurarak çocuğun üstün yararı uyarınca hem annesiyle hem de babasıyla sağlıklı ilişki kurabilmesinin çocuğun kişiliğinin gelişmesine olumlu katkı sunacağı hususunda bilgilendirme yapacak, mümkün oldukça tarafları ikna ederek kişisel ilişki kurulması sırasında yaşanan olumsuz durumların yaşanmasının engellenmesi hedeflenmiştir.

Çocuk tesliminin rıza ile yapılmadığı durumlarda artık taraflar birbirleri ile temas etmeyecek aile yaşam merkezleri, gençlik merkezleri, sosyal hizmet merkezleri gibi içerisi çocuk dostu şekilde oluşturulan mekânlarda uzmanlar aracılığıyla bu işlem gerçekleştirilecektir.

ÇKK’nın 41/B. maddesinde, çocuk teslimine ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirmede karşılaşılabilecek müeyyideler ve **ÇKK’nın 41/C. maddesinde** ise çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbirlerin yerine getirilmediği takdirde yükümlünün karşılaşılabilecek müeyyideler düzenlenmiştir.

ÇKK’nın 41/D. maddesinde, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine işlemlerin gerçekleştirileceği teslim merkezleri düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre, teslim işlemleri müdürlüğün talebi üzerine, valilikler ve belediyeler tarafından elverişli teslim mekânlarının belirleneceği, bu mekânların olmaması halinde oluşturulacağı ve araç tahsis edilerek sürücü görevlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

ÇKK'nın 41/H. maddesine göre, artık çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak işlemlerin Harçlar Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisna olacağı düzenlenmiştir. Yine bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için avukatlık ücreti hariç yapılacak tüm masrafların Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

2.2.2.10. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

“6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Kanun ile “ev içi şiddet”, “kadına yönelik şiddet” ve “şiddet” kavramları da tanımlanmıştır.

Kanun’un “Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler” başlıklı ikinci bölümünde Kanun kapsamında korunan ve şiddet uygulayan kişilerle ilgili alınacak tedbir kararları ve bu tedbir kararlarının kimler tarafından alınacağına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir kararları olmak üzere iki tür tedbir kararı verilebilmektedir. Koruyucu tedbir kararları şiddet mağdurlarına; önleyici tedbir kararları ise şiddet uygulayanlara yönelik olarak alınmaktadır.

Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak Mülki amir tarafından aşağıda yer alan koruyucu tedbir kararlarının birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebileceği düzenlenmiştir:

- Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
- Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,

- Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde “kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması” ve “hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması” tedbirlerinin ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği, kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunacağı, mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirlerin kendiliğinden kalkacağı hüküm altına alınmıştır.

Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından aşağıda yer alan koruyucu tedbir kararlarının birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebileceği düzenlenmiştir:

- İşyerinin değiştirilmesi,
- Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi,

- 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması,

- Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Kanun ile şiddet uygulayanlarla ilgili olarak hâkim tarafından aşağıda yer alan önleyici tedbir kararlarının birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebileceği düzenlenmiştir:

- Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,

- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,

- Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması,
- Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,
- Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,
- Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi,
- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,
- Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması,
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde “Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması”, “Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi”, “Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması” ve “Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması” tedbirlerinin ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği düzenlenmiştir.

Kanunun 7 nci maddesinde; şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceği; ihbarı alan kamu görevlilerinin, bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlerle ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

Kanun’da tedbir kararlarının verilmesi, bildirimi, uygulanması ve söz konusu kararlara itiraz edilebilmesine yönelik hükümlere yer verilmiştir.

Ayrıca gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya re’sen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulacağı, yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edileceği, bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı TCK’nın ilgili hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir.

Kanun ile tedbir kararlarının uygulanmasında, hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemlerinin kullanılabileceği, teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hususu düzenlenmiştir.

Kanun şiddet uygulayanın tedbir kararlarına aykırı davranması halinde, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağını hüküm altına almıştır.

Ayrıca, Kanun, “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri”nin kurulması, destek hizmetleri ve kurumlar arası koordinasyona ilişkin düzenlemelere de yer vermiştir. Bu kapsamda Kanunun 15 inci maddesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri; Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından verilecek destek hizmetleri, korunan kişilerle ilgili olarak verilecek destek hizmetleri ve şiddet uygulayanla ilgili olarak verilecek destek hizmetleri olmak üzere üç ayrı fıkrada sayılmıştır.

“Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim” başlığı altında Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyonun Bakanlık tarafından gerçekleştirileceği; kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda iş birliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir. Ayrıca, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyoların, kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamasına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, personel ve üyelerinin kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılması; ilköğretim ve

ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulması düzenlemelerine yer verilmiştir

Kanunun “Mali Hükümler” başlıklı dördüncü bölümünde ise geçici maddi yardım yapılması, nafaka, sağlık giderleri ile harç, masraf ve vergilerden muafiyet ile davaya katılma konularında düzenlemeler yapılmıştır.

2.2.2.11. 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun

15.02.2011 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun;

Yayın Hizmetlerinin,

- Cinsiyet nedeniyle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içermeyeceği ve teşvik edemeyeceğini,
- Suç işlemeyi, suçluyu ve suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamayacağını,
- Kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içermeyeceğini,
- Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamayacağını,

Ticari İletişim Faaliyetlerinin,

- Cinsiyet nedeniyle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içermeyeceği ve teşvik edemeyeceğini,
 - Kadınların istismarına yönelik olamayacağını,
- hüküm altına almaktadır.

2.2.2.12. 63 Sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Soruşturması ve kovuşturması Türkiye’de yürütülen suçlara ilişkin ortaya çıkan mağduriyetler ile suç mağdurlarına sağlanan hizmet ve yardımlara ilişkin usul ve esasları düzenleyen Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 10.06.2020 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kararname’nin 2 nci maddesinde çeşitli tanımlar yapılmıştır. Öncelikle 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine İlişkin Kanun’da yer alan, Adalet Bakanlığı ve adliyeler bünyesinde psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacı olarak görev yapan kişiler “adli destek görevlisi” olarak tanımlanmıştır. Adli destek görevlileri tarafından yapılacak bireysel değerlendirme sonucunda

suçtan daha fazla etkilendiği ve korunması gerektiği tespit edilen mağdurlar ile adli sisteme dâhil olan çocuklar ise kırılğan grup olarak tanımlanmıştır.

Kararname'nin “teşkilat” başlıklı 3 üncü bölümünde; mağdurları bilgilendirmek ve yönlendirmek, kırılğan grup mağdurlara yönelik destek hizmetleri sunmak, mağdurlara yönelik müdahale programları uygulamak, tekrarlanan mağduriyetleri önleyici tedbirler almak ve psiko-sosyal destek hizmetlerini yürütmek gibi görevleri yerine getirmek üzere adliyelerde adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kuruluşu düzenlenmiştir.

Kararnamede tüm mağdurlara sunulacak bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti (md. 4), korunma ve suçun tekrarının önlenmesi (md. 5), bazı mağdurlara sunulacak hizmetler (md. 6), kırılğan gruplara sunulacak hizmetler (md. 7), cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmetler (md. 9) ve adli görüşme odaları (md. 8) düzenlenmiştir.

Mağdurlara destek sunumunda bütüncül bir yaklaşımın göstergesi olarak, kararname ile mağdur ile temas eden kolluk birimleri, Cumhuriyet başsavcılıkları, ceza infaz kurumları ve adli destek görevlilerine ilişkin çeşitli yükümlülükler düzenlenmiştir. Yine ASHB, MEB, üniversiteler, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde olunacağı düzenlenmiştir.

Kasten öldürme ve kasten öldürmeye teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçları mağdurlarına (md. 6) yönelik sunulacak hizmetler belirlenmiştir. Bunlar, zorunlu haller dışında mağdur ile failin temasının önlenmesi, tutuklu veya hükümlülerin tahliye veya firar durumlarında gerekli tedbirlerin alınması ve gerektiğinde mağdurların bilgilendirilmesi, meslek edindirme kurslarına katılımda öncelik sağlanması, sosyal destek hizmetlerinden yararlanmada öncelik sağlanması ve mağdurların suç sebebiyle yerleşim yerlerini değiştirmek zorunda kalmaları nedeniyle sunulacak hizmetlerdir.

Kararname'nin 7 nci maddesinde bireysel değerlendirme yapılacak mağdur grupları ve yapılan bireysel değerlendirme sonucunda kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlar için sunulacak hizmetler düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre; adli sisteme dâhil olan çocuklar, cinsel şiddet, aile içi şiddet, terör ve insan ticareti mağdurlarının başvurusu halinde müdürlük tarafından bireysel değerlendirme yapılacaktır. İkinci grupta ise yapılacak ön değerlendirme ile mağdurun kişisel özellikleri, suçun niteliği ve ağırlığı, suçun işlendiği şartlar dikkate alınarak suçtan daha fazla etkilendiği ve korunması gerektiği yapılacak ön değerlendirme ile anlaşılan mağdurlara bireysel değerlendirme yapılacağı öngörülmüştür. Maddenin devamında yapılacak

değerlendirme sonucunda kırılgan gruba dâhil olduğu tespit edilen mağdurlar için yapılacak bilgilendirme ve yönlendirme hizmetleri düzenlenmiştir.

Cinsel suç mağdurlarına yönelik sunulacak hizmetlerin düzenlendiği maddede (md.9) CMK'nın mağdurun dinlenilmesini düzenleyen 236 ncı maddesine atıf bulunmaktadır. Cinsel suç mağdurlarının beyanlarının ve diğer işlemlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılacak merkezlerin Sağlık Bakanlığı tarafından kurulacağı gerektiğinde bu merkezlerin üniversiteler bünyesinde de kurulabileceği düzenlenmiştir.

2.2.3. Yönetmelikler

Kanunların uygulanmasında yol gösterici olmak üzere kanunlarda öngörülen hizmetlerin sunumu, usul ve esaslara ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yönetmelikler ile belirlenmektedir. Bu kapsamda 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği başta olmak üzere kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilebilmesi ve şiddet mağdurlara sunulan hizmetlerin standartlaştırılabilmesi amacıyla birçok yönetmelik yayımlanmıştır.

2.2.3.1. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik

Yönetmelik, 05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin amacı, ASHB'ye, belediyelere, il özel idarelerine ve STK'lara ait kadın konukevlerinin açılışı, işleyişi, hizmetin çeşit ve niteliği, denetimi, kurumlar arası iş birliği ile çalışanların görev ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Yönetmelikle,

- Konukevlerinin çalışma esasları ve temel ilkeleri,
- Konukevi açmak isteyenlerin açılış işlemleri, izin için istenecek belgeler, konukevi personeli olarak çalışacak kişiler (tercihen kadın çalışanlar arasından, müdür, sosyal çalışma görevlileri, psikolog, hemşire, çocuk gelişimcisi, öğretmen, memur, aşçı, temizlik, bakım ve dış güvenlik personeli, şoför) bu kişilerde aranacak nitelikler, istihdam usulleri, eğitimi konukevlerinin fiziki özellikleri,
- Konukevlerinin denetimi ve açılış izninin iptalini gerektiren durumlar,
- Konukevlerinin işleyişi (konukevlerine başvuru ve kabul, konukevlerindeki hizmetler ve bu hizmetlerden yararlanma, konukevinde kalış süresi, konukevine giriş-çıkış saatlerinin belirlenmesi, konukevlerindeki güvenlik önlemleri, konukevlerinden ayrılma, çıkarılma)

- Konukevlerinde kalanlara yönelik yardımlar (güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler)
- Konukevinde kalan kadın ve beraberindeki çocuklarına verilecek hizmetleri ve mesleki çalışmaları gerçekleştirmek, diğer kurum ve kuruluşlar ve STK’lar ile koordinasyonu sağlamak, konukevi hizmetlerinin Yönetmelik’te öngörüldüğü biçimde yürütülmesini güçleştiren, müdahale plânını aksatacak tutum ve davranışlarda bulunan kadınlarla ilgili karar almak üzere her konukevinde kurulacak değerlendirme komisyonu ve kimlerden oluşacağı, komisyonun çalışma usulü ve görevleri,
- Konukevlerine ilişkin mali hükümler hükme bağlanmıştır.

2.2.3.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği

Yönetmelik, 18.01.2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin 1 inci maddesinde; “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları” kapsadığı, Yönetmeliğin 2 nci maddesinde ise söz konusu Yönetmeliğin 08.03.2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 22 nci maddesine dayanılarak hazırlandığı belirtilmiştir.

Yönetmeliğin devam eden maddelerinde,

- Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altına bulunan kişilerin ilgili makamlara başvurusu ya da şiddetten veya şiddet tehlikesinden haberdar olan kurum ve kuruluşların bildirim yükümlülüğü,
- Yapılan ihbar veya şikâyet üzerine ilgili makamlar tarafından yapılacak işlemler,
- Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişiler hakkında mülki tarafından verilecek koruma tedbiri kararı; bu kapsamda kişinin kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara sağlanacak imkânlar,
- Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi altında bulunan kişiler hakkında Hâkim tarafından verilecek koruma tedbirleri,

- Hâkim tarafından, şiddet uygulayanlarla ilgili olarak verilecek önleyici tedbir kararları,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, mülki amir tarafından alınabilecek koruma tedbirlerinin kolluk amirince de alınabilmesi ve sonrasında izlenecek usul,
- Benzer şekilde, hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirlerin, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabileceği ve sonrasında izlenecek usul,
- Tedbir kararı talep edebilecek kişi ve kamu görevlileri, tedbir kararlarının uygulanması ve buna ilişkin usul işlemleri,
- Mülki idare amiri ve hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına karşı başvurulacak kanun yolları,
- Tedbir kararlarına aykırılık durumunda izlenecek yollar,
- Kurumsal yapılanma, eğitim tedbir kararlarına istinaden yapılacak yardımlara ilişkin mali hükümler düzenlenmiştir.

2.2.3.3. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 14 üncü ve 15 inci maddeleri ile 03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) 9 uncu ve 22 nci maddelerine dayanılarak hazırlanan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik 17.03.2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik ile Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'nin kuruluş, işleyiş ve yürüteceği işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile ŞÖNİM'de çalışacak personelin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Yönetmelikle;

- ŞÖNİM tarafından yürütülecek iş ve işlemlerin, İl Müdürlüğüne bağlı olarak konukevleri ile koordinasyon hâlinde yürütüleceği düzenlenerek ŞÖNİM'lerin sunacağı hizmetler,
- ŞÖNİM'lerin açılış ve kapanış işlemleri, fiziki özellikleri,
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonunun kimlerden oluşacağı, görevleri, çalışma usul ve esasları,
- ŞÖNİM hizmetlerinden yararlanacak kişiler,
- ŞÖNİM'e başvuru ve başvuru sonrasında yapılacak ilk işlemler,
- Tedbir kararlarının talep edilmesi, yerine getirilmesi ve izlenmesinde usul,

- Verilerin işlenmesi,
- Şiddet mağdurlarına yönelik hizmetler ve yardımlar,
- Şiddet uygulayana yönelik verilecek destek hizmetleri,
- ŞÖNİM’lerde istihdam edilecek personel (müdür, meslek elemanı, sosyal çalışmacı, psikolog, rehber öğretmen/psikolojik danışman, sosyolog, hemşire/sağlık memuru, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, bilgisayar işletmeni, memur, çağrı destek personeli, polis irtibat görevlisi, iş ve meslek danışmanı, güvenlik personeli, şoför) personelin nitelikleri ve eğitimi

gibi hususlar düzenlenmiştir.

2.2.3.4. Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 14.08.2021 tarihli ve 31213 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı, il ve ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu hizmetlerin verildiği özel ve resmî eğitim kurumları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görev ve işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir. Bununla birlikte rehber öğretmen/psikolojik danışmanların gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetlere ilişkin görevleri tanımlanmıştır.

Psikososyal Çalışmalar

Yönetmeliğin 18 inci maddesine göre hakkında danışmanlık tedbir kararı verilmiş çocuklara ve ailelerine yönelik rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından sunulacak hizmetlerin yerine getirilmesi görevi eğitim müdürüne verilmiştir.

Psiko-sosyal destek çalışmaları kapsamında rehber öğretmen/psikolojik danışman doğal afetler ile kaza, ihmal, istismar, intihar, şiddet, savaş, göç ve salgın hastalıklar gibi zorlu yaşam olaylarında öğrenci, aile ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlama; hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocuğa ve çocuğun bakımından sorumlu kişilere hizmet sunma; bireyin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin müdahale alanı ya da rehber öğretmen/psikolojik danışmanın mesleki yeterlikleri dışında kalan bir uzmanlık alanında yardıma ihtiyaç duyması durumunda, bireyi yardım alabileceği düşünülen daha yetkin uzman kişi, kurum veya kuruluşlara yönlendirmesi Yönetmeliğin 21 inci maddesine göre hükme bağlanmıştır.

Eğitim Kurumlarında Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman Bulunmaması Durumunda Danışmanlık Hizmetlerinin Yürütülmesi

Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmaması veya çocuğun herhangi bir eğitim kurumu ile ilişkisinin olmaması durumunda danışmanlık tedbiri uygulamaları il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerinin görevlendireceği, çocuğun ikamet adresinin bulunduğu eğitim bölgesinde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışman yerine getirmesi de hüküm altına alınmıştır.

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görevleri

Yönetmeliğin 23 üncü maddesi ile sınıf rehber öğretmenlerinin özellikle risk altında olan öğrencileri fark ettiğinde, gerekli desteği almaları için rehberlik ve psikolojik danışma servisini bilgilendirmesi ile sınıfında sosyal, duygusal, akademik ve kariyer gelişimi açısından desteklenmeye ihtiyaç duyan öğrencileri rehberlik ve psikolojik danışma servisine yönlendirmesi görevi belirlenmiştir.

2.2.3.5. Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği

10.06.2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 63 Numaralı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile taşrada adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kurulmasına yönelik mevzuat alt yapısı oluşturulmuştur.

Suç mağdurlarını etkin şekilde bilgilendirmek ve hizmet alabilecekleri kurumlara yönlendirmek, işlenen suç sonrasında mağdurlara destek olmak, kırılgan gruba dâhil suç mağdurlarına adli süreçte psiko-sosyal destek hizmetleri sunmak ve özellikle mağdurların ikincil mağduriyetlerinin önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak üzere adliyelerde kurulan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri (ADM) yaygınlaşmaya devam etmektedir.

Müdürlüklerin kurulmasıyla birlikte; suç mağdurlarının tamamına yönelik etkin bir bilgilendirme ve yönlendirme sistemi kurulmuş, daha önce aile, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görev yapan uzmanlar aracılığıyla sadece bu mahkemelere yönelik sağlanan psiko-sosyal destek faaliyetleri adli süreçteki tüm birimleri kapsayacak şekilde genişletilmiş, hizmet sunumuna ilişkin standartlar geliştirilerek, vaka yönetiminin uygulandığı, AGO’ların kullanıldığı mağdur odaklı uygulamalar faaliyete geçirilmiştir.

Bu kapsamda adli süreçte suç mağdurlarına ve adli desteğe ihtiyaç duyan kişilere sağlanacak hizmetler ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemelere sunulacak hizmetlerin yerine getirilmesine dair görev, yetki ve sorumluluklarla birlikte buna ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere Bakanlık tarafından hazırlanan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri

Yönetmeliği 30.04.2021 tarihli ve 31470 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik hazırlanırken alınan görüş ve değerlendirmeler de dikkate alınarak söz konusu Yönetmeliğin 17 ilâ 19 uncu maddelerinde Adalet Bakanlığı nezdinde, adli destek ve mağdur hizmetlerine ilişkin danışma organı niteliğinde görev yapmak üzere ilgili Bakan Yardımcısının başkanlığında ilgili Bakanlık ve kurum temsilcilerinin katılımı ile Danışma Kurulunun oluşturulması, görevleri ile çalışma usul ve esaslarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Yine aynı Yönetmeliğin 28 ilâ 30 uncu maddelerinde de müdürlük kurulan yerlerde sunulan adli destek ve mağdur hizmetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcı vekilinin başkanlığında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile STK temsilcilerinin katılımıyla kurulacak koordinasyon kurullarının oluşturulması, görevleri ve çalışma usul ve esasları düzenlenmiş ve oluşturulan koordinasyon kurullarının yılda en az iki kez toplanması öngörülmüştür.

Yönetmeliğin 3 üncü bölümünde müdürlükler bünyesinde kurulan bürolar ve bu büroların görevleri ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Bununla birlikte mağdurlara sunulan başta bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti olmak üzere, AGO’lar, bireysel değerlendirme, adli destek planı ve vaka yönetiminin usul ve esasları düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin son bölümünde ise başta belediyeler, üniversiteler ve ilgili bakanlıklar olmak üzere mağdurlara hizmet sunan kurumlar ile müdürlükler arasındaki iş birliğine, mağdur destek hizmetlerinde gönüllülerden yararlanılmasına ve kurumlar arasındaki koordinasyona ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

2.2.3.6. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik

ASHB ve İçişleri Bakanlığı iş birliğinde hazırlanan “6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik¹⁹⁴” 04.09.2021 tarihli ve 31588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Elektronik Kelepçe Uygulamasının ülke geneline yaygınlaştırılması kapsamında GAMER bünyesinde “Elektronik İzleme Merkezi” oluşturulmuş ve 25.01.2021 tarihinde ilk vaka izlemelerine başlanmıştır. Elektronik İzleme Merkezinde, izleme personeli tarafından hakkında elektronik kelepçe kullanma kararı bulunan şiddet uygulayanlar 7/24 takip edilmektedir.

Yönetmelik ile 6284 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının teknik araç ve yöntemlerle takibine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş; teknik araç ve yöntemlerle takip uygulamasına ilişkin görev, yetki ve sorumluluğu bulunan ASHB ile İçişleri Bakanlığının konu ile ilgili iş ve işlemleri belirlenmiştir.

Yönetmelikte teknik yöntem ve araçlarla izlenecek vakaların kolluk birimleri ve ASHB birimleri tarafından tespiti; yapılan tespitin ardından vakanın teknik yöntem ve araçlarla takibe elverişli olup olmadığının ŞÖNİM’lerde oluşturulan Komisyon tarafından değerlendirilmesi; Komisyon tarafından teknik yöntemlerle takip açısından elverişli olduğu değerlendirilen vakaların kolluk birimlerinden alınacak asgari mesafe önerisi ile birlikte, ilgili diğer bilgi ve belgeler de eklenerek aile mahkemesine ivedilikle sunulması; aile mahkemesi tarafından verilen teknik yöntem ve araçlarla takip kararının ilgililere tebliği, kararın uygulanmaya başlanması, karara yükümlü tarafından itiraz prosedürü, kararın ihlali ve ihlale ilişkin yapılacak çalışmalar ve izlenecek prosedür; kararın devam etmesi veya kaldırılmasına ilişkin yapılacak iş ve işlemler; izleme ünitelerinin şiddet mağduruna ve yükümlüye teslimi, geri alınması ve zarar gören izleme ünitelerine ilişkin yapılacak işlemler ile Yönetmelik kapsamında yapılacak iş ve işlemlerde kurumlar arası koordinasyon, eğitim ve verilerin tutulmasına ilişkin hususlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca Yönetmelik ile İçişleri Bakanlığı EGM bünyesinde kurulan İzleme Merkezi tarafından teknik yöntemlerle takip kararlarının gereğini yerine getirmek üzere yapılacak iş ve işlemler, merkez amirinin ve merkezde görevli izleme personelinin görevleri ile teknik yöntemlerle takip uygulama iş ve işlemlerini illerde yürütmek üzere Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği ile Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlükleri/Kısım Amirliklerinde kadına yönelik şiddetle mücadele ve teknik yöntemlerle takip konularında eğitim almış kolluk görevlilerinden oluşturulacak teknik yöntemlerle takip uygulama ekibinin görevleri de belirlenmiştir.

2.2.4. Genelgeler

Kadına yönelik şiddet birden fazla kurumun iş birliği içerisinde mücadele edilmesi gereken bir alandır. Bu nedenle özellikle son yıllarda kurumların kendi iç işleyişini düzenleyen genelgelere ek olarak hizmet sunumundaki görev ve sorumlulukların belirlenmesi amacıyla ortak irade gösterilerek yayınlanan birçok genelge bulunmaktadır. Özellikle Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) kapsamında Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve ASHB tarafından yürürlüğe konulan kadına yönelik şiddetle mücadeleyi ele alan genelgeler uygulamaya dair önemli yol gösterici metinler olarak kabul edilmektedir.

2.2.4.1. Başbakanlık 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle
Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi

2006/17 sayılı Genelge, kadına yönelik şiddete karşı devletin sorumluluğunu hükümet politikasıyla açıkça ilan eden ilk genelge olması bakımından önem taşımaktadır. Genelge, 22/3 Yasama Döneminde kurulan Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu’nun hazırladığı 1140 Sıra Sayılı Rapor¹⁹⁵ çerçevesindeki öneriler esas alınarak hazırlanmıştır.

Genelgenin giriş bölümünde düzenlemenin hazırlanış gerekçesi; “kadın ve çocuklara yönelik şiddet insanlığın gündemindeki yerini korumaktadır. Bu tür şiddetin en acımasız biçimi kamuoyunda “töre cinayeti” olarak tanımlanan kadına yönelik öldürme olaylarıdır. Kadın ve çocuklara yönelik şiddetin Türkiye’de de devam ediyor olması yeni ve acil önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Ekonomik kalkınma ve gelişme ile birlikte eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesiyle giderek ortadan kalkacak olan bu sorunların çözümü için kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte STK’lara ve vatandaşlarımıza büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.” şeklinde açıklanmıştır;

Genelge ile; kadına yönelik şiddet konusunda acil önlem alınması gerektiği, bu görevin yerine getirilmesinde devletin kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte, STK’lar ve vatandaşların da sorumlu olduğu ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinin ekonomik güçlendirme, eğitim ve kültür düzeyi bakımından gelişme ile olacağı vurgulanmaktadır. Genelgede belirlenen faaliyetlerin yürütülmesinde koordinasyon görevi KSGM’ye verilmiştir.

Genelge, kapsamındaki öneriler, kadın erkek fırsat eşitliği anlayışına duyarlı ve bunu sağlayıcı nitelikte hazırlanmıştır.

Genelge, hukuki niteliği yanında aynı zamanda hükümetin konuya ilişkin politikasını yansıtan bir politika belgesi niteliğini de taşımaktadır. Uluslararası sözleşmeler çerçevesinde devletin pozitif yükümlülüklerine yönelik kriterlerin pek çoğunun Genelge ile karşılandığı görülmektedir. Genelge kapsamındaki yetkilendirmeden hareketle STK’lar, üniversiteler ve üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin politika üretme kapasiteleri artırılmış; STK’ların karar alma süreçlerine katılımı sağlanmıştır.

Genelge kapsamındaki tedbirlerin alınmasında, devletin ilgili kurum ve kuruluşlarının sorumluluğu açıkça ortaya konulmuştur. Sorumlu/ilgili kurumlar ve STK’lar, medya kuruluşları, sendikalar ve diğer ilgili konularda özel sektör de iş birliği yapılacak kuruluşlar arasında yer almaktadır.

Genelgede her bir öneri için belirlenen başlıca sorumlu kurum ve kuruluşlar, devlete ait olup bu görevlerin yerine getirilmesinde bakanlıklardan valiliklere ve yerel yönetimlere kadar bütün ilgili kurumlara, özellikle üniversiteler ve üniversitelerin kadın araştırma merkezlerine yer verilmiştir. STK’lar ise hemen hemen her faaliyette iş birliği yapılacak kurumlar arasında düzenlenmiştir. Genelge, şiddetle mücadelede kamu ve sivil toplumun iş birliği halinde çalışmasının öngörülmesi noktasında önemlidir.

Genelgede “Medya İzleme Grupları” oluşturma ve medyanın günü gününe izlenmesinden sorumlu kuruluş olarak basın meslek birlikleri ve STK’lar belirlenmiştir.

Genelge, derhâl çalışmalara başlanmasını ve sorumlu kurumlar tarafından görev alanına giren konularda hazırlanacak ayrıntılı faaliyet raporlarının 3’er aylık dönemlerle KSGM’ye gönderilmesini öngörmektedir. Ayrıca Genelge ile KSGM koordinatörlüğünde bir “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” kurulması öngörülmüştür.

Genelge kapsamında alınacak tedbirler aşağıda yer alan 4 ana kısımdan oluşmaktadır:

A. Çocuğa Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar.

B. Kadına Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar.

C. Töre/Namus Cinayetleri Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar

D. Medya ve Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar

Genelgenin bir sonucunu, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan 2007/6 sayılı Genelgede görmek mümkündür. Bu Genelgede; çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirlerle ilgili olarak Başbakanlık tarafından çıkartılan 2006/17 sayılı Genelge 04.07.2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bahse konu Genelge ile tespit edilen görev ve sorumluluklar kapsamında yerine getirilmesi gereken görev ve tedbirlerin etkin ve süratli bir şekilde koordine edilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir, ifadelerine yer verilmiştir.

19.21.2010 tarih ve 10 sayılı İçişleri Bakanlığı Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları Başlıklı Genelgesi’nde; kadın erkek fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik yapılanlar belirtilmekte ve pilot illerin çalışmalarından yararlanılarak kadın ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması

istenilmektedir. 2010 yılında 14 sayılı Başbakanlık “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi” yayımlanmıştır.

25.05.2010 tarihli ve 27591 sayılı Başbakanlık “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi”, kadınların sosyoekonomik konumlarının güçlendirilmesi, toplumsal yaşamda kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması için kadın istihdamının artırılması gerektiğini ve eşit işe eşit ücret imkânının sağlanmasının şart olduğunu belirtmektedir. Genelgede “Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu’nun oluşturulacağı” belirtilmektedir. Bu Kurul’da ilgili bakanlıklar ve kurumlar yanında, KSGM, STK’lar ve üniversitelerin de yer alacağı belirtilmektedir. Genelgede; kadın konukevlerindeki şiddet mağduru kadınların, tahliyesine bir yıldan az kalmış olan cezaevindeki kadınların ve kocası ölmüş veya boşanmış kadınların sosyal yaşama katılmalarını sağlayan projelere öncelik verileceği belirtilmektedir.

Yukarıda örnekler, 2006/17 sayılı Genelgenin diğer hukuki düzenlemeler ve politikaların geliştirilmesi bakımından da önemli bir başlangıç oluşturduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu kapsamda; kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı politika yapmanın ve bunu uygulamanın devletin bütün kurumlarına, eylem ve işlemlerine yansıdığı görülmektedir.

2.2.4.2. Başbakanlık 2010/14 Sayılı Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi

Kadınların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesi, toplumsal yaşamda kadın erkek eşitliğinin sağlanması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için kadınların istihdamının artırılması ve eşit işe eşit ücret imkânının sağlanması amacıyla; Başbakanlık tarafından, 25.05.2010 tarihli ve 27591 sayılı Resmi Gazete’de 13 maddelik 2010/14 sayılı “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi”¹⁹⁶ yayımlanmıştır. Genelge özellikle kadın istihdamını artırma alanında radikal bir adımdır zira o tarihe kadar, kadına yönelik aile içi şiddetle ve işlenen kadın cinayetleri ile mücadele kamunun kadın sorunlarına ilişkin birincil gündemini oluşturmuş, istihdam ve temsil gibi diğer alanlar yeterince ele alınmamıştır. Bu Genelge ile kadın politikaları konusunda daha bütüncül bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

Genelge ile kadın istihdamı alanındaki mevcut sorunların tespit edilmesine ve bu sorunların giderilmesine yönelik ilgili tüm tarafların gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve iş birliğini sağlamak üzere; çok paydaşlı, muhtelif kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar ve üniversite temsilcilerinden müteşekkil “Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur. Ayrıca kamuda kadın istihdamına

ilişkin fırsat eşitliğini ve bu konuda çıkarılan kanun, yönetmelik ve diğer düzenlemelerin uygulanmasını izlemek üzere o dönemde henüz kaldırılmayan müsteşar yardımcısı seviyesinde bir görevlendirme yapılacağı hususuna yer verilerek oldukça önemli bir adım atılmıştır.

Gerek kamu gerekse özel sektör iş yerlerine yönelik yapılan her türlü denetimde 4857 sayılı İş Kanunu’nun 5 inci maddesinde ifade edilen cinsiyet eşitliğine ilişkin hükümlere uyulup uyulmadığı hususlarına denetim raporunda yer verileceği Genelge ile hüküm altına alınmıştır.

Genelgede, kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin; hazırlayacakları stratejik plan, performans programları ve faaliyet raporlarına kadın-erkek eşitliği yaklaşımını dâhil edecekleri ve bu metinlerde istatistiksel veriler ile bilimsel araştırmalar ve bunlar için kullanılacak ödeneklere yer verileceği hususuna değinilmiştir. Bunun yanı sıra kamu kurum ve kuruluşlarında işe giriş sınavları ve hizmet içi eğitim programlarına katılım, görevde ve unvanda yükselme, üst yönetim kademelerinde görev alma hususlarında cinsiyete dayalı ayrımcılığın yapılmayacağının ve kadın erkek fırsat eşitliği ilkesinin gözetileceğinin altı çizilmiştir. Ayrıca kamu kurumlarınca mevzuat taslakları hazırlanırken, fırsat eşitliği etki değerlendirmesinin yapılarak, taslakların ekinde sunulacağı ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, hizmet içi eğitim programlarında “kadın erkek fırsat eşitliği” konusuna yer vereceği de hüküm altına alınmıştır.

Genelgede İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına özellikle yer verilerek, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının çalışmalarında kadın erkek fırsat eşitliğini gözeticeği, bu kurullara “kadın” konusunda faaliyet gösteren STK’lardan bir temsilcinin katılımının sağlanacağı ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları tarafından iller bazında yapılacak iş piyasası analizlerinden hareketle kadın istihdamı için ön plana çıkan sektörlere yönelik mesleki beceri eğitimlerine ağırlık verileceğine yer verilmiştir. Genelgede; Halk Eğitimi Merkezleri, Toplum Merkezleri, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ve yerel yönetimler tarafından yürütülen tüm yaygın eğitim faaliyetleri ve mesleki eğitim programlarının; STK’lar ile iş birliği sağlanarak kadının insan hakları, eğitim ve istihdam olanakları, iş arama süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin konuları da içerecek şekilde planlanacağı, kadın konukevlerindeki şiddet mağduru kadınlar ile tahliyesine bir yıldan az kalmış olan cezaevindeki kadınlar ve eşi ölmüş veya boşanmış kadınların sosyal yaşama katılımlarının sağlanması amacıyla gerçekleştirilecek projelere öncelik tanınacağı, çalışma yaşamına ilişkin istatistiklerin cinsiyet temelinde toplanacağı, ayrıca ev eksenli çalışan kadınlara ilişkin düzenli ve sistemli istatistikler toplanarak araştırmalar yapılacağına da yer verilmiştir. Son olarak, 4857 sayılı İş Kanunu’nun ilgili hükümleri gereği kamu ve özel iş yerlerinde kreş ve gündüz bakımevi

yükümlülüğünün yerine getirilmesinin sağlanacağı ve denetleneceği hususları da Genelge ile hüküm altına alınmıştır.

2.2.4.3. Başbakanlık 2012/20 Sayılı Çocuk İzlem Merkezi Genelgesi

Genelge 04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup giriş bölümünde geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın her türlü tehlikeden korunarak bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı, eğitilmiş ve topluma yararlı bireyler olarak sosyal hayatta yerlerini almaları hedefi doğrultusunda çalışmaların devam ettiğine değinilmiştir.

Mağdur çocukların kolluk kuvvetleri, adli merciler ve sağlık kurumları tarafından ayrı ayrı değerlendirilmesi, yaşadıklarını defalarca dile getirmek zorunda bırakılması, gizliliğin yeterince sağlanamaması, ilgili kurumlarda çocukla görüşme yapanların çocuğun ruhsal durumunu gözeterek görüşme yapabilecek yeterlilikte eğitime sahip olmaması gibi durumların çocuğun uğradığı travmayı şiddetlendirdiği belirtilmiştir.

Ortaya çıkan sorunlardan dolayı “... çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkin bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla, öncelikli olarak cinsel istismara uğramış çocukların ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere; Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler/kurumlar bünyesinde Çocuk İzlem Merkezlerinin (ÇİM) kurulması ve bu merkezlerin işleyişinin Sağlık Bakanlığınca koordine edilmesi gerekli görülmüştür.” ifadesi belirtilerek ÇİM’ler vasıtasıyla bu süreçte yaşanabilecek mağduriyetlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda pilot uygulamanın ilk defa Ankara’da bir ÇİM açılarak başladığına ve faaliyetlerine devam etmekte olduğuna değinilmiş; buna ilave olarak Kayseri, Samsun ve Gaziantep’te kurulan ÇİM’lerin zaman içerisinde ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

ÇİM’lerin çalışma ve yaygınlaşma sürecinin sağlıklı ve amacına uygun bir şekilde yürütülmesi için gerekli tedbirleri görüşüp karara bağlamak ve bu konuda kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere ÇİM Yönetim ve Koordinasyon Kurulu (Kurul) oluşturulmuştur. Söz konusu Kurulun başkanlığına dönemin Sağlık Bakanlığı Müsteşarı veya yardımcısının başkanlık edeceği; diğer bakanlıklardan müsteşar yardımcısı, bakanlıklardan ise başkan yardımcısı düzeyinde olmak üzere Adalet Bakanlığı, ASHB, İçişleri Bakanlığı, MEB, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Adli Tıp Kurumu Başkanlığı temsilcilerinin katılım sağlayacağı belirtilerek üst düzey görevlendirmeler yapılmıştır. Kurulun sekreteryası hizmetleri ile alınan

kararların ilgili kurumlarca uygulanmasının takibi ve koordinasyonunun Sağlık Bakanlığı tarafından yürütüleceği belirtilmiştir.

Kurul toplantılarına Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve ilgili İl Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcileri ile katkı sağlayabileceği öngörülen ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra üniversiteler, STK'lar, meslek birlikleri, konu ile ilgili uluslararası kuruluş ve özel sektör temsilcilerinin de davet edilebileceğine değinilmiştir.

Kurulun ve ÇİM'lerin çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütülmesi için bütün bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarınca gereken destek ve yardım sağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Genelge ile ÇİM'lerin işleyişine yönelik olarak;

- Genelge ile getirilen esaslar doğrultusunda; ÇİM'lerde görev yapacak personelin eğitimi, görev ve yetkileri ile yürütülecek hizmetlerin belirli standartlarda yerine getirilmesi,
- Özellikle cinsel istismar suçunun mağduru olan çocukların etkin bir şekilde korunmalarının sağlanması, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli kişiler tarafından tek seferde yapılması ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yürütülen soruşturma işlemlerinin; Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nca yayımlanan “Soruşturma Usul ve Esasları” konulu Genelgenin ilgili bölümüne göre yürütülmesi,
- Üniversitelerde kurulan ve Sağlık Bakanlığı tarafından ÇİM'lerin işleyişine dair usul ve esaslar dikkate alınarak tamamlanmış özelliklere sahip bulunan çocuk koruma birimleri veya merkezlerinde de soruşturma işlemlerinin yapılmasına dair Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararına uygun hareket edilmesi,
- Mülkî idare amirlerince; ÇİM'lerde hizmetlerin yerine getirilmesi için tüm tedbirlerin alınarak merkezin işleyişinin takip edilmesi ve uygulamadaki aksaklıkların çözülmesi amacıyla hazırlanacak raporların, Kurula sunulmak üzere Sağlık Bakanlığına gönderilmesi,
- ÇİM'ler ile üniversitelerin Sağlık Bakanlığınca belirlenen özelliklere sahip çocuk koruma birimleri veya merkezleri bünyesinde; cinsel istismara maruz kalan çocuğun beden veya ruh sağlığının bozulup bozulmadığının tespitine yönelik raporu vermek üzere; adli tıp mevzuatına uygun olarak ilgili uzmanların yer alacağı sağlık kurulu oluşturulması için ilgili kurumlarca gereken tedbirlerin alınması,
- ÇİM'lerin çalışmalarını yürütebilmesi için ihtiyaç duyacağı tüm hususların öncelikle sağlanması hususları hüküm altına alınmıştır.

2.2.4.4. Millî Eğitim Bakanlığı 24.03.2006 Tarihli ve 2006/26 Sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi

Eğitim-öğretim sistemi içinde görev alanların sorumluluklarını yerine getirmesi, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında sorunlara erken müdahale ve özellikle problemin oluşmadan önlenmesine yönelik gelişimsel-önleyici yaklaşım esas alınmaktadır. Özellikle okullarda şiddet, saldırganlık, zorbalık gibi olayların önlenmesine yönelik çalışmalar ile öğrencilerin güven ortamı içinde eğitim kurumlarına devam edebilmelerini sağlamak ve eğitim sisteminden istenilen başarıyı elde edebilmek amacıyla koruyucu ve önleyici çalışmaların önemi artmaktadır. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi (2006/26) doğrultusunda il millî eğitim müdürlüğü, rehberlik ve araştırma merkezi, okul/kurum, rehber öğretmen/psikolojik danışma ve öğretmenlere ilişkin görevler tanımlanmış olup alınan kararlar şunlardır:

Bakanlıkta; eğitim-öğretim daireleri ve ilgili destek birimlerinin katılımıyla sekreteryaya hizmetleri, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmek üzere bir üst kurul oluşturulacaktır. Kurul her yıl temmuz ayında toplanarak; Bakanlık merkez birimleri arasında eş güdümü ve merkezî eylem planını hazırlayacaktır. Kamu, özel kurum ve kuruluşlar, görsel ve yazılı medya ile iş birliği ve eşgüdümü sağlayacak, çalışmalarda kullanılacak dokümantasyonu hazırlayarak dağıtımını sağlayacak, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin web tabanlı analiz çalışmalarını planlayacak, personel için gerekli hizmetiçi eğitim faaliyetlerini düzenleyecek, yapılan çalışmaları değerlendirip izleyerek sonuçlarını ilgili kurum ve kuruluşlara ulaştıracaktır.

Merkezî düzeyde yapılacak bu çalışmalar doğrultusunda; okulda şiddet, saldırganlık, zorbalık ve diğer risk faktörlerini önleme ve müdahale hizmetleriyle ilgili aşağıda belirtilen görev ve sorumluluklar Valiliklerce koordinasyonu sağlanarak yerine getirilecektir.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü

- 1) İl Millî Eğitim Müdürünün başkanlığında;
 - a) Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgili müdür yardımcıları ve şube müdürleri,
 - b) İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanı,
 - c) Rehberlik ve araştırma merkezi/merkezlerini temsilen bir müdür ve bir rehber öğretmen/psikolojik danışman,
 - d) Okulöncesi, ilköğretim, genel ve mesleki-teknik ortaöğretim, çıraklık ve yaygın eğitim okul/kurumlarını temsilen birer okul/kurum müdürü ve birer rehber öğretmen/psikolojik danışmanın katılımıyla il yürütme kurulu oluşturacaktır.

2) Kurul her yıl şubat ve haziran aylarında ve gerek duyulduğunda toplanarak çalışmaları izleyerek değerlendirecek ve devamındaki çalışmalar için gerekli tedbirler karara bağlanacaktır.

3) Kurul kararları ve bu doğrultuda yapılacak çalışmalarla ilgili işlemler il millî eğitim müdürlüklerinin özel eğitim ve rehberlik şube müdürlüklerince yürütülecektir.

4) Yerel düzeyde eylem planları hazırlanarak dağıtımı yapılacaktır.

5) Rehberlik ve araştırma merkezleri ile okul/kurumlarda kurulacak ekiplerin görev ve sorumlulukları belirlenecektir.

6) İldeki risk faktörleri belirlenecek ve öncelikli risk faktörlerine ve/veya etkilerine yönelik gerekli tedbirler eylem planında karara bağlanacaktır.

7) Eylem planını geliştirme ve uygulamada, il içinde ilgili kurum ve kuruluşlar arasında gerekli iş birliği ve koordinasyon sağlanacaktır.

8) Öğrencileri risklerden koruma, önleme ve müdahale için gerekli rehberlik hizmetlerine ilişkin mahalli hizmet içi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesine öncelik verilecek ve sürekliliği sağlanacaktır.

9) İllerde kurulmuş bulunan “İl Eğitim ve Gençlik Komisyonu”nun çalışmalarını daha aktif olarak sürdürebilmesi için gereken tedbirler alınacaktır.

10) Yapılacak çalışmalarda; sağlık, sosyal hizmet, emniyet, üniversite, STK’lar, eğitim sendikaları gibi birim, kurum ve kuruluşların destekleri sağlanacaktır.

11) Yapılacak olan çalışmalarda araç-gereç, ulaşım ve bütçe ile eğitim ekiplerine personel desteği sağlanacak ve yapılan çalışmalar titizlikle izlenecektir.

12) “Temel Önleme Formatörlük Eğitimi” ile psikososyal koruma, önleme ve müdahale kapsamında daha önce yetiştirilen formatör rehber öğretmen/psikolojik danışmanların, bu eğitimleri almayan psikolojik danışmanların yetiştirilmeleri için yapılacak çalışmalarda etkin olarak görevlendirilmeleri sağlanacaktır.

13) Çalışmalarla ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesi ve katkıları sağlanacaktır.

14) Rehber öğretmeni/psikolojik danışmanı olmayan okul/kurumlar il eylem planında dikkate alınacak ve ilgi (c) Genelge esasları doğrultusunda oluşturulacak ekipler aracılığıyla hizmetin ulaşması sağlanacaktır.

15) İl Eylem planı ve uygulama durumlarını sorun ve önerileri ile birlikte haziran ayının son haftasında, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yazılı olarak ve elektronik ortamda orgm@meb.gov.tr adresine gönderilmesi sağlanacaktır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

İl Eylem Planları ve kararları doğrultusunda;

- 1) Çalışma ekibini oluşturacaktır. Çalışmaların aksamaması için, ihtiyaç duyulan personeli Millî Eğitim Müdürlüğüne bildirecektir.
- 2) Hazırlanan “Hayata Sahip Çıkmak, Zorlu Yaşam Şartları ve Etkileri, Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Programları” ile “Temel Önleme Programları”nın yürütülmesinde öğretmenleri destekleyecektir.
- 3) Çalışma bölgesinde rehber öğretmeni/psikolojik danışmanı olmayan okul/kurumlara verilecek eğitim çalışmalarının ekipler aracılığıyla ulaşmasını sağlayacaktır.
- 4) İl Yürütme Kurulunun konu ile ilgili çalışmalarına katılacak, kurul kararlarıyla ilgili sorumluluklarını yerine getirecektir.
- 5) Öğrencilerin gerektiğinde ilgili sağlık ve sosyal hizmet kurumlarına yönlendirilmesi ve koruma kararının alınması amacıyla ilgili birimlerle iş birliği yapacaktır.
- 6) Meslektaş desteği sağlamak amacıyla psikolojik danışmanlar arasında toplantılar düzenleyecektir.

Okul/Kurum Müdürlüğü

İl Yürütme Kurul kararları doğrultusunda;

- 7) Okul/kurum çalışma ekibini oluşturarak, çalışmaların aksamaması için ihtiyaç duyulan personeli Millî Eğitim Müdürlüğüne bildirecektir.
- 8) Okul/kurum çalışma ekibinin eylem planını hazırlamasını sağlayacaktır.
- 9) Okul/kurum personelinin konuyla ilgili görev ve sorumluluklarını tanımlayacak ve duyuracaktır.
- 10) Okul/kurum rehberlik ve psikolojik danışma servisi, şube, branş ve zümre öğretmenleri, yönetim, öğrenci temsilciliği ve okul-aile birliği arasında, eylem planı geliştirme ve uygulamada gerekli koordinasyonu sağlayacaktır.
- 11) Okul/kurumunda uygulanacak olan eylem planını İl Millî Eğitim Müdürlüğüne gönderecektir.
- 12) İl Millî Eğitim Müdürlüğünün eş güdümünde sağlık, sosyal hizmet, emniyet, üniversite, STK’lar, eğitim sendikaları gibi birim, kurum ve kuruluşların destekleri sağlanacaktır.
- 13) Okul/kurumda ve dışında güvenliği sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alacaktır.
- 14) İl eylem planları çerçevesinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi/rehberlik ve araştırma merkezleri (RAM) ile koordineli olarak okul/kurumunda programların

yürütülmesinde uygun ortamların sağlanması, personelin görevlendirilmesi, toplantıların düzenlenmesi hususlarında her türlü kolaylığı sağlayacaktır.

15) Şiddet, saldırganlık ve zorbalık oluşmasına neden olabilecek risk faktörlerini okuldaki akran ilişkileri ve çevre özelliklerini dikkate alarak belirlemeye çalışacak ve bu faktörleri ve/veya etkilerini en aza indirecek tedbirleri alacaktır. Bu kapsamda;

a) Okul/kurumunda, rehberlik ve psikolojik danışma servisi ve/veya rehberlik araştırma merkezinin desteği ile şiddet, zorbalık, saldırganlık ve diğer risklere karşı, öğrencilerin yaşam becerileri ve başa çıkma becerileri kazanmalarını sağlayacak temel önleme programlarının geliştirilip uygulanmasını sağlayacaktır.

b) Okul/kurumunda şiddet, zorbalık ve saldırganlık içeren davranışların öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, okul-aile, aile-öğrenci arasında kabul edilmeyeceğini kesin ve temel bir anlayış olarak koyacak ve uygulanmasını sağlayacaktır.

c) Yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin şiddet, saldırganlık, zorbalıkla ilgili bilgilendirilmesini ve temel önleme, zorlu yaşam şartlarına yaklaşım, stratejiler ve yönlendirme konularında görüş birliği oluşmasını sağlayacaktır.

d) Eğitim ekiplerinin desteğiyle okul/kurumlarında görevli öğretmenler için bilgilendirme toplantıları düzenleyecektir.

e) Eğitim ekiplerinin desteğiyle öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere risk faktörleri, İnternet, medya, sosyal, kişisel kaynaklı şiddet eğilimleri, nedenleri ve baş etme konularında bilgilendirme toplantıları düzenleyecektir.

f) Şiddet, zorbalık ve saldırganlığın sıklıkla ortaya çıktığı; pansiyon, okul/kurum bahçesi, kantin, atölye, laboratuvar, yemekhane, tuvaletler, okul/kurumun eklentileri, okul servis araçlarının bekleme yerlerinde ve yöneticilerin bulunmadığı diğer birimlerde kontrol sağlanacaktır.

g) Öğrencilerin birbirlerine isim taktıklarını, kendi aralarında gruplaşıp bazılarını dışladıklarını, birbirlerine kırıcı davrandıklarını, fiziksel olarak incittiklerini, aileden ve sosyal unsurlardan dolayı olumsuz yaşantılarını tespit ettiğinde, ya da sorunu fark ettiğinde, gecikmeden psikososyal ve eğitsel destek almalarını sağlayacaktır.

h) Şiddete maruz kalan ve/veya şiddet uygulayan öğrenci, aile ve okul personelinin psikososyal koruma, önleme ve müdahale hizmetlerini almaları için en kısa sürede yönlendirilmelerini sağlayacaktır.

i) Okul-aile iş birliğini güçlendirerek ebeveynlerin desteğini ve olumlu baş etme becerileri kazanmaları için gerekli tedbirleri alacaktır.

j) Toplam kalite yönetimi kapsamında okul/kurum gelişim ekipleri ile demokrasi eğitimi ve okul meclisleri çalışmalarında risk faktörlerinin de dikkate alınmasını sağlayacaktır.

16) Öğretmenler, öğrenciler ve ailelerin psikososyal olarak gelişimlerine yönelik hazırlanan rehberlik ve temel önleme programları, diğer rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, sosyal etkinlikler, spor ve serbest zaman etkinliklerini bütünleştirerek okulunda olumlu psikolojik ortam oluşturulmasını sağlayacaktır.

17) Okul/kurum içinde eylem planı kapsamında yapılan çalışmaları değerlendirerek uygulamada karşılaşılan sorunlar ve önerileriyle Mayıs ayının son haftasında İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne gönderecektir.

Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman

1) Eylem planları çerçevesinde rehberlik ve temel önleme programlarını okulda uygulayacak veya uygulanmasında öğretmenlere destek verecek, yönetici, öğretmen ve ailelere yönelik olarak eğitim seminerleri düzenleyerek, bu kapsamda yapılan çalışmaların gerek planlanmasına gerekse de uygulanmasına katılacaktır.

2) Çalışmaların verimli bir şekilde yürütülmesinde okul/kurum rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ve RAM ile koordineli olarak çalışacaktır.

3) Çalışma programları dâhilinde ve gerektiğinde sınıf uygulamalarında öğretmenlerle iş birliği yaparak, gereken süpervizyon desteğini sağlayacaktır.

4) Şiddet, saldırganlık ve zorbalığa maruz kalan ve/veya şiddet uygulayan öğrencilere psikososyal müdahale hizmeti vererek, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilmesini sağlayacaktır.

5) Meslektaş desteği sağlamak amacıyla düzenlenecek olan toplantılara katılacaktır.

6) Katıldığı çalışmaların raporlaştırılmasında etkin rol alarak, üyesi olduğu ekibe gerekli desteği sağlayacaktır.

Öğretmenler

1) Okul/kurum eylem planının oluşturulmasında, uygulanmasında ve raporlaştırılmasında etkin rol alarak okul ekibine gerekli desteği sağlayacaktır.

2) Okul/kurum eylem planları çerçevesinde okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi/rehberlik ve araştırma merkezleri ile koordineli olarak okul/kurumunda yürütülecek programlarda görev alarak, sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirecektir.

3) Okul ve sınıf içinde şiddet, saldırganlık ve zorbalık oluşmasına neden olabilecek risk faktörleriyle ilgili çalışmalarda okul/kurum ekibine yardımcı olacaktır.

4) Sınıfında şiddet, saldırganlık ve zorbalık içeren davranışların öğretmen- öğrenci,

öğrenci-öğrenci, okul-aile, aile-öğrenci arasında kabul edilmeyeceğini kesin ve temel bir anlayış olarak koyarak uygulanmasını sağlayacaktır.

5) Öğrencilerinin birbirlerine isim taktıklarını, kendi aralarında gruplaşıp bazılarını dışladıklarını, birbirlerine kırıcı davrandıklarını ya da sözel-fiziksel olarak incittiklerini vb. sorunları tespit ettiğinde, gerekli eğitsel tedbirleri alarak psikososyal destek hizmeti almalarını sağlayacaktır.

6) Şiddete maruz kalan ve/veya şiddet uygulayan öğrenci ve ailesinin en kısa sürede psikososyal koruma, önleme ve müdahale hizmetlerini almaları için yönlendirecektir.

7) Ailelerle iş birliğini güçlendirerek çalışmalarda desteğini alacak ve olumlu baş etme becerileri kazanmalarını sağlayacaktır.

8) Öğrencilerin ve ailelerin psikososyal olarak gelişimlerine yönelik hazırlanan programlar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, sosyal etkinlikler, spor, müzik, çeşitli sanatsal etkinlikler, serbest zaman etkinlikleri, demokrasi eğitimi ve okul meclisleri ile okul gelişim çalışmalarını bütünleştirerek sınıfında olumlu psikolojik ortam oluşturulmasını sağlayacaktır.

2.2.4.5. Adalet Bakanlığı 17.12.2019 Tarihli ve 154/1 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulama Genelgesi

Adalet Bakanlığı tarafından 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasında, önleme ve koruma tedbiri kararlarının kaydı, infazı ve takibinde izlenecek yöntem ile mahkeme tarafından itiraz yolu açık olmak üzere verilen kararların infazında hâsıl olan tereddütlerin giderilmesi amacıyla 20.02.2015 tarihli ve 154 No'lu Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Uygulanması konulu Genelge yayınlanmıştır.

Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede öncelikli rol ve sorumluluğu bulunan kurumların gerçekleştirmesi gereken faaliyetlerin somutlaştırıldığı ve 2020-2021 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı” doğrultusunda; Bakanlık tarafından 6284 sayılı Kanun uygulamaları konusunda yol gösterici olarak, Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunların giderilmesi amacıyla 2019 yılı Aralık ayında 154/1 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması” konulu Genelge güncellenerek yayımlanmış ve ilgili birimlere duyurulmuştur.

Genelgenin aile içi ve kadına karşı şiddet suçlarına ilişkin yürütülen soruşturmalara ilişkin bölümünde aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

1. Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde, “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Bürosu” kurulması ve bu bürolarda çalışan Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşmalarının sağlanarak zorunlu durumlar dışında farklı işlerde görevlendirilmemesi ve sık işbölümü değişikliği yapılmaması,

2. Cumhuriyet başsavcılıklarına yapılan şikâyet başvurularında gerekli soruşturma işlemlerinin ikmali için müracaat evrakının doğrudan kolluğa havalesinden kaçınılması, müracaat sahibinin Cumhuriyet savcısı tarafından ayrıntılı şekilde ifadesi alınarak şikâyet ve delillerinin açıklattırılması ve buna göre ikmali istenilen hususlar açıkça bildirilerek kolluk birimlerinin talimatlandırılması,

3. Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca verilen yetkilerin maddi gerçeğe ulaşmak için etkili şekilde kullanılması, soruşturma konusunu aydınlatmaya yarayacak her türlü bilgi, belge ve delilin zamanında, eksiksiz ve ayrıntılı şekilde toplanması,

4. Eylemle orantılı ceza muhakemesi koruma tedbirlerine başvuru hususunun değerlendirilmesi; mağdurun daha önce başka şikâyetinin bulunup bulunmadığının mutlaka kontrol edilmesi, süregelen şiddet vakalarının tespiti halinde şüpheli hakkında zincirleme eylemlerle orantılı koruma tedbirlerine başvuru hususunun da göz önünde bulundurulması,

5. Kural olarak gizli olan soruşturma evresiyle ilgili ifade, tutanak, belge, ses ve video kaydı gibi delillerin internet ve sosyal medya gibi platformlarda paylaşılmasının önüne geçilmesi, kanuni zorunluluk nedeniyle gizli tutulan bilgilerin üçüncü kişilere verilmesinin, TCK’nın 285 inci maddesi uyarınca “Gizliliğin ihlali” suçundan sorumluluk doğuracağının bilinmesi,

6. Özel hayatın gizliliği, mahremiyet hakkı, lekelenmeme hakkı, kişisel verilerin korunması gibi temel hakların korunmasına önemle riayet edilmesi,

7. Mağdurun hayatı tehlikesinin bulunması halinde, talebinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın yaşama hakkının korunmasını sağlamak amacıyla 6284 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca geçici koruma altına alma tedbiri hususunda karar verilmek üzere gereğinin takdiri için mülki amire bildirilmesi,

Genelgenin tedbir karar ve uygulamalarına ilişkin bölümünde ise aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

1. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki şiddet mağdurlarının vakanın özelliğine göre kaygı düzeylerinin yüksek olduğu durumlarda beyanlarının uzman eşliğinde AGO’larda alınması,

2. Şiddet gördüğü iddiası ile;

a) Cumhuriyet savcılığına müracaat eden kişilerin ayrıntılı beyanları alındıktan sonra, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca ayrıntılı sosyal araştırma raporu talep edilmesi, bu aşamada alınan beyan dikkate alınarak uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının istenilmesinde tereddüt edilmemesi,

b) Kolluk birimlerine müracaat eden kişiler hakkında “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olay Kayıt Formu” nun eksiksiz şekilde ve titizlikle düzenlenmesinin istenilmesi ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden ayrıntılı sosyal araştırma raporu talep edilmesi, bu aşamada olay kayıt formu dikkate alınarak uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının istenilmesinde tereddüt edilmemesi,

c) Cumhuriyet savcılığı veya kolluk birimlerine müracaat eden kişinin beyanları alındıktan sonra talebi hâlinde kolluk marifeti ile ŞÖNİM’e gönderilmesi,

3. 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca şiddet mağduru ve şiddet uygulayana yönelik; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, ekonomik ve psikolojik durumu ile şiddet uygulayanın toplum açısından taşıdığı riski de ortaya koyan ayrıntılı sosyal araştırma raporlarının mahkemeye sunularak uygun tedbirlere hükmedilmesi hususunda talepte bulunulması,

4. Şiddet mağduru hakkında koruyucu tedbirler yanında, şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirlerin de gözetilmesi; özellikle öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranışları değiştirmeyi hedefleyen eğitim, danışmanlık, rehabilite, tedavi ve muayene gibi alternatif tedbirlerin de talep edilmesi,

5. Kişiyi güvenliğinden endişe etmesini gerektirecek şekilde korku ve çaresizlik içinde bırakacak ısrarlı bir takip söz konusu ise, mutlaka vakaya uygun tedbir istemlerinde bulunulması,

6. 6284 sayılı Kanun kapsamında taraflar hakkında tedbir isteminde bulunulurken, çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca çocukların psikolojisi, sosyal yaşamı, eğitim hayatı ve ebeveynleri ile uygun ortamlarda ilişki kurabilmeleri de gözetilerek 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre de başta danışmanlık tedbiri olmak üzere uygun tedbir kararlarının talep edilmesi,

7. a) 6284 sayılı Kanun kapsamında korunan kişiler bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde anılan Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca ilgilinin aydınlatılmış rızasına bağlı olarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi tedbiri hususunda bir karar verilmek üzere hâkimden talepte bulunulması, bu kararın sadece korunan kişiye tebliğ edilmesi,

b) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi kararından beklenen amaç ve faydanın gerçekleşebilmesi için, kararın uygulanmasında gizlilik kuralına riayet edilmesi konusunda ilgililerin uyarılması, aksine davranışın TCK’nın 258 inci maddesi uyarınca “göreve ilişkin sırrın açıklanması” suçundan sorumluluk doğuracağına hatırlatılması,

8. Koruyucu ve önleyici tedbir taleplerinde bulunulurken, tedbir talep eden ve edilen hakkında daha önce başkaca bir tedbir kararı verilip verilmediği konusunda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) taraf tedbir kayıtlarının mutlaka sorgulanması,

9- a) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM’e ait adres bilgilerinin kullanılması hususunun dikkate alınması,

b) 6284 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgilerin ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerin resmi kayıtlarda gizli tutulması hususuna riayet edilmesi,

10- Hakkında tedbire hükmedilen kişilerin varsa yeni adres kayıtlarının alınması, vakanın özelliği ve tedbir kararlarının vasfı ve mahiyeti gözetilerek başta Tebligat Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen “tehirinde zarar umulan iş” kapsamında kolluk vasıtası ile tebligat olmak üzere, usulüne uygun şekilde farklı tebliğ yöntemlerine başvurulabileceğinin göz önünde bulundurulması,

11- Tedbir yükümlüsüne tedbire uyması gerekliliği ve tedbir kararının ihlali durumunda zorlama hapsi gibi neticelerin hatırlatılarak, bu süreçte ayrı bir sosyal araştırmanın da yapılarak mahkeme tarafından verilen kararın gözden geçirileceği hususlarının bildirilmesi,

12- 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının, Kanunun amacı dikkate alınarak ivedilikle ve etkin bir şekilde uygulanması için;

a) Cumhuriyet savcılığınca önleyici ve koruyucu tedbir talebinde bulunulması hâlinde, mahkemece verilen tedbir kararlarının takip ve denetimi açısından ilgili kurumlara ve kolluğa iletilmesi için Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi,

b) Kolluk birimleri, ilgili şahıs ya da mülkî amir tarafından doğrudan hâkim ya da mahkemeden talep edilen önleyici ve koruyucu tedbir taleplerinin Cumhuriyet savcılığı aracılığıyla kılınmaksızın gereği için doğrudan hâkim ya da mahkemeye gönderilmesi,

c) Önleyici tedbir kararlarının uygulanmasının kolluk birimleri marifeti ile izlenmesi,

ç) Tekrarlanan şiddet olaylarına karşı gerekli önleyici ve adli müdahalelerin yapılması bakımından, soruşturmanın başlangıcından infazın tamamlanmasına kadar tedbir uygulamalarının takibinin etkin bir şekilde yapılması,

d) Verilen tedbirlerin kararda öngörüldüğü şekilde yerine getirilip getirilmediğinin, sürenin bitimi beklenmeden 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca titizlikle incelenmesi ve gereğine tevessül edilmesi,

e) Koruyucu ve önleyici tedbir taleplerinin kabulüne dair kararların, mahkeme tarafından şiddet uygulayana ve korunan kişiye tebliğ edilmesi, talebin reddine dair kararların ise yalnızca talepte bulunana tebliğ edilmesi,

f) Korunan kişi hakkında barınma tedbirine hükmedilmesi hâlinde tebliğin yapılması için kararın ŞÖNİM’e gönderilmesi,

g) Tedbirlere ilişkin başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine dair kararların ŞÖNİM’e UYAP üzerinden bildirilmesi,

13- Hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarının tefhim veya tebliğ edilmemesi kararın uygulanmasına engel teşkil etmeyeceğinden, kararın infaz edecek birime teslim edildiği tarihte infazına başlanması,

14- Tedbir kararlarının ihlali nedeni ile zorlama hapsi kararı verilebilmesi için tebliğ evrakında “kararın gereklerine aykırı hareket edildiğinde zorlama hapsi uygulanacağı” yönünde meşruhata yer verilmesi,

15- Zorlama hapsi kararlarının;

a) İtiraz kanun yoluna tabi olması ve kesinleşmeden infaz edilememesi hususları dikkate alınarak mahkeme tarafından ilgisine tebliğ edilmesi,

b) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 8 inci maddesi uyarınca, kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilmesi gerektiği,

c) Koşullu salıverme ve denetimli serbestlik gibi infaz uygulamalarına konu edilemeyeceği,

16- 6284 Sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca ŞÖNİM’lerden, tedbir kararlarının uygulanma sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor tanzim edilerek gönderilmesinin istenebileceği düzenlenmiştir.

2.2.4.6. İçişleri Bakanlığı 11.01.2007 Tarihli ve 2007/6 Sayılı Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu Genelgesi

Çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirlerle ilgili olarak Başbakanlık tarafından çıkarılan 2006/17 sayılı genelge

kapsamında görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi, gereken tedbirlerin etkin ve süratli bir şekilde koordineli bir şekilde hayata geçirilmesi amacıyla “Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu Genelge yayınlanmıştır.

Valiliklere gönderilen Genelge ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi ve aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumumuzda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması için görev yetki ve sorumlulukların birkez daha altı çizilerek bu alanda çalışan personelin bilgilendirilmesi, herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi ve konunun önemle takip edilmesi hususlarına yer verilmiştir.

2.2.4.7. İçişleri Bakanlığı 19.02.2010 Tarihli ve 2010/10 Sayılı Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları Genelgesi

“Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı” kapsamında İçişleri Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye Temsilciliği tarafından 2006-2009 yılları arasında İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van illerinde yürütülen ortak programlar çevresinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konularında yapılan örnek çalışmaların ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla 19.02.2010 tarihli ve 2010/10 sayılı “Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları” konulu Genelge yayınlanmıştır.

Genelge kapsamında;

- 6 il özelinde hazırlanan ve uyulamaya konulan “Yerel Eşitlik Eylem Planlarının”,
- Yerel Eşitlik Eylem Planlarının izlenmesine yönelik kurulan “İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurullarının”,
- Valilik ve Belediyelerde kurulan “Eşitlik Birimlerinin”
- İl Genel Meclisi ve Belediye Meclislerinde kurulan “Kadın Erkek Eşitliği Komisyonlarının”,
- Kentsel hizmetler kapsamında kadınları ve kız çocuklarını sosyal ve ekonomik olarak desteklemek, eğitim imkânlarını artırmak ve güvenli alanlar oluşturmak için yapılan çalışmaların yaygınlaştırılması amacıyla İl Özel İdarelerinin ve il dâhilindeki Kaymakamlıklar ve Belediye Başkanlıklarının konuyu önemle takibi hususlarına yer verilmiştir.

2.2.4.8. İçişleri Bakanlığı 01.01.2020 Tarihli ve 1 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi

6284 sayılı Kanunun etkin uygulanması için kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kurumsal sorumlulukların altını çizen 01.01.2020 tarihli ve 1 sayılı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konulu Genelge yayınlanmıştır.¹⁹⁷

Genelge kapsamında;

- Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yükümlülüğü bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile bu alanda görev alan kamu görevlilerinin sorumluluklarını gecikmeksizin yerine getirmeleri ve bu konuda topyekün mücadele edilmesi gerekliliğinin önemine vurgu yapılmış,
- Şiddet mağdurunun yaşam, fiziksel ve ruhsal vücut bütünlüğünün her şart altında korunması gerektiğinin net bir şekilde altı çizilmiş,
- 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında kesinlikle uzlaşma ya da arabuluculuk faaliyetinin yapılamayacağı hususunda gerekli tedbirlerin alınması talimatı verilmiş,
- EGM, Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından öncelikli olarak asayiş birimleri, polis merkezleri ve karakollarda görev yapan kolluk görevlilerinden başlamak üzere personelin tamamının iki yıllık süre içinde (2020-2021) eğitim verilmesi,
- Valilikler tarafından ildeki tüm kamu kurumlarının sorumluluklarını belirten, uygulamaya yön verecek, görev ve sorumlulukların uygulanmasındaki eksiklikleri ortadan kaldırarak koordinasyon ve iş birliğini geliştirici hizmet içi eğitimler düzenlenmesi ve bu genelge kapsamında belirtilen hususları kapsayan talimat/genelge yayımlanması, yapılacak izleme toplantılarında yayımlanan bu talimatın/genelgenin uygulanmasının ve sonuçlarının valiler tarafından yakinen takip edilmesi,
- İllerde oluşturulan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının muhakkak valilerin başkanlığında, başta kolluk amirleri olmak üzere, görev ve sorumluluk üstlenen tüm birim/kurum amirlerinin bizzat katılımıyla 3 ayda bir toplanması, toplantılara yetkili Cumhuriyet savcılar ve Aile Mahkemesi hâkimlerinin de davet edilmesi, İlçe düzeyinde de kaymakamlar başkanlığında sorumlu birim amirlerinin katılımıyla düzenli toplantılar yapılması,
- Aile içi ve kadına yönelik şiddet olgusunun daha çok özel alanda kalması ve bu nedenle yaşanan olayların yüzde 80'inin kamu birimlerine yansımaması hususu göz önünde bulundurularak şiddet öncesi önleyici çalışmaların yapılması için; il/ilçelerde muhtarlar, rehber öğretmenler/diğer öğretmenler, aile hekimleri, din görevlileri başta olmak üzere tüm kamu görevlilerine gerekli eğitimlerin verilmesi ve kamu görevlilerinin bu hususta etkin rol almalarının sağlanması,

- Şiddet öncesi önleyici çalışmalar kapsamında il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının etkinlik ve duyarlılığının artırılması ve bütünleşik bilgi sisteminden yararlanılması,

- KADES Uygulamasının il/ilçe düzeyinde vatandaşa duyurulması ve kullanımının sağlanması konusunda gerekli bilgilendirmenin gerçekleştirilmesi, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması,

- Şiddet failleri için “Elektronik Kelepçe” uygulaması ülke geneline yaygınlaştırılması için ilgili bakanlıklar iş birliğinde gerekli altyapının yapılması için çalışmalar hemen başlanması,

- Belediye Kanunu gereğince büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan ilçelerde kadın konukevleri açılıp/açılmadığı hususunda İçişleri Bakanlığı müfettişlerince denetimler yapılması,

- JGK ve EGM tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında yürütülen tüm işlemlerin il/ilçe düzeyinde tek elden takibinin yapılması için tek işi kadına karşı şiddetle mücadele olan idari birimler kurulması,

- Kolluk birimlerinin ilgili mevzuat çerçevesinde sorumlulukları kapsamında yapması gereken işlemlere ilişkin “kontrol çizelgesi” hazırlanması ve her olay için yapılan iş/işlemlerin bahse konu çizelgeye uygun ve eksiksiz bir şekilde yapıp yapılmadığının kontrol edilmesi,

- Şiddet mağduru korunan kişi ile birlikte diğer aile bireylerinin kimlik ve adres bilgilerinin üçüncü kişilerin erişimine engellenmesi, bu bilgilerin tüm kurumlara ait resmi belgelerde “Gizli Tutulması”na ilişkin kararların elektronik ortamda gönderilmesi için Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından gerekli alt yapının kurulması,

- Şiddet mağdurunun daha önce başka şikâyetinin, soruşturma ve/veya davasının bulunup bulunmadığının mutlaka kontrol edilmesi, süregelen şiddet vakalarının tespit edilmesi halinde şüpheli hakkında koruma tedbirlerine başvurulması hususunda yetkili makamların dikkati çekilmesi, şiddet uygulayanın geçmiş suç ve mükerrer şiddet kayıtları dikkatlice analiz edilerek vaka bazlı çalışılması, riskli durumların belirlenerek ek tedbirlerle ilgili makamlar uyarılması,

- Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi ve kadın cinayetlerinin önüne geçilebilmesi amacıyla 6284 sayılı kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlerin silahları kolluk tarafından alınması ve haklarında tedbir kararı kaldırılincaya kadar verilmemesi,

- Kadına yönelik şiddet kapsamında tutuklu veya hükümlü şahısların takibi için ilgili kurumlar koordineli olması, firar ya da tahliye sonrasında şiddet mağdurlarına yönelik koruyucu/önleyici tedbirlerin ivedilikle alınması vb. gibi hususlara yer verilmiştir.

2.2.4.9. Adalet Bakanlığı 01.04.2021 Tarihli ve 176 Sayılı Adli Görüşme Odaları Genelgesi

Son dönemde sanık odaklı cezalandırıcı adalet anlayışı yerini, mağduru da dikkate alan onarıcı adalet anlayışına bırakmaya başlamıştır. Başta çocuklar olmak üzere tüm kırılgan grupların adalete erişimlerinin güçlendirilmesi ve ikincil örselenmelerinin engellenmesiyle birlikte maddi hakikatin ortaya çıkarılabilmesi için ifade ve beyan işlemlerinin bu kişilerin mevcut fiziksel, zihinsel ve psikolojik durumlarına uygun özel ortamlarda yürütülmesi gerekmektedir. AGO'ların kullanımında kişi veya suçun niteliği bakımından bir ayrıma gidilmemiş olup tüm kırılgan grup suç mağdurları, suça sürüklenen çocuklar ile şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmemesi ya da beyanının özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilenler için de AGO'ların kullanımı mümkün hale getirilmiştir.

Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nın 01.04.2021 tarihli ve 176 no'lu Adli Görüşme Odaları konulu Genelge ile AGO'ların işleyişi ve etkin bir şekilde kullanılmasının sağlanması amaçlanmıştır ve bu hususlara yönelik aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

1-5271 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca çocuk veya mağdurun, şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmemesi ya da ifade veya beyanının özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen durumlarda mutlaka AGO'nun kullanılması,

2-AGO'nun sadece çocuk ifadelerinde değil, şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmemesi ya da beyanının özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen diğer suç mağdurlarının beyanlarının alınmasında da kullanılması,

3-5237 sayılı Kanunun 102 ve 103 üncü maddelerinin birinci fıkralarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda fail ve mağdurun yüz yüze gelmemesi ya da mağdurun beyanının özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen durumlarda mağdur beyanının mutlaka AGO'da alınması,

4-5237 sayılı Kanunun 102 ve 103 üncü maddelerinin ikinci fıkralarına ilişkin soruşturmalarda mağdur beyanının Cumhuriyet savcısının nezaretinde bunun için oluşturulmuş ÇİM ve benzeri özel merkezlerde alınması,

5-Soruşturma aşamasında AGO veya ÇİM'de beyanına başvuru alan çocuk veya mağdurlara, şüphelinin lehine ve aleyhine sorulması gereken hususlar ile maddi hakikatin

ortaya çıkarılmasına yönelik tüm soruların yöneltilmesi, böylece zorunluluk arz eden durumlar dışında bu mağdurların kovuşturma aşamasında beyanlarının yeniden alınmasının önüne geçilmesi,

6-ÇİM veya AGO’da soruşturma aşamasında alınan ifade kayıtlarının öncelikle değerlendirilmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk bulunmayan hallerde ya da alınan ifade ve beyanların diğer delillerle (kamera/ses kaydı, biyolojik delil, swap, parmak izi, ikrar vs.) yeterince desteklenmesi durumunda mağdurun ÇİM veya AGO’da alınan beyanıyla yetinilmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi,

7-5237 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin kovuşturmalarda, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için mağdur çocuğun mutlaka tekrar dinlenilmesi gerektiği değerlendirilen durumlarda mağdur çocuk beyanının ÇİM ve benzeri özel merkezlerde alınması,

8-5237 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin kovuşturmalarda, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için mağdurun mutlaka tekrar dinlenilmesi gerektiği durumlarda AGO kullanılarak mağdur beyanının alınması hususunda hassasiyet gösterilmesi,

9-AGO’nun sadece mağdur çocuklar ile cinsel suç mağdurlarının beyanlarının alınması işlemlerine özgülenmediği hatırd tutularak;

a) Özellikle ilk defa suç işleyen çocuklar başta olmak üzere suça sürüklenen çocukların soruşturma aşamasındaki ifadelerinin alınmasında mümkün olduğu kadar AGO’nun kullanılması,

b) İşlenen suçun niteliği itibarıyla taraflarla yüz yüze gelmemesi veya özel ortamda dinlenilmesi gerektiği değerlendirilen tanık çocuk beyanlarının, çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince AGO’da alınması yönünde hassasiyet gösterilmesi,

c) 5271 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, mağdur çocuklar ile maruz kaldığı suç nedeniyle psikolojisi bozulan ve uzman desteğine ihtiyaç duyan diğer mağdur beyanlarının da AGO’da alınabileceğinin bilinmesi,

10-Ceza yargılamasına dışında; boşanma, velayet ve çocukla kişisel ilişki tesisine ilişkin davalar başta olmak üzere hukuk muhakemesinde de çocukların duruşma sırasında tanık olarak beyanlarının alınmasında AGO’nun kullanılabileceğinin hatırd tutulması,

11-Uzman tarafından nitelikli bir görüşme yapılabilmesi, gerekli bilgilerin edinilmesi ve görüşme sürecine ilişkin hazırlıkların tamamlanabilmesi için AGO randevularının UYAP sistemi üzerinden mümkün olduğu kadar önceden talep edilmesi,

12-AGO'dan randevu alınması işlemleri sırasında; uzmanın adli görüşmeye hazırlanması ve görüşmede dikkate alması gereken hususlarla ilgili bilgi sahibi olması amacıyla iddianame, taraf beyanları ve raporlar başta olmak üzere tüm ilgili evrakların da UYAP üzerinden gönderilmesi,

13-İfade ve beyanın AGO'da alınmasına karar verilen çocuk veya mağdurlar için çıkartılacak davetiyelerde, ifade veya beyanın alınacağı saat öncesinde AGO'da hazır olunması gerektiği hususunda meşruhat verilmesi, mümkün olduğu ölçüde davetiyelere AGO broşürünün eklenmesi,

14-Adli görüşme yapılmadan önce mağdura sorulacak sorular ile özellikle açıklığa kavuşturulması beklenen hususlara ilişkin olarak gerekmesi halinde ön görüşme de dâhil olmak üzere uzman tarafından tüm hazırlıkların yapılması,

15-AGO'da ifade ve beyan alma süreçlerine katılması beklenen müdafii ve vekillerin adli görüşme gün ve saatinde gözlem odası veya duruşma salonunda hazır bulunmasının sağlanması,

16-AGO'da dinlenilmek üzere uzman tarafından hazırlanan çocukların mutlaka belirlenen saatte beyanlarının alınması, çocukların uzun süre bekletilerek ikincil örselenmelerine mahal verilmemesi,

17-Adli görüşmenin gerçekleştirilmesi sırasında görüşme yapılan kişiye Cumhuriyet savcısı, hâkim veya avukat tarafından sorulması istenen soruların çocuk veya mağdurun yaşı, gelişimi ve bireysel özellikleri dikkate alınarak bizzat uzman tarafından yöneltilmesi,

18-Adli görüşme sırasında mağdurun anlatımının mümkün olduğu ölçüde sorularla bölünmemesi, sorulması istenen ek hususların çocuk veya mağdurun anlatımına ara verdiği zamanlarda usulünce yöneltilmesi,

19-Adli görüşme sonrasında uzman tarafından hazırlanan adli görüşme raporunda çocuk hakkında alınabilecek koruyucu ve destekleyici tedbirlerin önerilmesi,

20-AGO'ların işleyişi ve etkin şekilde kullanılmasının sağlanması amacıyla yılda bir kez Cumhuriyet başsavcısı, adalet komisyonu başkanı ve ilgili Cumhuriyet savcılarının katılımıyla değerlendirme toplantısı yapılması, bu toplantıya AGO'yu kullanması öngörülen hâkimlerin de davet edilmesi,

AGO'lardaki görüşmelerin etkinliğinin artırılması ve kullanımın yaygınlaştırılması amacıyla Genelge tüm Başsavcılıklara duyurulmuştur.

2.2.4.10. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 16.06.2021 Tarihli ve 2021/5 Sayılı
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Şiddet mağduruna doğrudan hizmet sunan birimlerin şiddetin tekrarının önlenmesi, mağdurların ikincil mağduriyetlere maruz bırakılmaması ve güçlenmesi amacıyla 16.06.2021 tarihinde 2021/5 sayılı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konulu Genelge yayımlamıştır.

Söz konusu amacın gerçekleştirilmesi için ihtiyaçların yerinde tespit edilmesi ve karşılanması, gerekli sosyal hizmet müdahalesinin gecikmeksizin kişiye ve/veya aileye uygulanması, mağdurun ve ailesinin düzenli olarak izlenmesi ile sosyal hizmet müdahalesinin yeni ihtiyaçlar dikkate alınarak yeniden yapılandırılması gerekmektedir

Bu kapsamda salgın hastalık, afet ve acil durumlara mücadele dönemleri de dâhil olmak üzere şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması için sunulan hizmetlerin devamlılığı esas alınarak, bahsi geçen hususlar doğrultusunda dört başlık altında;

- Şiddet mağdurlarına etkin hizmet sunumu ve korumanın sağlanmasında kurumsal kapasitenin geliştirilmesini,
 - 6284 sayılı Kanun kapsamında Bakanlığın görev ve sorumluluklarının etkin biçimde yerine getirilmesini,
 - Şiddetle mücadelede kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinin artırılmasını,
 - Şiddetin önlenmesinde toplumsal farkındalığın artırılmasını,
- teminen Genelge’de düzenlenen 67 adet tedbire azami dikkat edilmesi ve herhangi bir aksaklığa mahal verilmemesi belirtilmiştir.

2.2.5. Politika Belgeleri

Şiddetin çoklu nedenleri ve sonuçları, mücadele çalışmalarının da çok sektörlü ve eşgüdümlü politikalarla yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Türkiye’de doğrudan kadına yönelik şiddeti önleme hedefi ile olmasa da şiddeti ortaya çıkaran risk faktörlerinin ortadan kaldırılması ile kadının sosyoekonomik olarak güçlenmesini hedefleyen birçok tematik strateji belgesi ve eylem planı bulunmaktadır. Söz konusu politika dokümanlarının etkin uygulanmasının kadına yönelik şiddetle mücadelede belirlenen kamu politikasının hayata geçirilmesinde tüm tarafların eşgüdüm içerisinde hareket etmesi, şiddetin daha ortaya çıkmadan önlenmesi ile şiddete neden olan risk faktörlerinin ortadan kaldırılması noktasında önemli olduğu değerlendirilmektedir.

2.2.5.1. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), uzun vadeli bir perspektifle Türkiye’nin kalkınma vizyonunu ortaya koyarak, milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini karşılamak, Türkiye’nin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak için temel bir yol haritasıdır.

TBMM Genel Kurulu’nun 18.07.2019 tarihli 105 inci Birleşiminde onaylanan On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023)¹⁹⁸ kadının insan haklarının geliştirilmesi, kadının sosyal ve ekonomik olarak güçlendirilmesi ve kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesine ilişkin tespit, değerlendirme ve politikalar “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” bölümünde “Kadın” başlığı altında yer almıştır. Bu başlık kapsamında temel hedef kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlamaktır.

Söz konusu amaç çerçevesinde;

- Kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayata ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımı özellikle yerelden başlayarak teşvik edilecek,
- Kız çocukları ile kadınların eğitimin tüm kademelerine tam erişimleri ve etkin katılımları sağlanacak,
- Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılacak,
- Kadınlara sunulan sağlık hizmetleri iyileştirilip, farkındalık çalışmaları aracılığıyla sağlık bilincinin yükseltilmesi sağlanacak,
- Medyada kadın temsili iyileştirilecek ve kadınların medya okuryazarlığının artırılması sağlanacaktır.

“Kadın” başlığı kapsamında kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yer verilen politika ve tedbirler ise şunlardır:

- Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılacak,
- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır,

- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesi amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluş personeli dâhil olmak üzere farklı hedef gruplarına yönelik eğitim, seminer vb. farkındalık artırma çalışmalarına devam edilecek,
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna yönelik hizmet sunan ve şiddet uygulayanın rehabilite edilmesine yönelik çalışmalar yapan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır.

2.2.5.2. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında¹⁹⁹ kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlanması amacıyla “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” bölümünde “Kadın” başlığına yer verilmiştir. Bu başlık altında On Birinci Kalkınma Planında belirlenen tedbirlere yönelik yürütülecek faaliyetler ve projeler belirtilmiş olup kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yer verilen politika ve tedbirler ile bunlara ilişkin yürütülecek faaliyet ve projeler aşağıda yer almaktadır:

- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik ile Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkındaki Yönetmelik yeni ihtiyaçlar ve ihtisaslaşma çalışmaları kapsamında gözden geçirilecektir.
- Önleme, Müdahale ve Politika Boyutlarıyla Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Covid-19 Salgınının Etkileri Araştırması yürütülecektir.
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)’nin uygulanması sağlanarak izleme ve değerlendirme çalışmaları yürütülecektir.
- ASHB ile UNICEF ile birlikte dezavantajlı çocukların korunması, gelişimi ve katılım haklarından yararlanabilmelerinin güçlendirilmesi faaliyetleri yürütülecektir.
- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesi amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluş personeli dâhil olmak üzere farklı hedef gruplarına yönelik eğitim, seminer vb. farkındalık artırma çalışmalarına devam edilecektir.
- Kamu personeline, vatandaşlara (kadın ağırlıklı, erkek ağırlıklı gruplar olarak) ve şiddet uygulayanlara yönelik olmak üzere farkındalık çalışmaları yürütülecektir.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır.

- Sosyal Hizmet Merkezlerinde yer alan Şiddetle Mücadele İrtibat Noktalarının hizmet standartları, yönergeler ve hizmet içi eğitim programları ile kapasiteleri güçlendirilecektir.

- Şiddete ilişkin verilerin entegrasyonu kapsamında ilgili kuruluşlarla çalışmalar devam edecektir.

- Ulusal düzeyde Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ve yerel düzeyde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantıları gerçekleştirilecektir.

- Kadın konukevlerinin ihtisaslaşması kapsamında oluşturulan asgari standartların ülke geneline yaygınlaştırılması sağlanacak, ilgili mevzuat ve oluşturulan standartlara uygun ihtisaslaşmış kadın konukevi binası yapımına başlanacaktır.

2.2.5.3. 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında²⁰⁰ kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlanması amacıyla “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” bölümünde “Kadın” başlığına yer verilmiştir. Bu başlık altında On Birinci Kalkınma Planında belirlenen tedbirlere yönelik yürütülecek faaliyetler ve projeler belirtilmiş olup kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yer verilen politika ve tedbirler aşağıda yer almaktadır:

- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik düzenlemelerin etkin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmalar yapılacaktır, bu kapsamda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025) hazırlanacaktır.
- Kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesi amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluş personeli dâhil olmak üzere farklı hedef gruplarına yönelik eğitim, seminer vb. farkındalık artırma çalışmalarına devam edilecektir.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri ve kurumlar arası koordinasyon artırılacaktır. Bu kapsamda,

1. Kadın konukevlerinin ihtisaslaşmasına ilişkin çalışmaların ülke geneline yaygınlaştırılması ve hizmetlerin ülke genelinde asgari düzeyde standart oluşturulacaktır.

2. MEB iş birliğiyle kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlara çocukları ile ilişkilerini güçlendirmeye yönelik Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) üzerinden eğitimler verilecektir.

3. Şiddete uğrayan ve şiddet uygulayan için sağlık tesislerindeki iş prosedürü revize edilecek; ilgili işlem basamakları standardize edilmiş olacak ve kurumlar arası koordinasyona katkı verilecektir.

4. Teknik yöntemlerle takip (elektronik kelepçe) uygulamasının yaygınlaştırılmasına temel teşkil edecek hukuki ve teknik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.

2.2.5.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları (2007-2025)

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede Devletin ilgili kurumlarının üstlenmesi gereken sorumlulukları belirleyen eylem planlarının hazırlanması ve uygulanması konusunda bir deneyim oluştuğunu söylemek mümkündür.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla hazırlanan ilk politika dokümanı 1997 yılında (Mülga) Başbakanlık KSGM’nin koordinasyonunda hazırlanan “1995 Yılında Pekin’de Gerçekleşen IV. Dünya Kadın Konferansı Sonuçlarının Uygulanması ve İzlenmesine İlişkin Ulusal Eylem Planı” olduğu söylenebilir. Söz konusu Eylem Planı’nda kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenler, hükümet, yerel yönetimler ve STK’ların çalışmaları olarak ayrı ayrı saptanmıştır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin “Kadına Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar” bölümünün “Hizmet Kurumları” alt başlığı 11 inci maddesinde “Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı koordinasyonunda bütün kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını, özel sektör ve yerel yönetimleri de kapsayacak “2006-2010 Kadına Yönelik Şiddetin önlenmesi Eylem Planı” hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir.” hükmü yer almıştır. Söz konusu hüküm çerçevesinde (Mülga) Başbakanlık KSGM tarafından eylem planı hazırlıklarına başlanmış olup 2007 yılından “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)” yayınlanmıştır.

2.2.5.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planlarının ilki 2007-2010 döneminde yürütülmüştür.

Türkiye’de aile içinde kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların iş birliği ile uygulamaya konulması amacıyla hazırlanan Eylem Planı’nda 6 temel hedef yer almıştır:

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapılması ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak,

2. Aile içi şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak,

3. Kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasını sağlamak,

4. Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu hizmetlerin düzenlemesi ve uygulanmasını sağlamak,

5. Aile içinde şiddet gören kadına ve şiddet failine yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,

6. Aile içinde şiddet gören kadına ve varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumunda kurum/kuruluş ve ilgili sektörlerarası iş birliği mekanizmasını kurmak.

Eylem Planı belirlediği hedefler, aktiviteler ve sorumlu kuruluşlar ile 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde yer alan tedbirlerin hayata geçirilmesini; bu yolla da kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kapsamlı bir kılavuz olmayı amaçlamıştır.

2.2.5.4.2. *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)*

2007-2010 dönemini kapsayan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nın uygulama süresinin dolması nedeniyle, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar ve üniversitelerin kadın araştırmaları merkezlerinin katkı ve katılımları ile KSGM koordinasyonunda “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)” hazırlanarak, uygulamaya konmuştur.

Türkiye’de kadına yönelik her tür şiddetin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin tüm tarafların işbirliği ile uygulamaya konulması temel amacına sahip olan Eylem Planında 4 temel hedef yer almıştır:

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak,

2. Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihinsel dönüşüm sağlamak,

3. Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına ve şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanması,

4. Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına yönelik hizmet sunumunu gerçekleştirmek üzere kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası işbirliği mekanizmasını güçlendirmek.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)’nin uygulanması altı aylık dönemler halinde düzenlenen izleme ve değerlendirme toplantıları vasıtasıyla izlenmiştir.

2.2.5.4.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) ilgili kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar ve üniversitelerin kadın araştırmaları merkezlerinin katkı ve katılımları ile KSGM koordinasyonunda hazırlanmıştır.

Türkiye’de kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için tüm taraflarla iş birliği içerisinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması amacı doğrultusunda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nda 5 temel hedef belirlenmiştir. Söz konusu hedefler şunlardır:

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele konularında mevzuatta düzenlemeler yapmak ve uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmak,
2. Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularında toplumsal farkındalık, duyarlılık, bilinç kazandırmak ve zihniyet dönüşümünü sağlamak,
3. Şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu ve önleyici hizmetlerin daha etkili verilmesi ve yaygınlaştırılması ile bu kişilerin sosyoekonomik olarak güçlenmelerini sağlamak,
4. Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına ve şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanmasını sağlamak,
5. Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi amacıyla kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası iş birliği mekanizmasını güçlendirmek ve politika geliştirmek.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nin uygulanmasının izlenmesi kapsamında her yıl ilgili kurum ve kuruluşların katkılarıyla izleme ve değerlendirme raporları hazırlanmıştır.

2.2.5.4.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025) ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, STK’ların, sendikaların, uluslararası kuruluşların, üniversitelerin, medya temsilcilerinin katkı ve katılımları ile KSGM koordinasyonunda hazırlanmıştır. Hazırlık çalışmaları, son dönemde toplumda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve gelişmeler ile Kadına Yönelik

Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) izleme ve değerlendirme raporları dikkate alınarak; çok sektörlü ve katılımcı bir anlayışla sürdürülmüştür.

“Şiddete Sıfır Tolerans İlkesi” ile Kadına Yönelik Her Türlü Şiddeti Önlemek” amacını gerçekleştirmeye yönelik olarak hazırlanan IV. Ulusal Eylem Planı 5 ana hedef, 28 hedef ve 227 faaliyetten oluşturulmuştur:

- Adalete Erişim ve Mevzuat (3 Hedef, 22 Faaliyet)
- Politika ve Koordinasyon (5 Hedef, 35 Faaliyet)
- Koruyucu Önleyici Hizmetler (8 Hedef, 65 Faaliyet)
- Toplumsal Farkındalık (8 Hedef, 77 Faaliyet)
- Veri ve İstatistik (4 Hedef, 28 Faaliyet)

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı kapsamında 2021-2025 yılları için belirlenen ana hedefler ve hedeflere ilişkin stratejiler şunlardır:

Adalete Erişim ve Mevzuat

- Şiddetle mücadele mevzuatı gözden geçirilecek ve etkin uygulanması sağlanacak,
- Kadına yönelik şiddet eylemlerinin etkili ve orantılı şekilde cezalandırılması sağlanacak,
- Adli süreçte mağdurun haklarını etkin kullanması sağlanacak ve adalete erişimi kolaylaştırılacak,

Politika ve Koordinasyon

- Kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları bütünselik ve kapsayıcı şekilde hazırlanacak ve uygulanacak,
- Kadına yönelik şiddetle için gerekli kaynak ve yeterli bütçe tahsis edilecek,
- Kadına yönelik şiddetle güçlü koordinasyon ve sektörler arası iş birliği teşvik edilecek,
- Yerel politikaların etkinliğini artırmak üzere 81 ilde “İl Eylem Planları” hazırlanacak,
- Ulusal ve yerel düzeyde yürütülen çalışmalar dönemsel olarak izlenecek ve değerlendirilecek,

Koruyucu Önleyici Hizmetler

- Şiddet vakalarının risk faktörleri göz önünde bulundurularak önceden tespit edilmesi ile vakaya zamanında ve etkin müdahale sağlanacak,
- Sosyal hizmet kuruluşlarında şiddet mağduruna uzmanlaşmış destek hizmetleri sunulacak,

- Şiddet mağdurunun sosyo-ekonomik olarak güçlenmesine yönelik vakaya özel müdahale programları hayata geçirilecek,
- Şiddetin önlenmesi ve şiddeti mağdurunun korunmasında kolluk uygulamalarının etkinliği artırılacak,
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede iletişim teknolojilerinden etkin şekilde yararlanılacak,
- Şiddet mağdurlarına yönelik sağlık hizmetlerinin sunum kapasitesi güçlendirilecek,
- Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunanlara yönelik önleyici hizmet modelleri uygulanacak,
- Afet, acil durum ve salgın hastalık dönemlerinde hizmetlere erişim ve hizmet sunumunun aksaklığa uğramaması için gerekli tedbirler alınacak,

Toplumsal Farkındalık

- Kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin kurumsal iletişim kanalları güçlendirilecek,
- Şiddetsiz bir toplum için bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecek,
- Kadına yönelik şiddetle mücadeleye erkeklerin katılımı sağlanacak,
- Eğitimin tüm kademelerine şiddetle mücadele anlayışı yerleştirilecek,
- Yükseköğretim kurum ve programlarına şiddete sıfır tolerans anlayışı seminer, çalıştay, konferans gibi eğitim faaliyetleri ile yerleştirilecek,
- Şiddete neden olan zihniyet kalıpları ile mücadele edilecek olumlu örnek ve uygulamalar geniş kitlelere aktarılacak,
- Özel sektörün kadına yönelik şiddetle mücadeleye aktif katılımı sağlanacak,
- Geleneksel ve yeni medyanın kadına yönelik şiddetle mücadeleyi destekleyici rol üstlenmesi sağlanacak,

Veri ve İstatistik

- Şiddetle mücadeleye ilişkin verilerin düzenli olarak toplanması, istatistiklerin üretilmesi ve yayımlanması sağlanacak,
- Verilerin ilgili kurum/kuruluşlar arasında etkin paylaşımı için bütünsel veri tabanı oluşturulacak
- Bilimsel araştırma altyapısı geliştirilecek ve düzenli araştırmalar gerçekleştirilecek,
- Yerel düzeyde özelleştirilmiş politikalar için 81 ilde “Kadına Yönelik Şiddet Risk Haritaları” hazırlanacaktır.

Ulusal Eylem Planı uygulamasının etkin olarak izlenmesi ve değerlendirilmesinin sağlanması amacıyla gösterge setleri hazırlanmıştır.

Ulusal Eylem Planı’nda yer verilen faaliyetlerin izlenmesine ilişkin KSGM tarafından raporlama formatının oluşturulması; belirlenen raporlama formatı çerçevesinde Eylem Planı’nda sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşların yılda bir kez hazırlayacakları raporları KSGM’ye göndermeleri, bunların KSGM tarafından derlenerek, “Yıllık İzleme Raporu”nun hazırlanması ve Bakanlığın internet sayfasında yayımlanması, Yıllık İzleme Raporu’na dayanarak Eylem Planı’nın yıllık değerlendirmesinin “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”nde yapılması planlanmaktadır. Ayrıca, Eylem Planı’nın izlenmesinde ihtiyaç duyulması halinde KSGM tarafından geçici veya sürekli çalışma grupları da oluşturulabilecektir.

2.2.5.5. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları (2017)

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nın 81 il düzeyinde daha etkin biçimde uygulanmasını teminen Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları hazırlanmıştır. Söz konusu il eylem planları öncelikle KSGM tarafından 2014-2016 yıllarında yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında 26 proje ilinde, kadına yönelik şiddet konusunda destek hizmeti sunan temel kurum ve kuruluşların mevcut durum analizleri ve eğitim ihtiyacı analizleri çerçevesinde, 4 yıllık süreyle 2016 yılında hazırlanmıştır.

26 ilde hazırlanan il eylem planlarının 81 ile yaygınlaştırılması amacıyla kılavuzlar hazırlanmış ve 2017-2018 yıllarında diğer illerde de il eylem planları hazırlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Hâlihazırda, 81 ilde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları yürürlüktedir.

Söz konusu eylem planlarında “mevzuatın etkin uygulanması”, “farkındalığın artırılması”, “kurumsal mekanizmaların geliştirilmesi” ve “koordinasyon ve iş birliğinin artırılması” temel hedefleri kapsamında faaliyetlere yer verilmiştir.

İl Eylem Planlarının etkin uygulanması ve izlenmesi amacıyla, illerde kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında görev yapan kamu kurum ve kuruluş ile STK temsilcilerinden oluşan uzman teknik kurul oluşturulmuştur. Eylem planlarının izlenmesi, yıllık faaliyet planlarının oluşturulması, gerçekleştirilmesi gereken faaliyetlere ilişkin iş ve işlemlerin kurumsal düzeyde yürütülmesinde teknik kurul rol sahibidir. Teknik kurul ve ŞÖNİM tarafından oluşturulan gündem ve yapılan çalışmalar çerçevesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik kapsamında oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu”, il eylem planlarının etkin

uygulanması ve izlenmesinde önemli role sahiptir. Ayrıca, iller tarafından hazırlanan Yıllık Faaliyet Planı Raporları KSGM’ye iletilmekte, söz konusu raporlara ilişkin il bazlı değerlendirme raporları hazırlanmaktadır.

2.2.5.6. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)

“Kadınların güçlenmesi”; kadınların kendi değerinin farkında olması, seçeneklere sahip olma ve bunlar arasında tercih yapma hakkı, fırsatlara ve kaynaklara erişim hakkı, ev içinde ve dışında kendi hayatlarını kontrol etme gücüne sahip olma hakkı, ulusal ve uluslararası düzeyde daha adil bir toplumsal ve ekonomik düzen oluşturmak için toplumsal değişimin yönünü etkileme becerileri olmak üzere beş temel unsurdan oluşmaktadır.²⁰¹ Bu çerçevede, kadınların toplumsal yaşama tam ve eşit bireyler olarak katılımlarında karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması ilgili tüm tarafların katılımıyla, bütüncül bir yaklaşımla sürdürülecek çabaları gerekli kılmaktadır. Söz konusu çabaların sistematik olarak üst politika belgesinde derlenmesi ve çalışmaların izlenmesi için temel bir çerçevenin oluşturulması strateji belgeleri ve ulusal eylem planları ile mümkün olabilmektedir.

Türkiye’de kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve kadın erkek fırsat eşitliğinin tüm kamu politikalarına dâhil edilmesi için ilk defa 2008-2013 döneminde uygulanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı” (mülga) Başbakanlık KSGM tarafından hazırlanmıştır.

“Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” ise 2018-2023 yıllarını kapsayacak şekilde (mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı KSGM koordinatörlüğünde hazırlanmıştır. Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya olmak üzere 5 temel politika eksenine ilişkin mevcut durum, temel amaç, hedefler, stratejiler ve faaliyetler düzenlenmiştir.

Söz konusu politika eksenleri altında ele alınmak üzere kesişen politika alanları²⁰² belirlenmiş ve bunlar Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın genelinde amaç, hedef, strateji ve faaliyetlerin oluşturulmasında dikkate alınmıştır. Bu çerçevede Strateji Belgesi ve Eylem Planı beş temel politika eksenine ilişkin “5 Temel Amaç”, “21 Hedef”, “21 Strateji”, “126 Faaliyet”ten oluşmuştur.

Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nın 5 temel politika eksenine ilişkin 5 temel amacı şunlardır:

- Kız çocukları ile kadınların eğitimin tüm kademelerine tam erişimlerini ve etkin katılımlarını sağlamak.

- Kadınlara sunulan sağlık hizmetlerini iyileştirip, kadınların sağlık bilincini artırarak sağlıklı yaşam sürmelerini sağlamak.
- Kadınların çalışma hayatının her alanına tam ve etkin katılımını sağlayarak değişen işgücü piyasası dinamikleri doğrultusunda ekonomik hayatta söz sahibi olmasını temin etmek.
- Karar alma mekanizmalarında yerel ve ulusal düzeyde kadınların temsilini artırmak ve karar süreçlerine etkin katılımlarını sağlamak.
- Medyada kadın temsiline iyileştirilmesini ve güçlendirilmesini, ayrıca kadınların medyayı verimli-eleştirel kullanımlarını sağlamak.

2.2.5.7. Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları (2019)

Türkiye’de erken yaşta evliliklerin önlenmesine yönelik kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK’lar dâhil olmak üzere ilgili tüm tarafların katılımı ile kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

KSGM tarafından 2017 yılından itibaren erken yaşta ve zorla evlilik oranlarının yüksek olduğu illere yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda Ağrı, Aksaray, Antalya, Bitlis, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Iğdır, İzmir-Kiraz ilçesi, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Şanlıurfa, Van, Yozgat illerine saha ziyaretleri gerçekleştirilmiş; ildeki ilgili kamu kurum temsilcileri ile yapılan görüşmeler ve ilin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda da her il için “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları” hazırlanmıştır.

İl Eylem Planları bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmasına yoğunlaşmış; erken yaşta evliliklerin araştırılması, görsel yazılı materyal hazırlanması, kız çocuklarının rol model kadınlarla buluşmalarının gerçekleştirilmesine yönelik hedef ve faaliyetlere yer verilmiştir. İller tarafından söz konusu il eylem planları kapsamında yapılan çalışmalar KSGM’ye raporlanmakta olup uygulamaların yıllık izlemeleri yapılmaktadır.

Ağustos 2021 tarihi itibarıyla Ağrı, Antalya, Bitlis, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Şanlıurfa, Van ve Yozgat illerinde Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları yürütülmeye devam etmektedir.

2.2.5.8. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)

Yasal ve idari altyapının güçlenmesine karşın, bütüncül bir mücadeleyi gerektiren bir sorun alanı olarak kadına yönelik şiddet varlığını devam ettirmektedir. Sorunun tasfiyesi çok yönlü, bütüncül bir yaklaşım ile toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesinin sürdürülmesini gerekli kılmaktadır.

Bu kapsamda, Ağustos 2019’da (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı’nın

katılımıyla çalışma grubu oluşturulmuş ve bu çalışmalar neticesinde her kurumun sorumlu olduğu tedbirleri ve konu ile ilgili alınması gereken acil önlemleri içeren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)” hazırlanmıştır. Söz konusu Plan, 25.11.2019 tarihinde imzalanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İş Birliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” ile uygulamaya konulmuştur.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) ile

- Mevzuatın Etkin Uygulanması,
- Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi,
- Farkındalık Artırma ve Bilinç Yükseltme,
- Veri Toplama ve Araştırma

hedefleri kapsamında ilgili kurumlar tarafından kapsamlı 75 faaliyet gerçekleştirilmesi planlanmıştır.²⁰³

Koordinasyon Planı’nın yürürlüğe girmesinin akabinde ilgili Bakanlıklar ve Başkanlık tarafından Plan’da yer alan faaliyetlerin hayata geçirilmesine ilişkin çalışmalar ivedilikle başlatılmış olup Plan’da yer alan faaliyetlerin uygulama, izleme ve değerlendirilmesi amacıyla KSGM koordinasyonunda oluşturulan teknik kurul periyodik toplantılar yapmaktadır.

2.2.5.9. Yargı Reformu Strateji Belgeleri (2015-2023)

Yargı Reformu Stratejisi Belgesi ile 2019-2023 Dönemi On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alan hedefler kapsamında, kapsayıcı ve katılımcı bir anlayışla “Yeni Bir İnsan Hakları Eylem Planı” hazırlanması süreci Adalet Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmüştür. “Yeni Yargı Reformu Stratejisi” ile şiddet mağdurlarının adalete erişiminin kolaylaştırılması için pozitif ayrımcılık öngören düzenlemelerin yapılması, adalet sisteminde kadın haklarına ilişkin uygulamaların geliştirilmesi, 6284 sayılı Kanunun uygulanmasından kaynaklanan sorunların giderilmesi, kadına yönelik şiddet vakalarının etkin soruşturulması ve kovuşturulmasının sağlanması hedeflenmektedir.

2.2.5.9.1. Yargı Reformu Stratejisi 2015-2019

Adalet hizmetlerinin bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılması, daha hızlı ve güven veren bir adalet sistemi oluşturulması amacıyla Yargı Reformu Stratejisi hazırlanmıştır. Strateji belgesi, başta yüksek yargı organları olmak üzere, meslek kuruluşları, sendikalar, STK’lar ve üniversite temsilcilerinin görüşü de alınarak hazırlanmış olup 17.04.2015 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. Strateji Belgesinde 10 amaç 68 hedef ve 197 strateji öngörülmüştür.

Belgenin 7 nci amacı çocuklar, kadınlar, engelliler gibi kırılgan gruplara yönelik uygulamaları geliştirmek olup ilgili amaç doğrultusunda mücadelede koruma ve soruşturmanın etkinliğinin artırılması hedefine yer verilmiştir.

Yine 8 inci amaç doğrultusunda çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar, mülteciler, hükümlüler, yoksul kesimler gibi kırılgan gruplara yönelik olarak yapılan hukukî bilgilendirme ve mahkeme süreçlerinde avukat hizmetlerinden faydalanma ile mahkeme masraflarından muaf tutulma araçlarının kolaylaştırılması hedeflenmiştir. Böylece kırılgan grupların hukuk yollarını bilgi eksikliği, güvensizlik, karmaşık hukuk prosedürleri nedeniyle kullanamamasının önündeki engellerin ortadan kaldırılması planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesi hedefine yer verilmiştir.

2.2.5.9.2. Yargı Reformu Stratejisi 2019-2023

Dünya genelinde yargı sistemleri için en önemli kavramlardan biri “adalete erişimin kolaylaştırılması” olmuştur. Bunun bir parçasını da adliyelerde yararlanıcıların işlerinin kolaylaştırılması ve yargısal süreçlerde örselenmelerini önleyen uygulamaların geliştirilmesi oluşturmaktadır. Adalet erişiminin kolaylaştırılması ayrıca mevzuatın sadeleştirilmesini, adli yardım sisteminin güçlendirilmesini, kırılgan grupların ihtiyaçlarına duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesini ve savunma hakkının güçlendirilmesini de gerektirmektedir. Bu kapsamda belgenin 6 ncı amacı olan adalete erişimin kolaylaştırılması ve adalet hizmetlerinden memnuniyetin artırılması olup adli yardım sisteminde kadın haklarının daha etkili korunmasını sağlayan uygulamalar geliştirilmesi ve hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimlerde kadın haklarına yönelik programlar geliştirilip uygulanması öngörülmüştür.

Yine belgenin 8 inci amacı hukuk yargılaması ile idari yargılamanın sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması olup aile hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıkların yargısal çözümü sürecinde uyuşmazlıkları derinleştiren uygulamaların kaldırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda 6284 sayılı Kanunun uygulanmasından kaynaklanan sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması öngörülmüştür.

2.2.5.10. İnsan Hakları Eylem Planı (2021)

Kamu hizmetlerinin cinsiyet, ırk, renk, dil, din, mezhep, siyasi düşünce, felsefi inanç, servet veya herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmasının teminatı hukuftur. İnsanların bir ülkede birlikte yaşama iradesinin somut tezahürü olan devlet, bu hukuku korumak ve geliştirmekle yükümlüdür. Bu nedenle, hiçbir kamu görevi, insan haklarını ihmal veya ihlal ederek yerine getirilemeyecektir. Bunun için, insan hakları anlayışı

mevzuata ve uygulamaya egemen olmalı, yargısal işleyiş de her aşamada bu anlayışla sürdürülmelidir.

İnsan haklarını koruyup geliştirmenin güvencesi olan yargı, adil kararı, makul sürede verebildiği ölçüde toplumun adalet duygusunu tatmin edecektir. Adil yargılanma hakkı, sadece duruşma salonundaki tarafların tatmini için değil, toplumun yargıya güveninin tesisi için de olmazsa olmaz bir ilkedir.

Günümüzde Evrensel Bildirge, sözleşmeler ve Anayasa ile somutlaşan insan hakları müktesebatı, hak ve özgürlükler yanında sorumluluklar da ihtiva etmektedir. Bu anlayış doğrultusunda hak öznese ve özgürlükler sahibi olan kişinin ilk muhatabından başlamak üzere giderek genişleyen sorumlulukları da söz konusudur. Dolayısıyla doğuştan kazanıldığı kabul edilen özgürlüklerin de “başkasına zarar vermeme” yükümlülüğü ile sınırlandırıldığı görülmektedir.

İnsan Hakları Eylem Planı, bu arka plan ve çerçeve doğrultusunda amaçlar belirlemiş, hedefler koymuş ve faaliyetler öngörmüştür. Belgenin çıkış noktası, insanın maddi ve manevi varlığı ile onur ve saygınlığını devletin bütün kurum ve kuruluşlarıyla tüm işlem ve eylemlerinde koruma yükümlülüğüdür.

İnsan Hakları Eylem Planı 02.03.2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmış olup Eylem Planında 9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyet yer almaktadır. Planda kadına karşı şiddet eylemleri ile mücadele edilmesine yönelik somut adımlara da yer verilmiştir.

Eylem Planının 1 inci amacı daha güçlü bir insan hakları koruma sisteminin tesisidir. Bu kapsamda ilgili amacın 1.3. faaliyeti mağdur haklarının korunması olup çocuklar, kadınlar, engelliler ve yaşlılar başta olmak üzere suç mağdurlarına yönelik psiko-sosyal destek ve bilgilendirme gibi hizmetlerin etkinliğinin artırılması hedeflenmiştir. Yine aynı faaliyet kapsamında adliyelerde suç mağdurlarının kendilerini yalnız hissetmemelerine yönelik tedbirlerin artırılması ve çocuklar, kadınlar, engelliler ve yaşlılar başta olmak üzere bu kişilere adli süreçlerde yardımcı olmak amacıyla kurulan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri’nin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

1. amacın İnsan Hakları Kurumlarının Etkinliğinin Artırılması başlıklı 1.2. numaralı hedefi doğrultusunda Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları’nın etkinliğini artırmak amacıyla, kadın temsili de dikkate alınarak yapısının gözden geçirilmesi, bu kurullara adliye, nakil aracı ve hastane gibi kurum dışındaki tutulma yerleri ve koşullarını da inceleme yetkisinin verilmesi hedeflenmiştir.

Eylem Planının 3 üncü amacı olan hukuki öngörülebilirlik ve şeffaflık amacına matuf olarak 3.5. numaralı faaliyet ile boşanma sürecinde özellikle kadın ve çocukların örselenmelerini önlemek için uluslararası sözleşmelerdeki standartlar da dikkate alınarak mahkeme temelli aile arabuluculuğu müessesesi oluşturulması hedeflenmiştir.

Eylem Planının 6 ncı amacı kişinin maddi ve manevi bütünlüğü ile özel hayatının güvence altına alınması uygulamalarının geliştirilmesi ve güçlendirilmesidir. Eylem Planı, bu amaç başlığı altında aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetle mücadelede yer vererek, bu konuya verdiği önemi ortaya koymuş bulunmaktadır. Geride bıraktığımız süreçte kadına karşı şiddetle mücadelede yönelik çok ciddi düzenlemeler yapılmıştır.

Bu kapsamda ilgili amacın 6.3. numaralı hedefi doğrultusunda, eşe karşı işlenen suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebeplerin, boşanmış eşi de kapsayacak şekilde genişletilmesi, tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi, cinsel saldırı mağduru kadınların ikincil örselenmelerini önlemek amacıyla hastanelerde oluşturulan özel merkezler/kadın destek birimlerinin yaygınlaştırılması, aile içi şiddet ve kadına karşı şiddetten kaynaklanan suçların etkin bir şekilde soruşturulması amacıyla kurulan özel soruşturma bürolarının ülke genelinde yaygınlaştırılması, adli yardım hizmetlerinden yararlanma koşullarının kolaylaştırılması, aile içi şiddet bürolarında görevli Cumhuriyet savcıları ile tedbir kararlarına bakmakla görevli hâkimlere uygulama birliğinin sağlanması için düzenli olarak eğitim verilmeye devam edilmesi, tehdit altındaki kadınların daha etkin korunmasını sağlamak için önleyici ve koruyucu kapasitenin artırılması ve bu kapsamda teknolojik imkânlardan da azami ölçüde yararlanılması, haklarında uzaklaştırma kararı verilenler başta olmak üzere aile içi şiddet veya kadına karşı şiddet uygulayanların rehabilitasyonlarının sağlanmasına ve bu amaçla öfke kontrolü ve stres yönetimi gibi etkili programlar geliştirilmeye devam edilmesi şeklinde faaliyetlere yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI İLE UYGULAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

3.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI

Kadına yönelik şiddetle mücadele, çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirir. Bu kapsamdaki çalışmaların, disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmesi ve ilgili tüm tarafların önleme, koruma ve politika oluşturma boyutuyla sürecin içinde yer alması büyük önem arz etmektedir. Kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele edilmesi ancak başta tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum, özel sektör, sendika, meslek birlikleri, akademi ve medya olmak üzere sorumluluk ve vicdan sahibi herkesin tek yürek olmasıyla mümkündür. Bu anlamda kadına yönelik şiddetle mücadele tek bir kurum/kuruluş tarafından karşılanması mümkün olmayacak kadar çeşitlidir. Barınma yeri, ekonomik destek, sağlık hizmeti, adli yardım, danışma ve dayanışma ihtiyacının her birinin tek bir kurum tarafından karşılanması mümkün değildir. Kolluk kuvvetleri ile beraber sağlık sektörünün, adalet sisteminin, sosyal hizmetlerin, yerel yönetimlerin, baroların, üniversitelerin, medyanın ve kadın kuruluşlarının ortak çabası ile önlenebilecek ve onarılabilecek bir sorundur.

3.1.1. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Yasama organı, kanunların yapılması ve yürütmenin denetlenmesi kapsamında yürüttüğü faaliyetlerle, kamu politikasının oluşturulması ve geliştirilmesinde en etkili aktörlerden biridir. TBMM’de kadın hakları, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleye yönelik konular, pek çok yasama ve denetim faaliyetine konu olmaktadır.

Anayasa’nın 87 nci maddesi uyarınca kanun koymak değiştirmek ve kaldırmak görev ve yetkisi TBMM’ye aittir. TBMM, kadına yönelik şiddetle mücadelede politika yapımına kanun önerileriyle ve denetim faaliyetleri kapsamında yaptığı tespit ve önerilerle dâhil olmaktadır.

Kanun teklifleri önce komisyonlarda ve daha sonra genel kurulda görüşülerek kanunlaşmaktadır. Kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi ile kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki kanun önerileri ve olağanüstü hal sırasında olağanüstü hal ile ilgili

çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, Meclis Başkanlığı tarafından içeriğı değerlendirilerek ilgili komisyonlara havale²⁰⁴ edilmektedir. Bu kapsamdaki kanun önerileri ve kararnameler, havale edildiğı komisyonlarda görüşölerek karara bağlanmaktadır. Ayrıca, bilgi edinme ve denetim faaliyetleri kapsamında her zaman konuya ilişkin Meclis Araştırma Komisyonu kurulabilmesi veya genel görüşme açılması mümkün olduğı gibi bu hususların yazılı soru önergesine konu olabilmesi de mümkündür.

Komisyonlar, yasama faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütölmesini sağlamakta ve kanun yapım sürecinde ilgili kanun önerilerini ayrıntılı incelemektedir. Komisyon toplantılarında; komisyon üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, akademisyenler, STK'lar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve konuyla ilgili uzmanların katılımı ile yapılan değerlendirmeler sonucu verilen değişiklik önerileri ile metne son şekli verilerek hazırlanan rapor, genel kurula gönderilmektedir. Komisyonlarda yapılan görüşmelere yürütmeyi temsilen İttüzüğün 30 uncu maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı yardımcısı, bakanlar, bakan yardımcıları ile üst düzey kamu yöneticileri de katılabilmektedir.

TBMM'nin daimi komisyonlarından olan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (İHİK) ve Dilekçe Komisyonu'na kişilerin, kadına yönelik şiddet sebebiyle haklarında uygulanan idari işlemlerle ilgili şikâyetleri, konuya ilişkin talepleri ile kadın erkek fırsat eşitliği ihlaline ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialarıyla ilgili bireysel başvuru yapabilmeleri mümkündür.

KEFEK, kadın erkek fırsat eşitliğinin geliştirilmesi amacıyla cinsiyet ayrımcılığıyla mücadelede önemli bir adım olarak, 25.02.2009 tarihli ve 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu ile kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana yürüttüğü faaliyetlerle KEFEK, her alanda kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadınların sorunlarının çözölümü noktasında, ihtiyaç duyulan mevzuat değişikliklerinin yapılmasına ve toplumdaki zihinsel dönüşölümün sağlanmasına önemli katkılar sağlamıştır. 5840 sayılı Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddesi kapsamında çeşitli görev ve yetkilere sahip Komisyon, hem kendisine havale edilen kanun teklifleri ile olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini görüşmekte hem de kadın erkek fırsat eşitliğinin ihlaline ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemektedir. Komisyon, kadın erkek fırsat eşitliğini ilgilendiren sorunları incelemek üzere alt komisyonlar kurmakta; toplumu bilgilendirme, bilinçlendirme faaliyetleri çerçevesinde yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde toplantı, panel ve sempozyum gibi etkinlikler gerçekleştirmektedir.²⁰⁵ Ayrıca Komisyon, Türkiye'de kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadının statüsünün güçlendirilmesi, kadın istihdamının artırılması,

karar alma mekanizmalarında kadınların daha fazla yer almasının sağlanması amacıyla ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği içerisinde projeler yürütmektedir.²⁰⁶

KEFEK, konuyla ilgili geçmiş dönemde 6284 sayılı Kanun ve diğer yasal düzenlemeler başta olmak üzere çok sayıda yasal düzenlemeyi gündemine alarak görüşmüştür. Komisyon, yaşanan sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin belirlenmesine yönelik alt komisyonlar kurarak raporlar hazırlamakta ve hükümet politikalarının (Kalkınma Planları ve diğer belgeler, mevzuat) şekillenmesinde etkin görev almaktadır. Bu kapsamda, özellikle 27 nci Yasama Dönemi'nde, Komisyon Başkanlığı'nca, alınan Komisyon kararlarının 11. Kalkınma Planı'nda yer almasına yönelik yoğun bir faaliyet yürütülmüştür.²⁰⁷ Komisyon, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına ilişkin sorunların yasal düzeyde ve uygulamada iyileştirilmesini sağlayarak etkili bir denetim faaliyeti yürütmektedir.

Komisyon bireysel başvurular posta, e-posta veya faks ile yapılabilmektedir. KEFEK'e yapılan başvurular genellikle ayrımcılık, mobbing, kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evlilikler, kız çocuklarının okutulmaması ve nafaka konusunda yoğunlaşmaktadır. Başvuru sahibine, yapılan işlem ve başvurunun sonucu hakkında en geç 3 ay içinde bilgi verilmektedir. KEFEK, görevleri kapsamındaki konularla ilgili bünyesinde alt komisyonlar kurmakta ve yaptığı çalışmalar sonucunda hazırladığı raporlarda sorunları tespit etmekte ve çözüm önerilerini belirlemektedir. Bu raporlar, ilgili kurumlara gönderilmektedir.²⁰⁸

KEFEK tarafından konuyla ilgili;

- Erken Yaşta Evlilikler Raporu (2010)
- Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Komisyon Raporu (2010)
- Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Hakkında Komisyon Raporu (2011)
- Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri Komisyon Raporu (2011)
- İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Konulu Komisyon Raporu (2011)
- Toplumsal Cinsiyet Açısından Anayasa Konulu Komisyon Raporu (2012)
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu (2012)
- Her Alandaki Kadın İstihdamının Artırılması ve Çözüm Önerileri Komisyon Raporu (2013)
- Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Komisyon Raporu (2014)

- Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi ve Kırsalda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Konulu Rapor (2018)
- Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar ile Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu (2020)
- Başta Kız Çocukları Olmak Üzere Gençlerin Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Alanlarına Yönlendirilmesi Raporu (2020)

hazırlanmıştır. Bu raporlar, kadın ve erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve şiddete yönelik çözüm önerilerinin oluşturulması suretiyle kamu politikasının geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu; TBMM’nin denetim sürecinde önemli bir role sahip olduğu gibi kanun yapım sürecinde de yer almaktadır. Komisyon 05.12.1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu ile kurulmuştur. 24. Yasama Döneminde İHİK tarafından “Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu”²⁰⁹ hazırlanmıştır.

Dilekçe hakkı, kişilerin dilek ve şikâyetlerini kamu otoritelerine ve parlamentoya iletmelerine imkân sağlamaktadır. Dilekçe hakkının TBMM’deki muhataplarından olan Dilekçe Komisyonu da denetim sürecinde önemli bir role sahiptir. Anayasa’nın 74’üncü maddesinde vatandaşların ve karşılıklılık esası gözetmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında TBMM’ye başvurabilmesi, bu başvuruların sonucunun gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi ve herkesin bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

Anayasa’nın “TBMM’nin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları” başlıklı 98’inci maddesinde denetime ilişkin çeşitli mekanizmalar düzenlenmiştir. Bu kapsamda TBMM, kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki hususlar hakkında meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru mekanizmaları aracılığıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele ile ilgili ilk yasal düzenleme olan, 14.01.1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un kabul edilmesinden sonra konuyla ilgili çok sayıda yasal düzenleme yapılmış ve araştırma komisyonları kurularak raporlar hazırlanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan araştırma komisyonu raporları aşağıda sunulmuştur.

- 20. Yasama Döneminde, (1998) 752 Sıra Sayılı “Kadının Statüsünün Araştırılarak Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin Yaşama Geçirilmesi İçin

Alınması Gereken Tedbirleri Tespit Etmek Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”.

- 22. Yasama Döneminde, (2007) 1413 Sıra Sayılı “Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi ile Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”.

- 22. Yasama Döneminde, (2006) 1140 Sıra Sayılı “Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”.

- 24. Yasama Döneminde, (2015) 717 Sıra Sayılı “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu” (Hükümsüz).²¹⁰

- 26. Yasama Döneminde, (2017) 399 Sıra Sayılı “Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar İle Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”.

- 26. Yasama Döneminde, (2018) 442 Sıra Sayılı “Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”.

1140 Sıra Sayılı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu; 2006/17 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” başlıklı Başbakanlık Genelgesi’nin hazırlanmasında esas alınmıştır.

TBMM, yasama ve denetim faaliyetleri kapsamında yaptığı yasama işlemleriyle kadın haklarının korunmasını sağlamakta ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi şekillendirmekte, uygulama sürecini de izleyerek bu süreçte oluşan sorunlara yönelik tespit ve önerileri ile şiddetle mücadele politikasının geliştirilmesi ve etkinliğinin sağlayabilmesinde de önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, yasama çalışmaları, toplumda farkındalık oluşturulmasını sağlamaktadır.

3.1.2. Cumhurbaşkanlığı

Türkiye’de, 16.04.2017 tarihinde yapılan halkoylaması sonucunda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kabul edilmiş ve Anayasa’da, hükümet sistemindeki yasama-yürütme ilişkilerinde köklü değişiklikler yapılmıştır. 24.06.2018 tarihinde Cumhurbaşkanı Seçimi ve 27.

Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nin yapılmasıyla uygulanmaya başlayan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Cumhuriyet tarihimizin en önemli atılımlarından biridir.

Anayasa'nın 104 üncü maddesinde; Cumhurbaşkanının, Devletin başı olduğu, yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanına ait olduğu, Cumhurbaşkanın Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil ettiği ve Anayasa'nın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin edeceği hükme bağlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde, daha hızlı karar alıp, alınan kararları anında uygulayan sürecin sağlıklı işleyebilmesini teminen; 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle devlet teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. Kararname; Cumhurbaşkanlığı Makamı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Yardımcıları ve Cumhurbaşkanına Vekâlet, Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar, Bakanlıklar ve Cumhurbaşkanlığı Ofisleri olmak üzere 7 kısımdan oluşmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı kapsamında yürütülecek faaliyetlerde ilgili kuruluşlar olarak belirlenen ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında politika oluşturulmasında ve yürütülmesinde görev alan, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, Bütçe ve Strateji Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, Devlet Denetleme Kurulu (DDK), Politika Kurulları ve Cumhurbaşkanlığı Ofisleri hakkında aşağıda genel olarak bilgi verilmektedir.

3.1.2.1. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında politika oluşturulması ve yürütülmesinde görev alan kuruluşlardan biri olan Başkanlık, 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 5 inci maddesiyle kurulmuştur. İdari İşler Başkanlığı, mevzuatla verilen görevleri ve Cumhurbaşkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmakla görevlidir.

Başkanlığının en üst amiri ve en yüksek Devlet memuru olan İdari İşler Başkanı; bütün birimlerin faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olup yürütülen hizmetlerin mevzuata, Cumhurbaşkanının politika ve talimatlarına uygun olarak yürütülmesinde Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.

İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanı adına aşağıdaki görevleri yapmaktadır.²¹¹

- Anayasada belirtilen görevlerinin yerine getirilmesinde ve yetkilerinin kullanılmasında Cumhurbaşkanına gerekli olan hizmetleri sunmak,

- TBMM ile olan münasebetlerin yürütülmesi ve kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması için gerekli çalışmaları yapmak,
- Devlet Teşkilatının düzenli ve etkin bir şekilde işlemlerini temin edecek prensiplerin tespiti için gerekli çalışmaları yapmak,
- İç güvenlik, dış güvenlik ve terörle mücadele konusunda koordinasyonun sağlanması için gerekli çalışmaları yapmak,
- Yapılan çalışmaların kamuoyundaki tesirlerini izleme ve değerlendirme çalışmalarını yapmak.

İdari İşler Başkanlığı; Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü, Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü, Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürlüğü ve Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nden oluşmaktadır.

3.1.2.2. Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Başkanlık, 1 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 37 nci maddesinde Cumhurbaşkanlığına bağlı kurumlardan biri olarak düzenlenmiştir.

Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak, kalkınmayı dengeli ve sürdürülebilir kılmak misyonuyla çalışmalarını yürüten Başkanlık, başta temel politika dokümanlarının hazırlanması olmak üzere, sektörel ve tematik politika ve stratejilerin geliştirilmesi, merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması ve uygulanması, kamu yatırımlarında kaynak tahsisi, plan, program, politika ve stratejilerin uygulanmasının koordinasyonu ile İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) ve uluslararası kalkınma iş birliği alanlarında çeşitli görevler üstlenmektedir. Başkanlık, 24.07.2018 tarihli ve 13 sayılı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yer alan görevleri yerine getirmektedir. Başkanlıkça, izleme ve değerlendirme kapsamında; Cumhurbaşkanlığı Plan Program İzleme ve Değerlendirme Sistemi, Kamu Yatırımları Bilgi Sistemi, Bütçe Yönetim Enformasyon Sisteminde ihtiyaçlara uygun şekilde iyileştirme ve zenginleştirme süreçleri yürütülmektedir.

Türkiye’nin kalkınmasında, kalkınma planları başta olmak üzere tüm kamu plan ve programları ile bütçelerinin, kadın erkek fırsat eşitliğini, kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesini temel alan bir perspektiften hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

11. Kalkınma Planı’nın hazırlık çalışmaları sırasında; “Kadının Kalkınmadaki Rolü” Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuş olup Plan’a girdi sağlamak üzere eğitim, istihdam, karar

alma mekanizmaları, teknoloji ve dijital ekonomi ve çevre olmak üzere beş temel alanda çalışmış ve “Kadının Kalkınmadaki Rolü Özel İhtisas Komisyonu Raporu” hazırlanmıştır.²¹²

11. Kalkınma Planı’nda; “Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlamak temel amaç olarak belirlenmiştir. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlanması amacıyla “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” bölümünde “Kadın” başlığına yer verilmiştir.²¹³ Bu başlık altında 11. Kalkınma Planı’nda da “Kadın”²¹⁴ başlığı altında belirtilen tedbirlere yönelik yürütülecek faaliyetler ve projeler belirtilmiştir.

Şekil 3. 11. Kalkınma Planının Eksenleri

11. Kalkınma Planı’nda kadın sektörüne ilişkin temel hedefler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 18. 11. Kalkınma Planı Kadın Sektörü Temel Hedefleri

	2018	2019	2020(1)	2021(2)	2023
Okullaşma Oranı, Kadın (ilkokul) yüzde	91,6	92,1	93	93	100
Okullaşma Oranı, Kadın (ortaöğretim) yüzde	83,4	83,9	84	84	100
Okullaşma Oranı, Kadın (yükseköğrenim) yüzde	47,4	46,4	48	48	60
Kadın İstihdam Oranı (yüzde)	29,4	28,7	25,8	26,1	34
İşgücüne Katılım Oranı, Kadın (yüzde)	34,2	34,4	27,5	37,5	38,5
Parlamentodaki Kadın Temsil Oranı (yüzde)	17,3	17,3	17,3	17,3	20
Kendi Hesabına Çalışanlar İçindeki Kadın Oranı (yüzde)	17,8	17	17	17,5	20
İşveren Olarak Çalışanlar İçindeki Kadın Oranı (yüzde)	8,7	10,3	10,4	10,5	10

Kaynak: TÜİK

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 3’üncü maddesinde bütçe; belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belge olarak tanımlanmıştır. Bütçe, ülke kaynaklarının hangi kalemler için ve hangi kesimlere kullanıldığının bilinmesi bu kesimlerin ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığının ve kaynakların hak temelli dağıtılıp dağıtılmadığının tespiti açısından önemli bir unsurdur.

Performans Esaslı Program bütçe; harcamaların program sınıflandırmasına göre tasnif edildiği, harcama önceliği geliştirme konusunda karar alıcılara kamu hizmet sunumu performansına ilişkin bilgilerin sağlandığı ve bu bilgilerin kaynak tahsisi sürecinde sistematik olarak kullanıldığı bir bütçeleme sistemidir. 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu performans esaslı program bütçeye göre kanunlaşmıştır. Bu bütçeleme sistemi ile kamu kaynaklarının kullanımının etkinliğini takip etmeyi kolaylaştırmak, şeffaflığı ve hesap verebilirliği arttırmak amaçlanmaktadır. Merkezî yönetim bütçesindeki ödenekler 68 program arasında dağıtılmıştır. Söz konusu Programlardan biri de “Kadının Güçlenmesi Programı” olarak belirlenmiştir.

Her yıl bütçe hazırlıkları yapılırken tüm merkezî yönetim bütçesinden pay alan kuruluşlara, yeni bütçe çalışmalarına yönelik bir çağrıda bulunulmakta ve bununla birlikte bir bütçe hazırlık rehberi paylaşılmaktadır. Bu rehberde özellikle “Kadının Güçlenmesi Programı” bağlamında kurumlara hatırlatmada bulunulmaktadır.

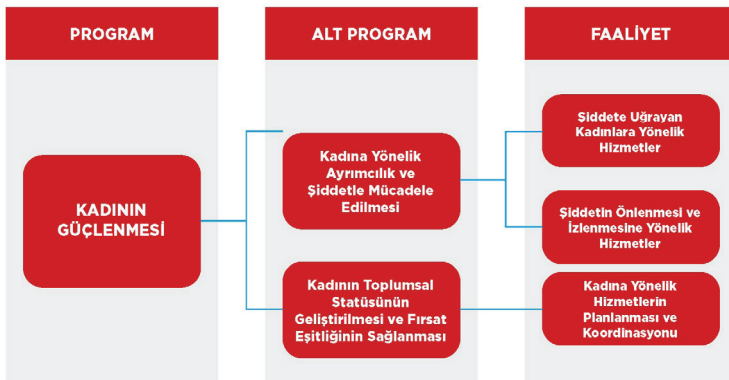
Bütçe Hazırlık Rehberinde Kadının Güçlenmesi Programı kapsamında;

- Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi,
- Kadın haklarının ve kadının toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesi,
- Kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmalarının sağlanması,
- Ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi ve uygulanması,
- Kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi,
- Şiddete uğrayan kadınlara ve beraberindeki çocuklara; geçici barınma ve koruma hizmeti sunulması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümünde destek olunmasına yönelik ihtiyaçların karşılanması,
- Şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlara yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme, izleme hizmetleri sunulması

hususlarında kurumların ödenek talep edebilecekleri düzenlenmiştir. Kadına yönelik bütçelemeye ilişkin kamu idarelerine söz konusu Rehberde yer verilen bilgilere yer verecek şekilde Başkanlıkça eğitim verilmiştir.

“Kadının Güçlenmesi Programı”nın 2 alt programı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, “Kadına Yönelik Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadele Edilmesi”, diğeri ise “Kadının Toplumsal Statüsünün Geliştirilmesi ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması”dır.

Şekil 4. Kadının Güçlenmesi Programı

Kadının Güçlenmesi Programı’ndan sorumlu kurum, ASHB’dir. Program, kadınların toplumsal statüsünün geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesi, uygulanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna odaklanmaktadır.

Bütçe ile tahsis edilen ödenekler tüm vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Dolayısıyla diğer programlar altında öngörülen ödeneklerden kadınlar da yararlanmaktadır. Kadının Güçlenmesi Programı altında yer alan tutar ise doğrudan kadınlara özgü ve diğer programlara ilaveten sunulan hizmetler için öngörülmüştür.

İdarelerin yaptığı harcamalardan kadınların nasıl etkilendiğinin takip edilebilmesi amacıyla göstergeler belirlenmiştir. Bu sayede söz konusu hizmetlerin etkinliğinin ölçülebilmesi ve TBMM denetiminin etkinliğinin artırılması için gerekli araçlar oluşturulmuştur.

Tablo 19. Harcama Takip Göstergeleri

KURUM	Gösterge
(Mülgə) Alle, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Kadınların işgücüne katılım oranı, işveren olarak çalışanlar içindeki kadın oranı, kendi hesabına çalışanlar içindeki kadın oranı, kadın konukevi sayısı, kadın konukevlerinde kalan kadın sayısı, kadın konukevlerinde kalan çocuk sayısı, kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele kapsamında farkındalık etkinliklerine katılan kişi sayısı, kadının güçlenmesine yönelik farkındalık etkinliklerine katılan kişi sayısı, kadının güçlendirilmesine yönelik uygulanan proje ve program sayısı, mesleki eğitim programlarından yararlanan kadın sayısı, ibası eğitim programlarından yararlanan kadın sayısı, eli vefat etmiş kadınlara yapılan yardımdan faydalanan kişi sayısı, sarti eğitim yardımından faydalanan kız çocuklarının okula devam oranı
Sağlık Bakanlığı	Anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda), meme kanseri erken teşhis oranı, Tam izlenen gebe oranı, anne dostu hastane sayısı
Milli Eğitim Bakanlığı	6-9 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı, 10-13 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı, 14-17 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı
Adalet Bakanlığı	Meslek edindirme kurslarına katılan kadın hükümlü ve tutuklu sayısı
Gençlik ve Spor Bakanlığı	Uluslararası müsabakalara katılımda kadın sporcu oranı
Tarım ve Orman Bakanlığı	Tarımsal ve ev ekonomisi konularında eğitilen kadın sayısı (kümülatif), kadın çiftçilere yönelik gerçekleştirilen proje sayısı (kümülatif)
Ticaret Bakanlığı	Kadın kooperatifi sayısı (kümülatif), kooperatiflik eğitimi verilen kadın girişimci sayısı
Coza İnfaz Kurumları İle Tutuklevleri İş Yurtları Kurumu	Sigorta primi ödenerek çalıştırılan kadın hükümlü tutuklu sayısı, bir yılda iş yurdunda çalışan kadın hükümlü tutuklu başına üretilen ürünlerin ekonomik değeri, kadın hükümlü ve tutuklulara yönelik mesleki eğitim sayısı, mesleki eğitim verilen kadın hükümlü tutuklu sayısı
GAP Bölge Kalkınma İdaresi	Güneydoğu Anadolu Bölgesinde iş kuran kadın sayısı, GAP Bölge Kalkınma İdaresinin kapsadığı illerdeki kadın istihdamının toplam istihdama oranı
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	Girişimcilik destekleri kapsamında desteklenen kadın sayısı, kadınlara sağlanan girişimcilik desteklerinin toplam girişimcilik destekleri içerisindeki payı
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	Bilim insanı burs ve desteklerinden yararlanan kadınların oranı
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Türkiye Bursları kapsamında burs verilen kız öğrencilerin oranı

Kadın erkek fırsat eşitliği perspektifinin ulusal ve yerel düzeyde politika oluşturma ve bütçeleme süreçlerinin tüm aşamalarına sistematik ve sürdürülebilir entegrasyonu ile Türkiye’de kadınların güçlenmesine ve kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkı sunmak amacıyla, Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Projesi (2020-2023) yürütülmektedir. Projenin ana yararlanıcısı, ASHB-KSGM ve eş yararlanıcı kurumu ise Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı’dır. Proje ile;

- Merkezi ve yerel yönetimlerde kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme uygulamalarına yönelik farkındalığın artırılması yoluyla kadınların güçlenmesinin desteklenmesi,
- Merkezi ve yerel yönetimlerin kadınların ve erkeklerin eşit hak, fırsat ve imkânlara erişimini gözetken plan ve programlar geliştirilme kapasitelerinin artırılması,

- Kadın kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesiyle etkin denetim ve izlenebilirlik altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

3.1.2.3. İletişim Başkanlığı

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 37 nci maddesinde düzenlenen Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlardan biri de İletişim Başkanlığı’dır. Başkanlık, 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş ve hizmet vermeye başlamıştır. Başkanlık²¹⁵, “Türkiye markasını güçlendirmek” hedefiyle bütünlüklü bir iletişim stratejisi ile devletin tüm kurumları ile koordineli iletişim çabaları sürdürmekte ve Türkiye’ye değer katan diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde çalışmaktadır. İletişimi gerçekçi, sürdürülebilir ve sağlıklı bir zeminde yürütme bilinciyle ulusal ve uluslararası kamuoyu ile her düzeyde anlama, anlatma, anlam ve değer katma çabaları, Başkanlığın temel faaliyet alanlarındandır.

Her bir vatandaşın soru ve sorunlarının hızlı çözümü için devlet-millet ilişkisinin etkin ve nitelikli hale getirilmesi ve uygulanması ve aynı zamanda fikir ve düşünce paylaşımını da kapsayacak bir iletişim bağlamı sorumluluk alanlarındandır. Yerel, ulusal ve uluslararası medya pek çok açıdan Başkanlıkla ilişkili bulunmakta; çalışma alanları kesişmektedir. Uluslararası medya ve düşünce kuruluşlarının yakından takibi, çıktılarının değerlendirilmesi, analizi, raporlanması ve duyurulması, basın kartı ve akreditasyon gibi rutin işlemlerin ve bu süreçlerin geliştirilmesinin yanı sıra; meslek mensuplarının eğitimleri, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kitle iletişim araçlarında eğitici, öğretici, ufuk açıcı içeriklerin artırılmasına dönük çalışmalar Başkanlık tarafından yürütülmektedir.

Başkanlık; Türkiye’nin uluslararası toplum nezdinde her yönüyle doğru ve güvenilir bilgilerle tanıtılmasını, Türkiye aleyhinde yürütülen kara propaganda faaliyetlerinin önlenmesini sağlama konusunda referans kurum olarak önemli bir görev üstlenmiştir. Başkanlık gerek ulusal ve yerel basının gerekse Türkiye’de faaliyet gösteren uluslararası basın mensuplarının faaliyetlerini kolaylaştırıcı iş ve işlemleri gerçekleştirme sorumluluğu ile demokrasimizin daha da gelişmesine doğrudan katkı sağlamaktadır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planında, şiddetle topyekûn mücadele için toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması ve verilerin ilgili kurum/kuruluşlar arasında etkin paylaşımı için bütünlük veri tabanı oluşturulmasına yönelik faaliyetlerde, İletişim Başkanlığı da ilgili kurumlar içerisinde yer almaktadır.

3.1.2.4. Politika Kurulları

Politika kurulları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen konularda kamu politikalarının oluşturulması ve geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin dördüncü kısmında Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları düzenlenmiştir. Kararname'nin 20 nci maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı bünyesinde; Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu, Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu, Ekonomi Politikaları Kurulu, Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu, Hukuk Politikaları Kurulu, Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu, Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, Sosyal Politikalar Kurulu, Yerel Yönetim Politikaları Kurulu kurulmuştur. Kurullar en az üç kişiden oluşmakta olup kurulların başkanı Cumhurbaşkanı'dır. Kurullar;

- Cumhurbaşkanınca alınacak kararlar ve oluşturulacak politikalarla ilgili öneriler geliştirmek,
 - Geliştirilen politika ve strateji önerilerinden Cumhurbaşkanınca uygun görülenler hakkında gerekli çalışmaları yapmak,
 - Küresel rekabetin getirdiği ani değişimlere karşı strateji ve politika önerileri geliştirmek,
 - Görev alanlarına giren konularda kamu kurum ve kuruluşlarına görüş vermek,
 - Görev alanlarına giren konularda Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve ilgili diğer ilgililerin görüşünü alarak uygulanan politikaları ve gelişmeleri izlemek, yapılan çalışmalarla ilgili Cumhurbaşkanına rapor sunmak,
 - Cumhurbaşkanı programına uygunluk açısından, bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların uygulamalarını izlemek ve Cumhurbaşkanına rapor sunmak,
 - Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve ilgili diğer ilgililerin davet edilmesi suretiyle genişletilmiş kurul toplantıları yapmak,
 - Görev alanlarına giren konularda talep, ihtiyaç ve etki analizi yapmak ve/veya yaptırtmak,
 - Cumhurbaşkanınca verilen diğer görevleri yapmak
- görev ve yetkisine sahiptir.²¹⁶

1 sayılı Kararname uyarınca Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı bünyesinde yer alan kurullardan biri olan “Hukuk Politikaları Kurulunun” görev ve yetkileri Kararname'nin 27 nci maddesinde;

- Adalet, hak ve özgürlükler, eşitlik ilkesi, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasinin geliştirilmesine yönelik politika önerileri oluşturmak,

- Yargı sisteminin adil, hızlı ve etkin şekilde işlemesi için politika önerileri oluşturmak,
- Ulusal ihtiyaçlar ve evrensel ilkeler gözönünde tutularak hukuk sisteminin iyileştirilmesi ve mevzuatın güncellenmesine yönelik reform önerilerinde bulunmak,
- Haklar ve hak ihlalleri ile ilgili araştırmalarda bulunmak ve ihlallerin önlenmesine yönelik çözüm yolları aramak ve önerilerde bulunmak.
- Suç oranlarının azaltılmasına yönelik araştırmalar yapmak,
- Kadınlara ve çocuklara karşı şiddet, aile içi şiddet ve çocuk istismarını önlemek amacıyla araştırma ve çalışmalar yapmak, olarak belirlenmiştir.

3.1.2.5. Cumhurbaşkanlığı Ofisleri

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin yedinci kısmında Cumhurbaşkanlığı Ofisleri düzenlenmiştir. Bu Kararnamenin ilgili kısmında verilen görevleri yerine getirmek üzere, Kararname'nin 525 inci maddesiyle, Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi kurulmuştur. Bu ofisler de kamu politikası uygulama ve oluşturma sürecinde önemli görevler ifa etmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planında, şiddetle topyekûn mücadele için toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması ve verilerin ilgili kurum/kuruluşlar arasında etkin paylaşımı için bütünsel veri tabanı oluşturulmasına yönelik faaliyetlerde, Dijital Dönüşüm Ofisi de ilgili kurumlar içerisinde yer almaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile birlikte hızlı, şeffaf ve etkin bir yönetim şekline kavuşulmuş, Dijital Türkiye (e-Devlet) ve siber güvenlik koordinasyonunun aynı çatı altında toplanmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Dijital Dönüşüm Ofisi; gelişen teknolojiler, toplumsal talepler ve kamu sektöründeki reform eğilimleri doğrultusunda, farklı kurumlar altında ayrı ayrı sürdürülen dijital dönüşüm (e-Devlet), siber güvenlik, milli teknolojiler, büyük veri ve yapay zekâ ile ilgili çalışmaların tek çatı altında toplanması amacıyla kurulmuştur. 2023 hedefleri doğrultusunda, yarının rekabetçi ekonomisinde bir güç olarak var olabilmek ancak zamanın getirdiklerini yorumlayan ve hızlı karar alarak uygulayabilen çevik bir yönetim anlayışı ve yenilikçi teknolojik çözüm üretebilme kapasitesi ile mümkün olacaktır.

Dijital Dönüşüm Ofisi, Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak, kamu kurumlarının performans ve hizmetlerinin verimliliğini ve kalitesini artırarak, dijital dönüşüm ekosisteminin hayata geçmesine öncülük etmektedir. Dijital Dönüşüm Ofisi, “Dijital Türkiye” sloganı ile; kamu, özel sektör, üniversite ve STK’lar ile iş birliği halinde Türkiye’nin dijital dönüşümünü gerçekleştirmeyi hedefiyle çalışmalarını yürütmektedir.²¹⁷

3.1.2.6. Devlet Denetleme Kurulu

Devlet Denetleme Kurulu (DDK) Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak çalışan, yönetim işlerinin hukuka uygun, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülüp, geliştirilmesi amacıyla kurulmuş olup ilgili kurum, kuruluşlar ve tüzel kişiler hakkında her türlü idari soruşturma yetkisine sahip üst denetim organıdır.

Anayasanın 108 inci maddesine göre Kurul’un amacı, idarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanmasıdır.²¹⁸ Kurul, Cumhurbaşkanlığı’nın “gözetim” yetkisini kullanmasına yardımcı bir devlet kuruluşudur. Kurul tarafından denetleme yapılabilmesi için Cumhurbaşkanlığı’nın emir ve talimatı zorunludur.

Kurul, çalışmaları sonucunda denetim raporu, inceleme raporu, araştırma raporu, ön inceleme raporu, soruşturma raporu, disiplin soruşturması raporu ve ivedi durum raporu hazırlayabilmektedir.²¹⁹

Kurul’un denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma faaliyetlerinde gizlilik esastır. Raporların gizlilik derecesine raporun son şeklinin verileceği Kurul toplantısında karar verilir. Raporların yayımlanıp yayımlanmayacağı Kurul’da kararlaştırılır.

Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanan raporlar, DDK Sekreterliğince ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmektedir. Denetime tâbi ilgili, ilişkili veya bağlı kurum ve kuruluşlar, rapora karşı cevaplarını Kurul’a belli bir sürede gönderirler.²²⁰

Kurum, kuruluş ve kişilerin raporlara karşı cevapları/savunması alındıktan sonra Kurul, konuyla ilgili İvedi Durum Raporu düzenlenmekte ve Cumhurbaşkanlığının talimatı doğrultusunda ilgililer hakkında soruşturma açabilmektedir.

DDK, merkezi ve yerel kamu kurum ve kuruluşları ile STK’ların kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele kapasite ve imkânlarının değerlendirilmesini teminen; aile içi şiddetin kapsamı ve algılanmasındaki mevcut durumun analizi; kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadelede politika, mevzuat ve kurumsal mekanizmaların etkinliğinin ve uluslararası iyi uygulama örneklerinin araştırılması; aile içi ve dışı şiddete maruz kalan ve risk altındaki

kadın ve çocukların korunmasına/güçlendirilmesine yönelik sunulan adli, idari ve diğer hizmetlerin kalite ve etkinliğinin araştırılması amacıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından 2011 yılında görevlendirilmiştir.

DDK 30.05.2013 tarihinde Merkezi ve Yerel Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Sivil Toplum Kuruluşlarının, Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddetle Mücadele Kapasite ve İmkânlarının Değerlendirilmesi konulu bir Araştırma ve İnceleme Raporu²²¹ hazırlamıştır.

Raporda, Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddet Olgusuna; Mevzuata; Kurumsal Yapıya; Önleme Uygulamalarına ve Koruma Uygulamalarına ilişkin 45 tespit ve öneride bulunulmuştur.

Tespitler arasında aşağıdaki hususlar bulunmaktadır.

- Şiddet probleminin gerek kamu kurum ve kuruluşları gerekse kamuoyu tarafından algılanmasında önemli belirsizlikler bulunmaktadır.

- Şiddetle Mücadele de risk odaklı yaklaşım gereklidir.
- Şiddetin boyutu ve yaygınlığını kavramayı sağlayacak yeterli veri ve araştırma bulunmamaktadır.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadelede gerek kurumlar gerekse STK'lar ile diğer aktörler arasında koordinasyon ve iş birliği sorunları yaşanmaktadır.

- Politik kararlılığa uygun toplumsal ve idari gelişme kaydedilememiştir.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadelede bütüncül, kapsayıcı ve uzun vadeli bir stratejinin oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin Türkiye'deki nedenlerini tam olarak ortaya koymaya imkân sağlayacak “özgün” ve “derinlemesine” araştırmaların “düzenli” olarak yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

- Farklı bilgi kaynaklarına (fail, mağdur, kurum vb.) dayalı olarak oluşturulmuş, diğer şiddet ve suç türleriyle kıyas yapmaya imkân tanıyacak nitelikte düzenli zaman aralıklarıyla veri toplayan sistematik bir yapılanma (veri tabanı) bulunmamaktadır.

- Fonksiyonel olmayan aile olarak da tanımlanan yapılarda “aşırı stres, anlamlı iletişim eksikliği, duygularla başa çıkamama, birbirine destek olmama, yıkıcı tenkit, cesaret kırıcı bir ortam, bireylerde olumlu yönde gelişememe” gibi sorunlar yaygınlıkla görülmektedir.

- Tedbir kararlarına uyulmamasının yaptırımı olarak 6284 sayılı Kanun'da öngörülen “zorlama hapsi”, kişi hürriyetinin sınırlandırılmasına ilişkin bir husus olduğu halde, karar verilmesi usulü Kanunda düzenlenmemiştir.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddet mağdurlarına ilişkin müdahale, yardım, destek ve koruma sürecinde, kurumlar ve aktörler açısından “çok başlılık” vardır ve bütüncül bir destek sistemi bulunmamaktadır.

- Şiddet mağduru kadınlara yönelik koruma ve destek hizmetlerinin önemli unsurları arasında yer alan kadın konukevlerinde, barınma dışındaki destek hizmetlerinin istenen ölçüde verilememesi, personele ilişkin sorunlar, gizlilik ve güvenliğin sağlanamaması, ihtisaslaşmanın olmaması, yerel yönetimler ve STK’lar ile yeterli iş birliğinin sağlanamaması gibi sorunlar yaşanmaktadır.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin “önlenmesi” konusunda uzun dönemli bakış açısı ile birincil önlemeyi öne çıkaran bir yaklaşımı/bakış açısını yansıtan sistemik çalışmaların bulunmadığı, ikinci ve üçüncü düzeydeki önleme çalışmalarının ise istenen seviyede etkili olamadığı, bu durumun şiddetle mücadelede kalıcı ve etkili sonuçlar alınmasını engellediği anlaşılmaktadır.

- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi, vakalara müdahale edilmesi ve uzun vadede toplumun şiddetten arındırılması için faaliyet yürüten sosyal destek merkezlerinin hizmetlerine erişimde, hizmetlerin faydalanıcıların ihtiyaçlarına cevap vermesinde ve kalitesinde sorunlar yaşandığı görülmektedir.

- Türkiye’de evlilik öncesi eğitimlerin ve evlilik danışmanlığı hizmetlerinin yeterli olmadığı, bu husustaki farkındalıkların yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir.

- Boşanma sürecinin sağlıklı yürütülememesi, boşanma sırasında ve sonrasında tüm taraflar (kadın, erkek ve çocukları) için şiddet riskini yükseltmektedir.

- Herhangi bir durum/risk analizi yapılmaksızın, mevzuatta sayılan tüm tedbir kararlarının listelenmesi suretiyle verilen tedbir kararlarının yerindeliği ve sonuçları itibarıyla etkinliği, tedbir uygulamalarında önemli bir zafiyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

- Mağdur kadınların ilk kabul birimi ve/veya kadın konukevlerinden ayrılmalarından sonraki süreçte yaşayabilecekleri ikincil mağduriyetlerin zamanında önlenmesi ve desteklenmeleri adına izlenmeleri ile ilgili herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

- Şiddet mağduru kadın ve çocukların durumunun tespiti ve mağduriyetin telafisinde etkili olan sosyal inceleme süreci ve sonrasında hazırlanan sosyal inceleme raporları yetersiz kalabilmekte ve kendisinden beklenen faydayı sağlayamamaktadır.

- Koruma ve destek hizmetlerinde, “mağdurların ihtiyaçlarını karşılamada tek bir hizmet biçiminin yeterli olamayacağı yaklaşımını” dikkate alan ihtisaslaşmış konukevleri,

psikolojik destek, mağdur kadınlara özel meslek edindirme programları, güvenlik planları gibi “farklılaştırılmış” mekanizmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.

- Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele kapsamında hayata geçirilen destek programlarında faillerin rehabilitasyonunu da sağlamaya yönelik mevzuat düzenlemesi yapılmış olmakla birlikte uygulamada gerekli adımlar yeterli düzeyde atılamamıştır.

Raporda yer alan tespit, değerlendirme ve önerilerin gereğinin ASHB tarafından yapılmasının, diğer Bakanlık, kurum, kuruluş ve tarafları ilgilendiren hususların da anılan Bakanlıkça koordinatör olarak izlenmesinin/sonuçlandırılmasının temini maksadıyla Rapor Başbakanlığa gönderilmiştir.

3.1.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Teşkilat Yapısı

ASHB hizmet birimleri; Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Şehit Yakınları ve Gaziler Genel Müdürlüğü, Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Personel Genel Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Özel Kalem Müdürlüğü’dür.²²²

3.1.3.1. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Kadınlara yönelik her türlü şiddetle mücadele edilmesi, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kadının insan haklarının geliştirilmesine yönelik çalışmaları yürütmek ve koordine etmekle sorumlu olan KSGM, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ASHB’nin ana hizmet birimi olarak yapılandırılmıştır.

Genel Müdürlüğün 2021 yılı bütçesi toplam 424.983.000.-TL olup bütçenin merkez ve kuruluş bazında dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 20. 2021 Yılı KSGM Bütçesi

	2021 BÜTÇESİ
KADIN KONUKEVİ	276.653.000 TL
ŞÖNİM	128.885.000 TL
MERKEZ	19.445.000 TL
TOPLAM	424.983.000 TL

Kaynak: KSGM Verileri.²²³

KSGM tarafından kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla ilgili tüm taraflarla iş birliği ve koordinasyon içerisinde; şiddet mağdurlarının korunması ve güçlendirilmesi ile konuya ilişkin toplumsal bilinç ve farkındalığın artırılmasına yönelik hizmetler sunulmakta; bu alanda yasal çalışmalar, araştırmalar, projeler ve kampanyalar yürütülmektedir.

3.1.3.1.1. Mevzuata İlişkin Çalışmalar²²⁴

“Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Konulu” 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi²²⁵ 04.07.2006 tarihinde yayımlanmıştır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunmasını sağlayan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.²²⁶

Şiddetle mücadeleyle ilişkin KSGM koordinasyonunda hazırlanan ve yürürlüğe giren ikincil düzenlemeler şunlardır;

- 05.01.2013 tarihinde yürürlüğe giren “Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik”,
- 18.01.2013 tarihinde yürürlüğe giren “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği”,
- 17.03.2016 tarihinde yürürlüğe giren “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik”,
- 04.09.2021 tarihinde yürürlüğe giren “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik”

- 16.06.2021 tarihinde yürürlüğe giren 2021/5 Sayılı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konulu Bakanlık Genelgesi’dir.²²⁷

6284 sayılı Kanunun etkinliğinin analiz edilebilmesi amacıyla 2014 yılında “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Uygulanmasına Yönelik Etki Analizi Araştırması”²²⁸ yürütülmüş olup; Araştırmanın 2024 yılında yenilenmesi planlanmaktadır.²²⁹

2015 yılında sonuçlanan Araştırma kapsamında Kanun’un şiddet mağduru kadınlara, şiddet uygulayanlara ve bu kişilerin çocukları ve yakınlarına nasıl yansıdığının ortaya çıkarılması ve Kanunun aile içi ve kadına yönelik şiddet olaylarının önlenmesinde ve şiddet mağdurlarının korunmasında etkili olup olmadığının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda Araştırmaya göre;

- Kanunu çok başarılı veya başarılı bulan kadınların oranı yüzde 49, erkeklerin oranı yüzde 39’dur.

- Hakkında tedbir kararı bulunan şiddet mağduru kadınların yaklaşık yarısı (yüzde 55) 6284 sayılı Kanunun hayatları üzerindeki etkisini olumlu olarak değerlendirmektedir. Bu oran şiddet uygulayan erkeklerde yüzde 31’dir.

- 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen hukuki kararlar ve hizmetler sayesinde yaşanan şiddetin sona erdiğini belirten kadınların oranı yüzde 75 iken, kadınların yüzde 20’si de yaşadıkları şiddetin sona ermediğini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular kapsamında Kanunun ve uygulanmasının geliştirilmesi için öneriler sunulmuştur. Bu öneriler beş temel başlıkta toplanmaktadır. Bunlar sırasıyla Kanun metni, uygulayıcıların rolleri ve kurumsal koordinasyon, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, uygulama ve eğitim başlıklarına odaklanmaktadır. Araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde çalışmalar sürdürülmüş; Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nda ihtiyaçları karşılamaya yönelik faaliyetlere yer verilmiştir.²³⁰

“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)”nın beş temel hedefinden biri “Mevzuat düzenlemeleri (Hedef 1)” olarak belirlenmiştir. Hedef kapsamında yer alan faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile “Mevzuat Çalışma Grubu”²³¹ oluşturulmuştur. Mevzuat Çalışma Grubu tarafından tespit edilen hususlar ve öneriler şunlardır:

- Kanunun kadına yönelik şiddete ilişkin uluslararası yükümlülüklerle uyumlu olduğu değerlendirilmiştir.

- Kanunun şiddeti önleme noktasında kapsamlı düzenlemeler içermesine karşın özellikle uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların, uygulama farklılıklarının, Kanundaki tedbirlerin/maddelerin yorumlanmasına ilişkin görüş farklılıklarının Kanunun etkin uygulanması konusunda sorunlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

- Kadına yönelik şiddetle mücadele bağlamında mekanizmalarda uzmanlaşmış hizmet birimlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması sıklıkla dile getirilmiştir. Özellikle Aile Mahkemeleri arasında belirlenecek ve yalnızca 6284 sayılı Kanuna ilişkin kararlarla görevli olacak uzman mahkemelerin görevlendirilmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu tespiti karşılar şeklinde Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun Aralık 2019’da aldığı karar ile aile mahkemeleri arasından konuyla ilgilenecek özel tedbir mahkemeleri belirlenmiştir.

- Kanun uygulayıcılarda var olan bilgi eksikliğinin önemli sorun olduğu ortaya konulmuştur. Bu kapsamda Kanunun uygulanması noktasında tüm uygulayıcılara yönelik bilgi ve donanım artırıcı eğitimlerin gerçekleştirilmesi, vaka bazlı çalışma esasının sağlanması ve risk analizlerinin gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir.

3.1.3.1.2. *Politika Geliştirme, Uygulama ve İzleme*²³²

İlki 2007 yılında yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları ile kadına yönelik şiddetle mücadelede devlet politikasının temelleri ve öncelikleri ortaya konmaktadır. Söz konusu politika dokümanları, uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve iç hukuk düzenlemelerinin etkin uygulanmasına katkılar sağlamakta, kamu kurum ve kuruluşları arası iş birliğinin gelişmesini kolaylaştırmaktadır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele alanında temel politika önceliklerini ortaya koyan;

- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010),
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015),
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) uygulanmıştır.

Ulusal eylem planlarının uygulanmasında koordinasyon ve izleme süreci KSGM tarafından yürütülmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nın uygulama süresinin sona ermesi üzerine, kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarını ileriye götürmek amacıyla “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)” ilgili kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar ve üniversitelerin kadın araştırmaları merkezlerinin katkı ve katılımları ile hazırlanmış, 1 Temmuz 2021 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır.

“Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarının güçlendirilmesi; hak, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmalarının sağlanması; kadın erkek fırsat eşitliğinin tüm ana plan ve politikalara yansıtılması amacıyla KSGM koordinasyonunda hazırlanıp, yürürlüğe konulmuştur. “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” kadınların güçlenmesi adına 5 temel politika eksenini (eğitim, ekonomi, sağlık, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya) içermektedir.

2019 yılında, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) doğrultusunda; ASHB koordinasyonunda Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliğinde, uygulamada öne çıkan sorunlar ve çözüm önerileri konusunda gerçekleştirilen ortak çalışma sonucunda 2020-2021 yıllarını kapsayan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı” hazırlanmıştır. Koordinasyon Planı ilgili bakanlıklar ve Başkanlık tarafından 25.11.2019 tarihinde imzalanarak, uygulanmaya başlanmıştır. Plan’da yer alan faaliyetlerin izlenmesi amacıyla da “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu” oluşturulmuş olup; Kurul düzenli olarak toplanmaktadır.²³³

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nın 81 il düzeyinde daha etkin biçimde uygulanmasını teminen Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları hazırlanmıştır. Hâlihazırda, 81 ilde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planı yürürlükte. İl eylem planları doğrultusunda, iller tarafından yıllık faaliyet planı raporları KSGM’ye iletilmekte; Genel Müdürlük tarafından incelenerek değerlendirme raporu hazırlanmaktadır. IV. Ulusal Eylem Planı kapsamında yeni il eylem planlarının hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele kapsamında 2017-2018 yıllarında erken yaşta ve zorla evlilik oranlarının yüksek olduğu Diyarbakır, Urfa, Mardin, İzmir -Kiraz ilçesi, Antalya, Kars, Ağrı, Iğdır, Van, Muş, Bitlis, Gaziantep, Kilis, Nevşehir, Yozgat, Aksaray, Niğde, Hatay ve Kahramanmaraş illerine yönelik saha ziyaretleri gerçekleştirilmiş; ilin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda her il için Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planları²³⁴ hazırlanmıştır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde yer alan önerilerle ilgili olarak başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi “kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri” konusunda KSGM’ye verilmiştir. KSGM “koordinasyon görevi” kapsamında; Genelgede belirlenen sorumlu kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin bilgileri üçer aylık periyotlar halinde derlemiş, mevcut idari yapıdan önce söz konusu raporlar (Mülga) Başbakanlığa sunulmuştur.

Ayrıca, Genelgede yer alan tedbirlerin takibi ve mevcut gelişmelerin değerlendirilmesi amacıyla KSGM koordinasyonunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve

STK’ların katılımıyla Kadına Yönelik Şiddeti İzleme Komitesi oluşturulmuştur. Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK temsilcilerinin katılımı ile kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalar ve yaşanan problemler konusunda bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmak amacıyla KSGM koordinasyonunda 2007 yılından itibaren düzenli olarak “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” toplanmaktadır.

Yerel düzeyde ise Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik gereğince “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” Vali başkanlığında, 6 aylık periyodlarla, ilgili kurumların katılımı ile en üst düzeyde katılım sağlanarak toplanmaktadır. Toplantı raporları KSGM’ye periyodik aralıklarla iletilmekte ve genel izleme raporları hazırlanmaktadır.

3.1.3.1.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Mekanizmalar

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda KSGM’ye bağlı olarak illerde faaliyetlerini yürüten ŞÖNİM’ler ve kadın konukevleri bu alanda doğrudan görevlendirilmiş sorumlu kurumsal mekanizmalar olmakla birlikte; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, sosyal hizmet merkezleri, aile destek merkezleri ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları da özellikle ilçe düzeyinde kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda rol alan mekanizmalardır.²³⁵

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

6284 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde ŞÖNİM’lerin açılacağı hükme bağlanmış olup; bu merkezlerin hizmete açılması ile yürüteceği hizmet ve faaliyetler ilgili Kanun ile düzenlenmiştir. ŞÖNİM’lerin çalışma usul ve esaslarını belirleyen Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik ilgili tüm tarafların katkı ve katılımlarıyla hazırlanmıştır.

6284 sayılı Kanun’da ŞÖNİM’ler gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını tek kapı sistemi ile yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, insan onuruna yaraşır etkili ve süratli hizmet sunumu sağlayan, kadının ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal olarak güçlendirilmesi odaklı merkezler olarak tanımlanmıştır.

ŞÖNİM’ler 2012 Aralık ayı itibarıyla öncelikle 14 pilot ilde (Ankara, Adana, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon) 2 yıllık uygulama yapılması planlanarak hizmete açılmıştır. Pilot uygulamanın değerlendirmesine ilişkin araştırmalar ve raporlar, ŞÖNİM bulunan illerde şiddet mağduruna

verilen hizmetlerin bulunmayan illere göre çok daha düzenli, hızlı, sağlıklı verildiği kurumlar arası koordinasyonun güçlü bir şekilde gerçekleştiği ve bu süreçte mağdurların maruz kalabilecekleri ikincil travmaların azaldığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede ŞÖNİM’lerin 81 ile yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Kasım 2019 itibarıyla ülke geneline yaygınlaştırma çalışmaları tamamlanmıştır.

6284 sayılı Kanunun 15 ve 16 ncı maddelerinde korunan kişi ve şiddet uygulayana yönelik ŞÖNİM’lerde yürütülecek hizmetler üç ana başlıkta belirlenmiştir:

Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler;

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsi kararlarının veri kaydını ve takibini yapmak,
- Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek,
- Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak ve şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili STK’lar ile iş birliği yapmaktır.

Şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler;

- Barınma yeri sağlamak,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak,
- Geçici maddi yardım ve kreş yardımı yapmak,
- Hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma altına almak,
- Hukuki destek, tıbbi destek, istihdama yönelik destek sağlamak,
- Eğitim-öğretim konusunda destek vermektir.

Şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler;

- Hâkim kararıyla, kişi hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlamak,
- Eğitim ve rehabilitasyon programlarına yönlendirmek,
- Sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi için yönlendirmek,
- Meslek edindirme kurslarına yönlendirme yapmaktır.

Şiddet mağdurları kişisel başvuru, kurumlar arası yönlendirme ve üçüncü kişilerin ihbarı ile ŞÖNİM’ler tarafından sunulan hizmetlerden yararlanabilmektedir. Başvurular meslek elemanları tarafından güvenli bir ortamda ve özel görüşmeler gerçekleştirilerek değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler sonucunda şartları doğrudan kadın konukevine yerleşmeye uygun bulunanlar ile hayati tehlikesi olduğu tespit edilenler doğrudan kadın konukevine yerleştirilmektedir. Barınma hizmeti haricinde desteğe ihtiyacı olduğu tespit

edilenler için, ihtiyaçları doğrultusunda 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı müracaatları re'sen, korunan kişinin ya da kolluk görevlilerinin veya Bakanlığın talebi üzerine yapılmaktadır. Talep edilen tedbir kararlarının verilmemesi halinde ŞÖNİM/ASHİM avukatı aracılığı ile adli yargıya itirazda bulunmaktadır.

Hizmet alanlara ihtiyaçları ve özel durumları göz önüne alınarak uygun yönlendirme ve rehberlik çalışmaları yapılmakta, kadına ve verilen hizmetlere ilişkin bilgiler dosyalanıp veri bankasına işlenmektedir. ŞÖNİM'lerin hizmete açıldığı tarihten 2021 yılına kadar ülke genelinde 881.181 kadın, 72.674 erkek ve 109.971 çocuk olmak üzere 1.063.826 kişi hizmet almıştır.

Hizmet alan kişilere ilişkin ŞÖNİM veri sisteminden elde edilen yıl bazlı veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 21. ŞÖNİM Hizmet Alan Kişi Sayısı (2013-2021)

YIL	ŞÖNİM SAYISI	KADIN	ERKEK	ÇOCUK	TOPLAM
2013	14	14.853	381	3.949	19.183
2014	14	17.777	1.938	5.058	24.773
2015	40	20.846	2.436	7.506	30.788
2016	49	37.680	2.446	10.711	50.837
2017	68	72.832	5.711	13.872	92.415
2018	79	107.070	10.462	17.740	135.272
2019	81	164.945	9.494	19.012	193.451
2020	81	189.663	16.648	14.397	220.708
2021	81	255.515	23.158	17.726	296.399

Kaynak: KSGM Verileri²³⁶.

ŞÖNİM'lerde haklarında 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir kararları alınmış olan şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın yanı sıra kadın konukevi hizmetlerinden yararlanmış ve ayrılmış olan kadınlar ve çocuklarının ortalama bir yıllık süre içerisinde vakaların hassasiyetine göre belirlenecek olan periyotlarda izleme takip çalışmaları sürdürülmektedir. 2012-2021 döneminde 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen önleyici ve koruyucu tedbir karar sayıları aşağıda yer alan tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 22. 2018-2021 Döneminde Verilmiş Koruyucu Tedbir Kararı Sayısı

Madde	Kategori	Tedbir Kararı İçeriği	2018	2019	2020	2021
Madde 3/1-a	Koruyucu Tedbir	Barınma	16.294	18.638	18.829	4.993
Madde 3/1-ç	Koruyucu Tedbir	Geçici Koruma Altına Alma	31.848	35.146	64.108	69.096
Madde 4/1-a	Koruyucu Tedbir	İş Yerinin Değiştirilmesi	198	194	213	121
Madde 4/1-b	Koruyucu Tedbir	Esinden Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi	321	260	284	166
Madde 4/1-c	Koruyucu Tedbir	Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması	28	18	28	12
Madde 4/1-ç	Koruyucu Tedbir	Kimlik ve Diğer Belgelerin Değiştirilmesi	103	42	82	60

Kaynak: KSGM Verileri²³⁷

Tablo 23. 2018-2021 Döneminde Verilmiş Önleyici Tedbir Kararı Sayısı

Madde	Kategori	Tedbir Kararı İçeriği	2018	2019	2020	2021
Madde 5/1-a	Önleyici	Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması	217.926	243.489	310.815	300.968
Madde 5/1-b	Önleyici	Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi	75.394	80.350	96.010	87.439
Madde 5/1-c	Önleyici	Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması	164.560	185.235	239.868	232.301
Madde 5/1-ç	Önleyici	Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması	2.103	1.648	1.411	820

Madde	Kategori	Tedbir Kararı İçeriği	2018	2019	2020	2021
Madde 5/1-d	Önleyici	Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması	104.262	115.196	157.609	139.989
Madde 5/1-e	Önleyici	Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi	31.716	29.135	27.872	20.437
Madde 5/1-f	Önleyici	Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi	57.867	60.462	64.372	56.516
Madde 15	Önleyici	Tedbir Kararlarına Aykırılık	654	278	105	67
Madde 5/1-g	Önleyici	Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi	16.709	11.857	13.234	13.551

Madde	Kategori	Tedbir Kararı İçeriği	2018	2019	2020	2021
Madde 5/1-g	Önleyici	Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi	7.518	4.537	3.644	1.861
Madde 5/1-h	Önleyici	Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması	11.617	8.630	7.918	6.864

Kaynak: KSGM Verileri.²³⁸

Şiddet mağdurlarına yönelik sağlık kontrolü dışındaki tüm hizmetler Merkezde verilmekte; şiddet mağdurları, sağlık raporlarının alınması ve tedavileri sürecinde sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlandırılmaktadır. Can güvenliği riski yüksek olan hizmet alanlara bu süreçlerde refakat hizmeti sunulmaktadır.

ŞÖNİM’lerde yukarıda belirtilen hizmetlerin yanı sıra koruyucu-önleyici faaliyetler kapsamında şiddetin önlenmesi ve bu konuda toplumsal bilinçlendirmenin sağlanması ve duyarlılık kazandırılması amacıyla eğitim çalışmaları yapılmakta, seminerler ve konferanslar düzenlenmektedir. Bu eğitimler ŞÖNİM’lerde hizmet veren ve bu konuda ASHB tarafından verilen farklı eğitimlerle güçlendirilmiş özel eğitimli uzman personel tarafından sunulmaktadır.

ŞÖNİM hizmetlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik yürütülen çalışmalar şunlardır;

- ŞÖNİM Hizmet Standartları Rehberi: Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilere yönelik verilecek hizmetlerde standartlaşmanın sağlanması amacıyla ŞÖNİM Hizmet Standartları Rehberi hazırlanmıştır. Rehber kapsamında, meslek elemanlarına yol gösterici mesleki müdahale yönergeleri düzenlenmiş, merkezlerde kullanılan mesleki ve yönetsel formlar güncellenmiştir. Söz konusu rehber pilot uygulama için 81 ilde kullanıma açılmıştır.

- ŞÖNİM Öz Değerlendirme Çalışmaları: KSGM tarafından belirlenen Öz Değerlendirme Rehberi doğrultusunda şiddetle mücadele eden kuruluşlardan hizmet alan farklı ihtiyaç gruplarına bir arada hizmet sunulurken, birimlerin güçlü ve iyileştirmeye açık yönlerini belirlemek, buna göre iyileştirme faaliyetlerini planlamak ve uygulamaya koymak amacıyla 81 (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüyle öz değerlendirme pilot uygulama çalışması yürütülmüştür.

Adalet Bakanlığı, (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara Barosu Başkanlığı ve Ankara Üniversitesi Rektörlüğü arasında “Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin 6284 Sayılı Kanuna Yönelik Hukuk Kliniği Uygulamalarında Bulunmalarına Dair Protokol” imzalanmıştır. Protokol kapsamında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri tarafından Ankara’da kurumsal hizmet birimlerinde şiddet mağdurlarına yönelik hukuki danışmanlık hizmeti verilmektedir.

ŞÖNİM’lerde hizmetin etkin bir biçimde sunumunda sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, sosyolog ve psikolojik ve rehberlik danışmanlık bölümü mezunu meslek elemanları görevlendirilmesinin yanı sıra kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet veren ilgili kamu kurum ve kuruluş personellerinden polis, hemşire, avukat ve eğitimcilerin de yarı zamanlı/tam zamanlı görev yapması planlanmıştır. Böylelikle; şiddet mağdurunun ihtiyaç duyduğu destek, iş birliği ile tek elden sağlanmış olacaktır.

Bu kapsamda ŞÖNİM’lerde şiddet mağdurlarının ve beraberindeki çocukların farklı ihtiyaçlarına cevap vermek için farklı uzmanlık alanlarından yarı zamanlı/tam zamanlı personel görev yapmaktadır. 2021 verilerine göre ŞÖNİM’lerde 413 meslek personeli (277 kadrolu - 136 ek ders karşılığı) ve 725 idari ve destek hizmetleri personeli olmak üzere toplam 1.138 personel görev yapmaktadır.

Kadın Konukevleri

Kadın konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi,

güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Söz konusu kuruluşlar hizmetini Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında sunmaktadır.

2002 yılında 11 kadın konukevi toplam 283 kapasite ile hizmet vermekteyken; 2021 tarihi itibarıyla 149 kadın konukevinde (112’si ASHB’ye, 33’ü belediyelere²³⁹, 3’ü Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne ve 1’i STK’ya ait)²⁴⁰ 3.624 kapasite ile hizmet verilmektedir. 2002- 2021 tarihleri arasında kadın konukevlerinden hizmet alan kadın ve çocuk sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 24. Kadın Konukevlerinden Hizmet Alan Kişi Sayısı (2002-2021)

YIL	YILLARA GÖRE HİZMET SAYILARI											
	ASHB			BELEDİYE			GÖÇ İDARESİ			STK		
	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM
2002	536	367	903	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003	550	412	962	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004	551	373	924	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	637	418	1.055	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	789	525	1.314	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007	1.551	997	2.548	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	1.874	1.298	3.172	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	2.696	1.500	4.196	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	2.824	1.438	4.262	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	4.195	1.578	5.773	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2012	6.547	2.754	9.301	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	8.844	3.804	12.648	0	0	0	0	0	0	13	13	26
2014	14.123	5.742	19.865	0	0	0	0	0	0	17	13	30
2015	18.562	9.199	27.761	1.774	1.254	3.028	0	0	0	73	24	97
2016	29.612	17.956	47.568	2.088	1.433	3.521	0	0	0	66	23	89
2017	33.413	23.575	56.988	2.195	1.502	3.697	28	0	28	16	11	27
2018	36.767	26.769	63.536	3.507	2.318	5.825	35	0	35	20	23	43
2019	38.167	27.023	65.190	4.676	3.135	7.811	158	0	158	37	27	64
2020	33.467	19.668	53.135	1.805	861	2.666	43	9	52	16	13	29
2021	58.811	25.246	84.057	2.285	1.149	3.434	49	24	73	22	9	31
TOPLAM	294.516	170.642	465.158	18.330	11.652	29.982	313	33	346	280	156	436

GENEL TOPLAM 495.922

Kaynak: KSGM Verileri.

Konukevlerinden hizmet alanlar içinde kadınların oranı yüzde 63, çocukların oranı ise yüzde 37’dir. Kadın konukevlerinde kadınların ve beraberindeki çocuklarının şiddetsiz bir ortamda, yaşadıkları travma ile başa çıkabilmeleri, güçlenmeleri ve yeniden sağlıklı ilişkiler sürdürebilmelerine destek olmak üzere mesleki çalışmalar yürütülmektedir. Mesleki çalışmalar ve değerlendirmelerle birlikte kadın ve çocuklara doğrudan ya da ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle barınma, psiko-sosyal destek, hukuki destek, tıbbi destek, ekonomik destek, mesleki destek, eğitim desteği, çocukları için kreş, rehberlik ve yönlendirme vb. alanlarda hizmet sunulmaktadır. ASHB’ye bağlı kadın konukevlerinde 2020-2021 kadın ve çocuklara yönelik sunulan hizmetlerin dağılımı aşağıda tabloda yer almaktadır.

Tablo 25. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Kadın Konukevlerinde Sunulan Hizmetler (2020-2021)

2020- 2021 Tarihleri Arasında Hizmet Alanlara Sunulan Hizmetler	2020	2021
Rehberlik, Danışma ve Yönlendirme	66.620	84.157
Psikolojik Destek	5.244	5.013
Hukuki Destek ve Danışmanlık	1.978	2.080
Tıbbi Destek	12.401	10.779
Sosyal Yardım (Belediye, SED Yönetmeliği vb.)	1.060	876
Harçlık (Kadın Konukevi Yönetmeliği kapsamında)	5.725	4.898
Meslek Edindirme Kurslarına Yönlendirme	642	1.463
İşe Yerleşen	273	321
Tedbir Kararı Talebinde Bulunma	742	952
Sosyal, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler	3.999	4.904
Grup Çalışmaları	2.559	1.945
Bilgi ve Bilinçlendirmeye Yönelik Eğitim Faaliyetleri	3.436	5.571
Okuma-Yazma Kurslarına Yönlendirme	1.419	1.558
Kreş ve Çocuk Kulübü	4.442	3.713
Başka Bir İle Nakledilen	284	336
Belediye / STK Kadın Konukevlerine Nakledilen	333	538
Hizmet Türü Değişikliği (Huzurevi vb. Kuruluşa Yön.)	209	196
TOPLAM	111.366	109.436

Kaynak: KSGM Verileri.

Konukevlerinin hizmetlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik hâlihazırda yürütülen çalışmalar şunlardır:

- İhtisaslaşma çalışmaları: Bakanlığa bağlı kadın konukevlerinde şiddet nedeniyle barınma oranı yüzde 49,5; sosyal ve ekonomik yoksulluk nedeniyle barınma oranı ise yüzde 50,5'tir. Farklı mağduriyetler nedeniyle kadın konukevlerine gelen kişilere ihtiyaç duydukları hizmeti sağlayabilmek amacıyla ihtisaslaşma çalışmaları yürütülmektedir.²⁴¹ Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)'nda "konukevleri ihtisaslaşma çalışması tamamlanarak, ihtisaslaşmış konukevlerinin ülke genelinde yeterli düzeyde hizmet sunması sağlanacaktır." faaliyeti doğrultusunda ASHB tarafından ihtiyaç temelli olarak kadın konukevlerinin nitelik ve nicelik yönünden artırılması yönünde çalışmalara devam edilmektedir. İhtisaslaşmış kuruluşların oluşturulmasında risk temelli yaklaşım benimsenerek 81 ilde uygulanacak gizlilik, güvenlik ve güçlenme ilkeleri temelinde fiziksel, yönetsel ve mesleki standartların yer aldığı "Kadın Konukevi Hizmet Standartları Rehberi" hazırlanmıştır. 2020 yılı içerisinde 4; 2021 yılı içerisinde 9 kadın konukevi olmak üzere 11 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Malatya, Kocaeli, Mersin, Samsun) 13 kadın konukevi ihtisas kuruluşu oluşturulmuş olup yaygınlaştırma çalışmaları devam etmektedir.

- Hizmet Standartları ve Öz Değerlendirme Çalışmaları: Farklı ihtiyaç gruplarına bir arada hizmet sunan kadın konukevlerinin daha etkin ve verimli hizmet sunumuna yönelik olarak 81 ilde uygulanmak üzere "Kadın Konukevi Hizmet Standartları Rehberi" hazırlanmıştır. Söz konusu rehberde gizlilik, güvenlik ve güçlenme ilkeleri temelinde fiziksel, yönetsel ve mesleki

standartlar yer almaktadır. Ayrıca, rehberin etkin uygulanmasını sağlamak, izleme ve değerlendirmesini yapmak üzere “Öz Değerlendirme Rehberi” geliştirilmiştir.

- Kadın Konukevlerinde Anneleri ile Birlikte Kalan Şiddet Mağduru/Şiddete Tanıklık Etmiş Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Standardizasyonu Çalışması: KSGM ve UNICEF iş birliği ile “Kadın Konukevlerinde Anneleri ile Birlikte Kalan Şiddet Mağduru/Şiddete Tanıklık Etmiş Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Standardizasyonu Çalışması” yapılmış olup söz konusu çalışma kapsamında kadın konukevlerinde çocuklara hizmet sunan personele yönelik psikososyal destek rehberi oluşturulmuştur. Rehberle ilişkin revizyon işlemleri hâlihazırda devam etmekte olup bahse konu rehberin 2022 yılı içerisinde tüm kadın konukevlerinde kullanılabilir hale gelmesi ve yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Ayrıca, psikososyal destek rehberine ilişkin uygulama rehberi hazırlanması planlanmaktadır.

ASHB’ye bağlı 112 kadın konukevinde 718 kadrolu, 158 ek dersli, 1.068 4/D’li olmak üzere toplam 1.944 personel görev yapmaktadır.

İlk Kabul Birimleri

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesine göre İlk Kabul Birimi; ŞÖNİM’e başvuran kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabullerinin yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri birim olarak ifade edilmektedir. Kadın konukevlerinin ihtisaslaştırılması kapsamında kısa süreli kadın konukevi olarak adlandırılmaktadır.

Şiddet mağduru kadınlar ŞÖNİM tarafından doğrudan konukevine yerleştirilebileceği gibi konukevi öncesinde yürütülecek işlemler süresince kalmak üzere ilk kabul birimine de yerleştirilebilir.

Sosyal Hizmet Merkezleri

Bakanlığın sosyal hizmet uygulamalarında ve gündüzlü hizmetlerin sunumunda bir çatı teşkil eden Sosyal Hizmet Merkezlerinin (SHM) ülke genelindeki kuruluşları, açılışları ve işleyişleri Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ATHGM) koordinasyonunda yürütülmektedir. Açılan Merkezlerde aile ve topluma yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik edici hizmetler yürütülmektedir. Kadına yönelik şiddet mağduruna en yakın yerden etkin şekilde hizmet sunabilmek için de SHM’lerde Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları oluşturulmuştur. 2021 Aralık ayı itibarıyla hizmete açılan SHM sayısı 375 olup; her SHM’de Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları bulunmaktadır.

3.1.3.1.4. Mağdur Destek Sistemleri

Risk Analiz ve Yönetim Modülü

Gerek ceza adalet sisteminde gerek sosyal hizmetlerde gerekse sağlık hizmetlerinde şiddetin tekrarı veya kadın cinayeti gibi istenmeyen sonuçların önlenmesi için riskin doğru tespiti ve yönetilmesi önem arz etmektedir. Riskin tespiti, diğer bir deyişle risk analizi; şiddetin faili, şiddet uygulayan, fail-mağdur arasındaki ilişkinin özellikleri ve yaşanan şiddet olayına ilişkin risk faktörlerinin ele alınarak, şiddetin tekrar gerçekleşme olasılığını belirleme süreci olarak tanımlanabilir. Risk analizi ile müracaatçı grup arasından şiddete tekrar maruz kalma ya da şiddetin en uç sonucu olan kadın cinayetine kurban gitme riski yüksek olan bireyler tespit edilmektedir. Risk analizinin devamında yapılması gereken işlem ise riskin yönetimidir. Bu kapsamda tespit edilen riskin en etkin yöntemlerle önlenmesine dair hizmetler planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nda “Kadına yönelik şiddet olaylarının risk analizinin doğru yapılabilmesi amacıyla Aile Bilgi Sistemine entegre edilmek üzere risk analiz modülü geliştirilecektir.” faaliyetine yer verilmiştir. Söz konusu faaliyet doğrultusunda, ASHB tarafından hazırlıklara başlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı Üçüncü 180 Günlük İcraat Programı kapsamında “Kadına Yönelik Şiddet için Risk Analizi Modülü geliştirilmesi ve 5 ilde pilot uygulama gerçekleştirilmesi” faaliyetlerine yer verilmiş ve gerekli çalışmalar yürütülerek; sayısı 5’ten 18’e çıkarılan pilot illerde (Edirne, Bursa, Kütahya, Denizli, Muğla, Antalya, Ankara, Sakarya, Samsun, Amasya, Kayseri, Antep, Hatay, Diyarbakır, Erzincan, Trabzon, Kars ve Van)²⁴² uygulama gerçekleştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Dördüncü 180 Günlük İcraat Programı kapsamında ise “Kadına Yönelik Şiddet Vakalarında Risk Analiz ve Yönetim Modülü’nün Ülke Geneline Yaygınlaştırılması” faaliyetine yer verilmiştir. Bu doğrultuda pilot uygulamada elde edilen verilerin analiz raporunun hazırlanması ve modülün nihai hali verilen kısımlarının Aile Bilgi Sistemine (ABS) yansıtılmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Veri Tabanı/Veri Entegrasyon Çalışmaları

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)’nın, “Kurum Kuruluşlar Arası İş Birliği ve Politika Geliştirme” ana hedefi ve “Kadına yönelik şiddet verilerinin etkin biçimde izlenmesi amacıyla kurumlar arası ortak veri tabanı oluşturulacaktır.” faaliyeti doğrultusunda, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının kurumlar

arası entegrasyon çalışması ile ortak bir veri sisteminde kaydedilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

ŞÖNİM ve kadın konukevleri tarafından sunulan hizmetlere ilişkin etkin ve tek noktadan hizmet takibi, süreçlerin elektronik ortamda yönetilebilmesi, anlık güncel veri temin edilmesi, verilerin tek bir veri tabanında toplanması, sağlıklı istatistiklerin oluşturulması, paydaş kurumlar ile çevrim içi entegrasyon sağlanması amacı ile “Aile Bilgi Sistemi Kadın Modülü” geliştirme çalışmaları sürmektedir.

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının UYAP üzerinden anlık paylaşılmasına ilişkin ASHB ile Adalet Bakanlığı arasında gerçekleştirilen entegrasyon çalışması tamamlanmıştır. Kararların takibi ve izlenmesinin etkinliğine katkı sağlayacak olan “6284 Karar Takip Sistemi” ASHB 81 İl Müdürlüğü ile ŞÖNİM’lerin kullanımına açılmıştır.

Eylül 2017’de imzalanan, “İçişleri Bakanlığı ile (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Arasında Bilgi Paylaşım Protokolü” ile EGM tarafından düzenlenen “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu” ve “6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin verilerin” ASHB ile elektronik olarak paylaşılmasına yönelik çalışmalar tamamlanmıştır.

Ayrıca, JGK ile ASHB arasında 15.04.2020 tarihinde imzalanan Protokol ile “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formunun” ASHB ile elektronik olarak paylaşılmasına başlanmıştır. Söz konusu veri entegrasyonunda birinci faz çalışmaları tamamlanmıştır. Veri entegrasyon çalışması şiddet mağduru bireylere ulaşma süresinin kısalmasını sağlamakta ve korumanın etkinliğini arttırmaktadır.

6284 sayılı Kanunun ilgili maddesi kapsamında şiddet mağduru hakkında hükmedilen “gizlilik” kararlarının, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği gibi ilgili kurum ve kuruluşlarla elektronik ortamda paylaşılmasına yönelik entegrasyonun sağlanması için ikinci faz çalışmaları devam etmektedir. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile Kanun kapsamında yer alan gizlilik kararlarının entegrasyonunun sağlanmasına ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Teknik Araç ve Yöntemlerle Takip

Şiddet mağdurlarının etkin korunması ve şiddetin tekrarının önlenmesi amacıyla gelişmiş iletişim ve teknoloji altyapısı imkânlarından faydalanılmaktadır. 6284 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesini takiben KSGM ile EGM iş birliğinde elektronik izleme ve destek sistemlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş; Ekim 2012-Aralık 2015

tarihleri arasında Adana ve Bursa illerinde Elektronik Destek Sistemi Pilot Uygulaması (panik butonu) yürütülmüştür.

Panik butonu uygulaması ile edinilen deneyimler ile yurtdışındaki benzer uygulamalara ilişkin gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi amacıyla 08.03.2015 tarihinde (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. Protokol ile Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulu elektronik izleme sistemi altyapısı ve elektronik kelepçe cihazlarının kullanıldığı sistem ile şiddet uygulayan ve şiddet mağdurunun birlikte takip edilmesi amaçlanmıştır.

- Elektronik kelepçe pilot uygulamasının 2015-2016 yıllarını kapsayan ilk döneminde Ankara ve İzmir illerinde Emniyet sorumluluk bölgesinde, 2016-2017 yıllarını kapsayan ikinci döneminde Ankara ve İzmir illerinde hem Emniyet hem Jandarma sorumluluk bölgelerinde uygulanmıştır.

- 30.06.2017 tarihinde imzalanan Protokol ile elektronik kelepçe pilot uygulaması 2 yıl süreyle Ankara, İzmir, İstanbul, Bursa, Gaziantep ve Antalya illerinde Emniyet ve Jandarma sorumluluk bölgelerinde uygulanmıştır.

- Protokolün 30.06.2019 tarihinde sona ermesiyle yenilenen Protokol ile elektronik kelepçe uygulaması; Adana, Aydın, Denizli, Eskişehir, Malatya, Mersin, Sakarya, Samsun, Trabzon olmak üzere 9 ile daha yaygınlaştırılmış, toplamda 15 ilde uygulanmıştır.

Elektronik kelepçe uygulamasının ülke geneline yaygınlaştırılmasına yönelik Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı'nda 7.3.1 no'lu tedbire yer verilmiş; bu kapsamda pilot uygulamanın İçişleri Bakanlığı EGM bünyesinde ülke geneline yaygınlaştırılmasına yönelik teknik altyapı çalışmaları tamamlanmıştır. 25.01.2021 tarihinden itibaren 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan teknik yöntemlerle takip kararlarının gereği GAMER bünyesinde EGM Asayiş Daire Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan “Elektronik İzleme Merkezi”nde ülke genelini kapsayacak şekilde (81 il ve ilçeler polis ve jandarma sorumluluk bölgelerinde) yerine getirilmektedir.

04.09.2021 tarihinde “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik”²⁴³ yayımlanmıştır.

Alo 183 Sosyal Destek Hattı

Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığı ile aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek, rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca ihmal, istismar ve şiddet vakaları veya töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için tedbir mahiyetindeki ihbarlar da alınmakta, durumun aciliyeti göz önünde bulundurularak vakanın bulunduğu ilde görevli acil müdahale ekip sorumlusuna (icapçı) ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir.

Alo 183 Sosyal Destek Hattı 7/24 hizmet vermekte olup ayrıca Türkiye genelinde tüm illerde Bakanlık bünyesinde çalışan acil müdahale ekip sorumluları bulunmaktadır. Bu sorumlulara ALO 183 hizmetlerinde kullanılmak üzere cep telefonu ve hat tahsisi yapılmıştır. Arapça ve Kürtçe dillerinde de hizmet veren hattın, kısa mesaj ile iletişim özelliği ve işitme engelli bireyler için 3G özelliği de bulunmaktadır.

01.01.2017-30.06.2021 tarihleri arasında, Alo 183 Sosyal Destek Hattına tüm erişim kanalları (sesli arama, SMS, görüntülü arama, whatsapp, e-Devlet vb) vasıtasıyla ulaşan ve işlem yapılan çağrılardan 81.537 adedi kadına yönelik şiddet başvurusudur.

Kadın Acil Destek Uygulaması

EGM tarafından asayiş alanında vatandaşın kolluk görevlilerine hızlı ulaşmasına yönelik akıllı telefonlarda kullanılabilecek mobil uygulama teknolojileri incelenerek kadına yönelik şiddet alanında kullanılmak üzere KADES Uygulaması hayata geçirilmiştir. KADES Uygulaması 24.03.2018 tarihi itibarıyla kadınların kullanımına açılmıştır. Sadece kadınların ve kız çocuklarının kullanımına açık olan ve T.C. kimlik numaralarıyla giriş yapılan uygulamayla kadınların daha etkin korunması sağlanmaktadır. Ayrıca, kolluk birimlerine başvuran veya 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı bulunan şiddet mağdurlarımıza; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Alo 183 Sosyal Destek Hattı ve KADES konusunda bilgilendirme yapmak üzere SMS'ler gönderilmektedir.²⁴⁴

3.1.3.1.5. Farkındalık Çalışmaları

Farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması, kadın erkek fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla ülke genelinde kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta olan personele, üniversite öğrencilerine ve vatandaşlara yönelik eğitim ve seminerler gerçekleştirilmektedir. Eğitimlerin devamlılığının sağlanması için Adalet, İçişleri, Sağlık ve Milli Savunma Bakanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ile ASHB arasında protokoller imzalanmıştır.²⁴⁵ İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı,

Adalet Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ile imzalanan “Eğitim Protokolleri” kapsamında 2007 yılından bu yana ilgili taraflarla gerçekleştirilen eğitim çalışmaları ile 118.084 polis, 27.193 jandarma personeli, 158.693 sağlık personeli, 106.389 din görevlisine yönelik kadına karşı şiddetle mücadele konusunda eğitim programları gerçekleştirilmiştir.

Koordinasyon Planı’nın İçişleri Bakanlığı faaliyetleri kapsamında 2019 yılı Aralık ayından 2020 yılı sonuna kadar polis merkezi amirliklerinde ve jandarma karakollarında görev yapan 153.495 kolluk personeline, 2021 yılında ise 94.878 kolluk personeline aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele konusunda eğitim verilmiştir.

2014-2016 yılları arasında Milli Savunma Bakanlığı (MSB) ile yapılan iş birliği ile 8.730 TSK personeli ile 637.818 er ve erbaşa ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, 22.01.2019 tarihinde, ASHB ile MSB arasında “Kadının Güçlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İş Birliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” imzalanmıştır. Protokol ile 2014-2016 yılları arasında düzenlenen eğitimlerin sürdürülmesi amaçlanmıştır. Protokol kapsamında; 101 kişinin birinci kademe eğitimi, 2.264 kişinin ikinci kademe eğitimi tamamlanmış olup; 86.125 erbaş ve ere kadının güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eğitim verilmiştir.

2018 yılında ASHB ile MSB iş birliğinde bedelli askerlik hizmetinden yararlanacaklara yönelik gerçekleştirilen 21 günlük temel askerlik eğitimi kapsamında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konusunda farkındalık seminerleri ile 630.000 er ve erbaşa ulaşılmıştır.

2018 yılından itibaren 81 ilde her ay farklı kurum ve kuruluşlarda görev yapan kamu görevlilerine yönelik düzenlenen “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Seminerleri”ne 2021 yılsonu itibariyle yaklaşık 75 bin kamu personeli katılmıştır.

ASHB ile UNICEF arasında dezavantajlı çocukların korunması, gelişim ve katılım haklarından yararlanabilmelerinin güçlendirilmesi amacıyla 25.04.2018’de “2018-2019 Ortak Çalışma Planı” 02.04.2020’de ise “2020 Ortak Çalışma Planı” imzalanmıştır. Erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesi kapsamında konuya ilişkin eğitimler gerçekleştirilerek toplamda 1.230 kamu görevlisine ulaşılmıştır.

ŞÖNİM tarafından Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmeliğin 7/2-(g) maddesi kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bilgi ve farkındalığının artırılması amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında, çok boyutlu ve tüm tarafların katkısı alınarak, ülke düzeyinde tematik toplantılar ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

3.1.3.1.6. Araştırma ve Projeler

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddeti izlemek ve aile içi şiddetle mücadele etmek için göstergeler belirlenebilmesi amacıyla, ilk kez 2008 yılında ülke genelinde “Kadına yönelik şiddetin kaynağı ve türleri nelerdir?” sorusuna yanıt verecek olan büyük ölçekli “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması²⁴⁶” yürütülmüş olup bunu takip niteliğinde olan ikinci araştırma²⁴⁷ ise 2014 yılında gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nın 2021-2022 yıllarında tekrarlanması planlanmış; ancak Covid-19 salgını şartları nedeniyle ulusal çaplı yaygınlık araştırması gerçekleştirilmesi mümkün olmamıştır. Bununla birlikte, telefon görüşmeleri, çevrim içi anket uygulamaları ve en az sayıda yüz yüze görüşmeyi kapsayan “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Algı, Farkındalık ve Tutum Araştırması” gerçekleştirilecek olup hazırlıkları devam etmektedir.

6284 sayılı Kanunun etkinliğinin analiz edilmesi amacıyla 2014 yılında “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Uygulanmasına Yönelik Etki Analizi Araştırması” yürütülmüştür.

Kadının en temel insan hakkı olan yaşam hakkının ihlaline neden olan ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet olaylarına ilişkin “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)”nda, 5. Hedef “Kurum Kuruluşlar Arası İş Birliği ve Politika Geliştirme” başlığı altında belirtilen “Faaliyet 5.6: Ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet vakalarının derinlemesine analizini yapmak üzere araştırma yapılacaktır” faaliyetine yer verilmiştir. Bu doğrultuda, KSGM koordinasyonunda Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı EGM, Polis Akademisi Başkanlığı, JGK ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinden temsilcilerin katılımıyla “Ölümle Sonuçlanan Kadına Yönelik Şiddet Fiillerinin Analizine İlişkin Çalışma Grubu” oluşturulmuş ve periyodik çalışma grubu toplantıları düzenlenmiştir. Araştırmada bu çerçevede, kolluk birimlerince paylaşılan 353 vakadan kadın cinayeti tanımıyla uyumlu olduğu değerlendirilen EGM görev alanında 271 vaka ve JGK görev alanında 54 vaka olmak üzere toplamda 325 kasten öldürme fiili analiz edilmiştir.

KSGM tarafından Mart 2021 itibarıyla ASHB’ye bağlı kadın konukevlerinden hizmet alan 450 kadınla “Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddete Maruz Kalan Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Koronavirüs Salgın Sürecinin Konukevi Hizmetlerine Etkisi” araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile kadın konukevlerinden hizmet alan kadınların sosyo-demografik özellikleri, kadınların hangi tür ve sıklıkta şiddete maruz kaldıkları, şiddet

uygulayanın özellikleri, koronavirüs salgınının kadına yönelik şiddet ve kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlara yönelik etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir.²⁴⁸

2014-2016 yılları arasında şiddete maruz kalan kadınlara sağlanacak destek hizmetlerinin kurulması ya da geliştirilmesi yoluyla 26 ilde şiddete karşı korumayı artırmak amacıyla “Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” yürütülmüştür. Bu kapsamda toplam 1.550 kişiye eğitici eğitimi verilmiştir. Proje illerinde yapılan durum analizi ve eğitim ihtiyaç değerlendirmelerinin ardından 26 il için il eylem planları geliştirilmiştir. Projenin ‘Hibe Programı’ bileşeni kapsamında yerel ve ulusal düzeyde STK’ların kadına karşı şiddete yönelik kapasitelerinin güçlendirilmesi için 11 ilde 19 projeye hibe verilmiştir. Proje ile polis, sağlık çalışanları, hâkim ve savcılar, yazı işleri müdürleri, aile mahkemesi uzmanları ve ASHB personeline yönelik eğitim modülleri²⁴⁹ hazırlanmıştır.

“Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT-II)” kapsamında KSGM tarafından hazırlanan Proje kapsamında 81 ilde; kurumsal hizmet birimlerine bilgisayar temininin sağlanması, tefrişatı, şoförlü araç temin edilmesi; hizmet birimlerince sunulan hizmetlere yönelik standart müdahale programının (Psiko-Sosyal Destek ve Müdahale Programı) oluşturulması ve program kapsamında bir dizi çalıştay ve eğitimin gerçekleştirilmesi; meslek elemanları ve destek personelinin hizmet sunum kapasitesinin geliştirilmesine yönelik temel ve ileri düzey eğitimlerin gerçekleştirilmesi; izleme ve değerlendirme faaliyetleri kapsamında il çalışma ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi; ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun artırılmasına yönelik il toplantılarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

3.1.3.1.7. Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklarına Yönelik Hizmetler

6284 sayılı Kanun kapsamında, şiddet mağduru mülteci ve sığınmacı kadın ve çocuklar da Kanun ile sağlanan koruyucu ve önleyici hizmetlerden yararlanabilmektedir.

Kadın konukevlerinden ve ŞÖNİM’lerden şiddet mağduru kadınlar ve beraberlerindeki çocukları statüsü ve uyuşuna bakılmaksızın 6284 sayılı Kanun kapsamında ihtiyaç duydukları hizmetlerden faydalanabilmektedir.

3.1.3.1.8. Şiddet Uygulayanlara Yönelik Çalışmalar

2015 yılında şiddet uygulayan faillere ilişkin olarak verilen sağlık tedbir kararları ile öfke kontrolü ve rehabilitasyon kararlarına ilişkin hizmetlerin düzenlenmesi ve kurumlar arası

iş birliğinin belirlenmesi amacıyla (Mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır.

Şiddet uygulayanlara yönelik 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen önleyici tedbirlerin etkin şekilde uygulanması için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği sağlanmasını teminen 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında önleyici tedbir kararı uygulanan failleere yönelik “Aile İçi Şiddetle Mücadele Farkındalık Seminer Programı” hazırlanmıştır.

3.1.3.1.9. COVID 19 Salgını ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

COVID-19 salgınının çok hızlı bir şekilde yayılması gelişmiş ülkeler de dâhil birçok devletin hazırlıksız yakalanmasına sebep olmuştur. Salgın dünyada birçok ülkede günlük yaşamı felce uğratmış; birincil halk sağlığı risklerinin yanı sıra birçok sosyal, ekonomik ve kültürel problemi de beraberinde getirmiştir.

Afet, deprem gibi kriz yaratan durumlar kadınları ve erkekleri farklı olarak etkilemektedir. Bu gibi kriz dönemlerinde tüm Dünya ülkelerinde taciz, cinsel istismar ve kadına yönelik şiddet vakalarında artış yaşandığı gözlenmektedir.

Türkiye’de ilk vakanın tespit edildiği 10.03.2020 tarihinden bu yana; şiddet mağdurlarına yönelik hizmetlerin kesintisiz devam etmesi ve herhangi bir aksaklığa mahal verilmemesi amacıyla yürütülen çalışmalar şunlardır:

- “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı” faaliyetlerinin izlenmesi amacıyla oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu” toplantıları sürdürülmüş; salgın sürecinde kadına yönelik şiddetle mücadelede sürecinde alınan tedbirler ve uygulamalar değerlendirilmiş, bu süreçte iş birliği ile ilgili atılacak adımlar istişare edilmiştir.
- ŞÖNİM ve kadın konukevlerinde şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar ve beraberindeki çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan bireylere yönelik 6284 sayılı Kanun kapsamında rehberlik, destek ve yönlendirme uygulamaları ilgili taraflarla eşgüdüm içerisinde kesintisiz sürdürülmüştür.
- “Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddete Maruz Kalan Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri ile Koronavirüs Salgın Sürecinin Konukevi Hizmetlerine Etkisi” araştırması gerçekleştirilmiştir.
- Mevcut kapasitelerinin üstünde hizmet veren kadın konukevlerinin bulunduğu illerde güvenlik riski olmayan sadece barınma amacıyla yapılan müracaatlar, ŞÖNİM ve İl Müdürlüğü koordinasyonunda ilgili kolluk birimleri ile yapılan planlama dâhilinde, 6284 sayılı Kanunun 10/6 maddesi kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya

benzeri yerlerde geçici olarak barındırılmıştır. Bu kapsamda, Haziran 2021 itibariyle 49 ilde pandemi döneminde 71 tesis (Otel, Misafirhane, Kamu Kuruluş ve Yurt) barınma amacıyla kullanılmaktadır. Ağustos 2021 itibariyle toplam 1.461 kadın/çocuk barınma amacıyla bu tesislere yönlendirilmiştir.²⁵⁰

- Bakanlık Merkez Teşkilatı tarafından; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, ŞÖNİM’ler ve kadın konukevleri ile 7/24 saat iletişim sağlanarak, mevcut uygulamalar takip edilmiş, ortaya çıkan sorunlar anlık olarak çözüme kavuşturulmuştur. Ayrıca kuruluş müdürleri ve personele yönelik düzenli olarak uzaktan eğitim ve bilgilendirme sağlanmıştır.

- Mart ayı itibariyle gelen çağrılarının artışı göz önünde bulundurularak ALO 183 Sosyal Destek Hattında önceliklendirme süreci başlatılmıştır. Sosyal Destek Hattını arayan şiddet mağdurları “0” tuşuna basarak herhangi bir sıra beklemeden ilgili destek personeline ulaşabilmektedir.

- 28 Mayıs tarihi itibariyle ALO 183 Sosyal Destek Hattının WhatsApp uygulaması üzerinden de vatandaşlara hizmet sunulmaya başlanmıştır. “0 501 183 0 183” iletişim numarasından 7 gün 24 saat ALO 183 Sosyal Destek Hattı’nda ilgili destek personeline ulaşılmaktadır.

- Kolluk birimlerine başvuran veya 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı bulunan şiddet mağdurlarına; ŞÖNİM, ALO 183 Sosyal Destek Hattı ve KADES konusunda bilgilendirme yapmak üzere SMS’ler gönderilmeye başlanmıştır.

- Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında kamu görevlileri başta olmak üzere ilgili personele eğitim çalışmaları uzaktan eğitim aracılığıyla sürdürülmüştür.

3.1.3.2. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

ATHGM; Bakanlığın aile ve topluma yönelik politikalarının oluşturulduğu; ailenin güçlendirilmesi, aileyi tehdit eden sorunların belirlenerek bertaraf edilmesi, kötü alışkanlık ve bağımlılık sorunlarıyla mücadele gibi çalışmaları yürütmekle görevlidir.

Genel Müdürlüğün aile danışmanlığı aile eğitim programı, evlilik öncesi eğitim programı, Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) gibi yürütmekte olduğu programlar ile Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması ile Türkiye Aile Yapısı Araştırması gibi nüfus araştırmaları doğrudan kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları olmasa da mücadeleye dolaylı katkı sunma potansiyeline sahiptir.

3.1.3.2.1. Programlar

Genel Müdürlüğün kadına yönelik şiddetle mücadelede doğrudan veya dolaylı katkı sunan çalışmaları şunlardır.

Aile Eğitim Programı

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde yer alan “Ailelere çocuk eğitimi ve çocuk yetiştirme yöntemlerin verildiği “Ana-Baba Okulları” programları yaygınlaştırılarak kurumsal alt yapı oluşturulmalıdır” hedefi; “Çocuğa yönelik şiddet konusunda anne babalar ve bakım veren kişilerin çocuğa yaklaşım ve çocuk terbiyesi alanlarında zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programlarına öncelikle yer verilmelidir” hedefi ve “Kadına yönelik şiddet konusunda zararlı gelenek ve göreneklerin tespit edilerek buna yönelik tutum ve davranış biçimlerini değiştirmelerini sağlayıcı eğitim programları hazırlanmalıdır. Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesine yönelik olarak başta erkekler olmak üzere ailenin tüm bireylerinin eğitilmesi ve özellikle öfkenin kontrolü ve kişiler arasında sağlıklı iletişim becerileri konusunda yaygın eğitim programlarının hazırlanmasında devletin gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir” hedefi kapsamında ATHGM tarafından 2013 yılından bu yana Aile Eğitim Programı kapsamında yetişkinlere yönelik eğitimler sürdürülmektedir.

Bu program, aile üyesi bireylerin çağın gerektirdiği temel aile yaşam becerilerine yönelik bilgi, beceri ve tutumları kapsamlı olarak edinebilmeleri için hazırlanmıştır. Bu kapsamda 5 temel alan (iletişim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık), 28 modül ve 210 üniteden oluşmaktadır. Aile Eğitim Programı kapsamında 2013 yılından bugüne kadar 2.246.093 kişiye eğitim verilmiştir. Eğitim programında yer alan tüm yayınlar www.aep.gov.tr internet adresinden herkesin erişimine açıktır.

Aile Danışmanlığı

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde yer alan “Evlilik öncesi çiftlerin yardım almaları konusunda “Evlilik ve Evlilik Danışmanlığı” hizmetlerinin kurumsallaşması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir” hedefi kapsamında ATHGM tarafından aile kurmak amacıyla bir araya gelen çiftlerin, evlilik hayatına hazırlanmaları amacıyla “Evlilik Öncesi Eğitim Programı” ve “Aile Danışmanlığı” hizmetleri sunulmaktadır.

Çiftlerin aile içi iletişim, ilişki vb. konularda yaşadıkları sorunlarla baş etmelerine destek olmak, sorun çözme yeteneklerini artırmak ve boşanma sürecini sağlıklı olarak yönetebilmelerini sağlamak amacıyla 2012 yılından itibaren “Aile Danışmanlığı” hizmeti verilmektedir. Aile danışmanlığı süreci, aile danışmanı ile aile fertleri arasında güvene dayalı

bir ilişkinin kurulması ve sürdürülmesi, ailenin ihtiyaç ve sorunlarının tanımlanması, bu sorunların çözümüne yönelik amaçlar oluşturulması, olası müdahalelerin planlanması ve uygulanması şeklinde devam eden profesyonel yardım sürecini ifade etmektedir.

Aile Danışmanlığı hizmetimizden yararlanmak için başvuruda bulunan her vatandaşa danışmanlık hizmeti 81 ilde İl Müdürlükleri ve SHM’lerdeki uzman personel aracılığı ile ücretsiz olarak sunulmaktadır. 08.11.2019 tarihinden itibaren aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak için e-devlet üzerinden başvuru yapılabilmektedir. 2021 yılı ilk üç aylık dönemde Aile Danışmanlığı Hizmeti kapsamında 1.115 başvuru sahibine hizmet verilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)’nda “Aile Danışmanlığı Sistemi yaygınlaştırılacak; etkin ebeveynlik, eş olma gibi aileyi güçlendiren konularda ailelerin bilgilendirilmeleri ve bu çalışmalara özellikle erkeklerin katılımının teşviki sağlanacaktır” eylemi yer almaktadır. Tedbir kapsamında; Aile Danışmanlığı Sistemi yaygınlaştırılması çalışmalarına başlanmış olup; Sistem ile etkin ebeveynlik, eş olma gibi aileyi güçlendiren konularda ailelerin bilgilendirilmeleri ve bu çalışmalara özellikle erkeklerin katılımının teşviki hedeflenmektedir.

Evlilik Öncesi Eğitim Programı

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin 3 üncü maddesinde “Askerlik eğitiminde, camilerde, kahvehanelerde, çok sayıda erkek çalışan istihdam eden kuruluşlarda kadına yönelik şiddet konusunda erkeklerle yönelik zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programları düzenlenmelidir” hedefi yer almaktadır. Bu doğrultuda doğrudan kadına yönelik şiddete ilişkin bir eğitim olmamakla birlikte ATHGM tarafından hazırlanan Evlilik Öncesi Eğitim Programı kapsamında Aile Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve Belediyeler aracılığıyla hem evlenecek çiftlere yönelik eğitimler hem de askerlere ve polis okulu öğrencilerine yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir. Evlilik Öncesi Eğitim için “Evlilikte İletişim ve Yaşam Becerileri”, “Aile Hukuku” ve “Evlilik ve Sağlık” olmak üzere üç ayrı modül hazırlanmıştır. Evlilik Öncesi Eğitim Programı kapsamında bugüne kadar 1.211.150 kişiye ulaşılmıştır.

Aile Sosyal Destek Programı

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nda “Aile Danışmanlığı, ASDEP gibi uygulamalar da, faydalananlar arasından kadına yönelik şiddet vakalarının tespiti ve müdahale süreçleri gözden geçirilecek, ilgililerin sosyal hizmet modellerinden etkin yararlanmaları sağlanacaktır” hedefi yer almaktadır. Bu kapsamda ASDEP görüşmeleri ile tespit edilen 372 vaka ŞÖNİM’lere yönlendirilmiştir. Ayrıca, Aile Danışmanlığı hizmet

sunumu gerçekleştirme esnasında tespit edilen ihmal, istismar ve şiddet vakalarına ilişkin bildirimde bulunma zorunluluğu kapsamında aile danışmanları gerekli bildirimde bulunmaktadır.

Yine Koordinasyon Planı’nda yer alan “İlçe düzeyinde sosyal hizmet sunumunda görev alan meslek elemanları ile ASDEP personelinin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında eğitim alması sağlanacaktır” hedefi kapsamında ASDEP görevlilerine yönelik 2020 yılında verilen hizmet içi eğitimlerde kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna yer verilmiştir.

3.1.3.2.2. Araştırmalar

ATHGM tarafından belli periyodlarla gerçekleştirilmekte olan Türkiye Aile Yapısı Araştırması, Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması gibi Türkiye temsiliyetine sahip büyük ölçekli araştırmaların ana hedefi kadına yönelik şiddet olmamakla birlikte araştırma verilerinde kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarına da yön verecek veriler yer almaktadır.

Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması

Anayasanın 41 inci maddesinde toplumun temeli olarak vurgulanan ailenin yapısında meydana gelen değişimlerden, özellikle kadın ve çocukların olumsuz etkilennememesi ve ailenin korunması adına oluşturulacak sosyal politikalar kapsamında araştırma verilerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda ASHB tarafından belirli aralıklarla Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmaların ilki 1996 yılında, ikincisi 2008 yılında²⁵¹, üçüncüsü ise 2014 yılında²⁵² ve dördüncüsü 2019 yılında²⁵³ gerçekleştirilmiştir.

2014 Araştırma sonuçlarına göre; boşanmayla sonuçlanan evliliklerin genelinde ilk beş sırada yer alan “evlilikte yaşanan sorunlar” şiddet, alışkanlıklar, yakın çevre, duygusal ilişki ve cinsel hayattır. Evlilikte yaşanan sorunlarda şiddetin yaygınlığı dikkat çekici olup özellikle 50 yaş altında boşanmış bireylerin evliliğinde yaşanan sorunların başında gelmektedir. En sık rastlanan boşanma nedenleri ise yakın çevrenin evliliğe müdahalesi (yüzde 40) ile duygusal ilişkidir (yüzde 38). Bu gerekçeleri aldatma (yüzde 35), ekonomik sorunlar (yüzde 34) ve şiddet (yüzde 34) takip etmektedir. Ayrıca şiddet kadınların en çok belirttiği boşanma gerekçesidir.²⁵⁴

Türkiye Aile Yapısı Araştırması

Türkiye Aile Yapısı Araştırması, Türkiye’de hane halkının özellikleri, eğitim, evlilik, boşanma, çocuklar, yaşlılık, akrabalık ve komşuluk ilişkileri gibi konulara ışık tutmakta ve ilgili sosyal politikalar için girdi sağlamaktadır. Araştırma Resmi İstatistik Programı kapsamında olup 2006 yılından beri her beş yılda bir ortalama 12-17 bin hane üzerinden tekrarlanmakta

olup üçüncüsü 2016 yılında yürütülmüştür. 2021 yılında araştırmanın dördüncüsü ASHB ve TÜİK iş birliği ile gerçekleştirilmektedir.

2018 yılında 2006, 2011 ve 2016 verileri kullanılarak ileri istatistik analiz çalışması yapılmıştır. Buna göre; aile içi anlaşmazlıklarda sosyoekonomik statü seviyesi, evlilik yaşı ve bununla birlikte gelen aile içi şiddet etkili olmaktadır. Aile içinde yaşanan şiddet genellikle döngüsel olup babadan anneye, anneden çocuğa doğru devam etmekte ve çocuğun da gördüğü şiddeti yaşatlarına ya da kardeşlerine ya da ileriki yaşlarında kendi ailesine yansıtması biçiminde devam ettiği gözlemlenmiştir.²⁵⁵

3.1.3.2.3. Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklarına Yönelik Hizmetler

Sosyal Hizmet Merkezleri aracılığıyla geçici koruma ve uluslararası koruma statüsünde bulunan kadınlara yönelik ATHGM tarafından yürütülen çalışmalar şu şekildedir:

- Hedef grubun psikolojik ve sosyal anlamda güçlenmesi amacıyla psikososyal destek hizmetleri verilmektedir.
- İhtiyaç dâhilinde bireysel danışmanlık, aile danışmanlığı gibi çalışmalar yürütülmektedir.
- İhtiyaç sahiplerini tespit etmek ve yerinde müdahaleyi gerçekleştirmek amacıyla saha taramaları ve hane ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.
- Erken yaşta zorla evlilik, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, okul dışında kalan çocuk, çocuk işçiliği, ekonomik yoksulluk gibi konular başta olmak üzere hedef grubun yaşadığı sorun ve ihtiyaçlara yönelik vaka yönetimi yapılmaktadır.
- Kayıt ve kimlik çıkarma, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, hukuki destek, istihdam, sosyal yardım gibi diğer kamu kurum ve kuruluşların sorumluluk alanlarında olan hizmetler hakkında bilgilendirme ve yönlendirme hizmetleri sunulmaktadır.
- Hedef grubun ihtiyaçları dikkate alınarak, güçlenme ve farkındalık oluşturmaya hedefleyen eğitimler düzenlenmektedir.
- Sosyal uyum ve kaynaşma faaliyetleri kapsamında sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.
- Geçici koruma ve uluslararası koruma statüsünde bulunan kadınlar ve ailelerine yönelik Arapça'ya çevirisi yapılmış olan 'Aile Eğitim Programı' çalışması gerçekleştirilmektedir.

3.1.3.3. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 70 inci maddesi gereğince Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM); kadınlar, genç kızlar ve çocuklar da dâhil olmak üzere tüm engellilerin ve yaşlıların ayrımcılığa uğramadan insan haklarından yararlanarak toplumsal hayata katılmaları için çalışmalarını sürdürmektedir.

Engelli bireylerin bakımına yönelik geliştirilen ve izlenen politikaların en temel amacı; günlük rutinlerini ve hayati aktivitelerini yerine getirmekte zorlanan engelli bireylerin gereksinimlerini karşılayarak bu bireyleri, ailelerini ve bakımlarından sorumlu olan kişileri ekonomik ve sosyal risklerden korumak ve desteklemektir. Bu kapsamda gerekli kriterleri sağlayan her birey EYHGM’nin sunduğu hizmet modellerinden; resmi/özel kuruluşların hizmetlerinden yararlanabilmekte ve evde bakım yardımından faydalanabilmektedir.

Tablo 26. EYHGM Bağlı Kuruluş, Yardım ve Ödemelerin Cinsiyete Göre Dağılımı

EYHGM BAĞLI KURULUŞLAR VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMLARI		
KURULUŞ TİPİ	HİZMET ALANLARIN CİNSİYETLERE GÖRE DAĞILIMI	
Resmi Engelsiz Bakım Merkezi	Kadın	Erkek
	% 44,18	% 55,82
Özel Engelsiz Bakım Merkezi	Kadın	Erkek
	% 41,36	% 58,64
Resmi Huzurevleri (Bakanlığa Bağlı)	Kadın	Erkek
	% 44,28	% 55,72
Özel Huzurevleri (Dernek ve vakıflar dâhil)	Kadın	Erkek
	% 61,54	% 38,46

EYHGM BAĞLI YARDIM VE ÖDEMELERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI		
ÖDEME TÜRÜ	HİZMET ALANLARIN CİNSİYETLERE GÖRE DAĞILIMI	
Evde Bakım Yardımı	Kadın	Erkek
	% 47,50	%52,50

Kaynak: EYHGM Verileri.

Bununla birlikte toplum temelli bakım hizmetlerinden biri olan engelli bireylere yönelik gündüz hizmet merkezlerinin sayısının ve niteliğinin artırılması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. 2021 Mayıs ayı itibarıyla 127 Engelsiz Gündüz Yaşam Merkezinde 1.379 kişi aktif olarak hizmet almaktadır. 2002-2021 yılları arasında 20 kadın, huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerimize şiddet sebebi ile bakım altına alınmıştır.

3.1.3.4. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM), 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 69 uncu maddesi uyarınca; çocukların her türlü ihmâl ve istismardan korunarak, sağlıklı gelişimlerini temin etmek üzere belirlenen ulusal politika ve stratejilerin yerelde uygulanması için gerekli çalışmaları koordine etmek, çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir.²⁵⁶

Kuruluş bakım hizmetlerinde çocuk evleri ve çocuk evleri siteleri yoluyla ev tipi kuruluş modeline ağırlık verilmekte, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında uygun hizmet modeli belirleninceye kadar Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri ile hizmet verilmektedir. Suça sürüklenen, suç mağduru olan veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalan ve bu nedenle bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlere yönelik ihtisas kuruluşları olan Çocuk Destek Merkezleri'nde hizmet verilmektedir. Bakım sonrasında ise sosyal hayata uyum, izleme ve rehberlik faaliyetleri yürütülmektedir.²⁵⁷ Çocuk evlerinin illerde planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla ise Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi görev yapmaktadır.²⁵⁸

2020 yılı sonu itibarıyla Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı 111 çocuk evleri sitesinde 6.181 çocuk, 1.193 çocuk evinde 5.956 çocuk, 65 Çocuk Destek Merkezinde 1.387 çocuk olmak üzere toplam 1.369 kuruluşta 13.524 çocuğa bakım hizmeti sağlanmıştır. Bunun yanında 129.422 çocuğa koruma altına alınmadan ailesi yanında destek verilmiş, 17.896 çocuk evlat edindirilmiş, 7.864 çocuğun koruyucu aile yanında bakımı sağlanmış, 2.663 çocuğa özel kreş ve gündüz bakım evlerinde ücretsiz bakım hizmeti sağlanmıştır.²⁵⁹

3.1.3.5. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 73 üncü maddesi uyarınca; yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlar alanında ulusal düzeyde uygulanacak politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek görev ve yetkileri bulunmaktadır. SYGM il ve ilçelerde; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Hâlihazırda ülke genelinde 1.003 SYD Vakfı hizmet vermektedir.²⁶⁰ SYGM

tarafından doğrudan ve/veya dolaylı olarak kadınlara yönelik sunulan sosyal yardımlar aşağıda sıralanmıştır:²⁶¹

- Şartlı Nakit Transferi: Şartlı Eğitim Yardımı kapsamında 2020 yılında, 2.607.026 fayda sahibine 730,26 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır. Şartlı Sağlık Yardımları kapsamında 2020 yılında, 1.198.259 kişiye 475,81 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır. Yabancılarla yönelik şartlı eğitim yardımı AB tarafından finanse edilmektedir.

- Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı: 2020 yılında, 107.127 kişiye 340,7 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

- Muhtaç Asker Çocuğu Yardım Programı: 2020 yılında, 5.546 kişiye 2,7 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

- Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Yardım Programı: 2020 yılında, 75.292 kişiye 125 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

- Öksüz ve Yetim Yardım Programı: 2020 yılında, 50.472 kişiye 64,1 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

- Doğum Yardımı: 2020 yılında, 973.376 çocuk için 412,3 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

- Çoklu Doğum Yardımı: 2020 yılında, 36.684 çocuk için 38,6 Milyon TL ödeme yapılmıştır.

Aile Destek Merkezleri (ADEM) ve Sosyal Dayanışma Merkezleri (SODAM) projeleriyle dezavantajlı grupların toplumsal hayata katılımını artırmak amacıyla hizmet sunulmaktadır. Projeler kapsamında psikososyal, sportif, sosyokültürel ve mesleki kurslar düzenlenmektedir. Bununla birlikte kursiyerlere kişisel gelişim, moral, sağlık, vatandaşlık vb. konularda bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik olarak eğitim programları, konferans, seminerler vb. etkinlikler de düzenlenmektedir.

3.1.3.6. Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 74 üncü maddesi uyarınca, hukuk birimlerine verilen görevleri ve Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

6284 sayılı Kanunun 20/2 fıkrasında yer alan “Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.” hükmü uyarınca, Kanunda düzenlenen “şiddet” tanımı kapsamında; kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik her

türlü fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü ve ekonomik şiddetin varlığı halinde Bakanlıkça davalara müdahil olunarak hukuki sürecin takibi sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2020 yılında toplam 140.152 dava dosyası takip edilmiştir.²⁶²

3.1.4. Adalet Bakanlığı

Adalet Bakanlığı tarafından son yıllarda kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilebilmesi amacıyla ulusal eylem planları, reform niteliğinde yargı paketi çalışmaları, mevzuat değişiklikleri ve uygulamayı geliştirici tedbirler alınmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ilk adımlarından biri olan kadınların ve erkeklerin eşit temsiline sağlanması amacıyla 2002 yılından bu yana hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayılarında oldukça önemli artışlar gerçekleştirilmiştir. 2002 yılında 122 olan kadın Cumhuriyet savcısı sayısı 2021 yılında 1.043'e yükselmiş ve toplam yüzde 775'lik bir artış yaşanmıştır. Yine 2002 yılında 1.725 olan kadın hâkim sayısı 2021 yılında 6.930 olarak toplam yüzde 302'lik artış göstermiştir.²⁶³ Yeni başlayan hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile hâlihazırda görevde olan hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik olarak kadına karşı şiddetle mücadele konularındaki eğitimler periyodik olarak devam etmektedir.

02.03.2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşılan İnsan Hakları Eylem Planı'nda da kadına karşı şiddetle mücadele ayrı önemle ele alınarak Adalet Bakanlığı tarafından atılması gereken somut adımlara yer verilmiştir. Bu doğrultuda İnsan Hakları Eylem Planının; “eşe karşı işlenen suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebeplerin, boşanmış eşi de kapsayacak şekilde genişletilmesi” faaliyeti kapsamında, 14.07.2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda yapılan değişik ile 5237 sayılı TCK'nın 82 nci maddesinde düzenlenen kasten öldürme, 86 ncı maddede düzenlenen kasten yaralama, 96 ncı maddede düzenlenen eziyet ve 109 uncu maddede düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının fail tarafından boşandığı eşine karşı işlenmesi hali, nitelikli haller (cezaı artıran sebep) arasına alınmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ulusal eylem planlarının takibi ve mevzuatın etkin uygulanması amacıyla Bakanlık bünyesindeki birimler çalışmalarına etkin şekilde devam etmektedir.

Teşkilat Yapısı

Adalet Bakanlığı bünyesinde; Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Mevzuat Genel Müdürlüğü, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Personel Genel

Müdürlüğü, Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, Eğitim Dairesi Başkanlığı, İcra İşleri Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Özel Kalem Müdürlüğü ana hizmet birimleri olarak hizmet sunmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında ise özellikle Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ile Türkiye Adalet Akademisi tarafından çalışmalar etkin şekilde sürdürülmektedir.

3.1.4.1. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Suç mağdurlarına sunulacak hak ve hizmetler konusunda çalışmalar yaparak adli süreçte mağdurlara ve özellikle kırılgan gruplara yönelik onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve ulaşılabilir mağdur destek sistemi kurulmasına katkı sağlamak üzere kurulan Başkanlık, 10.06.2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı adıyla Bakanlık ana hizmet birimi olarak teşkilatlandırılmıştır.²⁶⁴

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere; kırılgan gruba yönelik hak ve hizmetlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin faaliyetleri yürütmek, mağdurların kendilerine tanınan haklar ve yardımlar konusunda bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yürütmek, adli desteğe ihtiyaç duyanlara uygun müdahale programları geliştirmek, tekrarlanan mağduriyetleri önleyici tedbirler almak ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik faaliyetleri yürütmek, mağdurların adalete erişimini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapmak ve uygulamak üzere faaliyet göstermektedir.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde suç mağduru kadınların adalete erişiminin güçlendirilmesi, tekrarlanan şiddet olaylarının önüne geçilebilmesini sağlayan politikaların oluşturulması ve ilgili diğer kurumlarla iş birliğinin artırılması amacıyla çalışmalar yapmak üzere “Kadın Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü” kurulmuştur.

63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile mağdurlara yönelik geliştirilen politikaların uygulanması ve mağdurların adli süreçte

desteklenmesi amacıyla adliyelerde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin kurulması sağlanmıştır.

3.1.4.1.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Alanında Uzman Birimlerin Kurulması

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda profesyonel uygulayıcıların ve uzmanlaşmış birimlerin varlığı oldukça önemlidir. Bu alanda uygulamada rol alan kurumların ve personelin ayrıca belirlenerek eğitim ve benzeri faaliyetler ile kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu itibarla aile içi ve kadına yönelik suçlarla mücadele etmek üzere adliyelerde uzman birimler oluşturulmuştur.

İhtisas Mahkemelerinin Kurulması

Bilindiği üzere, 6284 sayılı Kanun kapsamında olan tedbir kararlarına aile mahkemeleri veya aile mahkemesi sıfatıyla görev yapan asliye hukuk mahkemeleri tarafından karar verilmektedir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu’nun 30.12.2019 tarihli kararı sonrasında 6284 sayılı Kanun’dan doğan talepler hakkında karar vermek üzere tedbir mahkemeleri kurulmuştur.²⁶⁵ Bu yeni düzenleme ile 6284 sayılı Kanun kapsamında öngörülen tedbir kararlarını her aile mahkemesi değil, her adliyede bir mahkemenin değerlendirmesi sağlanmıştır. Bu sayede kadınları koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının tek elden değerlendirilmesi ve etkin takibinin sağlanabilmesi amaçlanmıştır.

2020 yılı başından itibaren 6284 sayılı Kanun hükümleri gereğince verilmesi gereken koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin iş ve işlemlere bakmak üzere iş yoğunluğu itibarıyla bazı yerlerde tedbir mahkemeleri oluşturulmuş, bazı yerlerde ise belirli aile veya asliye hukuk mahkemeleri söz konusu tedbirleri vermekle görevlendirilmiştir.

Hâlihazırda 81 il ve 473 ilçede toplam 763 hâkim 6284 sayılı Kanun’dan doğan talepler hakkında karar vermekle görevlendirilmiştir.

Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Büroları

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele; çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirmektedir. Bu nedenle, şiddetle mücadelenin disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmesi ile birlikte nitelikli ve tekrarlanan şiddetle etkin şekilde mücadele edilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesini gerekli kılmaktadır.

Bu amaçla hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı” doğrultusunda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması konulu 154/1 nolu Genelge güncellenmiş, Genelge doğrultusunda Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde aile içi şiddet suçlarına bakmakla görevli soruşturma büroları

yaygınlaştırılmış ve aile içi ve kadına karşı şiddet soruşturmalarının belirli Cumhuriyet savcıları tarafından yürütülmesi sağlanmıştır.²⁶⁶ Kadına yönelik şiddet vakalarına ilişkin soruşturmalar daha önce birçok farklı Cumhuriyet savcısı tarafından yürütülmekte iken, düzenleme sonrası sadece belirli Cumhuriyet savcıları tarafından takip edilmektedir.

Hâlihazırda Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde kurulu “Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Büroları” 81 ilde faaliyet göstermekte olup söz konusu soruşturmalar bu suçlara bakmakla görevlendirilmiş Cumhuriyet savcıları tarafından yürütülmektedir. Ayrıca il merkezi olmayan 134 ilçe adliyesinde de aile içi şiddet soruşturma bürosu faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte, büro olmayan adliyelerde de aile içi ve kadına karşı şiddet suçlarına ilişkin soruşturmalar, özel olarak bu işe bakmakla görevlendirilmiş Cumhuriyet savcıları tarafından yürütülmektedir. Böylece, aile içi şiddet bürolarında görev yapan Cumhuriyet savcılarınca soruşturmaların titizlikle yürütülmesi ve uzmanlaşmanın sağlanması hedeflenmektedir.

3.1.4.1.2. Şiddet Mağdurlarına Sunulan Destek Hizmetleri

Mayıs 2019 tarihli Yargı Reformu Strateji Belgesinde mağdur odaklı uygulamaların geliştirilmesi yönünde reform niteliğinde açık hedeflere yer verilmiştir. Hiç şüphesiz bu mağdurların başında, şiddete maruz kalarak adli sürece temas eden kadınlar gelmektedir. Adli süreçte şiddet mağduru kadınların ve çocukların ikincil örselenmeler yaşamalarının önlenmesi ve adalete erişimlerinin güçlendirilmesi amacıyla destek hizmeti sunan özel birimler oluşturulmuştur.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri

Başta çocuklar, kadınlar, engelli ve yaşlı bireyler olmak üzere yapılacak bireysel değerlendirme ile kırılgan gruba dâhil olduğu değerlendirilen mağdurlara destek olmak ve adliyelerde yalnız olmadıklarını hissettirmek amacı ile son dönemde birçok adım atılmıştır. Bunlardan biri de adliyelerde suç mağdurlarına adli süreçte destek vermek üzere kurulan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleridir. Müdürlükler bünyesinde bilgilendirme ve yönlendirme bürosu, kırılgan grup destek bürosu, ceza yargılaması destek bürosu, hukuk yargılaması destek bürosu ve adli yardım bürosu bulunmaktadır.²⁶⁷

Bilgilendirme ve yönlendirme bürosunda şiddet mağduru kadınlara adli süreçte tanınan haklar ve yardımlar ile ihbar ve şikâyet mekanizmaları hakkında bilgilendirme hizmeti sunulmaktadır. Yine adli yardım başta olmak üzere suç mağduru kadınlara hizmet sunan diğer kurumlara yönlendirme yapılmaktadır. Yine Bakanlık tarafından oluşturulan adli yardım başvuru formu e-devlet sistemine yüklenmiş bulunmaktadır.

Bilgilendirme ve yönlendirme bürosunda mağdurun kişisel özellikleri, suçun niteliği ve ağırlığı, suçun işlendiği şartlar dikkate alınarak yapılan ön değerlendirme sonucunda mağdurun suçtan fazla etkilendiği ve korunması gerektiğinin anlaşılması halinde kırılğan grup destek bürosuna yönlendirme yapılmaktadır.

Kırılğan grup destek bürosunda şiddet mağduru kadınlardan adli desteğe ihtiyaç duyanlara uygun müdahale programların uygulanması ve tekrarlanan mağduriyeti önleyici tedbirlerin alınması gibi hizmetler yürütülmektedir. Kırılğan grup destek bürosu, hizmet sunumunda uzmanın inisiyatif aldığı, bireysel değerlendirme, adli destek planı, vaka yönetimi ve takip programı gibi mevcut uygulamada yer almayan yeni hizmet ve kavramları adli sürece katan bürodur. Bireysel değerlendirme, adli sisteme dâhil olan çocuklar, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların mağdurları, aile içi şiddet mağdurları, terör suçları mağdurları, insan ticareti suçu mağdurları ile uzmanlar tarafından yapılacak değerlendirme sonrasında kadın, yaşlı ve engelli mağdurlar ile etkin bir desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen mağdurlar hakkında yapılmaktadır. Bireysel değerlendirme sonucunda kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlara yönelik hizmetlerin sistematik bir şekilde ve zamanında sunulabilmesi için gerekli planlama, uygulama, izleme ve koordinasyon işlemlerinin tek bir adli destek görevlisi tarafından etkin şekilde yürütülebilmesi amacıyla vaka yönetimi uygulanmaktadır. İşlenen suç nedeni ile kaygılı görülen kişilerin psiko-sosyal destek almaları, sanıkla yüz yüze gelmeden uzman desteği altında duruşma salonu dışında ifade ve beyanlarını verebilecekleri özel ortamlar olan AGO’larda mağdurların soruşturma ve kovuşturma aşamalarında uzman aracılığıyla dinlenebilmeleri mümkündür.

Ceza yargılaması destek bürosu ile daha önce sadece çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine yönelik sağlanan uzman desteği Cumhuriyet başsavcılıkları ile tüm ceza mahkemelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu büroda, mağdurun ifadesi alınmadan önce kaygı düzeyinin düşürülmesi ve daha rahat ifade verebilmesi amacıyla içinde bulunduğu ortamı, ilgili kişileri ve süreci açıklamak üzere ön görüşme yapmak, ifadesi alınırken mağdurun yanında bulunmak ve talep edilmesi halinde mağdur hakkında mesleki görüşünü bildirmek üzere uzmanlar görev yapmaktadırlar. Yine bu büroda görev yapan uzmanlar tarafından talep üzerine sosyal inceleme raporu hazırlanmaktadır.

Hukuk yargılaması destek bürosu ile daha önce sadece aile mahkemelerine yönelik sağlanan uzman desteği, ihtiyaç duyulan tüm hukuk mahkemelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Hukuk mahkemelerinde görülen davalar ile özellikle aile mahkemelerinde görülen boşanma, velayet, kişisel ilişki kurulması, evlat edinme gibi davalarda mahkeme

tarafından istenen konu hakkında sosyal inceleme raporu düzenlemek bu bürodaki adli destek görevlilerinin görevleri arasındadır.

Müdürlüklerin kurulmasıyla birlikte; suç mağdurlarının tamamına yönelik etkin bir bilgilendirme ve yönlendirme sistemi kurulmuş, daha önce aile, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görev yapan uzmanlar aracılığıyla sadece bu mahkemelere yönelik sağlanan psiko-sosyal destek faaliyetleri adli süreçteki tüm birimleri kapsayacak şekilde genişletilmiş, hizmet sunumuna ilişkin standartlar geliştirilerek, vaka yönetiminin uygulandığı, AGO’ların kullanıldığı mağdur odaklı uygulamalar faaliyete geçirilmiştir.²⁶⁸

Hâlihazırda 161 adliyede kurulu bulunan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin yaygınlaştırılması çalışmaları devam etmektedir.

Adli Görüşme Odaları

Özel ortamlarda ifade ve beyanlarının alınması gerektiği veya fail ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen mağdurlar ile cinsel suç ve aile içi şiddet suç mağdurları ve diğer kırılgan gruba mensup mağdurların ifade ve beyanlarının alınması amacıyla AGO kurulmuş ve 03.04.2017 tarihinde faaliyete geçirilmiştir.²⁶⁹

AGO’lar, görüşme yapılacak kişilerin ikincil örselenmelerinin önlenmesini sağlamak üzere “Bekleme Odası”, “Görüşme Odası” ve “Gözlem Odası” şeklinde üç odadan oluşan özel alanlardır.

Bekleme odasında mağdurlar kendi işlemlerinin yapılmasını beklerken adliye koridorlarından ve fail ile yüz yüze gelme ihtimalinden korunmaktadır. Bu odalar mağdurların ifade ve beyan alma işlemleri öncesinde beklemleri gereken durumlarda kendilerine uygun şekilde hazırlanmış olan odadır.

Görüşme odasında sadece adli görüşmeci ve mağdur bulunmaktadır. Görüşme adli görüşmeci ve mağdur arasında gerçekleştirilirken eş zamanlı olarak bu görüntü mahkeme salonuna aktarılmaktadır. Uzmanda bir kulaklık bulunmaktadır. Cumhuriyet Savcısı veya hâkim tarafından sorulan soruları uzman mağduru örselemeyecek şekilde mağdura iletmektedir.

Gözlem odasında Cumhuriyet savcısı, avukat, zabıt kâtibi gibi ilgililerin görüşme odasında yapılan görüşmeyi izledikleri yerdir. Cumhuriyet savcısı veya avukatlar tarafından mikrofon ve kulaklık aracılığıyla adli görüşmeciye sorulmasını istedikleri sorular iletilmektedir.

Hâlihazırda 81 il, 126 adliyede 131 adli görüşme odası hizmet sunmaktadır.

3.1.4.1.3. *Adalet Erişimin Güçlendirilmesine Yönelik Çalışmalar*

Adalet Bakanlığı tarafından suç mağdurlarının bilgiye erişimlerinin güçlendirilmesi ve başvuru mekanizmaları hakkındaki farkındalıklarının artırılması amacıyla magdurbilgi.adalet.gov.tr isimli internet sitesi oluşturulmuş ve üç dilde erişime sunulmuştur.²⁷⁰ Burada suç mağdurları için sıklıkla karşılaşılan suç türleri ile başvurabilecekleri mekanizmaların yanı sıra adli yardım hakkında da bilgiler yer almaktadır.

Yine Başkanlık tarafından adli yardım, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin faaliyete geçişi, başlıca suç türleri ve adli süreçte mağdur hakları gibi konuları içeren broşürler hazırlanarak adliyelere dağıtılmıştır.²⁷¹ Söz konusu afişler herkesin görebileceği yerlere asılmış, ayrıca broşürler hem müdürlüklerde hem de adliyenin değişik yerlerinde dağıtılmaktadır.

Ayrıca maddi durumu elverişli olmayan kişilerin, özel hukuk alanında mahkemelere yapacakları adli yardım başvurularında kullanılmak üzere oluşturulan “Adli Yardım Başvuru Formu”, e-devlet üzerinden erişime açılmış olup adli yardım talepli dava açmak isteyen kişiler başvuru formuna <https://vatandas.uyap.gov.tr> adresindeki UYAP Vatandaş Portal sayfasından ulaşabilmektedir. Yine söz konusu formlar, fiziki olarak adliyelerdeki Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri ve mahkeme ön bürolarından temin edilebilmektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından, suç mağdurları ile temas halinde olan hizmet sağlayıcılara uygulamalarında yol gösterilmesi, mağdurların haklarına saygılı ve duyarlı bir yaklaşım sergilemelerine destek verilmesi, mağdurların maruz kaldıkları suç nedeniyle ikinci kez örselenmelerine engel olunması ve hizmet sunan kamu görevlilerinin mağdura yaklaşım esnasında temel ilkeler konusunda bilinçlendirilmeleri amacıyla, suç mağdurlarına yönelik temel yaklaşım standartları ve ilkelerinin bir araya getirildiği “Mağdura Yaklaşım Kılavuzu” hazırlanmıştır.²⁷² Rehber niteliği taşıyan Kılavuzda; kamu görevlilerinin çocuk, kadın, yaşlı ve engelli suç mağdurlarının yanı sıra aile içi şiddet, terör, işkence, insan ticareti, ayrımcılık ve nefret suçları ile cinsel suçlarda mağdurlara hizmet sunarken dikkat etmeleri gereken hususlar ve uymaları gereken kurallara ilişkin yol gösterici bilgilere yer verilmiştir. Bu Kılavuz’un ilgili tüm kamu kurumlarına dağıtımı sağlanmıştır.

3.1.4.1.4. *Araştırmalar ve Projeler*

Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilebilmesi amacıyla Bakanlık tarafından uluslararası kuruluşlar başta olmak üzere üniversiteler ve STK’ların da desteğiyle birçok araştırma ve proje yürütülmektedir.

Yürütülen bu projeler sayesinde akademisyenler ve uygulayıcılar bir araya getirilmekte, yurtdışı örnekleri incelenebilmekte ve bilimsel analiz çalışmaları ortaya konmaktadır.

Türkiye’de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi Aşama II (ILAP)

Proje, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği (TBB1) iş birliği içerisinde BM Kalkınma Programı’nın (UNDP) ve İsveç Uluslararası Kalkınma İş birliği Ajansı (SIDA)’nın teknik desteği ile yürütülmektedir. Proje 2019 yılı Nisan ayında başlamış olup 2022 yılı Nisan ayında sonlandırılacaktır.

Proje, Türkiye’de adli yardım uygulamalarına yönelik daha koordineli, nitelikli ve sistematik bir yaklaşım geliştirilmesi ve adalete erişimin kolaylaştırılmasına ilişkin çalışmaların artırılması için performans yönetimi araçları ve mekanizmalarının faaliyet göstermesine ilişkin farkındalığın oluşturulması amaçlanmaktadır.²⁷³

Antalya, Rize, Mardin, Denizli, Balıkesir, Nevşehir ve Samsun illeri proje ile pilot iller olarak belirlenmiştir. Söz konusu pilot illerde barolar bünyesinde şiddet mağduru kadınlara adli yardım hizmeti sunmak üzere özel merkezler oluşturulması hedeflenmiştir. Hâlihazırda Antalya, Rize, Mardin, Denizli, Balıkesir ve Samsun illerinde merkezler kurulmuştur. Proje kapsamında merkezlerde görev yapacak 258 avukata kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağdurlara yaklaşım konularını içeren eğitimler verilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddet Mağdurları için Kamu Hizmetlerine Erişimin ve Başvuru Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesi

Proje kadına yönelik şiddet müdahale mekanizmaları arasındaki koordinasyonunun iyileştirilmesi ve bu alanda hizmet sunan adalet faktörlerinin farkındalığının artırılması amacıyla UNDP’nin teknik desteği ile yürütülmektedir. Proje 2020 yılı Kasım ayında başlamış olup 2022 yılının Mayıs ayında sona erecektir.

Antalya, Sakarya, Trabzon, Van, Isparta, Kahramanmaraş, Hatay, Konya, Muğla, Tekirdağ, Nevşehir, Kastamonu proje ile pilot iller olarak belirlenmiştir. Pilot illerde kadına yönelik şiddetle mücadele alanında görev yapan başta tedbir hâkimleri, aile içi şiddet suçları soruşturma bürolarında görevli Cumhuriyet savcıları, ŞÖNİM ve kolluk personeli olmak üzere kurumların iş birliğinin artırılması amacıyla koordinasyon toplantıları düzenlenmektedir. Bu sayede uygulamada yaşanan problemlerin tespit edilip çözülmesi ve şiddet mağduru kadınlara bütüncül bir müdahale imkânı sağlanacaktır.²⁷⁴

Yine Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri bünyesinde mağdurların adli süreçte sahip oldukları haklar hakkında bilgilendirme yapan ve ilgili hizmetlere yönlendiren 140 bilgilendirme ve yönlendirme personeline mağdura yaklaşım ve iletişim teknikleri konularını içerir eğitim verilmiştir.

3.1.4.1.5. Diğer Kurumlarla Yapılan İş Birliği Faaliyetleri

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında aile içi ve kadına karşı şiddetle etkin mücadele edilmesi ve bu kapsamda uygun koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınarak sahada bu konuda görevli kurumlarla iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar devam etmektedir.

İçişleri Bakanlığı İle Birlikte Atılan Adımlar

6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının ivedi bir şekilde tebliğ edilememesi önemli bir sorun teşkil etmekteydi. Tebligat yapılamaması, tekrarlanan şiddet vakaları veya tedbir kararlarının ihlali durumunda gecikmeksizin zorlama hapsi uygulanmasının önündeki en önemli engellerden birini oluşturmaktaydı.

Bu nedenle 2020 yılı Ocak ayında İçişleri Bakanlığının desteği ile tedbir kararlarının kolluk aracılığı ile şiddet uygulayana tebliği uygulaması başlatılmıştır. Bu kapsamda, tedbir kararları kolluk birimleri vasıtasıyla ivedi bir şekilde şiddet uygulayana tebliğ edilerek şiddet uygulayan ikaz edilmektedir. Bu sayede tedbir kararlarının caydırıcılığı da artmaktadır.²⁷⁵

İçişleri Bakanlığı ile koordineli şekilde, kadına yönelik şiddet vakalarının risk değerlendirmesini de içeren “kolluk olay kayıt formu” güncellenmiş olup 2021 yılı Şubat ayı itibari ile uygulamaya konulmuştur. Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunun yeni halinde; taraflar arasında daha önce şiddet eylemi gerçekleşip gerçekleşmediği, olay yerine gidilmesi halinde kolluk görevlilerinin olay yeri ve mağdurla ilgili gözlemleri, şiddet türlerinden hangisine maruz kalındığının şiddet mağdurunun maruz kaldığı davranış türlerine göre belirlenmesi, ısrarlı takip olgusunun tespiti, şiddetin hangi sıklıkta meydana geldiği, bu eylemler nedeniyle mağdurun tıbbi ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyup duymadığı, taraflar hakkında daha önce tedbir kararı verilip verilmediği, şiddet mağduru ve faili için risk artırıcı faktörlerin belirlenmesi, şiddet uygulayan kişinin silahı olup olmadığı, mağduru veya yakınlarına yönelik tehdit eylemleri ve niteliği, şiddet uygulayanın alkol, uyuşturucu madde veya kumar bağımlılığı bulunup bulunmadığı, psikolojik rahatsızlığı ve öfke kontrolü problemi olup olmadığı, tarafların boşanma/ayrılma aşamasında olup olmadıkları, aralarında devam eden dava bulunup bulunmadığı, şiddet eylemlerine çocukların maruz kalıp kalmadığı veya şiddete tanık olup olmadıkları, mağdurun veya çocuklarının bedensel veya zihinsel bir engellerinin bulunup bulunmadığı, gibi vakanın niteliğini belirleyici birçok soruya yer verilmektedir. Formla toplanan bu verilere göre kolluk tarafından vaka ile ilgili çok yüksek, yüksek, orta ve düşük risk değerlendirmesi yapılabilmektedir.

İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık arasında yapılan entegrasyon çalışmaları sonucunda bu formlar artık UYAP sistemi üzerinden hâkim ve Cumhuriyet savcılarımızın ekranlarına

otomatik olarak düşmektedir.²⁷⁶ Hâkimler bu formlarda gösterilen risk durumuna göre uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını verebilmektedir. Dolayısıyla nitelikli ve tekrarlanan şiddet olgusu içeren vakaların risk değerlendirmesi daha nitelikli yapılabilir.

6284 sayılı Kanun uyarınca şiddet mağduru kadınları koruyucu ve şiddeti önleyici tedbir kararlarını vermekle görevlendirilen hâkimler, şiddet mağduru kadını görmemekte, mağdurun soruşturma kapsamında alınan beyanını ve kolluk olay kayıt formunu inceleyerek hemen en uygun tedbir kararlarını belirlemeye çalışmaktadır. Bu kapsamda kolluk görevlileri tarafından vakanın niteliğini ve riskin büyüklüğünü ortaya koyacak betimlemelerin her biri riskin belirlenmesi için çok kıymetlidir.

Teknik yöntemlerle takip, şiddetin tekrarlanma riskinin fazla olduğu ve diğer tedbirlerin mağduru korumada yetersiz kalacağının değerlendirildiği durumlarda, 6284 sayılı Kanun’da öngörülen diğer tedbirlerle birlikte hükmedilebilen ve şiddetin önlenmesi açısından önemli ve caydırıcı bir etkiye sahiptir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde teknik yöntemlerle takip sistemlerinin kullanılmasına yönelik çalışmalara ilk olarak; 08.03.2015 tarihinde ilgili Bakanlıklar ile imzalan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İş Birliği Protokolü” ile Ankara ve İzmir illerinde pilot uygulama olarak başlanmış, her yıl yenilenen protokollerle 2019 yılında “Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Sakarya, Samsun ve Trabzon” illeri uygulamaya dâhil edilerek il sayısı 15’e çıkarılmıştır,

Son olarak, elektronik kelepçenin tüm ülkede yaygınlaştırılmasına yönelik olarak gerekli alt yapı çalışmaları tamamlanarak, 25.01.2021 tarihi itibarıyla elektronik kelepçe uygulamasının tüm ülkede 81 il ve illere bağlı tüm ilçelerin polis ve jandarma bölgelerini kapsayacak şekilde uygulanmasına imkân sağlanmıştır. Söz konusu çalışmalar neticesinde tüm Türkiye’de bulunan tedbir mahkemesi hâkimleri tarafından elektronik kelepçe ile şiddet mağdurunun korunmasına yönelik olarak şiddet failinin sistem üzerinden takibine yönelik kararlar verilmeye ve bu kararlar infaz edilmeye başlanmıştır.²⁷⁷

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde teknik yöntemlerle takip, şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişinin, şiddet uygulanması muhtemel olan kişiye yaklaşım yaklaşmadığının elektronik kelepçe ve GPS teknolojisi ile takip edilmesine yönelik bir sistemdir. Söz konusu izleme Ankara’da bulunan “Elektronik İzleme Merkezi” tarafından yerine getirilmekte, kararın yerine getirilmesi sırasında bir tehlike ortaya çıktığında korunan kişiyle veya şiddet uygulayanla irtibata geçilerek gerekli uyarı ve ihtarlar yapılmakta, riskli bir durum ortaya çıktığında da ilgililerin bulunduğu yerdeki kolluk birimleri vasıtasıyla olaya

müdahale edilmektedir. Yine, tarafların kendilerine verilen cihazlardan uzaklaşmaları, cihazların şarjının bitmesi, elektronik kelepçeye zarar verilmesi, şiddet uygulayanın panik butonuna basması gibi durumlarda da en yakın kolluk birimleri tarafından mağdurun korunmasına yönelik gerekli önlemler alınmaktadır.

ASHB ile Yapılan Koordineli Çalışmalar

Kolluk tarafından düzenlenen ve mağdurun risk durumunu ortaya koyan aile içi şiddet olay kayıt formu ŞÖNİM’ler ile paylaşılmaktadır. Yine tedbir mahkemeleri tarafından 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararları mahkemeler tarafından ŞÖNİM’lere yasal zorunluluk gereği gönderilmektedir. Bu anlamda tedbir kararlarının verilmesi ve uygulanması süreci/aşamalar ŞÖNİM tarafından bilinmekte ve izlenilmektedir. ŞÖNİM de tedbir kararları isteyebilmekte ve/veya verilen tedbir kararlarına itiraz edebilmekte ve daha etkili tedbir kararları talep edebilmektedir.

Özellikle nitelikli ve tekrarlanan şiddet vakaları konusunda ŞÖNİM, 6284 sayılı Kanun’un 15 inci maddesi gereğince sosyal araştırmalar yapabilmekte ve vakaya en uygun tedbir kararlarına işaret edebilmekte ve mahkemelerden talep edebilmektedir.

6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararları, ilk aşamada ivedi olarak gereken tedbirlerin alınması gerekliliğinden yola çıkılarak daha çok mağdur beyanı ve varsa diğer yan emare ve deliller ile kolluk olay kayıt formunda yer alan bilgilere göre şekillenmektedir.

Hızlı olarak alınan bu karar sonrasında tarafların tedbir geçmişi varsa ve/veya şiddet uygulayan kişinin başkaca soruşturma kayıtları bulunuyorsa ve/veya kişiler boşanma ve ayrılık sürecinde ise ŞÖNİM tarafından ayrıca bir sosyal araştırma yapılması ve mağduru koruyucu ve şiddetin tekrarlanması önleyici en uygun tedbirlerin belirlenerek mahkemeden talep edilmesi elzem görülmektedir.

6284 sayılı Kanun uyarınca şiddet mağduru kadınları koruyucu ve şiddeti önleyici tedbir kararlarını vermekle görevlendirilen hâkimler, şiddet mağduru kadını görmemekte, mağdurun soruşturma kapsamında alınan beyanını ve kolluk olay kayıt formunu inceleyerek hemen en uygun tedbir kararlarını belirlemeye çalışmaktadır. Bu kapsamda vakanın niteliğini ve riskin büyüklüğünü ortaya koyacak betimlemelerin her biri çok kıymetlidir. Kolluk olay kayıt formu dışında, özellikle nitelikli ve tekrarlanan şiddet öyküsü bulunan vakalarda ŞÖNİM tarafından hazırlanacak sosyal araştırma raporları da hâkimin gözünde olayın canlanmasına ve riskin boyutunun algılanarak daha etkili tedbirlerin değerlendirilmesine fırsat verecektir.²⁷⁸ Hazırlanan sosyal araştırma raporları (SAR) hâkimlerin vaka ile uyumlu doğru tedbirleri belirlemelerine yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmalar nitelikli bir koordinasyon ve iş birliğini ortaya koyan ve en önemlisi şiddetin ve özellikle tekrarlanan şiddet vakalarının gözden kaçırılmaması için atılmış çok önemli somut adımlardır.

Bilindiği üzere 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından destek hizmetleri sunulmaktadır.

Bu kapsamda ŞÖNİM’lerin 6284 sayılı Kanun’un 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında teşvik edici ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin “öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına” yönelik görevi bulunmaktadır.

Bu programların 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları (uzaklaştırma, yaklaşmama, vs.) ile eşzamanlı olarak yürütülmesi önem arz etmektedir. Şiddet uygulayanı şiddete iten nedenlerin sosyal araştırma raporu ile ortaya konulması ve bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak da bir devinim içine girilmesi durumunda bazı tekrarlanan şiddet vakalarının önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.²⁷⁹

Kasım 2020 tarihi itibarıyla ASHB tarafından 17 pilot ilde öfke kontrolü programları düzenlenmesi amacıyla eğitim programları başlayarak bu uygulama 81 ilde yaygınlaştırılmıştır. Tedbir mahkemeleri tarafından bu yönde verilebilecek kararların söz konusu programın uygulanmasını destekleyeceği değerlendirilmiş olup bu uygulama hakkında mahkemelere gerekli bilgilendirmelerin yapılması amacıyla tüm Cumhuriyet başsavcılıklarına duyuru yapılmıştır.

3.1.4.2. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Adli süreç boyunca şiddet mağduru kadınların desteklenmesinin yanında şiddet faillerine yönelik rehabilite edici faaliyetler de büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda şiddet faillerine yönelik olarak tutuklu veya hükümlü olarak bulundukları ceza infaz kurumlarında çeşitli programlar uygulanmaktadır. Yine bu kurumlarda görev yapan personelin kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

3.1.4.2.1. Şiddet Failinin Rehabilitasyonu

Mağduru koruyucu tedbirler yanında, şiddet uygulayanın ıslah ve rehabilitesine yönelik vakaya özel öfke kontrolü, stresle baş etme gibi uygun önleyici tedbir kararları da göz önünde bulundurulmaktadır. Kadına yönelik şiddet vakalarına ilişkin olarak tutuklanan kişilere ceza

infaz kurumlarında psiko-sosyal hizmet birimleri tarafından öfke kontrolü programları uygulanmaktadır.

Hükümlü/tutukluların kuruma kabulünden tahliyelerine kadar geçen sürede, çeşitli mesleki teknik ve yöntemler kullanılarak psikolojik ve sosyal sorunlarının çözümüne yönelik psiko-sosyal yardım servisi tarafından Bakanlık tarafından belirlenen; Öfke Kontrolü Programı, Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı, Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi Programı, Önce Düşün Programı, Özel Gözetim ve Denetim Programı, İntihar ve Kendine Zarar Vermeyi Önleme Konusunda Personelde Farkındalık Yaratma Programları yürütülmekte, bu programların uygulanmasına dair kurumlarda görevli uzmanlara hizmet içi eğitim programları düzenlenmektedir.

Özellikle ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik olarak; “Öfke Kontrolü Programı” uygulanmaktadır. Ceza infaz kurumlarında 2020 yılında 149 Öfke Kontrol Programı açılmış olup 1.365 hükümlü/tutuklu açılan programlara katılmıştır. 2021 yılının ilk yarısında ise 23 Öfke Kontrol Programı açılmış olup 275 hükümlü/tutuklu açılan programlara katılmıştır.

Programın amaçları, katılımcıları öfkelenmelerine yol açan süreçler ve kendi davranışlarını izleme ihtiyacı konusunda bilinçlendirmek, katılımcıları öfkeyi kontrol etme ihtiyacı konusunda eğitmek ve bu eğitimin yararlarını göstermek, öfke kontrol tekniklerini geliştirmektir.

Şiddet eğiliminin devam ettiği yönünde bulgulara rastlanması durumunda bu yöndeki tespitler, alınması gereken yeni koruyucu tedbirlerin değerlendirilebilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile de paylaşılmaktadır.

3.1.4.2.2. Risk Durumunda Mağdurlara Tahliye Bildirimi

Bilindiği üzere, 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca; neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama da dâhil olmak üzere belirli suçlardan tutuklu veya hükümlü bulunanların ceza infaz kurumlarından tahliyesine veya firarına ilişkin bilgilerin, ceza infaz kurumu müdürlüğünce mağdurun bulunduğu yer kolluk birimine bildirilmesi ve kolluk birimince yapılan değerlendirme sonucunda gerekli koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınarak mağdur için tehlike oluşturabilecek hallerde mağdura bilgi verilmesi öngörülmüştür.

Yine, 6284 sayılı Kanun kapsamında olduğu değerlendirilen şiddet eylemlerinin niteliği dikkate alınarak kadına karşı işlenen yaralama, tehdit ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma eylemlerine ilişkin olarak tutuklanan kişilerin de tahliye, firar ve izin durumlarının kolluk birimlerine bildirilmesi önem arz etmektedir.

İlgili yasal düzenlemeler ışığında; kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçları ile kadına karşı şiddet (yaralama/tehdit/kişiyi hürriyetinden yoksun kılma) eylemleri nedeniyle ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü olan kişilerin tahliye, firar ve izin durumlarının ivedi olarak ilgili kolluk birimine bildirilmesi, kadına karşı şiddet eylemleri nedeniyle ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü bulunan kişilerin psiko-sosyal servisler üzerinden öfke kontrolü gibi programlara tabi tutulması hususlarında gerekli adımlar atılmaktadır.²⁸⁰

Bu kapsamda Bakanlık Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından İçişleri Bakanlığı ile yapılan entegrasyon çalışmaları neticesinde, Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı ceza infaz kurumları tarafından sayılan suçlar ve kadına karşı şiddet eylemleri nedeniyle ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü olan kişilerin tahliye, firar ve izin durumlarının ivedi olarak ilgili kolluk birimine bildirilmesi sistem üzerinden otomatik olarak sağlanmaktadır.

3.1.4.2.3. *Personele Yönelik Eğitim Çalışmaları*

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından personelin çalışma kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla “Kadın Hükümlü Tutuklular ile Çalışan Personelin Uzmanlaşmasına Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programı” geliştirilmiştir. Bu eğitime, kadın hükümlü/tutuklular ve yanlarında kalan 0-6 yaş arası çocuklarla doğrudan çalışan infaz ve koruma memurları katılmaktadır.

Söz konusu eğitim ile ceza infaz kurumu personelinin kadın hükümlü/tutuklulara ve onların yanlarında kalan çocuklarına yönelik uygun davranış biçimleri geliştirmeleri ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık kazanmaları hedeflenmektedir.

Eğitim içeriğinde kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, kadın hakları, iletişim, stres yönetimi, doğru davranış biçimleri, annesinin yanında kalan çocuklar gibi alt başlıklar yer almaktadır. Bu eğitimle ceza infaz kurumunda kadın hükümlü/tutuklu ve yanlarında kalan çocuklarla çalışan personelin bu alanda uzmanlaşması amaçlanmaktadır.

3.1.4.3. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilâtı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 44 üncü maddesinin “b” bendi gereğince “Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistiki bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili hizmetleri yürütmekle” ve ayrıca, 5429 sayılı Türkiye İstatistik

Kanunu gereğince çıkarılan Resmî İstatistik Programına göre suç ve adalet istatistiklerini üretmek ve yayımlamakla görevlidir.

Genel Müdürlük bünyesinde tutulmakta olan ceza istatistikleri, Cumhuriyet başsavcılıkları ile ceza mahkemelerine yansıyan suçları kapsamakta olup sanık ve suç bazında TCK ve özel kanunlarda yer alan madde ve fıkra esasına göre; hukuk istatistikleri, dava türüne göre; icra müdürlüklerine ait istatistikler ise dosya türü ve sayısına göre Resmî İstatistik Programı çerçevesinde UYAP kayıtlarından derlenerek üretilmektedir.

Bu kapsamda, ihtiyaca cevap veren doğru istatistikler elde edilebilmesi için ne tür eylemlerin kadına yönelik şiddet suçu olarak değerlendirildiğinin ve hangi kriterler ile çalışılması gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Mevzuatta kadına karşı işlenen şiddet ve cinsiyete dayalı öldürme eylemini (kadın cinayetleri) düzenleyen belirleyici hükümlerin bulunmaması, hangi saikle öldürme eyleminin kadın cinayeti sayılacağına ilişkin kavramsal çerçevenin tam olarak netleştirilememesi nedeniyle bu aşamada istenilen ayrıntıda veri elde edilememektedir.

Bununla birlikte; söz konusu hususa ilişkin ayrıntılı istatistik taleplerinin karşılanması amacıyla birtakım çalışmalar yürütülmektedir. Bu doğrultuda; Cumhuriyet başsavcılığı, denetimli serbestlik, ceza ve hukuk mahkemeleri, idarî yargı, icra müdürlükleri, adli tıp ve personel modüllerine ilişkin değişkenler belirlenerek buna bağlı kayıt deseni oluşturulmuş ve Bakanlık Bilgi İşlem Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir. Genel Müdürlük tarafından hazırlanan kayıt desenine göre Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından Adli Veri Bankası kapsamında yazılımı yapılarak oluşturulan ekranlardan daha detaylı veriler alınmaya başlanmıştır. Veri alınamayan ekranlara yönelik test çalışmalarına ve değişkenlerin değerlendirmelerine devam edilmektedir.

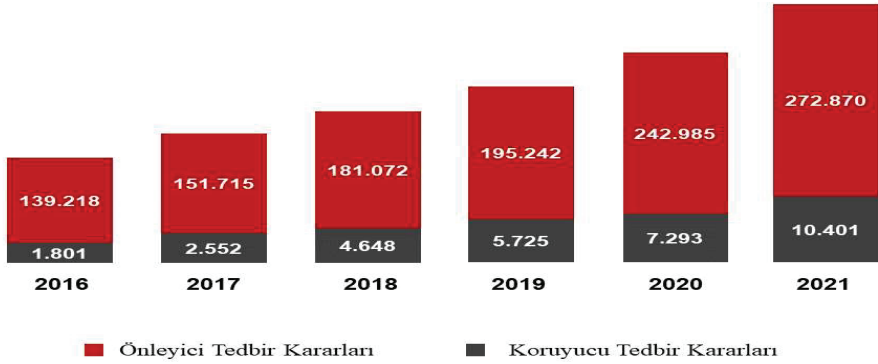
Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü yönetiminde Adli Veri Bankasından yapılan modellemeler ile daha detaylı istatistikler üretilebilir hale gelinmiştir. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine yönelik olarak “Adli Veri Bankası” kapsamında istatistiki çalışmalar devam etmektedir.

Mağdura yönelik UYAP’tan ayrıntılı istatistik üretilebilmesi için Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü koordinesinde ilgili birimlerin katılımıyla yapılan çalışma ile tüm ceza mevzuatı taranmış ve UYAP ekranlarında 24.04.2017 tarihinden itibaren suç-mağdur eşleştirmesi yapılarak ekrana veri girilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda, verilerin sisteme doğru, eksiksiz ve zamanında girilmesine müteakip suç mağdurlarına yönelik istatistiklerin üretilmesi hedeflenmekte olup bu yöndeki çalışmalara devam edilmektedir.

Adli yardım sisteminin geliştirilmesine yönelik yeni politikaların ortaya konulabilmesi açısından suç mağdurlarına, şiddet mağduru kadınlara, adli sürece dâhil olan çocuklara ve kırılgan gruplara ilişkin ihtiyaç duyulan istatistikî verilerin UYAP üzerinden temin edilmesi amacıyla Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü koordinesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü katılımıyla oluşturulan çalışma grubu belli aralıklar ile toplanmakta ve kadına karşı şiddet eylemlerine ilişkin istatistik çalışmalarını sürdürmektedir.

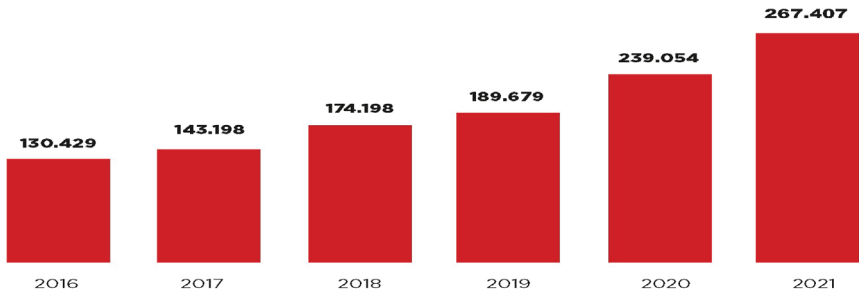
Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 6284 sayılı Kanun’a göre toplanan veriler tekilleştirilmiş kişi sayısı olarak çalışılmış olup hakkında tedbir kararı verilen kişilere ilişkin tablolar aşağıda yer almaktadır;

Tablo 27. Mahkemeler Tarafından Verilen Önleyici ve Koruyucu Tedbir Kararları Kişi Sayısı (2016-2021)

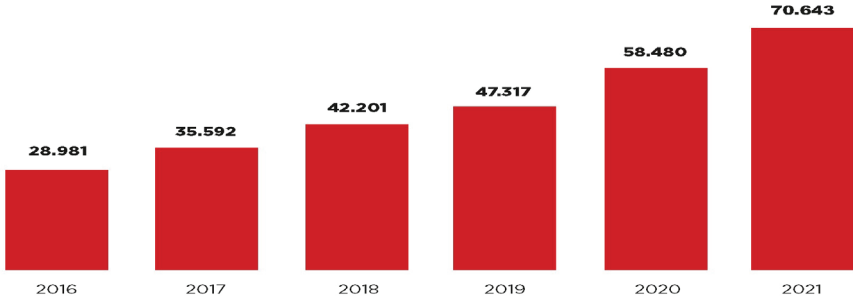
*6284 sayılı Kanun’un 4 üncü ve 5 inci maddeleri kapsamında verilen kararlara ilişkin istatistiki veriler

Tablo 28. Şiddet Mağduruna Yönelik Olarak Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama veya Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmama (6284 Sayılı Kanun 5/1-a)

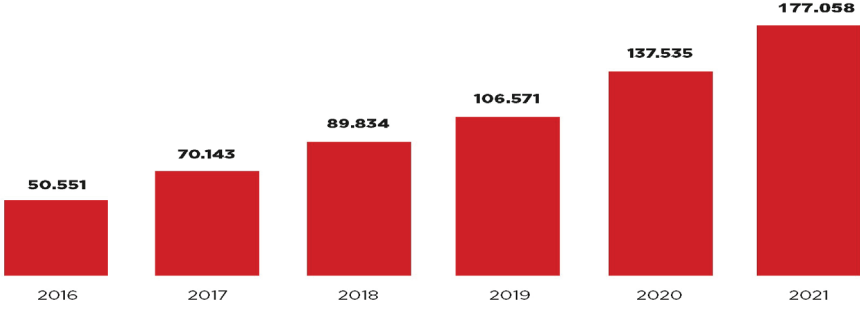
Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 29. Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Derhâl Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsis Edilmesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-b)

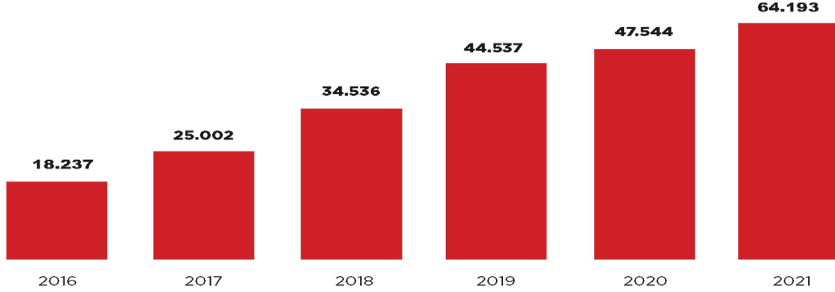
Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 30. Korunan Kişilere, Bu Kişilerin Bulundukları Konuta, Okula ve İş Yerine Yaklaşmaması (6284 Sayılı Kanun 5/1-c)

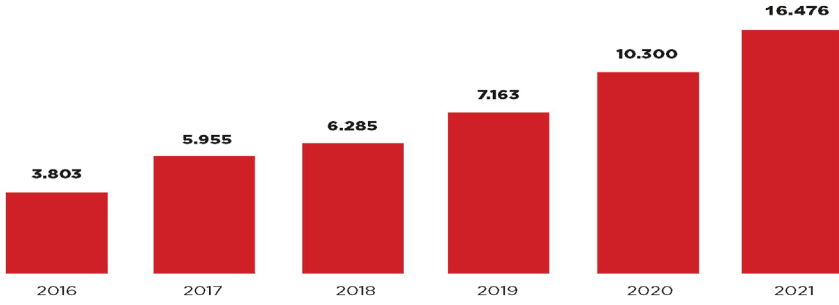
Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 31. Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-f)

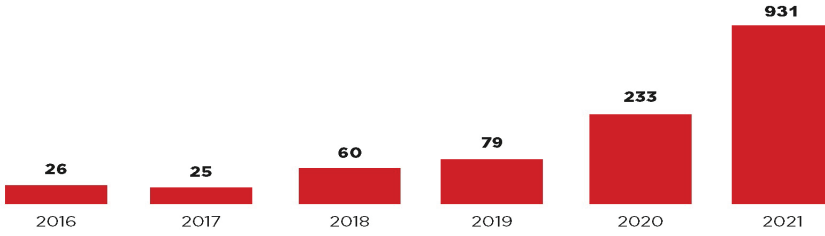
Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 32. Bulundurulması veya Taşınmasına Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi (6284 Sayılı Kanun 5/1-g)

Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 33. Teknik Yöntemlerle Takip (Elektronik Kelepçe) Kararı (6284 Sayılı Kanun Md. 12)

Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 34. Hâkim ve Cumhuriyet Savcısı Kadın-Erkek Oranları

Yıl	Erkek Cumhuriyet Savcısı	Kadın Cumhuriyet Savcısı	Erkek Hakim	Kadın Hakim	Kadın Hakim-Savcı Oranı
2002	3.114	122	4.388	1.725	%19,7
2021	6.322	1.214	8.289	7.132	%36
Artış Oranı	%103	%895	%88	%313	

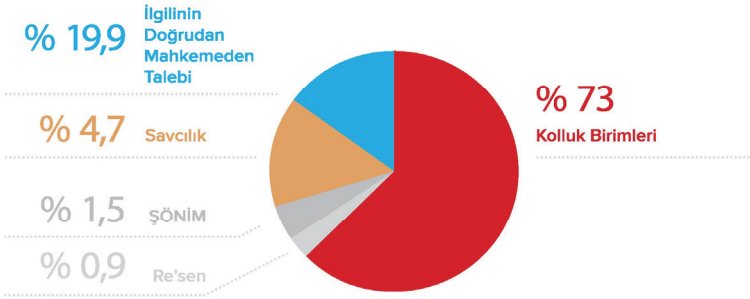
Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 35. Kadına Yönelik Şiddet Eylemlerine İlişkin Ortalama Soruşturma Süreleri (Gün)

Türk Ceza Kanunu	2017	2018	2019	2020
Kasten Yaralama	134	117	95	76
Nitelikli Kasten Yaralama	178	133	108	85
Kasten Öldürme	155	146	117	90
Nitelikli Kasten Öldürme	122	107	103	74
Cinsel Saldırı	153	133	105	81
Cinsel Taciz	175	143	110	82
Hakaret	155	134	108	84
Tehdit	158	137	111	84
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	89	78	62	48

Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 36. Şiddet Gören veya Şiddete Uğrama Tehlikesi Altında Bulunan Kadınlar Hakkında Tedbir Talebinde Bulunanlar

Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

Tablo 37. Tedbir Kararlarına Uymadığı İçin Zorlama Hapsi Verilen Kişi Sayısı

Yıl	Kişi Sayısı
2016	4.676
2017	4.623
2018	4.681
2019	4.420
2020	4.820

Kaynak: Adalet Bakanlığı İstatistikleri.

3.1.4.4. Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü

Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü; Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı kuruluşların ilgili birimleri ile iş birliği yaparak bilgi işlem sistemi kurmak, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bunlara ait hizmetleri ilgili birimlerle birlikte yürütmek; bilgi işlem projeleri ile ilgili olarak Bakanlık birimleri arasında koordinasyonu ve iş birliğini sağlamak ile görevlidir. Yine aynı şekilde Bakanlık görev alanına giren konularda ulusal ve uluslararası kapsamda, sistemlerarası çevrim içi ve çevrim dışı veri akışını ve koordinasyonu sağlamak amacıyla çalışmalarına devam etmektedir.

Bu kapsamda kadına yönelik şiddetle etkin mücadele edilebilmesi amacıyla sistemlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ile diğer kurumların sistemleri ile entegrasyon çalışmaları yürütülmektedir.

3.1.4.4.1. UYAP Uyarı Ekranlarının Oluşturulması

Tekrarlanan şiddet vakalarının gözden kaçırılmaması amacıyla yürütülen çalışmalar neticesinde tedbir kararlarının UYAP kaydı aşamasında bir uyarı sistemi (POP-UP) geliştirilmiştir.²⁸¹ Söz konusu uyarı sistemi sayesinde 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı vermekle görevlendirilmiş olan tedbir mahkemeleri tarafından aleyhinde tedbire hükmedilen kişi hakkında tedbir kararı oluşturulması ve kararın kaydı aşamasında, tedbir mahkemesi kâtibinin ekranına ilgiliye ait daha önce verilen tedbir kararları uyarı şeklinde gösterilmektedir. Söz konusu uyarıda ilgili hakkında daha önce tedbire hükmetmiş olan mahkemenin adı, karar verilen dosyaya ilişkin değişik iş numarası, tedbirin türü ve süresinin yer aldığı bilgilere yer verilmektedir. Benzer bir tedbir geçmişi uyarısına Cumhuriyet başsavcılıklarında aile içi ve kadına karşı şiddet bürolarında görevli Cumhuriyet savcılarının

mahkemeden yapacakları 6284 sayılı Kanun tedbir taleplerinin oluşturulması aşamasında da yer verilmektedir.

Bu sayede vakaya özgü tedbir karar ve süreleri belirlenirken, kişi hakkında tedbir geçmişi görülebilmekte ve vakaya uygun tedbirler belirlenebilmektedir. Benzer şekilde tarafların hukuk ve ceza dosyalarına da UYAP sistemi üzerinden erişim sağlanabilmektedir.

3.1.4.4.2. Entegrasyon Çalışmaları

Yine, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararlarının ortak veri tabanı sistemi altında entegrasyonu açısından da; Mahkemesince 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararı, Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen entegrasyon ile ilgili birimlere gönderilmekte olup bu kapsamda verilen tedbir kararlarına ilişkin veriler ŞÖNİM'lere iletilmek üzere ASHB ile paylaşılmaktadır. Ayrıca İçişleri Bakanlığı ile oluşturulan entegrasyon sayesinde kolluk tarafından doldurulan olay kayıt formlarına da mahkeme hakimleri tarafından UYAP sistemi üzerinden ulaşılabilir.

3.1.4.5. Eğitim Dairesi Başkanlığı

Eğitim Dairesi Başkanlığı, Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personelinin eğitim planını hazırlamak, yayınlamak ve uygulanmasını takip etmek, bu personelin adaylık, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek ve uygulamak ile görevlidir.

Bu kapsamda, 2015-2020 yılları arasında “Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Hakları” konularında kadın ve erkeğin toplumdaki yerine vurgu yapılarak, şiddet türleri üzerinden farkındalık yaratmak, kadının ve erkeğin toplumun her alanında eşit hakları kullanabilmelerini sağlamak ve şiddet konusunda genel bir farkındalık yaratarak koruyucu ve önleyici hizmet sunmak ve şiddet mağdurlarının güçlenmesi amaçlarıyla 9.011 yargı personeline yüz yüze hizmet içi eğitimler verilmiştir.

Ayrıca 01.01-02.07.2021 tarihleri arasında, “Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı Canlı Sınıf Uygulaması” ile 1.399 yeni atanan sözleşmeli zabıt kâtibine yukarıda belirtilen konular ve amaçlar doğrultusunda uzaktan eğitim yöntemiyle hizmet içi eğitimler verilmiştir.

Avrupa Konseyinin Hukuk Profesyonelleri İçin İnsan Hakları Eğitimi Avrupa Programı (HELP-European Programme for Human Rights Education for Legal Professionals) e-Eğitim platformunun kullanılmasının Türkiye’de yaygınlaştırılması amacıyla “Kadına Karşı Şiddet ve Aile İçi Şiddet” modülünün nasıl kullanılacağı konusunda 104 sosyal çalışma görevlisine 14-18.09.2020 tarihleri arasında uzaktan eğitim yöntemi ile eğitim verilmiştir.

Yine yukarıda belirtilen konu ve amaçlar kapsamında salgın süreci ve pandemiyle mücadele yöntemlerinin imkân tanıdığı ölçüde eğitim programlarının düzenlenmesi planlanmaktadır.

3.1.4.6. Türkiye Adalet Akademisi

02.05.2019 tarihli ve 30762 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 34 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeniden kurulan Türkiye Adalet Akademisi tarafından, hâkim ve Cumhuriyet savcısı adaylarına meslek öncesi eğitim programları uygulanmaktadır. Yine hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik ve periyodik olarak eğitimler düzenlenmektedir.

2021 Haziran ayı itibarıyla 2019, 2020 ve 2021 yıllarında “Aile Hukukundan Kaynaklanan Davalar” ve “6284 sayılı Kanun Uygulamaları” konulu eğitimlere toplam 6.656 hâkim, Cumhuriyet savcısı ve aday katılım sağlamıştır.²⁸²

3.1.5. İçişleri Bakanlığı

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile teşkilat ve görevleri yeniden düzenlenen İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimler olarak; kadına yönelik şiddetin bir insanlık suçu olduğu, kültürümüze, inancımıza ve geleneğimize tamamen aykırı olduğu, toplumun geleceği için bir tehdit unsuru olduğu bilincinden hareketle bu konuda samimi, gayretli ve sürekli yeni çözümler üretilerek mücadele sergilenmektedir.

Kadına yönelik şiddet; coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğrenim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde yaygın olarak görülen küresel bir sorun olup hem uluslararası raporlarda hem de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan analizlerde bu husus açıkça görülmektedir. İçişleri Bakanlığının konu kapsamındaki yasal çerçeve ve görevleri, Anayasa, TCK ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da tanımlanmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele; çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirir. Dolayısıyla, disiplinler arası bir yaklaşımla çalışmaların yürütülmesi ve ilgili tüm tarafların önleme, koruma ve politika boyutuyla sürecin içinde yer alması büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede kadına yönelik şiddetle mücadeledeki tüm çalışmalar, ASHB koordinesinde Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı ve STK’lar başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte ortak bir plan dâhilinde sürdürülmektedir.

Ayrıca gelişen teknolojik imkânlardan faydalanmak suretiyle; kadınlara ve kız çocuklarına yönelik risk ve tehdit unsuru oluştuğunda akıllı telefonlarından tek bir tuşla 112

acil çağrı merkezine ulaşmalarını sağlayan “KADES Uygulaması” ile tedbir kararı olan şiddet mağduru kadınların daha etkin korunması amacıyla şiddet uygulayan/uygulama ihtimali olanların takibini kolaylaştıran “Elektronik Kelepçe Uygulaması” hayata geçirilmiştir.

6284 sayılı Kanun kapsamında Mülki Amir ve Kolluk Amirinin yetki ve sorumlulukları ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) Kapsamında İçişleri Bakanlığı ile bağlı birimler tarafından yapılan çalışmalar ve yürütülen projeler hakkında detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.1.5.1. Koruyucu ve Önleyici Tedbirler Bakımından 6284 sayılı Kanun Kapsamında Mülki Amir ve Kolluk Amirinin Yetki ve Sorumlulukları

6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliğinde; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanun’da, mülki amir tarafından korunan kişilere yönelik verilebilecek tedbirler;²⁸³

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması, şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirlerin, ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği, kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi

takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunacağı, mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirlerin kendiliğinden kalkacağı düzenlenmiştir.²⁸⁴

6284 sayılı Kanun'da, hâkim tarafından şiddet uygulayanlara yönelik verilebilecek önleyici tedbirler;²⁸⁵

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması,

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi,

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması,

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması, şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirlerin, ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği, kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunacağı, hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirlerin kendiliğinden kalkacağı düzenlenmiştir.

Tablo 38. Tedbir Kararları ve Karar Vermeye Yetkili Kişiler

TEDBİR KARARLARI	HAKİM	MÜLKİ AMİR	KOLLUK AMİRİ
KORUYUCU Mağdura Yönelik Delil ve Belge Aranmaksızın	- Barınma yerinin sağlanması - Geçici maddi yardım yapılması - Rehberlik ve danışma hizmeti - Geçici koruma altına alma - Kreş imkânının sağlanması - İşyerinin değiştirilmesi - Ayrı yerleşim yeni belirlenmesi - Aile konutu şerhi - Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi - Gizlilik	- Barınma yerinin sağlanması - Geçici maddi yardım yapılması - Rehberlik ve danışma hizmeti - Geçici koruma altına alma - Kreş imkânının sağlanması	- Barınma yerinin sağlanması - Geçici koruma altına alma
ÖNLEYİCİ Şiddet Uygulayana Yönelik	- Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama - Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsis - Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama - Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması - Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama - Eşyalara zarar vermemeye - İletişim araçları ile rahatsız etmeme - Silah teslimi - Kamu görevi nedeni ile kullanılan silahın teslimi - Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi - Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi - Teknik yöntemlerle takip		- Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama - Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsis - Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama - Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama

Kaynak: 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliğinin ilgili maddeleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

Bununla birlikte önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilmektedir. Bu kontrol korunan kişinin:

- Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- Komşularının bilgisine başvurulması,
- Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması, şeklinde yerine getirilmektedir.

Tedbir kararlarına aykırılık söz konusu olduğunda ise ihlalin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde düzenlenen tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilmektedir. Bu tutanak, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından aile mahkemesine gönderilmektedir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilmektedir. Tedbir kararlarının, niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile iş birliği içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Kolluk kuvvetleri tarafından, aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında başvuru esnasında koruyucu ve önleyici tedbir kararları verilmeden önce en uygun tedbirin hangisi olduğuna dair değerlendirme yapılmaktadır. Aile içi ve kadına karşı şiddet kapsamında ihbar ve şikâyetlerde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince: “Kolluk,

kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM’e bilgi verir.” Bu kapsamda şiddet mağdurunun kolluk birimlerine başvurusu halinde olayla ilgili ifadesinin alınmasının yanı sıra koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanması hususunda yol gösterici nitelikte formlar hazırlanmıştır.

Kolluk, gecikmesinde sakınca bulunan durum söz konusu olduğunda, aile içi veya kadına karşı şiddet mağduru kişi hakkında koruyucu tedbir kararı verilecekse (barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınması) “Koruyucu Tedbir Karar Formu” düzenlenmektedir. Ayrıca şiddet uygulayan kişi hakkında gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında şiddetin önlenmesi ve tekrâr etmesinin önlemesi amacı ile hakkında önleyici tedbir kararı (evden uzaklaştırma, tehdit ve hakarete bulunmama, korunan kişiye yaklaşmama ve yakınları ile çocuklarına yaklaşmama) verilmesi durumunda da “Önleyici Tedbir Karar Formu” tanzim edilmektedir.

3.1.5.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) Kapsamında Yapılanlar

75 maddeden oluşan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı”²⁸⁶ çerçevesinde Kurumların yapması gereken faaliyetler belirlenmiştir. Plan doğrultusunda, İçişleri Bakanlığının sorumlu olduğu 14 madde bulunmakta olup 12 faaliyet yerine getirilmiş, 2’sinin çalışmaları devam etmektedir. 2’sinin çalışmaları (kadın konukevleri ve gizlilik entegrasyonu) devam etmektedir.

3.1.5.2.1. 2020/1 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi

04.07.2006 tarihli ve 2006/17 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” konulu Başbakanlık Genelgesi sonrası İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan 11.01.2007 tarihli ve 2007/6 sayılı “Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu Bakanlık genelgesi ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi ve aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumumuzda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması için gereken tedbirlerin alınması ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi istenilmiş bu süreçte etkin tedbirlerin alınması sağlanmıştır.

2020-2021 Koordinasyon Planı gereğince, 01.01.2020 tarihli “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi” 2020 yılının ilk Bakanlık genelgesi olarak yayımlanmıştır.²⁸⁷

İçişleri Bakanlığı 2020/1 sayılı Genelgesi gereğince Valilikler tarafından kadına yönelik şiddetle mücadelede;

- 2020-2021 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı,
- 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği,
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik hükümlerini esas alan,
- 2020/1 sayılı Genelgedeki hususları kapsayan ve ildeki tüm kamu kurumlarının

sorumluluklarını belirten, uygulamaya yön veren, görev ve sorumlulukların uygulanmasındaki eksiklikleri ortadan kaldıracak, koordinasyon ve iş birliğini sağlayacak yerel aktörlerin harekete geçirilmesi, uygulayıcıların etkinliğinin artırılması için 81 İl Valiliği tarafından genelge yayımlanmıştır.²⁸⁸

Ayrıca, uygulayıcıların etkinliğini artırmak amacıyla; EGM, JGK tarafından da gerekli Emir ve Talimatlar yayımlanmıştır.

3.1.5.2.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyon Toplantıları

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik’in ilgili hükümlerine göre İl Eylem Planlarının etkin uygulanmasının sağlanması ve yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla 81 ilde il merkezinde 6 ayda bir toplanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyon” toplantılarının il düzeyinde Vali, ilçe düzeyinde ise Kaymakam başkanlığında 3 ayda bir toplanması sağlanmıştır.²⁸⁹

Bu çerçevede;

- 17.12.2019 tarihinde bütün illerde Valilerin Başkanlığında,
- 20.12.2019 tarihinde tüm ilçelerde Kaymakamların Başkanlığında,
- 25.11.2020 tarihinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü

kapsamında 81 İl Valiliğinde Valiler ve tüm İlçelerde Kaymakamların Başkanlığında eş zamanlı toplantılar gerçekleştirilmiştir.

• 09.04.2021 tarihinde GAMER’de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt SELÇUK ile İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU Başkanlığında ve 24-25.11.2021 tarihinde yine GAMER’de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya YANIK ile İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU Başkanlığında her iki bakanlığın merkezdeki bürokratları ile birlikte eş zamanlı olarak tüm il ve ilçelerdeki Mülki İdare Amirleri Başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşlar ile STK

temsilcilerinin katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonları” toplanmıştır.

Ayrıca yapılan toplantılarda, aile içi ve kadına yönelik şiddete neden olan ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel vb. risk artırıcı faktörlerin il/ilçe bazında değerlendirilmesi ve söz konusu risk artırıcı faktörlere karşı il eylem planlarının hazırlanması talimatı verilmiştir.

3.1.5.2.3. Kadın Acil Destek Uygulaması

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli ve etkin bir teknolojik imkân olan KADES Uygulaması, tamamen İçişleri Bakanlığı EGM’nin teknik imkân ve kapasitesi en üst seviyede kullanılarak kendi yazılımcıları ile geliştirilmiş ve 24.03.2018 tarihinde hayata geçirilmiştir.²⁹⁰

IOS veya Android marketlerden indirilebilen uygulama sadece kadınlar tarafından kullanılabilir. Uygulamaya T.C. Kimlik Numarası ile girilip ve sonrasında gelen aktivasyon kodu ile uygulama aktif hale getirilebilmektedir.

Şiddet mağduru ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların acil durumlarda tek bir tuşla en hızlı şekilde kolluk kuvvetlerine ulaşabilmeleri sağlanmakta, uygulama bir panik butonu niteliğinde çalışmaktadır. Cihaz konum bilgisine göre olay yerine en yakın Polis veya Jandarma ekip/devriyesi sevk edilerek, olaya müdahale edilmekte ve mağdur kadınlar koruma altına alınmaktadır.

KADES Uygulaması, Akdeniz Parlamenterler Asamblesi 15 inci Genel Kurul Toplantısında, COVID-19 salgınında ulusal yardım hatları ve akıllı telefon uygulamaları ile aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında ödüle layık görülmüştür. Ödül, 18.11.2021 tarihinde Roma’da İtalyan Parlamentosu’nda düzenlenen törenle Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU’ ya takdim edilmiştir.

25.11.2021 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” kapsamında Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde yapılan programa Sayın Emine ERDOĞAN’ın da teşrifleriyle KADES uygulamasının görünürlüğüne ve tanıtımına katkı sağlanmıştır.

Hâlihazırda uygulamayı indiren kişi sayısı geçen yıla göre yüzde 450,4 artmış ve 3 milyon 028 bin 217 kişiye ulaşmıştır. Gelen ihbar sayısı geçen yıla göre yüzde 477,6 artışla 272 bin 968 olmuştur. Tüm ihbarlara müdahale edilmiştir. 155 bin 480’inin gerçek bir tehdit içeren asıllı ihbar olduğu kayıtlara girmiş ve olaylara ivedilikle müdahale edilmiştir.

Tablo 39. 31.12.2021 Tarihi İtibarıyla KADES Verileri

KADIN ACİL DESTEK (KADES) UYGULAMASI VERİLERİ		
Uygulamayı İndiren Kişi Sayısı	İhbar Sayısı	Asıllı İhbar Sayısı
3.028.217	272.986	155.480

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı KADES Verileri, 2021.

KADES uygulaması ile ilgili farkındalığı ve görünürlüğünü arttırmak, tanıtımını yapmak, arttırmak ve uygulamayı daha fazla kadın vatandaşımızın telefonuna yüklenmesini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar şunlardır;²⁹¹

KADES infografisi ile KADES Kamu Spotu hazırlanmış olup RTÜK tarafından 06.09.2018 tarihinde “Kamu Yararına Yönelik Spot Film” olarak yayınlanmasına izin verilmiş, sosyal medya ve ulusal televizyon kanallarında söz konusu spot filmin yayınlanması sağlanmıştır.

- 17-22.09.2019 tarihleri arasında İstanbul’da düzenlenen Havacılık Uzay ve Teknoloji Festivali ile 31.10-03.11.2019 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen “Verimlilik ve Teknoloji Fuarı”nda KADES Uygulamasının tanıtımı yapılmıştır.

- KADES afişi “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” kapsamında ve diğer zamanlarda Türkiye geneli il/ilçelerimizde, kamu kurum/kuruluşları ile Belediyelere ait bilboardlarda veya dijital/led panolarda sergilenmesi amacıyla EGM tarafından 81 İl Valiliğine gönderilmiştir.

- 81 İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı tarafından verilen talimat/emir üzerine hazırlanan kamu spotu ile afişler kurumsal sosyal medya hesaplarında yayınlamış, teknoloji fuarlarına katılım sağlanarak hazırlanan broşürler dağıtılmış, ulusal kanallarda canlı yayın programlarında ve haberlerde bilgilendirmeler yapılmış, gazetelerde haberlere konu olması sağlanmış, illerde vatandaşların yoğun olarak bulunduğu kent meydanlarında, alışveriş merkezlerinde, pazar yerlerinde vb. kurulan stantlarda ve panolarda broşürler ve afişler kullanılarak tanıtımlar yapılmıştır.

- Türkiye’de ikamet eden yabancı uyruklu Türk vatandaşlarının da KADES’e kolay erişebilmesi ve etkin kullanabilmesi amacıyla uygulamanın arayüzleri Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce ve Rusça olmak üzere 5 dile çevrilerek güncellenmiştir.

- Valilik ve Kaymakamlıklara KADES ile ilgili olarak bilinçlendirme faaliyetlerine devam edilmesi talimatı verilmiş, il ve ilçelerde kamu kurum ve kuruluşlarına ait reklam panolarında KADES afişinin asılması ve şehrin kalabalık ve görünür yerlerinde bulunan binaların uygun cephelerine KADES afiş boyaması yapılması sağlanmıştır.

- Muhtarlar, görev yaptıkları mahalle veya köylerde yaşayan vatandaşlarımızın KADES uygulamasının tanıtımı başta olmak üzere konu ile ilgili bilinçlenmesinde aktif rol almaktadırlar.

KADES uygulamasının, il ve ilçe düzeyinde tanıtımını yapmak için tüm birimler yoğun bir çaba göstermekte olup hazırlanan afiş ve kamu spotu ile diğer etkinliklerle bu programın yaygınlığının artırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

3.1.5.2.4. Elektronik Kelepçe Uygulaması

6284 sayılı Kanun'un 12 nci maddesi kapsamında hâkim tarafından verilen “teknik yöntemlerle takip” kararlarına istinaden, şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilerin şiddet mağdurlarına yaklaşp yaklaşmadığı elektronik ortamda izlenebilmektedir.

ASHB, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında 2015-2019 tarihleri arasında imzalanan “Pilot Uygulama İş Birliği Protokolleri” kapsamında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı bünyesinde kurulu bulunan “elektronik izleme merkezi teknik alt yapısından” istifade edilerek 15 ilde Polis ve Jandarma sorumluluk bölgesinde 30 elektronik kelepçe ile pilot uygulama hayata geçirilmiştir.²⁹²

Şiddet mağduru kadınların daha etkin korunmasında teknik araç ve yöntemlerin kullanılması ve uygulamanın 81 ile yaygınlaştırılarak, kapasitesinin artırılması amacıyla 01.01.2020 tarihli ve 1 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi gereğince; GAMER’de EGM Asayiş Daire Başkanlığı tarafından kurulan yeni “Elektronik İzleme Merkezi”nde 25 Ocak 2021 tarihi itibarıyla Polis ve Jandarma sorumluluk bölgesinde toplam 1.000 vaka izleme kapasiteli Elektronik Kelepçe Uygulamasına başlanmıştır.²⁹³

Elektronik izleme merkezinde görevli personel, şiddet uygulayanın, yaklaşma mesafesini ihlal etmesi halinde, taraflarda bulunan cihazlara bildirim göndererek ikaz etmektedir. İhlalin devamı halinde görevlilerce ilgili kolluğa haber verilerek mağdurun koruma altına alınması ve ihlali yapan şüpheliye müdahale edilmesi sağlanmaktadır.

25.11.2021 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” kapsamında Sayın Emine ERDOĞAN’ın teşrifleriyle GAMER’de bulunan “Elektronik İzleme Merkezinin” görünürlüğüne ve tanıtımına katkı sağlanmıştır.

Elektronik İzleme Merkezi tarafından 31.12.2021 tarihi itibarıyla 1.013 vakanın takibi yapılmış olup halen 53 ilde 427 vakanın takibi devam etmektedir.

3.1.5.2.5. Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu

Aile içi şiddet olaylarına ilişkin standart veri girişi sağlamak, bilgi toplamak, analiz yapmak ve belirlenen risk durumuna göre uygun tedbirleri almak amacı ile İçişleri Bakanlığı EGM ve Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü arasında 2009 yılında imzalanan “Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Arttırılması ve İş Birliğinin Geliştirilmesi Protokolü” kapsamında UNFPA desteği ile 4320 sayılı Ailenin Korunmasına dair Kanuna istinaden “Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formu” adı altında ilk form hazırlanmış, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte form 2012 yılında güncellenmiştir.

“Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formu” 2017 yılında tekrar revize edilerek kadına karşı şiddet olaylarını da kapsayacak şekilde “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu” adı altında uygulanmasına devam edilmiş ve formun günümüzün gelişen şartlarına uygun olarak farklı dinamikleri de kapsayacak şekilde revize edilmesi amacıyla 2020 yılında; İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Adalet Bakanlığı ile ASHB başta olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte 52 ayrı ülkenin kullandığı kayıt formları da incelenerek taslak bir form hazırlanmıştır.²⁹⁴

Taslak form; Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM), Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, Mor Çatı, Ankara Barosu Gelincik Merkezi başta olmak üzere ilgili STK’lar, uygulayıcılar ve mağdurların görüşüne sunulmuştur.²⁹⁵ Ayrıca, Ankara ilinde yapılan pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler ve paydaş kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda nihai hali verilerek “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır.

01.02.2021 tarihi itibarıyla uygulamaya konulan “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu”, 27 başlıkta 34 ayrı soru ve 223 alt şık ile mağdura dair her türlü risk değerlendirmesinin en ince ayrıntısına kadar yapılabilmesine imkân tanımaktadır. Bu kapsamda Yeni Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunda,²⁹⁶

- Şiddet türleri; fiziksel, cinsel psikolojik ve ekonomik olarak ayrılarak detaylandırılmış ve sıklığı vurgulanmış,
- Israrlı takip ve musallat olma durumu yer ve zaman belirtilerek vurgulanmış,
- Risk artırıcı durumlar fail ve mağdur açısından detaylandırılmış,
- Şiddetin uygulandığı mekânın durumu ve mağdurun o andaki halinin tespiti sağlanmış,
- Kolluk, mülki amir ve hâkimin mağduru koruyucu tedbir kararları vermesindeki etkinliğini arttıracak, barınma yeri sağlama ve koruma altına almadaki tereddütler giderilmiş,
- Kolluk ve hâkimin faile yönelik önleyici kararlar almasındaki karar alma etkinliği artırılmış,
- Konu ile ilgili olabilecek tüm birim ve yetkililerin formdaki detaylardan faydalanabilmesi sağlanmış,
- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ve etkinliği vurgulanmış,
- Çocukların şiddetten ne kadar etkilendiği analiz edilmiş,
- Cinsel suçlarda 18 yaş altı çocukların ifadelerinin alınması sırasında; ÇİM ve AGO’ların kullanılması için rehberlik edilmiş,
- Cinsel suçlarda 18 yaş üzeri kişilerin ifadelerinin alınması sırasında; AGO, ASHİM, ŞÖNİM ve SHM gibi yerlerle irtibat kurulması ve buralardan meslek elemanları refakatinde ifadelerinin alınması hususunda talimatlandırılmıştır.
- 6284 sayılı Kanun kapsamında ilgili karar verici mekanizmalar tarafından belirlenecek koruyucu ve önleyici tedbirlere yönelik rehberlik etmesi ve vakalara özel değerlendirme yapılabilmesi amacıyla risk düzeyleri “çok yüksek risk kırmızı, yüksek risk turuncu, orta risk sarı ve düşük risk ise gri renkte” tasnif edilmiştir.
- Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunun, kolluk tarafından daha etkin ve kolaylıkla tanzim edilmesi için “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu Kılavuzu” hazırlanmıştır.

3.1.5.2.6. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı Bünyesinde Büro, Kısım Amirlikleri ile Şube Müdürlüklerinin Kurulması

6284 sayılı Kanun ile kolluğa verilen yeni yetki ve sorumluluklar çerçevesinde EGM ve JGK tarafından, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin olarak; şiddete uğrayan ya da uğrama ihtimali olan kadınları korumak, hizmetlerin koordine içerisinde yürütülmesini sağlamak, uygulamada yaşanan sorunları tespit ederek standart soruşturma yöntemleri

belirlemek, mevcut hizmetleri geliştirmek ve mağdurlara yönelik tedbirleri çok yönlü bir anlayışla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yürütebilmek amacıyla 81 il düzeyinde kuruluşu bulunan “Aile içi ve Kadına Karşı şiddetle Mücadele Birimleri” ilçe düzeyinde de kurulmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğü

EGM Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde 03.08.2011 tarihinde kurulan “Aile İçi şiddetle Mücadele şube Müdürlüğü” koordinesinde ülke genelindeki polis sorumluluk bölgesindeki iş ve işlemler yürütölmektedir.

81 ilin tamamında, şiddete maruz kalan kadınlara yönelik sunulan hizmetlerin daha etkin ve koordineli yürütölmelerini sağlamak amacıyla, İl Emniyet Müdürlükleri Asayiş şube Müdürlüğü bünyesinde 11.11.2015 tarihinde “Aile İçi ve Kadına Karşı şiddetle Mücadele Büro Amirliği” kurulmuştur.²⁹⁷

81 İl Emniyet Müdürlüğünde ilçe düzeyinde de iş ve işlemlerin tek elden yürütölmesi amacıyla ilçe düzeyinde de 03.12.2020 tarihinde “Aile İçi ve Kadına Karşı şiddetle Mücadele Büro Amirliği” kurulmuş ve ülke genelinde il ve ilçe merkezlerinde toplam 1.005 büro amirliği sayısına ulaşılmıştır.²⁹⁸

Polis Merkez Amirlikleri, vatandaşlarımızın ilk müracaat noktası olup bu birimlerde verilen hizmetler çok önemli bir yer tutmaktadır. Vatandaşlarımızın güler yüze, güven verici ve beklentilere odaklanan bir şekilde karşılanması, gerekli bilgilendirmenin ve yönlendirmenin yapılabilmesi amacıyla 1.298 Polis Merkez Amirliğinde 2.862 kadın polis memuru görevlendirilerek “Güven Masası” uygulaması hayata geçirilmiştir. Polis Merkezi Amirliklerine gelen şiddet mağduru kadınlar, güven masalarında görevli kadın polisler tarafından karşılanmakta iş ve işlemleri süratle yapılmaktadır.

Tablo 40. EGM Aile İçi ve Kadına Karşı şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri Personel Durumu

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜğÜ AİLE İÇİ VE KADINA KARşI şİDDETLE MÜCADELE BÜRO AMİRLİğİ PERSONEL DURUMU		
BÜRO AMİRLİğİ SAYISI	1.005	
CİNSİYET	PERSONEL SAYISI	ORAN
KADIN	2.062	%32
ERKEK	4.394	%68
TOPLAM	6.456	

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı Verileri, 2021.

Bu bürolarda 186 kadın, 819 erkek amir görev yapmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığı

Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Başkanlığı Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde 2012 yılında “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü”,

2017 yılı itibarıyla 81 İl Jandarma Komutanlığı Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesinde Kısım Amirliği,

2020 yılı itibarıyla 5 İl Jandarma Komutanlığı (Ankara, İstanbul, İzmir, Muğla ve Antalya) bünyesine “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü” teşkil edilmiş olup 76 İl Jandarma Komutanlığı ve 10 İlçe Jandarma Komutanlığı olmak üzere toplam 86 “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Kısım Amirliği” kadroları reorganize edilmiştir.

2021 yılında 6 İlçe Jandarma Komutanlığına (Ankara (Gölbaşı, Sincan) Antalya (Manavgat) İzmir (Aliağa) Muğla (Milas, Ortaca)) Kısım Amirliği olmak üzere toplam 92 Kısım Amirliği kurulmuştur.

2022 yılında 3 İlçe Jandarma Komutanlığına (İstanbul (Eyüpsultan, Pendik) ve Muğla (Marmaris) Kısım Amirliği teşkil edilmesi planlanmıştır.

Tablo 41. Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/ Kısım Amirliği Personel Durumu

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ/KISIM AMİRLİĞİNDE GÖREVLİ PERSONEL DURUMU		
BİRİM SAYISI	5 Şube Müdürlüğü ve 92 Kısım Amirliği	
CİNSİYET	PERSONEL SAYISI	ORAN
KADIN	697	%11.67
ERKEK	5.274	%88.33
TOPLAM	5.971	

*Karakol seviyesine kadar

Kaynak: JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

Bu birimlerde, şube müdürü veya kısım amiri olarak 85 kadın, 812 erkek subay/astsubay görev yapmaktadır.

Sonuç olarak; EGM ve JGK tarafından il ve ilçe düzeyinde toplam 1.097 birim kurulmuştur.

3.1.5.2.7. ŞÖNİM İrtibat Personeli Görevlendirilmesi

6284 sayılı Kanun’un 14 üncü maddesi kapsamında ASHB tarafından kadına karşı şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verilmesi ve kolluk birimleri ile irtibatı sağlamak amacıyla 81 ilde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri” bünyesinde 03.05.2013 tarihi itibarıyla “Polis İrtibat Görevlisi” görevlendirilmiştir.²⁹⁹

Bu uygulama sayesinde mağdurun, kollukta ve ŞÖNİM’deki iş ve işlemler ile bilgi akışının süratle yapılmasına imkân sağlanmakta, ikincil mağduriyetlerin yaşanmasına engel olunmaktadır.

EGM tarafından ŞÖNİM’lerde polis irtibat görevlisinin görev alanı ve yetkilerine ilişkin talimat yazısı gözden geçirilerek güncellenmiş, yeni görev tanımları yapılarak 12.11.2020 tarihinde ASHB’ye ve 81 İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilmiştir.³⁰⁰

3.1.5.2.8. Kurumlar Arası Veri Entegrasyonu

6284 sayılı Kanun kapsamındaki olaylara etkin müdahale edilebilmesi, vaka bazlı çalışma yapılabilmesi ve sonucunda şiddet mağduru kadınlara daha etkin ve süratli hizmet sunulabilmesi amacıyla ASHB ile;

- 19.09.2017 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü arasında “Veri Paylaşım Protokolü” imzalanmış, 01.01.2019 tarihi itibarıyla anlık veri paylaşımına başlanılmıştır.
- 15.04.2020 tarihinde Jandarma Genel Komutanlığı arasında “Veri Paylaşım Protokolü” imzalanmış, 08.06.2020 tarihi itibarıyla anlık veri paylaşımına başlanılmıştır.³⁰¹

3.1.5.2.9. Kadın Konukevlerinin Yaygınlaştırılması

5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma zorunluluğu bulunmaktadır.

Bu kapsamda, İçişleri Bakanlığı tarafından 01.01.2020 tarihinde yayımlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” Genelgesinde; vali ve kaymakamlara, Belediye Kanunu gereğince büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan ilçelerde kadın konukevlerinin açılması gerektiği hususunda belediye başkanlarının uyarılması ve Mülkiye Teftiş Kurulu tarafından yapılacak teftiş ve denetimlerde bu hususun göz önünde bulundurulması talimatı verilmiştir.³⁰²

3.1.5.2.10. Gizlilik Kararlarının Entegrasyonu

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü koordinesinde, EGM ve JGK, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile Adalet Bakanlığı ve ASHB temsilcilerinin katılımıyla 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen gizlilik kararlarına ilişkin iş ve işlemlerin daha süratli ve etkin bir şekilde yerine getirilebilmesine yönelik olarak var olan entegrasyona 2021 yılında yeni eklenen ara yüzlerle gizlilik kararlarının daha etkin uygulanmasına yönelik tedbirler alınmıştır.³⁰³

3.1.5.2.11. En İyi Narkotik Polisi Anne Projesi

Günümüz dünyasının sağlıkta ve sosyal hayatta ciddi sorunları arasında yer alan madde kullanımı; bağımlılığa neden olan, tedavi edilebilir kronik bir sağlık problemidir.

Sorunun tüm aşamalarında güçlü bir mücadelenin sürdürülmesi uyuşturucu suçlarının arkasında yatan nedenlerin ve risk faktörlerinin belirlenerek etkin strateji ve faaliyetlerin yürütülmesi ile mümkündür. İçişleri Bakanlığı EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülmekte olan anket çalışmasında, örneklemin yüzde 89.6'sının annesinin 'Ev Hanımı' olduğu görülmüş olup kendi evinde uyuşturucu kullanan kişilerin yüzde 85'i aileleriyle birlikte yaşadığı tespit edilmiştir.

Madde kullanımı ile mücadelede annelere yönelik farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında EGM Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) Bilim Kurulu ve İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığının katkılarıyla "En İyi Narkotik Polisi Anne" eğitim modülü hazırlanmış, il ve ilçelerde anneler ve anne adayı yetişkinlere eğitimler verilmektedir.

3.1.5.2.12. Eğitim Faaliyetleri / Çalıştay ve Seminerler

İçişleri Bakanlığı olarak aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında görev alan her kademedeki personelin eğitiminin ve farkındalık düzeyinin en üst seviyeye çıkartılması gerektiği bilinciyle etkin eğitim programları düzenlenmektedir.

İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı

- Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından, 2019 yılı Nisan ve Haziran aylarında, Valiliklerde Açık Kapı Uygulamasında görevli personele yönelik olarak "İnsan Hakları Temelinde Kadına yönelik şiddet" konulu seminer düzenlenmiştir.

- Personel Genel Müdürlüğü tarafından; 2019 yılı Aralık ayında İl/İlçe Yazı İşleri Müdürlerine yönelik olarak 191 personele “İnsan Hakları” konulu seminer, 24.11.2020 tarihinde Ayvalık’ta 136 Mülki İdare Amirine yönelik olarak “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mülki İdare Amirleri Semineri” düzenlenmiştir.

- AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı tarafından, İçişleri Bakanlığı ve UNFPA Türkiye Ülke Ofisi arasında 16.10.2019 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü kapsamında; mülki idare amirlerine yönelik olarak 18.11-20.12.2019 tarihinde Ankara’da “İnsan Hakları Temelinde Kadın ve Çocuk Hakları” konulu eğitim düzenlenmiştir.

Bu kapsamda Bakanlığın farklı birimleri tarafından, 2019-2020 yıllarında toplam 500 Mülki İdare Amirine eğitim verilmiştir.³⁰⁴

- Eğitim Dairesi Başkanlığınca, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ülke genelinde yapılan çalışmalar ve yasal düzenlemeler çerçevesinde alınan her türlü önleme ek olarak önleyici çalışmalar kapsamında bilinçlendirme ve farkındalığı artırmak amacıyla 31 Mart 2020 tarihinden itibaren İçişleri e-Akademi <https://uzem.icisleri.gov.tr> adresi üzerinden uzaktan eğitim yöntemiyle sunulmak üzere “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” eğitimi hazırlanmıştır.

- İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatındaki şube müdürleri ile il ve ilçe yazı işleri müdürlerine yönelik olarak 16-24.03.2021 tarihleri arasında İçişleri e-Akademi üzerinden “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eğitimi” gerçekleştirilmiştir.

- Vali ve Kaymakamlar ile yapılan Muhtarlar Toplantısında, muhtarların aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede görev almasını teminen farkındalık çalışmaları yürütülmekte olup İl Emniyet Müdürlükleri ve İl Jandarma Komutanlıkları ile eşgüdüm halinde hareket edilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü

- 2012 yılında “Aile İçi Şiddet ile Mücadelede Polisin Rolü” konusunda alanda çalışan 16.592 personele eğitim verilmiştir.

- 2013 yılında “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği ve Kolluk Uygulamaları” konulu bilgilendirme eğitimi ile uygulamadaki eksiklikleri gidermek ve ülke genelinde standardizasyonu oluşturmak amacıyla yaklaşık 4.000 personele eğitim verilmiştir.

- 2014 yılında, “6284 sayılı Kanun ve Uygulaması” konulu eğitim programı kapsamında “Mukayyit Eğitimi”nde tüm Polis Merkezlerinde ifade almakla görevli personele,

ayrıca “Polis Merkezi Amirleri Eğitimi” kapsamında da tüm polis merkezi amirlerine eğitim verilmiştir.

- 2015 yılında “6284 sayılı Kanun ve Uygulaması” konulu eğitim programı “Hizmetin Yerinde İfası Uygulama Semineri” kapsamında tüm polis merkezlerinde çalışan ve ifade alan 2.544 personele eğitim verilmiştir.

- Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele hizmetlerinin uzman personel tarafından yürütülmesinin sağlanması amacıyla, ASHB tarafından yürütülen ve paydaş kurum olarak EGM tarafından desteklenen “Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” ile eğitim materyalleri hazırlanmış, 2015 yılı Aralık ayında başlayan ve 2016 yılı Mart ayında tamamlanan “eğitici eğitimleri” sonrasında 81 ilde aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında görevli 249 personele eğitim verilmiştir.

- UNFPA Türkiye Ülke Ofisi ile İçişleri Bakanlığı arasında 2017 yılı Aralık ayında imzalanan “Kolluk Gücü Kapasite Geliştirme Eğitimleri İş Birliği Protokolü” kapsamında, 2018 yılında 81 ilde aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında görevli toplam 243 personele eğitici eğitimi verilmiştir.

- 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı kapsamında. ASHB ile UNICEF iş birliğinde İçişleri Bakanlığı EGM Asayiş Daire Başkanlığı koordinesinde 81 ilde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele birimlerinde görevli 243 personele “Erken Yaşta Evlilikler ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Semineri” düzenlenmiştir.

- Emniyet Genel Müdürlüğü Başkanlığında, Genel Müdür Yardımcıları, Daire Başkanları ve İl Emniyet Müdürlüklerinin katılımı ile aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede kapsamında yapılan ve yapılması gereken çalışmaları değerlendirmek üzere 12.12.2019 tarihinde “video konferans sistemi” üzerinden “Genişletilmiş Koordinasyon Toplantısı” yapılmıştır.

- Asayiş Daire Başkanı, Asayiş Daire Başkan Yardımcıları, Şube Müdürleri, 81 ilde görevli asayişten sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcıları, İlçelerden sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcıları, İlçe Emniyet Müdürlüğü/Amirleri, Asayiş Şube Müdürleri, Asayiş Şube Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Büro Amirleri ve Polis Merkezi Amirlerinden oluşan yaklaşık 3.243 kişinin katılımı ile 16.12.2019 tarihinde “video konferans sistemi” üzerinden “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Toplantısı” düzenlenmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı

- İçişleri Bakanlığı JGK ile ASHB arasında 12.04.2012 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine,

İş Birliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” imzalanmıştır. Protokol kapsamında Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde (JSGA);

- Öğrenim gören tüm subay ve astsubaylara “İnsan Hakları” dersi müfredatında, “Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele” konusunda eğitim verilmektedir.

- Mesleki Gelişim Planı doğrultusunda, Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlükleri/Kısım Amirliklerinde görevli personele yönelik olarak yılda iki dönem halinde bir hafta süreyle “Çocuk Suçlarının Önlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konulu kurs düzenlenmektedir.

- İl/İlçe Jandarma Komutanı, Asayiş Şube Müdürü, Jandarma Karakol Komutanı vb. görevlerdeki yönetici ve lider seviyesindeki personele yönelik düzenlenen meslek içi kurs müfredatında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Çocukların Korunması ve Suça İtilmelerinin Önlenmesi Maksadıyla Kolluk Tarafından Yürütülen Faaliyetler” konuları bulunmaktadır.

- İl Jandarma Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliklerinde görevli olup “Çocuk Suçlarının Önlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kursuna” katılım sağlayan personel kendi sorumluluk bölgesindeki İl/İlçe Jandarma ve Jandarma Karakol Komutanlıklarından personele yönelik yerinde eğitim düzenleyerek eğitimin yaygınlaştırılmasını sağlamaktadır.

- İçişleri Bakanlığı ile BM Nüfus Fonu Türkiye Ülke Ofisi arasında imzalanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Görevli Kolluk Gücü Kapasite Geliştirme Eğitimi İş Birliği Protokolü” kapsamında; Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Kısım Amirlikleri, JSGA Başkanlığı personeli ile Rehberlik ve Danışma Merkezlerinde görevli toplam 134 Jandarma personeline yönelik olarak 16.04-12.05.2018 tarihleri arasında Ankara ilinde 6 dönem halinde 5'er gün süreyle “Eğitici Eğitimi” verilmiştir.

- 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı kapsamında ASHB ile UNICEF iş birliğinde JGK bünyesinde aile içi şiddet ve çocuk suçlarıyla mücadele alanında görevli toplam 146 Jandarma personeline 08-12.04.2019 tarihinde Ankara’da “Erken Yaşla ve Zorla Evlilikler ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Semineri” düzenlenmiştir.

- “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” münasebetiyle Ankara’da 27.11.2020 tarihinde “Aile İçi Şiddet ve Çocuk Suçlarıyla Mücadele Çalıştayı” toplam 1.256 personelin katılımıyla icra edilmiştir.

- “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” münasebetiyle “Kadın Personele Yönelik Yapılan Çalışmalar ile Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadeleye İlişkin Değerlendirme Toplantısı” 08.03.2021 tarihinde Ankara’da toplam 1.227 personelin katılımıyla icra edilmiştir.

JGK tarafından 2018-2020 yılları arasında yürütülen “Jandarma Genel Komutanlığı Kadın ve Çocuk Kısım Amirliklerinin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması AB Projesi” kapsamında, aile içi şiddetin önlenmesi ve aile içi şiddet olaylarına etkin ve zamanında müdahale yeteneğinin artırılması amacıyla Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği personeli yanında 1.000’in üzerinde Jandarma personeline aile içi şiddetin önlenmesi, çocuk ve gençlerin korunması, yüz yüze iletişim konularında çeşitli eğitimler verilmiştir. Projenin tedarik bileşeni kapsamında, 81 İl J.K.lığı bünyesindeki aile içi şiddet ve çocuk suçlarıyla mücadele birimlerinde kullanılmak üzere 85 adet araç temini yapılmıştır.

Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadeleyle ilişkin hizmetlerin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini, mağdur ve şüpheliye yönelik iş ve işlemler dikkate alınarak suç soruşturması işlemleri ile 6284 sayılı Kanun kapsamındaki koruyucu ve önleyici tedbirlerin daha profesyonelce yürütülmesini sağlamak amacıyla kolluk personeline yönelik eğitimlere devam edilmektedir.

Tablo 42. EGM ve JGK Tarafından Yıllara Göre (2016-2021) 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Eğitim Sayıları

Yıl	EGM	JGK	Toplam Eğitimlenen Personel Sayısı
2016	7.614	2.866	10.480
2017	5.041	6.713	11.754
2018	47.084	11.722	58.806
2019	25.145	15.252	40.397
2020	89.093	64.402	153.495
2021	44.933	49.945	94.878
TOPLAM	218.910	150.900	369.810

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Eğitim Verileri, 2021.

Jandarma Genel Komutanlığı Bünyesinde Vatani Görevini Yapmakta Olan Erbaş ve Erlere Yönelik Eğitimler

JGK bünyesinde vatani görevini yapmakta olan erbaş ve erlere yönelik olarak yürütülen farkındalık çalışmaları kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadele ile erken yaşta ve zorla evlilik konusunda eğitimler düzenlenmektedir.

Tablo 43. Erbaş ve Erlere Verilen Eğitim Sayısı

YIL	EĞİTİLEN ERB./ER SAYISI
2016	497
2017	1.365
2018	552
2019	1.500
2020	15.409
2021	8.635
TOPLAM	27.958

Kaynak: JGK Asayiş Başkanlığı Eğitim Verileri, 2021.

Polis Akademisi ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Polis Akademisi ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde her seviyede eğitim alan öğrencilere yönelik 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluğun yetki ve sorumlulukları, kadına yönelik şiddetle mücadele konularında eğitim müfredatları oluşturulmuştur.³⁰⁵

- Polis Akademisi Başkanlığında 2020 yılı içinde 3.988 öğrenciye,
- JSGA Başkanlığında 2020 yılı içinde 3.265 öğrenciye eğitim verilmiştir.

3.1.5.3. Şiddet Mağduru Mülteci ve Sığınmacı Kadın ve Çocuklara Yönelik Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından özel ihtiyaç sahibi olan yabancılara yönelik;³⁰⁶

- Koruma masalarına yönlendirilmekte,
- Ayrıntılı görüşmeler gerçekleştirilmekte,
- Mülakatın ardından aciliyet değerlendirmesi (düşük risk, orta risk ve yüksek risk) yapılarak acil vakalara yerinde müdahale edilmekte,
- Özel ihtiyaç sahibi olan kişilerin, yaşam hakkının güvence altına alınması başta olmak üzere insan hakları ve temel özgürlüklerinin korunması sağlanmakta,

- Yasal çözüm mekanizmalarına, psiko-sosyal desteğe, rehabilitasyon hizmetlerine, sosyal ve ekonomik kaynaklara erişimi sağlanmak üzere ASHB başta olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönlendirilmekte,

- “Risk Altındaki Kadın” olarak tespit edilenlerin değerlendirilmesinde öncelik verilmekte ve kabul koşulları uygun olanlar üçüncü ülkeye yerleştirmek amacıyla yeniden yerleştirme kapsamına alınması sağlanmakta,

- Yerelde kadın buluşmaları ve kurumsal iletişim faaliyetleri aracılığıyla kadın ve çocuklara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir.

3.1.5.4. Akademik Yayınlar

İçişleri Bakanlığı olarak, var olan nitel veriler göz önünde bulundurularak İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığında görevli uzmanlar ile Polis Akademisi Başkanlığında görevli akademisyenler tarafından kadına yönelik şiddetle mücadelede katkı sunarak değerlendirme yapılması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla yayınlar hazırlanmıştır.

3.1.5.4.1. İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Başkanlığı tarafından, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ve diğer mevzuat kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında 2020 Yılı Çalışma Planında yer alan “Kadına Karşı Şiddet Suçu İşleyenlerin Profiline Çıkarılması Projesi” gerçekleştirilmiştir.³⁰⁷

Ankara Üniversitesi ile iş birliği yapılarak gerçekleştirilen “Kadına Karşı Şiddet Suçu İşleyenlerin Profiline Çıkarılması” projesi ile TCK’da yer alan:

- 81 inci maddesinde yer alan “kasten öldürme”,
- 82 nci maddesinde yer alan “nitelikli haller”,
- 83 üncü maddesinde yer alan “kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi”,
- 86 ncı maddesinde yer alan “kasten yaralama”,
- 87 nci maddesinde yer alan “neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama”,
- 88 inci maddesinde yer alan “kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi”

maddeleri kapsamında suç işleyen kişilerin kriminolojik profiline ilişkin ulusal ve uluslararası literatür taranarak kadına karşı şiddet suçu, çok boyutlu ve çözüm odaklı bir şekilde, bilimsel yöntemler kullanılarak ele alınmıştır.

Kitapta, kadına karşı şiddet suçu işleyenlerin antropolojik, kriminolojik ve psikolojik profillerine yer verilmiş olup ortaya çıkan seriler ışığında bu suçları işleyen kişilerin, suç işleme davranışlarının engellenmesine ilişkin stratejilere yön verilmesi amaçlanmıştır.

İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı'nın koordinesinde, JGK ve EGM'nin katkılarıyla aile içi şiddet ve kadın cinayetlerinin; devletin, devlet dışı aktörlerin ve toplumun bütününe desteği ile birlikte önlenebileceğine yönelik genel bir yaklaşım benimsenerek; “Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetleri ile Mücadelede Kolluğun Önemi ve Rolü” başlıklı kitap hazırlanmıştır.³⁰⁸

3.1.5.4.2. Polis Akademisi Başkanlığı

Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri 2016, 2017 ve 2018 Verileri ve Analizler Raporu³⁰⁹ ile olay, maktul, fail ve saik yönleri ele alınarak hazırlanan kitap ile 6284 sayılı Kanun’a bağlı olarak kolluğa getirilen yeni yükümlülükler çerçevesinde 2016, 2017 ve 2018 yıllarında kolluk birimlerine intikal etmiş cinayetlerin analizlerini içeren Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet Vakalar, Maktuller ve Failler Kitabı Polis Akademisi yayını olarak basımı ve kamuoyu ile paylaşımı yapılmıştır.³¹⁰

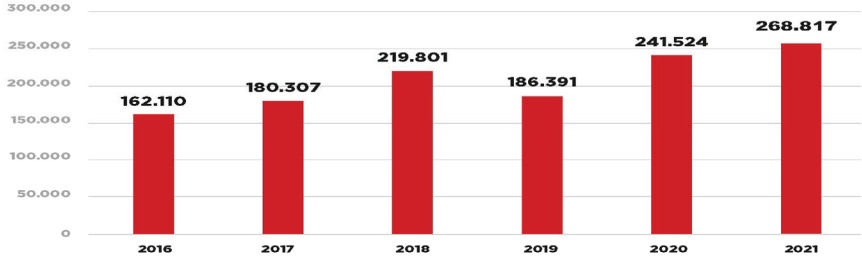
3.1.5.5. Hakkında Tedbir Kararı Verilenlerin Silahlarının Muhafaza Altına Alınması³¹¹

“6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun” ve “2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun”da 24.10.2019 tarihinde yapılan değişiklikle; 6284 sayılı Kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlere;

- “Tabanca, yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları” taşıma ve bulundurma izni verilmeyeceği,
- “Önceden verilen taşıma/bulundurma silah ruhsatlarına istinaden tabanca ve tüfekleri olanların, haklarındaki tedbir kararı kaldırılıncaya kadar bu tabanca ve tüfeklerin kolluk tarafından muhafaza altına alınacağına” dair önemli bir düzenleme yapılmıştır.

3.1.5.6. Kadına Yönelik Şiddet İstatistikleri

Tablo 44. 6284 Sayılı Kanun kapsamında Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Olay Sayıları

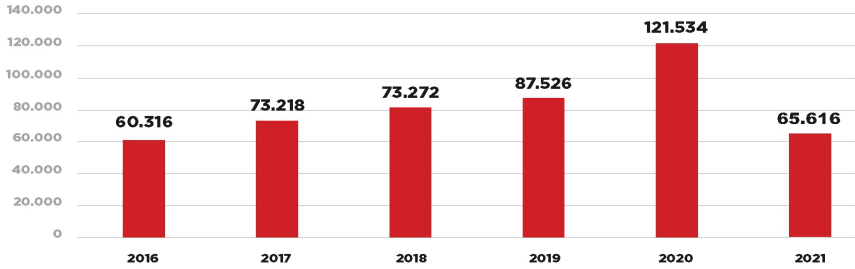

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

6284 sayılı Kanun kapsamında EGM ve JGK sorumluluk bölgesinde meydana gelen aile içi ve kadına karşı şiddet olay sayılarının yıllara göre dağılımı Tablo 44’te sunulmuştur.

6284 sayılı Kanun kapsamında EGM ve JGK sorumluluk bölgesinde meydana gelen aile içi ve kadına karşı şiddet olayları ve bu olaylar neticesinde alınan önleyici ve koruyucu tedbir kararları birlikte değerlendirildiğinde; Kanun kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından önleyici ve koruyucu tedbir kararlarının alınması hükmünün kolluk kuvvetleri tarafından etkin olarak gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

Tablo 45. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakkında Koruyucu Tedbir Kararı Verilen Kişi Sayısı

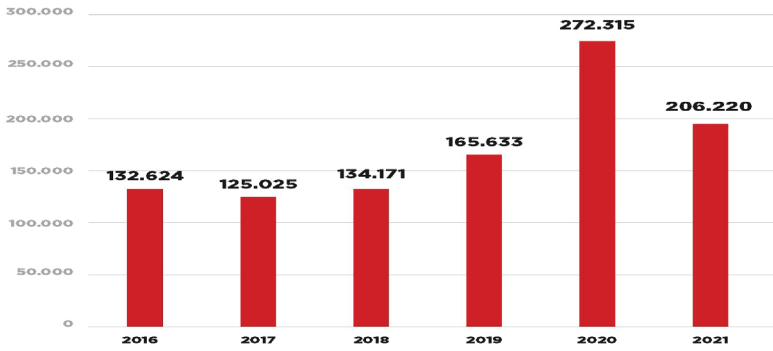
Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

Tablo 46. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında EGM ve JGK tarafından Mağdura Yönelik Verilen Korumayucu Tedbir Karar Türü ve Kişi Sayısı

YIL	BARINMA YERİ SAĞLANMASI	GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINMASI	TOPLAM	
	KARAR	KARAR	KARAR	KİŞİ
2016	9.429	42.351	51.780	60.316
2017	16.050	35.123	51.173	73.218
2018	16.294	31.848	48.142	73.272
2019	18.638	35.146	53.784	87.526
2020	18.829	64.108	82.937	121.534
2021	4.993	69.096	74.089	65.616

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

Tablo 47. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hakkında Önleyici Tedbir Kararı Verilen Kişi Sayısı

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

Tablo 48. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında EGM ve JGK tarafından Şüpheliye Yönelik Verilen Önleyici Tedbir Karar Türü ve Kişi Sayısı

YIL	ŞİDDET MAĞDURUNA TEHDİT HAKARETTE BULUNMAMA	KONUTTAN UZAKLAŞTIRMA VE KONUTUN KORUNAN KİŞİYE TAHSİSİ	KORUNAN KİŞİNİN KONUTUNA OKULUNA İŞYERİNE YAKLAŞMAMA	KORUNAN KİŞİNİN YAKINLARI TANIKLARI ÇOCUKLARINA YAKLAŞMAMA	TOPLAM	
	KARAR	KARAR	KARAR	KARAR	KARAR	KİŞİ
2016	95.718	54.371	82.916	60.934	293.939	132.624
2017	97.420	58.856	88.286	70.130	314.692	125.025
2018	112.277	70.415	109.490	91.524	383.706	134.171
2019	136.409	85.516	132.201	110.993	465.119	165.633
2020	217.983	125.682	207.071	167.635	718.371	272.315
2021	218.259	129.359	209.328	168.978	725.924	206.220

Kaynak: EGM Asayiş Daire Başkanlığı ve JGK Asayiş Başkanlığı Verileri, 2021.

Genel olarak istatistiki veriler değerlendirildiğinde;

- Eylem ve Koordinasyon Planının hayata geçmesi,
- Kurumlar arası iş birliğinin ve paydaş kurumların kapasitesinin artırılması,
- Kadına karşı şiddetle mücadelede görevli tüm kurumlarda (hâkim, savcı, kolluk, sosyal hizmet uzmanı, rehber öğretmen, din görevlisi vb.) uzmanlaşmış personel sayısındaki artış,
- KADES ile birlikte ihbar ve başvuru imkânının kolaylaşması,
- Kolluktaki aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele birimlerinin sayısının artırılması,
- Kamuoyu farkındalığının yükseltilmesi,

gibi olumlu kazanımlar sonucunda 6284 sayılı Kanunun uygulamasının yaygınlaşması ile bağlantılı olarak olay ve hakkında tedbir kararı verilen kişi sayısında artış yaşanmaktadır.

İçişleri Bakanlığı ile bağlı birimler olarak, kadına yönelik şiddette (1) sayısının bile çok büyük bir rakam olduğu, insan hayatının olduğu yerde (1) sayısının bile kabul edilemeyeceği bilinciyle kadına yönelik şiddet başta olmak üzere şiddetin her türlü ile kararlılıkla ve ara verilmeksizin mücadeleye devam edilecektir.

Cumhurbaşkanlığının himayelerinde hazırlanan ve 01.07.2021 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı”nda yer alan hedeflerin gereklerinin yerine getirilmesi hususunda İçişleri Bakanlığı olarak bağlı birimler ile merkez ve taşra teşkilatları ile birlikte il ve ilçe düzeyinde gerekli tedbirler hızla alınmaktadır.

3.1.6. Sağlık Bakanlığı

Sağlık merkezleri ve çalışanları kadına yönelik şiddetle mücadelenin başarıya ulaşmasında kritik bir öneme sahiptir. Şiddet gören veya görme riski altında olan kadınları erken teşhis etme, tanı koyma, tıbbi bakım sağlama ve diğer hizmetler için sevk etme gibi son derece önemli görevleri sağlık merkezleri yerine getirmektedir. Sağlık merkezlerinde çalışanların yeterli ve uygun hizmeti verememesi durumunda şiddet mağduru kadınlar ikincil travmaya maruz kalabilmektedir.

3.1.6.1. Teşkilat Yapısı

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen iş ve işlemler şunlardır;

Bakanlık Merkez Teşkilatı Bünyesinde;

- Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
 - Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü,
 - Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü,
 - Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- Taşra Teşkilatında ise;
- İl Sağlık Müdürlükleri koordinasyonu ile yürütülmektedir.³¹²

3.1.6.1.1. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yürütülecek iş ve işlemlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak adına Bakanlık birimleri arasında koordinasyonun sağlanması,
- Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet veren kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlanması ve
- Gerektiğinde bu alanda mevzuat çalışmalarının yürütülmesi gibi görevleri yerine getirmektedir.³¹³

3.1.6.1.2. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

- Birinci basamak sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığını ve müdahale kapasitesini artırarak, şiddetin kadın sağlığı üzerine etkilerinin azaltılması,
- Gelecekte kadına yönelik şiddet olgularının önlenmesi ve şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocukların sistem içerisinde ikincil örselenmelerinin önüne geçilmesi için eğitim ve farkındalık çalışmalarını yürütmektedir.³¹⁴

3.1.6.1.3. Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü

- İkinci ve üçüncü basamak sağlık kurumlarında şiddet mağduru kadınlara yönelik yürütülecek hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak için her türlü tedbirin alınmasından sorumludur.
- 10.06.2020 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 63 No'lu “Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin 9 uncu maddesinde “cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetini önlemek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş görevliler tarafından tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla Bakanlığın talebi üzerine Sağlık Bakanlığı tarafından cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmet veren merkezler”

kurulacağı düzenlendiğinden bahisle, konu ile ilgili faaliyet alanları belirlenmiş hâlihazırdaki hizmetlerin gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi ile birlikte yeni düzenlemelerin yapılması için alt yapı çalışmaları başlatılmıştır. Bahse konu çalışmalar kapsamında cinsel şiddet mağduru çocuk olmayan bireyler için 7 gün 24 saat acil tıp kliniği bünyesinde “Cinsel Suç Mağduru Tıbbi Destek Birimleri” kurulması planlanmıştır. İlk aşamada İstanbul ilinde 2 adet, Ankara, İzmir ve Gaziantep ilinde 1 adet kurulması planlanan, hasta karşılama alanı ve muayene alanından oluşacak olan “Cinsel Suç Mağduru Tıbbi Destek Birimleri” mevzuat çalışmaları Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmektedir. Bu birimlerin kurulum sürecinin başlatılması için İl Sağlık Müdürlükleri bilgilendirilmiştir.

3.1.6.1.4. Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Şiddet vakaları sonrasında mağdura verilecek ilk ve acil yardım hizmetlerinin hızlı ve etkin bir şekilde verilmesini sağlayacak tedbir ve düzenlemeleri yerine getirmektedir.³¹⁵

Taşra Teşkilatında ise;

- Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında Bakanlığın aldığı karar ve politikaların sahada uygulanması, takip edilmesi, kayıtlarının tutulması, mağdura yönelik her türlü sağlık tedbirinin alınması, başvurusu halinde şiddet uygulayana yönelik sağlık hizmetlerinin yürütülmesi ve bu alanda Bakanlığın vereceği her türlü görevin sahada yerine getirilmesi İl Sağlık Müdürlüklerinin görevleridir.

3.1.6.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sağlık Çalışanlarının Rolü ve Görevleri

Sağlık çalışanları, şiddet mağduruyla ilk temas edilen meslek gruplarından birini oluşturduklarından kadına yönelik şiddet ile mücadele programlarının başarıya ulaşmasında kritik bir öneme sahiptirler. Sağlık çalışanları, şiddet gören kadını sonradan karşılaştığı şiddetten korumada, risk değerlendirmesi ve güvenlik planı oluşturarak veya gerekiyorsa sığınmaevi dâhil diğer hizmetlere yönlendirerek desteklemede önemli rol oynar. Ayrıca, şiddete maruz kalan kadınlar güven duydukları sağlık personeli ile konuşabilirler.³¹⁶

Sağlık çalışanları şiddet gören ve/veya görme riski altında olan kadınlara;

- Teşhis etme,
- Tıbbi bakım sağlama,
- Risk değerlendirmesi ve güvenlik planı oluşturma ve
- Diğer hizmetler için yönlendirme gibi hizmetler vermektedir.³¹⁷

Sağlık çalışanları şiddet uygulayanlara ise;

- Bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması ve
- Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması hizmetlerini sunmaktadırlar.³¹⁸

3.1.6.3. Sağlık Hizmetlerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım

Sağlık tesisleri tıbbi tedavinin yanı sıra sosyal endikasyonlu vakaların da tespit edildiği kuruluşlardır. Kadına yönelik şiddet vakalarının sağlık tesislerinde tespit edilmesi ve uygun sosyal hizmet müdahalesi için yönlendirilmesi çok önemlidir. Kadına yönelik şiddet gerekçesiyle sağlık tesisine başvuran kişilerin muayene ve tedavisi yapılmakta psikososyal destek ve mevzuat hükümleri dâhilinde danışmanlık verilmektedir.

Şiddete maruz kalan mağdurun kendisinin başvurusu ya da kolluk birimleri tarafından sağlık tesisine getirilmesi durumunda kadının hayati tehlikesinin olup olmasına göre prosedürler izlenir. Kadının hayati tehlikesi yoksa;

- Muayene ve tedavisi yapılmakta,
- Hasta dosyası çıkartılmakta,
- “Genel Adli Muayene Raporu” düzenlenerek muayene bulguları kaydedilmekte,
- “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kayıt Formu” doldurulmakta,
- Şiddete maruz kalan kadın hastanenin “Tıbbi Sosyal Hizmet Birimine” yönlendirilmekte, bu birimlerin olmaması durumunda bilgilendirme ve yönlendirme acil servis hekimi tarafından yapılmakta,
- Sosyal endikasyonu bulunan şiddet mağduru kişiler uygun fiziki şartları taşıyan ve güvenli odalara alınmakta,
- Sosyal hizmet uzmanı tarafından şiddet mağduru kişiye mesleki müdahaleler yapılarak psikososyal danışmanlık verilmekte ‘Konsültasyon Formu / Hasta Görüşme Formu / Sosyal İnceleme Raporu’ hazırlanmakta, gerekli durumlarda 6284 sayılı Kanun gereğince tedbir kararı talep edilmekte ve hazırlanan raporun bir nüshası kolluk kuvvetlerine resmi yazı ve/veya tutanak ile teslim edilmekte,
- Şiddete maruz kalan kadına “kimsenin şiddete uğramayı hak etmediği” mesajı verilmekte,
- Şiddete maruz kalan kadına aile içi şiddetle ilgili temel bilgiler, yasal haklar, destek verebilecek kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilmekte,

• Reçetesi düzenlenerek, sağlık kuruluşundan taburcu edildiği/ayrıldığı süreçte uygun hizmet modeline/kurum bakımına yerleştirilme sürecine ilişkin planlama ve yönlendirmeler yapılmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadının hayati tehlikesi varsa;

- Kadın muayene edilmekte ve tedavisi için ilk müdahale yapılmakta,
- Gerekli görülen laboratuvar tetkikleri, radyolojik tetkikler ve/veya konsültasyon istenmekte,
- Hasta dosyası çıkartılmakta,
- Hastane polisi bilgilendirilmekte,
- Hastanedeki polis noktası gerekli adli işlemleri başlatmakta,
- “Rapor” düzenlenerek muayene bulguları kaydedilip rapora “hayati tehlikenin olduğu” yazılmakta,
- Gerekiyorsa hasta tedavi için uygun servise yatırılmakta,
- Hastane koşulları hasta için yeterli değilse ve hekim tarafından gerekli görülürse hasta ileri bir merkeze sevk edilmektedir.

Şekil 5. Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Kadına Yönelik Şiddet Vakalarına Yaklaşım

Şekil 6. Hastanelerin Acil Servislerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım

Şekil 7. 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım

Tablo 49. Sağlık Kuruluşlarına Başvuran Şiddet Mağduru Kadın Sayıları

YIL	TOPLAM	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
2018	10.703	744	780	902	949	989	1.124	1.033	990	885	765	792	750
2019	10.983	800	695	801	760	814	962	906	1.019	965	1.080	1.042	1.139
2020	14.160	1.163	1.211	1.218	936	1.135	1.362	1.426	1.395	1.306	1.092	916	1.000
2021	5.618	969	911	1.065	1.092	1.253	328	-	-	-	-	-	-

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından 06.07.2021 tarihinde Komisyona Yapılan Sunum.

Tablo 50. İl Sağlık Müdürlüklerine Gelen Tedbir Kararı ve Başvuru Sayıları

Yıl	6284 Tedbir Kararları	Başvuru Yapan Kişi
2018	3.854	520
2019	8.042	637
2020	5.649	847

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından 06.07.2021 tarihinde Komisyona Yapılan Sunum.

3.1.6.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Programı Kapsamında Yürütülen Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları³¹⁹

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı tarafından eğitici eğitimleri, il sağlık müdürlükleri vasıtasıyla hizmet içi eğitimler ve halk sağlığı eğitimleri yürütülmekte olup şiddete uğrayan kadına yaklaşım ve müdahale konusunda sağlık personelinin müdahale kapasitesini artırarak şiddet mağduru kadınların sistem içerisinde ikincil örselenmelerinin önüne geçilmesi, şiddete uğrayan kadınlara yönelik kayıt bildirim ve izleme mekanizmasının iş birliğinin artırılması, sektörler arası koordinasyon ve iş birliğinin geliştirilmesi, kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması, kadın hakları, kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularında toplumsal farkındalık, duyarlılık, bilinç kazandırılması ve zihniyet dönüşümünün sağlanması hedeflenmektedir.

Sağlık çalışanlarına birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetlerinde, bebek, çocuk, anne, lohusa ve gebe izlemlerinde, herhangi olağan dışı bir durum var ise bunun bir suistimal, bir istismar veya bir taciz veya başka bir şey sonucunda olup olmadığıyla ilgili süreci öngörmesi ve bu konuyla ilgili ilgili birimlerle irtibata geçerek bu sürecin devam etmemesini sağlamasıyla ilgili eğitimler verilmektedir.³²⁰

3.1.6.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı

KSGM tarafından 2008 yılında “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele” kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlara eğitimler öngörülmüş olup 2008-2013 yılları arasında yaklaşık 65.000 sağlık çalışanına eğitim verilmiştir.

“Sağlık personelinin kadına yönelik aile içi şiddet konusunda farkındalığını ve müdahale kapasitesini artırarak, şiddetin kadın sağlığı üzerine etkilerini azaltmak, gelecekte kadına yönelik şiddet olgularını önlemek ve şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocukların sistem içerisinde ikincil örselenmelerinin önlenmesi” amacıyla Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı tarafından İl Sağlık Müdürlüklerinde çalışan meslek elemanlarına eğitici eğitimleri verilmektedir. Eğitici eğitimi almış olan meslek elemanları ile illerde yürütülen halk eğitimleri ve hizmet içi eğitimler vasıtasıyla:

- Aile içi şiddete uğrayan kadına yönelik hizmetlerin sağlık hizmetlerinde işlerliğinin artırılması,
- Aile içi şiddete uğrayan kadına yaklaşım ve müdahale konusunda sağlık personelinin duyarlılığını ve yeterliğini geliştirerek, şiddet mağduru kadınların sistem içerisinde ikincil örselenmelerinin önüne geçilmesi,
- Aile içi şiddete uğrayan kadınlara yönelik kayıt-bildirim ve izlem mekanizmasının işlerliğinin artırılması,
- Sektörler arası koordinasyon ve iş birliğinin geliştirilmesi,
- Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularında toplumsal farkındalık, duyarlılık, bilinç kazandırılması ve zihniyet dönüşümünün sağlanması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda 2016-2021 (ilk 6 ay) yılları arasında:

- Toplam 538 sağlık çalışanına eğitici eğitimi,
- Toplam 159.312 sağlık çalışanına hizmet içi eğitim,
- Toplam 831.310 kişiye halk eğitimi verilmiştir. Eğitim verilen sağlık çalışanı ve kişi sayısının yıllara göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Eğitici eğitimleri ve saha eğitimlerinde;

- Kadın Hakları, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği,
- Bir Sağlık Sorunu Olarak Kadına Yönelik Şiddet,
- Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Sağlık Çalışanlarının Rolü,
- Kadına Yönelik Şiddet Olgularına Yaklaşım,
- Cinsel Şiddet Travmalarına Yaklaşım,
- Şiddet Mağduru ve Faille Görüşme Teknikleri,
- Kayıt, Bildirim Sistemi ve Adli Rapor Düzenleme
- Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planı Oluşturma,

- Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar,
- Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler konuları anlatılmaktadır.

Tablo 51. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı

YIL	TOPLAM	OCAK	ŞUBAT
2016	32.229	76.215	176
2017	42.482	145.563	107
2018	26.200	283.179	56
2019	44.996	300.298	-
2020	13.405	26.055	45
Toplam	159.312	831.310	538

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından Komisyona iletilen 29.06.2021 tarihli Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı Bilgi Notu.

3.1.6.4.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)

Koordinasyon Planı kapsamında birinci basamak sağlık hizmetlerinde kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele gibi konularda halka yönelik yürütülen farkındalık artırma faaliyetleri kapsamında 200.000 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir.

Pandemi tedbirleri nedeniyle yüzyüze eğitimlerin iptal edilmesi ve il müdürlüklerindeki sağlık çalışanlarının filyasyonda görevlendirilmesi nedeniyle 2020 yılı ilk 2 ayında eğitimler gerçekleştirilebilmiştir. 2020 Yılında 26.055 kişiye halk eğitimleri kapsamında farkındalık eğitimleri verilmiştir.

Özellikle Aile Hekimleri ve Sağlıklı Hayat Merkezleri çalışanları dâhil olmak 25.000 sağlık personeline yönelik kadına yönelik şiddetle mücadele, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele gibi konuları kapsayan «Aile İçi Şiddetle Mücadele Eğitimi » düzenlenecektir.

Yine aynı nedenler ile 2020 yılı ilk 2 ayında hizmet içi eğitimler kapsamında 13.405 sağlık personeline farkındalık eğitimi verilebilmiştir.

Göçmen Sağlığı Merkezleri ve Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezlerinde çalışan sağlık personellerinin bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması, kadın ve çocuğa sunulan ruh

sağlığı hizmetlerinde standardizasyonun sağlanması amacıyla DSÖ iş birliği ile gerçekleştirilen eğitimlerde, Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezleri ve Göçmen Sağlığı Merkezlerinde hizmet veren 632 Suriyeli sağlık personeline eğitim verilmiştir. Eğitimlere pandemi tedbirleri nedeniyle yüzyüze devam edilememiş, uzaktan eğitim modülü ile devam edilmesi planlanmıştır. Ders içeriklerinin çekimleri ve Arapça çevirileri tamamlanmış olup yakın zamanda eğitim almamış personelin eğitimleri uzaktan eğitim yöntemiyle devam edecektir.

3.1.6.5. Çocuk İzlem Merkezi

0-18 yaş grubu cinsel istismar mağduru çocukların ikincil örselenmesini önlemek amacıyla, Sağlık Bakanlığına bağlı bir hastane çatısı altında, ilgili kurumların koordinasyon içinde çalışacağı, dışarıdan hastanenin diğer kliniklerinden ayırt edilemeyecek fiziksel özelliklerde, bütün adli ve tıbbi işlemlerin tek merkezde, tek seferde yapılmasına imkân verecek koşullarda, çocuk dostu bir ortamdır.

Söz konusu merkezlerin, 04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Çocuk İzlem Merkezi Başbakanlık Genelgesi” ile yaygınlaştırma faaliyetleri yürütülmektedir. Genelge doğrultusunda hâlihazırda Türkiye’de 55 ilde 58 ÇİM hizmet vermekte olup 81 ilde yaygınlaştırma faaliyetleri devam etmektedir.³²¹

3.1.6.5.1. Çocukla Adli Görüşmeci Sertifikalı Eğitim Programı

ÇİM’lerde görev yapacak personele yönelik; Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda, 04.02.2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sağlık Bakanlığı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği kapsamında sertifikalı eğitim alanı olarak belirlenerek Bakanlık Makamının 05.06.2015 tarihli ve 634 sayılı onayı ile yürürlüğe giren “Çocukla Adli Görüşmeci Sertifikalı Eğitim Programı” standartlarına uygun olarak eğitimler düzenlenmektedir.

40 saat teorik, 216 saat uygulamalı olmak üzere toplamda 256 saat (32 iş günü) eğitim verilmektedir. Eğitime; hekim, çocuk gelişimcisi, psikolog, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimi, psikiyatri, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik veya sosyal hizmet alanlarında yüksek lisans yapmış hemşireler kabul edilmektedir.

Yukarıda belirtilen koşullara uygun son olarak 14-18.06.2021 tarihinde İzmir ilinde 26 kişinin katılımıyla teorik eğitimi gerçekleşmiş olup ileri uygulama eğitimleri tamamlanmıştır. 2020 yılı içerisinde 100 personele eğitim verilmesi planlanmıştır. Ancak pandemi nedeniyle 25 personele eğitim verilmiş olup diğer eğitimler ileri bir tarihe ertelenmiştir.

01-05.11.2021 tarihleri arasında Ankara ilinde 26 kişinin katılımıyla teorik eğitimi gerçekleşmiş olup ileri uygulama eğitimleri devam etmektedir. 25. “Çocukla Adli Görüşmecisi Sertifikalı Eğitim Programı” ile birlikte toplamda 589 personele eğitim verilmiştir.

3.1.6.5.2. Çocuk İhmal ve İstismarı-Cinsel İstismar Farkındalık Eğitimleri

Çocuk ihmal ve istismarını önlemeye yönelik farkındalık faaliyetleri kapsamında, 2010 yılından günümüze kadar İl Sağlık Müdürlükleri Ruh Sağlığı Şubesi/Birimi tarafından, 446.781 Sağlık Bakanlığı personeli dahil olmak üzere çocukla karşılaşan ve karşılaşma ihtimali olan diğer kurumların personeline eğitim verilmiştir. 2020 yılı ilk 6 ayda 9.717 sağlık personeli, 11.531 çocukla karşılaşan ya da karşılaşma ihtimali olan diğer kurum personeline çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık eğitimi verilmiştir. 2020 yılı ikinci 6 ayda ise 7.758 sağlık personeli, 1.315 çocukla karşılaşan ya da karşılaşma ihtimali olan diğer kurum personeline çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık eğitimi verilmiştir. 2021 yılı ilk 6 ayda ise 3.132 sağlık personeli, 560 çocukla karşılaşan ya da karşılaşma ihtimali olan diğer kurum personeline çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık eğitimi verilmiştir.

Eğitim programında; çocuğun fiziksel, cinsel ve ahlaki gelişim süreçleri, çocuğa yönelik kötü muamele; tanımı, tipleri, sıklığı, risk faktörleri, istismar çeşitleri, istismarın kısa dönem etkileri (istismarı tanıyabilmek- belirti ve bulgular), istismarın uzun dönem etkileri, çocuklarda sık karşılaşılan psikopatolojiler, cinsel istismara uğrayan çocuklar için ÇİM’de çocuk psikiyatrisi neler yapıyor, çocuk istismarı ile ilgili yasal mevzuat ve uygulamalar gibi konular yer almaktadır.

3.1.7. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı³²²

ÇSGB tarafından Başbakanlık Genelgeleri ve diğer mevzuat kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin yürütülen çalışmalara aşağıda yer alan alt başlıklarda ayrıntılı yer verilmiştir.

Teşkilat Yapısı

ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı tarafından; özel politika gerektiren gruplara yönelik olarak sosyal diyalog anlayışıyla mevzuat, proje ve duyarlılık artırma çalışmaları gerçekleştirilmekle birlikte kadınların istihdamının artırılması amacıyla faaliyetler yürütülmektedir. İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı bünyesinde oluşturulan *Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Şube Müdürlüğü*, cinsiyet temelli ayrımcılığın bütün biçimleriyle mücadele etmek için ve özellikle istihdam, mesleki

eğitim ve çalışma koşulları konusunda ayrımcılığın önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, kadın ve erkeğe eşit ücret ödenmesi ilkesinin uygulanmasına yönelik tedbirler alınması ve teşvik edilmesi konusunda duyarlılık artırıcı faaliyetler yapmak, AB uyum çalışmaları kapsamında üye devletlerdeki uygulamaları incelemek, eşit muameleyi teşvik edici ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik olarak projeler yapmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordine sağlamak üzere çalışmalar yürütmektedir.

ÇSGB bünyesinde görev yapan kadın yönetici kadrolarına bakıldığında; kadın daire başkanı sayısı 8, genel müdür sayısı 1 ve müstakil daire başkanı sayısı 1 şeklindedir. Ayrıca Bakanlıkta görev yapan personelin 1.105'i (yüzde 35) kadın, 2.054'ü (yüzde 65) erkektir.

3.1.7.1. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

İŞKUR kadının işgücü piyasasında daha etkin rol alması, kadın istihdamının desteklenmesi ve dolayısıyla kadının ekonomik refahının artırılması noktasında faaliyet gösteren kurumların başında gelmektedir.

Kadına yönelik şiddet, kadın hakları, şiddet mağdurlarına yaklaşım ve konuya ilişkin diğer hususlarda verilen eğitim, eğitim alan personel ve planlanan çalışmalar, ASHB KSGM uhdesinde yer almakla birlikte İŞKUR tarafından kadın istihdamına ve aktif iş gücü programları kapsamında verilen eğitime ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.1.7.1.1. İşe Yerleştirme Hizmetleri

İŞKUR, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine aracılık etmektedir. 2002 yılından 2021 yılı Haziran ayı sonuna kadar İŞKUR tarafından; toplam 10,1 milyon kişi (10.107.024) işe yerleştirilmiş olup bunun yüzde 33,1'i (3.120.305 kişi) kadındır. 2020 yılında; toplam 869 bin kişi işe yerleştirilmiş olup bunun yüzde 33,3'ü (289.723 kişi) kadındır. 2021 yılı Ocak-Haziran döneminde ise; toplam 493 bin kişi işe yerleştirilmiş olup bunun yüzde 31,9'u (157.195 kişi) kadındır.

3.1.7.1.2. Aktif İşgücü Programları

Aktif İşgücü Piyasası Programları kapsamında işgücünün istihdamının desteklenmesine ve istihdam edilebilirliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Aktif işgücü programları kapsamında işbaşı eğitim programı ve mesleki eğitim kurslarından kadınlar yoğun bir şekilde faydalanmaktadır.

İşbaşı Eğitim Programları (İEP); İŞKUR’a kayıtlı işsizlerin yine İŞKUR’a kayıtlı işyerlerinde, daha önceden edindikleri teorik bilgileri uygulama yaparak pekiştirmelerini veya mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmektedir. Bu programlar aracılığıyla iş arayan ancak iş tecrübesi olmadığı için iş bulamayan kişiler iş tecrübesi kazanmakta, işverenler ise ihtiyaç duydukları işgücünü kendileri yetiştirme imkânına kavuşmakta olduğundan hem iş arayanlar hem de işverenler doğru iş ve doğru işçi bulma olanağı elde etmektedirler. Bu kapsamda; 2009 yılından 2021 yılı Haziran ayı sonuna kadar İŞKUR tarafından; toplam 2,1 milyon kişi (2.091.905 kişi) İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanmış olup bunun yüzde 48,6’sı (1.017.043 kişi) kadındır. 2020 yılında; 336 bin kişi İşbaşı Eğitim Programlarından yararlandırılmış olup bunun yüzde 47’si (158.443 kişi) kadındır. 2021 yılı Ocak-Haziran döneminde ise; 181 bin kişi İşbaşı Eğitim Programlarından yararlandırılmış olup bunun yüzde 48’i (87.971 kişi) kadındır. 2009 yılından bu yana uygulanmakta olan ve özel sektörü hedefleyen İEP, en az 2 sigortalı çalışanı bulunan ve kamu kurumu niteliğinde olmayan tüm işyerlerinde uygulanabilmektedir. Bu kapsamda İEP katılımcılarının durumlarına ve mesleklere göre değişen katılımcı cep harçlığı ödemesi yapılarak iş kazası meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri yatırılmaktadır. Sektöre ve katılımcının yaşına göre 3, 6 ve 9 ay süreli uygulanabilen İEP’te işverenler yüzde 50 istihdam taahhüdü vererek çalışan sayılarının yüzde 30’una kadar katılımcı alabilmektedir.

Mesleki Eğitim Kursları (MEK); işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu tüm mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla yapılan meslek edindirme ve geliştirme kurslarıdır. Kurs katılımcılarına istihdam garantili yahut garantisiz olmasına ve sektöre göre değişen tutarlarda kursiyer ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca iş kazası ve meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri de karşılanmaktadır. 2002 yılından 2021 yılı Haziran ayı sonuna kadar İŞKUR tarafından; toplam 1,8 milyon kişi (1.799.429 kişi) Mesleki Eğitim Kurslarından faydalandırılmış olup bunun yüzde 57,5’i (1.034.025 kişi) kadındır. 2020 yılında; toplam 87 bin kişi Mesleki Eğitim Kurslarından faydalandırılmış olup bunun yüzde 69’u (60.127 kişi) kadındır. 2021 yılı Ocak-Haziran döneminde ise; 55 bin kişi Mesleki Eğitim Kurslarından yararlandırılmış olup bunun yüzde 73’ü (40.136 kişi) kadındır.

3.1.7.1.3. İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri

İŞKUR tarafından işgücü piyasasının taraflarına iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulmaktadır. 2012 yılından itibaren kademeli artışlarla günümüzde 2 bin 773’ü kadın olmak üzere 4 bin 777 İş ve Meslek Danışmanı İŞKUR’da görev yapmakta ve her işsiz bir iş ve

meslek danışmanı bulunmaktadır. İş ve Meslek Danışmanları İş Arayan Danışmanı, İşveren Danışmanı, Meslek Danışmanı, Engelli İş Koçu ve İş Kulübü Lideri şeklinde 5 branşa ayrılarak danışmanlıkta özel gruplara odaklanılması sağlanmıştır. Ayrıca yoğunlaştırılmış iş ve meslek danışmanlığı hizmeti yoluyla, iş arama motivasyonu ve yöntem desteği sağlanan İş Kulüpleriyle 71 ilde 79 birimde hizmet sunulmakta ve çalışmalar doğrultusunda Kadın Konukevleri, ŞÖNİM ve STK'lar ile aktif iş birliği yapılmaktadır. İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında;

- 2008 yılından 2021 Haziran ayı sonuna kadar gerçekleştirilen 33,6 milyon bireysel görüşmenin yüzde 37,4'ü (12.590.891),
- 2020 yılında gerçekleştirilen 2,7 milyon bireysel görüşmenin yüzde 33,5'i (890.940),
- 2021 Ocak-Haziran döneminde gerçekleştirilen 1 milyon bireysel görüşmenin yüzde 33,6'sı kadın danışmanlarla gerçekleştirilmiştir.

Bununla birlikte 2017 yılında faaliyete geçen İş Kulüplerinden günümüze kadar toplam 96.671 kişi faydalanmış olup katılımcıların yüzde 64,1'ini kadınlar oluşturmaktadır.

3.1.7.1.4. Teşvik ve Destekler

İstihdam teşvikleri ile kadın istihdamı desteklenmektedir. İşsizlik Sigortası Fonundan finanse edilen teşviklerden özellikle iki tanesi ile kadın istihdamında ilave avantajlar sağlanmaktadır. 2018 yılında hayata geçirilen “İlave İstihdam Teşviki” ile normalde 12 ay süreyle sağlanan destek, kadın istihdam eden işverenlere 18 ay süreyle prim ve vergi desteği olarak uygulanmaktadır. Ayrıca kadın, genç ve mesleki yeterlilik belgesi sahiplerine ilave katkılar sağlayan istihdam teşviki kapsamında 18 yaş ve üzeri kadınları istihdam eden işverenlere 54 aya kadar prim teşviki sağlanmaktadır.

İŞKUR tarafından kadınlara sunulan diğer destekler ise aşağıda yer almaktadır:

- 2-5 yaş arası çocuğu olan kadınlara uygulanan “Çocuk Bakım Desteği” ile sanayi sektöründe düzenlenen kurs ve programlara katılan kadınlara destek sağlanmaktadır.
- İş'te Anne Projesi ile 16 yaşından küçük çocuğu olan kadınlara daha yüksek tutarda ceph harçlığı verilerek aktif işgücü programlarından yararlandırılmaktadır.
- İş ve aile uyumunu sağlamak için kadınlar, çalışmadıkları dönem için yarım çalışma ödeneği ile desteklenmektedir.

3.1.7.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tarafından Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Yapılan Diğer Çalışmalar

ÇSGB tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yürütülen muhtelif çalışmalara ilişkin bilgilere aşağıdaki başlıklarda yer verilmektedir.

3.1.7.2.1. *İşyerlerinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Yapılan Çalışmalar*

İŞKUR, 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır: Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak” hükmü doğrultusunda ve 2012 yılında imzalanan “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Birliği Protokolü”ne istinaden şiddet mağduru kadınlara yönelik faaliyetlere başlamıştır.

18.01.2013 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği kapsamında yer alan “Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.” hükmü doğrultusunda ŞÖNİM’ler ile birebir çalışmaya başlanmıştır. Mart 2013’te İŞKUR’da görev yapan İş ve Meslek Danışmanları, ŞÖNİM bulunan illerde bu merkezlerle, ŞÖNİM bulunmaya illerde ise ASHB İl Müdürlükleri ile irtibata geçerek, hizmet alması öngörülen şiddet mağduru kişilerin İŞKUR hizmetlerinden yararlandırılmalarını sağlamakla görevlendirilmiştir.

Kadınların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesi, toplumsal yaşamda kadın erkek eşitliğinin sağlanması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için kadınların istihdamının artırılması ve eşit işe eşit ücret imkânının sağlanması amacıyla; Başbakanlık tarafından, 25.05.2010 tarihli ve 27591 sayılı Resmi Gazete’de 13 maddelik 2010/14 sayılı “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi” yayımlanmıştır. Genelgede, kadın istihdamı ve temsil gibi alanlar

düzenlenmektedir. Bu Genelge ile kadın politikaları konusunda daha bütüncül bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

3.1.7.2.2. İşyerlerinde Kadına Yönelik Şiddet ve Mobbingin Önlenmesine Yönelik Yapılan/Planlanan Farkındalık Çalışmaları

- Psikolojik Tacizle Mücadele Kurulu Tarafından Yürütülen Çalışmalar;
 - İşyerinde Psikolojik Taciz Eylem Planı (2012-2014) hazırlanmış ve uygulanmıştır.
 - 2013 yılında “İşyerlerinde Psikolojik Taciz Bilgilendirme Rehberi” hazırlanmış ve dağıtılmıştır.
 - 2014 yılında kurul teknik komite üyelerine yönelik “Eğiticilerin Eğitimi” ve “İşyerinde Psikolojik Taciz Eğitimi” düzenlenmiştir.
 - 2015 yılında “İşyerlerinde Psikolojik Taciz Karikatür Yarışması” düzenlenmiş; 212 eser arasından 8 eser ödüle layık görülmüştür.
 - İşyerinde Psikolojik Taciz Eylem Planı’nın ve İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi konulu Genelgenin güncellenmesi kapsamında taslak metinler hazırlanmıştır.
 - 2017 yılında İşyerinde Psikolojik Taciz Bilgilendirme Rehberi güncellenerek yeniden basılmıştır.

- Ulusal İstihdam Stratejisi;

Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) ve Eylem Planları; işgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek, orta ve uzun vadede büyümenin istihdama katkısını artırmak amacıyla çalışma hayatının tüm paydaşlarının katkılarıyla hazırlanmış, 30 Mayıs 2014 tarihli ve 29015 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve Bakanlık koordinasyonunda yürütülmekte olan bir politika belgesidir. Dört temel politika eksenini ile yedi sektör üzerine inşa edilmiş bulunan Stratejinin temel politika eksenlerinden “Özel Politika Gerektiren Grupların istihdamının Artırılması” olup 2017-2019 Eylem Planı içinde “Ayrımcılıkla mücadeleye yönelik düzenlemeler geliştirilecektir.” politikası altında; mobbing, cinsel taciz vb. ayrımcı uygulamalarda izlenmesi gereken yasal yollar konusunda sağlıklı işleyen bilgilendirme, şikâyet ve denetim kanalları oluşturulmasına ve bu konuda önlemlerin alınmasına ilişkin bir tedbir maddesi bulunmaktadır.

- İşyerinde Psikolojik Taciz Başvurularının Değerlendirilmesi

ÇSGB tarafından psikolojik tacize ilişkin olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER), ALO 170 İletişim Merkezi aracılığıyla ve çalışanlar tarafından bireysel dilekçeler

yoluyla yapılan şikâyetler incelenmektedir. ALO 170 İletişim Merkezi üzerinden işyerinde psikolojik taciz konusunda eğitilmiş psikologlar, kişileri bilgilendirmekte ve yönlendirmekte olup çağrılara en geç 72 saat içerisinde cevap verilmektedir. Bu hususta özel sektör çalışanlarınca yapılan başvurular, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından incelenmekte; kamu sektöründe çalışanlar tarafından yapılan başvurular ise psikolojik tacizin gerçekleştiği kurum tarafından incelenmektedir.

3.1.7.2.3. İşyerlerinde Mobbinge ve Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Başvuru İstatistikleri

2011/2 sayılı Genelgenin 4 üncü maddesi uyarınca işyerinde psikolojik tacizle mücadeleyi güçlendirmek üzere ALO 170 İletişim Merkezi üzerinden psikologlar vasıtasıyla çalışanlara yardım ve destek sağlanmaktadır. ALO 170 İletişim Merkezi 19.03.2011-30.06.2021 tarihleri arasında gelen başvurulara ilişkin temel istatistiki veriler aşağıda yer almaktadır:

- 108.141 adet başvuru yapılmış olup bu çağrıların 6.201'i şikâyet başvurusuna dönüşmüştür.
- 2019 yılında 16.703 adet başvuru, 2020 yılında ise 11.346 adet başvuru yapılmış ve sonuç olarak bir önceki yıla göre başvuru sayısı yüzde 32 oranında düşüş göstermiştir.
- Başvuruların yüzde 81'i özel sektör çalışanlarından (87.967), yüzde 19'u ise kamu sektörü çalışanlarından (20.174) gelmiştir.
- Kamu sektöründen gelen çağrılarının yüzde 53'ü erkek, yüzde 47'si kadın çalışanlardan, özel sektörden gelen çağrılarının ise yüzde 58'i erkek, yüzde 42'si kadın çalışanlardan gelmiştir.
- Başvuruda bulunan tüm çalışanların yaklaşık yüzde 63'ü "İstifaya Zorlama, Görev Yeri Değişikliği, Hakaret ve Kötü Muameleye Maruz Kalma" iddiasıyla başvuruda bulunmuştur.
- ALO 170 hattını arayan kamu sektörü çalışanlarının yüzde 60,1'i, özel sektör çalışanlarının ise yüzde 76,3'ü herhangi bir sektör belirtmeksizin sadece bilgilendirme yapmak ve psikolojik destek almak amacıyla başvurmuştur.
- Başvuruda bulunan tüm çalışanların yüzde 19,9'u iş yükünün artırılması, yüzde 18,9'u tehdit, yüzde 14,3'ü ise iletişimin kesilmesi sebepleriyle şikâyetinde bulunmuştur.
- İşyerinde psikolojik taciz başvurusunda bulunan tüm çalışanların yüzde 10,5'i işçi, yüzde 8,7'si ise yönetici ve yönetici yardımcısı statüsünde görev yapmaktadır.

- Başvuruda bulunan tüm çalışanların yüzde 75,6'sı erkek çalışanlar, yüzde 24,4'ü ise kadın çalışanlar tarafından psikolojik taciz davranışlarına maruz kaldıklarını ve bu davranışların yüzde 62,9'u amiri tarafından sergilendiğini belirtmişlerdir.

3.1.7.2.4. Kadınların Ekonomik ve Sosyal Yaşama Katılımlarını Desteklemek Üzere Yürütülen Faaliyetler

İŞKUR bünyesinde görev yapmakta olan İş ve Meslek Danışmanlarının söz konusu hedef kitleye ilişkin yapacağı iş ve işlemler spesifik olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda iş ve meslek danışmanları;

- Şiddet mağduru veya şiddet uygulayanı ihtiyaçları doğrultusunda mesleki eğitime yönlendirmek ve sonuçlarını takip etmek, iş bulma konusunda rehberlik yapmak, meslek odaları, STK'lar veya özel sektör ile yapılacak iş birliği çalışmalarına katkı sağlamak, görev alanları kapsamında yapılan çalışmalara destek olmak görevlerini yürütmekle sorumludur.
- İş ve meslek danışmanlarının konuya ilişkin farkındalığının artırılması ve söz konusu hedef kitleye nitelikli hizmet sunabilmeleri amacıyla İzmir, Tokat, Trabzon gibi bazı illerde Valilikler ve İl Jandarma Komutanlıkları tarafından düzenlenen ŞÖNİM Tanıtım ve Bilgilendirme Eğitimi konulu eğitimlere katılım sağlanmıştır.
- Bu kapsamda söz konusu hedef kitleye yönelik olarak iş arama becerilerinin geliştirilmesi, mesleki uyum problemlerinin giderilmesi, mesleki becerilerinin geliştirilmesi, mesleklerini/işlerini değiştirme kabiliyetlerinin artırılması amacıyla iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri sunmaktadırlar. 2013 yılından bugüne ŞÖNİM'ler ve konukevlerinde verilen iş arama becerileri eğitimlerinden toplam 5.572 kadın yararlanmıştır.
- İŞKUR, hedef kitleye yönelik daha etkin hizmet sunumu için konunun tarafları ile de bir araya gelerek bilgi alış verişinde bulunmaktadır. Bu kapsamda; KSGM, Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Birimi, Kadın Konukevi, ASHİM, Mamak Kadın Konukevi görüşme gerçekleştirilen kuruluşlar arasında yer almaktadır. Yapılan görüşmelerden alınan geri dönüşler, kurumsal uygulamalara yön vermektedir. Bu kapsamda örneğin, bu grupta yer alan kadınlara yönelik iş arama becerileri eğitimlerinde kullanılan sunumun içeriği güncellenmiştir.

- 2020 yılı Eylül ayında çevrim içi olarak Erzurum, Giresun, Denizli ve Kayseri’de söz konusu hedef kitleye yönelik eğitimler gerçekleştirilmiş olup sonrasında söz konusu eğitimler Türkiye geneli için yaygınlaştırılmıştır.

3.1.8. Millî Eğitim Bakanlığı

Millî Eğitim Bakanlığı, Anayasanın 42 nci maddesinde yer alan “Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz” hükmü gereğince tüm bireylere eşit eğitim öğretim hakkı sunmakla yükümlüdür. Bununla birlikte 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde yer alan Millî Eğitim Bakanlığının görevleri; okul öncesi eğitimden başlayarak örgün ve yaygın eğitimin tüm kademelerinde tüm bireylerin eğitimlerine yönelik hizmetleri yürütmek; kız öğrencilerin, engellilerin ve toplumun özel ilgi bekleyen diğer kesimlerinin eğitime katılımını yaygınlaştırmak; öğrencilerin bedenî, zihnî, ahlakî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden gelişimini desteklemek olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda Bakanlık, riskleri elimine etmek amacıyla önleyici ve koruyucu çalışmalar kapsamında eğitime erişim ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bireylerin sosyal hayata katılımlarının ve bilgi/becerilerinin artırılması, akademik, sosyal, duygusal ve psikolojik olarak desteklenmesine ilişkin çalışmalarda sorumluluk üstlenen bir kurumdur.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne göre; kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılması, eğitime erişimin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması, müfredatların ayrımcılığı önleyici bakış açısıyla yapılandırılması, bilgilendirme ve farkındalığın artırılmasına yönelik başta öğrenciler olmak üzere tüm bireylere yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, Millî Eğitim Bakanlığının sorumluluğu altındadır.

Bakanlık, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele III. Ulusal Eylem Planı (2016-2020)”, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”, “Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)” ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)” çerçevesinde çalışma yürütmekle sorumlu kurumlar arasındadır.

3.1.8.1. Teşkilat Yapısı

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne göre Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatı 23 birimden oluşmaktadır.

Bunların yanı sıra merkez teşkilatında birimlere bağlı bulunan müze, enstitü ve çeşitli hizmet müdürlükleri de bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının taşra teşkilatı ise, illerde il millî eğitim müdürlükleri, ilçelerde ise ilçe millî eğitim müdürlükleri şeklinde olmak üzere 81 il ve 922 ilçede örgütlenmiştir. Bakanlığın sunduğu hizmetlerin yerine getirilmesini sağlayan okul ve kurumlar da idari yapıya uygun olarak millî eğitim müdürlüklerine bağlı faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunmasına dair eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenlemek üzere Millî Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı oluşturulmuştur. Yurt dışı teşkilatında 61 ülke bulunmaktadır.³²³

Millî Eğitim Bakanlığı personel istatistiklerine bakıldığında; 29.12.2021 tarihi itibarı ile başta bakan yardımcısı olmak üzere merkez teşkilatında görev yapan personelin yüzde 32,6'sı kadındır. Ayrıca daire başkanlarının yüzde 15'i; millî eğitim uzman/uzman yardımcılarının yüzde 36,6'sı; şube müdürlerinin yüzde 27,7'si kadındır. Taşra teşkilatında görev yapan personelin ise yüzde yüzde 54,7'si kadındır. Tüm personelin yüzde 54,6'sı kadındır.

3.1.8.2. Yapılan Çalışmalar

Millî Eğitim Bakanlığı; şiddetin ve özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla okullaşma oranlarının ve eğitim çağı dışında kalmış vatandaşların okuryazarlık oranlarının artırılması, geçici koruma statüsündeki bireylerin eğitime entegrasyonu, salgın sürecinde eğitime erişim, müfredat/programların yapılandırılması, bilgilendirme ve farkındalık arttırmaya yönelik eğitim, psikososyal destek çalışmaları ve tedbir kararları kapsamında faaliyetler yürütmektedir.

3.1.8.2.1. *Kız Çocuklarının Okullaşma Oranının Arttırılmasına Yönelik Çalışmalar*

Millî Eğitim Bakanlığı eğitimde fırsat eşitliği ilkesi gereğince; başta kız çocukları olmak üzere tüm bireylerin eğitime erişimlerinin sağlanmasına yönelik birçok çalışma yürütmektedir. En başta 2012 yılında hayata geçirilen eğitim modeli ekseninde 12 yıllık zorunlu eğitim süreci, kademelere ayrılarak 4+4+4 sistemi üzerine yapılandırılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ve zorunlu ilkökul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süreli ve zorunlu ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe 4 yıl süreli ve zorunlu lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir.

Söz konusu eğitim modeli ekseninin hayata geçirildiği 2011-2012 yılında öğretim yılında ortaöğretim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 66,1 iken; 2020-2021 eğitim öğretim yılında ortaöğretim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 87,8'e yükselmiştir. Bu durum kız çocuklarının zorunlu eğitime erişimlerinin arttığını göstermektedir. Bu doğrultuda kız çocuklarının okullaşma oranları yıl eksenli olarak Tablo 52'de gösterilmiştir.

Tablo 52. Yıllar İtibari ile İlköğretim ve Ortaöğretim Kademesinde Kız Çocuklarının Okullaşma Oranları

YIL	İLKÖĞRETİM		ORTAÖĞRETİM	
	BRÜT	NET	BRÜT	NET
2000/'01	95,31	90,79	51,84	39,18
2001/'02	94,52	88,45	58,38	42,97
2002/'03	91,91	87,34	67,52	45,16
2003/'04	92,14	86,89	70,76	48,5
2004/'05	91,85	86,63	71,08	50,51
2005/'06	92,24	87,16	74,88	51,95
2006/'07	93,37	87,93	76,66	52,16
2007/'08	102,57	96,14	80,7	55,81
2008/'09	102,71	95,97	72,05	56,3
2009/'10	105,88	97,84	78,97	62,21
2010/'11	107,81	98,22	84,73	63,86
2011/'12	108,65	98,56	89,26	66,14
2012/'13	108,54	98,71	93,77	69,31
2013/'14	111,61	99,23	100,32	76,05
2014/'15	104,93	97,12	104,77	79,26
2015/'16	103,92	96,54	107,29	80,24
2016/'17	101,18	96,63	103,73	82,38
2017/'18	100,18	96,25	104,5	83,39
2018/'19	99,8	96,18	105,32	83,88
2019/'20	102,25	97,79	107,44	84,85
2020/'21	97	93,81	121,13	87,79

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (2021). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/'21.

Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik birçok çalışma yürütmüştür. 2002 yılında Sayın Emine ERDOĞAN himayelerinde ve Millî Eğitim Bakanlığı ile UNICEF iş birliğinde gerçekleştirilen Haydi Kızlar Okula Kampanyası ile, ilköğrenim çağındaki olan (6-14 yaş) kız çocuklarından eğitim sistemi dışında kalan, okulu terk eden ya da devamsızlık yapan öğrencilerin okullaşması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Kampanyanın başladığı 2002-2003 eğitim öğretim yılında ilköğretim kademesinde kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 87,3; ortaöğretim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 45,2'dir. Kampanyanın yürütülmeye başlandığı 19 eğitim öğretim yılında, ilköğretim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 93,8'e; ortaöğretim kademesindeki kız çocuklarının net okullaşma oranı ise yüzde 87,8'e yükselmiştir.

Okul öncesi eğitimde ise fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Aralık 2021 sonuna kadar 4.066 kurum/okul bünyesinde 5.424 yeni ana sınıfını açılmıştır. Yeni açılan bu ana sınıflarında 88.108 çocuk eğitim almaya başlamıştır. Böylece 5 yaş grubunda yaklaşık yüzde 78 olan okullaşma oranı, yaklaşık yüzde 85'e çıkmıştır. Özellikle düşük sosyoekonomik düzeye sahip dezavantajlı ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitime ücretsiz erişimlerinin sağlanması, eğitimde fırsat eşitliği ilkesi gereğince önemli bir çalışma olarak yer almaktadır.

Okullaşma oranlarını arttırmaya yönelik Bakanlığın her birimi çeşitli çalışmalar ve projeler yürütmüş olup bazılarının ilişkin kısa brifingler ise şu şekildedir:

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’nce “Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşma Oranlarının Artırılması Projesi 1” ve “Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Arttırılması Projesi 2” yürütülmüştür. Bu projeler kapsamında özellikle kız çocuklarının; ilk ve ortaöğretim düzeyinde okullaşma oranlarını artırmak, okul terk oranlarını düşürmek, işgücünün mesleki beceri ve yeterliliklerini artırmak ve ailelerin eğitimin önemi konusunda bilinçlenmelerini sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülmüş, formatör öğretmenler eğitilmiş, rehber öğretmen/psikolojik danışmanların yeterliliklerinin artırılmasına yönelik eğitimler verilmiş, okulu terk etme riski olan çocuklara yönelik olarak “Öğrenci Destek Programı” geliştirilmiştir.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından ortaöğretimdeki eğitime devamın artırılması amacıyla, hedef kitesini okullarına yeni kayıt yaptıran hazırlık ve 9. sınıf öğrencileri ile pansiyonlarda kalan öğrenciler, bu okullarda görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışman ve sınıf rehber öğretmenleri ile belletici öğretmenlerin oluşturduğu Ortaöğretime Uyum Programı (OUP) hazırlanmıştır.

AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) İnsan Kaynağının Geliştirilmesi Programı kapsamında “Türkiye’de Okula Katılımın Artırılması İçin Şartlı Nakit Transferinin Etkisinin Güçlendirilmesi Projesi (ŞNT-II)”, ASHB ve Millî Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle yürütülmektedir. Eğitime Yönelik Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) programı, yoksulluk riski altındaki ailelerin çocuklarını düzenli okula göndermelerini hedefleyen düzenli ve nakdi bir sosyal yardım programıdır. Projenin hizmet bileşeni kapsamında kamuoyunda konuya dair farkındalığın geliştirilmesi için çeşitli görünürlük ve farkındalık çalışmaları yürütülmesi, öğrencilerin okulu erken bırakma riskleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisinin olması öngörülen koruyucu, önleyici ve müdahale edici programlar, anket, çalıştay ve etki değerlendirme çalışması gibi aktiviteler gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Projenin hibe bileşeni kapsamında; Eylül 2019 döneminde fayda sahibi 325.415 öğrencinin velilerine her bir öğrenciye 50 Avro karşılığı TL (315,77 TL) ödeme yapılmıştır. Hesaplara aktarılan bu tutarlardan birinci ödemeden 324.193 öğrenci (164.533 kız, 159.660 erkek öğrenci), ikinci ödemeden 326.900 öğrenci (166.366 kız, 160.534 erkek öğrenci) faydalanmıştır. İki dönemde toplam 386.311 farklı öğrenciye en az 1 kere ek eğitim desteği sağlanan ŞNT II Projesinin Hibe Bileşeni kapsamında dönem sonunda fayda sahibi öğrencilerin yaklaşık yüzde 96’sının örgün eğitim içinde kaldığı görülmüştür. Gerçekleştirilen teşvik ödemelerinden faydalanan öğrencilerin yaklaşık yüzde 50,5’ini kız öğrenciler oluşturmuştur.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye’nin tüm bölgelerinde kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğine kavuşması amacıyla; Doğu ve Güneydoğu Anadolu

Bölgesindeki Kız Anadolu İmam Hatip Liselerinin sayısı artırılmış ve bu okullara pansiyon açılması öncelenmiştir. Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Anne-Baba Rollerı Projesi kapsamında verilen seminerler ile kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesi konusu işlenerek toplumsal farkındalık arttırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Eğitim güvenliğinin sağlanması okullaşma oranlarının artırılmasında önemli bir faktör olarak yer almaktadır. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı iş birliği ile Eğitim ve Güvenlik Projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında, zorunlu öğrenim çağındaki bireylerle ilgili suç, şiddet, ihmal, istismar, bağımlılıkla mücadele, eğitim çağındaki yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve güvenlik sorunları, güvenli eğitim iletişimi konularında Millî Eğitim Bakanlığından 14 birim, İçişleri Bakanlığından 3 birim olmak üzere toplam 17 destek birimi ve farklı üniversitelerde görev yapan 25 akademisyenin katılımıyla planlama toplantısı yapılmıştır. Konya, Aydın, Adana, Diyarbakır ve İzmir illerinde mülki amirler, kolluk görevlileri, eğitim yöneticileri, öğretmen ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir.³²⁴

3.1.8.2.2. Eğitim Çağı Dışında Kalan Vatandaşların Okur-Yazarlık Oranlarını Arttırmaya Yönelik Çalışmalar

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim çağındaki nüfusun, tüm eğitim kademelerinde okullaşma oranlarını artırırken diğer taraftan eğitim çağı dışında kalan vatandaşların, eğitim seviyesini yükseltmesi için sundukları hizmetlerin kapasite ve çeşitliliğini arttırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Sayın Emine ERDOĞAN'ın himayelerinde ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın öncülüğünde gerçekleştirilen “Ana-Kız Okuldayız Okuma-Yazma Kampanyası” 2008 yılında başlatılmıştır. Kampanyanın hedef kitle, sosyo-ekonomik yönden yoksulluk içinde bulunan, eğitim imkânlarından yararlanamamış, zorunlu öğretim çağını geçirmiş genç kız ve kadınlardır. Bu kampanya ile 2008 yılında okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı, yüzde 9,24'ten 2012 yılında bu oran yüzde 4,93'e düşürülmüştür.

Bununla birlikte 2018 yılında başlatılan “Okuryazarlık Seferberliğı” ile de okuma yazma bilmeyen nüfusun yaklaşık yüzde 30'una ulaşılmış; kurslara katılanların yüzde 85'ini kadınlar oluşturmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı, okur-yazar olmayan kadınların (cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü kadınlar dâhil olmak üzere) okuma yazma kurslarına katılımı ile birinci kademe kursu bitirmiş kadınların ikinci kademeye, ikinci kademeyi bitirmiş olanların açık öğretim ortaokuluna ve açık öğretim lisesine devamının sağlanması için okuma yazma kurs programları geliştirilmiştir. Bu süreç, okuryazarlık seferberliğı kapsamında uygulanmıştır.³²⁵

Bu çalışmalar dâhilinde; Türkiye genelinde yıllar itibarıyla okuma yazma oranında ciddi artış olmuştur. 2002'de yüzde 79,9 olan kadın okuryazar oranı, 2019'da yüzde 95,3'e

yükselmiştir. Ayrıca 2021 yılında başlatılan ve Millî Eğitim Bakanlığının da paydaş olduğu “Nerde Kalmıştık?” Projesi ile de kadınların okur-yazarlık oranlarının artırılması hedeflenmektedir.

3.1.8.2.3. Salgın Sürecinde Eğitime Erişimi Arttırmaya Yönelik Çalışmalar

Covid-19 salgın sürecinde öncelikli kız çocukları olmak üzere tüm öğrencilerin eğitime erişimlerinin sağlanması amacıyla ilkökul, ortaokul ve lise için eğitim televizyon kanalları kurulmuştur. Bu TRT EBA (Eğitim Bilişim Ağı) televizyon kanalları 13 ayrı stüdyoda sayısı 1.000’in üzerindeki öğretmenle yapılan çekimlerle 8.000’den fazla içerik oluşturarak 23.03.2020 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. EBA internet platformunda ise 1.900’den fazla ders ve 60.000’in üzerinde zengin ve güvenilir içerikleri, konu ve kazanımlarla eşleştirilmiş videolu veya etkileşimli anlatımları, alıştırmaları, özetleri, info-grafikleri, proje dokümanlarını, öğretmenlere özel içerikleri, 10.000’den fazla kitap ve 240.000’den fazla soruyu öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulmuştur.³²⁶

Kırılgan gruptaki öğrencilere 25 GB’ye kadar GSM internet kullanım hakkı bulunan 500.000’den fazla adet tablet dağıtımı yapılmıştır. Ayrıca canlı sınıflarda kullanılmak üzere 80.000 adet web kamerasının okullara dağıtımı gerçekleştirilmiştir.³²⁷

Uzaktan eğitim süreciyle birlikte kullanıcı sorularına anında yanıt vermek, sorunları çözmek ve EBA’nın en etkili şekilde kullanımını sağlamak amacıyla EBA Asistan uygulaması devreye alınarak yaklaşık 14 milyon 902 bin 896 mesaj yanıtlanmıştır. Ek olarak, canlı ders ve uzaktan eğitim faaliyetlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi adına EBA kontrol ve izleme merkezi kurulmuştur.

3.1.8.2.4. Müfredat/Öğretim Programı Temelli Çalışmalar

Millî Eğitim Bakanlığı, okul öncesi eğitimden başlayarak örgün ve yaygın eğitimin tüm kademelerinde kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması kapsamında birçok dersin öğretim programında, söz konusu farkındalıkların geliştirilmesine yönelik kazanım ve açıklamalara yer vermektedir. Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği’nde belirtildiği üzere, ders kitaplarının niteliği, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım ile yapılandırılmaktadır.

Bu doğrultuda öğrencilere kazandırılması hedeflenen; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olan 10 kök değer, öğretim programlarının temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte birçok evrensel değerde bu kök değerlerle ilişkilendirilmektedir. Bu değerlerin kazanılmasıyla, toplumun en önemli sorunlarından biri olan kadına yönelik şiddet gibi problemlerin azaltılması hedeflenmektedir.³²⁸

Örneğin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında, “Etkin Vatandaşlık” ünitesinde “Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.” kazanımına yer verilmiş, kazanım açıklamasında pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu; kadına yönelik şiddet gibi olumsuz konular üzerinde durulması gerektiği belirtilmiştir.

İlköğretim Hukuk ve Adalet Dersi Öğretim Programında, “Hukuki Sorunlarımız” ünitesinde erken yaşta ve zorla evlilik, mağdur çocuklar, suça sürüklenen çocuklar, çocukların çalışması ve sosyal güvenliği ile aile içi ve okulda ihmal, istismar ve şiddet gibi konular üzerinde durulması, şiddet türleri ile şiddetten korunma yollarının kadın ve çocuklar açısından ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Öğretim Programında, kültürlerin ve medeniyetlerin oluşumunda kadın ve erkeğin ortak katkısına ve tarihin öznesinin “insan” olduğuna dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programında “Haber Metni” ünitesinde şiddetin kanıksanmaması ve şiddetin meşrulaştırılmasının önlenmesi için şiddet içerikli haberlerin reyting aracı olarak kullanılmaması gerektiği üzerinde durulmuştur.

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programında değerler eğitimiyle sorunlarını uzlaşya dönük ve şiddetten uzak bir şekilde çözen bireylerin yetiştirmenin hedeflendiği belirtilmiş, çocuk hakları, kadın hakları, engelli hakları önemle vurgulanmıştır.

Temel Dinî Bilgiler (İslam 1-2) Dersi Öğretim Programında “İslam ve Sosyal Hayat” ünitesinde “İslam’ın aileye verdiği önemi kavrar.” kazanımı işlenirken eşlerin karşılıklı sorumlulukları bağlamında aile içi şiddet konusuna değinilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ortaöğretim Hz. Peygamberin Hayatı Dersi Öğretim Programında “Peygamberimiz Döneminde Sosyal Hayat” ünitesinde “Peygamberimiz döneminde siyasi, sosyal ve ekonomik hayatta kadının yerini yorumlar” kazanımına yer verilmiş, “Peygamberimizin Siyasi ve Askerî Yönü” ünitesinde İslam’da savaş hukuku ve ahlakı bağlamında, savaşta kadınlara dokunulmaması gibi ilkelerin örneklerle açıklanması gerektiği belirtilmiştir.³²⁹

Bununla birlikte öğrencileri şiddet, ihmal ve istismar olaylarına karşı korumak ve güçlendirmek için, gelişim dönemlerine uygun bir şekilde hazırlanan kazanımları içeren sınıf rehberlik etkinlikleri, eğitim öğretim yılı boyunca sınıflarda uygulanmaktadır. Sınıf rehberlik programında okul öncesi süreçten başlayarak öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerine yönelik olarak yer alan etkinliklerde;

- Duyguları anlama ve yönetme,
- Kişisel güvenliğini sağlama,

- İhmal ve istismardan korunma,
- Çatışma çözme,
- Öfke kontrolü,
- Bireysel farklılıklara saygı duyma,
- Hak ve sorumluluklarını bilme,
- İletişim becerilerini geliştirmeleri vb. konulara yönelik kazanımlar yer almaktadır.³³⁰

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik hazırlanan öğretim programlarında da şiddetin önlenmesi amacıyla kazanımlar yer almaktadır. Örneğin; orta-ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ve otizmi olan öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim uygulama 1. kademede bulunan “Beslenme Sağlık ve Güvenlik” dersinin öğretim programında “Cinsel Eğitim” öğrenme alanında; “özel vücut bölümlerini ayırt etme, tehdit/risk içeren durumlarda tanıdığı kişileri/güvenli kişileri ayırt etme, tanımadığı/güvenli olmayan kişileri ayırt etme, tehdit/risk içeren durumlarda kendisini koruma, mahremiyetini sağlamak için güvenli davranışları fark etme” hedefleri ve bu hedeflere ait hedef davranışlar bulunmaktadır.

3.1.8.2.5. Bilgilendirme ve Farkındalık Arttırmaya Yönelik Eğitim Çalışmaları

Millî Eğitim Bakanlığı şiddet döngüsünün kırılması amacıyla öğrenci, öğretmen, idareci, veli ve diğer tüm paydaşlara yönelik bilgilendirme ve farkındalık arttırmaya yönelik eğitimler düzenlemektedir. Bu kapsamda Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2019-2020 eğitim öğretim yılında rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından 1.457.332 öğrenciye, 335.940 veliye “Şiddetin Önlenmesi” konusunda eğitim verilmiştir. İhmal ve istismarın önlenmesine yönelik yürütülen çalışmalar çerçevesinde de okullarda 1.960.476 öğrenciye, 45.314 öğretmene, 345.549 veliye eğitim düzenlenmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılında ise okullarımızda şiddetin önlenmesi amacıyla 3.029.048 öğrenciye; 1.513.795 veliye eğitimler verilmiştir.³³¹

Ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadının güçlendirilmesi amacıyla 2020 ve 2021 yılında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve ASHB iş birliği ile “Aile İçi Şiddetle Mücadelede Kurumsal Mekanizmalar ve Çok Taraflı Yaklaşım” konulu eğitim 388 rehber öğretmen /psikolojik danışmana; “Şiddet Mağduru Bireyler İçin Kurumsal Mekanizmalar ve Mevzuat” konulu eğitim ise 1.000 rehber öğretmen /psikolojik danışmana verilmiştir.³³²

Şiddetin ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde farkındalığın artırılarak zihniyet dönüşümünün sağlanması en temelde demokrasi bilinci ile gelişmektedir. Bu bakış açısı ile Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından “Temel Eğitimde Demokrasi Kültürünün

Güçlendirilmesi Projesi” yürütülmektedir. Proje ile temel eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin yanı sıra okullarda görev yapan tüm personel ile ailelerin de proje sürecine dâhil edilerek toplumun genelinde demokratik kültür uygulamalarını güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Proje 2021-2022 eğitim öğretim yılında; Adana, Aydın, Burdur, Çanakkale, Iğdır, Kars, Muğla, Sinop, Sivas ve Yozgat olmak üzere 10 ilde toplam 110 okulda uygulanmaktadır. Proje kapsamında 240 öğretmene eğitici eğitimi verilmiş ve bu öğretmenler aracılığıyla yaklaşık 3.000 öğretmene demokratik kültür yetkinlikleri konusunda eğitim verilmiştir. Proje kapsamında 48.500 çocuk, geliştirilen materyallerden faydalanmıştır.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından Bakanlığa bağlı 24 olgunlaşma enstitüsü ve her ilçede en az bir tane olmak üzere 995 halk eğitimi merkezince kadın kursiyerlerin her alanda gelişimlerine katkı sağlamak ve farkındalıklarının artırılmasını desteklemek için her alanda eğitimler verilmektedir. Halk eğitimi merkezleri her vatandaşın ilgi, istek, yetenek ve beklentilerine yönelik; mesleki, sosyal, toplumsal, ekonomik, sportif ve kültürel alanlarda ücretsiz olarak düzenlediği kurslarla 72 alanda 3.645 kurs programı ile halka eğitim hizmeti götürmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığında e-Yaygın sisteminin uygulamaya konulduğu 2014 yılından bu yana mesleki ve teknik kurslara katılan kadın kursiyer sayısı 9.453.791 ve sertifika alan kadın kursiyer sayısı 6.267.658’dir. Genel kurs programlarında kurslara katılan kadın sayısı 11.886.600 iken, sertifika alan kadın kursiyer sayısı 7.709.637’dir. 2019 yılında bu kurs programlarına 3.224.077 erkek, 5.111.250 kadın olmak üzere toplamda 8.335.327 kursiyer katılmıştır. Ayrıca 25.000 köy muhtarına mektup yazılarak eğitim ihtiyaçlarını bildirmeleri talep edilmiştir. Bu kapsamda 60.000 üzerinde köydeki vatandaşlar eğitim taleplerinde bulunmuş ve ücretsiz eğitimler gerçekleştirilmiştir.³³³

Bununla birlikte Türkiye’de 15.000 mahallede 15.000 okul belirlenerek bu okulların her birinin akşamları ve hafta sonları halk eğitimi merkezine dönüşmesi çalışması yapılmıştır. Böylelikle ailelerin, anne-babaların doğrudan mahallelerinde şiddet konuları ile ilgili ya da kişisel gelişimlerine yönelik eğitimleri (arıcılık, seracılık, hayvan bakımı, özel eğitim vb. eğitimler) ücretsiz alabileceği merkezler oluşturulmuştur. Örneğin, mahallelerdeki bu merkezlerde özel eğitim ihtiyacı olan bir çocuğun ebeveynine yönelik özel eğitim hakkında eğitimlerin düzenlenmesi, çocuğuna yönelik olası bir şiddet davranışını önleyebilmektedir ve bu kapsamda 12 program hazırlanmıştır.³³⁴

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla Kişisel Gelişim ve Eğitim Alanı altında iki kurs programı hazırlanmıştır. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Kurs Programı kapsamında Mayıs 2021 itibarı

ile 48 kurs açılmıştır. Bu kurslarda; 322 kadın, 198 erkek olmak üzere toplam 520 kursiyere ulaşılmıştır. Kadın Konukevlerinden Hizmet Alan Kadınların Ebeveynlik Becerisini Geliştirme Kursunda ise 250 kursiyere ulaşılmıştır. Aile ve Tüketici Bilimleri Alanı, Girişimcilik, Çocuk Gelişimi ve Eğitim Alanı başlıkları altında çeşitli kurs programları ile de destekleyici eğitimler verilmektedir.³³⁵

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mevsimlik gezici tarım işçilerinin sürekli istihdama erişim imkânlarını geliştirmek üzere eğitim programlarının düzenlenmesi, kırsal alanda yaşayan kadınlara yönelik çalışmalara öncelik verilmesi, kadınların meslek edindirme kurslarından faydalanma oranlarını, istihdamını ve girişimciliğini geliştirici, çalışma koşullarını iyileştirici modellerin oluşturulmasında başta özel sektör olmak üzere iş birliği içinde projeler yürütülmesi çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda İŞKUR tarafından düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarında ilgili meslek türlerinin (reklam yazarlığı, interaktif medya yazarlığı vb.) eğitim konularına medyada kadın temsili konusu temel alınacaktır.³³⁶

24.07.2018-24.07.2019 tarihleri arasında Türkiye Vodafone Vakfı ve Türkiye Bilişim Vakfı ile ortak yürütülen Girişimcilikte Önce Kadın Projesi ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne bağlı kurumlardan halk eğitimi merkezlerinde ve olgunlaşma enstitülerinde öğrenim gören kursiyer kadınların “ticari ve sosyal girişimci ruhunu” ortaya çıkartarak Türkiye'deki kadın girişimci sayısının gelişmiş ülkelerin seviyesine yükselmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.³³⁷

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından halk eğitimi merkezlerinde ve halk eğitim merkezleri aracılığı ile sınıf öğretmeni, okul öncesi, çocuk gelişimi ve eğitimi, rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara verilen 80 saatlik eğitim alan ile Aile Eğitimi Uygulayıcısı Belgesi olan eğitimciler tarafından örgün ve yaygın eğitim kurumları ve tüm kamu kurum kuruluşlarınca Aile Eğitimi Programı (0-18 Yaş) uygulanmaktadır. Bu programlarda erken yaşta evliliğin; erken yaş gebelik ve doğumları ile boşanma gibi olumsuz yanları, töre ve namus cinayetleri, şiddete uğrayan kadın ve çocukların desteklenmesi gibi konular işlenerek toplumu bilgilendirici eğitimler verilmektedir.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ve UNICEF iş birliği ile yürütülen Kapsayıcı Eğitim Projesi doğrultusunda hazırlanan 10 modülden biri “Şiddete maruz kalmış çocukla çalışmak” isimli modüldür. Bu doğrultuda 2018 yılında 1.672 öğretmen eğitici olarak yetiştirilmiş olup tüm öğretmenlere yönelik 81 ilde mahalli eğitimlerle modül eğitimi verilmiştir.

Ayrıca Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nce kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmalar kapsamında, kadın ve kız çocuklarının insan haklarını

geliştirmek, cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele etmek için uygun bir çevre ve ortam yaratmak, öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin ve tüm paydaşların cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığını artırarak toplumun güçlendirilmesini sağlamak amaçlarıyla Sabancı Vakfı ile imzalanan protokol kapsamında “Mor Sertifika Programı” uygulanmıştır. Program kapsamında İstanbul, İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van’daki lise öğretmenlerinin eleştirel toplumsal cinsiyet bakış açısını geliştirmeye yönelik olarak çalışmalar yürütülmüştür.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından, cinsiyetler arasındaki biyolojik farklılıklara yüklenmiş kültürel ayrıntıların ve anlamların toplumda yol açtığı cinsiyet rolleri arasındaki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması ve cinsiyete duyarlı yaklaşımın tüm eğitim sistemine yerleştirilmesi amacıyla 2014 yılında “Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi Projesi” yürütülmüştür.

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 2011-2016 dönemini kapsayan “Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi” (MESGEP) ile 35 ilde özel politika gerektiren grupların (ortopedik engelliler, zihinsel engelliler, görme engelliler, işitme engelliler, hükümlüler/eski hükümlüler, güvenlik sebebiyle göç edenler, muhtaç durumdaki dul/yetimler, şiddet gördüğü için evinden ayrılmış kadınlar) ilgi ve yetenekleri göz önüne alınarak onların meslek edindirilmesi, bu becerilerini üst seviyelere çıkararak onlara mesleki yeterlilik kazandırılması ve mesleki teknik eğitim kurumlarında insan kaynakları kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında 35 pilot ilde şiddete mağduru kadınların meslek edinmesine yönelik kurslar, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda veya ASHB bünyesindeki kadın konukevlerinde açılmaktadır. Söz konusu kurumların ilgili kursları uygulayabilmesi için gerekli altyapıyı oluşturmalarına yönelik bütçe aktarımı Millî Eğitim Bakanlığınca sağlanmaktadır. Projede 23/03/2015 tarihi itibarıyla 11.179 kişi beceri kazanma ve meslek edinme amacıyla başvuruda bulunmuş ve 2014 yılı itibarıyla başvuruda bulunanlardan 5.700 kişiye eğitimler verilmiştir. Bununla birlikte hayata geçirilen 444 4 632 ücretsiz telefon hattı aracılığı ile başvuruda bulunan kadın konukevlerinde kalan kadınlara yerinde eğitimler de verilmektedir. Ayrıca mağdur kişilerin kurs yerine kendisinin ulaşım sağlayamaması durumlarında, bulunduğu yerden taşıtla alınarak eğitim yerine getirilmesi ve böylece bu kişilere yönelik meslek, beceri kazanma ve sosyalleşme anlamında eğitimlerin verilmesi de sağlanmaktadır.

3.1.8.2.6. Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Çalışmalar

Millî Eğitim Bakanlığı, kitlesel göç akımının başladığı ilk günden bu yana Türkiye’ye göç eden çocukların eğitim almalarına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Millî Eğitim

Bakanlığı; eğitimi çocuklar için yalnızca temel bir hak olarak değil, aynı zamanda onların yaşadıkları zorlu dönemi atlataları ve kendi geleceklerini inşa edebilmeleri açısından da hayati bir öneme sahip bir konu olarak değerlendirmektedir. Özellikle 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi hükümlerinde yer alan okullaşma oranlarının artırılması kapsamında geçici koruma statüsündeki bireylerin eğitime erişimleri önem arz etmektedir.

Türkiye’de bulunan geçici koruma statüsündeki öğrencilerin ve yetişkinlerin eğitim hizmetlerinden faydalanması amacıyla birçok çalışma yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim ortamlarının artırılması ve iyileştirilmesine yönelik projeler gerçekleştirilmektedir. Yaklaşık 840.000 yabancı uyruklu öğrenci resmi okullarda öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin eğitimlerine destek olmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe öğretimi çalışmaları, kırtasiye ve şartlı eğitim yardımlarının yanında taşıma hizmeti, okula başlama desteği, telafi ve destekleme kursları, erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılması, sosyal uyum ve yaşam eğitim programı gibi tedbirler alınmaktadır.³³⁸

Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler İçin Nitelikli Eğitim ve Geçim Kaynağı Desteği Projesi kapsamında; halk eğitimi merkezlerinde çocuklara A1 ve A2 seviyesinde Türkçe dil kursları verilmekte, öğrencilerin uyumunu sağlamak amacıyla psiko-sosyal destek yardımları yapılmaktadır.³³⁹

2016 yılında başlatılan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sitemine Entegrasyon Projesi (PİKTES) ile geçici koruma altındaki yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime erişiminin artırılması, eğitim kurumlarının ve personelinin operasyonel kapasitesinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje kapsamında çocukların eğitime kazandırılması, Türkçe ve Arapça dil düzeylerinin artırılması, akademik açıdan desteklenerek Türk akranlarıyla eşit fırsatlar sağlanması amacıyla çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Göçmen, mülteci, sığınmacı çocukların akranları ve çevreleriyle sosyal uyumlarını artırmaya yönelik önemli gün ve bayramların ortak değerinde buluşturulması, kültürel özellikleri ön plana koyan ve farklılıklar ile bir arada yaşamayı teşvik eden çalışmalara yer verilmektedir.

Bununla birlikte Türkiye tarafından sağlanan eğitim hizmetleri hakkında bilgi vermek ve Milli Eğitim Politikasını tanıtmak üzere 28.392 aileye eğitimler verilmiştir. Böylelikle geçici koruma statüsündeki bireylerin eğitime erişimlerinin artırılması, sosyal uyum ile psikolojik iyi oluşlarının desteklenerek uygun olmayan davranışların gelişmesini önlenmek amaçlanmaktadır.³⁴⁰

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından savaştan etkilenen çocuklara yönelik rehberlik ve özel eğitim faaliyetleri kapsamında okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerimiz tarafından iyileştirici ve önleyici

çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda “Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Rehberlik Hizmetleri Kılavuz Kitabı” ve “Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Özel Eğitim Hizmetleri Kılavuz Kitabı” hazırlanmış olup rehber öğretmen/ psikolojik danışmanlar öğretmenleri tarafından kullanılmaktadır. Bu kitaplar Arapça diline de çevirisi yapılmış ve basılı materyaller haline getirilmiştir.

Ayrıca Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen “Özel Çocuklara Özel Materyaller Projesi” kapsamında 2021 yılında illere gönderilmeye başlanan materyal kataloğunun İngilizce ve Arapça dillerine çevirileri yapılarak 10-16 Mayıs 2021 Engelliler Haftası’nda yayımlanmıştır. Bununla birlikte, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Bülbülzade Eğitim, Sağlık ve Dayanışma Vakfı iş birliğinde Suriyeli özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerinin değerlendirilmesini ve eğitimlerle desteklenmesi ile bu konuda toplumsal farkındalığın artırılmasını sağlamak amacıyla 2017 yılında protokol imzalanmıştır.

01.12.2017-31.12.2018 tarihleri arasında Alman Hükümeti tarafından Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu aracılığıyla fonlanan, geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilerin ve ihtiyaç sahibi Türk vatandaşlarının mesleki becerilerinin geliştirilmesinin amaçlandığı “İş Karşılığı Ücret” projesinin ilkinde; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ihtiyaç analizleri kapsamında 7 ilde 30 halk eğitimi merkezinde mesleki eğitim kursları açılarak 8.400’den fazla geçici koruma altındaki Suriyeli ve ihtiyaç sahibi Türk vatandaşının (eşit oranda) kurslara katılarak mesleki eğitim almaları sağlanmıştır. Proje kapsamında eğitim alan kursiyerlerin yüzde 30’unun kadın olması hedeflenirken, proje bitiminde toplam kursiyer sayısının yüzde 50’den fazlasının kadın olduğu tespit edilmiştir.

3.1.8.2.7. Psikososyal Destek Çalışmaları

Şiddetle mücadelede; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri aracılığı ile öğrencilere riskler görünür olmadan önce gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması ve çevresel risk etmenlerinin kontrolü önem arz etmektedir. Koruyucu önleyici gelişimsel rehberlik bakış açısı ile yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri tüm kademedeki okullarda ve 264 rehberlik ve araştırma merkezinde görev yapan 36.371 rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından gerçekleştirilmektedir.

2019-2020 eğitim-öğretim yılında “Şiddetle Mücadele”, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından genel hedef olarak belirlenmiş ve buna yönelik koruyucu önleyici rehberlik çalışmalarının yapılması sağlanmıştır.³⁴¹ Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak 2019-2020 eğitim-öğretim yılında faaliyete geçen ve 2020-2021 eğitim öğretim yılında okullarda uygulanan e-Rehberlik Sistemi

ile öğrencilere yönelik koruyucu önleyici hizmetlerin veriye dayalı bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.³⁴²

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her eğitim öğretim yılı başında risk altındaki öğrencilere ait bilgilerin yer aldığı sınıf risk haritaları hazırlanmakta ve rehberlik ve psikolojik danışma servisinde okul risk haritaları oluşturulmaktadır. Okul risk haritalarından yararlanılarak risk altında olan öğrenciler ile önleyici grup çalışmaları veya bireysel çalışmalar yürütülmektedir. RAM eğitim kurumları tarafından oluşturulan okul risk haritalarını birleştirerek sorumluluk bölgelerine ait risk haritalarını oluşturmakta ve yıl içerisinde yapacakları çalışmaları planlamaktadır. Bu doğrultuda şiddete yönelik risk grubunda yer alan öğrenci ve/veya okullara yönelik önleyici ve koruyucu çalışmalara ağırlık verilmektedir.

Şiddetin önlenmesine yönelik Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi yürütülmüştür. Proje ile okullardaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini geliştirmek ve önlemler almak amacıyla yasal tedbirler almaya yönelik politikalar geliştirerek önleme ve izleme hizmetlerinin kapasitesinin artırılması, fiziksel, sözel ve psikolojik şiddetten uzak “Kendine Güveni Olan Yaşam Becerileri Gelişmiş Öğrencilerden Oluşan” Model Okulun geliştirilmesi, aile-içi ve diğer her tür şiddet dâhil okul dışındaki ortamlarda çocuğa yönelik şiddet önlenmesi amaçlanmıştır.

Proje kapsamında; okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri kılavuzu, rehber öğretmen el kitabı, 18 yaş aile eğitim programı şiddet farkındalığı modülü, model okul çalışması kapsamında kendine güveni olan yaşam becerileri gelişmiş öğrencilerden oluşan “model okul eğitim kiti”, yaşam becerileri etkinlik kitabı, e- Rehberlik modülü ve danışmanlık tedbirleri uygulamaları el kitabı, erken uyarı uygulamaları eğitim programı hazırlanmıştır. Ayrıca proje kapsamında öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik olarak geliştirilen Şiddet Algısı, Şiddet Sıklığı ve Şiddet Meşruiyeti anketleri ile nicel gözlemler yapılmakta ve anket sonuçları doğrultusunda öğrenci, öğretmen ve velilerle çalışmalar planlanmakta ve yürütülmektedir.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Zorlayıcı Yaşam Olaylarında Psikoeğitim Projesi (ZOYOP) ile salgınla birlikte yeni normalleşme sürecinde öğrenci, öğretmen ve velilerin yaşadıkları zorluklar karşısında psikolojik sağlamlıklarını artırmak, salgının travmatik etkileriyle baş etmelerini ve normalleşme sürecine uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla yapılandırılmış psikoeğitim programları hazırlanmış ve uygulama süreci devam etmektedir. Bu kapsamda; okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik şiddetle ilişkili akran zorbalığı farkındalık ve baş etme programları, siber zorbalıkta farkındalık ve baş etme programları hazırlanmıştır. Rehber öğretmen/psikolojik

danışmanlara, öğretmenlere ve velilere yönelik afiş, e-broşür, sunum ve hikâye kitapları hazırlanmaktadır.³⁴³

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan Covid-19 Pandemi Sürecinde Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları ve Çevrim İçi Eğitim Deneyimleri: Türkiye Geneline Betimsel Bir Çalışma araştırmasında NUTS III düzeyinde 47.968 ortaokul ve lise öğrencisine uygulama yapılmıştır. Araştırma sorularında yer alan; bireyin kendine uyguladığı şiddet, bireyin bir başkasına uyguladığı şiddet ve maruz kalınan şiddet maddeleri ile mevcut durumun ölçülmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın uygulama süreci tamamlanmış olup veriler analiz sürecindedir.³⁴⁴

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Psikososyal Destek Programları Projesi ile de terör, cinsel istismar, göç, doğal afet, intihar, ölüm-yas alanlarında psikososyal önleyici destek programları hazırlanmıştır. Psikososyal Destek Hizmetleri Programı ile okullarda yaşanması olası şiddet dâhil travmatik olaylara karşı koruma ve önleme amacı ile öğrencilerin travmaya dayanıklı bireyler olmalarına katkı sağlaması hedeflenmiştir.³⁴⁵ Proje kapsamında 1 önleyici, 6 tanesi güçlendirici (Göç, Terör, Cinsel İstismar, İntihar, Ölüm-Yas, Doğal Afet) olmak üzere toplam 7 kitap hazırlanmıştır. Psikososyal destek programları kapsamında yürütülen hizmetlerin daha verimli sunulması amacıyla Psikososyal Destek Programları Uygulama Kılavuzu hazırlanmıştır.

Psikososyal koruma, önleme, krize müdahale, izleme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümü için etkili bir biçimde planlama ve koordinasyonun yapılması ile ilgili iş ve işlemlerin düzenlendiği “Psikososyal, Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi” hazırlanmıştır.

81 ilden rehber öğretmen/psikolojik danışmanın katılımı ile “Psikososyal Destek Programı Eğitici Eğitimi Kursu” düzenlenmiş olup verilen kurslar sonucunda 245 eğitici yetiştirilmiştir. Yetiştirilen eğiticiler 81 ilde bulunan yaklaşık 33 bin rehberlik öğretmeni/psikolojik danışmana uygulayıcı eğitimleri vermişlerdir. Travma konusunda ileri düzey eğitim verilmesi amacıyla da söz konusu 245 eğitime “İleri Düzey Psikososyal Destek Programı Temel Eğitim Kursu” düzenlenmiştir. Bölgesel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak eğiticiler arasından belirlenen 59 eğitici ile 13 Genel Müdürlük personeline “İleri Düzey Psikososyal Destek Programı Eğitim Kursu” verilmiştir.

Geliştirilen Psikososyal Destek Programı içeriklerinin, yaygınlaştırma sürecinin, hazırlanan yönergenin ve illerde yapılması planlanan faaliyetlerin duyurulması amacıyla 250 kişinin katılımı ile tanıtım ve bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

3.1.8.2.8. *Tedbir Kararlarına Yönelik Çalışmalar*

Aile içi şiddet mağduru çocuklara mahkeme kararı ile eğitim ve danışmanlık tedbiri verilenlere 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ gereğince eğitim ve danışmanlık tedbirleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanmaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında 11.114 öğrenciye; 2021-2022 eğitim öğretim yılında ise 5.487 öğrenciye danışmanlık ve eğitim tedbiri uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından “Danışmanlık Tedbiri Kitabı” yayımlanmış olup psikososyal destek çalışmaları için rehber niteliğindedir.³⁴⁶

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan çocukların ve tehlike altındaki kadının yanında bulunan çocukların eğitim ve öğretime devamlarının sağlanması amacıyla; çocukların nakilleri **durumlarını belgelendirmeleri şartıyla kontenjan şartı aranmadan ve ulusal adres veri tabanındaki adreslerine bakılmaksızın** istedikleri okula yapılmaktadır.³⁴⁷ Ortaöğretim düzeyindeki ya da kademeler arası geçişi olacak öğrenciler (örneğin ortaokuldan liseye) için de İl-İlçe Öğrenci Yerleştirme ve Nakil Komisyonuna durum bildirir belge ile öğrencinin kademeler arası nakli de yapılmaktadır.

Bu çocukların 6284 sayılı Kanun kapsamında, gizlilik esasına göre eğitim süreci devam ettirilmektedir. Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen veli bilgilendirme sisteminde de, çocukların okul ismi, okul adresi gibi adres bilgilerini içeren bilgileri yer almamaktadır. Böylelikle tedbir kapsamındaki bu çocukların adreslerine ulaşamayarak gizliliği korunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında ikameti geçici olarak değiştirilmek zorunda kalınan ve nakil yapılan öğrenci sayısı, 2019-2020 eğitim öğretim yılında 10.649; 2020-2021 eğitim öğretim yılında ise 11.118’dir.³⁴⁸

Bunun yanı sıra kadın konukevinde kalan kadınların çocukları, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarından ücretsiz olarak yararlanabilmektedirler.³⁴⁹

3.1.9. **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı**

Yerelde hizmet sunan mahalli idarelerin, merkezi idare ile olan her türlü işlevsel münasebetlerini düzenleme görevi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü) verilmiştir. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün, önceleri Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü adıyla İçişleri Bakanlığına bağlı olması nedeniyle başlık altında Mülga Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün çalışmalarına da yer verilmiştir.

3.1.9.1. Teşkilat Yapısı

Yerel hizmetler için öngörülen politikaların hayata geçirilmesi noktasında başta belediyeler olmak üzere diğer yerel yönetimlere çok önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin, stratejik plan anlayışı içinde yürütülmesi, üst ölçekli politika belgelerindeki hedeflere ulaşılması bakımından yerel yönetimler için son derece önemlidir. Yerelde hizmet sunan mahalli idarelerin, merkezi idare ile olan her türlü işlevsel münasebetlerini düzenleme görevi 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilmiştir. Kararnamenin 97 nci maddesine göre Bakanlığa, “Mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek,” görev ve yetkisi verilmiş olup; bu görev Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, yerel yönetimlerce hazırlanan idari faaliyet raporlarını esas alan ve kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlamakta ve kamuoyuna açıklamaktadır. Faaliyet Raporunda, faaliyet yılı sonuçları ile genel ekonomik koşullar, bütçe imkânları ve beklentiler göz önüne alınarak, idarenin gelecek yıllarda faaliyetlerinde yapmayı planladığı değişiklikler yer almaktadır.

3.1.9.2. Yürütülen Faaliyetler

Türkiye’de yerel yönetimler, Anayasa ve ilgili yasalar çerçevesinde tanımlanan görev ve sorumlulukları doğrultusunda yerel politikaları üretip uygulamaktadır. Yerel yönetimlerin nasıl oluştuğu, işlediği, politika ve karar üretme mekanizmalarının nitelikleri genel olarak insan hakları ve kadının insan hakları, özel olarak da kentli haklarının gerçekleştirilmesinde yaşamsal bir önem taşır. Anayasa’ya göre (md. 127/1) Mahalli İdareler; “il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” Dolayısıyla, yerel yönetimlerin tek işlevi basitçe, hizmet sunmak değildir;

- Belde halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamakla sorumludurlar.
- Karar organı beldedeki seçmenlerce seçilerek oluşturulduğundan, yerel topluluğu temsil eden bir niteliği vardır.
- Halka yakın ve “yerel” bir yönetsel birim olduğundan, yönetime katılım olanaklarının yaşama geçirilmesine son derece elverişlidir.

Kadınların kamusal yaşama katılması, toplumsal alanda kendini özgürce anlatabilmesi ve özellikle gereksinimlerine uygun bir kentsel çevrenin oluşması sürecinde söz sahibi olması çağdaş düşüncenin ve gelişmelerin gereğidir. Kentsel sistem oluşturulurken, bütün kadınların günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukların göz önünde bulundurulması gerekir. Bu sorunları en iyi bilen kesim olarak da, kadınların yönetimde ve halk katılımıyla gerçekleştirilecek çalışmalarda yer alabilmeleri, yerel yönetimlerin de kadınların bilgi, deneyim ve düşüncelerinden yararlanmayı bir zorunluluk olarak algılamaları gereklidir.³⁵⁰

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun, “Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (v) bendiyle, Büyükşehir belediyelerine verilmiştir. “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve STK’lar ile iş birliği yapmak.” görev, yetki ve sorumlulukları verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca ise “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

(a) ... Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler. “ hükmü,

Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasında “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.” hükmü yer almaktadır.

Bu kapsamda, mülga Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün 23.01.2018 tarihli ve 1983 sayılı ve 03.05.2018 tarihli ve 9837 sayılı Genelgeleri ile 81 İl Valiliğince, kadın konukevi açılması yönünden çalışmaların ivedilikle başlatılması, çalışmalarla ilgili olarak Bakanlığın bilgilendirilmesi, teftiş ve denetimlerden ihlal tespit edilmesi halinde yasal işlem yapılacağı hususları bildirilmiştir.

2006/17 sayılı ve Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konulu Başbakanlık Genelgesinin B/14 maddesinde yer alan “Kent planlamasında, sokak ve parkların iyi aydınlatılması” konusuyla bağlantılı olarak ve belediyelerin genel aydınlatma ile ilgili görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında kolluğun önleyici ve adli görevlerinde çalışmalarının kolaylaştırılması, suç

işlenmesinin önlenmesi amacıyla belediyelerin ilgili mevzuatı uyarınca sorumluluk alanlarında kalan yerlerde (halkın ücretsiz kullanımına açık ve kamuya ait park, bahçe yürüyüş yolu, alt-üst geçit ve yaya alt-üst geçidi vb.) aydınlatma hizmetinin yeterli düzeyde sağlanması noktasında azami önem ve gayretin gösterilmesi gerektiğine dair 02/08/2019 tarihli ve 2019/14 sayılı Bakanlık Genelgesi yayımlanarak belediyelere gönderilmiştir.

Mülga Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ile UNFPA ve UNDP tarafından 2006 yılında başlatılan Kadın Dostu Kentler Projesi yürütülmüştür. Projenin amacı, kadın STK'ları, taban örgütleri, ulusal ve yerel düzeydeki devlet kurumları ile yapılacak yerel çalışmalar neticesinde, yerel yönetim planlama süreçlerine cinsiyet eşitliğinin dâhil edilmesiyle, kadın dostu kentlerin oluşabileceği bir ortamın geliştirilmesidir. Proje kapsamında Kadın Dostu Kent; kadınların;

- Sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere,
- İstihdam olanaklarına,
- Kaliteli, kapsamlı kentsel hizmetlere (ulaşım, konut, güvenlik, vb.),
- Şiddete maruz kaldıkları takdirde haklarını güvence altına alacak mekanizmalara erişimini,
- Yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak,
- Erkekler ile birlikte kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir biçimde yer almasını destekleyen kentler olarak tanımlanmıştır.

Mülga Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından, Kadın Sığınma Evleri Projesi ile Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınma Evleri Projesi hayata geçirilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun belediyeleri bu konuda görevli kılmasından hareketle AB'nin mali, UNFPA'nın teknik desteği ile Mart 2008 tarihinde “Kadın Sığınma Evleri Projesi” başlatılmıştır. Proje kapsamında Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Samsun illerinde tefrişatı ve her türlü donatımı dâhil olmak üzere sığınmaevi inşası ve şiddet gören kadınlara hizmet veren tüm kurum ve kuruluşlarda eğitimler düzenlenmesi suretiyle toplumsal duyarlılığın artırılması çalışmaları yürütülmüştür.

2012-2014 yıllarını kapsayan ve 24 ilde uygulanan Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınma Evleri Projesiyle şiddete maruz kalan kadınlar için destek hizmetleri sunulması sisteminin kurularak onlara yeterli koruma sağlanması amaçlanmıştır. Proje kapsamında;

- Ankara, Bursa, Antalya, İzmir, Samsun, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, Kırşehir, Nevşehir, Düzcce, Sakarya, Mersin, Isparta, Manisa, Denizli, Trabzon, Erzurum, Konya, Afyon, Şanlıurfa, Adana, Kocaeli ve Çanakkale illerinde, şiddet mağduru kadınlar için destek hizmetleri sisteminin kurularak onlara şiddete karşı yeterli koruma sağlanması,

- Merkezi yönetim, yerel yönetimler ve STK’ların iş birliğini teşvik ederek 24 ilde kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Yerel ve ulusal düzeyde örgütlenmiş STK’ların kadına karşı şiddetle mücadele konusundaki kapasitelerinin hibeler vasıtasıyla geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Kasım 2010 tarihinde tamamlanan ve Kadın Sığınma Evleri Projesi’nin devamı niteliğinde olan bu Proje ile “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yerel ve Ulusal STK’ların Kapasitesinin Güçlendirilmesi Hibe Programı” ile kadına karşı şiddetin önlenmesi, kadınların güçlendirilmesi ve haklarının korunması, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi gibi kadına yönelik olarak STK’lar tarafından hazırlanacak küçük ölçekli projeler hibe verilerek desteklenmiştir.

3.1.10. Milli Savunma Bakanlığı

Dünyanın pek çok yerinde görülen kadına yönelik şiddetin son bulmasını teminen; “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele”, “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele”, “Aile İçi İletişim, Evlilik ve Eş Seçimi” konularında diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi Milli Savunma Bakanlığı da üzerinde düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye devam etmektedir.

Bu kapsamda, 03.07.2013 tarihinde ASHB ile MSB arasında, “Kadının Güçlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İş Birliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” imzalanmış; 22.01.2019 tarihinde süresiz olarak güncellenmiştir.

İmzalanan protokol kapsamında, TSK’da vatani görevini ifa eden erbaş/erlerin eğitimi için, ASHB koordinatörlüğünde, konunun uzmanı personel tarafından; TSK bünyesinde görev yapan, 101 subay, astsubay ve devlet memuru personele (lider personel) “Eğitici Eğitimleri” verilmiştir.

MSB Personel Genel Müdürlüğü, Personel İşlem Dairesi Başkanlığı bünyesinde Psikolojik ve Sosyal Araştırmalar Şubesi Müdürlüğünün uhdesinde yürütülen faaliyetler kapsamında;

a. Eğitici eğitimlerine tabi tutulan TSK personeli tarafından, bugüne kadar 10.994 lider personele ulaşılmış,

b. Söz konusu personel tarafından da kışlalara gelen 723.943 erbaş/ere eğitimler verilmiştir. 03.07.2013 tarihinden bugüne kadar her üç ayda bir olmak üzere toplam 30 eğitim verilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında kadına yönelik şiddete karşı gençlerimizi bilinçlendirmek ve bu konuda farkındalık oluşturabilmek amacıyla; “Kadına Yönelik

Şiddetle Mücadele”, “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele”, “Aile İçi İletişim, Evlilik ve Eş Seçimi” konularında kapsamlı eğitimler verilmekte, imzalanan protokol gereği, eğitim verileri 6 aylık dönemler halinde, ASHB ile paylaşılmaktadır.

Eğitimlerin konu başlıkları şöyledir:

Lider Personele Yönelik Verilen Eğitimler:

- 1) Kadının Güçlenmesi
 - a.Kadın-Erkek Eşitliği
 - b.Türkiye’de Kadının Durumu
 - c.Ulusal ve Uluslararası Mevzuat
 - ç.Uluslararası ve Ulusal-Kurumsal Mekanizmalar
- 2) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele
 - a.Kadına Yönelik Şiddet
 - b.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri, Yaygınlığı
 - c.Kadına Yönelik Şiddetin Bireysel ve Toplumsal Etkileri
 - ç.Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Ulusal ve Uluslararası Mekanizmalar
 - d.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Durum
- 3) Aile İçi İletişim, Evlilik ve Eş Seçimi
- 4) Yetişkin Eğitimi
- 5) Mikro Eğitim Uygulaması

Erbaş/Erlere Yönelik Verilen Eğitimler:

- 1) Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Nedenleri
- 2) Kadına Yönelik Şiddet Tanımlarının, Türlerinin ve Yaygınlığının Anlaşılması
- 3) Kadına Yönelik Şiddetin Kadınlar ve Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin Anlaşılması
- 4) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Konusunda Uluslararası ve Ulusal Mevzuat
- 5) Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar
- 6) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Erkek Katılımının Rolü ve Önemi
- 7) Erken Yaşta ve Zorla Evlilikle Mücadele Kapsamında Farkındalık Oluşturma
- 8) Aile İçi İletişim, Evlilik ve Eş Seçimi

3.1.11. Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik ve Spor Bakanlığı, geliştirdiği politikalarla gençliğe yönelik hizmetlerin tek çatı altında toplanmasını ve koordinasyonunu sağlarken aynı zamanda yükseköğrenim öğrencilerinin rahat ve huzurlu ortamlarda barınması, sağlıklı ve dengeli beslenmelerinin sağlanması, burs ve krediler ile ekonomik olarak desteklenmesine ilişkin faaliyetler yürütmekte, diğer yandan spor politikalarıyla da sporun tabana yayılması, vatandaşlarımızın

spora teşvik edilmesi ve ulusal spor stratejisinin geliştirilmesi yönünde çalışmalarını sürdürmektedir.

3.1.11.1. Teşkilat Yapısı

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Gençlik ve Spor Bakanlığının görevleri ve teşkilat yapısı yeniden belirlenmiştir. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 184 üncü maddesin Bakanlığın görevleri sayılmakta 185-203 üncü maddelerinde teşkilat yapısı ve birimlerin görevleri yer almaktadır. Bakanlığa tevdi edilen görevlerden, fırsat eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddet yanı sıra her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi konularını kapsadığı değerlendirilen görevler şunlardır:

a) Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikaların tespiti amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler yürütmek, ilgili kurumların gençliği ilgilendiren hizmetlerinde koordinasyon ve iş birliğini sağlamak,

b) Gençliğin ihtiyaçları ile gençliğe sunulan hizmet ve imkânlar konusunda inceleme ve araştırmalar yapmak ve öneriler geliştirmek, gençlik alanında bilgilendirme, rehberlik ve danışmanlık yapmak,

c) Spor alanında uygulanacak politikaların tespit edilmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, teşkilatlanma, federasyonların bağımsızlığı, spor tesisleri, eğitim, sponsorluk, sporcu sağlığının korunması, uluslararası organizasyonlarla ilgili çalışmaları koordine etmek, değerlendirmek ve denetlemek.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlık birimlerine verilmiş olan görevler:

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri:

- Gençlere yönelik istismarın ve şiddetin engellenmesi ile gençler arasında her türlü ayrımcılığın giderilmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak ve bu hususlarda öneriler geliştirmek,

- Sosyal hayatın her alanına gençliğin etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri:

- Yurtlarda barınacak öğrencilerin başvuru, değerlendirme, kayıt ve kabulüne ilişkin esasları belirlemek ve uygulamak, yurtlarda kalan öğrencilerin sosyal, sağlık, kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını sağlamak ve ilgili kurumlarla iş birliği yapmak,

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri:

- Spor alanında uygulanacak temel politikaların tespiti amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, spor tesisleri ihtiyacını tespit etmek ve planlamak,

Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri:

- Gençlere rehberlik ve danışmanlık hizmeti yapmak, eğitim hizmet ve imkânlarını geliştirici faaliyetlerde bulunmak,

- Gençlik veya spor alanında proje ve çalışmalar yapmak, bu alanda yapılacak proje ve çalışmaları değerlendirmek, katılmak, desteklemek, uygulama ve sonuçlarını denetlemek, desteklenecek proje ve çalışmalara ilişkin usul ve esasları belirlemek.

- Gençliğin gelişimine katkı sağlamak amacıyla eğitim ve kültür alanında yapılabilecek faaliyetleri planlamak, eğitim vermek veya verdirmek, kurslar açmak veya açtırmak, uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek

- Kırılgan gruba dâhil olan gençlere ve gençlerin hareketliliğine yönelik projeleri öncelikli olarak desteklemektir.

3.1.11.2. Temel Politikalar ve Öncelikler

Bakanlığın faaliyetlerine yön veren temel politika ve öncelikler; Anayasa, kanunlar, 11. Kalkınma Planı ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında belirtilen ve aşağıda değinilen amaç ve hedefler doğrultusunda belirlenmektedir.

3.1.11.2.1. On Birinci Kalkınma Planı

2019-2023 dönemini kapsayan 11. Kalkınma Planında gençlerin güçlü yaşam becerilerine, insani ve millî değerlere sahip olarak yetişmelerinin, iktisadi ve sosyal hayata ve karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması temel amaç olarak gösterilmiştir.

Spor alanında ise sporun bir yaşam alışkanlığı haline geldiği, talep eden herkesin spor faaliyetlerine eriştiği, uluslararası şampiyonalarda başarı elde eden, prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen bir seviyeye ulaşmak temel amaç olarak belirlenmiştir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve sebeplerinin belirlenmesi kapsamına giren konulara ilişkin Bakanlık için öngörülen politikalar şu şekildedir:

- Gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle kırılgan gruba dâhil olan gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir.

- Gençlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ile etkilerinin azaltılmasını teminen gençlerin ve ebeveynlerin özelliklerine uygun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, gençler arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır.

3.1.11.2.2. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları

2019, 2020 ve 2021 yıllarına ilişkin Programlarda; çocukların ve gençlerin temel hak ve özgürlüklerinden yararlanmaları ile potansiyellerini geliştirmeye ve gerçekleştirmeye yönelik fırsat ve imkânların artırılması, başta eğitim, sağlık, adalet ve sosyal hizmetler olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimlerinin artırılması; bilgi toplumunun gerekleriyle donanmış, ülke kalkınmasında aktif, yaşam becerileri güçlü, öz güven sahibi, insani ve milli değerleri haiz, girişimci ve katılımcı olmalarının sağlanması ve gençlere sunulan hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi, iktisadi ve sosyal hayata ve karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması temel amaç olarak belirlenmiştir.

Yıllık Programlarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve sebeplerinin belirlenmesi kapsamına giren konulara ilişkin Bakanlık için öngörülen politikalar şu şekildedir:

Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir.

Gençleri okul-sınav-ış bulma döngüsünden çıkartan, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen kültürel, bilimsel ve sportif faaliyetler özendirilecek, yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir.

Bağımlılık yapıcı maddelerle etkin mücadele edilecek, bu maddelerin kullanım durumunu tespit etmeye yönelik araştırma ve hizmetlere devam edilecek, sosyal rehabilitasyon ve uyum hizmetleri geliştirilecektir.

Uluslararası veya geçici koruma altında olan gençlerin, sosyal uyum sorunlarını en aza indirmek üzere; farkındalık, kültürler arası etkileşim ve zorluklarla başa çıkma kabiliyeti artırılacaktır.

3.1.11.2.3. 2019-2021, 2020-2022 ve 2021-2023 Yeni Ekonomik Programları

2019-2021, 2020-2022 ve 2021-2023 Yeni Ekonomi Programında yer alan “Gençlik ve Toplum” programında sağlıklı ve sürdürülebilir büyüme, daha adaletli paylaşım ve nitelikli insan gücü ve güçlü toplum oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla hedefler belirlenmiştir. Söz konusu hedeflerden konuya ilişkin olanları şunlardır:

Gençlerin suçtan ve istismardan korunması amacıyla eğitim hizmetleri ebeveynlerle koordineli bir şekilde yürütülecektir.

Gençlerin şiddet, madde bağımlılığı, internet ve sosyal medya bağımlılıkları başta olmak üzere tüm olumsuz alışkanlıklardan uzak tutularak ruhsal ve fiziksel sağlıklarının korunmasına yönelik gerçekleştirilecek alternatif projeler ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.

Hükümlülük sürelerinden sonra topluma yeniden entegre olmalarını ve suçtan uzak kalarak toplum içerisinde de olumlu örnek teşkil etmelerini sağlayacak şekilde suça kanşan gençler için hükümlülük süreleri boyunca kişisel, ruhsal ve manevi yönden gelişimlerini destekleyen proje ve faaliyetler artırılabacaktır.

3.1.11.3. Politika, Yaklaşım ve Söylem Koordinasyonu Dokümanı

Bakanlık her kademe ve biriminde politika, yaklaşım ve söylem bütünlüğünü sağlamak; gençlerin ihtiyaçlarını anlayabilmeye yönelik bir yaklaşım ortaya koymak; gençlerin ihtiyaçlarını şekillendiren sosyoekonomik, teknolojik koşulları anlayarak küresel ve yerel şartlarda günün gerekleri ile uyumlu, tutarlı, katılımcı ve kapsayıcı öneriler geliştirmek amacı ile “Politika, Yaklaşım ve Söylem Çalışması” yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında 23.11.2020 tarih ve 249 sayılı Bakanlık oluru ile “Politika, Yaklaşım ve Söylem Koordinasyon Kurulu” kurulmuş ve oluşturulan dokümanda Bakanlık birimlerince tüm faaliyetlerin 5 ilke çerçevesinde yürütülmesi, 3 güçlendirme alanı ve bunların altındaki 7 program alanına odaklanılması öngörülmüştür. Tüm faaliyetlerde gözetilmesi benimsenen/beklenen ilkeler şunlardır:

1. Fırsat eşitliğine, kapsayıcılığa ve erişilebilirliğe önem verme,
2. İhtiyaç temelli olma ve veri temelli olma,
3. Yenilikçi ve gençlere hitap edecek yöntemleri benimseme,
4. Uluslararası deneyime önem verme,
5. Katılımcılığı temel alma.

Çalışma sonucunda belirlenen öncelikli güçlendirme alanları aşağıdaki gibidir:

1. Gençlerin mesleki, kişisel ve sosyal becerilerinin güçlendirilmesi,
2. Gençlerin iletişim becerilerinin güçlendirilmesi,
3. Gençlerin bütüncül iyi olma hallerinin güçlendirilmesi.

3.1.11.4. Eylem Planları, Sözleşmeler ve Diğer Prosedürler

Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesine ilişkin Bakanlık faaliyetlerinin planlanmasında dikkate alınan ulusal eylem planları, ulusal/uluslararası sözleşmeler ve diğer prosedürler aşağıda belirtilmektedir.

3.1.11.4.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)

2021-2025 dönemini kapsayan IV. Eylem Planında, Gençlik ve Spor Bakanlığının yükümlülükleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Şiddete sıfır tolerans anlayışının tüm plan, program ve politikalara yerleştirilmesi hedefi doğrultusunda YÖK ile iş birliği içerisinde üniversitelerin kadına yönelik şiddetle mücadelede rolü ve önemine ilişkin “Akademide Kadın Buluşmaları” gerçekleştirilecek olup bu konuda ilgili kurumlardan bir tanesi Gençlik ve Spor Bakanlığıdır.
- Şiddetle topyekûn mücadele için toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması hedefi kapsamında;
 - Sportif müsabakalarda kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin farkındalık çalışmaları gerçekleştirilecektir.
 - Ortaöğretim kurumlarında ihmal, istismar, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, akran zorbalığı, erken yaşta ve zorla evlilikler ile siber şiddet konularında seminerler verilecektir.
 - Gençlik ve Spor Bakanlığı yurtlarında kalan öğrencilere kadına yönelik şiddet, kadın erkek eşitliği, siber şiddet gibi konularda eğitimler düzenlenecektir.

3.1.11.5. Yürütülen Faaliyet ve Çalışmalar

Gençlik ve Spor Bakanlığı; kadın erkek fırsat eşitliği, insan hakları, aile içi şiddet, sporda şiddetin önlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında bir takım çalışmalar yürütmektedir.

3.1.11.5.1. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği

Kurumsal faaliyetlerin planlanmasında ve yürütülmesinde toplumun her kesiminden gençlerle birlikte hareket edilmesi ilke olarak benimsenmekte, gerek gençliğe yönelik çalışmalarda gerekse spor alanındaki çalışmalarda kadın erkek fırsat eşitliğinin hayata geçirilmesine özen gösterilmektedir.

Gençlik Faaliyetlerinde Fırsat Eşitliği

Gençlere yönelik faaliyet ve hizmetler Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü ile Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü tarafından aşağıdaki başlıklarda yürütülmektedir.

Gençlik Merkezleri

Gençlik Merkezleri fırsat eşitliği ilkesi ile her bir gencin sorumluluğunu taşımaktadır. 2002 yılında 9, 2011 yılında 16, 2019 yılında 321 olan gençlik merkezi sayısı 2020 yılında 355'e, 2021 yılında 374'e ulaşmıştır. Gençlik merkezlerine kayıtlı genç sayısı 2011'de 8.610 iken 2021 Haziran itibarıyla 2.484.784 üye genç bulunmaktadır. Üyelerin yüzde 52'si kadın (0.296.737), yüzde 48'i (1.201.730) ise erkek gençlerden oluşmaktadır.

Gençlik Merkezi Akademilerinde gençlere hem belirli bir müfredatın işlendiği teorik eğitimler hem de gençlerin öğrendikleri bilgileri hayatlarında kullanmalarını sağlayacak yaygın eğitim tekniklerinin kullanıldığı uygulamalı eğitimler verilmektedir. 2020 yılında Gençlik Merkezleri Akademilerinde gerçekleştirilen 108.010 faaliyete 309.395 genç; Gençlik Merkezleri Kulüpleri kapsamında gerçekleştirilen 140.947 faaliyete 2.485.263 genç katılmıştır. Bu faaliyetlere katılımda kadın-erkek dağılımı ise ortalama olarak gençlik merkezleri üye dağılımı ile mütenasip şekilde (yüzde 52 kadın, yüzde 48 erkek) gerçekleşmektedir.

Genç Ofisler

2020 yılında üniversiteler, yurtlar, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar, mahalleler ve spor salonlarında olmak üzere toplamda 104 genç ofis gençlerin hizmetine açılmıştır. Türkiye geneli toplam genç ofis sayısı 2021 Haziran ayında 221'e ulaşmıştır. Genç ofisler ile daha fazla gencin gençlik faaliyetlerine katılımı sağlanmakta, daha düşük maliyetlerle gençlik merkezi faaliyetlerinin yaygınlık kazanabileceği mekânlar oluşturulmaktadır. Bu sayede; kamu kaynaklarının daha etkin ve fırsat eşitliği ilkesine uygun olarak kullanılması sağlanmaktadır.

Gençlik Kampları

2002 yılında sadece 4 olan gençlik kampı sayısı, 2014 yılında 10'a, 2020 yılında 39'a çıkmıştır. 2017 yılından itibaren yaz kampları yanı sıra kış kampları ve tematik kamplar düzenlenmeye başlanmıştır. Gençlerin öz güven duygusu ve planlı yaşam alışkanlığı kazanımına destek olmak; milli, etik ve insanî değerler konusunda farkındalığını artırmak amacıyla faaliyete geçirilen 39 gençlik kampına (deniz kampları, doğa kampları, 12 başlıktaki tematik kamplar) katılım sayısı 2019 yılında 125.000'e ulaşmış olmakla birlikte, 2020 yılında 18.010 genç katılmıştır. Kamplara katılan gençlerin -ortalama olarak- yüzde 49'u kadın, yüzde 51'i erkektir.

Gençlik kamplarımızda birçok branştaki sportif faaliyetlerle birlikte sokak oyunları, sosyal ve kültürel geziler, tiyatro, halk oyunları, el sanatları faaliyetleri, eğitim ve kişisel gelişim seminerleri düzenlenmektedir.

Eğitimler ve Sosyal Faaliyetler

Gençlerin motivasyon, ilgi ve potansiyellerinin ölçülmesi amacı ile düzenlenen sınavların ardından DENEYAP teknoloji atölyelerine kabul edilen gençlere, üç yıllık bir program dahilinde tasarım ve üretim, nanoteknoloji ve malzeme bilimi, elektronik programlama, ileri robotik, siber güvenlik, nesnelerin interneti ve mobil uygulama eğitimleri verilmektedir. 29 ilde 30 Deneyap Teknoloji Atölyesi bulunmakta olup Temmuz 2021 itibarıyla Deneyap Türkiye Teknoloji Atölyelerine gerçekleştirilen Faaliyet Sayısı 8.360, Katılan Genç Sayısı 113.926 şeklindedir.

Genç hükümlülerin yeniden hayata uyumlarını ve sosyalleşmelerini sağlamak, tutukluluk süreleri bittiği zaman adaptasyon sorunu yaşamalarının önüne geçmek, ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda hobiler edinerek serbest zamanlarını değerlendirmelerini sağlamak ve suça tekrar karışmalarını önlemek amacıyla 2015 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı iş birliği ile pilot uygulama olarak Ankara Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda başlatılan Kapılar Kapanmasın Projesi kapsamında çocuk eğitim evi, çocuk kapalı cezaevi ve kadın kapalı ceza evinde masa tenisi, halk oyunları, basketbol, resim, satranç, drama, bağlama, el sanatları sportif, sanatsal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Protokolün imzalanmasından bugüne kadar 38 cezaevinde gerçekleştirilen eğitsel, sosyal, kültürel, sportif ve gönüllülük faaliyetlerinden 9.446 tutuklu, hükümlü ve yükümlü yararlanmıştır.

Çeşitli sebeplerle il sınırları dışına çıkamamış, kırsalda yaşayan, kırılğan gruba dâhil olan gençlerin farklı yerler, farklı tarihi ve kültürel alanları görmelerini sağlamak ve bu anlamda fırsat eşitliği yaratmak da gençlik faaliyetlerinin hedefleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda birçok yurt içi ve yurt dışı gezi -örneğin 2015 yılından bu yana 80 ilde ve Çanakkale ilinde 57. Alay Vefa Yürüyüşü- gerçekleştirmiştir. Bu şekilde, geziler, festivaller, değişim programları/projeleri vb. etkinliklere 2019-2020 yıllarında 3.633 kadın (yüzde 49), 3.694 (yüzde 51) erkek gencimiz katılmıştır.

Bağımlılıkla Mücadele kapsamında başta gençlik merkezleri, gençlik kampları ve yurtlar olmak üzere gençlere, gençlik çalışanlarına, antrenörlere, il, ilçe ve gençlik merkezi müdürlerine bağımlılığın her türüyle mücadele hakkında seminer ve eğitimler düzenlenmektedir. Bunun yanında, bağımlılıkla mücadele hakkında gerçekleştirilen programlara ve projelere de destek verilmektedir.

Gönüllülük Faaliyetleri

Gençlerin herhangi bir maddî karşılık beklemeden, başka bir çıkar beklentisi içinde olmadan, ailesi ya da yakın çevresi dışındaki bireylerin yaşam kalitesini artırmak veya genel olarak toplumun yararına olduğu düşünülen bir hedefe ulaşmak için gönüllülük faaliyetlerine katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır. 2015 yılından beri yürütülen gönüllük faaliyetlerine katılan 189.049 gencin yüzde 54'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Genç Gönüllüler Platformu; 2.529 üye kurum tarafından yayınlanan gönüllülük ilanına göre faaliyetler yürütmektedir. Eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilirlik anlayışına dayanan ve üyelik esasına göre çalışan Genç Gönüllüler Platformu kadın erkek fırsat eşitliği ve insan hakları konularında toplumsal hizmet sunmaktadır.

Gençlik Projeleri Destek Programı ile gençlerin ve gençlik gruplarının ihtiyaçlarını dikkate alarak, gençlerin kişisel ve sosyal gelişiminin desteklenmesi, potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlanması, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımının artırılması, gençlik ve spor hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması ve yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesine yönelik projelere destek verilmektedir. 2019 yılında 1.001 projeye 17.500.000 TL, 2020 yılında ise 772 projeye 90.000.000 TL destek verilmiştir.

Yükseköğrenim Öğrencilerine Yönelik Hizmetler

2020 yılı itibarıyla 81 il, 237 ilçe ve 5 tanesi KKTC'de bulunan 781 yurdun toplam yatak kapasitesi 698.289'dur. 2020 yılı içerisinde hizmete açılan yurtlarda 24.599 kız, 15.620 erkek olmak üzere toplam 40.219 yeni yatak kapasitesi ilave edilmiştir. Toplam yatak kapasitesinin yüzde 61'i kız öğrencilere tahsis edilmiştir.

Yükseköğrenim öğrencilerimizin ekonomik olarak desteklenmesi amacıyla Bakanlıkça başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmekte olup müracaat eden tüm öğrencilere kredi tahsisi yapılmaktadır. 2020 yılında yurt içinde ve yurt dışında 414.282 öğrenciye toplam 2.723.908.210 TL burs, 1.172.128 öğrenciye toplam 6.762.264.854 TL öğrenim kredisi ödemesi yapılmıştır. Burs alanların -ortalama olarak- yüzde 61'i kız, öğrenim kredisi alanların ise yüzde 50'si kız öğrencilerdir.

Yükseköğrenim Öğrencilerine Yönelik Olarak Düzenlenen Eğitim Faaliyetleri ile Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetler kapsamında 2002-2019 yıllarında düzenlenen faaliyetlere toplam 9.530.960 öğrenci (yüzde 60'ı kız), 2020 yılında düzenlenen 20.618 etkinliğe 859.901 öğrenci katılmıştır.

3.1.11.5.2. Sportif Faaliyetlerde Fırsat Eşitliği

Nitelikli sporcuların yetişmesine katkı sağlamak, milli sporcularımızın, okul mu, yoksa spora devam mı konusundaki tereddütlerini ortadan kaldırarak spor bilimlari dışında farklı bir kariyer imkânı elde etmeleri hedefiyle Vakıf Üniversiteleriyle İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. Milli Sporcular 52 vakıf üniversitesinde ücretsiz olarak eğitim görme fırsatına kavuşturulmuştur.

Spor alanına ilişkin projelerde ise sporun tabana yayılması, vatandaşlarımızın spora teşvik edilmesi ve lisanslı sporcu sayısının artırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda 2002’de 278.047 olan (yüzde 24’ü kadın) Lisanslı Sporcu Sayısı (Futbol Hariç) 2021 Haziran sonu itibariyle 10.293.254’e (yüzde 36’sı kadın) yükselmiştir. 2002’de 205.955 olan (yüzde 23’ü kadın) Faal Sporcu Sayısı ise (Futbol Hariç) 1.817.086’e (yüzde 38’i kadın) ulaşmıştır.

Bakanlık ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü ile 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla Sportif Yetenek Taraması projesi hayata geçirilmiştir. Bu program ile 2017-2019 yıllarında ülke çapında yaklaşık 14.578 ilkokulda, 3.593’ü engelli (yüzde 38’i kız), 583.744’ü kız (yüzde 47) ve 641.932’si erkek (yüzde 52) olmak üzere toplam 1.229.269 öğrenci sporla tanıştırılmıştır.

Başarılı sporcuların yetiştirilmesinde önemli rolleri olan, farklı branş ve kademelerdeki belgeli antrenör sayısı 2002’de 18.674 iken 2021 Temmuz ayı itibariyle 267.167’e yükselmiştir. Faal antrenörler içinde kadın antrenör sayısı 85.673 (yüzde 32)’dir.

Bakanlık Performans Programında yer verilen alt programlardan biri Sporun ve Sporcuların Desteklenmesi başlığını taşımakta olup hedefi sporda fırsat eşitliğinin sağlanması, ulusal ve uluslararası alanda başarının artırılması, performans göstergesi uluslararası müsabakalara katılımda kadın sporcu oranı olarak belirlenmiştir. Hedeflenen Gösterge Değeri 35, Yılsonu Gerçekleşme Değeri: 42,8600’dır. Uluslararası müsabakalara katılan kadın sporcu oranı yüzde 42 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bu durumun bir yansıması olarak 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları’nda Türkiye adına 18 branşta yarışacak 108 sporcunun 50’si (yüzde 46) kadın, 58’i erkek sporcudur.

Bakanlığın sporda fırsat eşitliğinin sağlanması ile ilgili stratejik hedeflerinden biri de “engellilerin sportif faaliyetlere katılımını artırmak”tır. Bu hedef kapsamında; engelli bireylerin spor yapabilmesine yönelik görev yapan antrenörler sertifika programına tabi tutulmuş, engelli bireylerin spor tesislerine ulaşımını sağlamak amacıyla engellilerin kullanımına uygun otobüsler alınmış, engelli branşlarda faaliyet gösteren spor kulüpleri desteklenmiştir. Bu çalışmalar sonucunda 2020 yılında engelli sporcu sayısı 44.736’a yükselmiştir. Diğer yandan,

18 Temmuz 2021 tarihi itibarı ile Tokyo 2020 Paralimpik Oyunlarına 13 branşta kota alan sporcu sayısı ise 86 olup kadın-erkek dağılımı yüzde 50’dir.

Sporcu Eğitim Merkezleri (SEM)’ndeki sporculara verilen seminerlerde de bu konular ele alınmıştır.

3.1.11.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi

Kadına yönelik ve/veya aile içi şiddet, fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak kendini göstermekte olup bu şiddet türlerinden korunması, çok yönlü, bütüncül, kapsayıcı plan ve politikalarla, toplumsal düzeyde ortak ve kararlı bir mücadeleyi gerektirmektedir. Bakanlıkça bu anlamda gençlerde ve sporcularda farkındalığın artırılması, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla bir kısım çalışmalar yapılmakta, faaliyetler yürütülmektedir. Bu çalışmalar aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır.

3.1.11.6.1. Şiddetin Önlenmesi Konusunda Gençlere Yönelik Yürütülen Faaliyetler

Bakanlık Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde illerde faaliyet gösteren Gençlik Merkezleri bünyesinde görev yapan psikososyal destek ekipleri ve gençlik çalışanlarınca gençlerde kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık oluşturmalarına yönelik eğitimler, sunumlar ve çeşitli faaliyetler, aile içi şiddet mağduru gençlerin kişisel gelişimine ve sosyal uyumuna yardım etmeye yönelik eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, proje ve faaliyetler düzenlemek, rehberlik ve danışmanlık ile rehabilitasyon süreçlerine katkıda bulunacak çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Gençlik Merkezlerince kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık oluşturmalarına yönelik gerçekleştirilen faaliyetler;

1- Gençlik Merkezleri bünyesinde çalışan Psikososyal Destek Personelince 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Gününde gençlerin şiddete karşı duyarlılığını artırmak amacıyla eğitimler, sunumlar, fotoğraf sergisi, tiyatro çalışmaları vb. çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

2- Gençlik Merkezlerinde açılan meslek edindirme kurs/faaliyetlerine şiddet mağduru kadınların katılımları sağlanmaktadır.

3- Şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmetler sunan kamu kurum ve kuruluşları ile STK’lar ile iş birliği çerçevesinde Gençlik Merkezleri bünyesinde gerçekleştirilen sanatsal, sportif, kültürel ve eğitsel faaliyetlere şiddet mağduru kadınların katılımları, faaliyetlerden yararlanmaları amaçlanmaktadır.

Gençlik Merkezlerinde kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve gençlerde farkındalık oluşturulmasına yönelik 2021 yılı içerisinde 39 ilde gerçekleştirilen 81 faaliyete 3.493 genç katılmıştır.

Gençlik Merkezlerince aile içi şiddet mağduru gençlere yönelik gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır:

1- Gençlik Merkezleri bünyesinde çalışan Psikososyal Destek Personelince aile içi şiddet mağduru gençlerin rehabilitasyon süreçlerine yönelik destek verilmektedir.

2- Aile içi şiddet mağduru gençlerin Gençlik Merkezlerinde Uygulanan Programlar kapsamında atölye ve kulüp faaliyetlerine katılımlarının sağlanarak kişisel, sosyal, sportif ve kültürel gelişimlerini desteklenmektedir.

3- Gençlik Merkezlerinde açılan meslek edindirme kurs/faaliyetlerine aile içi şiddet mağduru gençlerin katılımları sağlanmaktadır.

4- Gençlik Merkezleri çalışan ve gönüllülerince gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetlerine aile içi şiddet mağduru gençlerin de dahil edilerek travma süreçlerinin en aza indirilmesi amaçlanmaktadır.

5- Gençlik Merkezlerince aile içi şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler sunan kamu kurum ve kuruluşları veya STK’lar ile iş birliği yapılmaktadır.

Uluslararası kuruluşlar veya çeşitli ülkelerin gençlik kuruluşları tarafından belirli temalar çerçevesinde düzenlenen ve gençler ile gençlik çalışanlarının kendi aralarında görüş alışverişinde bulunmalarına olanak sağlayan gençlik/uzman değişimleri, tarih ve kültür programları, festival vb. faaliyetlerin düzenlenmesine devam edilmektedir.

81 ilde Gençlik Merkezleri ve Genç Ofisler aracılığıyla aile içi şiddet mağduru gençlerin rehabilitasyon süreçlerini destekleyici faaliyetler ile kadına yönelik şiddete karşı farkındalığı artırıcı etkinlikler/egitimlerin daha çok kitleye ulaşacak şekilde yapılması planlanmaktadır.

Eğitimler ve Sosyal Faaliyetler kapsamında yürütülen birçok proje ve etkinliklerle gençlerin aile içi iletişimin güçlendirilmesi, şiddete yönelimlerin azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. 14.05.2018 tarihinde 5’i Bakanlık, 9’u ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımlarıyla geniş kapsamlı bir toplantı gerçekleştirilerek Bilgisayar Oyunlarında İslam Düşmanlığı İle Mücadele konusundaki çalışmaların “Farkındayız” adı altında yürütülmesi kararı alınmıştır.

Farkındayız Projesi ile aynı zamanda çocukların ve gençlerin yaygın olarak kullanılan tüm sanal platformlarda (internet, sosyal medya, dijital oyunlar, çizgi filmler, sinema filmleri, dizi filmler, müzikler ve video kùpler) maruz kaldıkları çevrim içi taciz, siber zorbalık, algı yönetimi, propaganda, dini ve kültürel değerkere hakaret, şiddet ve cinsel içerikli yayınlar gibi

risklerin muhtemel olumsuz etkilerinin azaltılması, karşı karşıya oldukları eserlerdeki zarar verici içerikler konusunda bilgilendirilmeleri ve farkındalıklarının artırılması amaçlanmaktadır.

Gençlik Kampları faaliyetleri içerisinde “değerler”, “insan hakları” ve “kişisel gelişim” eğitimlerine yönelik programlara yer verilmektedir. Gençlik kamplarından yılda ortalama 120 bin genç yararlanmaktadır. Gençlerde aile içi iletişimin güçlendirilmesi, milli, sosyal, kültürel değer ve normları edinip benimsemeleri ve bireysel gelişimlerine katkıda bulunulması amacıyla “Baba-Oğul, Anne-Kız” kampları düzenlenmiştir.

Araştırma ve Yayın Faaliyetleri kapsamında, gençlerin kişisel ve kültürel alanlarda gelişimlerine katkı sunacak, eğitim altyapılarını güçlendirecek en önemli araçlardan birisi olan araştırma ve yayın faaliyetlerine ilişkin Bakanlıkça çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Gençlik Araştırmaları Dergisi, gençlik alanında yapılan araştırmalara yön verecek ve ihtiyaçları karşılayacak nitelikte akademik çalışmaların elde edilmesi, gençlikle ilgili inceleme ve araştırmaların yapılması, gençlik konusunun farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi ve gençliğin problemlerine çözüm aranması amacıyla 2013 yılında yayımlanmaya başlayan hakemli (21.12.2017 tarihinden itibaren TR dizininde yer alan) bir dergidir. Yine bu kapsamda diğer bir yayın olan Gençlik ve Spor Dergisinin yeni sayılarının basılmasına devam edilmektedir.

Ayrıca alkol, tütün, teknoloji ve madde bağımlılığı ile mücadele konularında okuyuculara yön veren, Türkiye Yeşilay Cemiyeti’nin aylık yayını olan Yeşilay Dergisi ne Bakanlık hizmet binasında, gençlik merkezlerinde ve gençlik ofislerinde dağıtılmak üzere aylık 3.000 adet abonelik ve dağıtım işlemleri gerçekleştirilmiştir.

20 milyon gence hitap eden ilk radyo olan Gençlik Radyosu, 26.01.2019 tarihinde faaliyete başlamıştır. Programlarda eğitici ve öğretici yayın çizgisiyle gençlere rol model olacak konuklar ağırlanarak Bakanlığın faaliyet alanlarına ilişkin konular ile hizmetlere ilişkin duyurular da yapılmaktadır.

Araştırma faaliyetleri arasında, Türkiye Gençlik Atlası Projesi ile genç nüfusun psikolojik ve sosyal gelişim ve değişimini düzenli olarak belirlemeye ve gençlik profilini izlemeye yönelik boylamsal veri toplamak ve gençlik politikalarının doğru ve etkin yönetimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. 12 temada aylık raporların yanı sıra her yıl sistem vasıtası ile elde edilecek verilerle Türkiye Gençlik Atlası yayınlanacaktır. Ayrıca Çevrim İçi Gençlik Atlası da oluşturulacaktır.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile 06.07.2021 tarihinde imzalanan “Bilimsel Araştırma, Girişimcilik ve Gençlerde Bilimsel Farkındalığın Artırılmasına İlişkin İş Birliği Protokolü” kapsamında, eş finansman modeli ile

gerçekleştirilecek ortak gençlik ve spor çağrı programlarında, sporda şiddetin önlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki projeler de destek kapsamında olacaktır.

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü koordinesinde illerdeki öğrenci yurtlarında Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Yönelik Olarak Düzenlenen Eğitim Faaliyetleri ile Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler kapsamında akademik içerikli faaliyetler yürütülmektedir.

Bu kapsamda yürütülen Bilgiden Bilince Konferansları; il müdürlüklerince aile içi iletişim sorunları ve çözüm yolları, ekonomi, enerji verimliliği, gençler üzerinde arkadaş ve çevre etkisi, güvenli yaşam, israf, Akademi Faaliyetleri iş piyasasına erişim, madde bağımlılığı, sağlık, sosyal güvenlik, stres yönetimi, şiddet ve öfke kontrolü, teknoloji bağımlılığı ve sosyal yaşama etkileri, tütünle mücadele, vergi bilinci konularında il veya ilçe merkezinde geniş katılımlı salon programları düzenlenmektedir. Programlara 2018 yılında 105.400 öğrenci, 2019 yılında 141.472 öğrenci 2020 yılında düzenlenen 348 faaliyete 30.264 öğrenci katılmıştır.

3.1.11.6.2. Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Konusunda Sporculara, Antrenörlere ve Spor Elemanlarına Yönelik Yürütülen Faaliyetler

Bakanlığın görev alanına giren sporla ilgili çalışmaların yürütülmesi, spor politikalarının uygulanması ve bu arada sporcu sağlığının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili politikaların tespit edilmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, bu konuda gerekli tedbirleri almak, sağlık araştırma merkezlerinin kurulmasına yönelik iş ve işlemleri yürütmek, sporcuların genel sağlık taramalarını yapmak veya yaptırmak, sağlık kayıtlarını tutmak, sporcu sağlığını tehdit eden maddelerle mücadele konusunda bilgilendirme yapmak ve bu amaçla kurum ve kuruluşları desteklemekle ilgili çalışmalar Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

SEM’deki sporculara verilen seminerlerde kişisel gelişim, aile içi iletişim, “cinsiyete dayalı ayrımcılık”, bağımlılıkla mücadele gibi konularda bilgilendirmeler yapılmaktadır. 46 ilde faaliyet gösteren 49 SEM’de 1.031 gündüzlü- 559 yatılı olmak üzere 1.590 sporcu eğitim görmektedir. 2020 yılında il ve ilçelerdeki SEM’ler ziyaret edilerek “cinsiyete dayalı ayrımcılık”, istismar ve şiddet konularında interaktif eğitimler verilmiştir.

Bakanlık ilgili birimlerinin koordinasyonu ile 2020 yılında alkol, tütün, uyuşturucu madde ve davranışsal bağımlılıkları engellemeye yönelik farkındalık eğitimleri 81 ilde Yeşilay iş birliği ile gerçekleştirilmiş olup 19.377 personel ve 437 sporcu olmak üzere 19.814 kişiye eğitim verilmiştir. Söz konusu eğitimlerin 2021 yılı içinde de devam etmesi planlanmaktadır.

Sporcu gençlerle farklı ortamlarda yapılan söyleşilerde, sporcuların bireysel sorularının yanıtlanmakta, genel gelişimsel seviyeye uygun içerikte yayın ve kitap önerilerinde bulunmaktadır.

28.10.2020-10.11.2020 ve 14.12.2020-26.12.2020 tarihlerinde kadın sporculara yönelik “Sporda kadına yönelik şiddeti önleme” konulu web seminerleri düzenlenmiş ve Seminerin ardından, spor alanında kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele konusunda farkındalık yaratma ve iyi uygulamalar konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Bakanlıkça 2021 ve sonraki yıllarda şiddet ve “cinsiyete dayalı ayrımcılık” ile mücadelenin psikososyal boyutlarına ilişkin hizmet içi eğitim verilmesi, konuyla ilgili literatürün taranarak alana katkı sağlanması planlanmaktadır. Ayrıca bu konularda kurumlar arası iş birliği planlanması ve ortak çalışma yürütülmesi hedeflenmektedir.

3.1.12. Kamu Denetçiliği Kurumu

Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) Anayasa’nın 74 üncü maddesine eklenen “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idaresinin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.” fıkrası ve devamı fıkralar ile anayasal güvenceye kavuşmuş ve 14/06/2012 tarihli 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile kurulmuştur.

6328 sayılı Kanun’un “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli olduğu hükme bağlanmıştır.

Kuruluş Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan “Birisi kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmek üzere, denetçiler arasındaki iş bölümünü düzenlemek.” hükmü doğrultusunda bir Kamu Denetçisi belirtilen alanlardan sorumlu olarak görevlendirilmektedir.

Kurum tarafından, başvuru üzerine, inceleme ve araştırma yapılmakta olup kadın hakları alanındaki başvurularda menfaat ihlali şartı aranmamaktadır.

Kamu Denetçilerinin İş Bölümüne İlişkin Yönerge uyarınca “Kadın Hakları” alanındaki başvurular:

- 1) Cinsiyet Ayrımcılığı,
- 2) Kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri,
- 3) Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismar,
- 4) Kadın ticaretinin önlenmesi,

- 5) Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç kadınlar,
 - 6) Kadınlara karşı nefret söylemleri,
 - 7) Kadın haklarına ilişkin diğer konular
- alt alanlarında incelenmektedir.

Şubat 2018’den itibaren kadının insan haklarının geliştirilmesi için bilgilendirme (Şiddete maruz kalan kadınların başvurabileceği idareler, koruyucu ve önleyici mekanizmaların tanıtımı, örnek kararlar vs.) amaçlı KDK Kadın web sayfası tasarlanmış ve yayınlanmaya başlanmıştır.

Diğer taraftan, BM İnsan Hakları Komisyonu’nun 03.03.1992 tarihli ve 1992/54 sayılı ve BM Genel Kurulu’nun 20.12.1993 tarihli ve 48/134 sayılı kararlarıyla kabul edilen “İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması için Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler/Paris Prensipleri’nin Ulusal kuruluşların yetkileri ve görevlerini düzenleyen ilk bölümünün 3 üncü maddesindeki düzenlemelere uygun olarak ulusal insan hakları kurumu niteliğini haiz KDK, Paris Prensiplerine uygun, bağımsız ve özerk bir kurum olarak yetki, görev ve sorumluluklarını ifa etmektedir.

3.1.12.1. Faaliyetler

Kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle Kuruma yapılan bireysel başvuruların incelenmesinin yanı sıra kadının insan hakları alanında çalışan ilgili idareler, STK’lar, üniversiteler ve medya ile ilişkilerin güçlendirilmesine, sahadaki gelişmelerin bu paydaşlar ile iş birliği ve koordinasyon içerisinde izlenmesine yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası faaliyetler yürütülmektedir.

Türkiye’de kadının insan hakları alanındaki sorunlarının çözümüne yönelik Ombudsmanlık görev alanı kapsamında sunulabilecek katkıların tespiti amacıyla sivil toplumla ve ilgili idarelerle yürütülen iş birliği kapsamında 19.06.2017 tarihinde “Kadın Hakları ve Ombudsmanlık” konulu bir çalıştay düzenlenmiştir.

Çalıştayda, STK’ların, siyasi otoritelerin ve ilgili kamu kurumlarının uzun yıllardan beri emek verdiği bir alan olan kadının insan hakları çerçevesinde sorunlara ilişkin durum tespiti yapılması, bununla bağlantılı olarak Kamu Denetçiliği Kurumunun görev ve yetkileri kapsamında uygulamadaki eksikliklerin belirlenerek sorumlu idarelerle koordinasyon sağlanması hedeflenmiştir.

Söz konusu Çalıştay’a TBMM KEFEK, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, üniversiteler, Türkiye Barolar Birliği, çeşitli sendikalar başta olmak üzere toplam 35 STK ve

üniversite temsilcisi katılmıştır. “Kadın Hakları ve Ombudsmanlık Çalıştayı” içeriği yayın haline getirilerek Kurum internet sayfasından kamuoyu ile paylaşılmıştır.

KDK, kadın erkek fırsat eşitliği konusunda sivil toplum ile iş birliği yapmaktadır. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD) tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Bakanlığının faydalanıcısı olduğu Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Proje’sine katılım sağlanmıştır.

Katılım sağlanan proje faaliyetleri çerçevesinde cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadelede öncelik verilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilerek bu konuda kurumsallaşmanın artırılması ve hukuki alt yapının güçlendirilmesi tavsiye edilmiştir.

KDK’nın kadın hakları alanında yukarıda açıklanan görev alanı ve faaliyetleri çerçevesinde hem bu faaliyetlerin tanıtımı hem de Türkiye’de bireysel başvuru esasında kadınların başvurabileceği belirli mekanizmalar arasında yer alan Ombudsmanlık Kurumu’nun işlevine dikkat çekmek amacıyla, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi kapsamında oluşturulan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubuna sunulmak üzere, Türkiye’de kadının insan hakları alanında yürütülen Kamu Denetçiliği Kurumu faaliyetlerini içeren bir rapor hazırlanarak 2017 yılında ilk kez Avrupa Konseyi’ne gönderilmiştir.

2018 yılında, kadına ve çocuğa yönelik aile içi şiddet vakalarının kamuoyunda sıklıkla gündeme gelmesi üzerine toplumu ilgilendiren genel konular kapsamında kamu vicdanını rahatsız eden söz konusu vakalar insan hakları ihlali olarak değerlendirilerek, Kurum tarafından kadına ve çocuğa yönelik aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin mevcut mekanizmaların işleyişindeki aksaklıkların tespiti ve somut çözüm önerilerinin oluşturulması amacıyla TBMM KEFEK, ASHB, İşleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı yetkilileri başta olmak üzere kamu kurumlarının, üniversitelerin, STK’lar ve uluslararası kuruluşların temsilcilerinin katılımlarıyla 19 Şubat 2018 tarihinde “Kadın ve Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesine İlişkin Mekanizmaların Etkinliğinin Arttırılması” konulu çalıştay, “Kadın ve Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesine İlişkin Mekanizmalar” ve “Kadına ve Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesine İlişkin Mekanizmalardaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri” olmak üzere iki oturum halinde gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda kadına ve çocuğa yönelik şiddet olayları arasında boşanma sürecinde aile üyelerinin yaşam hakkı ihlallerine yol açan vakaların sıklıkla kamuoyuna yansması ve boşanma süreci sonrasında velayet sahibi olmayan tarafın çocukları ile kişisel ilişki kurma hakkının diğer ebeveyn tarafından ihlal edildiğine ilişkin olarak KDK’ya çok sayıda şikâyet başvurusu yapılması üzerine Adalet Bakanlığı, (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler

Bakanlığı, alanda çalışan meslek odaları ve STK temsilcilerinin katılımları ile 13.02.2018 tarihinde “Çocuk Tesliminde Hak İhlallerinin Önlenmesi” konulu bir çalıştay düzenlenmiştir.

Tüm bunlara ek olarak, KDK tarafından CEDAW Dönemsel Ülke Raporlarının hazırlanması, Avrupa Konseyi ilerleme raporlarının hazırlanması, İslam İş Birliği Teşkilatı Kadınların İlerlemesi İçin Eylem Planı (OPAAW) Ülke İlerleme Raporlarının hazırlanması ve Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) çerçevesinde Türkiye’ye yöneltilen tavsiyelere ilişkin ülke tutumumuzun belirlenmesinde ilgili kurumlarla iş birliği çerçevesinde katkı yapılmaktadır.

Özetle KDK kadın hakları alanında;

- İlgili mevzuat doğrultusunda idarelerin işlem, eylem, tutum ve davranışlarının şikâyet mekanizması kanalıyla bireysel başvurular üzerinden incelenmesi,
- Kadın haklarına ilişkin bilgilendirme yapılarak örnek kararlar ve bu alandaki faaliyetlerin paylaşıldığı KDK kadın web sayfası oluşturularak elektronik başvuru alınmasına katkı sağlanması,
- İzleme ve değerlendirme sonuçlarının TBMM’ye raporlanması (Kurum tarafından hazırlanan yıllık raporlarda Kadın Hakları başlığı altında yer almaktadır.)
- Kadının insan hakları alanında çalışan ilgili idareler, STK’lar, üniversiteler ve medya ile ilişkilerin güçlendirilmesine, sahadaki gelişmelerin bu paydaşlar ile iş birliği ve koordinasyon içerisinde izlenmesine yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılım ve katkı sağlanması,
- Türkiye’deki kız çocukları dâhil tüm çocukların, kendilerinin doğrudan başvurabilecekleri bir yapı oluşturularak KDK Çocuk internet sitesi üzerinden çocuk başvurularının alınması,

suretiyle kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayacak faaliyetler yürütmektedir.

3.1.13. Türkiye İstatistik Kurumu

Türkiye’de kadın erkek fırsat eşitliği konusunda yasal zemin mevcut olmakla birlikte, bu konudaki yasaların hayata yansımaları konusunda cinsiyet eşitsizlikleri gündeme gelmektedir. Kadınlar ve erkekler arasında kaynaklara ve ondan elde edilecek yararlara erişimdeki farklılıkları ortaya koymak ve bu konuda sosyal politikaların üretilmesine imkân sağlamak üzere toplumsal cinsiyet istatistiklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, ilgili kurumlar ile iş birliği içerisinde, toplumsal cinsiyet istatistikleri³⁵¹ ve göstergelerinin geliştirilmesine

yönelik TÜİK tarafından çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Kadına yönelik şiddete ilişkin veriler, TÜİK tarafından doğrudan ve dolaylı olarak çeşitli araştırmalar yoluyla derlenmektedir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması

Kadına yönelik aile içi şiddeti izlemek ve aile içi şiddetle mücadele etmek için göstergeler belirlenebilmesi amacıyla ülke genelinde kadına yönelik şiddetin kaynağı ve türleri nelerdir sorusuna yanıt verecek olan büyük ölçekli “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” “AB 2005 yılı Katılım Öncesi Mali Yardım Programı” kapsamında yürütülmüştür. 2008 ve 2014 yıllarında uygulanan ve Resmi İstatistik Programı’nda da yer alan araştırmanın yararlanıcı kurumu ASHB KSGM’dir. Araştırmanın genel amacı, kadına yönelik şiddetle daha etkili bir şekilde mücadele etmek için hedeflenen politika ve programların oluşturulmasına ve mevcut politika ve programların geliştirilmesine imkân sağlayacak, kadına yönelik şiddet ile ilgili ülke düzeyinde veri oluşturmaktır. Araştırmanın mikro veri seti talep edilmesi durumunda kullanıcılara sunulmaktadır. Araştırmaya ilişkin sonuçlara TÜİK web sayfasından ulaşılabilmektedir.³⁵²

Türkiye Aile Yapısı Araştırması

Türkiye’deki ailelerin yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve bireylerin aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmek amacıyla, TÜİK ile ASHB arasında yapılan protokol kapsamında TÜİK tarafından ilki 2006 yılında ve üçüncüsü 2016 yılında TAYA³⁵³ yürütülmüştür. 2011 yılında ikincisi yapılan TAYA, ASHB tarafından özel bir kuruluşa yaptırılmıştır. TAYA, Resmi İstatistik Programı’nda yer alan ve beş yılda bir tekrarlanmakta ve ASHB’nin sorumluluğunda bulunmaktadır. ASHB iş birliği ile TÜİK tarafından imzalanan protokol kapsamında “Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021” alan uygulaması 16.08-15.11.2021 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.³⁵⁴ 2021 yılı uygulaması sonuçları TÜİK tarafından 01.04.2022 tarihinde kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Seti

TÜİK, Türkiye’de toplum içerisinde kadın ve erkek arasındaki farklılıkların ortaya konulması, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, kadının toplum içindeki yerinin belirlenmesi ve sosyo-ekonomik kalkınma içinde kadının katkısının güçlendirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası politikaların üretilmesi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için gerekli olan güvenilir ve güncel istatistikleri üretmektedir. Bu kapsamda, ilk olarak 1995 yılında “1927-1992 Kadın İstatistikleri” adlı yayın çıkarılmıştır. 2008 yılından itibaren ise gerek kurumun mevcut araştırmalarından gerekse çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerden derlenen veriler ile oluşturulan “İstatistiklerle Kadın” adlı yayın çıkarılmış olup bu konudaki istatistikler “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri³⁵⁵ Veri Seti” başlığıyla, TÜİK

web sayfasında yayımlanmaktadır. TÜİK web sitesinde yayımlanan toplumsal cinsiyet istatistikleri veri seti, 17 başlık altında 141 göstergelyi içermekte ve yıllık olarak güncellenmektedir. TÜİK toplumsal cinsiyet göstergeleri veri seti aşğıdaki 17 ana temadan oluşmaktadır:

Tablo 53. Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Seti

Tema	Değişken sayısı	Tema	Değişken sayısı
Nüfus	11	Seçilmiş meslekler	13
Doğurganlık	8	İş ve kazanç memnuniyeti	8
Sağlık	9	Siyasal yaşam	3
Engellilik	4	Şiddet ve Güvenlik	14
Evlenme	14	Zaman Kullanımı	4
Aile yaşamı	15	Yoksulluk	1
Boşanma	7	Ölümlülük	3
Eğitim	11	Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri	1
İşgücü	15		

Kaynak: TÜİK.

TÜİK toplumsal cinsiyet göstergeleri veri seti tablolarına, TÜİK web sayfasından Nüfus ve Demografi ana konu başlığından Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri alt kategori başlığından ulaşılabilir.

Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri E-Yayını ve İstatistiklerle Kadın Haber Bülteni

Fırsatları kullanmada, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz kalmaması ve kadınların sosyal ve ekonomik konumlarını iyileştirmek için sorumluluğu bulunan tüm taraflarca çalışmalar yapılması ve olumsuz göstergelerin iyileştirilmesi gerektiği bir gerçektir. Bu amaçla, TÜİK web sayfasında yayımlanan göstergeler, ilki 2012 yılında olmak üzere 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’ne özel olarak “İstatistiklerle Kadın” adı ile yayımlanmaya başlamıştır. 2019 yılından itibaren ise “Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri”³⁵⁶ e-yayını, TÜİK web sayfasında yayımlanmaktadır. Ayrıca; 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’ne özel olarak “İstatistiklerle Kadın” haber bülteni yayımlanmaktadır.³⁵⁷ Bülten’in kapsamında “nüfus, demografi, sağlık, eğitim, işgücü ve kazanç, şiddet, yoksulluk, seçilmiş meslekler ve siyasal yaşam” gibi pek çok konu yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri 52 Minimum Gösterge Seti

BM İstatistik Komisyonu tarafından 2013 yılında kabul edilen BM Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri 52 Minimum Gösterge Seti, toplumsal cinsiyet istatistikleri konusunda, ulusal düzeyde üretimi, uluslararası düzeyde karşılaştırılabilirliği olan göstergelerdir.

Coğrafi kapsamı Türkiye olan gösterge seti, TÜİK verileri (Hanehalkı İşgücü Araştırması, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Sağlık Araştırması, Küresel Yetişkin Tütün Kullanımı Araştırması, Zaman Kullanım Araştırması, Kazanç Yapısı Araştırması, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, Ölüm İstatistikleri, Ölüm Nedeni İstatistikleri, Hayat Tabloları, Ulusal Eğitim İstatistikleri) ve diğer Kurum ya da Kuruluşlardan derlenen verilerden oluşmaktadır. BM Toplumsal Cinsiyet Minimum Gösterge Seti'nde yer alan göstergeler, BM tarafından belirlenen tanımlar doğrultusunda; ilgili TÜİK Daire Başkanlıkları ya da TÜİK dışındaki Kurum/Kuruluşlar tarafından hesaplanmaktadır. İlgili göstergeler 2012 yılından itibaren mevcuttur. Göstergelere ilişkin mevcut olan son yıl verileri kullanılmıştır. İstatistiksel Tablolar tüm kullanıcılara TÜİK web sitesinden eş zamanlı Türkçe ve İngilizce olarak sunulmaktadır.

Toplumsal cinsiyet konusunda uluslararası karşılaştırılabilir göstergeler elde edilebilmesi amacı ile “BM Minimum 52 Gösterge Seti” Kurumun internet sayfasında 5 başlık altında 54 göstergeyi içermektedir ve yıllık olarak güncellenmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Tabanı Çalışması

TÜİK tarafından Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Tabanı çalışması yürütülmektedir. AB bünyesinde faaliyet gösteren özerk bir kuruluş olan Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) tarafından AB üye ve aday ülkelerinde konuyla ilgili politika ve stratejilerini desteklemek ve ülkelerin bu alandaki ilerlemelerini izlemek amacıyla Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri Veri Tabanı kurulmuştur.

Zaman Kullanım Araştırması

Zaman Kullanım Araştırması (ZKA), ilki 2006 yılında ve ikincisi 2014-2015 yıllarını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. ZKA, kadın ve erkeğin zaman kullanımlarındaki farklılıkları yansıtması ve ücretsiz çalışma konusunda veri üretmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Araştırmanın sonuçları 4 Aralık 2015 tarihinde haber bülteni ve ekinde yer alan tablolar ile kamuoyuna sunulmuştur. Ayrıca ZKA mikro veri seti, talep edilmesi durumunda kullanıcılara sunulmaktadır.

Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri (Cinayet Sonucu Ölen Kadın İstatistikleri)

Ölümlere ilişkin bilgiler, TÜİK tarafından 1931 yılından itibaren formlar aracılığıyla derlenmeye başlamıştır. TÜİK, ölüm verisini İçişleri Bakanlığı Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) veri tabanından, ölüm nedeni istatistiklerini Sağlık Bakanlığı Ölüm Bildirim Sistemi'nden elektronik veri transferi ile elde etmektedir. İçişleri Bakanlığı MERNİS veri tabanından, Türkiye'de ikamet eden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile Türkiye'de ikamet ya da çalışma izni ile bulunan yabancıların bilgisi alınmaktadır. İçişleri Bakanlığı ve Sağlık

Bakanlığı verilerinden oluşturulan ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri yıllık olarak Haber Bülteni ile kamuoyuna açıklanmaktadır.

TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri kapsamında “ölüm nedeni ve cinsiyete göre ölümler” verisi ile cinayet sonucu ölen kadın verisini de paylaşmaktadır. TÜİK, cinayet sonucu ölen kadın verilerini Sağlık Bakanlığı Ölüm Bildirim Sisteminden elde etmektedir. ICD-10 hastalık sınıflaması sisteminde, “X85-Y09” arası kodlar “cinayet” olarak tanımlanmıştır. Sağlık Bakanlığı Ölüm Bildirim Sistemine, hekim tarafından bu kodlarda girişi yapılan ölümlerin, cinayet sonucu meydana geldiği anlaşılmaktadır.³⁵⁸

3.1.14. Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), şehirlerde ve ilçelerde teşkilatlanmış bir devlet kurumudur. DİB personeli, MEB ile ASHB başta olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları personeliyle birlikte kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla eğitim, öğretim, bilinçlendirme, farkındalık oluşturma, şiddetin başlamasını engelleme, şiddet sarmalının bir noktada kırılmasına katkı sağlama gibi konularda en etkili görevleri üstlenebilecek imkân, alt yapı ve donanımına sahip konumdadır. Yetersizlik ve eksiklik hissedilen noktalarda personelin eğitilmesi ve takviye edilmesi ise ihmal edilmemesi gereken başlıca konulardandır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi çerçevesinde oluşan politika ve icraatlar kapsamında DİB personeline büyük görevler düşmektedir. Maneviyatın güçlendirilmesi ve millî birlik ve beraberliğin korunması noktasındaki asli görevlerine ek olarak şiddetin sebeplerinin, risk faktörlerinin, sorun alanlarının belirlenmesi ve şiddetle baş etmede devlet erki tarafından kendilerinden beklenen görevleri üstlenmeleri ve yerine getirmeleri elbette önemlidir.

İşte tam da bu kapsamda DİB’in teşkilatlanmasında özel önem verdiği kadına yönelik şiddetin önlenmesine, tamamen yok edilmesine ilişkin bazı düzenlemeler yaptığı belirlenmiştir. Düzenlemelerin odak noktasını zihinsel dönüşümün sağlanması oluşturmaktadır. Zihinsel dönüşümün temel ilkesi “kadına yönelik şiddeti mazur gören ya da onaylayan hatalı zihin kalıplarının sağlam dinî veriler eşliğinde doğrularıyla değiştirilmesi” olarak tanımlanmıştır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi çerçevesinde il müftüleri istişare toplantıları, güncel dini meseleler çalıştayları, kadın temalı dinî yayınlar kongresi, personel eğitimine yönelik sistematik seminerler, kadın akademisyenler çalıştayları, ulusal ve uluslararası sempozyumlar, basılı ve görsel yayınlar, TV ve radyo programları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin hutbeler okutulmuş, vaazlar verdirilmiş ve sosyokültürel içerikli dinî faaliyetler yürütülmüştür. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezleri açılmış, buralarda istihdam edilen personel aracılığıyla istatistikler tutulmuş, sorunlar çözülmeye çalışılmış, gereği halinde ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmeler yapılmış, pandemi döneminde aile eğitimlerine ağırlık verilmiş, ayrıca Baba

Okulu adı altında erkekleri bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Personelin yeterliliğini ve yetkinliği artırıcı eğitimler de göz ardı edilmemiştir.

3.1.14.1. Teşkilat Yapısı

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 1 inci maddesinde Başkanlığın görevi, “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda Başkanlık, ailenin korunmasına katkı sağlanması, toplumumuzun aile hakkında dini açıdan doğru bilgilendirilmesi, aile fertlerinin bilhassa kadın, genç ve çocukların sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler sonucu karşı karşıya kaldıkları riskler ve yeni sorun alanları karşısında dini bilgi ve manevi destekle güçlendirilmesi konularında sorumluluk üstlenen bir kurumdur.

Adı geçen Kanun’un 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası “Öğrenci yurtları, eğitim kurumları, gençlik merkezleri ve kampları, ceza infaz kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kurumları ve benzeri yerlerde iş birliği esasına göre manevi danışmanlık ve din hizmeti sunma” ile 7 nci fıkrasında yer alan “Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dinî konularda aydınlatma ve rehberlik yapma” görevleri Din Hizmetleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir; aileye yönelik hizmetler 2011 yılından beri Genel Müdürlük Bünyesinde kurulan Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı koordinesiyle yürütülmektedir.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne göre; kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda toplumu bilinçlendirmek üzere hutbeler okunması, vaazlar verilmesi ve camilerde erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programları düzenlenmesi, Diyanet İşleri Başkanlığının sorumluluğu altındadır. Ayrıca şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtımı ile kadınlara yönelik bilinç yükseltme ve eğitim çalışmaları konusunda ulusal bir bilgilendirme kampanyası yürütülmesi de Başkanlık hedefleri arasındadır. Töre/namus cinayetleri konusunda çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi hususunda ise Başkanlık, iş birliği yapılacak kurumlar arasında yer almaktadır.

Başkanlık, 2011 yılından itibaren ASHB ile birlikte; ailelere yönelik eğitim, danışmanlık ve sosyal hizmet modelleri geliştirmeye, bu modellerin uygulamasına yönelik öneriler ortaya koymaya ve materyal hazırlamaya dayanan iş birliği protokolü çerçevesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Ayrıca, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)”, “Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)” ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)” çerçevesinde farkındalık oluşturmakla sorumlu kurumlar arasındadır.

Kadın sorunlarının çözümü ve aile kurumunun sağlıklı bir biçimde devamı için salt bilgi aktarımıyla yetinilmeyip toplumda bir üst bilinç oluşturulması gerekmektedir. Bilhassa “aile bütünlüğünü tehdit eden hatalı zihin kalıplarının sağlam dinî veriler eşliğinde doğrularıyla değiştirilmesi” Diyanet İşleri Başkanlığının sorumluluk alanına girmektedir. Kadını ötekileştiren, zayıflatan, dışlayan ve aile bütünlüğünü tehdit eden birçok davranışın temelinde hatalı zihinsel kalıplar yatmaktadır. Bu kalıpların doğrularıyla değiştirilmesine yönelik çalışmalar, zihniyet dönüşümü çabaları anlamına gelmektedir. Özellikle kadın ve çocukların hak ihlallerine uğramaması, ailede adalet ve hakkaniyet duygularının gelişimiyle mümkün olacaktır. Başkanlığın hem kadınlara hem de erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü hızlandırmak ve dinin adaleti, insafı, merhameti ve eşitliği tesis eden referanslarıyla toplumu buluşturmak amacıyla çalışma ağını her geçen gün genişletmektedir.

Başkanlığın tespitlerine göre, hatalı zihin kalıplarıyla mücadelede; aile fertleri arasında hak ve sorumluluk dağılımını erkek lehine kurgulayan; erkeğe ailenin diğer bireyleri üzerinde insaf ve hakkaniyetten uzak bir tahakküm kurma ve aileyi ilgilendiren meselelerde dilediği gibi tasarrufta bulunma imkânı sunan düşünce kodlarının değiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Dinin, aile bireylerini eşdeğer gören, bireyler arasında “mülkiyet” değil “emanet” ilişkisi kuran, tek taraflı sınırsız hak tanımlarını yok sayan ilkeleri ile zihinsel dönüşüm sağlanmalıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu hususta toplumu sahih dinî bilgiler ışığında bilinçlendirecek temel kurumdur.

Zihinsel dönüşüm konusunda aile bireyleri arasında kadını ve kız çocuğunu dışlayan, ayrıma tabi tutan, cehalete mahkûm eden, kadın ve çocuğa yönelik olmak üzere aile içi şiddeti onaylayan inanış ve davranışlara yönelik adımlar atılması zorunludur. Yanlış telakkilerin asla dinimizden referans alamayacağı, dinî bir temele dayanmadığı hususunda hem kadınlara hem de erkeklere yönelik bilgilendirme çalışmaları Başkanlık tarafından düzenli olarak yapılmaktadır.

Ailenin korunması, güçlendirilmesi ve kadına karşı şiddetin önlenmesi bağlamında Başkanlığın yürüttüğü faaliyetler; resmi toplantı ve seminerlerden, yazılı ve görsel materyallerden, eğitim çalışmalarından ve toplumsal duyarlılığı geliştirmeye yönelik dinî faaliyetlerden oluşmaktadır.

3.1.14.2. Başkanlığın Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Konusunda Yürüttüğü Faaliyetler

Diyanet İşleri Başkanlığı, kadın hakları ve saygınlığı konusunda, toplumumuzun bilinçlendirilmesi için faaliyet yürütmekte, projeler, seminerler, konferanslar televizyon programları, sohbetler, vaazlar ve hutbelerle Türkiye'nin dört köşesinde kadına yönelik şiddeti sona erdirmek için çalışmakta; adalet, sevgi ve saygı eksenli bir anlayışı güçlendirmek için çaba göstermektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda sahada çalışan bir kurum olarak Diyanet İşleri Başkanlığı, sadece kadınlara yönelik eğitim faaliyetlerini değil aynı zamanda bilhassa erkek toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve dinin doğru bilgisiyle buluşması adına da çalışmalar yürütmektedir. Başkanlığın toplum nezdindeki kabul edirliliği ve çalışmalarının, toplumun her kademesinde ve yurdun her köşesinde ilgiyle takip edilir olması kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda çok daha rahat alan bulunabilmesine ve en kılcal damarlara varana kadar toplum içerisinde doğru bir dinî söylemi geliştirebilmek adına çalışmalara fırsat vermektedir.

3.1.14.2.1. İl Müftüleri İstişare Toplantıları

Diyanet İşleri Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatları arasında iletişimin güçlendirilmesi amacıyla periyodik olarak düzenlenen İl Müftüleri İstişare Toplantıları, taşra teşkilatında yürütülen hizmetlerde verimliliğin artırılması, metot ve ilke birliğinin sağlanması ve yıl içinde gerçekleştirilecek faaliyetler konusunda bilgi alışverişinde bulunulması bakımından son derece önemli toplantılardır. Belli aralıklarla düzenlenen il müftüleri istişare toplantılarının 2005 yılından itibaren yayımlanan sonuç bildirelerinde “kadın hakları, kadınlara yönelik ayrımcılık, aile içi şiddet, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, töre ve namus cinayetleri, kadın ve çocuklara yönelik din hizmeti” gibi konular mutlak surette yer almıştır.

3.1.14.2.2. Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantıları

Diyanet İşleri Başkanlığınca düzenlenen Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantıları, ülke gündeminde sıkça tartışılan dinî konuları ve dinî hayatımızda karşılaşılan problemleri sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturmayı, toplumu din konusunda aydınlatmada müşterek bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

3.1.14.2.3. Dinî Yayınlar Kongreleri

02-04.12.2011 tarihlerinde Ankara’da düzenlenen “Kadın Konulu Dinî Yayınlar” başlıklı IV. Dinî Yayınlar Kongresi’nde 45 yazar, akademisyen ve araştırmacı; 26 katılımcı ve 13 yayınevi sahibinin iştirakiyle “kadın konulu yayınların tarihsel süreci, kadın konulu dinî neşriyat, kadın konulu dinî yayıncılığın sorunları, kadın konulu dinî yayıncılıkta gelecek için perspektifler” ele alınmıştır.

Kongre Sonuç Bildirgesi’nde “kadına dair eserlere bakıldığında yerleşik kültür ve anlayışların etkisiyle yüce dinimizin genel prensipleriyle çelişen, yanlış, eksik ve ön yargılı bazı tefsir, hadis, fıkıh yorumlarının bulunduğu; fıkıh literatürünün kadınların daha çok hak ve sorumluluklarına taalluk eden konular üzerinde yoğunlaşmış olmasının dönemin şartları çerçevesinde oluşturulduğu gerçeğiyle dikkate alınması gerektiği; kadın hakkında oluşan yanlış düşünce ve telakkilerin sadece doğu toplumlarının değil bütün insanlığın sorunu olduğu; Kur’an-ı Kerim’in bugünkü kadın ayrımcılığına mesnet sayılabilecek ataerkil bir öze sahip olduğuna dair yaklaşımların hiçbir şekilde onaylanamayacağı; İslam’ın temel kaynaklarının kadınıla ilgili problemler bağlamında tartışma konusu yapılmasının anlamsız olduğu; kadın konusunda savunmacı bir yaklaşım yerine geleneğin temel çizgilerini koruyan ve günümüzün algılarını da göz ardı etmeyen bir yaklaşımın benimsenmesinin gerekliliği; kadının hangi gerekçelerle olursa olsun kimliksizleştirilmesinin, toplumdan tecrit edilmesinin, haz nesnesi olarak sunulmasının ve onurunun zedelenmesinin asla kabul edilemeyeceği; ailenin ortak sorumluluk alanı olduğu” konularına yer verilmiştir.

3.1.14.2.4. Personel Eğitimine Yönelik Seminerler

Avrupa Komisyonu Genişleme Müdürlüğüne bağlı Kurumsal Yapılanma Birimi tarafından, Teknik Destek ve Bilgi Değişimi (TAIEX) mekanizması çerçevesinde, Avrupa Birliği Bakanlığı ve Avrupa Komisyonunun iş birliği ile 20-21.03.2013 tarihlerinde Antalya’da, 14-15.06.2013 tarihlerinde İzmir’de yapılan “Aile İçi Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddet” başlıklı bölgesel TAIEX seminerine Başkanlığı temsilen 16 görevli katılmıştır.

Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının hizmet vermeye başladığı 2003 yılından bugüne kadar büro personeline yönelik 23 hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiş ve ortalama 6 günde toplam 60-80 saat süren bu seminerlere 3.500 personel katılmıştır. Eğitimlerde; Temel Danışmanlık Becerileri, Mağdurla Görüşme Teknikleri, Aile İçi İletişim, İslam’da Ailenin Önemi ve Kadının Konumu, Genç-Çocuk-Kadın-Yaşlı Psikolojisi, Aile İçi Şiddetle Mücadele, Öfke Kontrolü, Çocuk İhmal ve İstismarını Önlenmesi, Boşanma ve Sonuçları, Kadın ve Aileye

Dair Hukuk ve Mevzuat Bilgisi gibi başlıklarda dersler alan uzmanları ve akademisyenler tarafından verilmektedir. Sözgelimi 08-15.02.2020 tarihleri arasında Aile ve Dini Rehberlik Bürolarında Görev Yapan Personele Yönelik Hizmet İçi Eğitim Semineri ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitici Eğitimine farklı unvanlardan 225 personel katılmıştır.

3.1.14.2.5. Kadın Akademisyenler Çalıştayları

Kadın Akademisyenler Çalıştayı ile kurum dışı paydaşlarla bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunulması, özellikle İslami İlimler/İlahiyat Fakültelerinde görev yapan kadın öğretim üyelerinin bilgi ve birikimlerinden faydalanılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda;

- 2018 yılında “İslam ve Kadın: Güncel Dini Meselelere Çözüm Odaklı Yaklaşımlar” konulu Ankara’da 1. Kadın Akademisyenler Çalıştayı,
- 2019 yılında ise “İslam ve Kadın: Güncel Dini Meselelere Çözüm Odaklı Yaklaşımlar” konulu 2. Kadın Akademisyenler Çalıştayı İstanbul’da gerçekleştirilmiştir.

3.1.14.2.6. Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumları

22-24.11.2019 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu “Peygamberimiz ve Aile” temasıyla gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda, “Hz. Peygamber Ailesinden Günümüz Aile Sorunlarına Çözümler: Kötülük Problemi Bağlamında Felsefî Bir Değerlendirme”, Hz. Peygamber’in Çözümüne Kavuşturduğu Boşanma Olayları”, “Günümüz Dünyasında Cinsiyet Rollerinin Değişimi ve Ailede Cinsel Kimlik Oluşumu”, “Şiddetin Psikodinamik Temelleri ve Çözüm Önerileri”, “Aile İçi Şiddetin Psikolojik ve Sosyal Etmenlerini Önlemede İslami Referanslar” başlıklı bildiriler sunulmuştur.

3.1.14.2.7. Hutbe ve Vaazlar

2006/17 Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi konusunda toplumu bilinçlendirmek üzere hutbeler okutulmakta, vaazlar verilmekte ve sosyal kültürel içerikli dinî faaliyetler düzenlenmektedir.

Toplumların bekası ve güvenli bir gelecek inşa edebilme kabiliyeti sağlam ve sağlıklı bir aile yapısından geçmektedir. Bu anlamda hem dinin hem de toplumsal yapının önemli bir unsuru olan aile ve aile bireyleri, sadece hutbelerin değil vaazların da temel konularını oluşturmaktadır.

Müftülüklerimizce, 2017-2020 yılları arasında çalışma hayatı ve kadın 495, aile içi şiddet 5.809, kadına yönelik şiddet 1.046, töre namus cinayetleri 199, küçük yaşta zorla evlilik 219, kız çocuklarının eğitimi 455 olmak üzere 8.223 vaaz verilmiştir.

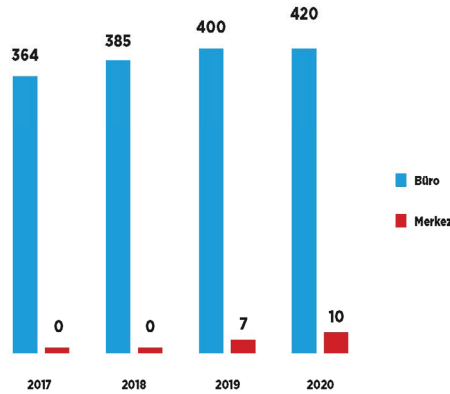
Başkanlığın 2017-2021 Stratejik Planı'nda, her yılın üçer aylık vaaz programları için bir ana konu belirlenmesi görevi Din Hizmetleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bu çerçevede, 2017 yılında ilk üç aylık dönem Söz Ahlakı, ikinci dönem Hz. Peygamber ve Güven Toplumu, üçüncü dönem Üzerinde Her Canın Hakkı Var; 2019 yılında dördüncü üç aylık dönemi Peygamberimiz ve Aile ana başlıklarında vaazlar verilmiştir.

3.1.14.2.8. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezleri

Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezleri, sahih dinî ve ahlâkî bilgilere sahip, aile olmanın sorumluluğunu taşıyan, bilinçli ve güçlü bireylerden oluşmuş sağlıklı bir aile yapısının oluşturulmasına ve korunmasına katkı sağlamak üzere hizmet vermektedir. Bununla birlikte, toplumun ilgi ve korunmaya muhtaç, şiddet karşısında desteklenmeyi bekleyen kesimlerine manevi destek hizmeti sunmak da bu kapsamda değerlendirilmektedir.

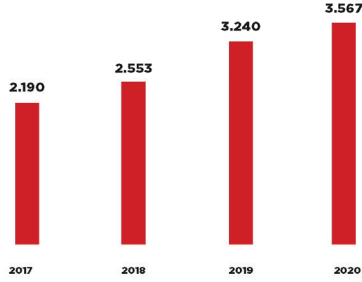
81 il ve 349 ilçede; 420 Büro-10 Merkez olmak üzere toplam 430 noktada bulunan Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezimizde 1.474 erkek 2.093 kadından oluşan 3.567 personelle hizmet verilmektedir.

Tablo 54. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezleri

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁵⁹

Tablo 55. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkez Personeli

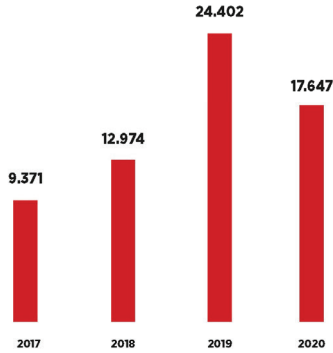

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁰

3.1.14.2.9. Aile ve Dinî Rehberlik Büro ve Merkezlerimizde Dinî Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri

İl ve ilçe müftülükleri bünyesindeki manevî danışmanlık ve rehberlik birimleri olan Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezleri, kendilerine yöneltilen fetva ağırlıklı sorulan cevaplamaktadır.

Tablo 56. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezlerine Yapılan Başvurular

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶¹

Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezlerine yapılan başvuruların ihtiva ettiği konu başlıkları, toplumumuzda aile sorunlarının hangi zeminde yer aldığını görmek ve bilhassa bölgesel sorunlara yönelik çözüm arayışlarını güçlendirmek açısından önem arz etmektedir.

Tablo 57. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezlerine Başvuruların Ana Konuları

ANA KONULAR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Evlilik - Nikah	252	3.629	1.677	3.814	5.332	7.631	7.138
Boşanma	7						
Aile	2.041	2.545	1.117	2.830	4.313	6.900	6.825
Sağlık	481	929	153	799	1.393	2.123	2.269
Çocuk	142	631	291	730	984	1.691	1.351
Kadın	76	315	119	359	570	923	933
Genç	45	284	153	413	743	1.572	1.363
Sosyal Durumlar	315	259	169	388	677	1.169	
TOPLAM	5.627	8.592	3.679	9.333	14.012	22.009	19.879

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶²

Tablo 58. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Başvurularda Alt Konu Başlıkları

ANA KONULAR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aile İçi Şiddet	-	-	-	-	-	22	473
Aldatma	268	438	191	468	775	1115	886
Cinsel Taciz / Tecavüz	29	37	11	58	55	98	86
Çocuk İhmal ve İstismarı	6	31	14	37	58	77	51
Kadına Yönelik Şiddet	20	51	25	58	124	188	151
Küçük Yaşta Zorla Evlilik	12	19	9	18	50	60	37
Töre ve Namus Cinayetleri	-	-	-	7	11	16	11
TOPLAM	335	576	250	646	1073	1576	1695

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶³

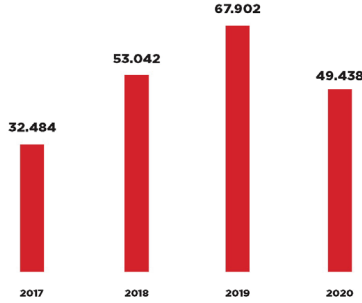
Din görevlileri resmî hizmet tanımlarına uygun olarak, din hizmetinin doğru ve etkin şekilde sunumunun yanı sıra vatandaşlarımızla iç içe olmaları sebebiyle, danışmaya yönelik pek çok müracaat ile de karşı karşıya kalmaktadırlar. Aile ve Dinî Rehberlik Büro/Merkezlerinde görevli personel dinî rehberlik hizmeti sunarken aynı zamanda yaşanan toplumsal problemlerle ilgili ihtiyaca göre sağlık, hukuk ve güvenlik gibi konularda kamu kurum ve kuruluşlara yönlendirme yapmaktadır.

Tablo 59. İlgili Kurumlara Yönlendirmeler

YÖNLENDİRME YAPILAN KURUMLAR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	210	335	145	199	313	324	199
ATM (Aile Toplum Merkezi)	117	119	95	119	163	215	148
BARO	7	12	3	12	10	24	22
ÇİM	21	33	13	14	31	47	13
Emniyet	34	36	21	39	49	73	24
ŞÖNİM	29	38	15	16	34	48	60
DIYK	-	25	94	321	709	1.398	1.155
Aile ve Evlilik Eğitimleri	-	-	-	-	-	-	335
TOPLAM	418	598	386	720	1.309	2.129	1.796

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁴

Tablo 60. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezleri Faaliyetleri

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁵

Tablo 61. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları/Merkezlerinin Bazı Ana ve Alt Konuları

FAALİYET ANA KONUSU	2016	2017	2018	2019	2020
AİLE	3.779	5.792	6.768	1.155	6.626
KADIN	580	851	1.706	1.352	644

ALT KONUSU	2016	2017	2018	2019	2020
Aile İçi Şiddet	68	69	203	172	166
Kadına Yönelik Şiddet	39	108	151	54	102

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁶

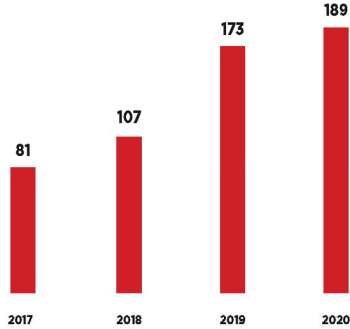
3.1.14.2.10. Aile ve Dini Rehberlik Büro/Merkezlerinin Gerçekleştirdiği Projeler

Aile ve Dini Rehberlik Büro/Merkezleri insanı inciten, yaralayan ve insanlığın onurunu hiçe sayan, başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere, ailenin bütün fertlerine yönelik her türlü şiddetle, ihmal ve istismarla, sosyal medya bağımlılığıyla, çocuk yaşta evliliklerle, intihar ve namus cinayetleriyle mücadele kapsamında sosyal sorumluluk projeleri uygulamaktadır. Ülke genelinde Aile ve Dini Rehberlik Büroları/Merkezlerince uygulanan projelerden bazıları şunlardır:

• Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması

- Şiddet Kaderim Değil (Ağrı, 2014)
- Güvenli Aile, Güçlü Gelecek
- Bağırсам Sesimi Duyar Mısın? (Ordu, 2015)
- Kadına ve Çocuğa Şiddet Kul Hakkıdır (Kırıkkale, 2015)
- Şiddet Yıkıcıdır, Aileler Yok Olur! (Şırnak, 2017)
- Pandemi Döneminde Aile Eğitimleri
- Baba Okulu

Tablo 62. Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının Uyguladığı Proje Sayıları

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁷

3.1.14.2.11. *Farkındalık Çalışmaları ve Projeler*

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Projesi

Uluslararası Af Örgütü ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilen bir diğer çalışma, “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Projesi”dir. Ekonomik ve sosyal hakların hayata geçirilmesi ve yoksulluğun önlenmesi amacıyla farklı ülkelerde başlatılan kampanyanın bir uzantısı olarak, 2011-2012 yıllarında Adana, Diyarbakır ve Şanlıurfa İl Müftülükleri bünyesinde 3 atölye çalışması yapılmıştır. 75 din görevlisinin katıldığı atölyelerde “Cinsiyet Dâhil Her Türlü Dışlanma ve Ayrımcılığın Önlenmesi, Kadın Yoksulluğu ve Kadına Karşı Şiddet” temalarında seminerler verilmiştir.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi

Proje, 2008 yılından itibaren ASHB ile birlikte yürütülmüştür. Geliştirilen materyallerle projenin başlangıcından bugüne kadar 22 eğitici eğitimi ile 960 eğitici yetiştirilmiş, alan eğitimine katılan din görevlisi sayısı 100.080 olmuştur. Yapılan eğitimler sonunda tüm din görevlileri (vaiz, Kur’an kursu öğreticisi, imam hatip, müezzin kayyım) aile içi şiddetin önlenmesi konusunda toplumsal farkındalık çalışmalarına katkı sağlamışlardır. Proje eğitiminde yer alan konular şu şekildedir:

- a) Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konularına ilişkin genel bilgi,
- b) Diyanet İşleri Başkanlığının şiddet, kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı yaklaşımı
- c) 6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanması,
- d) İlgili diğer kanunların, ulusal ve uluslararası mevzuat ve genelgelerin uygulanması,
- e) Şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı,
- f) İlgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönlendirme bilgisi,
- g) İletişim becerileri,
- h) Bu konularda çalışma yapan veya çeşitli faaliyet ve görevleri olan diğer kurum, kuruluşlar ve STK’lar ile iş birliği.

Ailenin Korunması ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Toplumsal Farkındalığın Sağlanması Bölgesel Eğitimleri

Ailenin korunması, güçlendirilmesi ve kadınların, çocukların ve yaşlıların maruz kaldığı şiddet hadiselerinin son bulup yaşanmaması için etkili, sürekli ve somut önlemlerin alınması amacıyla 2019 yılında başlayan “Ailenin Korunması ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde

Toplumsal Farkındalığın Sağlanması Bölgesel Eğitimleri”ne şiddetin önlenmesi konusundaki diğer projedir.

27-28.06.2019 tarihlerinde Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan Ardahan, Erzincan, Erzurum, Kars illeri ile İç Anadolu Bölgesinde bulunan Kırıkkale, Kırşehir, Sivas, Yozgat illerinde halka yönelik “Aile İçerisinde Kadın, Çocuk ve Yaşlı Olmak Üzere Tüm Fertlerine Yönelik Şiddet” konulu bölgesel kahvehane sohbetleri ile ilk uygulaması yapılan proje ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.

Kız Çocuklarının Okullaşmasının Sağlanması ve Çocuk İşçiliği ile Mücadele

05-06.09.2019 tarihlerinde 2017 TÜİK verilerinden hareket edilerek; kız çocuklarının okullaşmasının en düşük oranda olduğu Ağrı, Bitlis, Gaziantep, Konya, Mardin, Muş, Şanlıurfa illerinde “Kız Çocuklarının Okullaşmasının Sağlanması ve Çocuk İşçiliği İle Mücadele” konulu farkındalık seminerleri çocukların eğitimi konusunda karar verici olan ebeveynler için düzenlenmiş, kadın ve erkek eğitimcilerden 14 ekip oluşturulmuştur. 10-11.10.2019 tarihlerinde ise çalışmadan alınan olumlu sonuç ve talepler doğrultusunda Bayburt, Bingöl, Diyarbakır, Gümüşhane, Siirt, Şırnak ve Van illerinde ikinci program dizisi yapılmıştır.

Programlar hedef kitlenin çoğunlukta bulunduğu mekânlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda erkeklere yönelik program; Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü ziyareti ile fabrikalarda seminer/konferans, Cuma vaazı ve en az 4 kahvehane sohbeti şeklinde gerçekleştirilmiştir. Kadınlara yönelik programlarda ise en az 4 mahalle veya köy camii/taziye evinde vaaz ve ev ziyaretleri şeklinde yapılmıştır. Belediyelere bağlı Aile Yaşam Merkezleri ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleriyle irtibata geçilerek ASDEP kapsamındaki aileler ziyaret edilmiştir. Eğitimciler, yerel TV ve radyo programlarına katılarak medya üzerinden konuyu gündeme taşımışlardır.

Huzurlu Aile, Güçlü Toplum, Güvenli Gelecek Projesi

Proje kapsamında nişanlı ve yeni evli çiftlere sevgi, merhamet, adalet ve emanet bilinci gibi aileyi ayakta tutan değerler hususunda Kur’an ve sünnet ışığında bilgi vermek amacıyla ülke genelinde 8 konu başlığında “Evliliğe İlk Adım” seminerleri verilmektedir. Seminarlere nişanlı ve yeni evli din görevlileri dışında bilhassa nikâhları Müftülük tarafından kıyılan çiftlerin ve gönüllülerin katılımı sağlanmaktadır.

Baba Okulu Seminerleri

Aile bireylerinin rol ve konumları itibarıyla sahip oldukları hak ve sorumluluklar çerçevesinde Kur’an ve sünnet temelinde aile olma bilinci kazandırmak, baba olmanın, merhameti yaygınlaştırmada ve şiddeti aileden uzak tutmadaki önemine dikkat çekmek üzere çocuk sahibi, evli erkeklere yönelik “Baba Okulu” projesinin 4 ilde pilot uygulaması

yapılmıştır. Din Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzce 17-20.11.2020 tarihleri arasında çevrim içi olarak düzenlenen “Baba Okulu Eğitici Eğitimleri” 81 ilden 250 vaiz katılmıştır. Eğitime katılan erkek vaizler marifetiyle “Baba Okulu” Projesi ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır. Proje 2021 yılından itibaren ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.

Pandemi Sürecinde Aile Eğitimleri

Tüm dünyayı sarsan bu salgın, insanları fizikî ve ruhî açıdan olumsuz etkilemektedir. Böyle bir dönemde aile bireylerinin ruh sağlığını desteklenerek psikolojik iyilik hali ve dayanıklılığının artırılmasında manevî değerlerimizin katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla bu süreçte vatandaşlarımıza, dinî referanslar ışığında manevî destek hizmeti sunmanın gerekliliği aşikârdır.

Pandemi sürecinde insanların evde kalma süresinin uzaması yüz yüze eğitimleri aksatmış ve uzaktan eğitimi zorunlu kılmıştır. Eğitimlerin verimli olması ve bir standart oluşturulması amacıyla 17-19.08.2020 tarihinde çevrim içi eğitim tecrübesi olan on iki ilin katıldığı “Pandemi Sürecinde Aileye Yönelik Hizmetler Bağlamında Yeni Perspektifler Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Ardından “Pandemi Sürecinde Aile Eğitimleri Projesi” planlanmıştır.

Proje 12.10.2020 tarihinde başlayıp 31.12.2021 tarihinde tamamlanmak üzere üçer aylık beş dönemden oluşmuştur. Dönem eğitimleri her hafta iki ana başlık halinde yürütülmüştür. “Aile” başlığı altındaki dersler din görevlileri tarafından; “Aile ve Sosyal Hayat” başlığı altındaki dersler alanında uzman (psikolog, aile danışmanı, hukukçu, doktor, eğitimci vb.) kişiler tarafından verilmiştir. 12 haftalık süreçte 24 konu ele alınmış, derslere 2.980.000 kişi katılmıştır. Pandemi Döneminde Aile Eğitimleri I. Dönem Seminer Başlıkları aşağıdadır.

Tablo 63. Pandemi Döneminde Aile Eğitimleri I. Dönem Seminer Başlıkları

HAFTA	AİLE	AİLE VE SOSYAL HAYAT
1	Aileyi Ayakta Tutan Değerler	Süper Annelik Sendromu
2	Kur'an ve Sünnet Perspektifinde Ailede İletişim	Ailede İletişim
3	Ailede Sorumluluk Bilinci	Çocuklarda Başarı Algımız (Ailelerin Çocukları Üzerindeki Akademik Başarı Baskısı)
4	Bedenimiz Emanettir (Beden Sağlığını Koruma Sorumluluğu)	Hastalıklardan Korunmada Sağlıklı Beslenmenin Önemi
5	Kur'an-ı Kerim'de Baba Örnekleri	Çocuğun Kişilik Gelişiminde Babanın Rolü
6	Hikmet ve Tecrübelerle Büyükelimiz	Yaşlılık Psikolojisi ve Yaşlılarla İletişim
7	Aile Bireylerinin Şiddetten Korunması I	Aile Bireylerinin Şiddetten Korunması I (Hukukî Boyut)
8	Aile Bütünlüğünü Korumak	Ailede Kriz Yönetimi
9	Boşanma Sürecinde Manevi Destek	Boşanmada Sürec Yönetimi
10	Bağımlılıktan Korunmada Manevi Değerlerin Önemi	Ailede Gençin Konumu (Çocuk mu Yetişkin mi?)
11	Ailede Mahremiyet	Pandemi Sürecinde Çocukların Ruh Sağlığını Koruma
12	Ailede Zaman Bilinci	Bilinci Teknoloji Kullanımı

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı Verileri.³⁶⁸

*3.1.14.2.12. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-21)
Kapsamında Yapılan Personel Eğitimleri*

Türkiye’de son yıllarda kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi konusunda, yasal düzenlemeler yapılmış ve şiddetle mücadeleyle dair altyapı güçlendirilmiştir. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddet, aile bağlarını zayıflatarak birliğimizi ve dirliğimizi tehdit eden en ciddi sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaya devam etmektedir. Kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele edilmesi başta tüm kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum, özel sektör, akademi ve medya olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin sorumluluk üstlenmesiyle mümkün görünmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021) çerçevesinde, 2020 yılında Başkanlık tarafından gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır:

Doğu, Güneydoğu, İç Anadolu ile Marmara bölgelerinde bulunan 47 ilde görev yapan sözleşmeli (4/B) personele yönelik “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Seminerleri”ne ilişkin usul ve esaslar, eğitimci listesi ve sunum materyalleri hazırlanmıştır. Çevrim içi ve yüz yüze yapılan seminere 5.053 imam hatip ve 536 müezzin kayıym olmak üzere 5589 personel katılmıştır.

14.02.2020 tarihinde İçişleri Bakanlığı, MSB ve Adalet Bakanlığında görev yapan (er, erbaş, ceza infaz memurları ve polis unvanlarındaki) personele yönelik din görevlileri tarafından verilecek olan “Aile İçi Şiddetle Mücadelede Dinî Referanslar” konulu sunum ve formatör listesi hazırlanarak il müftülüklerine gönderilmiştir. Er-erbaş, polis ve bekçi adayları ile infaz korumu memurlarına yönelik “Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Dinî Referanslar” konulu 89 seminer yapılmıştır.

25 Kasım “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” dolayısıyla 23-30.11.2020 tarihleri arasında 81 ilde, yaygın din eğitimi kursiyerlerine yönelik müftülüklerimizin sosyal medya hesaplarından on-line olarak verilen “Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Dinî Referanslar” konferanslarına 264.433 kişi katılmıştır.

3.1.15. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Kadınlara yönelik şiddet, hem dünyada hem de Türkiye’de kadınların büyük çoğunluğunun yaşadıkları ortak bir sorundur. Kadınlara Karşı Ayrımcılıkla Mücadele Komitesi’nin verilerine göre Dünya genelinde her üç kadından biri, genellikle birlikte oldukları kişi tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır.

Kadına karşı şiddet, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi tarafından, “kadına, kadın olduğu için yöneltelen veyahut orantısız bir biçimde kadınları etkileyen şiddet”

olarak tanımlanmakta ve Komite cinsiyete dayalı şiddetin, kadınların, erkeklerle eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarını ciddi şekilde engelleyen bir ayrımcılık biçimi olduğunu ifade etmektedir.

6701 sayılı Kanun’un 1 inci maddesine göre Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), “insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek” üzere kurulmuştur. Temel misyonu insan haklarını korumak ve geliştirmek, ayrımcılığı önlemek, kişilerin eşit muamele görmesini sağlamak, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek olan Kurum için kadına yönelik şiddetin önlenmesi takibi yapılan önemli bir gündem maddesidir.

Kadına karşı şiddetle mücadele alanında Türkiye tarafından ciddi adımlar atılmış ve önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadına karşı şiddetin önlenmesi konusunda istenilen hedefe ulaşılabilmesi amacıyla daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. KSGM tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” Araştırmasına göre ülke genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı yüzde 38, son 12 ayda ise yüzde 11’dir. UNODC tarafından 2019 yılında yayınlanan “Küresel Ölçekte Cinsiyete Dayalı Kadın Cinayetleri” raporuna göre kadın cinayetlerinin milyon nüfusa düşen sayısı Türkiye’de yüzde 7.9 olmuştur. Söz konusu veriler kadına yönelik şiddetle etkin bir mücadele için eşgüdümlü ve çok boyutlu çalışmaların sürdürülmesi ve güçlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Kadına yönelik şiddetin, ister kamusal alanda ister özel alanda meydana gelsin; kadınların fiziksel, ruhsal, sosyal, cinsel ve ekonomik açıdan zarar görmesine, onurunun zedelenmesine neden olan; yaşam hakkı, işkence ve kötü muameleyle yasağı, güvenlik, özgürlük, fiziksel ve duygusal bütünlük hakkı gibi temel insan haklarının ihlal edilmesine yol açan; yalnızca kadınlar için değil, toplumun tamamı için yıkıcı sonuçlar doğuran önemli bir insan hakları meselesi olduğu Kurumun bu yöndeki politikalarının temelindeki anlayıştır.

TİHEK; tüm kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliindeki meslek kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplumun diğer önemli paydaşlarıyla her türlü iş birliğine hazır olup bu konudaki faaliyetlerini özenle ve ayrı bir önemle yerine getirmeye devam etmekte kararlı bir duruş sergilemektedir.³⁶⁹

Belirtildiği üzere; insan haklarının korunması ve geliştirilmesi ile ayrımcılıkla mücadele ana görevleri bağlamında kadın hakları konusunda da faaliyet yürüten TİHEK, bu konuda pek çok faaliyet türünü özellikle farkındalık artırma misyonu çerçevesinde kullanmaktadır.

- 25 Kasım vesilesiyle kadına yönelik şiddetle mücadele konulu basın açıklaması³⁷⁰ kamuoyuyla paylaşılmıştır:

- İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi 2020 Raporunun 37 ila 42 nci sayfaları arası kadın haklarına ayrılmış olup kadın haklarıyla ilgili mevcut sorunlar ele alınmış ve gerekli tavsiyelerde bulunulmuştur. Aynı Raporun, “Ayrımcılıkla Mücadele” başlığında ise şiddetin de yaygınlaşmasına neden olan “kadınların toplumsal statüdeki tali konumuna” dikkat çekilmiştir.³⁷¹

Rapor bağlamında özetle; “ulusal hukuk sistemimizde kadın haklarının korunması, ayrımcılığın önlenmesi, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele noktasında önemli yasal düzenlemelerin hayata geçirildiği ancak bu düzenlemelerin etkin biçimde uygulanması ve toplumsal farkındalığın oluşturulmasının da kritik önemi haiz olduğu; kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik çeşitli uygulamaların hayata geçirildiği, kadın istihdamı kapsamında mevzuat çalışmalarının yapılmasının zorunlu olduğu” hususları belirtilmiştir.

- Ayrımcılıkla mücadele bağlamında Kurum tarafından, cinsiyet temelli ayrımcılık, istihdam ve serbest meslekte gebelik temelli ayrımcılık gibi temellere dayanılarak yapılan başvurular, incelenerek karara bağlanmaktadır.³⁷²

Kurum tarafından incelenen bir başvuruda özetle; yaklaşık 6 yıldır bir belediyede sözleşmeli personel (ekonomist) olarak görev yapan kadının kadro ihtiyacı bulunmadığından sözleşmesinin feshedildiği; ancak asıl sebebin hamileliği olduğu; fesih bildirimine karşı ayrımcılık iddiasıyla dava açarak hukuki süreç başlatıldığı; bu davada yürütmenin durdurulması kararı alındığı; ayrımcılığın önlenmesi için hukuki süreç başlatılmasının ardından çalışmaya devam etse de önceki görev yeri olan merkezden uzak iki ilçeye ve iş tanımı dışındaki bir görev için görevlendirmesinin yapıldığı; süt izinlerinin verimli şekilde kullanılamadığı, iş yerinde yıldırma yapıldığı iddia edilmektedir. Kurumun karar organı olan Kurul tarafından başvuruya ilişkin olarak; “başvuranın muhatap Belediye tarafından çalışma hakkının ihlal edildiği, dosya içeriğine göre Belediyenin eylem ve işlemlerinin 6701 sayılı Kanunda belirtilen cinsiyet temelinde iş yerinde yıldırma niteliğinde olduğu anlaşıldığından ayrımcılık yasağının ihlal edildiği” kararı verilmiştir. Bir diğer başvuruda özetle; başvuranların site sakinlerinin kullanımı için yapılmış olan havuza girmek istedikleri; ancak havuz başındaki görevliler tarafından kıyafetlerinden ötürü durduruldukları ve havuza alınmadıkları, görevlilere itiraz etmelerine

rağmen söz konusu yasağın kat malikleri kurulu kararında yer almasından ötürü havuza girmelerine müsaade edilmeyeceğinin sözlü olarak kendilerine söylendiği, söz konusu uygulamaya ilişkin kararın kaldırılması için kat maliki olan A.E.’nin eşinin, kat malikleri kurulu toplantısında sözlü önerge verdiği; ancak konunun görüşülmeyip; dilek ve temenni olarak kayıtlara geçtiği, süreç sonunda mağduriyetin giderilmediği iddia edilerek; adı geçen sitedeki uygulamanın kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınması konusunda Site Yönetiminin uyarılması ve Site Yönetimine idari yaptırım uygulanmasına karar verilmesi talep edilmiştir. Kurul tarafından başvuruya ilişkin olarak; 6701 sayılı Kanuna göre; “Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi içermektedir. Başvuru konusu olayda, başvuranlar kendilerine tanınmış bir haktan diğer site sakinlerine kıyasla eşit bir şekilde yararlanamamış, muhatap site yönetimi başvuranların inançları sebebiyle havuzu kullanmasını engellemiştir. Sonuç olarak, başvuru konusu olayda tipik bir ‘doğrudan ayrımcılık’ vakası yaşandığı anlaşılmıştır.” şeklinde karar verilmiştir.

- İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT) Bağımsız Daimi İnsan Hakları Komisyonu (IPHRC)

17. Olağan Oturumuna katılım sağlanmıştır. Oturum kapsamında Filistin, İslamofobi, Müslüman Azınlıklar, Kadın ve Çocuk Hakları ve Kalkınma Hakkı konuları ele alınmıştır.

- BM Kadına Karşı Şiddet Özel Raportörü tarafından hazırlanacak olan “Kadın cinayetleri ile buna karşı alınan önlemler ve toplanan veriler” konulu rapora talep üzerine katkı sunulmuştur.

- Kurul Üyeleri tarafından Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi 2021 yılı 15. Toplantısına katılım sağlanmıştır.

- TBBI İnsan Hakları Merkezi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu tarafından 05.11.2021 tarihinde “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Teknik Takip ile İzleme (6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 12 nci maddesinde yer alan elektronik kelepçe tedbiri) hakkında düzenlenen yuvarlak masa toplantısına katılım sağlanmıştır.

- ÇSGB tarafından yürütülen “Cinsiyet Eşitliği Odağında Geleceğin İnsana Yakışır İşleri Yaklaşımının Desteklenmesi Projesi” kapsamında; iş yerinde yıldırma konusunda görüş, değerlendirme ve katkılarının paylaşıldığı çevrim içi bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya; Kurumu temsilen Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Biriminde görev yapan personel katılım sağlamıştır.

- UNICEF Kadın Hakları ve Çocuk Hakları İhlallerinin İzlenmesi ve Raporlanması Eğitimi adlı hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. Eğitim sonunda bundan sonra yapılabilecek UNICEF-TİHEK iş birliklerine dair görüşler alınmış kadın hakları özelinde bir eğitimin planlaması, kamu kurumlarında farkındalığı arttırmaya yönelik çalışmalar belirlenmiştir.

- TİHEK tarafından, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 22 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunları ve çözüm önerilerini tartışma ve bu konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunma amacıyla teşekkül ettirilen İstişare Komisyonunun ilk toplantısı 18.11.2021 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda ayrımcılıkla mücadele alanında sorunlar, tespitler ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele hususunda 6284 sayılı Kanunun güçlendirilmesi ve uygulanmasında kurumlar arası iş birliğinin sağlanması ihtiyacına vurgu yapılmıştır.

3.1.16. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

Üniversiteler kadının statüsünün yükseltilmesinde ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde insan odaklı gelişimin en yüksek temsilcileri olarak ifade edilebilir. Kadın akademisyenler ve yükseköğretim kuruluşlarında çalışan kadın idari personel sayısı azımsanmayacak bir orandadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede YÖK ve üniversitelerin rolü, Türkiye’de akademiye kadın istatistikleri, 2006/17 sayılı Başbakanlık genelgesi ve ulusal eylem planları doğrultusunda yapılan çalışmalar, konuya ilişkin farkındalık artırma ve bilinçlendirme çalışmaları gibi konularda başlık altında ele alınmıştır.

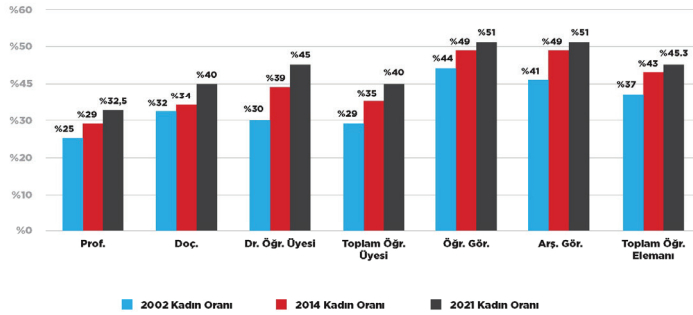
Türkiye geneli 2021 yılı itibariyle toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmakta olup bu kurumlardan 129’u devlet üniversitesi, 74’ü vakıf üniversitesi ve 4’ü vakıf meslek yüksekokuludur.³⁷³ Toplam öğrenci sayısı 8.219.518; toplam öğretim üyesi sayısı 90.338; toplam öğretim elemanı sayısı ise 180.065’tir. Öğrenci sayıları incelendiğinde 2021-Mayıs itibariyle; öğrencilerin yüzde 49’una tekabül eden 4.041.232 öğrenci kız, yüzde 51’ine tekabül eden 4.178.286 öğrenci erkektir. Bu öğrencilerden ön lisans derecesinde olan 1.501.720 erkek öğrenci (yüzde 48), 1.606.092 kız öğrenci (yüzde 52) olmak üzere toplam 3.107.812 öğrenci bulunmaktadır. Lisans derecesinde 2.445.344 erkek öğrenci (yüzde 52), 2.220.926 kız öğrenci (yüzde 48) olmak üzere toplam 4.666.270 öğrenci bulunmaktadır. Yüksek lisans derecesinde, 176.156 erkek öğrenci (yüzde 52), 164.001 kız öğrenci (yüzde 48) olmak üzere toplam 340.157 öğrenci bulunmaktadır. Doktora derecesinde ise 55.066 erkek öğrenci (yüzde 51), 50.213 kız öğrenci (yüzde 49) olmak üzere toplam 105.279 öğrenci bulunmaktadır.³⁷⁴

2002-2003 yılları arasında yükseköğretimde 1.098.565 erkek öğrenci (yüzde 58), 784.065 kız öğrenci (yüzde 42) olmak üzere toplam 1.882.630 öğrenci öğrenim görmektedir. 2014-2015 yılları arasında 3.276.658 erkek öğrenci (yüzde 54), 2.786.228 kız öğrenci (yüzde 46) olmak üzere toplam 6.062.886 öğrenci öğrenim görmektedir. 2020-2021 yılında ise bu oranlar artarak devam etmiştir. Bu yıllarda 4.178.286 erkek öğrenci (yüzde 51), 4.041.232 kız öğrenci (yüzde 49) olmak üzere toplam 8.219.518 öğrenci öğrenim görmektedir.³⁷⁵

YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, geleceğin meslekleri ve tematik konularda güçlü nesiller yetiştirme gayesi ile 1.605 erkek (yüzde 36,2), 2.824 kadın (yüzde 63,8) doktora öğrencisi öğrenim görmektedir.³⁷⁶

Yükseköğretimdeki öğretim eleman sayıları incelendiğinde; 98.404 erkek öğretim elemanı (yüzde 55), 81.661 kadın öğretim elemanı (yüzde 45) görev yapmaktadır. Bu öğretim elemanlarından profesör unvanında 20.748 erkek profesör (yüzde 67,5), 10.011 kadın profesör (yüzde 32,5) bulunmakta olup toplam profesör sayısı 30.759’dur. Doçent unvanında 10.757 erkek doçent (yüzde 60), 7.190 kadın doçent (yüzde 40) bulunmakta olup toplam doçent sayısı 17.947’dir. Doktor öğretim üyesi unvanında ise 22.896’sı erkek (yüzde 55), 18.736’sı kadın (yüzde 45) olmak üzere toplam 41.632 doktor öğretim üyesi bulunmaktadır. Öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi unvanlarında toplam 89.727 personel bulunmakta olup 44.003’ü erkek (yüzde 49), 45.724’ü kadın (yüzde 51)’dir.³⁷⁷

Tablo 64. Yıllara Göre Kadın Öğretim Elemanları Oranı

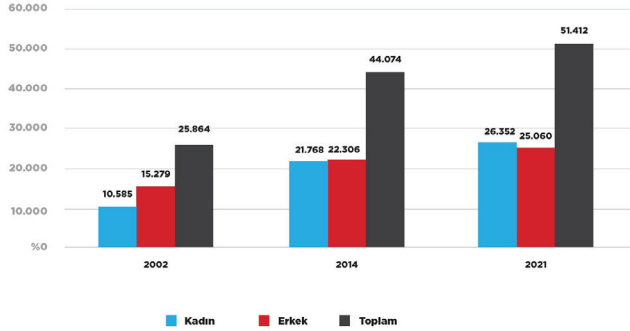

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Verileri.³⁷⁸

Tablo 65 incelendiğinde, 2002- 2021 yılları arasında profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi olmak üzere tüm unvanlarda kadın personel sayısında artış olduğu görülmektedir. Genel değerlendirmede ise toplam kadın öğretim üyesi ve toplam kadın öğretim elemanı sayılarında da artış olduğu görülmektedir.³⁷⁹ Kadın araştırma

görevlilerinin sayısı dikkate alındığında ilerleyen yıllarda kadın akademisyen sayısının daha da artacağını söylemek mümkündür.

Tablo 65. Yıllara Göre Kadın Araştırma Görevlisi Sayıları ve Oranları

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Verileri.³⁸⁰

Devlet üniversitelerinde toplam 255 kadın dekan-rektör; vakıf üniversitesinde ise toplam 139 dekan-rektör görev yapmakta olup Türkiye geneli 203 üniversitede toplam 394 kadın dekan-rektör (yüzde 18,3) bulunmaktadır.³⁸¹ Türkiye’deki kadın dekanların bölgesel dağılımları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.³⁸²

Tablo 66. Bölgelere Göre Kadın Dekan Sayıları

BÖLGE	TOPLAM
MARMARA	129
İÇ ANADOLU	95
EGE	50
AKDENİZ	38
KARADENİZ	27
DOĞU ANADOLU	23
GÜNEYDOĞU ANADOLU	15
GENEL TOPLAM	377

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Verileri.³⁸³

Tablo 66 incelendiğinde, en yüksek sayıdaki kadın dekana sahip bölgenin Marmara, en az sayıdaki dekana sahip bölgenin ise Güneydoğu Anadolu bölgesi olduğu görülmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgesinden sonra en az kadın dekana sahip bölge de Doğu Anadolu bölgesidir.

Türkiye’deki kadın profesör ve öğretim üyesi oranları AB ve ABD ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de kadın profesör oranı yüzde 32, AB’de kadın profesör oranı

yüzde 20,8, ABD’de ise kadın profesör oranı ise yüzde 32,5’tir. Öğretim üyeleri incelendiğinde Türkiye’de kadın öğretim üyesi oranı yüzde 40, AB’de kadın öğretim üyesi oranı yüzde 41,3 ve ABD’de kadın öğretim üyesi oranı yüzde 42,5’tir.³⁸⁴

Tablo 67. Türkiye, AB ve ABD’de Kadın Profesör Oranları³⁸⁵

TÜRKİYE	AB	ABD
%32	%20,8	%32,5

Tablo 68. Türkiye, AB ve ABD’de Kadın Öğretim Elemanı Oranları³⁸⁶

TÜRKİYE	AB	ABD
%40	%41,3	%42,5

Araştırma ve inovasyonda cinsiyet göstergelerine ilişkin Avrupa çapında karşılaştırılabilir istatistikler sunan ve veri kaynakları EUROSTAT, ISCED, UNESCO, OECD, AB Projeleri (FP7 ve Horizon Çerçeve Programı), TÜİK, TÜBİTAK ve YÖK (Türkiye Çalışmaları) olan She Figures 2021 araştırması (kadın göstergeleri) sonuçlarına göre; Türkiye’de doktora yapan kadınların oranı yüzde 46,9 iken AB’de bu oran yüzde 47,8’dir. 2010-2018 yılları arasında doktora yapan kadın istatistikleri incelendiğinde Türkiye 2010 yılında yüzde 44,6, 2018 yılında ise yüzde 46,8 oranı ile birçok AB ülkesinin önünde yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye, yükseköğretimdeki kadın araştırmacı oranı (yüzde 43,3) ile AB kadın araştırmacı oranından (yüzde 42,3) daha yüksek bir düzeye sahiptir. Aynı araştırmanın profesörlerden oluşan A grubu kadrolardaki kadın istatistikleri incelendiğinde ise; Türkiye oranının (yüzde 30,5), AB’deki orandan (yüzde 26,2) daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Türkiye’de yükseköğretimdeki kadın yönetici (rektör, dekan, enstitü müdürü, bölüm başkanı) oranı yüzde 28 ile Avrupa ortalamasının (yüzde 23,7) üzerindedir.

She Figures 2021 araştırmasının diğer gösterge sonuçlarına göre; 27 AB üyesi ve taraf ülkelerden Türkiye'nin de aralarında olduğu 19 ülkede; doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanlarında doktora yapan kadınların oranı erkeklerden daha fazla olduğu belirtilmektedir. Özellikle Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) alanında da İngiltere, İsrail ve Türkiye'de doktora yapanların oranında ciddi artış görülmekte olup bu 3 ülkede kadınlar sayısal olarak erkeklerin önünde yer almaktadır. Türkiye'de Mühendislik ve Bilişim sektöründe ise, kendi işinde çalışan kadınların oranı yüzde 21.9'dur. Bu oran AB ülkelerinde yüzde 24'tür. İş dünyasındaki kadın araştırmacı oranı incelendiğinde Türkiye'de yüzde 25.8 oran ile AB ortalamasının (yüzde 20.9) üzerindedir. Avrupa çapında karşılaştırılabilir istatistikler sunan söz konusu araştırma kapsamında, Avrupa yükseköğretim alanında ve Avrupa araştırma alanında (ERA) Türkiye'nin ulaştığı düzeyin önemli ve değerli olduğu değerlendirilmektedir.

Üniversitelerde kadın ve aile konularında, 2022 yılı itibarı ile 94 yüksek lisans, 8 doktora programı bulunmaktadır. Bu programlarda toplam 2.594 lisansüstü öğrenci öğrenim görmektedir. Kadın çalışmaları, kadın ve aile araştırmaları, kadın ve aile çalışmaları, aile çalışmaları, aile danışmanlığı, aile danışmanlığı ve eğitimi, aile eğitimi ve danışmanlığı, aile ekonomisi ve beslenme eğitimi, aile hukuku, aile psikolojisi, aile sağlığı, aile ve evlilik danışmanlığı, aile ve tüketici bilimleri, evlilik ve aile danışmanlığı, evlilik ve aile psikolojisi, toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları programlardan bazılarıdır.³⁸⁷ Üniversitelerde kadın alanıyla ilgili çalışmalar yürüten araştırma merkezi (KASAUM) sayısı 112'dir.³⁸⁸ YÖK akademide kadın ve şiddet başlığında 342 yüksek lisans, 51 doktora ve 36 tıpta uzmanlık çalışması sisteme kayıtlıdır. Bu tezlerden kadın ve şiddet konulu tezler 2.301 kez indirilmiş, aile ve şiddet konulu tezler 81.508 kez indirilmiş ve aile ve kadın konulu tezler 8.639 kez indirilmiştir.³⁸⁹

Üniversitelerde cinsel taciz ve saldırıya karşı destek birimleri kurulmuş olup 32 üniversitede cinsel taciz ve saldırıyı önlemeye ilişkin politika belgesi ve yönerge bulunmaktadır. 2012 yılından itibaren üniversitelerde yılda en az iki kez olmak üzere üniversitelerarası cinsel tacizle mücadele çalıştayları düzenlenerek bilgi ve deneyim paylaşımı yapılmaktadır. 2014 yılından bugüne kadar üniversitelerden toplam 60 öğretim elemanı kadına taciz durumu fiili ile üniversitelerden ihraç edilmiş, 8 kişi alt ceza ile cezalandırılmıştır.³⁹⁰

Yükseköğretim Kurulu, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında derslerin verilmesini ve müfredatlara yerleştirilmesi konusunda üniversiteleri teşvik etmekte ve öneriler sunmaktadır. Ancak müfredat konusu her üniversitenin kendi özerklik alanı içinde şekillenmektedir. Kadın araştırma merkezleri ve bu merkezlerin dışında program dâhilinde veya seçmeli ders olarak kadına yönelik şiddet, cinsel taciz ve saldırıları önlemeye ilişkin

politikalar dersleri çeşitli başlıklarda üniversitelerin büyük bir çoğunluğunda yer almaktadır. Bununla birlikte bu alanda özgün öğretim üyesi olmayan üniversitelere konunun uzman öğretim üyeleri salgından daha önce başlamış olmak üzere çevrim içi eğitimler vermektedir. Bu konuda YÖK Akademide Kadın Çalışmaları Birimi destek vermektedir.³⁹¹

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı doğrultusunda aşağıdaki çalışmalar yürütülmektedir:³⁹²

- Üniversitelerin büyük bir çoğunluğunda kampüs içi güvenlik, personelin konu ile ilgili bilgilendirilmesi, panik butonları, ışıklandırma çalışmaları yapılmıştır.
- İl düzeyinde valiliklerin koordinatörlüğünde yapılan İl Eylem Planlarına üniversiteler de dâhil olmaktadır.
- Hem üniversite kampüsleri içinde hem de kamuoyuna açık farkındalık eğitimleri düzenlenmektedir. Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Belgesi, Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Broşürleri, Şiddeti Birlikte Bitirelim: Şiddete Hayır Platformu vb. çalışmalar ile yoğun farkındalık eğitimleri verilmektedir.
- Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri (KASAUM) vasıtası ile üniversitelerdeki kadın istatistiklerinin belirlenmesi, kadın erkek fırsat eşitliği, kadın hakları ve güvenli üniversite kampüsü kavramının afiş ve bültenlerle kampüs içerisinde vurgulanması önemsenmektedir. Ayrıca, üniversiteye yeni başlayan öğrencilere oryantasyon eğitiminde kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda eğitimler, ilgili öğretim elemanları tarafından verilmektedir.
- Özellikle üniversitelerin merkezi yerleşkelerinden uzak ilçelerde konuşlanmış meslek yüksekokullarında, ikinci öğretim şartları çerçevesinde güvenli kampüs kavramında daha özenli yaklaşmak gerektiğini ve bu konuda çevrenin sosyal yapısı da dikkate alınarak kamu kurum ve kuruluşlarından destek alınması, bu okullarda görevli yöneticilerin yerel yapının sosyal bakışını mutlaka dikkate alarak bu çalışmaları yürütmeleri YÖK tarafından üniversitelere iletilmekte ve önerilmektedir.

3.1.17. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

Kadına yönelik şiddet, coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik düzeyi ve öğretim seviyesine bakmaksızın tüm dünyada evrensel bir sorundur. Kadına yönelik şiddeti doğuran etkenler, kadın erkek fırsat eşitsizliği temelinde çoklu ve karmaşık bir yapı sergilemektedir.

Türkiye, kadınların toplumun her alanında konumlarının güçlendirilmesini, kadın ve kız çocuklarına karşı her türlü şiddetin ortadan kaldırılmasını ve kadınlar ile erkekler arasında fırsat

eşitliği sağlanmasını temel hedefleri arasına almıştır. Bu kapsamda Türkiye’de, şiddetle mücadele hususunda sıfır toleransla çok önemli adımlar atılmış ve etkin düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

Bu bağlamda; medya içeriklerinde kadınların temsiliyetinin iyileştirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin desteklenmesi anlamında görsel-işitsel medyaya ve medyanın regülasyonundan sorumlu kamu otoritesi olan Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna önemli sorumluluklar düşmektedir.

3.1.17.1. Yayın İçeriklerine Yönelik Yürütülen Faaliyetler

Bilindiği üzere Türkiye’de şiddet vakaları her geçen gün artmakta ve medya kuruluşları tarafından da şiddet içerikli haberler ve programlar zaman zaman ekranlara getirilmektedir. Reyting kaygısıyla medya hizmet sağlayıcılar tarafından, özellikle kadına yönelik şiddet başta olmak üzere her türlü şiddet ögesinin yer aldığı yayınların yapıldığı, ancak bu tarz yayınların izleyicilere yaşattığı olumsuz sonuçların göz ardı edildiği, medya hizmet sağlayıcılar tarafından uygulanan yayın politikalarının kişilerde ciddi psikolojik travmaya neden olduğu, toplumda şiddetin kanıksanmasına ve çocuklarda kötü dünya sendromuna yol açtığı hepimiz tarafından bilinmektedir.

Bu kapsamda Üst Kurul tarafından yapılan faaliyetler aşağıda sunulmuştur:

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi RTÜK’e verilmiştir. RTÜK, programları yayınlandıktan sonra ilgili Kanun hükümlerine uygunluk açısından denetlemektedir.³⁹³

Yayınlar, Üst Kurul uzmanlarınca titizlikle takip edilmekte ve Kanun hükümlerine aykırı yayınlar için rapor düzenlenmekte³⁹⁴, bu raporlar ve yayın kopyaları Üst Kurulca değerlendirilerek, gerektiğinde aynı Kanunun 32 nci maddesi hükümlerine göre kuruluşlara uyarı, idari para cezası, katalogdan çıkarma, program durdurma, geçici yayın durdurma ve yayın lisansı iptali cezası şeklinde müeyyideler, hukuki sürecin tamamlanması ile uygulanmaktadır.

Denetim faaliyetleri kapsamında, topluma yönelik zararlı yayınları nedeniyle 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un “Yayın Hizmetleri” başlıklı 8 inci maddesinin birinci fıkrasının;

(e) bendinde yer alan “İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasî ve felsefî düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 35 kez müeyyide uygulanmıştır.

(g) bendinde yer alan “Suç işlemeyi, suçluyu ve suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamaz.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 6 kez müeyyide uygulanmıştır.

(ğ) bendinde yer alan “Çocuklara, güçsüzlere ve engellilere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 21 kez müeyyide uygulanmıştır.

(s) bendinde yer alan “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 49 kez müeyyide uygulanmıştır.

(ş) bendinde yer alan “Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamaz.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 51 kez müeyyide uygulanmıştır.

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un “Yayın Hizmetleri” başlıklı 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayınlanamaz.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 619 kez müeyyide uygulanmıştır.

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun “Yayın Hizmetlerinde Ticarî İletişim” başlıklı 9 uncu maddesinin altıncı fıkrasının

(b) bendinde “Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefî inanç veya siyasî düşünce, engellilik, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 15 kez müeyyide uygulanmıştır.

(ç) bendinde “Çocukların fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar vermemek, deneyimsizliklerini veya saflıklarını istismar ederek, çocukları bir ürün veya hizmeti satın almaya veya kiralamaya doğrudan yönlendirmemek; çocukları reklamı yapılmakta olan ürün veya hizmetleri satın almak için ebeveynlerini veya başkalarını ikna etmeye doğrudan teşvik etmemek; çocukların ebeveynlerine, öğretmenlerine veya diğer kişilere duyduğu güveni istismar etmemek veya sebepsiz olarak çocukları tehlikeli durumlarda göstermemek.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 935 kez müeyyide uygulanmıştır.

(d) bendinde “Kadınların istismarına yönelik olmamak.” hükmünü ihlal nedeniyle medya hizmet sağlayıcılara 115 kez müeyyide uygulanmıştır.³⁹⁵

Üst Kurul ekranları şiddetten arındırmak için yalnızca cezalandırma yöntemiyle sınırlı kalmayacak biçimde hareket etmektedir. Yalnızca şiddetin değil, aynı zamanda şiddeti körükleyen toplumsal unsurların da televizyon ekranlarından temizlenmesinin gerekliliği

ortadadır. Bu kapsamda, Üst Kurul tarafından 13.11.2019 tarihinde bir basın açıklaması yapılarak Türkiye’nin çeşitli yerlerinde meydana gelen elim intihar vakalarına ilişkin verilen haberlerin aksettiriliş biçimlerine yönelik medya hizmet sağlayıcılara bazı hatırlatmalar yapılmış ve medya hizmet sağlayıcıların yapacakları yayınlara azami dikkat göstermeleri için neler yapmaları gerektiğine dair bazı açıklamalarda bulunulmuştur.³⁹⁶

Bu hususla birlikte medyada yer alan şiddetin önlenmesine yönelik bir dizi çalışma yapılması tasarlanmaktadır. Yapılacak çalışmalar arasında medyadaki şiddetin toplumsal etkileri hakkında bir saha araştırması yapılması; İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı bünyesinde yer alan Yayınlar Şiddet İhtisas Komisyonunun akademisyenlerin de katılımlarıyla yapısının güçlendirilmesi ve daha aktif bir hale getirilmesi; “Televizyon Yayınlarında Şiddetin Ölçülmesi ve İzleyicilerin Şiddeti Algılama Düzeylerinin Araştırılması Projesi”nin başlatılması; medya hizmet sağlayıcıların yetkilileri ile şiddet içerikli yayınlar hakkında görüşmeler yapılması ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunulması; şiddet konusunda akademik uzmanlığı bulunan seçkin psikolog, sosyolog ve akademisyenlerin katılımlarıyla çalıştayların düzenlenmesi planlanmaktadır.³⁹⁷

29.04.2017 tarihli ve 30052 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 690 sayılı KHK ile 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun “Görev ve yetkiler” başlıklı 37 nci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (y) bendi ile “Yayın hizmetlerinde ailenin ve çocukların korunması ilkesini gözeterek, ailenin bütünlüğü ve sürekliliği ile çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek nitelikteki aile ve çocuk dostu yapım ve dizileri, Üst Kurulca bir önceki yılda uygulanan idari para cezalarının yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, ASHB ile birlikte belirlenecek usul ve esaslara göre teşvik etmek” hükmü getirilmiş; söz konusu hüküm ile Üst Kurula Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile birlikte belirlenecek usul ve esaslara göre aile ve çocuk dostu yapım ve dizilerin teşvik edilmesi görev ve sorumluluğu verilmiş; ilgili Bakanlıkla ortak yapılan çalışmalar sonucunda “Aile ve Çocuk Dostu Yapım ve Dizilerin Teşvik Edilmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 08.05.2018 tarihli ve 30415 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kapsamda aile ve çocuk dostu yapım ve dizilerin teşvik edilmesi amacıyla Üst Kurul ile ASHB tarafından ortak çalışmalar yapılmaktadır. Bahsi geçen Yönetmelik uyarınca seçici kurul ve alt komisyon oluşturulmuştur. 2022 yılında aile ve çocuk dostu yapım ve dizilerin ödüllendirilmesi planlanmaktadır.

Aile ve çocuk dostu yapım ve dizileri yayınlayan medya hizmet sağlayıcılara teşvik ödülü ile aile ve çocuk dostu yapım ve dizi unvanı verilmesinde, Bakanlık ile birlikte belirlenen;

“aile bütünlüğünün korunması ve güçlendirilmesinin hedeflenmesi”, “milli, manevi ve kültürel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarımının sağlanması”, “fiziksel, sosyal ve kültürel farklılıklara saygı gösterilmesi”, “aile içi dayanışmanın ön planda tutulması ve aile bireylerinin karar alma süreçlerinde fikirlerini demokratik bir şekilde ifade edebilmesi”, “aile içerisinde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik olumlu örnekler yer verilmesi”, “kadının saygınlığını, değerini ve kadın-erkek eşitliğini ön plana çıkaran unsurlara yer verilmesi” ve “aile bireylerinin birlikte nitelikli zaman geçirmesine ilişkin örnekler sunulması” kriterleri temel alınacaktır³⁹⁸.

ASHB tarafından yürütülen “kadına yönelik şiddetle mücadele” ve “Kadının Güçlendirilmesi Strateji Belgesi” kapsamında yapılan çalışmalara katılım sağlamaktadır. Söz konusu çalışmalar kapsamında Üst Kurula verilen görevler hassasiyetle yerine getirilmektedir.

Topluma örnek olan program ve yapımlara başta aile ve çocuk dostu yapımlar olmak üzere farklı dallarda ödüllerin verilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda bütün hazırlıklar tamamlanmıştır. Covid-19 salgını nedeniyle Nisan 2020 tarihinde yapılması planlanan program ilerleyen bir tarihe ertelenmiştir.

İzleyici temsilciliği uygulaması ile şiddet içerikli yayınlar konusunda izleyiciler, izledikleri programlarla ilgili şikâyetlerini bildirmek üzere yayıncılara ulaşmak istediklerinde karşılarında bir muhatap bulma olanağına kavuşmuştur. Şiddet görüntülerinden rahatsız olan izleyicilerin konunun muhatabı televizyon kuruluşuna doğrudan ulaşabileceği karşılıklı iletişim ortamının bulunması izleyici temsilciliğinin yayıncıları yönlendirici bir işlev görmesini sağlamaktadır. Yayın akışlarının ve içeriklerinin belirlenmesinde bu talepler dikkate alındığında şiddet içerikli yayınların azalacağı ve şiddet sunumunda daha özenli davranılacağı öngörülmektedir. Yayıncılar izleyici temsilciliği uygulaması ile şiddet içerikli programlara yönelik toplumsal refleksleri anlık olarak takip edebilmektedir. İzleyici temsilciliği hem yayıncı kuruluşlar hem izleyiciler açısından yayın politikalarına olumlu katkı sağlayacak bir uygulamadır.³⁹⁹

Üst Kurul tarafından kamu kurum ve kuruluşları ve STK’ların isteği üzerine kendilerince hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları niteliğindeki filmleri ilgili Yasa hükümleri doğrultusunda inceleyerek yayın ilkelerine uygun olanlar için yayınlanmasında kamu yararı bulunduğu dair karar ihdas etmektedir. Bu kapsamda Üst Kurul tarafından toplumun şiddetten korunmasına yönelik birçok spot film medya hizmet sağlayıcılara tavsiye edilmiştir.

18.04.2018 tarihinde, medya hizmet sağlayıcıların üst düzey yetkilileriyle yapılan toplantıda yayınlarda etik ilkelere hassasiyet gösterilmesi hususunda mutabakata varılmıştır.

Üst Kurul tarafından 11 Aralık 2019 tarihinde düzenlenen programla, 20 maddeden oluşan medya etik ilkeleri; TRT, A Haber, ATV, Akit TV, Doğuş Yayın Grubu, NTV, Kanal D, FOX TV, Habertürk, Beyaz TV, Bloomberg, CNN Türk, D Smart, Digitürk, Halk TV, Kanal 7, Ülke TV, Show TV, Star TV, TGRT, TV Net, TV8, TV5, 24 TV, 360 TV, Ulusal Kanal ile Anadolu Yayıncılar Derneği, Radyo ve Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği, Televizyon Yayıncıları Derneği, Güç Telekom, Reklam Verenler Derneği, Türksat, Turkcell, Vodafone, Türk Telekom, Tivibu ve Ulusal Radyo Yayıncıları Derneği temsilcileri tarafından imzalanmıştır.⁴⁰⁰

3.1.17.2. Görsel İşitsel Yayın Hizmetleri Alanında Kadına Yönelik Şiddete Kamuoyu Yaklaşımı

Televizyon yayınlarında şiddet kavramı, televizyon yayıncılığının önemli kitlelere ulaşabilme olanağı sağlaması nedeniyle birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kamusal düzenlemelerle ve yayıncılık etik kuralları dâhilinde belirli bir çerçevede ele alınmaktadır. Bu kapsamda, kamuoyunun televizyon ve şiddet ilişkisine yönelik yaklaşımlarını RTÜK, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun “Görev ve Yetkiler” başlıklı 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde “yayın hizmetlerine ilişkin kamuoyu araştırmaları yapmak veya yaptırmak ve bu araştırmaların sonuçlarını ilgili taraflar ve kamuoyuyla paylaşmak” hükmü uyarınca düzenli olarak takip etmekte; araştırmakta ve raporlamaktadır.

Bu araştırma çalışmalarından biri de televizyon yayınlarında çeşitli program içeriklerinde yer alan şiddet öğelerine yönelik izleyicilerin yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla 2019 yılında başlanan ve 2020 yılı içinde tamamlanarak raporlanan “Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması 2020” araştırmasıdır. Söz konusu araştırma, 2020 yılı Ocak ayı içerisinde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) 2 düzeyini temsil eden 26 il ve bu illere bağlı ilçe ve köylerde 15 yaş ve üzeri 2.600 kişi ile yüzde 95 güven düzeyinde ± 2 hata payı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı, katılımcıların televizyon yayınlarını izleme örüntüleri, günlük hayattaki şiddet ve suça ilişkin algıları ve televizyonda seyredilen içeriklerinden yansıyan sosyal gerçeklik arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bu kapsamda, televizyon yayınlarındaki şiddet türlerine (fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik) dair televizyon izleyicilerinin yaklaşımı (izleyici hangi şiddet türlerini ne ölçüde şiddet olarak görüyor), izleyicilerin hangi şiddet türlerinden daha fazla rahatsız olduğu, şiddet içeriğinin en fazla görüldüğü program türleri, izleyici açısından hangi program türlerinde hangi şiddet türünün daha ön plana çıktığı gibi konular incelenmiştir.

Üst Kurul konuya yönelik faaliyetleri kapsamında kamuoyu araştırmalarının yanı sıra vatandaşlardan konuya yönelik olarak RTÜK İletişim Merkezi kanalları üzerinden gelen şikâyet veya önerileri de inceleyerek değerlendirmekte ve düzenli aralıklara raporlamaktadır.

RTÜK İletişim Merkezi, görsel ve işitsel medya araçları kanalıyla sunulan yayınlar hakkında vatandaşların beğeni, öneri, beklenti ve şikâyetlerini anlık olarak almak ve bu bildirimleri analiz ederek konuya ilişkin raporlar hazırlamak amacıyla kurulmuş bir sistemler bütünüdür. RTÜK Çağrı Hattı, RTÜK Mobil, RTÜK web sitesi, e-devlet ve CİMER kanalları RTÜK İletişim Merkezi kanallarıdır. Söz konusu kanallar üzerinden vatandaşlar bildirimlerini anlık olarak bildirmekte; söz konusu bildirimler belirli aralıklarla düzenlenerek raporlanmaktadır.

Vatandaşlardan gelen bildirimlerin bir kısmı şiddet ve kadın yönelik şiddet konuları üzerinedir. Kadına yönelik şiddet hakkında gelen bildirimler, 6112 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan yayın hizmetleri ilkeleri kapsamında “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, baskı ve/veya istismar içeren yayın” inceleme kriteri altında derlenmektedir.

Bu kapsamda, 01.01.2020-31.12.2020 tarihleri arasında, RTÜK İletişim Merkezine toplam 283.498 adet bildirim ulaşmış olup gelen bildirimlere yönelik olarak 485.199 adet inceleme kriteri tasnif edilmiştir. Tasnif edilen inceleme kriterleri arasında 7.166 adet bildirim ve yüzde 1,5 oranı ile “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, baskı ve/veya istismar içeren yayın” kriteri yer almaktadır. Bu kriter çerçevesinde gelen vatandaş bildirimlerinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, bildirimlerin yüzde 59,3’ünün kadınlara, yüzde 40,7’sinin erkeklere ait olduğu görülmektedir. Yine bu kriterle ilişkili olarak bildirimde bulunan vatandaşların yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, en fazla bildirimin yüzde 39,5 ile 21-31 yaş grubundaki vatandaşlara ait olduğu, bunu sırasıyla yüzde 30 ile 31-41 yaş grubunun, yüzde 16,4 ile 41-51 yaş grubunun izlediği tespit edilmiştir.

3.1.17.3. Uluslararası Faaliyetler

RTÜK, gerek ulusal anlamda gerek uluslararası kuruluşlarda ilgili boyutta Türkiye’yi temsil ederek konuyla ilgili gerekli desteği vermektedir ve gündemi takip etmektedir. RTÜK kadın erkek fırsat eşitliği ve medya alanını önceleyen uluslararası medya kuruluşlarının gerçekleştirmiş olduğu toplantılara aktif katılım sağlamakta, toplantılara ilişkin raporlama yaparak elde edilen birikimi kendi perspektifiyle kurumsal kapasitesine kazandırmaktadır.

3.1.17.4. Medya Okuryazarlığı Çalışmaları

İlköğretimin 7. ve 8. sınıflarında okutulan Medya Okuryazarlığı dersinin güncellenmesi amacıyla 05.12.2017 tarihinde RTÜK ve MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü arasında

“İlköğretim Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı Bilincinin Geliştirilmesi ve Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Söz konusu protokol kapsamında her iki kurumun yetkilileri ve akademisyenlerden oluşan bir komisyon ders içeriklerinin çağın gereklerine uygun olarak güncellenmesi maksadıyla çalışmalar yapmış ve yapılan çalışmalar neticesinde ortaya çıkan öneriler doğrultusunda 13.06.2018 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kararı ile ders programı güncellenmiştir. Güncellenen medya okuryazarlığı eğitim materyalinde eşitlik, farklılıklara saygı gibi hak ve fırsat eşitliği ile ilişkilendirilebilecek değerler; öğretim materyalinin katılım ortamı olarak medya, eğlence kaynağı olarak medya ve ikna aracı olarak medya ünitelerinde ele alınmaktadır. Kitabın “İkna Aracı Olarak Medya” ünitesinde medyanın hedefleri doğrultusunda medya karakterlerinin rollerine, ön yargılara, kalıplaşmış yargılar ve bakış açılarına uygun olarak nasıl kullandığı üzerine öğrencilerin sorgulayıcı bir kazanım edinmesini amaçlayan örnek uygulamalar yer almaktadır.

Düzenli olarak öğrencilerin medya iletilerini doğru yorumlaması ve medyanın olası olumsuz etkilerinden korunmalarını sağlamak amacıyla kurum içinde ve kurum dışında medya okuryazarlığı eğitimleri verilmektedir.

3.1.17.5. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Farkındalık Çalışmaları

2019 yılından bu yana RTÜK çalışanlarına yönelik olarak verilen “Medyada kadın temsili konusunda farkındalık eğitimi” programları kapsamında kadın temsili ve kadın erkek fırsat eşitliği konuları medyada yer alan haber, film ve reklam gibi kitle iletişim uygulamaları üzerinden ele alınmaktadır. Bu eğitimlerde ASHB KSGM ile paydaş kurum olarak iş birliği yapılmaktadır.

3.1.18. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TRT, 01.05.1964 tarihinde, kamu adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla ve özel yasayla, özerk bir kamu tüzel kişisi olarak kurulmuştur. TRT, Türkiye’nin kamu yayıncılığı yapmakla görevlendirilen tek yayın kuruluşu olarak kuruluş yasasındaki ilkeler doğrultusunda ve günümüzün gereklerini yerine getirerek faaliyetlerini sürdürmektedir. Toplumun istek ve ihtiyaçları ile küresel öngörüler doğrultusunda içerik üreten; şeffaf, yenilikçi, nitelikli ve ilkeli yayıncılığın tek adresi olan TRT; 17 farklı uydu, geniş karasal yayın altyapısı ve çok seçenekli dijital medya platformlarından; 18 televizyon ve 18 radyo kanalı, 4 dergi ve dünyanın her yerinden milyonlarca takipçisi olan dijital mecra yayınlarıyla 41 dilde tüm dünyadaki izleyici, dinleyici ve takipçilerine ulaşmaktadır.

3.1.18.1. TRT’nin Kadına Yönelik Şiddeti Önleme, Kadını Güçlendirme ve Kadın Temsili Konularında Genel Perspektifi

“Özü Sözü İnsan” felsefesiyle yayın yapan TRT’nin temel amacı, toplumun beklenti ve faydasına yönelik yayın stratejileri geliştirmek, ihtiyaçlarına cevap vermek ve hassas konularda farkındalık oluşturmaktır.

Bu çerçevede, “kadın” TRT yayınlarında hassasiyetle konu edinilen başlıca temalardan biridir. Kadının öncelikle “insan” olduğu ve her insanın biricik olduğu fikri ile yola çıkılmaktadır. Dolayısıyla kadın konusu her türlü genellemeden ve basmakalıp yargıdan bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Kadını değersizleştiren yahut cinsiyet üzerinden ona bir kimlik üreten ve gerçekte bağı bulunmayan tüm kabullerden uzak bir yayın stratejisi izlenmektedir.

TRT, “Kadın” teması üzerine geniş kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. TRT’de farklı kadın temsilleri yer bulabilmekte; çalışan-çalışmayan, anne olan-anne olmayan, evlenen-evlenmeyen, genç-yaşlı, yükseköğrenim gören-görmeyen, köyde yaşayan-şehirde yaşayan gibi tercih ya da durumlarla bağlantılı olarak yetersizlik/değersizlik hissine sebep olacak algı, söylem ve baskılara karşı kadını korumayı amaç edinen yayınlar hazırlanmaktadır. Tek tipleştirmeyen ve kadın temsillerini geniş bir perspektifte ele alan bu yayın anlayışı, TRT’nin insana değer veren yayıncılık anlayışı temelinden yükselmektedir.

Bu perspektif çerçevesinde TRT; kolay erişilebilirliği, etki alanı ve saygınlığıyla kadına ilişkin doğru mesajların doğru bir strateji ile doğru kitlelere ulaştırılmasında ayrıcalıklı bir konumdadır. Bu konumunu doğru içeriklerle sağlamlaştırarak, uluslararası medyada ve Türkiye mediasında kadın konusunda öncü ve örnek bir rol edinmiştir.

3.1.18.2. Yapılan Faaliyetler

TRT’nin gerçekleştirdiği yayınlara, araştırmalara, eğitimlere ve diğer faaliyetlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.1.18.2.1. Yayınlar

TRT radyo ve televizyon kanallarında konu ile ilgili kamu spotlarına dönemsel olarak yer verilmektedir. Ayrıca kanallar bazında konu ile ilgili yayınlar şu şekilde gerçekleşmiştir:

TRT 1

Benim Adım Melek

2019-2021 yılları arasında yayınlanan “Benim Adım Melek” dizisinde tüm zorluklara rağmen ayakta kalmaya çalışan güçlü, dirayetli ve kararlı bir annenin hikâyesi anlatılmıştır.

Böyle Bitmesin

2012-2014 yılları arasında yayınlanan “Böyle Bitmesin” dizisinde ise Türkiye’de son yıllarda artmakta olan boşanma konusu ele alınmıştır. Bu konu çerçevesinde kadınların boşanma süreçlerinde yaşadığı problemler ve kadın sığınma evleri gibi meseleler ele alınmıştır.

Masumlar Apartmanı

2020’den bu yana yayınlanmakta olan “Masumlar Apartmanı” dizisinde psikolojik problemler yaşayan iki kız kardeş ve onların diğer aile üyeleri ve çevreleriyle ilişkileri gün yüzüne çıkarılmakta; problemlerini aşmada karşılaştıkları zorluklar ve katettikleri ilerlemeler izleyici ile paylaşılmaktadır.

Türkan Hanımın Konağı

“Türkan Hanım’ın Konağı” dizisinin bazı bölümlerinde ise kadına yönelik şiddet konusu işlenmiştir.

TRT Haber

07.11.2020 ve 15.12.2021 tarihleri arasında kadına yönelik şiddet, kadın hakları, kadın odaklı yayınlar, yayınlarda kadın temsili ve konuya ilişkin diğer hususlarda toplamda 67 saatin üzerinde haber bülteni içeriği yayınlanmıştır.

TRT Spor

Spor Müsabakaları

Spor temalı TRT kanallarında kadın sporcuların yer aldığı ulusal ve uluslararası müsabakalar yayınlanmakta; gençlere ilham olacak bu başarılarla özel yayınlarla vurgu yapılmaktadır.

Özel Günler

Özel günlerde (Anneler Günü vb.) sporcu annelerinin söyleşilerine yer verilmektedir.

Sporun Kadınları

“Sporun Kadınları” isimli programda kadın sporcuların başarı hikâyelerine yer verilmektedir.

Özel Yayınlar

Kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair sosyal sorumluluk projesi kapsamında Galatasaray AŞ ile Fenerbahçe AŞ kadın futbol takımlarının dostluk mücadelesi 07.12.2021 tarihinde TRT SPOR kanalında canlı olarak yayınlanmıştır.

TRT Kurdi

Yasemin Çiçeği (Sorin)

Programda evler, tarlalar ve atölyeler gezilerek kadının günlük yaşamın içindeki emeği uğraşı ve kadını toplumsal hayatta daha güçlü kılan örnek başarı hikâyeleri anlatılmıştır.

Bölgenin Kadınları (Berfin)

Programda içinde bulundukları kısıtlı imkânlar ve baskılara rağmen mücadeceli bir ruhla başarılı olmuş kadınların hikâyeleri anlatılmıştır.

Günaydın (Rojbaş)

Sabah programının bazı bölümlerinde farklı konukların katılımı ile kadın hakları, kadına yönelik şiddete karşı mücadele, kadının toplumdaki yeri ve çabası anlatılmıştır.

TRT Avaz

Türk Dünyasında Kadın

Programda, Türkistan coğrafyasında geçmişten günümüze toplumsal hayatta derin izler bırakmış kadınların yaşam öyküleri anlatılmıştır.

7 Kibele

Programda kadın girişimcilerin hikâyeleri anlatılmıştır.

Sporun Kadınları

Programda kendi spor branşlarında başarılı olmuş sporcu kadınlar tanıtılmıştır. (TRT Spor programıdır)

Seherin Kadınları

Programda Milli Mücadele dönemine damga vuran kadın kahramanlardan Kara Fatma'nın hikâyesi anlatılmıştır.

Bir Dilek Yetmez

Programda bir kadın öğretmenin meslek hayatına adım atma hikâyesi anlatılmıştır.

Radio Yayınları

Hayata Dair

“Hayata Dair” programının çeşitli bölümlerinde kadına yönelik şiddet, Dünya Kadınlar Günü, evlilik ilişkilerinde şiddet ve ilişkilerde şiddet ele alınmıştır.

Hayatın Sesleri

“Hayatın Sesleri” programının çeşitli bölümlerinde aile içi şiddet, kadına karşı şiddetle etkin mücadele, bireylerin neden şiddet eğilimi gösterdiği, tedavisinin mümkün olup olmadığı, şiddete uğrayan kadınlar ve bu kadınların başvurabilecekleri mecralar ile İçişleri Bakanlığının KADES Uygulaması ele alınmıştır.

Günebakan

“Günebakan” programının bir bölümünde ise kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri ele alınmıştır.

3.1.18.2.2. Araştırmalar

TRT Yayın Stratejileri Merkezi, Haziran 2021 tarihinde “Kadın Tema Raporu” başlıklı bir strateji raporu hazırlamıştır. Bu rapor hem TRT’nin yayın stratejileri için temel oluşturması hem de “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” için özel bir amaçla hazırlanmıştır. Rapor hazırlanırken birçok mülakat gerçekleştirilmiş ve geçmiş mülakatlardan da faydalanılmıştır.

Türk toplumunda yaşayan kadınların ihtiyaçlarını tespit etmek üzere hazırlanan Kadın Raporu’nda, Türkiye’deki kadın profilleri 8 farklı kategoride incelenmiştir:

- Anne olarak kadın
- Eş olarak kadın
- Ev hanımı olarak kadın
- Çalışan kadın
- Yaşlı kadın
- Bekâr kadın
- Kız çocuğu / Genç kadın
- Göçmen kadın

Söz konusu temsillerin her birinin yaşadığı sorunlar ve ihtiyaçları farklıdır. TRT’nin öncelikli amacı; temelde toplumda bu sorun ve ihtiyaçlara karşı yüksek seviyede farkındalık oluşturmaktır. Daha özel olarak ise kadınların ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yayınlarla

destek olmaktır. Bu çalışma kapsamında belirlenen ve incelenen sorunların en başında da “Eş şiddeti” ve kadınların “Kısıtlanma sorunu”, “Cam tavan” gibi şiddet ve kadın hakları ile ilgili sorunlar gelmektedir. Aynı zamanda raporda “medyada kadın temsili” konusuna değinilmiştir.

TRT, filmler ve dizilerde kadın temsili ve haberlerde kullanılan dil gibi konuya ilişkin her içeriğinde büyük bir hassasiyetle çalışmalarını sürdürmektedir. Bunun yanında kadınların ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar hedef kitleler belirlenerek yapılmakta ve her bir hedef kitleye yönelik verilecek mesajlar kanallarla paylaşılmaktadır.

- Örneğin:
 - TRT’de, eş şiddeti konusunda farkındalık yaratmak ve şiddetin önlenmesine katkı sağlamak için verilecek mesajlar dört farklı hedef kitle üzerinden çalışılmıştır.
 - Kadına verilen mesajlar:
 - Şiddet, kıskançlık yahut kısıtlama asla bir sevgi gösterme biçimi değildir.
 - Şiddeti kanıksama!
 - Şiddete karşı kendini korumak için neler yapabileceğin ve hukuki hakların konusunda bilinçli ol.
 - Erkeğe verdiği mesajlar:
 - Şiddet cezası olan bir suçtur.
 - Hiçbir sebep şiddet için meşru bir sebep değildir.
 - Şiddet, hiçbir sorunu çözmediği gibi sorunları büyütür ve aile birliğini sarsar.
 - Bir kadını şiddet uygulamak yeterli ve güçlü olmak demek değildir.
 - Duygularını ve öfkeni kontrol etmeyi ve sağlıklı yollarla dışarı vurmayı öğrenmelisin.
 - Geniş Aileye verdiği mesajlar:
 - Hiçbir sebep şiddeti meşru göstermez.
 - Şiddet gören kişi kim olursa olsun yanında olmalısınız.
 - Şiddet gören kadına “kocandır, geri dön, aileni bozma, yuvanı dağıtma” benzeri tavsiyelerde bulunmak yerine, içinde bulunduğu şiddet sarmalından çıkmasında ona destek olabilirsiniz.
 - Toplumun tamamına verdiği mesajlar ve stratejiler:
 - Kadınların şiddete eğilimli erkekleri tanınması üzerine eğitimler desteklenmeli.
 - Şiddetin türleri kadınlara anlatılmalı.
 - Her toplum kesimine özgü farklı mesajlar ve farklı referanslar geliştirilmeli; din, insan hakları, gelenek, jargon vb.

- Sadece kadına değil kimsenin kimseye ve hiçbir canlıya karşı şiddete başvurmaması gerektiği kabul edilmeli.
- Şiddete tanık olan kişinin neler yapması gerektiği öğretilmelidir. Olası bir şiddete tanık olma durumunda neler yapılması gerektiği adım adım bilinmelidir.

3.1.18.2.3. Eğitimler

Kadına yönelik şiddet konusunda TRT doğrudan veya dolaylı eğitimler gerçekleştirmektedir. Bunlardan bazıları, 2016’da 178 katılımcıya “Öfke Kontrolü, Şiddet ve Farkındalık” eğitimi, 2020 yılında 46 katılımcıya “Aile İçi Etkileşim” uzaktan eğitimi, 2021 yılında 69 katılımcıya “İş Hayatında Kadın” uzaktan eğitimi şeklinde ifade edilebilir.

3.1.19. Anadolu Ajansı

Anadolu Ajansı (AA), Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî haber ajansıdır. Köklü tarihi ile kitle iletişim araçlarının başlıca haber kaynağı olan AA, güvenilir ve tarafsız şekilde sürdürdüğü ulusal çalışmalarının yanı sıra uluslararası arenada da pek çok ülkenin ulusal haber ajansları ile iş birliği içinde habercilik çalışmalarına devam etmektedir.

3.1.19.1. Kurumsal İşleyiş ve Değerler

AA haberleri köklü bir kurumsal kültürün ürünü olarak abonelerine ve son kullanıcılarına ulaştırmaktadır. AA haberciliğinin temelinde hukuki düzenlemeler, gazeteciliğin evrensel ilkeleri ve kurumsal kültürün inşa ettiği yayın ilkeleri bulunmaktadır. Haberlerde kişilerin hak ve özgürlükleri ile toplumsal yapının çimentosu olan milli ve manevi değerlerin zedelenmemesine özen gösterilmektedir. Terör, şiddet, doğal afet gibi toplumsal yapının işleyişini olumsuz etkileyen konulara ilişkin haberlerin ve görsel unsurların yayımında yasal çerçeveye, toplumsal hassasiyetlere ve yayın ilkelerine riayet edilmektedir.

3.1.19.2. Şiddet Unsurları Barındıran Haber Diline İlişkin Değerlendirme

Özellikle yeni medya aracılığıyla enformasyonun hızlı yayılımı ve kullanıcı kaynaklı içeriklerin yoğunluğundaki artış, şiddet ihtiva eden görsel ve bilgilerin hiçbir filtreye tabi olmadan toplumsal katmanlara yayılmasına yol açmaktadır. Bireye ve kadına yönelik şiddetin medyadaki sunumu da sorunun diğer bir tarafını oluşturmaktadır.

Tarafsız ve şiddet dilinden arınmış bir medyanın oluşması, ancak etik ve hukuki kuralların haberleri oluşturan aktörlerce içselleştirilmesi halinde mümkündür. Söz konusu kuralların tam olarak benimsenememesi, yargıyı etkileme noktasına varabilir kadına yönelik şiddeti meşrulaştırabilir veya özendirir, sansasyonel bir dil medyanın önemli bir kısmını kapsayabilir.

Bu kapsamda, fail ya da mağdurun kişisel yaşantısına odaklanmaksızın soruna dikkat çekmek, olayı toplum sağlığı açısından değerlendirmek, şiddet olayının detaylarına girmek yerine yargı sürecinin nasıl ilerlediğine, sanıkların ceza alıp almadığına ilişkin haberleri çoğaltmak ve toplum tarafından söz konusu filleri işleyenlerin cezasız kalmayacağına bilinmesini sağlamak toplumun olaya bakış açısında farklılık yaratacaktır.

3.1.19.3. Medya Eğitimleri

Anadolu Ajans Haber Akademisi tarafından düzenlenen medya eğitimlerinde yer alan Haber Yazım Teknikleri ve Yayın İlkeleri derslerinde şiddet içeren her türlü olayın haberleştirilmesinde diğer medya kuruluşlarına öncülük edecek haber dili kriterleri anlatılmakta, yazılacak haberlerde şiddeti özendirici, eşitlik ve adalet ilkelerini zedeleyici, ayrımcılığa teşvik edici bir dil ve üslup kullanmamasına yönelik eğitim verilmektedir.

Bu kapsamda, medya eğitimlerinde tarafsız ve şiddet dilinden arınmış bir medya dilini önceleyerek toplumun şiddete, etnik ayrımcılığa sevk edilmemesi veya halkı sınıf, ırk, dini inanç, cinsiyet ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa yöneltecek yayın yapılmaması konularında özel örnekler verilmektedir.

Aşağıdaki eğitimler kapsamında haberin üretilmesinden yayınlanmasına kadarki süreçte etkisi olan medya çalışanlarına farkındalık kazandırılması, konunun hassasiyetine ilişkin algıların güçlendirilmesi ve bahsedilen ilkelerin haber sektöründeki bütün aktörlerce özümsemesi hedeflenmiştir:

- 10.02-01.03.2020 tarihlerinde Ajansa yeni başlayan habercilere yönelik olarak “Ajans Haberciliği Hizmet İçi Eğitimi” kapsamında bahsedilen konular içeren “Anadolu Ajansı Yayın İlkeleri” dersi verilmiştir.
- 21-22.09.2020 tarihlerinde Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) iş birliği ile uluslararası gazetecilere yönelik düzenlenen “İnsani Yardım Haberciliği Eğitimi” kapsamında “Sorumlu Gazetecilik” dersi yapılmıştır.

- 05-14.10.2020 tarihlerinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) iş birliği ile uluslararası medya temsilcilerine yönelik düzenlenen “Türk Dünyası Medya Eğitim Programı” kapsamında “Haber Yazım Teknikleri” dersi yapılmıştır.
- 9-13.11.2020 tarihlerinde TİKA iş birliği ile Azerbaycanlı gazetecilere yönelik olarak düzenlenen “Kriz Bölgelerinde Habercilik” eğitimi kapsamında “Kriz Bölgelerinde Haber Dili” dersi yapılmıştır.
- 23-25.03.2021 tarihlerinde YTB iş birliği ile düzenlenen “Asya Pasifik Çevrim İçi Medya Eğitimi” kapsamında “Haber Yazım Teknikleri” dersi verilmiştir.
- 25-27.05.2021 tarihlerinde TİKA iş birliği ile gerçekleşen “Yeni Nesil Habercilik Eğitimi” kapsamında “Gazetecilikte Yeni Trendler” dersi verilmiştir.
- 06-08.07.2021 tarihlerinde TİKA iş birliği ile uluslararası habercilere yönelik düzenlenen “Kriz Bölgelerinde Habercilik Eğitimi” kapsamında bahsedilen konulan içeren “Medya ve Algı Yönetimi” ve “Habercilikte Kriz Yönetimi” dersleri verilmiştir.

3.1.19.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İçin Yayın İlkeleri

Kadına yönelik şiddet haberlerinde AA’nın temel yaklaşımı; suçun önlenmesine, kamu düzeninin korunmasına, mağdurun hakkını almasına ve suçlunun cezalandırmasına engel teşkil edecek yayınlardan kaçınmaktır.

AA tarafından kadına yönelik şiddet haberleri ve diğer haberler yayınlanırken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır:

- Habere konu olay en yalın şekilde ana hatlarıyla aktarılır.
- Yetkililerce doğrulanmamış bilgilere yer verilmez.
- Cinsiyet, ırk, yaşam şekli gibi detaylara yer verilmez.
- Mağdur ve yakınlarını rencide edecek ifadelerden kaçınılır.
- Mağdurun özel hayatı ve kişisel bilgilerinin gizliliğine dikkat edilir.
- Yargı sürecini etkileyecek, teyit edilmemiş bilgiler aktarılmaz.
- Şüphelinin bakış açısını yansıtan, şüpheliyi koruyan ya da haklı çıkaran dilden uzak durulur.
- Masumiyet karinesine uygun davranılır.
- Toplumda panik, korku ve yılgınlık oluşturacak şiddet görsel ve bilgilere yer verilmez.
- Şiddeti haklı gösterebilecek bir dil kullanılmaz. Kadın cinayeti işleyen failin cezasında haksız tahrik indirimine yol açabilecek, iddialara cevap verme imkânı bulunmayan maktulü suçlayıcı ifadelere yer verilmez.

- Kadınların hedef alındığı cinayetlerde “kadın cinayeti” tanımı kullanılır. “Töre cinayeti”, “namus cinayeti” gibi cinayeti meşrulaştıran tanımlamalar kullanılmaz.
- Haberlerde tırnak içi ifadeler hariç, “bayan” ifadesi kullanılmaz, “kadın” ifadesi kullanılır.
- Haberde cinsiyetlere yönelik ayrımcı dil kullanılmaz.
- Haberlerde cinsiyet bağlamında toplumda var olan erkeklerin ve kadınlar sadece belirli işleri yapabileceklerine yönelik algıyı kuvvetlendirecek ifadelerden kullanılır. Başarı öyküsü gibi yaşam haberlerinde de bu algı derinleşmesine hizmet edecek bakış açısı sunulmaz.

3.1.19.5. İnsan Kaynakları Yapısı

AA bünyesinde 1.222 kadrolu çalışan bulunmaktadır. Bunların 295’i kadın 927’si erkek çalışandır. Editor (2), Editor Yardımcısı (7), Müdür (2), Müdür Yardımcısı (4), Müdür Yardımcısı/Vekili (1), Danışman (1) olmak üzere toplam 17 kadın yönetici pozisyonunda görev almaktadır.

3.1.20. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Türkiye’de telekomünikasyon sektörünü düzenleyip denetleyen kurumdur. Elektronik haberleşme sektörünün yanı sıra 2013 yılından itibaren posta sektörü de düzenleme alanına girmiştir. Kurum tarafından yetkilendirme işlemleri yani elektronik haberleşme hizmetlerinin sunulması ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlanmasını teminen şirketlerin, kurum nezdinde kayıt altına alınmasının yanı sıra sektördeki oyuncu sayısının artırılarak rekabetçi bir ortamın oluşturulması, sektörde güven ortamının tesis edilmesi, yerli ve yabancı yatırımın teşvik edilmesi, sektörün sağlıklı gelişiminin sağlanması, ülke kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, hizmetlerin yaygınlaşması, tüketicilere belirli kaliteyi haiz hizmet sunulmasının sağlanması, tüketicilerin korunması hedeflenmektedir⁴⁰¹ (BTK Resmi İnternet Adresi- Kurumsal, 2021).

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında internet ortamında işlenen belirli suçlarla mücadele etmekle görevli ve yetkili olup internetin güvenli kullanımı ve bilişim şuurunu geliştirmeye yönelik çalışmalarını ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde sürdürmektedir.⁴⁰²

3.1.20.1. Güvenli İnternet

Güvenli İnternet Merkezi (www.gim.org.tr) Bilinçlendirme Merkezi, Yardım Merkezi ve İhbar Merkezi şeklinde 3 temel sistemden oluşmaktadır.

Bilinçlendirme Merkezi internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı kapsamında; İnternetin sunduğu fırsatlar ve getirdiği riskler konusunda başta çocuklar ve gençler olmak üzere internet kullanıcılarını bilgilendirmek, bu amaçla eğitim çalışmaları ve bilinçli internet kullanımı konusunda farkındalık faaliyetleri yapmak amacıyla kurulmuştur.

Yardım Merkezi, internet kaynaklı problemlere yönelik tavsiyeler ve yardım sunan bir danışma hattı olup teknik destek sunan bir merkez değildir. Yardım Merkezi ile; internet kaynaklı yaşanabilecek olumsuzluklar karşısında internet kullanıcılarını doğru adrese yönlendirmek veya yaşadıkları problemlerin çözümüne uzman desteği ile katkı sunulması amaçlanmaktadır.

İhbar Merkezi, internette karşılaşılabilecek yasadışı içeriklerle mücadele kapsamında gelen ihbarların değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla kurulmuştur. Bu kapsamda internetteki; çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik, sağlık için tehlikeli madde kullanımı, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama, intihara yönlendirme, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma ve Atatürk aleyhine işlenen suçlarla mücadele edilmektedir.

Bilinçlendirme Merkezi Portalı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı kapsamında; İnternetin sunduğu fırsatlar ve getirdiği riskler konusunda başta çocuklar ve gençler olmak üzere internet kullanıcılarını bilgilendirmek, bu amaçla eğitim çalışmaları ve bilinçli internet kullanımı konusunda farkındalık faaliyetleri yapmak amacıyla kurulmuştur.⁴⁰³

İnternet Yardım Merkezi Portalı, internet sitesi üzerinden vatandaşların internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı kapsamında yaşadıkları problemlere yönelik çözüm önerileri sunmaktadır. Problemleri doğru adrese yönlendirme, belirlenen konu başlıklarında çözüm bulma, içerikte bulunmayan sorunlar için yardım formu, görev alanı dışındaki konuları ilgili bakanlıklara yönlendirme şeklinde dört adımda kullanıcılara internet yardımı sunmaktadır.⁴⁰⁴

İnternetin Bilinçli ve Güvenli Kullanımı İçin Bilgi Destek Hattı (141) internette yasadışı içerikler, internet ve mahremiyet, internette bilgi güvenliği ve alışveriş, sosyal ağ platformları, güvenli internet hizmeti, dijital oyunlar, siber zorbalık, internet ve sağlık gibi konu başlıklarında bilgilendirme ve yardım sağlayan destek hattıdır.⁴⁰⁵

2018 yılı sonunda faaliyete geçirilen Güvenli Oyun Portalı www.guvenlioyuna.org.tr üzerinden oyunların olumlu ve olumsuz yönleri incelenmekte, sıklıkla oynanan oyunların analizi yapılmakta, eğitsel ve iş birliğine dayalı oyunların oynanması teşvik edilmektedir.⁴⁰⁶

3.1.20.2. Bilinçlendirme ve Farkındalık Eğitimleri/Eğitici Eğitimleri

Öğrenciler, ebeveynler, kamu kurumları, STK’lar ve BTK akademi ile talep eden tüm kullanıcılara yönelik farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmektedir. İlgili eğitimlerde dijital etik, siber zorbalık, dijital mahremiyet, dijital güvenlik, dijital hak ve sorumluluklar, dijital ortamda sağlık, dijital oyunlar, dijital iletişim gibi konu başlıkları ele alınmaktadır.⁴⁰⁷

BTK Akademi, 1983’ten bu yana elektronik haberleşme sektörü alanındaki deneyimi ve 2000 yılından itibaren sürdürdüğü düzenleyici ve denetleyici rolüyle edindiği birikimi tüm paydaşlarına aktarmayı, sertifikasyon eğitimleri ile sektörün ihtiyaç duyduğu yetkin insan kaynağının artırılmasına katkıda bulunmayı amaç edinmiştir. BTK Akademi bünyesinde gerçekleştirilen programlar, konusunda uzman iç eğitimlerimizin yanı sıra, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ile ulusal ve uluslararası diğer tüm paydaşlarımızın iş birliği ve katkılarıyla hazırlanmaktadır. BTK Akademi, içinde bulunduğumuz yüzyılın teknolojik gelişmeleriyle değişen eğitim yöntem ve metotlarına uygun bir şekilde; bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki bilgiye erişimin önündeki engelleri kaldırıp bilgiyi halka arz etmeyi, bilgi ve iletişim teknolojileri alanının bilinçli ve etkin kullanılmasına yönelik bilinçlendirme çalışmaları yoluyla, başta genç ve çocuklar olmak üzere toplumun her kesiminin farkındalıklarını artırmayı, düzenlediği sınıf içi ve çevrim içi eğitim sertifika programlarıyla, kamu ve özel sektörün ihtiyacı olan kaliteli iş gücünün üretilmesine katkı sağlamayı, ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş ve üniversitelerle iş birliği yaparak bilginin yönetimi ve aktarımında söz sahibi olmayı, teknoloji dünyasının güncel bilgisini kendini sürekli yenileyen eğitim anlayışıyla halka aktarmayı amaçlayan bir eğitim merkezidir.⁴⁰⁸

“Bilginin Adresi” sloganıyla yola çıkan BTK Akademi, özellikle bilgi teknolojileri alanında oluşturduğu dijital eğitim portalı ile tüm vatandaşlarımıza ulaşmayı hedeflemektedir. Çevrim içi eğitimlerin yanı sıra gerçekleştirdiği sınıf içi eğitimlerle de bilgi ve iletişim teknolojileri sektörüne yönelik konularda eğitim almak isteyen her kesimin mesleki ve teknik ihtiyaçlarını mekân ve zamandan bağımsız olarak karşılamaktadır.⁴⁰⁹

3.1.20.3. Yayınlar ve Araştırmalar

Bilgi Teknolojileri ve İnternetin Bilinçli, Güvenli Kullanımı⁴¹⁰, çocuklara ve ebeveynlere yönelik Dijital Mahremiyet, İnternetin Bilinçli Kullanımı ve Teknoloji Bağımlılığı Çalıştay Raporu gibi çeşitli güncel yayınlar bulunmaktadır (BTK, 2018).

3.1.20.4. Siber Güvenlik ve Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi

Siber Güvenlik ve Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi bünyesinde insan kaynağı eğitimi ve hazırlık aşamalarıyla siber kapasitenin inşası, erken tespit, alarm uyarı üretme ve önlem alma aşamalarıyla hızlı tespit ve erken müdahale gibi teknolojik tedbirler, ulusal ve

uluslararası paydaşlarla iki yönlü bilgi paylaşımı ve koordinasyon sağlanarak bilgi edinimi, üretimi ve paylaşımı yoluyla tehdit istihbaratı ile düzenleme, denetleme, “monitoring” yoluyla kritik altyapıların korunması süreçleri ile siber güvenlik sağlanmaktadır.

3.1.20.5. 5651 sayılı Kanun Kapsamında İçeriğin Çıkarılması/Erişimin Engellenmesi

İçeriğin Çıkarılması/Erişimin Engellenmesi müeyyidelerinin dayanak mevzuat maddeleri; katalog suçlar (8 inci madde), milli güvenlik ve kamu düzeni (md. 8/A), kişilik haklarının ihlali (9 uncu madde), özel hayatın gizliliğinin ihlali (md. 9/A) şeklindedir.⁴¹¹

8 inci Madde-Katalog Suçlar

İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilmesine sebebiyet verecek durumlar aşağıda belirtilmektedir:

26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı TCK’da yer alan; intihara yönlendirme (md. 84), çocukların cinsel istismarı (md. 103, birinci fıkra), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (md. 190), sağlık için tehlikeli madde temini (md. 194), müstehcenlik (md. 226), Fuhuş (md. 227), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (md. 228) suçları; 25.07.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar ve 29.04.1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

8/A Maddesi

Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhurbaşkanlığı veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

8 inci Madde-Kişilik Haklarının İhlali

İnternet ortamında yapılan yayının içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilmektedir.

3.1.20.6. İhbar ve Şikâyetler-İnternet Bilgi İhbar Merkezi ve Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği

5651 sayılı Kanunun 8 inci maddesi kapsamında vatandaşlardan gelen şikâyetleri karşılamak üzere BTK İnternet Bilgi ve İhbar Merkezi (www.ihbarweb.org.tr) kurulmuştur. İhbarweb, çocukların cinsel istismarının önlenmesine ilişkin olarak kurulan Uluslararası İnternet İhbar Merkezleri Birliği (INHOPE) üyesi olup gelen ihbarlar anlık olarak değerlendirilip istismara ilişkin yayınlar ivedilikle engellenmektedir.

Çocukların cinsel istismarı başta olmak üzere internetin yasadışı içeriğiyle mücadele konusunda uluslararası iş birliğinin gerekliliği kapsamında, BTK İnternet Bilgi İhbar Merkezi, Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen 42 ülkede faaliyet gösteren 46 ihbar merkezinin üyesi olduğu INHOPE’a 2011 yılında üye olmuştur.⁴¹²

3.1.20.7. Erişim Sağlayıcıları Birliği

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’a 06.02.2014 tarihinde eklenen 6/A maddesi ile “Bu Kanunun 8 inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere” kurulmuştur.

Özel hukuk tüzel kişiliğine sahip Birliğin merkezi Ankara olup esas görevi 5651 sayılı Kanun’un 8 inci maddesi kapsamı dışında kalan erişim engelleme kararlarının erişim sağlayıcılara iletilmesi ve koordinasyonun sağlanması yoluyla uygulanmasıdır.

Çalışma esas ve usulleri Birlik Tüzüğüyle belirlenmiş olan Birliğe 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında yetkilendirilen tüm internet servis sağlayıcıları ile internet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin üye olması gerekliliği 5651 sayılı Kanunla düzenlenmiştir⁴¹³ (ESB,2021).

3.1.20.8. Sosyal Ağ Sağlayıcılar

7253 sayılı Kanun uyarınca 5651 sayılı Kanuna Ek 4 üncü madde eklenerek kamuoyunda “Sosyal Medya Yasası” olarak bilinen kanun değişikliği, 01.10.2020 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda, 5651 sayılı Kanunda sosyal ağ sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Düzenlemeyle 5651 sayılı Kanuna “sosyal ağ sağlayıcı” şeklinde yeni bir tanım eklenmiş olup Türkiye’de günlük erişimi 1 milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı, en az 1 kişiyi Türkiye’de temsilci olarak belirlemekle yükümlü kılınmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcılar, “içeriğin çıkarılması ve erişimin engellenmesi” kararlarının uygulanması ile “özel hayatın gizliliği” ve “kişilik haklarının ihlali” başvurularına ilişkin altı aylık dönemlerle istatistiksel ve kategorik bilgileri içeren rapor hazırlamakla yükümlüdür.

Sosyal ağ sağlayıcılar, “özel hayatın gizliliği” ve “kişilik haklarının ihlali” durumlarında kişiler tarafından yapılan başvurulara olumlu veya olumsuz şekilde 48 saat içinde cevap vermekle yükümlüdür. Olumsuz cevaplar gerekçeli olmak zorundadır.

Türkiye’de temsilci atayıp bildirimde bulunan sosyal ağ sağlayıcıları; Twitter, Pinterest, Instagram, Facebook, LinkedIn, dailymotion, TikTok, YouTube, VKONTAKTE şeklindedir.⁴¹⁴

3.1.21. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tüm girişimci ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) üretimlerinden yatırımlarına, AR-GE faaliyetlerinden yurtdışı operasyonlarına kadar her alanda destekler vermektedir. KOSGEB’in yürüttüğü tüm bu desteklerin tamamından kadın girişimciler de yararlandığı gibi, kadın girişimcilere hem destek miktarlarında, hem de destek süreçlerinde pozitif ayrımcılık yapılmaktadır. Bu anlamda kadın girişimcilerin önemli bir kısmı yeni iş kurmak ve işlerini geliştirmek istediklerinde KOSGEB desteklerinden yararlanabilmektedir.

3.1.21.1. Kadınlara Yönelik Verilen Girişimcilik Destekleri ve Sağlanan Avantajlar

Tüm destek programlarında ve değerlendirme süreçlerinde kadın girişimcilere ilave puan verilmektedir. Değerlendirme sürecinde kadın girişimcileri esas alan bir değerlendirme süreci bulunmaktadır. KOBİ’lere belli şartları taşıdıklarında eğer istihdam edecekleri kişi kadın olursa, ilave destek verilmektedir. Hem desteklerin değerlendirilmesi sürecinde pozitif ayrımcılık sağlanmakta hem de destek miktarlarında kadın girişimcilere özellikle belli destek programlarında farklılaşan artı miktarlarda destek verilmektedir.

3.1.21.1.1. Girişimcilik Eğitimleri

Kurulduğu günden bu yana girişimciliğe yönelik önemli projeler ve destekler sağlayan KOSGEB, 2010 yılından bu yana tüm ülke çapında ücretsiz ve herkesin katılımına açık Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri vermiş, bu kapsamda bugüne kadar 1.5 milyonu aşkın vatandaşımızın söz konusu eğitimlere katılımı sağlamıştır. Bu eğitimlere talep gün geçtikçe arttığı için, Temmuz 2019’da KOSGEB bu hizmetini elektronik ortama taşıyarak E-Akademi’yi kurmuş ve girişimcilik eğitimlerini uzaktan eğitim metodu ile ücretsiz (çevrimiçi) bir şekilde tüm vatandaşlarımızın istifadesine sunmuştur. E-Akademi’de Geleneksel Girişimcilik Eğitimi ve İleri Girişimcilik Eğitimi sunulmaktadır.

07.07.2021 tarihli KOSGEB Rapor Servis verileri aşağıda yer almakta olup bu rakamlarda üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen (Başkanlık tarafından onaylanan) dersleri ve MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol kapsamında onaylanan dersleri geçen öğrenci sayıları hariç tutulmuştur. KOSGEB’in 2009 yılından 2020 yılına kadar sağlamış olduğu Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılanların yüzde 47’si kadın girişimci adaylarıdır.

Tablo 69. 2009-2020 Yılları Arası KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri

Yıllar	Kadın Girişimci Sayısı	Erkek Girişimci Sayısı	Toplam	Yüzde
2009	6	10	16	37,5
2010	3.158	4.337	7.495	42,13
2011	17.498	22.910	40.490	43,22
2012	24.787	31.682	56.469	43,89
2013	38.761	45.565	84.326	45,97
2014	52.613	58.879	111.492	47,19
2015	56.186	62.557	118.743	47,32
2016	104.711	128.202	232.913	44,96
2017	134.237	145.064	279.301	48,06
2018	101.390	101.151	202.541	50,06
2019	55.961	59.019	114.980	48,67
2020	1.815	1.893	3.708	48,95
TOPLAM	591.123	661.269	1.252.392	47,2

Kaynak: 07.07.2021 tarihli KOSGEB Rapor Servis Verileri

Temmuz 2019’da uygulamaya alınan KOSGEB e-Akademi ile sağlanan ücretsiz çevrim içi girişimcilik eğitimleri kapsamında sertifika alan katılımcı dağılımı aşağıdadır:

Tablo 70. KOSGEB E-Akademi İle Sağlanan Uzaktan Girişimcilik Eğitimleri

Eğitim Türü	Cinsiyet	2019		2020		2021	
		Girişimci Sayısı	Yüzde	Girişimci Sayısı	Yüzde	Girişimci Sayısı	Yüzde
Geleneksel Girişimcilik Eğitimi (Uzaktan Eğitim)	Erkek	15.417	61,64	70.581	60,97	55.026	59,45
	Kadın	9.595	38,36	45.185	39,03	37.521	40,55
	Toplam	25.012		115.766		92.547	
İleri Girişimcilik Eğitimi (Uzaktan Eğitim)	Toplam	6.382	68,51	33.801	65,79	29.101	63,26
	Kadın	2.936	31,49	17.577	34,21	16.901	36,74
	Toplam	9.318		51.378		46.002	

Kaynak: 07.07.2021 tarihli KOSGEB Rapor Servis Verileri.

2009 yılından günümüze kadar 591.123'ü Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, 129.716'i (92.302 Geleneksel Girişimci Eğitimi, 37.414 İleri Girişimci Eğitimi) Çevrim İçi Girişimcilik Eğitimi olmak üzere toplam 720.839 kadın Girişimcilik Eğitimini tamamlamıştır. 2009 yılından günümüze kadar Girişimcilik Eğitimi alanların yüzde 45,26'sı kadınlardan oluşmaktadır.

3.1.21.1.2. Girişimcilik Destekleri

Başkanlığın 2010 yılından bu yana uygulamakta olduğu Yeni Girişimci Desteği yerine, gerek ulusal gerekse makropolitika dokümanlarında yer alan hedefler doğrultusunda, sekiz yıldır uygulanan programdan elde edinilen tecrübe ile günümüz ihtiyaçlarını ve ulusal hedefleri karşılama noktasında daha esnek, destek sağlarken seçici, ilgili hedef kitlenin de ihtiyaçlarını karşılayabilecek olan Geleneksel Girişimci ve İleri Girişimci Programları 2019 yılında uygulamaya alınmıştır. Söz konusu programlar kapsamında destek sağlanacak hedef kitle yine eğitim alıp, eğitimden sonra işini kurarak İdare Başkanlığa elektronik ortamda başvuru yapabilmektedir.

Hem Geleneksel Girişimci Programından hem de İleri Girişimci Programından yararlanacaklar için Kuruluş, Sertifika ve Performansa dayalı (sağlanan istihdamla doğru orantılı) olacak şekilde hibe destek sağlanacak olup İleri Girişimcilere ise bunlara ilave olarak teknoloji seviyesi ile bağıntılı olarak 300.000 TL'ye kadar makine teçhizat desteği ile orta yüksek ve yüksek teknoloji alanlarında faaliyet gösteren işletmelerin Mentörlük, Danışmanlık ve İşletme Koçluğu ihtiyaçlarına binaen 10.000 TL'ye kadar destek sağlanabilmektedir. Sertifika desteği kapsamında desteklenen işletmenin faaliyet konusu ile uyumlu mesleki ve teknik sertifikalar için geri ödemesiz olarak 5.000 TL'ye kadar destek sağlanır.

Böylece Geleneksel Girişimci Programından faydalananlar maksimum 55.000 TL (genç, kadın, engelli, şehit yakını ise maksimum 65.000 TL) hibe alabilmekte, İleri Girişimci Programından yararlanacaklar ise maksimum 365.000 TL (genç, kadın, engelli, şehit yakını ise maksimum 375.000 TL'ye kadar) hibe alabilmektedir. Böylece tüm işletmelerde istihdam seferberliğine de hizmet edecek kapsamda istihdam teşviki desteklenmekte hem de Türkiye ekonomisine yüksek katma değer sağlayacak yenilikçi ve imalatçı işletmeler ihtiyaçları doğrultusunda daha yüksek tutarlar sağlanarak desteklenmektedir.

Tablo 71. Yıllar İtibarıyla Destek Sağlanan Kadın Girişimcilere Ait İşletme Sayısı ve Destek Tutarları

2012*	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	21.744.457	2.418	48,59
Erkek Girişimci	29.513.475,00	2.558	51,41
Toplam	51.257.932,00	4.976	
2013*	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	
Kadın Girişimci	38.434.661	3.992	49,48
Erkek Girişimci	45.933.023,00	4.076	50,52
Toplam	84.367.684	8.068	
2014*	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	
Kadın Girişimci	48.866.158	4.632	45,42
Erkek Girişimci	56.721.294,00	5.567	54,58
Toplam	105.587.452,00	10.199	
2015*	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	
Kadın Girişimci	57.894.232,00	5.682	48,05
Erkek Girişimci	67.778.191,07	6.143	51,95
Toplam	125.672.423,07	11.825	

2016**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	123.385.727,09	8.141	49,93
Erkek Girişimci	123.714.324,55	7.681	50,07
Toplam	247.100.051,64	15.822	

2017**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	231.746.846,54	12.456	49,56
Erkek Girişimci	235.875.747,78	11.415	50,44
Toplam	467.622.594,32	23.871	

2018**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	306.339.565,92	16.093	50,96
Erkek Girişimci	294.803.065,53	15.334	49,04
Toplam	601.142.631,45	31.427	

2019**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	286.150.580,73	14.615	46,55
Erkek Girişimci	328.626.116,51	15.534	53,45
Toplam	614.776.697,24	30.149	

2020**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	180.008.138,94	15.396	31,34
Erkek Girişimci	394.376.949,26	11.333	68,66
Toplam	574.385.088,20	26.729	

2021 ilk 6 aylık dönem**	Sağlanan Destek Tutarı	Destek Sağlanan İşletme	Yüzde
Kadın Girişimci	99.033.834,67	5.905	26,22
Erkek Girişimci	278.721.016,28	10.243	73,78
Toplam	377.754.850,95	16.148	

*KOSGEB Yıllık Faaliyet Raporları

**KOSGEB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

2012 yılından günümüze kadar kadın girişimcilere Girişimcilik Destekleri kapsamında yaklaşık 1.400.000.000 TL destek sağlanmıştır. Bu rakam 2012 yılından günümüze kadar Girişimcilik Destekleri kapsamında girişimcilere sağlanan destek tutarının yüzde 45'ini oluşturmaktadır.

3.1.21.1.3. KOBİ Finansman Destek Programı

KOBİ’lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılmasına yönelik olarak, uygun koşullarda kredi kullanabilmelerini teminen, banka tarafından işletmelere kredi kullandırılmasını müteakip faiz/kar payının tamamının veya bir kısmının KOSGEB tarafından karşılandığı KOSGEB KOBİ Finansman Destek Programı 21.10.2019 tarihinde başlatılmıştır.

Söz konusu uygulama KOSGEB Veri tabanında kayıtlı ve aktif, KOBİ Bilgi Beyannamesi güncel, KOSGEB Desteklerinden yasaklı olmayan girişimci işletmeleri ve stratejik ve öncelikli sektörlerdeki yer alan işletmeleri kapsar.

Program süresizdir. Program kapsamındaki kredi türleri işletme kredisi ve makine teçhizat kredisidir. İşletme, kredi üst limiti dâhilinde krediyi işletme kredisi ve makine teçhizat kredisine ayrı ayrı kullanabileceği gibi, sadece işletme kredisi veya sadece makine teçhizat kredisine olarak da kullanabilir.

Anaparası banka kaynaklarından karşılanmak üzere kullanılacak kredilerde girişimci işletmeler için kredi üst limiti azami 50.000 TL’dir. Girişimcinin genç, kadın, engelli, gazi ve birinci derecede şehit yakını olması durumunda 70.000 TL kredi verilmektedir.

6861 kadın girişimciye bankalar tarafından 329.686.981,42 TL kredi kullandırımı yapılmıştır. Söz konusu kredilerin için 39.486.127,67 TL faiz tutarı KOSGEB tarafından karşılanmaktadır.

3.1.22. Belediyeler ve Türkiye Belediyeler Birliği

Türkiye’de yerel yönetimler, Anayasa ve ilgili yasalar çerçevesinde tanımlanan görev ve sorumlulukları doğrultusunda yerel politikaları üretip uygularlar. Yerel yönetimlerin nasıl oluştuğu, işlediği, politika ve karar üretme mekanizmalarının nitelikleri genel olarak insan hakları ve kadının insan hakları, özel olarak da kentli haklarının gerçekleştirilmesinde yaşamsal bir önem taşır. Kentsel sistem oluşturulurken, bütün kadınların günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukların göz önünde bulundurulması gerekir. Bu sorunları en iyi bilen kesim olarak da, kadınların yönetimde ve halk katılımıyla gerçekleştirilecek çalışmalarda yer alabilmeleri, yerel yönetimlerin de kadınların bilgi, deneyim ve düşüncelerinden yararlanmayı bir zorunluluk olarak algılamaları gereklidir.

3.1.22.1. Belediyeler Tarafından Verilebilecek Hizmetler

Anayasa’nın 127 nci maddesinde mahalli idareler; “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu

tüzeltikileridir.” şeklinde tanımlanmıştır. Yine 5393 sayılı Belediye Kanununun 2 nci maddesinde belediyenin tanımı yapılırken belde sakinlerinin, mahallî, müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulduğuna vurgu yapılmış olup belediyeler kanunda belirlenen sınırlar içerisinde ortak yerel ihtiyaçların giderilmesi için her türlü faaliyet ve girişimde bulunabilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 13 üncü maddesine göre, “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.”

Yine 5393 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca, Belediye mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) ...Sosyal hizmet ve yardım, konut, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durum ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır...

b) ...Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşük ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

5393 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin ilgili bentleri Belediye Başkanlarına da bazı görev ve yetkiler vermiştir. 38 inci maddenin (m) ve (n) bentlerine göre belediye başkanları, belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak ve bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmakla yetkili ve görevlidir.

5393 sayılı Kanunun Belediyenin giderleri başlıklı 60 ıncı maddesinin (i) bendinde, belediye giderleri içinde, dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımların bulunduğu hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanunun 69 uncu maddesine göre, belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya 18 yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara,... 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsis yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Kanunu’nun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir.

5393 sayılı Kanunun İş Birliği, Ortak Proje başlıklı 75 inci maddesine göre belediyeler, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 07.06.2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Maddenin (v) bendine göre, sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve STK'lar ile iş birliği yapmak büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

5216 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (m) bendine göre, bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak büyükşehir belediye başkanlarının görevleri arasında sayılmış; 24 üncü maddesinin (j) bendine göre, dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar giderler arasında sayılmıştır.

3.1.22.2. Yerel Yönetimlerde Katılım Mekanizmaları

Muhtarlıklar, Belediye Meclisi, İhtisas Komisyonları, Stratejik Plan, Kent Konseyleri, Gönüllü Faaliyetler, Ortak Projeler ve iş birliği Belediye Kanununda düzenlenen katılım mekanizmaları arasında yer almaktadır.

Belediyeler yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca kadınlara her türlü sosyal yardımı ve hizmeti verebilme, katılım mekanizmalarını sağlıklı işletmek suretiyle kadınların ihtiyaç duydukları hizmetleri yine talepleri doğrultusunda yeni politikalar doğrultusunda planlama, uygulama ve dönüştürme yetkisine sahiptir.

3.1.22.3. Belediyeler Tarafından Kadınlara Yönelik Yapılan Çalışmalar

1. Büyükşehir belediyelerinde Kadın ve Aile Daire Başkanlığı, il ve ilçe belediyelerinde yine aynı ad altında müdürlükler oluşturulmuş ve faaliyetler bu birimler tarafından

gerçekleştirilmektedir. Bazı belediyeler ise eşitlik birimleri aracılığıyla çalışmalarını yürütmektedirler.

2. Büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyeleri ve il belediyeleri “Kadın Danışma Merkezleri” oluşturmuşlardır. Bu merkezlerde şiddet gören ya da şiddete uğrama riski olan kadınlara hukuki ve psikolojik destek verilmektedir. Yine bu merkezlerde, sosyal ve ekonomik desteğe ihtiyaç duyan kadınlara da yardımcı olunmaktadır. Bu merkezlerde başlıca şu hizmetler verilmektedir.

- İlgili kurumlarla kadınlara sağlık eğitimleri düzenlenmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitimi Merkezleri ile kadınlara okuma yazma kursu düzenlenmektedir.
- Baro ile iş birliği yaparak ücretsiz avukat desteği sağlanmaktadır.
- Farkındalık eğitimleri ve kampanyaları yürütülmektedir. (8 Mart / 25 Kasım)
- Kadınlara psikolojik danışmanlık desteği sağlanmaktadır.
- Belediyenin yapmış olduğu sosyal yardım ve hizmetlerine ulaşmaları sağlanmaktadır.

3. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14 üncü maddesine göre büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 100 binin üstündeki belediyelerin kadın konukevi açma sorumluluğu vardır ancak nüfusu yüz binin üstündeki 248 belediyeden sadece 33’ünün kadın konukevi bulunmaktadır. Belediyeler konukevinde kaldıkları sürece kadınlara ve varsa yanındaki çocuklara ayni ve nakdi yardım vermekte, hukuki ve psikolojik destek sağlamaktadır. Konukevinden ayrıldıktan sonra da bu kadınların güçlendirilmesi amacıyla bazı belediyeler eşya yardımı, barınma yardımı yapmakta ve bazen varsa belediyenin lojmanı faydalanmaları sağlanarak kadının güçlenmesine destek olmaktadır.

4. Yerel eşitlik eylem planları hazırlamaktadırlar ve il düzeyinde yapılan eylem planı çerçevesinde ön görülen faaliyetleri yürütmektedirler.

5. Kadın kooperatifleri aracılığıyla kadın girişimcilere destek olunmakta ve ekonomik bakımdan kadının güçlenmesine destek olmaktadır. Bazı belediyeler özellikle sosyal yardım çerçevesinde yapacakları gıda veya diğer ihtiyaç malzemelerin alımında bu kooperatiflerin ürünlerini almak suretiyle kadınların düzenli bir gelir elde etmelerini sağlarlar.

6. Kadın girişimcilerin desteklenmesi amacıyla satış alanları oluşturulmakta ve bazı belediyelerce girişimci kadınlara mikro kredi desteği sağlanmaktadır.

7. Bazı belediyeler “Alo Şiddet Hattı” oluşturarak kadın danışma merkezinde 7/24 telefon desteği sağlamaktadır.

8. Bazı belediyeler (Mor Buton, Mor Haritam gibi) mobil uygulamalar geliştirmek suretiyle yardım talebinde bulunan kadınlara destek vermektedirler.

9. Bazı belediyeler kadın istihdamının artırılması ve çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla kreş açmaktadırlar.

10. Tüm belediyeler kadınların istihdamının desteklenmesi ya da kadının güçlendirilmesi amacıyla mesleki eğitimler düzenlemektedirler. Bazı belediyeler bu kurslara katılımı artırmak için çocuklara kreş hizmeti vermektedir. Ticaret ve sanayi odaları ile özel firmalarla iş birliği protokolü yaparak ihtiyaç duyulan konularda mesleki eğitimler düzenleyerek kadın istihdamının artırılmasını sağlamaktadır.

11. Erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

12. Kadınlara yönelik olarak üreme sağlığı konusunda eğitimler ve bilgilendirme çalışmaları yürütülmektedir. Bazı belediyeler gezici araçla kırsal ilçelerde kadınlara bilgilendirme çalışmaları yapmaktadır.

13. Kadınların ulaşım hizmetlerinden daha fazla faydalanmaları, kendilerini daha güvende hissetmeleri için akşam geç saatlerde otobüs durakları dışında evlerine yakın en uygun noktada indirilmesi konusunda Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kararı alıp uygulamaktadır.

14. Bazı belediyeler yaşlı bakımevi, huzurevi vb. açmak suretiyle kadın üzerindeki bakım yükünü almakta ve istihdam sağlamaktadır.

15. Kadınların spor aktivitelerinden ücretsiz faydalanmaları sağlanmaktadır.

16. Kültür gezileri düzenlenmektedir.

3.1.22.4. Türkiye Belediyeler Birliği Tarafından Yapılan Çalışmalar

1. Türkiye Belediyeler Birliği (TBB2), özellikle yerel yönetimlerde kadın temsiliinin artırılması ve kadın yerel politikacıların desteklenmesi amacı ile eğitim programları düzenlemektedir.

2. ASHB ve TBB2 iş birliğinde ailenin güçlendirilmesi amacıyla dokuz bölgede “Evlilik Öncesi Eğitim Programı” kapsamında eğitimler düzenlenmiştir.

3. TBB2, ASHB ve Gazi Üniversitesi iş birliğinde kadın konukevleri çalışanlarının katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiş, sorun ve çözümlerine ilişkin rapor hazırlanmıştır. Eğitim içerikleri Hacettepe Üniversitesi ve belediye çalışanlarının katılımı çerçevesinde oluşturulmuş ve pilot olarak Ankara’daki kadın konukevi çalışanlarına yönelik temel eğitimler verilmiştir.

4. Belediyelerin atanmış personeline ve seçilmişlere “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği” konusunda farkındalık çalışmaları yapılmıştır. Belediye akademisi eğitim programına “kadın erkek fırsat eşitliği” başlıklı eğitim eklenmiştir. Bu kapsamda çeşitli tarihlerde Katılımcı Bütçeleme, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği konularında hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim programları yapılmıştır. Eğitimler, Birleşmiş Milletler Kadın Örgütü, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı uzmanları ile özellikle İsveç Belediyeler Birliği’nin (SALAR) uzmanlarının katılımı ile yapılmıştır.

5. İçişleri Bakanlığı ve Belediyeler tarafından yürütülen “Kadın Dostu Kentler” projesinde yer alan belediyelerle deneyim paylaşımı toplantıları yapılmış olup UNFPA birlikte “Kadın Dostu Kentler Projesi III” projesi IPA II Programı çerçevesinde kabul edilmiş ve uygulanmaya başlanması beklenmektedir. Projede TBB2’de ve belediyelerde kapasitenin geliştirilmesine ilişkin teknik desteğin yanında hibe programı ile yerelde belediyeler ile kadın hakları konusunda çalışan STK’ların birlikte çalışma kültürünün artırılması ve kadın hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik projelerin fonlanması planlanmaktadır. Söz konusu çalışmanın devamı niteliğinde olacak bir proje yapılması için başvuru yapılmıştır.

6. “İstihdam ve Koordinasyon için Eğitim Projesi” (İSKEP) kapsamında kadın istihdamı konusunda yerelde kapasite geliştirilmesine destek verilmiş, belediyelere hibe dağıtılmıştır.

7. TBB2’nin üyesi olduğu Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) tarafından Avrupa’daki yerel ve bölgesel yönetimlerin, yetkilerini kullanmak ve ortaklıklar oluşturmak suretiyle, vatandaşları için daha fazla eşitliği hayata geçirme görevini edinmeleri amacıyla hazırlandığı Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı’nın Türkiye’deki belediyelere tanıtılması için toplantılar düzenlenmiştir. SALAR’ın da desteği ile imzacı belediyelerle eylem planı hazırlama eğitimleri yapılmıştır. Şart Türkçeye çevrilmiştir, Şartla ilgili Eylem Planı Hazırlama Kılavuzu Türkçeye çevrilmiştir.

8. Belediyelerin kadın alanında yaptıkları çalışmalarda rehberlik etmek, uluslararası çıkarılan belgeler ve uygulamalar hakkında bilgi vermek ve tecrübe paylaşımını desteklemek amacıyla TBB2 bünyesinde, 2016 yılında “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Çalışma Grubu” oluşturulmuştur.

9. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde terörden etkilenen gençlere yönelik olarak Ankara, Antalya, Çanakkale ve İstanbul’a tarihi ve turistik geziler yapılmış, özellikle genç kızların üniversite okumalarını teşvik etmek amacıyla üniversitelere gezi düzenlenmiştir.

10. İsveç Lund Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde yer alan Raoul Wallenberg Uluslararası İnsan Hakları ve İnsancıl Hukuku Enstitüsü’nün, Türk Dünyası Belediyeler Birliği ve yedi pilot belediye ile başladığı, sonrasında TBB2 ve Avrupa Konseyi ile iş birliği

çerçevesinde gelişen “İnsan Hakları Kentleri Projesi” kapsamında hazırlanan ‘İnsan Hakları Kentleri Göstergeleri’ çalışmasına destek verilmiştir.

11. IPA Fonları Çerçevesinde, AB tarafından finanse edilen ve yürütücülüğünü UNDP’nin yaptığı İçişleri Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının eş faydalanıcıları olduğu ve TBB2’nin de paydaşlarından olduğu “Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi III” çerçevesinde belediyelerin özellikle kadın, çocuk, gençlere yönelik hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan eğitim programlarının içeriğinin geliştirilmesine destek verilmiştir.

12. İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı (Business Against Domestic Violence - BADV) projesi, Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu (SU KYF) tarafından, UNFPA ve Sabancı Vakfı desteği ve Türkiye Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) iş birliği ile aile içi şiddete karşı iş yerlerinde destek mekanizmaları oluşturulması amacıyla uygulanmaktadır. Bu kapsamında, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile Mücadele İçin İşyeri Politikaları Geliştirme ve Uygulama Rehberi” geliştirilmiştir. Proje çerçevesinde TBB2’nin iş birliği ile belediyelerde şiddete sıfır tolerans gösteren bir kurum kültürünün oluşturulması, aile içi şiddetle mücadele politikalarının yaygınlaştırılması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında olumlu bir toplumsal etkinin yaratılması amacıyla, bahse konu rehberin belediyelerin görüş ve önerileri doğrultusunda revize edilmesi sağlanmış ve rehber yayınlanmıştır.

3.1.22.5. Türkiye Belediyeler Birliği Bünyesinde 2021 Yılında Başlayan Proje ve İş Birlikleri

1. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve ILO ile Birlik iş birliğinde Erken Çocuk Eğitimi ve Bakımı konusunda belediyelerin kapasite ve uygulamalarını desteklemek için mevzuat önerisi hazırlanması ve pilot uygulamaların yaygınlaştırılması için bir yol haritası çıkarılmıştır. Bu çerçevede tüm paydaşların katıldığı bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Ardından pilot belediyelerle bir çalıştay düzenlenmiş, temel sorun başlıkları altında görüş alış verişinde bulunulmuştur. İş birliği çerçevesinde farklı paydaşlar ve belediyelerin katılımıyla çalıştaylar düzenlenmesi planlanmaktadır.

2. Ulusal Demokratik Enstitüsü’nün (NDI) fonladığı Birlikte Varız Projesi ile kadına yönelik şiddetle ilgili yerelde belediyenin kapasitesinin desteklenmesi ve STK iş birliklerinin artırılması ve IV. Ulusal Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planında belediye ve TBB’nin ilgili ya da sorumlu olduğu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Pilot belediye ziyaretleri gerçekleştirilecek, haritalama yapılacak ve varsa eşitlik eylem planlarına

destek verilecek yoksa eylem planının hazırlanması sürecine destek ve ayrıca belediye ve STK iş birliklerine küçük hibeler verilecektir.

3. ASHB KSGM tarafından yürütülen Türkiye’de Kadın ve Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Projesi’nin Yönlendirme ve Danışma Kurulunda TBB2 temsilcisi de yer almaktadır.

4. TBB2, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneğince yürütülen CEİD İzler Projesi II’nin Danışma Kurulunda yer almakta, ayrıca CEİD, Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER), KADEM, UN WOMEN, ILO çalışmalarına ve eğitimlerine de dış paydaş olarak katılmaktadır.

5. ASHB’nin “Kadının Güçlenmesi Ulusal Strateji Planı” hazırlama sürecine TBB2 de katılmış olup İzleme ve Değerlendirme Komisyonunda görev almaktadır. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ankara İl Eylem Planı’nın” oluşturulması sürecine katılım sağlanmış olup İzleme ve Değerlendirme Komisyonunda TBB2 temsilcisi de yer almaktadır. TBB2 ayrıca, Ankara İl Eşitlik Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Komisyonunda da yer almaktadır.

6. Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği, Kadına Yönelik Belediye Hizmetleri vb. başlıklarda belediyelerden gelen eğitim talepleri TBB2 tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır.

7. Kadın Dostu Kentler Projesinin üçüncü fazı UNFPA iş birliğinde yapılacaktır.

8. UNICEF’le yürütülen iş birliği çerçevesinde Erken Dönem Çocuk Bakım ve Eğitim Hizmetleri çalışması kapsamında belediyelere ilişkin bir rapor hazırlanacak ve alternatif mali kaynaklara ilişkin öneriler sunulacaktır.

3.1.23. Diğer İlgili Kuruluşlar

Kadına yönelik şiddet ile mücadelede önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkili uygulanmasında sadece devlet kurumları değil STK’lar, barolar, üniversiteler, sendikalar, özel sektör ve medya kuruluşları etkili aktörler olarak yer almaktadırlar. Türkiye’de yerleşik temsilcilikleri aracılığıyla uluslararası kuruluşlar, bilgi ve deneyim paylaşımları yapmakta ve proje bazlı destekleri ile tüm aktörlerin mücadelesine destek vermektedirler.

3.1.23.1. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler (BM), kadınların temel insan hakkı ihlali olarak değerlendirdiği kadınlara karşı şiddetin, sosyal kalkınma ve uluslararası barışın önündeki en büyük engellerden biri olduğu görüşü ile pek çok belge ve karar kabul etmiştir. Küresel bir mücadele için de dünyanın her yerinde yerleşik BM organları ile faaliyetler yürütmektedir.

Türkiye’de yerleşik bulunan BM organları; UN WOMEN, UNFPA, UNDP, UNICEF, BM Mülteci Örgütü (UNHCR) ve ILO kadınlara ve erkeklere eşit fırsatların tanınması, kadınlara yönelik ayrımcılığın önlenmesi, kadına yönelik her türlü şiddetin sonlandırılması ve mülteci kadınların hak ve fırsatlara erişimlerinin artırılması gibi konularda çalışmaktadırlar.

Türkiye, kurucu üyelerinden biri olduğu BM ile ilişkilerde son yıllarda yaşanan ilerlemeler neticesinde UNFPA Doğu Avrupa ve Orta Asya Bölge Ofisi 2011, UN WOMEN Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Ofisi 2014, UNDP Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu Bölgesel Merkezi 2015 itibarıyla İstanbul’da açılmıştır.

3.1.23.1.1. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

2011 yılında faaliyete başlayan UN WOMEN, Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesinin hayatın her alanında ilerletilmesi için hükümet, STK’lar, özel sektör, medya ve uluslararası ortaklarla yakın iş birliği içinde çalışmaktadır.

UNWOMEN, üç hedef doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir:

1. Kadınların liderliğinin ve karar alma süreçlerine katılımının güçlenmesi;
2. Toplumsal cinsiyete duyarlı planlama, bütçeleme ve hizmetlerin geliştirilmesi;
3. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddetin sonlandırılması ve mülteci

kadınların hak ve fırsatlara erişimlerinin artırılması.

UN WOMEN’in 3. Hedef doğrultusundaki gerçekleştirdiği faaliyetleri şunlardır:

- 2018 yılından bu yana her yıl, 25 Kasım “Kadınlara Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü” ve 10 Aralık “Uluslararası İnsan Hakları Günü” arasında yer alan 16 gün boyunca, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete karşı mücadelede farkındalık yaratmak için dünya çapında “16 Günlük Aktivizm” kampanyası düzenlenmektedir.

- 2018 yılında aile içi şiddete tanık olanların ne yapmaları gerektiğine ilişkin bilgilendirici <https://atesbocekleri.info/> web sayfasını hazırlamıştır.

- 2019 yılında vatandaşların, yaşadıkları şehirlerin güvenli olmayan noktalarını “ateş böceği” ile işaretleyebilecekleri interaktif bir Türkiye haritası oluşturulmuştur. Kamusal alanlarda kadınlar ve kız çocuklarına yönelik şiddete dikkat çeken “Karanlığı Aydınlat” olarak adlandırılan bu kampanya kapsamında Türkiye haritasına, çoğunluğu kadınlardan gelen, 14.000’den fazla ateş böceği yerleştirilmiştir. Sonuçlar belediyelerin bir kısmı tarafında kamusal alanlarda iyileştirmeler yapmak üzere kullanılmıştır.

- 2020 yılında kadınlara ve kız çocuklarına yönelik siber şiddet konusunda toplumsal farkındalığı artırmak ve toplumsal cinsiyete dayalı siber şiddete karşı harekete geçmek

amacıyla etkileşimli çevrim içi platform geliştirmiştir. Kullanıcılar <https://atesbocekleri.info/> platformunu bu amaçla çeyrek milyondan fazla ziyaret etmişlerdir.

- UNFPA, UNICEF, UNHCR birlikte Türkiye’de Çocuk, Erken ve Zorla Evliliklerin (ÇEZE) Önlenmesine İlişkin BM Ortak Programı düzenlemiş hem veri toplanmış hem de farkındalık artırıcı çalışmalar yürütmüştür.

- Kadın hakları alanında çalışan 71 yerel STK ve hizmet sağlayıcının, Kadın Dayanışma Vakfı ortaklığında kadınlara yönelik danışmanlık hizmetleri konusunda kapasitelerini geliştirmiştir.

- Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların, çeşitlilik, sosyal uyum ve ÇEZE konusundaki kapasitelerini artırmıştır.

- Kız çocuklarının eğitiminin desteklenmesi ve ÇEZE’nin önlenmesi amacıyla iki dilli (Türkçe ve Arapça) ve interaktif internet sitesi (<http://kizlarokuldagelecekleriguvende.org/>) faaliyete geçirilmiştir.

- ÇEZE’nin yaygın olduğu illerdeki dört belediyenin ilgili birimleriyle birlikte çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda toplum temelli faaliyetler yürütülmesi, hizmetler sunulması ve ÇEZE önleme ve müdahale faaliyetlerinin belediyelerin yıllık çalışma planlarına dâhil edilmesini sağlamak için faaliyetler yürütmüştür.

- Ulusal çapta bir ilk olan “Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evliliklere İlişkin Erkek Algısı Araştırması” tamamlanarak yayımlanmıştır;

- Türkiye’de çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin sonlandırılması amacıyla Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ortaklığında, baba destek programları düzenleyerek 2.470’ten fazla erkeğe ulaşmıştır;

- UNWOMEN tarafından başlatılan ve küresel bir dayanışma hareketi olan, başta erkekler ve erkek çocukları olmak üzere herkesi dayanışma içinde olmaya ve kadın erkek fırsat eşitliği için savunuculuk yapmaya davet “HeForShe” kampanyası için Fenerbahçe Spor Kulübü ile iş birliği yapmıştır.

3.1.23.1.2. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

1965 yılında kurulan UNDP, 50 yılı aşkın bir süredir, Türk Hükümeti’nin yanı sıra, STK’lar, üniversiteler ve özel sektör dâhil çok sayıda ulusal ve uluslararası kuruluşla iş birliği yapmaktadır.

UNDP, Türkiye’nin kalkınma gündemini, proje ve politika tavsiyeleri aracılığıyla 3 temel konuyu desteklemektedir Bunlar: kapsayıcı ve sürdürülebilir büyüme; kapsayıcı ve

demokratik yönetim; iklim değişikliği ve çevredir. Bu temel alanlara ek olarak UNDP, politika ve projelerde kadınların, özel sektörün, kapasite geliştirilmesine de büyük önem vermektedir. Bu kapsamda gerçekleştirdiği faaliyetler şunlardır:

- “UNDP Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2017-2020” dokümanı geliştirmiştir.
- TBB1 ve Adalet Bakanlığı ile birlikte “Türkiye’de Herkesin Adalete Erişim için Adli Yardım Pratiklerinin Geliştirilmesine Destek Projesi”ni 2015’ten beri yürütmektedir. Proje kapsamında kadınlar başta olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurlarına yönelik özel adli yardım hizmetleri için pilot uygulamalar gerçekleştirilmektedir.
- 02.12.2020 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenen “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Mülteci Kadınlar” başlıklı panelde mülteci kadınlara yönelik hane içi şiddet ve şiddetten korunma ve başvuru mekanizmaları ele alınmıştır.
- Adalet Bakanlığının “Kadına Yönelik Şiddet Mağdurları için Kamu Hizmetlerine Erişimin ve Başvuru Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesine” teknik destek vermektedir. Proje ile kadına yönelik şiddet müdahale mekanizmaları arasındaki koordinasyonunun iyileştirilmesi ve bu alanda hizmet sunan adalet faktörlerinin farkındalığının artırılması amaçlanmaktadır.

3.1.23.1.3. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

1969 yılında kurulan UNFPA, 1971 yılından bu yana Türkiye’de üreme sağlığı, kadın erkek fırsat eşitliği, nüfus ve kalkınma politikaları olmak üzere üç alanda çalışmalarını sürdürmektedir.

UNFPA; toplumsal bir sorun olan, dünyanın dört bir köşesinde yaşayan kadınları hedef alan ve temelinde eşitsiz güç ilişkilerini barındıran kadına yönelik şiddetle mücadelede bulunduğu ülkelerin kamu kuruluşlarına, STK’lara, özel sektöre finansal ve teknik destek sağlamaktadır. Bu kapsamda UNFPA, yıllardır farkındalık artırma çalışmaları, veri üretimi, kapasite geliştirme, yasal düzenlemelerin desteklenmesi ve önleme amaçlı çalışmalar yapmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda 2000’li yılların başında çalışmaya başlayan UNFPA’nın gerçekleştirdiği faaliyetler şunlardır:

- 2004-2009 yılları arasında o dönemin Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı önderliğinde “Kadına Yönelik Şiddete Son Kampanyası” yürütülmüştür.
- 2000’li yılların başından itibaren aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet gibi çeşitli konularda veri üretilmiş ve araştırmalar yapılmıştır. Bu kapsamda “Türkiye’de Namus

Cinayetlerinin Dinamikleri”, “ALO Şiddet Hattı Raporu”, “2006/17 Başbakanlık Genelgesine İlişkin Rapor”, “Özel Sektör KYŞ Araştırması”, “Aile içi Şiddete Karşı İş Dünyası Araştırması” ve “Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddet Konusunda İlköğretim İkinci Kademe ve Lise Öğrencilerinin Tutumu Araştırmasına” çalışmaları yapmıştır.

- Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda ASHB, Adalet Bakanlığı, İşçileri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve TSK ile kapasite geliştirmeye yönelik eğitim çalışmaları yürütmüştür.

- KSGM ile özellikle Suriye krizinden sonra insani yardım ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet konusunda çalışmalar yürütmüş ve konuyla ilgili meslek elemanlarına yönelik eğitimler vermiştir.

- Yerel yönetimlerin planlama ve programlama süreçlerine kadın erkek fırsat eşitliği prensibini yerleştirme ve yerel yönetimler ile kadın örgütlerinin güçlendirilmesi ve aralarındaki iş birliği fırsatlarının artırılması amacıyla UNDP ile “Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı”, yürütmüştür. Program İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa ve Trabzon illeri ile başlamış, ardından Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin ve Samsun illerine genişletilmiştir.

- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ile ortak çalışma sonucunda “Türkiye’de Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler: 1993-2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları Veri Analizi” raporunu yayımlanmıştır. Rapor için Türkiye nüfus ve sağlık araştırmalarını irdelenerek, çocuk yaşta evliliklere dair kapsamlı bir veri analizi gerçekleştirilmiştir.

- KSGM ile “Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” yürütmüştür. Bu proje doğrultusunda 1. Ulusal Eylem Planı hayata geçirilmiştir.

- Sabancı Vakfı ile “Çocuk Yaşta Evliliklerin Önlenmesi” projesi yürütülmektedir. Çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerle mücadele etmek amacıyla, farkındalığın artırılmasını ve yerelde kapsamlı bir müdahale mekanizması kurulmasını hedefleyen proje eş zamanlı olarak Nevşehir ve Van’da gerçekleştirilmektedir. Proje sonucunda yerel ölçekte artan farkındalığın ve duyarlılığın devam ettirilmesi ve bu sürecin toplumsal davranış kalıplarında kalıcı değişikliklere dönüşmesi hedeflenmektedir.

- 2013 yılında UNFPA’nın desteği ile hayata geçirilen “İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı” projesi SU KYF tarafından aile içi şiddete karşı iş yerlerinde destek mekanizmaları oluşturup, kadına uygulanan şiddeti daha görünür hale getirmektir amacıyla tasarlanmıştır. Halen devam eden proje kapsamında, iş dünyasının yönetsel ve örgütsel yeteneklerini

kullanarak aile içi şiddete karşı önlem ve destek yolları belirlenmektedir. Proje iş dünyasında kadın hakları konusunda farkındalık yaratmayı ve kadınların çalışma ortamlarını iyileştirerek iş yaşamında daha etkin rol alabilmelerini amaçlamaktadır.

- Dijital şiddete karşı koruma talep eden ilk “telif hakkı” işareti olan ”Bodyright Kampanyasını” başlatmıştır. Bodyright, kadınların ve kız çocuklarının nasıl değersizleştirildiği, sömürüldüğü ve çevrim içi ortamda haklarının ihlal edildiği ve bunu durdurmak için çok az şey yapıldığı hakkında bir diyalog başlatmak için tasarlanmıştır.⁴¹⁵

3.1.23.1.4. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü

UNHCR, mültecileri korumak ve mültecilerin sorunlarına çözüm bulmak amacıyla yürütülen uluslararası çalışmalara liderlik etme ve koordinasyonu sağlama yetkisiyle 1950 yılında BM tarafından kurulmuştur. 1960’dan bu yana, sığınma ve mülteci konularında Türkiye ile yakın iş birliği içerisinde çalışmaktadır.

Türkiye ve UNHCR, mevcut iş birliğine resmiyet kazandıran ve sağlamlaştıran Ev Sahibi Ülke Anlaşması’nı 01.09.2016’da imzalamıştır. UNHCR’nin Türkiye’deki mevcudiyeti, Ankara’daki merkez ofisinin yanı sıra İstanbul, İzmir, Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa ve Van’daki saha varlığıyla dünyadaki en büyükler arasındadır.

Türkiye’deki temel faaliyet alanları, uluslararası koruma ihtiyacı içindeki kişiler için mevcut olan koruma ortamını ve sosyal destek mekanizmalarına erişimi güçlendirmek, Türk yetkililerle yakın iş birliği içerisinde çalışarak kamplarda ve kentsel alanlarda yaşayan mültecilere insani yardım sağlamaktır.

UNHCR, özel ihtiyaç sahibi mültecilerin nitelikli hizmetlere erişimini destekleyecek çalışmalar da yürütmektedir. Bu anlamda çocuk koruma hizmetlerine (başta refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar), cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme ve müdahale faaliyetlerine ve özel ihtiyaç sahiplerine sosyal hizmetlerin ulaştırılmasına ağırlık vermektedir. ASHB ve özellikle Sosyal Hizmet Merkezleriyle iş birliğini geliştirmenin yanı sıra STK’lar ile ortak çalışmalar gerçekleştirerek özel ihtiyaç sahibi mültecilerle ilgili tespit, yönlendirme ve müdahale faaliyetlerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

UNHCR, insan hakkı ihlali olarak kabul ettiği cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin sona erdirilmesini hedeflemekte ve her türünün gerçekleşmeden önce önlenmesi, risklerin azaltılması ve kadın, erkek, kız ve erkek çocuğu fark etmeden şiddete uğrayan herkesin ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmalar yapmaktadır.

Bu çerçevede cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin riskini düşürmek ve bu tür bir şiddete maruz kalan kişilere destek olmak üzere ilgili devlet kurum ve kuruluşlarıyla, insani yardım aktörleriyle ve mülteci topluluğundan temsilcilerle iş birliği içinde hareket etmektedir. Bu amaçla paydaşların kapasitesini artıracak, paydaşlar arasında etkili bir koordinasyon sağlayacak ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlemeye ve azaltmaya yönelik mücadele çalışmalarına toplumu ve yerel kuruluşları da dâhil edecek çalışmalar gerçekleştirmektedir.

UNHCR, önleme ve mücadele mekanizmaları hakkında bilgilendirme ve farkındalık oluşturma faaliyetlerinin yanı sıra mağdurlarının ve risk taşıyan kişilerin saptanmasını ve devlet hizmetlerine erişimini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca uzun vadeli çözümler üretmeye çalışılırken bu durumdaki kişilerin acil koruma ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel amaçlı nakit yardımlar da yapmaktadır.

Kadınlar ve kız çocukları bazı toplumlar da sadece toplumsal cinsiyetleri nedeniyle her gün ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaktadır. Yerinden edilmiş kişiler söz konusu olduğunda bu sorun daha da ciddileşmektedir.

UNHCR, mahremiyeti sağlayan güvenli barınaklar, inşaat veya bakım desteği, adil gıda dağıtım sistemleri ve ayrı hijyen tesisleri sağlayarak kadınların ve kız çocuklarının mücadelesini kolaylaştırmak için çaba sarf etmektedir

UNHCR ve başka kuruluşları bir araya getiren BM Çatışmada Cinsel Şiddete Karşı Eylem⁴¹⁶, kadınlara karşı istismara dikkat çekmek ve bu konuda farkındalık oluşturmak, en nihayetinde de cinsel şiddete bir son vermek ve dünyayı kadın ve kız çocukları için daha güvenli bir hale getirmek için kurulmuştur.

3.1.23.1.5. Uluslararası Çalışma Örgütü

ILO Birinci Dünya Savaşı sonrasında 1919 yılında Versay Anlaşması kapsamında kurulmuş ve 1946 yılında BM'nin ilk uzman kuruluşu konumuna gelmiştir. Türkiye ILO'ya 1932 yılında üye olmuş ve Türkiye'deki ilk ILO Ofisi 1952 yılında İstanbul'da "Yakın ve Orta Doğu İnsan Gücü Saha Ofisi" adı altında açılmıştır. "ILO Ankara Ofisi" ise 1976 yılında açılmıştır.

BM kuruluşları içinde hükümet, işveren ve işçiden oluşan üçlü yapıya sahip tek kuruluş olan ILO, sosyal adaletin temel unsurları olan insan haklarına saygıyı, saygın yaşam standartlarını, insanca çalışma koşullarını, istihdam olanaklarını ve ekonomik güvenceleri geliştirmeye ve tüm çalışanlara ulaştırmaya çaba göstermektedir. ILO Türkiye Ofisi'nin

misyonu, ILO’nun temel önceliklerinin, standartlarının, ilgi alanlarının ve politikalarının gözetildiği, deneyimlerinin yaygınlaştırıldığı koşullarda hükümetle, işçi ve işveren kuruluşlarıyla aktif ilişki içinde yer alarak, herkes için insana yakışır işler sağlanması çabalarında Türkiye’de güçlü, görünür ve proaktif bir konuma sahip olmaktadır.

ILO, Haziran 2019’da Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmeyi⁴¹⁷ kabul etmiştir. Sözleşme çalışma yaşamında şiddet ve tacizin ilk defa bir insan hakları ihlali olarak kapsayıcı ve geniş bir tanımını yapmıştır. Sözleşme iş yerinin tanımını da geleneksel sınırların ötesine taşıyarak işe ulaşım, iş seyahatleri, iş toplantıları ve işle ilişkili sosyal faaliyetlerdeki her türlü şiddet vakasını kapsayacak şekilde tanımlamış ve çevrim içi iletişimdeki şiddet ve tacizi de bu kapsama almıştır. Sözleşme şiddet ve taciz ile mücadeleyle yönelik tedbirlere ilişkin somut öneriler de getirmiştir.⁴¹⁸

Bu minvalde küresel düzeyde ILO ve UNWOMEN iş birliğinde “Çalışma Yaşamında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Tacizle Mücadele El Kitabı”⁴¹⁹ hazırlanmıştır. Kitapta hükümetler, işverenler, işçiler, işçi ve işveren örgütleri ve STK’lar tarafından çalışma yaşamında kadınlara yönelik şiddet ve tacizle mücadele etmek için yürütülen iyi uygulamalara yer verilmiştir. Ayrıca çıkartılan dersleri ve uygulamaya dönük çalışmaları sistematik bir şekilde bir araya getirmiştir.

ILO Türkiye ofisinin faaliyetleri şunlardır:

- İŞKUR’la uygulanmakta olan “Toplumsal Eşitliğin Sağlanması ve Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi” ile Türkiye’de kadın istihdam oranlarının artması için katkı sağlamayı amaçlamıştır.
- Mayıs 2021’de hizmet vermeye başlayan ILO Akademi Dijital Platformu 2021 yılında gerek iş yerinde gerekse gündelik hayatta şiddet ve tacize dair farkındalıklarının artmasına katkıda bulunmayı amaçlayan “Şiddete Sıfır Tolerans” çevrim içi ilk eğitimini Karsan⁴²⁰ çalışanlarına vermeye başlamıştır.
- “Kadınlar için Daha Çok ve Daha İyi İşler” Programı kapsamında Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yaygın Yanlış İnanışlar, Kadına Yönelik Şiddetin Etkileri, Çalışma Yaşamında Şiddet, Çalışma Yaşamında Şiddetin Türleri, Çalışma Yaşamında Şiddetin Etkileri; Pandemi, Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Konusunda Şirket Düzeyinde İyi Uygulama Örnekleri ve Şiddetle Mücadele ve Şiddetle Mücadele Mekanizmaları gibi konu başlıklarında eğitim vermektedir.

3.1.23.1.6. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), 1946 yılında Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu adıyla kurulmuş ve 1954 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından çocuk haklarının korunması adına tanıtım ve savunma çalışmaları yapmak, çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olmak ve çocukların potansiyellerini eksiksiz biçimde gerçekleştirmek için fırsatlar yaratmak üzere görevlendirilmiştir.

1951 yılında Türkiye Ofisi açılan UNICEF, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme doğrultusunda, Türkiye’de yaşayan en zor durumdaki çocukların eğitim, çocuk koruma, sağlık, sosyal politika, ergenlik ve gençlik alanlarındaki ihtiyaçlarına odaklanır.

Çocuk yaşta evlilikleri engellemek, bu vakalarla mücadele etmek ve bunlara müdahale etmek amacıyla politika yapımında, uygulamada, kaliteli hizmet sunumunda ve programların izlenmesinde kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK’lar ile birlikte çalışmaktadır. “Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı”nın hazırlanması ve uygulanmasında ASHB’ye teknik destek sunmaktadır.

UNICEF ayrıca Gaziantep ve Kilis’te “Çocuk Yaşta Evliliklerin Önlenmesi İçin Müdahale Modelini” uygulamaktadır. Söz konusu model, çocuk yaşta evlilikleri önlemek ve bunlara etkili şekilde müdahale etmeye yönelik bir dizi adım içermekte, eğitim personeli, din görevlileri, muhtarlar ve çeşitli sektörlerde çalışan kamu görevlilerine yönelik kapsamlı eğitim programları düzenlenmektedir.

Bu konuda toplumsal farkındalığı arttırmak ve olumlu sosyal normların desteklenmesine katkı sağlamak için annelere, babalara ve ergen kız ve erkek çocuklarına yönelik toplum temelli eğitimler dâhil olmak üzere toplumsal dönüşüm odaklı bir dizi faaliyet de yürütülmektedir.

3.1.23.2. Barolar

Şiddet mağdurları, adalete ve adli mekanizmalara erişimde en dezavantajlı konuma sahip kesimlerden birini oluşturmaktadır. Şiddet mağduru kadınların adalete erişiminin sağlanması ve geliştirilmesinde barolar ve dolayısıyla avukatlar önemli bir role sahiptir. 31.12.2021 tarihi itibarıyla ülke çapında, 83 baroya 85.262 erkek, 73.687 kadın olmak üzere 160.651 avukat kayıtlı bulunmaktadır.⁴²¹

1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 176 ncı maddesine göre, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlar, bu Kanunda yazılı avukatlık

hizmetlerinin sağlanması için adli yardım bürolarına başvurabilmektedir. Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nin 1 inci maddesinde adli yardımın amacı; bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılması olarak belirlenmiştir.

Şiddet uygulayan kişiden şikâyetçi olmak isteyen, ancak maddi durumu avukat tutmaya uygun olmayan kadınlar, baro bünyesinde bulunan, 1136 sayılı Kanun'un 177 nci maddesinde düzenlenen Adli Yardım Bürosuna başvurarak kendilerine ücretsiz avukat tayin edilmesini talep edebilmektedir. Kural olarak adalet hizmetleri ücretsizdir ancak yargılama sürecinde harç, gider avansı, avukatlık ücreti gibi belirli masrafların yapılması gerekmektedir. Adli yardım, yargılama giderlerini karşılayacak ekonomik güce sahip olmayan kişilerin, bu masraflardan geçici olarak muaf tutulmalarını sağlayan sistemdir.⁴²² Bu kapsamda adli yardım büroları, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınların adli mekanizmalara ulaşmasında önemli bir görev ifa etmektedir. TBB1 Adli Yardım Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde, her baro merkezinde, baro yönetim kurulu tarafından belirlenip görevlendirilecek yeterli sayıda avukattan oluşan bir adli yardım bürosu kurulacağı, birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım bürosunun, baroların eşit olarak temsili esas alınarak oluşturulacağı, büroda, barolar arasında eşit dağıtılmak şartıyla en fazla 50 (elli) avukat görevlendirilebileceği hükme bağlanmıştır. Adli yardım büroları konusunda yapılan bir araştırmaya göre, uygulamada adli yardım bürolarının en az 2 (1 sorumlu avukat ve 1 büro personeli olmak üzere) ve en çok 20 kişiden (11 sorumlu avukat ve 9 büro personeli olmak üzere) oluştuğu tespit edilmiştir. Bazı barolarda başvuruları nöbetçi avukat almakla ve büro personeli yalnızca kadınlara başvuru belgelerine dair bilgi vermekle ve kadınlardan gelen başvuru belgelerini toplamakla yükümlü iken, kadınlardan başvuru alan, onlara haklarına dair bilgileri ilk olarak aktaran ve ön değerlendirmeyi yapan kişilerin doğrudan büro personeli olduğu barolar da bulunmaktadır.⁴²³

Ceza yargılamasında adli yardım ise 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) çeşitli maddelerinde düzenlenmiştir. Müdafî (avukat) seçecek durumda olmadıkları ve bir müdafî yardımından faydalanmak istedikleri takdirde, tüm şüpheli ve sanıkların adli yardımdan yararlanma hakları bulunmaktadır. Bu durumda şüpheli veya sanık için baro tarafından bir müdafî görevlendirilir. Ayrıca 5271 sayılı Kanun'un 150 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, müdafî bulunmayan şüpheli veya sanık; eğer çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise kendi talebi olmaksızın bir müdafî görevlendirilir. Aynı maddenin 3 üncü fıkrasına göre ise, alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı hakkında soruşturma yapılan veya dava açılan ve müdafîsi bulunmayan şüpheli ve sanık için

de istemi olmasa dahi barodan avukat tayini zorunludur. CMK'nın 234 üncü maddesine göre, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçların mağdur, şikâyetçi ve katılanları, vekilleri bulunmadığı takdirde kendilerine baro tarafından avukat görevlendirilmesini isteme hakkına sahiptir. Yine aynı maddeye göre; mağdur, on sekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malul olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın kendisine zorunlu olarak barodan bir avukat görevlendirilir. Uygulamada, ifadeyi alan kolluk veya cumhuriyet savcılığı, sorguyu yapan hâkim ve kovuşturma evresinde mahkeme tarafından baroya yazı yazılarak ilgili kişi için avukat atanması sağlanmakta, baroların CMK uygulama servislerinden ilgili kişiye avukat atanmaktadır.⁴²⁴

Adli yardım büroları dışında ayrıca, barolara bağlı kadın danışma merkezleri tarafından, kadın hakları/hukuku komisyonu/kurulu adı altında temel yasalarda kadın haklarının geliştirilmesi ve kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda çalışmalar yapılmakta ve özellikle kadınların adalete erişiminin sağlanmasına yönelik olarak kadınlara ücretsiz olarak danışmanlık hizmeti verilmektedirler. Bu merkezler;

- Kanunlarda kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına ve eşit hakların uygulamaya yansımaya destek oluşturmak,
 - Kadın hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek,
 - Nereye ve nasıl başvuracakları konusunda bilgi edinmek isteyen ve hakları konusunda da yeterli bilgisi bulunmayan özellikle kırsal kesim kadınlarına fahri danışmanlık yapmak,
 - Baroların kadın hakları komisyonlarıyla iş birliği yapmak,
 - Kadın kuruluşları ile dayanışma içinde çalışmak,
 - KSGM'ye, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi politikalarına uygun olması amacıyla hazırlanmış olan yasa tasarılarına ilişkin görüş bildirmek,
- gibi görevleri yerine getirmektedirler.

Bünyesinde Kadın Hukuku Komisyonu bulunan baro temsilcilerinin katılımıyla 05.06.1999 tarihinde kurulan Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu (TÜBAKKOM) aile içi şiddet de dâhil olmak üzere, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirilmesi için çalışmalar yürütmektedir.

Komisyonun amaçları, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu Yönergesi'nde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

- Ulusal ve uluslararası mevzuatta kadının insan haklarına ilişkin düzenlemelerin yaşama geçirilmesi, eşit ve adil uygulanmasının sağlanması.
- Evrensel hukuk ölçeğinde adalet ve eşitlik prensibine aykırı mevcut düzenlemeleri ve uygulamaları değiştirecek çözüm önerilerinin saptanması ve savunulması.
- Kadınların haklarını öğrenmeleri ve kullanmalarını sağlamaya yönelik eğitim çalışmaları yapılması ve gönüllü danışmanlık hizmeti verilmesi.
- Kadının insan hakları mücadelesine kamuoyu desteği sağlamak amacıyla TÜBAKKOM aracılığıyla baroların kadın hakları kurulları/ komisyonları ile ortak eylem planlarının oluşturulup, uygulamaya konulması.
- Baroların kadın hukuku kurulları/komisyonları arasında koordinasyon, iş birliği ve dayanışmanın sağlanması doğrultusunda yapılacak çalışmaların yapılması.
- Mesleki anlamda kurumsal ve uygulamaya yönelik yayınlar yapılması.

Yürütülen Çalışmalar

a) Barolar tarafından, Hizmet İçi Eğitim kapsamında “Kadın Hakları ve Aile İçi Şiddet” Konulu Sertifika Programları düzenlenmektedir. Bu sayede, Adli Yardım Merkezleri’nde görev alan avukatların, özellikle “kadının aile hukukundan doğan ve şiddet içeren talepleri” konusunda açılan davalarda, başvuru tarihinden başlayarak alınması gereken tedbirler ve savunma teknikleri açısından bilgilendirilmeleri sağlanmaktadır.

b) Adli Yardım Hizmeti, 1136 sayılı Kanunun 176 ncı maddesi uyarınca toplam 79 baro tarafından kurulan adli yardım bürolarınca yürütülmektedir.

c) TBB1 Eğitim Merkezi tarafından her sene bir dizi eğitim gerçekleştirilmektedir.

d) Barolar tarafından “6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve konuyla ilgili uluslararası mevzuat konulu bir dizi eğitim seminerleri gerçekleştirilmiştir.

e) 28.07.2020 tarihinde TBB1’in ana faydalanıcısı olduğu AB, Avrupa Konseyi ortak projesi kapsamında “HELP” (İnsan Hakları Eğitim Programı) içindeki “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet” başlıklı eğitim Türkçe olarak erişime açılmıştır.

f) “Türkiye’de Mülteci Sığınmacı ve Geçici Koruma Altındaki Kişilerin Adaletle Erişimlerinin Desteklenmesi Projesi” TBB1 Başkanlığı ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği yürütücülüğünde 08.02.2018 tarihinde faaliyetlerine başlamış, Mülteci Kadın ve Çocukların Korunması kapsamında Barolar tarafından eğitimler gerçekleştirilmiştir.

g) TBB1 Hukuk Okur Yazarlığı Projesi kapsamında kadına yönelik şiddete ilişkin eğitim programlarına da geniş yer verilmektedir. Proje, TBB1, İl Baroları ve STK’lar,

Belediyeler, Kent Konseyleri, diğer Kurum ve Kuruluşlar ile birlikte 2017 yılından itibaren tüm illerde yaygınlaştırılarak uygulanmıştır.

ğ) Türkiye Cumhuriyeti, AB ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilen Türkiye Barolar Birliğinin ana faydalanıcısı olduğu, Baroların ve Avukatların Avrupa İnsan Hakları Standartları Konusunda Kapasitesinin Güçlendirilmesi Ortak Projesi 01.04.2018-31.03.2021 tarihleri arasında Türkiye’deki Baroların ve Avukatların İnsan Hakları Standartları Uygulama Kapasitelerini Güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

h) Gelincik Projesi: Örnek iyi uygulamalardan biri olan Gelincik Merkezi, 02.04.2011 tarihinde Ankara Barosu tarafından başlatılmıştır. Merkez’de kırılgan gruplara yönelik adli yardım danışmanlığı ve adli yardım hizmetleri sağlanmaktadır. Başvuru sahipleri, farklı şiddet türlerine maruz kalan kişilerdir. Merkez; fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalan kadın, çocuk ve diğer kırılgan grupta yer alan kişilerin uğradıkları şiddet ile ilgili olarak özel eğitim almış ve konusunda uzman 45 rehber avukat ve 221 gönüllü avukattan oluşmaktadır. Merkezde ayrıca ihtiyaç halinde psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarından da yardım alınabilmektedir. Gelincik Merkezi’ne 444 43 06 no’lu telefondan 7/24 ulaşılabilmektedir.

Gelincik Merkezi’ne, STK’lardan ve kamu kurumlarından yönlendirmeler yapılmaktadır. Merkez, şiddete uğrayan kadın mağdurların, yanında yer almayı; bu davaların gözlemcisi, takipçisi ve avukatı olmayı hedeflemektedir.

Gelincik Merkezi’nde rehber avukat ile yapılacak görüşme sonunda, mağdurun yaşadığı olaya özel hukuki bir yol belirlenmektedir. Şiddet mağdurunun kalacak yerinin olmaması durumunda; Ankara Valiliği, ASHB ve Belediyelerin Sığınma Evleri’ne (varsa çocuğu ile birlikte) yerleştirilmesi konusunda gerekli girişimler yapılmaktadır. Somut olayın yasal koşullara uyması halinde; boşanma, nafaka, tazminat, velayet davalarının açılarak takip edilmesi sağlanmaktadır.

6284 sayılı Kanun gereği şiddet uygulayan ve uygulama tehlikesi bulunan kişiye karşı mağdurun can ve mal güvenliğini sağlamaya ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması (evden uzaklaştırma, silahının alınması, iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi vs.) sağlanmaktadır. Alınan tedbir kararına aykırı davrananlar hakkında suç duyurusunda bulunmaktadır. Adli Tıp Kurumuna başvurarak rapor alınmasının sağlanması, şikâyetçi olunması durumunda Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulması, ödenmeyen nafakalarla ilgili olarak icra takibi işlemlerinin başlatılması sağlanmaktadır.⁴²⁵

STK’lar sahaya ilgili bilgi sahibi olmaları ve diğer sivil toplum aktörleri aracılığıyla alternatif çözümler sunabilmeleri sebebiyle, kadına yönelik şiddetle mücadelede, STK’lar

Gelincik Merkezi'nin en etkin ortaklarından biridir. Ankara Barosu'ndan alınan son istatistiki verilere göre, Gelincik Merkezi'ne yıllık ortalama 700 başvuru yapılmaktadır.

Komisyonumuz, zaman içinde kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir yer edinen Gelincik Merkezi benzeri yapıların diğer barolarda da kurulması konusunda öneride bulunmuştur.

ı) Adalet Bakanlığı ve TBB1 tarafından UNDP'nin teknik desteğiyle ve İsveç Uluslararası Kalkınma İş Birliği Ajansı (SIDA) tarafından finanse edilen “Türkiye’de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi” 01.04.2019 tarihinde uygulanmaya başlanmış olup Proje'nin 01.04.2022 tarihine kadar sonuçlanması öngörülmektedir.

Proje, “Türkiye’de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi Aşama I”ın kazanımları ve sonuçları doğrultusunda, Türkiye’de adli yardım uygulamalarına yönelik daha koordineli, nitelikli ve sistematik bir yaklaşım geliştirilmesini ve adalete erişimin kolaylaştırılmasına ilişkin çalışmaların artırılması için performans yönetimi araçları ve mekanizmalarının faaliyet göstermesine ilişkin farkındalığın oluşturulmasını amaçlamaktadır. Proje; avukatlar, barolar ve STK’lar arasındaki iş birliğinin artırılması; avukatların STK’ların deneyimlerinden faydalanmasını ve gerekli yardımın, sahadan gelen gerçek bilgiler temelinde nihai faydalanıcılara yöneltilmesini sağlayacaktır.

STK’larla ilgili en önemli husus iki yönlü bir yönlendirme mekanizması oluşturulmasıdır. Proje, ihtiyaç sahibi kişilerin yönlendirilmesi için STK’larla barolar arasında sağlam bir bağlantı kurulmasını amaçlamaktadır. STK’lar, projenin bir parçası olarak kurulmakta olan “Şiddet Mağduru Destek Merkezi” başta olmak üzere, adli yardım hizmetleriyle ilgili, barolar ise yereldeki STK’lar tarafından sunulan hizmetler ile devlet ve belediyeler tarafından sunulan sosyal hizmetlerle ilgili bilgilendirilmektedir. STK’lar, vakaları barolara ve yasal uygulayıcılara yönlendirecektir. STK’ların, şiddete maruz kalan kişilere ve kırılgan gruplara etkin danışmanlık sağlaması için kapasitesi artırılacaktır.

Projenin hedeflenen sonuçları; koordinasyon, sistem geliştirme, kapasite geliştirme ve farkındalığın artırılması başlıkları altında belirlenmiştir. Proje kapsamında, şiddet mağdurlarına yönelik özel adli yardım hizmetlerinin etkinliğini artıracak pilot uygulamalar geliştirilmiştir.

Proje kapsamında;

Türkiye’de adli yardım sisteminin güçlendirilmesi için kadın dernekleri, STK’lar, avukatlar ve barolar arasındaki koordinasyonun artırılması amacıyla mevcut durum analizi yapılarak, bölge toplantıları ve çalıştaylar başlatılmıştır.

Başlangıç döneminde, Ankara Barosu’nun Gelincik Uygulamasına ilişkin analiz yapılmış ve pilot barolarda “Şiddet Önleme Merkezlerinin” kurulmasına ilişkin sistem gereklilikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak, tüm pilot barolar, düzenleyici çerçeve, ağ kurma ve resmi iş birliği hatları, fiziki kapasite, altyapı, eğitim ve iletişim ve destek kapasiteleri kapsamında gereklilikleri sıralamaları için incelenmiş ve bu barolara bünyelerinde adli yardım destek merkezlerinin kurulması için başlıca gereklilikler, atılması gereken adımlar ve altyapı desteğini gösteren spesifik yol haritaları sağlanmıştır.

Pilot barolarda iyi uygulamaları uygulayarak ve daha da geliştirerek özellikle kadına yönelik şiddet vakalarında adli yardım hizmetlerine yönelik sistematik ve yapılandırılmış bir yaklaşım geliştirilmesi ve bu kapsamda belirlenen 7 pilot baroda, “Şiddet Mağduru Destek Merkezi” oluşturulması amaçlanmıştır. Antalya, Balıkesir Denizli, Mardin, Nevşehir, Rize ve Samsun olmak üzere 7 pilot baroda merkezlerin kurulumu tamamlanmıştır. Bu merkezlerde şiddet mağduru kadınlara bu alanda eğitim almış avukatlar tarafından adli yardım hizmeti sunulması öngörülmektedir. Proje kapsamında, bu merkezlerde görev yapacak avukatlara eğitim verilecektir. Projeyi hedefe ulaştırmak için, ihtiyaca özel çevrim içi eğitim programı aracılığıyla adli yardım hizmeti sunan avukatların kapasitesinin artırılması ve bu bileşen altında yer alan eğitim, raporlama, altyapı servisi gibi çalışmaların 2021’in sonuna kadar tamamlanması planlanmıştır.

Hazırlanan eğitim modülleri çerçevesinde 16-17-18.04.2021 ve 7-8-9.05.2021 tarihlerinde düzenlenen eğitici eğitimlerine pilot illerden toplam 72 avukat katılmıştır. Eğitici eğitimlerini müteakip 28-29-30.05.2021 tarihlerinde pilot illerdeki merkezlerde görev alacak avukatlara yönelik eğitimlere toplam 243 kişi katılım sağlamıştır.

Projeyle; Türkiye’deki baroların, adli yardım hizmetlerine ilişkin performans kriterleri ve değerlendirme mekanizması ile CMK avukatlarının görevlendirilmesine ilişkin otomasyon sistemiyle ilgili farkındalığın artırılması hedeflenmiştir. Tüm pilot barolar için basılı görünürlük ve promosyon materyalleri ve bilgilendirici videolar dahil olmak üzere PR kampanyaları geliştirilmesi ve yürütülmesi planlanmıştır.

3.1.23.3. Sivil Toplum Kuruluşları

XIX. yüzyılda önem kazanan ve sayıları gittikçe artan STK’ların tanımı üzerinde bir uzlaşma olmamakla birlikte, en genel anlamıyla devlet örgütlenmesinin dışında yer alan, toplumun bazı çıkarlarını gerçekleştirmek için gönüllülük esasına dayanarak oluşturulan ve kar amacı gütmeksizin faaliyetlerini yürüten örgütleri ifade etmektedir.

Çağdaş demokratik toplumların vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilen STK’lar, sendikalar, vakıflar, dernekler, platform, inisiyatif (girişim), meslek odaları, kooperatif gibi grupları kapsamaktadır.⁴²⁶

STK’ların işlevleri özetle şunlardır:⁴²⁷

- Toplumsal sorunlara çözüm üretmek amacıyla yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- Toplum içinde çalışmalarıyla ön plana çıkmış kişilere ve kurumlara maddi ve bilimsel destek yaratmak.
- Kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak projeler yapmak.
- Akademik çevreyle birlikte aydınlatıcı kongre, konferans, seminer, toplantı gibi aktiviteler gerçekleştirmek.
- Ülkenin öncelikli hedeflerine ulaşmasında kamuoyu desteği sağlamak için medya vb. iletişim araçlarıyla gündem oluşturmak.
- Uluslararası gönüllü kuruluşlarla belirli bir konuda ittifak yaparak insanlık ve tabiat yararına çalışmak. Olağanüstü durumlara hazır olmak, bu durumun aşılmasında gerekli kaynakların seferber olmasını mümkün kılmak.
- Uluslararası örgütlerin mali kaynaklarından yararlanmak için bu kuruluşlarla düzenli ilişkiler yürütmek.
- Gerektiğinde yapısal reform ve mevzuat uyum çalışmalarını gerçekleştirmek.
- Yurt içi ve yurt dışı fon ve desteklerden yararlanmak için araştırma ve geliştirme merkezi kurarak sürekliliğini sağlamak.

Genel olarak incelendiğinde devlet ve STK ilişkilerinin üç şekilde konumlandığını söylemek mümkündür. Bunlardan ilki devletin karşılayamadığı hizmet taleplerinin STK’larca üstlenildiği, STK’ların devlete “yardımcı” olduğu konum; ikincisi devletin finanse ettiği hizmetlerin dağıtımının STK’larca üstlenildiği “tamamlayıcı” konum; üçüncüsü ise STK’ların “daha az müdahaleci” rol üstlendiği ve sadece devlete hizmet üretmesi, kamu sorumluluğunu yerine getirmesi için destek olup devleti teşvik ettiği konumdur.⁴²⁸

Devlet ve STK ilişkisi çerçevesinde farklı ülkelerde ortaya çıkan ve dört modelde sınıflandırılan “sivil toplum rejimleri”nden ilki “liberal model” olarak adlandırılan ve ABD’nin temsil ettiği modeldir. Bu modelde kamunun sosyal refah harcamaları düşük seviyede olup sivil sektör çok güçlü şekilde rol almaktadır. Gerçekten de ABD’de sivil toplum eğitimden sağlığa, sosyal hizmet kuruluşlarından araştırma enstitülerine, istihdam ve mesleki eğitim merkezlerinden müzelere kadar çok geniş yelpazede çok sayıda kuruluşla faaliyet

göstermektedir. İkinci model “sosyal demokratik model” olup İskandinav ülkelerinde geçerli olan rejimdir. Bu rejimde güçlü refah devleti tarafından yüksek düzeyli sosyal harcamalar gerçekleştirilerek, STK’lara fazla fırsat verilmemektedir. Üçüncü model ise önde gelen örneği Almanya olan “korporatist model” olup bu modelde hem kamu refah harcamalarının hem de STK harcamalarının düzeyi oldukça yüksektir. Sonuncu model “devletçi model” olup bu modelde bir yandan devletin sosyal refah harcamalarının düzeyi düşüktür, aynı zamanda da STK’lar yeterince gelişmemiştir. Japonya ve Türkiye gibi ülkeler bu modele örnektir. Bununla birlikte ülkelerdeki devlet ve STK dengesi sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde olup STK’ların desteklendiği veya tam tersi engellendiği dönemler neticesinde ülkelerin içinde bulundukları model değişebilmektedir.⁴²⁹

Gelişmiş refah toplumlarında STK’lar, kamu sektörünün; karar alırken, politika üretirken, yasa çıkarırken ve proje hazırlarken danışabileceği veya iş birliği yapabileceği önemli bir paydaş olarak görülmektedir. Kamu-STK iş birliğinin teşvik edilerek karşılıklı güven ve diyalogun oluşturulması önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, sürdürülebilir diyalog ve iş birliği için kurumsal yapılanmaların oluşturulması, STK’ların karar alma süreçlerine eşit ve objektif kriterlerle belirlenerek katılımının sağlanması, uzmanlaşmış olduğu konuda ilgili STK’ların görüşlerinin politika ve yasalara yansıtılması, belirlenen politika ve yürürlüğe konan yasal düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin bilgi paylaşımlarının sağlanması, STK’ların verimli ve sürdürülebilir şekilde faaliyette bulunmalarını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması, doğrudan ve/veya dolaylı finansman imkânlarının kamu sektörü tarafından sunulması gibi hususlar kamu-STK iş birliğinin geliştirilmesi için gereklidir.

Bununla birlikte, STK’ların nitelikli insan kaynağına ve gerekli bilgiye sahip olmaları, iş birliğini teşvik edici yasal düzenlemelerin varlığı, örgüt içi demokrasinin gelişmiş olması, ideolojilerin öne çıkarılmadan, ön yargısız iş birliği anlayışının varlığı, STK’ların kendi arasında yeterli iletişim ve iş birliğinin geliştirilmesi de STK’lar açısından kamu-STK iş birliğinin geliştirilmesinde karşılanması gereken unsurlardır. STK’ların devlet politikalarını etkileyebilmelerinde kendi aralarında “ortak bir anlayış” oluşturabilmeleri; üst birlik, platform gibi yapılanmalarla güç birliği sağlamaları, medyayı amaçlarına uygun şekilde kullanmaları, etkin savunuculuk ve lobicilik yapabilme yeterliliğine sahip olmaları da önemli diğer hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴³⁰

Küreselleşme, neo-liberalizm ve katılımcı demokratik sistemlerin yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte özellikle 1980’li yıllardan sonra STK’ların önemi artmış ve konumu dönüşmeye başlamıştır. Türkiye’de de benzer şekilde 1980’li yıllardan itibaren STK’ların

örgütlü çalışma yetisinde ve etkinliğinde artış hissedilmeye başlanmıştır. 1990'lı yılların sonunda AB aday ülke statüsünün kazanılması, STK'lar için yeni bir sürecin başlamasına ön ayak olmuş; STK'lar, hem bölgesel hem ulusal hem de uluslararası alanda önemli bir yönetim partneri olarak rol almaya başlamıştır.⁴³¹

1980 sonrasında, sivil toplum söylemlerinde kadın hakları, çevre sorunları, insan hakları gibi yeni söylemler yerini almış; sivil toplumun özerk olması vurgusu öne çıkmıştır. Bu dönemin en önemli gelişmelerinden birisi ise Türkiye'de kadın hareketinin yükselmesi ve örgütlenmesidir.

Türkiye'de kadın hareketi, sivil toplumun güçlü ve başarılı olduğu alanların başında gelmektedir. Türkiye'de kadın hareketi, farklı dünya görüşlerine karşın kadınların yaşadıkları problemler karşısında meselelerin üstesinde gelmede kapsayıcı ve gündem belirleyici rolüyle önemli kazanımlar elde etmiştir.⁴³²

Türkiye'de kadın hareketinin tarihçesini Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden başlatmak mümkündür. Cumhuriyetin kuruluş yıllarına kadar olan bu dönemde kadın hareketi, birinci dalga feminist harekete uygun olarak kamusal ve kişisel eşitlik talebiyle yola çıkmıştır. Bu dönemde kadın hareketinin öncelikli talepleri; eğitim hakkı, çalışma hayatına katılma, oy hakkı, çok eşliliğin yasaklanması, erkeğin tek taraflı boşanma hakkının kaldırılması, toplumsal yaşama kadınların da dâhil olması, mirasta kadının hakkının korunması gibi kadınların toplumdaki ve aile içindeki konumuna ilişkin meselelerle ilgilidir. Tanzimat sonrasında devlet nezdinde gerçekleşen değişimlerle talepler karşılanmaya başlanmış; kadınlar üniversitede okuma, devlet dairelerinde memur, fabrikalarda işçi olarak çalışma haklarını kazanmışlardır. Bununla birlikte evliliklerin kayıt altına alınması, kadının da boşanma hakkına sahip olması, evlilik yaşının yükseltilmesi gibi yasal değişiklikler gerçekleşmiştir.⁴³³

Cumhuriyetin ilanından sonra ise 1926 Medeni Kanun, 1924 Tevhidi Tedrisat Kanunu, 1930'larda eşit yurttaşlık hakları, çalışma hakları gibi önemli reformlar yapılmıştır. 1923 yılında kadınlar tarafından ekonomik, sosyal ve siyasal haklarını savunmak ve eşit vatandaşlık mücadelesi vermek için Kadınlar Halk Fırkası adında bir siyasi parti kurma girişiminde dahi bulunulmuştur. Kurulma izni alınmaması üzerine aynı kadınlar bu kez "Türk Kadınlar Birliği" derneğini kurarak siyasal haklarını kazanma mücadelesi vermişler; 1934 yılında oy hakkı talebiyle gerçekleştirdikleri yürüyüş sonrasında kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren kanunun kabulünün ardından 1935 yılında "kadın hakları sorunu"nun çözüldüğüne kanaat getirilerek Birliği feshetmişlerdir.⁴³⁴ Bu dönemden 1980'li yıllara kadar kadın hareketinin temel hedefi kazanılan hakların korunması yönünde olmuş; kadınların sırf cinsiyetlerinden ötürü ezildiklerine ilişkin söylem 1980'lere kadar dile getirilmemiştir.⁴³⁵

1980’lerde Türkiye’de kadın hareketi, dünyada 1970’lerle ortaya çıkan “ikinci dalga feminist hareket”ten etkilenecek ortaya çıkmıştır. Bu hareketin itici güçlerinden birisi BM tarafından 1975 yılında ilan edilen “Kadın On Yılı” ve ardından kabul edilen CEDAW Sözleşmesi’dir. 1985 yılında Türkiye’nin CEDAW Sözleşmesi’ni imzalaması için yürütülen mücadelenin ardından, Sözleşmenin uygulanması için yazılan dilekçenin imzalanması için başlatılan “Kadınlar Dilekçesi” imza kampanyası ile 1980 sonrası ilk kitlesel eylem kadınlar tarafından yapılmış ve imza kampanyası beklenenden fazla ilgi görmüştür. 1987 yılında ise Kadınlar Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü ile 12 Eylül sonrası ilk kitlesel yürüyüş yine kadınlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde kadın hareketi tarafından bilinç yükseltme faaliyetlerine başlanmıştır.⁴³⁶

Çaha (2017) tarafından Türkiye’de kadın hareketinin gelişim süreci dört dönemde tanımlanmaktadır. Bunlar; “gizil hazırlık” dönemi, “uyanış” dönemi, “meşruluk arayışı” dönemi ve “bir harekete dönüşme” dönemidir. 1980’lerde sokak gösterileri, mitingler, imza kampanyaları gibi eylemlerle “harekete dönüşen” kadın hareketi, 1990’lı yıllarda hem kadınlar arası farklılıkların ortaya çıkmaya başladığı hem de kadın hareketinin kurumsallaştığı dönemi yaşamıştır.⁴³⁷ Bu dönemde Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi (1990), İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Merkezi (1990), Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı (1990), Kadın Dayanışma Vakfı (1993), Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (1993), Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği (1993), Pazartesi Dergisi (1995), Başkent Kadın Platformu (1995), Uçan Süpürge (1996), KA-DER (1997), Kadın Merkezi- KAMER (1997), AKDER (1999) gibi kurumsal yapılanmalar ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra kadın hareketinin ortaya çıkardığı etkinin sonucu olarak devlette de kurumsal yapılanma iradesi ortaya konularak 1990 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) kurulmuştur. Bu dönemde çeşitli yasal kazanımlar⁴³⁸ elde edilmiş; kadına yönelik aile içi şiddet özel alan meselesi olmaktan çıkarılarak 1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Yine kadına yönelik şiddet mağdurlarına yönelik kadın örgütleri tarafından ilk konukevi de bu yıllarda açılmıştır.

2000’li yıllarla birlikte çeşitlenen kadın hareketi bir araya geldikleri ortak platformlarla başta Anayasa olmak üzere Medeni Kanun, TCK, İş Kanunu gibi yasalarda reform niteliğinde düzenlemelerin gerçekleştirilmesinde önemli rol almışlardır. 1980’lerden 90’ların sonuna kadar öncelikli gündemi Medeni Kanun Reformu olan kadın hareketi, yapılan yasal değişiklikler onucunda en önemli başarılarından birisini elde etmiştir. 2004 yılında Teşkilat Kanunun kabulü ile Başbakanlığa bağlı olarak yeniden yapılandırılan KSGM ile yakın iş birliği bu dönemde de devam etmiştir. Bu çerçevede, CEDAW ülke raporlarının hazırlanması, bu dönemde başta

Anayasa olmak üzere gerçekleştirilen yasal reformlara ilişkin öneri taslaklarının oluşturulması, 4320 sayılı Kanunun revize edilmesi, Şiddet İzleme Komitesi'nin kurulması ve Komiteye katılım sağlanarak kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarının planlanması ve izlenmesi, ulusal eylem planlarının hazırlanması ve izlenmesi, BM Kadının Statüsü Komisyonu toplantılarına devlet heyetiyle katılım sağlanması gibi örneklerini sayabileceğimiz birçok çalışmada kadın örgütleri yer alarak; devlet-STK iş birliğinin önemli ve etkili örneğini ortaya koymuşlardır.

Günümüzde de kadın örgütleri, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadınların güçlenmesine yönelik KSGM tarafından yürütülen çalışmalarda önemli paydaş olma rolünü sürdürmektedir. KSGM tarafından oluşturulan politika belgelerinin (kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planları, kadına yönelik şiddetle mücadele il eylem planları, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele il eylem planları, Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı vb.) hazırlanması, uygulaması ve izlenmesi; Şiddet İzleme Komitesi toplantılarında temsiliyet, farkındalık çalışmalarının yürütülmesi, uluslararası örgütlerle sunulacak ulusal raporların hazırlanması (CEDAW Dönemsel Ülke Raporları, OPAAW Ulusal Raporu gibi), kurumsal kapasitenin artırılmasına yönelik çalışmalar gibi pek çok faaliyet kadın örgütlerinin katkısı ile yürütülmektedir. Kadın alanında söz konusu iş birliğinin sürekliliğini sağlamaya yönelik olarak KSGM tarafından son yıllarda STK'lar ile kadının insan hakları, kadınlara yönelik ayrımcılık vb. konular yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi edinmek ve kadın sorunlarına ilişkin politikaları değerlendirmek amacıyla düzenli istişare toplantıları gerçekleştirilmektedir.

Kadınların ve kız çocuklarının eğitime erişimlerinin artırılmasına yönelik yürütülen çalışmalarda da STK'lar önemli paydaş olarak rol almışlardır. MEB'in hayat boyu öğrenme kurumları aracılığıyla gerçekleştirdiği yaygın eğitim etkinliklerine ek olarak pek çok STK gönüllü olarak kadınlara yönelik okuma yazma, beceri ve meslek edindirme kursları vermektedir. Eğitim alanında önemli kampanyalar olarak hafızalarda yer edinen “Haydi Kızlar Okula”, “Baba Beni Okula Gönder”, “Kardelenler” gibi kampanyalar ile “Temel Eğitime Destek Projesi” gibi projelerde yine STK iş birliğinde yürütülmüştür.

Kadınların ekonomik yaşama katılımlarını desteklemek ve artırmak amacıyla yürütülen birçok çalışmada da yine kamu ve STK iş birliğinin başarılı örneklerini görmek mümkündür. 2015-2018 yılları arasında ILO Türkiye Ofisi ve İŞKUR iş birliğinde uygulanan “Kadınlar İçin Daha Çok ve İyi İşler: Türkiye’de İnsana Yakışır İş için Kadınların Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında İŞKUR öncülüğünde kamu kurumları, işçi-işveren temsilcileri ve STK'lardan oluşan Ulusal Teknik Ekip tarafından Kadın İstihdamı Eylem Planı hazırlanmış ve

uygulanmıştır. Kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi ve yoksulluğun önlenmesi için İl Özel İdaresi, STK’ların iş birliğinde ve özel sektör tarafından, kadınlara pozitif ayrımcılık içerecek şekilde mikro kredi uygulamaları başlatılmıştır. Aralık 2020 itibarıyla yaklaşık 200.000’den fazla yoksul ve dar gelirli kadına ulaşılmış, dağıtılan kredi miktarı ise toplamda 1 milyar lirayı geçmiştir. Ayrıca, 39.039 aktif mikro girişimci kredi kullanmaya devam etmektedir.⁴³⁹

Türkiye’de kamu-STK iş birliği sadece kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen çalışmalara STK’ların katılım ve katkılarının sağlanması ile sınırlı değildir. Kamu-STK iş birliğinin gelişmesinin önemli unsurundan birisi olan STK’ların kapasitelerinin güçlendirilmesi çalışmalarında da iş birlikleriyle karşılaşmak mümkündür. Bu çerçevede, kadın STK’ların kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar hem STK’ların kendi aralarında gerçekleştirdikleri iş birlikleri hem de kamu kurumları tarafından yürütülen projeler ekseninde sürdürülmektedir. Bu çalışmaların tamamına bu raporda yer vermek mümkün olmamakla birlikte birkaç örneğini zikretmek yerinde olacaktır. 2014-2016 yılları arasında KSGM tarafından yürütülen “Aile İçi Şiddet Projesi” hibe bileşeni kapsamında, yerel ve ulusal düzeyde STK’ların kadına karşı şiddete yönelik kapasitelerinin güçlendirilmesi için 11 ilde 19 STK’na yaklaşık 3.000.000 Avro hibe desteği sağlanmıştır. ASHB ile UNICEF arasında dezavantajlı çocukların korunması, gelişim ve katılım haklarından yararlanabilmelerinin güçlendirilmesi amacıyla hazırlanan “2018-2019 Ortak Çalışma Planı” kapsamında erken yaşta ve zorla evliliğin önlenmesi için çalışan kamu kurumları ve STK’lar bünyesinde görev yapan hizmet sağlayıcılara yönelik çalıştaylar, seminerler ve eğitimler düzenlenmiştir. Yine (mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, Tarım Orman Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı iş birliğinde 2018 yılında “Kadın Kooperatiflerinin Güçlendirilmesi İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Bu kapsamda “Kadın Kooperatifçiliği Çalışma Grupları” oluşturulmuştur ve farklı illerde çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. 2008-2012 yılları arasında, GAP Eylem Planı’nın “Sosyal Gelişimin Sağlanması” bileşeni altında oluşturulan Sosyal Destek Programı (SODES) ile, Güneydoğu Anadolu Bölgesi için GAP, Doğu Anadolu Bölgesi için DAP, Doğu Karadeniz Bölgesi için DOKAP ve Konya Ovası Projesi (KOP) kapsamında Valilikler koordinasyonunda kadınların ve kamu yararına çalışan STK’ların güçlendirilmesini amaçlayan projeler yürütülmüştür.

Kamu-STK arasında etkin ve sürekli iş birliğinin tesisi gerek ulusal gerekse uluslararası alanda edinilen tecrübe ve bilgi birikiminin karşılıklı paylaşılarak kadın mücadelesinin güçlenmesine katkı sağlamakla birlikte, alanda tespit edilen sorunların hızlı ve doğru kanallarla merkezi yönetimin bilgisine sunularak çözüme ulaştırılmasında, ihtiyaçları karşılayacak, etkin, hızlı, ekonomik politikaların belirlenmesi ve bunların uygulanmasının tarafsız izlenmesine,

böylelikle toplumsal bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması çabasına tüm toplumsal kesimlerin katılımını sağlayacak, demokratik katılım yollarının geliştirilmesine zemin hazırlayacaktır.

Türkiye’de günümüzde kadın hareketi kadınların sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal hayata aktif katılımlarını sağlayarak, kadınların demokratik haklarının bilincinde olmalarını ve haklarını kullanmalarını desteklemek; kadınların mesleki ve ekonomik gelişimlerine ve güçlenmelerine yönelik projeler ve aktiviteler gerçekleştirmek; alana ilişkin araştırma, inceleme ve yayın çalışmaları teşvik etmek, yürütmek, yaymak; toplumsal farkındalık çalışmaları gerçekleştirmek; cinsiyetçi sistemin kadın ve çocuklara zarar veren yerel uygulamalarını tespit etmek ve ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri almak/alınması için kamuoyu yaratmak, kamu otoriteleri ile ortak amaçlar çerçevesinde iş birliği, savunuculuk ve lobicilik faaliyetleri yürütmek gibi çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu çerçevede son dönemde kadın STK’lar tarafından farklı alanlarda kadınları güçlendirmek, kamu politikalarını etkilemek ve STK’lar arası iş birliği ve dayanışmayı artırmak için çeşitli proje ve çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmaların tamamından bahsedilmesi söz konusu Rapor’un sınırını aşacağından dolayı, Komisyon toplantılarına katılım sağlayan STK’lar ile sınırlandırarak yürütmüş oldukları belli başlı çalışmalardan özetle bahsedilecektir.

Bu çerçevede;

AKDER: Başörtüleri gerekçe gösterilerek eğitim ve çalışma hayatından dışlanan kadınlar tarafından 15.02.1999 tarihinde kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana AKDER tarafından, Avusturya, Macaristan, Azerbaycan, Romanya, Malezya ve Bosna Hersek’te eğitim görmek isteyen 300 öğrenciye, 2016 yılından itibaren de yurtiçi lisans öğrencilerine burs verilmiş; 2000’li yıllarda yurt dışında eğitim görmek isteyen, yüzlerce öğrenciye eğitim danışmanlığı yapılmıştır. Eğitim, sağlık, AB, kadın ve siyaset konularında eğitim seminerleri düzenlenmiştir. 1998’den bugüne başörtüsü yasağı nedeniyle hak kaybına uğramış bin iki yüzden fazla kadının davası takip edilmiş, kadınları hedef alan bir insan hakkı ihlali olan başörtüsü yasağına karşı basın açıklamaları, seminerler, miting ve toplantılar düzenlenmiş, her alanda bu engellenmenin kalkması için mücadele yürütülmüştür.

AYSİT: 15.02.2006 tarihinde kurulan Aysit Platformu, 2019 yılında Aysit Vakfı olarak tescil edilmiştir. Vakıf Türkiye’de ve dünyada farklı alanlarda faaliyet gösteren, vakıflar, dernekler ve diğer STK’ları bir araya getirerek özelde kadın ve ailenin toplumdaki statüsünü geliştirmek, genelde ise Türkiye’nin refahını, mutluluğunu ve dünya barışını sağlamak için

ortak akıl ve eylem üretmek amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kapsamda Gençlik Buluşmaları, yaz okulları ve kampları, seminerler, eğitimler ve toplantılar düzenlenmektedir.

BİLKA: Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, fenni ve teknik konularda, her türlü araştırma metodunu kullanarak veri elde etmek ve çözüm teklifleri getirmek amacıyla 2007 yılından bu yana faaliyetlerini yürütmektedir. Merkez tarafından kadınlar ve çocuklarla ilgili düzenlenen toplantılara katılım sağlanmakta, enerji verimliliğinden Covid 19 ve aşı çalışmalarına kadar çok farklı konularda atölye çalışmaları düzenlenmektedir. Kayıp sığınmacı ve göçmen çocuklar, nafaka, subliminal (bilinçaltı) mesajlar, akran zorbalığı, kadının ve çocuğun soyadı, ulusal medyada çalışan kadınların medyadaki yeri ve sorunları gibi farklı konularda raporlar yayınlanmaktadır.

Hazar Kültür Eğitim Dayanışma Derneği: Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Kasım 1993 tarihinde kurulmuştur. 03.01.2006'ya kadar Hazar Grubu olarak faaliyet gösteren Dernek, meselesi kendine ve topluma katkı sunmak olan kadınlara eğitim sunmayı misyon edinmiş, bu amaçla geleneğin ihyası ile geleceğin inşasını buluşturan dinamik bir yapıyı, toplumsal hayatın içindeki eylemliliği, kolektif emeği ve varlığı anlamlı kılacak bilgiyi öğrenmeyi hedeflemiştir. Bu çerçevede, Hazar Akademi ile kadın konusunun yanı sıra din, felsefe, psikoloji, tarih, sağlık vb. farklı alanlarda seminerler, okuma etkinlikleri, eğitim programları vb. çalışmalar yürütülmektedir. Kadın çalışmaları kapsamında 2003-2010 yıllarında farklı illerde kadın buluşmaları düzenlenmiş, film okumaları, kadın gündemi tartışmaları vb. düzenlenmiştir. Başörtüsü yasakları üzerine bugüne kadar yapılmış en kapsamlı araştırma olan Türkiye'nin Örtülü Gerçeği Başörtüsü Ayrımcılığı Anketi gerçekleştirilmiştir. Kadın çalışmalarının yanı sıra, gençlik, göç ve bağımlılık üzerinde de çalışmalar yürütülmektedir.

İslam Dünyası STK'ları Birliği: 2005 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla 3335 sayılı Yasa çerçevesinde kurulan ve 66 ülkeden 354 STK'nın çatı kuruluşu olan İslam Dünyası STK'ları Birliği (İDSB), İslam dünyası STK'ları arasında sürdürülebilir gelişim, birlik ve koordinasyonu temin etmek; tüm dünyada adalet, barış ve istikrar ortamının gerçekleşmesine katkıda bulunmak; bireylerin ve toplumların temel hak ve özgürlüklerini korumak; sivil toplumun katılımcı ve çoğulcu ilkelere dayalı olarak daha da geliştirilmesi için karşılıklı iş birliği çerçevesinde teknik ve sosyal çalışmalar yapmak; İslam kültür ve değerlerinin tanıtılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

KA.DER: Türkiye'de üst düzey yönetimlerde, özellikle de siyasette, kadınların temsiliyetindeki eşitsizliği gidermek, tüm yurttaşların kararlara katılımını sağlamak, kadın deneyimi ve çözüm üretme yeteneğini sosyal ve siyasal alanlara kazandırmak amacıyla Mart

1997’de kurulmuştur. KA.DER tarafından eşit temsilin sağlanması için sosyal ve siyasal yaşamda erkek egemenliğine karşı eşitlik bilincinin yükseltilmesi, kadınların politikaya katılımını engelleyen ekonomik, sosyal, kültürel ve yasal engellerin ortadan kaldırılması, kadınların karar alma organlarında eşit temsiliyi sağlamak için geçici özel önlem politikalarının yasalarda ve siyasi parti tüzüklerinde yer alması, kadınlara yönelik ayrımcı ifadelerin yasa ve düzenlemelerden çıkartılması, kadınların hak ve özgürlüklerini güvence altına alacak yasaların yapılması, kadınların güçlenmesi, haklarını kullanabilir, savunabilir ve genişletebilir duruma gelmeleri, parti üyesi olan kadınların güçlendirilmesi, partilerinde görünür kılınmaları ve yerel ve genel seçimlerde aday olmaya teşvik edilmeleri, siyasi partilerde yer alan kadınlar arasında; kadın sorunları ve politikaları ile ilgili iş ve güç birliğinin geliştirilmesi amacıyla lobi, savunma, kampanya, örgütlenme, dayanışma ve eğitim çalışmaları yürütülmektedir.

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği: Türkiye’de ve dünyada kadınların insan haklarını savunmak ve hayata geçirmek amacıyla 1993 yılında kurulmuştur. 1995 yılından bu yana Türkiye genelinde ve Kıbrıs’ta 15 binden fazla kadına ulaşan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) uluslararası İnsan Haklarında Yeni Taktikler Programı kapsamında insan hakları konusunda dünya çapındaki en iyi taktiklerden biri olarak seçilmiştir. Eğitim ve savunuculuk çalışmalarının yanı sıra bilgi üretim ve paylaşımı kapsamında da birçok çalışma yürütülmektedir. Bu kapsamda, kadınların medeni, ekonomik, siyasi, cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarını kullanmasını engelleyen unsurları belirleyip bu engelleri ortadan kaldırmaya yönelik eylem ve politikalar oluşturmak için ulusal ve uluslararası araştırmalar yapılmakta; aynı zamanda yayın ve materyaller geliştirilerek ilgili kişi ve kurumlarla paylaşılmaktadır.

Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV): 1986 yılında Kadın Sağlıkçılar Girişim Grubu olarak kurulmuş, ardından Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Derneği olarak hizmet vermiş; 2013 yılında ise Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı olarak yeniden yapılanmıştır. KASAV ulusal ve uluslararası düzeyde genel sağlık ve sağlıklı yaşama bilincini geliştirmek, sağlığın geliştirilmesi ve korunması çalışmalarında bulunmak, sağlık çalışanları arasında yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, halkın bilinç düzeyini yükseltilmesi için genel eğitim ve öğretim çalışmaları yapmak, engelli bireyleri ve kısıtlı kesimlerinin sağlık ve eğitim kapasitelerinin yükseltilmesini sağlamak, aile kurumunu korumak ve bütünlüğünün devamına yönelik çalışmalarda bulunmak ve ayrıca çevreyi ve çevre bilincini geliştirmek ve çevre sağlığını korumak amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kapsamda KASAV Sürekli Eğitim ve Uygulama Merkezi tarafından Sağlıklı Hayat eğitimleri, Kişisel Gelişim ve Sosyal Gelişim Eğitimleri, Psikososyal Gelişim Eğitimleri düzenlenmektedir.

Gençlik, Gelişim ve Değerler, Çocuklarımız ve Biz, “Baba” Erkek, Tükenecek/Tüketilen kadın Sorununa Yeni Bir Bakış, Yardımla Üreme Teknikleri ve Aile Sağlığına Etkileri konularında kitaplar, çok sayıda makale yayınlanmıştır; Ben Özel’im Benim Özelim Projesi, Ebelik Becerileri Geliştirme Eğitici Eğitimi Projesi, “Geç Değil” Bağımlılık Projesi, Ortaöğretimde İnternet Bağımlılığını Önleme Projesi gibi bakanlıklar ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliğinde birçok proje yürütülmüştür.

KADEM: Kadının onuru ile yaşayabileceği güvenli bir toplum ve adil bir gelecek inşa etmek amacıyla 2013 yılında kurulan KADEM kadınların temel hakları ve ailenin güçlendirilmesi için çalışan, kadınların hayatına dair farkındalık çalışmaları yürüten bir STK’dır. Dernek bünyesinde hukuk, iş ve ekonomi, basın ve medya iletişim, akademik araştırma ve geliştirme, gençlik gibi çeşitli kurullar bulunmaktadır. Söz konusu kurullar vasıtasıyla istismara uğramış ve şiddet görmüş kadınların davalarına müdahil olunmakta, kadınların haklarını öğrenmeleri ve devletin sağladığı imkânlardan haberdar olmaları için eğitim ve seminerler düzenlenmekte, iş hayatında kadınların yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik projeler yürütülmekte, medyada kadın temsili ve kadının medyada görünürlüğü ile ilgili faaliyetler gerçekleştirilmekte; ulusal ve uluslararası kongre ve paneller düzenlenmektedir. Bu kapsamda, Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongreleri, Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi, Uluslararası Öğrenci Gençlik Çalıştayları, Bağımlılık Çalıştayları vb. toplantılar düzenlenmiştir; Mülteciler için Güçlü Sivil Toplum Projesi, Mülteci Kadınlara Yönelik Kültürel ve Ekonomik Entegrasyon Projesi, Kadınlar Göç Yolunda Projesi, Geleceğe İşbaşı Projesi, İnovasyonda Kadın Projesi, AB-TR Siyasette Kadın Sivil Ağı Projesi gibi projeler yürütülmüştür. Genç KADEM ile üniversite öğrencisi ve yeni mezun gençler gönüllülük bilinciyle farklı alanlarda sosyal sorumluluk projelerini hayata geçirmektedir.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı: 1990 yılında kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla kurulan Vakıf, çalışmalarını erkek şiddetine karşı mücadele feminist yöntemlere dayalı olarak yürütmekte olup kadınların özgür ve eşit koşullarda, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve erkek şiddetinden uzakta bir yaşam kurmalarını hedeflemektedir. Mor Çatı bugüne kadar 3 ayrı sığınak çalışması yürütmüş ve 1000’in üzerinde kadın ve çocuklarına sığınak desteği sağlamıştır. Şu an Türkiye’de STK’lar tarafından faaliyet gösteren tek kadın sığınmaevi Mor Çatı sığınağıdır. Ayrıca, 1990 yılından bu yana kadın dayanışma merkezinde 38.000’den fazla kadın ve çocuğa sosyal, psikolojik ve hukuksal destek sağlanmıştır. Alandaki bilgi ve deneyimi paylaşmak için şiddet alanında çalışan kadın örgütleri, STK’lar, barolar ve belediyelerle atölye çalışmaları yapılmaktadır.

TOBB Kadın Girişimciler Kurulu: Türkiye’deki kadın girişimci potansiyelini nicelik ve nitelik bakımından geliştirmek ve daha donanımlı hale getirmek, girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine öncülük etmek misyonu ile 2007 yılında kurulan TOBB Kadın Girişimciler Kurulu 81 ilde, 7.000 kadın girişimciden oluşmaktadır. TOBB, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) iş birliğinde “81 ilde Türkiye’nin Cinsiyet Eşitliği Karnesi” hazırlanmaktadır. 81 ildeki TOBB Kadın Girişimciler İl Kurulu başkanları ve üyeleri tarafından “Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı” hazırlanmıştır. TOBB Kadın Girişimciler Kurulu tarafından Geleceği Yazan Kadınlar, Kız Kardeşim, Kız Kardeşim Projesi Yerel Lezzet Hibe Programı, Girişimci Kadınların Dijital Dönüşümü, İşimiz Temiz, İnternette Hayat Kolay, She Means Business gibi projeler yürütülmektedir.

Türkiye Aile Platformu (TÜRAP): TÜRAP, sağlıklı nesillerin yetişeceği güçlü, doğal aile idealiyle çalışan; toplumu yıkan, parçalayan, gruplara ayıran bir bakış açısını reddeden Türkiye genelinden STK’ların oluşturduğu tek Aile Platformu olup 2012 yılında kurulmuştur. TÜRAP aile ve aile bireyleri odaklı çalışan STK’lara iletişim, istişare ve iş birliği zemini hazırlamaktadır. Sanal ortam toplantıları, yılda bir kere yapılan İstişare Grubu İl Toplantıları ve Genel Meclis Toplantıları ile dünya ve Türkiye’deki aile gündemine ilişkin meseleler ele alınmakta, ortaklıklar geliştirilmekte ve projeler üretilmektedir.

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER): 2002 yılında Türkiye’nin önde gelen 37 kadın girişimcisi tarafından, kadın girişimciliğini geliştirmek yoluyla ekonomik ve sosyal yaşamda kadının konumunu güçlendirmek vizyonuyla kurulmuştur. KAGİDER, kuruluşunun ardından kamu, özel sektör ve sivil toplumdan bileşenlerle iş birliği içinde genç kadınları iş yaşamına hazırlamak, girişimci ya da girişimci olmak isteyen kadınlara eğitim ve mentörlük desteği vermek, rol model girişimci kadınları görünür kılmak ve artırmak amacıyla çok sayıda proje ve çalışmaya imza atmıştır. Bu kapsamda 2004 yılında ilk girişimcilik programı hayata geçirilmiş; “İşimi Kuruyorum” ve “İşimi Geliştiriyorum” adlı tescilli eğitimler oluşturulmuştur. STK’lar arasında iş birliği ve dayanışma örneklerinden olan Kadın Fonunu kurarak; ulusal ve uluslararası kurum, kişi ve topluluklardan yaratılan kaynakları kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal olarak güçlenmeleri için faaliyet gösteren kadın STK’lara ulaştırmıştır. KAGİDER, Geleceğin Kadın Liderleri projesi, Kadın Girişimci İş Buluşmaları, Genç Fikirler Güçlü Kadınlar, Türkiye’nin Kadın Girişimci Yarışması, Teknolojide Kadın Hareketi, Mentör Ağı, Türkiye Kadın Girişimcileri Platformu, Kadın Liderlik Platformu gibi birçok çalışma ile 2025 yılına kadar 3 milyon kadını istihdama kazandırmak için çalışmalarını yürütmektedir.

Komisyon toplantılarına katılarak katkılarını sunan STK’larla sınırlı örneklerden de anlaşılacağı üzere kadın hareketinin temel unsuru olan kadın STK’ların günümüzde kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri, kız çocuklarının ve kadınların eğitimi, kadın girişimciliği, ekonomik hayata katılım, karar alma mekanizmalarına ve siyasete katılım, kadın sağlığı, medya gibi kadınların sorunlarla ve ayrımcılıkla karşılaştığı hemen her alanda faaliyet gösterdiklerini ve bu alanlarda uzmanlaştıklarını söylemek mümkündür.

Kadına yönelik şiddet ve her türlü ayrımcılıkla mücadele ile kadınların sosyo, ekonomik, politik ve kültürel alanlarda hak, fırsat ve imkânlardan eşit olarak faydalanmalarını sağlamak üzere faaliyetlerini sürdüren kadın STK’lar genellikle dernek ve vakıf statüsünde yapılmışlardır. Bununla birlikte platform, kooperatif gibi statülerde de faaliyetlerini sürdüren kadın STK’lar mevcuttur. İçişleri Bakanlığı verileri kapsamında faaliyet alanlarına göre derneklerin sınıflandırılması incelendiğinde “kadın dernekleri” olarak bir sınıflandırma bulunmadığı görülmektedir. Kadın derneklerine ilişkin verilere hak ve savunuculuk sınıflandırması altında yer alan detaylı faaliyet alanında insan hakları, tüketici hakları ve cinsiyet farklılıklarına yönelik dernekler ile birlikte yer alan “kadın hakları” detay faaliyet alanı kullanılarak erişmek mümkündür. 2021 yılı verilerine göre hak ve savunuculuk sınıflandırması kapsamında detay faaliyet alanını “kadın hakları” olarak tanımlayan dernek sayısı 830’dur.⁴⁴⁰ Vakıflarda ise hedef kitlesine göre vakıflar incelendiğinde, hedef kitlesi kadınlar olan vakıf sayısı 2457’dir.⁴⁴¹ Söz konusu sayılar kadın STK’ların sayısına karşılık gelmemekte olup gerek dernek gerekse vakıflara ilişkin istatistiksel sınıflandırmaların yeniden gözden geçirilmesi kadın hareketi içerisinde yer alan STK’ların tarihsel süreçte gelişimlerinin rakamlarla tespit edilmesine ve mevcut sayılarının noksansız belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

3.1.23.4. Sendikalar

Sendikalar, üyelerinin ekonomik ve sosyal haklarını korurken, aynı zamanda toplumsal bilincin şekillenmesinde de önemli rol oynamaktadır. Sendikalar üyelerine verdikleri eğitimlerle zihinsel dönüşümün sağlanmasına önemli katkı sağladıkları gibi, çalışma yaşamında işyerlerinde imzaladıkları toplu sözleşmelerinde kadına yönelik şiddetle ve eşitsizlikle mücadeleyi hedefleyen hükümlere yer vermekte, kadın istihdamı, kadınların çalışma yaşamında yaşadıkları sorunlar gibi çeşitli konularda araştırmalar yapmaktadır. Doğum Sonrası İziner, Kreş Yardımı, Kadın Sağlığı, Esnek Çalışma, Cinsel Taciz, Mobbing, Şiddet gibi güncel çalışma hayatını, Türkiye’yi ve kadınları doğrudan ilgilendiren sorunlar bu çalışmalara örnek verilebilir.

Sendikal hareketin temel öğelerinden biri olan “eşit işe eşit ücret” ilkesine rağmen, iş güvencesi olmayan ve düşük ücretlerle çalışan kadınların, erkeklerin de ücretlerinin düşmesine neden olduğu ve hatta işlerini kaybetmelerine yol açması dolayısıyla kadınlar sendikal süreçlerin dışına itilmiştir. Bu durum; II. Dünya Savaşı boyunca devam etmiş ve 1960’lara kadar kadınlar sendikal süreçlere müdahil olamamışlardır. 1979 yılında Birleşmiş Milletler “Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” ile kadınlar ve erkeklere tam bir eşitlik sağlanması konusunda önemli bir adım atmıştır. Taraf olan devletler özellikle istihdam alanında kadın ve erkeklerin eşit şartlarda olmasını sağlayacak önlemleri almak üzere sözleşmede yer alan maddeleri kabul etmiş sayılmışlardır.⁴⁴² Türkiye’de 1980 sonrası süreçte uluslararası kadın faaliyetleri ve sendikalarda kadın hareketini destekleyen kadınların baskıları sonucu, 1990’lı yıllarda memur sendikalarının da kuruluşlarıyla birlikte az sayıda da olsa bazı sendikalar tarafından kadın konusu gündeme alınmaya başlanmıştır. 2012 yılında 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu’nun 19 uncu maddesinde yapılan değişiklik ve yürürlüğe giren 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun 26 ncı maddesinde sendikal kuruluşların faaliyetlerinde, üyeleri arasında eşitlik ilkesine ve ayrımcılık yasaklarına uygun davranmaları gerektiği ifade edilmiştir. Bazı sendikalar da tüzüklerinde benzer hükümlere yer vermiştir. Bu gelişmeleri takiben, sendikalarda kadın komisyonları/komiteleri kurulmaya başlamıştır.

Kadın emeği ve istihdamının son yıllarda giderek önem kazanmasına rağmen sendikalarda kadın üye oranlarının erkeklere oranla düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 72. Türkiye’de Cinsiyete Göre İşçi Sayıları (2020)⁴⁴³

Erkek	Kadın	Bilinmeyen*	Toplam
10.091.744	4.177.855	16.165	14.285.764
SENDİKA ÜYESİ İŞÇİ SAYILARI			
Erkek	Kadın	Bilinmeyen	Toplam
1.530.159	403.516	12.490	1.946.165
İŞÇİLERİN SENDİKALAŞMA ORANI			
Erkek	Kadın	Bilinmeyen	Toplam
% 15,2	% 9,7	% 77,3	% 13,6

*Bilinmeyen: banka, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birliklerin personeli için kurulmuş bulunan sandıkların iştirakçileri SGK bildirimlerini toplu olarak bildirdikleri için cinsiyet bilgisine ulaşılamamaktadır.

Tablo 73. Türkiye’de Cinsiyete Göre Kamu Görevlisi Sayıları (2020)⁴⁴⁴

Erkek	Kadın	Toplam
1.411.432	1.222.499	2.633.931
SENDİKA ÜYESİ KAMU GÖREVLİSİ SAYILARI		
Erkek	Kadın	Toplam
1.019.449	704.174	1.723.623
KAMU GÖREVLİLERİNİN SENDİKALAŞMA ORANI		
Erkek	Kadın	Toplam
% 59,1	% 40,8	% 65,4

Kadınların sendikalaşma oranının -özellikle işçilerde- nispeten düşük olmasının temel nedenlerinin kadınların işgücü piyasasına ulaşmasındaki zorluklardır. Bunların başında; aile ve toplumsal yapı, sosyo-ekonomik etkiler, eğitim düzeyi, işgücü piyasasının durumu, yasal düzenlemeler ve cinsiyete dayalı iş bölümü gelmektedir.⁴⁴⁵ Nitekim Komisyon çalışmalarına katılan sendika temsilcileri tarafından, kadınlar arasında sendikalaşma oranının düşük olduğu ifade edilmiştir.⁴⁴⁶ Kadınların çalışma hayatında yer almalarının zaten zor olduğu, pandemi döneminde işten çıkarılanların en çok kadın olduğu, sendikalı kadınların bunları aşabildiği, bu nedenle özellikle kadınların sendikalı olma konusunda desteklenmesi gerektiği yine Komisyon çalışmalarına katılan sendika temsilcileri tarafından dile getirilmiştir.⁴⁴⁷

HAK-İŞ Konfederasyonu tarafından 2017 yılında yapılan “Sendikal Bakış Açısıyla Kadın Çalışanlar İçin Sorun Çözme Yöntemleri” araştırmasında, kadınların çalışma hayatına ve sendikal faaliyetlere katılımına ilişkin tespit edilen bazı sorunlar şunlardır:

- Kadın çalışanlar, iş ve aile yaşamını uyumlaştırma (uzun çalışma saatleri/düzensizliği, vardiya, ulaşım sorunu vb.) konusunda halen sorun yaşamaktadır. Çalışma yaşamına girebilen kadınların çalışma yaşamlarını kısa bir dönemde bitirmesi ve/veya kariyerde yükselme doğrultusunda tüm potansiyelini ortaya koyamamasının temel nedeni, ev ve iş yaşamını uzlaştırma konusunda yaşadıkları sorunlardır. Aile yaşamında çocuk bakımı, yaşlı ve hasta bakımı gibi yükümlülükleri sadece kadınların sorumluluğunda gören anlayış vardır.
- Türkiye’de kreşlerin, gündüz bakımevlerinin halen yeterli sayıya ulaşamaması nedeniyle çalışan kadın annelerin en büyük sorunu çocuk bakımıdır.
- İşgücü piyasasında bazı işler ve meslekler “kadın işleri” ve “erkek işleri” olarak ayrılmakta ve bu ayrışma kısmen toplum tarafından da benimsenmektedir. Bu olgu, kadınların genellikle geleneksel kadın mesleklerinde çalışmasına ve bu nedenle daha düşük statülü ve düşük ücretli işlerde çalışmaya razı olmalarına neden olmaktadır.

• Kadınların hem çalışma yaşamına girmesi, hem de girdikten sonra işte devamları konusunda yasalarda cinsiyete dayalı ayrımcılık söz konusu değildir. Ancak belli iş ve mesleklerin kadınlara uygun işler olarak toplumsal kabul görmemesi, görev dağılımında adil davranılmaması, ekonomik kriz dönemlerinde önce kadınların işten çıkarılması, ücretlerin düşük tutulması gibi bazı ayrımcılık örnekleriyle karşılaşılmaktadır.

• Kadın çalışanlar sendikal faaliyetlere katılımında bölgesel olarak çevre ve aile baskısına maruz kalmaktadır.

• Toplumun halen sendikal faaliyetleri erkeklere özgü görmesi, kadın çalışanın sendika ile bir bağ kurmasına engel teşkil etmektedir.

• Sendikal izinlerin kullanılmasında özellikle kadın çalışanlar sıkıntı yaşamaktadır.

• Kadın çalışanlar, işyerinde erkeklere oranla daha fazla mobbinge maruz kalmaktadır.⁴⁴⁸

Sendikada bir kadının görev alabilmesi için ailesel ve toplumsal engeller de fazladır. Kadınların günlük hayatını sendikal faaliyetlere katılabilecek şekilde organize etmesi gerekmektedir. Geleneksel eş ve annelik rollerine göre yetiştirilen kadınlar, çalışma yaşamına girdiğinde de toplumsal rollerini çalışma yaşamıyla birlikte devam ettirmek durumunda kalmaktadır. Bu şartlara göre erkek egemen sendikalarda sosyal platformları, eğitim seviyeleri, aile yapıları farklı olan kadınlardan aynı derece gayret sarf etmelerini beklemek gerçekçi olmamaktadır.^{449,450} Kadınların yaşamış olduğu cam tavan sendromu da sendikalarda kadın temsiliyi olumsuz etkilemektedir.⁴⁵¹

Tablo 74. Cinsiyete Göre İşçi ve İşveren Sendikaları ve Konfederasyonlarının Zorunlu Organlarında Görev Alanlar (2015)^{452,453}

	Başkan			Yönetim Kurulu			Denetim Kurulu			Disiplin Kurulu		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İşçi Sendikaları	169	7	176	844	81	925	497	44	541	529	56	585
İşveren Sendikaları	54	2	56	342	14	256	155	7	162	166	5	171
İşçi ve İşveren Konfederasyonları	4	0	4	41	2	43	12	0	12	18	0	18
TOPLAM	227	9	236	1.227	97	1324	664	51	715	713	61	774

Kaynak: ÇSGB Çalışma Hayatı İstatistikleri, 2015.

Kadın iş yaşamı ve sendikal faaliyetlere katılımı konusunda iş-aile yaşamı uyumunun sağlanması önem arz etmektedir. İş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik uygulamalar,

işverenler ve işyerleri için çalışanların iş yaşam dengesini kurmasına yardımcı olan ve çalışanların hem işyerindeki zorunluluklarını hem de aile yaşamını tamamlamasına olanak sağlayan uygulamalar olarak tanımlanabilir. Hukuk alanında aile dostu iş hukuku çerçevesinde değerlendirilen aile dostu politikalar, Avrupa Birliği literatüründe iş-yaşam dengesi kavramı ile ifade edilmektedir. Avrupa Birliği'nde yaygın olarak kullanılan bir diğer benzer kavram ise “iş ve aile yaşamının uzlaştırılması” kavramıdır.⁴⁵⁴ İş ve aile yaşamını uyumlaştırma temel hareket noktaları genel olarak şu politikaları içermektedir:

- Çocuk sahibi ebeveynlere tanınan izinler,
- Çocuk, yaşlı, engelli ve hasta bakım hizmetlerinin ücretsiz olarak veya çalışanların gelirleriyle uyumlu makul bir ücretle sağlanması ve yaygınlaştırılması,
- Aile yükümlülükleri olanlar için esnek çalışma düzenlemelerinin öngörülmesi,
- Aile yükümlülükleri olan çalışanların yasal izin sürelerinin sonunda hak kaybı olmadan eski işlerine dönebilmeleri,
- Aile yükümlülükleri nedeniyle işten ayrılanların yeniden istihdam edilmesi,
- Aile yükümlülükleri olanların sosyal güvenliğe ilişkin gereksinimlerinin dikkate alınması.

Bu çerçevede iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması konusunda ortak nokta, aileyi koruma ve aile ile iş yaşamı arasında bir denge kurulmasıdır. Bu denge oluşturulurken de, çeşitli işyeri uygulamaları, işyeri kültüründe değişiklik, iş organizasyonlarında değişiklik, iş sürelerinin farklılaştırılması gibi bazı değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu değişikliklerin çoğu ise, işçi talebinin yanında işverene bağlı esnek düzenlemeler anlamına gelmektedir. Bu noktada, çocuk yardımları ve aile ödenekleri gibi uygulamalar iş ve aile dengesini sağlamak adına önem kazanmaktadır. İş ve aile yaşamını uyumlaştırmaya yönelik bir diğer aile uygulama, işverenlerce düzenlenen kreş, bakım hizmetleri gibi sosyal destek uygulamalarıdır. Bu tür uygulamalar hem iş hem de aile sorumluluklarını beraber sürdürmenin getirdiği baskıyı azaltmaya yönelik uygulamalardır.⁴⁵⁵ İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması, erkek çalışanlardan ziyade ağırlıklı olarak kadın çalışanları etkileyen bir sorun alanı olmakla birlikte, bu uygulamalarının, kadınların korunmaya muhtaç olduğu algısını yaratmaması ve onları işgücü piyasasında kırılgan hale getiren bir şekil almamasına dikkat edilmelidir.⁴⁵⁶

Komisyonumuz çalışmaları kapsamında işçi ve işveren sendikalarının da aralarında bulunduğu kuruluşların görüşlerini almıştır. 08.07.2021 tarihinde yapılan toplantıya; Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN), Hak İşçi Sendikaları

Konfederasyonu (HAK-İŞ), Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (TÜRKİYE KAMU-SEN) ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TÜSİAD ve Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) temsilcileri iştirak etmiştir.

- TİSK Kadın Komitesi Başkanı Nagehan AKAN tarafından, dünyada ve Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve TİSK Kadın Komitesi olarak kadına yönelik yaptıkları çalışmalar hakkında,

- TÜRK-İŞ Konfederasyonu Kadın İşçiler Bürosu Müdürü Güldane KARSLIOĞLU tarafından, kadınları ilgilendiren her konuda TÜRK-İŞ olarak yaptıkları çalışmalar ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında önerileri hakkında,

- MEMUR-SEN Konfederasyonu Kadınlar Komisyonu Başkanı Sıdıka AYDIN tarafından, kadına karşı şiddeti önlemede yaklaşımları, yaptıkları çalışmalar ile tespit ve çözüm önerileri hakkında,

- HAK-İŞ Konfederasyonu Kadın Komitesi Başkanı Fatma ZENGİN tarafından, kadınlara dönük çalışmaları ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi kapsamında önerileri hakkında,

- TÜRKİYE KAMU-SEN Konfederasyonu Kadın Komisyonu Başkanı Leyla POLAT tarafından, kadın ve çocuklara yönelik şiddeti önlemek için alınması gereken tedbirler hakkında,

- TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nurten ÖZTÜRK tarafından, kadına yönelik şiddetin azaltılmasıyla ilgili yaptıkları çalışmalar ve çözüm önerileri hakkında,

- MÜSİAD Kadın Komitesi Başkan Yardımcısı Nur YAMANKARADENİZ tarafından, ailenin önemi, MÜSİAD Kadın Komitesi olarak kadına yönelik çalışmaları hakkında,

- TÜSİAD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Üyesi Ebru TÜZECAN tarafından, ekonomik ve sosyal yapının güçlenmesi için kadınların eğitim, çalışma hayatı ve karar alma süreçlerine eşit katılımlarının önündeki engelleri tespit etmek ve bu engellerin aşılması için yaptıkları çalışmalar ve çözüm önerileri hakkında

sunumlar yapılmıştır.⁴⁵⁷

3.1.23.5. Özel Sektör

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde insan haklarının tanınması ve bu hakların korunmasına yönelik yükümlülüğün sadece devletlerin değil, tüm insanların sorumluluğunda

olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda kadına yönelik şiddetin en yaygın türü olan kadına yönelik şiddet için de söz konusu sorumluluk geçerlidir.

Kadına yönelik şiddete meşruluk sağlayan değer yargılarıyla mücadele etmek için devlet ile özel sektörün birlikte ortak stratejiler geliştirmeleri ve uygulamalarının sorunun çözümünü hızlandıracağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda özel sektörün devletin özen yükümlülüğünün bir uzantısı olarak kadınlara yönelik şiddetle mücadelede aldıkları konum büyük önem kazanmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin izlenmesi, devletlerin bu konuda aldıkları önlemlerin takip edilmesi için çeşitli mekanizmalar kurulmuştur. Kadına yönelik şiddet kadın/erkek tüm insan hakları savunucularının üzerinde çalıştıkları bir konudur. Bu nedenle kadına yönelik şiddet konusunun bütüncül bir yaklaşımla ve tüm sektörlerin iş birliği ile ele alınması önem taşımaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin hükümler Uluslararası mevzuat ve başta Anayasamız olmak üzere diğer mevzuatımızda da yer almaktadır. Bunun yanında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planlarına da özel sektörün oldukça fazla katkısı bulunmaktadır. Terfi düzenlemeleri, iş-aile yaşamı dengesini destekleyici mekanizmalar bu çalışmalardan bazılarıdır. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)’nda da kamu özel sektör işbirliğinin geliştirilmesi, özel sektörün kadınların işgücü piyasasında güçlendirilmesine yönelik projelerinin desteklenmesi, işgücü piyasasında kadının güçlenmesi, kadın erkek fırsat eşitliğine yönelik ifadeler yer almaktadır.

Ayrıca özel sektördeki kuruluşların kurumsal politikalarında da kadına yönelik şiddetin mutlaka yer alması gerekmektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddete ilişkin özel sektör kapsamında özellikle TOBB, TÜSİAD ve MÜSİAD öncülüğünde geliştirilen farkındalık çalışmaları ve uygulamalar bulunmaktadır.⁴⁵⁸

Misyonu; Türkiye’deki kadın girişimci potansiyelini nicelik ve nitelik bakımından geliştirmek, daha donanımlı hâle getirmek ve girişimcilik kültürünün kadınlar arasında gelişmesine öncülük etmek olan, 81 ilde faaliyet gösteren ve 7 bin kadın girişimci üyeden oluşan TOBB Kadın Girişimciler Kurulu 2007 yılında kurulmuştur. Gerçekleştirilen birçok projeye hâlihazırda yüzde 10 olan kadın girişimci oranını artırmaya çalışmakta olan Kurulun hedefleri; kadınların finansmana erişiminin kolaylaştırılması, mevcut kadın girişimcilerin korunarak daha donanımlı hâle getirilmesi, üniversitelerle iş birliği yaparak girişimciliğin bir kariyer fırsatı olarak sunulması şeklindedir.

81 ildeki TOBB Kadın Girişimciler İl Kurulları iller bazında cinsiyet eşitliği eylem planları hazırlamakta, kadınların üretime daha fazla katılması, üniversitelerle iş birliğiyle

eğitimler verilmesi, kadın istihdam eden şirketlerin ödüllendirilmesi, mevcut kooperatiflerin desteklenmesi ve kooperatif sayısının artırılması, illerde kamu kurum ve kuruluşlarından oluşan cinsiyet eşitliği komisyonları kurulması, kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanması için çalışmalar yapılması, kayıt dışı çalışan kadınların istihdama katılmaları için teşvik edici çalışmalar yapılması, kadın girişimcilerin e-ticarette güçlendirilmesini sağlamaya yönelik eğitimler verilmesi, kadınların istihdamını desteklemeye odaklı eğitim programlar hazırlanması, sanayide kadın sayısını artırmak için organize sanayi bölgelerinde kreşler yapılması ve altyapılarının sağlanması, işverenlerle görüşülerek kadınlara ihtiyaç duyulan alanlar, meslek ve temel beceri ihtiyacı tespit edilerek bu alanlarda kadınların eğitilmesi ve istihdam edilmesi, cinsiyet eşitliği farkındalık programı geliştirilmesi çalışmaları yapmaktadır.

TÜSİAD 2015 yılından itibaren Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumunun başlattığı “İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi” ni desteklemektedir. Projenin hareket noktasının 2014 yılında yayınlanan “Yakın İlişkide Şiddetin Beyaz Yakalı Kadın Çalışanlara ve İşletmeye Etkisi Araştırma Raporu”⁴⁵⁹ olduğu, rapora göre çoğunluğu üniversite mezunu beyaz yakalı kadın çalışanların yüzde 75’inin geçmişte aile içi şiddetin en az bir türüne maruz kaldığı, çalışan kadınların yüzde 60’ının psikolojik şiddete, yüzde 53’ünün ekonomik şiddete, yüzde 22’sinin fiziksel şiddete ve yüzde 10’unun cinsel şiddete maruz kaldığı, erkeklerin yüzde 40’ının eşine veya birlikte olduğu kişiye en az bir kere şiddetin bir türü kapsamında değerlendirilebilecek bir davranışta bulunduğunu kabul ettiği, şiddet gören kadınların yüzde 16’sının ekonomik nedenlerle ilişkisini devam ettirdiği, şiddete uğrayan bireylerin yaklaşık yüzde 30’unun bu durumu kimseyle paylaşmadığı, şiddete uğrayan kadınların en son başvurduğu yerin şirketlerinin insan kaynakları birimi; en çok başvuru alan kişilerin ise iş dışındaki arkadaşlar ve komşular olduğu, şiddet gören kadınlarda iş arkadaşlarının en çok gözlemlediği belirtilerin ise durgunluk ve depresyon olduğu değerlendirilmektedir.

Proje kapsamında, TÜSİAD üyesi şirketlerin katılımı ve katkılarıyla gerçekleşen çalıştaylar sonrası bir uygulama rehberi hazırlanmış ve şirketlere projeye katılımları için çağrıda bulunulmuş, 2016 yılında 17 şirket projeye dâhil olmuş, 2020 yılı sonunda projeye dâhil olan şirket sayısı 73’e, çalışan sayısı 183 bine, 2021’de katılan şirketlerle sayı 90’a çıkmıştır. Bu şirketler aile içi şiddetle mücadele kapsamında kendi politikalarını geliştirerek farkındalık çalışmaları yürütmüş, 2016-2019 yılları arasında projeye dâhil 38 şirkette anket uygulanarak projenin etki analiz raporu⁴⁶⁰ hazırlanmış, 2020 yılında ise “Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet Raporu”⁴⁶¹ yayımlanmıştır. 2019 yılında gerçekleştirilen etki araştırmasına göre, şiddetin en önemli nedeni olarak ekonomik zorluklar ifade edilmiş, bu sorunun 2019 yılında yüzde 73 seviyesinde olduğu; erkeğin gözünde kendisini kadının sahibi olarak

görmesinin şiddetin nedenleri arasında yüzde 76’lık oranda olduğu; kadının yetersiz veya kusurlu bir eş, sevgili olması da şiddetin nedenlerinden biri olarak ifade edilmiştir.

MÜSİAD 300’ü aşkın kadın üyesiyle, en fazla kadını içinde bulunduran iş dünyası yapılanmalarından birisidir. Kadına yönelik istihdam oluşturma, eğitim ve girişimciliği geliştirme, iş gücü piyasalarına daha iyi erişim sağlama ve fırsat eşitliği gibi yollarla kadın girişimcilere daha fazla imkân sağlanmayı amaçlamaktadır.

Kadın girişimci potansiyelinin nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için faaliyetler gerçekleştiren bir yapı olan MÜSİAD Kadın; 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında “Aile ve İnsan Hakları Komisyonu” kurmuştur.

Türkiye’de ve diğer ülkelerde yapılan saha çalışmaları kadına yönelik şiddetin kadının istihdam edilebilirliğini ve iş performansını etkilemektedir. Ayrıca tam anlamıyla ölçülmesi mümkün olmasa da kadına yönelik şiddetin yol açtığı ekonomik kayıplar da azımsanmayacak boyuttadır. Verimlilik kayıpları, dalgınlık ve dikkatsizlik sonucu ortaya çıkan iş kazaları ve hatalar, işe gelememe, tedavi sürecindeki kayıplar, iş yerinde moral bozukluğu ve diğer çalışanlara binen ek yük bu kayıpların kaynaklarından bazılarıdır.

Uzmanlar ve araştırmacılar kadının güçlenmesine yönelik küresel çabalara ve kadınların şiddet döngüsünden çıkma girişimlerine tepki olarak kadına yönelik şiddetin artabileceğine dikkat çekmektedirler. Bu süreçte kadınları korumak, güçlendirmek, şiddet içeren ilişkileri sonlandırma konusunda en önemli güvenceleri olan istihdam edilebilirlik ve ücretli çalışma güvenliğini sağlamak devletin ve özel sektörün ortak sorumluluklarındandır.

İcra Kurulu Başkanı (CEO) oranlarına bakıldığında; Türkiye’de CEO pozisyonundaki kadın oranı yüzde 12’dir. Finlandiya yüzde 13’lük oranıyla kadın CEO oranlarında birinci sırada yer almaktadır. Dünya ortalamasında kadın CEO oranı yüzde 5 iken Türkiye’nin bu konuda geldiği seviye dikkate değerdir.

Ancak işgücü piyasası verilerine bakıldığında cinsiyet eşitsizliği kendini göstermektedir. Şöyle ki, TÜİK İşgücü İstatistikleri, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2021 verilerine göre kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 31,8, erkeklerin yüzde 69,9’dur. Yine erkeklerde işsizlik oranı yüzde 11,2 iken kadınlarda ise yüzde 15’tir. Kadınların işgücü piyasasında temsil yetlerinin düşük olmasının en önemli nedenlerinden biri iş yaşamında karşılaşılabilecekleri cinsiyet temelli şiddettir.

Dünya ve Türkiye’de, kadına yönelik şiddete karşı çalışanlarına yönelik destekleyici adımlar atmak isteyen özel sektör kuruluşlarının sayısı artmakta olup özel sektöre faydalanabilecekleri araç ve yöntemleri sunmak önem taşımaktadır. Şirketler konu ile ilgili;

eğitim, farkındalık, riski tespiti-anket uygulaması, şirket içi farkındalık ve iletişim çalışması, çalışanların desteğini sağlama, işçi sendikalarıyla iş birliği, politikaların duyurulması, yeni politikaların oluşturulması, mevcut politikaların gözden geçirilmesi ve revizyonunun sağlanması, mağdurlar ve risk altındaki çalışanların desteklenmesi, şiddet uygulayan çalışanlarla ilgili politika, yönerge ve sürecin şirket içerisinde duyurulması, kadın erkek fırsat eşitliği ile ilgili politikalar geliştirilmesi, hukuksal değerlendirme konularında destek sunulması önem arz etmektedir.

3.1.23.6. Medya Kuruluşları

Medyanın kitlelere ulaşan niteliği sebebiyle kadın erkek fırsat eşitliğinin tesisi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede rolünün kritik olduğu açıktır. Medya kuruluşlarının kitle iletişim gücü göz önünde bulundurulduğunda sosyal, ekonomik, kültürel pek çok konuda toplulukları ve karar vericileri harekete geçirme gücü kapsamında sorun yaşanan pek çok konuda çözüme ulaşmaya aracı olabilmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede medya kuruluşlarına bu kapsamda önemli rol düşmektedir. Zira medya kuruluşları, toplumsal ihtiyaçlara dikkat çekebilmekte, şiddetle mücadeleye yönelik yeni düşünceleri ve politikaları dile getirebilmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinin de gelişimi ile interaktif nitelik kazanan medya kuruluşlarının hizmetlerinin bireylerin kanaat geliştirme ve karar alma mekanizmaları üzerinde etkinliğini arttırdığı görülmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması, geliştirilmesi ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etme; çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımla toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, disiplinler arası bir yaklaşımla çalışmaların yürütülmesi ve ilgili tüm tarafların önleme, koruma ve politika boyutuyla sürecin içinde yer alması büyük önem arz etmektedir.

Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin önlenmesine, cinsiyete dayalı ayrımcılığın giderilmesine, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına, kadının toplumda birey olarak var olabilmesine yönelik hususlarda kamuoyunda bilinç ve farkındalığın oluşmasında medya kuruluşları önemli bir role sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar politika ve çalışmalarını kamuoyuna medya aracılığı ile doğru şekilde aktarabildiği ölçüde kamuoyu hassasiyeti de o ölçüde başarılı oluşturulabilmektedir.

Medya kuşkusuz şiddetle mücadelede bilgilendirme materyallerinin yayınlanması ve toplumu bilinçlendirme faaliyetleri açısından en etkili araçtır. Türkiye uygulamalarında şiddetle

mücadele, yürütülen politikalarla ve yasal düzenlemelerle yerine getirilmeye çalışılırken medyanın da bu mücadeleye hizmet edecek şekilde yayın yapması önem arz etmektedir.

Bu bakış açısıyla; medya kuruluşlarının kritik rolüne verilen önem ve hassasiyet kapsamında, Komisyon çalışmaları medya kuruluşlarının temsilcileri ile iş birliği içerisinde yürütülmüştür. Komisyon toplantılarında pek çok medya profesyoneli ile bir araya gelinmiş olup üretilecek politikalara katkılarının önemi ve öz denetim kurumunun değeri taraflarına iletilmiştir.

Türkiye uygulamalarında şiddetle mücadele, yürütülen politikalarla ve yasal düzenlemelerle yerine getirilmeye çalışılırken, medyanın da bu mücadeleye hizmet edecek şekilde yayın yapmasının önemi göz önünde bulundurularak Komisyon çalışmaları kapsamında Türkiye’de görsel işitsel medyanın regülasyonundan sorumlu otorite olması sebebiyle RTÜK; sosyal medyanın regülasyonundan sorumlu otorite olması sebebiyle BTK, haberleri ilk kaynakta şekillendirerek dağıtma görevini üstlenen Anadolu Ajansı, Demirören Haber Ajansı, İhlas Haber Ajansı ile ANKA Haber Ajansı; medya alanında faaliyetlerini sürdüren STK’lar ve meslek birliklerinden Televizyon ve Sinema Film Yapımcıları Meslek Birliği, SENARİSTBİR, Anadolu Yayıncıları Derneği, Radyo ve Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği; kamu yayıncısı olarak TRT1 ve TRT Haber, medya hizmet sağlayıcı kuruluşlardan CNN Türk, Haber Türk, Halk TV, NTV, ATV, TV8, Kanal D, Star TV; yazılı basın kuruluşlarından Hürriyet Gazetesi, Türk Medya, Sabah Gazetesi, Yeni Akit ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca medya kuruluşlarının iyileştirici gücünün harekete geçirilebilmesi amacıyla gündüz kuşağı programları özelinde program sunucusu Müge ANLI ve Serap PAKÖZ, psikolojik analiz temelli programlar özelinde ise senarist/yapımcı Gülseren BUDAYICIOĞLU ile Gökhan ÇINAR ile bir araya gelinerek önemli istişarelerde bulunulmuştur.

Medya kuruluşlarının temsilcileri ile yapılan görüşmelerde kendilerine medyanın editoryal bağımsızlığına müdahale edilmeksizin medyada nelerin iyileştirilebileceğine ilişkin öneriler aktarılmış, medya dilinin düzenlenmesinin önemi iletilmiş, medyanın kamuoyu yaratma ve bilinçlendirme gücünün artırılmasının temenni edildiği hatırlatılarak tarafların önerileri alınarak Raporun öneriler bölümünde ilgili yorum ve önerilere hassasiyetle yer verilmesi sağlanmıştır.

3.1.23.7. Türkiye Yeşilay Cemiyeti

Bağımlılıkla mücadele konusunda örgütlenmiş en eski STK olan YEŞİLAY, 05.03.1920’de kurulmuştur. Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, milli ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak tütün (sigara), alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir STK’dır. Yeşilay kuruluş amaçları doğrultusunda ulusal ve uluslararası kamu, özel ve STK’lar ile gerekli iş birliği ve ortak çalışma organizasyonlarını geliştirmektedir.⁴⁶²

Bağımlılık yapıcı maddelerden herhangi birini, en az bir kez deneyen bireylerin, şiddet ve şiddet içerikli suç davranışlarına yönelme durumlarının, hiç kullanmamış bireylere göre çok daha fazla olduğu saptanmıştır.

Madde kullanımının ve bağımlılığının geliştiği kişilerde, tedavi ve rehabilitasyon sisteminin geliştirilmesine, artırılmasına ve zarar azaltımına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda YEŞİLAY tarafından bağımlılıkla mücadelede;

Yeşilay Danışmanlık Merkezi⁴⁶³

115 Danışma Hattı ile YEDAM, bağımlılara ve yakınlarına ücretsiz psikolojik danışmanlık ve sosyal destek hizmeti vermektedir. YEDAM’ın tamamı bağımlılık alanında uzman psikologlardan oluşan ekibi, arayan kişilere madde, alkol, tütün, kumar ve internet bağımlılığı konusunda bilgi verme ve doğru yönlendirme, tavsiye ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Türkiye’nin 81 ilinde ve KKTC’de hizmet veren toplam 104 YEDAM bulunmaktadır.

Şekil 8. Yeşilay Danışmanlık Merkezi Tarafından Bağımlılara ve Yakınlarına Verilen Hizmetler⁴⁶⁴

PSİKO-SOSYAL TEDAVİ PLANI	DANIŞMA HATTI 115	SOSYAL UYUM
Kişiyi Özgü Müdahale	Telefonla Müdahale, Tedaviye Yönlendirme & Motivasyonu Sağlama,	Sosyal inceleme Değerlendirmesi ve Müdahale Planı,
Tıbbi Tedavi Yönlendirme ve Takibi	Bağımlılık Alanında Nitelikli Bilgilendirme	YEDAM Atölye Çalışmaları

YEDAM’larda;

- Sosyal çevrenin madde kullanımı, suç ve şiddet davranışına yönlendirmede etkili olduğu göz önünde bulundurularak kişiler sosyal açıdan desteklenmektedir. YEDAM

atölyeleri ile kişilerin boş zamanlarının değerlendirilip hobi edinmesi sağlanarak, kırılgan yapıya sahip sosyal çevreden uzaklaşması desteklenmektedir.

- Madde kullanan bireylerde oluşan bilişsel ve davranışsal sorunlar sebebiyle, riskleri tanıma ve onlardan kaçınma kabiliyetlerinin sınırlı hale geldiği görülmektedir. Bu kişiler, madde kullanarak rahatlamayı, sorunlarını madde kullanımı ile çözmeyi tercih edebilmekte veya kişilerin doğru karar verme gibi gelişim becerileri sınırlı hale gelebilmektedir. Bu kişilerle, YEDAM’larda gerçekleştirilen psikoterapi seanslarında öfke kontrol-dürtüsellik, sorunlarla başa çıkabilme becerileri gibi alanlarda çalışılmakta ve desteklenmektedir. Bağımlılık tedavisinde ve şiddet durumlarının önlenmesinde aile önem teşkil etmektedir. Aile görüşmeleri yapılarak sürece dâhil edilmektedir. Ayrıca ailelerin ruhsal sorunları olması durumunda, ailelere ruhsal destek sağlanmaktadır.
- Ekonomik durumlar çerçevesinde madde kullanımı ve sonrasında gelişen şiddet ve şiddet içerikli suç davranışlarının azaltılmasında kişiler uzmanlar tarafından yasal süreçler hakkında bilgilendirilmekte, ekonomik düzeyi düşük- desteğe ihtiyacı olan kişiler kamu kurum ve kuruluşlarından destek alabilmesi için yönlendirilmektedir. İş ihtiyacı bulunan ve gerekli koşulları sağlayan danışanlara İş-Kur desteği ile meslek danışmanlığı ve işe yerleştirme hizmeti sağlanmaktadır
- YEDAM Atölye, bağımlılık tedavisi devam eden veya tedavi sürecini tamamlayan 16 yaş ve üzeri bireylere yönelik çalışmalar yürütmektedir. Atölyede aynı zamanda madde bağımlısı veya bağımlılık tedavisini tamamlamış çocuk ve gençlerin aileleri veya birinci dereceden yakınlarına yönelik sosyal destek faaliyetleri de yer almaktadır. Alanında uzman isimler tarafından atölyede kapsamlı eğitimler verilmektedir. (El Sanatları ve Oyuncak Atölyesi, Gastronomi (Aşçılık) Atölyesi, Grafik Tasarım Atölyesi, Spor ve Sağlıklı Yaşam Atölyesi)

Türkiye Bağımlılık Rehabilitasyon Modeli/Merkezi

Bu proje ile rehabilitasyon merkezlerinin hizmet sunumunu, finansmanını, insan kaynağını, akreditasyonunu ve denetimini içeren bir model geliştirilmiştir. Modelin, Türkiye Bağımlılık Rehabilitasyon Modeli olarak hayata geçirilmesiyle Türkiye’ye özgü bir rehabilitasyon sistemi kurulmuş olacaktır. Türkiye Bağımlılık Rehabilitasyon Modeli ile mevcut yüksek nüks oranlarının azaltılması ve bağımlıların rehabilite edilerek sosyal hayata kazandırılması hedeflenmektedir.

*Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı*⁴⁶⁵

MEB iş birliği ile yürütülen okulda bağımlılığa müdahale programı, bağımlılık riski altındaki öğrencilerin bağımlı olmalarının önüne geçmeyi hedefleyen kısa müdahale programıdır. 2019 yılından bu yana RAM ve okullarda görev yapan toplam 465 rehber öğretmen/psikolojik danışmana OBM Uygulayıcı Eğitimi verilmiş ve 33 OBM uygulayıcısı formatör olarak yetiştirilmiştir.

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı

Program; tütün, alkol, madde, teknoloji gibi çeşitli bağımlılık türleri ile ilgili olarak başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun genelinde farkındalığın artırılması ve bu hedef kitlenin sağlıklı yaşam prensiplerine yönelik bilgilendirilmesi ile bağımlılık türlerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. MEB başta olmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, MSB gibi birçok farklı kurum ve kuruluşla iş birliği içerisinde yürütülen eğitim programı çerçevesinde 41.724 Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı (TBM) Uygulayıcısı yetiştirilmiştir. Bağımlılıkla mücadele çalışmalarının 7’den 70’e tüm topluma ulaşmasının hedeflendiği programla her yıl 10 milyon öğrenci ve 3 milyon yetişkine ulaşılmaktadır. Ülke çapında Halk Eğitimi Merkezleri aracılığı ile yaygınlaştırılarak öncelikle öğrencilere ardından toplum geneline ulaşacak olan TBM, kurumsal iş birlikleri ile de bağımlılıkla mücadele çalışmalarını genişletmektedir.

Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı

Millî Eğitim Bakanlığı iş birliği ile yürütülen Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim programı, yaşam becerileri eğitimleri yoluyla madde kullanımına yönelecek risk faktörlerini azaltmak, koruyucu faktörleri artırmak hedefleriyle okul temelli koruyucu, güçlendirici bir eğitim programıdır. Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim Programı ile problem çözme, stresle başa çıkabilme, merak, özentî, kendini ispat etme gibi dürtüleri kontrol altına alma gibi yaşam becerileri ve yetilerin geliştirilmesi yoluyla ergenlik dönemindeki risklerin önüne geçmek amaçlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı iş birliği ile yürütülen Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması ve Uluslararası YEŞİLAY Karikatür Yarışması ile kamuoyunun ve özellikle gençlerin bağımlılıklara karşı dikkatini çekmek, bu önemli konuda düşüncelerini sağlamak amacıyla düzenlenmektedir. 2015 yılından bu yana her yıl farklı temalarla düzenlenen Sağlıklı Fikirler Kısa Film Yarışması ile sinemanın gücünden yararlanarak toplumun bağımlılıklara karşı farkındalık düzeyini artırmak amaçlanmaktadır.

3.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ UYGULANMASI İLE İZLEME VE DEĞERLENDİRMESİ SÜRECİ

“Şiddete sıfır tolerans ilkesi” ile “kadına yönelik her türlü şiddeti önlemek” temel amacı kapsamında yürütülen şiddetle mücadele politikalarında koordinasyonun birleşenlerinden biri olan izleme ve değerlendirme süreci; politikaların uygulanması, şiddetle mücadelede rol alan tüm paydaşların yükümlülüklerini yerine getirmesinden sorumlu tutulması ve bu alandaki politikaların geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu kısımdaki başlık altında, Türkiye’deki kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının ulusal ve yerel düzeyde izleme süreci ele alınmaktadır.

3.2.1. Genel Olarak: İzleme ve Değerlendirme

“İzleme ve değerlendirme; belirlenen hedef kapsamındaki faaliyetlerin belli zaman dilimlerindeki ilerlemesinin, planlandığı şekilde ve amacına uygun olarak zamanında gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirme imkânı veren bir bilgi/veri toplama ve analiz etme aracıdır.”⁴⁶⁶ İzleme ve değerlendirme süreci, kurumsal öğrenmenin yanında faaliyetlerin sürekli olarak iyileştirilmesini de sağlamaktadır. Bu kapsamda, “izleme ve değerlendirme”, hedeflerin gerçekleşmesi yönünde önemli bir araç niteliğindedir. İzlemede; ilerlemeyi ölçmek ile bütüncül, düzenli ve sistematik veri toplanmasına yardımcı olmak, hedefe yönelik adımların daha güçlü bir biçimde atılması ve doğru politikaların oluşturulmasında yol gösterici olmak temel amaçtır.

İzleme ve değerlendirme, hazırlanan planın başarılı olarak uygulanması ve hesap verme sorumluluğu ilkesinin gerçekleşmesi açısından önemlidir. İzleme, plan uygulamasının sistematik olarak takip edilmesi ve raporlanması, değerlendirme ise uygulama sonuçlarının, amaç ve hedeflere kıyasla ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır.⁴⁶⁷

Koordinasyon; kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede temel bir unsur olarak, kurum/kuruluşların rolü ve sorumluluklarını netleştirmektedir. Aynı zamanda her sektörün kendi alanında uzmanlaşmasına ve birbirinin çalışmasını profesyonel olarak tamamlamasına da katkı sunmaktadır.⁴⁶⁸ Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yürütülen koordinasyonun bileşenlerinden birisi olarak izleme ve değerlendirme süreci; şiddetle mücadelede rol alan tüm paydaşların yükümlülüklerini yerine getirmesinden sorumlu tutulduğu bir süreci ifade etmektedir.

3.2.2. Ulusal Düzeyde İzleme

Şiddetle mücadelede atılacak adımların izleme ve değerlendirmesinin mümkün olan en geniş paydaş katılımıyla yapılması, eylem planının sağlıklı ve etkin şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi, şiddetle mücadelede başarının en önemli unsurlarından biridir. Bu

kapsamda, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede oluşturulan “Ulusal İzleme Mekanizması”, kadına yönelik şiddetle mücadelede atılan adımları değerlendirmek ve güçlendirmek işlevini görmek üzere yapılandırılmıştır.

2006/17 sayılı Genelge ile kadına ve çocuklara yönelik şiddet ile töre/namus cinayetleri konusunda alınacak önlemlere ilişkin öneriler ve bu önerilerin hayata geçirilmesinden sorumlu kurum ve kuruluşlar ile üniversiteler, STK’lar ve medyanın görevleri somut olarak belirlenmiş olup konuyla ilgili her alanda topyekün bir mücadele başlatılmıştır.

Genelgenin, “Kadına Yönelik Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar” başlığı altında; “Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı koordinasyonunda bütün kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını, özel sektör ve yerel yönetimleri de kapsayacak “2006-2010 Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eylem Planı” hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir.” ve “KSGM koordinatörlüğünde bir “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” kurulmalıdır.” hükümleri yer almaktadır. Genelgede, bu başlık altında; kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı politikaların devletin bütün ana plan ve programlarının içine entegre edilmesi, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğinin sağlanması, programların ve sonuçların izlenme ve değerlendirilmesi için gerekli mekanizmaların oluşturulması ve var olan mekanizmaların işler hale getirilmesinin sağlanması hususları düzenlenmiştir.

ASHB; önleme, koruma ve bütüncül politika eksenleri içinde yürütülen şiddetle mücadele çalışmalarında proaktif yaklaşımı, sürekli izleme ve değerlendirme sistemini benimsemiştir.⁴⁶⁹

6284 sayılı Kanun’un 16 ncı maddesinde, Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyon görevinin ASHB tarafından gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 70 inci maddesinin (b) bendinde; “kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek”, KSGM’nin görevleri arasında sayılmıştır. Bu hüküm kapsamında; KSGM, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin politika ve stratejilerin belirlenmesinden uygulanmasına ve izlenmesine kadar tüm süreçlerde yer alan bir koordinasyon kurumudur.

3.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planlarında Uygulama, İzleme ve Değerlendirme

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin çok yönlü, bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmesinin önemli bir göstergesi, ulusal eylem planlarıdır. Ulusal eylem planları; politika yapıcılarının soruna ilişkin algısını da içeren, uygulanan politikayla ilgili sorunu tanımlayıp çözüme hangi araç ve aktörlerle ulaşılabileceği yönünde ayrıntılı hususlara yer veren belge ve politika analizinde başvurulacak önemli kaynaklardan biridir. Hazırlanan eylem planları, öngördükleri hedefler ve faaliyetler ile devletin kadına yönelik şiddete yaklaşımına ve bu alandaki uygulamaların niteliğine dair genel bakış açısını da göstermektedir. Türkiye’de, 2007 yılından beri düzenli ve sürekli olarak eylem planları ile kadına yönelik şiddetle mücadeledeki öncelikler tespit edilmekte ve hazırlanan planlar ilgili tarafların iş birliğiyle yürütülmektedir.

Ulusal eylem planları ile kapsamlı bir izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulması; uygulamanın izlenmesi, planın uygulanmasında karşılaşılan sorunların, aksaklıkların ve zayıf yönlerin tespit edilerek ileriye yönelik alınması gereken önlemlerin geliştirilmesinde en temel araçlarından biridir.

2006/17 sayılı Genelge ile kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eylem Planı” hazırlama yükümlülüğü KSGM’ye verilmiştir. Hazırlanan Eylem Planları ile kadına yönelik şiddetle mücadelede benimsenen kamu politikalarının esasları belirlenmektedir. Genelge kapsamında, bugüne kadar 4 ulusal eylem planı hazırlanıp yürürlüğe konularak uygulama, izleme ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

3.2.2.1.1. I. ve II. Ulusal Eylem Planlarında İzleme ve Değerlendirme

Türkiye’de, kadına yönelik şiddetle mücadelede temel politika önceliklerini ortaya koyan, atılması gereken adımlara ilişkin bir çerçeve sunan ve şiddetle mücadelenin yol haritasını belirleyen ilk Ulusal Eylem Planı 2007 yılında hazırlanmış ve dönemin Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı’nın imzasıyla yürürlüğe girmiştir.⁴⁷⁰ Plan’da; KSGM’nin, belirlenen faaliyetlerin uygulanmasında ve izlenmesinde koordinasyon görevini sürdürmekle ve ihtiyaç duyulan her alanda yol gösterici olmakla görevli olduğu belirtilmiştir. Eylem Planı’nda, izleme ve değerlendirmeye yönelik ayrıca bir bölüm düzenlenmemiştir.

KSGM, Genelgede belirlenen sorumlu kuruluşlar ve iş birliği yapılan kuruluşların Genelge kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin bilgileri, üçer aylık periyotlar halinde derleyerek Başbakanlığa sunmuştur.⁴⁷¹ Genelge çerçevesinde ayrıca; KSGM’nin

koordinasyonunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK’ların katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” oluşturulmuştur. Komite 2012 yılına kadar 5 toplantı gerçekleştirmiştir.⁴⁷²

II. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. I. Eylem Planı’nda da olduğu gibi bu Plan’da da izleme ve değerlendirmeye yönelik ayrıca bir bölüm bulunmamaktadır. Ancak, “Hedef: 5 Kurumlar arası iş birliği” başlığı altında; “5.2 Kadına yönelik şiddetin ulusal düzeyde izlenebilmesi için ihtiyaç duyulan araştırmaların yapılması, veri toplama standartlarının belirlenmesi, izleme göstergelerinin geliştirilmesi ve veri tabanının oluşturulması kapsamında kadına yönelik şiddetin ulusal düzeyde izlenebilmesi için, izleme göstergelerinin geliştirilmesi” aktivitesine yer verildiği görülmektedir. Eylem Planı’nın izleme ve değerlendirmesi ilk planda olduğu gibi gerçekleştirilmiştir.

Ulusal Eylem Planlarının uygulanması, KSGM koordinatörlüğünde uygulama stratejilerinden sorumlu kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla periyodik olarak altışar aylık dönemlerde yılda iki kez toplanarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler çerçevesinde, her iki plana ilişkin izleme ve değerlendirme raporları hazırlanmıştır.⁴⁷³

3.2.2.1.2. III. Ulusal Eylem Planında İzleme ve Değerlendirme

III. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)” 2016 yılında yürürlüğe girmiştir. Eylem Planı’nın IV. Bölümünde “Uygulama, İzleme ve Değerlendirme” başlığı ayrıca düzenlenmiş olup Plan’da yer verilen faaliyetlerin ulusal ve yerel düzeyde izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik usul ve esaslar belirlenmiştir.

Plan’ın bu bölümünde;

- Plan’ın KSGM koordinasyonunda Plan’da sorumluluğu belirlenen kurum ve kuruluşların katkı ve destekleriyle yürütüleceği,⁴⁷⁴
- Plan’da yer verilen faaliyetlerin izlenmesine ilişkin KSGM tarafından bir “rapor formatı” oluşturulması,
- Belirlenen raporlama formatı çerçevesinde Eylem Planı’nda sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşların hazırlayacakları raporları yılda bir kez KSGM’ye göndermeleri gerektiği,
- Sorumlu kuruluşların sunduğu raporların, KSGM tarafından derlenerek, “Yıllık İzleme Raporu” hazırlanması ve Bakanlık internet sayfasında yayınlanması,

- KSGM koordinasyonunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı başkanlığında kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinin katılımı ile yılda bir kez toplanan “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”nin, Yıllık İzleme Raporu’na dayanarak Eylem Planı’nın yıllık değerlendirmesini yapması,

- Plan’ın uygulanmasında ve izlenmesinde ihtiyaç duyulması halinde KSGM tarafından geçici veya sürekli çalışma grupları oluşturulabileceği⁴⁷⁵ düzenlenmiştir.

Plan’da; KSGM tarafından yürütülen “Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” kapsamında il düzeyinde kadına yönelik şiddetle mücadelede görev alan kurum ve kuruluşların üzerine düşen sorumlulukların belirlenmesi amacıyla 26 Proje ilinde 2017-2020 yıllarını kapsayan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları” hazırlandığı bilgisine yer verilmiştir. Ulusal Eylem Planı perspektifinden hazırlanan İl Eylem Planlarının, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında il düzeyinde önemli rehber niteliği taşıyacağı ve Ulusal Eylem Planı’nın yerel düzeyde uygulanmasında ve izlenmesinde önemli bir araç olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, Plan’ın, “Kurum Kuruluşlar Arası İş Birliği ve Politika Geliştirme” başlığı altında; “Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında merkezi ve yerel düzeyde faaliyette bulunan komite/kurulların etkin faaliyet göstermelerine yönelik çalışmalar yürütülecektir.” faaliyeti yer almaktadır.

Plan, performans göstergeleri belirlenmesi ile izleme ve değerlendirmenin usulüne ayrı bir bölümde yer verilmesi bakımından ilk iki plandan ayrılmaktadır. Ayrıca, izleme ve değerlendirme, önceki planlarda, toplantılar ve raporlar aracılığıyla altı aylık periyotlarla yapılmışken; III. Plan’da izleme periyodu bir yıl olarak belirlenmiştir.

I. ve II. Ulusal Eylem Planı uygulama, izleme ve değerlendirme süreçleri bakımından birbiriyle benzerlik göstermektedir. III. Plan’ın, bu planlarla ortak yönleri olmakla birlikte Plan, uygulamada izlemeyi etkinleştirmeye yönelik tedbirler içermektedir. III. Plan’da ilk iki plandan farklı olarak öngörülen tüm faaliyetler için performans göstergeleri belirlenmiş ve açıklama bölümleri eklenmiştir. Göstergeler, daha sonraki süreç ve bir sonraki Plan’da yer verilecek faaliyetlerin daha somut kriterlerle belirlenebilmesi ve izleme ve değerlendirme çalışmalarının daha etkili şekilde yürütülebilmesi açısından önemlidir. Bu durum, ulusal eylem planlarının hazırlanması ve uygulanmasında, kaydedilen ilerlemenin belirlenmesi açısından önemli bir gelişmedir.

3.2.2.1.3. *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planında (2020-2021) İzleme ve Değerlendirme*

“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nında (2020-2021)”⁴⁷⁶; “3.1.3. 81 ilde mevcut olan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının etkin uygulanmasının sağlanması ve yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonlarının Vali başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinin katılımı ile toplanması; karar alma ve uygulama süreçlerinin etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.” faaliyeti düzenlenmiştir. Faaliyetin yürütülmesinde İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olup vali başkanlığında düzenlenen toplantı sayısı gösterge olarak belirlenmiştir.

“Ortak Hükümler”, alt hedef “7.1: Kurumlar arası Koordinasyon ve Politika Geliştirme” başlığı altında ise;

“7.1.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele uygulamalarını değerlendirmek, politikaları belirlemek üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı başkanlığında her yıl toplanan “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”nin Koordinasyon Planı’nın uygulanmasını değerlendirmesi sağlanacaktır.

7.1.2. Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal ve yerel uygulamalarını değerlendirmek, iş birliği ve koordinasyonu artırmak amacıyla ilgili kurumlardan temsilcilerin katılımı ile üç ayda bir toplanmak üzere “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu” oluşturulacaktır.”

faaliyetlerine yer verilmiştir.

Koordinasyon Planı’nda (2020-2021), “Uygulama, İzleme ve Değerlendirme”⁴⁷⁷ bölümüne yer verilmiştir. Koordinasyon Planı’nın;

- Planda sorumluluğu belirlenen kurum ve kuruluşlar tarafından, ilgili kuruluşların da katkı ve destekleriyle yürütüleceği,
- Değerlendirilmesinin; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda oluşturulacak “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu” vasıtasıyla 3’er aylık dönemlerde yapılacağı ve Teknik Kurul tarafından hazırlanan izleme ve değerlendirme raporunun yılda bir kez toplanan “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”ne sunulacağı,
- Uygulanması ve izlenmesinde ihtiyaç duyulması halinde ilgili kurumlar tarafından geçici veya sürekli çalışma grupları oluşturulabileceği düzenlenmiştir.

“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu” toplantılarında; Koordinasyon Planı’nda yer alan 75 faaliyet kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler ile kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin salgın sürecinde alınan tedbirler, iyi uygulamalar ve sorumlu kurumlarca kaydedilen ilerlemelere ilişkin bilgi paylaşımı gerçekleştirilmiş olup alınması gereken tedbirler istişare edilmiştir. Kurul’un 2021 yılı ilk toplantısında, Plan’da yer alan 63 faaliyet kapsamında çalışmaların başlatıldığı, çalışma başlatılan faaliyetlerin de yüzde 90 gibi yüksek oranda gerçekleştirilmesi olduğu belirlenmiştir.⁴⁷⁸

3.2.2.1.4. IV. Ulusal Eylem Planında İzleme ve Değerlendirme

IV. Ulusal Eylem Planı’nın (2021-2025) hazırlık süreci; son dönemde toplumda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve gelişmeler ile III. Ulusal Eylem Planı (2016-2020) izleme ve değerlendirme raporları dikkate alınarak; çok sektörlü ve katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilmiştir. Eylem Planı, 01.07.2021 tarihinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, tarafından açıklanmıştır.⁴⁷⁹ Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki kararlılığın ve üst düzeyde sahiplenilmesinin bir göstergesi olarak Eylem Planı’nın Cumhurbaşkanı tarafından açıklanmasının, Plan’ın tüm taraflarca sahiplenilmesini ve etkin uygulanmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planında (2021-2025), “Uygulama, İzleme ve Değerlendirme” Bölümü iki başlıkta düzenlenmiştir.⁴⁸⁰

- Planın Uygulanması ile İzleme ve Değerlendirmesi

Plan’da, izleme ve değerlendirme usulü III. Eylem Planı’nda olduğu şekilde düzenlenmiştir.

- İzleme ve Değerlendirme Göstergeleri

Bölümün ikinci başlığı altında ise diğer ulusal eylem planlarında yer almayan; “İzleme ve Değerlendirme Göstergeleri” düzenlenmiştir. Plan’ın uygulamasının etkin olarak izlenmesi ve değerlendirilmesinin sağlanması amacıyla bu bölümde gösterge setleri hazırlanmıştır. Hazırlanan farklı düzeydeki gösterge setleri, Eylem Planı’nın uygulama dönemi içerisinde farklı aşamalarda kullanılacaktır. Göstergelerden bir kısmı, Eylem Planı’nın uygulanma aşamasında sürecin değerlendirilmesi amacıyla yapılacak izleme faaliyetlerinde faydalanmak üzere geliştirilmiştir. Diğer bir kısmı ise Eylem Planı’nın sonuç ve etkilerinin değerlendirilmesinde kullanılacak göstergelerden oluşmaktadır. Eylem Planı’nın uygulanma sürecinde, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin parametreler “izleme göstergesi” olarak

belirlenmiştir. Düzey ve türüne göre; amaç düzeyinde 9 gösterge (etki göstergeleri) ve hedef düzeyinde ise 17 gösterge (sonuç göstergeleri) belirlenmiştir.⁴⁸¹

3.2.2.2. Ulusal Düzeyde İzlemede Görevli Komite, Kurul ve Çalışma Grupları

Bu başlık altında ulusal düzeyde izleme yapan, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ile geçici ve sürekli nitelikte oluşturulan çalışma komisyonları ve gruplarının çalışma esas ve usulleri hakkında bilgi verilmektedir.

3.2.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi

2006/17 sayılı Genelge ile ulusal eylem planlarında yer alan tedbirlerin takibi ile kadına yönelik şiddetle mücadelede mevcut gelişmelerin değerlendirilmesi amacıyla; KSGM koordinasyonunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve STK’ların katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi” oluşturulması öngörülmüştür. Şiddetle mücadelede rol alan kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun geliştirilmesi Komitenin önemli görevleri arasında yer almaktadır.

KSGM tarafından, Eylem Planında yer alan hedef ve faaliyetlere ilişkin olarak sorumlu kurum ve kuruluşlarca yürütülen ve yürütülmesi planlanan çalışmaların izlenebilmesi ve değerlendirilebilmesi amacıyla “İzleme ve Değerlendirme Formu” oluşturulmaktadır.

KSGM tarafından belirlenen raporlama formatı çerçevesinde Eylem Planında sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar hazırlayacakları raporları yılda bir kez KSGM’ye göndermektedir. Sorumlu kuruluşların sunduğu raporlar, KSGM tarafından derlenerek, yıllık “İzleme Raporu” hazırlanmakta ve Bakanlık internet sayfasında yayınlanmaktadır.

Komite, ilk toplantısını 14 Mart 2007 tarihinde yapmış olup bugüne kadar toplam 15 toplantı gerçekleştirmiştir. KSGM koordinasyonunda, periyodik olarak her yıl bir defa toplanan Komite, kadına yönelik şiddet konusundaki çalışmaları ve gelişmeleri değerlendirmekte ve bu konuda öneriler sunmaktadır. Komite’nin 13, 14 ve 15 inci⁴⁸² toplantısı; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı başkanlığında Adalet ve İçişleri Bakanlarının da katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Komite toplantısına; eylem planında yer alan sorumlu ve ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile akademi, STK’lar, özel sektör ve ilgili uluslararası kuruluşların temsilcileri katılmaktadır.

Şekil 9. Ulusal Eylem Planı Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Süreci Akış Şeması

IV. Ulusal Eylem Planı'nda; "2.5 Ulusal ve yerel düzeyde yürütülen çalışmalar dönemsel olarak izlenecek ve değerlendirilecektir." stratejisi kapsamında; "2.5.1 Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi"nin yapısı gözden geçirilerek daha etkin faaliyet göstermesi sağlanacaktır." faaliyetine yer verilmiştir.

3.2.2.2.2. Geçici ve Sürekli Nitelikte Oluşturulan Çalışma Komisyonları ve Grupları Oluşturulması

III. ve IV. Ulusal Eylem Planlarında, "Uygulama, İzleme ve Değerlendirme" sürecinde; eylem planının izlenmesinde ihtiyaç duyulması halinde KSGM tarafından geçici veya sürekli çalışma grupları oluşturulabileceği düzenlenmiştir.

Şekil 10. IV. Ulusal Eylem Planı Kapsamındaki Komisyon ve Çalışma Grupları

DAİMİ KOMİSYONLAR	GEÇİCİ KOMİSYONLAR
Daimi Hukuk Komisyonu	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve İlgili Mevzuatın İncelenmesi Çalışma Grubu
Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu	
Medyada Kadının Temsilinin İyileştirilmesi ve Medya Aracılığıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Edilmesi Amacıyla Oluşturulan Çalışma Grubu	

- Daimi Hukuk Komisyonu

IV. Eylem Planı’nın “Mevzuatın gözden geçirilerek etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılması” hedefi, “1.1 Şiddetle mücadele mevzuatının gözden geçirilmesi ve etkin uygulanması sağlanacaktır.” stratejisi kapsamında; şiddetle mücadelede ulusal mevzuatın değerlendirilmesi amacıyla Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi altında Daimi Hukuk Komisyonu oluşturulması faaliyeti düzenlenmiştir. Bu faaliyetle; Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi’nin altında ilgili tüm tarafların yer alacağı daimi bir Hukuk Komisyonu oluşturularak, kadına yönelik şiddetle mücadele mevzuatının sürekli değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır. Söz konusu Komisyonun, sorumlu kurum ASHB KSGM ile KEFEK, Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK), Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB ve Sağlık Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla oluşturulması öngörülmekte olup gerekli olması halinde ilgili meslek kuruluşları, üniversiteler ve STK temsilcileri komisyon toplantılarına davet edilebilecektir. Komisyonun sekreteryası ise KSGM tarafından yürütülecektir.

Daimi Hukuk Komisyonu tarafından hazırlanacak raporun, düzenli şekilde İzleme Komitesi’ne sunulması ve ihtiyaç duyulan düzenlemelerin taraflarla paylaşılmasını teminen; faaliyet 1.1.2.’de, “Şiddetle mücadelede iç hukukta ihtiyaç duyulan düzenlemelere ilişkin Hukuk Komisyonu tarafından hazırlanacak değerlendirme raporunun düzenli olarak Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi’ne sunulması” düzenlenmiştir.

- Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu

Eylem Planı’nın “Sistematik, güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin toplanması ve istatistiklerin üretilmesi” hedefi, “5.1 Verilerin düzenli olarak toplanması, istatistiklerin üretilmesi ve yayımlanması sağlanacaktır.” stratejisi kapsamında, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu” oluşturulması faaliyetine yer verilmiştir.

2021 yılı içinde daimi nitelikte kurulacak Komisyonun, kadına yönelik şiddet konusunda ilgili tüm verilerin elde edilmesi, verilerin analizi ve yayımlanmasına ilişkin

hususlarda çalışmalar yürütmesi amaçlanmıştır. Komisyon, ilgili tüm kurum temsilcilerinden oluşacaktır. Komisyonun oluşumunda sorumlu kurum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ilgili kurumlar ise ASHB ATHGM, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve TÜİK olarak belirlenmiştir.

Çalışma Komisyonu tarafından veri toplamaya ilişkin mevcut politika ve uygulamalara dair durum tespiti yapılacaktır. Komisyon tarafından 2021-2022 yıllarını kapsayan durum tespiti, odak görüşmeler ve anket yoluyla gerçekleştirilecektir. Tüm kurumların politika ve uygulamalarını haritalandıran rapor hazırlanacaktır.

- Medyada Kadının Temsilinin İyileştirilmesi ve Medya Aracılığıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Edilmesi Amacıyla Oluşturulan Çalışma Grubu

Eylem Planı'nın “Şiddetle topyekûn mücadele için toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması” hedefi, “4.8. Geleneksel ve yeni medyanın kadına yönelik şiddetle mücadeleyi destekleyici ve duyarlılık kazandırıcı rol üstlenmesi sağlanacaktır.” stratejisi kapsamında, “medyada kadının temsilinin iyileştirilmesi ve medya aracılığıyla kadına yönelik şiddetle mücadele edilmesi amacıyla bir çalışma grubu oluşturulması” faaliyetine yer verilmiştir.

Çalışma grubunda; bakanlık uzmanları ile üniversitelerin iletişim fakülteleri ile kadın çalışmaları alanında görev yapan akademisyenler, RTÜK uzmanları, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı uzmanları yanında ilgili alanda çalışmalar yapan STK temsilcilerinin de yer alabilmesi öngörülmektedir. Çalışma grubu tarafından, yılda en az bir kere toplanılarak medyada kadın ve erkeklerin temsili, kadına yönelik şiddet konusunda olumlu ve olumsuz yapımların tartışılması sağlanacak ve tavsiye niteliği taşıyacak toplantı sonucu raporlanarak ve kamuoyu ile paylaşılacaktır.⁴⁸³

- 5237 Sayılı TCK ve İlgili Mevzuatın İncelenmesi Çalışma Grubu

Eylem Planı'nın, “Mevzuatın gözden geçirilerek etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılması” hedefi, “1.2. Kadına yönelik şiddet eylemlerinin etkili ve orantılı şekilde cezalandırılması sağlanacaktır.” stratejisi kapsamında, 5237 sayılı TCK ve ilgili mevzuatın incelenmesi için kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda uzman kişilerden oluşan bir çalışma grubu oluşturulması faaliyetine yer verilmiştir.⁴⁸⁴ Çalışma grubunda; TCK, mevcut suç tipleri ve cezayı ağırlaştıran sebepler gözden geçirilecek, özellikle ısrarlı takip, siber şiddet, zorla evlendirme vb. şiddet türleri bağlamında değerlendirilecektir. Ceza mevzuatı, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında güncel standartları içeren uluslararası metinler ile ilgili diğer insan hakları belgeleri ve güncel standartlar çerçevesinde incelenecek ve bir analiz raporu düzenlenecektir.

3.2.3. Yerel Düzeyde İzleme

2006/17 sayılı Genelgenin “Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar” başlığı altında: “Yerel düzeyde Valilik, Emniyet, Jandarma, Belediye, Müftülük, Üniversite, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla komiteler oluşturulmalıdır.” önerisine yer verilmiştir. Bu Genelge kapsamında tespit edilen görev ve sorumlulukların etkin ve süratli bir şekilde hayata geçirilmesini teminen, İçişleri Bakanlığı tarafından, 11.01.2007 tarihinde 2007/6 sayılı Genelge yayınlanmıştır.⁴⁸⁵ Bu kapsamda Genelgenin; “4. Özellikle kadınlara yönelik şiddetin sonucu olarak ortaya çıkan töre veya namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak, illerde valilerin veya görevlendireceği vali yardımcısının, ilçelerde kaymakamların başkanlığında kolluk kuvvetleri, mahalli idareler, sosyal hizmet birimleri, meslek kuruluşları, sağlık müdürlükleri, millî eğitim müdürlükleri ve STK temsilcileri ile gerekli görülmesi halinde diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile komiteler oluşturularak, tespit edilen çözümlerin iş birliği içerisinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır. Bu komitelerin sekreteryâ hizmetleri İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri, ilçelerde ise sosyal hizmet yürüten birim tarafından yerine getirilecektir.” hükmüne yer verilmiş olup 11 inci tedbir kapsamında da bu Genelgede belirtilen konularla ilgili yapılan çalışmalara ilişkin raporların, oluşturulan komiteler tarafından hazırlanarak, KSGM’ye ve İçişleri Bakanlığına yılın 3 üncü, 6 ncı, 9 uncu ve 12 nci aylarının ilk haftasında gönderilmesi öngörülmüştür.⁴⁸⁶

III. Ulusal Eylem Planı’nın (2016-2020) il düzeyinde daha etkin biçimde uygulanmasını teminen; 81 ilde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları hazırlanıp yürürlüğe konulmuştur.

6284 sayılı Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyon görevinin yerel düzeyde etkin biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla; 17.03.2016 tarihinde yürürlüğe giren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik kapsamında “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” oluşturulması hüküm altına alınmıştır.

ŞÖNİM Yönetmeliği’nin 8 inci maddesinde “şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesiyle uygulamadaki sorunların giderilmesini sağlamak üzere, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek birliklerinin temsilcilerinin katılımıyla “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” oluşturulacağı, hükmüne bağlanmıştır. İlgili maddenin (b) fıkrası ise Komisyonun sekreteryasının ŞÖNİM tarafından yürütüleceğini belirtmektedir.

Komisyon, vali veya vali yardımcısının başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşmaktadır:

- Büyükşehir statüsündeki illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreter ya da sosyal hizmetlerden sorumlu daire başkanı, diğer illerde belediye başkanı veya yardımcısı,
- İl Jandarma Komutanı,
- İl Emniyet Müdürü,
- Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü,
- İl Millî Eğitim Müdürü,
- İl Sağlık Müdürü,
- Göç İdaresi İl Müdürü,
- İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü,
- İl Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı Müdürü,
- ŞÖNİM ve Konukevi Müdürleri.

Yukarıda sayılan üyelerin katılamaması durumunda görevlendirecekleri yetkili katılım sağlayabilir. Ayrıca Komisyon, ihtiyaca göre Cumhuriyet Başsavcılığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversite ve STK temsilcilerini davet ederek görüşlerine başvurabilir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonunun görevleri ise ŞÖNİM Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda Komisyon;

- ŞÖNİM ve diğer kurum ve kuruluşlar tarafından Kanun kapsamında verilen hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak,
- İldeki şiddet alanında çalışan tüm kurumlar tarafından toplanan verileri değerlendirerek, ilde şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak,
- Uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve müdahalenin etkinliğinin artırılmasına yönelik önerilerde bulunmak,
- ŞÖNİM ve diğer kurumlar tarafından geliştirilen çözüm önerilerini değerlendirmek,
- Komisyon tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ile alınan kararları izlemek ve bunların takibini yapmakla görevlidir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Komisyon toplantılarının sonuçlarının raporlanarak ŞÖNİM tarafından KSGM'ye ve Komisyon üyelerine gönderileceği belirtilmektedir.

Ayrıca, Yönetmeliğin Komisyonun çalışma usul ve esaslarını belirleyen 11 inci maddesi çerçevesinde Komisyonun 6 ayda bir olmak üzere yılda 2 kez toplanması öngörülmektedir.

Ancak, gerekli görülen durumlarda, Komisyon, üyelerinden birinin talebi ya da başkanın çağrısı üzerine de toplanabilir. Toplantının yer, tarih ve gündemi üyelere duyurulur. Üyeler tarafından gündeme alınması istenilen konular toplantı öncesinde bildirilebilir. Komisyon salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alınır. Ayrıca acil durumlarda Valilik kararıyla işlem yürütülebilir.

2016 yılı içerisinde 130, 2017 yılında 153, 2018 yılında 156, 2019 yılında 154 ve 2020 yılında 196 komisyon toplantısı gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında ise 81 ilde komisyon toplantıları gerçekleştirilmiştir.

İçişleri Bakanlığının 01.01.2020 tarihli Genelgesiyle; 81 ilde kadına yönelik şiddetle mücadele il eylem planlarının etkin uygulanmasının sağlanması ve yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla illerde oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının” muhakkak valilerin başkanlığında, başta kolluk amirleri olmak üzere, görev ve sorumluluk üstlenen tüm birim/kurum amirlerinin bizzat katılımıyla 3 ayda bir toplanması, toplantılara yetkili Cumhuriyet savcıları ve Aile Mahkemesi hâkimlerinin de davet edilmesi hususu öngörülmüştür. Ayrıca “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının” ilçe düzeyinde ve kaymakamlar başkanlığında ilgili kurum amirleri ile düzenli olarak toplanmasının sağlanması ve il/ilçe düzeyinde yapılacak komisyon toplantılarında üniversiteler, STK’lar, kadın dernekleri, barolar vb. kurum ve kuruluşlardan etkin katılım sağlanması hususlarına yer verilmiştir.

İllerden iletilen İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonu toplantı raporları, KSGM tarafından değerlendirilerek genel tespitler, kurum ve kuruluş özelinde tespitler ve önerilere yer verilen bir “Genel Değerlendirme Raporu” hazırlanmaktadır. Bu rapor; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri ile Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı gibi ilgili taraflara iletilmektedir.

09.04.2021 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” toplantısı; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı ve İçişleri Bakanının katılımıyla, mülki idare amirleri, yargı mensupları, kamu görevlileri, kurum ve kuruluş temsilcilerinin katkı ve katılımlarıyla 81 ilde eş zamanlı olarak gerçekleşmiştir.⁴⁸⁷ Bu toplantılar, kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarının yerelde daha sistemli hale gelmesini sağlayan önemli bir araçtır. Komisyonlar vasıtasıyla, şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele çalışmalarının yerel düzeyde daha kapsayıcı ve etkin uygulamalarla hayata geçirildiği gözlemlenmektedir.

IV. Ulusal Eylem Planı’ndaki “Şiddete sıfır tolerans anlayışının tüm plan, program ve politikalara yerleştirilmesi” hedefi kapsamında belirlenen, “Yerel politikaların etkinliğini artırmak üzere 81 ilde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları” hazırlanacaktır.” stratejisi kapsamında ise aşağıdaki faaliyetlere yer verilmiştir.

“Faaliyet 2.4.1. 81 ilde ilgili tüm kurum kuruluşların katılımlarıyla “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları” hazırlık çalışmaları düzenlenecektir.

Faaliyet 2.4.2. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Teknik Kurulu” oluşturulacak ve düzenli toplanması sağlanacaktır.

Faaliyet 2.4.3. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları”nın etkin uygulanması için yıllık faaliyet planları hazırlanacaktır.

Faaliyet 2.4.4. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının yerelde halka tanıtılmasına yönelik tematik çalışmalar gerçekleştirilecektir.”

Faaliyet 2.4.5. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları”nın dönemsel izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanacaktır.”

- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planları

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı’nda, bu Planın yerele yansıtılarak, yerelin ihtiyaçlarıyla yoğrulması ve 2025 yılına kadar yerel düzeyde kadına yönelik şiddetle mücadelenin haritasının belirlenmesi amacıyla il eylem planlarının hazırlanması öngörülmüştür. Bu kapsamda, 2021 yılında 81 ilde ilgili tüm kurum kuruluşların katılımlarıyla, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planı” hazırlık çalışmaları düzenlenmiştir. Çalıştayların düzenlenmesinde KSGM sorumlu kurum iken İçişleri Bakanlığı, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve STK’lar ilgili kurumlar olarak belirlenmiştir.⁴⁸⁸

- Yıllık Faaliyet Planları

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının etkin uygulanmasını teminen yıllık faaliyet planları hazırlanacaktır. Faaliyet planlarının oluşturulan Teknik Kurul tarafından hazırlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu’na sunulması, Valilik tarafından onaylanması sağlanacaktır.⁴⁸⁹

- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Teknik Kurulu

Eylem Planında, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının” etkin uygulanmasını teminen; her ilde, şiddetle mücadelede yer alan tüm tarafların temsilcilerinin yer alacağı ve yılda ortalama 4 kez (3 ayda bir) toplanacak şekilde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Teknik Kurulu” oluşturulması ve Kurulun düzenli toplanmasının sağlanması düzenlenmiştir. Teknik Kurul, KSGM sorumluluğunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları,

ASH İl Müdürlükleri, üniversiteler ve STK’ların katılımı ile oluşturulacaktır. Eylem Planı’nda, oluşturulan teknik kurul sayısı ve teknik kurula katılım sağlayan kuruluş sayısı performans göstergesi olarak belirlenmiştir.⁴⁹⁰

Eylem Planı’nda, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının” dönemsel izlenmesi ve değerlendirilmesinin sağlanması düzenlenmiştir. Teknik Kurul ve ŞÖNİM iş birliğinde, yıllık faaliyet raporları çerçevesinde yapılan/yapılmayan çalışmalara ilişkin dönemsel izleme raporları hazırlanarak Komisyona ve KSGM’ye sunulacaktır.

İl Eylem Planlarının uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılacaktır. Eylem Planı’nda; Komisyonun dönemsel değerlendirme rapor sayısı ve Genel Değerlendirme Raporu hazırlanması performans göstergesi olarak belirlenmiştir.

Şekil 11. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının Uygulanmasının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Süreci

Yerel düzeyde gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirmesi, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu Komisyonun etkinliğinin artırılması, kurum kuruluşlar arasında etkin bir iş birliğinin ve güçlü koordinasyonun sağlanması adına önem taşımaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE ETKİN MÜCADELE EDİLMESİNE

YÖNELİK TESPİTLER VE ÖNERİLER

21.04.2021 tarihinde çalışmalarına başlayan Komisyon, 24 toplantı yapmış olup Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı ve Milli Eğitim Bakanı’nı dinlemiş, Bakanlıklar ve ilgili kurum yetkilileri, yargı mensupları, barolar, STK, sendikalar, özel sektör, meslek birlikleri, uluslararası kuruluş ve medya temsilcileri ile akademisyenlerden oluşan 96 kişiden bilgi alınmıştır. Ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından konu ile ilgili hazırlanan toplam 100 bilgi notu/rapor Komisyona sunulmuştur.

Komisyon çalışmalarında kadına yönelik şiddetle mücadelede mevcut durumun tespiti yapılmış; hukuki, idari ve sivil toplum alanındaki yapılanma ve faaliyetler değerlendirilmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası mevzuat ele alınmış; ardından ulusal mevzuata, Anayasadan başlanarak tüm yazılı hukuk normlarıyla birlikte ve Bakanlık genelgelerinden politika belgelerine kadar ayrıntılı bir biçimde yer verilerek konuyla ilgili Türkiye’nin kuvvetli politikaları ortaya konulmuştur.

Türkiye’de başta Anayasa olmak üzere yürürlükte bulunan kanunlarda kadın haklarını güçlendirmeye ve ayrımcılığı önlemeye yönelik önemli düzenlemeler yapıldığı, etkili mekanizmalar tesis edildiği ve yargısal usullerin geliştirildiği görülmüştür. Ancak kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda politikalarımızın temel amacı olan “Şiddete Sıfır Tolerans” ilkesi ile her türlü şiddetin önlenmesi suretiyle şiddetsiz bir toplum oluşturulması nihai hedefine ulaşılması noktasında daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili özellikle; mevzuatın etkin uygulanmasında, şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirlerin uygulanmasında, rehabilitasyon hizmetlerinin sunulmasında, uzman birimlerdeki hizmetlerin standartlaştırılmasında, farkındalığın pekiştirilmesinde, toplumun ve kanun uygulayıcıların bakış açısının güçlendirilmesinde, medyanın konuyu ele alma ve sorumlu yayıncılık anlayışında, yerel yönetimler ile sivil toplum ve özel sektör işbirliğinin artırılmasında, üniversitelerin daha etkin çalışmalarla sürece aktif destek sağlaması ile uygulamaların izleme ve değerlendirmesi sürecinde bazı eksiklikler/aksaklıklar yaşandığı tespit edilmiştir.

Komisyonumuz tarafından gerçekleştirilen değerlendirme ve istişare toplantıları ile yerinde incelemeler neticesinde elde edilen bulgu ve tespitler sonucu politika önerileri aşağıdaki başlıklar altında sıralanmıştır.

1. Farkındalık ve Zihniyet Dönüşümü
2. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi
3. Politika Geliştirilmesi ve Kurumlar Arası Koordinasyonun Sağlanması
4. Mevzuat Değişikliği Önerileri
5. Medya ve Basın Dilinin İyileştirilmesi
6. Kadının Güçlenmesi
7. Şiddet Mağdurunun Desteklenmesi
8. Şiddet Uygulayanın Rehabilitasyonu
9. Ailenin Güçlendirilmesi
10. Olağanüstü Dönemlerde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele
11. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Politikalarının Etkin İzlenmesi
12. Yerel Yönetimlerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Etkin Katılımı
13. Baroların Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Etkin Katılımı
14. Sivil Toplum Kuruluşlarının, Sendikaların ve Meslek Birliklerinin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Etkin Katılımı
15. Özel Sektörün Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Etkin Katılımı
16. Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme
17. Araştırma, Veri Toplama ve Analiz

4.1. FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ

Kadına yönelik şiddet, kanuni düzenleme ve idari tedbirlerle birlikte toplumsal duyarlılık ve zihniyet dönüşümüyle aşılabilecek bir sorundur. Şiddetin gündelik hayatın bir parçası olarak görülmesi ve “şiddetin mutlaka geçerli bir nedeni olduğu” düşüncesi şiddetin meşrulaştırılmasına yol açmaktadır. Bu bakış açısı; insanların şiddete başvurma davranışlarını tetiklediği gibi; şiddet mağdurlarının haklarını ararken çekince, utanç ve suçluluk duymalarına neden olmakta ve mağdurları öğrenilmiş çaresizliğe itmektedir. Bu durumu ortadan kaldırmanın ve nesillerarası şiddet döngüsünü kırmamanın en etkili yolu, farkındalık ve zihniyet dönüşümüdür.

Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan sonra farkındalık ve zihniyet dönüşümü maksadıyla toplumun farklı kesimlerine hitap eden önemli çalışmalar yürütülmüştür. Bu farkındalık çalışmalarının daha yoğun, sürekli, kapsayıcı ve sürdürülebilir olacak şekilde bundan sonra da devam ettirilmesi gerekmektedir. Bu sürecin başarıya ulaşması için de öncelikle; farkındalık ve zihniyet dönüşümü çalışmalarına tüm kurum ve kuruluşların etkin katılımları sağlanmalı, çalışmalar toplumun tüm kesimlerini kapsamalı ve bu mücadelede herkese görev düştüğü yönünde toplumsal bilinç oluşturulmalıdır.

4.1.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları kapsamında yürütülen tüm farkındalık çalışmalarına rağmen toplumda halen kadına yönelik şiddet gündelik hayatın bir parçası olarak algılanmakta ve normalleştirilmekte, bu durum şiddetin meşrulaşmasında büyük rol oynamaktadır. Bu kapsamda;

4.1.1.1. Kadına yönelik şiddetin tanımı ve kapsamına ilişkin algılar sağlıklı bir biçimde oluşturulmalı ve buna dayalı olarak politika ve uygulamalar doğru biçimde geliştirilmelidir.

4.1.1.2. Kadına yönelik şiddetin, bir “insan hakkı ihlali” ve “ayrımcılık” biçimi olduğuna ilişkin farkındalık çalışmaları sürdürülmelidir.

4.1.1.3. Kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesinin önlenmesi için “şiddetin hiçbir haklı gerekçesi olamaz” anlayışının toplumda benimsenmesini sağlayacak çalışmalar artırılmalıdır.

4.1.1.4. Kültür ve medeniyetimizde kadının konumu ve kadına verilen değerle ilgili araştırmalar yapılmalı ve konuyla ilgili kitap, belgesel, panel gibi farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmelidir.

4.1.1.5. Kadına yönelik şiddet unsuru barındıran ve kadının ikincil konumuna yönelik algıyı pekiştiren dil ve söylemlerin önlenmesi için toplumsal yaşamda kadın ve erkeklerin hak temelli eşitliğinin hâkim kılınmasını sağlayıcı eğitimler verilmeli; kamu spotu, afiş, broşür, kitapçık, kısa film ve belgeseller hazırlanmalıdır.

4.1.1.6. 25 Kasım “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” ve 8 Mart “Dünya Kadınlar Günü” gibi konuya ilişkin önemli günler başta olmak üzere, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılması için ülke düzeyinde düzenlenen tematik toplantılar ve farkındalık artırma faaliyetleri periyodik ve kapsayıcı şekilde devam ettirilmelidir.

4.1.1.7. Toplumda hak temelli eşitlik anlayışının benimsenebilmesi için; kadına yönelik şiddet, yasal haklar, başvuru mekanizmaları ve şiddete tanık olanların yapabilecekleri hususları içeren eğitim, seminer, atölye çalışması, tiyatro, sergi gibi farkındalık artırma ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmelidir.

4.1.1.8. Şiddetle mücadelede, toplumdaki farklı hedef gruplarına yönelik, farklı dil seçeneklerinde ve engelli erişimine uygun eğitim setleri, görsel ve yazılı materyaller hazırlanmalı ve söz konusu araçların kapsamı ihtiyaçlara göre güncellenmelidir.

4.1.1.9. Hedef grupların, öz saygı ve benliklerini geliştirebileceği, kişilerin doğru iletişim kurmayı öğrenebileceği, öğrendiği bu iletişim tekniklerini iyi rol modelleri ile tartışıp deneyimleyebileceği projeler ve eğitim modelleri uygulanmalıdır.

4.1.1.10. Şiddet mağdurunun izlemesi gereken yöntemler ve başvuru mekanizmalarına yönelik bilgilendirici materyallerin; kadınların kolay erişim sağlayabileceği internet siteleri, sağlık kuruluşları, belediyeler, muhtarlıklar ile havalimanları, otobüs terminalleri, şehir içi toplu ulaşım araçları, akaryakıt istasyonları, yolcu konaklama alanları, iş yerlerinin yemekhaneleri, dinlenme alanları ve kadın tuvaletleri içerisinde bulundurulması ve dağıtılması kurum, kuruluş, STK ve özel sektörün de desteği alınarak sağlanmalıdır.

4.1.1.11. Sosyal Hizmet Merkezleri, Aile Destek Merkezleri, Halk Eğitimi Merkezleri, Gençlik Merkezleri ve Çok Amaçlı Toplum Merkezleri gibi birimlerde; kadın hakları, kadına yönelik şiddet, mağdurların başvurabileceği mekanizmalar, şiddete tanık olduğunda yapılacaklar,

erken yaşta ve zorla evlilikler, kadın erkek fırsat eşitliği gibi konularda eğitim ve seminerlerin verilmesi; bilgilendirici materyallerin bulundurulması ve dağıtılması sağlanmalıdır.

4.1.1.12. Şehir meydanlarında, kırsal alanlarda ve mahallelerde kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin farkındalık artırmaya yönelik gezici standlar açılarak bilgilendirici faaliyetlere ağırlık verilmelidir.

4.1.1.13. www.turkiye.gov.tr (e-Devlet) web sitesinde kadına yönelik şiddetle mücadele başvuru mekanizmaları ve destek hizmetlerine ulaşım sağlayan “Kadına Yönelik Şiddet Bildirim Sistemi” hizmeti eklenmelidir.

4.1.1.14. Yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ve kadın alanındaki çalışmalara etkin katılımını sağlamak amacıyla bu kurumlarda görev yapan yöneticilere ve personele kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık yaratacak programlar düzenlenmelidir.

4.1.1.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal desteğin sağlanması ve etkin mücadele edilmesini teminen; 6284 sayılı Kanun’un 16 ncı maddesindeki eğitim faaliyetleri artırılarak, ilgili Bakanlıkça hazırlanan bilgilendirici materyallerin radyo ve televizyonlarda yayınlanması ve bu yayınların düzenli olarak yapılması sağlanmalıdır.

4.1.1.16. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki politikalar ve yürütülen faaliyetlerle ilgili kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve desteğinin alınması amacıyla “İletişim Stratejisi Belgesi” hazırlanmalıdır.

4.1.1.17. Kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin temel bilgiler, mevzuat, yargı kararları, güncel veriler ve başvuru mekanizmaları gibi bilgilerin bulunduğu engelli erişimine de uygun resmi bir internet sitesi oluşturulmalıdır.

4.1.1.18. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan Bakanlıkların resmi sosyal medya hesapları daha etkin kullanılmalıdır.

4.1.1.19. KSGM tarafından, yürütülen proje, program ve faaliyetlerin özetini içeren E-Bülten düzenli yayınlanmalıdır.

4.1.1.20. Toplumda geniş kitlelerin izlediği diziler, filmler gibi yayınlar kanalıyla sinema ve ses sanatçıları, sporcular şiddetle mücadele alanındaki farkındalık oluşturma çalışmalarına dâhil edilmeli ve kısa sürede daha geniş kitlelere ulaşılmasını sağlayacak kadına yönelik şiddetle mücadele kampanyaları yürütülmelidir.

4.1.1.21. Üniversitelerin Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezleri ile ilgili kurumların il müdürlükleri iş birliğinde, sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı mahallelerde, muhtarların da desteğiyle, aile hukuku, erken yaşta ve zorla evlilikler, şiddetle mücadele, meslek edindirme kursları, girişimcilik ve mikro krediler gibi konularda eğitimler verilmeli ve ücretsiz hukuki destek sağlanmalıdır.

4.1.1.22. Hastaneler, tıp merkezleri, sağlık ocağı, sağlık merkezleri, ana-çocuk sağlığı, özel sağlık kuruluşları gibi sağlık hizmeti sunan kuruluşlarda kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele gibi konularda halkı bilgilendirici faaliyetler yapılmalı ve konuyla ilgili bilgilendirici broşür, afiş vb. materyaller yaygınlaştırılmalı ve görünür hâle getirilmelidir.

4.1.1.23. Eczanelerde görev yapan personelin, kadına yönelik şiddetle mücadele ve başvuru mekanizmaları hakkında bilgi sahibi olması, konuyla ilgili bilgilendirici broşür, afiş vb. materyalleri eczanelerinde bulundurması ve eczane poşetleri üzerine bilgilendirici içerik yerleştirmesi sağlanmalıdır.

4.1.1.24. KADES uygulamasının; sağlık çalışanları ve öğretmenler başta olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan tüm kadın personele, kurum ve kuruluşlarca düzenlenen kurs vb. etkinliklere katılım sağlayan kadınlara, orta ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ile yurtlarda kalan kız öğrencilere tanıtımı yapılarak, akıllı telefonlarına yüklemeleri sağlanmalıdır.

4.1.1.25. Toplumda ve şiddet mağdurlarında, şiddetle mücadelede oluşturulan mekanizmalar ve tedbir kararlarının “mağdur için yeterince koruma sağlamayacağı” algısının oluşması engellenmeli; iyi uygulamaların ve başarılı örneklerin kitlelere duyurulması için çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.

4.1.1.26. Siyasi parti liderlerinin, kanaat önderlerinin, sendikaların, meslek birliklerinin, STK’ların, spor kulüplerinin, sporcuların ve sanatçıların etkin katılımı ile toplumda farkındalık yaratıcı “Şiddete Sıfır Tolerans” kampanyası gibi yeni kampanyalar düzenlenmelidir.

4.1.1.27. İnsan hakkı ihlali olan kadına yönelik şiddetle mücadelede, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından, kadın ve erkeklerin hak temelli eşitlik anlayışını tesis etmeye yönelik farkındalık artırıcı daha etkin çalışmalar yapılmalıdır.

4.1.1.28. “Kan bedeli”, “berdel”, “başlık parası” ve “erken yaşta evlilikler” gibi gelenek/görenek ve inanışlar konusunda yanlış bilgi ve tutumların sona ermesi amacıyla topluma yönelik bilinçlendirme faaliyetleri artırılmalıdır.

4.1.2. Her düzeyde eğitim ve öğretim sistemi içerisinde kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık ve zihniyet dönüşümünün sağlanması çok önemlidir. Özellikle şiddetin nesiller arası aktarımının kırılmasını sağlayıcı şekilde eğitim ve öğretimin yapılandırılması, programlar oluşturulması ve takibi ile konuya ilişkin teorik/bilimsel ve uygulamalı çalışmaların yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

4.1.2.1. Öğrenilen bir süreç olan şiddetin önlenmesi için anne-baba eğitimleri ve okul öncesi eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.2. Eğitim düzeyi yükseldikçe kadına yönelik şiddetle mücadele farkındalıklarının artması nedeniyle kız ve erkek çocuklarının eğitime erişimine ve sürdürmesine yönelik politikaların kararlılıkla uygulanmasına devam edilmeli; salgın, doğal afet gibi olağanüstü süreçlerde tüm öğrenciler için eğitime erişimin kesintiye uğramamasına yönelik gerekli tedbirler artırılmalı ve/veya yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.3. Özellikle çocukluktan itibaren eğitimin her kademesinde –okul öncesinden üniversiteye kadar- sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet duygusunun gelişmesini sağlayacak uygulamalara ilişkin model oluşturularak, eğitim sistemine entegre edilmesi sağlanmalıdır.

4.1.2.4. Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evlilikler, sanal zorbalık, akran zorbalığı ve siber şiddet konularında farkındalık oluşturacak eğitim ve müfredat içerikleri zenginleştirilmelidir.

4.1.2.5. Ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, ihmal, istismar, akran zorbalığı, erken yaşta ve zorla evlilikler ile siber şiddet konularında verilen eğitimler, seminerler ve programlar yaygınlaştırılmalı; öğrenciler konuyla ilgili sosyal sorumluluk projeleri oluşturmaya ve/veya yürütülen projelerin içerisinde yer almaya teşvik edilmelidir.

4.1.2.6. Özellikle orta öğretim öğrencilerine, kadına yönelik şiddetin ağır cezaları olan bir suç olduğu anlatılmalı ve bu yönde bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

4.1.2.7. Şiddetsiz toplumun teşviki amacıyla; insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları ve bu hakların korunması gibi konularda farkındalık oluşturmaya yönelik düzenlenen ödüllü resim, şiir yarışmaları, etüt çalışmaları, tiyatro ve gezi gibi etkinliklere, rol model kişilerin, siyasetçilerin ve STK'ların da katılımı ile artırılarak devam edilmelidir.

4.1.2.8. Değerler eğitimi örgün eğitim kurumlarında okul öncesinde eğitimden itibaren tüm öğretim programlarına entegre edilmeli ve derslerde tartışma, inceleme ve proje çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

4.1.2.9. Uzmanlar tarafından çocuklara küçük yaşlardan itibaren güvenli mesafe ve güvenli ilişkiler konularında bilinçlendirici eğitimler verilmeli/yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.10. Başta şiddet mağduru kadınlar olmak üzere kadınlara yönelik halk eğitimi merkezlerindeki kurs ve eğitimlerde, okulların kapalı olduğu dönemler de dâhil olmak üzere, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete ilişkin bilgilerin ve başvuru mekanizmalarının anlatıldığı dersler yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.11. Üniversitelerde öğrencilere yönelik kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele ile ilgili düzenli olarak gerçekleştirilen seminer, panel, atölye çalışması ve tiyatro gibi farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.12. Üniversitelerde, kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bir anlayışın hâkim olduğu “Kadın Dostu Kampüsler” yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.13. Kadın konusundaki tüm bilimsel yayınların toplanmasına ve toplumun doğru bilgiye ulaşmasına imkân tanıyacak bilgi merkezi (sanal), kadın çalışmaları yayın bankası (sanal) gibi erişilebilir ortak platformlar oluşturulmalıdır.

4.1.2.14. Kütüphaneler, kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle ilgili yayınlar açısından zenginleştirilmeli ve ayrıca kadın haklarına ilişkin yayınları içeren ihtisas kütüphaneleri oluşturulması teşvik edilerek mali açıdan desteklenmelidir.

4.1.2.15. Kadına yönelik şiddete karşı alınması gereken tedbirler içerisinde aile danışmanlığı, aile terapisi gibi aile içi iletişimi güçlendiren, bu iletişimin şiddet dilinden uzaklaştırılmasına yardımcı olan, aile içi uyuşmazlıkların doğru ve işlevsel müdahalelerle çözümünü önceleyen programlar artırılmalıdır.

4.1.2.16. Üniversitelerde özellikle hukuk fakültelerinde öğrencilerin konuya ilişkin uzmanlaşmalarına katkı sağlamak ve farkındalıklarını artırmak için “6284 sayılı Kanun ve Uygulaması ile Kadın Hakları” dersleri zorunlu ders olarak müfredata eklenmelidir.

4.1.2.17. Tıp ve hukuk, eğitim, iletişim ve sanat gibi sosyal bilim alanlarında, lisans ve lisansüstü ders programlarına kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın erkek fırsat eşitliği konuları eklenmelidir.

4.1.2.18. Üniversitelerin eğitim ve iletişim fakültelerindeki öğrencilere yönelik; çocukların siber zorbalıktan korunması, şiddet içerikli oyunlar, güvenli internet, olumlu iletişim gibi konularda bilinçlendirilmelerini sağlayacak farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.2.19. Kamu ve özel öğrenci yurtlarında kalan öğrencilere yönelik kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın erkek fırsat eşitliği ve siber şiddet gibi konularda eğitimler düzenlenmeli, afişler asılmalı ve broşürlerin dağıtılması sağlanmalıdır.

4.1.2.20. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin erken tespitini ve önlenmesini sağlamak amacıyla bilimsel araştırmalara ve projelere öncelik verilmeli; konu kapsamı sadece kadına yönelik ve aile içi şiddeti önlemek olan proje bursları oluşturulmalıdır.

4.1.3. Kadının cinsiyeti nedeniyle ayrımcılığa maruz bırakılmaması için dini inançların adalet ve eşitliği öngören ilkelerini temel alan çalışmaların yaygınlaştırılması gereklidir.

Bu kapsamda;

4.1.3.1. Kadınların ve erkeklerin birbirini destekleyerek yüceltmesini, güçlendirmesini; şiddetin yerini, sevgi, saygı, adalet ve hoşgörünün doldurmasını; gelenekler, görenekler ve dini inanışlar konusunda yanlış bilgi ve tutumların ortadan kaldırılmasını sağlayacak politikalar geliştirilmelidir.

4.1.3.2. Camilerde verilecek vaaz ve hutbelerde, düzenli aralıklarla, kadın ve çocuk haklarının korunmasına, eşler arası iletişimde muhabbet ve merhametin esas olmasına, ailede anne-babanın şiddeti önleyen rollerine yönelik konuşmalara yer verilmelidir.

4.1.3.3. Din görevlilerinin, cami cemaatinin ve Kur'an kursu kursiyerlerinin yanı sıra bulundukları yerleşim mahallindeki kişilere yönelik farkındalık çalışmaları yürütmeleri ve şiddetle mücadelede etkin bir rol oynamaları sağlanmalıdır.

4.1.3.4. Türkiye’de yaşayan farklı dinlerin temsilcilerinin kadına yönelik şiddetle mücadeleye katılımları sağlanmalı, farklı din mensuplarına yönelik de bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

4.1.3.5. Kadın, erkek ve çocuklara yönelik düzenlenen seminer, konferans, kurs ve eğitim faaliyetlerinde; aile içi ve kadına yönelik şiddetin aile bütünlüğü üzerindeki zararları, erken yaşta ve zorla evliliklerin olumsuz etkileri ve aile içi şiddete yönelik sorunlara dair çözüm önerileri konusunda bilgilendirici içeriklerin yer alması sağlanmalıdır.

4.1.3.6. Aile bireylerine ve sosyal hizmet kurumlarındaki şiddet mağduru kadınlar ve çocuklara hizmet veren Aile ve Dini Rehberlik Bürolarınca/Merkezlerince, dini danışmanlık ve proje bazlı eğitim ve kültür çalışmaları vasıtasıyla, aile içi şiddetin ve kadına yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddetin önlenmesi için farkındalık artırma çalışmaları yürütülmeye devam edilmelidir.

4.1.3.7. Şiddetle mücadele çalışmalarına bütüncül yaklaşılmalı, şiddete gerekçe oluşturmak amacıyla dillendirilen ve dini olduğu iddia edilen yanlış bilgilerle, hurafe ve bidatlarla

mücadele amacıyla konunun doğru dini boyutunu ihtiva eden seminerlerin kurumsal çalışmalara eklenmesi sağlanmalıdır.

4.1.3.8. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin, erken yaşta ve zorla evliliklerin zararları ile aile içi iletişim ve şiddeti doğuran zihin kalıplarıyla mücadele gibi konularda bilgilendirici yayınların, Diyanet TV ve Diyanet Radyo’da düzenli aralıklarla yayınlanması sağlanmalı; ayrıca basılı yayınlarda konu hakkındaki kitap çeşitliliği ve dergi içerikleri artırılmalıdır.

4.1.3.9. Kadına yönelik şiddetle mücadelede doğru dini bilgilerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak amacıyla; müftülüklerce kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yerel radyo ve TV’lerde programlar yapılmalı, gazete ve dergi yayınları desteklenmelidir.

4.1.3.10. Toplumda ve aile içerisinde anne, baba ve çocuğun bireysel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen, aile yaşam döngüsüne zarar veren, doğru dini bilgiye dayanmayan, kimi zaman gelenek ve göreneklerdeki yanlış kalıp yargılardan beslenen kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele edilmesi amacıyla paneller, seminerler, kahvehane sohbetleri ve iş yeri ziyaretleri düzenlenmelidir.

4.1.3.11. Evli veya evliliğe adım atacak çiftlere sevgi, merhamet, adalet bilinci gibi aileyi ayakta tutan değerler hususunda bilgi vermek amacıyla yürütülen eğitim seminerleri yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.3.12. Diyanet İşleri Başkanlığındaki üst kademedeki görev yapan kadın personel sayısının artırılmasına ilişkin iyi uygulama örnekleri yaygınlaştırılarak kadının toplum içindeki konumunun ve saygınlığının güçlendirilmesine katkı sağlanmalıdır.

4.1.4. Şiddetin önlenmesine yönelik bilinçlendirme çalışmalarında daha çok kadınlara odaklanıldığı ve çalışmaların kadınlar üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin son bulmasında erkeklerin rolü ve iş birliği, şiddetle mücadelenin önemli bir unsurudur. Bu sebeple erkeklerin şiddetle mücadeleye katılımlarını sağlamaya ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik daha fazla çalışmaya gereksinim bulunmaktadır. Bu kapsamda;

4.1.4.1. Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkeklerin desteğini ve katılımını artırmak amacıyla; kanaat önderleri, siyasetçiler, sanatçılar, sporcular, iş insanları, bürokratlar, memur, işçi ve işveren sendika temsilcileri ile çalışmalar yürütülmelidir.

4.1.4.2. Aile içi iletişimin önemi, bu iletişimin güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda farkındalığın artırılması amacıyla yürütülen eğitim çalışmaları cami, kahvehane, kiraathane gibi mekânlarda yaygınlaştırılarak sürdürülmelidir.

4.1.4.3. Erkeklerin katılımcı olarak hedeflendiği projelerin başarıya ulaşması için erkeklerin dikkate alacağı etkinlikler ile farkındalık çalışmaları birleştirilmelidir.

4.1.4.4. Gençleri zararlı alışkanlıklara karşı bilinçlendirmek ve gençlerin çeşitli aktiviteler içinde yer alarak sosyal beceriler kazanabilmesi ve paylaşımlarda bulunabilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar yapan Gençlik Merkezlerinin sayısı artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.1.4.5. Spor federasyonları, amatör ve profesyonel sporcuların kadına yönelik şiddetle mücadeleye katılımı kapsamında; stadyumlarda, salonlarda, karşılaşma ve sportif etkinliklerde kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin mesajlar içeren farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.

4.1.4.6. Amatör ve profesyonel sporcuların kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, meslek birlikleri ve sendikalar tarafından sosyal projelerde yer alması sağlanmalı ve yaygınlığı yüksek ve sürdürülebilir sosyal projeler yapılmalıdır.

4.1.4.7. Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ile vatani görevini yapmakta olan erbaş ve erlere yönelik kadın erkek fırsat eşitliği, olumlu babalık tutumları, kadına yönelik şiddetle ve erken yaşta/zorla evliliklerle mücadele konularında verilen eğitimler daha etkin ve kapsamlı şekilde devam etmelidir.

4.1.4.8. Kamu personelinin kadın erkek fırsat eşitliği ile 6284 sayılı Kanun hakkında bilinçlendirilmesi amacıyla; adaylık dönemindeki eğitimlerine, aile ve kadına yönelik şiddet ile konuya ilişkin kamu görevlilerinin yasal sorumluluklarını içeren konuların dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

4.1.5. Kamu, üniversite, STK, sendika ve meslek birliklerinin yanı sıra özel sektörün de kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin farkındalık çalışmalarına etkin katılım sağlaması; toplumsal bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadelenin tüm taraflarca benimsenmesi, önleme çalışmalarının etkinliği ve geniş kitlelere ulaşması ve şiddetin iş yaşamındaki yansıması olan işyerinde psikolojik taciz/mobbing ile de etkin mücadele edilmesi açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda;

4.1.5.1. İşyerlerinde kadına yönelik şiddet ve mobbingin önlenmesine yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmeli, sendikaların yıllık eğitim planlamalarına ilgili konuların dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

4.1.5.2. ALO 170'in (Çalışma Hayatı İletişim Merkezi) bilinirliğinin artırılması sağlanmalı, mağdurlara psikologlar tarafından verilen bilgilendirme ve yönlendirme hizmetlerine ilave olarak yasal haklar konusunda bilgi vermek üzere işyerinde psikolojik taciz/mobbing konusunda uzman hukukçular istihdam edilmelidir.

4.1.5.3. Kamu, üniversite ve özel hastaneler, işyerinde psikolojik tacizin/mobbingin mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığında oluşturduğu rahatsızlıklara ilişkin sağlık raporunun hazırlanmasında daha etkin hale getirilmeli; sağlık personeli bu konuda eğitilmelidir.

4.1.5.4. Özel sektör çalışanlarına kadın erkek fırsat eşitliği, kadınların güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında, eğitim, seminer, çalıştay, konferans ve sergiler düzenlenmeli; bilgilendirici materyaller hazırlanarak çalışanlara dağıtılmalıdır.

4.1.5.5. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair yürütülen politikalar kapsamında iş yaşamında şiddetin önlenmesi amacıyla, konunun şirketlerin kurumsal politikalarında yer alması sağlanmalıdır.

4.1.5.6. Sanayici, iş insanı, sendika, birlik ve STK başkanlarının kadına yönelik şiddetle mücadeledeki farkındalık çalışmalarına destek vermesi sağlanmalıdır.

4.1.5.7. Özellikle giyim ve kozmetik sektörü başta olmak üzere ilgili tüm sektör temsilcilerinin kadına yönelik şiddetle mücadelede tüketicilere yönelik farkındalık çalışmaları yapmaları teşvik edilmelidir.

4.1.5.8. Kadına yönelik şiddetle mücadelede katkı sağlayan özel sektörün yaptığı başarılı ve örnek uygulamaların bilinirliği sağlanmalı ve bu uygulamalar ödüllendirilmelidir.

4.1.5.9. Özel sektörün özellikle gençlere yönelik öz saygı, öz güven gibi konularda farkındalık çalışmaları artırılmalı ve desteklenmelidir.

4.1.6. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede kuvvetli yasal düzenlemeler olmasına karşın hukuk kurallarının uygulamaya geçirilmesinde sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum kadına yönelik şiddetle mücadeleyi olumsuz etkilemekte, yasal düzenlemelerden beklenen amacın gerçekleşmesine engel olmaktadır. Mağdura doğru yaklaşım, kadına yönelik şiddeti besleyen ön yargıların dönüştürülmesi, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalıkların geliştirilmesi için uygulayıcılara yönelik temel düzeyde hizmet içi eğitimlerin artırılması gereklidir. Bu kapsamda;

4.1.6.1. Aday/görevde olan hâkim ve savcılara, staj eğitim merkezlerinde avukat adaylarına, mülki idare amirlerine, kolluk görevlilerine meslek içi eğitim seminerleriyle kadın hakları ve kadın erkek fırsat eşitliği, 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile ilgili ulusal mevzuat hakkında eğitimler verilmelidir.

4.1.6.2. Şiddet mağduru kadınların ilk başvuru mercilerinden olan aile hekimleri ve diğer sağlık çalışanları, öğretmenler, psikolojik danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere sosyal hizmet alanında görev yapan personelin, yerel yönetimlerin ilgili birim personelinin ve ilgili diğer personelin kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eğitim alması sağlanmalıdır.

4.1.6.3. Şiddetle mücadelede görev alan tüm uzmanlara verilecek eğitimlerin, teorik ve pratik olarak daha etkin şekilde yapılması sağlanmalıdır.

4.1.6.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında verilen farkındalık eğitimlerinin etki analizi yapılmalı; aksayan yönler tespit edilerek, bu doğrultuda eğitim modülleri revize edilmeli; eğitimlerin zorunlu ve düzenli aralıklarla tekrarlanması sağlanmalıdır.

4.1.6.5. Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının personel ve üyelerinin; kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın erkek fırsat eşitliği konularında farkındalık artırıcı eğitim programlarına katılması sağlanmalıdır.

4.1.6.6. 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluğun yetki ve sorumlulukları ile aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında il/ilçe düzeyindeki kolluk personeline eğitim vermek üzere “eğitici eğitimi” alan kolluk personel sayısı artırılarak, eğitimlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

4.1.6.7. Mülki idare amirlerine yönelik verilen eğitim programlarının sayısı ve bu eğitime katılan mülki idare amiri sayısı artırılmalı; ayrıca üst düzey kolluk amirlerine yönelik de benzer içeriklerde eğitimler verilmelidir.

4.1.6.8. Muhtarlara kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddetle ve erken yaşta evliliklerle mücadele konularında eğitimler verilmelidir.

4.2. KURUMSAL KAPASİTENİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Kadına yönelik şiddetle mücadele, çok yönlü bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirmektedir.

Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek için önleme, müdahale, destek ve koruma hizmeti sunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm içerisinde; bütüncül, kapsayıcı, erişilebilir hizmet sunma kapasiteleri artırılmalıdır.

4.2.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan ve kadının statüsünün güçlendirilmesi ve kadının insan haklarının korunmasında ulusal bir mekanizma olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla pek çok çalışma yürütmektedir. Bununla birlikte kadına yönelik şiddetin her türü ile bilimsel verilere dayalı etkin mücadele kapasitesinin artırılması, kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, başta şiddet mağdurları olmak üzere şiddet riski altındaki tüm kadınların ihtiyaç duyduğu hukuki, sosyal, psikolojik, ekonomik ve benzeri desteklerin ülke genelinde standartlaşmış şekilde ivedi olarak sunulması ile bu alanda yapılan tüm çalışmaların ve yürütülen politikaların etkilerinin analiz edilerek verilere ve ihtiyaçlara dayalı hızlı

revizyonların yapılabilmesi için yeni bir birime ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda;

4.2.1.1. sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve ilgili diğer mevzuat ile verilen görevlerin etkin şekilde yerine getirmesini teminen KSGM'nin kurumsal kapasitesi artırılmalı ve yeterli bütçe tahsisi yapılmalıdır.

4.2.1.2. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.2.1.3. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda uzmanlaşmış, bütçe ve personel açısından güçlendirilmiş, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin hale getirecek, koordinasyon, izleme ve uygulama kapasitesini artıracak, sunulan hizmetlerde standartlaşmayı, daha hızlı ve kapsayıcı hizmet sunulmasını sağlayacak, mevzuat uygulamalarını izleyecek, kurum ve kuruluşların bu alandaki veri ve istatistiklerini tek elde toplayacak, ortak veri tabanı oluşturacak, alınacak önlemleri belirleyecek, uygulanan politikaların etki analizini yapacak, periyodik olarak konu, zaman ve bölge bazlı raporlar hazırlayacak, yukarıda belirtilen mekanizmaların sekretarya hizmetlerini yürütecek bir birim/kurum kurulmalı veya kurum ve kuruluşların mevcut birimleri arasından bu yönde görevlendirme yapılmalıdır.

4.2.2. Şiddet mağduru kadınlara ve beraberindeki çocuklara, doğru ve yeterli bilgilendirmenin sağlandığı, mağdurların özel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli hizmetlerin standartlara uygun olarak sunulduğu erişilebilir, yaygın, kapsayıcı kurumsal yapıların kapasitelerinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gereklidir. Bu kapsamda;

4.2.2.1. Şiddetin önlenmesindeki adli, kolluk, sağlık ve sosyal hizmet olmak üzere tüm müdahale mekanizmalarının eş güdümlü olarak yakın işbirliği ve koordinasyon içerisinde vaka bazlı yaklaşımla müdahale etmesini teminen iş akışları ve prosedürler oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.

4.2.2.2. 81 ilde faaliyet gösteren ŞÖNİM’lerin hem nicelik hem nitelik olarak iyileştirilmesi, fiziksel kapasitelerinin güçlendirilmesi, mağdurların rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlerde kurulması sağlanmalı; ŞÖNİM ve konukevlerinin sunduğu hizmetler konusunda yazılı, görsel ve sosyal medya aracılığıyla bilgilendirmeler yapılmalıdır.

4.2.2.3. ŞÖNİM’lerde görevli meslek elemanı sayısı artırılmalıdır.

4.2.2.4. ŞÖNİM’lerde yasal hakları ile ilgili mağdurları bilgilendirmek için tam zamanlı avukatlık kadrosu ihdas edilmeli ve/veya bu hususta barolarla iş birliği yapılarak avukatların tam zamanlı ŞÖNİM’de bulunması sağlanmalıdır.

4.2.2.5. Mağdur kadınların kendilerini daha iyi ifade edebilmesi açısından ŞÖNİM’lerde özellikle kadın psikolog ve pedagog istihdamına özen gösterilmelidir.

4.2.2.6. ŞÖNİM’lerin kurulmasıyla hedeflenen şiddet mağdurları için “tek kapı sistemi”nin etkin uygulanmasına yönelik önlemler kapsamında; şiddet mağduru kadınların, yaşadıkları her şiddet olayının sonunda farklı kurum ve kuruluşlara gitmesi ve her defasında yaşadıkları olayları farklı kişilere anlatmak zorunda kalmasının önüne geçilmesi ve vaka bazlı çalışmalar yapılmasını teminen başvurularda etkin vaka yönetimi, koordinasyon ve etkili iletişim hususlarında ortak bir çalışma modeli oluşturulmalı, mağdura yönelik sunulan hizmetlerin tüm süreçlerinin ŞÖNİM koordinasyonunda etkin olarak yapılması ve 7 gün 24 saat çalışma usulünün tam olarak işlerlik kazanabilmesi için görevlinin bulunduğu nöbet sisteminden, alanında uzman personelin bulunduğu sisteme geçilmesi sağlanmalıdır.

4.2.2.7. ŞÖNİM’lerde sunulan hizmetlere, yabancı, göçmen, mülteci ve geçici koruma statüsündeki şiddet mağdurlarının erişimlerinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınarak, tüm merkezlere yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.2.8. ŞÖNİM binalarının açık ve kapalı alanları engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için standartlara uygun erişilebilirlik düzenlemelerine göre tasarlanmalıdır.

4.2.2.9. ŞÖNİM’lerden hizmet alan şiddet mağdurlarına gerekli rehberliğin sağlanmasına ve meslek edindirme kurslarına katılımlarının artırılmasına yönelik faaliyetler ilgili kurum ve

kuruluşlarla iş birliğinde yürütülmeli ve mağdur kadının istihdamda öncelikli grup olmasını teminen ilgili taraflar arasında protokol çalışmaları artırılmalıdır.

4.2.2.10. Vaka bazlı tedbir kararları alınabilmesi için yeterli sayı ve içerikte Sosyal Araştırma Raporu hazırlanmalıdır.

4.2.2.11. Şiddet mağduru kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabulleri yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri ilk kabul birimlerinin fiziki şartlarının ve insan kaynağı kapasitesinin güçlendirilmesi, mağdurların ihtiyaç analizlerinin süratle yapılarak, uygun konukevine yerleştirilmesi ve hizmet alanların olumsuz deneyimlerini bildirebilecekleri etkin şikâyet mekanizmalarının kurulması sağlanmalıdır.

4.2.2.12. Konukevlerinin sayıları artırılmalı ve ihtisaslaşma çalışmaları hızlandırılarak, ihtisaslaşmış konukevleri ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.2.13. Konukevlerinde görev yapan meslek elemanı ve diğer personelin sayısı artırılmalıdır.

4.2.2.14. Kadın konukevlerinde sunulan hizmetlere, yabancı, göçmen, mülteci ve geçici koruma statüsündeki şiddet mağdurlarının erişimlerinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınarak, tüm konukevlerine yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.2.15. Kadın konukevleri binalarının açık ve kapalı alanları engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için standartlara uygun erişilebilirlik düzenlemelerine göre tasarlanmalıdır.

4.2.2.16. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin konukevi açma yükümlülüklerini yerine getirmeleri sağlanmalı; kadın konukevi açmak isteyen belediyelere ilgili bakanlık tarafından gerekli rehberlik ve danışmanlık desteği verilmelidir.

4.2.2.17. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan il ve ilçe belediyelerinin konukevi açma yükümlülüklerinin yerine getirilmediği yapılan teftiş ve denetimler ile tespit edilen belediyeler hakkında caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.

4.2.2.18. İlgili Bakanlıklar tarafından konukevi açma yükümlülüğü olan belediyelere yönelik maddi destek ve/veya vergi muafiyeti ve istisnaları da içeren kolaylaştırıcı, denetleyici ve teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir.

4.2.2.19. 81 İl Valiliğince büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan ilçelerde kadın konukevlerinin açılması gerektiği hususu takip edilmelidir.

4.2.2.20. Mevcut kadın konukevlerinde sunulan hizmetlerde standartlaşmanın sağlanmasına yönelik çalışmalar tamamlanmalıdır.

4.2.2.21. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından insan ticareti mağduru kadınlara yönelik hizmet sunan kadın konukevi sayıları artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.2.22. Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağdurunun beraberindeki çocuğun yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun birlikte kalabilecekleri barınma imkânları sağlanmalı; konukevlerinde çocuk dostu uygulamalar geliştirilerek, çocuğun üstün yararı korunmalı ve şiddetten doğrudan etkilenen çocuklara yönelik psiko-sosyal müdahale programlarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

4.2.2.23. Konukevinden ayrıldıktan sonra kadınların ve beraberindeki çocuklarının şiddet riskinden uzak şekilde hayatlarını yeniden kurmaları amacıyla konukevi sonrası destekleme sistemi güçlendirilmeli ve izleme sistemi kurulmalıdır.

4.2.2.24. Konukevinde kalan ve/veya hakkında gizlilik kararı olan kadınların bağlı oldukları sandıkta oy kullanmasının risk teşkil ettiği durumlarda oy verme yerlerinin; ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda ise sınav giriş yerlerinin belirlenmesine yönelik Yüksek Seçim Kurulu ve ÖSYM tarafından gerekli çözüm üretilmelidir.

4.2.2.25. Konukevinde kalan ve/veya hakkında gizlilik kararı olan şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların eğitime erişim hakkının kullanılmasını zorlaştıran süreçler tespit edilerek sorunların giderilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.2.2.26. Kadın alanında hizmet sunan Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ŞÖNİM, konukevi, Sosyal Hizmet Merkezi Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları gibi kuruluşlarda özel

hizmet gereksinimi bulunan engelli, yaşlı, hamile, mülteci/geçici koruma altında olanlar, okuryazar olmayan, Türkçe bilmeyen özel ihtiyaç sahibi ve şiddete açık hassas gruptaki kadınlara hizmet üretecek biçimde fiziki, mesleki ve idari hizmet standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.

4.2.2.27. ASDEP personelinin sayısının artırılarak sosyal yardım ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçların daha hızlı ve doğru tespiti için her vatandaşa aile hekimliğine benzer bir sistem ile ASDEP sorumlusu belirlenmeli ve ASDEP personelinin kadına yönelik şiddetle mücadele kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik eğitimler düzenlenmelidir.

4.2.2.28. ASDEP personeli tarafından şiddet mağduru olma riski taşıyan kadın ve çocukların tespitini amaçlayan, risk altındaki kişilerin erken dönemde tespit edilmesine yönelik çalışma ve programlara ağırlık verilmelidir.

4.2.2.29. Alo 183 Sosyal Destek Hattından ayrı olarak, sesli mesaj servislerine yönlendirilmeksizin, doğrudan operatöre bağlanan, aile içi ve kadına yönelik şiddet mağdurları için krize müdahale konusunda eğitilmiş ve tercihen kadın personelin çalıştığı, farklı dillerde hizmet veren, akılda kalıcı, engelli erişimine uygun, 7 gün 24 saat hizmet sunan, ayrı bir “Acil Şiddet Hattı” kurulmalıdır.

4.2.2.30. Kadınlara ait cep telefonlarına yeni kurulacak olan “Acil Şiddet Hattı” ve KADES başta olmak üzere başvuru mekanizmaları hakkında bilgilendirici SMS’ler gönderilmelidir.

4.2.2.31. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından mağdur destek sistemleri kapsamında geliştirilen ve pilot olarak uygulanan “Risk Analiz ve Yönetim Modülü” 81 ilde etkin olarak uygulanmalıdır.

4.2.3. Adalete erişim hakkının tüm vatandaşlara eşit bir şekilde sağlanması devletlerin temel yükümlülüklerindendir. Mağdurların adalete erişim hakkının sağlanması ve ikincil mağduriyetlerin önüne geçilmesi amacıyla dezavantajlı konumda olan mağdurlar başta olmak üzere adli süreç boyunca tüm suç mağdurlarına yönelik olarak uygun hizmetler geliştirilmelidir. Bu kapsamda;

4.2.3.1. Adli sürecin hızlandırılmasını sağlayacak önlemler alınarak etkin şekilde uygulanmalıdır.

4.2.3.2. Kadın mağdurların mümkün olduğunca kadın personel tarafından dinlenilmesi ve infaz koruma memurları arasında da yeterli sayıda kadın personel bulunması sağlanmalıdır.

4.2.3.3. Şiddet mağduru kadınların, farklı kişilere/kurumlara yaşadıklarını anlatmadığı, işlemlerinin tekrarlanmadığı kişi odaklı hizmet verilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4.2.3.4. Adliye de mağdurların can güvenliğini sağlayacak ve koruyacak önlemler alınmalı, mağdurların şüpheli ve şüpheli yakınlarıyla ayrı ortamlarda bekletilmeleri sağlanmalıdır.

4.2.3.5. Şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmetlerin tek elden gerçekleştirilmesi amacıyla başta tedbir hâkimleri, Cumhuriyet savcıları, ŞÖNİM, ilgili kolluk birimleri, baro temsilcileri ve ilgili diğer birimlerin temsilcilerinin aynı çatı altında bulunduğu Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan “Çocuk Adalet Merkezi” modeli benzeri “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Merkezleri”nin pilot olarak uygulamaya geçirilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

4.2.3.6. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin ve Adli Görüşme Odalarının ülke genelinde tüm adliyelerde kurulması sağlanmalıdır.

4.2.3.7. AGO’ların etkin kullanılması yönünde hâkim, savcı ve avukatlara yönelik yürütülen farkındalık çalışmaları artırılmalıdır.

4.2.3.8. Adliyelerde görev yapan psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı gibi uzman personel sayısı artırılmalıdır.

4.2.3.9. Adli süreç boyunca mağdurlara gerekli olan durumlarda psiko-sosyal destek hizmetinin etkin şekilde sunulması sağlanmalıdır.

4.2.3.10. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinde görev alan insan kaynağı kapasitesi artırılmalı, personelin kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın hakları konularında bilgi ve farkındalık düzeyleri geliştirilmelidir.

4.2.3.11. Pilot olarak uygulamaya başlayan ve adli sürece dâhil olan çocuklara hizmet sunan tüm kurumların aynı çatı altında toplandığı “Çocuk Adalet Merkezleri”nin sayısı artırılmalıdır.

4.2.3.12. Mağdurlara yönelik özel müdahale programları ile mağdura nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda hazırlanan broşürler, mağdura yaklaşım kılavuzu, hizmetler kılavuzu ve aile içi şiddet broşürlerinin belli aralıklarla güncellenerek, adliyelere, barolara, ilgili bölümlere dağıtımı yapılmalıdır. Görev yapan tüm personele yönelik uygulamalı mağdur hakları eğitimlerinin verilmesi sağlanmalıdır.

4.2.3.13. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca hazırlanan adli süreç ve psikolojik destek unsurlarıyla hizmet veren “www.magdurbilgi.adalet.gov.tr” platformunun erişilebilirliğinin artırılması ve bu kapsamda her türlü engelli erişimine uygun, göçmen/mülteci kadınların anlayabileceği dillerde hizmet sunması sağlanmalıdır.

4.2.3.14. Adalete erişimde iyi uygulama örneklerinin bilinirliği, tecrübe paylaşımının sağlanması ve kadınların adalete erişimini kolaylaştırmaya yönelik yeni uygulamaların geliştirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası etkinlikler gerçekleştirilmelidir.

4.2.4. Şiddet mağduru kadınların, sıklıkla ilk başvurdıkları yer olan kolluk kuvvetlerine daha hızlı ulaşabilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında korunmalarına yönelik daha etkin tedbirler alınabilmesi amacıyla; kolluk kuvvetleri bünyesinde kurulmuş olan birimlerin kapasitesinin artırılması ile bu birimlerde görev yapan personelin uzmanlaşmasının sağlanması sunulan hizmetlerin etkinliğine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda;

4.2.4.1. İl ve İlçe Emniyet Müdürlüğü/Amirliği bünyesinde kurulan 1.005 Aile İç ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Büro Amirliğinde görevlendirilen öncelikle kadın olmak üzere amir ve memur sayısı artırılmalıdır.

4.2.4.2. İl ve İlçe Jandarma Komutanlığı bünyesinde Aile İç ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele kapsamında kurulan 97 Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği sayısı ile bu birimlerde görevlendirilen kadın subay/astsubay sayısı artırılmalıdır.

4.2.4.3. Özel kolluk birimlerinde mağdurla iletişimin mümkün olduğu ölçüde öncelikle kadın personel tarafından yapılması, personelin sık sık yer değişikliği yapılmaması ve tayin edilmemesi için gerekli tedbirler alınmalı; ayrıca bu birimlerde görev yapan personelin ileri seviyede uzmanlık ve farkındalık eğitimlerine katılması sağlanmalıdır.

4.2.4.4. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele birimleri fiziki ortam, araç, gereç ve donanım açısından güçlendirilmeli; özellikle araç yetersizliği gibi sebeplerle mağdurların ilgili kurumlara sevki sırasında aksaklık yaşanmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.2.4.5. Kolluğa başvuran mağdurların suç yeri itibarıyla başka bir kolluk biriminin sorumluluk bölgesinde olduğu gerekçesiyle başka bir birime yönlendirilmemesi ve gerekli güvenlik önlemleri alınarak başvuru birimden yetkili/sorumlu birime mağdurun sevkini gerçekleştirilmesi, koruyucu tedbirler alınırken belge ve delil istenmemesi ve kolluk birimlerinde şiddet mağduru ifade verirken şiddet faili ile aynı ortamda bulunmaması için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

4.2.4.6. Kadına yönelik şiddet risk derecesinin belirlenmesi açısından son derece önemli olan, kolluk tarafından doldurulan ve yakın zamanda güncellenen “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu”nun risk ölçeği, sahadan alınan geri bildirimler ve bilimsel kriterler çerçevesinde geliştirilerek, ihtiyaca göre belirli aralıklarla revize edilmesi sağlanmalıdır.

4.2.4.7. 6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik gereğince oluşturulan komisyon tarafından mükerrer olaylar ile faillerin suç geçmişleri ve tedbir ihlal durumları göz önünde bulundurularak, uygun vakalarda “elektronik kelepçe” sayısı ve kullanım kapasitesi artırılmalı; riskli vakaların etkin olarak takibi sağlanmalıdır.

4.2.4.8. Kadın Acil Destek Uygulamasının tanıtımına yönelik daha etkin çalışmalar yapılmalıdır. Tüm kurumlar tarafından yapılan faaliyetlerde akıllı telefon kullanıcısı kadınların acil durumlarda kolluk kuvvetlerine ulaşmalarını kolaylaştıran KADES uygulamasının tanıtımı yapılarak yaygınlaştırılması ve kadınların akıllı telefonlarına yükletilmesi sağlanmalıdır.

4.2.4.9. Uyuşturucu İle Mücadele (UYUMA) uygulamasının tanıtımına yönelik daha etkin çalışmalar yürütülerek, suç ile mücadeleye vatandaş desteğini artırmak için kampanyalar yürütülmelidir.

4.2.4.10. “En İyi Narkotik Polisi Anne” projesi kapsamında annelere yönelik yapılan farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetleri artırılarak il ve ilçelerde daha fazla eğitim verilmesi sağlanmalıdır.

4.2.4.11. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı tarafından Türkiye’deki göçmen/mülteci olan şiddet mağdurlarının hizmetlere erişimini sağlamak amacıyla, ALO 157 Yabancılar İletişim Merkezi’nin bilinirliği ve kullanımının artırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.

4.2.5. Kadına yönelik şiddet, mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığını etkilemekte ve yaşam boyu devam edecek etkiler bırakabilmektedir. Sağlık kuruluşları, şiddet mağdurlarının çoğunlukla ilk başvurdukları yerlerden biri olması ve sağlık taramalarında risk altındaki kişilerin tespit edilmesi açısından ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Sağlık kuruluşlarının acil yardım ve şiddet mağduru kadınların tedavisi, şiddet bulgularının tespiti ve belgelenmesi, suçun adli mercilere bildirimi gibi konularda önemli bir rolü bulunmaktadır. Şiddet mağduru kadınların etkin sağlık hizmeti alması ve bu hizmetlerin alınmasında karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesi gereklidir. Bu kapsamda;

4.2.5.1. 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi başta olmak üzere ilgili diğer mevzuatta yer alan hükümler gereğince cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetini önlemek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş görevliler tarafından tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla cinsel suç mağdurlarına yönelik ülke genelinde yeterli düzeyde hizmet veren “Kadın İzlem Merkezleri” kurulmalıdır. Çalışma usul ve esaslarına ilişkin yönetmelik Sağlık Bakanlığınca hazırlanmalıdır.

4.2.5.2. Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) sayısı ve kapasitesi artırılmalı, merkezlerin fiziksel ve işleyiş standartları oluşturulmalı, çalışanlara süpervizyon desteği sağlanmalıdır.

4.2.5.3. Kadına yönelik şiddet kapsamındaki adli vakalarda ikincil mağduriyetin ve bulgu kaybının önlenmesi amacıyla üniversite hastaneleri dâhil olmak üzere hastaneler bünyesinde mevcut olan “Sosyal Hizmet Birimi” ve ilgili birimlerin sayısı ve kapasitesi artırılmalıdır.

4.2.5.4. “Sosyal Hizmet Birimleri”nde sosyal hizmet uzmanlarının yeterli sayıda bulundurulması sağlanmalı, sosyal hizmet uzmanı bulunmayan yerlere kadro ihdası yapılmalıdır.

4.2.5.5. Hastanelerde mağdurlara uygulanan acil tedavi sonrasında düzenlenmek üzere “Risk Analiz Formu” oluşturulmalı, oluşturulan Risk Analiz Formunun özel ve devlet hastanelerinin tümünde uygulanması sağlanmalı, ayrıca bu formlara ilişkin veriler elektronik sistemde tutularak gerektiğinde ŞÖNİM ile paylaşılmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

4.2.5.6. Ruh Sağlığı Kliniklerinde şiddet mağduru bireylere ve ailelerine sunulan hizmetlerin işlevselliği artırılmalıdır. Şiddet mağdurlarına özel hastanede çalışan ve mesleğini serbest olarak icra eden psikologlardan ücretsiz destek alma imkânı getirilmelidir.

4.2.5.7. Sağlık kurumları tarafından, 6284 sayılı Kanun’da belirlenen görev ve sorumluluklar çerçevesinde; ikincil mevzuat düzenlemeleri yapılmalı, başta faillere yönelik rehabilitasyon olmak üzere sunulacak hizmetlerin usul ve esasları belirlenerek hizmetlerin etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

4.2.5.8. Şiddet mağdurlarına zamanında, etkili ve uzmanlaşmış müdahalenin sunulmasını teminen; sağlık kuruluşlarında şiddet vakasına müdahalede rolü bulunan diğer kurum ve kuruluşlara yönelik bilgi ve veri akışının güçlendirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.

4.2.5.9. Üniversitelerde bulunan “cinsel taciz” ve “cinsel saldırıyı” önlemeye ilişkin birimler yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.5.10. ŞÖNİM’e başvuran ve konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların hastanelerden alacağı sağlık hizmetlerinden hızlı ve etkin bir şekilde yararlanmaları için gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.2.5.11. Gizlilik kararı bulunan şiddet mağdurunun, sağlık hizmetlerine başvuru, yararlanma ve ilaç temini aşamalarında, kimlik ve ikamet bilgilerinin gizli tutulmasına yönelik sağlık sistemindeki mevcut aksaklıklar giderilmelidir.

4.2.6. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personel periyodik olarak konu hakkında temel düzeyde eğitimlere tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte mağdura yaklaşım, başvuru mekanizmaları ve diğer kurumların görev alanlarının belirlendiği konuları içeren ileri düzey eğitimlere tabi tutulmasının şiddet önleme mekanizmalarının uygulanması, güçlenmesi ve yaygınlaştırılması açısından önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda;

4.2.6.1. 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan problemlerin çözümü için tedbir hâkimlerinin, aile içi şiddet bürolarında görev yapan Cumhuriyet savcılar ile müracaat savcılarının ileri seviye eğitimlere katılımı sağlanmalıdır.

4.2.6.2. Toplumda kadına yönelik işlenen şiddet suçlarında cezasızlık algısı oluşmasına sebep olabilen “haksız tahrik” ve “iyi hal indirimi” uygulamaları hakkında hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik farkındalık programları düzenlenmelidir.

4.2.6.3. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinde görev alan personelin, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın hakları konularında bilgi ve farkındalık düzeyleri geliştirilmelidir.

4.2.6.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kolluk personelinin temel eğitim dönemi ve mesleki gelişim planı kapsamındaki düzenlenen eğitimlerine devam edilmesi sağlanmalıdır.

4.2.6.5. Şiddet olaylarında hangi suçların 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirileceği sorununun aşılabilmesi için bu suçlara ilişkin kriterlerin belirlenerek, ilgili personele eğitim verilmesi sağlanmalıdır.

4.2.6.6. Kolluk personelinin yetiştirilme aşamasından itibaren eğitilmesi, ihtisaslaşması sağlanmalı ve mevcut kolluk personelinin yeterliliğinin sağlanmasını teminen ifade alma teknikleri, tutanak tutulması, mağdurla iletişim gibi konularda yeterli eğitim verilmelidir.

4.2.6.7. Kolluk eğitiminde uzmanlaşmaya önem verilmeli, kolluk personeli düzenli kriminalistik, insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları, 6284 sayılı Kanun, ceza ve ceza muhakemesi hukuku, etkin soruşturma gibi konularda meslek içi eğitimlere tabi tutulmalıdır.

4.2.6.8. Cumhuriyet savcılar ve kolluk personelinin birlikte katılabileceği ve uygulamada karşılaşılan sorunların ele alındığı çalıştaylar düzenlenmelidir.

4.2.6.9. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ŞÖNİM, Konukevleri, İlk Kabul Birimleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve ALO 183 Sosyal Destek Hattı'nda çalışan personelin kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele, travma, tükenmişlik, şiddete uğramış ve/veya şiddete tanık olmuş çocuklar ile yüksek risk grupları ve özel hizmet ihtiyacı olan gruplarla çalışma, iletişim, krize müdahale ve vaka yönetimi konularında ileri seviye eğitimlere katılımı sağlanmalıdır.

4.2.6.10. Öğretmen ve okul idarecilerine yönelik olarak kadına yönelik şiddetle mücadele ve önleme mekanizmaları hakkında ileri seviye eğitim programları düzenlenmelidir.

4.2.6.11. 6284 sayılı Kanun kapsamında kadın konukevinde kalan kadınların çocuklarının eğitime erişimlerinin sağlanması esnasında yaşanan problemlerin çözümü amacıyla ilgili kurumlar arasında eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.

4.2.6.12. Kamu, üniversite ve özel hastanelerde görev yapan sağlık personeli de dâhil olmak üzere tüm sağlık personelinin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında uzmanlaşmasına yönelik zorunlu “aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimleri” düzenlenmelidir.

4.2.6.13. Sağlık Bakanlığı bünyesindeki Aile Sağlığı Merkezleri, Toplum Sağlığı Merkezi, acil servis, krize müdahale birimi, tıbbi sosyal hizmet birimi ve psiko-sosyal destek merkezlerinde, yoğun bakım ünitesi, psikiyatri klinikleri gibi birimlerde görev yapan personelin şiddet mağdurunu tespit etme ve süreci yönetme konusunda sistematik eğitim alması sağlanmalıdır.

4.2.6.14. Kadına yönelik şiddete neden olan kalıp yargıların ve yanlış bilgilerin ortadan kaldırılması amacıyla din görevlilerine yönelik zorunlu ve düzenli meslek içi eğitimler verilmelidir.

4.2.6.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi için kolluk personelinin, ŞÖNİM personelinin, tedbir hâkimlerinin ve Cumhuriyet savcılarının birlikte katılacağı müşterek eğitim programları ve çalıştaylar periyodik olarak yapılmalıdır.

4.2.6.16. Milli Savunma Üniversitesi, Adalet Akademisi, Polis Akademisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde, eğitim ve öğrenim gören her düzeydeki personel ile er ve erbaşlara yönelik hazırlanan müfredat, kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddetle mücadele, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele, ailede anne-baba rolleri, öfke kontrolü gibi konular çerçevesinde gözden geçirilmelidir.

4.2.6.17. Yerel yönetimlerde belediye başkanları, yönetici kademesinde görev yapan personel ve diğer personel kadına yönelik şiddet ve kadın hakları konusunda eğitime tabi tutulmalıdır.

4.2.7. 6284 sayılı Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) ve (ı) bentlerinde yer alan “ alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması” ve “bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması” tedbirlerinin uygulanmasında Ülke genelinde uygulama birliği sağlanamaması ve kurumların görev ve sorumluluklarının belirlenememesi nedeniyle verilen tedbir kararları etkin şekilde icra edilememektedir. Ayrıca öfke kontrolü, stresle başa çıkma gibi tedavi ve rehabilitasyona ilişkin hizmetlerin de etkin şekilde yürütülmesine yönelik tedbirler alınmalıdır. Bu kapsamda;

4.2.7.1. ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayana yönelik; kişinin geçmişi, ailesi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı ve yeterli sayıda “Sosyal Araştırma Raporu” ve tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlanmalıdır.

4.2.7.2. Şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın aynı birimde hizmet almasının önlenmesi amacıyla, ŞÖNİM’lerden ayrı olmak üzere şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon birimi oluşturulmalı; bu birimde şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü ve stresle başa çıkma becerileri kazandırılarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarının uzman kişilerce verilmesi sağlanmalıdır. Şiddet uygulayana yönelik hizmet veren rehabilitasyon biriminin medya aracılığıyla tanıtımı yapılmalıdır.

4.2.7.3. ŞÖNİM bünyesinde yürütülen öfke kontrolü ve şiddet konusunda farkındalık programları yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.7.4. 5.2.7.4. 6284 sayılı Kanun kapsamında hâkim tarafından şiddet uygulayana yönelik verilen sağlık tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin olarak; hastaneler bünyesinde oluşturulacak veya görevlendirilecek bir birim hizmet sunumu ve etkinliğinin artırılması; tedbir kararına aykırı hareket eden şiddet uygulayanların ivedilikle mahkemeye bildirilmesi sağlanmalıdır.

4.2.7.5. Tedbir kararının yerine getirilmesine ilişkin görev tanımlarının net olarak belirlenmesi suretiyle uygulamaya açıklık getirecek ikincil düzenlemeler en kısa sürede hazırlanmalı ve Ülke genelinde uygulama birliği sağlanmalıdır.

4.2.7.6. Adliye, kolluk birimleri, sağlık ve sosyal hizmetler gibi vakaya müdahale rolü bulunan kurum ve kuruluşlarca önleyici her bir tedbirin etkin uygulanmasını teminen iş akışları ve süreç modeli geliştirilmelidir.

4.2.7.7. Üniversitelerin Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezlerince; kadın çalışmalarına ilişkin yüksek lisans ve doktora programları ile “öfke kontrolü” sertifika programları açılmalıdır.

4.2.7.8. Ayakta ve Yataklı Arındırma Merkezleri, Ayakta ve Yataklı Rehabilitasyon Merkezleri ve Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinin sayıları ve kapasiteleri artırılmalı, ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.8. Yapılan araştırmalar, şiddet gören ve risk altında bulunan mağdurların önemli bir kısmının koruyucu mekanizmalara başvurmadığını göstermektedir. Şiddet gören kadınların oluşturulan mekanizmalara güven duymasını başvuruda bulunmasını sağlamaya yönelik tedbirler alınmalıdır. Bu kapsamda;

4.2.8.1. Uygulamada koruma amaçlı lehine tedbir kararı verilen mağdur kadınların eşleriyle barışmaları ya da habersiz yer değişikliği yapmaları, kendisine sağlanan barınma yerinden ayrılan mağdurun durumunun kolluğa bildirilmemesi gibi hususlar korumada zafiyete yol açabilmektedir. Bu durumun önlenmesine yönelik mağdurun yeterli düzeyde bilgilendirilmesi ve konuyla ilgili kurumlar arasında iletişim ve koordinasyonun etkin şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır.

4.2.8.2. Kolluğa ve adli tedbirlere başvurma aşamasına gelmeden önce şiddetin önlenmesi amacıyla tarafların yaşanan sorunlarla ilgili destek alabilecekleri mekanizmalar etkin şekilde yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.8.3. Şiddet vakalarının erken tespiti için ASDEP uygulamaları kapsamında, personel tarafından ziyaret edilen ailelerde aile içi ve kadına yönelik şiddet ile başvuru mekanizmaları ve yöntemler gibi konularda bilgilendirmeler yapılmalıdır.

4.2.8.4. Risk faktörleri göz önünde bulundurularak alan taramaları ile hanelerdeki kadın ve çocuklara yönelik şiddet vakalarının önceden tespit edilmesi ve gerekli sosyal hizmet müdahalesinin zamanında ve etkin olarak yapılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.

4.2.8.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı sosyal yardım ve inceleme görevlileri ile belediyelere bağlı kadınlara destek, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunan birimler tarafından hanelerde tespit edilen kadına yönelik/aile içi şiddet vakalarının ilgili birimlere zamanında bildirilmesi ve vakaya gerekli sosyal hizmet müdahalesinin gecikmeksizin yapılması sağlanmalıdır.

4.2.8.6. Kolluğun kayıtlarına yansımada veya herhangi bir koruma mekanizmasına başvurmadan şiddet gören ve risk altında bulunan mağdurların başvurmama nedenlerinin araştırılarak bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

4.2.8.7. Aile içinde yaşanan sorunların çözümüne katkıda bulunmak, yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak amacıyla “Aileye Umut Topluma Hayat” sloganıyla hayata geçirilen İstanbul Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı Beyaz Ev Projesi gibi iyi uygulama örnekleri ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

4.2.8.8. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesini, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınmasını amaçlayan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’nun toplumda bilinirliğini artırıcı kampanyalar düzenlenmelidir.

4.2.8.9. Şiddete maruz kalan ve/veya tanık olan risk altındaki çocukların tespiti ve gerekli tedbirlerin alınmasında eğitim kurumları önemlidir. Bu amaçla;

4.2.8.9.1. Şiddet mağduru çocuklar ile çocuğa yönelik şiddet/ihmal ve istismarlarının tespiti konusunda okullarda görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar, öğretmenler, okul yöneticileri ve sağlık personeline eğitim verilmeli ve şiddet vakalarının bildirilmesi sağlanmalıdır.

4.2.8.9.2. İhbarı yapan kişilerin korunmasına yönelik önlemler alınmalıdır.

4.2.8.9.3. Şiddete uğrayan ya da tanık olan çocuklara yönelik özel psikolojik danışma, terapi ve rehabilitasyon programları uygulanmalıdır.

4.2.8.9.4. Şiddet yaşanan vakalarda çocukların tanık olarak şiddete maruz kalabildiği dikkate alınarak, ebeveyn ilişkisinin kurulması veya sürdürülmesinde şiddet olayları yaşanan durumlarda velayetin verilmesinde ayrıntılı inceleme yapılması ve çocukların korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.

4.2.9. Şiddetle mücadelenin etkin yürütülmesinde akademik destekle riskler analiz edilerek kriterler oluşturulması ve bu kriterler uyarınca belirlenen gruplara yönelik politikalar geliştirilmesi kadına yönelik şiddetle mücadeleye ivme kazandıracaktır. Kadın cinayetleri başta olmak üzere, şiddetle etkin mücadele için mağdurları gruplandırarak her bir gruba özel tedbirler geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda;

4.2.9.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında “Risk Haritaları” hazırlanarak; bölgesel/yerel önleyici ve koruyucu politikalar geliştirilmelidir.

4.2.9.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nda yer verilen kadına yönelik şiddet olaylarının risk analizinin doğru yapılabilmesi amacıyla Aile Bilgi Sistemine entegre edilmek üzere “Risk Analiz Modülü” geliştirilmelidir.

4.2.9.3. Cumhurbaşkanlığı Dördüncü İcraat Programında yer verilen “Kadına Yönelik Şiddet Vakalarında Risk Analiz ve Yönetim Modülü’nün Ülke Geneline Yaygınlaştırılması” faaliyeti kapsamında elde edilen verilerin Aile Bilgi Sistemine yansıtılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4.2.9.4. Aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında doğru risk analizleri yapılmalı ve yüksek risk taşıyan vakaların istenmeyen sonuçlarının önlenmesine yönelik etkili mekanizmalar oluşturulmalıdır.

4.2.9.5. Yüksek riskli vakalarda, vakanın yönetim sürecinin titizlikle takibinin yapılması sağlanmalı; özellikle “uzaklaştırma kararı” alınması halinde, şiddet uygulayanın rehabilitasyonu ile tarafların bir araya gelme sürecinin sosyal çalışmacılarca yakından takibini sağlayacak bir sistem oluşturulmalıdır.

4.2.9.6. Mükerrer ve kronik şiddet unsuru bulunan olayların kaydının mutlaka tutularak mağdurlara yönelik özel politika ve koruma modülleri geliştirilmelidir.

4.2.9.7. Uygulamada mükerrer şiddet uygulayan veya hakkında tedbir kararı olan vakalarda çocukla görüşme sırasında mağdura şiddet uygulandığı görülebildiğinden; velayet ve görme hakkının kullanılmasında mağdurun ve çocuğun güvenliğinin tehlikeye düşmemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve yüksek riskli vakalarda çocuk görme randevularının mutlaka uzman gözetiminde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

4.2.9.8. Şiddet mağduru kadınların risk algıları geliştirilmeli, ŞÖNİM tarafından mağdurla birlikte riski azaltmaya yönelik stratejileri de içeren bir güvenlik planı oluşturulmalı ve mağdurun bu plana uyması sağlanmalıdır.

4.2.9.9. Alkol ve madde kullanımının şiddeti tetiklediği gerçeğinden hareketle kadına yönelik şiddet geçmişi bulunan kişilerin alkol ve uyuşturucu madde kullanımını engelleyecek tedbirler alınmalıdır.

4.2.9.10. Aile içinde şizofreni gibi kişilik bozukluklarına ilişkin psikiyatrik bozuklukları olan hastaların takibinde risk analizleri yapılarak, Sağlık Bakanlığı ve diğer paydaşlar iş birliği ile özel tedbirler alınmalıdır.

4.2.9.11. Şiddet mağduru göçmen, mülteci, sığınmacı kadınlara ilişkin vakalar incelenerek bu mağdurlara özgü koruyucu politikalar geliştirilmelidir.

4.2.10. Boşanma, taraflar için yıpratıcı bir süreç olup yargılama süreci ve boşanma sonrası ortaya çıkan sorunlar ölümle sonuçlanan şiddet eylemlerine yol açabilmektedir. Bu sebeple, eşlerden birini boşanma kararına götüren aile içi sorunlar ortaya çıktığında, taraflara yönelik destek mekanizmaları geliştirilmelidir. Bu kapsamda;

4.2.10.1. Aile bütünlüğünün korunamadığı durumlarda boşanma esnasında ve/veya sonrasında ayrılmış eşlere her türlü psikolojik, ekonomik, sosyal ve tıbbi destek verilmelidir.

4.2.10.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak verilen Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı Hizmetlerinin daha etkin hale getirilmesi ve özellikle bu hizmetlerin kamuoyunda bilinirliğinin artırılması sağlanmalıdır.

4.2.10.3. Şiddet nedenli boşanma davası devam etmekte olan tarafların, psikolojik destek alması zorunlu hale getirilmelidir.

4.2.10.4. Boşanma sürecinde eşinin ısrarlı takibine veya baskısına maruz kalan kadınlara yönelik “Şiddet Riskli Boşanma Kategorisi” oluşturulmalıdır.

4.2.10.5. Kadınların şiddet mağduru olduğu şiddet riskli boşanmalarda, boşanma danışmanlığı hizmetinin devlet tarafından sağlandığı hizmet modeli geliştirilmelidir.

4.2.10.6. Uygulamada boşanma davalarının karara bağlanma süresinin uzunluğu dikkate alınarak tarafların mağduriyetini engellemek amacıyla boşanma sürecini hızlandırıcı tedbirler alınmalıdır.

4.3. POLİTİKA GELİŞTİRİLMESİ VE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONUN SAĞLANMASI

Sosyal, ekonomik, hukuki, kültürel ve sağlık olmak üzere çok boyutlu bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet veren kurumlar arasında koordinasyonu gerçekleştirmek ve etkin bir şekilde iş birliğini sağlamak temel unsurlardır. Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları/birlikleri, üniversiteler, özel sektör, STK’lar ve sendikaların iş birliği ve koordinasyonu ile mümkündür. Komisyon çalışmalarında,

şiddetle mücadelede görev alan birimlerin farklı kurumlara bağlı olması sebebiyle kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Şiddetle güçlü bir şekilde mücadele edilebilmesi ve uygulamada tam bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla daha etkin önlemler alınması elzemdir. Bu çerçevede şiddetle mücadelede görev alan kurum ve kuruluşların yetki ve görevlerine ilişkin belirsizliklerin giderilmesi, ilgili politika belgelerinin personel tarafından benimsenmesi ve eylem planlarında yer alan kurumların faaliyetlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca şiddetle mücadelede hedef ve politikaların doğru tespit edilmesi amacıyla, somut verilere dayanan çalışmalar yürütülmeli, izleme ve değerlendirmenin etkinliği artırılmalıdır. Bu kapsamda;

4.3.1. Kadınların eğitim, çalışma hayatı ve siyasete eşit katılımlarının önündeki engelleri tespit etmek, farkındalığı artırmak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla çok alanlı bir ağ oluşturmalı ve pozitif ayrımcılıkla ilgili uygulamalar artırılmalıdır.

4.3.2. Kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının tüm politika ve programlara yerleştirilmesi süreçlerinin geliştirilmesi, koordine edilmesi ve etkin şekilde izlenmesi sağlanmalıdır.

4.3.3. Eylem Planlarının yerele yansıtılması ve yerelin ihtiyaçları doğrultusunda politikaların oluşturulması amacıyla, 81 ilde hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının” etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

4.3.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele il eylem planlarının, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı dışındaki kurum ve kuruluşlarca da sahiplenilmesini artırmaya yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmeli ve gerekli diğer tedbirler alınmalıdır.

4.3.5. 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının UYAP üzerinden anlık paylaşılmasına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında gerçekleştirilen entegrasyon çalışmasına ve kararların takibi ve izlenmesinin etkinliğine katkı sağlayacak olan “6284 Karar Takip Sistemi”ne Sağlık Bakanlığı da eklenmelidir.

4.3.6. Belediyelerin stratejik planlarında, kadına yönelik şiddetle mücadele doğrultusunda yapılan/yapılması planlanan faaliyetlere daha fazla yer vermeleri teşvik edilmelidir.

4.3.7. Uygulamayı kolaylaştırıcı ve birlikteliği sağlayıcı genelgeler ile kurum içi düzenleyici belgelerin tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda gecikmeksizin yayınlanması ve güncellenmesi sağlanmalıdır.

4.3.8. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan tüm kurumların iş ve işlem adımlarına ilişkin prosedürlerin açıklandığı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Rehberi” hazırlanmalı ve ilgili personele, tüm kurum ve kuruluşlara, STK’lara ve özel sektöre dağıtılmalıdır.

4.3.9. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan tüm kurum ve kuruluşların sorumluluklarına ilişkin “Kontrol Listesi” hazırlanmalı ve ilgili taraflarca etkin kullanılmasına ilişkin önlemler alınmalıdır.

4.3.10. Üniversiteler, STK ve özel sektörle iş birliği yapılarak mülteci/sığınmacı kadınlara yönelik şiddet vakalarını bildirebilmelerini sağlayıcı prosedürler, kılavuzlar, hazırlanmalı ve destek hizmetleri geliştirilmeli; ayrıca bu alandaki şiddet verileri ve gelişmeler takip edilmelidir.

4.3.11. Şiddetle mücadelede 6284 sayılı Kanunun bütüncül yaklaşımına uygun şekilde bütün kurumların dâhil edilmesine yönelik etkin önlemlerle sürecin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

4.3.12. Şiddete maruz kalan mağdurun her defasında farklı kurumlara başvuru yapabildiği dikkate alınarak olguların erken tespitinin sağlanabilmesi, şiddet mağduru kadınların şiddet riskinden korunması ve tekrarlanan şiddet vakalarında gerekli tedbirlerin ivedi olarak alınması için kurumlar arası (kolluk, sağlık kurumları, ŞÖNİM, adliye vb.) erken uyarı sistemi oluşturulmalıdır.

4.3.13. Kolluk tarafından mağdurun ilk başvurusu esnasında düzenlenen ve ŞÖNİM, hâkim ve Cumhuriyet savcılar ile paylaşılan “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu”nun Sağlık Bakanlığı ile de paylaşılmasının sağlanması amacıyla gerekli mevzuat düzenlemeleri hazırlanmalı ve tüm kurumların erişebileceği bir alt yapı sistemi kurulmalıdır.

4.3.14. “Şiddete sıfır tolerans” ilkesinin şiddetle mücadelede görev alan kurumların ve yerel yönetimlerin plan ve programlarına dâhil edilmesi amacıyla kurumlara yol gösterici mahiyette rehber ve kılavuzlar hazırlanmalıdır.

4.3.15. Şiddetle mücadelede gerek farkındalık çalışmaları gerekse tedbirlerin uygulanması ve şiddet mağdurlarına ulaşılmasında muhtarlıklarla daha fazla iş birliği yapılmalıdır.

4.3.16. Kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için uluslararası, ulusal ve yerel iyi uygulamaların bilinmesine yönelik etkinlikler düzenlenmelidir.

4.3.17. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele kapsamında yürütülen tüm program ve projelerin somut, uygulanabilir, sürdürülebilir ve sonuçlarının izlenebilir olması için gerekli tedbirler alınmalı ve bu sonuçlar ilgili kurum ve kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

4.3.18. Kadına yönelik şiddetle mücadele mevzuatı çerçevesinde sunulan hizmetler ve uygulamada karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla kurumlar arası iş birliği protokolleri hazırlanmalıdır.

4.3.19. Üniversitelerin Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezleri ile kadına yönelik şiddetle mücadele ve şiddet mağduru kadınların sosyo-ekonomik açıdan güçlenmesi kapsamında çalışmalar gerçekleştirilmeli ve yapılan çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla tüm üniversitelerin çalışma, proje, makale, iyi uygulama örnekleri ve alan deneyimlerini paylaştığı düzenli toplantılar yapılmalı ve raporları ilgili kurumlar ile TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna sunulmalıdır.

4.3.20. Kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet sunan STK’ların alan deneyimleri, şiddetle mücadelede yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği toplantılar düzenli aralıklarla yapılmalı ve toplantılar raporlanmalıdır.

4.3.21. Şiddeti önleyici tedbirler geliştirilmesi amacıyla stratejik planlar oluşturulmalı ve takibi yapılmalıdır.

4.3.22. Politika oluşturulması ve takibi sürecine, kamu kurumlarının yanında STK, sendika ve özel sektör dâhil edilmelidir.

4.4. MEVZUAT DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİLERİ

Ülkemizde, temel insan haklarına ilişkin uluslararası anlaşmalara uygun olarak başta Anayasa olmak üzere yürürlükte bulunan kanunlarda kadın haklarını güçlendirmeye, ayrımcılığı ve kadına yönelik şiddeti önlemeye ilişkin önemli düzenlemeler yapılmıştır. Devletin bireyleri koruma yükümlülüğü çerçevesinde yapılan düzenlemeler dikkate alındığında, yasal alt yapının ve hukuk sisteminin geliştirilmesinde kayda değer kazanımlar elde edildiği görülmektedir. Bununla birlikte kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinin etkinliğinin artırılmasını teminen, mevzuatta bir kısım değişiklikler yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

4.4.1. Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi, uygulamada güçlü bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla daha etkin önlemler alınması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede çok sayıda kurum ve kuruluşun görev ve sorumlulukları bulunduğu dikkate alınarak iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi için kadına yönelik şiddetle mücadeleye ivme kazandıracak bir üst politika belgesine ihtiyaç vardır. Bu kapsamda;

4.4.1.1. Kurum ve kuruluşlar arası iş birliği, eşgüdüm ve koordinasyonu güçlendirerek kurumsal sorumlulukları bütüncül ve kapsayıcı şekilde belirleyen mevcut üst politika belgelerinin gözden geçirilerek uygulama etkinliğini daha da arttıracak mekanizmaların geliştirilmesi, kadına yönelik şiddet ile mücadele politikasının daha etkin şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.

4.4.1.2. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.4.1.3. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda uzmanlaşmış, bütçe ve personel açısından güçlendirilmiş, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin hale getirecek, koordinasyon, izleme ve uygulama kapasitesini artıracak, sunulan hizmetlerde

standartlaşmayı, daha hızlı ve kapsayıcı hizmet sunulmasını sağlayacak, mevzuat uygulamalarını izleyecek, kurum ve kuruluşların bu alandaki veri ve istatistiklerini tek elde toplayacak, ortak veri tabanı oluşturacak, alınacak önlemleri belirleyecek, uygulanan politikaların etki analizini yapacak, periyodik olarak konu, zaman ve bölge bazlı raporlar hazırlayacak, yukarıda belirtilen mekanizmaların sekretarya hizmetlerini yürütecek bir birim/kurum kurulmalı veyahut kurum ve kuruluşların mevcut birimleri arasından bu yönde görevlendirme yapılmalıdır.

4.4.2. Kadına yönelik şiddet vakaları hakkında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının her mahkeme tarafından değil, tek bir mahkeme ve bir hâkim tarafından değerlendirilmesi ve bu alanda uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla tedbir mahkemeleri faaliyete geçirilmiştir. Bununla birlikte tedbir muhakemesi dışında mağdurun şikâyeti üzerine farklı usullere tabi ceza ve hukuk davaları farklı mahkemelerde devam etmektedir. Bu farklı hukuki süreçlerin taraflar arasındaki ihtilafları uzattığı gibi yeni ihtilafları doğurduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda;

4.4.2.1. Aile içi ve kadına yönelik şiddet mağdurlarına ilişkin işlemlerin tek bir mahkemede sonuçlandırılarak sürecin hızlanması ve taraflar arasındaki anlaşmazlıkların yeni ihtilaflara mahal vermemesi amacıyla; tedbir kararı verebilen, taraflar arasındaki cezai uyumsuzlukları çözebilen ve aile hukukundan kaynaklanan ihtilafları gideren hukuk ve ceza yargılamasının birlikte yapıldığı ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır.

4.4.2.2. Bu ihtisas mahkemelerinde görev yapacak hâkimlerin bu mahkemelerde görev almadan önce ve görevleri süresince konuyla ilgili eğitim almaları ve tayin nedeniyle yer değişikliği yapıldığında yalnızca bu ihtisas mahkemelerinde görev yapmaları sağlanmalıdır.

4.4.2.3. 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir kararlarını vermekle görevli Tedbir Mahkemelerinin (bu raporla kurulması önerilen ihtisas mahkemeleri kuruluncaya kadar) sayısı artırılmalıdır.

4.4.3. Türk Ceza Kanunu’na göre ceza belirlenirken hâkim tarafından; suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı ile failin güttüğü amaç ve saik göz önünde bulundurulmaktadır. Bununla birlikte belirlenen ceza hakkında Kanun’un 62’nci

maddesinde düzenlenen “takdiri indirim nedenlerinin” değerlendirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Kamuoyunda “kravat indirimi” ve “iyi hal indirimi” olarak bilinen bu müesseseler kadına yönelik şiddet vakalarında sıklıkla uygulanabilmekte ve bu da toplumda kadına yönelik şiddet suçları özelinde cezasızlık algısı oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca kadına karşı işlenen suçlarda hükmedilen cezaların etkili şekilde infaz edilmesi, şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişiler üzerinde belli bir caydırıcılık unsuru taşıması gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.4.3.1. Toplumda kadına yönelik olarak işlenen suçlarda “cezasızlık veya az ceza” algısına yol açan uygulamaların sona erdirilmesi ve “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ile etkin şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla, kamuoyunda “kravat indirimi” olarak bilinen “iyi hal indiriminin” kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle hükmedilen cezalarda uygulanmamasına yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

4.4.3.2. Kadına yönelik şiddet eylemlerine ilişkin “kravat indirimi” olarak da tabir edilen iyi hal indiriminin değerlendirme kıstasları arasına “suçun işlenmesindeki hususiyetler, eylemin kamu vicdanını rahatsız edici niteliği, toplumda meydana getirdiği tepki ve infialin” de dâhil edilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır. (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27.09.2011 tarih ve 122-187 sayılı Kararı)

4.4.3.3. Kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle hükmedilen cezalarda cezaların infazı aşamasında cezasızlık algısına neden olan mevcut sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.4. Kadın cinayetleri ve kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçlarının, sadece evli kişiler arasında değil, aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasında da azımsanmayacak oranda işlendiği görülmektedir. Eşe karşı işlenen suçlarla ilgili Kanun’da öngörülen cezayı artıran sebepler 4. Yargı Paketi ile boşanan eşi de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Benzer bir düzenleme ile aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasında gerçekleşen kadına yönelik şiddet eylemlerinin de bu kapsama alınması gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.4.4.1. Türk Ceza Kanunu’nda eşe ve boşanmış eşe karşı işlenen suçlarla ilgili Kanun’da öngörülen cezayı artıran sebeplerin, aralarında evlilik bağı olmayan kadınlara yönelik

gerçekleştirilen şiddet eylemlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.5. Hukuk mevzuatımıza ilk defa, 6284 sayılı Kanunla giren “tek taraflı ısrarlı takip” kavramı, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nde tanımlanmıştır. Ancak ceza mevzuatımızda, şiddetin bir türü olan ısrarlı takip teşkil eden fiiller bir bütünlük içerisinde, ayrı bir suç olarak tanımlanıp yaptırıma bağlanmamıştır. Bu sebeple ısrarlı takip teşkil eden fiiller, mahkemelerce huzur ve sükûnu bozma, taciz veya sarkıntılık eylemleri kapsamında ele alınmakta ve faillere verilen cezalar caydırıcılık unsuru taşımamaktadır. İsrarlı takip teşkil eden fiiller mağdur ve mağdur yakınları üzerinde ciddi etkiler oluşturmaktadır. Bu tür vakalarda çok uzun yıllar süren ısrarlı takip fiilleri olabilmekte ve şiddete uğrayan kadın ve çocuklar maddi, manevi ve psikolojik zarar görmektedir. Bu kapsamda;

4.4.5.1. TCK’da yapılacak yeni bir düzenleme ile ısrarlı takip fiillerinin etkili ve caydırıcı nitelikte bir yaptırıma bağlanması ve ayrıca suçun nitelikli hallerine de yapılacak düzenlemede yer verilmesi gerekmektedir.

4.4.6. Kadına karşı şiddet suçundan hüküm giyen kişilerin ceza ve infaz kurumları bünyesinde ve infaz sonrasında denetimli serbestlik bürolarında kayıtlı olan hükümlü ve yükümlülerin birtakım programlar aracılığıyla rehabilite edilmesinin sağlanması ve ıslah olarak topluma karışmalarını sağlamaya yönelik tedavi programları uygulanmalıdır. Bu kapsamda;

4.4.6.1. 5275 sayılı Kanun’un 108 inci maddesinde “uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı suç” işleyenler için düzenlenen hükmün, kadına karşı şiddet suçlarından mahkûm olanlara da uygulanmasını teminen ilgili maddede düzenleme yapılmalıdır.

4.4.6.2. Hükümlülerin gözlem, sınıflandırma ve gruplandırmalarında “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” yönünden özel değerlendirme yapılmalıdır. Bu hükümlülere uygulanacak bireyselleştirme ve iyileştirme programlarının belirlenmesi, bu suçların niteliğine uygun olarak yapılması, katılımları zorunlu,

iyileştirme ve eğitim programlarını da içerir şekilde ikincil mevzuat düzenlemeleri hazırlanmalıdır.

4.4.6.3. Kadına yönelik şiddet kapsamında işlenen suçlardan mahkûm olanlara bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve müdahale programları çerçevesinde, hükümlünün şiddet olgusuna bakış açısının yeniden şekillendirilmesi ve gerçekleştirdiği fiilin anlam ve sonuçlarını kavramasına yönelik, uygun tedavi ve diğer yükümlülöklere ilişkin yönetmelik hazırlanmalıdır.

4.4.6.4. Ruhsatsız av tüfeği edinilmesinin önüne geçilmesi ve av tüfeği ile işlenen şiddet olaylarının önlenmesini teminen 2521 sayılı Kanun’un 13 üncü maddesinde öngörölen fiil suç olarak düzenlenmelidir.

4.4.6.5. 6284 sayılı Kanun gereğince tedbir kararı verilen hallerde tedbir kararı süresince ruhsatlı silahın teslim edilmemesi durumunda 6136 sayılı Kanun’un 13 üncü maddesi kapsamında düzenleme yapılmalıdır.

4.4.7. Adli süreçte muayeneye tabi tutulan kadınların farklı nedenlerle muayeneye karşı çıkabildikleri ve neden ayrıntılı şekilde muayeneye tabi tutulduklarını sorguladıkları görölmektedir. Ceza muhakemesi sürecinin delilden hareket etmesi karşısında, öncelikle mağdurun kaygı düzeyinin düşürölmesi, beyanının mümkün olduğu ölçüde özel ortamlarda alınması ve delillerin bozulmadan ve kaybolmadan toplanması büyük önem taşımaktadır. Bu yönde şiddet mağduru kadınların bilgilendirilmesi ve yapılacak işlemlerin yalın ve anlaşılabilir bir dil ile izah edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kadınların adli süreçte muayene ve benzeri işlemleri esnasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.4.7.1. 5271 sayılı Kanun’un mağdur kadınların muayenesi düzenleyen 77 nci maddesine mağdurun bilgilendirilmesi ve muayenenin gereken özenle yapılmasına yönelik hükümler eklenmelidir.

4.4.7.2. Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik’te yer alan “Muayene edilecek kadının talebine rağmen bir kadın hekimin bulunmasına olanakların elvermediği durumlarda; muayene sırasında hekim ile birlikte

bir başka kadın sağlık mesleği personelinin bulundurulmasına özen gösterilir.” hükmünün Kanun’un 77 nci maddesinde düzenlenerek güvence altına alınması sağlanmalıdır.

4.4.8. Komisyon çalışmaları kapsamında yapılan araştırmalar neticesinde uygulamada çekişmeli boşanma davası süreçlerinin oldukça uzun sürdüğü ve taraflar arasında ihtilaflı geçen bu sürecin olası şiddet risklerini artırdığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda;

4.4.8.1. Çekişmeli boşanma davaları çoğu zaman nafaka tazminat ve ziynet alacağı gibi talepleri de beraberinde getirmektedir. Bazı çekişmeli boşanma davalarında davanın her iki tarafının da geçimsizliğe ve boşanmaya ilişkin iradeleri net şekilde ortaya olmasına karşın, belirtilen nafaka ve tazminat gibi istemlerden ötürü kusur değerlendirmelerinin yapılabilmesi için yargılamaların uzadığı görülmektedir. Bu noktada her iki tarafın da boşanmak istediği durumlarda davanın bu bölümün hızlı şekilde neticelendirilmesi için bu yönde bir mevzuat düzenlemesi yapılması gerekmektedir.

4.4.8.2. Boşanma davasının, sırf ziynet alacağı, eşya alacağı gibi talepler sebebiyle uzadığı dikkate alınarak bu talepler boşanmadan ayrı birer dava türü olarak kabul edilmeli ve boşanma davalarından ayrı olarak ele alınmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.8.3. Anlaşmalı boşanma davalarının adli tatilde görülebilmesi sağlanmalıdır.

4.4.8.4. Türk Medeni Kanunu’nun “Evlilik birliğinin sarsılması” başlıklı 166 ncı maddesinin dördüncü fıkra hükmünde düzenlenen 3 yıllık fiili ayrılık süresinin 1 yıl olarak değiştirilmesine yönelik düzenleme yapılmalıdır.

4.4.9. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları da içeren önemli bir yasal düzenlemedir. Ancak Kanun’un sunduğu tedbirlerin etkin şekilde uygulanabilmesi için vakalara ilişkin gecikmeksizin doğru risk değerlendirmesi yapılması ve vakaya uygun tedbirlerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda;

4.4.9.1. Kanun’un 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki “tek taraflı ısrarlı takip” ibaresi, “ısrarlı takip” olarak değiştirilmelidir.

4.4.9.2. Kanun’un 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının sonuna “d) Kanun kapsamındaki tedbirlerin alınması ve uygulanması sürecinde mağdurların yapılan uygulamalar ve işlemler nedeniyle ikinci kez örselenmemesi için gerekli özenin gösterilmesi esastır.” hükmü eklenmelidir.

4.4.9.3. Kanun’un mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına ilişkin 3’üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde düzenlenen süre, diğer tedbir kararları için öngörülen altı aylık süreye uygun olarak çalışmayan kişilerde “altı ay”; kişinin çalışması halinde ise “dört ay” olarak değiştirilmelidir.

4.4.9.4. Kanun’un 4 üncü maddesinde belirtilen hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına “okul değişikliği” tedbirinin de eklenmesi yönünde değişiklik yapılmalıdır.

4.4.9.5. Kanun’un 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “kimlik ve diğer ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik” tedbir kararının uygulanmasında yaşanan tereddütlerin giderilmesini ve tedbirin etkin şekilde uygulanmasını teminen uygulamaya açıklık getiren ikincil mevzuat hazırlanmalıdır. Ayrıca kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belge değişikliği sırasında harç ve benzer masraflar ile birlikte “değerli kâğıt bedeli”nin de alınmaması için kanuni düzenleme yapılmalıdır.

4.4.9.6. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) ve (ğ) bentlerinde sayılan Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbir kararlarının arasına, "silah teslimi" tedbirinin de dâhil edilmesine yönelik düzenleme yapılmalıdır.

4.4.9.7. “Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” ve “işyerinin değiştirilmesi” tedbirinin niteliği gereği süreye tabi olamayacağı dikkate alınarak bu tedbirlerin süresiz uygulanmasına yönelik değişiklik yapılmalıdır.

4.4.9.8. Kanun’un 8 inci maddesinin (4) numaralı fıkrasında tedbir kararlarının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda koruyucu ve önleyici tedbirler şiddet mağduru ve şiddet uygulayana tebliğ edilmektedir. Bu durumda ise

şiddet mağduru kişiye yönelik alınan “kimlik değişikliği”, “işyeri değişikliği”, “kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi” gibi koruyucu tedbirler hakkında şiddet uygulayan da haberdar olmaktadır. Söz konusu koruyucu tedbir kararlarının mahiyetleri dikkate alınarak şiddet uygulayana bildirilmemesine yönelik düzenleme yapılması gerekmektedir.

4.4.9.9. Uzaklaştırma kararı başta olmak üzere önleyici tedbir kararları şiddet uygulayana tebliğ edilmek istenildiğinde kişiye ulaşılamaması, sabit bir adresinin olmaması vb. nedenlerden dolayı zorlama hapsi dâhil birçok kararın tebliğ edilememesi sebebiyle tebligatın zamanında yapılamamasından kaynaklanan sıkıntılar yaşandığı, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararların gecikmeksizin ve kolay bir şekilde tebliğ edilebilmesi amacıyla e-tebligat veya telefon ile tebligat gibi etkili ve süratli usullerin kullanılabilmesi için ilgili mevzuatta gerekli düzenleme yapılmalıdır

4.4.9.10. Kanun’un 9 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasında öngörülen “iki haftalık itiraz süresinin” kısaltılarak “bir hafta” olarak düzenlenmesi yönünde değişiklik yapılmalıdır.

4.4.9.11. 6284 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesine ayrı bir fıkra olarak ya da bu maddeden sonra gelmek üzere 10/A maddesi olarak şiddet uygulayan kişinin gözetimden, tutukevi veya infaz kurumundan, rehabilitasyon veya tedavi merkezi gibi gözetim altında bulunduğu kurumlardan geçici veya sürekli olarak serbest bırakılması, ayrılması veya firar etmesi durumunda konuyla ilgili mağdurların bilgilendirilmesi ve ayrıca bu durumdaki mağduru koruyucu idari tedbirlerin resen alınmasına yönelik bir hüküm eklenmelidir.

4.4.9.12. Aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında zorlama hapsinin etkin olarak uygulanabilmesini teminen gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.9.13. “Gecikmesinde sakınca bulunan hâl” kapsamında kolluk amiri tarafından alınan koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının süresinin kolluk amiri tarafından mı, yoksa mülki amir veya hâkim tarafından mı belirlenmesi gerektiği konusunda tereddüt yaşandığından konuya açıklık getirilmesi için mevzuatta düzenleme yapılmalıdır.

4.4.9.14. Türkiye’deki yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının şiddetten etkin şekilde korunması açısından 6284 sayılı Kanun’un Uygulama Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendindeki tanımda yer alan “mütekabiliyet” ifadesi bent kapsamından çıkarılmalıdır.

4.4.9.15. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında hakkında uzaklaştırma kararı verilen ve yapılan risk değerlendirmesiyle barınacak yeri olmadığı anlaşılan kişilere öfke kontrolü ve benzeri programlara katılma, tedavi ve rehabilite edilme koşuluyla “barınma imkânı” sunulmasına, yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.9.16. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde belirtilen şiddet uygulayana yönelik olarak “korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığın olması halinde hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması” ve “bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması” yönündeki tedbir kararlarının ne şekilde, hangi kurum tarafından uygulanacağı ve takibinin nasıl yapılacağına yönelik ikincil mevzuata yönelik düzenleme yapılmalıdır.

4.4.10. Şiddete tanık olma ya da şiddet mağduru olma eksenindeki travmatik ve zorlayıcı yaşam öyküsünün, bir diğerine şiddet uygulama riskini arttırma ihtimali göz önüne alındığında; önleyici çalışmalar ile çocukluktan itibaren şiddetin nesiller arası aktarımının kırılması ve şiddet failine yönelik rehabilitasyon çalışmalarının yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda şiddetsiz bir toplumun inşası için mağdur, tanık ve faile yönelik yürütülecek önleme, koruma ve müdahale çalışmalarını yürüten kurumların ikincil mevzuatları ile ruh sağlığı hizmet standartlarının belirlenmesinin sunulan hizmetlerin niteliğini ve hesap verilebilirliğini arttıracak düşünölmektedir. Bu kapsamda;

4.4.10.1. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla ruh sağlığı hizmeti kapsamındaki şiddet döngüsünün kırılmasına yönelik önleyici gelişimsel çalışmalar ile mağdur ve tanıklara yönelik psiko-sosyal destek ve failere yönelik rehabilitasyon çalışmaları önem arz etmektedir. Bu doğrultuda toplum ve bireyin ruh sağlığının korunması, ruhsal yönden sağlıklı gelişiminin sağlanmasına yönelik temel ilkelerin belirlenmesi, ruh sağlığı hizmet ve desteklerine acil erişim ihtiyacı duyan bireylerin ihtiyaç duydukları hizmet ve destekleri mümkün olan en kapsamlı ölçüde alması, bu doğrultuda verilecek önleyici, destekleyici ve iyileştirici hizmetlerin en uygun şekilde sağlanması doğrultusunda “şiddetsiz bir toplum”un inşasına katkı sunacak Ruh Sağlığı Yasası hazırlanmalıdır.

4.4.10.2. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, sağlık hizmetlerinde kurumsal sorumlulukların belirlendiği iş akış şemaları ve ikincil mevzuat ivedilikle hazırlanarak yayımlanmalı, şiddet mağduruna yönelik uygulama prosedürleri revize edilerek müdahale hizmetlerinin standartları oluşturulmalıdır.

4.4.10.3. Fail tedavi programlarının uygulanmasının ve takibinin hangi kurum/kurumlar tarafından nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin usul ve esasların yer aldığı ikincil mevzuata yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.10.4. Tedbir kararlarının vakaya özgü olması ve tekrarlanan şiddetle etkin mücadele edilebilmesini teminen ŞÖNİM’ler tarafından “Tedbirlerin Uygulama Sonuçları ve Etkilerine Dair Rapor”un tekrarlanan şiddet vakalarında mutlaka hazırlanmasının sağlanmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır.

4.4.10.5. Millî Eğitim Bakanlığının 24.03.2006 tarihli ve 2006/26 sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi ihtiyaçlara yönelik olarak güncellenmelidir.

4.4.11 Güçlü, sürdürülebilir, dengeli ve kapsayıcı kalkınma için; kadının çalışma hayatında hak ettiği yeri alması, işgücüne aktif bir biçimde katılması ve üretimde söz sahibi olması çok önemlidir. Kadınların istihdamını ve girişimciliğini teşvik edilmesi ve kayıt dışı kadın istihdamı ile mücadele gibi konularda birçok yasal düzenleme hayata geçirilmesine rağmen kadın istihdamı alanındaki kurum ve kuruluşlar ile diğer taraflar arasında koordinasyon ve iş birliğini güçlendirici düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda:

4.4.11.1 Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli unsurlarından biri kadının güçlenmesidir. Kadın istihdamını artırmak üzere yapılan çalışmalar genel ekonomik faydanın ötesinde kadının güçlenmesine hizmet etmesi açısından önemlidir. Kadın istihdamı alanındaki mevcut sorunların tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik ilgili tüm tarafların gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve iş birliğini sağlamak üzere 2010/14 Sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uygun olarak yeniden yayımlanması gerekmektedir.

4.4.11.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile İş Kanunundaki işçi ve memurların ebeveynlik haklarını uyumlaştırmaya yönelik sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

4.4.11.3. Şiddet mağduru olup konukevlerinde kalan devlet korumasındaki kadınların istihdama erişimlerinin artırılması amacıyla kota ve teşvik uygulamasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır. Çalışan sayısı 50 ve daha fazla olan özel sektör işyerlerinde, çalışan sayısının yüzde 2’i oranında şiddet mağduru olup konukevlerinde kalan ve devlet koruması altında olan kadınların beden ve ruhsal durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü kılacak düzenlemeler yapılmalıdır.

4.5. MEDYA VE BASIN DİLİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Medyaya yönelik içerik denetimi ve ortak/öz denetim mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam ediyor olsa da kadına yönelik şiddetle mücadeleye katkı sağlayacak şekilde bu faaliyetlerin iyileştirilmesine duyulan ihtiyacın sürdüğü görülmüştür. Medya ve basın dilinin şiddeti normalleştirmemesi, kalıplaşmış rolleri pekiştirmemesi, farkındalığı artırması, hassasiyeti geliştirmesi ve eşitlikçi temsiliyete hizmet etmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımla toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirmektedir. Bu noktada halkın bilgilendirilmesinde ve yönlendirilmesinde en etkili araçlardan biri olan medyaya büyük sorumluluk düşmektedir. Medyada insan hakları temelli bir bakış açısıyla kadın temsiline iyileştirilmesi, kişisel verilerin korunması kapsamında şiddete uğrayan kadınların bilgilerinin saklı tutulması, şiddet uygulayanı mazur gösterebilecek ifadelere yer verilmemesi önem arz etmekte, ayrıca medya eğitim içeriklerinin kadın erkek fırsat eşitliği perspektifiyle güncellenmesi, medya profesyonellerinin konuya ilişkin hassasiyetlerinin iyileştirilmesi, meslek birlikleri ile sivil toplum kuruluşlarının toplumsal farkındalığa ilişkin çalışmalarının arttırılması, öz denetim ve ortak denetim mekanizmaları ile medya etik ilkelerine duyarlılığın geliştirilmesi gerekmektedir.

4.5.1. Medyada kadın hakları temelli yayıncılık anlayışı çerçevesinde kadınların temsiline iyileştirilmesi ve dönüştürülmesine ilişkin farkındalık ve bilinç düzeyinin arttırılmasının, kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli rolü bulunmaktadır. Bu kapsamda;

4.5.1.1. Ulusal ve yerel medyada çalışan tüm içerik hazırlayıcılarına medyada kadın temsiliinin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik, düzenli aralıklarla “medyada kadın temsili” ve “kadın odaklı habercilik” gibi konularda eğitim programları düzenlenmelidir.

4.5.1.2. Kamu kuruluşları, iletişim fakülteleri ve sivil toplum kuruluşlarının kadın ve medya alanında daha fazla araştırma yapmaları, sempozyum, konferans, sergi gibi çalışmalar gerçekleştirmeleri teşvik edilmelidir.

4.5.1.3. İletişim alanında eğitim veren mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile iletişim fakültesi öğrencilerine medyada kadın temsili, kadın odaklı habercilik ve etik yayın ilkeleri ile ilgili uygulamalı eğitimler verilmelidir.

4.5.1.4. Üniversitelerin iletişim fakülteleri dışında medyaya içerik hazırlayan bölümler başta olmak üzere lisans ve yüksek lisans öğrencilerine medyada kadın temsili de içeren “medya okuryazarlığı” dersi verilmelidir.

4.5.1.5. Medya alanında düzenleyici ve denetleyici kamu kurumu personeline yönelik medyada kadın temsili konusunda farkındalık eğitim programlarının içeriği akademik düzeyde iyileştirilmeli ve periyodik hale getirilmelidir.

4.5.1.6. Medyada cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetle mücadele için “medya okuryazarlığı” eğitim içeriklerinin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı hale getirilmesi sağlanmalıdır.

4.5.1.7. Özellikle görsel basında aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini konu alan, alanında uzman kişiler tarafından sunulan programlar teşvik edilmeli ve kadın uzmanların temsiliyeti artırılmalıdır.

4.5.1.8. İzleyici temsiliyeti, medya etik ilkeleri konusunda toplumu ve medya sektörünü bilgilendirmeye yönelik düzenli aralıklarla eğitim verilmeli ve rehberler yayımlanmalıdır.

4.5.1.9. Yayıncılara, yapımcılara ve senaristlere yönelik televizyon yayınlarında şiddetin bireysel ve toplumsal etkileri konusunda bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri artırılmalı, sektör temsilcileri ile istişare toplantıları gerçekleştirilerek uygulamaya yönelik çözüm önerileri geliştirilmelidir.

4.5.1.10. Medya mensupları ile ortak çalışmalar yürütülerek kadına yönelik şiddet konusunun medyada ele alınış biçimine ilişkin bilinç artırıcı faaliyetler yürütülmeli ve medya çalışanları için yol gösterici kılavuzlar hazırlanmalıdır.

4.5.1.11. Televizyon programları ve özellikle dizilerde, alt yazı veya uyarı/işaret vb. uygulamalarla kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin yasal düzenlemeler ve şiddete maruz kalınması halinde yasal başvuru hakları konusunda bilgilendirme yapılması sağlanmalıdır.

4.5.1.12. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet haberlerinde, kadının şiddet karşısında kanuni korunma ve çözüm yollarına dair bilgiler yalın bir anlatımla verilmelidir.

4.5.1.13. Şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık oluşturacak diziler desteklenmeli ve olumlu örnekler ödüllendirilmelidir.

4.5.1.14. Kamu spotları veya diğer farkındalık çalışmalarında, şiddetin yıkıcı etkilerinin vurgulanması yerine insani değerleri olumlu bir söylemle vurgulayan çalışmalar yapılmalı, örnek olarak “Aile içi şiddete hayır!” gibi bir slogan yerine “Aile demek güven ve huzur demektir!” gibi bir slogan tercih edilmelidir.

4.5.1.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalığı artırmaya yönelik yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medyada kullanılmak üzere içerikler geliştirilmelidir.

4.5.1.16. Yetişkinlere yönelik medya okuryazarlığı eğitimleri ve özel olarak ebeveyn okuryazarlığı konusuna yönelik bilinçlendirici çalışmalar artırılmalıdır.

4.5.1.17. Toplumsal düzeyde “dijital okuryazarlık eğitimleri” yaygınlaştırılarak iletişim araçlarının ve medyanın verimli-eleştirel kullanabilmesi sağlanmalıdır.

4.5.1.18. İnternetin getirdiği risklerle mücadele için bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından sunulan ve altyapı erişim sağlayıcılar tarafından oluşturulan Güvenli İnternet Hizmetinin yaygınlaştırması ve kullanıcılar tarafından bilinirliğinin artırılmasına yönelik de çalışmalar yapılmalıdır.

4.5.1.19. Dijital okur-yazarlık seviyesinin okul öncesi eğitim döneminden başlanarak geliştirilmesi için hem bireysel hem toplumsal önlemler alınmalıdır.

4.5.1.20. Medya hizmet sağlayıcıları ve diğer paydaşların; kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet konusunda bilinci artıracak özel programlar üretmesi teşvik edilmelidir.

4.5.1.21. Medya okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerine yönelik “eğitici eğitimlerinin” etkinleştirilmesi, yıllık olarak ders müfredatı ve öğretim programına ek olarak yararlanılabilecek içeriklerin/eğitim materyallerinin güncellenerek öğretmenlere destek sağlanmalıdır.

4.5.1.22. Üniversitelerin İletişim Fakültelerinde ve benzer içerikli eğitim veren fakültelerinde “Medya Okuryazarlığı” dersinin müfredatta yer alması sağlanmalıdır.

4.5.1.23. Kadına yönelik şiddeti normalleştiren dil kullanımının ve ayrımcılık içeren söylemlerin önlenmesine yönelik iletişim ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

4.5.2. Kadına yönelik şiddet olaylarının görsel-işitsel medya ve basın-yayın organlarında haber olarak yayınlanmasında ve diğer kurgusal yayınlarda medyanın sorumluluğunun ve hassasiyetinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir. Medya içeriklerinde kullanılan sorunlu dilin kamusal sorumluluk bilinci taşıyan “sorumlu dil”e çevrilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunun medyanın gündeminde tutulması gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.5.2.1. Şiddetle etkin mücadele için kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık nedeniyle alınan yaptırım kararlarının daha fazla gündeme getirilerek haberleştirilmesini, şiddetle mücadelede caydırıcı etkisi olacağı dikkate alınarak bu yönde haber yapılmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

4.5.2.2. Basın özgürlüğü korunarak şiddet unsuru içeren olayların haberleştirilmesinde; yaralanma, acı çekme ve ölüm anına ait görüntüler genel kamu yararı gerektirmedikçe yayınlanmamalıdır.

4.5.2.3. Haberde, şiddet eylemlerini öven, haklı ya da meşru gösteren ifadeler ve mağdurların görüntüleri kullanılmamalıdır.

4.5.2.4. Şiddet eylemine gerekçe olabilecek ve şiddeti meşrulaştıracak şekilde çılgın, bunalımda, işsiz vb. faili/şiddet uygulayanı masumlaştıran sıfatlardan kaçınılmalıdır.

4.5.2.5. Toplumsal şiddet olaylarının verilmesinde gerilimi artıracak nitelikteki görüntü, yorum ve ifadelerden, şiddeti kanıksatıcı ve suç tekniklerini öğretici detaylar verilmesinden kaçınılmalıdır.

4.5.2.6. Haberler, şiddet mağduruna yönelik şiddeti gerekçelendiren söylemlerden uzak ifadeler kullanılarak yapılmalı, saldırganlar; belirsiz ve “*aile meclisi*”, “*mahallenin dedikodusu*”, “*akrabaların baskısı*” gibi anonim failer olarak sunulmamalıdır.

4.5.2.7. Haberde şiddet gösteren saldırganın kendi sözleriyle kendini aklar nitelikteki ifadelerine yer verilmemeli, olay sonrasında yasal olarak hangi yaptırımlarla karşılaştıkları açıklanmalı ve yapılan saldırıların cezasız kalmadığı hususu vurgulanmalı, masumiyet karinesi de korunarak “*Tedbir kararını ihlal ettiği için hapse girdi.*” gibi ifadeler içeren bir yayın dili kullanılmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

4.5.2.8. Habere konu olan tarafların aileleri, yakınları özellikle mağdurun çocukları göz önünde bulundurularak hassasiyetle, kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek haber yapılmalıdır.

4.5.2.9. Haberlerde kullanılan dil argo içermemeli, habere konu olan kişilerin kullandığı argo, küfür vb. sözlere kesinlikle yer verilmemelidir.

4.5.2.10. Habere konu olan kişilerin görüntülerinin verilmesinde kişilik haklarına riayet edilmeli, kimlik bilgilerinin ve kişisel verilerin korunmasına özen gösterilmelidir.

4.5.2.11. Mağdurun fotoğrafı/video görüntüsü mümkün olduğunca kullanılmamalı veya kullanılacaksa buzlanarak verilmelidir.

4.5.2.12. Habere ilişkin detayların ölüm, kan, gibi toplum psikolojisini sarsacak ve umutsuzluk ya da kanıksama yaratacak unsurlar üzerinden değil, toplumu bilinçlendirecek öğeler üzerinden

verilmesine yönelik hususlar ile basının mağdur odaklı ve sorumlu hareket etmesine yönelik etik ilkeler benimsenmesi ve uygulaması sağlanmalıdır.

4.5.2.13. İntihar olayları ile ilgili haberlerde, intihar anının görüntüsü yayınlanmamalı, intihar yöntemine ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmemeli, tabut, kefen, kanlı ceset vb. görseller resmedilmemelidir.

4.5.2.14. Güvenlik kamerası kayıtları, ihbar hatlarında iletilen videolar sorumlu yayıncılık anlayışı çerçevesinde değerlendirilip genel kamu yararı gözetilerek yayınlanmalıdır.

4.5.2.15. Gizlilik ilkesine riayet edilerek ŞÖNİM ve konukevlerinin sunduğu hizmetler ile ilgili haberler ve yayınlar düzenli olarak yapılmalı, kişisel veriler gözetilerek destek alan kişilerle yapılan röportajlar yayınlanarak kazanımlar sergilenmelidir.

4.5.2.16. Kurgusal yapımlarda kadının iyicil temsili sağlanmalı, kalıplaşmış tipolojilere dair toplumsal ön yargıların medya içeriklerinde tekrarlanması yoluyla kültürel olarak yeniden üretilmesinin önüne geçilmelidir.

4.5.2.17. Reklamlarda ve genel olarak ticari iletişim yayınlarında; kadın vücudunun bir ticaret unsuruna indirgenmesinin, arzu nesnesi olarak sunulmasının önüne geçilmelidir.

4.5.2.18. Görsel-işitsel medyada cinsiyetçi kalıp yargılarını ortadan kaldırmak amacıyla; kadınların ve erkeklerin farklı fiziksel görünüm, karakter, duygu ve meslek durumları temsil edilmeli, hayata, işe ve eve dair sorumlulukları dengeli sunulmalı, hak temelli eşitlik anlayışına uygun bir dil kullanılmalı ve rol model kadın karakterlerin görünürlüğü artırılmalıdır.

4.5.3. Medya içerik denetimi ile öz ve ortak denetim mekanizmalarının etkinliğinin artırılmasının, kadına yönelik şiddetle mücadele ve medyada kadın temsiliinin iyileştirilmesine büyük katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda;

4.5.3.1. RTÜK'ün hem medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara rehberlik etmesi hem de vatandaş şikâyetlerini dikkate alırken sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapmasını sağlamaya yönelik çalışmaların artırılarak etkin şekilde yürütülmesine ilişkin tedbirler alınmalıdır.

4.5.3.2. Medyada hak ihlalleri çerçevesinde kural ve etik ilkelerin örneklerle açıklandığı uygulama kılavuzları oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.5.3.3. Yazılı ve görsel medya sektörünün, özdenetimini sağlamasına imkân verecek mekanizmaları oluşturmaları sağlanmalıdır.

4.5.3.4. Basın-ifade özgürlüğü korunarak şiddet olaylarının haberleştirilmesinde basının mağdur odaklı ve sorumlu yayıncılık anlayışıyla hareket etmesine yönelik düzenlenen idari ve cezai denetim ve tedbirler artırılmalı, etkinleştirilmelidir.

4.5.3.5. Televizyon yayınlarında şiddetin asgari düzeye indirilmesi için medya kuruluşları ortak ilke kararları belirleyerek yayınlarını bu kararlar çerçevesinde gerçekleştirmeli, ortak ve öz denetim mekanizmalarının etkinliği artırılmalıdır.

4.5.3.6. Medyadaki olumsuz içeriklerin en çok çocuklar için risk oluşturduğu dikkate alınarak sağlıklı bir gelişim için çocukların korunmasına yönelik tedbirlerin titizlikle uygulanması sağlanmalıdır.

4.5.3.7. Sosyal ağlarda bilhassa kadınlara yönelik ısrarlı takip ve siber zorbalık vakaları mercek altına alınmalı, sosyal medyada içerik denetimine ilişkin güçlü bir yasal zemin oluşturulmalıdır.

4.5.3.8. Hızla gelişen teknoloji dünyasında bilgisayar oyunlarının da gelişmesi ve çok daha gerçekçi deneyimler yaşatmayı amaçlıyor olması sebebiyle çocukların oyun karakterleri ile özdeşim kurma ve şiddeti normalleştirme riskleri artmakta olduğundan şiddet içerikli dijital oyunlara yönelik koruyucu önlemler, konuya ilişkin pedagojik çalışmalar, farkındalık faaliyetleri, ebeveyn eğitimleri artırılmalıdır.

4.5.3.9. STK'lar düzenledikleri kampanyalarla yapımcı ve yayıncıların şiddet ve ayrımcılık içeren yayınları yapmasını engellemek üzere kamuoyu oluşturmalıdır.

4.5.3.10. Yayın ilkelerine yönelik kanun hükümleri ile uygulamaya ilişkin ayrıntılı hususlara yönelik kılavuz ve benzeri materyaller hazırlanarak yayın kuruluşlarının bilgi sahibi olması ve kural ihlallerinin etkin şekilde yaptırıma bağlanması sağlanmalıdır.

4.5.3.11. Televizyon programlarında cinsiyet temelli ayrımcılık içeren söylemlerle etkin mücadele için gerekli önlemler alınmalı, bilhassa çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek türden şiddet içeren programların çocukların ekran karşısında olduğu saatlerde yayınlanmamasına yönelik tedbirler etkin şekilde takip edilmelidir.

4.5.3.12. Dizi sektörü ve reklamcılık alanlarında araştırmalar yapılarak somut örneklerle konunun anlatılmasına yönelik düzenleyici yönergeler hazırlanmalıdır.

4.5.3.13. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun üyelerinin belirlenimi sürecinde Üst Kurulda kadın üye temsiliyeti sağlanmalıdır.

4.5.3.14. Medyada kadın meslek profesyoneli ve kadın yönetici istihdamı teşvik edilerek kadınların medya içerik üretimi sürecinde aktif olması sağlanmalıdır.

4.5.3.15. Kamu spotlarının medya kuruluşları tarafından yayınlanmasına ilişkin denetim sürecinin iyileştirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye destek verir nitelikteki kamu spotlarını yayınlanamayan medya kuruluşlarına ilişkin müeyyidelerin etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.

4.6. KADININ GÜÇLENMESİ

Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren hemen her alanda temel hak ve özgürlüklerle birlikte kadınların güçlendirilmesi noktasında önemli reformlara imza atılmıştır. Kadının güçlenmesi konusunda en önemli ilerlemelerden biri de kadınlar arasında ayrımcılık yaparak kadınları eğitim, siyaset, çalışma hayatı ve sosyal hayattan uzak tutmaya çalışan zihniyetin dönüşümü ile sağlanmıştır. Aynı bilinç ve kararlılıkla, kadınların güçlenmesi; siyasi, sosyal, ekonomik haklarının korunması için bundan sonra da çalışmaya devam edilmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli unsurlarından biri kadının güçlenmesidir. Kadın güçlendikçe aile ve toplum da güçlenecektir. Bu nedenle; kadının evde, okulda, çalışma hayatında kısaca toplumun her alanında yer alması, karar alma süreçlerinin her seviyesine tam ve etkili katılımı, kadının insan haklarının korunması, aile ve iş hayatının uyumlaştırılması ve benzeri konularda atılacak adımlarla; kadınların, aile

kurumunun ve toplumun güçlendirilmesi ve toplumsal travmaya sebep olan kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilmesi mümkündür. Bu kapsamda;

4.6.1. Kadınların güçlenmesinin sağlanmasına yönelik kalkınma planları, hükümet programları, stratejik planlar gibi politika belgelerinde yer alan önlemlerin uygulama aşamasında görülen aksaklıkların tespiti, izlenmesi ile aktif denetim ve hızlı çözüm mekanizmaları geliştirilmelidir.

4.6.2. Kadınların güçlendirilmesi için karşılaştıkları sorunları bütüncül bir yaklaşımla ele alan politikalar geliştirilmelidir.

4.6.3. Kadınların yerelden başlayarak her düzeyde karar alma mekanizmalarına katılımlarını arttırmak için kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının, tüm ana plan, program, politika ve uygulamalara geçirilmesi esası etkin şekilde uygulanmaya devam etmelidir.

4.6.4. Türkiye Büyük Millet Meclisinde kadın milletvekili temsiliyet oranı arttırılmalıdır.

4.6.5. Siyasi partilerin karar alma mekanizmalarını tanıtıcı, kadınlara yönelik “Yerelde Siyaset” eğitimlerinin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

4.6.6. Kadın çalışanların sorunlarını inceleme ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik öneriler hazırlama, kadınların katılımını özendirme ve kadın erkek fırsat eşitliğini teşvik etme misyonuna sahip meslek kuruluşları ve sendikalarda, özellikle karar alma birimlerinde, kadın temsiline artışını teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.

4.6.7. Kız çocuklarının zorunlu eğitime erişimlerinin ve devamlılıklarının sağlanması amacıyla kız çocuklarına yönelik eğitim burslarının sağlanması, taşınabilir eğitim sisteminin yaygınlaştırılması ve gerekli yerlerde öğrenci pansiyonlarının açılmasına yönelik çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır.

4.6.8. Yükseköğretime devam eden kız öğrencilerin eğitime erişimlerinin ve devamlılıklarının sağlanması amacıyla burs imkânlarının çeşitlendirilmesi ve barınma desteğine yönelik teşvikler geliştirilmelidir.

4.6.9. Kadınların okuryazarlık kazanmaları amacıyla okuma yazma kurs kampanyalarına devam edilmelidir.

4.6.10. Kız çocuklarının bilim, fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarındaki mesleklere yönlendirilmesi için çalışmalar yürütülmeye devam edilmelidir.

4.6.11. Halk eğitimi merkezleri aracılığı ile kadınların iş hayatında yer almalarını sağlayacak eğitim ve sertifika programları gibi faaliyetler artırılmalıdır.

4.6.12. Hayatın her alanıyla ilgili takım ruhu ve aktif katılımın öne çıktığı teorik atölye çalışmalarını ve gençlerin bilgiyi hayatta kullanmalarını sağlayacak yöntemleri içeren Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik Merkezleri Akademisine gençlerin katılımı teşvik edilmelidir.

4.6.13. Halk Eğitimi Merkezleri tarafından yürütülen tüm yaygın eğitim faaliyetleri ve mesleki eğitim programlarının kadının insan hakları, eğitim ve istihdam olanakları, iş arama süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin konuları da içerecek şekilde planlanmaya devam edilmelidir.

4.6.14. Halk Eğitimi Merkezleri tarafından yürütülen programlara katılan kırılğan gruplara maddi destek sağlayan projeler teşvik edilmelidir.

4.6.15. Kadınların güçlenmesine ilişkin eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya alanlarında hedeflerin yer aldığı “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)” nda belirtilen;

4.6.15.1. Kız çocukları ile kadınların, eğitimin tüm kademelerine tam erişimlerinin ve etkin katılımlarının sağlanması,

4.6.15.2. Kadınlara sunulan sağlık hizmetlerinin iyileştirip, kadınların sağlık bilincinin artırılarak sağlıklı yaşam sürmelerinin sağlanması,

4.6.15.3. Kadınların çalışma hayatının her alanına tam ve etkin katılımını sağlayarak değişen işgücü piyasası dinamikleri doğrultusunda ekonomik hayatta söz sahibi olmasının temin edilmesi,

4.6.15.4. Karar alma mekanizmalarında yerel ve ulusal düzeyde kadınların temsilinin artırılması ve karar süreçlerine etkin katılımlarının sağlanması,

4.6.15.5. Medyada kadın temsilinin iyileştirilmesinin ve güçlendirilmesinin, ayrıca kadınların medyayı verimli-eleştirel kullanımlarının sağlanması hususlarındaki faaliyetlerin uygulanması titizlikle izlenmelidir.

4.6.16. Kadın istihdamı alanındaki mevcut sorunların tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik tüm tarafların gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve işbirliğini sağlamak üzere 2010/14 sayılı Genelge uyarınca oluşturulan “Kadın İstihdam Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulunun” kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra sosyal taraflar, meslek kuruluşları, akademisyenlerin de katılımı ile toplantılarını düzenli olarak yapması sağlanmalıdır.

4.6.17. İçerik ve işlerlik açısından gözden geçirilerek yeniden yayınlanması önerilen 2010/14 Başbakanlık Genelgesi uyarınca Bakanlıklarda belirlenecek makamlar tarafından kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin plan, politika ve uygulamaların yapılması, denetlenmesi ve izlenmesi sağlanmalıdır.

4.6.18. Yasal mevzuatta gerek işçi gerek memurlar bakımından ebeveynliğin önemine binaen düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında anne babalar hem doğum hem evlat edinme durumunda çeşitli haklara sahiptirler. Söz konusu hakların ayrı düzenlediği 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ile İş Kanununda özellikle çalışan kadınlar açısından uyumlaştırması sağlanmalıdır.

4.6.19. Çalışma hayatındaki şirketlerin işe alım, eşit işe eşit ücret, kreş ve esnek çalışma uygulamalarını kapsayan iş ve aile yaşamını uyumlaştırmaya yönelik düzenlemeler ile ayrımcılık karşıtı uygulamaları hayata geçirmelerini sağlamaya yönelik zorlayıcı tedbirler alınmalıdır.

4.6.20. Kadınların işgücü piyasasına katılımlarının arttırılması, işgücü piyasasındaki konumlarının iyileştirilmesi, kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve kayıt dışı kadın istihdamı ile mücadele için tüm paydaşların iş birliğinde politikalar geliştirilmelidir.

4.6.21. Kadın istihdamını artıran ve kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı politika ve uygulamalara sahip firmalara “Kadın Dostu İşyeri Belgesi” verilmeli, vergi muafiyeti ve istisnaları sağlanmalıdır.

4.6.22. İstihdam politikalarının doğrudan veya dolaylı sonuçlarını öngören, kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı etki analizlerinin yapılması zorunlu hale getirilmelidir.

4.6.23. Kadın istihdamını artırmaya yönelik geçici özel önlem niteliğinde pozitif ayrımcı politikalar ve uygulamalar getirilmelidir.

4.6.24. Kadın istihdamının arttırılması ve aile refahının güçlendirilmesi için özel sektörde uygulanan iş güvenceli esnek çalışma modelleri kamuya da getirilmelidir.

4.6.25. İşgücü piyasasında medeni hal ve çocuk sahibi olma bakımından kadınların maruz kaldıkları işveren temelli ayrımcılıkla daha etkin şekilde mücadele edilmelidir.

4.6.26. Kadın istihdamını artırmak için İŞKUR tarafından düzenlenen işbaşı eğitimi ve meslek edindirme kurslar kapsamında verilen destekler devam etmelidir

4.6.27. Kadın istihdamının artırılması için çok önemli olan kadın kooperatiflerinin yerel yönetimlerle iş birliklerini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

4.6.28. Ulusal düzeydeki büyük çaplı firmaların yerel düzeydeki kadın girişimciliğin ve kooperatifçiliğinin sürdürülmesine destek vermelerini özendirici politikalar-vergi indirimi, muafiyet ve istisnalar gibi- geliştirilmelidir.

4.6.29. Kadın kooperatiflerinin işletme kurma yönetme gibi konularda kapasitelerini geliştirebilmeleri için KOSGEB, İŞKUR, Kalkınma Ajanslarının kapasite geliştirme programlarından yararlanmaları sağlanmalıdır

4.6.30. Ceza infaz kurumlarında bulunan, gördüğü şiddet nedeniyle suç işlemiş kadınlara yönelik Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı iş birliğinde tahliye sonrası kadınların ekonomik, sosyal hayata katılımlarının ve bireysel güvenliklerinin etkin bir şekilde izlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

4.6.31. Bilim ve mühendislik alanlarında hizmet veren kadınlar için kariyer gelişiminde ek destekler sağlanmalıdır.

4.6.32. 0-3 ve 3-6 yaş okul öncesi çocukluk döneminin yanı sıra okul çağındaki çocukların okul sonrası bakımını da gözetecek şekilde kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir çocuk bakım model önerileri geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.6.33. Kadının aile içi iş yükünün azaltılması ve aynı zamanda kadınların işgücüne katılımlarının desteklenmesi için çocuk, yaşlı ve engelli vb. bakım hizmetlerinin kurumsallaştırılarak ucuz ve erişilebilir olması sağlanmalıdır.

4.6.34. Kamuda ve özel kurumlarda kreş ve emzirme odası bulundurulması zorunluluğuna esas alınacak kriterler toplam çalışan üzerinden değerlendirilmeli; doğuma bağlı izinlerde memur ve işçiler arasında var olan eşitsiz durum ortadan kaldırılarak haklar geliştirilmeli ve anne ile babanın çocuk bakımında rol almasını sağlayacak şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.

4.6.35. Kamu ve özel kurumların binalarında çocuk bakım odaları için ayrı yer tahsis edilmesini sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

4.7. ŞİDDET MAĞDURUNUN DESTEKLENMESİ

Şiddet mağduru kadınlar; ruhsal problemler, ekonomik yaşama katılımın zorlaşması, sosyal ilişkilerin bozulması, eğitim hizmetlerine erişimde güçlük, şiddetin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkileri gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Şiddet mağduru kadına ve çocuklarına barınma ve ekonomik desteğin yanı sıra mağdura psiko-sosyal açıdan güçlendirecek her türlü desteğin verilmesi; kadınların yeni bir yaşam kurarak şiddet sarmalından çıkmasına ve şiddetin yeniden üretiminin engellenmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda;

4.7.1. Şiddet mağdurlarına yönelik psiko-sosyal ve ekonomik destek, sağlık hizmeti, hukuki danışmanlık, eğitime erişim ve devamlılık, iş ve meslek edindirmeye yönelik çalışmalar artırılmalıdır. Bu hizmetlerin kesintisiz sağlanmasında tüm kurum ve kuruluşların azami hassasiyeti göstererek çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmaların yürütülmesinde üniversite ve STK'larla etkin iş birliği sağlanmalıdır.

4.7.2. Şiddet mağduru kadının meslek edinmesine, mağdura iş imkânı sağlanmasına ve bu süreçte mali destek verilmesine yönelik etkin önlemler alınmalıdır.

4.7.3. Şiddet mağduru kadınların sosyal durumu, psikolojik durumu, kısıtlılıkları, beklentileri ve kabiliyetleri gibi özel durumlarını dikkate alan hizmet modelleri geliştirilmelidir.

4.7.4. Şiddet mağduru kadınların; engelli, hamile, yaşlı, sığınmacı, mülteci, geçici koruma altında olma gibi özel durumları göz önünde bulundurularak mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik uygun destekler ve istihdam modelleri geliştirilmelidir.

4.7.5. Şiddet mağduru kadınların istihdam olanaklarının artırılması ve izlenmesine yönelik bir model oluşturulmalıdır.

4.7.6. Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların İŞKUR tarafından istihdamlarına öncelik verilmesi ve istihdamlarının sürekliliğinin sağlanması amacıyla, KSGM ile İŞKUR arasındaki protokol güncel ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir.

4.7.7. KOSGEB tarafından verilen hibe/kredi desteği ve istihdam garantili meslek edindirme kurslarından şiddet mağduru kadınların, öncelikli olarak yararlandırılması sağlanmalı ve şiddet gören kadınlara yönelik mikro kredi uygulamaları artırılmalıdır.

4.7.8. Şiddet mağduru olup konukevlerinde kalan devlet korumasındaki kadınların istihdama erişiminin artırılması amacıyla kota ve teşvik uygulamaları hayata geçirilmelidir.

4.7.9. İstihdam teşviklerinin kapsamına şiddet mağduru kadınların da dâhil edilmesi sağlanarak, kadın istihdam eden işverene sigorta prim desteği vb. teşvikler sağlanmalıdır.

4.7.10. Hakkında gizlilik kararı olan kadınların istihdam edilmesi ve istihdam edildikten sonra gizlilikleri korunarak istihdamlarının sürdürülebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.7.11. Terör örgütleri ve uzantıları tarafından kaçırılan, kandırılan, ailelerinden koparılan, şiddet ve istismara uğrayan çocuklar; kadınlar, aileleri ve özellikle annelerine yönelik rehabilitasyon çalışması yapılmalı, psiko-sosyal destek sağlanmalıdır.

4.7.12. Şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi ve şiddet ortamına geri dönmelerinin önlenmesi için TOKİ tarafından yapılan sosyal konutlardan geçici barınma ihtiyaçları doğrultusunda faydalanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca konut edindirmelerine yönelik 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında yeni destek modelleri oluşturulmalıdır.

4.7.13. Şiddet mağduru kadınların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, belediye vb. kurum ve kuruluşlarca yapılan ekonomik yardım ve desteklerden öncelikli yararlanmaları sağlanmalıdır.

4.7.14. Şiddet mağduru kadınların, sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesine yönelik sunulan temel hizmetlere erişim, başvuru koşulları ve süreci gibi konularda danışmanlık hizmeti verilmeli ve bilgilendirici dokümanlar hazırlanmalıdır.

4.7.15. 6284 Sayılı Kanun uyarınca mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları arasında olan; barınma yeri, geçici maddi yardım, kreş imkânı vb. tedbirlerin uygulanmasının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

4.7.16. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'te belirlenen harçlık desteği miktarının güncellenmesi sağlanmalıdır.

4.7.17. Kadın konukevlerinde kalan çalışan kadınların işe gidemediği sürede mahrum kaldığı ücret/maaş ve primleri devlet tarafından ödenmelidir.

4.7.18. Şiddet mağdurlarının konukevlerinde kaldığı dönemde onlara mesleki donanım kazandırılarak iş bulma ve ekonomik gelir sağlama imkânları artırılmalıdır.

4.7.19. Eğitimine devam edemeyen şiddet mağduru kadınların yaygın veya örgün eğitim kurumlarında eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.7.20. Şiddete maruz kalmış öğrencilere yönelik olarak yürütülen psiko-sosyal destek çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

4.7.21. Eğitimini yarıda bırakmış şiddet mağduru kadınların eğitimlerini tamamlayabilmeleri ve aktif olarak iş yaşamına katılmaları için ihtiyaç duydukları yuva, kreş, gündüz bakımevi gibi destek hizmetleri artırılmalıdır.

4.7.22. 1590 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 128 inci ve devamı maddelerinde bahsedilen kadınlardan yeni bir yaşama geçmek isteyenler için koruma evleri açılmalı, bu kişilerin ve birinci derece yakınlarının yeni kimlik almalarına yönelik düzenlemeler yapılmalı ve gerekli diğer tedbirler alınmalıdır.

4.8. ŞİDDET UYGULAYANIN REHABİLİTASYONU

Koruyucu, önleyici ve güçlendirici hizmetler vasıtasıyla şiddet mağdurlarının toplumsal yaşama katılımı ile şiddet uygulayanın rehabilite edilmesine yönelik çalışmalar, toplumda şiddet döngüsünün kırılmasında ve şiddetin önlenmesinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Toplum sağlığı ve güvenliğinin sağlanması açısından şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon çalışmaları önem arz etmekte olup şiddetin sona erdirilmesi ve mükerrer şiddet olaylarının önlenmesi için kurumsallaştırılmış hizmet modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.8.1. 6284 sayılı Kanun'un 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden ŞÖNİM tarafından hazırlanacak olan Sosyal Araştırma Raporu ile tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği rapor hazırlanmalı; teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere şiddet uygulayanın öfke kontrolü, stres ile başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılımı sağlanmalı; alkol, uyuşturucu, madde bağımlılığı ya da ruhsal bozukluğun olması halinde Sağlık Kuruluşunda muayene ve tedavi olması süreci etkin bir şekilde takip edilmeli ve izlenmelidir.

4.8.2. Sağlık kurumları tarafından, 6284 sayılı Kanun’da belirlenen görev ve sorumluluklar çerçevesinde; şiddet uygulayanlara yönelik etkili rehabilitasyon programları geliştirilmeli, rehabilitasyon hizmetleri etkin şekilde uygulanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.8.3. 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında hakkında uzaklaştırma kararı verilen ve yapılan risk değerlendirmesiyle barınacak yeri olmadığı anlaşılan kişilere öfke kontrolü ve benzeri programlara katılma, tedavi ve rehabilite edilme koşuluyla “barınma imkânı” sağlanmalıdır.

4.8.4. Şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon hizmetleri Yönetmelik gereğince ŞÖNİM’lerden ayrı bir mekanda sağlanmalıdır. Bu birimde şiddet uygulayana öfke kontrolü ve stresle başa çıkma becerileri kazandırılarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programları uzman kişilerce verilmelidir.

4.8.5. ŞÖNİM’lerde daha önce gerçekleştirilen ve başarılı çıktılar elde edilen “Öfke Kontrolü ve Şiddet Konusunda Farkındalık Sağlanması Programı”na devam edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.8.6. Sağlık Bakanlığı tarafından şiddet uygulayanlara yönelik alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğun tedavi edilmesine yönelik birimler yaygınlaştırılmalıdır.

4.8.7. Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle cezaevinde bulunan hükümlülere katılımı zorunlu eğitim, psiko-sosyal ve özel rehabilitasyon programları düzenlenmelidir.

4.8.8. Şiddet faillerinin cezalandırılması şiddeti önlemede tek başına yeterli olmadığından faillerin iyileştirilmesine ve topluma kazandırılmasına yönelik hâlihazırda infaz kurumlarında yürütülen programlar daha da geliştirilmelidir.

4.8.9. Kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları kapsamındaki suçlar ve suç davranışları analiz edilerek ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülere yönelik infaz ve iyileştirilme süreçleri geliştirilmelidir.

4.8.10. Kadın hükümlüler başta olmak üzere hükümlülerin, suça yöneliminin önlenmesi için iş ve meslek edindirme birimleri yaygınlaştırılmalı ve eğitimlerini tamamlamaları desteklenmelidir.

4.8.11. Hâkim tarafından şiddet uygulayanın alkol ve madde bağımlılığının tespit edilmesi halinde bu kişilerin tedavilerinde öncelik sağlanmalı, tedavi süreçlerinin takibi izlenmeli ve tedaviyi reddetmesi veya sürdürmemesi halinde Sağlık Bakanlığı tarafından ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve ŞÖNİM/Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bildirilmelidir.

4.8.12. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik din eğitimi müfredat programında; kadınların ve erkeklerin birbirini destekleyerek yüceltmesi, şiddetin yerine saygı, sevgi, adalet ve hoşgörünün esas olması, ailede anne babanın şiddeti önleyen rolleri, kadın erkek fırsat eşitliği, kadın hakları ve kız çocuklarının okutulması konularına daha etkin yer verilmelidir.

4.8.13. Ceza infaz kurumlarında görevli vaiz ve vaizelerin, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet suçundan ceza alan hükümlülere yönelik olarak özel bir çalışma yürütmeleri sağlanmalıdır.

4.8.14. Alkol ve madde bağımlılığına yönelik tedavi merkezleri ile psikiyatri klinikleri yaygınlaştırılmalı ve kurumsal kapasiteleri artırılmalıdır.

4.8.15. Elektronik kelepçe ile izlenen failler başta olmak üzere nitelikli olaylara karışan şiddet uygulayanların, ŞÖNİM'ler tarafından veya özel rehabilitasyon merkezlerinden hizmet almak suretiyle öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programı uygulamalarına katılımı sağlanmalıdır.

4.9. AİLENİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Aile; bireyin ilk toplumsal bağının kurulduğu; bireye düzeni, saygıyı, şefkati, dayanışmayı, güven hissini ve sevgiyi sunan sosyal bir kurum; toplumsal kalkınma, dayanışma, adalet ve hoşgörünün tesisi için de başlangıç noktasıdır. Aile kurumunda

ortaya çıkabilecek olumlu veya olumsuz gelişmeler, sosyal ve bireysel hayatın bütün alanlarına etki yaparak mevcut toplumsal yapıyı ve gelecek kuşakları etkileyecek ve dönüştürecek güce sahiptir. Dolayısıyla aile kurumu temelini oluşturduğu toplumsal yapının özelliğini belirleyen ve bunu yeniden üreten bir mekanizmadır.

Toplumsal bir sorun ve bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında da kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere tüm aile üyelerinin esenlik ve refah içerisinde, herhangi bir ihmal, istismar ya da şiddetle karşılaşmadan, kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve geliştirebilecekleri bir sosyal çevrenin kurulmasını sağlayacak politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu politikalar aynı zamanda dayanışma, karşılıklı güven, sevgi, saygı, adalet, merhamet ve hoşgörü anlayışının hâkim olduğu aile ortamını güçlendirici ve aile dostu olmalıdır.

Sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisinde olan ailelerin koşullarının ve ihtiyaçlarının da sürekli değişmesi; aile politikalarının katılımcı, dinamik ve verilere dayalı olmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, aile içi iletişim, ev içi iş bölümü, karşılıklı güven, saygı ve dayanışma anlayışının geliştirilmesi ve çatışmaların doğru yöntemlerle çözümlenebilmesine yönelik aile eğitimleri, aile danışmanlığı, evlilik öncesi eğitim gibi hizmetlerin yaygınlaştırılmasını gerekli kılar. Şiddetin nesillerarası aktarımının kırılması amacıyla ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve ebeveynlik yeteneklerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için anne-baba okullarının yaygınlaştırılarak katılımların teşvik edilmesi; iş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik gerekli tedbirlerin ve sektörler arası iş birliğinin artırılması; çocuk, yaşlı ve engelli bakım ve destek modellerinin geliştirilmesi; ailelerin ekonomik olarak güçlendirilmesi, eğitim imkânlarının iyileştirilmesi; tek ebeveynli aileler gibi farklı aile yapılarına dair ihtiyaçların tespit edilmesi ve politikaların geliştirilmesi gibi tedbirleri içerecek bütüncül politikaların artırılarak devam etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda;

4.9.1. Evliliğe adım atacak çiftlere yönelik sevgi, saygı, hoşgörü, eşitlik, dayanışma, adalet, aile içi işbölümü, aile sorumlulukları, etkili iletişim, çatışma çözme becerileri, ebeveynlik ve yasal sorumluluklar gibi konuları içeren evlilik öncesi eğitim programları yaygınlaştırılmalı ve programlara katılım teşvik edilmelidir.

4.9.2. Sağlıklı aile ortamlarının oluşturulması için eşlerin ve ailelerin birbirini tanımasına, taraflar arasındaki iletişimin güçlenmesine, evlilik sonrası denge ve istikrarın evlilik öncesi

süreçten başlayarak kurulabilmesine imkân tanıyacak şekilde söz, nişan gibi kültürel “iyi uygulama” örnekleri desteklenmelidir.

4.9.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak verilen “Bireysel Danışmanlık”, “Aile Danışmanlığı”, ve “Boşanma Süreci Danışmanlığı (Boşanma Öncesi Danışmanlık Hizmeti, Boşanma Sürecinde Danışmanlık Hizmeti, Boşanma Sonrası Danışmanlık Hizmeti)” hizmetlerinin tanıtımına, yaygınlaşmasına ve etkinliğinin artırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.

4.9.4. Sosyal yardım veya sosyal hizmete ihtiyacı olan bütün bireylere ulaşmak üzere tasarlanan Aile Sosyal Destek Programı güçlendirilerek; ihtiyaçların zamanında tespit edilebilmesine ve kamusal destek hizmetlerinin hızlı, sürekli ve etkili sunulmasına olanak sağlayacak Aile Hekimliği uygulamasına benzer nitelikte her bireyin bir ASDEP sorumlusuna bağlı olması sağlanmalıdır.

4.9.5. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından Aile Sosyal Destek Programı başta olmak üzere ailelere yönelik yürütülen çalışmalarda, ailenin yaşadığı çatışma, boşanma vb. sorunların ve aile içi şiddetin azaltılması, ailenin sadece ekonomik açıdan değil psiko-sosyal açıdan da desteklenmesi için “risk değerlendirmesi” yapılmalı ve risk düzeyleri itibarıyla ailelere yönelik sunulacak psiko-sosyal destekler çeşitlendirilmelidir.

4.9.6. Babalar başta olmak üzere ebeveynlere yönelik “anne-baba okulları”, “anne-baba destek programları/eğitimleri”, “anne ve baba buluşmaları” gibi ebeveynlik becerilerini geliştirici, çocuk yetiştirme ve aile içi ilişkilere dair tutumlarında olumlu değişiklikler yaratan eğitim ve uygulamalar yaygınlaştırılmalı; ebeveynlerin eğitime katılımını kolaylaştırıcı ve destekleyici tedbirler alınmalıdır.

4.9.7. Camilerde verilecek vaaz ve hutbelerde, düzenli aralıklarla, kadın ve çocuk haklarının korunmasına, eşler arası iletişimde muhabbet ve merhametin esas olmasına, ailede anne-babanın şiddeti önleyen rollerine yönelik konuşmalara yer verilmelidir.

4.9.8. Ailelerin ücretsiz başvurabilecekleri belediyeler bünyesindeki aile danışmanlığı merkezleri ve Diyanet bünyesindeki Aile İrşat ve Rehberlik Büroları yaygınlaştırılmalı, verilen hizmetin etkinliği ve görev alan personelin yeterliliği takip edilmelidir.

4.9.9. Aile refahının artırılması ve aileyi oluşturan bireylerin yoksulluktan korunması amacıyla aileye, kadınlara ve gençlere yönelik verilen eğitim programlarına finansal okuryazarlık konusu eklenmelidir.

4.9.10. Tek ebeveynli aileler de dâhil olmak üzere ekonomik yoksulluk içinde bulunan ailelere yönelik sosyal yardım uygulamaları, ailede bulunan çocuk, yaşlı, engelli kişi sayısı ve ihtiyaçları da göz önünde tutularak çeşitlendirilmeli; hanede bulunan çalışabilir çağıdaki bireylerin istihdamının sağlanmasına yönelik özel tedbirler alınmalıdır.

4.9.11. Özellikle erken çocuk bakım sorumluluklarının yerine getirilmesi bakımından merkezi ve yerel yönetimler aracılığıyla gelir esasına dayalı kreş ve çocuk bakım hizmetleri sunulmalıdır.

4.9.12. İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması kapsamında işverenlerde duyarlılık artırmaya yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılmalı, iyi uygulamalar teşvik ve ödüllendirme sistemi ile yaygınlaştırılmalıdır.

4.9.13. Toplumumuzda var olan aile yapılarının incelendiği, ihtiyaç ve koşullarının tespit edildiği, aileyi etkileyen risk faktörlerinin belirlendiği araştırmalar düzenli aralıklarla yapılmalı; tespit edilen hususlar çerçevesinde ulusal ve yerel politika dokümanları (strateji belgesi, ulusal/il/bölgesel eylem planı vb.) hazırlanmalıdır.

4.9.14. Aile içi çatışmaların ailede ve aileyi oluşturan bireyler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin onarılması ve ortadan kaldırılması amacıyla kadın ve erkeğin bir arada katıldığı, aile üyeleri arasında olumsuz tutum ve davranışlar hakkında iç görüş kazanılmasını sağlayıcı, sağlıklı iletişim becerileri içeren, erişilebilir, aile terapi hizmetleri sunulmalıdır.

4.9.15. Öfke kontrol bozukluğu yaşayan yetişkin bireylerin ve çocukların ilgili kuruluşlar tarafından düzenlenecek olan “öfke kontrol” programlarına katılımları sağlanmalı; doğru teşhis ve tedavilerinin sağlanması için gerekli hizmetler sunulmalıdır.

4.9.16. Okulların akşamları ve hafta sonları halk eğitim merkezine dönüşmesi çalışması kapsamında ailelerin mahallelerinde alabilecekleri kişisel gelişimlerini destekleyici eğitim

(arıcılık, seracılık, hayvan bakımı, özel eğitim vb. eğitimler) programlarına kadına yönelik şiddetle mücadele konusu dâhil edilmelidir.

4.9.17. Zorunlu hizmet durumları da dâhil olmak üzere eşlerin farklı şehirlerde yaşamasından doğan sorunlar ortadan kaldırılarak aile bütünlüğü korunmalıdır.

4.9.18. Aile yapısını ve aile içi ilişkileri olumsuz etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmeli; yerel ve merkezi idare tarafından konuya ilişkin uzmanlaşmış hizmetler sunulmalıdır.

4.9.19. Ailenin tüm fertleriyle bir bütün olarak kentte nitelikli bir şekilde var olabilmesine; sosyal entegrasyonun sağlanmasına ve kenti şekillendirebilmesine olanak sağlayacak aile dostu şehirlerin oluşturulması için merkezi ve yerel yönetimlerce gerekli tedbirler alınmalıdır.

4.9.20. Özellikle muhtarlar, STK'lar ve özel sektör iş birliğinde ailelere ve bireylere yönelik kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele konularının yanı sıra çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi konusunda bilgilendirici eğitim programları ve seminerler düzenlenmelidir.

4.9.21. Kollukta şiddet kaydı olan ailelere yönelik danışmanlık hizmeti verilmelidir.

4.9.22. Ailelerin, yaşadıkları problemlerin şiddet içermeyen davranışlarla ve uygun iletişim yöntemleri ile üstesinden gelebilmelerini kolaylaştırmak için ilgili kurumsal mekanizmalara başvurmalarını teşvik edici programlar vasıtasıyla (özellikle televizyonda yayınlanan dizi senaryoları içinde bu tür sahnelere yer verilmesi gibi) farkındalıklarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.

4.9.23. Aile içi ve kadına yönelik şiddette önemli risk faktörlerinden birisi olan alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele kapsamında tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri güçlendirilmelidir.

4.10. OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE

Salgın, afet gibi olağanüstü durumlarda, kadına yönelik şiddet vakalarında artış yaşanmakta, hane içinde gerilimin artması ve sosyal izolasyon nedeniyle kadınlar farklı şiddet türlerine daha fazla maruz kalabilmektedir. Bu süreçler, mağdurların savunmasızlıklarını pekiştirerek şiddet görme risklerini artırmakta ve yardım mekanizmalarına erişimini kısıtlayarak destek hizmetlerinden yoksun kalmasına yol açabilmektedir. Bu kapsamda;

4.10.1. Olağanüstü dönemlerde ulusal tedbirlerin uygulanmasında, adaletin ve hukuk düzeninin askıya alınmadığı ve şiddet mağdurlarının haklarının güvence altında olduğu hususunda kamu spotları, internet ve sosyal medya aracılığıyla kamuoyu bilgilendirilmelidir.

4.10.2. Olağanüstü dönemlerde şiddet mağdurlarına yönelik etkin destek hizmetinin sunulması amacıyla krize yönelik ulusal tedbirlere/faaliyet planlarına şiddeti önleme stratejilerinin de entegre edilmesi sağlanmalıdır.

4.10.3. Olağanüstü durumlara yönelik ulusal müdahale planlarına kadınlara yönelik şiddeti önleme ve mağdurları korumaya yönelik hizmetler de dâhil edilmeli ve kadınlara yönelik desteklere öncelik verilmelidir.

4.10.4. Olağanüstü durumlarda üreme sağlığı ve diğer sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalıdır.

4.10.5. Karantina zamanında şiddet mağdurları için konukevi ve barınma kapasitesi artırılmalıdır.

4.10.6. Şiddete maruz kalan kadınların konukevine yerleştirilemediği durumlarda, barınma talepleri acilen karşılanmalı ve bu hususta yeterli ödenek ayrılmalıdır.

4.10.7. Olağanüstü süreçlerde, ücretsiz izne ayrılmak zorunda kalan kadınların (halen sigortalı olmasına rağmen ücret almayan) sosyal yardım başvurularında sigortasız olma şartı aranmamalıdır.

4.10.8. Şiddet mağdurlarının hizmetlere hızlı şekilde erişebilmesi ve hizmetlerden yararlanabilmesi amacıyla iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılmalıdır.

4.10.9. Olağanüstü süreçlere yönelik geçmiş dönemde yaşanan tecrübeler ve iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak süreç ve ihtiyaca özgü hizmet modelleri oluşturulmalıdır.

4.10.10. Olağanüstü dönemlerde, şiddetle mücadele eden kadınların yaşadıkları sorunları ve güncel destek ihtiyaçlarını tespit etmek için bu alanda çalışan STK’lar ile diyalog halinde olunması sağlanmalıdır.

4.10.11. Belediyeler bünyesinde kadınlara doğrudan destek veren (sosyal yardım/destek işleri vb.) birimlerin işleyişinde aksaklık yaşanmaması ve kadınlar için erişilebilir desteklerin bu birimlerde etkin şekilde sunulması sağlanmalıdır.

4.10.12. İlgili birimlere yapılan sosyal yardım başvuruları değerlendirilirken şiddete maruz kalan kadınların salgın sürecinde kaynaklara erişimlerinin ciddi anlamda kısıtlandığı göz önünde bulundurmalı ikincil mağduriyetler yasatılmamalıdır.

4.10.13. Olağanüstü süreçlerde alınan tedbirler, ekonomik durgunluk, gelir kaybı ve kaygı ile belirsizlik sürecinin kişide oluşturduğu psikolojik ve sosyolojik sorunların kalıcı hale dönüşmemesi için rehabilitasyon mekanizmaları oluşturulmalıdır.

4.10.14. Olağanüstü süreçlerin kadınları ve aileleri olumsuz biçimde etkilemesini önlemek amacıyla sosyo-ekonomik sorunların tespiti ve çözümüne yönelik önleyici çalışmalar ile sosyal hizmet müdahalesi yapılması sağlanmalıdır.

4.11. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKALARININ ETKİN İZLENMESİ

2007 yılından beri kesintisiz olarak uygulanan, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları, KSGM koordinasyonunda yürütülmektedir. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile düzenlenen Şiddet İzleme Komitesi’nin son üç toplantısına Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yanında İçişleri ve Adalet Bakanlarının da katılım sağlaması; kadına yönelik şiddetle mücadelenin üst düzeyde sahiplenilmesinin ve mücadeledeki kararlılığın bir göstergesi olarak sürecin izlenmesinin etkinliği açısından önemli

gelişmelerdir. Uygulamada, KSGM’nin “Yıllık İzleme Raporunun”, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantısı öncesi Bakanlığın internet sayfasında yayınlanmasında gecikmeler yaşandığı görülmektedir. Bu durumun, İzleme Komitesi toplantılarının verimliliğini engellediği değerlendirilmektedir. Yerel izlemelerde ise; kurul ve komisyonlarda yer alan katılımcılarda süreklilik ve verimli iş birlikleri sağlanması ile planları izlemekle yükümlü olanların bu konuda yetkin ve gerekli kapasiteye sahip olmaları hususunda hassasiyet gösterilmelidir. Bu kapsamda;

4.11.1. Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantılarının verimliliği ve etkinliği açısından, KSGM’nin, yürütülen ulusal eylem planının “Yıllık İzleme Raporunu”, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komite toplantısı öncesi hazırlayarak internet sayfasında yayınlaması sağlanmalıdır.

4.11.2. Komite’nin yıllık toplantılarının, ilgili ulusal eylem planında yer alan hedefler kapsamında; yapılan çalışmalar, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği ayrı oturumlar şeklinde yapılması sağlanmalıdır.

4.11.3. Konuyla ilgili tüm taraflarca yapılan çalışmaların (araştırma, makale, proje sonuçları vb.) Komite toplantısı öncesi ortak bir platform aracılığıyla ilgili taraflara erişime açılması sağlanmalıdır.

4.11.4. KSGM tarafından, yürürlükte olan kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planının “Yıllık İzleme Raporu” ile raporun sonuç ve etkilerinin değerlendirildiği “İzleme ve Değerlendirme Raporu” hazırlanmalı; hazırlanan rapor Cumhurbaşkanlığı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulmalıdır.

4.11.5. İzleme ve Değerlendirme Raporlarında; dünyadaki ve Türkiye’deki mevcut duruma, yaşanan gelişmelere, yürütülen faaliyetlere, faaliyetlerin sonuçlarının hedeflere ulaşılması açısından analizine, hedef ve gösterge gerçekleştirmelerini etkileyen sorun ve riskler ile sonuç ve önerilere yer verilmelidir.

4.11.6. Komite toplantısı sonrası, kadına yönelik şiddetle mücadelede yaşanan sorunları gidermeye yönelik tedbirlerin hızla alınması amacıyla; kurumların gerçekleştirmesi gereken

faaliyetleri somutlaştıran acil eylem planı mahiyetinde yıllık koordinasyon planı hazırlanmalı; çalışma gerektiren alanlarda geçici ve sürekli çalışma grupları oluşturulmalıdır.

4.11.7. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” uygulama sürecine ilişkin resmi web sitesi kurulmalıdır.

4.11.8. Ulusal Eylem Planı’nda yer verilen faaliyetlerin izlenmesine ilişkin KSGM tarafından geçici veya sürekli çalışma grupları oluşturulmalıdır.

4.11.9. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl/İlçe Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu”nun en az üç ayda bir olacak şekilde Vali/Kaymakam başkanlığında düzenli olarak toplanmasına devam edilmeli, karar alma ve uygulama süreçlerinde etkinliğin artırılması yönelik tedbirler sürdürülmelidir.

4.11.10. Merkezi düzeyde her ay bir Bakanlık/Başkanlık bünyesinde olmak üzere ilgili paydaş kurum/kuruluş temsilcilerin katılımı ile değerlendirme toplantıları yapılmalıdır.

4.11.11. İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonlarının tüm illerde aynı standartlarda işlerlik kazanması ve diğer kurum ve kuruluşların bu kapsamdaki sorumluluklarının net olarak belirlenmesi amacıyla yönergeler/genelgeler hazırlanmalı; Komisyon üyelerine yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.

4.11.12. “İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” toplantılarının üç ayda bir düzenli yapılması sağlanmalı; ildeki yüksek riskli aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet vakaları gündeme alınarak değerlendirilmeli, mağdurun/mağdurların etkin şekilde korunmasına yönelik alınan ve/veya alınması gereken tedbirler, her bir vaka için ayrı ayrı ele alınmalı ve mağduru korumaya yönelik bir eylem/koruma planı hazırlanmalıdır.

4.11.13. Ulusal ve yerel düzeyde kadına yönelik şiddetle etkin mücadele kapsamında uygulamacılara yol gösterici nitelikte şiddetle mücadelede benimsenen ilkeler, uygulamaya açıklık getiren iş akışları ve standart uygulama usullerinin yer aldığı bilgilendirici rehber ve kılavuzlar hazırlanmalıdır.

4.11.14. Koordinasyon toplantısına katılan üyelerin konuyla ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip, karar almaya yetkili ve mümkün olduğunca aynı kişiler olması sağlanmalıdır.

4.11.15. Ulusal ve yerel düzeyde izleme ve değerlendirme sürecinin etkin biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının da sürece daha etkin katılımının teşvik edilmesi ve izleme kapasitelerinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

4.11.16. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.11.17. TBMM'nin şiddetle mücadele sürecini etkin şekilde izlemesi ve değerlendirmesini teminen; KEFEK bünyesinde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Alt Komisyonu” kurulmalıdır.

4.11.18. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu politikasının oluşturulması ve izlenmesinde; üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin, baroların ve STK'ların KEFEK'le daha fazla işbirliği içinde olmaları, görüş, değerlendirme, rapor ve projelerini KEFEK'e sunmaları sağlanmalıdır.

4.11.19. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yasamanın denetim fonksiyonunun harekete geçirilerek uygulamadan kaynaklı sorunların önlenmesini ve ihtiyaç olan yasal değişikliklerin milletvekillerinin bilgisine sunulmasını teminen, başta KEFEK olmak üzere TBMM'de bireysel başvuru yapılabilen diğer komisyonlar ve başvuru usulleri hakkında kamuoyunu bilgilendirici daha fazla çalışma yapılmalıdır.

4.12. YEREL YÖNETİMLERİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Kamu hizmetlerinin sunumunda, vatandaşla birebir temasta bulunan ve karar organlarının doğrudan halk tarafından seçildiği yerel yönetimler halkın taleplerinin, bölgeye/yöreye özgü dönemsel veya sürekli ihtiyaçların tespitini yapabilecek en yetkin

birimlerdir. Yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik anlayışına uygun olarak en önemli hizmet gruplarını yaşlılar, engelliler, yoksullar, çocuklar, gençler ve kadınlar oluşturur. Türkiye’deki yerel yönetimlerin kadınlara yönelik hizmetlerinin çoğunlukla meslek edindirme kursları ya da hobi amaçlı aktiviteler; kreş, yaşlı bakımevleri ve sığınma/konukevleri olduğu görülmektedir. Kadınların yaşadıkları kentlerde sağlık ve eğitim hizmetleri ile sosyal hizmetlere, istihdam olanaklarına, ulaşım, konut, güvenlik gibi kapsamlı kent hizmetlerine ve belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine erkeklerle eşit katılım sağladığı “kadın dostu kentlerin” yeterli sayıda olmadığı görülmüştür. Topluma birçok konuda ilk elden hizmet sunması dolayısıyla kadına yönelik şiddet ile yerelde mücadele için oldukça önemli bir aktör olan belediyelerin kadına yönelik şiddetle mücadele için hızla hayata geçirebilecekleri uygulamalarla toplumda yaratacakları etki büyük olacaktır. Bu kapsamda;

4.12.1. Şiddetle mücadelede, belediyeler ile STK’ların iş birlikleri artırılmalıdır.

4.12.2. “Kadın Dostu Belediye” uygulamaları geliştirilmeli ve iyi uygulamaların bilinirliği sağlanarak tecrübe ve bilgi paylaşımlarının yapılacağı etkinlikler düzenlenmelidir.

4.12.3. Kadın Dostu Belediyelerde kadın erkek fırsat eşitliği komisyonları kurulmalı ve var olanların etkinliği artırılmalıdır. Türkiye Belediyeler Birliği kadın erkek fırsat eşitliği çalışma grupları oluşturularak sayıları artırılmalıdır.

4.12.4. Yerel yönetimler kadınların içinde yaşadıkları topluma aktif katılımlarını sağlayarak toplum içinde görünürlüklerini destekleyecek politikalar üretmelidir.

4.12.5. Yerel yönetimlerde kadına yönelik hizmetlerin gerçekleştirileceği “kadın” çalışma birimi kurulmalı/yaygınlaştırılmalıdır.

4.12.6. Belediyelerin yönetim ve karar alma süreçlerinde görev alan kadın yönetici sayısı artırılmalıdır.

4.12.7. Yerel yönetimler, kentlerinde bulunan üniversitelerin kadın çalışma merkezleri ve kadın dernekleri ile iş birliği yapmalı ve ortak çalışmalar yürütmelidir.

4.12.8. Kentin reklam panolarında ve kadınların en çok bulundukları yerlere sürekli kadın hakları ile ilgili bilgilendirici afişler asılmalı ve mahalle, sokak, cadde, parklar, açık spor alanları gibi yerlerin ışılandırma ve güvenliği sağlanmalıdır.

4.12.9. Kadınların özellikle akşam saatlerinden sonra güvenli ulaşımını sağlayacak tedbirler düzenlenmeli/yaygınlaştırılmalıdır.

4.12.10. Engelli kadınlar ve engelli çocuğu olan kadınların yaşamlarını kolaylaştırıcı projeler geliştirilmeli, engelli, hasta ve yaşlı bakım evleri/gündüz evleri açılmalıdır.

4.12.11. Yerleşim yerlerindeki ihtiyaçlar dikkate alınarak ve ihtiyaç analizleri yapılarak kreşler açılmalı ve çalışmayan, ekonomik gücü olmayan kadınlardan ücret alınmamalıdır.

4.12.12. İŞKUR ve belediyelerin meslek edindirme kurslarında, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik eğitimler verilmelidir.

4.12.13. Türkiye Belediyeler Birliği tarafından yürütülen “Kadın Dostu Kentler Projesi”nin üçüncü fazının başlaması gerektiği değerlendirilmektedir.

4.13. BAROLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Adalet erişim hakkı kapsamında şiddet mağdurlarının hukuki süreçler hakkında bilgi sahibi olması, katıldıkları davada etkili şekilde temsil edilmelerinin sağlanması ve yapılan muhakeme sonucunda temyiz ve itiraz yollarına etkin şekilde başvurabilmelerinin sağlanması da yer almaktadır. Bu nedenle şiddet mağdurlarına adli yardım hizmeti sunan baroların ve süreci yürüten avukatların adalet erişim hakkının korunmasında önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu kapsamda;

4.13.1. Ülke genelinde her baroda “Ankara Gelincik Merkezi” modelinin benzeri şiddet mağdurlarına adli yardım hizmeti sunan uzmanlaşmış destek birimleri oluşturulmalıdır.

4.13.2. Bu birimler kuruluncaya kadar aile içi ve kadına yönelik şiddet suçu mağdurlarına adli yardım sunacak avukatlar özel bir listede toplanmalı ve şiddet mağdurunu temsil etmesi için görevlendirilecek avukatlar sadece bu listeden belirlenmelidir.

4.13.3. Söz konusu listede yer alınabilmesi için 6284 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat başta olmak üzere, mağdura yaklaşım ve iletişim teknikleri konularını içeren sertifikalı eğitim programlarına katılım zorunluluğu getirilmelidir.

4.13.4. Ülke genelinde şiddet mağdurlarına sunulan adli yardım hizmetlerine ilişkin istatistiki verilerin tutulabilmesi amacıyla Türkiye Barolar Birliği bünyesinde bir elektronik alt yapı sistemi oluşturulması sağlanmalıdır.

4.13.5. Şiddet mağdurlarının hukuki ve cezai uyuşmazlıklarında onlara destek ve danışmanlık hizmeti sunulmasına yönelik hukuki destek uygulamaları geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.13.6. Adli yardımdan yararlanan şiddet mağdurlarının vekâlet ücreti gibi hukuki süreçteki masraflarının da adli yardım kapsamına dâhil edilerek bu müessesenin etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.

4.13.7. Barolar tarafından gerçekleştirilen etkinliklerde şiddet mağdurlarının başvuru mekanizmaları ve hakları konusunda bilgilendirici farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

4.13.8. Şiddet mağduruna destek hizmeti sunan başta ŞÖNİM ve Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği çalışmaları artırılmalıdır.

4.14. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ, SENDİKALARIN VE MESLEK BİRLİKLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

İnsan haklarının geliştirilmesinde, bireylerin şikâyetlerini iletmeleri için var olan yolların farkına varmalarında ve bilinçlenmelerinde önemli bir role sahip STK'lar, kadın haklarının uluslararası ve ulusal politika gündemi olması sürecinde öncü rol oynamıştır. STK'lar kadına yönelik şiddet ile mücadelede de soruna ilişkin politika oluşturulmasında, politikaların uygulanmasının takibinde, farklı gruplardan kadınların sorunlarını dile getirme ve doğrudan hizmet sunumunda oldukça etkilidirler. Eşit ve adil bir iş hayatının vazgeçilmez unsuru sendikalar ise üyelerinin ekonomik ve sosyal haklarını korurken, aynı zamanda toplumsal bilincin şekillenmesinde; zihinsel dönüşümün sağlanmasında ve

çalışma yaşamında kadına yönelik şiddetle ve eşitsizlikle mücadelede önemli çalışmalar yürütmektedirler. Mesleki menfaatlerin artırılması amacı taşıyan kamu kurumu niteliğindeki meslek birlikleri sadece kurulma amacıyla yer alan mesleği ve meslektaşlarının değil kişilerin ve devletin de hak ve menfaatlerini korumakta aktif rol oynamaktadırlar.

Toplumun geniş bir kesimini temsil eden STK’ların, sendikalar ve meslek birliklerinin, şiddetle mücadele politikalarının içeriğinin planlanmasına ve etkin mücadele mekanizmalarının geliştirebilmesine katılımları ve iş birlikleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda;

4.14.1. STK’lar, sendikalar ve meslek birlikleri, 6284 sayılı Kanunun toplumda ve üyeleri arasında bilinirliğinin artırılması konusunda çalışmalar yürütmelidirler.

4.14.2. Kadın çalışanların sorunlarını inceleme ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik öneriler hazırlama, kadınların katılımını özendirme ve kadın erkek fırsat eşitliğini teşvik etme misyonuna sahip STK’lar, meslek birlikleri ve sendikaların, özellikle karar alma birimlerinde, kadınların yaşadığı cam tavan sendromunu giderici ve kadın temsiline artışını teşvik edici uygulamalar yapmaları sağlanmalıdır.

4.14.3. Kadın alanında çalışan STK’ların, kadın üyelere sahip meslek birliklerinin ve sendikaların kurumsal kapasiteleri güçlendirilmelidir.

4.14.4. STK’lar, sendikalar ve meslek birliklerinin, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik bilinçlendirme kampanyaları düzenlemeleri ve bu konuda etkin rol oynamaları sağlanmalıdır.

4.14.5. Kamu kurum ve kuruluşlarının, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele kapsamında; yaptığı çalışmalar ve projelerde STK, sendika ve meslek birlikleri ile iş birlikleri artırılmalıdır.

4.14.6. STK’ların; kadına yönelik şiddetle mücadelenin önemli unsurlarını oluşturan istihdam, hukuki danışmanlık, sosyal destekler gibi farklı çalışma alanlarında ihtisaslaşması teşvik edilmelidir.

4.14.7. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında faaliyet gösteren STK'lara sağlanan destekler artırılmalıdır.

4.14.8. STK'lar arasında iş birliğinin sağlanması için iletişim ağı oluşturulmalı ve mevcut ağlar geliştirilmelidir.

4.14.9. STK'ların, yerel yönetimlerin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirmeleri ve uygulamaları sağlanmalıdır.

4.14.10. Kadın odaklı çalışan STK'lara erkeklerin de dâhil edilmesini ve/veya üye olmalarını teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.

4.14.11. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda şiddet uygulayan ve/veya uygulama ihtimali bulunan erkeklere yönelik koruyucu, önleyici çalışmalar ve rehabilitasyon desteği sağlamaya yönelik STK'ların kurulması ve rehabilitasyonu kabul edenlere barınma hizmeti ve psiko-sosyal destek verilmesi teşvik edilmelidir.

4.14.12. Sendikalar, üyelerine verdikleri eğitimlerle zihniyet dönüşümünün sağlanmasına önemli katkı sağladıklarından, eğitim konuları arasına kadına yönelik şiddetle mücadeleyi de dâhil etmelidir.

4.14.13. Sendikalar kadınları doğrudan ilgilendiren, doğum sonrası izinler, kreş yardımı, kadın sağlığı, esnek çalışma, cinsel taciz, mobbing, şiddet gibi konularda iş hayatındaki kadınlar lehine düzenlemeler yapılması için etkin çalışmalıdır.

4.14.14. Sendikalar, bünyesinde oluşturulan kadın komisyonları/komiteleri hak temelli eşitlik politikasının temel bir sendika konusu haline gelmesi yönünde çalışmalar yürütmelidir.

4.14.15. Sendikalar, kadın çalışanların iş ve aile yaşamını uyumlaştırma konusunda çalışma koşulları, kreş hizmetleri yetersizliği vb. sorunların çözümü için politikalar geliştirmelidir.

4.15. ÖZEL SEKTÖRÜN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Özel sektör ekonomik büyüme ve istihdam mekanizmasının önemli bir parçası olmasının yanı sıra daha kapsamlı bir sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde eşitsizlikleri azaltmaya yönelik vizyonun gerçekleştirilmesinde de son derece önemli rol oynamaktadır.

Kadınların ekonomiye katılması hem kadını hem çalıştığı kurumu hem de dünya ekonomisini güçlendirdiği gibi kapsayıcı bir büyümenin de temel unsurlarındandır. Aile içi ve kadına yönelik şiddet, çalışma hayatını olumsuz etkileyen önemli bir sorundur. Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali olmasının yanı sıra kadınların ekonomiye etkin katılımını ve çalışma ortamını olumsuz etkilemektedir. Türkiye’de şirketler bu sorunla başa çıkma konusunda şirket politikası geliştirmeye başladılarsa da henüz bu çerçevede kapsamlı, uygulanabilir ve yaygın şirket politikalarından söz etmek mümkün değildir. Bu kapsamda;

4.15.1. Özel sektör işyerlerinde, mobbing başta olmak üzere her türlü şiddete karşı sıfır tolerans politikası geliştirmelidir.

4.15.2. Özel sektörün kadına yönelik şiddet mağdurlarının desteklenmesine yönelik pozitif ayrımcılığın bir politika olarak benimsemeleri özendirilmelidir.

4.15.3. Özel sektör tarafından çalışanlara yönelik olarak şiddetle mücadele rehberleri hazırlanmalı, şiddet mağduru kadınlar için hukuki, psiko-sosyal vb. destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

4.15.4. Özel sektör, çalışanlarına yönelik düzenlediği iş dünyasının yönetsel ve örgütsel yeteneklerini geliştirme eksenindeki liderlik, stresle baş etme, problem çözme, iş motivasyonu gibi eğitimlerin içeriğini öfke kontrolü, olumlu iletişim, mobbing gibi konularla ilişkilendirerek farkındalık çalışmaları yürütmelidir.

4.15.5. Şirket çalışanlarının aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığına ve şiddet algılarına ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.

4.15.6. Kadına şiddet konusunda duyarlılık ve hassasiyet gösteren, tedbirler alan şirketlere “Kadına Şiddet Konusunda Yılın Duyarlı Şirketi” ödülü verilerek diğer şirketler teşvik edilmelidir.

4.15.7. Kadınlar arasında kılık, kıyafet, başörtüsü nedeniyle ayrımcılık yapan şirketlere yönelik ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır.

4.15.8. Kadın istihdam oranının artırılması amacıyla organize sanayi bölgelerinde kreş sayılarının artırılmasına yönelik yürütülen çalışmalar sürdürülmeli ve diğer sanayi bölgeleri ve iş merkezleri için de yaygınlaştırılmalıdır.

4.15.9. Yerel düzeydeki kadın girişimciliğinin ve kadın kooperatifçiliğinin desteklenmesine yönelik politikalar artarak devam etmeli; bu işletmelere kadına yönelik şiddetle alakalı bilgilendirmeler yapılmalıdır.

4.16. KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEME

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli hususlardan biri de bu kapsamda yürütülen politikaların uygulanması amacıyla yeterli mali kaynağın ve insan kaynağının ayrılmasıdır. Türkiye’de kadının güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yeterli kaynakların ayrılması hususunda ciddi çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Özellikle yapılan çalışmaların analizinin daha verimli bir şekilde yapılması ve ulusal/yerel programlar, planlar ve bütçelerde kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının esas alınması ile kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda daha fazla alanda kaynak ayrılmasının sağlanması için kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme konusunda yürütülen çalışmalar önem arz etmektedir. Kadına yönelik politikalarla hedeflenen amaçlara ulaşılmasını teminen; kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bir bütçeleme uygulamasının geliştirilerek, bu bakış açısının tüm kademelere yerleşmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda;

4.16.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden kurum ve kuruluşların süreçte daha etkin rol alabilmesi için merkezi ve yerel yönetimlere tahsis edilmek üzere ayrı bir bütçe belirlenmelidir.

4.16.2. Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlere yönelik, “Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Uygulaması” ve “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bütçeleme”

konularında eğitim verilmeli ve bütçe hazırlık kılavuzları hazırlanmalı, merkezi yönetim bütçesi ve yerel yönetimlerin bütçelerinin bu esasa hazırlanması ve uygulanması sağlanmalıdır.

4.16.3. Kurumların bütçe hazırlık aşaması katılımcı bir anlayış ile farklı ihtiyaçlara sahip kadınların ve diğer kırılgan grupların temsiline imkân sağlayacak şekilde, bu alanda eğitim alan personelce yürütülmelidir.

4.16.4. Merkezi yönetim bütçesinde ödenek dağıtılan programlardan biri olan, “Kadının Güçlenmesi Programı” kapsamında, kurumlarca yürütülecek faaliyetlerin sayıca artırılıp içeriğinin genişletilmesi sağlanmalıdır.

4.16.5. Eylem planları ve ilgili mevzuatın uygulanmasında görev alan başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlıklara yeterli bütçe tahsisi yapılmalıdır.

4.16.6. Kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uzun vadeli çalışmalara aktarılan mali kaynakların payı artırılmalıdır.

4.16.7. Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planları ve diğer politika belgelerinde konuya ilişkin belirlenen amaçlara bağlı strateji ve faaliyetlere ilişkin bütçenin, sorumlu ve ilgili kurumların yıllık bütçelerinde gösterilmesi sağlanmalı, bu hedef ve faaliyetler için daha fazla kaynak ve yeterli bütçe tahsis edilmelidir.

4.16.8. Bütçede yer alan tüm politika alanlarında gelir ve giderlerin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlılık açısından analizleri yapılmalıdır.

4.16.9. Performans esaslı bütçeleme sisteminde bütçenin kadın erkek fırsat eşitliği üzerindeki etkilerinin izlenebilmesi açısından sunduğu imkânlar göz önüne alınarak, performans denetimlerinin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı hale getirilmesi amacıyla TBMM ve Sayıştay personelinin konuya ilişkin farkındalık kazanmasına yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

4.16.10. Kadının toplumsal statüsünün geliştirilmesine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik tahsis edilen mevcut kaynakların kullanımı ve etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla; ilgili STK’ların ve üniversitelerin bütçe uygulamalarının izleme ve değerlendirilmesi sürecine

etkin katılımı hususunda kapasitelerini geliştirmeye yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.

4.16.11. Adli yardım kurullarına ayrılan bütçe artırılmalıdır ve adli yardım hizmeti sağlayan kurumların bu bütçeye erişim süreci hızlandırılmalıdır.

4.17. ARAŞTIRMA, VERİ TOPLAMA VE ANALİZ

Kadına yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle mücadelede güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin tutulması ve özellikle bunların analizi, şiddetle etkin mücadele yöntemleri ve doğru politikaların geliştirilmesinde önem arz etmektedir. Türkiye’de, 2008 ve 2014 yıllarında kadına yönelik şiddeti tüm boyutlarıyla ele almak üzere uluslararası karşılaştırılabilir verilerin elde edilmesine olanak sağlayan iki araştırma gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında ise 6284 sayılı Kanunun Uygulanmasına Yönelik Etki Analizi Araştırması yapılmıştır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kadın hizmet birimlerince sunulan hizmetlerin etkin ve tek noktadan takibi, süreçlerin elektronik ortamda yönetilebilmesi, anlık güncel veri temin edilmesi, sağlıklı istatistiklerin oluşturulması, paydaş kurumlar ile çevrim içi entegrasyon sağlanması amacı ile “Aile Bilgi Sistemi Kadın Modülü” oluşturulmuştur. 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının ve Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formlarının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile paylaşılmasına yönelik olarak Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı entegrasyonu sağlanmış ve böylece mağdurlara ulaşma süresi kısaltılarak hizmetlerin etkinliği artırılmıştır.

Şiddet olaylarında hangi suçların 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirileceği konusunda tasnif sorunu bulunmaktadır. IV. Ulusal Eylem Planında kadına yönelik şiddet konusunda ilgili tüm verilerin elde edilmesi, verilerin analizi ve yayımlanmasına ilişkin hususlarda çalışmalar yürütmek üzere ilgili tüm kurum temsilcilerinden oluşan daimi nitelikte “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu” oluşturulması öngörülmüştür. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında nüfus temelli araştırmalar yapılması, idari kayıtların tutulması ve elde edilen verilerin ulaşılabilir, yönetilebilir ve gerektiğinde güncellenebilir olarak saklanması ve paylaşılmasına yönelik sistemli düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda;

4.17.1. İlgili kurum ve kuruluşlar ve yerel yönetimlerin öncülüğünde akademisyenlerin desteği ile Türkiye’nin kadına yönelik risk ve şiddet haritası çıkarılmalıdır.

4.17.2. İlgili Bakanlıklar ve yerel yönetimlerin iş birliğinde ülke genelinde alan taraması yapılarak, kırılgan grupların yoğun olduğu bölgelerin Sosyal Risk Haritası çıkartılmalıdır. İhtiyaçların türleri göre uygun sosyal hizmet müdahalesi sağlanmalıdır.

4.17.3. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete neden olan toplumsal ve psikolojik sorunların belirlenmesi ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla ülke genelinde kadına yönelik şiddetin boyutunu, nedenlerini ve etkilerini ortaya koyacak sürekliliği olan araştırmalar yapılmalıdır.

4.17.4. 2008 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, aradan geçen süre dikkate alınarak, yeniden yapılmalı ve düzenli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Ayrıca kadına yönelik şiddet/aile içi şiddet konularına ilişkin araştırmalarda şiddet uygulayanlara ilişkin bilgilerin dolaylı olarak kadınlardan elde edilmesi nedeniyle, konunun farklı bir perspektiften değerlendirilmesine imkân sağlayacak şekilde söz konusu Araştırmada şiddet uygulayan erkekler de örneklem kapsamına alınmalıdır.

4.17.5. İl bazlı olarak şiddetin mevcut durumu ve nedenlerinin belirlenmesi ile doğru tedbir ve politikaların oluşturulması amacıyla ilin psiko-sosyal, kültürel ve demografik temsili göz önünde bulundurularak yürütülecek şiddet araştırmaları, üniversiteler işbirliği ile gerçekleştirilmelidir.

4.17.6. Şiddetle etkin mücadelede verilen hizmetlerin aksayan yönlerinin tespiti ile gerekli önlemlerin alınmasını ve verilecek hizmetlerin niteliği ve niceliğinin artırılmasını teminen, şiddet mağdurlarının başvurdukları hukuki yollar, adli başvuruların sonuçları, şiddet uygulayanlar, uygulanan şiddetin türü, koruma kararlarının türü ve sayısı, şikâyetlerin sonuçları ve şikâyetten vazgeçme oranları, kovuşturma, mahkûmiyet ve beraat oranları, zorlama hapis karar sayıları, davaların süresi, mağdur ve şüpheliye ait her tür demografik bilgi vb. konularda istatistiksel verinin adli sistem içerisinde tutulması sağlanmalıdır.

4.17.7. Kolluk ve adli süreçlerdeki uluslararası standartlara göre tasnif edilmiş verilerin tek bir havuzda toplanması ve verilerin, olaylara karışan şahısların kişisel güvenliği sağlanarak, akademisyenlerin ve diğer paydaşların erişimine açılması sağlanmalıdır.

4.17.8. Polis Akademisi ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi tarafından; kolluktan elde edilen veriler doğrultusunda kamuoyunu bilgilendirmek, ilgili kurumların faydalanması ve politika üretmeye katkı sağlaması amacıyla “Bilimsel Raporlar” hazırlanmalıdır.

4.17.9. Gerek uluslararası gerekse ulusal ölçekte yapılan ve çoğunlukla gerçeğe uymayan paylaşım ve yorumların önüne geçilmesini sağlamak üzere düzenli aralıklarla yapılan analizler ve elde edilen istatistikler kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

4.17.10. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete ilişkin verilerin düzenli olarak toplanması, istatistiklerin hesaplanması, hazırlanması, analiz edilmesi, raporlanması ve yayınlanmasına ilişkin standartlar oluşturulmalıdır.

4.17.11. Kadına yönelik şiddetle mücadelede veri toplama ve araştırma gerçekleştirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım oluşturması amacıyla bu mücadelede görev alan kurum ve kuruluşlarda tutulacak verilere yönelik terminoloji belirlenmelidir.

4.17.12. Tüm kurumlar arasında etkin bir koordinasyon halinde veri paylaşımı yapılması sağlanmalı; Aile ve Sosyal Hizmetler, Adalet, İçişleri, Sağlık Bakanlığı gibi ilgili tüm kanun uygulayıcıların ve bu alanda çalışan akademisyenlerin erişebileceği, kapsamlı istatistiki verilerin elde edilebileceği bir ortak veri tabanı oluşturma çalışmaları hızla tamamlanmalıdır.

4.17.13. Kadına yönelik şiddet ve bu kapsamdaki öldürme suçlarına (kadın cinayetleri) ilişkin nicel ve nitel analizler içeren araştırmalar artırılmalı ve periyodik olarak yapılmalıdır.

4.17.14. İntiharların gerçek nedenlerini tespit etmek ve önlenmesi yönünde uygulanacak politikaları belirlemek için bilimsel çalışma ve araştırmalar yapılmalıdır

4.17.15. Şiddet uygulayan veya uygulama potansiyeli olanlar hakkında psikolojik ve sosyal araştırmalar yapılması teşvik edilmelidir.

4.17.16. Birbirini tekrarlayan projelerin önlenmesi suretiyle kaynak israfını önlemek amacıyla yapılan kamu, üniversite, STK veya ortak yapılan tüm araştırmaların ulaşılabilir olmasını sağlayacak bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

4.17.17. 6284 sayılı Kanunun ve diğer mevzuatın; şiddet olaylarının önlenmesinde ve şiddet mağdurlarının korunmasında etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla araştırmalar ve/veya araştırmanın devamı niteliğindeki çalışmalar düzenli aralıklarla devam ettirilmelidir.

4.17.18. TÜİK tarafından toplanan tüm verilerin cinsiyete göre ayrıştırılması sağlanmalıdır.

4.17.19. Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkek katılımının artırılması için hedef kitlenin beklenti ve ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve şiddet uygulayan/uygulamayan erkeklerin farklılaştığı noktaların ortaya çıkarılması için hedef kitlesinin sadece erkeklerin oluşturduğu Türkiye genelini temsil eden araştırmalar yapılmalıdır.

4.17.20. Kadına yönelik şiddet eylemlerine karşı ceza yargılamasının ve infaz sisteminin caydırıcı ve orantılı karşılık içerip içermediğinin tespit edilmesi amacıyla, kadına yönelik şiddet eylemleri için hükmedilen ceza ve infaz edilen ceza süresine ilişkin UYAP üzerinden verilerin toplanarak analizi yapılmalıdır.

4.17.21. Kamuoyunda oluşan kadına yönelik şiddet olaylarında “cezasızlık” algısının objektif ve genel olarak değerlendirilerek belirlenen tespitler doğrultusunda gerekli tedbirlerin alınmasını teminen toplumda kadına yönelik şiddet suçlarına ilişkin adalet ve cezalandırma algısının analiz edilmesine yönelik araştırma yapılmalıdır.

4.17.22. Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin; “kadına yönelik şiddet içeren suçlar”, “bu suçların yaptırımı olan cezaların caydırıcılığı”, “kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının uygulama sonuçları ve mağduru korumada etkililiği”, “kadınların şikâyetlerini geri çekmelerine neden olan etmenler” ve “şiddet failleri” gibi konularda daha fazla bilimsel çalışma yapması sağlanmalı ve bulundukları illerdeki kadın sorunlarını analiz etmeye yönelik saha çalışması yapması teşvik edilmelidir.

4.17.23. Zihniyet dönüşümüne yönelik etkin politikaların oluşturulması amacıyla toplumun farklı kesimlerinin şiddete yönelik algılarını ve şiddete karşı tutumlarını ölçme amaçlı araştırmalar yürütülmelidir.

4.17.24. Medyada kadın temsili ile kadınların ve kız çocuklarının iletişim teknoloji kullanımları ve erişimleri önündeki engellere ilişkin nicel ve nitel araştırmalar artırılmalıdır.

4.17.25. Salgın süreçlerinde etkin politikaların geliştirilmesi amacıyla yaşanan olağanüstü durum ve sonrasında kadına yönelik şiddetin nedenleri ve etkilerinin değerlendirilmesine yönelik araştırmalar yapılmalı ve yapılan araştırmalar teşvik edilmelidir.

4.17.26. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kanıt temelli politika önceliklerinin belirlenebilmesi için uygulanan programların etkisinin değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçlar çerçevesinde gerekli düzenlemelerin yapılmasını teminen; politika uygulamaları öncesinde ve sonrasında, ihtiyaçlar dikkate alınarak etki analizleri yapılmalıdır.

4.17.27. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda doğru politikaların belirlenmesi amacıyla bilimsel verilere dayalı analiz çalışmaları artırılmalı ve bu çalışmalar kurumlar, barolar, STK'lar ve gerektiğinde kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

4.17.28. Kültür ve medeniyetimizde kadının sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel statüsüne ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.

4.17.29. Cinsiyetçi değer yargıları, normlar ve davranış biçimleriyle mücadele edilmesi amacıyla günlük yaşamda kullanılan dil ve benimsenen geleneklerde şiddeti normalleştiren hususların tespit edilmesine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

4.17.30. Yazılı basında kadının temsiline ilişkin, sonuçları kamuoyu ve kurumlar ile paylaşılacak, kapsamlı ve bütüncül araştırmalar yapılmalıdır.

4.17.31. Şiddetle etkin mücadelede özellikle sistem açıklarını belirlemek ve gerekli önlemleri almak için devlet kurumlarına başvuru yapan ve/veya koruma tedbirleri uygulanırken hayatını kaybeden mağdurlara ilişkin vakalar incelenerek yapılan tespitler doğrultusunda gerekli tedbirlerin acilen alınması sağlanmalıdır.

4.17.32. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki şiddet mağdurlarının veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanların kolluğa yaptığı başvurularda kolluğun, öncesinde mağdur hakkında hâkim tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını sorgulayarak, mükerrer tedbir kararları hususunda bilgi sahibi olması ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde etkin tedbir kararı alabilmesine yönelik olarak Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında veri entegrasyonu sağlanmalıdır.

4.17.33. Eşe karşı işlenen suçlardan tutuklu/hükümlü bulunanlar ile tedbir kararı süresi içerisinde herhangi bir suçtan, Ceza ve İnfaz Kurumuna sevk edilen faillerin Ceza ve İnfaz Kurumlarından tahliye/izinli olarak ayrılması durumunda ilgili paydaşların en seri vasıtalarla bilgi sahibi olması hususunda tedbir alınmasına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında veri paylaşımı sağlanmalıdır.

4.17.34. Hakkında daha önce 6284 sayılı Kanun kapsamında işlem yapılan ve tedbir kararı olan ve belirli suçlardan (kasten yaralama/öldürme, uyuşturucu vb.) tutuklu ya da hükümlü bulunanların ceza infaz kurumlarından tahliyelerinin, kolluk birimlerine anlık bildirilmesi amacıyla Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında veri paylaşımı sağlanmalıdır.

4.17.35. Suçla etkin mücadelede kapsamında doğru politikalar geliştirilmesini teminen; kadına yönelik şiddet suçlarından hükümlü ve tutuklu olanlara yönelik veritabanı oluşturulmalı, kadına yönelik olarak işlenen ve kadınlar tarafından işlenen şiddet suçları analiz edilmelidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE KURUMSAL EYLEM PLANI TABLOSU

Komisyonun ev sahipliğinde gerçekleştirilen değerlendirme ve istişare toplantıları ile yerinde incelemeler neticesinde elde edilen ve Rapor’un “Kadına Yönelik Şiddetle Etkin Mücadele Edilmesine Yönelik Tespitler ve Öneriler” başlıklı 4. Bölümü kapsamında 17 başlık altında ortaya konulan tespitler ile önerilerin uygulanmasından sorumlu olan kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlara ilişkin eylem planı tablosu hazırlanmıştır. Eylem Planı tablosu 17 ana başlık altında yer alan 42 tespit ve 547 öneriden oluşmaktadır.

5.1.FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ

Tespit 5.1.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları kapsamında yürütülen tüm farkındalık çalışmalarına rağmen toplumda halen kadına yönelik şiddet gündelik hayatın bir parçası olarak algılanmakta ve normalleştirilmekte, bu durum şiddetin meşrulaşmasında büyük rol oynamaktadır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.1.1. Kadına yönelik şiddetin tanımı ve kapsamına ilişkin algılar sağlıklı bir biçimde oluşturulmalı ve buna dayalı olarak politika ve uygulamalar doğru biçimde geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.2. Kadına yönelik şiddetin, bir “insan hakkı ihlali” ve “ayrımcılık” biçimi olduğuna ilişkin farkındalık çalışmaları sürdürülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	TBMM (KEFEK, İHİK) Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler

5.1.1.3. Kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesinin önlenmesi için “şiddetin hiçbir haklı gerekçesi olamaz” anlayışının toplumda benimsenmesini sağlayacak çalışmalar artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.4. Kültür ve medeniyetimizde kadının konumu ve kadına verilen değerle ilgili araştırmalar yapılmalı ve konuyla ilgili kitap, belgesel, panel gibi farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı TRT İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.5. Kadına yönelik şiddet unsuru barındıran ve kadının ikincil konumuna yönelik algıyı pekiştiren dil ve söylemlerin önlenmesi için toplumsal yaşamda kadın ve erkeklerin hak temelli eşitliğinin hâkim kılınmasını sağlayıcı eğitimler verilmeli; kamu spotu, afiş, broşür, kitapçık, kısa film ve belgeseller hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı TRT İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.6. 25 Kasım “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü” ve 8 Mart “Dünya Kadınlar Günü” gibi konuya ilişkin önemli günler başta olmak üzere, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılması için ülke düzeyinde düzenlenen tematik toplantılar ve farkındalık artırma faaliyetleri periyodik ve kapsayıcı şekilde devam ettirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler

5.1.1.7. Toplumda hak temelli eşitlik anlayışının benimsenebilmesi için; kadına yönelik şiddet, yasal haklar, başvuru mekanizmaları ve şiddete tanık olanların yapabilecekleri hususları içeren eğitim, seminer, atölye çalışması, tiyatro, sergi gibi farkındalık artırma ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.8. Şiddetle mücadelede, toplumdaki farklı hedef gruplarına yönelik, farklı dil seçeneklerinde ve engelli erişimine uygun eğitim setleri, görsel ve yazılı materyaller hazırlanmalı ve söz konusu araçların kapsamı ihtiyaçlara göre güncellenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.9. Hedef grupların, öz saygı ve benliklerini geliştirebileceği, kişilerin doğru iletişim kurmayı öğrenebileceği, öğrendiği bu iletişim tekniklerini iyi rol modelleri ile tartışıp deneyimleyebileceği projeler ve eğitim modelleri uygulanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.10. Şiddet mağdurunun izlemesi gereken yöntemler ve başvuru mekanizmalarına yönelik bilgilendirici materyallerin; kadınların kolay erişim sağlayabileceği internet siteleri, sağlık kuruluşları, belediyeler, muhtarlıklar ile havalimanları, otobüs terminalleri, şehir içi toplu ulaşım araçları, akaryakıt istasyonları, yolcu konaklama alanları, iş yerlerinin yemekhaneleri, dinlenme alanları ve kadın tuvaletleri içerisinde bulundurulması ve dağıtılması kurum, kuruluş,	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Barolar STK'lar Özel Sektör Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler Meslek Birlikleri

STK ve özel sektörün de desteği alınarak sağlanmalıdır.		
5.1.1.11. Sosyal Hizmet Merkezleri, Aile Destek Merkezleri, Halk Eğitimi Merkezleri, Gençlik Merkezleri ve Çok Amaçlı Toplum Merkezleri gibi birimlerde; kadın hakları, kadına yönelik şiddet, mağdurların başvurabileceği mekanizmalar, şiddete tanık olduğunda yapılacaklar, erken yaşta ve zorla evlilikler, kadın erkek fırsat eşitliği gibi konularda eğitim ve seminerlerin verilmesi; bilgilendirici materyallerin bulundurulması ve dağıtılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Barolar
5.1.1.12. Şehir meydanlarında, kırsal alanlarda ve mahallelerde kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin farkındalık artırmaya yönelik gezici stantlar açılarak bilinçlendirici faaliyetlere ağırlık verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Belediyeler
5.1.1.13. www.turkiye.gov.tr (e-Devlet) web sitesinde kadına yönelik şiddetle mücadele başvuru mekanizmaları ve destek hizmetlerine ulaşım sağlayan “Kadına Yönelik Şiddet Bildirim Sistemi” hizmeti eklenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.1.1.14. Yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ve kadın alanındaki çalışmalara etkin katılımını sağlamak amacıyla bu kurumlarda görev yapan yöneticilere ve personele kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık	Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Belediyeler STK'lar Üniversiteler

yaratacak programlar düzenlenmelidir.		
5.1.1.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal desteğin sağlanması ve etkin mücadele edilmesini teminen; 6284 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesindeki eğitim faaliyetleri artırılarak, ilgili Bakanlıkça hazırlanan bilgilendirici materyallerin radyo ve televizyonlarda yayınlanması ve bu yayınların düzenli olarak yapılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.16. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamındaki politikalar ve yürütülen faaliyetlerle ilgili kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve desteğinin alınması amacıyla “İletişim Stratejisi Belgesi” hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İletişim Başkanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler Barolar
5.1.1.17. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin temel bilgiler, mevzuat, yargı kararları, güncel veriler ve başvuru mekanizmaları gibi bilgilerin bulunduğu engelli erişimine de uygun resmi bir internet sitesi oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler Barolar
5.1.1.18. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan Bakanlıkların resmi sosyal medya hesapları daha etkin kullanılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.1.1.19. KSGM tarafından, yürütülen proje, program ve faaliyetlerin özetini içeren E-Bülten düzenli yayınlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	

5.1.1.20. Toplumda geniş kitlelerin izlediği diziler, filmler gibi yayınlar kanalıyla sinema ve ses sanatçıları, sporcular şiddetle mücadele alanındaki farkındalık oluşturma çalışmalarına dâhil edilmeli ve kısa sürede daha geniş kitlelere ulaşılmasını sağlayacak kadına yönelik şiddetle mücadele kampanyaları yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları RTÜK STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.21. Üniversitelerin Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezleri ile ilgili kurumların il müdürlükleri iş birliğinde, sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı mahallelerde, muhtarların da desteğiyle, aile hukuku, erken yaşta ve zorla evlilikler, şiddetle mücadele, meslek edindirme kursları, girişimcilik ve mikro krediler gibi konularda eğitimler verilmeli ve ücretsiz hukuki destek sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler	Adalet Bakanlığı Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı İçişleri Bakanlığı KOSGEB İŞKUR Belediyeler Barolar
5.1.1.22. Hastaneler, tıp merkezleri, sağlık ocağı, sağlık merkezleri, ana-çocuk sağlığı, özel sağlık kuruluşları gibi sağlık hizmeti sunan kuruluşlarda kadına yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele gibi konularda halkı bilgilendirici faaliyetler yapılmalı ve konuyla ilgili bilgilendirici broşür, afiş vb. materyaller yaygınlaştırılmalı ve görünür hâle getirilmelidir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.1.1.23. Eczanelerde görev yapan personelin, kadına yönelik şiddetle mücadele ve başvuru mekanizmaları hakkında bilgi sahibi olması, konuyla ilgili bilgilendirici broşür, afiş vb. materyalleri eczanelerinde bulundurması ve eczane poşetleri üzerine	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Eczacılar Birliği	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

bilgilendirici içerik yerleştirilmesi sağlanmalıdır.		
5.1.1.24. KADES uygulamasının; sağlık çalışanları ve öğretmenler başta olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan tüm kadın personele, kurum ve kuruluşlarca düzenlenen kurs vb. etkinliklere katılım sağlayan kadınlara, orta ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ile yurtlarda kalan kız öğrencilere tanıtımı yapılarak, akıllı telefonlarına yüklemeleri sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşlar Üniversiteler STK'lar
5.1.1.25. Toplumda ve şiddet mağdurlarında, şiddetle mücadelede oluşturulan mekanizmalar ve tedbir kararlarının “mağdur için yeterince koruma sağlamayacağı” algısının oluşması engellenmeli; iyi uygulamaların ve başarılı örneklerin kitlelere duyurulması için çalışmalar yoğunlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler Barolar
5.1.1.26. Siyasi parti liderlerinin, kanaat önderlerinin, sendikaların, meslek birliklerinin, STK'ların, spor kulüplerinin, sporcuların ve sanatçıların etkin katılımı ile toplumda farkındalık yaratıcı “Şiddete Sıfır Tolerans” kampanyası gibi yeni kampanyalar düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Siyasi partiler Sendikalar Meslek Birlikleri Spor federasyonları STK'lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.1.1.27. İnsan hakkı ihlali olan kadına yönelik şiddetle mücadelede, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile	Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Medya kurum ve kuruluşları

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından, kadın ve erkeklerin hak temelli eşitlik anlayışını tesis etmeye yönelik farkındalık artırıcı daha etkin çalışmalar yapılmalıdır.		Üniversiteler
5.1.1.28. “Kan bedeli”, “berdel”, “başlık parası” ve “erken yaşta evlilikler” gibi gelenek/görenek ve inanışlar konusunda yanlış bilgi ve tutumların sona ermesi amacıyla topluma yönelik bilinçlendirme faaliyetleri artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları Üniversiteler
Tespit 5.1.2. Her düzeyde eğitim ve öğretim sistemi içerisinde kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık ve zihniyet dönüşümünün sağlanması çok önemlidir. Özellikle şiddetin nesiller arası aktarımının kırılmasını sağlayıcı şekilde eğitim ve öğretimin yapılandırılması, programlar oluşturulması ve takibi ile konuya ilişkin teorik/bilimsel ve uygulamalı çalışmaların yürütülmesi önem arz etmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.2.1. Öğrenilen bir süreç olan şiddetin önlenmesi için anne-baba eğitimleri ve okul öncesi eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Diyanet İşleri Başkanlığı STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.1.2.2. Eğitim düzeyi yükseldikçe kadına yönelik şiddetle mücadele farkındalıklarının artması nedeniyle kız ve erkek çocuklarının eğitime erişimine ve sürdürmesine yönelik politikaların kararlılıkla uygulanmasına devam edilmeli; salgın, doğal afet gibi olağanüstü süreçlerde tüm öğrenciler için eğitime erişimin kesintiye uğramamasına yönelik gerekli tedbirler artırılmalı ve/veya yaygınlaştırılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Özel Sektör

5.1.2.3. Özellikle çocukluktan itibaren eğitimin her kademesinde -okul öncesinden üniversiteye kadar- sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet duygusunun gelişmesini sağlayacak uygulamalara ilişkin model oluşturularak, eğitim sistemine entegre edilmesi sağlanmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Özel sektör
5.1.2.4. Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, erken yaşta ve zorla evlilikler, sanal zorbalık, akran zorbalığı ve siber şiddet konularında farkındalık oluşturacak eğitim ve müfredat içerikleri zenginleştirilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler
5.1.2.5. Ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, ihmal, istismar, akran zorbalığı, erken yaşta ve zorla evlilikler ile siber şiddet konularında verilen eğitimler, seminerler ve programlar yaygınlaştırılmalı; öğrenciler konuyla ilgili sosyal sorumluluk projeleri oluşturmaya ve/veya yürütülen projelerin içerisinde yer almaya teşvik edilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı YÖK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜBİTAK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.1.2.6. Özellikle orta öğretim öğrencilerine, kadına yönelik şiddetin ağır cezaları olan bir suç olduğu anlatılmalı ve bu yönde bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler Özel Sektör
5.1.2.7. Şiddetsiz toplumun teşviki amacıyla; insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları ve bu hakların korunması gibi konularda farkındalık oluşturmaya yönelik düzenlenen ödüllü resim, şiir yarışmaları, etüt çalışmaları, tiyatro ve gezi gibi etkinliklere, rol model	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler STK'lar

kişilerin, siyasetçilerin ve STK’ların da katılımı ile artırılarak devam edilmelidir.		
5.1.2.8. Değerler eğitimi, örgün eğitim kurumlarında okul öncesinde eğitimden itibaren tüm öğretim programlarına entegre edilmeli ve derslerde tartışma, inceleme ve proje çalışmalarına ağırlık verilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler TÜBİTAK
5.1.2.9. Uzmanlar tarafından çocuklara küçük yaşlardan itibaren güvenli mesafe ve güvenli ilişkiler konularında bilinçlendirici eğitimler verilmeli/yaygınlaştırılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Özel Sektör Üniversiteler
5.1.2.10. Başta şiddet mağduru kadınlar olmak üzere kadınlara yönelik halk eğitimi merkezlerindeki kurs ve eğitimlerde, okulların kapalı olduğu dönemler de dâhil olmak üzere, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete ilişkin bilgilerin ve başvuru mekanizmalarının anlatıldığı dersler yaygınlaştırılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.1.2.11. Üniversitelerde öğrencilere yönelik kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele ile ilgili düzenli olarak gerçekleştirilen seminer, panel, atölye çalışması ve tiyatro gibi farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.	YÖK Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar
5.1.2.12. Üniversitelerde, kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bir anlayışın hâkim olduğu “Kadın Dostu Kampüsler” yaygınlaştırılmalıdır.	YÖK Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar
5.1.2.13. Kadın konusundaki tüm bilimsel yayınların toplanmasına ve toplumun doğru bilgiye ulaşmasına imkân tanıyacak bilgi merkezi (sanal), kadın çalışmaları yayın bankası (sanal) gibi	YÖK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

erişilebilir ortak platformlar oluşturulmalıdır.		
5.1.2.14. Kütüphaneler, kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle ilgili yayınlar açısından zenginleştirilmeli ve ayrıca kadın haklarına ilişkin yayınları içeren ihtisas kütüphaneleri oluşturulması teşvik edilerek mali açıdan desteklenmelidir.	Kültür ve Turizm Bakanlığı Üniversiteler	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Özel Sektör
5.1.2.15. Kadına yönelik şiddete karşı alınması gereken tedbirler içerisinde aile danışmanlığı, aile terapisi gibi aile içi iletişimi güçlendiren, bu iletişimin şiddet dilinden uzaklaştırılmasına yardımcı olan, aile içi uyuşmazlıkların doğru ve işlevsel müdahalelerle çözümünü önceleyen programlar artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler STK’lar
5.1.2.16. Üniversitelerde özellikle hukuk fakültelerinde öğrencilerin konuya ilişkin uzmanlaşmalarına katkı sağlamak ve farkındalıklarını artırmak için “6284 sayılı Kanun ve Uygulaması ile Kadın Hakları” dersleri zorunlu ders olarak müfredata eklenmelidir.	YÖK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Barolar
5.1.2.17. Tıp ve hukuk, eğitim, iletişim ve sanat gibi sosyal bilim alanlarında, lisans ve lisansüstü ders programlarına kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın erkek fırsat eşitliği konuları eklenmelidir.	YÖK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.1.2.18. Üniversitelerin eğitim ve iletişim fakültelerindeki öğrencilere yönelik; çocukların siber zorbalıktan korunması, şiddet içerikli oyunlar, güvenli internet, olumlu iletişim gibi	Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu STK’lar

konularda bilinçlendirilmelerini sağlayacak farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.		
5.1.2.19. Kamu ve özel öğrenci yurtlarında kalan öğrencilere yönelik kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın erkek fırsat eşitliği ve siber şiddet gibi konularda eğitimler düzenlenmeli, afişler asılmalı ve broşürlerin dağıtılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Sektör STK'lar
5.1.2.20. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin erken tespitini ve önlenmesini sağlamak amacıyla bilimsel araştırmalara ve projelere öncelik verilmeli; konu kapsamı sadece kadına yönelik ve aile içi şiddeti önlemek olan proje bursları oluşturulmalıdır.	YÖK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı TÜBİTAK İlgili diğer kurum ve kuruluşlar
Tespit 5.1.3. Kadının cinsiyeti nedeniyle ayrımcılığa maruz bırakılmaması için dini inançların adalet ve eşitliği öngören ilkelerini temel alan çalışmaların yaygınlaştırılması gereklidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.3.1. Kadınların ve erkeklerin birbirini destekleyerek yüceltmesini, güçlendirmesini; şiddetin yerini, sevgi, saygı, adalet ve hoşgörünün doldurmasını; gelenekler, görenekler ve dini inanışlar konusunda yanlış bilgi ve tutumların ortadan kaldırılmasını sağlayacak politikalar geliştirilmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.1.3.2. Camilerde verilecek vaaz ve hutbelerde, düzenli aralıklarla, kadın ve çocuk haklarının korunmasına, eşler arası iletişimde muhabbet ve merhametin esas olmasına, ailede anne-babanın şiddeti önleyen rollerine yönelik konulara yer verilmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

5.1.3.3. Din görevlilerinin, cami cemaatinin ve Kur'an kursu kursiyerlerinin yanı sıra bulundukları yerleşim mahallindeki kişilere yönelik farkındalık çalışmaları yürütmeleri ve şiddetle mücadelede etkin bir rol oynamaları sağlanmalıdır.	Diyanet İşleri Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kurum ve kuruluşlar Üniversiteler Belediyeler STK'lar
5.1.3.4. Türkiye'de yaşayan farklı dinlerin temsilcilerinin kadına yönelik şiddetle mücadeleye katılımları sağlanmalı, farklı din mensuplarına yönelik de bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.1.3.5. Kadın, erkek ve çocuklara yönelik düzenlenen seminer, konferans, kurs ve eğitim faaliyetlerinde; aile içi ve kadına yönelik şiddetin aile bütünlüğü üzerindeki zararları, erken yaşta ve zorla evliliklerin olumsuz etkileri ve aile içi şiddete yönelik sorunlara dair çözüm önerileri konusunda bilgilendirici içeriklerin yer alması sağlanmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.1.3.6. Aile bireylerine ve sosyal hizmet kurumlarındaki şiddet mağduru kadınlar ve çocuklara hizmet veren Aile ve Dini Rehberlik Bürolarınca/Merkezlerince, dini danışmanlık ve proje bazlı eğitim ve kültür çalışmaları vasıtasıyla, aile içi şiddetin ve kadına yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddetin önlenmesi için farkındalık artırma çalışmaları yürütülmeye devam edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kurum ve kuruluşlar Üniversiteler STK'lar
5.1.3.7. Şiddetle mücadele çalışmalarına bütüncül yaklaşılmalı, şiddete gerekçe	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kurum ve kuruluşlar Üniversiteler

oluşturmak amacıyla dillendirilen ve dini olduğu iddia edilen yanlış bilgilerle, hurafe ve bidatlarla mücadele amacıyla konunun doğru dini boyutunu ihtiva eden seminerlerin kurumsal çalışmalarına eklenmesi sağlanmalıdır.		STK'lar
5.1.3.8. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin, erken yaşta ve zorla evliliklerin zararları ile aile içi iletişim ve şiddeti doğuran zihin kalıplarıyla mücadele gibi konularda bilgilendirici yayınların, Diyanet TV ve Diyanet Radyo'da düzenli aralıklarla yayınlanması sağlanmalı; ayrıca basılı yayınlarda konu hakkındaki kitap çeşitliliği ve dergi içerikleri artırılmalıdır.	Diyanet İşleri Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diyanet TV Diyanet Radyo İlgili diğer kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.1.3.9. Kadına yönelik şiddetle mücadelede doğru dini bilgilerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak amacıyla; müftülüklerce kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yerel radyo ve TV'lerde programlar yapılmalı, gazete ve dergi yayınları desteklenmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar Yerel medya kuruluşları
5.1.3.10. Toplumda ve aile içerisinde anne, baba ve çocuğun bireysel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen, aile yaşam döngüsüne zarar veren, doğru dini bilgiye dayanmayan, kimi zaman gelenek ve göreneklerdeki yanlış kalıp yargılardan beslenen kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele edilmesi amacıyla paneller, seminerler, kahvehane sohbetleri ve iş yeri ziyaretleri düzenlenmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Yerel yönetimler Üniversiteler STK'lar

5.1.3.11. Evli veya evliliğe adım atacak çiftlere sevgi, merhamet, adalet bilinci gibi aileyi ayakta tutan değerler hususunda bilgi vermek amacıyla yürütülen eğitim seminerleri yaygınlaştırılmalıdır.	Diyanet İşleri Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.1.3.12. Diyanet İşleri Başkanlığındaki üst kademedeki görev yapan kadın personel sayısının artırılmasına ilişkin iyi uygulama örnekleri yaygınlaştırılarak kadının toplum içindeki konumunun ve saygınlığının güçlendirilmesine katkı sağlanmalıdır.	Tüm kurum ve kuruluşlar	
Tespit 5.1.4. Şiddetin önlenmesine yönelik bilinçlendirme çalışmalarında daha çok kadınlara odaklanıldığı ve çalışmaların kadınlar üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin son bulmasında erkeklerin rolü ve iş birliği, şiddetle mücadelenin önemli bir unsurudur. Bu sebeple erkeklerin şiddetle mücadeleye katılımlarını sağlamaya ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik daha fazla çalışmaya gereksinim bulunmaktadır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.4.1. Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkeklerin desteğini ve katılımını artırmak amacıyla; kanaat önderleri, siyasetçiler, sanatçılar, sporcular, iş insanları, bürokratlar, memur, işçi ve işveren sendika temsilcileri ile çalışmalar yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Siyasi Partiler Sendikalar STK'lar Üniversiteler Meslek Birlikleri
5.1.4.2. Aile içi iletişimin önemi, bu iletişimin güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda farkındalığın artırılması amacıyla yürütülen eğitim çalışmaları cami, kahvehane, kıraathane gibi mekânlarda yaygınlaştırılarak sürdürülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

5.1.4.3. Erkeklerin katılımcı olarak hedeflendiği projelerin başarıya ulaşması için erkeklerin dikkate alacağı etkinlikler ile farkındalık çalışmaları birleştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	Gençlik ve Spor Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar Medya kuruluşları
5.1.4.4. Gençleri zararlı alışkanlıklara karşı bilinçlendirmek ve gençlerin çeşitli aktiviteler içinde yer alarak sosyal beceriler kazanabilmesi ve paylaşımlarda bulunabilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar yapan Gençlik Merkezlerinin sayısı artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Üniversiteler YEŞİLAY
5.1.4.5. Spor federasyonları, amatör ve profesyonel sporcuların kadına yönelik şiddetle mücadelede katılımı kapsamında; stadyumlarda, salonlarda, karşılaşma ve sportif etkinliklerde kadına yönelik şiddetle mücadelede ilişkin mesajlar içeren farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı	Spor Federasyonları Spor Kulüpleri
5.1.4.6. Amatör ve profesyonel sporcuların kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, meslek birlikleri ve sendikalar tarafından sosyal projelerde yer alması sağlanmalı ve yaygınlığı yüksek ve sürdürülebilir sosyal projeler yapılmalıdır.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Spor Kulüpleri STK'lar Meslek Birlikleri Sendikalar Üniversiteler
5.1.4.7. Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ile vatani görevini yapmakta olan erbaş ve erlere yönelik kadın erkek fırsat eşitliği, olumlu babalık tutumları, kadına yönelik şiddetle ve erken yaşta/zorla	Milli Savunma Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar

evliliklerle mücadele konularında verilen eğitimler daha etkin ve kapsamlı şekilde devam etmelidir.		
5.1.4.8. Kamu personelinin kadın erkek fırsat eşitliği ile 6284 sayılı Kanun hakkında bilinçlendirilmesi amacıyla; adaylık dönemindeki eğitimlerine, aile ve kadına yönelik şiddet ile konuya ilişkin kamu görevlilerinin yasal sorumluluklarını içeren konuların dâhil edilmesi sağlanmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü	Tüm kamu kurum ve kuruluşları
Tespit 5.1.5. Kamu, üniversite, STK, sendika ve meslek birliklerinin yanı sıra özel sektörün de kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin farkındalık çalışmalarına etkin katılım sağlaması; toplumsal bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadelenin tüm taraflarca benimsenmesi, önleme çalışmalarının etkinliği ve geniş kitlelere ulaşması ve şiddetin iş yaşamındaki yansımaları olan işyerinde psikolojik taciz/mobbing ile de etkin mücadele edilmesi açısından son derece önemlidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.5.1. İşyerlerinde kadına yönelik şiddet ve mobbingin önlenmesine yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmeli, sendikaların yıllık eğitim planlamalarına ilgili konuların dâhil edilmesi sağlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sendikalar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Meslek Birlikleri Üniversiteler Belediyeler Özel sektör
5.1.5.2. ALO 170'in (Çalışma Hayatı İletişim Merkezi) bilinirliğinin artırılması sağlanmalı, mağdurlara psikologlar tarafından verilen bilgilendirme ve yönlendirme hizmetlerine ilave olarak yasal haklar konusunda bilgi vermek üzere işyerinde psikolojik taciz/mobbing konusunda uzman hukukçular istihdam edilmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar Sendikalar Özel sektör
5.1.5.3. Kamu, üniversite ve özel hastaneler, işyerinde psikolojik tacizin/mobbingin mağdurun fiziksel ve	Sağlık Bakanlığı Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar

psikolojik sağılığında oluşturduğu rahatsızlıklara ilişkin sağılık raporunun hazırlanmasında daha etkin hale getirilmeli; sağılık personeli bu konuda eğitilmelidir.		
5.1.5.4. Özel sektör çalışanlarına kadın erkek fırsat eşitliği, kadınların güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında, eğitim, seminer, çalıştay, konferans ve sergiler düzenlenmeli; bilgilendirici materyaller hazırlanarak çalışanlara dağıtılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Özel sektör	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.1.5.5. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair yürütülen politikalar kapsamında iş yaşamında şiddetin önlenmesi amacıyla, konunun şirketlerin kurumsal politikalarında yer alması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Özel sektör	Medya kuruluşları Sendikalar Meslek Birlikleri Üniversiteler Belediyeler
5.1.5.6. Sanayici, iş insanı, sendika, birlik ve STK başkanlarının kadına yönelik şiddetle mücadeledeki farkındalık çalışmalarına destek vermesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Belediyeler Üniversiteler Sendikalar STK'lar Meslek Birlikleri Özel sektör Medya kuruluşları
5.1.5.7. Özellikle giyim ve kozmetik sektörü başta olmak üzere ilgili tüm sektör temsilcilerinin kadına yönelik şiddetle mücadelede tüketicilere yönelik farkındalık çalışmaları yapmaları teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili federasyonlar Meslek Birlikleri Sendikalar Medya kuruluşları STK'lar
5.1.5.8. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye katkı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Özel sektör Medya kuruluşları

sağlayan özel sektörün yaptığı başarılı ve örnek uygulamaların bilinirliği sağlanmalı ve bu uygulamalar ödüllendirilmelidir.	Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Sendikalar Meslek Birlikleri Üniversiteler Belediyeler
5.1.5.9. Özel sektörün özellikle gençlere yönelik öz saygı, öz güven gibi konularda farkındalık çalışmaları artırılmalı ve desteklenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Özel sektör Medya kuruluşları Sendikalar Meslek Birlikleri Üniversiteler
Tespit 5.1.6. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede kuvvetli yasal düzenlemeler olmasına karşın hukuk kurallarının uygulamaya geçirilmesinde birtakım sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum kadına yönelik şiddetle mücadeleyi olumsuz etkilemekte, yasal düzenlemelerden beklenen amacın gerçekleşmesine engel olmaktadır. Mağdura doğru yaklaşım, kadına yönelik şiddeti besleyen ön yargıların dönüştürülmesi, kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalıkların geliştirilmesi için uygulayıcılara yönelik temel düzeyde hizmet içi eğitimlerin artırılması gereklidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.1.6.1. Aday/görevde olan hâkim ve savcılara, staj eğitim merkezlerinde avukat adaylarına, mülki idare amirlerine, kolluk görevlilerine meslek içi eğitim seminerleriyle kadın hakları ve kadın erkek fırsat eşitliği, 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile ilgili ulusal mevzuat hakkında eğitimler verilmelidir.	Hâkimler ve Savcılar Kurulu Adalet Akademisi İçişleri Bakanlığı Türkiye Barolar Birliği	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK’lar Barolar
5.1.6.2. Şiddet mağduru kadınların ilk başvuru mercilerinden olan aile hekimleri ve diğer sağlık çalışanları, öğretmenler, psikolojik danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere sosyal hizmet alanında	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Belediyeler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar STK’lar

görev yapan personelin, yerel yönetimlerin ilgili birim personelinin ve ilgili diğer personelin kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eğitim alması sağlanmalıdır.		
5.1.6.3. Şiddetle mücadelede görev alan tüm uzmanlara verilecek eğitimlerin, teorik ve pratik olarak daha etkin şekilde yapılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar
5.1.6.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında verilen farkındalık eğitimlerinin etki analizi yapılmalı; aksayan yönler tespit edilerek, bu doğrultuda eğitim modülleri revize edilmeli; eğitimlerin zorunlu ve düzenli aralıklarla tekrarlanması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar
5.1.6.5. Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının personel ve üyelerinin; kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın erkek fırsat eşitliği konularında farkındalık artırıcı eğitim programlarına katılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Meslek Birlikleri	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Sendikalar Üniversiteler STK'lar
5.1.6.6. 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluğun yetki ve sorumlulukları ile aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında il/ilçe düzeyindeki kolluk personeline eğitim vermek üzere “eğitici eğitimi” alan kolluk personel sayısı	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

artırılarak, eğitimlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.		
5.1.6.7. Mülki idare amirlerine yönelik verilen eğitim programlarının sayısı ve bu eğitime katılan mülki idare amiri sayısı artırılmalı; ayrıca üst düzey kolluk amirlerine yönelik de benzer içeriklerde eğitimler verilmelidir.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.1.6.8. Muhtarlara kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddetle ve erken yaşta evliliklerle mücadele konularında eğitimler verilmelidir.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler

5.2.KURUMSAL KAPASİTENİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Tespit 5.2.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan ve kadının statüsünün güçlendirilmesi ve kadının insan haklarının korunmasında ulusal bir mekanizma olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla pek çok çalışma yürütmektedir. Bununla birlikte kadına yönelik şiddetin her türü ile bilimsel verilere dayalı etkin mücadele kapasitesinin artırılması, kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, başta şiddet mağdurları olmak üzere şiddet riski altındaki tüm kadınların ihtiyaç duyduğu hukuki, sosyal, psikolojik, ekonomik ve benzeri desteklerin ülke genelinde standartlaşmış şekilde ivedi olarak sunulması ile bu alanda yapılan tüm çalışmaların ve yürütülen politikaların etkilerinin analiz edilerek verilere ve ihtiyaçlara dayalı hızlı revizyonların yapılabilmesi için yeni bir birime ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.1.1. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve ilgili diğer mevzuat ile verilen	TBMM Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı

görevlerin etkin şekilde yerine getirmesini teminen Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün kurumsal kapasitesi artırılmalı ve yeterli bütçe tahsisi yapılmalıdır.		
5.2.1.2. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.	Cumhurbaşkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.2.1.3. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda uzmanlaşmış, bütçe ve personel açısından güçlendirilmiş, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin hale getirecek, koordinasyon, izleme ve uygulama kapasitesini artıracak, sunulan hizmetlerde standartlaşmayı, daha hızlı ve kapsayıcı hizmet sunulmasını sağlayacak, mevzuat uygulamalarını izleyecek, kurum ve kuruluşların bu alandaki veri ve istatistiklerini tek elde toplayacak, ortak veri tabanı oluşturacak, alınacak önlemleri belirleyecek, uygulanan politikaların etki analizini	Cumhurbaşkanlığı	

yapacak, periyodik olarak konu, zaman ve bölge bazlı raporlar hazırlayacak, yukarıda belirtilen mekanizmaların sekretarya hizmetlerini yürütecek bir birim/kurum kurulmalı veya kurum ve kuruluşların mevcut birimleri arasından bu yönde görevlendirme yapılmalıdır.		
Tespit 5.2.2. Şiddet mağduru kadınlara ve beraberindeki çocuklara, doğru ve yeterli bilgilendirmenin sağlandığı, mağdurların özel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli hizmetlerin standartlara uygun olarak sunulduğu erişilebilir, yaygın, kapsayıcı kurumsal yapıların kapasitelerinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gereklidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.2.1. Şiddetin önlenmesindeki adli, kolluk, sağlık ve sosyal hizmet olmak üzere tüm müdahale mekanizmalarının eş güdümlü olarak yakın işbirliği ve koordinasyon içerisinde vaka bazlı yaklaşımla müdahale etmesini teminen iş akışları ve prosedürler oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.2.2. 81 ilde faaliyet gösteren ŞÖNİM’lerin hem nicelik hem nitelik olarak iyileştirilmesi, fiziksel kapasitelerinin güçlendirilmesi, mağdurların rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlerde kurulması sağlanmalı; ŞÖNİM ve konukevlerinin sunduğu hizmetler konusunda yazılı, görsel ve sosyal medya aracılığıyla bilgilendirmeler yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler STK’lar Medya kurum ve kuruluşları

5.2.2.3. ŞÖNİM’lerde görevli meslek elemanı sayısı artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı
5.2.2.4. ŞÖNİM’lerde yasal hakları ile ilgili mağdurları bilgilendirmek için tam zamanlı avukatlık kadrosu ihdas edilmeli ve/veya bu hususta barolarla iş birliği yapılarak avukatların tam zamanlı ŞÖNİM’de bulunması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Barolar
5.2.2.5. Mağdur kadınların kendilerini daha iyi ifade edebilmesi açısından ŞÖNİM’lerde özellikle kadın psikolog ve pedagog istihdamına özen gösterilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	
5.2.2.6. ŞÖNİM’lerin kurulmasıyla hedeflenen şiddet mağdurları için “tek kapı sistemi”nin etkin uygulanmasına yönelik önlemler kapsamında; şiddet mağduru kadınların, yaşadıkları her şiddet olayının sonunda farklı kurum ve kuruluşlara gitmesi ve her defasında yaşadıkları olayları farklı kişilere anlatmak zorunda kalmasının önüne geçilmesi ve vaka bazlı çalışmalar yapılmasını teminen başvurularda etkin vaka yönetimi, koordinasyon ve etkili iletişim hususlarında ortak bir çalışma modeli oluşturulmalı, mağdura yönelik sunulan hizmetlerin tüm süreçlerinin ŞÖNİM koordinasyonunda etkin olarak yapılması ve 7 gün 24 saat çalışma usulünün tam olarak işlerlik kazanabilmesi için görevlinin bulunduğu nöbet sisteminden, alanında uzman	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Barolar

personelin bulunduğu sisteme geçilmesi sağlanmalıdır.		
5.2.2.7. ŞÖNİM’lerde sunulan hizmetlere, yabancı, göçmen, mülteci ve geçici koruma statüsündeki şiddet mağdurlarının erişimlerinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınarak, tüm merkezlere yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı
5.2.2.8. ŞÖNİM binalarının açık ve kapalı alanları engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için standartlara uygun erişilebilirlik düzenlemelerine göre tasarlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler
5.2.2.9. ŞÖNİM’lerden hizmet alan şiddet mağdurlarına gerekli rehberliğin sağlanmasına ve meslek edindirme kurslarına katılımlarının artırılmasına yönelik faaliyetler ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğinde yürütülmeli ve mağdur kadının istihdamda öncelikli grup olmasını teminen ilgili taraflar arasında protokol çalışmaları artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İŞKUR Özel sektör Sendikalar Meslek Birlikleri
5.2.2.10. Vaka bazlı tedbir kararları alınabilmesi için yeterli sayı ve içerikte Sosyal Araştırma Raporu hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı
5.2.2.11. Şiddet mağduru kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabulleri yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Belediyeler

kalabilecekleri ilk kabul birimlerinin fiziki şartlarının ve insan kaynağı kapasitesinin güçlendirilmesi, mağdurların ihtiyaç analizlerinin süratle yapılarak, uygun konukevine yerleştirilmesi ve hizmet alanların olumsuz deneyimlerini bildirebilecekleri etkin şikâyet mekanizmalarının kurulması sağlanmalıdır.		
5.2.2.12. Konukevlerinin sayıları artırılmalı ve ihtisaslaşma çalışmaları hızlandırılarak, ihtisaslaşmış konukevleri ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Belediyeler Türkiye Belediyeler Birliği STK'lar
5.2.2.13. Konukevlerinde görev yapan meslek elemanı ve diğer personelin sayısı artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	STK'lar
5.2.2.14. Kadın konukevlerinde sunulan hizmetlere, yabancı, göçmen, mülteci ve geçici koruma statüsündeki şiddet mağdurlarının erişimlerinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirler alınarak, tüm konukevlerine yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	İçişleri Bakanlığı STK'lar
5.2.2.15. Kadın konukevleri binalarının açık ve kapalı alanları engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için standartlara uygun erişilebilirlik düzenlemelerine göre tasarlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	STK'lar
5.2.2.16. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin konukevi açma yükümlülüklerini yerine getirmeleri sağlanmalı; kadın konukevi açmak isteyen	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler

belediyelere ilgili bakanlık tarafından gerekli rehberlik ve danışmanlık desteği verilmelidir.		
5.2.2.17. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan il ve ilçe belediyelerinin konukevi açma yükümlülüklerinin yerine getirilmediği yapılan teftiş ve denetimler ile tespit edilen belediyeler hakkında caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler
5.2.2.18. İlgili Bakanlıklar tarafından konukevi açma yükümlülüğü olan belediyelere yönelik maddi destek ve/veya vergi muafiyeti ve istisnaları da içeren kolaylaştırıcı, denetleyici ve teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler
5.2.2.19. 81 İl Valiliğince büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan ilçelerde kadın konukevlerinin açılması gerektiği hususu takip edilmelidir.	İçişleri Bakanlığı Valilikler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler
5.2.2.20. Mevcut kadın konukevlerinde sunulan hizmetlerde standartlaşmanın sağlanmasına yönelik çalışmalar tamamlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler STK'lar
5.2.2.21. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından insan ticareti mağduru kadınlara yönelik hizmet sunan kadın konukevi sayıları artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	STK'lar
5.2.2.22. Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağdurunun beraberindeki çocuğun yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun birlikte	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler STK'lar Üniversiteler

kalabilecekleri barınma imkânları sağlanmalı; konukevlerinde çocuk dostu uygulamalar geliştirilerek, çocuğun üstün yararı korunmalı ve şiddetten doğrudan etkilenen çocuklara yönelik psiko-sosyal müdahale programlarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.		
5.2.2.23. Konukevinden ayrıldıktan sonra kadınların ve beraberindeki çocuklarının şiddet riskinden uzak şekilde hayatlarını yeniden kurlmaları amacıyla konukevi sonrası destekleme sistemi güçlendirilmeli ve izleme sistemi kurulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler STK'lar
5.2.2.24. Konukevinde kalan ve/veya hakkında gizlilik kararı olan kadınların bağlı oldukları sandıkta oy kullanmasının risk teşkil ettiği durumlarda oy verme yerlerinin; ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda ise sınav giriş yerlerinin belirlenmesine yönelik Yüksek Seçim Kurulu ve ÖSYM tarafından gerekli çözüm üretilmelidir.	Yüksek Seçim Kurulu ÖSYM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler STK'lar
5.2.2.25. Konukevinde kalan ve/veya hakkında gizlilik kararı olan şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların eğitime erişim hakkının kullanılmasını zorlaştıran süreçler tespit edilerek sorunların giderilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	Belediyeler STK'lar
5.2.2.26. Kadın alanında hizmet sunan Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ŞÖNİM, konukevi, Sosyal Hizmet Merkezi Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları gibi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar

kuruluşlarda özel hizmet gereksinimi bulunan engelli, yaşlı, hamile, mülteci/geçici koruma altında olanlar, okuryazar olmayan, Türkçe bilmeyen özel ihtiyaç sahibi ve şiddete açık hassas gruptaki kadınlara hizmet üretecek biçimde fiziki, mesleki ve idari hizmet standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.		
5.2.2.27. ASDEP personelinin sayısının artırılarak sosyal yardım ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçların daha hızlı ve doğru tespiti için her vatandaşa aile hekimliğine benzer bir sistem ile ASDEP sorumlusu belirlenmeli ve ASDEP personelinin kadına yönelik şiddetle mücadele kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik eğitimler düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.2.2.28. ASDEP personeli tarafından şiddet mağduru olma riski taşıyan kadın ve çocukların tespitini amaçlayan, risk altındaki kişilerin erken dönemde tespit edilmesine yönelik çalışma ve programlara ağırlık verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.2.2.29. Alo 183 Sosyal Destek Hattından ayrı olarak, sesli mesaj servislerine yönlendirilmeksizin, doğrudan operatöre bağlanan, aile içi ve kadına yönelik şiddet mağdurları için krize müdahale konusunda eğitilmiş ve tercihen kadın personelin çalıştığı, farklı dillerde hizmet veren, akılda kalıcı, engelli erişimine uygun, 7	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar

gün 24 saat hizmet sunan, ayrı bir “Acil Şiddet Hattı” kurulmalıdır.		
5.2.2.30. Kadınlara ait cep telefonlarına yeni kurulacak olan “Acil Şiddet Hattı” ve KADES başta olmak üzere başvuru mekanizmaları hakkında bilgilendirici SMS’ler gönderilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu GSM Operatörleri
5.2.2.31. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından mağdur destek sistemleri kapsamında geliştirilen ve pilot olarak uygulanan “Risk Analiz ve Yönetim Modülü” 81 ilde etkin olarak uygulanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
Tespit 5.2.3. Adalete erişim hakkının tüm vatandaşlara eşit bir şekilde sağlanması devletlerin temel yükümlülüklerindendir. Mağdurların adalete erişim hakkının sağlanması ve ikincil mağduriyetlerin önüne geçilmesi amacıyla dezavantajlı konumda olan mağdurlar başta olmak üzere adli süreç boyunca tüm suç mağdurlarına yönelik olarak uygun hizmetler geliştirilmelidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.3.1. Adli sürecin hızlandırılmasını sağlayacak önlemler alınarak etkin şekilde uygulanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer Kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Barolar Birliği
5.2.3.2. Kadın mağdurların mümkün olduğunca kadın personel tarafından dinlenilmesi ve infaz koruma memurları arasında da yeterli sayıda kadın personel bulunması sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Türkiye Barolar Birliği
5.2.3.3. Şiddet mağduru kadınların, farklı kişilere/kurumlara yaşadıklarını anlatmadığı, işlemlerinin tekrarlanmadığı kişi odaklı	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı

hizmet verilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.		İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.3.4. Adliyyede mağdurların can güvenliğini sağlayacak ve koruyacak önlemler alınmalı, mağdurların şüpheli ve şüpheli yakınlarıyla ayrı ortamlarda bekletilmeleri sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı İlgili Diğer Kamu kurum ve kuruluşları
5.2.3.5. Şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmetlerin tek elden gerçekleştirilmesi amacıyla başta tedbir hâkimleri, Cumhuriyet savcıları, ŞÖNİM, ilgili kolluk birimleri, baro temsilcileri ve ilgili diğer birimlerin temsilcilerinin aynı çatı altında bulunduğu Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan “Çocuk Adalet Merkezi” modeli benzeri “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Merkezleri”nin pilot olarak uygulamaya geçirilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.	Adalet Bakanlığı	HSK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar İlgili Diğer Kamu kurum ve kuruluşları
5.2.3.6. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin ve Adli Görüşme Odalarının ülke genelinde tüm adliyelerde kurulması sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	
5.2.3.7. AGO’ların etkin kullanılması yönünde hâkim, savcı ve avukatlara yönelik yürütülen farkındalık çalışmaları artırılmalıdır.	HSK Adalet Bakanlığı Türkiye Adalet Akademisi Türkiye Barolar Birliği	İlgili Kamu kurum ve kuruluşları
5.2.3.8. Adliyelerde görev yapan psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı gibi uzman personel sayısı artırılmalıdır.	Adalet Bakanlığı	
5.2.3.9. Adli süreç boyunca mağdurlara gerekli olan	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

durumlarda psiko-sosyal destek hizmetinin etkin şekilde sunulması sağlanmalıdır.		İçişleri Bakanlığı Türkiye Barolar Birliği İlgili Diğer Kamu kurum ve kuruluşları
5.2.3.10. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinde görev alan insan kaynağı kapasitesi artırılmalı, personelin kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın hakları konularında bilgi ve farkındalık düzeyleri geliştirilmelidir.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK’lar Üniversiteler
5.2.3.11. Pilot olarak uygulamaya başlayan ve adli sürece dâhil olan çocuklara hizmet sunan tüm kurumların aynı çatı altında toplandığı “Çocuk Adalet Merkezleri”nin sayısı artırılmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı
5.2.3.12. Mağdurlara yönelik özel müdahale programları ile mağdura nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda hazırlanan broşürler, mağdura yaklaşım kılavuzu, hizmetler kılavuzu ve aile içi şiddet broşürlerinin belli aralıklarla güncellenerek, adliyelere, barolara, ilgili bölümlere dağıtımı yapılmalıdır. Görev yapan tüm personele yönelik uygulamalı mağdur hakları eğitimlerinin verilmesi sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Barolar Birliği Barolar STK’lar Üniversiteler
5.2.3.13. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca hazırlanan adli süreç ve psikolojik destek unsurlarıyla hizmet veren “www.magdurbilgi.adalet.gov.tr” platformunun erişilebilirliğinin artırılması ve bu kapsamda her	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Barolar Birliği Barolar STK’lar

türlü engelli erişimine uygun, göçmen/mülteci kadınların anlayabileceği dillerde hizmet sunması sağlanmalıdır.		
5.2.3.14. Adalete erişimde iyi uygulama örneklerinin bilinirliği, tecrübe paylaşımının sağlanması ve kadınların adalete erişimini kolaylaştırmaya yönelik yeni uygulamaların geliştirilmesi amacıyla ulusal ve uluslararası etkinlikler gerçekleştirilmelidir.	Adalet Bakanlığı	Türkiye Barolar Birliği Barolar STK'lar Üniversiteler
Tespit 5.2.4. Şiddet mağduru kadınların, sıklıkla ilk başvurdukları yer olan kolluk kuvvetlerine daha hızlı ulaşabilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında korunmalarına yönelik daha etkin tedbirler alınabilmesi amacıyla; kolluk kuvvetleri bünyesinde kurulmuş olan birimlerin kapasitesinin artırılması ile bu birimlerde görev yapan personelin uzmanlaşmasının sağlanması sunulan hizmetlerin etkinliğine katkı sağlayacaktır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.4.1. İl ve İlçe Emniyet Müdürlüğü/Amirliği bünyesinde kurulan 1.005 Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Büro Amirliğinde görevlendirilen öncelikle kadın olmak üzere amir ve memur sayısı artırılmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	
5.2.4.2. İl ve İlçe Jandarma Komutanlığı bünyesinde Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele kapsamında kurulan 97 Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği sayısı ile bu birimlerde görevlendirilen kadın subay/astsubay sayısı artırılmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	
5.2.4.3. Özel kolluk birimlerinde mağdurla iletişimin mümkün olduğu ölçüde öncelikle kadın personel tarafından yapılması,	İçişleri Bakanlığı	

personelin sık sık yer değişikliği yapılmaması ve tayin edilmemesi için gerekli tedbirler alınmalı; ayrıca bu birimlerde görev yapan personelin ileri seviyede uzmanlık ve farkındalık eğitimlerine katılması sağlanmalıdır.		
5.2.4.4. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele birimleri fiziki ortam, araç, gereç ve donanım açısından güçlendirilmeli; özellikle araç yetersizliği gibi sebeplerle mağdurların ilgili kurumlara sevkı sırasında aksaklık yaşanmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	İlgili diğer kurum ve kuruluşlar
5.2.4.5. Kolluğa başvuran mağdurların suç yeri itibarıyla başka bir kolluk biriminin sorumluluk bölgesinde olduğu gerekçesiyle başka bir birime yönlendirilmemesi ve gerekli güvenlik önlemleri alınarak başvuru birimden yetkili/sorumlu birime mağdurun sevkini gerçekleştirilmesi, koruyucu tedbirler alınırken belge ve delil istenmemesi ve kolluk birimlerinde şiddet mağduru ifade verirken şiddet faili ile aynı ortamda bulunmaması için gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	
5.2.4.6. Kadına yönelik şiddet risk derecesinin belirlenmesi açısından son derece önemli olan, kolluk tarafından doldurulan ve yakın zamanda güncellenen “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

Değerlendirme Formu”nun risk ölçeği, sahadan alınan geri bildirimler ve bilimsel kriterler çerçevesinde geliştirilerek, ihtiyaca göre belirli aralıklarla revize edilmesi sağlanmalıdır.		
5.2.4.7. 6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik gereğince oluşturulan komisyon tarafından mükerrer olaylar ile faillerin suç geçmişleri ve tedbir ihlal durumları göz önünde bulundurularak, uygun vakalarda “elektronik kelepçe” sayısı ve kullanım kapasitesi artırılmalı; riskli vakaların etkin olarak takibi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.4.8. Kadın Acil Destek Uygulamasının tanıtımına yönelik daha etkin çalışmalar yapılmalıdır. Tüm kurumlar tarafından yapılan faaliyetlerde akıllı telefon kullanıcı kadınların acil durumlarda kolluk kuvvetlerine ulaşmalarını kolaylaştıran KADES uygulamasının tanıtımı yapılarak yaygınlaştırılması ve kadınların akıllı telefonlarına yükletilmesi sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kuruluşları Belediyeler
5.2.4.9. Uyuşturucu İle Mücadele (UYUMA) uygulamasının tanıtımına yönelik daha etkin çalışmalar yürütülerek, suç ile mücadeleye vatandaş desteğini artırmak için kampanyalar yürütülmelidir.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kuruluşları Belediyeler

5.2.4.10. “En İyi Narkotik Polisi Anne” projesi kapsamında annelere yönelik yapılan farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetleri artırılarak il ve ilçelerde daha fazla eğitim verilmesi sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kuruluşları Belediyeler
5.2.4.11. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı tarafından Türkiye’deki göçmen/mülteci olan şiddet mağdurlarının hizmetlere erişimini sağlamak amacıyla, ALO 157 Yabancılar İletişim Merkezi’nin bilinirliği ve kullanımının artırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler Medya kuruluşları
Tespit 5.2.5. Kadına yönelik şiddet, mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığını etkilemekte ve yaşam boyu devam edecek etkiler bırakabilmektedir. Sağlık kuruluşları, şiddet mağdurlarının çoğunlukla ilk başvurdukları yerlerden biri olması ve sağlık taramalarında risk altındaki kişilerin tespit edilmesi açısından ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Sağlık kuruluşlarının acil yardım ve şiddet mağduru kadınların tedavisi, şiddet bulgularının tespiti ve belgelenmesi, suçun adli mercilere bildirimi gibi konularda önemli bir rolü bulunmaktadır. Şiddet mağduru kadınların etkin sağlık hizmeti alması ve bu hizmetlerin alınmasında karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesi gereklidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.5.1. 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi başta olmak üzere ilgili diğer mevzuatta yer alan hükümler gereğince cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetini önlemek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli görevliler tarafından tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla cinsel suç mağdurlarına	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı STK’lar Üniversiteler Barolar

yönelik ülke genelinde yeterli düzeyde hizmet veren “Kadın İzlem Merkezleri” kurulmalıdır. Çalışma usul ve esaslarına ilişkin yönetmelik Sağlık Bakanlığınca hazırlanmalıdır.		
5.2.5.2. Çocuk İzlem Merkezi sayısı ve kapasitesi artırılmalı, merkezlerin fiziksel ve işleyiş standartları oluşturulmalı, çalışanlara süpervizyon desteği sağlanmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı STK’lar Üniversiteler Barolar
5.2.5.3. Kadına yönelik şiddet kapsamındaki adli vakalarda ikincil mağduriyetin ve bulgu kaybının önlenmesi amacıyla üniversite hastaneleri dâhil olmak üzere hastaneler bünyesinde mevcut olan “Sosyal Hizmet Birimi” ve ilgili birimlerin sayısı ve kapasitesi artırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler Özel Hastaneler
5.2.5.4. “Sosyal Hizmet Birimleri”nde sosyal hizmet uzmanlarının yeterli sayıda bulundurulması sağlanmalı, sosyal hizmet uzmanı bulunmayan yerlere kadro ihdası yapılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı
5.2.5.5. Hastanelerde mağdurlara uygulanan acil tedavi sonrasında düzenlenmek üzere “Risk Analiz Formu” oluşturulmalı, oluşturulan Risk Analiz Formunun özel ve devlet hastanelerinin tümünde uygulanması sağlanmalı, ayrıca bu formlara ilişkin veriler elektronik sistemde tutularak gerektiğinde ŞÖNİM ile	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Özel Hastaneler Üniversiteler

paylaşılmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.		
5.2.5.6. Ruh Sağlığı Kliniklerinde şiddet mağduru bireylere ve ailelerine sunulan hizmetlerin işlevselliği artırılmalıdır. Şiddet mağdurlarına özel hastanede çalışan ve mesleğini serbest olarak icra eden psikologlardan ücretsiz destek alma imkânı getirilmelidir.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler Özel Hastaneler
5.2.5.7. Sağlık kurumları tarafından, 6284 sayılı Kanun’da belirlenen görev ve sorumluluklar çerçevesinde; ikincil mevzuat düzenlemeleri yapılmalı, başta faillere yönelik rehabilitasyon olmak üzere sunulacak hizmetlerin usul ve esasları belirlenerek hizmetlerin etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Üniversiteler Özel Hastaneler STK’lar
5.2.5.8. Şiddet mağdurlarına zamanında, etkili ve uzmanlaşmış müdahalenin sunulmasını teminen; sağlık kuruluşlarında şiddet vakasına müdahalede rolü bulunan diğer kurum ve kuruluşlara yönelik bilgi ve veri akışının güçlendirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Özel Hastaneler STK’lar
5.2.5.9. Üniversitelerde bulunan “cinsel taciz” ve “cinsel saldırıyı” önlemeye ilişkin birimler yaygınlaştırılmalıdır.	YÖK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı STK’lar
5.2.5.10. ŞÖNİM’e başvuran ve konuKevinde kalan şiddet mağduru kadınların hastanelerden alacağı sağlık hizmetlerinden hızlı ve etkin bir	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler Özel Hastaneler

şekilde yararlanmaları için gerekli tedbirler alınmalıdır.		
5.2.5.11. Gizlilik kararı bulunan şiddet mağdurunun, sağlık hizmetlerine başvuru, yararlanma ve ilaç temini aşamalarında, kimlik ve ikamet bilgilerinin gizli tutulmasına yönelik sağlık sistemindeki mevcut aksaklıklar giderilmelidir.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Eczacılar Birliği Üniversiteler Özel Hastaneler STK'lar
Tespit 5.2.6. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personel periyodik olarak konu hakkında temel düzeyde eğitimlere tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte mağdura yaklaşım, başvuru mekanizmaları ve diğer kurumların görev alanlarının belirlendiği konuları içeren ileri düzey eğitimlere tabi tutulmasının şiddet önleme mekanizmalarının uygulanması, güçlenmesi ve yaygınlaştırılması açısından önemli olduğu tespit edilmiştir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.6.1. 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan problemlerin çözümü için tedbir hâkimlerinin, aile içi şiddet bürolarında görev yapan Cumhuriyet savcıları ile müracaat savcılarının ileri seviye eğitimlere katılımı sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı Adalet Akademisi	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
5.2.6.2. Toplumda kadına yönelik işlenen şiddet suçlarında cezasızlık algısı oluşmasına sebep olabilen “haksız tahrik” ve “iyi hal indirimi” uygulamaları hakkında hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik farkındalık programları düzenlenmelidir.	Adalet Bakanlığı Adalet Akademisi	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
5.2.6.3. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinde görev alan personelin, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın hakları konularında bilgi ve	Adalet Bakanlığı	Adalet Akademisi

farkındalık düzeyleri geliştirilmelidir.		
5.2.6.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kolluk personelinin temel eğitim dönemi ve mesleki gelişim planı kapsamındaki düzenlenen eğitimlerine devam edilmesi sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
5.2.6.5. Şiddet olaylarında hangi suçların 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirileceği sorununun aşılabilmesi için bu suçlara ilişkin kriterlerin belirlenerek, ilgili personele eğitim verilmesi sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Adalet Akademisi Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
5.2.6.6. Kolluk personelinin yetiştirilme aşamasından itibaren eğitilmesi, ihtisaslaşması sağlanmalı ve mevcut kolluk personelinin yeterliliğinin sağlanmasını teminen ifade alma teknikleri, tutanak tutulması, mağdurla iletişim gibi konularda yeterli eğitim verilmelidir.	İçişleri Bakanlığı	Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
5.2.6.7. Kolluk eğitiminde uzmanlaşmaya önem verilmeli, kolluk personeli düzenli kriminalistik, insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları, 6284 sayılı Kanun, ceza ve ceza muhakemesi hukuku, etkin soruşturma gibi konularda meslek içi eğitimlere tabi tutulmalıdır.	İçişleri Bakanlığı	Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
5.2.6.8. Cumhuriyet savcılar ve kolluk personelinin birlikte katılabileceği ve uygulamada karşılaşılan sorunların ele alındığı çalıştaylar düzenlenmelidir.	Hâkimler ve Savcılar Kurulu İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları

5.2.6.9. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ŞÖNİM, Konukevleri, İlk Kabul Birimleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve ALO 183 Sosyal Destek Hattı'nda çalışan personelin kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele, travma, tükenmişlik, şiddete uğramış ve/veya şiddete tanık olmuş çocuklar ile yüksek risk grupları ve özel hizmet ihtiyacı olan gruplarla çalışma, iletişim, krize müdahale ve vaka yönetimi konularında ileri seviye eğitimlere katılımı sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.2.6.10. Öğretmen ve okul idarecilerine yönelik olarak kadına yönelik şiddetle mücadele ve önleme mekanizmaları hakkında ileri seviye eğitim programları düzenlenmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar
5.2.6.11. 6284 sayılı Kanun kapsamında kadın konukevinde kalan kadınların çocuklarının eğitime erişimlerinin sağlanması esnasında yaşanan problemlerin çözümü amacıyla ilgili kurumlar arasında eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.2.6.12. Kamu, üniversite ve özel hastanelerde görev yapan sağlık personeli de dâhil olmak üzere tüm sağlık personelinin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında uzmanlaşmasına yönelik zorunlu “aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimleri” düzenlenmelidir.	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler Özel Hastaneler
5.2.6.13. Sağlık Bakanlığı bünyesindeki Aile Sağlığı Merkezleri, Toplum Sağlığı	Sağlık Bakanlığı	Üniversiteler Özel Hastaneler

Merkezi, acil servis, krize müdahale birimi, tıbbi sosyal hizmet birimi ve psiko-sosyal destek merkezlerinde, yoğun bakım ünitesi, psikiyatri klinikleri gibi birimlerde görev yapan personelin şiddet mağdurunu tespit etme ve süreci yönetme konusunda sistematik eğitim alması sağlanmalıdır.		
5.2.6.14. Kadına yönelik şiddete neden olan kalıp yargıların ve yanlış bilgilerin ortadan kaldırılması amacıyla din görevlilerine yönelik zorunlu ve düzenli meslek içi eğitimler verilmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.2.6.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi için kolluk personelinin, ŞÖNİM personelinin, tedbir hâkimlerinin ve Cumhuriyet savcılarının birlikte katılacağı müşterek eğitim programları ve çalıştaylar periyodik olarak yapılmalıdır.	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
5.2.6.16. Milli Savunma Üniversitesi, Adalet Akademisi, Polis Akademisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde, eğitim ve öğrenim gören her düzeydeki personel ile er ve erbaşlara yönelik hazırlanan müfredat, kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddetle mücadele, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele, ailede anne-baba rolleri, öfke kontrolü gibi konular çerçevesinde gözden geçirilmelidir.	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Savunma Bakanlığı	Milli Savunma Üniversitesi Adalet Akademisi Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

5.2.6.17. Yerel yönetimlerde belediye başkanları, yönetici kademesinde görev yapan personel ve diğer personel kadına yönelik şiddet ve kadın hakları konusunda eğitime tabi tutulmalıdır.	Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK'lar Üniversiteler
Tespit 5.2.7. 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) ve (ı) bentlerinde yer alan “ alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması” ve “bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması” tedbirlerinin uygulanmasında Ülke genelinde uygulama birliği sağlanamaması ve kurumların görev ve sorumluluklarının belirlenememesi nedeniyle verilen tedbir kararları etkin şekilde icra edilememektedir. Ayrıca öfke kontrolü, stresle başa çıkma gibi tedavi ve rehabilitasyona ilişkin hizmetlerin de etkin şekilde yürütülmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.7.1. ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayana yönelik; kişinin geçmişi, ailesi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı ve yeterli sayıda “Sosyal Araştırma Raporu” ve tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.7.2. Şiddet mağduru ile şiddet uygulayanın aynı birimde hizmet almasının önlenmesi amacıyla, ŞÖNİM’lerden ayrı olmak üzere şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon birimi oluşturulmalı; bu birimde şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü ve stresle başa çıkma becerileri kazandırılarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Medya kurum ve kuruluşları

ve rehabilitasyon programlarının uzman kişilerce verilmesi sağlanmalıdır. Şiddet uygulayana yönelik hizmet veren rehabilitasyon biriminin medya aracılığıyla tanıtımı yapılmalıdır.		
5.2.7.3. ŞÖNİM bünyesinde yürütülen öfke kontrolü ve şiddet konusunda farkındalık programları yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Üniversiteler
5.2.7.4. 6284 sayılı Kanun kapsamında hâkim tarafından şiddet uygulayana yönelik verilen sağlık tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin olarak; hastaneler bünyesinde oluşturulacak veya görevlendirilecek bir birim hizmet sunumu ve etkinliğinin artırılması; tedbir kararına aykırı hareket eden şiddet uygulayanların ivedilikle mahkemeye bildirilmesi sağlanmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Üniversiteler Özel Hastaneler
5.2.7.5. Tedbir kararının yerine getirilmesine ilişkin görev tanımlarının net olarak belirlenmesi suretiyle uygulamaya açıklık getirecek ikincil düzenlemeler en kısa sürede hazırlanmalı ve Ülke genelinde uygulama birliği sağlanmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
5.2.7.6. Adliye, kolluk birimleri, sağlık ve sosyal hizmetler gibi vakaya müdahale rolü bulunan kurum ve kuruluşlarca önleyici her bir tedbirin etkin uygulanmasını teminen iş akışları ve süreç modeli geliştirilmelidir.	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları

5.2.7.7. Üniversitelerin Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezlerince; kadın çalışmalarına ilişkin yüksek lisans ve doktora programları ile “öfke kontrolü” sertifika programları açılmalıdır.	Üniversiteler	YÖK
5.2.7.8. Ayakta ve Yataklı Arındırma Merkezleri, Ayakta ve Yataklı Rehabilitasyon Merkezleri ve Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinin sayıları ve kapasiteleri artırılmalı, ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı YEŞİLAY	Üniversiteler STK’lar
Tespit 5.2.8. Yapılan araştırmalar, şiddet gören ve risk altında bulunan mağdurların önemli bir kısmının koruyucu mekanizmalara başvurmadığını göstermektedir. Şiddet gören kadınların oluşturulan mekanizmalara güven duymasını başvuruda bulunmasını sağlamaya yönelik tedbirler alınmalıdır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.8.1. Uygulamada koruma amaçlı lehinne tedbir kararı verilen mağdur kadınların eşleriyle barışmaları ya da habersiz yer değişikliği yapmaları, kendisine sağlanan barınma yerinden ayrılan mağdurun durumunun kolluğa bildirilmemesi gibi hususlar korumada zafiyete yol açabilmektedir. Bu durumun önlenmesine yönelik mağdurun yeterli düzeyde bilgilendirilmesi ve konuyla ilgili kurumlar arasında iletişim ve koordinasyonun etkin şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler STK’lar	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı
5.2.8.2. Kolluğa ve adli tedbirlere başvurma aşamasına gelmeden	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Türkiye Barolar Birliği İlgili kamu kurum ve kuruluşları

önce şiddetin önlenmesi amacıyla tarafların yaşanan sorunlarla ilgili destek alabilecekleri mekanizmalar etkin şekilde yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.		Belediyeler STK'lar Üniversiteler
5.2.8.3. Şiddet vakalarının erken tespiti için ASDEP uygulamaları kapsamında, personel tarafından ziyaret edilen ailelerde aile içi ve kadına yönelik şiddet ile başvuru mekanizmaları ve yöntemler gibi konularda bilgilendirmeler yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	
5.2.8.4. Risk faktörleri göz önünde bulundurularak alan taramaları ile hanelerdeki kadın ve çocuklara yönelik şiddet vakalarının önceden tespit edilmesi ve gerekli sosyal hizmet müdahalesinin zamanında ve etkin olarak yapılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Belediyeler STK'lar
5.2.8.5. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı sosyal yardım ve inceleme görevlileri ile belediyelere bağlı kadınlara destek, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunan birimler tarafından hanelerde tespit edilen kadına yönelik/aile içi şiddet vakalarının ilgili birimlere zamanında bildirilmesi ve vakaya gerekli sosyal hizmet müdahalesinin gecikmeksizin yapılması sağlanmalıdır.	Valilik/Kaymakamlıklar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.2.8.6. Kolluğun kayıtlarına yansımadan veya herhangi bir koruma mekanizmasına başvurmadan şiddet gören ve risk altında bulunan mağdurların	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Üniversiteler STK'lar

başvurmama nedenlerinin araştırılarak bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.		
5.2.8.7. Aile içinde yaşanan sorunların çözümüne katkıda bulunmak, yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak amacıyla “Aileye Umut Topluma Hayat” sloganıyla hayata geçirilen İstanbul Gaziosmanpaşa Kaymakamlığı Beyaz Ev Projesi gibi iyi uygulama örnekleri ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı Yerel yönetimler STK’lar Üniversiteler
5.2.8.8. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesini, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınmasını amaçlayan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’nun toplumda bilinirliğini artırıcı kampanyalar düzenlenmelidir.	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Medya Kuruluşları
5.2.8.9. Şiddete maruz kalan ve/veya tanık olan risk altındaki çocukların tespiti ve gerekli tedbirlerin alınmasında eğitim kurumları önemlidir. Bu amaçla; 5.2.8.9.1. Şiddet mağduru çocuklar ile çocuğa yönelik şiddet/ihmal ve istismarlarının tespiti konusunda okullarda görev yapan rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar, öğretmenler, okul yöneticileri ve sağlık personeline eğitim verilmeli ve şiddet	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Üniversiteler

vakalarının bildirilmesi sağlanmalıdır. 5.2.8.9.2. İhbarı yapan kişilerin korunmasına yönelik önlemler alınmalıdır. 5.2.8.9.3. Şiddete uğrayan ya da tanık olan çocuklara yönelik özel psikolojik danışma, terapi ve rehabilitasyon programları uygulanmalıdır. 5.2.8.9.4. Şiddet yaşanan vakalarda çocukların tanık olarak şiddete maruz kalabildiği dikkate alınarak, ebeveyn ilişkisinin kurulması veya sürdürülmesinde şiddet olayları yaşanan durumlarda velayetin verilmesinde ayrıntılı inceleme yapılması ve çocukların korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır.		
Tespit 5.2.9. Şiddetle mücadelenin etkin yürütülmesinde akademik destekle riskler analiz edilerek kriterler oluşturulması ve bu kriterler uyarınca belirlenen gruplara yönelik politikalar geliştirilmesi kadına yönelik şiddetle mücadeleye ivme kazandıracaktır. Kadın cinayetleri başta olmak üzere, şiddetle etkin mücadele için mağdurları gruplandırarak her bir gruba özel tedbirler geliştirilmesi sağlanmalıdır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.9.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında “Risk Haritaları” hazırlanarak; bölgesel/yerel önleyici ve koruyucu politikalar geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler STK’lar

5.2.9.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nda yer verilen kadına yönelik şiddet olaylarının risk analizinin doğru yapılabilmesi amacıyla Aile Bilgi Sistemine entegre edilmek üzere “Risk Analiz Modülü” geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	
5.2.9.3. Cumhurbaşkanlığı Dördüncü İcraat Programında yer verilen “Kadına Yönelik Şiddet Vakalarında Risk Analiz ve Yönetim Modülü’nün Ülke Geneline Yaygınlaştırılması” faaliyeti kapsamında elde edilen verilerin Aile Bilgi Sistemine yansıtılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.2.9.4. Aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında doğru risk analizleri yapılmalı ve yüksek risk taşıyan vakaların istenmeyen sonuçlarının önlenmesine yönelik etkili mekanizmalar oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.2.9.5. Yüksek riskli vakalarda, vakanın yönetim sürecinin titizlikle takibinin yapılması sağlanmalı; özellikle “uzaklaştırma kararı” alınması halinde, şiddet uygulayanın rehabilitasyonu ile tarafların bir araya gelme sürecinin sosyal çalışmacılarca yakından takibini sağlayacak bir sistem oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.2.9.6. Mükerrer ve kronik şiddet unsuru bulunan olayların kaydının mutlaka tutularak mağdurlara yönelik özel politika	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler

ve koruma modülleri geliştirilmelidir.		STK'lar
5.2.9.7. Uygulamada mükerrer şiddet uygulayan veya hakkında tedbir kararı olan vakalarda çocukla görüşme sırasında mağdura şiddet uygulandığı görülebildiğinden; velayet ve görme hakkının kullanılmasında mağdurun ve çocuğun güvenliğinin tehlikeye düşmemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve yüksek riskli vakalarda çocuk görme randevularının mutlaka uzman gözetiminde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı Barolar	İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.9.8. Şiddet mağduru kadınların risk algıları geliştirilmeli, ŞÖNİM tarafından mağdurla birlikte riski azaltmaya yönelik stratejileri de içeren bir güvenlik planı oluşturulmalı ve mağdurun bu plana uyması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları
5.2.9.9. Alkol ve madde kullanımının şiddeti tetiklediği gerçeğinden hareketle kadına yönelik şiddet geçmişi bulunan kişilerin alkol ve uyuşturucu madde kullanımını engelleyecek tedbirler alınmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.2.9.10. Aile içinde şizofreni gibi kişilik bozukluklarına ilişkin psikiyatrik bozuklukları olan hastaların takibinde risk analizleri yapılarak, Sağlık Bakanlığı ve diğer paydaşlar iş birliği ile özel tedbirler alınmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar

5.2.9.11. Şiddet mağduru göçmen, mülteci, sığınmacı kadınlara ilişkin vakalar incelenerek bu mağdurlara özgü koruyucu politikalar geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
Tespit 5.2.10. Boşanma, taraflar için yıpratıcı bir süreç olup yargılama süreci ve boşanma sonrası ortaya çıkan sorunlar ölümle sonuçlanan şiddet eylemlerine yol açabilmektedir. Bu sebeple, eşlerden birini boşanma kararına götüren aile içi sorunlar ortaya çıktığında, taraflara yönelik destek mekanizmaları geliştirilmelidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.2.10.1. Aile bütünlüğünün korunmadığı durumlarda boşanma esnasında ve/veya sonrasında ayrılmış eşlere her türlü psikolojik, ekonomik, sosyal ve tıbbi destek verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları İŞKUR Valilik/kaymakamlıklar Belediyeler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Üniversiteler STK'lar
5.2.10.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak verilen Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı Hizmetlerinin daha etkin hale getirilmesi ve özellikle bu hizmetlerin kamuoyunda bilinirliğinin artırılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Barolar STK'lar Medya Kuruluşları
5.2.10.3. Şiddet nedenli boşanma davası devam etmekte olan tarafların, psikolojik destek alması zorunlu hale getirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.2.10.4. Boşanma sürecinde eşinin ısrarlı takibine veya baskısına maruz kalan kadınlara	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar

yönelik “Şiddet Riskli Boşanma Kategorisi” oluşturulmalıdır.		
5.2.10.5. Kadınların şiddet mağduru olduğu şiddet riskli boşanmalarda, boşanma danışmanlığı hizmetinin devlet tarafından sağlandığı hizmet modeli geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.2.10.6. Uygulamada boşanma davalarının karara bağlanma süresinin uzunluğu dikkate alınarak tarafların mağduriyetini engellemek amacıyla boşanma sürecini hızlandırıcı tedbirler alınmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar Barolar

5.3. POLİTİKA GELİŞTİRİLMESİ VE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONUN SAĞLANMASI

Tespit 5.3.1 Sosyal, ekonomik, hukuki, kültürel ve sağlık olmak üzere çok boyutlu bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet veren kurumlar arasında koordinasyonu gerçekleştirmek ve etkin bir şekilde iş birliğini sağlamak temel unsurlardır. Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları/birlikleri, üniversiteler, özel sektör, STK’lar ve sendikaların iş birliği ve koordinasyonu ile mümkündür. Komisyon çalışmalarında, şiddetle mücadelede görev alan birimlerin farklı kurumlara bağlı olması sebebiyle kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Şiddetle güçlü bir şekilde mücadele edilebilmesi ve uygulamada tam bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla daha etkin önlemler alınması elzemdir. Bu çerçevede şiddetle mücadelede görev alan kurum ve kuruluşların yetki ve görevlerine ilişkin belirsizliklerin giderilmesi, ilgili politika belgelerinin personel tarafından benimsenmesi ve eylem planlarında yer alan kurumların faaliyetlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca şiddetle mücadelede hedef ve politikaların doğru tespit edilmesi amacıyla, somut verilere dayanan çalışmalar yürütülmeli, izleme ve değerlendirmenin etkinliği artırılmalıdır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.3.1.1. Kadınların eğitim, çalışma hayatı ve siyasete eşit	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları

katılımlarının önündeki engelleri tespit etmek, farkındalığı artırmak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla çok alanlı bir ağ oluşturmalı ve pozitif ayrımcılıkla ilgili uygulamalar artırılmalıdır.	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	STK'lar Belediyeler Özel sektör Meda Kuruluşları Meslek Birlikleri Sendikalar
5.3.1.2 Kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının tüm politika ve programlara yerleştirilmesi süreçlerinin geliştirilmesi, koordine edilmesi ve etkin şekilde izlenmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Cumhurbaşkanlığı TBMM İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.3. Eylem Planlarının yerele yansıtılması ve yerelin ihtiyaçları doğrultusunda politikaların oluşturulması amacıyla, 81 ilde hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Planlarının” etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.4. Kadına yönelik şiddetle mücadele il eylem planlarının, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı dışındaki kurum ve kuruluşlarca da sahiplenilmesini artırmaya yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmeli ve gerekli diğer tedbirler alınmalıdır.	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.5. 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının UYAP üzerinden anlık paylaşılmasına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında gerçekleştirilen entegrasyon çalışmasına ve kararların takibi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı

ve izlenmesinin etkinliğine katkı sağlayacak olan “6284 Karar Takip Sistemi”ne Sağlık Bakanlığı da eklenmelidir.		
5.3.1.6. Belediyelerin stratejik planlarında, kadına yönelik şiddetle mücadele doğrultusunda yapılan/yapılması planlanan faaliyetlere daha fazla yer vermeleri teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Türkiye Belediyeler Birliği	İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler
5.3.1.7.Uygulamayı kolaylaştırıcı ve birlikteliği sağlayıcı genelgeler ile kurum içi düzenleyici belgelerin tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda gecikmeksizin yayınlanması ve güncellenmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.8. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan tüm kurumların iş ve işlem adımlarına ilişkin prosedürlerin açıklandığı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Rehberi” hazırlanmalı ve ilgili personele, tüm kurum ve kuruluşlara, STK’lara ve özel sektöre dağıtılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler Özel sektör Sendikalar Meslek Birlikleri
5.3.1.9. Kadına yönelik şiddetle mücadelede rol alan tüm kurum ve kuruluşların sorumluluklarına ilişkin “Kontrol Listesi” hazırlanmalı ve ilgili taraflarca etkin kullanılmasına ilişkin önlemler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.10. Üniversiteler, STK ve özel sektörle iş birliği yapılarak mülteci/sığınmacı kadınlara yönelik şiddet vakalarını	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler

bildirebilmelerini sağlayıcı prosedürler, kılavuzlar, hazırlanmalı ve destek hizmetleri geliştirilmeli; ayrıca bu alandaki şiddet verileri ve gelişmeler takip edilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Özel sektör
5.3.1.11. Şiddetle mücadelede 6284 sayılı Kanunun bütüncül yaklaşımına uygun şekilde bütün kurumların dâhil edilmesine yönelik etkin önlemlerle sürecin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.12. Şiddete maruz kalan mağdurun her defasında farklı kurumlara başvuru yapabildiği dikkate alınarak olguların erken tespitinin sağlanabilmesi, şiddet mağduru kadınların şiddet riskinden korunması ve tekrarlanan şiddet vakalarında gerekli tedbirlerin ivedi olarak alınması için kurumlar arası (kolluk, sağlık kurumları, ŞÖNİM, adliye vb.) erken uyarı sistemi oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.13. Kolluk tarafından mağdurun ilk başvurusu esnasında düzenlenen ve ŞÖNİM, hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile paylaşılan “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu”nun Sağlık Bakanlığı ile de paylaşılmasının sağlanması amacıyla gerekli mevzuat düzenlemeleri hazırlanmalı ve tüm kurumların erişebileceği bir alt yapı sistemi kurulmalıdır.	TBMM İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları

5.3.1.14. “Şiddete sıfır tolerans” ilkesinin şiddetle mücadelede görev alan kurumların ve yerel yönetimlerin plan ve programlarına dâhil edilmesi amacıyla kurumlara yol gösterici mahiyette rehber ve kılavuzlar hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.15. Şiddetle mücadelede gerek farkındalık çalışmaları gerekse tedbirlerin uygulanması ve şiddet mağdurlarına ulaşılmada muhtarlıklarla daha fazla iş birliği yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.16. Kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için uluslararası, ulusal ve yerel iyi uygulamaların bilinmesine yönelik etkinlikler düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.17. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele kapsamında yürütülen tüm program ve projelerin somut, uygulanabilir, sürdürülebilir ve sonuçlarının izlenebilir olması için gerekli tedbirler alınmalı ve bu sonuçlar ilgili kurum ve kamuoyuyla paylaşılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.18. Kadına yönelik şiddetle mücadele mevzuatı çerçevesinde sunulan hizmetler ve uygulamada karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla kurumlar arası iş birliği protokolleri hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.19. Üniversitelerin Kadın Sorunları Uygulama ve	Üniversiteler	TBMM

Araştırma Merkezleri ile kadına yönelik şiddetle mücadele ve şiddet mağduru kadınların sosyo-ekonomik açıdan güçlenmesi kapsamında çalışmalar gerçekleştirilmeli ve yapılan çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla tüm üniversitelerin çalışma, proje, makale, iyi uygulama örnekleri ve alan deneyimlerini paylaştığı düzenli toplantılar yapılmalı ve raporları ilgili kurumlar ile TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna sunulmalıdır.		İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler
5.3.1.20. Kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet sunan STK'ların alan deneyimleri, şiddetle mücadelede yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği toplantılar düzenli aralıklarla yapılmalı ve toplantılar raporlanmalıdır.	STK'lar	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.21. Şiddeti önleyici tedbirler geliştirilmesi amacıyla stratejik planlar oluşturulmalı ve takibi yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Belediyeler Üniversiteler
5.3.1.22. Politika oluşturulması ve takibi sürecine, kamu kurumlarının yanında STK, sendika ve özel sektör dâhil edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Sendikalar Özel sektör

5.4. MEVZUAT DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİLERİ

Tespit 5.4.1. Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi, uygulamada güçlü bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla daha etkin önlemler alınması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede çok sayıda kurum ve kuruluşun görev ve sorumlulukları bulunduğu dikkate alınarak iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi için kadına yönelik şiddetle mücadeleye ivme kazandıracak bir üst politika belgesine ihtiyaç vardır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.1.1. Kurum ve kuruluşlar arası iş birliği, eşgüdüm ve koordinasyonu güçlendirerek kurumsal sorumlulukları bütüncül ve kapsayıcı şekilde belirleyen mevcut üst politika belgelerinin gözden geçirilerek uygulama etkinliğini daha da arttıracak mekanizmaların geliştirilmesi, kadına yönelik şiddet ile mücadele politikasının daha etkin şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.	Cumhurbaşkanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları
5.4.1.2. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.	Cumhurbaşkanlığı	
5.4.1.3. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele	Cumhurbaşkanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

konusunda uzmanlaşmış, bütçe ve personel açısından güçlendirilmiş, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha etkin hale getirecek, koordinasyon, izleme ve uygulama kapasitesini artıracak, sunulan hizmetlerde standartlaşmayı, daha hızlı ve kapsayıcı hizmet sunulmasını sağlayacak, mevzuat uygulamalarını izleyecek, kurum ve kuruluşların bu alandaki veri ve istatistiklerini tek elde toplayacak, ortak veri tabanı oluşturacak, alınacak önlemleri belirleyecek, uygulanan politikaların etki analizini yapacak, periyodik olarak konu, zaman ve bölge bazlı raporlar hazırlayacak, yukarıda belirtilen mekanizmaların sekretarya hizmetlerini yürütecek bir birim/kurum kurulmalı veyahut kurum ve kuruluşların mevcut birimleri arasından bu yönde görevlendirme yapılmalıdır.		
Tespit 5.4.2. Kadına yönelik şiddet vakaları hakkında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının her mahkeme tarafından değil, tek bir mahkeme ve bir hâkim tarafından değerlendirilmesi ve bu alanda uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla tedbir mahkemeleri faaliyete geçirilmiştir. Bununla birlikte tedbir muhakemesi dışında mağdurun şikâyeti üzerine farklı usullere tabi ceza ve hukuk davaları farklı mahkemelerde devam etmektedir. Bu farklı hukuki süreçlerin taraflar arasındaki ihtilafları uzattığı gibi yeni ihtilafları doğurduğu tespit edilmiştir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.2.1. Aile içi ve kadına yönelik şiddet mağdurlarına ilişkin işlemlerin tek bir mahkemede sonuçlandırılarak sürecin hızlanması ve taraflar	TBMM	Adalet Bakanlığı

arasındaki anlaşmazlıkların yeni ihtilaflara mahal vermemesi amacıyla; tedbir kararı verebilen, taraflar arasındaki cezai uyuşmazlıkları çözebilen ve aile hukukundan kaynaklanan ihtilafları gideren hukuk ve ceza yargılamasının birlikte yapıldığı ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır.		
5.4.2.2. Bu ihtisas mahkemelerinde görev yapacak hâkimlerin bu mahkemelerde görev almadan önce ve görevleri süresince konuyla ilgili eğitim almaları ve tayin nedeniyle yer değişikliği yapıldığında yalnızca bu ihtisas mahkemelerinde görev yapmaları sağlanmalıdır.	Hâkimler ve Savcılar Kurulu	Adalet Bakanlığı
5.4.2.3. 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir kararlarını vermekle görevli Tedbir Mahkemelerinin (bu raporla kurulması önerilen ihtisas mahkemeleri kuruluncaya kadar) sayısı artırılmalıdır.	Hâkimler ve Savcılar Kurulu	Adalet Bakanlığı
Tespit 5.4.3. Türk Ceza Kanunu’na göre ceza belirlenirken hâkim tarafından; suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı ile failin güttüğü amaç ve saik göz önünde bulundurulmaktadır. Bununla birlikte belirlenen ceza hakkında Kanun’un 62’nci maddesinde düzenlenen “takdiri indirim nedenlerinin” değerlendirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Kamuoyunda “kravat indirimi” ve “iyi hal indirimi” olarak bilinen bu müesseseler kadına yönelik şiddet vakalarında sıklıkla uygulanabilmekte ve bu da toplumda kadına yönelik şiddet suçları özelinde cezasızlık algısı oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca kadına karşı işlenen suçlarda hükmedilen cezaların etkili şekilde infaz edilmesi, şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişiler üzerinde belli bir caydırıcılık unsuru taşıması gerekmektedir.		

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.3.1. Toplumda kadına yönelik olarak işlenen suçlarda “cezasızlık veya az ceza” algısına yol açan uygulamaların sona erdirilmesi ve “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ile etkin şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla, kamuoyunda “kravat indirimi” olarak bilinen “iyi hal indiriminin” kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle hükmedilen cezalarda uygulanmamasına yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler
5.4.3.2. Kadına yönelik şiddet eylemlerine ilişkin “kravat indirimi” olarak da tabir edilen iyi hal indiriminin değerlendirme kriterleri arasında “suçun işlenmesindeki hususiyetler, eylemin kamu vicdanını rahatsız edici niteliği, toplumda meydana getirdiği tepki ve infialin” de dâhil edilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır. (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27.09.2011 tarih ve 122-187 sayılı Kararı)	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler
5.4.3.3. Kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle hükmedilen cezalarda cezaların infazı aşamasında cezasızlık algısına neden olan mevcut sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler

Tespit 5.4.4. Kadın cinayetleri ve kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçlarının, sadece evli kişiler arasında değil, aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasında da azımsanmayacak oranda işlendiği görülmektedir. Eşe karşı işlenen suçlarla ilgili Kanun’da öngörülen cezayı artıran sebepler 4. Yargı Paketi ile boşanan eşi de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Benzer bir düzenleme ile aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasında gerçekleşen kadına yönelik şiddet eylemlerinin de bu kapsama alınması gerekmektedir.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.4.1. Türk Ceza Kanunu’nda eşe ve boşanmış eşe karşı işlenen suçlarla ilgili Kanun’da öngörülen cezayı artıran sebeplerin, aralarında evlilik bağı olmayan kadınlara yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler
Tespit 5.4.5. Hukuk mevzuatımıza ilk defa, 6284 sayılı Kanunla giren “tek taraflı ısrarlı takip” kavramı, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nde tanımlanmıştır. Ancak ceza mevzuatımızda, şiddetin bir türü olan ısrarlı takip teşkil eden fiiller bir bütünlük içerisinde, ayrı bir suç olarak tanımlanıp yaptırıma bağlanmamıştır. Bu sebeple ısrarlı takip teşkil eden fiiller, mahkemelerce huzur ve sükûnu bozma, taciz veya sarkıntılık eylemleri kapsamında ele alınmakta ve faillere verilen cezalar caydırıcılık unsuru taşımamaktadır. İsrarlı takip teşkil eden fiiller mağdur ve mağdur yakınları üzerinde ciddi etkiler oluşturmaktadır. Bu tür vakalarda çok uzun yıllar süren ısrarlı takip fiilleri olabilmekte ve şiddete uğrayan kadın ve çocuklar maddi, manevi ve psikolojik zarar görmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.5.1. TCK’da yapılacak yeni bir düzenleme ile ısrarlı takip fiillerinin etkili ve caydırıcı nitelikte bir yaptırıma bağlanması ve ayrıca suçun nitelikli hallerine de yapılacak	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler

düzenlemede yer verilmesi gerekmektedir.		
Tespit 5.4.6. Kadına karşı şiddet suçundan hüküm giyen kişilerin ceza ve infaz kurumları bünyesinde ve infaz sonrasında denetimli serbestlik bürolarında kayıtlı olan hükümlü ve yükümlülerin birtakım programlar aracılığıyla rehabilite edilmesinin sağlanması ve ıslah olarak topluma karışmalarını sağlamaya yönelik tedavi programları uygulanmalıdır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.6.1. 5275 sayılı Kanun'un 108 inci maddesinde “uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı suç” işleyenler için düzenlenen hükmün, kadına karşı şiddet suçlarından mahkûm olanlara da uygulanmasını teminen ilgili maddede düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler
5.4.6.2. Hükümlülerin gözlem, sınıflandırma ve gruplandırmalarında “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” yönünden özel değerlendirme yapılmalıdır. Bu hükümlülere uygulanacak bireyselleştirme ve iyileştirme programlarının belirlenmesi, bu suçların niteliğine uygun olarak yapılması, katılımları zorunlu, iyileştirme ve eğitim programlarını da içerir şekilde ikincil mevzuat düzenlemeleri hazırlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Barolar Üniversiteler
5.4.6.3. Kadına yönelik şiddet kapsamında işlenen suçlardan	Adalet Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar

mahkûm olanlara bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve müdahale programları çerçevesinde, hükümlünün şiddet olgusuna bakış açısının yeniden şekillendirilmesi ve gerçekleştirdiği fiilin anlam ve sonuçlarını kavramasına yönelik, uygun tedavi ve diğer yükümlülüklerle ilişkin yönetmelik hazırlanmalıdır.		Barolar Üniversiteler
5.4.6.4. Ruhsatsız av tüfeği edinilmesinin önüne geçilmesi ve av tüfeği ile işlenen şiddet olaylarının önlenmesini teminen 2521 sayılı Kanun'un 13 üncü maddesinde öngörülen fiil suç olarak düzenlenmelidir.	TBMM	İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
5.4.6.5. 6284 sayılı Kanun gereğince tedbir kararı verilen hallerde tedbir kararı süresince ruhsatlı silahın teslim edilmemesi durumu 6136 sayılı Kanun'un 13 üncü maddesi kapsamında düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
Tespit 5.4.7. Adli süreçte muayeneye tabi tutulan kadınların farklı nedenlerle muayeneye karşı çıkabildikleri ve neden ayrıntılı şekilde muayeneye tabi tutulduklarını sorguladıkları görülmektedir. Ceza muhakemesi sürecinin delilden hareket etmesi karşısında, öncelikle mağdurun kaygı düzeyinin düşürülmesi, beyanının mümkün olduğu ölçüde özel ortamlarda alınması ve delillerin bozulmadan ve kaybolmadan toplanması büyük önem taşımaktadır. Bu yönde şiddet mağduru kadınların bilgilendirilmesi ve yapılacak işlemlerin yalın ve anlaşılabilir bir dil ile izah edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kadınların adli süreçte muayene ve benzeri işlemleri esnasında gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.7.1. 5271 sayılı Kanun'un mağdur kadınların muayenesi	TBMM	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı

düzenleyen 77 nci maddesine mağdurun bilgilendirilmesi ve muayenenin gereken özenle yapılmasına yönelik hükümler eklenmelidir.		İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
5.4.7.2. Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik'te yer alan “Muayene edilecek kadının talebine rağmen bir kadın hekimin bulunmasına olanakların elvermediği durumlarda; muayene sırasında hekim ile birlikte bir başka kadın sağlık mesleği personelinin bulundurulmasına özen gösterilir.” hükmünün Kanun'un 77 nci maddesinde düzenlenerek güvence altına alınması sağlanmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
Tespit 5.4.8. Komisyon çalışmaları kapsamında yapılan araştırmalar neticesinde uygulamada çekişmeli boşanma davası süreçlerinin oldukça uzun sürdüğü ve taraflar arasında ihtilaflı geçen bu sürecin olası şiddet risklerini artırdığı tespit edilmiştir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.8.1. Çekişmeli boşanma davaları çoğu zaman nafaka tazminat ve ziynet alacağı gibi talepleri de beraberinde getirmektedir. Bazı çekişmeli boşanma davalarında davanın her iki tarafının da geçimsizliğe ve boşanmaya ilişkin iradeleri net şekilde ortada olmasına karşın, belirtilen nafaka ve tazminat gibi istemlerden ötürü kusur değerlendirmelerinin yapılabilmesi için	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler

yargılamaların uzadığı görülmektedir. Bu noktada her iki tarafın da boşanmak istediği durumlarda davanın bu bölümün hızlı şekilde neticelendirilmesi için bu yönde bir mevzuat düzenlemesi yapılması gerekmektedir.		
5.4.8.2. Boşanma davasının, sırf ziynet alacağı, eşya alacağı gibi talepler sebebiyle uzadığı dikkate alınarak bu talepler boşanmadan ayrı birer dava türü olarak kabul edilmeli ve boşanma davalarından ayrı olarak ele alınmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
5.4.8.3. Anlaşmalı boşanma davalarının adli tatilde görülebilmesi sağlanmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
5.4.8.4. Türk Medeni Kanunu'nun "Evlilik birliğinin sarsılması" başlıklı 166 ncı maddesinin dördüncü fıkra hükmünde düzenlenen 3 yıllık fiili ayrılık süresinin 1 yıl olarak değiştirilmesine yönelik düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Adalet Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Barolar Üniversiteler
Tespit 5.4.9. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları da içeren önemli bir yasal düzenlemedir. Ancak Kanun'un bulunduğu tedbirlerin etkin şekilde uygulanabilmesi için vakalara ilişkin gecikmeksizin doğru risk değerlendirmesi yapılması ve vakaya uygun tedbirlerin belirlenmesi önem arz etmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ

5.4.9.1. Kanun’un 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki “tek taraflı ısrarlı takip” ibaresi, “ısrarlı takip” olarak değiştirilmelidir.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.2. Kanun’un 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının sonuna “d) Kanun kapsamındaki tedbirlerin alınması ve uygulanması sürecinde mağdurların yapılan uygulamalar ve işlemler nedeniyle ikinci kez örselenmemesi için gerekli özenin gösterilmesi esastır.” hükmü eklenmelidir.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.3. Kanun’un mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına ilişkin 3’üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde düzenlenen süre, diğer tedbir kararları için öngörülen altı aylık süreye uygun olarak çalışmayan kişilerde “altı ay”; kişinin çalışması halinde ise “dört ay” olarak değiştirilmelidir.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.4. Kanun’un 4 üncü maddesinde belirtilen hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına “okul değişikliği” tedbirinin de eklenmesi yönünde değişiklik yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.5. Kanun’un 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “kimlik ve diğer ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik” tedbir	TBMM Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler

kararının uygulanmasında yaşanan tereddütlerin giderilmesini ve tedbirin etkin şekilde uygulanmasını teminen uygulamaya açıklık getiren ikincil mevzuat hazırlanmalıdır. Ayrıca kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belge değişikliği sırasında harç ve benzer masraflar ile birlikte “değerli kâğıt bedeli”nin de alınmaması için kanuni düzenleme yapılmalıdır.		
5.4.9.6. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) ve (ğ) bentlerinde sayılan kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbir kararlarının arasına, "silah teslimi" tedbirinin de dâhil edilmesine yönelik düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.7. “Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” ve “işyerinin değiştirilmesi” tedbirinin niteliği gereği süreye tabi olamayacağı dikkate alınarak bu tedbirlerin süresiz uygulanmasına yönelik değişiklik yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.8. Kanun’un 8 inci maddesinin (4) numaralı fıkrasında tedbir kararlarının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda koruyucu ve önleyici tedbirler şiddet mağduru ve şiddet uygulayana tebliğ edilmektedir. Bu durumda ise şiddet mağduru	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler

kişiyeye yönelik alınan “kimlik değışikliğı”, “işyeri değışikliğı”, “kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi” gibi koruyucu tedbirler hakkında şiddet uygulayan da haberdar olmaktadır. Söz konusu koruyucu tedbir kararlarının mahiyetleri dikkate alınarak şiddet uygulayana bildirilmemesine yönelik düzenleme yapılması gerekmektedir.		
5.4.9.9. Uzaklaştırma kararı başta olmak üzere önleyici tedbir kararları şiddet uygulayana tebliğ edilmek istenildiğinde kişiyeye ulaşılabilmesi, sabit bir adresinin olmaması vb. nedenlerden dolayı zorlama hapsi dâhil birçok kararın tebliğ edilememesi sebebiyle tebligatın zamanında yapılamamasından kaynaklanan sıkıntılar yaşandığı, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararların gecikmeksizin ve kolay bir şekilde tebliğ edilebilmesi amacıyla e-tebligat veya telefon ile tebligat gibi etkili ve süratli usullerin kullanılabilmesi için ilgili mevzuatta gerekli düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.10. Kanun’un 9 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasında öngörülen “iki haftalık itiraz süresinin” kısaltılarak “bir hafta” olarak	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler

düzenlenmesi yönünde değişiklik yapılmalıdır.		
5.4.9.11. 6284 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesine ayrı bir fıkra olarak ya da bu maddeden sonra gelmek üzere 10/A maddesi olarak şiddet uygulayan kişinin gözaltından, tutukevi veya infaz kurumundan, rehabilitasyon veya tedavi merkezi gibi gözetim altında bulunduğu kurumlardan geçici veya sürekli olarak serbest bırakılması, ayrılması veya firar etmesi durumunda konuyla ilgili mağdurların bilgilendirilmesi ve ayrıca bu durumdaki mağduru koruyucu idari tedbirlerin resen alınmasına yönelik bir hüküm eklenmelidir.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK'lar Üniversiteler
5.4.9.12. Aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarında zorlama hapsinin etkin olarak uygulanabilmesini teminen gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Barolar STK'lar Üniversiteler
5.4.9.13. “Gecikmesinde sakınca bulunan hâl” kapsamında kolluk amiri tarafından alınan koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının süresinin kolluk amiri tarafından mı, yoksa mülki amir veya hâkim tarafından mı belirlenmesi gerektiği konusunda tereddüt yaşandığından konuya açıklık getirilmesi için mevzuatta düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Barolar STK'lar Üniversiteler

5.4.9.14. Türkiye’deki yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının şiddetten etkin şekilde korunması açısından 6284 sayılı Kanun’un Uygulama Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendindeki tanımda yer alan “mütekabiliyet” ifadesi bent kapsamından çıkarılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.15. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında hakkında uzaklaştırma kararı verilen ve yapılan risk değerlendirmesiyle barınacak yeri olmadığı anlaşılan kişilere öfke kontrolü ve benzeri programlara katılma, tedavi ve rehabilite edilme koşuluyla “barınma imkân” sunulmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Barolar STK’lar Üniversiteler
5.4.9.16. Kanun’un 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde belirtilen şiddet uygulayana yönelik olarak “korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığın olması halinde hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması” ve “bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması” yönündeki tedbir kararlarının	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Barolar STK’lar Üniversiteler

ne şekilde, hangi kurum tarafından uygulanacağı ve takibinin nasıl yapılacağına yönelik ikincil mevzuata yönelik düzenleme yapılmalıdır.		
Tespit 5.4.10. Şiddete tanık olma ya da şiddet mağduru olma eksenindeki travmatik ve zorlayıcı yaşam öyküsünün, bir diğerine şiddet uygulama riskini arttırma ihtimali göz önüne alındığında; önleyici çalışmalar ile çocukluktan itibaren şiddetin nesiller arası aktarımının kırılması ve şiddet failine yönelik rehabilitasyon çalışmalarının yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda şiddetsiz bir toplumun inşası için mağdur, tanık ve faile yönelik yürütülecek önleme, koruma ve müdahale çalışmalarını yürüten kurumların ikincil mevzuatları ile ruh sağlığı hizmet standartlarının belirlenmesinin sunulan hizmetlerin niteliğini ve hesap verilebilirliğini arttıracığı düşünülmektedir		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.10.1. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla ruh sağlığı hizmeti kapsamındaki şiddet döngüsünün kırılmasına yönelik önleyici gelişimsel çalışmalar ile mağdur ve tanıklara yönelik psiko-sosyal destek ve faillere yönelik rehabilitasyon çalışmaları önem arz etmektedir. Bu doğrultuda toplum ve bireyin ruh sağlığının korunması, ruhsal yönden sağlıklı gelişiminin sağlanmasına yönelik temel ilkelerin belirlenmesi, ruh sağlığı hizmet ve desteklerine acil erişim ihtiyacı duyan bireylerin ihtiyaç duydukları hizmet ve destekleri mümkün olan en kapsamlı ölçüde alması, bu doğrultuda verilecek önleyici, destekleyici ve iyileştirici hizmetlerin en uygun şekilde sağlanması	TBMM	Sağlık Bakanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Meslek Birlikleri STK'lar Üniversiteler

doğrultusunda “şiddetsiz bir toplum”un inşasına katkı sunacak Ruh Sağlığı Yasası hazırlanmalıdır.		
5.4.10.2. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, sağlık hizmetlerinde kurumsal sorumlulukların belirlendiği iş akış şemaları ve ikincil mevzuat ivedilikle hazırlanarak yayımlanmalı, şiddet mağduruna yönelik uygulama prosedürleri revize edilerek müdahale hizmetlerinin standartları oluşturulmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Meslek Birlikleri STK’lar Üniversiteler Özel sektör
5.4.10.3. Fail tedavi programlarının uygulanmasının ve takibinin hangi kurum/kurumlar tarafından nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin usul ve esasların yer aldığı ikincil mevzuata yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Meslek Birlikleri STK’lar Üniversiteler
5.4.10.4. Tedbir kararlarının vakaya özgü olması ve tekrarlanan şiddetle etkin mücadele edilebilmesini teminen ŞÖNİM’ler tarafından “Tedbirlerin Uygulama Sonuçları ve Etkilerine Dair Rapor”un tekrarlanan şiddet vakalarında mutlaka hazırlanmasının sağlanmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır.	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı STK’lar Üniversiteler
5.4.10.5. Milli Eğitim Bakanlığının 24.03.2006 tarihli ve 2006/26 sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Meslek Birlikleri

ihtiyaçlara yönelik olarak güncellenmelidir.		STK'lar Üniversiteler Özel sektör
Tespit 5.4.11 Güçlü, sürdürülebilir, dengeli ve kapsayıcı kalkınma için; kadının çalışma hayatında hak ettiği yeri alması, işgücüne aktif bir biçimde katılması ve üretimde söz sahibi olması çok önemlidir. Kadınların istihdamını ve girişimciliğini teşvik edilmesi ve kayıt dışı kadın istihdamı ile mücadele gibi konularda birçok yasal düzenleme hayata geçirilmesine rağmen kadın istihdamı alanındaki kurum ve kuruluşlar ile diğer taraflar arasında koordinasyon ve iş birliğini güçlendirici düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.4.11.1 Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli unsurlarından biri kadının güçlenmesidir. Kadın istihdamını artırmak üzere yapılan çalışmalar genel ekonomik faydanın ötesinde kadının güçlenmesine hizmet etmesi açısından önemlidir. Kadın istihdamı alanındaki mevcut sorunların tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik ilgili tüm tarafların gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve iş birliğini sağlamak üzere 2010/14 Sayılı Başbakanlık Genelgesi'nin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uygun olarak yeniden yayımlanması gerekmektedir.	Cumhurbaşkanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Özel Sektör Sendikalar
5.4.11.2. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile İş Kanunundaki işçi ve memurların ebeveynlik haklarını uyumlaştırmaya yönelik sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Özel Sektör Sendikalar
5.4.11.3. Şiddet mağduru olup konuvehlerinde kalan devlet	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

korumasındaki kadınların istihdama erişimlerinin artırılması amacıyla kota ve teşvik uygulamasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır. Çalışan sayısı 50 ve daha fazla olan özel sektör işyerlerinde, çalışan sayısının yüzde 2’i oranında şiddet mağduru olup konukevlerinde kalan ve devlet koruması altında olan kadınların bedeni ve ruh durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü kılacak düzenlemeler yapılmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Özel Sektör Sendikalar
---	--------------------------------------	--

5.5.MEDYA VE BASIN DİLİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Tespit 5.5.1. Medyada kadın hakları temelli yayıncılık anlayışı çerçevesinde kadınların temsilinin iyileştirilmesi ve dönüştürülmesine ilişkin farkındalık ve bilinç düzeyinin artırılmasının, kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli rolü bulunmaktadır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.5.1.1. Ulusal ve yerel medyada çalışan tüm içerik hazırlayıcılarına medyada kadın temsilinin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik, düzenli aralıklarla “medyada kadın temsili” ve “kadın odaklı habercilik” gibi konularda eğitim programları düzenlenmelidir.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Ulusal ve yerel medya kuruluşları STK’lar Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.1.2. Kamu kuruluşları, iletişim fakülteleri ve sivil toplum kuruluşlarının kadın ve medya alanında daha fazla araştırma yapmaları,	Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	TRT Anadolu Ajansı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler

sempozyum, konferans, sergi gibi çalışmalar gerçekleştirilmeleri teşvik edilmelidir.		Medya meslek birlikleri
5.5.1.3. İletişim alanında eğitim veren mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile iletişim fakültesi öğrencilerine medyada kadın temsili, kadın odaklı habercilik ve etik yayın ilkeleri ile ilgili uygulamalı eğitimler verilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı YÖK Üniversiteler	RTÜK STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.4. Üniversitelerin iletişim fakülteleri dışında medyaya içerik hazırlayan bölümler başta olmak üzere lisans ve yüksek lisans öğrencilerine medyada kadın temsili de içeren “medya okuryazarlığı” dersi verilmelidir.	YÖK Üniversiteler	RTÜK STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.5. Medya alanında düzenleyici ve denetleyici kamu kurumu personeline yönelik medyada kadın temsili konusunda farkındalık eğitim programlarının içeriği akademik düzeyde iyileştirilmeli ve periyodik hale getirilmelidir.	RTÜK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.6. Medyada cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetle mücadele için “medya okuryazarlığı” eğitim içeriklerinin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı hale getirilmesi sağlanmalıdır.	RTÜK Üniversiteler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK'lar
5.5.1.7. Özellikle görsel basında aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerini konu alan, alanında	Yazılı ve görsel medya kuruluşları	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK Üniversiteler STK'lar

uzman kişiler tarafından sunulan programlar teşvik edilmeli ve kadın uzmanların temsiliyeti artırılmalıdır.		Medya meslek birlikleri
5.5.1.8. İzleyici temsiliyeti, medya etik ilkeleri konusunda toplumu ve medya sektörünü bilgilendirmeye yönelik düzenli aralıklarla eğitim verilmeli ve rehberler yayımlanmalıdır.	RTÜK	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Basın İlan Kurumu Anadolu Ajansı Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.5.1.9. Yayıncılara, yapımcılara ve senaristlere yönelik televizyon yayınlarında şiddetin bireysel ve toplumsal etkileri konusunda bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri artırılmalı, sektör temsilcileri ile istişare toplantıları gerçekleştirilerek uygulamaya yönelik çözüm önerileri geliştirilmelidir.	RTÜK	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.10. Medya mensupları ile ortak çalışmalar yürütülerek kadına yönelik şiddet konusunun medyada ele alınış biçimine ilişkin bilinç artırıcı faaliyetler yürütülmeli ve medya çalışanları için yol gösterici kılavuzlar hazırlanmalıdır.	RTÜK	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.11. Televizyon programları ve özellikle dizilerde, alt yazı veya uyarı/işaret vb. uygulamalarla kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin yasal düzenlemeler ve şiddete maruz kalınması halinde yasal başvuru hakları konusunda	RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar

bilgilendirme yapılması sağlanmalıdır.		
5.5.1.12. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet haberlerinde, kadının şiddet karşısında kanuni korunma ve çözüm yollarına dair bilgiler yalın bir anlatımla verilmelidir.	Medya kuruluşları	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar
5.5.1.13. Şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık oluşturacak diziler desteklenmeli ve olumlu örnekler ödüllendirilmelidir.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	RTÜK Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.14. Kamu spotları veya diğer farkındalık çalışmalarında, şiddetin yıkıcı etkilerinin vurgulanması yerine insani değerleri olumlu bir söylemle vurgulayan çalışmalar yapılmalı, örnek olarak “Aile içi şiddete hayır!” gibi bir slogan yerine “Aile demek güven ve huzur demektir!” gibi bir slogan tercih edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.15. Kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalığı artırmaya yönelik yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medyada kullanılmak üzere içerikler geliştirilmelidir.	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.16. Yetişkinlere yönelik medya okuryazarlığı eğitimleri ve özel olarak ebeveyn okuryazarlığı konusuna yönelik bilinçlendirici çalışmalar artırılmalıdır.	RTÜK	Medya kuruluşları Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.17. Toplumsal düzeyde “dijital okuryazarlık eğitimleri” yaygınlaştırılarak iletişim araçlarının ve medyanın	RTÜK Milli Eğitim Bakanlığı	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler

verimli-eleştirel kullanabilmesi sağlanmalıdır.		STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.18. İnternetin getirdiği risklerle mücadele için bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından sunulan ve altyapı erişim sağlayıcılar tarafından oluşturulan Güvenli İnternet Hizmetinin yaygınlaştırması ve kullanıcılar tarafından bilinirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İnternet Servis Sağlayıcıları	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.19. Dijital okur-yazarlık seviyesinin okul öncesi eğitim döneminden başlanarak geliştirilmesi için hem bireysel hem toplumsal önlemler alınmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.20. Medya hizmet sağlayıcıları ve diğer paydaşların; kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet konusunda bilinci artıracak özel programlar üretmesi teşvik edilmelidir.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK	İnternet Servis Sağlayıcıları Medya kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.1.21. Medya okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerine yönelik “eğitici eğitimlerinin” etkinleştirilmesi, yıllık olarak ders müfredatı ve öğretim programına ek olarak yararlanılabilecek içeriklerin/eğitim materyallerinin güncellenerek öğretmenlere destek sağlanmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı RTÜK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK’lar Üniversiteler

5.5.1.22. Üniversitelerin İletişim Fakültelerinde ve benzer içerikli eğitim veren fakültelerinde “Medya Okuryazarlığı” dersinin müfredatta yer alması sağlanmalıdır.	YÖK Üniversiteler	RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK’lar
5.5.1.23. Kadına yönelik şiddeti normalleştiren dil kullanımının ve ayrımcılık içeren söylemlerin önlenmesine yönelik iletişim ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK Milli Eğitim Bakanlığı	İnternet Servis Sağlayıcıları Medya kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
Tespit 5.5.2. Kadına yönelik şiddet olaylarının görsel-ışitsel medya ve basın-yayın organlarında haber olarak yayınlanmasında ve diğer kurgusal yayınlarda medyanın sorumluluğunun ve hassasiyetinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir. Medya içeriklerinde kullanılan sorunlu dilin kamusal sorumluluk bilinci taşıyan “sorumlu dil”e çevrilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunun medyanın gündeminde tutulması gerekmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.5.2.1. Şiddetle etkin mücadele için kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık nedeniyle alınan yaptırım kararlarının daha fazla gündeme getirilerek haberleştirilmesini, şiddetle mücadelede caydırıcı etkisi olacağı dikkate alınarak bu yönde haber yapılmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı RTÜK	Medya kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.2. Basın özgürlüğü korunarak şiddet unsuru içeren olayların haberleştirilmesinde; yaralanma, acı çekme ve ölüm anına ait görüntüler genel kamu	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri

yararı gerektirmedikçe yayınlanmamalıdır.		
5.5.2.3. Haberde, şiddet eylemlerini öven, haklı ya da meşru gösteren ifadeler ve mağdurların görüntüleri kullanılmamalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.4. Şiddet eylemine gerekçe olabilecek ve şiddeti meşrulaştıracak şekilde çılgın, bunalımda, işsiz vb. faili/şiddet uygulayanı masumlaştıran sıfatlardan kaçınılmalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.5. Toplumsal şiddet olaylarının verilmesinde gerilimi artıracak nitelikteki görüntü, yorum ve ifadelerden, şiddeti kanıksatıcı ve suç tekniklerini öğretici detaylar verilmesinden kaçınılmalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.6. Haberler, şiddet mağduruna yönelik şiddeti gerekçelendiren söylemlerden uzak ifadeler kullanılarak yapılmalı, saldırganlar; belirsiz ve “ <i>aile meclisi</i> ”, “ <i>mahallenin dedikodusu</i> ”, “ <i>akrabaların baskısı</i> ” gibi anonim failler olarak sunulmamalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.7. Haberde şiddet gösteren saldırganın kendi sözleriyle kendini aklar nitelikteki ifadelerine yer verilmemeli, olay sonrasında yasal olarak hangi yaptırımlarla karşılaştıkları açıklanmalı ve yapılan saldırıların cezasız kalmadığı hususu vurgulanmalı, masumiyet karinesi de korunarak “ <i>Tedbir</i>	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri

<i>kararını ihlal ettiği için hapse girdi.” gibi ifadeler içeren bir yayın dili kullanılmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.</i>		
5.5.2.8. Habere konu olan tarafların aileleri, yakınları özellikle mağdurun çocukları göz önünde bulundurularak hassasiyetle, kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek haber yapılmalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.9. Haberlerde kullanılan dil argo içermemeli, habere konu olan kişilerin kullandığı argo, küfür vb. sözlerle kesinlikle yer verilmemelidir.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.10. Habere konu olan kişilerin görüntülerinin verilmesinde kişilik haklarına riayet edilmeli, kimlik bilgilerinin ve kişisel verilerin korunmasına özen gösterilmelidir.	Medya kuruluşları	Kişisel Verileri Koruma Kurumu Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.11. Mağdurun fotoğrafı/video görüntüsü mümkün olduğunca kullanılmamalı veya kullanılacaksa buzlanarak verilmelidir.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.12. Habere ilişkin detayların ölüm, kan, gibi toplum psikolojisini sarsacak ve umutsuzluk ya da kanıksama yaratacak unsurlar üzerinden değil, toplumu bilinçlendirecek öğeler üzerinden verilmesine yönelik hususlar ile basının mağdur odaklı ve sorumlu hareket etmesine yönelik etik	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya kuruluşları	Üniversiteler STK’lar Medya meslek birlikleri

ilkeler benimsenmesi ve uygulaması sağlanmalıdır.		
5.5.2.13. İntihar olayları ile ilgili haberlerde, intihar anının görüntüsü yayınlanmamalı, intihar yöntemine ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmemeli, tabut, kefen, kanlı ceset vb. görseller resmedilmemelidir.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.14. Güvenlik kamerası kayıtları, ihbar hatlarında iletilen videolar sorumlu yayıncılık anlayışı çerçevesinde değerlendirilip genel kamu yararı gözetilerek yayınlanmalıdır.	Medya kuruluşları	Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.15. Gizlilik ilkesine riayet edilerek ŞÖNİM ve konukevlerinin sunduğu hizmetler ile ilgili haberler ve yayınlar düzenli olarak yapılmalı, kişisel veriler gözetilerek destek alan kişilerle yapılan röportajlar yayınlanarak kazanımlar sergilenmelidir.	Medya kuruluşları	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.16. Kurgusal yapımlarda kadının iyicil temsili sağlanmalı, kalıplaşmış tiyolojilere dair toplumsal ön yargıların medya içeriklerinde tekrarlanması yoluyla kültürel olarak yeniden üretilmesinin önüne geçilmelidir.	Medya kuruluşları	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.2.17. Reklamlarda ve genel olarak ticari iletişim yayınlarında; kadın vücudunun bir ticaret unsuruna indirgenmesinin, arzu nesnesi	Medya kuruluşları Özel Sektör	RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri

olarak sunulmasının önüne geçilmelidir.		
5.5.2.18. Görsel-işitsel medyada cinsiyetçi kalıp yargılarını ortadan kaldırmak amacıyla; kadınların ve erkeklerin farklı fiziksel görünüm, karakter, duygu ve meslek durumları temsil edilmeli, hayata, işe ve eve dair sorumlulukları dengeli sunulmalı, hak temelli eşitlik anlayışına uygun bir dil kullanılmalı ve rol model kadın karakterlerin görünürlüğü artırılmalıdır.	Medya kuruluşları Özel Sektör	RTÜK Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar Medya meslek birlikleri
Tespit 5.5.3. Medya içerik denetimi ile öz ve ortak denetim mekanizmalarının etkinliğinin artırılmasının, kadına yönelik şiddetle mücadele ve medyada kadın temsiline iyileştirilmesine büyük katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.5.3.1. RTÜK'ün hem medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara rehberlik etmesi hem de vatandaş şikâyetlerini dikkate alırken sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapmasını sağlamaya yönelik çalışmaların artırılarak etkin şekilde yürütülmesine ilişkin tedbirler alınmalıdır.	RTÜK	Medya Kuruluşları STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.3.2. Medyada hak ihlalleri çerçevesinde kural ve etik ilkelerin örneklerle açıklandığı uygulama kılavuzları oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.	RTÜK	Medya Kuruluşları STK'lar Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.3.3. Yazılı ve görsel medya sektörünün, özdenetimini	RTÜK	Medya Kuruluşları STK'lar

sağlamasına imkân verecek mekanizmaları oluşturmaları sağlanmalıdır.		Üniversiteler
5.5.3.4. Basın-ifade özgürlüğü korunarak şiddet olaylarının haberleştirilmesinde basının mağdur odaklı ve sorumlu yayıncılık anlayışıyla hareket etmesine yönelik düzenlenen idari ve cezai denetim ve tedbirler artırılmalı, etkinleştirilmelidir.	TBMM RTÜK	Medya Kuruluşları STK'lar Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.3.5. Televizyon yayınlarında şiddetin asgari düzeye indirilmesi için medya kuruluşları ortak ilke kararları belirleyerek yayınlarını bu kararlar çerçevesinde gerçekleştirmeli, ortak ve öz denetim mekanizmalarının etkinliği artırılmalıdır.	Medya Kuruluşları	RTÜK STK'lar Üniversiteler
5.5.3.6. Medyadaki olumsuz içeriklerin en çok çocuklar için risk oluşturduğu dikkate alınarak sağlıklı bir gelişim için çocukların korunmasına yönelik tedbirlerin titizlikle uygulanması sağlanmalıdır.	RTÜK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Medya Kuruluşları STK'lar Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.3.7. Sosyal ağlarda bilhassa kadınlara yönelik ısrarlı takip ve siber zorbalık vakaları mercek altına alınmalı, sosyal medyada içerik denetimine ilişkin güçlü bir yasal zemin oluşturulmalıdır.	TBMM Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı STK'lar Üniversiteler
5.5.3.8. Hızla gelişen teknoloji dünyasında bilgisayar oyunlarının da gelişmesi ve çok daha gerçekçi deneyimler yaşatmayı amaçlıyor olması	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	STK'lar Üniversiteler Medya meslek birlikleri

sebebiyle çocukların oyun karakterleri ile özdeşim kurma ve şiddeti normalleştirme riskleri artmakta olduğundan şiddet içerikli dijital oyunlara yönelik koruyucu önlemler, konuya ilişkin pedagojik çalışmalar, farkındalık faaliyetleri, ebeveyn eğitimleri artırılmalıdır.		
5.5.3.9. STK'lar düzenledikleri kampanyalarla yapımcı ve yayıncıların şiddet ve ayrımcılık içeren yayınları yapmasını engellemek üzere kamuoyu oluşturmalıdır.	STK'lar	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu RTÜK Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.3.10. Yayın ilkelerine yönelik kanun hükümleri ile uygulamaya ilişkin ayrıntılı hususlara yönelik kılavuz ve benzeri materyaller hazırlanarak yayın kuruluşlarının bilgi sahibi olması ve kural ihlallerinin etkin şekilde yaptırıma bağlanması sağlanmalıdır.	RTÜK	Medya kuruluşları
5.5.3.11. Televizyon programlarında cinsiyet temelli ayrımcılık içeren söylemlerle etkin mücadele için gerekli önlemler alınmalı, bilhassa çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek türden şiddet içeren programların çocukların ekran karşısında olduğu saatlerde yayınlanmamasına yönelik tedbirler etkin şekilde takip edilmelidir.	RTÜK	Medya kuruluşları
5.5.3.12. Dizi sektörü ve reklamcılık alanlarında	RTÜK	Medya kuruluşları STK'lar

araştırmalar yapılarak somut örneklerle konunun anlatılmasına yönelik düzenleyici yönergeler hazırlanmalıdır.		Üniversiteler Medya meslek birlikleri
5.5.3.13. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun üyelerinin belirlenimi sürecinde Üst Kurulda kadın üye temsiliyeti sağlanmalıdır.	TBMM	Siyasi partiler
5.5.3.14. Medyada kadın meslek profesyoneli ve kadın yönetici istihdamı teşvik edilerek kadınların medya içerik üretimi sürecinde aktif olması sağlanmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	RTÜK TRT STK'lar Medya meslek birlikleri
5.5.3.15. Kamu spotlarının medya kuruluşları tarafından yayınlanmasına ilişkin denetim sürecinin iyileştirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede destek verir nitelikteki kamu spotlarını yayınlanamayan medya kuruluşlarına ilişkin müeyyidelerin etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.	RTÜK	Medya kuruluşları

5.6. KADININ GÜÇLENMESİ

Tespit 5.6.1. Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren hemen her alanda temel hak ve özgürlüklerle birlikte kadınların güçlendirilmesi noktasında önemli reformlara imza atılmıştır. Kadının güçlenmesi konusunda en önemli ilerlemelerden biri de kadınlar arasında ayrımcılık yaparak kadınları eğitim, siyaset, çalışma hayatı ve sosyal hayattan uzak tutmaya çalışan zihniyetin dönüşümü ile sağlanmıştır. Aynı bilinç ve kararlılıkla, kadınların güçlenmesi; siyasi, sosyal, ekonomik haklarının korunması için bundan sonra da çalışmaya devam edilmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli unsurlarından biri kadının güçlenmesidir. Kadın güçlendikçe aile ve toplum da güçlenecektir. Bu nedenle; kadının evde, okulda, çalışma hayatında kısaca toplumun her alanında yer alması, karar alma

süreçlerinin her seviyesine tam ve etkili katılımı, kadının insan haklarının korunması, aile ve iş hayatının uyumlaştırılması ve benzeri konularda atılacak adımlarla; kadınların, aile kurumunun ve toplumun güçlendirilmesi ve toplumsal travmaya sebep olan kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilmesi mümkündür

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.6.1.1. Kadınların güçlenmesinin sağlanmasına yönelik kalkınma planları, hükümet programları, stratejik planlar gibi politika belgelerinde yer alan önlemlerin uygulama aşamasında görülen aksaklıkların tespiti, izlenmesi ile aktif denetim ve hızlı çözüm mekanizmaları geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Özel sektör Sendikalar Meslek Birlikleri
5.6.1.2. Kadınların güçlendirilmesi için karşılaştıkları sorunları bütüncül bir yaklaşımla ele alan politikalar geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Özel sektör Sendikalar Meslek Birlikleri
5.6.1.3. Kadınların yerelden başlayarak her düzeyde karar alma mekanizmalarına katılımlarını arttırmak için kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının, tüm ana plan, program, politika ve uygulamalara geçirilmesi esası etkin şekilde uygulanmaya devam etmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar

5.6.1.4. Türkiye Büyük Millet Meclisinde kadın milletvekili temsiliyet oranı arttırılmalıdır.	Siyasi Partiler	STK’lar Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar
5.6.1.5. Siyasi partilerin karar alma mekanizmalarını tanıtıcı, kadınlara yönelik “Yerelde Siyaset” eğitimlerinin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.	Siyasi Partiler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK’lar
5.6.1.6. Kadın çalışanların sorunlarını inceleme ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik öneriler hazırlama, kadınların katılımını özendirme ve kadın erkek fırsat eşitliğini teşvik etme misyonuna sahip meslek kuruluşları ve sendikalarda, özellikle karar alma birimlerinde, kadın temsiline artışını teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Sendikalar Üniversiteler Meslek Birlikleri
5.6.1.7. Kız çocuklarının zorunlu eğitime erişimlerinin ve devamlılıklarının sağlanması amacıyla kız çocuklarına yönelik eğitim burslarının sağlanması, taşınabilir eğitim sisteminin yaygınlaştırılması ve gerekli yerlerde öğrenci pansiyonlarının açılmasına yönelik çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar
5.6.1.8. Yükseköğretime devam eden kız öğrencilerin eğitime erişimlerinin ve devamlılıklarının sağlanması amacıyla burs imkânlarının çeşitlendirilmesi ve barınma desteğine yönelik teşvikler geliştirilmelidir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı YÖK Üniversiteler	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Özel Sektör

5.6.1.9. Kadınların okuryazarlık kazanmaları amacıyla okuma yazma kurs kampanyalarına devam edilmelidir.	Milli Eğitim Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.6.1.10. Kız çocuklarının bilim, fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarındaki mesleklere yönlendirilmesi için çalışmalar yürütülmeye devam edilmelidir.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Üniversiteler STK'lar
5.6.1.11. Halk eğitimi merkezleri aracılığı ile kadınların iş hayatında yer almalarını sağlayacak eğitim ve sertifika programları gibi faaliyetler artırılmalıdır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR KOSGEB İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.6.1.12. Hayatın her alanıyla ilgili takım ruhu ve aktif katılımın öne çıktığı teorik atölye çalışmalarını ve gençlerin bilgiyi hayatta kullanmalarını sağlayacak yöntemleri içeren Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik Merkezleri Akademisine gençlerin katılımı teşvik edilmelidir.	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.6.1.13. Halk Eğitimi Merkezleri tarafından yürütülen tüm yaygın eğitim faaliyetleri ve mesleki eğitim programlarının insan hakları, eğitim ve istihdam olanakları, iş arama süreçlerinde danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin konuları da içerecek şekilde	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İŞKUR KOSGEB İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar

planlanmaya devam edilmektedir.		
5.6.1.14. Halk Eğitimi Merkezleri tarafından yürütülen programlara katılan kırılgan gruplara maddi destek sağlayan projeler teşvik edilmektedir.	Milli Eğitim Bakanlığı TÜBİTAK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İŞKUR KOSGEB İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.6.1.15. Kadınların güçlenmesine ilişkin eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya alanlarında hedeflerin yer aldığı “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)” nda belirtilen; 5.6.1.15.1. Kız çocukları ile kadınların, eğitimin tüm kademelerine tam erişimlerinin ve etkin katılımlarının sağlanması, 5.6.1.15.2. Kadınlara sunulan sağlık hizmetlerinin iyileştirip, kadınların sağlık bilincinin artırılarak sağlıklı yaşam sürmelerinin sağlanması, 5.6.1.15.3. Kadınların çalışma hayatının her alanına tam ve etkin katılımını sağlayarak değişen işgücü piyasası dinamikleri doğrultusunda ekonomik hayatta söz sahibi olmasının temin edilmesi, 5.6.1.15.4. Karar alma mekanizmalarında yerel ve ulusal düzeyde kadınların temsilinin artırılması ve karar	Milli Eğitim Bakanlığı YÖK Sağlık Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı KOSGEB İŞKUR Siyasi Partiler Belediyeler Medya kurum ve kuruluşları	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

süreçlerine etkin katılımlarının sağlanması, 5.6.1.15.5. Medyada kadın temsiliinin iyileştirilmesinin ve güçlendirilmesinin, ayrıca kadınların medyayı verimli-eleştirel kullanımlarının sağlanması hususlarındaki faaliyetlerin uygulanması titizlikle izlenmelidir.		
5.6.1.16. Kadın istihdamı alanındaki mevcut sorunların tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik tüm tarafların gerçekleştirdiği çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordinasyon ve işbirliğini sağlamak üzere 2010/14 sayılı Genelge uyarınca oluşturulan “Kadın İstihdam Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulunun”, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra sosyal taraflar, meslek kuruluşları, akademisyenlerin de katılımı ile toplantılarını düzenli olarak yapması sağlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar
5.6.1.17. İçerik ve işlerlik açısından gözden geçirilerek yeniden yayınlanması önerilen 2010/14 Başbakanlık Genelgesi uyarınca Bakanlıklarda belirlenecek makamlar tarafından kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin plan, politika ve uygulamaların yapılması, denetlenmesi ve izlenmesi sağlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK’lar Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar
5.6.1.18. Yasal mevzuatta gerek işçi gerek memurlar	TBMM	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

bakımından ebeveynliğin önemine binaen düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında anne babalar hem doğum hem evlat edinme durumunda çeşitli haklara sahiptirler. Söz konusu hakların ayrı düzenlediği 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ile İş Kanununda özellikle çalışan kadınlar açısından uyumlaştırması sağlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları Sendikalar Meslek Birlikleri
5.6.1.19. Çalışma hayatındaki şirketlerin işe alım, eşit işe eşit ücret, kreş ve esnek çalışma uygulamalarını kapsayan iş ve aile yaşamını uyumlaştırmaya yönelik düzenlemeler ile ayrımcılık karşıtı uygulamaları hayata geçirmelerini sağlamaya yönelik zorlayıcı tedbirler alınmalıdır.	TBMM Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Özel sektör STK’lar Sendikalar Meslek Birlikleri
5.6.1.20. Kadınların işgücü piyasasına katılımlarının artırılması, işgücü piyasasındaki konumlarının iyileştirilmesi, kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve kayıt dışı kadın istihdamı ile mücadele için tüm paydaşların iş birliğinde politikalar geliştirilmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı KOSGEB İŞKUR	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.6.1.21. Kadın istihdamını artıran ve kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı politika ve uygulamalara sahip firmalara “Kadın Dostu İşyeri Belgesi” verilmeli, vergi muafiyeti ve istisnaları sağlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı İŞKUR	TBMM İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.6.1.22. İstihdam politikalarının doğrudan veya	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

dolaylı sonuçlarını öngören, kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı etki analizlerinin yapılması zorunlu hale getirilmelidir.		İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.6.1.23. Kadın istihdamını artırmaya yönelik geçici özel önlem niteliğinde pozitif ayrımcı politikalar ve uygulamalar getirilmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.6.1.24. Kadın istihdamının artırılması ve aile refahının güçlendirilmesi için özel sektörde uygulanan iş güvenceli esnek çalışma modelleri kamuya da getirilmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Meslek Birlikleri Sendikalar Özel sektör
5.6.1.25. İşgücü piyasasında medeni hal ve çocuk sahibi olma bakımından kadınların maruz kaldıkları işveren temelli ayrımcılıkla daha etkin şekilde mücadele edilmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İŞKUR İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Meslek Birlikleri Sendikalar Özel sektör
5.6.1.26. İŞKUR tarafından sanayi sektöründe düzenlenen kurs ve programlara katılan kadınlara sunduğu destek hizmetleri devam etmelidir.	İŞKUR	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel Sektör Belediyeler STK'lar
5.6.1.27. Kadın istihdamının artırılması için çok önemli olan kadın kooperatiflerinin yerel yönetimlerle iş birliklerini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.	Tarım Orman Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye Belediyeler Birliği	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel Sektör Üniversiteler

5.6.1.28. Ulusal düzeydeki büyük çaplı firmaların yerel düzeydeki kadın girişimciliğin ve kooperatifçiliğinin sürdürülmesine destek vermelerini özendirici politikalar -vergi indirimi, muafiyet ve istisnalar gibi- geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel Sektör
5.6.1.29. Kadın kooperatiflerinin işletme kurma yönetme gibi konularda kapasitelerini geliştirebilmeleri için KOSGEB, İŞKUR, Kalkınma Ajanslarının kapasite geliştirme programlarından yararlanmaları sağlanmalıdır.	Tarım Orman Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	KOSGEB İŞKUR Kalkınma Ajansları İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel Sektör
5.6.1.30. Ceza infaz kurumlarında bulunan, gördüğü şiddet nedeniyle suç işlemiş kadınlara yönelik Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı iş birliğinde tahliye sonrası kadınların ekonomik, sosyal hayata katılımlarının ve bireysel güvenliklerinin etkin bir şekilde izlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR KOSGEB İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel Sektör
5.6.1.31. Bilim ve mühendislik alanlarında hizmet veren kadınlar için kariyer gelişiminde ek destekler sağlanmalıdır.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı TÜBİTAK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.6.1.32. 0-3 ve 3-6 yaş okul öncesi çocukluk döneminin yanı sıra okul çağındaki çocukların okul sonrası	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler Özel sektör STK'lar Üniversiteler

bakımını da gözetecek şekilde kaliteli, hesaplı ve kolay erişilebilir çocuk bakım model önerileri geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.		
5.6.1.33. Kadının aile içi iş yükünün azaltılması ve aynı zamanda kadınların işgücüne katılımlarının desteklenmesi için çocuk, yaşlı ve engelli vb. bakım hizmetlerinin kurumsallaştırılarak ucuz ve erişilebilir olması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Özel sektör
5.6.1.34. Kamuda ve özel kurumlarda kreş ve emzirme odası bulundurulması zorunluluğuna esas alınacak kriterler toplam çalışan üzerinden değerlendirilmeli; doğuma bağlı izinlerde memur ve işçiler arasında var olan eşitsiz durum ortadan kaldırılarak haklar geliştirilmeli ve anne ile babanın çocuk bakımında rol almasını sağlayacak şekilde düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Özel sektör STK'lar Üniversiteler
5.6.1.35. Kamu ve özel kurumların binalarında çocuk bakım odaları için ayrı yer tahsis edilmesini sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.	TBMM Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kamu kurum ve kuruluşları Özel sektör STK'lar Üniversiteler

5.7. ŞİDDET MAĞDURUNUN DESTEKLENMESİ

Tespit 5.7.1. Şiddet mağduru kadınlar; ruhsal problemler, ekonomik yaşama katılımın zorlaşması, sosyal ilişkilerin bozulması, eğitim hizmetlerine erişimde güçlük, şiddetin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkileri gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Şiddet mağduru kadına ve çocuklarına barınma ve ekonomik desteğin yanı sıra mağdura psiko-sosyal açıdan güçlendirecek her türlü desteğin verilmesi; kadınların yeni bir yaşam kurarak şiddet sarmalından çıkmasına ve şiddetin yeniden üretiminin engellenmesine katkı sağlayacaktır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.7.1.1. Şiddet mağdurlarına yönelik psiko-sosyal ve ekonomik destek, sağlık hizmeti, hukuki danışmanlık, eğitime erişim ve devamlılık, iş ve meslek edindirmeye yönelik çalışmalar artırılmalıdır. Bu hizmetlerin kesintisiz sağlanmasında tüm kurum ve kuruluşların azami hassasiyeti göstererek çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmaların yürütülmesinde üniversite ve STK'larla etkin iş birliği sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı İŞKUR KOSGEB	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Barolar STK'lar Üniversiteler
5.7.1.2. Şiddet mağduru kadının meslek edinmesine, mağdura iş imkânı sağlanmasına ve bu süreçte mali destek verilmesine yönelik etkin önlemler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı İŞKUR KOSGEB	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Özel sektör
5.7.1.3. Şiddet mağduru kadınların sosyal durumu, psikolojik durumu, kısıtlılıkları, beklentileri ve kabiliyetleri gibi özel durumlarını dikkate alan hizmet modelleri geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR KOSGEB Milli Eğitim Bakanlığı Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
5.7.1.4. Şiddet mağduru kadınların; engelli, hamile, yaşlı, sığınmacı, mülteci, geçici koruma altında olma gibi özel	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	KOSGEB Milli Eğitim Bakanlığı İŞKUR Belediyeler

durumları göz önünde bulundurularak mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik uygun destekler ve istihdam modelleri geliştirilmelidir.		Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Özel sektör
5.7.1.5. Şiddet mağduru kadınların istihdam olanaklarının artırılması ve izlenmesine yönelik bir model oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Özel sektör
5.7.1.6. Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların İŞKUR tarafından istihdamlarına öncelik verilmesi ve istihdamlarının sürekliliğinin sağlanması amacıyla, KSGM ile İŞKUR arasındaki protokol güncel ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İŞKUR	Belediyeler STK'lar
5.7.1.7. KOSGEB tarafından verilen hibe/kredi desteği ve istihdam garantili meslek edindirme kurslarından şiddet mağduru kadınların, öncelikli olarak yararlandırılması sağlanmalı ve şiddet gören kadınlara yönelik mikro kredi uygulamaları artırılmalıdır.	KOSGEB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler STK'lar
5.7.1.8. Şiddet mağduru olup konukevlerinde kalan devlet korumasındaki kadınların istihdama erişiminin artırılması amacıyla kota ve teşvik uygulamaları hayata geçirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR KOSGEB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Belediyeler STK'lar Özel sektör Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.7.1.9. İstihdam teşviklerinin kapsamına şiddet mağduru kadınların da dâhil edilmesi	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Belediyeler İŞKUR Sosyal Güvenlik Kurumu STK'lar

sağlanarak, kadın istihdam eden işverene sigorta prim desteği vb. teşvikler sağlanmalıdır.		Özel sektör Meslek Kuruluşları Sendikalar
5.7.1.10. Hakkında gizlilik kararı olan kadınların istihdam edilmesi ve istihdam edildikten sonra gizlilikleri korunarak istihdamlarının sürdürülebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR	Özel sektör Meslek Kuruluşları Sendikalar Belediyeler STK'lar
5.7.1.11. Terör örgütleri ve uzantıları tarafından kaçırılan, kandırılan, ailelerinden koparılan, şiddet ve istismara uğrayan çocuklar; kadınlar, aileleri ve özellikle annelerine yönelik rehabilitasyon çalışması yapılmalı, psiko-sosyal destek sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Özel sektör Üniversiteler
5.7.1.12. Şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi ve şiddet ortamına geri dönmelerinin önlenmesi için TOKİ tarafından yapılan sosyal konutlardan geçici barınma ihtiyaçları doğrultusunda faydalanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca konut edindirilmelerine yönelik 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında yeni destek modelleri oluşturulmalıdır.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler STK'lar
5.7.1.13. Şiddet mağduru kadınların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, belediye vb. kurum ve kuruluşlarca yapılan ekonomik yardım ve desteklerden öncelikli yararlanmaları sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
5.7.1.14. Şiddet mağduru kadınların, sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesine	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İŞKUR KOSGEB Milli Eğitim Bakanlığı

yönelik sunulan temel hizmetlere erişim, başvuru koşulları ve süreci gibi konularda danışmanlık hizmeti verilmeli ve bilgilendirici dokümanlar hazırlanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
5.7.1.15. 6284 Sayılı Kanun uyarınca mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları arasında olan; barınma yeri, geçici maddi yardım, kreş imkânı vb. tedbirlerin uygulanmasının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
5.7.1.16. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'te belirlenen harçlık desteği miktarının güncellenmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Belediyeler STK'lar
5.7.1.17. Kadın konukevlerinde kalan çalışan kadınların işe gidemediği sürede mahrum kaldığı ücret/maaş ve primleri devlet tarafından ödenmelidir.	Sosyal Güvenlik Kurumu	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Özel sektör
5.7.1.18. Şiddet mağdurlarının konukevlerinde kaldığı dönemde onlara mesleki donanım kazandırılarak iş bulma ve ekonomik gelir sağlama imkânları artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı İŞKUR	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
5.7.1.19. Eğitimine devam edemeyen şiddet mağduru kadınların yaygın veya örgün eğitim kurumlarında eğitimlerine devam etmelerini	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı YÖK	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler

sağlayacak gerekli tedbirler alınmalıdır.		
5.7.1.20. Şiddete maruz kalmış öğrencilere yönelik olarak yürütülen psiko-sosyal destek çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı YÖK	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler
5.7.1.22. 1590 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 128 inci ve devamı maddelerinde bahsedilen kadınlardan yeni bir yaşama geçmek isteyenler için koruma evleri açılmalı, bu kişilerin ve birinci derece yakınlarının yeni kimlik almalarına yönelik düzenlemeler yapılmalı ve gerekli diğer tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar

5.8. ŞİDDET UYGULAYANIN REHABİLİTASYONU

Tespit 5.8.1. Koruyucu, önleyici ve güçlendirici hizmetler vasıtasıyla şiddet mağdurlarının toplumsal yaşama katılımı ile şiddet uygulayanın rehabilite edilmesine yönelik çalışmalar, toplumda şiddet döngüsünün kırılmasında ve şiddetin önlenmesinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Toplum sağlığı ve güvenliğinin sağlanması açısından şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon çalışmaları önem arz etmekte olup şiddetin sona erdirilmesi ve mükerrer şiddet olaylarının önlenmesi için kurumsallaştırılmış hizmet modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.8.1.1. 6284 sayılı Kanun'un 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden ŞÖNİM tarafından hazırlanacak olan Sosyal Araştırma Raporu ile tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

rapor hazırlanmalı; teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere şiddet uygulayanın öfke kontrolü, stres ile başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılımı sağlanmalı; alkol, uyuşturucu, madde bağımlılığı ya da ruhsal bozukluğun olması halinde Sağlık Kuruluşunda muayene ve tedavi olması süreci etkin bir şekilde takip edilmeli ve izlenmelidir.		
5.8.1.2. Sağlık kurumları tarafından, 6284 sayılı Kanun’da belirlenen görev ve sorumluluklar çerçevesinde; şiddet uygulayanlara yönelik etkili rehabilitasyon programları geliştirilmeli, rehabilitasyon hizmetleri etkin şekilde uygulanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.8.1.3. 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında hakkında uzaklaştırma kararı verilen ve yapılan risk değerlendirmesiyle barınacak yeri olmadığı anlaşılan kişilere öfke kontrolü ve benzeri programlara katılma, tedavi ve rehabilite edilme koşuluyla “barınma imkânı” sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar
5.8.1.4. Şiddet uygulayana yönelik rehabilitasyon hizmetleri Yönetmelik gereğince ŞÖNİM’lerden ayrı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar

bir mekanda sağlanmalıdır. Bu birimde şiddet uygulayana öfke kontrolü ve stresle başa çıkma becerileri kazandırılarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programları uzman kişilerce verilmelidir.		
5.8.1.5. ŞÖNİM’lerde daha önce gerçekleştirilen ve başarılı çıktılar elde edilen “Öfke Kontrolü ve Şiddet Konusunda Farkındalık Sağlanması Programı”na devam edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar
5.8.1.6. Sağlık Bakanlığı tarafından şiddet uygulayanlara yönelik alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğun tedavi edilmesine yönelik birimler yaygınlaştırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler Özel Hastaneler
5.8.1.7. Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle cezaevinde bulunan hükümlülere katılımı zorunlu eğitim, psiko-sosyal ve özel rehabilitasyon programları düzenlenmelidir.	Adalet Bakanlığı	Üniversiteler STK’lar
5.8.1.8. Şiddet faillerinin cezalandırılması şiddeti önlemede tek başına yeterli olmadığından faillerin iyileştirilmesine ve topluma kazandırılmasına yönelik hâlihazırda infaz kurumlarında yürütülen programlar daha da geliştirilmelidir.	Adalet Bakanlığı	Üniversiteler STK’lar

5.8.1.9. Kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları kapsamındaki suçlar ve suç davranışları analiz edilerek ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülere yönelik infaz ve iyileştirilme süreçleri geliştirilmelidir.	Adalet Bakanlığı	Üniversiteler
5.8.1.10. Kadın hükümlüler başta olmak üzere hükümlülerin, suça yöneliminin önlenmesi için iş ve meslek edindirme birimleri yaygınlaştırılmalı ve eğitimlerini tamamlamaları desteklenmelidir.	Adalet Bakanlığı	İŞKUR Milli Eğitim Bakanlığı
5.8.1.11. Hâkim tarafından şiddet uygulayanın alkol ve madde bağımlılığının tespit edilmesi halinde bu kişilerin tedavilerinde öncelik sağlanmalı, tedavi süreçlerinin takibi izlenmeli ve tedaviyi reddetmesi veya sürdürmemesi halinde Sağlık Bakanlığı tarafından ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve ŞÖNİM/Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bildirilmelidir.	Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
5.8.1.12. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik din eğitimi müfredat programında; kadınların ve erkeklerin birbirini destekleyerek yüceltmesi, şiddetin yerine saygı, sevgi, adalet ve hoşgörünün esas olması, ailede anne babanın şiddeti önleyen rolleri, kadın erkek fırsat eşitliği, kadın hakları ve kız	Adalet Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı

çocuklarının okutulması konularına daha etkin yer verilmelidir.		
5.8.1.13. Ceza infaz kurumlarında görevli vaiz ve vaizelerin, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet suçundan ceza alan hükümlülere yönelik olarak özel bir çalışma yürütmeleri sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı
5.8.1.14. Alkol ve madde bağımlılığına yönelik tedavi merkezleri ile psikiyatri klinikleri yaygınlaştırılmalı ve kurumsal kapasiteleri artırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	Hastaneler
5.8.1.15. Elektronik kelepçe ile izlenen failler başta olmak üzere nitelikli olaylara karışan şiddet uygulayanların, ŞÖNİM’ler tarafından veya özel rehabilitasyon merkezlerinden hizmet almak suretiyle öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programı uygulamalarına katılımı sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı

5.9.AİLENİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Tespit 5.9.1. Aile; bireyin ilk toplumsal bağının kurulduğu; bireye düzeni, saygıyı, şefkati, dayanışmayı, güven hissini ve sevgiyi sunan sosyal bir kurum; toplumsal kalkınma, dayanışma, adalet ve hoşgörünün tesisi için de başlangıç noktasıdır. Aile kurumunda ortaya çıkabilecek olumlu veya olumsuz gelişmeler, sosyal ve bireysel hayatın bütün alanlarına etki yaparak mevcut toplumsal yapıyı ve gelecek kuşakları etkileyecek ve dönüştürecek güce sahiptir. Dolayısıyla aile kurumu temelini

oluşturduğu toplumsal yapının özelliğini belirleyen ve bunu yeniden üreten bir mekanizmadır.

Toplumsal bir sorun ve bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında da kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere tüm aile üyelerinin esenlik ve refah içerisinde, herhangi bir ihmal, istismar ya da şiddetle karşılaşmadan, kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve geliştirebilecekleri bir sosyal çevrenin kurulmasını sağlayacak politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu politikalar aynı zamanda dayanışma, karşılıklı güven, sevgi, saygı, adalet, merhamet ve hoşgörü anlayışının hâkim olduğu aile ortamını güçlendirici ve aile dostu olmalıdır.

Sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisinde olan ailelerin koşullarının ve ihtiyaçlarının da sürekli değişmesi; aile politikalarının katılımcı, dinamik ve verilere dayalı olmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, aile içi iletişim, ev içi iş bölümü, karşılıklı güven, saygı ve dayanışma anlayışının geliştirilmesi ve çatışmaların doğru yöntemlerle çözümlenebilmesine yönelik aile eğitimleri, aile danışmanlığı, evlilik öncesi eğitim gibi hizmetlerin yaygınlaştırılmasını gerekli kılar. Şiddetin nesillerarası aktarımının kırılması amacıyla ebeveyn-çocuk ilişkilerinin ve ebeveynlik yeteneklerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için anne-baba okullarının yaygınlaştırılarak katılımların teşvik edilmesi; iş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik gerekli tedbirlerin ve sektörler arası iş birliğinin artırılması; çocuk, yaşlı ve engelli bakım ve destek modellerinin geliştirilmesi; ailelerin ekonomik olarak güçlendirilmesi, eğitim imkânlarının iyileştirilmesi; tek ebeveynli aileler gibi farklı aile yapılarına dair ihtiyaçların tespit edilmesi ve politikaların geliştirilmesi gibi tedbirleri içerecek bütüncül politikaların artırılarak devam etmesi gerekmektedir.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.9.1.1. Evliliğe adım atacak çiftlere yönelik sevgi, saygı, hoşgörü, eşitlik, dayanışma, adalet, aile içi işbölümü, aile sorumlulukları, etkili iletişim, çatışma çözme becerileri, ebeveynlik ve yasal sorumluluklar gibi konuları içeren evlilik öncesi eğitim programları yaygınlaştırılmalı ve programlara katılım teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Belediyeler STK'lar
5.9.1.2. Sağlıklı aile ortamlarının oluşturulması için	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar

eşlerin ve ailelerin birbirini tanımalarına, taraflar arasındaki iletişimin güçlenmesine, evlilik sonrası denge ve istikrarın evlilik öncesi süreçten başlayarak kurulabilmesine imkân tanıyacak şekilde söz, nişan gibi kültürel “iyi uygulama” örnekleri desteklenmelidir.		Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak verilen “Bireysel Danışmanlık”, “Aile Danışmanlığı”, ve “Boşanma Süreci Danışmanlığı (Boşanma Öncesi Danışmanlık Hizmeti, Boşanma Sürecinde Danışmanlık Hizmeti, Boşanma Sonrası Danışmanlık Hizmeti)” hizmetlerinin tanıtımına, yaygınlaşmasına ve etkinliğinin artırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler Belediyeler Medya Kuruluşları
5.9.1.4. Sosyal yardım veya sosyal hizmete ihtiyacı olan bütün bireylere ulaşmak üzere tasarlanan Aile Sosyal Destek Programı güçlendirilerek; ihtiyaçların zamanında tespit edilebilmesine ve kamusal destek hizmetlerinin hızlı, sürekli ve etkili sunulmasına olanak sağlayacak Aile Hekimliği uygulamasına benzer nitelikte her bireyin bir ASDEP sorumlusuna bağlı olması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.5. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ASDEP başta olmak üzere ailelere yönelik yürütülen	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler

çalışmalarda, ailenin yaşadığı çatışma, boşanma vb. sorunların ve aile içi şiddetin azaltılması, ailenin sadece ekonomik açıdan değil psiko-sosyal açıdan da desteklenmesi için “risk değerlendirmesi” yapılmalı ve risk düzeyleri itibarıyla ailelere yönelik sunulacak psiko-sosyal destekler çeşitlendirilmelidir.		Belediyeler
5.9.1.6. Babalar başta olmak üzere ebeveynlere yönelik “anne-baba okulları”, “anne-baba destek programları/eğitimleri”, “anne ve baba buluşmaları” gibi ebeveynlik becerilerini geliştirici, çocuk yetiştirme ve aile içi ilişkilere dair tutumlarında olumlu değişiklikler yaratan eğitim ve uygulamalar yaygınlaştırılmalı; ebeveynlerin eğitimlere katılımını kolaylaştırıcı ve destekleyici tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Milli Eğitim Bakanlığı STK’lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.7. Camilerde verilecek vaaz ve hutbelerde, düzenli aralıklarla, kadın ve çocuk haklarının korunmasına, eşler arası iletişimde muhabbet ve merhametin esas olmasına, ailede anne-babanın şiddeti önleyen rollerine yönelik konuşmalara yer verilmelidir.	Diyanet İşleri Başkanlığı	
5.9.1.8. Ailelerin ücretsiz başvurabilecekleri belediyeler bünyesindeki aile danışmanlığı merkezleri ve Diyanet bünyesindeki Aile İrşat ve Rehberlik Büroları yaygınlaştırılmalı, verilen	Belediyeler Diyanet İşleri Başkanlığı	Türkiye Belediyeler Birliği İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

hizmetin etkinliği ve görev alan personelin yeterliliği takip edilmelidir.		
5.9.1.9. Aile refahının artırılması ve aileyi oluşturan bireylerin yoksulluktan korunması amacıyla aileye, kadınlara ve gençlere yönelik verilen eğitim programlarına finansal okuryazarlık konusu eklenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İŞKUR Milli Eğitim Bakanlığı Belediyeler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.9.1.10. Tek ebeveynli aileler de dâhil olmak üzere ekonomik yoksulluk içinde bulunan ailelere yönelik sosyal yardım uygulamaları, ailede bulunan çocuk, yaşlı, engelli kişi sayısı ve ihtiyaçları da göz önünde tutularak çeşitlendirilmeli; hanede bulunan çalışabilir çağdaki bireylerin istihdamının sağlanmasına yönelik özel tedbirler alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR	KOSGEB Belediyeler STK'lar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Özel sektör
5.9.1.11. Özellikle erken çocuk bakım sorumluluklarının yerine getirilmesi bakımından merkezi ve yerel yönetimler aracılığıyla gelir esasına dayalı kreş ve çocuk bakım hizmetleri sunulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	Türkiye Belediyeler Birliği STK'lar Özel sektör
5.9.1.12. İş ve aile yaşamının uyumlaştırılması kapsamında işverenlerde duyarlılık artırmaya yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılmalı, iyi uygulamalar teşvik ve ödüllendirme sistemi ile yaygınlaştırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İŞKUR Belediyeler Türkiye Belediyeler Birliği STK'lar Özel sektör Sendikalar Meslek Birlikleri
5.9.1.13. Toplumumuzda var olan aile yapılarının	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar

incelendiği, ihtiyaç ve koşullarının tespit edildiği, aileyi etkileyen risk faktörlerinin belirlendiği araştırmalar düzenli aralıklarla yapılmalı; tespit edilen hususlar çerçevesinde ulusal ve yerel politika dokümanları (strateji belgesi, ulusal/il/bölgesel eylem planı vb.) hazırlanmalıdır.		Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.14. Aile içi çatışmaların ailede ve aileyi oluşturan bireyler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin onarılması ve ortadan kaldırılması amacıyla kadın ve erkeğin bir arada katıldığı, aile üyeleri arasında olumsuz tutum ve davranışlar hakkında iç görüş kazanılmasını sağlayıcı, sağlıklı iletişim becerileri içeren, erişilebilir, aile terapi hizmetleri sunulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.15. Öfke kontrol bozukluğu yaşayan yetişkin bireylerin ve çocukların ilgili kuruluşlar tarafından düzenlenecek olan “öfke kontrol” programlarına katılımları sağlanmalı; doğru teşhis ve tedavilerinin sağlanması için gerekli hizmetler sunulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.16. Okulların akşamları ve hafta sonları halk eğitim merkezine dönüşmesi çalışması kapsamında ailelerin mahallelerinde alabilecekleri kişisel gelişimlerini destekleyici eğitim (arıcılık, seracılık, hayvan bakımı, özel eğitim vb. eğitimler)	Milli Eğitim Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar

programlarına kadına yönelik şiddetle mücadele konusu dâhil edilmelidir.		
5.9.1.17. Zorunlu hizmet durumları da dâhil olmak üzere eşlerin farklı şehirlerde yaşamasından doğan sorunlar ortadan kaldırılarak aile bütünlüğü korunmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları
5.9.1.18. Aile yapısını ve aile içi ilişkileri olumsuz etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmeli; yerel ve merkezi idare tarafından konuya ilişkin uzmanlaşmış hizmetler sunulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler
5.9.1.19. Ailenin tüm fertleriyle bir bütün olarak kentte nitelikli bir şekilde var olabilmesine; sosyal entegrasyonun sağlanmasına ve kenti şekillendirebilmesine olanak sağlayacak aile dostu şehirlerin oluşturulması için merkezi ve yerel yönetimlerce gerekli tedbirler alınmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Meslek Kuruluşları Sendikalar Özel sektör
5.9.1.20. Özellikle muhtarlar, STK'lar ve özel sektör iş birliğinde ailelere ve bireylere yönelik kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele konularının yanı sıra çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi konusunda bilgilendirici eğitim programları ve seminerler düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı İçişleri Bakanlığı STK'lar Özel sektör

5.9.1.21. Kollukta şiddet kaydı olan ailelere yönelik danışmanlık hizmeti verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler
5.9.1.22. Ailelerin, yaşadıkları problemlerin şiddet içermeyen davranışlarla ve uygun iletişim yöntemleri ile üstesinden gelebilmelerini kolaylaştırmak için ilgili kurumsal mekanizmalara başvurmalarını teşvik edici programlar vasıtasıyla (özellikle televizyonda yayınlanan dizi senaryoları içinde bu tür sahneler yer verilmesi gibi) farkındalıklarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.	Medya Kuruluşları	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler Belediyeler
5.9.1.23. Aile içi ve kadına yönelik şiddette önemli risk faktörlerinden birisi olan alkol ve uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele kapsamında tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri güçlendirilmelidir.	Sağlık Bakanlığı YEŞİLAY	İlgili kamu kurum ve kuruluşlar STK'lar Üniversiteler

5.10.OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE

Tespit 5.10.1. Salgın, afet gibi olağanüstü durumlarda, kadına yönelik şiddet vakalarında artış yaşanmakta, hane içinde gerilimin artması ve sosyal izolasyon nedeniyle kadınlar farklı şiddet türlerine daha fazla maruz kalabilmektedir. Bu süreçler, mağdurların savunmasızlıklarını pekiştirerek şiddet görme risklerini artırmakta ve yardım mekanizmalarına erişimini kısıtlayarak destek hizmetlerinden yoksun kalmasına yol açabilmektedir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.10.1.1. Olağanüstü dönemlerde ulusal tedbirlerin uygulanmasında, adaletin ve	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı RTÜK

hukuk düzeninin askıya alınmadığı ve şiddet mağdurlarının haklarının güvence altında olduğu hususunda kamu spotları, internet ve sosyal medya aracılığıyla kamuoyu bilgilendirilmelidir.		Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İlgili, diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Medya kuruluşları
5.10.1.2. Olağanüstü dönemlerde şiddet mağdurlarına yönelik etkin destek hizmetinin sunulması amacıyla krize yönelik ulusal tedbirlere/faaliyet planlarına şiddeti önleme stratejilerinin de entegre edilmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.10.1.3. Olağanüstü durumlara yönelik ulusal müdahale planlarına kadınlara yönelik şiddeti önleme ve mağdurları korumaya yönelik hizmetler de dâhil edilmeli ve kadınlara yönelik desteklere öncelik verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.10.1.4. Olağanüstü durumlarda üreme sağlığı ve diğer sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalıdır.	Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Özel hastaneler ve sağlık kuruluşları
5.10.1.5. Karantina zamanında şiddet mağdurları için konukevi ve barınma kapasitesi artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler STK'lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları
5.10.1.6. Şiddete maruz kalan kadınların konukevine yerleştirilemediği durumlarda, barınma talepleri acilen karşılanmalı ve bu hususta yeterli ödenek ayrılmalıdır.	Valilik/kaymakamlık Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler

5.10.1.7. Olağanüstü süreçlerde, ücretsiz izne ayrılmak zorunda kalan kadınların (halen sigortalı olmasına rağmen ücret almayan) sosyal yardım başvurularında sigortasız olma şartı aranmamalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Belediyeler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar
5.10.1.8. Şiddet mağdurlarının hizmetlere hızlı şekilde erişebilmesi ve hizmetlerden yararlanabilmesi amacıyla iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler
5.10.1.9. Olağanüstü süreçlere yönelik geçmiş dönemde yaşanan tecrübeler ve iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak sürece ve ihtiyaca özgü hizmet modelleri oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar Üniversiteler Özel sektör Sendikalar Meslek kuruluşları
5.10.1.10. Olağanüstü dönemlerde, şiddetle mücadele eden kadınların yaşadıkları sorunları ve güncel destek ihtiyaçlarını tespit etmek için bu alanda çalışan STK'lar ile diyalog halinde olunması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler STK'lar
5.10.1.11. Belediyeler bünyesinde kadınlara doğrudan destek veren (sosyal yardım/destek işleri vb.) birimlerin işleyişinde aksaklık yaşanmaması ve kadınlar için erişilebilir desteklerin bu birimlerde etkin şekilde sunulması sağlanmalıdır.	Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Diğer kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Belediyeler Birliği STK'lar Üniversiteler
5.10.1.12. İlgili birimlere yapılan sosyal yardım	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları

başvuruları değerlendirilirken şiddete maruz kalan kadınların salgın sürecinde kaynaklara erişimlerinin ciddi anlamda kısıtlandığı göz önünde bulundurulmalı ikincil mağduriyetler yaşatılmamalıdır.	İçişleri Bakanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Belediyeler	STK'lar Üniversiteler
5.10.1.13. Olağanüstü süreçlerde alınan tedbirler, ekonomik durgunluk, gelir kaybı ve kaygı ile belirsizlik sürecinin kişide oluşturduğu psikolojik ve sosyolojik sorunların kalıcı hale dönüşmemesi için rehabilitasyon mekanizmaları oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Belediyeler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.10.1.14. Olağanüstü süreçlerin kadınları ve aileleri olumsuz biçimde etkilemesini önlemek amacıyla sosyo-ekonomik sorunların tespiti ve çözümüne yönelik önleyici çalışmalar ile sosyal hizmet müdahalesi yapılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Belediyeler	Diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

5.11.KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKALARININ ETKİN İZLENMESİ

Tespit 5.11.1. 2007 yılından beri kesintisiz olarak uygulanan, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları, KSGM koordinasyonunda yürütülmektedir. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile düzenlenen Şiddet İzleme Komitesi'nin son üç toplantısına Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı yanında İçişleri ve Adalet Bakanlarının da katılım sağlaması; kadına yönelik şiddetle mücadelenin üst düzeyde sahiplenilmesinin ve mücadeledeki kararlılığın bir göstergesi olarak sürecin izlenmesinin etkinliği açısından önemli gelişmelerdir. Uygulamada, KSGM'nin "Yıllık İzleme Raporunun", Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantısı öncesi Bakanlığın internet sayfasında yayınlanmasında gecikmeler yaşandığı görülmektedir. Bu durumun, İzleme Komitesi toplantılarının verimliliğini engellediği

değerlendirilmektedir. Yerel izlemelerde ise; kurul ve komisyonlarda yer alan katılımcılarda süreklilik ve verimli iş birlikleri sağlanması ile planları izlemekle yükümlü olanların bu konuda yetkin ve gerekli kapasiteye sahip olmaları hususunda hassasiyet gösterilmelidir.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.11.1.1. Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi toplantılarının verimliliği ve etkinliği açısından, KSGM’nin, yürütülen ulusal eylem planının “Yıllık İzleme Raporunu”, Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komite toplantısı öncesi hazırlayarak internet sayfasında yayınlaması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.2. Komite’nin yıllık toplantılarının, ilgili ulusal eylem planında yer alan hedefler kapsamında; yapılan çalışmalar, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği ayrı oturumlar şeklinde yapılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.3. Konuyla ilgili tüm taraflarca yapılan çalışmaların (araştırma, makale, proje sonuçları vb.) Komite toplantısı öncesi ortak bir platform aracılığıyla ilgili taraflara erişime açılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.4. KSGM tarafından, yürürlükte olan kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planının “Yıllık İzleme Raporu” ile raporun sonuç ve etkilerinin değerlendirildiği “İzleme ve Değerlendirme	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler

Raporu” hazırlanmalı; hazırlanan rapor Cumhurbaşkanlığı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulmalıdır.		
5.11.1.5. İzleme ve Değerlendirme Raporlarında; dünyadaki ve Türkiye’deki mevcut duruma, yaşanan gelişmelere, yürütülen faaliyetlere, faaliyetlerin sonuçlarının hedeflere ulaşılması açısından analizine, hedef ve gösterge gerçekleştirmelerini etkileyen sorun ve riskler ile sonuç ve önerilere yer verilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.6. Komite toplantısı sonrası, kadına yönelik şiddetle mücadelede yaşanan sorunları gidermeye yönelik tedbirlerin hızla alınması amacıyla; kurumların gerçekleştirmesi gereken faaliyetleri somutlaştıran acil eylem planı mahiyetinde yıllık koordinasyon planı hazırlanmalı; çalışma gerektiren alanlarda geçici ve sürekli çalışma grupları oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.7. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” uygulama sürecine ilişkin resmi web sitesi kurulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.8. Ulusal Eylem Planı’nda yer verilen faaliyetlerin izlenmesine ilişkin KSGM tarafından geçici veya	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler

sürekli çalışma grupları oluşturulmalıdır.		
5.11.1.9. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl/İlçe Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu”nun en az üç ayda bir olacak şekilde Vali/Kaymakam başkanlığında düzenli olarak toplanmasına devam edilmeli, karar alma ve uygulama süreçlerinde etkinliğin artırılması yönelik tedbirler sürdürülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.10. Merkezi düzeyde her ay bir Bakanlık/Başkanlık bünyesinde olmak üzere ilgili paydaş kurum/kuruluş temsilcilerin katılımı ile değerlendirme toplantıları yapılmalıdır.	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	STK’lar Üniversiteler
5.11.1.11. İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonlarının tüm illerde aynı standartlarda işlerlik kazanması ve diğer kurum ve kuruluşların bu kapsamdaki sorumluluklarının net olarak belirlenmesi amacıyla yönergeler/genelgeler hazırlanmalı; Komisyon üyelerine yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler
5.11.1.12. “İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” toplantılarının üç ayda bir düzenli yapılması sağlanmalı; ildeki yüksek riskli aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet vakaları gündeme alınarak değerlendirilmeli,	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Üniversiteler

mağdurun/mağdurların etkin şekilde korunmasına yönelik alınan ve/veya alınması gereken tedbirler, her bir vaka için ayrı ayrı ele alınmalı ve mağduru korumaya yönelik bir eylem/koruma planı hazırlanmalıdır.		
5.11.1.13. Ulusal ve yerel düzeyde kadına yönelik şiddetle etkin mücadele kapsamında uygulamacılara yol gösterici nitelikte şiddetle mücadelede benimsenen ilkeler, uygulamaya açıklık getiren iş akışları ve standart uygulama usullerinin yer aldığı bilgilendirici rehber ve kılavuzlar hazırlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.11.1.14. Koordinasyon toplantısına katılan üyelerin konuyla ilgili yeterli bilgi ve donanımına sahip, karar almaya yetkili ve mümkün olduğunca aynı kişiler olması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları	STK'lar Üniversiteler
5.11.1.15. Ulusal ve yerel düzeyde izleme ve değerlendirme sürecinin etkin biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının da sürece daha etkin katılımının teşvik edilmesi ve izleme kapasitelerinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.11.1.16. Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlendiği, kurum ve	Cumhurbaşkanlığı	İlgili Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları STK'lar Üniversiteler Medya Kuruluşları

kuruluşların çalışmalarının etkin bir şekilde takip edildiği, ilgili bakanlıkların, sorumlu kurum ve kuruluşların ve ilgili kurulların temsilcilerinden oluşan, izleme ve değerlendirme yaparak gözlem faaliyetinde bulunan mevcut gözlem merkezi fonksiyonu yürüten mekanizmalar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi veya yeni bir merkez oluşturulması hususunun değerlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.		
5.11.1.17. TBMM’nin şiddetle mücadele sürecini etkin şekilde izlemesi ve değerlendirmesini teminen; KEFEK bünyesinde “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Alt Komisyonu” kurulmalıdır.	TBMM	
5.11.1.18. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu politikasının oluşturulması ve izlenmesinde; üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin, baroların ve STK’ların KEFEK’le daha fazla işbirliği içinde olmaları, görüş, değerlendirme, rapor ve projelerini KEFEK’e sunmaları sağlanmalıdır.	TBMM	Üniversiteler Barolar STK’lar
5.11.1.19. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yasamanın denetim fonksiyonunun harekete geçirilerek uygulamadan kaynaklı sorunların önlenmesini ve ihtiyaç olan yasal değişikliklerin milletvekillerinin bilgisine	TBMM	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşlar Üniversiteler STK’lar Barolar Medya Kuruluşları

sunulmasını teminen, başta KEFEK olmak üzere TBMM’de bireysel başvuru yapılabilen diğer komisyonlar ve başvuru usulleri hakkında kamuoyunu bilgilendirici daha fazla çalışma yapılmalıdır.		
--	--	--

5.12. YEREL YÖNETİMLERİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Tespit 5.12.1. Kamu hizmetlerinin sunumunda, vatandaşla birebir temasta bulunan ve karar organlarının doğrudan halk tarafından seçildiği yerel yönetimler halkın taleplerinin, bölgeye/yöreye özgü dönemsel veya sürekli ihtiyaçların tespitini yapabilecek en yetkin birimlerdir. Yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik anlayışına uygun olarak en önemli hizmet gruplarını yaşlılar, engelliler, yoksullar, çocuklar, gençler ve kadınlar oluşturur. Türkiye’deki yerel yönetimlerin kadınlara yönelik hizmetlerinin çoğunlukla meslek edindirme kursları ya da hobi amaçlı aktiviteler; kreş, yaşlı bakımevleri ve sığınma/konukevleri olduğu görülmektedir. Kadınların yaşadıkları kentlerde sağlık ve eğitim hizmetleri ile sosyal hizmetlere, istihdam olanaklarına, ulaşım, konut, güvenlik gibi kapsamlı kent hizmetlerine ve belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine erkeklerle eşit katılım sağladığı “kadın dostu kentlerin” yeterli sayıda olmadığı görülmüştür. Topluma birçok konuda ilk elden hizmet sunması dolayısıyla kadına yönelik şiddet ile yerelde mücadele için oldukça önemli bir aktör olan belediyelerin kadına yönelik şiddetle mücadele için hızla hayata geçirebilecekleri uygulamalarla toplumda yaratacakları etki büyük olacaktır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.12.1.1. Şiddetle mücadelede, belediyeler ile STK’ların iş birlikleri artırılmalıdır.	Belediyeler STK’lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Belediyeler Birliği
5.12.1.2. “Kadın Dostu Belediye” uygulamaları geliştirilmeli ve iyi uygulamaların bilinirliği sağlanarak tecrübe ve bilgi paylaşımlarının yapılacağı etkinlikler düzenlenmelidir.	Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kuruluşları

5.12.1.3. Kadın Dostu Belediyelerde kadın erkek fırsat eşitliği komisyonları kurulmalı ve var olanların etkinliği artırılmalıdır. Türkiye Belediyeler Birliği kadın erkek fırsat eşitliği çalışma grupları oluşturularak sayıları artırılmalıdır.	Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
5.12.1.4. Yerel yönetimler kadınların içinde yaşadıkları topluma aktif katılımlarını sağlayarak toplum içinde görünürlüklerini destekleyecek politikalar üretmelidir.	Türkiye Belediyeler Birliği Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK’lar Medya kuruluşları
5.12.1.5. Yerel yönetimlerde kadına yönelik hizmetlerin gerçekleştirileceği “kadın” çalışma birimi kurulmalı / yaygınlaştırılmalıdır.	Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Belediyeler Birliği
5.12.1.6. Belediyelerin yönetim ve karar alma süreçlerinde görev alan kadın yönetici sayısı artırılmalıdır.	Belediyeler	Türkiye Belediyeler Birliği
5.12.1.7. Yerel yönetimler, kentlerinde bulunan üniversitelerin kadın çalışma merkezleri ve kadın dernekleri ile iş birliği yapmalı ve ortak çalışmalar yürütmelidir.	Belediyeler	Türkiye Belediyeler Birliği Üniversiteler STK’lar
5.12.1.8. Kentin reklam panolarında ve kadınların en çok bulundukları yerlere sürekli kadın hakları ile ilgili bilgilendirici afişler asılmalı ve mahalle, sokak, cadde, parklar, açık spor alanları gibi yerlerin ışıklandırma ve güvenliği sağlanmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Belediyeler	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.12.1.9. Kadınların özellikle akşam saatlerinden sonra güvenli ulaşımını sağlayacak tedbirler düzenlenmeli/yaygınlaştırılmalıdır.	İçişleri Bakanlığı Belediyeler	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları

5.12.1.10. Engelli kadınlar ve engelli çocuğu olan kadınların yaşamlarını kolaylaştırıcı projeler geliştirilmeli, engelli, hasta ve yaşlı bakım evleri/gündüz evleri açılmalıdır.	Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.12.1.11. Yerleşim yerlerindeki ihtiyaçlar dikkate alınarak ve ihtiyaç analizleri yapılarak kreşler açılmalı ve çalışmayan, ekonomik gücü olmayan kadınlardan ücret alınmamalıdır.	Belediyeler	Türkiye Belediyeler Birliği
5.12.1.12. İŞKUR ve belediyelerin meslek edindirme kurslarında, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik eğitimler verilmelidir.	Belediyeler İŞKUR	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.12.1.13. Türkiye Belediyeler Birliği tarafından yürütülen “Kadın Dostu Kentler Projesi”nin üçüncü fazının başlaması gerektiği değerlendirilmektedir.	Türkiye Belediyeler Birliği	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler

5.13.BAROLARIN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Tespit 5.13.1. Adalete erişim hakkı kapsamında şiddet mağdurlarının hukuki süreçler hakkında bilgi sahibi olması, katıldıkları davada etkili şekilde temsil edilmelerinin sağlanması ve yapılan muhakeme sonucunda temyiz ve itiraz yollarına etkin şekilde başvurabilmelerinin sağlanması da yer almaktadır. Bu nedenle şiddet mağdurlarına adli yardım hizmeti sunan baroların ve süreci yürüten avukatların adalete erişim hakkının korunmasında önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.13.1.1. Ülke genelinde her baroda “Ankara Gelincik Merkezi” modelinin benzeri şiddet mağdurlarına adli yardım	Türkiye Barolar Birliği Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

hizmeti sunan uzmanlaşmış destek birimleri oluşturulmalıdır.		
5.13.1.2. Bu birimler kuruluncaya kadar aile içi ve kadına yönelik şiddet suçu mağdurlarına adli yardım sunacak avukatlar özel bir listede toplanmalı ve şiddet mağdurunu temsil etmesi için görevlendirilecek avukatlar sadece bu listeden belirlenmelidir.	Adalet Bakanlığı Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.13.1.3. Söz konusu listede yer alınabilmesi için 6284 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat başta olmak üzere, mağdura yaklaşım ve iletişim teknikleri konularını içeren sertifikalı eğitim programlarına katılım zorunluluğu getirilmelidir.	Türkiye Barolar Birliği Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.13.1.4. Ülke genelinde şiddet mağdurlarına sunulan adli yardım hizmetlerine ilişkin istatistiki verilerin tutulabilmesi amacıyla Türkiye Barolar Birliği bünyesinde bir elektronik alt yapı sistemi oluşturulması sağlanmalıdır.	Türkiye Barolar Birliği	Barolar İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.13.1.5. Şiddet mağdurlarının hukuki ve cezai uyuşmazlıklarında onlara destek ve danışmanlık hizmeti sunulmasına yönelik hukuki destek uygulamaları geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.	Türkiye Barolar Birliği Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.13.1.6. Adli yardımdan yararlanan şiddet mağdurlarının vekâlet ücreti gibi hukuki süreçteki masraflarının da adli yardım kapsamına dâhil edilerek	Adalet Bakanlığı Türkiye Barolar Birliği	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Barolar STK'lar Üniversiteler

bu müessesenin etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.		
5.13.1.7. Barolar tarafından gerçekleştirilen etkinliklerde şiddet mağdurlarının başvuru mekanizmaları ve hakları konusunda bilgilendirici farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.	Türkiye Barolar Birliği Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.13.1.8. Şiddet mağduruna destek hizmeti sunan başta ŞÖNİM ve Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği çalışmaları artırılmalıdır.	Türkiye Barolar Birliği Barolar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

5.14.SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ, SENDİKALARIN VE MESLEK BİRLİKLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Tespit 5.14.1. İnsan haklarının geliştirilmesinde, bireylerin şikâyetlerini iletmeleri için var olan yolların farkına varmalarında ve bilinçlenmelerinde önemli bir role sahip STK'lar, kadın haklarının uluslararası ve ulusal politika gündemi olması sürecinde öncü rol oynamıştır. STK'lar kadına yönelik şiddet ile mücadelede de soruna ilişkin politika oluşturulmasında, politikaların uygulanmasının takibinde, farklı gruplardan kadınların sorunlarını dile getirme ve doğrudan hizmet sunumunda oldukça etkilidirler. Eşit ve adil bir iş hayatının vazgeçilmez unsuru sendikalar ise üyelerinin ekonomik ve sosyal haklarını korurken, aynı zamanda toplumsal bilincin şekillenmesinde; zihinsel dönüşümün sağlanmasında ve çalışma yaşamında kadına yönelik şiddetle ve eşitsizlikle mücadelede önemli çalışmalar yürütmektedirler. Mesleki menfaatlerin arttırılması amacı taşıyan kamu kurumu niteliğindeki meslek birlikleri sadece kurulma amacıyla yer alan mesleği ve meslektaşlarının değil kişilerin ve devletin de hak ve menfaatlerini korumakta aktif rol oynamaktadırlar.

Topluman geniş bir kesimini temsil eden STK'ların, sendikalar ve meslek birliklerinin, şiddetle mücadele politikalarının içeriğinin planlanmasına ve etkin mücadele mekanizmalarının geliştirebilmesine katılımları ve iş birlikleri sağlanmalıdır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.14.1.1. STK'lar, sendikalar ve meslek birlikleri, 6284 sayılı Kanunun toplumda ve üyeleri arasında bilinirliğinin artırılması konusunda çalışmalar yürütmelidirler.	Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler
5.14.1.2. Kadın çalışanların sorunlarını inceleme ve ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik öneriler hazırlama, kadınların katılımını özendirme ve kadın erkek fırsat eşitliğini teşvik etme misyonuna sahip STK'lar, meslek birlikleri ve sendikaların, özellikle karar alma birimlerinde, kadınların yaşadığı cam tavan sendromunu giderici ve kadın temsiline artışını teşvik edici uygulamalar yapmaları sağlanmalıdır.	Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler Medya kuruluşları Özel sektör
5.14.1.3. Kadın alanında çalışan STK'ların, kadın üyelere sahip meslek birliklerinin ve sendikaların kurumsal kapasiteleri güçlendirilmelidir.	Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Medya kuruluşları Özel sektör
5.14.1.4. STK'lar, sendikalar ve meslek birliklerinin, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle yönelik bilinçlendirme kampanyaları düzenlemeleri ve bu konuda etkin rol oynamaları sağlanmalıdır.	Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Medya kuruluşları Özel sektör
5.14.1.5. Kamu kurum ve kuruluşlarının, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele kapsamında; yaptığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Meslek Birlikleri Sendikalar STK'lar

çalışmalar ve projelerde STK, sendika ve meslek birlikleri ile iş birlikleri artırılmalıdır.		
5.14.1.6. STK’ların; kadına yönelik şiddetle mücadelenin önemli unsurlarını oluşturan istihdam, hukuki danışmanlık, sosyal destekler gibi farklı çalışma alanlarında ihtisaslaşması teşvik edilmelidir.	STK’lar	Üniversiteler Meslek Birlikleri Sendikalar Belediyeler Medya kuruluşları Özel sektör
5.14.1.7. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında faaliyet gösteren STK’lara sağlanan destekler artırılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	STK’lar
5.14.1.8. STK’lar arasında iş birliğinin sağlanması için iletişim ağı oluşturulmalı ve mevcut ağlar geliştirilmelidir.	STK’lar	Üniversiteler
5.14.1.9. STK’ların, yerel yönetimlerin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirmeleri ve uygulamaları sağlanmalıdır.	Yerel yönetimler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları
5.14.1.10. Kadın odaklı çalışan STK’lara erkeklerin de dâhil edilmesini ve/veya üye olmalarını teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	STK’lar
5.14.1.11. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda şiddet uygulayan ve/veya uygulama ihtimali bulunan erkeklere yönelik koruyucu, önleyici çalışmalar ve rehabilitasyon desteği sağlamaya yönelik STK’ların	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	STK’lar İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler

kurulması ve rehabilitasyonu kabul edenlere barınma hizmeti ve psiko-sosyal destek verilmesi teşvik edilmelidir.		
5.14.1.12. Sendikalar, üyelerine verdikleri eğitimlerle zihniyet dönüşümünün sağlanmasına önemli katkı sağladıklarından, eğitim konuları arasına kadına yönelik şiddetle mücadeleyi de dâhil etmelidir.	Sendikalar	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK'lar Üniversiteler
5.14.1.13. Sendikalar kadınları doğrudan ilgilendiren, doğum sonrası izinler, kreş yardımı, kadın sağlığı, esnek çalışma, cinsel taciz, mobbing, şiddet gibi konularda iş hayatındaki kadınlar lehine düzenlemeler yapılması için etkin çalışmalıdır.	Sendikalar	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Barolar STK'lar Üniversiteler
5.14.1.14. Sendikalar, bünyesinde oluşturulan kadın komisyonları/komiteleri hak temelli eşitlik politikasının temel bir sendika konusu haline gelmesi yönünde çalışmalar yürütmelidir.	Sendikalar	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Barolar STK'lar Üniversiteler
5.14.1.15. Sendikalar, kadın çalışanların iş ve aile yaşamını uyumlaştırma konusunda çalışma koşulları, kreş hizmetleri yetersizliği vb. sorunların çözümünü için politikalar geliştirmelidir.	Sendikalar	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

5.15.ÖZEL SEKTÖRÜN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEYE ETKİN KATILIMI

Tespit 5.15.1. Özel sektör ekonomik büyüme ve istihdam mekanizmasının önemli bir parçası olmasının yanı sıra daha kapsamlı bir sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde eşitsizlikleri azaltmaya yönelik vizyonun gerçekleştirilmesinde de son derece önemli rol oynamaktadır.

Kadınların ekonomiye katılması hem kadını hem çalıştığı kurumu hem de dünya ekonomisini güçlendirdiği gibi kapsayıcı bir büyümenin de temel unsurlarındandır. Aile içi ve kadına yönelik şiddet, çalışma hayatını olumsuz etkileyen önemli bir sorundur. Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali olmasının yanı sıra kadınların ekonomiye etkin katılımını ve çalışma ortamını olumsuz etkilemektedir. Türkiye’de şirketler bu sorunla başa çıkma konusunda şirket politikası geliştirmeye başladılarsa da henüz bu çerçevede kapsamlı, uygulanabilir ve yaygın şirket politikalarından söz etmek mümkün değildir.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.15.1.1. Özel sektör işyerlerinde, mobbing başta olmak üzere her türlü şiddete karşı sıfır tolerans politikası geliştirmelidir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sendikalar Meslek Birlikleri Özel sektör
5.15.1.2. Özel sektörün kadına yönelik şiddet mağdurlarının desteklenmesine yönelik pozitif ayrımcılığı bir politika olarak benimsemeleri özendirilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Sendikalar Meslek Birlikleri Özel sektör
5.15.1.3. Özel sektör tarafından çalışanlara yönelik olarak şiddetle mücadele rehberleri hazırlanmalı, şiddet mağduru kadınlar için hukuki, psiko-sosyal vb. destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.	Özel sektör	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Sendikalar Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Meslek Birlikleri
5.15.1.4. Özel sektör, çalışanlarına yönelik düzenlediği iş dünyasının yönetimsel ve örgütsel yeteneklerini geliştirme eksenindeki liderlik, stresle baş	Özel sektör	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sendikalar Meslek Birlikleri

etme, problem çözme, iş motivasyonu gibi eğitimlerin içeriğini öfke kontrolü, olumlu iletişim, mobbing gibi konularla ilişkilendirerek farkındalık çalışmaları yürütmelidir.		
5.15.1.5. Şirket çalışanlarının aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığına ve şiddet algılarına ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.	Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sendikalar Özel sektör Meslek Birlikleri
5.15.1.6. Kadına şiddet konusunda duyarlılık ve hassasiyet gösteren, tedbirler alan şirketlere “Kadına Şiddet Konusunda Yılın Duyarlı Şirketi” ödülü verilerek diğer şirketler teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ticaret Bakanlığı	Özel sektör İlgili kamu kurum ve kuruluşları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sendikalar Meslek Birlikleri
5.15.1.7. Kadınlar arasında kılık, kıyafet, başörtüsü nedeniyle ayrımcılık yapan şirketlere yönelik ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır.	Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Sendikalar Meslek Birlikleri
5.15.1.8. Kadın istihdam oranının artırılması amacıyla organize sanayi bölgelerinde kreş sayılarının artırılmasına yönelik yürütülen çalışmalar sürdürülmeli ve diğer sanayi bölgeleri ve iş merkezleri için de yaygınlaştırılmalıdır.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
5.15.1.9. Yerel düzeydeki kadın girişimciliğinin ve kadın kooperatifçiliğinin desteklenmesine yönelik politikalar artarak devam etmeli; bu işletmelere kadına	KOSGEB Ticaret Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı STK’lar

yönelik şiddetle alakalı bilgilendirmeler yapılmalıdır.		
--	--	--

5.16. KADIN-ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİNE DUYARLI BÜTÇELEME

Tespit 5.16.1. Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli hususlardan biri de bu kapsamda yürütülen politikaların uygulanması amacıyla yeterli mali kaynağın ve insan kaynağının ayrılmasıdır. Türkiye’de kadının güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yeterli kaynakların ayrılması hususunda ciddi çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Özellikle yapılan çalışmaların analizinin daha verimli bir şekilde yapılması ve ulusal/yerel programlar, planlar ve bütçelerde kadın erkek fırsat eşitliği anlayışının esas alınması ile kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda daha fazla alanda kaynak ayrılmasının sağlanması için kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bütçeleme konusunda yürütülen çalışmalar önem arz etmektedir. Kadına yönelik politikalarla hedeflenen amaçlara ulaşılmasını teminen; kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı bir bütçeleme uygulamasının geliştirilerek, bu bakış açısının tüm kademelere yerleşmesi sağlanmalıdır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.16.1.1. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden kurum ve kuruluşların süreçte daha etkin rol alabilmesi için merkezi ve yerel yönetimlere tahsis edilmek üzere ayrı bir bütçe belirlenmelidir.	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler
5.16.1.2. Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlere yönelik, “Kadın Erkek Fırsat Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Uygulaması” ve “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bütçeleme” konularında eğitim verilmeli ve bütçe hazırlık kılavuzları hazırlanmalı, merkezi yönetim bütçesi ve yerel yönetimlerin bütçelerinin bu esasla hazırlanması ve uygulanması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	TBMM İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler

5.16.1.3. Kurumların bütçe hazırlık aşaması katılımcı bir anlayış ile farklı ihtiyaçlara sahip kadınların ve diğer kırılgan grupların temsiline imkân sağlayacak şekilde, bu alanda eğitim alan personelce yürütülmelidir.	İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler	
5.16.1.4. Merkezi yönetim bütçesinde ödenek dağıtılan programlardan biri olan, “Kadının Güçlenmesi Programı” kapsamında, kurumlarca yürütülecek faaliyetlerin sayıca artırılıp içeriğinin genişletilmesi sağlanmalıdır.	Tüm kamu kurum ve kuruluşları	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı
5.16.1.5. Eylem planları ve ilgili mevzuatın uygulanmasında görev alan başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlıklara yeterli bütçe tahsisi yapılmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili bakanlıklar
5.16.1.6. Kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uzun vadeli çalışmalara aktarılan mali kaynakların payı artırılmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler
5.16.1.7. Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planları ve diğer politika belgelerinde konuya ilişkin belirlenen amaçlara bağlı strateji ve faaliyetlere ilişkin bütçenin, sorumlu ve ilgili kurumların yıllık bütçelerinde gösterilmesi sağlanmalı, bu hedef ve faaliyetler için daha	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Ulusal eylem planları ve diğer politika belgelerinde sorumluluğu olan tüm kurum ve kuruluşlar

fazla kaynak ve yeterli bütçe tahsis edilmelidir.		
5.16.1.8. Bütçede yer alan tüm politika alanlarında gelir ve giderlerin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlılık açısından analizleri yapılmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler Belediyeler
5.16.1.9. Performans esaslı bütçeleme sisteminde bütçenin kadın erkek fırsat eşitliği üzerindeki etkilerinin izlenebilmesi açısından sunduğu imkânlar göz önüne alınarak, performans denetimlerinin kadın erkek fırsat eşitliğine duyarlı hale getirilmesi amacıyla TBMM ve Sayıştay personelinin konuya ilişkin farkındalık kazanmasına yönelik çalışmalar yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	TBMM Sayıştay Üniversiteler
5.16.1.10. Kadının toplumsal statüsünün geliştirilmesine ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle yönelik tahsis edilen mevcut kaynakların kullanımı ve etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla; ilgili STK'ların ve üniversitelerin bütçe uygulamalarının izleme ve değerlendirilmesi sürecine etkin katılımı hususunda kapasitelerini geliştirmeye yönelik farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Üniversiteler STK'lar
5.16.1.11. Adli yardım kurullarına ayrılan bütçe artırılmalıdır ve adli yardım hizmeti sağlayan kurumların bu	Adalet Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Barolar

bütçeye erişim süreci hızlandırılmalıdır.		
---	--	--

5.17. ARAŞTIRMA, VERİ TOPLAMA VE ANALİZ

Tespit 5.17.1. Kadına yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle mücadelede güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin tutulması ve özellikle bunların analizi, şiddetle etkin mücadele yöntemleri ve doğru politikaların geliştirilmesinde önem arz etmektedir. Türkiye’de, 2008 ve 2014 yıllarında kadına yönelik şiddeti tüm boyutlarıyla ele almak üzere uluslararası karşılaştırılabilir verilerin elde edilmesine olanak sağlayan iki araştırma gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında ise 6284 sayılı Kanunun Uygulanmasına Yönelik Etki Analizi Araştırması yapılmıştır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kadın hizmet birimlerince sunulan hizmetlerin etkin ve tek noktadan takibi, süreçlerin elektronik ortamda yönetilebilmesi, anlık güncel veri temin edilmesi, sağlıklı istatistiklerin oluşturulması, paydaş kurumlar ile çevrim içi entegrasyon sağlanması amacı ile “Aile Bilgi Sistemi Kadın Modülü” oluşturulmuştur. 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının ve Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formlarının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile paylaşılmasına yönelik olarak Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı entegrasyonu sağlanmış ve böylece mağdurlara ulaşma süresi kısaltılarak hizmetlerin etkinliği artırılmıştır.

Şiddet olaylarında hangi suçların 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirileceği konusunda tasnif sorunu bulunmaktadır. IV. Ulusal Eylem Planında kadına yönelik şiddet konusunda ilgili tüm verilerin elde edilmesi, verilerin analizi ve yayımlanmasına ilişkin hususlarda çalışmalar yürütmek üzere ilgili tüm kurum temsilcilerinden oluşan daimi nitelikte “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu” oluşturulması öngörülmüştür. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında nüfus temelli araştırmalar yapılması, idari kayıtların tutulması ve elde edilen verilerin ulaşılabilir, yönetilebilir ve gerektiğinde güncellenebilir olarak saklanması ve paylaşılmasına yönelik sistemli düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

ÖNERİLER	SORUMLU KURUM/KURULUŞ	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
5.17.1.1 İlgili kurum ve kuruluşlar ve yerel yönetimlerin öncülüğünde akademisyenlerin desteği ile Türkiye’nin kadına yönelik risk ve şiddet haritası çıkarılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

5.17.1.2. İlgili Bakanlıklar ve yerel yönetimlerin iş birliğinde ülke genelinde alan taraması yapılarak, kırılğan grupların yoğun olduğu bölgelerin Sosyal Risk Haritası çıkartılmalıdır. İhtiyaçların türleri göre uygun sosyal hizmet müdahalesi sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Belediyeler Üniversiteler STK'lar
5.17.1.3. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete neden olan toplumsal ve psikolojik sorunların belirlenmesi ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla ülke genelinde kadına yönelik şiddetin boyutunu, nedenlerini ve etkilerini ortaya koyacak sürekliliği olan araştırmalar yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	Üniversiteler
5.17.1.4. 2008 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, aradan geçen süre dikkate alınarak, yeniden yapılmalı ve düzenli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Ayrıca kadına yönelik şiddet/aile içi şiddet konularına ilişkin araştırmalarda şiddet uygulayanlara ilişkin bilgilerin dolaylı olarak kadınlardan elde edilmesi nedeniyle, konunun farklı bir perspektiften değerlendirilmesine imkân sağlayacak şekilde söz konusu Araştırmada şiddet uygulayan erkekler de örneklem kapsamına alınmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	TÜİK Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
5.17.1.5. İl bazlı olarak şiddetin mevcut durumu ve nedenlerinin	Üniversiteler Belediyeler	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

belirlenmesi ile doğru tedbir ve politikaların oluşturulması amacıyla ilin psiko-sosyal, kültürel ve demografik temsili göz önünde bulundurularak yürütülecek şiddet araştırmaları, üniversiteler işbirliği ile gerçekleştirilmelidir.		
5.17.1.6. Şiddetle etkin mücadelede verilen hizmetlerin aksayan yönlerinin tespiti ile gerekli önlemlerin alınmasını ve verilecek hizmetlerin niteliği ve niceliğinin artırılmasını teminen, şiddet mağdurlarının başvurdıkları hukuki yollar, adli başvuruların sonuçları, şiddet uygulayanlar, uygulanan şiddetin türü, koruma kararlarının türü ve sayısı, şikâyetlerin sonuçları ve şikâyetten vazgeçme oranları, kovuşturma, mahkûmiyet ve beraat oranları, zorlama hapis karar sayıları, davaların süresi, mağdur ve şüpheliye ait her tür demografik bilgi vb. konularda istatistiksel verinin adli sistem içerisinde tutulması sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları Barolar Üniversiteler STK'lar
5.17.1.7. Kolluk ve adli süreçlerdeki uluslararası standartlara göre tasnif edilmiş verilerin tek bir havuzda toplanması ve verilerin, olaylara karışan şahısların kişisel güvenliği sağlanarak, akademisyenlerin ve diğer paydaşların erişimine açılması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Barolar Üniversiteler STK'lar

5.17.1.8. Polis Akademisi ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi tarafından; kolluktan elde edilen veriler doğrultusunda kamuoyunu bilgilendirmek, ilgili kurumların faydalanması ve politika üretmeye katkı sağlaması amacıyla “Bilimsel Raporlar” hazırlanmalıdır.	Polis Akademisi Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	İçişleri Bakanlığı İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.9. Gerek uluslararası gerekse ulusal ölçekte yapılan ve çoğunlukla gerçeğe uymayan paylaşım ve yorumların önüne geçilmesini sağlamak üzere düzenli aralıklarla yapılan analizler ve elde edilen istatistikler kamuoyuyla paylaşılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar Medya Kuruluşları
5.17.1.10. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete ilişkin verilerin düzenli olarak toplanması, istatistiklerin hesaplanması, hazırlanması, analiz edilmesi, raporlanması ve yayınlanmasına ilişkin standartlar oluşturulmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.11. Kadına yönelik şiddetle mücadelede veri toplama ve araştırma gerçekleştirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım oluşturması amacıyla bu mücadelede görev alan kurum ve kuruluşlarda tutulacak verilere yönelik terminoloji belirlenmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.12. Tüm kurumlar arasında etkin bir koordinasyon halinde veri paylaşımı yapılması sağlanmalı; Aile ve	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

Sosyal Hizmetler, Adalet, İçişleri, Sağlık Bakanlığı gibi ilgili tüm kanun uygulayıcıların ve bu alanda çalışan akademisyenlerin erişebileceği, kapsamlı istatistiki verilerin elde edilebileceği bir ortak veri tabanı oluşturma çalışmaları hızla tamamlanmalıdır.		
5.17.1.13. Kadına yönelik şiddet ve bu kapsamdaki öldürme suçlarına (kadın cinayetleri) ilişkin nicel ve nitel analizler içeren araştırmalar artırılmalı ve periyodik olarak yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.17.1.14. İntiharların gerçek nedenlerini tespit etmek ve önlenmesi yönünde uygulanacak politikaları belirlemek için bilimsel çalışma ve araştırmalar yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.17.1.15. Şiddet uygulayan veya uygulama potansiyeli olanlar hakkında psikolojik ve sosyal araştırmalar yapılması teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.17.1.16. Birbirini tekrarlayan projelerin önlenmesi suretiyle kaynak israfını önlemek amacıyla yapılan kamu, üniversite, STK veya ortak yapılan tüm araştırmaların ulaşılabilir olmasını sağlayacak bir veri tabanı oluşturulmalıdır.	YÖK	TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK'lar
5.17.1.17. 6284 sayılı Kanunun ve diğer mevzuatın; şiddet olaylarının önlenmesinde ve şiddet mağdurlarının	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler

korunmasında etkinliğinin değerlendirilmesi amacıyla araştırmalar ve/veya araştırmanın devamı niteliğindeki çalışmalar düzenli aralıklarla devam ettirilmelidir.		STK’lar
5.17.1.18. TÜİK tarafından toplanan tüm verilerin cinsiyete göre ayrıştırılması sağlanmalıdır.	TÜİK	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.19. Kadına yönelik şiddetle mücadelede erkek katılımının artırılması için hedef kitlenin beklenti ve ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve şiddet uygulayan/uygulamayan erkeklerin farklılaştığı noktaların ortaya çıkarılması için hedef kitlesinin sadece erkeklerin oluşturduğu Türkiye genelini temsil eden araştırmalar yapılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.20. Kadına yönelik şiddet eylemlerine karşı ceza yargılamasının ve infaz sisteminin caydırıcı ve orantılı karşılık içerip içermediğinin tespit edilmesi amacıyla, kadına yönelik şiddet eylemleri için hükmedilen ceza ve infaz edilen ceza süresine ilişkin UYAP üzerinden verilerin toplanarak analizi yapılmalıdır.	Adalet Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.17.1.21. Kamuoyunda oluşan kadına yönelik şiddet olaylarında “cezasızlık” algısının objektif ve genel olarak değerlendirilerek	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler

belirlenen tespitler doğrultusunda gerekli tedbirlerin alınmasını teminen toplumda kadına yönelik şiddet suçlarına ilişkin adalet ve cezalandırma algısının analiz edilmesine yönelik araştırma yapılmalıdır.		STK’lar
5.17.1.22. Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin; “kadına yönelik şiddet içeren suçlar”, “bu suçların yaptırımı olan cezaların caydırıcılığı”, “kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının uygulama sonuçları ve mağduru korumada etkililiği”, “kadınların şikâyetlerini geri çekmelerine neden olan etmenler” ve “şiddet failleri” gibi konularda daha fazla bilimsel çalışma yapması sağlanmalı ve bulundukları illerdeki kadın sorunlarını analiz etmeye yönelik saha çalışması yapması teşvik edilmelidir.	YÖK Üniversiteler	İlgili kamu kurum ve kuruluşları
5.17.1.23. Zihniyet dönüşümüne yönelik etkin politikaların oluşturulması amacıyla toplumun farklı kesimlerinin şiddete yönelik algılarını ve şiddete karşı tutumlarını ölçme amaçlı araştırmalar yürütülmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar
5.17.1.24. Medyada kadın temsili ile kadınların ve kız çocuklarının iletişim teknoloji kullanımları ve erişimleri önündeki engellere ilişkin nicel	RTÜK Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler STK’lar

ve nitel araştırmalar artırılmalıdır.		
5.17.1.25. Salgın süreçlerinde etkin politikaların geliştirilmesi amacıyla yaşanan olağanüstü durum ve sonrasında kadına yönelik şiddetin nedenleri ve etkilerinin değerlendirilmesine yönelik araştırmalar yapılmalı ve yapılan araştırmalar teşvik edilmelidir.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları YÖK Üniversiteler TÜBİTAK STK'lar
5.17.1.26. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kanıt temelli politika önceliklerinin belirlenebilmesi için uygulanan programların etkisinin değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçlar çerçevesinde gerekli düzenlemelerin yapılmasını teminen; politika uygulamaları öncesinde ve sonrasında, ihtiyaçlar dikkate alınarak etki analizleri yapılmalıdır.	İlgili tüm kurumlar	YÖK Belediyeler Üniversiteler STK'lar
5.17.1.27. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda doğru politikaların belirlenmesi amacıyla bilimsel verilere dayalı analiz çalışmaları artırılmalı ve bu çalışmalar kurumlar, barolar, STK'lar ve gerektiğinde kamuoyu ile paylaşılmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı TÜİK	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Barolar Üniversiteler STK'lar Medya kuruluşları
5.17.1.28. Kültür ve medeniyetimizde kadının sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel statüsüne ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.	Kültür ve Turizm Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	MEB İlgili diğerk kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.17.1.29. Cinsiyetçi değeryargıları, normlar ve davranış biçimleriyle mücadele edilmesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı İlgili diğerk kamu kurum ve kuruluşları STK'lar

amacıyla günlük yaşamda kullanılan dil ve benimsenen geleneklerde şiddeti normalleştiren hususların tespit edilmesine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.		Üniversiteler
5.17.1.30. Yazılı basında kadının temsiline ilişkin, sonuçları kamuoyu ve kurumlar ile paylaşılacak, kapsamlı ve bütüncül araştırmalar yapılmalıdır.	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.17.1.31. Şiddetle etkin mücadelede özellikle sistem açıklarını belirlemek ve gerekli önlemleri almak için devlet kurumlarına başvuru yapan ve/veya koruma tedbirleri uygulanırken hayatını kaybeden mağdurlara ilişkin vakalar incelenerek yapılan tespitler doğrultusunda gerekli tedbirlerin acilen alınması sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.17.1.32. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki şiddet mağdurlarının veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanların kolluğa yaptığı başvurularda kolluğun, öncesinde mağdur hakkında hâkim tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını sorgulayarak, mükerrer tedbir kararları hususunda bilgi sahibi olması ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde etkin tedbir kararı alabilmesine yönelik olarak Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler

İçişleri Bakanlığı arasında veri entegrasyonu sağlanmalıdır.		
5.17.1.33. Eşe karşı işlenen suçlardan tutuklu/hükümlü bulunanlar ile tedbir kararı süresi içerisinde herhangi bir suçtan, Ceza ve İnfaz Kurumuna sevk edilen faillerin Ceza ve İnfaz Kurumlarından tahliye/izinli olarak ayrılması durumunda ilgili paydaşların en seri vasıtalarla bilgi sahibi olması hususunda tedbir alınmasına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında veri paylaşımı sağlanmalıdır.	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları STK'lar Üniversiteler
5.17.1.34. Hakkında daha önce 6284 sayılı Kanun kapsamında işlem yapılan ve tedbir kararı olan ve belirli suçlardan (kasten yaralama/öldürme, uyuşturucu vb.) tutuklu ya da hükümlü bulunanların ceza infaz kurumlarından tahliyelerinin, kolluk birimlerine anlık bildirilmesi amacıyla Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında veri paylaşımı sağlanmalıdır.	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler
5.17.1.35. Suçla etkin mücadelede kapsamında doğru politikalar geliştirilmesini teminen; kadına yönelik şiddet suçlarından hükümlü ve tutuklu olanlara yönelik veritabanı oluşturulmalı, kadına yönelik olarak işlenen ve kadınlar tarafından işlenen şiddet suçları analiz edilmelidir.	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları Üniversiteler

EKLER

EK 1. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET KAYIT FORMU
(Ön Yüz)

İL:	
Sağlık kurumu / Aile Hekimi	Formu dolduran
.....	Adı-soyadı: Görevi:
Başvuru bilgileri	
Kuruma başvuru tarihi: / / Saati:	
Başvuru nedeni:	
Kuruma geliş şekli: Yalnız ☐ Yakınları ile ☐ Çocukları yanında mı? Hayır ☐ Evet ☐	
Kurumdan ayrılış tarihi: / / saati: Kurumda kalış süresi: saat	
Şiddete maruz kalan kadınla ilgili bilgiler	
Adı-soyadı: Doğum tarihi: / / Uyuğu: T.C.Diğer	
T.C. Kimlik No:	
Medeni hali: Bekar ☐ Evli ☐ Dul ☐ Boşanmış ☐ Diğer	
Yaşayan çocuk: Yok ☐ Var ☐	
Şu anda gebe mi?: Hayır ☐ Evet ☐	
Gelir getiren bir işte çalışma: Çalışmıyor ☐ Çalışıyor ☐	
Sosyal güvence: Yok ☐ Var ☐	
Özürüllük: Yok ☐ Var ☐ (açıklayınız)	
İletişim bilgileri	
Adres:	
Telefon numarası:	
Ulaşılabilecek bir yakınının adı-soyadı: Telefon numarası:	
Yakınlık derecesi:	
Şiddet Öyküsü	
Şiddet yakınması (kadının kendi ifadesi ile):	
Şiddet in gerçekleştiği yer: Ev ☐ İşyeri ☐ Okul ☐ Sokak ☐ Diğer	
Şiddetin gerçekleştiği tarih: ... / ... / saat:	
Şiddetin türü (Görüşmecinin kararı): Fiziksel ☐ Duygusal ☐ Cinsel ☐ Ekonomik ☐	
Şiddetin ciddiyeti (Değerlendirme Skalasına göre)*:	
Şiddeti gerçekleştirenin yakınlık derecesi:	
Çocuklar da şiddete maruz kaldı mı? Hayır ☐ Evet ☐	
Çocuklar şiddete tanık oldu mu? Hayır ☐ Evet ☐	
Daha önce de şiddet uyguladı mı? Hayır ☐ Evet ☐	
Şiddetin devam etme süresi:	

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET KAYIT FORMU
(Arka Yüz)

Risk değerlendirme		
1. Fiziksel şiddetin sıklığı son 6 aydan daha fazla süredir artış gösterdi mi?	E ☐	H ☐
2. (Şiddet uygulayan) Hiç silah kullandı mı veya sizi silahla tehdit etti mi?	E ☐	H ☐
3. (Şiddet uygulayan) Sizi boğmaya çalıştı mı?	E ☐	H ☐
4. (Şiddet uygulayanın) Sizi öldürebileceğini düşünüyor musunuz?	E ☐	H ☐
5. (Şiddet uygulayan) Gebelik döneminizde hiç vurdu mu?	E ☐	H ☐
6. (Şiddet uygulayanda) Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı söz konusu mu?	E ☐	H ☐
7. Eve gitmeye korkuyor musunuz?	E ☐	H ☐
Sonuç		
Bilgilendirme yapıldı. (Yasal haklar, kadın ve çocuk koruma ve destek hizmetleri)	E ☐	H ☐
Güvenlik planı geliştirildi. (Eve dönüş)	E ☐	H ☐
İleri tıbbi tanı ve tedavi için yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
Kadın ve çocuk koruma hizmetlerine yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
Psikolojik destek / danışmanlık için yönlendirme yapıldı.	E ☐	H ☐
İzlem planı yapıldı.	E ☐	H ☐
Polise bildirildi.	E ☐	H ☐
Diğer (Tanımla)		
Notlar		

*** Şiddetin Ciddiyetini Değerlendirme Skalası:**

Risk değerlendirmede şiddete maruz kalan kadının vereceği yanıtlar esas alınır. Sağlık personeli, yukarıdaki risk değerlendirmenin 7 sorusundan en az 3'üne "evet" cevabının verilmesi durumunda, şiddete maruz kalan kadının şiddet görme açısından kısa süre içerisinde yüksek risk taşıdığını kabul etmelidir.

**EK 2. 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDET
OLAYLARI KAYIT VE RİSK DEĞERLENDİRME FORMU**

**6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA
AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI
ŞİDDET OLAYLARI
KAYIT VE RİSK DEĞERLENDİRME FORMU**

OCAK 2021

20.01.2021

**6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI
ŞİDDET OLAYLARI KAYIT VE RİSK DEĞERLENDİRME FORMU**

Kayıt Yapan Birim :

Kayıt Tarih ve Saati :

Formu Dolduran Görevlinin

Adı Soyadı :

Sicilli :

Rütbesi :

İmzası :

RİSK DURUMU

ÇOK YÜKSEK RİSK

YÜKSEK RİSK

ORTA RİSK

DÜŞÜK RİSK

OLAYA İLİŞKİN BİLGİLER

Olay No. :

Olayın Tarih ve Saati :

Müracaat Tarih ve Saati :

Olay Adı :

Şiddet Türü

☐ Fiziksel Şiddet

☐ Psikolojik Şiddet

☐ Ekonomik Şiddet

☐ Cinsel Şiddet

☐ Tek Taraflı Israrlı Takip

Olayın intikal Şekli

☐ Res'en Kolluğa Müracaat

☐ İhbar Hatları (112/155/156)

☐ Mülki Amir

☐ AÇŞİM/ŞÖNİM/SHM

☐ Sağlık Kuruluşu

☐ Diğer (.....)

☐ Adli Makamlar

☐ KADES

Olayın Meydana Geldiği Yer

☐ Ev

☐ İş yeri

☐ Cadde/Sokak

☐ Sanal Ortam/Telefon

☐ Diğer (.....)

Olaya Karışan Kişi Sayısı

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve Üzeri

Mağdur/Müşteki

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve Üzeri

Şüpheli

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve Üzeri

Suçta Sürüklenen Çocuk

☐ 0

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve Üzeri

Bilgi Sahibi (Tanık)

☐ 0

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5 ve Üzeri

OLAYA TARAF OLAN KİŞİLERE İLİŞKİN BİLGİLER		
	ŞİDDET MAĞDURU	ŞİDDET UYGULAYAN/ UYGULAMA TEHLİKESİ BULUNAN
T.C. Kimlik/Geçici Kimlik/ Pasaport Numarası		
Adı Soyadı		
Doğum Yeri ve Tarihi		
Adres (Şiddet mağduru hakkında "Gizlilik Kararı" varsa, adres ŞÖNİM olarak belirtilicek.)	Gizlilik Kararı ☐ Var ☐ Yok	
Telefonu		
Acil Durumlarda Ulaşılamadığında İrtibat Kurulacak Kişi/Kişiler (Mağdur için uygulanan "Gizlilik Kararı" var ise irtibat bilgileri istenmeyecek.)	Adı Soyadı: Telefon Numarası: Adresi:	Adı Soyadı: Telefon Numarası: Adresi:
Cinsiyeti	☐ Kadın ☐ Erkek	☐ Kadın ☐ Erkek
Uyruğu	☐ T.C. ☐ Yabancı (.....)	☐ T.C. ☐ Yabancı (.....)
Şiddet Uygulayan ile Yakınlığı	☐ Eş ☐ İsrarlı Takipçi ☐ Aile Bireyi ☐ Birliklilik ☐ Ayrıldığı/Eski Eş ☐ Diğer (.....)	
İş/Meslek	☐ Ev Hanımı ☐ İşsiz ☐ Emekli ☐ Ev Hanımı ☐ İşsiz ☐ Emekli ☐ Kamu ☐ Özel ☐ Öğrenci ☐ Kamu ☐ Özel ☐ Öğrenci	
Öğrenim Durumu	☐ Okur-Yazar Değil ☐ Okur-Yazar ☐ Okur-Yazar Değil ☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Bilinmiyor ☐ Bilinmiyor	
Medeni Hali	☐ Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış	☐ Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış ☐ Bilinmiyor
Gelir Durumu	☐ Geliri Yok ☐ Geliri Yok ☐ 1.000 - 2.000 TL ☐ 1.000 - 2.000 TL ☐ 2.000 - 3.000 TL ☐ 2.000 - 3.000 TL ☐ 3.000 TL ve Üzeri ☐ 3.000 TL ve Üzeri ☐ Bilinmiyor	
Sosyal Güvenlik Durumu	☐ Var ☐ Yok ☐ Bilinmiyor	☐ Var ☐ Yok ☐ Bilinmiyor

Çocuk Sayısı	☐ 0 ☐ 3	☐ 1 ☐ 4	☐ 2 ☐ 5 ve Üzeri	☐ 0 ☐ 3	☐ 1 ☐ 4	☐ 2 ☐ 5 ve Üzeri	☐ Bilinmiyor
Şiddete Tanıklık Eden Çocuk Sayısı	☐ 0 ☐ 3	☐ 1 ☐ 4	☐ 2 ☐ 5 ve Üzeri				
Kaçıncı Başvurusu?	☐ İlk Başvuru ☐ 3	☐ 4	☐ 2 ☐ 5 ve Üzeri				
C. Başsavcılığına Sevk Şekli				☐ Mevcutlu ☐ İkmalen			

ŞİDDET OLAYININ GERÇEKLEŞTİĞİ YER VE ŞİDDETE MARUZ KALANLARLA İLGİLİ OLAY YERİNE İNTİKAL EDEN GÖREVLİNİN GÖZLEMLEDİĞİ İLK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER NELERDİR?

A	Mağdurun üzerinde gözükten şiddete dair emare ve belirtiler (Birden çok seçenek işaretlenebilir)	
a)	Tedirgin ve korkmuş	☐
b)	Mağdurun görünen yerlerinde bir emare yok	☐
c)	Elbiseleri yırtılmış	☐
d)	Vücudunda yaralanmaya bağlı kanama var	☐
e)	Vücudunun çeşitli yerlerinde morarma var	☐
f)	Vücudunda kemik kırığı olduğuna dair emareler var	☐
g)	Baygın, kendinde değil	☐
h)	Diğer	☐
B	Mekanın durumu (Birden çok seçenek işaretlenebilir)	
a)	Mekanda fiziksel şiddete dair herhangi bir emare görülmedi	☐
b)	Eşyalar dağılmış/kırılmış	☐
c)	Kapı/pencere kırılmış	☐
d)	Komşular olaydan haberdar olmuş	☐
e)	Diğer	☐

1. FİZİKSEL ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

1A

Şahıs size karşı aşağıdaki fiziksel saldırılardan hangisi veya hangilerini gerçekleştirdi?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Ateşli silahla saldırı	☐	g) Sert bir cisimle vurma	☐
b) Kesici aletle saldırı	☐	h) Yumruk	☐
c) Yanma (Yakma)	☐	i) Tekme	☐
d) Boğmaya çalışma	☐	j) Tokat	☐
e) Sarsma, hırpalama, tartaklama	☐	k) Diğer	☐
f) Cisim fırlatma	☐		

1B

Saldırılarından dolayı tıbbi yardıma veya sağlık kuruluşuna başvurduunuz mu?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Evet ☐	Hayır ☐
a) Komşu veya yakınlarımdan ilk yardım aldım ☐	a) İhtiyaç duymadım ☐
b) Ayakta sağlık hizmeti aldım ☐	b) Engellendim ☐
c) Yatarak tedavi gördüm ☐	

1C

Şahıs fiziksel şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

a) Hemen hemen hergün	☐
b) Haftada birkaç kez	☐
c) Ayda birkaç kez	☐
d) Yılda birkaç kez	☐
e) Sadece bir kez / İlk defa	☐

1D

Şahıs diğer aile fertlerine de fiziksel şiddet uyguluyor mu?

a) Evet, sıklıkla	☐
b) Nadiren	☐
c) Hayır, uygulamıyor	☐

2. PSİKOLOJİK ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

2A Şahıs size karşı hangi psikolojik şiddet şeklini/şekillerini uyguluyor?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Aşırı kıskanç davranışlarda bulunur ☐
- b) Ailemi ziyaret etmemi yada onların beni ziyaret etmesini yasaklar ☐
- c) Hiçbir arkadaşımın görüşmeme izin vermez ☐
- d) Durmadan gerginlik çıkarır ☐
- e) Küfür ve sınırlar bozucu hareketlerde bulunur ☐
- f) İbadetlerimi yapmama müdahale eder ve ahlaki değerlerimi küçümser ☐
- g) Beni sürekli takip eder ☐
- h) Eğitim hakkımı elimden aldı, almak istiyor ☐
- i) Telefonumu ve sosyal medya hesaplarımı sürekli takip etmek ister ☐
- j) Giyim ve kuşam tarzıma müdahale eder ☐
- k) Evliliğimizi devamlı sorgular (niye seninle evlendim vb.) ☐
- l) Fiziki görüntümle ilgili bana üzücü hal ve davranışlarda bulunur ☐
- m) Çocukları göstermemekle/alıkoymakla/zarar vermekle tehdit eder ☐
- n) Aile yakınları, çocuklar ve diğerlerinin yanında sürekli küçük düşürücü davranışlarda bulunur ☐
- o) Yokmuşum gibi davranır ☐
- p) Evcil hayvanlarıma zarar vermekle tehdit eder ☐
- r) Diğer ☐

2B Şahıs size karşı psikolojik şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

- a) Hemen hemen hergün ☐
- b) Haftada birkaç kez ☐
- c) Ayda birkaç kez ☐
- d) Yılda birkaç kez ☐
- e) Sadece bir kez / İlk defa ☐

2C Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik yardım aldınız mı?

- a) Psikolojik destek alıyorum/aldım ☐
- b) Psikiyatrik ilaç tedavisi görüyorum/gördüm ☐
- c) Hayır ☐

2D Şahıs diğer aile fertlerine de psikolojik şiddet uyguluyor mu?

- a) Evet, sıklıkla ☐
- b) Nadiren ☐
- c) Hayır, uygulamıyor ☐

3. EKONOMİK ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

3A

Şahıs size karşı hangi tür ekonomik şiddeti uyguladı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Şahıs beni yasal olmayan işlerde çalışmaya zorluyor (uyuşturucu, fuhuş vb.)
- b) Kazandığım parayı/sosyal yardımı zorla elimden alıyor
- c) Beni çalışmaya ve para kazanmaya zorluyor
- d) Sağlığıma zarar verecek şekilde ağır ve zararlı yerlerde çalışmaya zorluyor
- e) Banka hesaplarıma ve diğer maddi kaynaklara ulaşmamı engelliyor
- f) Bankalardan/kişilerden borçlanmaya zorluyor
- g) Geçimimizi sağlayacak düzeyde maddi destek olmuyor
- h) Desteğe muhtaç olma durumumu devletten ve özel kişilerden saklıyor
- i) Alkol, uyuşturucu, kumar alışkanlığı nedeniyle parayı buralara harcıyor
- j) Çalışmama/kariyerime engel oluyor
- k) Eğitim almama engel oluyor
- l) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

3B

Şahıs size karşı ekonomik şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

- a) Hemen hemen hergün
- b) Haftada birkaç kez
- c) Ayda birkaç kez
- d) Yılda birkaç kez
- e) Sadece bir kez / İlk defa

☐
☐
☐
☐
☐

4. CİNSEL ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

4A

Şahıs size karşı ne tür cinsel şiddet uyguladı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Cinsel ilişkiye zorladı
- b) Uygun olmayan şekilde cinsel ilişkiye zorladı
- c) Cinsel amaçlı dokunarak taciz etti
- d) Cinsel içerikli sözlerle taciz etti
- e) Başkalarıyla ilişkiye zorladı
- f) Cinsel içerikli görüntülerle beni taciz/tehdit etti
- g) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

4B Şahıs size karşı cinsel şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

- a) Hemen hemen hergün ☐
- b) Haftada birkaç kez ☐
- c) Ayda birkaç kez ☐
- d) Yılda birkaç kez ☐
- e) Sadece bir kez / İlk defa ☐

4C Şahıs, ailenin diğer bireylerine karşı cinsel şiddet uyguladı mı?

- a) Evet ☐
- b) Hayır ☐

5. ISRARLI BİR ŞEKİLDE (MUSALLAT OLMA, ENDİŞE VE KORKUYA SEVK ETME, TAKINTILI HAREKETLER VB.) TAKİP ETMEYE İLİŞKİN SORULAR

5A Şahıs, size hangi yöntemle musallat olur? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Fiziksel olarak takip ediyor ☐
- b) Sosyal medya üzerinden rahatsız ediyor ☐
- c) Cinsel içerikli paylaşımlarla rahatsız ediyor ☐
- d) Şiddet içerikli paylaşımlarla rahatsız ediyor ☐
- e) Telefon ile rahatsız ediyor ☐
- f) İstemediğim halde hediye gönderiyor ☐
- g) Bana ve yakınlarıma yönelik tehditte bulunuyor ☐
- h) Kişisel verilerimi kullanarak bana ve yakınlarıma ulaşmaya çalışıyor ☐
- i) İletişim ve kişisel verilerimi üçüncü kişilerle paylaşıyor ☐
- j) Diğer

5B Şahıs, size hangi sıklıkla musallat olur?

- a) Hemen hemen hergün ☐
- b) Haftada birkaç kez ☐
- c) Ayda birkaç kez ☐

5C Şahıs size nerelerde musallat olur? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) İkamet ve/veya iş yeri ☐
- b) Kamuya açık alanlarda (okul, cadde, sokak, park, durak vb.) ☐
- c) Sanal ortam (iletişim araçları ve sosyal medya vb.) ☐
- d) Diğer

6. ŞAHISLA BOŞANMA/AYRILMA DÖNEMİNDE MİSİNİZ?

- a) Hayır herhangi bir boşanma/ayrılma düşünce ve tartışmamız olmadı ☐
- b) Ben şahıstan boşanmak/ayrılmak istedim, o istemedi ☐
- c) Ben boşanma başvurusunda bulundum, dava devam ediyor ☐
- d) Şahıstan yakın zamanda ayrıldım/boşandım ☐
- e) Şahıs benden boşanmak/ayrılmak istedi, ben istemedim ☐
- f) Şahıs boşanma başvurusunda bulundu, dava devam ediyor ☐
- g) Henüz boşanmadık, ancak ayrı yaşıyoruz ☐
- h) Boşandık, ancak aynı evde yaşıyoruz ☐
- i) Diğer ☐

7. ŞAHIS SİZE VE YAKINLARINIZA YÖNELİK TEHDİTLERİ SON ZAMANLARDA DAHA SIK VEYA ŞİDDETLİ HALE GETİRDİ Mİ?

7A

Şahıs size yönelik tehditleri son zamanlarda daha sık ve şiddetli hale getirdi mi?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Tehdit etmez ☐
- b) Tehdit eder ☐
- Hemen hemen hergün ☐ Haftada birkaç kez ☐ Ayda birkaç kez ☐
- Yılda birkaç kez ☐ Sadece bir kez / İlk defa ☐
- c) Tehdit ettirir ☐
- Hemen hemen hergün ☐ Haftada birkaç kez ☐ Ayda birkaç kez ☐
- Yılda birkaç kez ☐ Sadece bir kez / İlk defa ☐

7B

Şahıs diğer aile fertlerine yönelik tehditleri son zamanlarda daha sık ve şiddetli hale getirdi mi?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Tehdit etmez ☐
- b) Tehdit eder ☐
- Hemen hemen hergün ☐ Haftada birkaç kez ☐ Ayda birkaç kez ☐
- Yılda birkaç kez ☐ Sadece bir kez / İlk defa ☐
- c) Tehdit ettirir ☐
- Hemen hemen hergün ☐ Haftada birkaç kez ☐ Ayda birkaç kez ☐
- Yılda birkaç kez ☐ Sadece bir kez / İlk defa ☐

8. SİZİN VE ŞAHSIN AİLELERİNDE GEÇMİŞTE TÖRE/NAMUS CİNAYETİ VAR MI?

a) İkimizin ailesinde de var	☐
b) Sadece şahsın ailesinde var	☐
c) Sadece benim ailemde var	☐
d) İkimizin ailesinde de yok	☐
e) Bilğim yok	☐

9. SİZİN (MAĞDUR); RİSK ARTIRICI ÖZEL DURUMUNUZ VAR MI?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Hamilelik	☐
b) 65 yaş üstü	☐
c) Bedensel engellilik	☐
d) Zihinsel engellilik	☐
e) Uyuşturucu bağımlılığı	☐
f) İntihara teşebbüs	☐
g) Bakıma muhtaç / ağır hastalık	☐
h) Yabancı ülke vatandaşlığı	☐
i) Şahıstan olmayan çocuğunun olması	☐
j) Bakmakla yükümlü olduğu küçük çocuklar veya yaşlı ana-baba	☐
k) Diğer	____

10. ŞAHSIN; RİSK ARTIRICI ÖZEL DURUMU VAR MI? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Öfkesini kontrol edemiyor	☐
b) Şahsın ekonomik sorunları var	☐
c) Şahıs işsiz	☐
d) Şahsın psikolojik rahatsızlıkları var	☐
e) Şahsın suç kaydı var	☐
f) Şahıs cezaevinden firar etti	☐
g) Şahıs alkol bağımlısıdır	☐
h) Şahıs uyuşturucu madde bağımlısıdır	☐
i) Kumar bağımlılığı var	☐
j) Şahıs ölümle/öldürmekle tehdit etti	☐
k) Şahıs intihara teşebbüs etti	☐
l) Şahıs intihar etmekle tehdit eder	☐
m) Diğer	____

11. ŞAHSİN SİLAHI VAR MI? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Ateşli silahı var ☐
Ruhsatlı ☐
Ruhsatsız ☐
Görevi gereği silahı var ☐
Ruhsatlı/ruhsatsız olduğunu bilmiyorum ☐
b) Ateşli silahı yok ☐
c) Bilmiyorum ☐
d) Ateşli silahlara kolay erişebilir ☐
e) Şahıs yanında veya arabasında bıçak ve benzeri kesici/delici alet taşıyor ☐

12. ŞAHIS ÇOCUKLARINIZIN YANINDA SİZE ŞİDDET UYGULADI MI?

- a) Evet, fiziksel şiddet uyguladı ☐
b) Evet, cinsel şiddet uyguladı ☐
c) Uygulamadı ☐

13. ÇOCUKLARINIZIN VELAYETİ İLE İLGİLİ SORUN YAŞIYOR MUSUNUZ?

- a) Yaşadım, yaşıyorum ☐
b) Hayır, yaşamıyorum ☐
c) Velayet davası devam ediyor ☐
b) Yaşadım, ama şuan yaşamıyorum ☐

14. ŞAHIS SİZİ ÇOCUKLARINIZ ÜZERİNDEN, ONLARI VERMEMEKLE, ONLARI GÖSTERMEMEKLE TEHDİT EDİYOR MU?

- a) Tehdit ediyor ☐
b) Tehdit etmiyor ☐

15. ÇOCUKLARINIZIN HERHANGİ BİR BEDENSEL, ZİHİNSEL VE RUHSAL ENGELİ VAR MI?

- a) Yok ☐
b) Zihinsel engeli var
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐
c) Bedensel engeli var
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐
d) Ruhsal bozukluğu var
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐

16. ŞAHIS HAKKINDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCE DEN ALINAN VE SÜRESİ BİTEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

17. HAKKINIZDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCE DEN ALINIP, SÜRESİ BİTEN KORUYUCU TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

18. ŞAHIS HAKKINDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DEVAM EDEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

19. HAKKINIZDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCE DEN ALINIP, DEVAM EDEN KORUYUCU TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

20. ŞAHIS DAHA ÖNCE VERİLEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARINI İHLAL ETTİ Mİ?

Evet ☐

Hayır ☐

VAKAYA İLİŞKİN KOLLUĞUN DEĞERLENDİRMESİ

Formu dolduran kolluk personeli;

- Formun doldurulmasına yönelik **tereddüt oluşması**, şiddet mağdurunun formdaki sorulara **cevap vermemesi, tutarsız cevap vermesi** veya **cevap vermekten kaçınması** halinde somut olaya ilişkin edindiği bilgi, gözlem ve tecrübesi doğrultusunda vakaya ilişkin değerlendirmesini,
- Sistemin belirlediği risk seviyesinin düşük çıkması halinde, **kendi inisiyatifi ile risk seviyesini artırabilecek** ve gerekçeli değerlendirmesini, bu bölüme yazabilecektir.

6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ALINAN KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER	
6284 sayılı kanunun 3/1 maddesine göre geçilmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet mağduruna yönelik alınan "Koruyucu Tedbirler"	
Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanmasına.	☐ Evet ☐ Hayır
Mağdur AÇSHİM/ŞÖNİM/SHM birimince;	
☐ Teslim Alındı ☐ Teslim Alınmadı	
Adı Soyadı:	
Unvanı:	
Tarih:/...../..... Saat:	
Teslim Alınmadıysa Nedeni ve Nereye Yerleştirildiği:	
.....	
☐ Kamu Misafirhanesi ☐ Otel ☐ Yakını	
Hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilginin talebi üzerine veya resen geçici korunma altına alınmasına.	☐ Evet ☐ Hayır
Fiziki Koruma Tedbirlerinden:	Gün
☐ Yakın Koruma ☐ Çağrı Üzerine Koruma ☐ İkamette Koruma	
☐ İşyerinde Koruma ☐ Motorize/Yaya Devriye ile Koruma	
6284 sayılı kanunun 5/1 maddesine göre geçilmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet uygulayana yönelik alınan "Önleyici Tedbirler"	
a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılanma veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına.	☐ Evet ☐ Hayır
.....Gün	
b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun kişiye tahsis edilmesine.	☐ Evet ☐ Hayır
.....Gün	
c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerlerine yaklaşmamasına.	☐ Evet ☐ Hayır
.....Gün	
d) Gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişkisi kurulmasına ilişkin haklar saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına.	☐ Evet ☐ Hayır
.....Gün	
* Mağdur, bu formdaki soruları kendi hür iradesi ile cevaplandırdığını, alınan koruyucu ve önleyici tedbirleri istediğini beyan etmiştir.	☐ İstedi
Adı Soyadı:	
İmza:	
* Mağdur, bu formdaki soruları kendi hür iradesi ile cevaplandırdığını, ancak herhangi bir önleyici/koruyucu tedbir alınmasını istemediğini beyan etmiştir.	☐ İstemedi
Adı Soyadı:	
İmza:	

EK 3. ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN BAŞVURUDA BULUNABİLECEĞİ MEKANİZMALAR VE DESTEK HİZMETLERİ

Aile içi ve kadına yönelik şiddete uğrayan ya da uğrama tehdidi altında bulunan kadınlar ile şiddete tanıklık edenler, şiddet tehdidini bertaraf etmek ve şiddetten korunmak için doğru bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar.

Bu kapsamda 6284 sayılı Kanun kapsamında başta şiddet mağduru kadınlar olmak üzere, şiddete uğrama riski bulunanların ve şiddete tanıklık edenlerin başvurabileceği mekanizmalar ve buralardan alabilecekleri hizmetler ile faydalanabilecekleri yasal düzenlemelere ilişkin özet bilgiler burada sunulacaktır.

6284 sayılı Kanun sadece fiziksel şiddete yönelik olmayıp, kadına yönelik ve ev içi bütün şiddet türlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla, fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul esaslar doğrultusunda her olaya özgü ihtiyaç duyulan tedbirler alınabilmektedir.

HANGİ KANUNLARDAN FAYDALANILABİLİR?

Kadına yönelik şiddet/ev içi şiddet mağdurları, olaya tanık edenler ve şiddet riski altındaki bireylerin faydalanabilecekleri başlıca temel yasalar 6284 sayılı Kanun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’dur.

Tablo 75. Kadına Yönelik/Ev İçi Şiddet Başvuru/İhbar/Şikâyetlerine Dayanak Oluşturan Başlıca Yasalar

6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	Türk Ceza Kanunu	Türk Medeni Kanun
- 6284 sayılı Kanun ile koruyucu ve önleyici tedbir kararları düzenlenmiştir. Hakim, müki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından bunlardan birine, bir kaçına veya uygun görülecek tedbire karar verilmesi mümkündür.	- Aynı konutta birlikte yaşanan kişiye kötü davranış, hakaret etme, tehdit etme, yaralama, eziyet, cinsel taciz ve saldırı, çocuk düşürme, izinsiz kısırlaştırma, zorla alıkoymak, çalışma özgürlüğünü engelleme, fuhuşa zorlama, birden çok evlilik, hileli evlilik, insan ticareti, konut dokunulmazlığını ihlal gibi fiiller Türk Ceza Kanunu hükümleri kapsamında cezalandırılmaktadır.	- Aile hukukuna ilişkin hükümler yer almaktadır. - Hayata kast, kötü ve ağır derecede onur kırıcı davranışta bulunma boşanma nedenidir. - Zorla, tehditle ya da hileyle yapılan evliliğin iptali mümkündür. - Kanun eşlerin birbirine karşı ekonomik şiddetine izin vermemektedir - Nafaka, velayet, aile konutu şerhi gibi hususlar düzenlenmiştir.

NERELERE BAŞVURULABİLİR?

Şiddete Maruz Kalan ya da Kalma Riski Altında Olan Bireylerin Başvurabileceği

Mekanizmalar;

- Tedbir Mahkemesi, Aile Mahkemesi/Asliye Hukuk
- Valilik ve Kaymakamlık
- Cumhuriyet Başsavcılığı

- Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği, Polis Merkezi Amirliği,
- Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kısım Amirliği, Jandarma Karakolu
- Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)
- Sosyal Hizmet Merkezi (SHM),
- Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü (ADM)
- Sağlık Kuruluşları (sağlık ocağı, aile hekimliği, aile sağlığı merkezi, toplum sağlığı merkezi, hastanelerin acil servisleri vb.)
- Belediye Kadın Danışma Merkezi
- Baro Kadın Danışma Merkezi ve Adli Yardım Kurulu
- Kadın Sivil Toplum Kuruluşları
- Kadın Acil Destek (KADES) Uygulaması
- Alo 112 Acil Çağrı Hattı
- Alo 183 Sosyal Destek Hattı
- 157 Acil Çağrı Hattı (İnsan ticareti mağdurları)

SUNULAN DESTEKLER / HİZMETLER NELERDİR?

6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbir Kararları

Kanun sadece fiziksel şiddete yönelik olmayıp, kadına yönelik ve ev içi bütün şiddet türlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla, fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik şiddete maruz kalan ya da kalma riski altında olan kişi, kişinin çocukları ile diğer aile bireyleri; mahkeme tarafından ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan, evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan ya da boşanmış olan aile bireyleri ile tek taraflı ısrarlı takip mağdurları 6284 sayılı Kanunun korumasından faydalanabilir.

Tablo 76. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbir Kararları

KİM ALABİLİR?	- Şiddette doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiler - Şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler
NASIL ALABİLİR?	İlgilinin talebi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı veya kolluk görevlilerinin başvurusu Cumhuriyet savcısının başvurusu
NEREDEN ALABİLİR?	Hâkimden Mülki amirden Kolluk biriminden
TEDBİR TALEP EDERKEN DELİL BELGE OLMASI GEREKLİ MİDİR?	Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir.
NE KADAR SÜRE İLE ALABİLİR?	1 günden 6 aya kadar
NASIL UYGULANIR?	Tedbir kararı korunan kişiye ve şiddet uygulayana teahhüt veya tebliğ edilir.
UYULMAZSA SONUCU NE OLUR?	Hâkim kararıyla 3 günden 10 güne zorlama hapsi

Şiddete Maruz Kalındığında Talep Edilebilecek Koruyucu Tedbirler

- Barınma yeri sağlanması,
- Geçici maddi yardım yapılması,
- Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti
- Hayatî tehlike bulunması hâlinde geçici koruma
- Çalışma yaşamına katılımı desteklemek üzere kreş imkânının sağlanması,
- İş yeri değişimi,
- Müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi,
- Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması,
- Hayatî tehlike bulunması halinde kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değişimi ve gizlenmesi.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde “barınma yeri sağlanması” ve “geçici koruma altına alınması” tedbirleri kolluk amirlerince alınabilir.

Şiddete Maruz Kalındığında Şiddet Uygulayan Kişi Hakkında Talep Edilebilecek

Önleyici Tedbirler

- Şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,
- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,

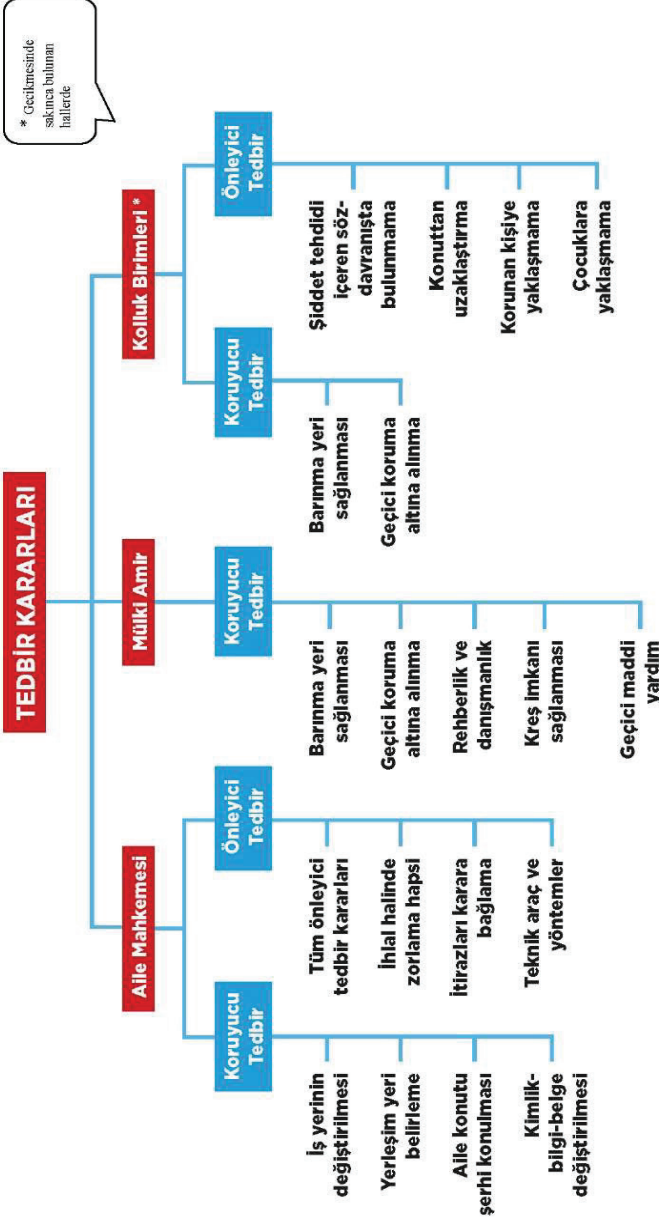
- Konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması,
- Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,
- Yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,
- Şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,
- İletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi
- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,
- Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde hastaneye yatmak dâhil muayene ve tedavisinin sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde **“şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması”, “müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi”, “konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması” ve “yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması”** tedbirleri kolluk amirlerince alınabilir.

6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda harç ve işlemler için masraf alınmaz.

6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbir kararlarından birine veya birkaçına karar verilmesi mümkündür.

Şekil 12. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Hâkim, Mülki Amir ve Gecikmesinde Sakınca Bulunan Hallerde Kolluk Amiri Tarafından Alınabilen Koriyucu ve Önleyici Tedbir Kararları

ŞİDDET MAĞDURUNA YÖNELİK KOLLUK, ADLİYE, SAĞLIK KURULUŞLARI VE ŞÖNİM HİZMET SÜREÇLERİ

Kolluk birimleri, aile içi ve kadına karşı şiddet olaylarına ilişkin kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümlere göre gerekli işlemleri yapmak üzere konu hakkında Cumhuriyet savcısına bilgi verir, aldığı talimatlar doğrultusunda işlem tesis eder.

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde 6284 sayılı Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar.

Kolluk birimleri, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM’e bilgi verir.

KOLLUK HİZMET SÜRECİ

1. Olayın intikali, (KADES, 112 ihbarı veya şahsen müracaat),
2. Cumhuriyet savcısının bilgilendirilmesi ve talimat alınması,
3. Mağdur; fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmışsa doktor raporu alınması,
4. Cinsel suç mağduru 18 yaş altı çocukların ifadelerinin alınması için Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)/Adli Görüşme Odası (AGO) görevlileri ile irtibat kurulması, cinsel suç mağduru 18 yaş üstünde ise; Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda Adli Görüşme Odasında (AGO) alınması, bu durumun sağlanamaması halinde ise kolluktaki işlemleri sırasında Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (ASHİM)/Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)/Sosyal Hizmet Merkezi (SHM) görevlileri ile irtibat kurularak, kadın meslek elemanının mağdura refakat etmesinin sağlanması,
5. Kolluk sistemleri üzerinden olay girişi yapılarak şiddet mağdurunun ifadesinin alınması,
6. Kolluk sistemleri üzerinden “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olay Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunun” doldurulması ve sonrasında risk değerlendirmesinin yapılması,
7. Mağdura yönelik yapılan risk değerlendirmesi sonrasında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde koruyucu ve önleyici tedbirlerin kolluk amirince alınması ve sistemlerde bulunan matbu formların doldurularak mağdura tebliğ edilmesi,
8. Şiddet mağdurunun ŞÖNİM’den; hukuki, psiko-sosyal, psikolojik ve ekonomik destek alabileceği hususunda bilgilendirilmesi,
9. Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda barınma tedbiri uygulanması gerekiyorsa şiddet mağdurunun ŞÖNİM’e intikalinin sağlanması,
10. Doldurulan Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları ve Risk Değerlendirme Kayıt Formunun, kolluk sistemleri üzerinden otomatik olarak ŞÖNİM’e gönderilmesi,

11. Olaya ilişkin bilgisi olan kişilerin tespit edilmesi ve ifadelerinin alınması,
12. Cumhuriyet savcısının talimatına göre failin yakalanması/çağırılması, doktor raporunun alınması, failin ifadesinin alınması,
13. Mağdura yönelik yapılan risk değerlendirmesi sonrasında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirince alınan ve doldurulan matbu formların faile tebliğ edilmesi,
14. Kolluk amirince alınan koruyucu tedbir kararlarının mülki amir, önleyici tedbir kararlarının hâkim onayına sunulması, daha önceden doldurulan Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunun, güncellenmesi ve kolluk sistemleri üzerinden otomatik olarak tekrar ŞÖNİM’e gönderilmesi,

ADLİ SÜREÇ

1. Tedbir mahkemesi hâkimi tarafından olayın niteliği göz önünde bulundurularak kolluktan gelen tedbir kararlarının onaylanması veya yeni bir tedbir kararına hükmedilmesi,
2. Hâkim tarafından verilen kararın onaylanmasını takiben sistem üzerinden anında ŞÖNİM’le paylaşılması, kararın infazının sağlanması amacıyla Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla ilgili kurumlara gönderilmesi,
3. Cumhuriyet savcısının talimatına göre kolluk tarafından hazırlanan soruşturma evrakının; fail ile birlikte mevcutlu olarak veya ikmalen Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi ile savcılıktaki adli sürecin başlaması,
4. Re’sen veya şikâyet üzerine tedbir kararlarına aykırı hareket edildiğinin tespit edilmesi halinde bu hususta kolluk/ilgili kurum tarafından düzenlenen tutanağa istinaden Mahkeme tarafından tedbir kararına aykırılığın tespiti halinde şiddet uygulayanın zorlama hapsine hükmedilmesi,
5. Şiddet uygulayanın kanuni hakkı olan 2 hafta içindeki itiraz süresi beklendikten sonra zorlama hapsinin infazı için kararının ilgili kolluğa gönderilmesi ve kişinin kolluk marifetiyle cezaevine teslimi.

ŞÖNİM HİZMET SÜRECİ

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı 81 il merkezlerinde kurulan “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi”ne (ŞÖNİM), Sosyal Hizmet Merkezi (SHM) “Şiddetle Mücadele İrtibat Noktası”na başvurarak; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetleri alabilir.

1. Şiddet mağdurları kişisel başvuru, kurumlar arası yönlendirme ve üçüncü kişilerin ihbarı ile ŞÖNİM’e başvuruda bulunur.

2. Başvurular meslek elemanları tarafından güvenli bir ortamda ve özel görüşmeler gerçekleştirilerek değerlendirilir, verilecek hizmetler konusunda bilgi verilir, kişinin aydınlatılmış rızası alınır.

3. İhtiyaç/talepler doğrultusunda rapor hazırlanır.

4. Kişinin tedbir ihtiyacı/talebinin bulunması halinde meslek elemanı tarafından hâkim, kolluk birimi ve mülki amirden 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir talebinde bulunulur ve tedbir süreci başlatılır.

5. Kişinin barınma ihtiyacı/talebi doğrultusunda uygun kadın konukevine yerleştirilmesi sağlanır.

Şekil 13. ŞÖNİM Başvuru Süreci

6. Meslek Elemanı, şiddet mağduru/başvurucu ile görüşerek müdahale planı oluşturur (varsa çocuğu için de),

7. İhtiyacı olduğu tespit edilen/talep edilen hizmetlerden faydalanmasına yönelik iş ve işlemler yürütülür.

8. Bu kapsamda, eğitim, sağlık, iş ve meslek, hukuk, sosyo-ekonomik ve psiko-sosyal destek hizmetleri sunulur.

Şekil 14. ŞÖNİM Müdahale Planı Kapsamında Sunulan Hizmetler

ŞÖNİM TARAFINDAN SUNULAN DESTEK HİZMETLERİ	
EĞİTİM DESTEK HİZMETİ	- Okuma-yazma, kişisel gelişim, meslek edindirme kurslarına (belediye, HEM vb.) katılımı için yönlendirme - Okulla ilgili gerekli yazışmaların (lise, üniversite, açık öğretim) yapılması - Varsa beraberindeki çocukları için kreş/egitim hizmeti alınması - Varsa çocuklar için eğitim tedbirleri alınması
İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI HİZMETİ	Kişiyi İŞKUR personeli tarafından işe yerleştirme/danışmanlık/mesleki eğitim hizmeti verilmesinin sağlanması
HUKUKİ DANIŞMANLIK HİZMETİ	- Avukat tarafından kişiyi hukuki danışmanlık verilmesi, - Gerekirse adli yardım alımı için yönlendirme
SAĞLIK DESTEK HİZMETİ	- İlgili birimlerle işbirliği yapılarak kişiyi ve varsa beraberindeki çocuklarına gerekli sağlık hizmeti alınmasının sağlanması - Genel Sağlık Sigortası işleminin yapılması
PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETİ	- Meslek elemanının, mesleki görüşmelerini müracaatçıyla yürütmesi - Tespit edilen ihtiyaç/talepler doğrultusunda müdahale planı hazırlanması, uygulanması, takibi - Psikolog tarafından, tespitler doğrultusunda müracaatçıya psikolojik danışmanlık sağlanması, gerekli hallerde psikiyatriye yönlendirilmesi
SOSYO-EKONOMİK DESTEK HİZMETİ	Kişinin SED, SYDV ve belediyelerden sağlanan aynı ve nakdi yardımlardan yararlanması için yönlendirme yapılması

SAĞLIK HİZMETLERİ SÜRECİ

Kadına Yönelik şiddet sebebiyle sağlık tesislerine bireysel olarak başvuru yapan bireyler ile ilgili olarak sağlık tesislerinde yürütülen işlemler;

1. Acil servis, poliklinik, servis veya diğer bölümlerde kadına yönelik şiddet vakası tespit edildiğinde; gerekli tıbbi müdahale (tedavi, rapor, adli rapor, form vb.) ve değerlendirme yapıldıktan sonra hasta “Tıbbi Sosyal Hizmet Birimine” yönlendirilir.

2. Şiddet mağduru kişiler uygun fiziki şartları taşıyan, güvenli odalara alınır.

3. Hayati risk veya tehdidin sağlık kuruluşunda devam etmesi halinde; durum tutanak altına alınarak, hastane güvenliği ve kolluktan destek talep edilir.

4. Şiddet mağduru kişiyi sosyal hizmet uzmanı tarafından mesleki müdahaleler yapılarak psikososyal danışmanlık verilir, mesleki görüşmeler yapılarak “Konsültasyon

formu/Hasta Görüşme Formu/Sosyal İnceleme Raporu” hazırlanır, hazırlanan raporun bir nüshası kolluk kuvvetlerine resmi yazı ve/veya tutanak ile teslim edilir.

5. Şiddet mağduru bireyin tedavisinin bitmesinin ardından; sağlık kuruluşundan taburcu edildiği/ayrıldığı süreçte uygun hizmet modeline/kurum bakımına yerleştirilme sürecine ilişkin planlama ve yönlendirmeler yapılır.

Kolluk birimleri tarafından sağlık tesisine getirilen şiddet mağduru kişiler ile ilgili olarak yürütülen işlemler;

1. Gerekli tıbbi müdahale (tedavi, rapor, adli rapor, form vb.) ve değerlendirme yapıldıktan sonra hasta “Tıbbi Sosyal Hizmet Birimine” yönlendirilir.

2. Şiddet mağduru kişiye sosyal hizmet uzmanı tarafından mesleki müdahaleler yapılarak psikososyal danışmanlık verilir, mesleki görüşmeler yapılarak “Konsültasyon formu/Hasta Görüşme Formu/Sosyal İnceleme Raporu” hazırlanır, hazırlanan raporun bir nüshası kolluk kuvvetlerine resmi yazı ve/veya tutanak ile teslim edilir.

3. Bu kapsamda başvuran vakalar hakkında Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine (ŞÖNİM) veya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü veya Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)’ne gerekli raporlama ve bilgilendirme yapılır.

EK 4. 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun Numarası : 6284
Kabul Tarihi : 8/3/2012
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih: 20/3/2012 **Sayı** : 28239
Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 **Cilt** : 52

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler ve Tanımlar

Amaç, kapsam ve temel ilkeler

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,
b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya

acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

f) Şiddet önleme ve izleme merkezleri: Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esaslı ile yürüten merkezleri,

g) Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,

ğ) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 3 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5 – (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
 - b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
 - c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
 - ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
 - d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
 - e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
 - f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
 - g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
 - ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
 - h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
 - ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması.
- (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.
- (3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı

Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

MADDE 6 – (1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine,

ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

MADDE 7 – (1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

MADDE 8 – (1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde

şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

MADDE 9 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması

MADDE 10 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya

Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

MADDE 11 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 12 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 14 – (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin

olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

MADDE 15 – (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının

sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

- c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;
- 1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,
- 2) Alkol, uyuşturucu, uçuucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,
- 3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına,
- yönelik faaliyetlerde bulunmak.
- (4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 16 – (1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 17 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkra da belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

MADDE 18 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

MADDE 19 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

MADDE 20 – (1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Kadrolar⁴⁹¹

MADDE 21 – (1) Eklî listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 22 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar altı ay içinde, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler ve atıflar

MADDE 23 – (1) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta 4320 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunur.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun 14 üncü maddesinde kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirlenir.

Yürürlük

MADDE 24 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu
(10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976,
2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918,
3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

Karar No :5

04.03.2022

KARAR

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 10/96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924 Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun yaptığı araştırma ve incelemeler sonucu düzenlemiş olduğu bu Rapor, Genel Kurula sunulmak üzere Yüce Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan Özcan ÇALAK Milletvekili	Başkanvekili Tuba VURAL ÇOKAL Antalya Milletvekili	Sözcü Çiğdem ERDOĞAN ATABEK Sakarya Milletvekili	Kâtip Esin KARA Konya Milletvekili
ÜYE Mehmet Şükrü ERDİNÇ Adana Milletvekili	ÜYE Pakize Mutlu AYDEMİR Balıkesir Milletvekili	ÜYE Nilgün ÖK Denizli Milletvekili	ÜYE Mahmut Atilla KAYA İzmir Milletvekili
ÜYE Habibe ÖÇAL Kahramanmaraş Milletvekili	ÜYE H. Ahmet ÖZDEMİR Konya Milletvekili	ÜYE Yelda EROL GÖKCAN Muğla Milletvekili	ÜYE Hayati ARKAZ İstanbul Milletvekili

TBMM Yerleşkesi, Ana Bina 1. Kat 295 Numaralı Oda-ANKARA
Tel. No: (0312) 420 53 88-90 Faks: (0312) 420 53 77

Bilgi için: Bali Emrah Biçer - Yasama Uzmanı
Tel. No: (0312) 420 53 48 e-posta:baliemrah@tbmm.gov.tr

KAYNAKÇA

- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı
- 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı
- 26.07.2014 tarihli ve 29072 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği
- 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kabul: 08.03.2012; 20.03.2012 tarih 28239 sayılı RG.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>
- 6284 Sayılı Kanun Uygulama Yönetmeliği
- AÇIKGÖZ, E., GENÇARSLAN, D. Ö., 2019, “Ruhsal Hastalıklarda Agresyon”, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2014, Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması, 2014
<https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tbna2014-kitap.pdf>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2018, Türkiye Aile Yapısı İleri İstatistik Analizi https://www.aile.gov.tr/media/35869/taya-18_turkce_kitap.pdf
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”, Ankara
<https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018, “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/RySPo+KADININ_GUCLENMESI_STRATEJI_BELGESI_VE_EYLEM_PLANI_2018-2023_.pdf
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018, “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, Ankara
<https://www.aile.gov.tr/media/6315/kad%C4%B1n%C4%B1n-gue%C3%A7lenmesi-strajesi-belgesi-ve-eylem-plan%C4%B1-2018-2023.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi, 2014, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı-Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, Ankara
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Mülga), 2020 yılı Faaliyet Raporu 2020-faaliyet-raporu.pdf (aile.gov.tr)
- AKINCI S., (2019), “Nevşehir’de Yaşayan Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir
- AKKUŞ, S., Yıldırım, Ş., 2018, Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, Gaziantep University Journal of Social Sciences

- Ankara Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2020. Dijital Türkiye 2020 Raporu, <http://ilaum.ankara.edu.tr/2020/02/27/dijital-turkiye-2020-raporu-yayinlandi/>
- ASHB, 2021, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)” <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- ATKINSON, R.L., ATKINSON, R.C., SMİTH, E.E., BEM, D.J. ve HOEKSEMA, S., 2010, “Psikolojiye Giriş”, 6. Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınevi
- BANDURA, A., 1978, “Social learning theory of aggression”, Journal of communication
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi, 2008, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/siddet2008/rapor/TKAA2008-AnaRapor.pdf>
- BECK, A. T., 1979, “Cognitive Therapy and The Emotional Disorders”, Boston: Meridian International University Press
- BERBER, N., “1980’ler: Feminist Hareket Yeniden...”, 2017 <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/1980ler-feminist-hareket-yeniden>
- BERBER, N., “Cumhuriyet Dönemi ve Modernleşme/Batılılaşma Dönemi”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/cumhuriyet-donemi-ve-modernlesmebatililasma-sureci>
- BERBER, N., “Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Kadın Hareketi”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/osmanlidan-turkiye-cumhuriyetine-kadin-hareketi>
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2020, “Türkiye’de Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler”, 1993-2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları Veri Analizi https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkce_web_son_pdf.pdf
- Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi’nin (UNODC) Küresel Cinayet Araştırması 2019 Raporu
- BM Genel Kurulu Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri, 1993
- BOZKURT ŞENER, E., 2011, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirmesi. Yayınlanmış Uzmanlık Tezi”, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- BREWSTER, M. P., 2000, “Stalking by former intimates: Verbal threats and other predictors of physical violence”. Violence and victims
- CEDAW Komitesi, 1992, “Kadınlara Karşı Şiddet” konulu 19 sayılı Genel Tavsiye Kararı
- COŞKUN S., YAĞCAN H., 2020, “Şiddete Maruz Kalma Durumunun Şiddet Eğilimine Etkisinin İncelenmesi”, Social Sciences Studies Journal
- Council of Europe. (CoE). (2005). Forced marriages in council of Europe member states: a comparative study of legislation and political initiatives. Strasbourg: Coe. [https://eige.europa.eu/resources/CDEG\(2005\)1_en.pdf](https://eige.europa.eu/resources/CDEG(2005)1_en.pdf)
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, “On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)”, Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Planı.pdf>
- ÇAHA, Ö., “Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum”, Savaş Yayınevi, Ankara, 2017

- ÇAKMUT, Ö. Y., 2021, “İsrarlı Takip (Stalking), Kişinin Huzur ve Sükununu Bozma ve Türk Ceza Hukuku Bakımından Genel Değerlendirme”, Balıkesir Barosu Dergisi
- ÇALIŞKAN, H., ÇEVİK, E. İ., 2018, “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği” Balkan Sosyal Bilimler Dergisi <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/516329>
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Hayatı İstatistikleri, 2020 https://www.csgb.gov.tr/media/87376/calisma_hayati_2020.pdf
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 15.09.2021 Tarihli ve 876619 Sayılı Bilgi Notu
- ÇETİNER, T., “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Polisin Rolü ve Sorumlulukları”, TAŞTAN ve KÜÇÜKER YILDIZ (ed), “Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede: Hukuk, Deneyimler ve Aktörler”, 2018
- ÇEVİK KONTAŞ, S., 2011, “Üniversitelerde Öğretim Elemanlarının Yıldırma (Mobbing) Davranışlarına Maruz Kalma Düzeyi”, Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi
- ÇİÇEK, Ö., YİĞİT, B., Cam Tavan Sendromu Üzerinden Türkiye’deki Sendikalarda Kadın Yöneticilerin Durumlarının Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Pol. Serisi-4, (aile.gov.tr)
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yıl Sonu Verileri (aile.gov.tr)
- DAYIOĞLU, İ. E., 2017, “Ebeveynlerde Kişilik Tipolojileri ile Şiddet Davranışı ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- DENİZ, D., ÜNSAL, P., 2010, “İşyerinde Yıldırmaya Uğramada Dışadönük ve Nevrotik Kişilik Yapıları ile Cinsiyetin Rolü”, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi
- Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona hitaplı 28.07.2021 tarihli ve 1464166 sayılı yazısı
- EGM Polis Akademisi Başkanlığının 16.7.2021 tarihli ve 91244-18-95-3608-80928 sayılı yazısı ile Komisyonumuza iletilen Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü ve Sınır Güvenliği Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN tarafından hazırlanan rapor
- Engelli Kadınlar Derneği, 2015, “Türkiye’de Engelli Kadınlara Yönelik Şiddet Raporu 2013-2014”
- European Institute for Gender Equality, 2017. Cyber violence against women and girls. <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>
- EUROSTAT, 2020, “Intentional homicide victims by victim-offender relationship and sex - number and rate for the relevant sex group”
- FALSHAW, L., BROWNE, K., HOLLIN, C. R., 1996, “Victim to offender: A review. Aggression and Violent Behavior”
- file:///D:/39854/Downloads/CamTavanSendromuzerindenTrkiyedekiSendikalardaKadınYöneticilerinDurumlarınDeğerlendirilmesi.pdf
- GALTUNG, J., 1969, Violence, peace, and peace research. Journal of Peace Research
- GALTUNG, J., 1990, Cultural Violence. Journal of Peace Research

- GAZDA, G. M., 1995, “Human relations development”. Boston. Simon and Schuster Company
- GENCER, M. Z., AĞIRMAN, E., ARICA, S., 2019, “İstanbul İlinde Kadına Yönelik Şiddet Sıklığı ve Kadınların Şiddet Algısı”
- Genç vd. 2019, “Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- GÜMÜŞ A., 2006, “Şiddetin nedenleri. Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu”
- GÜREL, D., “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği”, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2009
- HAK-İŞ Konfederasyonu, Sendikal Bakış Açısıyla Kadın Çalışanlar İçin Sorun Çözme Yöntemleri Araştırması, 2017 <https://www.hakis.org.tr/uploads/yayinlar/yayin-pdf-24.pdf>
- HANBAY ÇAKIR E, KARABACAK H., Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadele, Ankara 2019, (Kadın Dayanışma Vakfı, Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadelede Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Kurumlar Arası Diyalogün Geliştirilmesi Projesi)
- <http://acikerisim.ybu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2467/635556.pdf?sequence=1&isAllowed=y>,
<http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/?sequence=1>
- <http://www.gelincikprojesi.org.tr/index.php>
<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>
- http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf
- <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/outputs/kadin-haklari-ve-yerel-yonetimler.pdf>
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100525-12.htm>
- <http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/02/KadyüzdeC4yüzdeB1n-ve-yüzdeC3%87ocuklara-YyüzdeC3yüzdeB6nelik-yüzdeC5%9Eiddetle-MyüzdeC3yüzdeBCcadele-Kapasite-ve-yüzdeC4yüzdeB0mkyüzdeC3yüzdeA2nlaryüzdeC4yüzdeB1nyüzdeC4yüzdeB1n-DeyüzdeC4yüzde9Ferlendirilmesi-Devlet-Denetleme-Kurulu-Raporu.pdf>
- <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-cylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-cylem-plani-2012-2015-icin-tiklayiniz.pdf>
- https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_hom_vrel&lang=en
- https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2019-05/MelsaArarat_Sunum-dyüzdeC3yüzdeB6nyüzdeC3yüzdeBCyüzdeC5yüzde9FtyüzdeC3yüzdeBCryüzdeC3yüzdeBC1dyüzdeC3yüzdeBC.pdf
- https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2020-07/isyüzdeCCyüzdeA7_aile3%0%83%9.pdf
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221>

- https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%C4%B1/2014_AiSA_Anarapor.pdf
- <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/Kadinlarin-Adalet-Erisimi.pdf>
- <https://observatorioviolencia.org/>
- https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf
- <https://turkey.un.org/sites/default/files/2020-06/policy-brief-the-impact-of-covid-19-on-women-tr.pdf>
- https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tr_tnsa_ceze_bulgular_tematik_raporu.pdf
- <https://turkey.unfpa.org/tr/bodyright-kampanyas%C4%B1>
- <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/docs/FolletoPEVGengweb.pdf>
- <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/bakanimiz-derya-yanik-kadina-yonelik-siddet-izleme-komitesi-2021-yili-toplantisina-baskanlik-etti/>
- <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-koordinasyon-plani-teknik-kurulu-2021-yili-ilk-toplantisi-video-konferans-yontemiyle-gerceklestirildi/>
- <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/izleme-ve-degerlendirme-raporlari/>
- <https://www.aile.gov.tr/media/33061/koordinasyon-plani-v13-1.pdf>
- <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plani-2021-2025.pdf>
- <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-ici-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planini-2007-2010-gormek-icin-tiklayiniz.pdf>
- <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>
- <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/2021-avukat-sayilari-31122021-82273>
- <https://www.btk.gov.tr/birimler-ve-gorevleri>
- <https://www.btkakademi.gov.tr/portal/cms/hakkimizda#step3>
- <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/preventingACES.pdf>
- <https://www.esb.org.tr/hakkimizda/>
- <https://www.gopbeyazev.com/>
- <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/nH58Q.pdf>
- <https://www.icisleri.gov.tr/bakanimiz-sn-suleyman-soylu-2020-yilina-oranla-kadincinayetlerinde-yuzde-21-azalma-saglandi>
- <https://www.iletisim.gov.tr/turkce>
- https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_731371.pdf
- https://www.oecd.org/els/soc/SF_3_1_Marriage_divorce_rates.xlsx
- https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/OnePagers/Sexual_and_gender-based_violence.pdf

- <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KadininKalkinmadakiRoluOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf>
- <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KadininKalkinmadakiRoluOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf>
- https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/11/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf
- https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadina_karsi_sidet/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf
- https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/faaliyet%20raporu_%2024_d4_yy.pdf
- <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>
- <https://www.tihk.gov.tr/25-kasim-kadina-yonelik-siddete-karsi-uluslararası-mucadele-gunune-iliskin-basin-aciklamasi/>
- https://www.tihk.gov.tr/upload/file_editor/2021/02/1612857117.pdf; https://www.tihk.gov.tr/upload/file_editor/2020/06/1592467387.pdf
- https://www.unicef.org/media/47761/file/Child_Protection_2017_Annual_Results_Report.pdf
- https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/CCPCJ_Sessions/CCPCJ_22/_E-CN15-2013-NGO1/E-CN15-2013-NGO1_E.pdf
- <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1
- https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf
- https://www.who.int/violenceprevention/publications/why_invest_in_violence.pdf
- <https://www.yedam.org.tr/>
- <https://www.yesilay.org.tr/assets/uploads/pdf/Yesilay-Tanitim-Kitapciği-2021.pdf>
- [https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%01%0\(0001-0153\).pdf](https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%01%0(0001-0153).pdf)
- HYDE-NOLAN, M. E., JULIAO, T., 2012, “Theoretical basis for family violence”. In R. S. Fife, S. Schrager (Eds.), Family violence: What health care providers need to know, Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning
- Inter-Parliamentary Union, 2016, “Sexism, Harassment And Violence Against Women Parliamentarians, <http://archive.ipu.org/pdf/publications/issuesbrief-e.pdf>
- IŞILOĞLU, B., 2006, “Anksiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyodemografik Faktörleri, Çift Uyum ve Hastalıklarla İlişkisi”, TC. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Uzmanlık Tezi, İstanbul
- İşçileri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, “İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler”, 2021, <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler>
- İşçileri Bakanlığı, İç Güvenlik ve Strateji Dairesi Başkanlığı, Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Önlenmesinde Kolluğun Önemi ve Rolü, Ankara, 2020
- İNAN, F. M., Türkiye’de Kadınların Sendikal Örgütlenmedeki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Çalışma Rehberi (Hizmete Özel), Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Ekim 2019
- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, 2014
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı
<https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/33061/koordinasyon-planı-v13-1.pdf>
- Kadınların Adalete Erişimi, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yasalarının Uygulanmasında Baro Adli Yardım Bürolarının Rolü, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2021, <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/Kadinların-Adalete-Erisimi.pdf>
- KAĞITÇIBAŞI, Ç., 2012, “Günümüzde İnsan ve İnsanlar”, Sosyal Psikolojiye Giriş. 13. Basım, Evrim Yayınevi: İstanbul
- KARATAŞ, Z. & KILIÇARSLAN, F., 2013, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Aile Terapisinin Rolü, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- KARATAŞ, Z., YAVUZER, Y., GÜNDOĞDU, R. BELİREN, “Yetişkinlikte Saldırganlık: Kişisel ve Ailesel Risk Faktörleri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
- KAYMAK ÖZMEN, S., 2004, “Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
- KOCACIK F., Şiddet Olgusu Üzerine, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi
- KOCADAŞ, KILIÇ, 2012, “Düşük Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Kadın ve Çocuğun Şiddet Algısı”, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara <https://www.researchgate.net/publication/308777796>
- Komisyonun tüm tutanaklarına;
<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/KomisyonTutanaklariDonemListele?Kodu=1067> bağlantısından ulaşılabilmektedir.
- KORKUT OWEN, F., OWEN, D. W., 2008, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- KSGM, “Türkiye’de Kadın Raporu”, 2021
<https://www.aile.gov.tr/media/67948/turkiyede-kadin-20-02-2021.pdf>
- LAPORTE, L., JIANG, D., PEPLER, D. J., CHAMBERLAND, C., 2011, “The relationship between adolescents’ experience of family violence and dating violence”, Youth & Society
- LEYMAN, H., 1996, “The Content And Development of Mobbing At Work”
- MİCHAUD, Y., Şiddet. (Çeviren: Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları, 1991
- MİLLER, N. E., 1941, “I. The frustration-aggression hypothesis”, Psychological Review
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- Milli Eğitim Bakanlığı’nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu
- National Center for Injury Prevention and Control Division of Violence Prevention, 2019, “Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence”
- OECD, 2020, “Marriage and Divorce Rates”

- On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf>
- ÖZAYDIN, M., M., İş ve Aile Yaşamının Uyumlaştırılması, Eğitim Modülü Cinsiyet Eşitliği: Fıtratta Farklılık Haklarda Eşitlik Eşit Fırsatlar, Eşit Davranma, Eşit Katkı, HAK-İŞ Konfederasyonu, 2017 <https://www.hakis.org.tr/uploads/yayinlar/yayin-pdf-25.pdf>
- ÖZCEBE, H., KÜÇÜK BİÇER, B., 2013, “Önemli Bir Kız Çocuk ve Kadın Sorunu: Çocuk Evlilikler”, Turkish Archives of Pediatrics
- ÖZDEMİR, S. BAŞEL, H. ŞENOC AK, H. “Sivil Toplum Kuruluşları (STK)’nın Artan Önemi ve Üsküdar’da Faaliyet Gösteren Bazı STK’lar Üzerine Bir Araştırma”, Dergipark, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9069>
- ÖZGENTÜRK, İ., KARGIN, V., BALTACI, H., 2012, “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”, Polis Bilimleri Dergisi
- ÖZTÜRK, M., AYDIN, S., “Kadın Cinayetleri (Femisid): Kavramlaştırma ve Kavramlaştırmada Yaşanan Sorunlar” Tüm Yönleriyle Kadın Cinayetleri, Ekim 2019
- RAYNER, C., HOEL, H., 1997, “A Summary Review of Literature Relating to Workplace Bullying”
- RECKDENWALD, A., MANCİNİ, C., BEAUREGARD, E., 2013, “The cycle of violence: examining the impact of maltreatment early in life on adult offending”, Violence and Victims
- REILLY, P.M., SHOPSHIRE, M.S., DURAZZO, T.C. ve CAMPBELL, T.A., 2002, “Anger Management for Substance Abuse and Mental Health Clients; Participant Workbook”, U.S. Department Of Health And Human Services
- RG, 6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/09/20210904-13.htm>
- RİNA, B. A., SHELLEY, H., 2013, “Cyber Bullying And Internalizng Difficulties: Above And Beyond The Impact of Traditional Forms Of Bullying”
- RTÜK, 2018, “Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması 2018”, Ankara <https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>
- RTÜK, 2020, “Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması”, Ankara https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/KAMUOYU/televizyon_yayinlarinda_siddet_2020.pdf
- RUSSELL, DİANA E. H., 1990, Rape in Marriage, Bloomington, Indiana University Press; (Aktaran) E. Gazioğlu (2013), Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar, Sosyal Politika Çalışmaları, 2013
- SABİT S., “Birlikte Olunan Kişi Tarafından Şiddet Görmüş Kadınların, Şiddet Algısı, Şiddete İlişkin Tutumları ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, İstanbul Gelişim Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Danış: Mehmet Gökşin Karaman), İstanbul 2019
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünün Komisyon için hazırladığı, 29.09.2021 tarihli ve 885062 sayılı Bilgi Notu
- Sivil Sayfalar, “Sivil Toplum ve Siyaset İlişkilerine Bakış”, 2021 <https://www.sivilsayfalar.org/wp-content/uploads/2021/04/rapor-Siyaset-ve-Sivil-Toplum-Turkce.pdf>

- SMITH, C., THORNBERRY, T. P., 1995, “The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency”, *Criminology*
- SUBAŞI N., AKIN A., “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları”
- ŞAHİN M. E. D, YETİM D., ÖYEKÇİN GÜLEÇ D., 2012, “Edirne’de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Şiddete Karşı Tutumları”, *Cumhuriyet Tıp Dergisi*
- ŞENEL D., 2018, “Eğitim Seviyelerine Göre Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*
- ŞENOL D., DİNÇ A., “Kadınların Gözünden Aile İçi Şiddet”, 17. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 2019, Bildiri kitapçığı
- ŞENOL D., YILDIZ S., 2013, “Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla”, *Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları*, Ankara
- TAŞTAN C, KÜÇÜKER YILDIZ, A., 2019, “Dünya’da ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler”, *Polis Akademisi Yayınları*, Ankara
- TAŞTAN, C., KÜÇÜKER YILDIZ, A., “Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016-2017-2018 Veriler ve Analizler”
- TAŞTAN, C., KÜÇÜKER YILDIZ, A., *Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016 yılı Verileri ve Analizler Polis Akademisi Yayınları: 57*, Ankara, 2019
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, Göç ve Uyum Raporu, Mart 2018
- TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2020, “Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar İle Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon Raporu”
- TBMM, “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 2015
- TEMUR ŞİMŞEKCAN, N., 2018. “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Bıçımı: Siber Şiddet”, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin, Türkiye
- TİHEK Başkanlığının 04.02.2022 tarihli E-16949670-804.01-7110 sayılı Komisyonumuza hitaplı yazısı ve bilgi notu
- TOPGÜL, S., “Aile Dostu Politikalar ve İş Yaşamının Uyumlaştırılması Çerçevesinde Uygulamaların Değerlendirilmesi”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2017
- TOSUN ALTINÖZ, Ş., 2014, “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD*, *Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi*, Ankara
- TUTAREL KIŞLAK, Ş., KOÇAK, M., “Evlilik ve Yakın İlişkilerde Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Suçları; Risk Faktörleri, Fail Tipolojileri ve Motivasyonları Ekseninde Bir Değerlendirme”, Editör: Güneş Okuyucu ERGÜN, *Kadına Karşı Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili, İç Güvenlikte Kriminoloji Çalışmaları I*, İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Başkanlığı Yayınları 2020
- TUZCU H., 2020, “Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ
- Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından Komisyona iletilen 26.11.2021 tarihli bilgi notu
- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Ana Raporu, 2015
- Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu, 2014

- TÜRKOĞLU, S., “Türk Ceza Hukuku Açısından Israrlı Takip”, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, Türkiye. 2019
- UNICEF, 2017, Annual Results Report 2017 Child Protection
- United Nations Human Rights Office of The High Commissioner, 2014, Sexual and gender-based violence in the context of transitional justice
- ÜNLÜ, A., EVCİN, U., “Madde Bağımlılığının Şiddet ve Şiddet İçerikli Suç Davranışlarıyla İlişkisi”
https://www.academia.edu/21756717/Madde_Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1n_%C5%9Eiddet_Ve_%C5%9Eiddet_%C4%B0%C3%A7erikli_Su%C3%A7_Davran%C4%B1nC5%9Flar%C4%B1yla_%C4%B0li%C5%9Fkisi
- Vakıflar Genel Müdürlüğü, “Hedef Kitlesine göre Yeni Vakıfların Dağılımı”, 2021, https://cdn.vgm.gov.tr/genelicerik/genelicerik_945_290519/09hedef-kitlesine-gore-yeni-vakiflarin-dagilimi-13.pdf
- Violence Prevention Alliance and Education Development Center, 2011, “Why invest in violence prevention?” Geneva, Switzerland, and Newton USA, VPA and EDC
- WHO, 1996, “Global Consultation on Violence and Health”, Violence: a public health priority. Geneva, World Health Organization
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf
- WHO, 2002, “World Report on Violence and Health”, World Health Organization, Geneva
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf
- WHO, 2013, Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-partner Sexual Violence. Geneva. Switzerland”
- WİDOM, C. S., 1989, “Child abuse, neglect, and adult behavior: Research design and findings on criminality, violence, and child abuse”, American Journal of Orthopsychiatry
- WİDOM, C. S., MAXFIELD, M. G., 2001, “An update on the cycle of violence”, Washington, DC: National Institute of Justice
- Willi M. O’Barr, Representations of Masculinity and Femininity in Advertisements
<https://muse.jhu.edu/article/202979>
- World Health Organization Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence 2013
- www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
- Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 tarihli ve 847654 sayılı Bilgi Notu

- ¹ <https://www.gopbeyazev.com/>
- ² <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/docs/FolletoPEVGengweb.pdf>
- ³ Sivil Muhafızlar (bizdeki jandarmaya benzer) ulusal yapıda iki kolluk gücünden biridir. Barış döneminde işçileri bakanlığına savaş döneminde savunma bakanlığına bağlı görev yapmaktadırlar.
- ⁴ Aileye ve kadına verilen hizmet destek faaliyetleri için 4 dakikalık bir video izletilmiştir. https://www.policia.es/es/video_colabora_ufam_presentacion.php
- ⁵ Yargı Yüksek Erki İspanya’da hâkimlerin seçilmesinden ve yargının diğer kuvvetlerden bağımsız olmasından sorumludur. Türkiye’deki Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) benzeri bir kurumdur. 20 üye ve 1 Başkan’dan oluşmakta olup Erkin Başkanı aynı zamanda İspanya Yüksek Mahkemesi’nin (Tribunal Supremo) Başkanlığını da yürütür. Yargı Yüksek Erki ayrıca 2002 yılında kurulmuş olan Aile içi ve Cinsiyete Yönelik Şiddet Gözlemevi içinde yer alan kurumlardan biridir.
- ⁶ <https://observatorioviolencia.org/>
- ⁷ GÜMÜŞ A., 2006, “Şiddetin nedenleri. Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu”.
- ⁸ WHO, 1996, “Global Consultation on Violence and Health”, Violence: a public health priority. Geneva, World Health Organization, https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf Erişim Tarihi: 21.09.2021.
- ⁹ MİCHAUD, Y., Şiddet. (Çeviren: Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.
- ¹⁰ 30.06.2021 Tarihli 17. Toplantı Tutanağı, s.25. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2793.
- ¹¹ GAZDA, G. M., 1995, “Human relations development”. Boston. Simon and Schuster Company.
- ¹² BECK, A. T., 1979, “Cognitive Therapy and The Emotional Disorders”, Boston: Meridian International University Press.
- ¹³ 30.06.2021 Tarihli 17. Toplantı Tutanağı, s.25. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2793
- ¹⁴ ATKINSON, R.L., ATKINSON, R.C., SMITH, E.E., BEM, D.J. ve HOEKSEMA, S., 2010, “Psikolojiye Giriş” (6. Baskı) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ¹⁵ REILLY, P.M., SHOPSHIRE, M.S., DURAZZO, T.C. ve CAMPBELL, T.A., 2002, “Anger Management for Substance Abuse and Mental Health Clients; Participant Workbook”, U.S. Department Of Health And Human Services.
- ¹⁶ MİLLER, N. E., 1941, “I. The frustration-aggression hypothesis”, Psychological Review, 48(4), 337.
- ¹⁷ KAĞITÇIBAŞI, Ç., 2012, “Günümüzde İnsan ve İnsanlar”, Sosyal Psikolojiye Giriş. 13. Basım, Evrim Yayınevi: İstanbul.
- ¹⁸ KAĞITÇIBAŞI, Ç., 2012, “Günümüzde İnsan ve İnsanlar”, Sosyal Psikolojiye Giriş. 13. Basım, Evrim Yayınevi: İstanbul.
- ¹⁹ KAYMAK ÖZMEN, S., 2004, “Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt: 37, sayı: 2, 27-39.
- ²⁰ DAYIOĞLU, İ. E., 2017, “Ebeveynlerde Kişilik Tipolojileri ile Şiddet Davranışı ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- ²¹ AÇIKGÖZ, E., GENÇARSLAN, D. Ö., 2019, “Ruhsal Hastalıklarda Agresyon”, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 1(1), 61-65.
- ²² BANDURA, A., 1978, “Social learning theory of aggression”, Journal of communication, 28(3), 12-29.
- ²³ KAĞITÇIBAŞI, Ç., 2012, “Günümüzde İnsan ve İnsanlar”, Sosyal Psikolojiye Giriş. 13. Basım, Evrim Yayınevi: İstanbul.
- ²⁴ LAPORTE, L., JIANG, D., PEPLER, D. J., CHAMBERLAND, C., 2011, “The relationship between adolescents’ experience of family violence and dating violence”, Youth & Society, 43(1), 3-27.
- ²⁵ KARATAŞ, Z., YAVUZER, Y., GÜNDOĞDU, R. BELİREN, “Yetişkinlikte Saldırganlık: Kişisel ve Ailesel Risk Faktörleri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 61-85.
- ²⁶ WHO, 2002, World Report on Violence and Health, Edited by KRUG, E. G., DAHLBERG, L.L., MERCY, J.A., ZWI, A.B., LOZANO, R., World Health Organization, Geneva. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf, Erişim Tarihi: 21.09.2021
- ²⁷ GALTUNG, J., 1969, Violence, peace, and peace research. Journal of Peace Research, 6(3), 167-191.
- ²⁸ GALTUNG, J., 1990, Cultural Violence. Journal of Peace Research, 27(3), 291-305.
- ²⁹ RECKDENWALD, A., MANCİNİ, C., BEAUREGARD, E., 2013, “The cycle of violence: examining the impact of maltreatment early in life on adult offending”, Violence and Victims, 28(3), 466-482.
- ³⁰ FALSHAW, L., BROWNE, K., HOLLIN, C. R., 1996, “Victim to offender: A review. Aggression and Violent Behavior”, 1, 389-401.

- ³¹ HYDE-NOLAN, M. E., JULIAO, T. 2012, “Theoretical basis for family violence”. In R. S. Fife, S. Schrager (Eds.), Family violence: What health care providers need to know (pp. 5-16). Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning.
- ³² National Center for Injury Prevention and Control Division of Violence Prevention, 2019, “Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence”.
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/preventingACES.pdf> sitesinden erişilmiştir. Erişim Tarihi: 21.09.2021.
- ³³ SMİTH, C., THORNBERRY, T. P., 1995, “The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency”, Criminology, 33, 451-481.
- ³⁴ WİDOM, C. S., 1989, “Child abuse, neglect, and adult behavior: Research design and findings on criminality, violence, and child abuse”, American Journal of Orthopsychiatry, 59, 355-367.
- ³⁵ WİDOM, C. S., MAXFIELD, M. G., 2001, “An update on the cycle of violence”, Washington, DC: National Institute of Justice.
- ³⁶ UNICEF, 2017, Annual Results Report 2017 Child Protection.
https://www.unicef.org/media/47761/file/Child_Protection_2017_Annual_Results_Report.pdf Erişim Tarihi: 21.09.2021.
- ³⁷ WHO, 2002, World Report on Violence and Health, World Health Organization, Geneva.
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf, Erişim Tarihi: 21.09.2021
- ³⁸ WHO, 2002, World Report on Violence and Health, Edited by KRUG, E. G., DAHLBERG, L.L., MERCY, J.A., ZWİ, A.B., LOZANO, R., World Health Organization, Geneva.
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf Erişim Tarihi: 21.09.2021.
- ³⁹ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ⁴⁰ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ⁴¹ Violence Prevention Alliance and Education Development Center, 2011, “Why invest in violence prevention?” Geneva, Switzerland, and Newton USA, VPA and EDC, Erişim Tarihi: 15.09.2021
https://www.who.int/violenceprevention/publications/why_invest_in_violence.pdf
- ⁴² Violence Prevention Alliance and Education Development Center, 2011, “Why invest in violence prevention?” Geneva, Switzerland, and Newton USA, VPA and EDC.
https://www.who.int/violenceprevention/publications/why_invest_in_violence.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴³ BM Genel Kurulu Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri, 1993, m. 1.
- ⁴⁴ CEDAW Komitesi, 1992, “Kadınlara Karşı Şiddet” konulu 19 sayılı Genel Tavsiye Kararının tam metni için bkz.
[https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/tavsiye_karari/ari/CEDAW%20Komitesi%20Tavsiye%20Kararlar%C4%B1_\(1-29\).pdf](https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/tavsiye_karari/ari/CEDAW%20Komitesi%20Tavsiye%20Kararlar%C4%B1_(1-29).pdf), Erişim Tarihi: 30.10.2020.
- ⁴⁵ Bildirinin tam metni için bkz.
https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/kadina_karsi_siddet/BM%20Kad%C4%B1na%20Kar%C5%9F%C4%B1%20%C5%9Eiddetin%20Ortadan%20Kald%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1na%20Dair%20Bildirgesi%2020.12.1993.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁶ Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planının tam metni için bkz.
<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁷ <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>, s. 46, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁸ https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁹ 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kabul: 08.03.2012; 20.03.2012 tarih 28239 sayılı RG. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>
- ⁵⁰ BOZKURT ŞENER, E., 2011, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirmesi. Yayınlanmış Uzmanlık Tezi”, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, s.12.
- ⁵¹ KORKUT OWEN, F., OWEN, D. W., 2008, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, s.16.
- ⁵² 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı Tutanağı, s.9, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ⁵³ WHO, 2002, “World Report on Violence and Health”, World Health Organization, Geneva.
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf, Erişim Tarihi: 21.09.2021
- ⁵⁴ United Nations Human Rights Office of The High Commissioner, 2014, Sexual and gender-based violence in the context of transitional justice.

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/OnePaggers/Sexual_and_gender-based_violence.pdf sitesinden erişilmiştir.

- ⁵⁵ Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, 2014, s.1.
www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf, Erişim Tarihi: 05.05.2021.
- ⁵⁶ ÖZGENTÜRK, İ., KARGIN, V., BALTACI, H., 2012, “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”, Polis Bilimleri Dergisi, C.14/4.
- ⁵⁷ İŞİLOĞLU, B., 2006, “Ankesiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyodemografik Faktörleri,Çift Uyumu ve Hastalıklarla İlişkisi”, TC. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- ⁵⁸ Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, 2014, s.3.
- ⁵⁹ Inter-Parliamentary Union, 2016. “Sexism, Harassment And Violence Against Women Parliamentarians”, <http://archive.ipu.org/pdf/publications/issuesbrief-e.pdf>, Erişim tarihi: 08.10.2021.
- ⁶⁰ ÖZGENTÜRK, İ., KARGIN, V., BALTACI, H., 2012, “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”, Polis Bilimleri Dergisi, C.14.S. 4, s.59.
- ⁶¹ ASHB, 2021, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”
<https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- ⁶² Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, 2014, s.13.
- ⁶³ ASHB, 2021, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”
<https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- ⁶⁴ RINA, B. A., SHELLEY, H., 2013, “Cyber Bullying And Internalizing Difficulties: Above And Beyond The Impact of Traditional Forms Of Bullying”, C.42, ss. 685-686.
- ⁶⁵ European Institute for Gender Equality, 2017. Cyber violence against women and girls.
<https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ⁶⁶ Ankara Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2020. Dijital Türkiye 2020 Raporu.
<http://ilaum.ankara.edu.tr/2020/02/27/dijital-turkiye-2020-raporu-yayinlandi/>, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ⁶⁷ TEMUR ŞİMŞEKCAN, N., 2018. “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Biçimi: Siber Şiddet”, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- ⁶⁸ LEYMAN, H., 1996, “The Content And Development of Mobbing At Work”, s.168.
- ⁶⁹ RAYNEL, C., HOEL, H., 1997. “A Summary Review of Literature Relating to Workplace Bullying”, s.183.
- ⁷⁰ DENİZ, D. ve ÜNSAL, P., 2010, “İşyerinde Yıldırıma Uğramada Dışadönük ve Nevrotik Kişilik Yapıları ile Cinsiyetin Rolü”, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, C. 12, S. 1, s.39.
- ⁷¹ ÇEVİK KONTAŞ, S., 2011, “Üniversitelerde Öğretim Elemanlarının Yıldırma (Mobbing) Davranışlarına Maruz Kalma Düzeyi”, Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 60-68.
- ⁷² Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 15.09.2021 Tarihli ve 876619 Sayılı Bilgi Notu, s. 7.
- ⁷³ Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2020, “Türkiye’de Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler”, 1993-2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları Veri Analizi.
https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tr_tnsa_ceze_bulgular_tematik_raporu.pdf
- ⁷⁴ Council of Europe. (CoE). (2005). Forced marriages in council of Europe member states: a comparative study of legislation and political initiatives. Strasbourg: Coe.
[https://eige.europa.eu/resources/CDEG\(2005\)1_en.pdf](https://eige.europa.eu/resources/CDEG(2005)1_en.pdf), Erişim Tarihi 09.10.2021.
- ⁷⁵ ÖZCEBE, H., KÜÇÜK BİÇER, B., 2013, “Önemli Bir Kız Çocuk ve Kadın Sorunu: Çocuk Evlilikler”, Turkish Archives of Pediatrics, 48(2).
- ⁷⁶ Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2020, “Türkiye’de Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler”, 1993-2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları Veri Analizi. https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/turkce_web_son_pdf.pdf, Erişim Tarihi 09.10.2021.
- ⁷⁷ OECD, 2020, “Marriage and Divorce Rates”,
https://www.oecd.org/els/soc/SF_3_1_Marriage_divorce_rates.xlsx, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ⁷⁸ ÇAKMUT, Ö. Y., 2021, “İsrarlı Takip (Stalking), Kişinin Huzur ve Sükununu Bozma ve Türk Ceza Hukuku Bakımından Genel Değerlendirme”, Balıkesir Barosu Dergisi Sayı 1.
- ⁷⁹ ÇAKMUT, Ö. Y., 2021, “İsrarlı Takip (Stalking), Kişinin Huzur ve Sükununu Bozma ve Türk Ceza Hukuku Bakımından Genel Değerlendirme”, Balıkesir Barosu Dergisi Sayı 1.
- ⁸⁰ TÜRKOĞLU, S., “Türk Ceza Hukuku Açısından İsrarlı Takip”, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2019.
- ⁸¹ Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Ana Raporu, 2015, s. 118.
- ⁸² BREWSTER, M. P., 2000, “Stalking by former intimates: Verbal threats and other predictors of physical violence”. Violence and victims, 15(1), 41-54.

- ⁸³ Şennur TUTAREL KİŞLAK, Merve KOÇAK, “Evlilik ve Yakın İlişkilerde Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Suçları; Risk Faktörleri, Fail Tipolojileri ve Motivasyonları Ekseninde Bir Değerlendirme”, Editör: Güneş Okuyucu ERGÜN, Kadına Karşı Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili, İç Güvenlikte Kriminoloji Çalışmaları I, İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Başkanlığı Yayınları 2020, s.47.
- ⁸⁴ “Femisid” kavramının Angla-Saxson ülkelerde 1800 yılından itibaren kullanıldığı bilinmektedir.
- ⁸⁵ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>, s.8.
- Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- ⁸⁶ EGM Polis Akademisi Başkanlığının 16.7.2021 tarihli ve 91244-18-95-3608-80928 sayılı yazısı ile Komisyonumuza iletilen Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü ve Sınır Güvenliği Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN tarafından hazırlanan rapor s.10.
- ⁸⁷ Emek Yüce Zeyrek Rios Psikolojik ve Kriminolojik Açından Kadın Cinayetleri, s.128-129.; https://www.who.int/iris/bitstream/10665/77421/1/WHO_RHR_12.38_eng.pdf.
- Erişim Tarihi: 20.10.2021.
- ⁸⁸ Russell, Diana E. H. (1990), Rape in Marriage, Bloomington, Indiana University Press; (Aktaran) E. Gazioğlu (2013), Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar, Sosyal Politika Çalışmaları Yıl: 13 Cilt: 7 Sayı: 30 Ocak-Haziran 2013, s.92.
- ⁸⁹ https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/CCPCJ_Sessions/CCPCJ_22/ E-CN15-2013-NGO1/E-CN15-2013-NGO1_E.pdf. Erişim Tarihi: 25.12.2020; bkz. Meral Öztürk, Sezer Aydın; “Kadın Cinayetleri (Femisid): Kavramlaştırma ve Kavramlaştırmada Yaşanan Sorunlar” Tüm Yönleriyle Kadın Cinayetleri, Ekim 2019, s.8-12.
- ⁹⁰ TUTAREL KİŞLAK, KOÇAK, s.51.
- ⁹¹ Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız; Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016 yılı Verileri ve Analizler Polis Akademisi Yayınları:57 Ankara, 2019, s.15-16.
- ⁹² Songül Sallan Gül Yonca Altındal Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler <https://dergipark.org.tr/download/article-file/495285>; Etherington, N, Baker L, Stratman A.L., Pietsch, N., Campbell, M.(2015), Femicide, Technical Report, Report number: 14, Affiliation: Learning Network, Centre for Research & Education on Violence Against Women & Children.
- ⁹³ <https://turkey.un.org/sites/default/files/2020-06/policy-brief-the-impact-of-covid-19-on-women-tr.pdf> s.19. Erişim Tarihi: 20.10.2021.
- ⁹⁴ Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), (2019), “Global Study on Homicide 2019”. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- Erişim Tarihi: 05.08.2021.
- ⁹⁵ Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), (2019), Global Study on Homicide 2019 <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>.
- ⁹⁶ Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi’nin (UNODC) Küresel Cinayet Araştırması 2019 Raporu. <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html>
- Erişim Tarihi: 03.08.2021.
- ⁹⁷ 7,9 olan Türkiye verisi, İçişleri Bakanlığı idari kayıtlarından elde edilen 6284 sayılı Kanun kapsamındaki kadın cinayetleri ve Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden elde edilen kadın nüfusu verileri ile hesaplanmıştır. Bkz. IV. Ulusal Eylem Planı S.22; <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>.
- Erişim Tarihi: 04.08.2021.
- ⁹⁸ EUROSTAT (2020), “Intentional homicide victims by victim-offender relationship and sex - number and rate for the relevant sex group”, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_hom_vrel&lang=en
- Erişim Tarihi: 02.10.2021.
- ⁹⁹ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2400
- Erişim Tarihi: 20.11.2021.
- ¹⁰⁰ İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik ve Strateji Dairesi Başkanlığı, Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Önlenmesinde Kolluğun Önemi ve Rolü, (Ankara-2020), s.35-36.
- ¹⁰¹ TAŞTAN, YILDIZ, Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016-2017-2018 Veriler ve Analizler s. 24-26.
- ¹⁰² TAŞTAN, YILDIZ, “Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016-2017-2018 Veriler ve Analizler”, s.27.
- ¹⁰³ İçişleri Bakanlığı, (2020), s.44.
- ¹⁰⁴ World Health Organization Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence 2013, erişim için bkz. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/?sequence=1>, Erişim Tarihi: 14.08.2021.
- ¹⁰⁵ Benzer yönde değerlendirmeler için bkz. ŞENOL, YILDIZ, s. 6.

- ¹⁰⁶ KOÇACIK F., Şiddet Olgusu Üzerine, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C.II, S. 1, s. 2.
- ¹⁰⁷ KOCADAŞ, KILIÇ, (2012) “Düşük Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Kadın ve Çocuğun Şiddet Algısı”, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara, syf. 350. <https://www.researchgate.net/publication/308777796>
- ¹⁰⁸ GENCER, M. Z., AĞIRMAN, E., ARICA, S.,(2019) “İstanbul İlinde Kadına Yönelik Şiddet Sıklığı ve Kadınların Şiddet Algısı”, syf:19.
- ¹⁰⁹ SABİT S., Birlikte Olunan Kişi Tarafından Şiddet Görmüş Kadınların, Şiddet Algısı, Şiddete İlişkin Tutumları ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Gelişim Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi (Danş: Mehmet Gökşin Karaman), İstanbul 2019, s. 67.
- ¹¹⁰ Söz konusu çalışmaların künyesi için bkz. 17-27 inci dipnotlar.
- ¹¹¹ GENCER, AĞIRMAN, ARICA, s. 23.
- ¹¹² GENCER, M. Z., AĞIRMAN, E., ARICA, S.,(2019) “İstanbul İlinde Kadına Yönelik Şiddet Sıklığı ve Kadınların Şiddet Algısı”, syf:20.
- ¹¹³ AKINCI S., (2019), Nevşehir’de Yaşayan Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi (Danş: Yavuzer Hasan), Nevşehir, s.56
- ¹¹⁴ ŞAHİN M. E. D, YETİM D., ÖYEKÇİN GÜLEÇ D., (2012), “Edirne’de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Şiddete Karşı. Tutumları”, Cumhuriyet Tıp Dergisi, C. 34: 23-32.
- ¹¹⁵ ŞAHİN M. E. D, YETİM D., ÖYEKÇİN GÜLEÇ D., “Edirne’de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Şiddete Karşı. Tutumları”, Cumhuriyet Tıp Dergisi 2012, C. 34: 23-32. , s. 28.
- ¹¹⁶ ŞENOL D., DİNÇ A., Kadınların Gözünden Aile İçi Şiddet, 17. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 2019, Bildiri kitapçığı, s. 343 vd,
- ¹¹⁷ ŞENOL D., YILDIZ S., Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla-, Ankara 2013, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- ¹¹⁸ AKÇIL UZUNER B., GEDİK E., s. 243.
- ¹¹⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, Ankara,
- ¹²⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”Bölüm 7, , s. 149-150.
- ¹²¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, Bölüm 7, s. 151.
- ¹²² ŞENOL D., YILDIZ S., (2013), “Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla”, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, s. 27, Ankara.
- ¹²³ “Görüşme yaptığımız kadınlar, kadının namusundan erkeğin sorumlu olduğunu, bu sebep ile de kendi namusları ile ilgili yanlışlarını erkeğin cezalandırma hakkının olduğuna inandıklarını söylüyorlardı. Buradan hareketle, namus ile ilgili yanlış yapıldığında erkeğin, kadına şiddet uygulamasında bir sakınca görülmediğini, aksine erkeğin kadının namusu ile ilgili sorumluluğunun olduğu ve bu sorumluluğunu yerine getirmesi noktasında toplumun da kendilerinden beklentilerinin olduğunu söyleyebiliriz”, ŞENOL, YILDIZ, s. 28.
- ¹²⁴ TOSUN ALTINÖZ Ş, (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi, Ankara; YETİŞ E. Ö., (2019), “Türkiye’de Erkeklerin Şiddet Hakkında Algı, Düşünce ve Deneyimleri”, Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Ens., yayımlanmamış doktora tezi, Ankara.
- ¹²⁵ Çalışma, 15 Nisan ve 31 Aralık 2013 tarihleri arasında T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevfik Evleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı Ankara’da bulunan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu, Şaşmaz Açık Ceza İnfaz Kurumu, 1 No’lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu ve 2 No’lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda kadına şiddet nedeniyle bulunmakta olan erkek tutuklu/hükümlü ve hüküm özlülerden (Yargıtay aşaması tamamlanmamış) gönüllü olanlar çalışmaya alınmıştır. Vaka grubuna alınmak için gönüllü olma ve kadına şiddet uygulaması dışında kriter kullanılmamıştır. Çalışmada yer alan 41 vaka ve 20 kontrol olmak üzere toplam 61 katılımcının demografik bilgilerine, şiddet tarihçelerine ve toplumsal cinsiyet algılarına, çocukluk çağı travma öykülerine, BEM, TAT, Rorschach testleri verilene ilişkin bulgulara yer verilmiştir.
- ¹²⁶ TOSUN ALTINÖZ Ş, (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi, S. 64, Ankara.
- ¹²⁷ a.g.e., s. 49.
- ¹²⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”s. 261, Ankara.
- ¹²⁹ ŞENOL D., YILDIZ S., (2013), “Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla”, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, s. 62, Ankara.

- ¹³⁰ A.g.e., s.62.
- ¹³¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, Bölüm 11, s.261, Ankara.
- ¹³² Ayrıntılı bilgi için bakınız: 3.1.8. Milli Eğitim Bakanlığı.
- ¹³³ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.116, Ankara.
- ¹³⁴ A.g.e., sayfa 85.
- ¹³⁵ AKINCI S., (2019), “Nevşehir’de Yaşayan Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, s.54, Nevşehir.
- ¹³⁶ Bu araştırmaya 7.462 kadın katılmıştır. Bu kadınların 6.589’u okuma yazma bildiğini ifade etmiştir. En son gittiği okulu belirten kadınların sayısı ise 6.497 olarak tespit edilmiştir. Rakamlara oransal olarak bakıldığında kadınların yüzde 88,3’ü okuma yazma bildiğini, geri kalan yüzde 11,7’si okuma yazma bilmediğini ifade etmişlerdir, bkz. ŞENEL, s. 764.
- ¹³⁷ ŞENEL D., (2018), “Eğitim Seviyelerine Göre Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 82, s. 764.
- ¹³⁸ a.g.e., s. 764.
- ¹³⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.74, Ankara.
- ¹⁴⁰ Akkuş, S., Yıldırım, S., (2018). Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17 (4), 1368-1388, Submission Date: 20-13-2018, Acceptance Date: 27-09-2018.
- ¹⁴¹ Genç vd. 2019, “Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: 21, Sayı: 2, 391-408.
- ¹⁴² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.116, Ankara.
- ¹⁴³ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.150, Ankara.
- ¹⁴⁴ TOSUN ALTINÖZ, Ş., (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, s. 60, Ankara
- ¹⁴⁵ ŞENOL D., YILDIZ S., (2013), “Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla”, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, s. 6, Ankara,
- ¹⁴⁶ TUZCU H., (2020), “Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.54, Elazığ.
- ¹⁴⁷ Özençtürk, İ., Karğın, V.ve Baltacı, H., (2012), “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”, Polis Bilimleri Dergisi, C.14/4.
- ¹⁴⁸ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.103, Ankara.
- ¹⁴⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Aile İçi Şiddet Araştırması”, Bölüm 5, s.99, Ankara.
- ¹⁵⁰ A.g.e., s.121.
- ¹⁵¹ A.g.e., s.326.
- ¹⁵² Karataş, Z. & Kılıçarslan, F. (2013). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde aile terapisinin rolü. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 109-128.
- ¹⁵³ Aile Yaşam Döngüsü (Family Life Cycle): Aile içi roller ve ilişkilerde değişimin yaşandığı, her dönemin kendine özgü iletişim biçimi ve çatışmalarının olduğu, evliliğin başlamasından eşlerin ölümüne kadar geçen aşamalı gelişim süreci.
- ¹⁵⁴ Karataş, Z. & Kılıçarslan, F. (2013). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde aile terapisinin rolü. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 109-128.
- ¹⁵⁵ TOSUN ALTINÖZ, Ş., (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, s.62-63, Ankara.
- ¹⁵⁶ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, Göç ve Uyum Raporu, Mart 2018, s. 240. Rapor için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/Files/Komisyonlar/insanHaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf
- ¹⁵⁷ Dış göç olgusunun etkileri, Türkiye açısından son yıllarda Suriyeli göçmenler özelinde değerlendirilebilir. Suriye’de Mart 2011’de başlayan iç savaşın ardından Türkiye’ye başlayan göç hareketi, azalan bir oranda da olsa, aralıksız devam etmiştir. Türkiye’deki geçici koruma altındaki Suriyelilerin 31 Aralık 2019 itibari ile sayısı 3.576.370’tür (bkz. ERDOĞAN M, Suriyeliler Barometresi 2019, Ankara 2020, s. 24). Türkiye’deki Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımları ile diğer demografik özellikleri bakımından ayrıntılı bilgiler için bkz. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.

- ¹⁵⁸ HANBAY ÇAKIR E, KARABACAK H., Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadele, Ankara 2019, (Kadın Dayanışma Vakfı, Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadelede Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Kurumlar Arası Diyalogün Geliştirilmesi Projesi), s. 38.
- ¹⁵⁹ HANBAY ÇAKIR E, KARABACAK H., (2019), “Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadele”, Ankara, (Kadın Dayanışma Vakfı, Mülteci Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Ayrımcılık ve Şiddetle Mücadelede Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Kurumlar Arası Diyalogün Geliştirilmesi Projesi), s. 39.
- ¹⁶⁰ SUBAŞI, N., AKIN, A., “Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri ve Sonuçları”
http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁶¹ TOSUN ALTINÖZ, Ş., (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, S.22, Ankara.
- ¹⁶² SUBAŞI N. /AKIN A, Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları, s. 4,
bkz. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁶³ COŞKUN S., YAĞCAN H., (2020), “Şiddete Maruz Kalma Durumunun Şiddet Eğilimine Etkisinin İncelenmesi”, *Social Sciences Studies Journal* 6(71), s.:4354.
- ¹⁶⁴ ÇALIŞKAN, H., ÇEVİK, E. İ. (2018) “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği” *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt:7, Sayı 14, s. 222. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/516329>
- ¹⁶⁵ SUBAŞI N. /AKIN A, “Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları”, s. 4,
bkz. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf
- ¹⁶⁶ TAŞTAN C / KÜÇÜKER YILDIZ A., (2019), “Dünya’da ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri, 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler”, Polis Akademisi Yayınları, s.21, Ankara.
- ¹⁶⁷ TOSUN ALTINÖZ, Ş., (2014), “Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, S.22, Ankara.
- ¹⁶⁸ “Dünya Sağlık Örgütünün altı bölgede (Afrika, Amerika, Orta Akdeniz, Avrupa, Güneydoğu Asya ve Batı Pasifik) yer alan 81 ülkede yapılmış 155 çalışma verisini derleyen rapordan alınmıştır. WHO (2013). *Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-partner Sexual Violence*. Geneva. Switzerland”, (ŞENOL, YILDIZ, s. 239, dñn. 5’den naklen).
- ¹⁶⁹ ŞENOL D., YILDIZ S., (2013), “Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılıyla”, *Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları*, s. 240, Ankara..
- ¹⁷⁰ ÜNLÜ, A., EVCİN, U., “Madde Bağımlılığının Şiddet ve Şiddet İçerikli Suç Davranışlarıyla İlişkisi”,
https://www.academia.edu/21756717/Madde_Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1l%C4%B1%C5%9Eiddet_Ve_%C5%9Eiddet_%C4%B0%C3%A7erikli_Su%C3%A7_Davran%C4%B1%C5%9Flar%C4%B1yla_%C4%B0l%C5%9Fkisi, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁷¹ AKINCI S.,(2019), “Nevşehir’de Yaşayan Kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algısı”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, s. 15, Nevşehir.
- ¹⁷² TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, (2020), “Türkiye’de Yaşayan Engelli Kadınlar İle Engellilere Bakmakta Olan Kişilerin Sorunları Ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon Raporu”
- ¹⁷³ Engelli Kadınlar Derneği, 2015, “Türkiye’de Engelli Kadınlara Yönelik Şiddet Raporu 2013-2014”,
- ¹⁷⁴ SUBAŞI N. /AKIN A, Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları, s. 2,
bkz. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁷⁵ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2018), “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, Ankara. <https://www.aile.gov.tr/media/6315/kad%C4%B1n%C4%B1n-gu%C3%A7lenmesi-strajesi-belgesi-ve-eylem-plan%C4%B1-2018-2023.pdf>
- ¹⁷⁶ Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2019), “On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)”, Ankara. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Planı.pdf>
- ¹⁷⁷ RTÜK, (2020), “Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması”, s.178, Ankara.
https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/KAMUOYU/televizyon_yayinlarinda_siddet_2020.pdf
- ¹⁷⁸ RTÜK, (2020), “Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması”, s.30, Ankara
https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/KAMUOYU/televizyon_yayinlarinda_siddet_2020.pdf
Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁷⁹ Willi M. O’Barr, Representations of Masculinity and Femininity in Advertisements
<https://muse.jhu.edu/article/202979>, Erişim Tarihi: 30.08.2021.
- ¹⁸⁰ https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/faaliyet%20raporu_%2024_d4_vy.pdf
Erişim Tarihi: 09.10.2021.

- ¹⁸¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2018), “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, s.113, Ankara. <https://www.aile.gov.tr/media/6315/kad%C4%B1n%C4%B1n-gue%C3%A7lenmesi-strajesi-belgesi-ve-eylem-plan%C4%B1-2018-2023.pdf>.
- ¹⁸² RTÜK, (2018), “Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması 2018”, s.14, Ankara. <https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>, Erişim Tarihi: 02.03.2022.
- ¹⁸³ National Center for Injury Prevention and Control Division of Violence Prevention (2019). Preventing Adverse Childhood Experiences (ACEs): Leveraging the Best Available Evidence. <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/preventingACES.pdf>, Erişim Tarihi: 09.10.2021.
- ¹⁸⁴ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”, s.13, Ankara. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>.
- ¹⁸⁵ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı Tutanağı, s. 8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www.5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ¹⁸⁶ SMITH, C., THORNBERRY, T. P., (1995), “The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency”, *Criminology*, 33, p. 451-481.
- ¹⁸⁷ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”, s. 13-14, Ankara. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>.
- ¹⁸⁸ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2021), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)”, s. 14, Ankara. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- ¹⁸⁹ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı Tutanağı, s. 8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www.5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ¹⁹⁰ 04.11.1950 tarihinde Roma’da imzalanan sözleşme, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanunla onaylanmıştır (R.G. 19.03.1954-8662). Türkiye bakımından Sözleşme, 18.05.1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- ¹⁹¹ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda 18.12.1979 tarihinde kabul edilen Sözleşme 03.09. 1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye katılmamız 11.06.1985 tarihli ve 3232 sayılı Kanunla uygun bulunmuş olup Türkiye Sözleşmeyi 24.07.1985 gün ve 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylamıştır. Sözleşme, 14.10.1985 tarihli ve 18898 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandıktan sonra 19.01.1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- ¹⁹² 08.09.2000 tarihinde New York’ta imzalanan ve 30.07.2002 tarihli ve 4770 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan İhtiyari Protokolün onaylanması, Bakanlar Kurulu tarafından 26.08.2002 tarihinde kararlaştırılarak 18.09.2002 tarihli ve 24880 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- ¹⁹³ Türkiye 01.07.2021 itibarı ile Sözleşmeden çekilmiştir.
- ¹⁹⁴ Resmi Gazete, 6284 sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/09/20210904-13.htm>
- ¹⁹⁵ [https://www.5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%01%0\(0001-0153\).pdf](https://www.5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%01%0(0001-0153).pdf), Erişim Tarihi: 25.10.2021.
- ¹⁹⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100525-12.htm>, Erişim Tarihi: 18.08.2021.
- ¹⁹⁷ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ¹⁹⁸ On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Planı.pdf>, Erişim Tarihi: 10.08.2021.
- ¹⁹⁹ 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/10/2022-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-26102021.pdf> Erişim Tarihi: 22.02.2022.
- ²⁰⁰ 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/11/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf, Erişim Tarihi: 09.08.2021.
- ²⁰¹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2018) “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/RySPo+KADININ_GUCLENMESI_STRATEJI_BELGESI_VE_EYLEM_PLANI_2018-2023_.pdf Erişim Tarihi: 26.08.2021.
- ²⁰² Kesişen politika alanları şunlardır: mevzuat değişiklikleri, cinsiyet ayrıştırılmalı verilerin mevcudiyeti, kadın erkek fırsat eşitliği eğitimleri, izleme değerlendirme ve etki analizi çalışmaları, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları, yerel yönetimlerle iş birliği, STK’lar ile iş birliği, üniversiteler ile iş birliği, özel sektör ile iş birliği, engellilik, yaşlılık, kırsal alanda yaşayan kadınlar, geçici koruma/uluslararası

koruma başvurusu veya statüsü sahibi kadınlar, kız çocukları, erkek çocukları da dâhil kadınların güçlenmesi sürecine erkeklerin katılımı.

²⁰³ Koordinasyon Planında yer alan bu hedef ve faaliyetler için bkz. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı, <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/33061/koordinasyon-planı-v13-1.pdf>

Erişim Tarihi: 10.12.2021.

²⁰⁴ Komisyonlara havale İçtüzüğü'nün 23'üncü maddesinde; "Tekliflerin veya olağanüstü hal sırasında olağanüstü hal ile ilgili çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin hangi komisyonlarda görüşüleceği, esas ve tali komisyonların hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında Başkanlık tarafından tespit edilir. Raporu Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona esas komisyon denir. Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerinde esas komisyona görüş bildiren komisyonlardır. Başkanlıkça, esas komisyona ve diğer komisyonlara havale birlikte yapılır..." şeklinde düzenlenmiştir.

²⁰⁵ Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Çalışma Rehberi (Hizmete Özel), Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Ekim 2019, s.1.

²⁰⁶ Komisyonun tüm çalışmalarına ve ilgili dokümanlara, <https://komisyon.tbmm.gov.tr/belgeler.php?pKomKod=865> bağlantısından ulaşılabilmektedir.

²⁰⁷ Bkz. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2428

²⁰⁸ Komisyonun, hazırladığı raporların hukuki bağlayıcılığı olmamakla birlikte; bu raporların, konuyla ilgili tespitleri ve önerileri, politika belirlemede yol gösterici olmaktadır.

²⁰⁹ https://www.tbmm.gov.tr/Files/Komisyonlar/insanHaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf

Erişim Tarihi: 22.07.2021.

²¹⁰ 717 Sıra Sayılı Araştırma Komisyonu Raporu basılmış ancak 24. Yasama Döneminde görüşülmediğinden hükümsüz olmuştur.

²¹¹ Bkz. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi md. 6.

²¹² <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KadininKalkinmadakiRoluzOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf>

Erişim Tarihi: 20.11.2021.

²¹³ <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/10/2022-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-26102021.pdf>

²¹⁴ On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf>, Erişim Tarihi: 20.11.2021.

²¹⁵ "Kurumun vizyonu: Ulusal ve uluslararası kamuoyları, karar alıcı aktörler ve medya ile derinlikli ve çok yönlü ilişkiler geliştirmek; iletişimin tüm araç ve yöntemleri ile Türkiye'nin her alanda nitelikli temsiliyi sağlamak ve bu doğrultuda 'Türkiye markasını güçlendirmek'; Kurumun misyonu: Devletimizin tüm kurumlarını kapsayıcı, ortak dil anlayışını merkezine alan, ulusal ve uluslararası düzeyde bütünlüklü bir iletişim stratejisi oluşturmak ve iş süreçlerini bu temelde yürütmek; Türkiye'nin politikalarını, uygulamalarını ve yaklaşımlarını planlı, sürekli ve etkin bir biçimde kamuoylarına ve muhataplarına aktarmak ve farkındalık yaratmak; medya ve düşünce dünyasını yakından izlemek, değerlendirmek ve ilgili makamları ve kamuoylarını bu çerçevede bilgilendirmek; basınla ilişkileri düzenlemek/geliştirmek; basın mensuplarının çalışmalarını kolaylaştıracı adımlar atmak ve basının gelişimine katkıda bulunmak; millet-devlet iletişiminin etkin yönetimi için gerekli çalışma ve düzenlemeleri yapmak ve yürütmektir." <https://www.iletisim.gov.tr/turkce>.

²¹⁶ Bkz. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, m. 22.

²¹⁷ Kararnamenin 527 nci maddesinde düzenlenen ofislerden birisi olan "Dijital Dönüşüm Ofisi"nin görevleri ;

- Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak kamunun dijital dönüşümüne öncülük etmek, dijital Türkiye (e-devlet) hizmetlerinin sunumuna aracılık etmek, kurumlar arası iş birliğini artırmak ve bu alanlarda koordinasyonu sağlamak.

- Kamu dijital dönüşüm yol haritasını hazırlamak.
- Dijital dönüşüm ekosistemini oluşturmak amacıyla kamu, özel sektör, üniversiteler ve STK'lar arasındaki iş birliğini geliştirerek bunların dijital kamu hizmetlerinin tasarım ve sunum sürecine katılımını teşvik etmek.

- Görev alanına giren hususlarda kamu kurum ve kuruluşlarının hazırlanan yatırım projesi tekliflerine ilişkin Strateji ve Bütçe Başkanlığına görüş vermek ve uygulamaya konan projelerle ilgili gelişmeleri takip edip gerektiğinde yönlendirmek.

- Bilgi güvenliğini ve siber güvenliği artırıcı projeler geliştirmek.
- Kamuda büyük veri ve gelişmiş analiz çözümlerinin etkin kullanımına yönelik stratejiler geliştirmek, uygulamalara öncülük etmek ve koordinasyonu sağlamak.

- Kamuda öncelikli proje alanlarında yapay zekâ uygulamalarına öncülük etmek ve koordinasyonu sağlamak.

- Yerli ve milli dijital teknolojilerin kamuda kullanımının artırılması yoluyla geliştirilmesi ve bu kapsamda farkındalık oluşturulması amacıyla projeler geliştirmek.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının dijital teknoloji ürün ve hizmetlerini maliyet etkin şekilde tedarik etmesine yönelik strateji belirlemek.
 - Görev alanına ilişkin proje ve uygulamalara gerektiğinde destek sağlamak.
 - Devlet teşkilatı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların merkez, taşra ve yurtdışı teşkilat birimlerinin elektronik ortamda tanımlanmasına ve paylaşılmaya yönelik çalışmaları koordine etmek.
 - Görev alanına giren konularda politika ve strateji önerilerinde bulunmak.
 - Cumhurbaşkanınca verilen diğer görevleri yapmak.”
- olarak belirlenmiştir.

²¹⁸ **MADDE 108-** (Değişik: 16/4/2017-6771/16 md.) İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Cumhurbaşkanınca atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnameyle düzenlenir.

²¹⁹ 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 16. Maddesi.

²²⁰ 5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 18. Maddesi.

²²¹ <http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/02/KadyüzdeC4yüzdeB1n-ve-yüzdeC3%87ocuklara-YyüzdeC3yüzdeB6nelik-yüzdeC5%9Eiddetle-MyüzdeC3yüzdeBCCadele-Kapasite-ve-yüzdeC4yüzdeB0mkyüzdeC3yüzdeA2nlaryüzdeC4yüzdeB1nyüzdeC4yüzdeB1n-DeyüzdeC4yüzde9Ferlendirilmesi-Devlet-Denetleme-Kurulu-Raporu.pdf>

²²² 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>

²²³ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.18, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

²²⁴ Ayrıca bakınız: İkinci Bölüm, 2.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Mevzuat.

²²⁵ Ayrıca bakınız: İkinci Bölüm, 2.2.4.1. Başbakanlık 2006/17 sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi.

²²⁶ Ayrıca bakınız: İkinci Bölüm, 2.2.2.9. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.

²²⁷ Ayrıca bakınız: İkinci Bölüm 2.2.3. Yönetmelikler ve 2.2.4.8. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2021/5 Sayılı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi.

²²⁸ 16.07.2014-1512.2014 tarihleri arasında yürütülen çalışmada 10 ilde 119 kanun uygulayıcı, 28 şiddet uygulayan ve 31 şiddet mağduruyla toplam 178 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kanun uygulayıcılar mülki idare amirleri, aile mahkemesi hakimleri, cumhuriyet savcıları, avukatlar, polisler ve sosyal hizmet uzmanlarından oluşmaktadır. Ayrıca 6284 Sayılı Kanun kapsamında hakkında tedbir kararı verilen 841 şiddet mağduru ve 479 şiddet uygulayana İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS-1) düzeyinde 12 ilde yüz yüze anket çalışması yapılmış olup görüşmelere dair veriler analiz edilerek, raporlanmıştır.

²²⁹ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.41, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

26.05.2021 Tarihli 4. Toplantı, s.39, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2733

²³⁰ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.41, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

²³¹ Çalışma Grubu, Yargıtay 1. ve 2. Hukuk Dairesi Temsilcileri, Ankara Aile Mahkemesi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanlığı (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Genel Müdürlüğü), İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü temsilcilerinden oluşturulmuştur.

²³² Ayrıca bakınız: İkinci Bölüm, 2.2.5. Politika Belgeleri.

²³³ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.16,17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

²³⁴ 2021 yılı verilerine göre Ağrı, Antalya, Bitlis, Diyarbakır, Hatay, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Şanlıurfa, Van, Yozgat illerinde il eylem planları hazırlanmıştır.

²³⁵ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.21, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

- ²³⁶ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.18, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ²³⁷ Korumaya karar sayı bilgileri İçişleri Bakanlığı /Adalet Bakanlığı ve ASHB ABS entegrasyonu ve idari veri kayıtlarına dayanılarak hazırlanmıştır.
- ²³⁸ 6284 sayılı Kanun kapsamında önlenci karar sayı bilgisi Adalet Bakanlığı UYAP ile ASHB ABS entegrasyonu verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.
- ²³⁹ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya YANIK tarafından 26.05.2021 tarihinde gerçekleştirilen Komisyon sunumunda, Türkiye’de, nüfusu 100 bini geçen 238 belediye olduğu, bu belediyelerden 32’sinde belediyelere bağlı kadın konukevi bulunduğu, 30 büyükşehir belediyesi içerisinde doğrudan büyükşehir belediyesine bağlı olarak hizmet veren 8 kadın konukevi (Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, İzmir ve Mersin) olduğu belirtilmiştir.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2733
- ²⁴⁰ 31.12.2021 tarihi itibarıyla ASHB’ye bağlı 81 ilde 112 kadın konukevi 2.779 kapasite, yerel yönetimlere bağlı 33 kadın konukevi 735 kapasite, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne bağlı 3 kadın konukevi 90 kapasite, STK’ya bağlı 1 kadın konukevi 20 kapasite olmak üzere, ülke genelinde 149 kadın konukevi 3.624 kapasite ile hizmet vermektedir.
- ²⁴¹ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.22-23, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ²⁴² 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.23, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ²⁴³ Ayrıca Bakınız: İkinci Bölüm 2.2.3.6. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik.
- ²⁴⁴ Ayrıca bakınız: 2.3.5 İçişleri Bakanlığı 2.3.5.2.3. Kadın Acil Destek (KADES) Uygulaması.
- ²⁴⁵ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727
- ²⁴⁶ Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi, (2008), “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/siddet2008/rapor/TKAA2008-AnaRapor.pdf>
- ²⁴⁷ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi, (2014), “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, s. 144. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>
- ²⁴⁸ Araştırma sonuçlarına göre; konukevlerine başvuru sürecinde salgın sebebiyle aksaklık yaşayan kadınların oranı yüzde 7’si, yaşamayanların oranı yüzde 89’dur. Kadınların yüzde 4’ü ise kısmen yaşadığını belirtmiştir. “Coronavirüs salgını öncesinde de şiddete maruz kalıyor muydunuz?” sorusuna “Evet, şiddet görüyordum” diyenlerin oranı yüzde 87, “Hayır, görmüyordum” diyenlerin oranı yüzde 7, “Kısmen görüyordum” diyenlerin oranı yüzde 6’dır. Kadınlara maruz kaldıkları şiddetin koronavirüs döneminde artıp artmadığı sorulduğunda yüzde 53’ü (239 kişi) artmadığını belirtirken, yüzde 32’si (142 kişi) arttığını belirtmiştir. Artış yaşandığını ifade eden 142 kadının yüzde 44’ü bu dönemde en çok psikolojik şiddette, yüzde 25’i ise fiziksel şiddette artış yaşandığını ifade etmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (419 kişi) tarafından koronavirüs döneminde kaldıkları konukevinde salgına yönelik gerekli önlemlerin alındığını belirtmiştir.²⁴⁸ Katılımcıların büyük bir kısmı salgın döneminde konukevine başvuru konusunda tereddüt yaşamadığını, tereddüt yaşayanların ise en büyük tereddüt sebebinin hastalığın kendilerine bulaşma riski olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan diğer sonuçlar şunlardır:
- Şiddete maruz kalan kadınların büyük bir kısmı düşük eğitim ve sosyo-ekonomik düzeydedir.
 - Şiddete maruz kalan kadınların genellikle resmi nikâhlı eşlerinden şiddete maruz kalmaktadırlar.
 - Şiddete maruz kalan kadınların çoğu erken yaşlarda evlendikleri ve evliliklerini kendi istekleriyle gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir.
 - Şiddete maruz kalanlar şiddeti en çok akrabaları ile paylaşmaktadırlar.
 - Şiddet uygulayanların büyük kısmının geçmişte cezaevi öyküsü vardır.
 - Şiddet uygulayanların alkol ve madde bağımlılığı bulunmaktadır.
 - Şiddet uygulayanların şiddet davranışına yönelik kurumsal destek hizmeti almamaktadırlar.
- ²⁴⁹ Eğitim modüllerinde kadın erkek fırsat eşitliği, kadına yönelik şiddet, ulusal ve uluslararası mevzuat, mağdurlar görüşme teknikleri, kamu görevlilerinin rol ve sorumlukları gibi konular yer almıştır. Eğitimler kapsamında 506 polis, 22 hakim ve savcı, 125 yazı işleri müdürü ve 147 aile mahkemesi uzmanı ile 221 sağlık çalışanına yönelik eğitici eğitimleri ile 107 hakim ve savcıya yönelik üç günlük meslek iç ve meslek öncesi eğitimler verilmiştir. Bununla birlikte ASHB’de görevli 124 meslek elemanına 5 aşamalı eğitim programı uygulanmıştır. Yerel yönetimler ve STK’lara bağlı kadın danışma merkezlerinde çalışan 28 personele yönelik eğitimler de tamamlanmıştır. Bu kapsamda toplam 1.280 kişi eğitimlerden ve eğitici eğitimlerinden faydalanmıştır.
- ²⁵⁰ 20.05.2021 Tarihli 3. Toplantı, s.28, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2727

²⁵¹ Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması 2008 kapsamında, İBBS-1 düzeyinde 12 bölgeden birer il seçilerek toplam 12 ilde 2000 yılı ve sonrasında boşanmış olan 18 yaş üstü 657 kadın ve 543 erkek olmak üzere toplam 1.200 boşanmış kişiyle anket yapılmıştır. 1996 yılında ise Halkın Boşanmaya Dair Tutumları Araştırması ise Ankara ilinde yaşayan 18 yaş üstü 362 kadın ve 138 erkek olmak üzere toplam 500 kişi ile anket yapılmıştır.

²⁵² 2014 yılında Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması ile Cumhuriyet tarihi boyunca boşanma konusunda yaşanan hukuki dönüşümün incelenmesi ve farklı ülkelerdeki hukuki ve danışmanlık hizmetlerinin akademik çalışmalar üzerinden karşılaştırmasını içeren kapsamlı bir literatür çalışması ardından geniş bir örneklem ile niteliksel saha araştırması içeren çalışmada IBBS-1 düzeyinde 12 bölgeden 29 ilde boşanmış bireyler ve yasa uygulayıcılar ile görüşmeler yapılmıştır. 2014 döneminde gerçekleştirilen araştırmada 210 kadın ve 200 erkek olmak üzere toplam 410 boşanmış bireyle yarı yapılandırılmış; 40 avukat, 26 Aile Mahkemesi hâkimi, 27 mahkeme uzmanı olmak üzere toplam 93 yasa uygulayıcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

²⁵³ Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması 2019 (Evlilik, Boşanma Süreci ve Sonrasına Yönelik Kamu Hizmetleri: Sorun Alanları, İhtiyaçlar ve Öneriler)” da, daha önce yapılmış olan Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırmalarından farklı olarak, boşanmanın nedenlerinin yanı sıra kurumsal hizmetlerin uygulamasına detaylı olarak yer verilmiştir. Boşanmış 100 kişi ile görüşülmüş olup bunların 51’i kadın, 49’u erkektir. Ayrıca 49 uzman ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma kapsamında boşanmış kişilerden elde edilen bulgular “boşanma öncesi süreç, boşanma kararı, boşanma nedenleri, boşanma süreci/hukuki süreç, boşanma sonrası süreç, son 5 yılda boşanmış kişilerin kamudan beklentileri” başlıklarında ve uzmanlardan elde edilen bulgular “uzman görüşlerine göre boşanma nedenleri, boşanma öncesi aşama, boşanma süreci, boşanma sonrası süreç, uzmanların çalışma koşulları” başlıklarında değerlendirilmiştir.

²⁵⁴ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2014, Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması 2014,

<https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tbna2014-kitap.pdf>, Erişim Tarihi: 10.12.2021.

²⁵⁵ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2018, Türkiye Aile Yapısı İleri İstatistik Analizi, https://www.aile.gov.tr/media/35869/taya-18_turkce_kitap.pdf Erişim Tarihi: 10.12.2021.

²⁵⁶ Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Pol. Serisi - 4 (aile.gov.tr) s. 36.

²⁵⁷ Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Pol. Serisi - 4 (aile.gov.tr) s.36.

²⁵⁸ Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.

²⁵⁹ Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yıl Sonu Verileri (aile.gov.tr).

²⁶⁰ (Mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020 yılı Faaliyet Raporu 2020-faaliyet-raporu.pdf (aile.gov.tr) s.148.

²⁶¹ (Mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020 yılı Faaliyet Raporu 2020-faaliyet-raporu.pdf (aile.gov.tr) s.150,151, kadınlara-yonelik-sosyal-yarimlar.pdf (aile.gov.tr).

²⁶² (Mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020 yılı Faaliyet Raporu 2020-faaliyet-raporu.pdf (aile.gov.tr) s.163.

²⁶³ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.9, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁴ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁵ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁶ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.10, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁷ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁸ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁶⁹ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁷⁰ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.19, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁷¹ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.19, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁷² 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.19, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

²⁷³ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756

- ²⁷⁴ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁷⁵ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁷⁶ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁷⁷ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.14, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁷⁸ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.14, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁷⁹ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁸⁰ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁸¹ 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁸² 08.06.2021 Tarihli 8.Toplantı Tutanağı, s.10, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2756
- ²⁸³ 6284 Sayılı Kanun md.3, Uygulama Yönetmeliği md.6.
- ²⁸⁴ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁸⁵ 6284 Sayılı Kanun md.5, Uygulama Yönetmeliği md.17.
- ²⁸⁶ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.10, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁸⁷ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁸⁸ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁸⁹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁰ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹¹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹² 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹³ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.13, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁴ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.14, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁵ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.58, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁶ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.14, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁷ ÇETİNER, T., “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Polisin Rolü ve Sorumlulukları”, TAŞTAN ve KÜÇÜKER YILDIZ (ed), “Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede: Hukuk, Deneyimler ve Aktörler”, 2018, s.139.
- ²⁹⁸ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ²⁹⁹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁰ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.10, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰¹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.10,17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰² 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰³ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁴ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.18, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁵ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁶ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁷ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁸ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³⁰⁹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³¹⁰ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³¹¹ 27.05.2021 tarihli 5. Toplantı Tutanağı, s.16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
- ³¹² 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.31, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹³ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.32, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹⁴ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.32, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹⁵ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.32, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹⁶ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.32 vd., **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794

- ³¹⁷ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.33, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹⁸ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.33, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³¹⁹ Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nün Komisyon için hazırladığı, 29.09.2021 tarihli ve 885062 sayılı Bilgi Notundan alınmıştır.
- ³²⁰ 06.07.2021 tarihli 18. Toplantı Tutanağı s.32, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ³²¹ Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından Komisyonuma gönderilen 29.12.2021 tarihli Çocuk İzlem Merkezleri Bilgi Notu.
- ³²² Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Komisyonla gönderilen 15.09.2021 tarihli ve 876619 sayılı cevabi yazıya istinaden hazırlanmıştır.
- ³²³ Milli Eğitim Bakanlığı (2021). 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu, s.8,
https://sgb.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf
- ³²⁴ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.4.
- ³²⁵ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.10.
- ³²⁶ Milli Eğitim Bakanlığı (2021). 2020 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.123.
- ³²⁷ Milli Eğitim Bakanlığı (2021). 2020 Yılı İdare Faaliyet Raporu, s.12.
- ³²⁸ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 16. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³²⁹ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s. 6-7.
- ³³⁰ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.2.
- ³³¹ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 11. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³³² 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 12. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³³³ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 11. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³³⁴ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 11. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³³⁵ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 12. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³³⁶ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.11.
- ³³⁷ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.9.
- ³³⁸ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.11.
- ³³⁹ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.12.
- ³⁴⁰ Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu 13.08.2021 Tarihli ve 856357 Sayılı Bilgi Notu, s.13.
- ³⁴¹ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 12-13. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³⁴² 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 13. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2745
- ³⁴³ 02.06.2021 Tarihli 6. Toplantı Tutanağı, s. 15. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

- ³⁶⁶ Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona hitaplı 28.07.2021 tarihli ve 1464166 sayılı yazısı.
- ³⁶⁷ Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona hitaplı 28.07.2021 tarihli ve 1464166 sayılı yazısı.
- ³⁶⁸ Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona hitaplı 28.07.2021 tarihli ve 1464166 sayılı yazısı.
- ³⁶⁹ TİHEK Başkanlığının 04.02.2022 tarihli E-16949670-804.01-7110 sayılı Komisyonumuza hitaplı yazısı ve bilgi notu.
- ³⁷⁰ <https://www.tihek.gov.tr/25-kasim-kadina-yonelik-siddete-karsi-uluslararası-mucadele-gunune-iliskin-basin-aciklamasi/> Erişim Tarihi: 24.02.2022.
- ³⁷¹ <https://www.tihek.gov.tr/25-kasim-kadina-yonelik-siddete-karsi-uluslararası-mucadele-gunune-iliskin-basin-aciklamasi/> Erişim Tarihi: 24.02.2022.
- ³⁷² https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2021/02/1612857117.pdf; https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2020/06/1592467387.pdf Erişim Tarihi: 24.02.2022.
- ³⁷³ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.8. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁷⁴ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁷⁵ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 tarihli ve 847654 sayılı Bilgi Notu, s.3.
- ³⁷⁶ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.8. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁷⁷ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁷⁸ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.3.
- ³⁷⁹ Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- ³⁸⁰ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.9. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁸¹ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁸² Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- ³⁸³ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.11. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁸⁴ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁸⁵ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.5.
- ³⁸⁶ Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- ³⁸⁷ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.5.
- ³⁸⁸ Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- ³⁸⁹ Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. M.A. Yekta SARAÇ tarafından Komisyona yapılan 03.06.2021 tarihli sunum.
- ³⁹⁰ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.10. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁹¹ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁹² 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.7. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁹³ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁹⁴ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.8.
- ³⁹⁵ 03.06.2021 Tarihli 7. Toplantı Tutanağı, s.13. **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- ³⁹⁶ https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2750
- ³⁹⁷ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.11.
- ³⁹⁸ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Konulu, 26.07.2021 Tarihli ve 847654 Sayılı Bilgi Notu, s.13-14.
- ³⁹⁹ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
- https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komision_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771

- ³⁹⁴ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.8, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ³⁹⁵ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.10-11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ³⁹⁶ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.10-12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ³⁹⁷ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ³⁹⁸ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.12, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ³⁹⁹ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ⁴⁰⁰ 16.06.2021 Tarihli 12. Toplantı Tutanağı, s.11, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2771
- ⁴⁰¹ <https://www.btk.gov.tr/birimler-ve-gorevleri>, Erişim Tarihi: 02.09.2021.
- ⁴⁰² 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 15, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰³ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁴ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁵ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁶ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁷ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 16, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁸ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 17, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴⁰⁹ <https://www.btkakademi.gov.tr/portal/cms/hakkimizda#step3>, Erişim Tarihi: 03.09.2021.
- ⁴¹⁰ <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/nH58Q.pdf>, Erişim Tarihi: 03.09.2021.
- ⁴¹¹ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 18, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴¹² 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 18, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴¹³ <https://www.esb.org.tr/hakkimizda/> Erişim Tarihi: 13.09.2021.
- ⁴¹⁴ 06.07.2021 Tarihli 18. Toplantı Tutanağı, s. 19-20, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2794
- ⁴¹⁵ <https://turkey.unfpa.org.tr/bodyright-kampanyas%C4%B1> Erişim Tarihi: 13.09.2021.
- ⁴¹⁶ BM Çatışmada Cinsel Şiddete Karşı Eylem, çatışma halindeki cinsel şiddeti sona erdirmek amacıyla 14 Birleşmiş Milletler kuruluşunun çalışmalarını birleştiren bir BM çapraz girişimidir. Kurumlar arası ağ, barış koruma, siyasi işler, adalet, insan hakları, insani yardım, sağlık, cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi gibi çeşitli sektörlerden 14 BM kuruluşundan oluşmaktadır.
- ⁴¹⁷ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/genericdocument/wcms_719975.pdf, Erişim Tarihi: 13.09.2021.
- ⁴¹⁸ Türkiye sözleşmeyi henüz onaylamamıştır.
- ⁴¹⁹ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_731371.pdf, Erişim Tarihi: 13.09.2021.
- ⁴²⁰ Türkiye'nin yerli ticaret araç üreticisi firma.
- ⁴²¹ Türkiye Barolar Birliği Avukat Sayıları, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/2021-avukat-sayilari-31122021-82273>, Erişim Tarihi: 20.02.2022.
- ⁴²² Kadınların Adalet Erişimi, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yasalarının Uygulanmasında Baro Adli Yardım Bürolarının Rolü, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2021, s.15, <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/Kadinlarin-Adalet-Erisimi.pdf>, Erişim Tarihi: 20.02.2022.
- ⁴²³ A.g.e, s.19, <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/Kadinlarin-Adalet-Erisimi.pdf>, Erişim Tarihi: 20.02.2022.
- ⁴²⁴ A.g.e, s.17, <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/Kadinlarin-Adalet-Erisimi.pdf>, Erişim Tarihi: 20.02.2022.
- ⁴²⁵ <http://www.gelincikprojesi.org.tr/index.php>, Erişim Tarihi: 22.10.2021.

- ⁴²⁶ GÜREL, D. (2009), “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği”, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, s. 23.
- ⁴²⁷ TBMM, “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 2015, Cilt 1, s. 355.
- ⁴²⁸ A.g.e., s. 62.
- ⁴²⁹ ÖZDEMİR, S. BAŞEL, H. ŞENOCAK, H. “Sivil Toplum Kuruluşları (STK)’nın Artan Önemi ve Üsküdar’da Faaliyet Gösteren Bazı STK’lar Üzerine Bir Araştırma”, Dergipark, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9069>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³⁰ GÜREL, D., “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği”, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 76-78.
- ⁴³¹ GÜREL, D., “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Politika Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği”, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 2.
- ⁴³² Sivil Sayfalar, “Sivil Toplum ve Siyaset İlişkilerine Bakış”, 2021, <https://www.sivilsayfalar.org/wp-content/uploads/2021/04/rapor-Siyaset-ve-Sivil-Toplum-Turkce.pdf>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³³ BERBER, N., “Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Kadın Hareketi”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/osmanlidan-turkiye-cumhuriyetine-kadin-hareketi>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³⁴ BERBER, N., “Cumhuriyet Dönemi ve Modernleşme/Batılılaşma Dönemi”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/cumhuriyet-donemi-ve-modernlesmebatililasma-sureci>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³⁵ BERBER, N., “1980’ler: Feminist Hareket Yeniden...”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/1980ler-feminist-hareket-yeniden>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³⁶ BERBER, N., “1980’ler: Feminist Hareket Yeniden...”, 2017, <https://tr.boell.org/tr/2017/09/18/1980ler-feminist-hareket-yeniden>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴³⁷ ÇAHA, Ö., “Sivil Kadın: Türkiye’de Kadın ve Sivil Toplum”, Savaş Yayınevi, Ankara, 2017.
- ⁴³⁸ Seks işçilerine tecavüzde 2/3 oranında ceza indirimi öngören TCK’nın 438 inci maddesinin yürürlükten kaldırılması, kadının çalışmasını kocasının iznine tabi tutan Medeni Kanun madde 159 un değiştirilmesi, kadınların kocalarının soyadlarıyla birlikte kendi soyadlarını da taşıyabilmelerine ilişkin düzenlemenin yapılması, nüfus kâğıtlarından medeni durum hanesinde ‘bakire’, ‘dul’ ve ‘boşanmış’ gibi tanımların kaldırılarak sadece “evli” ve “bekâr” tanımlamalarının kullanılması, her iki cinsiyet için de zinanın suç olmaktan çıkarılması, ‘aile birliğinin reisi kocadır’ ibaresinin kaldırılması gibi düzenlemeler bu dönemde yapılmıştır.
- ⁴³⁹ KSGM, “Türkiye’de Kadın Raporu”, 2021, <https://www.aile.gov.tr/media/67948/turkiyede-kadin-20-02-2021.pdf>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴⁴⁰ İşçileri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, “İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler”, 2021, <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴⁴¹ Vakıflar Genel Müdürlüğü, “Hedef Kitlesine göre Yeni Vakıfların Dağılımı”, 2021, https://cdn.vgm.gov.tr/genelicerik/genelicerik_945_290519/09hedef-kitlesine-gore-yeni-vakiflarin-dagilimi-13.pdf, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- ⁴⁴² ÇİÇEK, Özal-YİĞİT, Berna, Cam Tavan Sendromu Üzerinden Türkiye’deki Sendikalarda Kadın Yöneticilerin Durumlarının Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 30 2016 S: 5, s.1387.
- file:///D:/39854/Downloads/CamTavanSendromuzerindenTrkiyedekiSendikalardaKadnYneticilerinDurumlarınDeerlendirilmesi.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2022.
- ⁴⁴³ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Hayatı İstatistikleri (2020), s.44 https://www.csgeb.gov.tr/media/87376/calisma_hayati_2020.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2022.
- ⁴⁴⁴ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Hayatı İstatistikleri (2020), s.59 https://www.csgeb.gov.tr/media/87376/calisma_hayati_2020.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2022.
- ⁴⁴⁵ ÇİÇEK, Özal-YİĞİT, Berna, Cam Tavan Sendromu Üzerinden Türkiye’deki Sendikalarda Kadın Yöneticilerin Durumlarının Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 30 2016 S: 5, s. 1384.
- file:///D:/39854/Downloads/CamTavanSendromuzerindenTrkiyedekiSendikalardaKadnYneticilerinDurumlarınDeerlendirilmesi.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2022.
- ⁴⁴⁶ 08.07.2021 tarihli 20. Toplantı Tutanağı s.49, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2805
- ⁴⁴⁷ 08.07.2021 tarihli 20. Toplantı Tutanağı s.38, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2805
- ⁴⁴⁸ HAK-İŞ Konfederasyonu, Sendikal Bakış Açısıyla Kadın Çalışanlar İçin Sorun Çözme Yöntemleri Araştırması, 2017, <https://www.hakis.org.tr/uploads/yayinlar/yayin-pdf-24.pdf>, Erişim Tarihi: 15.02.2022.

⁴⁴⁹ İNAN, F. M., Türkiye’de Kadınların Sendikal Örgütlenmedeki Yeri, s.8 Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, <http://acikerisim.ybu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2467/635556.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.

⁴⁵⁰ 08.07.2021 tarihli Komisyon toplantısına katılan işçi, memur ve işveren sendikaları/kuruluşları/konfederasyonlarından:

- TOBB’un 21 üyeli Yönetim Kurulunda, 30 üyeli Ticaret Sanayi Odaları Konseyinde, 30 üyeli Ticaret Odaları Konseyinde, 30 üyeli Sanayi Odaları Konseyinde, Hesap İnceleme Komisyonunda, Mevzuat Komisyonunda, Dilekleri İnceleme Komisyonunda, Vergi Komisyonunda, Ekonomi Politikası Komisyonunda kadın üye bulunmamaktadır.

- TİSK’in 27 kişilik Yönetim Kurulu ve 5 kişilik Disiplin Kurulunda 1 kadın üye bulunmaktadır. 3 kişilik denetleme Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

- MÜSİAD’in 50 üyeli Yönetim Kurulunda 2 kadın üye bulunmaktadır.

- TÜSİAD’in 13 kişilik Yönetim Kurulunda 3, 7 kişilik Yüksek İstişare Konseyi Başkanlığında 2 kadın üye bulunmaktadır.

- TÜRK-İŞ’in 5 üyeli Yönetim Kurulunda, 5 üyeli Denetim Kurulunda, 5 üyeli Disiplin Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

- HAK-İŞ’in 5 üyeli Yönetim Kurulunda, 3 üyeli Denetim Kurulunda, 3 üyeli Disiplin Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

- MEMUR-SEN’in 8 üyeli Yönetim Kurulunda, 5 üyeli Denetleme Kurulunda, 5 üyeli Disiplin Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

- TÜRKİYE KAMU-SEN’in 12 üyeli Yönetim Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

Komisyon toplantısına katılmayan işçi konfederasyonlarından:

- DİSK’in 7 üyeli Yönetim Kurulunda ve 31 üyeli Genişletilmiş Başkanlar Kurulunda 1 kadın üye bulunmakta, 5 üyeli Denetim Kurulunda, 5 üyeli Disiplin Kurulunda kadın üye bulunmamaktadır.

⁴⁵¹ Cam Tavan Kavramı: Devlet ve şirketlerde, eğitim kurumlarında veya kar amacı gütmeyen kuruluşlarda yüksek pozisyonlara gelmeyi arzulayan ve bunun için çabalayan kadınların sosyal ve ekonomik eşitsizlikler nedeniyle karşılaştıkları engeller.

⁴⁵² Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Hayatı İstatistikleri 2015, s. 58 vd. https://www.csgeb.gov.tr/media/1297/calisma_hayati_2015.pdf Erişim Tarihi: 22.02.2022.

⁴⁵³ 2015 yılından sonra yayınlanan Çalışma Hayatı İstatistiklerinde sendika ve konfederasyonların zorunlu organlarında görev alanların cinsiyete göre dağılımı bilgilerine yer verilmemiştir. Bu nedenle 2015 verileri kullanılmıştır. 23.12.2019 tarihinde Arzu Çerkezoğlu DİSK Genel Başkanlığına seçilmiş olup halen bu görevi yürütmektedir. Halihazırda TİSK’in Yönetim ve Denetim Kurullarında 1’er kadın üye bulunmaktadır.

⁴⁵⁴ TOPGÜL, Seda, Aile Dostu Politikalar ve İş Yaşamının Uyumlaştırılması Çerçevesinde Uygulamaların Değerlendirilmesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Yaz 2017, s. 46 vd.

⁴⁵⁵ A.g.e, s.56.

⁴⁵⁶ ÖZAYDIN, Mehmet Merve, İş ve Aile Yaşamının Uyumlaştırılması, Eğitim Modülü Cinsiyet Eşitliği: Fıtratla Farklılık Haklarda Eşitlik Eşit Fırsatlar, Eşit Davranma, Eşit Katkı, HAK-İŞ Konfederasyonu, 2017, s. 133, <https://www.hakis.org.tr/uploads/yayinlar/yayin-pdf-25.pdf> Erişim Tarihi: 15.02.2022.

⁴⁵⁷ 08.07.2021 tarihli Toplantı Tutanağına;

https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2805

Adresinden ulaşılabilir. Ayrıca, toplantı özetine raporun son bölümünde yer verilmiştir.

⁴⁵⁸ 08.07.2021 Tarihli 20. Toplantı Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari_goruntule?pTutanakId=2805

⁴⁵⁹ Rapor için;

https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2019-05/MelsaArarat_Sunum-dyüzdeC3yüzdeB6nyüzdeC3yüzdeBCyüzdeC5yüzde9FtyüzdeC3yüzdeBCryüzdeC3yüzdeBCldyüzdeC3yüzdeB C.pdf, Erişim Tarihi: 22.09.2021.

⁴⁶⁰ Rapor için;

https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2020-07/isyüzdeCCyüzdeA7_aile3%0%83%9.pdf, Erişim Tarihi: 22.09.2021.

⁴⁶¹ Rapor için;

https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2021-04/SalginSurecindeCalismaHayativeEvIciSiddet_2021_0.pdf, Erişim Tarihi: 22.09.2021.

⁴⁶² <https://www.yesilay.org.tr/assets/uploads/pdf/Yesilay-Tanitim-Kitapcigi-2021.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.

⁴⁶³ <https://www.yedam.org.tr/>; tedavi merkezleri için bkz. <https://www.yedam.org.tr/amatem-cematem>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.

- ⁴⁶⁴ Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından Komisyona iletilen 26.11.2021 tarihli bilgi notu.
- ⁴⁶⁵ Pilot uygulama eğitimlerinde, rehber öğretmen/psikolojik danışmalara, öğrencinin durumunun nasıl tespit edileceği, madde kullanımının öğretmen tarafından nasıl anlaşılacağı, gencin tedaviye nasıl ikna edilebileceği, ailenin durumdan haberdar edilmesi ve desteklenmesi, aile içi ilişkilerin tespiti, öğrencinin riskli durumdan ailesinin desteğiyle nasıl kurtulabileceği anlatılmaktadır. Pilot çalışma süresince rehber öğretmen/psikolojik danışmalara Yeşilay tarafından süpervizör desteği verilmiş ve sonuç değerlendirmeleri yapılmıştır. MEB iş birliği ile OBM, Türkiye genelinde okullarda yaygınlaşacaktır.
- ⁴⁶⁶ On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Kadının Kalkınmadaki Rolü Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara 2018, s.144.
- ⁴⁶⁷ <https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/04/KadininKalkinmadakiRoluOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf>, Erişim Tarihi: 25.08.2021.
- ⁴⁶⁸ <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/izleme-ve-degerlendirme-raporlari/> Erişim Tarihi: 13.09.2021.
- ⁴⁶⁹ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 25.08.2021.
- ⁴⁷⁰ <https://www.aile.gov.tr/media/33061/koordinasyon-plan-v13-1.pdf> s.3, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁷¹ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 28.07.2021.
- ⁴⁷² <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁷³ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2021.
- ⁴⁷⁴ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 05.08.2021.
- ⁴⁷⁵ <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/izleme-ve-degerlendirme-raporlari/> Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- ⁴⁷⁶ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf> s.88.
- ⁴⁷⁷ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 04.08.2021.
- ⁴⁷⁸ Plan'da gerekli olması halinde, çalışma grupları kurulabileceği belirtilmiş olsa da bunun hangi şartlarda ve nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmediği görülmektedir.
- ⁴⁷⁹ <https://www.aile.gov.tr/media/33061/koordinasyon-plan-v13-1.pdf> Erişim Tarihi: 22.07.2021.
- ⁴⁸⁰ <https://www.aile.gov.tr/media/33061/koordinasyon-plan-v13-1.pdf> s.36. Erişim Tarihi: 18.07.2021.
- ⁴⁸¹ <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-koordinasyon-plan-2021-yili-ilk-toplantisi-video-konferans-yontemiyle-gerceklestirildi/> Erişim Tarihi: 21.07.2021.
- ⁴⁸² Cumhurbaşkanı, konuşmasında özellikle; kadınların insan olarak sahip oldukları haklarını kullanabilmesi konusunda kararlılıkla yürütülen politikaların, dün olduğu gibi bugünde yarında sürdürüleceğini, kadına yönelik şiddetle mücadelenin öncelikli konular arasında olduğunu ve atılan her adım desteklendiğini ve destekleyeceğini önemle vurgulamıştır. Açıklamada ayrıca; yeni Eylem Planı'nın kadına yönelik şiddetle mücadeleyi daha da güçlendireceği, değişen şartlar ve ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde gereken her türlü yasal ve idari tedbirin de alınmaya devam edileceği dile getirilmiştir.
- ⁴⁸³ https://www.iletisim.gov.tr/turckce/yerel_basin/detay/cumhurbaskani-erdogan-kadina-yonelik-siddetle-mucadele-4-ulusal-eylem-plan-2021-yili-ilk-toplantisi-video-konferans-yontemiyle-gerceklestirildi/ Erişim Tarihi: 17.09.2021.
- ⁴⁸⁴ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 20.05.2021.
- ⁴⁸⁵ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf> s.207-209. Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- ⁴⁸⁶ <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/bakanimiz-derya-yanik-kadina-yonelik-siddet-izleme-komitesi-2021-yili-toplantisina-baskanlik-etti/> Erişim Tarihi: 27.11.2021.
- ⁴⁸⁷ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, s.175. Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- ⁴⁸⁸ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, s.57. Erişim Tarihi: 20.09.2021.
- ⁴⁸⁹ <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 04.10.2021.
- ⁴⁹⁰ Genelge hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://ceidizleme.org/ekutuphane/41>

Erişim Tarihi: 20.07.2021.

⁴⁸⁷ <https://www.icisleri.gov.tr/bakanimiz-sn-suleyman-soylu-2020-yilina-oranla-kadin-cinayetlerinde-yuzde-21-azalma-saglandi> Erişim Tarihi: 25.08.2021.

⁴⁸⁸ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plani-2021-2025.pdf>, s.85, Erişim Tarihi: 25.08.2021.

⁴⁸⁹ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plani-2021-2025.pdf>, s.86, Erişim Tarihi: 25.08.2021.

⁴⁹⁰ <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-plani-2021-2025.pdf>, Erişim Tarihi: 25.08.2021.

⁴⁹¹ Bu maddede yer alan kadrolarla ilgili olarak 20/3/2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete’ye bakınız.

